Revista Luceafărul

- cultură, educație, atitudini -

ANALECTE

ADUNATE ȘI ALESE DE

ION ISTRATE

DORINA RODU

CRESTOMAȚIE

ANUL AL X–LEA

2018

BOTOȘANI

Agata, 2018

Revista Luceafărul
- cultură, educație, atitudini -

CRESTOMAȚIE

Anul 2018

ANALECTE
Adunate și îngrijite de
Ion ISTRATE (coord.)
Dorina RODU

Autori publicați

Constantin ADAM
Ciprian ANTOCHE
Lili BOBU
Georgeta BOLEA
Gheorghe BURAC
Ovidiu CHELARU
Alina COJOCARU
Gruia COJOCARU
Nicolae CORNESCIAN
Ovidiu M. CUREA
Mircea DAROȘI
Teodor EPURE
Vasile FILIP
Dorel Mihai GAFTONEANU
Vasile GĂUREAN
Marin IFRIM
Nicolae IOSUB
Ion ISTRATE
Vasile LEFTER
Camelia LUMINESCU
Voichița TULCAN MACOVEI
Boris M. MARIAN
Gheorghe MEDIAN
Ana Elena MÎRZĂ
Marin MOSCU
Victor MUȘAT
Dragoș NICULESCU
Constantin NITU
Ionel NOVAC
Cosmina Marcela OLTEAN
Mirela ONEA
Ion N. OPREA
Tudor PETCU
Dumitru PETRAȘ
Dan PRODAN
Dorina RODU
Paula ROMANESCU
Ioan ROTUNDU-DÂNGEANU
Lia RUSE
Teona SCOPOS
Ștefan SILVA
Nela TALABĂ
Victor TEIȘANU
Jan TRISTEA
Alexandru Florin ȚENE
Ionuț ȚENE
Titina Nica ȚENE
Cezar VASILESCU
Ioan VASIU
Nicolae VĂLĂREANU (SÂRBU)
Emilia-Paula ZAGAVEI

Revista Luceafărul, anul 2018
CRESTOMAȚIE
Analecte adunate și îngrijite de Ion Istrate (coord.) și Dorina Rodu
Editat de Agata®
ISBN: 978-606-8198-52-1
Editor: Ion ISTRATE
Redactor: Dorina RODU
Prefațator: prof. dr. Dan PRODAN

Copyright © 2018 Ion ISTRATE
Copyright © 2018 Dorina RODU
Copyright © 2018 Dan PRODAN
Copyright © 2018 Constantin ADAM, Ciprian ANTOCHE, Lili BOBU, Georgeta BOLEA, Gheorghe BURAC, Ovidiu CHELARU, Alina COJOCARU, Gruia COJOCARU, Nicolae CORNESCIAN, Ovidiu M. CUREA, Mircea DAROȘI, Teodor EPURE, Vasile FILIP, Dorel Mihai GAFTONEANU, Vasile GĂUREAN, Marin IFRIM, Nicolae IOSUB, Ion ISTRATE, Vasile LEFTER, Camelia LUMINESCU, Voichița TULCAN MACOVEI, Boris M. MARIAN, Gheorghe MEDIAN, Ana Elena MÎRZĂ, Marin MOSCU, Victor MUȘAT, Dragoș NICULESCU, Constantin NITU, Ionel NOVAC, Cosmina Marcela OLTEAN, Mirela ONEA, Ion N. OPREA, Tudor PETCU, Dumitru PETRAȘ, Dan PRODAN, Dorina RODU, Paula ROMANESCU, Ioan ROTUNDU-DÂNGEANU, Lia RUSE, Teona SCOPOS, Ștefan SILVA, Nela TALABĂ, Victor TEIȘANU, Jan TRISTEA, Alexandru Florin ȚENE, Ionuț ȚENE, Titina Nica ȚENE, Cezar VASILESCU, Ioan VASIU, Nicolae VĂLĂREANU (SÂRBU), Emilia-Paula ZAGAVEI

Editura Agata®
România, Botoşani, Str. „1 Decembrie”, Nr. 25
www.agata.ro; editura@agata.ro

Revista Luceafărul
- cultură, educație, atitudini -

CRESTOMAȚIE
Anul 2018

ANALECTE
adunate și îngrijite de
Ion ISTRATE (coordonator.)
Dorina RODU

Prefață

Un deceniu de activitate publicistică!

Revista ***Luceafărul*** din Botoșani a împlinit 10 ani! În format *online* și *tipărit*! S-a născut la 7 ianuarie 2009 și a fost botezată, pentru publicul avid de cultură și doritor de o alternativă, peste câteva zile, la 11 ianuarie 2009. Un comitet inimos și îndrăzneț de inițiativă, condus de d-l director Ion Istrate, originar din Vornicenii Dorohoiului, apoi ai Botoșaniului, a asigurat primii pași (și următorii!) ai revistei, sugestiv și patronimic intitulată *Luceafărul*, astru călăuzitor în idei, program și finalități culturale, educaționale, atitudinale, într-o atmosferă concurențială, nu întotdeauna loială, la nivel local și național. A urmat, prin Internet, extinderea la nivel mondial și, bineînțeles, colaborări și postări din străinătate.

Cum se autodefinește revista Luceafărul? Periodicul, deja decenal, „este o publicație de cultură, educație și atitudini destinată sufletului neamului românesc. Considerăm că omagierea marelui român Mihai Eminescu, fondator al spațiului românesc modern, este o provocare și o datorie de onoare a fiecăruia dintre noi, căreia îi putem da curs în nenumărate feluri. Cu credință în misiunea noastră, încercăm să contribuim prin această revistă la crearea unor repere culturale autentice și stabile" (personalizarea *Revistei Luceafărul*, pe pagina oficială online: https://luceafarul.net/revista-luceafarul). După zece ani de activitate specifică, conform crezului asumat și transpus în faptă și în produse ale activităților, Revista *Luceafărul* a fost premiată de către *Liga Scriitorilor Profesioniști din România*, la secțiunea „Publicații literare periodice", pentru produsele culturale, educaționale, atitudinale oferite cititorilor și colaboratorilor periodicului botoșănean în Anul editorial 2018. Felicitări și la mai multe recunoașteri valorice ale activităților specifice complexe derulate și noi premii pe măsură!

Cum se manifestă public revista Luceafărul? Contribuțiile colaboratorilor sunt difuzate prin mediul online și prin numerele lunare tipărite ale periodicului din orașul nașterii lui *Mihai Eminescu*. Pe de altă parte, o antologie anuală a celor mai importante tematic și emblematice valoric contribuții ale colaboratorilor statornici este o surpriză plăcută și o provocare îndrăzneață la primul deceniu aniversar! Căci o astfel de sărbătoare este în primul rând un reper bilanțier, și, apoi, un angajament solemn de continuare multidirecțională a activității specifice. Crestomația pentru 2018, întocmită de director d-l Ion Istrate și de redactorul – șef Dorina Rodu, la rândul ei o tânără, talentată și promițătoare condeieră, se circumscrie acestui deziderat: o carte de vizită reprezentativă a statutului Revistei Luceafărul, construit și impus în ultimul deceniu. Structurată în două secțiuni, Publicistică și Versuri, Crestomația reunește contribuțiile a 35 de scriitori în partea I și versurile a 27 de poeți în partea a II-a, unii dintre ei fiind selectați în ambele diviziuni. Alte informații despre volumul omagial, în an aniversar centenar (1918 – 2018), se găsesc în Cuvântul înainte lămuritor scris de d-l Ion Istrate și în Postfața Dorinei Rodu.

Revista Luceafărul are, de altfel, o tradiție în realizarea și editarea unor culegeri de contribuții sau ale unor producții livrești tematice ale colaboratorilor statornici și prolifici. Exemplu este seria ***Cărțile Revistei Luceafărul*** (**CRL**). Eu însumi, cu ani în urmă, am reunit într-un volum contribuțiile mele diversficate tematic, oferite publicului cititor prin Revista Luceafărul în perioada 2011 – 2015 (Dan Prodan, Secvențe critice. Autori și cărți în universul istoriografic, cu o Prefață de prof. univ. dr. Mihai Maxim, Editura Agata, Botoșani, 2015, 590 p., *CRL 6*).

În concluzie, ***Crestomația*** este produsul, dar și etalonul activității *Revistei Luceafărul* în „Anul editorial 2018". De asemenea, *o carte de vizită reprezentativă a instituției Revista Luceafărul.ro*. Și, nu în ultimul rând, un exemplu stimulativ pentru conturul activității revistei în următorii ani, în al doilea deceniu de prezență în peisajul literar – educațional – atitudinal românesc.

La Mulți Ani Revista Luceafărul la primul deceniu de ființare și activitate! Noi succese și reușite în următorii ani ai celui de-al doilea deceniu de creație!

Botoșani,
30 Dec. 2018
Prof. Dr. Dan Prodan

De ce o Crestomație din Luceafărul?

Această Crestomație și-a făcut loc în ideea noastră de a fi materializată, atunci când ne-am propus să marcăm cei 10 ani de activitate publicistico - literară a Revistei Luceafărul în format online – www. luceafarul. net – și în formatul tipărit, publicație fondată la Botoșani, în 7 ianuarie, și prezentată publicului la data de 11 ianuarie 2009. Mă simt obligat și onorat pentru a aminti aici, în gest de recunoștință și respect, numele unor oameni deosebiți care mi-au susținut propunerea aderând la Declarația Fondatoare a revistei: Prof. Univ. Dr. Olimpius Istrate; Publicist și Jurist Elisabeta Roman; Prof. Diana Aghiorghiesei; Prof. Dr. Lucia Olaru Nenati; Prof. Georgică Manole, Prof. Dr. Etnograf Angela Paveliuc Olaru; Prof. Dumitru Lavric; Ing. IT Doru Ștefănescu; Designer IT Marian Nazarovici; Ing. Ioan Burțilă; Prof. Lucian Manole și Filolog Olivian Ivaniciuc (în 2009, elev la Colegiul „Mihai Eminescu" Botoșani). În același timp, cu aceeași prețuire, evoc numele redactorilor șefi, în succesiunea-i firească: Georgică Manole (2009 – 2015); Dan Prodan (2016 - 2017) și Dorina Rodu (mai 2017 – 2018).

Acest volum de analecte cuprinde ceea ce s-a publicat, în formatul electronic al revistei Luceafărul, în anul de referință – 2018 -, an important pentru români, sărbătorind Centenarul Marii Uniri (1918) și însemnat pentru publicația noastră, fiind în al zecelea an de activitate.

Am numit-o „crestomație" și nu „antologie" pentru a distinge ușor structura și conținutul său, pentru că este o carte reprezentativă a textelor diferiților autori, scrieri cu valoarea culturală, filologică, filosofică, sociologico – civico - educativă, istorică și documentară.

Nu au fost selectate textele cu caracter documentar - biobibliografic referitoare la viața și opera lui Mihai Eminescu, deși răspunderea revenea autorului, dacă acestea nu au fost consolidate cu note și referiri biobibliografice. Am considerat că ar fi fost necesară o listă, cu indicații asupra titlului, anului și locul tipăriturii a lucrărilor citate ale unui autor sau a documentelor de arhivă ca autentic izvor de cunoaștere.

Din punct de vedere al valorii unui text, nu redacția trebuie să aprecieze acest lucru, dând astfel posibilitatea cititorilor și șansa autorilor de se vedea pe o scara a importanței culturale. Noi am selectat și am introdus textele autorilor care au publicat în paginile revistei online, pe care domniile lor au considerat a fi valoroase. Menirea și răspunderea noastră, a redacție, este aceea de a ne obliga să publicăm și a oferi șansa creatorilor să fie trecuți prin sita judecăților de valoare, pentru că nu e important ce crede El despre El și opera sa, ci ceea ce cred alții despre El și creația sa, ca un vector al unei sume de opinii, când s-au luat în considerare argumente, împrejurări și impactul în plan social și cultural.

Tocmai de aceea conținutul cărții a fost organizat în capitole, pe autori, așezate în ordinea alfabetică (după numele autorului), fără ca în interiorul secțiunii să facem o ierarhizare, lăsându-le locul în ordinea cronologică a datei de postare publică. Un capitol este marcat, la început, de prenumele și numele autorului, însoțit de profilul fotografic (unde a fost posibil) iar, la încheiere s-a fixat semnul „-*-". Textele din interiorul unui capitol sunt marcate, la început, cu titlul în formă evidențiată și data postării publice iar, încheierea prin așezarea grupului de semne „**_&_**" pentru a se înțelege legătură cu următorul articol care aparține aceluiași autor.

De selectarea, ciupirea din site-ul publicației, inserarea textelor în carte și, apoi, formatarea necesară pentru organizarea în pagini conform formei structurale propusă, s-a ocupat Dorina Rodu, redactor șef al Revistei Luceafărul.

În rest, orice comentarii în cuvinte scrise sunt în prisosire.

Mulțumesc autorilor ale căror texte au fost selectate dovedindu-se o importantă contribuție la dezvoltarea publicației Luceafărul, după cum, la fel, mulțumesc abonaților și tuturor cititorilor care, prin interesul de lectură, ne-au încurajat să insistăm pentru un lucru bine făcut.

La Mulți Ani cu Luceafărul!

Ion Istrate
Director al Revistei Luceafărul
Botoșani, 25 Dec. 2018

Partea I – Publicistică

CONSTANTIN ADAM

Unirea, cheia de boltă a națiunii

23 nov. 2018

Din negura istoriei ne știm moștenitori și stăpâni ai acestor meleaguri binecuvântate de zei pe care au trăit vitejii noștri strămoși – dacii, conduși de îndrăznețul Rege Decebal, dar învinși, după lupte crâncene, de Împăratul roman Traian. După 165 de ani de cârmuire în ordine și legalitate, lăsați să se dezvolte după firea lor, la adăpostul steagului roman, într-o pace civilizatoare păzită de puterea armatelor biruitoare, în anul 271 d. Ch. împăratul Aurelian retrage oștile din Dacia Felix. La fruntariile orizontului răsuna zăngănitul armelor și copitele cailor migratorilor ce veneau puhoi din fundul Asiei, pârjolind totul în cale. În atare situație, rămași fără protecție, iau drumul pribegiei și fruntașii localnicilor, negustorii, oamenii cu stare, pentru a-și salva viața și a-și proteja avutul în fața pustiitorilor barbari ce creau dezordine și semănau groaza.

Rămâne însă plugarul, robul muncii și al îndurării, rămâne poporul cel mult și strâmtorat… Săracul n-are unde să plece. El este legat de vatra și de ograda în care este cuprinsă toată lumea lui, îl țin moșii și strămoșii îngropați aici, îl leagă credința și obiceiurile… Țăranul daco-roman – matca statornică a neamului nostru -, păstrător credincios al limbii și datinilor părintești, rămâne aici, aici în spațiul carpato-danubiano-pontic făcându-și din munți cetate, căci, așa cum spunea Simion Mehedinți”… rostul Carpaților a fost în viața poporului român nespus de însemnat servind ca leagăn la nașterea lui și scut ocrotitor împotriva primejdiilor…” Și au fost, au fost mereu ochi veninoși la granițele lui. Dintre vecini, singurul prieten, singurul care n-a încercat să-i fure a fost Marea Neagră… În liniștea măreață a munților, pe înălțimile acelea luminoase, departe de pământ și aproape de cer, sufletele lor, care au trecut prin atâtea dureri și prăpăstioase încercări, se luminează ca niște candele în întunericul timpului, împărtășind învățătura creștină și înălțând rugăciuni Atotputernicului Dumnezeu…

Actul nostru de naștere este limba română! Locul zămislirii: minunatele plaiuri ale”Daciei Felix”. Eu sunt ființă sub măslinul ei care rodește de două mii de ani.

”Limba noastră-i numai cântec,
Doina dorurilor noastre,
……
Limba noastră-i graiul pâinii,
Când de vânt se mișcă vara;
În rostirea ei bătrânii
Cu sudori sfințit-au țara…

……..
Limba noastră-s vechi izvoade,
Povestiri din alte vremuri,
Și cetindu-le-nșirate,
Te-nfiori adânc și tremuri.
…… .
Limba noastră-i limbă sfântă,
Limba vechilor cazanii,
Care-o plâng și care-o cântă
Pe la vatra lor țăranii…"

Datoria mea este să-i țin dealul veșnic verde și bătut de soare și să îngenunchez sub ploaia cântecelor ce izvorăsc din ea. După o mie de ani de la plecarea legiunilor romane, mileniu greu încercat de trăitorii acestor plaiuri, conștiința de neam și de origini, rămăsese adânc întipărită în sufletul și amintirea strămoșilor. În urările de început de an, aceștia îl invocau pe cel care prin cucerire îi civilizase și crease un mod organizat de viețuire.

"S-a sculat mai an,
Bădica Troian
Și-a încălecat
Pe-un cal aripat
Cu nume de Graur
Cu șaua de aur
Cu frâu de mătase
Cât vița de groasă
Și s-a apucat
Într-o joi de dimineață
De arat, de semănat…"

Iar cronicarul din secolul al XV-lea, Grigore Ureche, ne amintea că:"…rumânii câți se află locuitori la Valahia, la Ardeal și la Maramoroșu, de la un loc sîntu cu moldovenii și toți de la Râm se trag…".

Despărțiți brutal, în primele veacuri ale mileniului al II-lea, trăind sub stăpâniri străine total diferite, în culturi, religii și nivele de civilizație deosebite, băștinașii din cele trei stătulețe medievale românești, care cu multă anevoie se înfiripaseră, n-au folosit alt nume pentru identificarea lor decât genericul român sau rumân cu derivațiile lui: olah, vlah sau valah, știindu-se astfel ca moștenitori și stăpâni din vremi imemoriale ai acestor plaiuri, vorbitori ai aceleiași limbi: limba română.

Chiar cu oști puține numeric și precar înarmate, dar conștienți de originea și apartenența comună la același popor, curajoșii și vitejii voievozi români Mircea, Alexandru, Iancu, Ștefan etc, au ținut piept și au fost pavăză în calea mahomedanilor otomani, nu de puține ori aliindu-se pentru a lupta împreună. Se aprinde astfel și crește scânteia, care va deveni vis de aur: lupta în comun împotriva dușmanului, căci

„Unde-i unul, nu-i putere
La nevoi și la durere
…….
Măi muntene, măi vecine
Vino să te prinzi cu mine
…….
Ardelean, copil de munte,
Ia ridică a ta frunte
Și privește cu mândrie
Că ești fiu de Românie…"

La cumpăna dintre veacurile al XVI-lea și al XVII-lea, Mihai Viteazul a înfăptuit pentru scurt, prea scurt timp, acest deziderat. La 1 iunie 1601, intrând în Iași, a primit jurământul boierilor ca"Domn al Țării Românești, al Ardealului și al Moldovei." Poporul l-a aclamat cu supunere, oastea l-a urmat cu credință, dar… ca și alte dăți în viforoasa și zbuciumata noastră istorie, vecinii n-au văzut cu ochi buni ascensiunea lui, pregătindu-i trădarea și decapitarea…

Popor călit în lupte, trecut prin foc și prin sabie, uneori învins, dar de cele mai multe ori învingător, românii au ținut mereu treaz gândul unirii într-un singur stat, sub un singur sceptru, și au lucrat la înfăptuirea ei, trecând peste toate neajunsurile, neîmplinirile și piedicile pe care le întâmpinau…

Românii ardeleni, gemând îngenuncheați de veacuri sub cizma austro-ungară, fără nici un fel de drepturi, complotau dârz împotriva vremelnicilor stăpânitori, visând la ziua când vor da mâna cu frații de peste munți. În folclorul lor se păstrează versuri precum:

"De-o veni primăvara

Ca să trec în Moldova,
În Moldova – mamă bună
Unde-i inimă română…”

Dar împăratul de la Viena, nu numai că-i înăbușea cu brutalitate, puseseră ochii și pe Bucovina, pe care și-o dorea ca piesă de valoare la coroana habzburgică… La 5 mai 1775, prin uneltiri străine, dar și prin nepriceperea și slăbiciunea cârmuitorilor, Moldovei i se sfâșie partea ei vestică cu mormântul marelui Ștefan și minunatele mânăstiri. Hăcuiau sistematic, cu răbdare, câte puțin. Și astfel vreme de aproape un veac și jumătate, voinicii flăcăi din obcinile bucovinene, falnici, sprinteni și fără trufie în ochi, au servit sub steagul cel mare al împăratului, păcăliți cu promisiuni deșarte, încât după ce se dezmeticeau, se jeluiau către drăguțe și neveste, blestemându-și zilele:

”Vino mândro pân’ la cruce
Să vezi neamțul cum mă duce,
Că ne duce ca pe oi
Și ne tunde ca pe boi
Ne-aruncă păru-n gunoi,
Vai sărmanii, vai de noi…”

Și nenorocirea avea să continue. După mai multe încercări nereușite, ”bunul” nostru vecin de la răsărit și-a atins gândul ascuns prin ademeniri cu tot felul de plocoane și la 16 mai 1812 primește în ”dar” de la turci pământul dintre Dunăre, Marea Neagră, Nistru și Prut, pământ stropit de sângele strămoșilor noștri, ținut dens populat și binecuvântat. Toate făgăduințele legate de limbă, biserică și școală sunt încălcate.

”Moldova mea, Moldova mea iubită,
Cât sânge-a curs din coasta ta rănită,
De când sfărâmătorul de tătari
Lăsând pământul să mai hodinească,
S-a-fășurat în haina-i ostășească
Și s-a culcat la Putna în altar…!”

Moldova, fără brațele ei laterale, Bucovina și Basarabia și Valahia fără Oltenia și Dobrogea se aflau sub suzeranitatea Imperiului Otoman pe care nu-l interesa nimic altceva decât strângerea, primirea tributului și înăbușirea revoltelor. Nu urmărea nici să deznaționalizeze și nici să perturbe ordinea religioasă. Dar cum de la domnie la domnie dările creșteau, de la an la an traiul devenea tot mai insuportabil și gândul unirii în lupta comună împotriva împilării era tot mai acut. Lupta de redeșteptare începută de Tudor ar fi rămas zadarnică, dacă destinul care ține în mână soarta popoarelor n-ar fi trimis la momentul oportun în viața neamului nostru acel mănunchi de oameni mari – Alecsandri, Kogălniceanu, Negri în Moldova, Rosetti, Brăteanu, frații Golești în Muntenia -, patrioți care s-au făcut ambasadori ai țărilor lor, determinând în marele cancelarii calea neamului românesc și scoaterea la liman a bărcii țării, care era de mult timp împotmolită, jurând să înfăptuiască Unirea. Prilejul s-a ivit în 1859, an în care expirau mandatele celor doi domnitori numiți pe șapte ani, în locul lor fiind rânduiți de Poartă – Caimacani. Partizanii unirii nu s-au lăsat păcăliți de samavolniciile și aranjamentele ce se făceau în tabăra antiunionistă. La 5 ianuarie 1859, la Iași, cei 48 de membri ai adunării elective au ales în unanimitate pe colonelul Alexandru Ioan Cuza. Profitând de disputele de la București, Vasile Boerescu arată necesitatea stringentă a renașterii națiunii noastre, punând o întrebare care avea să încline balanța în favoarea sa:”De ce să ne mai numim noi și voi? Nu suntem fii ai aceluiași neam? Ambele principate să aibă unul și același Domnitor. Și fiindcă Moldova a ales pe Alexandru Ioan Cuza, Muntenia să-l aleagă și ea!” Sala s-a ridicat și în aplauze a strigat:”Trăiască Alexandru Ioan Cuza!”. Trecându-se la vot, adunarea electivă l-a ales în unanimitate de 64 de voturi. Uniți se simțeau mai puternici, cu toate micile dispute partizane, noul stat continuând drumul spre progres și recunoaștere internațională. Se trece treptat la noi forme de organizare politică, economică, culturală. Dar trecerea se face, în primul rând, pe calea prefacerii sufletești a indivizilor, prin schimbarea ideilor, convingerilor, deprinderilor, obiceiurilor și moravurilor, alcătuirilor economice de diviziune a muncii, de producție și creație, de circulație a bogățiilor. Să nu se uite însă că, Unirea, așa cum s-a făcut în 1859 a fost ca o lovitură, una dintre cele mai îndrăznețe și crude pentru împărățiile vecine potrivnice nouă și în același timp o surpriză pentru celelalte mari puteri europene. Se știe că aceste puteri, prin Convenția de la Paris, încuviințaseră o unire cu totul schiloadă a țărilor române sub numele „Principatele-Unite ale Moldovei și Valahiei”, cu doi domni, două guverne și două parlamente deosebite! N-a fost așa. Negociatorii noștri au obținut ce-au dorit: un stat cu numele România și un singur domn – Alexandru Ioan Cuza… Doar 7 ani, după care este înlăturat!

În 1866 este întronat Prințul Carol de Hohentzolern. Acesta va câștiga Independența țării față de Imperiul Otoman în 1877, va ridica țara la rangul de Regat în 1881, va pune bazele unei economii moderne, a principalelor rute de transport feroviar, făcând legături facile între toate orașele mai importante.

La patruzeci de ani de domnie a Regelui Carol I, domnie înțeleaptă în care Mica Românie devenise Regatul România, se constată o dezvoltare spectaculoasă pe multiple planuri…, unul însă din deziderate, cel mai dureros, nu fusese îndeplinit: viitorul și existența însăși a întregii românimi. „Onoarea noastră și datoria – spunea Majestatea Sa – în discursul Tronului cu această ocazie, sunt cele pe care le avem față de noi și urmașii noștri ca și față de frații noștri subjugați ce sângerează și care și-au pus toate speranțele de scăpare în noi…” Momentul prielnic nu sosise încă. Puternice frământări zguduie începutul de secol XX. Europa era ca un vulcan gata să erupă. Marele război stătea să înceapă.

O geană de lumină se arătă atunci când, glasul sângelui și chemarea rasei noastre, a rasei amenințate în ființa și esența ei superioară ne-a împins în focul luptei. Începutul este tragic pentru armata noastră, prost înarmată și nepregătită, dar plină de un entuziasm nebunesc și dornică de victorie. Chiar cu două treimi din țară ocupată, cu pierderi considerabile, cu Casa Regală, Guvernul și Instituțiile statului (Senatul și Camera Deputaților) evacuate la Iași, capitala de război, ostașii noștri dau dovada faptelor de vitejie, stârnind admirație și recunoștință din partea aliaților. În aceste cumplite vremuri de răstriște și urgie națională, o minune se produce, un fapt pe cît de firesc, pe atât de neprevăzut și neașteptat. Frații de peste Prut, basarabenii, cer cu ardoare unirea și alipirea la Moldova, la Patria Mamă, care atunci cu toată dragostea și duioșia ei de mamă și-a strâns fericită fiica răpită. Sfatul Țării de la Chișinău a consfințit unirea prin actul de la 27 martie 1918, iar două zile mai târziu Regele Ferdinand la Iași l-a ratificat. Gestul acesta, primul semn al Providenței, a fost urmat la câteva luni de Bucovina la 28 noiembrie același an. Mai lipsea o piatră din cele scumpe la coroana Regatului România, Transilvania cu pruncii ei, Banatul, Crișana și Maramureșul. A venit la 1 decembrie 1918. Visul de o mie de ani al neamului nostru românesc, acum s-a pecetluit prin Marea Adunare Națională de la Alba Iulia.”Unirea tuturor românilor într-un singur stat este, spunea Vasile Goldiș, pe lângă o pretențiune a istoriei și o pretențiune a civilizației omenești. Progresul acestei civilizațiuni pretinde comuniunea națiunilor într-o unitate de ordin social superior, care să asigure libertatea și dreptatea deopotrivă pentru toate națiunile, mari și mici. Cu națiuni etnicește și geograficește unitare, dar politicește rupte în bucăți, această comuniune a națiunilor este o imposibilitate.” În unul din primele discursuri de după Unire, Simion Mehedinți, spunea: „Mai întâi, Unirea a fost făcută veac de veac de marii „învățați” de la stână, care mânau oile în strungă, strecurau laptele în găleată, îl fierbeau în căldare, îl făceau caș, urdă, jintiță… și ce mai știau ei să facă. De la un capăt până la altul al munților, acești minunați oameni, au lucrat sute și sute de ani la închegarea limbii și înfiripare a neamului românesc într-o singură unitate etnică. Și tot ei, ca mari bărbați de stat, au fost cheagul unirii naționale… urcau vara, iar toamna plecau și, împreună cu ei, veneau spre munte ori coborau la câmp toți băietanii satelor, îndată ce-și luau zborul de lângă casa părintească. Porneau la ciobănit cu simbrie… A pleca „la oi”, a căpăta o glugă, chimir cu fluier și teacă cu două cuțite, era pentru tânărul flăcău ce era toga virilă în Lațiu, și astfel, în scurta trecere a unei singure vieți omenești, păstorii au străbătut plaiurile acestea din Carpați până în largul șesurilor dinspre Tisa, Bugeac, Nistru, Bărăgan și Dobrogea… Ei sunt „descălecătorii de țară” întocmai ca oamenii lui Negru și Dragoș Vodă. Mulți s-au așezat în locurile unde au poposit, și-au găsit soațe, au făcut casă, au crescut copii care au continuat să coboare în fiecare toamnă din plaiurile și munții Ardealului, pentru ca primăvara să urce din nou. Așadar e adevăr curat, nu închipuire, că unificarea s-a făcut demult, iar făuritorii acestui mare act istoric n-au fost niscaiva cărturari sau oameni de partid, ci munca de toate zilele a poporului, marele izvor al tuturor energiilor unei națiuni.”

”Iubire de țară, puternic destin
Magnet de pământ secular,
Prin tine-al meu suflet, etern pelerin,
Pios se îndreaptă spre vechiul altar
Cu sfinte icoane la care mă-nchin
Acum și de-a pururi: Amin!”

În concluzie, Unirea, poporul a făcut-o! Ea a fost pecetluită la 1 Decembrie 1918, prin Marea Adunare de la Alba Iulia, dar gândită și pregătită la Iași, acolo unde se aflau Casa Regală și Parlamentul și unde marii oameni de stat s-au unit într-un gând și au conlucrat la realizarea ei.

Pentru românii basarabeni actul reparator n-a durat decât 22 de ani!… După 1944, România intră în sfera de influență a Imperiului Sovietic care, ca un camelion, își schimbase numele în Uniunea Sovietică, aplicând comportamentul unei maștere, unei mame vitrege față de țările pe care la ținea sub obroc… 50 de ani! Treziți din urâtul vis, readuși în realitate, românii basarabeni se luptă azi pentru câștigarea identității naționale și recunoașterea apartenenței la poporul român, însă forțe oculte îi împiedică să ia hotărârea decisivă – Unirea cu Patria-mamă România!

Dă Doamne poporului nostru mintea cea de pe urmă și fă ca visul de aur al națiunii române să se mai înfăptuiască odată.

Trăiască 1 Decembrie 1918!
Trăiască Marea Unire!

Trăiască România Dodoloață!

-*-

LILI BOBU

Tudor Gheorghe despre Tudor Gheorghe: ora demnității

5 ian. 2018

Tudor Gheorghe este maestrul scenei pe care o domină, reuşind, prin genialitatea-i interpretativă, să capteze valori, să incendieze conştiinţe cu mesaje nobile. Tudor Gheorghe este fără corespondent! Este un exponent demn şi onest, un năvalnic şi năucitor pelerin pe tărâmul culturii, un simbol pentru atâtea generaţii, un bun de patrimoniu naţional, truditorul și în același timp managerul *Instituției de Cultură* „Tudor Gheorghe".

Artist polivalent (actor, interpret, compozitor, poet, prozator), maestrul Tudor Gheorghe are unicitatea pe care o râvneşte orice artist, orice iniţiat care zămisleşte arta, din glorificate inspiraţii, căci a fi unic este cea mai împovărătoare misie pe care existenţa ţi-o conferă, având responsabilitatea de a fi în permanenţă altfel, încercând să păstrezi demnitatea şi esenţa mesajului artistic.

În tumultul cotidian, discursul său artistic transformă rana în lumină, înmărmurind și salcâmii, fiind pur și simplu salvator, reprezentând o aristocrație a spiritului, expresie vie a unui ideal de frumusețe artistică atemporală.

De câte ori l-am întâlnit, m-a cuprins un fel de sfială ciudată, stângace, ivită din impresia că am în fața mea un nepământean care coboară spre muritori, ca să dea mâna cu ei. Trecerea lui prin lume este titanică, intrând în legendă – un miracol singular, născut anume să ne uluiască.

Duminica sfioasă dintr-o nouă primăvară pe vechile dureri, ce ne curtează să respirăm înflorire, ne-a găsit savurând aroma ceaiului pe terasa inundată de verde crud de la „Curtea veche", locul moldav de refugiu al artistului. Prin amabilitatea maestrului Horațiu Mălăele („cel mai talentat actor dintre caricaturiști și cel mai talentat caricaturist dintre actori"), i-am adus în dar portretul realizat cu mult har de domnia sa, care îl redă în complexitatea și tensiunea sa lăuntrică, autorul reușind să-i surprindă zâmbetul (zgârcit și ironic) de sub mustața-i ninsă.

Am însoțit „graficatura", nu întâmplător, de volumul „Horațiu despre Mălăele", provocându-l pe maestru la un dialog (un interviu atipic), care a debutat cu presupozițiile lui Andrei Pleșu pe care se întemeiază orice interviu:

„1. Coincidența de interese dintre cel care întreabă și cel întrebat. Idealmente, primul, cel care întreabă, ar trebui să pună exact acele întrebări pe care și le pune neîncetat cel de-al doilea.

2. Autoritatea celui întrebat: el trebuie să fie o persoană relevantă, interesantă. Cu alte cuvinte, el trebuie luat, în principiu, drept un „știutor", un om care trăiește în inflația răspunsurilor, având pe deasupra, dacă se poate, spontaneitate și farmec.

3. Sinceritatea absolută a fiecăruia din eroii interviului. Nicio întrebare să nu fie convențională și niciun răspuns conjunctural. Interviul trebuie să găsească justa proporție între autenticitate și discreție, ca și între introspecție și extravertire."

Ne-am așezat apoi la taină (ce privilegiu!), să tăinuim mult, mult, pentru a afla o mulțime de lucruri, ca atunci când stai de vorbă cu o „statuie vie", să trăiesc imensa bucurie de a asculta și a întreba, de a întreba și a asculta…

Lili Bobu

Maestre, mă tem că nu suntem în situația de a respecta toate regulile enunțate și-atunci vă propun un joc inedit, construit aidoma volumului lui Horațiu Mălăele (pe care știu cât îl prețuiți), schimbând doar personajul – „Gheorghe despre Tudor", o versiune pe aceleași coordonate, nedumeriri, axiome, sentințe… întregind astfel portretele unor doi mari artiști cu o structură polivalentă, care se reinventează neîncetat, capabili să se exprime în diferite moduri dinamice, actori-spectacol, născuți (în prima zi a lui gustar) dintr-o mirabilă sămânță de creativitate care poate rodi în toate direcțiile în care e chemat harul lor, fără de care viața noastră ar fi fost mult mai neînsemnată și mai tristă.

„În mine este un ocean de interogativitate. Am cel puțin la fel de multe întrebări ca și dumneavoastră și o egală sete de răspunsuri", deși este foarte greu să adresezi întrebări unui fenomen… să te apropii de el cu vorbele și gesturile unui om obișnuit. Și totuși îndrăznesc să o fac, printr-o radiografie a confesiunilor artistului „de cinci stele" Horațiu Mălăele… o aventură…

„Amintindu-vă oricât de mult despre oricât de puțin”, încercați să-l identificați pe Tudor Gheorghe (în Grecia Antică: Tudor – un dar al zeilor; Gheorghe – nume sfânt, truditor al pământului).

Care este autobiografia ideii pe care ați slujit-o?

Tudor Gheorghe……

Lili Bobu

Ați văzut lumina reflectoarelor într-un loc numit”Casandra” (Studioul de Teatru al U. N. A. T. C. „Ion Luca Caragiale”, București, sub mecenatul distinsei profesoare Eugenia Popovici), „Casandra bucuriilor tulburătoare și unice. Casandra pătimirii… locul revelației.” De la primul contact cu lumea teatrului în satul copilăriei, cu reprezentațiile păpușilor Măriuța și Vasilache, la primul spectacol vizionat la Teatrul din Craiova (orașul de pe lângă satul natal Podari), la primul rol Rică Venturiano („O noapte furtunoasă”), la Școala Populară de Artă, sub îndrumarea profesoarei Florica Niculescu, la spectacolele de producție „Mielul turbat” (Aurel Baranga) și „Privește înapoi cu mânie” (James Osborne), ați descoperit că „Spectacolul de Teatru, această imensă efemeridă, este, de fapt, unitatea ce vă măsoară viața… Într-o lume cutremurată de sisteme politice, canceroase convulsii interetnice, revendicări și reașezări teritoriale, într-o lume hăituită de foame, mizerie și bestialitate, nimic nu poate fi mai tămăduitor decât lumina teatrului și, prin ea, lumina spiritului.”

Pe cine ați luat în bagajul dumneavoastră ca reper (model) în Arta Spectacolului?

Tudor Gheorghe…….....

Lili Bobu

De atunci sunteți „chiriaș în Casa Teatrului, descoperind cu fiecare rol ambiții și slăbiciuni, norociri și nenorociri – o dezlănțuire policromă: bun și rău, înșelat și sperjur, violent și candid, demonic și sfânt. De fiecare dată altfel și la fiecare spectacol altul, mereu constant în genialitatea dumneavoastră.” Marele talent a țâșnit din obișnuit odată cu debutul pe scena Teatrului Național din Craiova în anul absolvirii Institutului, 1966, în rolul paznicului tânăr din „Cocoșul negru” (Victor Eftimiu), în regia lui Ion Olteanu. Anii au trecut și harul dumneavoastră fecund s-a îmbogățit cu tot atâtea nestemate, construind prin multă dăruire și abnegație cariera unuia dintre cei mai apreciați actori români. Titanic și impunător, trist și rătăcit, purtați pe umeri povara unor roluri (copiii dumneavoastră legitimi) remarcabile de comedie sau dramă în piese ca: „Visul unei nopți de iarnă” (Tudor Mușatescu) „, D-ale carnavalului” „, O scrisoare pierdută” „, Năpasta” (Ion Luca Caragiale) „, Nunta însângerată” (Federico Garcia Lorca) „, Un lup mâncat de oaie” (George Ciprian) „, Radu, cronicar de țară” (Alexandru Firescu), „Seara de taină” (Ion Desideriu Sîrbu), „Patetica” (Mihnea Gheorghiu”) „, Doamna nevăzută” (Pedro Calderon de la Barca), „Mitică Popescu” (Camil Petrescu), „Filfizonul pedepsit” (John Vanbrugh), „Richard al II-lea” (William Shakespeare), „Unchiul Vanea” (Anton Pavlovici Cehov), „Piticul din grădina de vară”, „Acești îngeri triști” (Dumitru Radu Popescu), „Vărul Shakespeare”, „A treia țeapă” (Marin Sorescu), „Ubu Rex cu scene din Macbeth”, (după Alfred Jaryy și William Shakespeare), „Omul din La Mancha” (Dale Wasserman)- spectacol muzical inspirat din romanul „Don Quijote” (Miguel de Cervantes). Parafrazând un teoretician al teatrului „ați iubit arta din dumneavoastră și nu pe dumneavoastră în artă.” Lipsește din acest portofoliu elitist un rol care sălășluiește încă între copertele prăfuite ale unui scenariu? Ce titlu ați da textului dramatic inspirat de personalitatea lui Tudor Gheorghe?

Tudor Gheorghe……

Lili Bobu

Scena este spațiul unde se propagă idei, stări și emoții. Horațiu Mălăele mărturisea că ar vrea să fie o scenă („de necuprins, multicoloră ca viața, care ne cheamă să-i descoperim misterul, povestea de-a râsu' plânsu'”) sau un gong la „Royal Shakespeare Company”, confirmând astfel cât de mult iubește poezia: „Iubesc fragilitatea unei poezii in care viețuieste o mică idee. Ceva, un mecanism pe care nu-l vezi bine, dar știi ca el există undeva, tumultuos. Iubesc mult Poezia, în special poezia lui Sorescu, poezia lui Nichita, oameni pe care i-am cunoscut și i-am iubit. Iubesc poezia lui Emil Brumaru. Il iubesc pe Blaga, îl iubesc pe Eminescu. Sunt un romantic declarat.” Și pentru dumneavoastră „poezia este ceva plăpând, înaripat și sacru” (Platon), o existență întru poezie, fiind prieten cu cele mai înalte spirite ale vremii: Ioan Alexandru, Ana Blandiana, Cezar Ivănescu, Alexandru Macedonski, Mircea Micu, Fănuș Neagu, Gheorghe Pituț, Marin Sorescu, Nichita Stănescu, Tudor Arghezi, Grigore Vieru, Romulus Vulpescu și cu Adrian Păunescu, cu care ați avut o relație specială.

V-ați caracterizat a fi un bun tălmăcitor al poeziei române, un actor care a găsit o altă modalitate decât confrații lui, de a rosti versurile, un amplificator foarte bun al muzicii încifrate a poeziei, unii având capacitatea s-o audă, dar nu și să o exteriorizeze. De aceea v-ați zbătut în permanență să găsiți formule ca să arătați acestei generații debusolate cât de frumoasă este poezia, aducând-o la forma sa primară, la poezia-cântec care nu are vârstă. Prin varietatea tematică, prin perfecțiunea stilistică, prin frumusețea exprimării atâtor sentimente umane, poezia română n-are nevoie de artificii, spre a fi pusă în valoare în toată splendoarea ei. Dar într-o vreme când e citită din ce în ce mai puțin, v-ați gândit s-o îmbrăcați într-o haină de gală și s-o oferiți spre admirație la cât mai mulți degustători de frumos.

La un moment dat ați simțit un freamăt interior aparte, pe care nu reușeați să-l definiți. Ați privit în jur, la tot ce se cânta pe atunci în România. Parcă lipsea ceva. Dar nimeni nu știa ce. Într-o zi ați pus mâna pe-o chitară, îngânând fel și fel de versuri, realizând că știți aproape toată poezia românească. Și atunci, ca în Federico Garcia Lorca, „s-au spart cupele arborilor/ pline cu dimineața/ și a început plânsul chitarei", rotunjind un cântec și o lume.

Ați ieșit la rampă, în anul 1969, cu primul dumneavoastră recital, emblematic pentru acele vremuri, „Menestrel la curțile dorului", pe versurile poeților Lucian Blaga, Tudor Arghezi și Ion Barbu. Succesul a fost nemăsurat. Pentru prima dată în România, un om, o chitară, farmecul și poezia țintuiau în sală sute de spectatori pentru un timp record: două ore fără pauză. Prezentat în cadrul Festivalului Național de Teatru, spectacolul obține Marele Premiu.

Cu pământul patriei adânc înfipt în crăpătura picioarelor, ați pus ochii pe o cobză și toate păsările copilăriei fericite și fascinante (de pe malul Jiului, unde dealurile Podarilor și Bucovățului se întâlnesc cu cerul, la Pelidava dacică) v-au șoptit muzica neamului de dinainte și de după Barbu Lăutaru. După doi ani de studii aprofundate la Institutul de Folclor din București ați realizat (susținut și de marele dumneavoastră prieten, scriitorul Dumitru Radu Popescu), în anul 1971, un al doilea spectacol de folclor intitulat „Șapte balade" - în căutarea rădăcinilor: reconstituirea a șapte mituri importante ale poeziei epice românești, ale baladei.

De atunci a început marea dumneavoastră carieră împlinită și în arta recitalurilor, iradiind o frumusețe lirică indincibilă, trăind demnitatea libertății de a crea, actorul și menestrelul coexistând întotdeauna nestrămutat, recreând lumea, dăruindu-ne nu numai conținuturi și învățături, dar mai ales stări de spirit.

- „Singur la rampă", spectacol de muzică și poezie din stagiunea 1970 a Teatrului „Lucia Sturdza Bulandra" (director Liviu Ciulei), regizat împreună cu Valeriu Moisescu;
- „O seară la muzeu" (I și II), în 1971 și 1972, recitaluri realizate la Muzeul Literaturii Române;
- „Meditație la frunzele toamnei", un original spectacol de televiziune, realizat împreună cu poetul Romulus Vulpescu, în 1978;
- „Pe-un franc poet", pe versuri de Ion Luca Caragiale, în 1979, interzis de autorități, imediat după premieră, ca de altfel și alte proiecte cenzurate și apoi interzise („Nopțile poetului", „Rădăcinile de dor", „Acolo unde-s 'nalți stejari", „Tudore, deschide poarta!").

În pofida opreliștilor, înțelegând că biruitor poți fi doar învățând zborul pe sub pământ, ați clădit o carieră prolifică și impresionantă, realizând peste 40 de proiecte de muzică și poezie, atât în țară, cât și în străinătate, un brand românesc edificat în ani de muncă și devotament, față de arta dumneavoastră, lecții de limba română, de profund patriotism, de poezie pură, inoculând semenilor bucuria de a fi român.

- „Cântece cu gura închisă", primul spectacol după revoluție, în anul 1994;
- „Petrecerea" (cântece cu zgoande și poeme de Marin Sorescu), în 1999. Afișul concertului a fost realizat după un desen de Ion Barbu.

În anul 1999, după o perioadă de 30 de ani în care ați fost unicul protagonist al recitalurilor, ați realizat pentru prima dată un spectacol cu orchestră simfonică și cor academic. A fost debutul colaborării cu talentatul dirijor, orchestrator și compozitor Marius Leonard Hristescu. Provenind dintr-o familie de muzicieni, emeritul dirijor s-a dovedit a fi un virtuos în manevrarea sunetelor ce completează atât de armonios actul artistic al „cameleonului sublim".

Cu o bogată activitate componistică, cât și interpretativă, Marius Hristescu a conferit substanță partiturilor prin acordurile provenite parcă din alte emisfere, reușind astfel, de mai bine de 17 ani, să realizeze împreună cu dumneavoastră spectacole unice, un timp sonor (variații, arhitecturi, tăceri) dominat de trăiri înalte, emoție și rafinament:

- „Anotimpurile poeziei românești: Primăvara, Vara, Toamna, Iarna" – poeme vocal-simfonice de un răsunător succes, evenimente artistice cu o încărcătură emoțională aparte, reprezentații uimitoare care au marcat deschiderea unui nou ciclu din cariera dumneavoastră, cel mai pasionant fenomen al timpului muzical, pornind de la exploatarea unor dimensiuni sonore noi, până la cercetarea neobosită a sonorităților inconfundabile, specifice stilului dumneavoastră unic, atât de greu de descris în cuvinte și de încadrat în limitele unui tipar, făcând dovada că iubirea există în orice anotimp, că timpul există în noi și noi îi dăm valoare. Proiectul a culminat cu regalul memorabil „Anotimpurile mele", în colaborare cu Asociația Culturală REGAL D'ART, spectacol-eveniment, o simfonie a anotimpurilor, un remember cu cele mai frumoase partituri, înnobilat de prezența profesioniștilor Corului Național de Cameră „Madrigal – Marin Constantin" și ai Orchestrei Naționale Radio, într-o revelație a lucrurilor invizibile, dominată de trăiri înalte, emoție și rafinament.
- „Calvarul unei inime pribegi", „Parfumul nebunelor dorințe", „Adio, doamnă!" – ferestre către lumea romantică a citadinului interbelic, care reconstituie tabloul muzical veritabil al Bucureștilor de altădată. Simplitatea și dulceața acestor cântece mai trebuie gustate. În timp ce noi le-am uitat, ele se cântă la Viena și la

Paris. Concertele n-au fost doar o înșiruire de „refrene eterne” prin frumusețea lor, ci o frescă care reprezenta rafinamentul în exprimare și comportament al românului acelor ani: un stil de viață elevat, elegant, lipsit de orice umbră de mitocănie.

- „Vremea nemăniei”, „Al cincilea anotimp – femeia”, „Pelerin din țara nimănui” – regaluri ale muzicii și poeziei din genialitatea a doi mari făuritori ai emoției Grigore Vieru și Mircea Micu, care transpun în cuvânt dorul și lumina, uimirea și înțelepciunea.

- „Nu se poate cu de toate” – spectacol omagial în amintirea și în spiritul lui Nea Iancu, construit sub semnul ironiei, a satirei și a criticii mentalităților, comportamentului și politicii românești.

- „Diligența cu păpuși”, dedicat copilăriei din noi, în colaborare cu copiii Liceului de Artă „Marin Sorescu”, o invitație la regăsirea inocenței, la frumusețea copilăriei, la nevoia de puritate, un spectacol plin de umor și voioșie, plin de Tudor Arghezi, Grigore Vieru, Constanța Buzea, Daniela Crăsnaru și Elena Farago, Lucian Blaga, George Coșbuc, Șt. O. Iosif.

- „Lecția”, „Taina cuvintelor”, „Chemarea păsării de acasă”, „Cavalerii felinarelor târzii”, „Degeaba” – lecții de demnitate națională, de istorie, de educație civică, respect față de limba română și valorile culturii române. Un mecenat asumat, încercând să ne faceți să nu uităm care ne sunt rădăcinile, cine suntem și încotro ne îndreptăm.

După ce în perioada studiului la Institutul de Folclor ați avut acces la toate colecțiile majore ale marilor etnomuzicologi români (Constantin Brăiloiu, Dumitru Gusti, Mihai Pop, Tiberiu Alexandru, Emilia Comișel etc), precum și la excepționala culegere de folclor a lui Alexandru Mica, v-ați hotărât să reconstituiți admirabil folclorul românesc, incluzând și muzica lăutărească veritabilă, decantată de impurități sonore, într-un periplu muzical prin principalele regiuni etnografice ale țării, fiind însoțit de multe ori de un taraf autentic: „În căutarea dorului pierdut”, „Petrecere cu taraf”, „La margine de imperii”, „Între rapsod și lăutar”, „ Mahalaua… mon amour”, „The best of taraf”, „Între răsuri și trandafiri” (sonorități ale unui taraf tradițional, prelucrate și rafinat înălțate de orchestră și cor academic). Succesele repurtate v-au determinat să declarați că „lângă taraful tradițional mă înalț, lângă el mă simt mângâiat de Guguianu și Brâncuși și îi aud pe Enescu și Zamfir, care îmi șoptesc cum trebuie să rămân. Să rămânem!”

„Mă-mpiedic de-o lacrimă și cad”, nici nu s-ar putea altfel, după vizionarea spectacolului „Declarație de dragoste”, construit pe poezia de dragoste a excepționalului poet contemporan Adrian Păunescu, marele dumneavoastră prieten de suflet și de cugetare. După sonoritățile barbare ale tarafului tradițional, după cele stilate ale orchestrei de cameră și după cele rafinate ale orchestrei simfonice, v-ați întors la sonoritățile simple ale chitării. Din nou, singur cu chitara, în lemnul căreia murim și înviem noi, muritorii!

„Declarație de dragoste” v-a inspirat pentru următorul proiect de succes, „Îndrăgostiți fără noroc”. Trei cuvinte care, la prima vedere, ar induce ideea unei povești triste, nostalgice, făr’de speranță. Când însă cele trei cuvinte poartă semnătura dumneavoastră, iar poeme de o rară frumusețe sunt transpuse într-un sound inedit, modern, povestea devine cu adevărat fascinantă, spectacolul fiind plin de viață, de forță și de speranță.

Actorul Tudor Gheorghe a izvorât continuu și s-a căutat permanent, cuceritor, contagios, incurabil, rătăcitor prin poezie, înregistrând astfel succes după succes – concerte în care săli arhipline au răspuns cu entuziasm provocărilor artistului, respirând în același moment cu acesta, râzând și plângând deopotrivă, sentimentele și emoțiile dezlănțuindu-se în cel mai natural mod, aplauzele fiind refulări ale unei atmosfere copleșitoare de dramatism sau, dimpotrivă, bucurie.

Energia cărei poezii mari n-ați reușit încă s-o zăgăduiți? Care este teritoriul pe care neobositul pelerin jinduiește să-l străbată întru înălțarea mai sus de sine, prin virtuțile orfice ale cântului, dăruindu-ne astfel forța interioară aptă să învingă melancoliile și neliniștile, să transforme o țară de oameni nefericiți, de oameni care nu surâd, o țară lipsită de spirit, în *România cea veche* (pe care ați admirat-o atât), reamintindu-ne de valorile pe care aceasta a fost construită?

Tudor Gheorghe……

Lili Bobu

Talentul, munca și dăruirea v-au fost răsplătite de-a lungul anilor cu numeroase premii, titluri onorifice, distincții:

- Ordinul Național „Steaua României” în grad de cavaler (2002);
- Premiul „Omnia” pentru întreaga activitate acordat de revista „Mozaic”(2007);
- Premiul „Muzică și poezie” pentru arta actorului în slujba muzicii în cadrul Premiilor Revistei „Actualitatea muzicală” (2008);
- „Ordinul Republicii” cea mai înaltă distincție a Republicii Moldova (2010);
- Titlul de Doctor Honoris Causa al Universității din Craiova, în semn de recunoaștere a contribuției și dedicării dumneavoastră în domeniul culturii românești (2011);
- Premiul „Arta populară” la Gala Superlativelor VIP (2011);

- Premiul pentru o viață dedicată poeziei autentice în cadrul celei de-a XXI-a ediții a Galei Premiilor UNITER (2013);
- Premiul „Marin Sorescu" acordat pentru contribuția excepțională în interpretarea poeziei lui Marin Sorescu și pentru întreaga creație artistică (2013);
- Laureat al Galei Premiilor „Constantin Brâncoveanu" pentru contribuția la istoria și cultura noastră (2014);
- Doctor Honoris Causa al Universității „Constantin Brîncuși" din Târgu-Jiu (2014);
- „Premianții fără premii" – pentru un om, un artist, un reper, o bucată din sufletul românesc (Deva, 2015);
- Titlul de Ambasador CNMR al tradițiilor și identității naționale pentru întreaga activitate desfășurată în slujba României și al românilor, 2017;
- Crucea Patriarhală, cea mai înaltă distincție a Patriarhiei Române, 2017

Sunteți Cetățean de Onoare al orașelor Craiova și Chișinău, Casa de Cultură din Izbiceni (județul Olt) vă poartă numele, ca și o stradă importantă din Chișinău, iar spectatorii v-au conferit titlul de necontestat de Cetățean de Onoare al României.

Cred că lipsesc din această panoplie două premii importante: al Ministerului Culturii și al Ministerului Afacerilor Externe pentru marele ambasador al culturii române… dar mai cred că ele sunt recompensate de fabulosul premiu oferit de către Consiliul Județean Argeș, copacul cu rădăcinile adânc înfipte în pământul patriei și în istoria ei.

Tudor Gheorghe……

Lili Bobu

Răsfoim împreună încă un pasaj din volumul lui Horațiu:

În noaptea nedumeririi sale, stând cu lumânarea stinsă și căutând lumina într-un cântec de Arghezi („Și-am voit atuncea să sui, și-n pisc să fiu/ O stea lucea pe ceruri: În cer era târziu."), și-a adus aminte mai clar ca niciodată și aparent fără niciun fel de legătură… „de criticul Nicolae Manolescu dintr-o «Românie literară» dispărută, de un cenaclu literar, de Florin Iaru, de Mircea Cărtărescu cu a lui «Femeie, femeie, femeie», de «Cronica» seniorului criticii române, cum aveau să-l numească un prieten pe Valentin Silvestru, de «frumosul nebun al marilor orașe», Fănuș Neagu, de marele actor Victor Rebengiuc, fiul demonizat al «Lungului drum al zilei către noapte» sau chiriașul apocaliptic al «Azilului» lui Maxim Gorki, de jurnalul înțeleptului Gabriel Liiceanu cu și despre Constantin Noica – «înainte-mergătorul», unde am aflat, cu cartea pe genunchi și de-mprumut, cine au fost și ce-au mai făcut Andrei Pleșu și Radu Bogdan, Emil Cioran și Alexandru Paleologu, Nicolae Steinhardt și cu Mircea Eliade; poezia fragilă a tunarului Adrian Păunescu, poezia șotioasă, cu tâlc, scrisă de geniul bufonului slobozit în București, Mircea Dinescu, Horia Lovinescu, din stirpea marilor boieri luând masa la «Capșa» cu Feodor Dostoieski, prea blânda Ana Blandiana sădind arpagicul în curtea damnată a singurului nostru mare tiran, Corneliu-Vadim Tudor – istoriologul, plimbându-ne orgoliul prin spațiul carpato-danubiano-pontic, romantismul actorului-poet Emil Botta, figură crepusculară și nepereche, de «Leonce și Lena» de la Teatrul Bulandra, dintr-o zodie binecuvântată, când Virgil Ogășanu și Ion Caramitru dădeau lecții de actorie și prietenie, iar noi ne uitam chiorâș la Marin Moraru, la Toma Cragiu și la meșterul Octavian Cotescu, la George Constantin, marele dispărut…"

Maestre, ați strâns atâtea lumi sub tâmple… ce oameni frumoși, „ca umbra unei idei", s-au închis în dumneavoastră? Dacă ar fi să ștergeți praful de pe sentimente, care sunt efigiile pe care le purtați în suflet?

Tudor Gheorghe ……

Lili Bobu

Mărturiseați într-un interviu că sufletul creatorului trebuie antrenat. Maturitatea spirituală de o interiorizare până la meditație, acea pace necesară marilor creații pentru a zidi ce ai de zidit, ați găsit-o în refugiul de a așterne pe hârtie viața dumneavoastră pasionată și pasionantă. Și așa s-a născut „Vă dau un an din viața mea", primul volum de proză ce vă poartă semnătura, cu accentuată tandrețe și generozitate, dăruindu-ne un an din viața dumneavoastră, un roman memorialistic și un jurnal de călătorie scris cu sentimente, apărut la Editura „Scrisul românesc".

Tudor Gheorghe.....

Lili Bobu

Arta a surprins clipa când suferința a devenit cântec, sublimul găsindu-și loc printre noi prin muzica dumneavoastră, purtând imperii de lumină în aripi, o curgere, un cântec, un destin… Ființa spirituală s-a vrut destin, destinul – devenire, devenirea – împlinire. Ați cunoscut negația, avântul steril, odele bucuriei și disperării, ce-aveți a mai cunoaște?

Tudor Gheorghe……

Lili Bobu

Într-o zi a risipitorilor de frumuseți, am optat, în loc de „Chestionarul” lui Proust, pentru „Decalogul” lui Horațiu Mălăele, provocându-vă la dezvăluirea filozofiei proprii, a dinastiei Tudorilor.

Nu îți crea o imagine falsă. Este incomodă, greu de întreținut și ușor de depistat.

Tudor Gheorghe……

Fii prietenul dușmanilor tăi. Un proverb islamic spune că „numai iubindu-i poți să-i distrugi”.

Tudor Gheorghe……

Rămâi modest. Dar fă în așa fel ca lucrul ăsta să se știe. Trebuie să ai orgoliul modestiei tale.

Tudor Gheorghe…….

Dacă pierzi teren lasă impresia că ai făcut-o intenționat. Impune un principiu: am dat doi pași înapoi, ca să-mi pot lua avânt.

Tudor Gheorghe……

Nu fura pe nimeni. Dacă o faci totuși, schimbă obiectul într-o altă podoabă.

Tudor Gheorghe……

Nu refuza ajutorul imbecililor. Pentru a rămâne *sus* îți trebuie unanimitate.

Tudor Gheorghe……

Nu-ți explica greșelile. Învăluie-le în mister și abstracțiune. Nu schimbă mare lucru, dar derutează.

Tudor Gheorghe……

Nu te întinde prea tare. Riști să-ți pierzi controlul granițelor.

Tudor Gheorghe……

Nu lupta împotriva cabalelor întemeiate pe ambiție și frustrare. Îți pierzi vremea, iar lor le creezi scop.

Tudor Gheorghe…… .

Dacă nu reușești, modelează-ți existența după principiul: „Nu se întâmplă decât ceea ce trebuie să se întâmple.” Este o dură, dar relaxantă fatalitate.

Tudor Gheorghe

Degeaba!!! Tot degeaba…

EPILOG

„Artistului în arta de a trăi cultura”, artistului-conștiință, profesorului de limbă română, care a definit conceptul de muzică și poezie în alăturare, într-o poveste armonioasă, care prin talentul creator, făuritor de bucurie, și-a câștigat posteritatea, slujind cu credință, demnitate și onoare scena românească, îi datorăm cu toții o reverență, pentru că există fenomenul cultural Tudor Gheorghe!

Căci

„… e păcat
Ca să se lepede
Clipa cea repede
Ce ni s-a dat.”

-&-

„Dară ochiu-nchis afară, înlăuntru se deșteaptă…”

15 iul. 2018

Există în literatură poeme care au însemnat puncte de reper ale devenirii întru poezie, reorientând evoluția procesului literar, revelând maturitatea creatoare instaurată încă din primul volum editat, marcând emblematic creația poetului.

Termenii cu care sunt tratate debuturile literare sunt de prudență exagerată sau de entuziasm excesiv, într-o „tensiune tainică între antinomii: spaima de a tăcea și frica de a scrie” (Theodor Codreanu).

Debutul poetului **Nicolae Dabija**, în anul 1975, cu „Ochiul al treilea” (în volumul care poartă același titlu, apărut într-o perioadă sufocată de cenzură, cu o întârziere de 5 ani), a impus o voce orfică, de o mare puritate, smerenie și frumusețe a expresiei, reprezentând poarta prin care poetul a pătruns dincolo de aparențe, de tenebrele lumii, sub semnul unui „narcisism cosmic”, o nouă viziune asupra realului, „adevărată răsturnare a clepsidrei lirice prin care se poate vedea nevăzutul și auzi neauzitul” (Daniel Corbu), „marcând în literatura română din Basarabia trecerea de la etic la estetic, *reabilitând esteticul*” (Nicolae Bilețchi).

Academicianul Mihai Cimpoi consideră că poetul vine să impună providențial, într-un context temporal al dominației concretului, realului, percepției empirice, metafora sugestivă a ochiului al treilea, ceea ce semnifică întoarcerea resurecțională la peisajul sufletului, plin de neconcret, ireal și de percepția abstractă a lucrurilor. El îl consacră rapid lider al generației șaptezeciste de scriitori (poeți, prozatori, publiciști, critici

literari), înrolată sub metafora parabolică, dobândind prestigiul de *Generația Ochiului al treilea,* așa cum a fost consacrată și în istoria literaturii.

„O întreagă promoție se va alinia acestui trend liric, inocentând lumea, plombând simboluri romantice, adolescentine, explorând peisajele sufletului, îmbrățișând viziunea mitizantă.

Nicolae Dabija – ca fidel caligraf – cultivă cu iluminări profetice, visătoria, posibilul, viziunea interioară țintind idealitatea. Lucrurile *înfrunzesc,* poetul înstrunează lira de iarbă ori harfa de dor, iar *ochiul al treilea* ca *organ tăinuit sufletului,* descoperă, cu risipă de fantezism, un univers al candorilor, deschis, deopotrivă, spre oracular și ocazional". (Adrian Dinu Rachieru)

„Ochiul plin de candoare și prospețime al scriitorului surprinde cercul lăuntric al Basarabiei, nevăzutul, netrucatul adevăr, construind, din teme interzise, poeme cu imagini unice ca potențial estetic și novator." (Catinca Agache)

După cum menționează criticul Theodor Codreanu, a vedea nevăzutul și a auzi neauzitul este esența poeticii ochiului al treilea, poetică desprinsă din vigurosul trunchi al eminescianismului: „Dară ochiu-nchis afară, înlăuntru se deșteaptă".

„*Ochiul al treilea* al poetului lansează deopotrivă și o privire arsă de luciditatea timpului din care ne sunt adresate confesiunile. Astfel, tot *între două bătăi de inimă se usucă un tei, lumina e plină de căruntețe și muguri ies din creangă ursuz. O beznă flămândă*, care este a unui timp neacoperit de puterile mitului, se cască amenințând identitatea poetului marcat deopotrivă de sentimentalitate și de luciditate. Acestui timp poetul îi opune sârguința și inventivitatea cu care se consacră misiunii de a crea mituri." (Ana Bantoș)

„Metaforele candorii, transpuse într-o sintaxă euforică și expansivă, domină registrul imagistic, iar sentimentul creativ, hrănit deopotrivă de conștiința demiurgiei, de starea explozivă a eului și de o mitologie a purității și a poetului tânăr, e unul beatitudinal." (Alexandru Cistelecan)

Volumul se bucură de aprecieri şi în contextul fostei Uniuni Sovietice (în a cărei componenţă se afla pe atunci Republica Moldova). Astfel, unul dintre cei mai importanţi scriitori ruşi, Valentin Kataev (autorul celebrului roman „O pânză în depărtare"), avea să scrie despre acest poem în anul 1977: „Poezia lui Nicolae Dabija *Ochiul al treilea* e o poezie profundă despre capacitatea sentimentelor umane. E un moment într-adevăr lăudabil. Poetul încearcă să transforme o poezie epică într-o nuvelă".

…De la un timp, din ce în ce mi-e mai greu
să deosebesc realul de vis, ceara din lună
de ceara din plopi –
ameţitor, ameţitor se-nvârt în jurul meu
lucrurile văzute cu al treilea ochi.

Nichita Stănescu, aflat în anul 1976 la Chişinău, avea să-i scrie tânărului poet pe volumul „Măreţia frigului" autograful: „Al patrulea ochi al tău, Nichita", însoţit şi de data consemnării acestei sintagme: „Totdeauna".

Vladimir Beşleagă i se va adresa cu un mesaj plin de emoţie: „Cartea ta, cu titlul atât de neobişnuit, *Ochiul al treilea*, ştii tu oare cât de mult am aşteptat-o? Tu, Nicolae, să nu înţelegi că eu aş vrea să afirm că tu eşti acel poet pe care l-am aşteptat în visele mele. Deşi, recunosc, multe dintre semnele lui le descopăr în cartea ta şi în chipul tău, da, le descopăr şi mă umple o luminoasă şi caldă bucurie că visul ce l-am nutrit de atâţia ani n-a fost o himeră, ci o aşteptare căreia i-a fost dat să se întrupeze într-un om viu, un poet, care a luat chipul tău."

În „Istoria literaturii române" distinsul exeget Ion Rotaru va menţiona: „Un poet modern, în toată puterea cuvântului, un poet dintre cei mai proeminenţi de azi, este Nicolae Dabija. „Ochiul al treilea" propune un tărâm al poeticului purificat de scoriile terorii istoriei, oferă poetului o tribună sau un soclu care să domine lumea prin vis şi viziunea suprafirească a artei, să o transforme (sau măcar să încerce efortul acesta înfricoşat) în FRUMOSUL absolut, totuna cu BINELE şi ADEVĂRUL".

Academicianul Eugen Simion îl va defini pe Nicolae Dabija: „un poet autentic din familia acelor remarcabili caligrafi care se adaptează mai multor stiluri… care este nevoit să-şi învingă duioşia structurală şi să-şi asume un rol mesianic".

Adrian Dinu Rachieru va consemna că volumul apărut la Editura „Cartea moldovenească" va fi premiat în anul 1977, cu Premiul Tineretului. Cu suma primită, Nicolae Dabija va construi o fântână în satul natal, aflat („trecând prin codrii de miresme grei") în vecinătatea Căinarilor părintelui Alexei Mateevici.

Emoționante sunt gândurile actorului Dan Puric, cu privire la acest premiu, menționate în volumul „Tăceri tălmăcite-n cuvinte": „Mă uitam la poet. Vârsta nu reușise să-i ucidă copilul din suflet. Stătea așa sprijinit de fântâna lui ca de o poveste. Și-atunci, nu știu de ce, m-am gândit la alții, la cei infinit de mulți alții, care, în locul lui, cu acei bani câștigați, ar fi făcut cu totul și cu totul altceva. Dar el a făcut fântână pentru oamenii din sat, nu s-a luat după alții, pentru că el era macul de pe câmp care nu făcea nicio concesie lumii. Coasa vremii o să taie la timpul potrivit și iarba sălbatică și ciulinii, dar și macul meu frumos. Numai că și

atunci, în clipa aceea cutremurătoare, când o să cadă frânt la pământ, o s-o facă așa cum a trăit, tulburător de singur. Un gând mi-a izbit atunci sufletul: pe câmpul plin de gunoaie al României triste și părăsite de azi și al Basarabiei sângerânde și neauzite de nimeni, Omul-Mac a construit o fântână ca să aibă oamenii apă să bea.

Pentru mine acesta este sufletul românesc!"

Poemul va fi tradus în majoritatea limbilor din fosta Uniune Sovietică, fiind considerat, la Festivalul Literaturii Tinere, care se desfăşurase în anul 1977, „emblematic pentru întreaga poezie tânără din Uniunea Sovietică".

Ce înseamnă *Ochiul al treilea*? El vede ceea ce celor doi ochi din frunte le scapă. Fără cel de-al treilea ochi, ne dă de înţeles Nicolae Dabija, un poet este orb. Acesta e chiar ochiul imaginației, care vede metafora, care observă secunda curgând invers, arborele ce foşneşte în sâmburele încolţit, care descoperă întâmplări de mâine, în care corbul bătrân îşi recapătă aripile lui tinere…

Poetul a mărturisit că, în anul lansării, i-a dăruit un volum unchiului său, arhimandritul Serafim Dabija, stareț al Mănăstirii Zloți. Acesta s-a uitat nedumerit la titlu și a întrebat semnificația acestuia. După explicația primită, prefăcându-se că nu înțelege, spre surprinderea poetului, i-a adus acestuia o fotografie îngălbenită, pe versoul căreia scria: „Doamne, nu știam că există un al treilea ochi. Cu el Te-am văzut!" – 1954, Inta, Siberia.

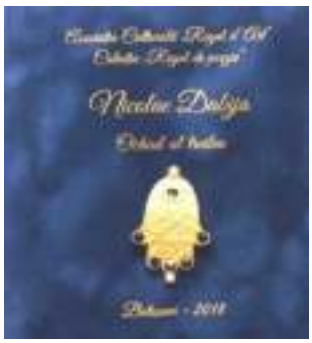

Ochiul al treilea rămâne şi azi un poem vizionar, care vorbeşte despre noi, cei din toate timpurile, dar mai ales despre „energiile interioare ale poetului misionar al neamului și artist al cuvântului, având vocația de ctitor, animat de elanuri spectaculare, folosindu-și inteligent și *al treilea ochi*, cel capabil să penetreze abisuri și să developeze semne care depășesc cu mult contingentele, pendulând între atitudini civice și reveria luminoasă a ființei, prinsă iremediabil în mrejele erosului" (Victor Teișanu).

Poetul Nicolae Dabija, profetul „cu aripile-ascunse sub cămașă", care plânge pentru rănile neamului său, propune un traiect liric inconfundabil, într-un limbaj care continuă cu elevație, erudiție și elitism poezia modernilor interbelici, oraculară, vizionară prin excelență, al cărei miez existențial se edifică pe o etică a revelării adevărului, captând chiar prin procesul facerii arhitectura interioară a lumii, poetizând universul. În lupta pentru făurirea de arhitecturi și substanță filozofică, pentru construirea esenței, poezia sa este „culminația unui mers lăuntric", poetul zeificându-și trăirile prin transferul în transcendent: *Dar ce-am văzut cu ochiul al treilea ieri/ va fi doar mâine adevărat.*

„Intrat în rândurile clasicilor, marele poet Nicolae Dabija a devenit un reper imposibil de eludat, al culturii, al istoriei și al demnității naționale." (Adrian Păunescu)

La ceas aniversar, în semn de aleasă prețuire pentru marele poet al neamului, *Asociația Culturală REGAL D'ART* a editat un volum inedit, un superlativ al imaginației creative (hârtie aristocratică, magnifice reproduceri de artă ale apreciatului artist plastic Marcel Seralio, copertă înveșmântată în catifea, înnobilată cu o rafinată lucrare handmade reprezentând „Ochiul lui Ra"/ „Mâna Fatimei"), care cuprinde poemul vizionar „Ochiul al treilea", tradus în 27 de limbi (meritorie fiind și contribuția traducătorilor botoșăneni Bara Haqi Abdulbaki, Ilinca Brehuescu, Dorica Coca, Claudia Hamburda, Ștefan Cătălin Horodincă, Daniela Pintilei).

Această creație bibliofilă nu s-ar fi putut realiza fără sprijinul caritabil al unor colaboratori talentați: maestrul Marcel Seralio (lucrări de artă plastică), Mirela Brehuescu (tehnoredactor și corector), Mihaela Irimescu (design grafic) și managerul Maria Petrariu, talentat și generos făuritor de carte (tipografia PIM, Iași).

Volumul se constituie astfel într-un modest dar întru nemurirea universului creator al poetului cu „aripa sub cămașă", la împlinirea vârstei înțelepților atenieni.

-*-

GEORGETA BOLEA

Sub lună… vise – Dorina Rodu

Poezie cu rol de artă poetică bacoviană

5 mart. 2018

Tematica poeziei o constituie condiția poetului într-o societate lipsită de aspirații și artificială.

Lumea ostilă și stranie, conturată de câteva pete de culoare este proiecția universului interior, de un tragism asumat cu luciditate. Elementele naturii primordiale sunt în poezia Dorinei Rodu, frigul, ploaia, vântul, amurgul, răsăritul, care produc disoluția materiei și a ființei.

Înstrăinarea, împietrirea, izolarea, solitudinea, privirea în sine ca într-un străin, se circumscrie esteticii simbolistice. Impuritatea depășește puritatea când sufletul Dorinei Rodu obosit de spectacolul vieții ce o înconjoară, nu-și pierde nădejdea într-un viitor mai bun făurit de predecesori.

Chiar dacă nu descrie gingășia sentimentului de iubire, iubește fără de cuvinte, sentimentul fiind închis într-un dulce mister cu speranța că va fi înțeleasă. Rătăcește în dorințe, fiind atrasă de o mreajă cromatică de non-culori și se împotmolește în *Misterul Destinului*, într-un *neant zelos* ce-i întinde capcane, într-o *diafană entitate, suflet candid și blând,* parcă răul o atrage și mintea-i joacă feste când *neantul zelos* simbolizat printr-un împărat *purtând cununa de diademe* (Misterul Destinului), acesta împlinindu-și destinul prin emanarea prafului *stelelor căzătoare*.

În poezia ***Contele pierdut,*** în două variante, unde legile iubirii, captive-n viciu, condamnate la supliciu, contele ascuns în *taverna sufletuluideparte de lumea modernă* cugetă robia și trecutul său malign, „*smolindu-și singur a vieții hartă*. Artista Dorina Rodu ne spune în poezia ***Noul val***: „un culcuș de frunze / pentru învierea unui nou val / de mute muze/ rătăcite-n într-un vers / ce se vrea a fi neo-modern / și totuși atât de tern / fără rimă, ritm și fler" și conchide *„toate-s vechi / și / nouă toate"*. Pentru artistă, totul este deșertăciune și în poezia cu același titlu se întreabă: „Oare nimeni nu va poate îneca, / Mișeilor, avida poftă de-a avea?!". Trăim ***Prin al vremii labirint*** ca *slugi năluce*prin *vremuri năuce* și în finalul poeziei ***Binecuvântare sau blestem***, artista se închină uitării, după un *vis lucid,* așa cum remarcă și dl. Ion Istrate în prefața acestei cărți.

Gama de culori este centrată pe câteva motive tipice simboliste: tristețea, urâtul, monotonia. Sentimentul de monotonie este dat de culoarea *stacojie*, care indică și doliul. Nevroza este sugerată de un *verde crud* în poezia ***Noapte de primăvară***. Galbenul scripturilor, al dreptății și al ogoarelor și non-culorile sugerează dezolare pentru situația existentă a țării. Culorile intense, ca aurul relevă o stare crepusculară. Cadrul natural este trist, dar zgomotos, natura este dezlănțuită cu fulgere, tunete, inundații, un univers condamnat. Sunetul *pământiu* îngroapă liniștea, sălciile plâng și biciuiesc. Ploaia și ninsoarea au rezonanță în sufletul omului, aducând monotonie, chin și frig lăuntric; ea nu estompează aceste sentimente, ci le reliefează și le dezlănțuie.

Iubirea în opera artistei Dorina Rodu apare ca o izolare, ca o închidere în sine, căutându-și forțe noi pentru a lupta. Moartea nu-i provoacă panică. Ea este dorită și așteptată ca un remediu al iubirii de care suferă poeta. Artista dorește să noteze senzația sa, nemijlocită, ingenuă și dureroasă pentru că trăiește în ***Vremea Lupilor*** *adunați în haite,* sfâșiind văzduhul conduși de noi, iar *sângele vărsat* și *fumul evaporat / Nicicând nu va fi uitat* (aici, cel mai probabil făcând referire la incendiul de la Colectiv).

Era de așteptat de la o așa mare artistă să aibă grijă de caracterul peren al operei sale, scriind în poezia ***Scut cernit***: „Ale Universului taine să le-mbrățișezi // La loc de cinste să le-așezi", iar în poezia ***Speranța din neguri*** valurile tulburi, *fremătânde vor luci mute și plăpânde.*

Viziunea crepusculară, cromatica obsedantă dominată de non-culori, înlocuirea muzicalității simboliste cu principiul disonanței sau cu notarea sunetelor dizarmonice și a zgomotelor stridente, reluarea unor *cuvinte-cheie*, toate dovedesc o intuiție artistică excepțională.

Obscuritatea, atracția spre neant, spaima, înstrăinarea, grotescul și moartea sunt categorii negative ale *liricei moderne roduiene.*

-*-

GHEORGHE BURAC

Războiul pentru reîntregirea neamului (1916-1918). Într-un suprem efort de sacrificiu, vlăsineștenii sfințesc cu sângele lor epopeez națională Mărășești - Oituz

10 aug. 2018

„Ferice de acela care înfățișează nația așa cum este, dar mai ferice de acela în care se poate ghici cum va fi nația sa urmând pe calea însemnată de dânsul – cu sângele viu al inimii sale”.

N. Iorga

Chiar dacă, după marea răscoală din 1907, reforma sistemului agrar şi a celui electoral erau considerate probleme prioritare în viaţa politică internă a României, declanşarea Primului Război Mondial a determinat cercurile politice să amâne rezolvarea lor, pentru că, pe primul plan, s-a impus, în noile condiţii, problema naţională - lupta pentru realizarea Marii Uniri.

Intrarea ţării noastre în acest război, începând cu 15 august 1916, alături de puterile Antantei (Anglia, Franţa, Rusia şi Italia), care sprijinea dorinţa românilor de a-şi desăvârşi procesul de înfăptuire a statului naţional unitar, s-a bucurat de o largă aprobare în toate provinciile româneşti.

În satele din comuna Vlăsineşti, acest moment a fost vestit prin sunete de clopote în miezul nopţii de 14 spre 15 august 1916, semnal care a grăbit plecarea tuturor bărbaţilor mobilizaţi la unităţile militare.

Ostaşii mobilizaţi, din judeţele Botoşani şi Dorohoi, au constituit trei regimente: 69 şi 77 Infanterie şi Regimentul 8 Vânători, care au făcut parte din Divizia a 7-a a Corpului 4 de armată. În afara celor trei regimente, soldaţii botoşăneni şi dorohoieni au fost încorporaţi şi în Regimentul 4 Artilerie grea, Regimentul 5 – Instrucţie, precum şi în Regimentul 29 – Infanterie, unde erau organizate două batalioane. [1]

Consultând registrele Stării Civile ale Primăriei Vlăsineşti, din anii 1916 – 1920, şi Jurnalul Spitalului de Campanie al doctorului Iacob Iacobovici din Botoşani, am reuşit să aflăm că ostaşii din comuna Vlăsineşti au făcut parte din regimentele 69 şi 29 Infanterie şi Regimentul 8 Vânători.

Întreaga armată era însufleţită de cauza „sfântă şi dreaptă” pentru care avea să lupte: eliberarea românilor şi a teritoriilor româneşti aflate sub stăpânirea Austro-Ungariei.

Subliniind motivul intrării României în război, în deschiderea sesiunii din 7 septembrie 1916 a Academiei, Barbu Ştefănescu Delavrancea afirma: „*Noi nu vrem ce nu este al nostru, ci vrem unirea cu fraţii noştri din Ardeal, din Banat şi din Bucovina … Noi nu ne croim cu sabia o patrie nouă, ci ne-o întregim …*”. [2]

Atmosfera din acele zile a fost impresionant surprinsă şi în paginile unor publicaţii locale: „Pentru dorohoieni, plecarea Regimentelor 29 şi 69 Infanterie pe front a fost o adevărată sărbătoare. Mii de femei, bătrâni şi copii au condus pe ostaşi la gară, urându-le izbândă deplină.

[1] Giurescu, C., Dinu, *op. cit.* ., p. 371.

[2] Giosan, Stela, *Contribuţia judeţului Botoşani la Primul Război Mondial, în „Hierasus”, 1978*, p. 446.

În august 1916, vitejii români au plecat la luptă cum s-ar fi dus la nuntă. Trenurile erau pline de muzici, flăcăii aveau toţi flori la pălărie şi în sufletele lor nu era decât o singură simţire: dragostea de neam şi ţară… Se ivise acolo, într-un colţ al tuturor sufletelor noastre un vis frumos, un vis de aur, un vis de veacuri"[3].

Referindu-se la aceleaşi momente, preotul confesor N. V. Hodoroabă, din Dorohoi, remarca: „*Pe strada principală erau frumoase arcuri de triumf, împodobite cu drapele tricolore şi cu steagurile aliaţilor. Pe placarde, sus, scris cu litere mari:* ***Trăiască România întregită. Mergeţi cu bine şi să vă întoarceţi cu bine!***"

Emoţionante au fost şi cuvintele adresate comandantului de regiment de către Artur Stavri, poet, prefectul judeţului, al cărui ecou l-a preluat „Gazeta Dorohoiului": „*Mi-aţi golit judeţul de ce am avut mai bun. De la ai noştri plecaţi şi mergeţi la ai noştri. În numele guvernului şi al judeţului, vă urez drum bun şi duceţi regimentul la izbândă*". În acest cadru, se intonează „*La arme*", „*Pe-al nostru steag*" şi alte cântece patriotice. Lume multă, emoţionată, a asistat la această solemnitate[4].

Pentru a stimula eroismul ostaşilor dorohoieni pe câmpurile de bătălie, cărturarul C. Ciocoiu, originar din Sârbi, a răspândit printre ei broşura „Rugăciuni zilnice", acestea ajungând şi în spitalele din Dorohoi. Din conţinutul ei rezultă dorinţa arzătoare a românilor de a se uni într-un stat naţional şi de a înfrânge, cu ajutorul lui Dumnezeu, duşmanul invadator, care urmărea destrămarea naţiunii române.

Cuprinsă de entuziasm patriotic, armata română „*a pătruns adânc în Transilvania*" eliberând o bună parte „*din pământul strămoşesc*". Paginile de istorie scrise cu sângele celor ce s-au jertfit pentru neam şi patrie, vorbesc pentru nemărginita bucurie şi căldura cu care a fost primită armata română de către populaţia din satele de peste munţi[5].

Dar, mai târziu – consemna Hen. V. Gavrilescu „*Dunărea a început să-şi tulbure apele şi să-şi mâie îndurerat valurile frumoase. Carpaţii au început să vuiască a jale. Cerul, albastru până mai ieri, s-a acoperit cu un strat gros de nori şi … mulţi eroi, tare mulţi au căzut pe câmpiile pământului locuit de români şi au sfinţit cu sângele lor aceste locuri ce de veacuri ne erau scumpe şi sfinţite cu sângele străbunilor noştri*"[6].

Inamicul – Armata a 9-a germană, mai puternic şi mai bine echipat, a oprit şi obligat armatele noastre să se retragă, cu pierderi grele pe linia Carpaţilor.

Lupte sângeroase au avut loc, în acelaşi timp, şi pe frontul de sud, pe linia Dunării. Populaţia locală – bulgari şi turci din sudul Dobrogei – (Cadrilater) a fost strămutată în nordul Moldovei, spre a nu pactiza cu inamicul. Aşa au fost aduşi în satele de aici, în toamna anului 1916, aceşti oameni nefericiţi şi nevinovaţi, goi şi flămânzi, trataţi ca prizonieri de război, folosiţi la munci grele. La Vlăsineşti, ei au iernat în câteva zeci de case goale, îngrămădiţi câte 20-30 de persoane, în condiţii de mizerie cumplită.

Foametea, frigul şi tifosul exantematic au secerat sute de persoane, între aceştia femei şi copii, care şi-au găsit odihna de veci în cimitirul din Vlăsineşti[7].

Iarna anului 1917 a fost neobişnuit de grea, plină de suferinţe de tot felul, cu 2/3 din suprafaţa ţării, inclusiv Bucureştiul, sub ocupaţia inamicului. Guvernul, instituţiile centrale şi o parte a populaţiei din sud s-au refugiat în Moldova, unde se mai aflau armatele ruse şi române în refacere.

În Botoşani, pregătirea armatei se desfăşura la „*Şcoala model pentru mitraliere*", care a început să funcţioneze la 25 ianuarie 1917, cu precizarea că „*echipele ce se vor instrui la Botoşani vor forma câte o secţie în prima companie de mitraliere a fiecărui regiment*"[8]. La această şcoală s-a instruit şi bravul căpitan Grigore Ignat, eroul de la Mărăşeşti.

Intens activează aici şi Misiunea militară franceză. Maiorul De Méru, şef pentru şcolile de infanterie, aprecia deosebit de elogios, virtuţile soldatului român: „*Nici nu vă daţi seama ce admirabil material omenesc aveţi în aceşti elevi*"[9].

Vara de foc din 1917 a confirmat în chip strălucit aprecierile ofiţerului francez. Din literatura istorică a Primului Război Mondial, desprindem faptul că regimentele de dorohoieni ca, de altfel, întreaga armată română, au luptat cu dârzenie, animate de speranţa că, până la urmă, vor învinge şi au şi reuşit să oblige inamicul să se retragă pe poziţiile din toamna anului 1916, dar pentru asta au plătit un greu tribut de sânge.

Comunicatele oficiale ale Armatei române menţionau că la Măgura Caşinului şi Valea Şuşiţei, Regimentul 69 Infanterie Dorohoi şi Regimentul 77 Infanterie Botoşani au respins inamicul până la vechile poziţii, prin atacuri foarte puternice. Regimentul 8 Vânători, condus de colonelul Gorski, participând alături de alte unităţi militare române, prin asalturile întreprinse la Oituz, a putut zădărnici „marele plan strategic al duşmanului, a salvat Moldova de catastrofa invaziei şi ocupaţiei inamice şi a adus o nouă consacrare gloriei

---

[3] Amarandei Gheorghe, *Dorohoiul istoric şi cultural*, Editura Qvadrat, Botoşani, 1999, p. 59.
[4] Idem.
[5] Idem.
[6] Idem.
[7] Primăria Vlăsineşti, *Registrele Stării Civile din 1917-1920.*
[8] Bejenaru, Ionel, *Botoşanii şi Marea Unire, în „Hierasus", VI, 1986*, p. 133.
[9] Idem.

Oituzului", după cum nota Kiriţescu C., care face, de asemenea, afirmaţia că „*bătălia de la Oituz e o izbândă a puterii de rezistenţă a soldatului român*"[10].

Pentru vitejia cu care s-au împotrivit atacurilor trupelor vrăjmaşe, printre regimentele şi batalioanele româneşti care au participat la luptele de la Oituz şi care au fost decorate cu Ordinul „Mihai Viteazul", se afla şi Regimentul 8 Vânători, care a primit înalta distincţie cu următoarea specificare: „*Regt. 8 Vânători. Pentru vitejia şi avântul ce au arătat ofiţerii cât şi trupa acestui brav regiment în luptele extrem de înverşunate ce au dat la Praid în Transilvania şi pentru apărarea Văii Oituzului*"[11].

Printre cei care au căzut eroic în aceste lupte, se numără şi:

- Faliboga Ioan – la Caşin;
- Hadinschi Mihai – la Fata Moartă;
- Şologon Dumitru
- Puşcaşu Gheorghe
- Căeru Toader şi
- Trufin Alexandru, toţi din Vlăsineşti.

Vitejia şi jertfa fiilor acestor plaiuri au fost emoţionant evocate de Ioan Missir în cartea „Fata moartă", veritabilă cronică de război şi document, totodată, autorul însuşi fiind combatant în linia întâi a Regimentului 8 Vânători: „*Iată-i într-un suprem efort şi sacrificiu la Caşin, în luptele pentru apărarea cotei 1175, „Fata moartă", locul sfredelit în tranşee amice şi duşmane, unde am trăit două luni de încercări, de speranţe, de atacuri disperate, de atacuri câştigate şi frânte sub bombardamente infernale ... locul unde am tăiat aripile acvilelor bavareze îmbătate la asalt şi unde, întăriţi în credinţa biruinţei târzii, nu am dat îndărăt*". [12]

Pe lângă sacrificiile celor de pe front, vrednică de menţionat este şi contribuţia celor rămaşi acasă, care au suportat rechiziţiile, colectele pentru armată şi ajutorarea familiilor celor plecaţi.

La terminarea războiului, ţara noastră s-a ales cu imense pierderi materiale şi sacrificii umane de peste 300 000 de vieţi, [13] la care se adaugă şi 299 000 de invalizi.

Fostul judeţ Dorohoi a pierdut în acest război 6 312 de ostaşi, din care 6 282 soldaţi, caporali, sergenţi şi plutonieri şi 30 de ofiţeri, în frunte cu comandantul regimentului 29 Infanterie, colonelul-erou Nicolae Pipirescu, avansat post-mortem la gradul de general, şi a înregistrat, totodată, un însemnat număr de răniţi în toiul aceloraşi crâncene lupte din Transilvania, Oltenia, Muntenia şi Moldova. [14]

În totalul acestor jertfe sunt cuprinşi şi 90 de ostaşi-eroi din această comună, identificaţi de autoritatea locală, la cererea Prefecturii Dorohoi, al căror „tablou" îl reproducem întocmai:

Tablou

de numele şi prenumele ofiţerilor, plutonierilor, sergenţilor, caporalilor, fruntaşilor şi cercetaşilor din Regimentul 8 Dragoş, Nr. 29, 69 Infanterie (din jud. Dorohoi) care în crâncenul război din 1916-1919 şi-au vărsat sângele pentru unitatea neamului

Nr. crt.	***Numele şi prenumele decedaţilor***	***Gradul***	***Comuna sau satul***
1	Alexandru Trufin	Plt.	Vlăsineşti
2	Ioan Cristea	Sold.	Vlăsineşti
3	Neculai Ficiuc	Serg.	Vlăsineşti
4	Grigore Otu	Sold.	Vlăsineşti
5	Ghiorghe Cozmâncă	Sold.	Vlăsineşti
6	Ghiorghe Maximiuc	Sold.	Vlăsineşti
7	Alexandru Honciuc	Cap.	Vlăsineşti
8	Ioan Şlencu	Cap.	Vlăsineşti
9	Mihai Cloşcă	Cap.	Vlăsineşti
10	Mihai Bendiac	Cap.	Vlăsineşti
11	Gheorghe Haliuc	Cap.	Vlăsineşti
12	Ghiorghe Axânciuc	Cap.	Vlăsineşti
13	Toader Honciuc	Cap.	Vlăsineşti
14	Dumtru Boicu	Cap.	Vlăsineşti
15	Alexandru Bran	Cap.	Vlăsineşti

[10] Tuca, Fl., *Triunghiul eroic Mărăşti-Mărăşeşti-Oituz*, Iaşi, 1977, p. 148.
[11] Idem.
[12] Missir, Ioan, *Fata moartă*, p. 136.
[13] *Istoria României*, Compendiu, Bucureşti, 1969, p. 451.
[14] Amarandei, Gheorghe, *op. cit.*., p. 60.

16	Ioan Babiuc	Serg.	Vlăsineşti
17	Dumitru Şologan	Sold.	Vlăsineşti
18	Gheorghe Florin Rusu	Sold.	Vlăsineşti
19	Toader Ficiuc	Cap.	Vlăsineşti
20	Gherasim Focariu	Sold.	Vlăsineşti
21	Dumitru Varilaş	Sold.	Vlăsineşti
22	Ioan Faliboga	Sold.	Vlăsineşti
23	Tănasă Toma Rusu	Sold.	Vlăsineşti
24	Gheorghe Ţaric	Sold.	Vlăsineşti
25	Dumitru Ţaric	Sold.	Vlăsineşti
26	Costache Murărescu	Sold.	Vlăsineşti
27	Petru Bran	Cap.	Vlăsineşti
28	Neculai Cricleviţ	Sold.	Vlăsineşti
29	Dumitru Dăscăliţa	Sold.	Vlăsineşti
30	Vasile Ţiganaşu	Sold.	Vlăsineşti
31	Dumitru D. Popa	Sold.	Vlăsineşti
32	Dumitru I. Ariciuc	Cap.	Vlăsineşti
33	Ion Cruţ	Sold.	Vlăsineşti
34	Gheorghe Cloşcă	Sold.	Vlăsineşti
35	Simion Cozmâncă	Sold.	Vlăsineşti
36	Ion V. Ariciuc	Sold.	Vlăsineşti
37	Mihai Hodenschi	Sold.	Vlăsineşti
38	Gheorghe Corbu	Sold.	Vlăsineşti
39	Costache Ficiuc	Sold.	Vlăsineşti
40	Vasile Grădinariu	Sold.	Vlăsineşti
41	Ion Burac	Sold.	Vlăsineşti
42	Neculai Lebădă	Sold.	Vlăsineşti
43	Petru Cozău/Codău	Sold.	Vlăsineşti
44	Vasile Colisniuc	Sold.	Vlăsineşti
45	Petru Holic	Sold.	Vlăsineşti
46	Toader Ilie Bolboros	Sold.	Sârbi
47	Dumitru Th. Mardar	Sold.	Sârbi
48	Ghiorghi Ilaş	Sold.	Sârbi
49	Ghiorghi C. Tronciu	Sold.	Sârbi
50	Ghiorghi Eftimie	Sold.	Sârbi
51	Ion Lişman	Sold.	Sârbi
52	Petru Ilaş	Sold.	Sârbi
53	Costachi Nechifor	Sold.	Sârbi
54	Ion I. Pripasu	Sold.	Sârbi
55	Dumitru V. Moisa	Sold.	Sârbi
56	Costachi Pancu	Sold.	Sârbi
57	Petru A. Martin	Sold.	Sârbi
58	Costachi Romanescu	Sold.	Sârbi
59	Ilie Faliboga	Sold.	Sârbi
60	Costachi D. Cojocariu	Sold.	Sârbi
61	Ion Cantemir	Sold.	Sârbi
62	Iorgu T. Mihai	Sold.	Sârbi
63	Toader Cazacu	Sold.	Sârbi
64	Vasile Rândaşu	Sold.	Sârbi
65	Dumitru Cobzariu	Sold.	Sârbi
66	Vasile Cobzariu	Sold.	Sârbi
67	Ioan Acatrine	Sold.	Sârbi
68	Costachi Ciubotă Rasă	Sold.	Sârbi
69	Iancu Clapon	Sold.	Sârbi
70	Niva Bolbaros	Sold.	Sârbi
71	Ion Casian	Sold.	Sârbi

72	Constantin Iordache Cojocariu	Sold.	Sârbi
73	Neculai Martin	Sold.	Sârbi
74	Ilie Iftimie	Sold.	Sârbi
75	Ghiorghi Iftimie	Sold.	Sârbi
76	Alexandru Uliniuc	Sold.	Sârbi
77	Ghiorghi C. Bejan	Sold.	Sârbi
78	Dumitru I. Lupu	Sold.	Sârbi
79	Ion Mascalu	Sold.	Sârbi
80	Dumitru Fasolă	Sold.	Sârbi
81	Anatoli Diaconescu	Sold.	Sârbi
82	Ghiorghi Puşcaşu	Sold.	Sârbi
83	Dumitru Mardar	Sold.	Sârbi
84	Costachi Martin	Sold.	Sârbi
85	Constantin Ghiorghi Cozmolici	Sold.	Sârbi
86	Vasile Floria Rusu	Sold.	Sârbi
87	Costachi A. Bejan	Sold.	Sârbi
88	Iorgu Fasolă	Sold.	Sârbi
89	Ghiorghi Budacă	Sold.	Sârbi
90	Ion V. Fecioru	Sold.	Sârbi

Prezentul tablou se certifică de noi:
Preşedintele Comisiei interimare Vlăsineşti, C. Zahus.
Secretar, Tănasă Lebădă[15]

_&_

Înalte distincţii militare conferite unor vlăsineşteni participanţi la Războiul pentru Reîntregirea neamului (1916-1918)

11 aug. 2018

1. Prin înaltul decret nr. 1744/1919. Mj. S. Regele a binevoit a conferi directorului nostru, N. A. STOIANOVICI, căpitan în rezervă, CRUCEA COMEMORATIVĂ A RĂZBOIULUI 1916-1918, cu braţele ARDEAL, CARPAŢI, OITUZ, BUCUREŞTI. Se ştie că domnul Stoianovici a mai fost decorat pentru faptele sale de arme, cu STEAUA ROMÂNIEI şi COROANA ROMÂNIEI CU SPADĂ.

(Gazeta Dorohoiului nr. 22/ 22 sept. 1919)

2. Prin Decretul nr. 13 24 din 10 nov. 1917, Mj. S. Regele i-a conferit STEAUA ROMÂNIEI CU SPADĂ, domnului C. A. STOIANOVICI, pentru zelul şi destoinicia ce a arătat ca şef al Serviciului Automobilelor Armatei I de sub comanda generalului Eremia Grigorescu, în timpul acţiunilor de la Mărăşeşti, din iulie 1917. A asigurat transportul regulat al hranei şi materialului de război.

Iar prin Ordinul nr. 8851 din 7 august 1917, a avut onoarea să fie citat cu batalionul său prin Ordin de zi pe armată, semnat de comandantul armatei.

(Gazeta Dorohoiului nr. 38/15 ian. 1921)

3. Înv. IOAN I. TRUFIN, din Sârbi, căpitan rezervist, i s-au conferit:

- Medalia „Avântul Ţării" pentru merite dovedite în Războiul Balcanic … (Decret 809/1914);
- Medalia „Coroana României cu spade", pentru vitejie … la Mărăşeşti (Decret 300/1917);
- Medalia „Coroana României şi gradul de ofiţer al Coroanei" (Decret 5-6628/1922);
- Medalia „Victoria", cu înaltul Decret nr. 3390/ iulie 1921;

Medalia „Crucea comemorativă a Războiului 1916-1918 – Ardeal – Carpaţi – Târgu-Ocna" (Decret nr. 1744/1918). [16]

[15] *Arhivele Statului Botoşani*, Fond Prefectura Judeţului Dorohoi, *Dosar 40/1923-1924*, Comuna Vlăsineşti, f. 203.
[16] *Arhivele Statului Botoşani*, Fond Insp. Şc. al judeţului Dorohoi, *Dosar 1061*.

4. Înv. ***ALEXANDRU D. FALIBOGA***, decorat cu Ordinul „Mihai Viteazul" pentru merite ostăşeşti în bătălia de la Mărăşeşti.

*
* *

Eroii regimentului 29 Infanterie au fost elogiaţi de preotul I. Enescu, unchiul marelui artist, într-o cuvântare publicată în presa locală, în care se spune: „Dintre datoriile omului pe pământ, cea dintâi este de a-şi apăra patria. Despre îndeplinirea acestei datorii, nu pot găsi cuvinte, de a o spune, faţă de cum v-aţi îndeplinit-o, prin vitejia ce aţi arătat la Măgura Caşinului, Fata Moartă, Sticlăria şi oriunde aţi fost chemaţi. Mă uit la drapel şi-mi aduc aminte că sub cutele lui – fost Regimentul 8 Linie – am văzut la 1877 pe părinţii voştri reîntorşi de la Plevna şi Griviţa, tot aşa de glorioşi ca şi voi … Ţara îşi aduce aminte întotdeauna cu drag de fiii ei viteji, de eroii căzuţi pe câmpul de onoare. Am înmormântat mulţi eroi, dar am credinţa că din mormintele şi vitejia lor va creşte floarea dreptăţii şi a învierii neamului nostru."[17].

Sacrificiile făcute de cele două regimente dorohoiene, alături de cele ale întregului popor, n-au fost zadarnice. Unirea Transilvaniei cu România a devenit un fapt real. Vestea Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918, a trezit un entuziasm deosebit în rândurile tuturor locuitorilor ţinutului Dorohoi. Actul Unirii a fost aclamat de întreaga populaţie, fiind popularizat în toate comunele şi satele judeţului.

În multe localităţi au fost ridicate monumente care aveau să imortalizeze numele celor care s-au jertfit în război. Un astfel de însemn a fost durat şi în Vlăsineşti, pe fostul loc viran din faţa Grădiniţei de copii (teren cuprins, în prezent, în grădina locuitorului Sava Halenschi), dar care a fost neglijat în mod iresponsabil de către autorităţile de după 1944, dispărând în primii ani ai orânduirii atunci instaurate, când pe acel loc se organizau stanţii (arii) de treier pentru cerealele păioase.

Însă din iniţiativa celor care au realizat monumentul ***VLĂSINEŞTI – 550***, în anul comemorativ 1996, numele eroilor din primul război mondial, au fost pantografiate şi aplicate pe faţa dinspre răsărit a edificiului, iar înscrierea lor cu literă tipografică în paginile acestei cronici poate fi şi mai durabilă.

Cinstim, astfel, lupta şi suferinţele întregului nostru popor, atât de greu încercat într-atâtea rânduri, jertfele sutelor de mii de ostaşi şi îndurările celor schilodiţi în război, între care se înscriu cu majuscule fiii acestei comune şi ale căror osânde n-au fost zadarnice; s-a înfăptuit dezideratul de secole pentru îndeplinirea căruia a intrat România în Primul Război Mondial – Unirea Transilvaniei, Bucovinei şi Basarbiei cu Patria mamă, victorie care a consfinţit zilei de ***1 Decembrie*** cel dintâi loc între sărbătorile ţării, ***Ziua Naţională a României***.

Grup de caporali din Regimentul 8 Vânători – Botoşani (primul din stânga, caporalul – erou NICOLAE FICIUC, căzut în luptele de la Caşin, în decembrie 1916, - fiul fostului primar – GHEORGHE FICIUC şi tată al FILARETEI HOLIC)

[17] Amarandei, Gheorghe, *op. cit. ., p. 61*.

Un grup de veterani participanţi la cea de a 50-a comemorare a Epopeei Naţionale: ***MĂRĂŞEŞTI-OITUZ.***
(Fotografie decupată din Revista „Lumea" nr. 34/1967 de învăţătorul Alexandru D. Faliboga – în primul rând, al 3-lea din stânga –, veteran al Războiului pentru Reîntregirea Neamului, din 1916-1918.)

-*-

OVIDIU CHELARU

Nemuritorii. Ioan Rotundu Dângeanu

29 iul. 2018

S-a născut în data de 5 ianuarie 1952, în sat Dângeni, jud. Botoşani. Absolvă şcoala primară şi gimnaziul la Şcoala Generală Dângeni (1957-1967). Urmează apoi Şcoala Tehnică de Cooperaţie din Oradea (1967-1971), şi, mai târziu, Facultatea de Drept a Universităţii „Petre Andrei" (promoţia 1996). Alte specializări:

– 2004, Transparency International – Centrul pentru Jurnalism Independent Bucureşti

– 2005-2006, Securitatea Comunitară, Bucureşti – Protecţia imaginii victimelor vulnerabile

După terminarea studiilor liceale, intră în câmpul muncii:

– 1971-1990, revizor contabil, adjunct al şefului de serviciu C. F. I., şef birou salarizare personal în cadrul U. J. C. C. Botoşani

– 1990 – 1993, inspector principal credite, Bankcoop Botoşani

– 1993, directorul publicaţiei „Jurnalul de Botoşani". În acelaşi an fondează şi publicaţia săptămânală „Jurnalul de Botoşani".

– 1998, preşedintele *Jurnalului de Poliţie*, *Jurnalul literar* şi *Crocodilul de Botoşani*

Întreaga sa efervescenţă jurnalistică, în ultimă instanţă se materializează în opera sa nemuritoare:

2003: „Întrebări hazlii dar adevărate", Ed. Axa, Botoşani;

2009: „Masoneria botoşăneană" scurt istoric, Ed. Agata Botoşani;

2009: „Politică, alcool şi tutun" – pamflete, Ed. Agata, Botoşani;

2011: „Lumea lu' Rotundu" – reportaje, Ed. Agata, Botoşani;

2015: „Epoca Băsescu" vol. I, Ed. Agata, Botoşani;

După o succintă lecturare a operei domnului Ioan Rotundu-Dângeanu, cu uşurinţă se desprinde faptul că Domnia sa este un scriitor aparte, concentrându-şi cea mai mare parte a energiei şi vitalităţii sale umane, spre asanarea şi purificarea vieţii noastre sociale, pe toate palierele sale de activitate. Metaforic vorbind,

consemnările autorului, sunt sarea şi piperul trăirilor noastre cotidiene, fără de care viitorul naţiei român nu are nici o şansă de prosperitate şi iluminare. Tăişul vorbelor Domniei sale, îndreptate către cei ce au „călcat prin strâchini" în lumea noastră contemporană, pe cât se poate de obiective şi pertinente, se impun a fi recepţionate şi auzite de către factorii de decizie în cauză, spre binele nostru, al tuturor, ca gintă, ram şi naţiune.

Cartea de căpătâi a domnului Ioan Rotundu-Dângeanu, indiscutabil, este o amplă monografie intitulată „Doar politicieni sau şi ticăloşi?", apărută în 2015 la Ed. Agata din Botoşani. Cartea în sine, format A4, însumând 630 pagini, scoate la lumina rampei zilelor noastre, toate împlinirile, dar mai ales neîmplinirile oamenilor politici ce au condus şi reprezentat judeţul Botoşani în aşa zisa „epocă a lui Băsescu" din perioada 1 iunie 2004-30 iunie 2013. Această lucrare jurnalistică, deosebit de semnificativă pentru meleagurile botoşănene, a apărut ca o strict necesitate socială, aşa cum însuţi autorul o menţionează în prefaţa cărţii:

Titlul prezentei lucrări – Doar politicieni sau şi ticăloşi – îşi are rădăcina în afirmaţia fostului preşedinte al României, Traian Băsescu, care a definit clasa politică românească a fi una – ticăloşită. Cred că preşedintele Băsescu a definit corect starea de spirit a clasei politice româneşti cu precizarea că şi el a pătruns şi încă aparţine acesteia, deci este tot aşa de ticălos ca şi ceilalţi politicieni, dacă nu cumva cu o clasă deasupra lor.

Când autorul a scris această carte, a avut în vedere apariţia ulterioară a încă două volume de carte, pe aceeaşi temă, respectiv „Epoca Ponta" şi „Epoca Băsescu versus Epoca Ponta". Cea de-a treia carte, va fi o adevărată antiteză a dovedirii faptului că „ticăloşia politică la români este transpartinică".

Şi tot autorul, în finalul prefaţei Domniei sale, promite soţiei sale Cornelia – cel mai aspru critic al său asupra comentariilor scrise – care între timp, prematur şi nemeritat a trecut la cele veşnice, că va „finaliza şi publica lucrarea despre corupţia botoşăneană". Despre care, îi plăcea să-l parafrazeze pe personajul lui Zaharia Stancu, din romanul „Desculţ", spunând adesea: „Să nu uiţi Ioane, nimic să nu uiţi din ceea ce merită a fi scris pentru nepoţii noştri". *Sper că n-am uitat nimic din ceea ce a fost important în viaţa comunităţii botoşănene din perioada la care fac referire*, mai adaugă autorul.

Iată şi părerea competentă şi autorizată a altor confraţi de condei despre această carte monument a marelui critic social, Ioan Rotundu-Dângeanu.

Ion Istrate – directorul Editurii „Agata" şi a Revistei „Luceafărul", din Botoşani:

Ticăloşia şi ticăloşii, sub toate aspectele semanticii ale sintagmei – starea de decădere morală, faptele josnice şi nemernice, mizeria, sărăcia, nenorocirea – sunt identificate, din păcate, în toate straturile societăţii.

Valorile morale, tradiţionale, pe care le moştenim, sunt grav afectate prin răsturnarea celor autentice, răstălmăcirea şi promovarea de către ticăloşi a celor false, pretinse a fi valabile. Halloween-ul în politică – mascări în vrăjitori (v. Şova) îmbolnăviri şi accidente subite (v. Ponta, Oprescu, Ridzi), acţiuni de ficţiune gotică şi horror – au transformat homo politicus – în bostani politici. Valentine's Day a demolat sentimentul iubirii şi al prieteniei, al demnităţii şi onoarei, în loc cocoţându-se simbolul curvăsăriilor şi a prostituţiei politico-administrative. Dragobetele nostru a fost înlăturat din obiceiul strămoşesc! Ce dragoste de ţară, ce politicieni?![...]/ Este, deci, nevoie de dezambiguizarea relaţiilor sociale, anchilozate de clasa politică din ultima perioadă de timp. Şi cine trebuie s-o facă? Este, în primul rând, rolul presei şi al prestaţiilor jurnaliştilor de a interveni, de a vindaja socialul de cauzele ce produc nefaste şi nedorite consecinţe. / În mod cronologic, scrierile de zi cu zi ale jurnalistului Ioan Rotundu, aduc publicului în mod constant şi ale căror conţinuturi sunt pline de atitudini şi băgare de seamă, cu rolul lor spre îndreptare a treburilor de administrare a relaţiilor socio-umane din comunităţile noastre. Sistemul politic, cu zone impregnate în surplus de ticăloşia unora, este grav afectat şi prejudiciat, concluzie conturată, destul de pertinent de autor, că au ajuns astăzi, aspect dovedit prin derularea ultimelor evenimente politice, să pătrundă oameni incompetenţi şi corupţi în treburile ţării şi în cele locale. [...]. /Ioan Rotundu, prozator şi ziarist, remarcat ca un „devorator al ticăloşiei" politice şi „un virulent editorialist", va rămâne în amintire, pe care succesiunea generaţiilor viitoare o va păstra, ca un veritabil combatant social, atât prin cartea de faţă cât şi prin cele publicate anterior.

Iulian Cătălin Nechifor:

Prin tematica abordată în cartea de faţă, se remarcă în mod deosebit calitatea politicienilor locali, scoasă în evidenţă încă din iunie 2004, printr-un articol intitulat – Cele bune să se-adune, cele rele să se spele – autorul făcând o remarcă de bun simţ: candidaţii, ar trebui să treacă pe la biserică. Nu înainte de a-şi cere iertare de la contracandidaţii pe care i-au beştelit, pe drept sau nedrept, pe tot parcursul campaniei electorale. Ar fi un fel de spălare a conştiinţei de păcatele comise în goana după scaunul puterii, dar şi un imbold interior al dovezii că omenia există şi nu ne-a degradat într-atât încât să fim dominaţi de instinctele animalice. / Dar poate că iertare ar fi trebuit să-şi ceară liderii locali atunci când au numit pe locurile

eligibile pentru parlament reprezentanţi ce nu sunt din Botoşani, cum s-a întâmplat în anul 2004, când au fost aleşi Răzvan Teodoreanu şi Gavrilă Vasilescu, bucureşteni, secundaţi de nume anonime de pe plan local ce nu spun nimic astăzi electoratului: Doina Dreţcanu, Cătălin Buhăiescu, Ştefan Baban, Mihai Ţibuleac, Liviu Câmpeanu ş. a. m. d. / La alegerile ce au urmat, botoşănenii s-au pricopsit cu alţi candidaţi ce nu cunoşteau judeţul Botoşani decât din lecţiile de geografie, rezultatul fiind unul catastrofal. Astăzi, nu avem drumuri, oportunităţi economice de dezvoltare a zonei şi şansa lor la un viitor propice. Cum ar fi putut aceşti reprezentanţi să apere aceste interese ale judeţului, dacă nu au avut tangenţă cu ele, fie au fost şi, din păcate sunt, figuri şterse, manipulate şi şantajabile, în schimbul unor mici sau mari câştiguri de altă natură. […]. / Cum au putut aceşti parlamentari să lupte pentru interesele locale, spre exemplu, să boicoteze în bloc orice lege până în momentul când se va construi un drum până la Iaşi, autostradă care să lege Moldova de Transilvania, pentru a da o şansă la prosperitate economică sau să sprijine autorităţile locale în construcţia de parcuri industriale. […]. /Editorialele cultural-educative, cele pe teme religioase şi pamfletele, completează viziunea critică a jurnalistului Ioan Rotundu-Dângeanu, asupra faptelor şi a personalităţilor locale. Ele merită a fi citite şi interpretate de către publicul cititor. […]. /În fine, prin publicarea acestor editoriale, publicul cititor botoşănean cât şi cel pasionat de dezbaterea politică, vor avea argumente să se implice în promovarea unor politici mai apropiate de interesele lor şi nu ale unei clici oligarhice, total neputincioasă, cel puţin până în momentul de faţă.

Trecând în revistă, opera talentatului scriitor şi jurnalist Ioan Rotundu-Dângeanu, apărută până în prezent, este limpede faptul că Domnia sa, în viaţă, a fost şi este adeptul „sine qua non" a altui dicton latin: „labor omnia vincit!" Înscrierile Domniei sale, temele abordate sunt foarte diverse: satiră, pamflete, naraţiuni prozaice, anecdote etc. Toate, fără nici o excepţie, îmbracă hlamida sincerităţii şi a adevărului pur, chiar dacă punerea în oglindă a faptelor săvârşite au atras oprobriul personajelor în cauză. Pentru autentificare, voi face o mică incursiune şi prin cartea „Lumea lu' Rotundu" aşa cum însuşi autorul îi place să-i spună.

În anul 2003, Ioan Rotundu-Dângeanu îşi publică prima sa carte „Întâmplări hazlii dar adevărate", într-un tiraj de 1000 de exemplare, număr neînchipuit de mare în lumea noastră contemporană, dat fiind procentul fantasmagoric de înalt al celor care nu citesc deloc sau foarte puţin, limitându-se la informaţii electronice, sau a uitării de sine, depănându-şi firul vieţii în compania lui Bacchus. Spre surprinderea a însuşi autorului, cartea, în scurtă vreme, fiind consumată ca şi-o „pâine caldă", este retipărită în 2018. În acest context fericit pentru orice scriitor, deontologia profesiei mă obligă a însera cele spuse de Domnia sa în *Cuvântul autorului* la cea de-a II ediţie: „Pe această cale, aduc din nou mulţumiri tuturor celor care m-au încurajat să scriu, să mă bucur, astăzi, că am o operă publicistică luată în seamă de cititori, apreciată de publicul cititor, ca fiind de o importanţă majoră în reflectarea realităţii social-politice a vremurilor pe care le trăim".

Şi celelalte cărţi ale domnului Ioan Rotundu-Dângeanu, sunt la fel de interesante, prin modul inedit de a pune în oglindă, numeroase întâmplări din itinerariul său teluric, în calitate de slujbaş al statului. Fără nici o temere sau rezervă, pe unii i-a ridicat în slăvi (puţini la număr), iar pe alţii (majoritatea personajelor amintite) i-a „răspopit". Şi bine a făcut!! Aceasta, în condiţiile în care, societatea noastră, de ieri şi în special cea de astăzi, e plină de lichele, hoţi, şarlatani, escroci, oportunişti şi mişei.

Cititorilor, atâţia câţi veţi fi, nu pierdeţi ocazia să lecturaţi, la vreme de seară sau în momentele dumneavoastră de repaos, cele 119 episoade de o rară frumuseţe şi sinceritate, cuprinse în volumul de carte „Întâmplări hazlii dar adevărate". Aprioric, câştigul moral şi de revitalizare spirituală, în acest caz, nu are cum să vă ocolească

Acelaşi îndemn îl am şi pentru celelalte trei volume de carte, cu precădere pentru istoria „masoneriei botoşănene", existentă de veacuri şi pe meleagurile noastre moldave, implicit ale judeţului Botoşani. Nolens volens, gândul mă duce în a asemui această instituţie masonică, de tip mafiot, cu aşa zisul „stat paralel" actual, din ţara noastră, clamat cu atâta insistenţă de către guvernanţi. După părerea mea, şi unii şi alţii, sub această haină jegoasă, născută din genune, cei în cauză, aflaţi la butoanele de comandă, realmente, dintotdeauna, au luptat până la sânge pentru a-şi promova şi înflori anumite interese personale sau de grup.

Prin cutumă, nu voi închide nici acest medalion, fără să-i dedic autorului câteva versuri.

Iată cum un jurnalist, din enclava Botoşani.
Cu peniţa lui de aur, ne arată ce varani,
Prin mijloace neloiale au prins job-uri de putere
Spre a binelui de sine, doar prin furt şi spoliere.

Pe spinarea unei naţii, jefuită cât se poate
De un ştab conducător, prin măsuri zis democrate,
Unde taxele curente nu-ţi dau pace nici în somn
Ca să ştie tot românul, cine-i rob şi cine-i domn.

Deşi stilul lui Rotundu nu-i pe placul multor stârpe
Din politica română, cu eroi, drept nişte cârpe,
Personal îl agreez pentru modul lui de-a fi
Stâlp şi reazem de-ndreptare, să nu plângem în pustii.

-&-

Impresie, la o Lecţie deschisă de limba și literatura română cu prof. Teodor Epure

30 iul. 2018

Profit de acest moment cultural, pentru a reitera încă o dată faptul că, talentul şi vocaţia pentru artă şi creaţie literară, sunt valori naţionale, a căror sevă se trage din plămada strămoşilor noştri, trăitori pe veacuri pe sfânta vatră a României de astăzi, ca drept har divin.

Toate energiile creatoare, odată descătuşate, atât cele moştenite cât şi cele dobândite, vor netezi calea ce duce spre nemurire, ţinta oricărui pământean, responsabil de menirea sa în viaţă cât şi în societate.

Cu plăcere mi-aduc aminte că la data de 18 noiembrie 2017, în această sală unde suntem acum, o adevărată citadelă de cultură şi istorie literară, am participat la lansarea a două cărţi, aparţinând unei tinere speranţe în literatură, tot din Vorniceni, purtând un nume stelar, acela de Cătălina. Iată că astăzi avem în faţa noastră o altă stea strălucitoare, ce vine din aceeaşi enclavă umană, respectiv mult stimatul profesor Teodor Epure, care, astăzi, 13 ianuarie 2018, lansează patru volume de carte, ce se adaugă la zestrea sa literară anterioară. Domnia sa, de ceva vreme, nu mai este o promisiune, ci o certitudine în lumea cuvântului scris, a cărui gânduri, amintiri şi împliniri s-au aşternut pe hârtie cu migală şi discernământ, ca un corolar al trudei sale, de a lăsa posterităţii adevărate valori de cultură şi literatură, cu multă rezonanţă şi percepţie, în comuna sa natală, unde a trăit şi s-a bucurat de cele mai frumoase realizări, în calitate de părinte, dascăl în domeniul învăţământului, şi nu în ultimul rând, în postura de îndrumător notoriu a atâtor generaţii de elevi silitori şi de perspectivă de care are nevoie naţia română.

Un exemplu cât se poate de grăitor, a faptului că talentul şi aplecarea pentru condei, nu are limită de vârstă. Că este aşa, cu bunăvoinţa auditoriului, voi reaminti mai întâi spusele marelui filosof Socrate, adresate unui scriitor aflat la vârsta senectuţii: „Dacă cineva te va întreba de ce mai scrii cărţi, când semeni de-ai tăi se pregătesc de plecare în lumea de dincolo de zări, să-i răspunzi: să arăt lumii că pot scrie, şi încă destul de bine, înainte de a trece la cele veşnice.” Sau parafrazându-l pe Horaţiu, unul dintre cei mai luminaţi şi prolifici poeţi ai Imperiului Roman, care printre numeroasele sale proverbe, ne-a lăsat drept moştenire următorul dicton: „Non omnis moriar”. Adică „noi scriitorii nu vom muri niciodată în întregime, ci vom supravieţui prin operele noastre”. Iată cum, domnul profesor Teodor Epure, un adevărat discipol al acestor corifei ai Antichităţii, s-a conformat întocmai, prin opera sa scrisă şi publicată, la nivelul pretenţiilor şi aşteptărilor secolului XXI.

Lecturând în fugă câteva fragmente din cărţile lansate, am constatat că autorul, a rămas, este şi va fi, aceeaşi personalitate puternică şi îndrăgostită de plaiurile sale natale şi de oamenii acestor locuri, ce au trăit şi s-au perindat de-a lungul timpului.

Pentru conformitate. Voi reda câteva afirmaţii pe care însuşi autorul le face în „Cuvânt înainte” a cărţii „Stejarii din dumbrava înaltă”, carte ce a văzut lumina tiparului în 2014, la Editura Agata, sub îngrijirea atentă şi de înaltă ţinută profesională a directorului acestei edituri de prestigiu, respectiv domnul Ioan Istrate, care prin obârşie, este tot din comuna Vorniceni. Iată ce spune autorul:

În cartea de faţă, am adunat articole publicate de-a lungul anilor în Revista „Luceafărul” despre toţi aceşti stejari falnici şi impunători, pe care se sprijină istoria şi devenirea comunităţii locale a vornicenenilor din Dumbrava Înaltă, personalităţi cu care ne mândrim şi pentru care am numai admiraţie şi preţuire.

Sigur, voi continua să evoc personalităţi de seamă din Vorniceni…, ca o împlinire a respectului meu faţă de satul şi comuna în care m-am născut.

Îmi doresc ca uitarea să nu-şi aştearnă praful peste chipurile lor, iar generaţiile viitoare să ştie tot ce este important despre trecutul lor şi despre făuritorii acestei lumi noi în care ne aflăm.

Pe cât de priceput este domnul profesor Epure Teodor în proză, nu mai puţin îndemânatic este şi în poezie. Versurile sale, în nota lor generală, sunt admirabile, cu respectarea strictă a regulilor impuse din poezia clasică. Creaţia Domniei sale este fermecătoare şi pe alocuri molipsitoare, prin puritatea mesajelor transmise, a măsurii şi a rimei, care, în totalitatea lor, îţi înnobilează sufletul şi dorinţa de a trăi cât mai angelic, în mijlocul naturii şi a universului din care face parte. Că este aşa, voi cita câteva versuri din poezia „Aş vrea”, din volumul de poezii „Frământări”, apărut în acelaşi an de graţie 2014, la Editura Agata:

Aş vrea să am o cheie favorită
S-o folosesc la vreme potrivită,
Să deschid bolta cerului cu stele

Ca să-mi împodobesc părul cu ele
Aş vrea să mă-mbăt cu mirosul pâinii
Care l-au furat din vie lăstunii,
Să aud privighetoarea în văzduh cântând
Şi să mă bucur de trilul ei oricând
Aş vrea ca toţi stuparii să-şi stoarcă faguri
Trandafirii oacheşi să stea pe garduri,
Inima de mamă să bată tare
Căldura să râdă, să joace-n soare
Aş vrea să păstrez portretul fântânii
Primăvara la marginea grădinii,
Să-mi păstrez demnitatea-n zâmbet
Caisul să-mi înflorească-n suflet.

Pentru a-l înţelege mai bine pe domnul profesor Teodor Epure, îndemn pe toţi iubitorii de cultură şi literatură să-i citească opera, asigurându-i că nu au decât de câştigat. Domnia sa, a fost şi este un model de cinste şi convieţuire socială, trăsături ce se desprind cu uşurinţă din cărţile publicate.

În ceea ce mă priveşte, la ora actuală, printre alte preocupări literare, trudesc la o nouă carte, intitulată „Nemuritorii", prin care încerc să pun într-o lumină reală, pe cei mai buni scriitori botoşăneni pe care i-am cunoscut şi apreciat în mod deosebit, datorită aportului adus de aceştia, la îmbunătăţirea tezaurului cultural şi literar botoşănean, din care nu are cum lipsi şi scriitorul Teodor Epure.

Nu pot să închei această alocuţiune, fără a-i ura domnului profesor Teodor Epure, mult succes în demersurile sale viitoare, alături de un sincer „La mulţi ani!", cu sănătate, la început de drum în anul 2018.

-&-

Cartea botoșăneană – noutăți
„Gândurile mele" (poezii), de Constantin Conțac

7 sept. 2018

De la bun început trebuie să spun că am fost plăcut surprins să constat faptul că un alt septuagenar, respectiv domnul ec. Constantin Conţac, s-a hotărât să-şi aştearnă pe hârtie o parte din amintirile şi gândurile ce-l frământă de-o viaţă, şi nu oricum, ci în versuri. Mai bine mai târziu decât niciodată, fiind, *nolens volens*, adeptul marelui aforism latin *scripta manet, verba volant*.

Indiscutabil, fiecare muritor, conştient de menirea sa în lume şi societate, la un moment dat, poate îmbrăca şi hlamida nemuririi, de îndată ce va conştientiza necesitatea punerii în coperţile unei cărţi, a realizărilor sale, spre satisfacţia sa şi, nu în ultimul rând, spre mândria familiei apropiate, a rudelor sale şi a amicilor dintotdeauna.

La noi în România, pe bună dreptate, se zice că «tot românul s-a născut poet». Aşa şi nu altfel se explică faptul că de-a lungul vremii, din plămadă umană trăitoare la curbura Carpaţilor, s-au născut o mulţime de legende, doine, cântece populare şi de suflet, deosebit de frumoase, fermecătoare şi atractive, prin mesajele transmise, în care rima şi muzicalitatea au un rol prioritar, având menirea de a arăta popoarelor vecine şi nu numai faptul că ginta noastră latină este hotărâtă să-şi apere glia străbună, ramul şi limba, nu numai cu sabia în mână, ci şi cu forţa gândului scris şi mărturisit, funcţie de împrejurări. Este exact ceea ce astăzi o face şi bunul meu amic Constantin Conţac, în primul său volum de poezie, „Gândurile mele" ce face obiectul acestei prefeţe, pentru care merită toate felicitările mele şi sper, a tuturor celor din preajma Domniei sale, mai vârstnici sau mai tineri.

Istoria universală, cât şi cea naţională, este plină de cazuri când oameni de vârsta a treia, s-au realizat în mod plenar, în diferite domenii de activitate, inclusiv în artele frumoase, cum este şi literatura, preocupare ce-ţi înnobilează sufletul şi mulţumirea de sine că poţi fi util universului în care îţi duci veacul.

Este arhicunoscut faptul că talentul şi aplecarea spre condei, nu au limite de vârstă. În context, îl voi parafraza pe Horaţiu, unul dintre cei mai mari şi luminaţi poeţi ai Imperiului Roman, care, printre numeroasele sale cugetări, ne-a lăsat drept moştenire şi următorul dicton: *Non omnis moriar!* Adică, scriitorii nu vor muri niciodată în întregime, ci vor supravieţui prin operele lor.

Pe aceeaşi filieră, ţin să arăt faptul că şi în vatra noastră botoşăneană, se găsesc cu prisosinţă asemenea scriitori. De exemplu:

– Prof. Gheorghe Burac, din comuna Vlăsineşti, marele cronicare al Văii Başeului, cu precădere a localităţilor din preajma oraşului Săveni; care la vârsta de 60 ani, a publicat prima sa carte monografică, în anul 1996. De la această dată şi până în 2018, a mai publicat încă 7 volume de carte, monografice şi de memorii.

– Prof. Teodor Epure, din comuna Vorniceni, un alt mare dascăl şi cărturar a meleagurilor noastre moldave, publică prima sa carte monografică la vârsta de 69 ani, în anul 2008. Cum pofta vine mâncând, în următorii zece ani mai publică încă patru volume de carte, atât proză cât şi poezie.

– Prof. Mihai Matei, din Botoşani, o personalitate marcantă în viaţa noastră botoşăneană, care la vremea sa, ani de zile a deţinut înalte funcţii administrative printre care fotoliul de inspector general la Inspectoratul Şcolar Botoşani şi vicepreşedinte al Consiliului Popular Judeţean Botoşani. Domnia sa, debutează ca scriitor de mare valoare în anul 2005, la vârsta de 71 ani. Chemarea pentru condei fiind declanşată, în anii următori (2006-2018) a mai publicat încă zece volume de carte, de mare anvergură şi notorietate publică, abordând tematici de istorie, memorii şi note de călătorie.

– Prof. Panciuc-Bucătaru Maria, din Botoşani, o adevărată rara avis a meleagurilor botoşănene în domeniul literaturii. Domnia sa, publică prima sa carte în 2012, la vârsta de 73 de ani. Această primă carte a constituit scânteia ce a declanşat tăvălugul său literar, astfel încât în perioada ce a urmat (2013-2018) să mai vadă lumina tiparului sub semnătura sa încă 28 de cărţi. Este o performanţă uluitoare ce merită a fi consemnată cu majuscule în panteonul literaturii noastre naţionale.

– Subsemnatul, Ovidiu Chelaru, semnatarul acestei prefaţe, am publicat prima carte în 2002, la vârsta de 71 ani. În anii următori (2003-2018) am mai publicat încă 32 volume de carte, proză şi poezie. Fără comentarii.

Toate aceste modele, dovedesc cu brio faptul că senectutea, nu reprezintă pentru toată lumea o povară, ci un mod de a-ţi depăna ultimii ani ai vieţii cât mai plăcut şi util pentru tine cât şi pentru cei din preajmă.

Revenind la autorul cărţii „Gândurile mele”, ţin să precizez faptul că Domnia sa este la cea de-a doua apariţie de carte. Debutul îl realizează în 2013, cu volumul de carte „Strategii de afaceri în turism”, carte ce se adresează tuturor celor care vor să cunoască şi să se bucure de frumoasele şi mirificele plaiuri ale Bucovinei noastre străbune.

Ba mai mult, tot Domnia sa, prin educaţie, convingere şi muncă, astăzi, la senectute, are de toate. Adică, o familie împlinită, cinste, onoare, respect, recunoştinţă şi stare materială bună, pe măsura muncii depuse într-o viaţă de om. Să le luăm pe rând.

O familie împlinită, compusă din:

– o soţie harnică, fidelă şi cu mare ataşament pentru marea familie Conţac, arhicunoscută în urbea Botoşanilor.

– doi copii: Liviu şi Bogdan Ionuţ. Amândoi căsătoriţi, aşezaţi la casele lor şi şcoliţi la nivel universitar.

– cinci nepoţi: Andreea – studentă la Cambridge, Ioana – elevă în clasa a VII a la Colegiul Naţional „A. T. Laurian” şi Maria – elevă în clasa a V a la Şcoala nr. 7 Botoşani, din partea lui Liviu, şi, respectiv Maria – clasa a IV a, şi Traian Constantin – clasa 0, din partea lui Bogdan Ionuţ.

Cinste, onoare, respect şi recunoştinţă. Pentru toate aceste calităţi, de care s-a bucurat autorul în itinerariul său teluric până în prezent, a fost gratulat de către societate cu înalte funcţii de răspundere: vicepreşedinte al Consiliului Judeţean Botoşani (2000-2003 şi 2008-2009) şi preşedinte al Consiliului Judeţean Botoşani (2003-2008). Neastâmpărul său pentru muncă, poate fi asemuit cu o torţă vie ce arde cu intensitate de ani de zile. Numai aşa se explică faptul că şi astăzi, la vârsta Domniei sale, onorabilă de altfel, în calitate de gospodar desăvârşit, este preşedintele celei mai mari societăţi pe acţiuni botoşănene, având ca drept obiective de activitate: transportul de marfă; construcţia, repararea şi întreţinerea de şosele naţionale, judeţene şi comunale; reparaţii auto etc. Aşadar, în decursul vieţii sale, domnul ec. Constantin Conţac, a făcut de toate, aşa cum reiese şi din prezenta carte: a muncit, a iubit, a îmbrăţişat cu căldură cinstea şi adevărul şi cu acelaşi taler a urât demagogia şi minciuna. Pentru ilustrare, voi cita câteva versuri din cartea Domniei sale: Mai întâi, dragostea sa firească şi nemărginită pentru familie: „*Închin paharul cel dintâi/ Soţiei ce m-aşteaptă/ Ziua bună s-o mângâi/ Cu vorba-i înţeleaptă// De câte ori seara târziu/ Mă-ndrept cu drag acasă/ De răii toţi pe care-i ştiu/ Resimt că nu-mi mai pasă/” din poezia „Închin paharul cel dintâi”.* Sau: „*Închin pahar după pahar/ Pentru nepoţii mei/ Să aibă parte unitar/ Doar de miresme pe alei// Viaţa lor să fie pururi/ O eternă primăvară/ Cu speranţe şi contururi/ Ca şi-un cântec de vioară” din poezia „Închin pahar după pahar”.* În acelaşi timp, cu aceeaşi măsură şi mânie naţională firească, condamnă cu vehemenţă nedreptatea socială din ţara noastră: „*La noi se vinde tot/ De la speranţe la iluzii, / Pe cei mari îi doare-n cot/ Că ne-alegem cu necazuri// Pământuri, fabrici şi şosele/ sunt expuse la tarabă, / Spre vânzare, vai de ele/ Nu în trepte ci în bandă”* din poezia „***La noi se vinde tot***”.

Închei aici şi acum această succintă prefaţă, îndemnând pe toţi amicii domnului Constantin Conţac să o citească. Aprioric vorbind, câştigul va fi de partea lor.

-*-

ALINA COJOCARU

Civilizația țărănească la Centenarul Marii Uniri

1 dec. 2018

Înființarea unei civilizații dintr-un spațiu geografic bine delimitat în cascada veacurilor, reperele, motivația și idealul au suplinit mai mereu asprimea vremurilor. Neajunsurile, sărăcia, prigonirile nu au reușit suprimarea esenței unei civilizații câtă vreme substanța lăuntrică i-a rămas vie, nepervertită de *gelatina* unei forme străine de păstorire a vieții…

Rezultat al efortului secular al poporului român, actul istoric de la 1 Decembrie 1918 s-a fundamentat în plan intern pe contribuția de sânge pe care, cu generozitate, a dat-o lumea țărănească. Nici nu putea fi altfel, câtă vreme o națiune *eminamente agrară* își extrăgea grosul armatei din inima satului. Vorbesc de spațiul rural al acestor meleaguri, care de la vremea lui Burebista ori Decebal și până în anul 1918 nu și-au modificat profilul. Vreme de 2000 de ani civilizația țărănească din spațiul carpato-danubiano-pontic constituia un univers închis, cu tradiții și obiceiuri ce se transmiteau nemodificate de la o generație la alta de truditori ai pământului, care locuiau în bordeie și, foarte rar, în case mici, resorbite de țărână odată cu dispariția fizică a celor care au amprentat pentru o vreme un petic de pământ. Înclusiv astăzi, dacă mergem pe coastele dealurilor subcarpatice, ori în Lunca Dunării sau pe Valea Prutului putem vedea un pâlc de copaci, cel mai adesea salcâmi, despre care bătrânii locului povestesc că, odinioară, ar fi aparținut unui *trecător*activ al aceastei lumi. Totuși, izvorul subteran, care a alimentat milenar energia vieții civilizației rurale, s-a numit bucuria deținerii unei palme de pământ, care, lucrată cu mâini bătătorite, asigura un trai de cele mai multe ori sărăcăcios, dar care îl împlinea sufletește pe țăranul român. Nu întâmplător în primăvara anului 1917, în plin război devastator, regele Ferdinand I a mizat pe resuscitarea armatei române promițând soldaților, chiar pe frontul de luptă, pământul pe care îl jinduiau de generații întregi: „*Ostaşi, vouă, fiilor de ţărani, care aţi apărat cu braţul şi cu pieptul vostru pământul unde v-aţi născut, unde aţi crescut, vă spun eu, regele vostru, că pe lângă răsplata cea mare a izbânzii care vă asigură fiecăruia recunoştinţa neamului întreg,* ***aţi câştigat totodată dreptul la a stăpâni într-o măsură mai largă pământul pentru care v-aţi luptat. Vi se va da pământ!*** *Eu, regele vostru, voi fi întâiul a da pildă, vi se va da şi o largă participare la treburile statului. Arătaţi-vă, scumpii mei ostaşi demni de încrederea ce ţara şi regele vostru pun în voi şi îndepliniţi-vă ca până acum datoriile voastre cu sfinţenie”*. Iar rezultatul s-a văzut imediat, odată cu vara lui 1917, prin victoriile de la Mărăști, Mărășești și Oituz, iar după încheierea biruitoare a Întâiului Război Mondial și desăvârșirea statului unitar român, onorarea promisiunii regelui prin *Reforma agrară din 1921* a consolidat satul românesc.

După un veac marcat de frământările construcției țării în perioada interbelică, apoi de anii crânceni ai noii conflagrații mondiale, urmate de 45 de ani de comunism și aproape trei decenii de straniu capitalism, civilizația țărănească e în colaps. Am putea fi tentați să credem că anii comunismului au alterat decisiv lumea țărănească, însă bucuria țăranului care, după evenimentele din decembrie 1989, și-a recuperat pământul de care, forțat, fusese deposedat în vremurile roșii, dezvăluie faptul că o construcție socio-politică constrângătoare nu i-a frânt iubirea de glie. Zeci de mii de orășeni au revenit în anii ’90 ai secolului trecut în vatra satului, pe măsură ce industria era decapitată. Se părea că, pe pământul vechii Dacii, Ion al lui Rebreanu își dădea mâna

cu Ilie Mormete al lui Preda într-o simbioză recuperatoare de rădăcini… Apoi, pe măsură ce frontierele din vestul țării au putut fi legal *penetrate,* a început hemoragia resursei umane din satul românesc. Evident, fenomenul a fost și este unul național, însă **la nivel rural plecarea tinerilor în Occident se reflectă direct prin închiderea a sute de școli, rămase fără elevi** în ultimii ani. De aici și limitarea sau absența perspectivei, oricâte proiecte europene s-ar derula în satul românesc. Nu e o fatalitate, dar nu putem fi atât de orbi încât să credem că civilizația țărănească mai poate supraviețui, când în urmă cu trei, patru decenii, datorită numărului de elevi, în școlile din multe sate copiii învățau la școală în clase paralele, iar astăzi dacă se mai nasc doi sau trei prunci pe an…

Așadar, Centenarul Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918 găsește lumea satului românesc cu puține *semințe* care să-i asigure germinația. Poate însă ne vom trezi și, valorificând trecutul, vom adăuga o dimensiune nouă civilizației care a creat pe umerii săi Istoria Neamului Românesc.

-*-

GRUIA COJOCARU

La volanul civilizației

13 feb. 2018

„Dacă ai 18 ani și-ți lipsește permisul de conducere ești un zero barat”, îmi mărturisea plin de sine un tânăr șofer, mândru nevoie mare la volanul bolidului lui taică-su. Așa o fi, ce știu eu?

Firește că obținerea permisului de conducere e un pas important în dezvoltarea individuală și colectivă a omului din ultimul secol, absența sa din buzunar transformându-se adesea într-un handicap locomotor social. Problema apare atunci când, deși (poate) ai obținut fără mită permisul de conducere, ești totuși necopt pentru navigarea socială pe care trebuie să o gestionezi în trafic.

Către finalul Anului Cocoșului de Foc mă simt captivat de cazul șoferului de 18 ani din Balta Arsă, care, la volan, acroșat fiind de automobilul unui bătrân de 68 de ani, i-a aplicat vinovatului o corecție demnă de gala Local Kombat, din Botoșaniul lui 2013. Mardeiașul de ocazie, vrând probabil să-i imite pe combatanții de la acea vreme, uzând însă de marca personală, și-a demonstrat măiestria și prin mânuirea bâtei de baseball, nelipsită din recuzita șoferului care se respectă. Rezultatul – luneta mașinii spartă, fața bătrânului tumefiată, urlete de groază din pieptul nepotului și al femeii din mașina intenționat faultată – va face înconjurul planetei, ori măcar al Europei, să vadă și alții ce tineri arătoși și hotărâți avem. În caz de război, puneți-vă pofta-n cui, băieți, că nouă ne e prieten râul, ramul… Noi nu stăm pe gânduri, pumnul, ciomagul ori briceagul ne e musai la îndemână, așa, pentru niscaiva adrenalină, numai bună pentru digestie. Mai rămâne să o rezovăm cu liberul la armele de foc, că ce, doar americanii să aibă faliții lor?!

Ar mai fi ceva de spus?! Tânărul va lua o amendă oarecare pentru distrugere și tulburarea liniștii și ordinii publice, iar tăticu’, după ce va fi uns cu ulei de măsline extravirgin niște uși cu clanța spre stradă, își va îmbrățișa fiul, că de, are băiatu’ sânge-n instalație, la fel ca străbunic’su Coroi… Cu mențiunea că haiducul moldovean avea o inteligență, un altruism și o diplomație care, la băiețașii cu blugii peticiți ai ultimului val, s-a volatilizat.

Să mai spui ceva despre vârsta de la care tânărul român are dreptul să pună gabja pe permisul de conducere? Să discutăm, de pildă, despre practicile din alte state europene, cum ar fi cele din Elveția, unde tinerilor de 18 ani, în urma examenului, li se eliberează un permis de conducere de probă pentru trei ani, iar în acest interval sunt obligați să fie însoțiți de un șofer cu experiență și să aibă un comportament ireproșabil în trafic?! Nu, n-are rost, la noi conduita rutieră reflectă onest dimensiunea civilizației pe care am dobândit-o de-a lungul vremurilor și pe care suntem capabili să o etalăm în toată splendoarea în familie, pe stradă, la

magazinele cu promoții – unde, să recunoaștem, ne-a cam luat fața Nutella francezilor! –, ori, mai nou, în numerele de magie din spectacolul legilor justiției, catapultate în Parlamentul European ca lecție de vrednici.

-&-

Galop întins spre patria cuvântului

8 iul. 2018

De vreo trei decenii, la nivel național, abordăm tema cititului cu un entuziasm care amintește de destinul autostrăzilor din România, care, pe hârtie, în robuste studii de fezabilitate, brăzdează țara în volume bine legate, nedeschise însă de nimeni pentru a le dezlega rostul. În Școala românească, an după an inventăm festivaluri pe bulevardul fericit al lecturii, uitând aspectul esențial: **cititul nu este un fenomen de masă**, ci reprezintă expresia unui act personal de voință, care, pentru a-și atinge menirea, trebuie să se desfășoare în intimitatea celulei individului, nu în piața publică! Firește, dacă ai capacitatea să te extragi oarecum din planul realității imediate, poți citi o carte într-un parc, în mijloacele de transport în comun ori într-o cafenea, însă nimic nu egalează voluptatea romanului, a nuvelei, schiței, poeziei sau piesei de teatru savurate în singurătatea care-ți șlefuiește lăuntrul ființei. De aceea, promovarea lecturii în festivaluri, olimpiade, șezători ori alte găselnițe cu specific local, regional sau național mi se pare un act heirupist, similar cu acela în care – unii dintre noi – mergem la biserică pentru a cleveti, nu pentru a ne înveșmânta în suflul divin.

Este limpede că atât timp cât tu, ca profesor, nu citești – iar această realitate este dureros de evidentă nu doar în Educație, ci și în celelalte paliere sociale – nu poți să inventezi trucuri pentru ai determina pe elevi să ia calea librăriilor și a bibliotecilor, fără a cădea în ridicol. Copilul, chiar și cel din ciclul primar, simte că nu te miști confortabil în universul pe care i-l propui, iar credibilitatea de cadru didactic este în liberă cădere. Ar fi mai onest să recunoaștem, măcar față de noi înșine, că am căzut în patima rețelelor de socializare, a emisiunilor de divertisment ori cu caracter sportiv, iar cartea, cel mai adesea, ajunge de multe ori un bun de tipar pentru… molii.

Recent, în cancelaria unui prestigios liceu din țară, profesorul de limba și literatura română i s-a plâns directorului: „Vai, domn' director, elevii nu mai citesc deloc!". La care directorul, un mucalit albit de viața la catedră, întreabă: „Dar tu ce-ai citit în ultimul an?!" Răspunsul: – „Eu am citit la vremea mea!" – arată unde ne situăm pe tărâmul culturii.

Realitatea e că cei care încă mai citesc și altceva decât literatură de specialitate sunt priviți ca niște relicve de care ar trebui să ne debarasăm, dacă vrem să nu ne fie pângărită sănătatea mentală. Ca profesor, întru supraviețuirea decentă într-un colectiv didactic, trebuie să-ți fereci cu o mie de lacăte faptul că zilnic aloci un anume timp cititului. Orice abordare a unui plan ideatic (nu ideal!), prilejuit de întâlnirea cu opera unui scriitor, e imediat repudiată pe aleea zeflemelei, individul în cauză fiind privit cu suspiciune, etichetat corespunzător și, evident, evitat. În schimb, discuțiile despre modă, gastronomie, îngrijirea și creșterea copiilor, descifrarea enigmei din ultima telenovelă, prinse colorat în bancuri de cartier, te vor face omul reprezentativ din top, numai bun pentru cariera politică.

Soluții colective întru direcționarea copiilor și adolescenților spre marea literatură universală sunt puține și firave, oricâte strategii am concepe pe platformele educațional-culturale de oriunde pe Pământ. În timp ce spiritele rudimentare, indiferent de vârstă, n-au avut și nici nu pot avea vreo legătură cât de cât rezonabilă cu actul cititului – invoc ideea de a citi, care presupune adâncirea în miezul cuvintelor, nu a *lectura*, demers care vizează parcurgerea superficială a unui text –, tinerele elite sunt obligate de pragmatismul vremurilor să se focalizeze spre un tip de efort, întru asimilarea unui bagaj informațional, generator în viitor de bunăstare materială la nivel individual și macrosocial, care determină eliminarea emoției, a sensibilității estetice. Literatura, indiferent de orientare, hrănește însă ideea cu sensibilitate și emoție. Deposedată de aceste atribute, literatura viitorului s-ar transforma într-un volum de psiho-pedagogie, numai bun pentru o lucrare de licență, receptată sacru de ziduri.

-&-

Marea Unire de la 1918 – vis împlinit și de șansa istoriei

1 dec. 2018

Ne place să credem că desăvârșirea statului național unitar român de la 1 Decembrie 1918 a fost doar expresia voinței și efortului întregii națiuni, guvernată de o remarcabilă elită socio-politică, într-un tablou al jertfei sutelor de mii de soldați din spațiul vechii Dacii, care au rotunjit cu sângele lor destinul urmașilor lui Decebal și Traian. Invocăm strălucitele victorii asupra Puterilor Centrale în bătăliile de la Mărăști, Mărășești și Oituz din anul 1917, dar nu suflăm o vorbă despre Pacea de la Buftea, din martie 1918, când am oferit România pe tavă aceloraşi puteri și unde doar înțelepciunea regelui Ferdinand I, care, după ce l-a delegat pe

ministrul justiției Constantin Argetoianu să semneze acordul, a tergiversat parafarea sa până acesta și-a epuizat conținutul…

Fără îndoială că vidul de putere creat de prăbușirea Imperiului Țarist, după Revoluția din Octombrie 1917, ar fi fost pentru moment o șansă pentru România dacă în anul 1916 eram de partea Puterilor Centrale. Cum însă am ales Antanta (Franța, Imperiul Britanic și Imperiul Rus), România se vedea sugrumată la începutul anului 1918 de forța Puterilor Centrale, cu atât mai mult cu cât nu respectasem Tratatul cu Tripla Alianță (Austro-Ungaria, Germania, Italia) din octombrie 1883, care prevedea că „dacă România va fi atacată fără ca din partea ei să fi existat vreo provocare, Austro-Ungaria va trebui să-i acorde în timp util ajutor și asistență împotriva agresorului. Dacă Austro-Ungaria ar fi atacată în aceleași împrejurări în vreuna din zonele statelor limitrofe României, va fi de îndată casus foederis pentru România.”

Totuși, în acest context istoric parcă fără ieșire pentru supraviețuirea noastră ca popor, șansa a venit de peste ocean, prin Statele Unite ale Americii, care au înclinat decisiv balanța militară în favoarea Antantei. Vizionar, președintele Woodrow Vilson propunea în Congresul american, din 8 ianuarie 1918, nu mai puțin de paisprezece puncte ale planului de instaurare a păcii după Primul Război Mondial, esența fiind constituită de reajustarea frontierelor în baza principiului autodeterminării naționalităților, fără de care extinderea României n-ar fi fost posibilă.

Așadar, truda întru unire a înaintașilor, stropită mai mereu cu sânge în toată etnogeneza românească și până la 1 Decembrie 1918 – de la constituirea obștilor sătești (moștenire dacică), a cnezatelor și voievodatelor, a statelor medievale românești și, mai apoi, a Regatului României – a beneficiat de o finalitate pozitivă abia în momentul în care liderul american a fixat reperele lumii de după războiul devastator. Valorificând această șansă a istoriei, elita românească, cu sprijin popular, a împlinit visul lui Mihai Viteazul.

-&-

Ieșirea din letargie în Anul Centenar al Marii Uniri

9 dec. 2018

Cu emoție, încrâncenare, bucurie sau cu ură scăpată din corsetul zdențuit de vremuri, în debut de decembrie națiunea română a sărbătorit Centenarul Marii Uniri. Într-o formă sau alta, ziua națională din acest an ne-a mișcat pe toți, deoarece mediatizarea permanentă a actului istoric de la 1 Decembrie 1918, încă de la începutul anului 2018, a făcut posibilă eliberarea unei energii colective pe care, poate, nu o bănuiam. Evident, totul în exces, adesea cu violență, sălbăticie și, pe alocuri, cu grobianism.

La scară macrosocială, am putea fi ușor jenați de modul în care, uneori, ne-am promovat pe noi înșine în Anul Centenar al Marii Uniri. Și totuși, disecând filmul social al anului, observăm la nivel colectiv ieșirea din letargie a națiunii române din lăuntru și din afara țării, cu o constanță și o determinare nemaiîntâlnite în ultima sută de ani; nici măcar evenimentele din decembrie 1989, de o violență și amploare nemaivăzute pe pământul străbun de la cel de-al Doilea Război Mondial, n-au adus consistență în construirea unui proiect coerent de țară, ci au eșuat rapid în insulițe de egoism, după principii precum: scapă cine poate, după mine potopul sau cine poate oase roade, cine nu… Astăzi, la o sută de ani de la cristalizarea rotundă a ființei naționale, se întrevăd și la noi, românii, semnele ieșirii din marasmul vremurilor. Am devenit mai critici cu decidenții din țară ori din clubul european, am început (timid încă!) să înfierăm lucid corupția, minciuna și noua limbă de lemn, am devenit ceva mai generoși cu cei căzuți în nevoi. Și, dincolo de toate, în ciuda unor voci care au atacat sistematic orice proiect de anvergură al națiunii române, am contribuit cu modestele noastre puteri, la construirea Catedralei Mântuirii Neamului – edificiu reper în ființarea Bisericii Ortodoxe Române.

Știm însă că pleacă în Occident resursa umană tânără și fecundă a țării, neidentificând încă argumente pentru drumul de la Vest înspre curbura Carpaților. Și totuși, oricât ar părea de dureros, am convingerea că, dacă tinerii noștri nu vor descoperi motivația revenirii în Patria Mamă, următoarele decenii vor deveni terenul fertil pentru fixarea unor conglomerate umane din Africa și din Asia în România. De vreme ce foamea de spațiu e mistuitoare la nivel mondial, iar țara noastră are încă resurse naturale, dar se confruntă cu un deficit real de forță de muncă, rezultă că, după umplerea creuzetului în Apus, vechea Dacie va fi una din țintele favorite ale migranților. Cât timp nou-veniții se vor integra în societate, vor învăța și vor utiliza limba română, fără a marșa pe fundamentalismul de orice tip, perspectivele dezvoltării socio-economico-culturale vor fi pozitive, întrucât sângele proaspăt va spori nu doar zestrea genetică a aborigenilor, ci și patrimoniul național de valori.

Important ar fi ca, în eventualitatea acestui scenariu, să nu fim noi, autohtonii, cei asimilați, mai ales că avem o atracție aproape bolnăvicioasă spre mărgelele de sticlă din afară… Firește, nu invoc aici „Jocul cu

mărgele de sticlă" a lui Hermann Hesse, măcar că unora dintre noi nu ne-ar strica o vizită la bibliotecă pentru un volum de beletristică. Până atunci însă, **solicit – atât în mass-media, cât și în Școala românească! – o mai atentă aplecare înspre Istoria Românilor, pentru a evita gafe de tipul difuzării la 1 Decembrie a cântecului „Hora Unirii", ignorând semnificația versurilor publicate de Vasile Alecsandri în anul 1856**. . . Dacă la Ziua Națională „să-l secăm dintr-o sorbire" pe râul Milcov – hotarul dintre Țara Românească și Moldova – nu constituie o problemă întru unirea cu frații transilvăneni, să înțelegem că în viitor, într-o astfel de logică, pentru națiunea română „Treceți batalioane române Carpații" ar putea fi un cântec al sărbătoririi unirii Principatelor Române de la 24 Ianuarie 1859?!?

-&-

Vâslind fără încrâncenare în Istorie

11 dec. 2018

A privi cu luciditate *Istoria neamului* din țărâna în care ai fost plămădit, mi se pare că este o obligație morală căreia trebuie să-i dai curs dacă ții la condiția umană. Trebuie să fii critic atât cu tine însuți, cât și cu semenii tăi, pentru că mascarea adevărurilor despre simbioza individului cu a sa nație duce nu doar la un dezastru garantat, ci, în cele din urmă, la un soi de anxietate din care nu evadezi nici după ce-ai consumat oarece filosofie existențialistă… Pe de altă parte, a te concentra doar pe partea goală a paharului unei națiuni creează blocaje, apatie și o viziune sumbră care paralizează circuitul energetic al unui neam. Doar ironia și sarcasmul mai pot înflori, dar nu-i asigură salvarea.

Știu că la 100 de ani de la miracolul Unirii din 1 Decembrie 1918 suntem aproape în zdrențe. Nu doar pierderile teritoriale – despre care am făcut vorbire adesea în *Revista Luceafărul*, inclusiv în articolul „Luminoși spre țărmul Unirii" –, dar și decapitarea economiei naționale prin corupție și jaf, concomitent cu migrația halucinantă au ucis mult din speranța redresării ființei naționale în spațiul străbun al Daciei. Totuși, pentru a putea supravieți cât de cât decent aici, pe meleagurile unde, întru hrană și adăpost înaintașii au frământat cu tălpile și palmele lor acest pământ, am ales să văd și fața senină a Țării, să-i identific seva care încă mai curge viu.

Concret, mă întreb cine sunt tinerii din satele românești care, după căsătorie, lucrează pământul și își fac (și) astăzi o mică fermă de creștere a animalelor, de regulă vite sau oi, din care își asigură traiul zilnic? Să privim puțin starea pământului din Câmpia de Vest, din Depresiunea Transilvaniei ori din zona Moldovei. În anii de după evenimentele din decembrie '89 terenurile agricole din aceste zone erau pârloage, unde înfloriseră bojii și ciulinii, iar astăzi sunt lucrate cu utilaje de cele mai multe ori moderne, având productivitate uneori comparabilă cu cea din Apusul Europei. Că s-au vândut pe mai nimic mari suprafețe de teren străinilor a fost o tragedie, pe care însă fiecare român și-a asumat-o din rațiuni personale, dar cred că ar fi fost o tragedie și mai mare ca acest pământ să nu producă hrană. (N-am pomenit de Câmpia Română, deoarece doar după refacerea sistemului de irigații pământul va prinde și aici rodul așteptat).

Firește, nu mi-am propus o abordare exhaustivă în privința găsirii argumentelor întru speranță pe pământ românesc. Cu sufletul și mintea de țăran nu pot însă să eludez rolul Bisericii Ortodoxe Române în comunitățile din lăuntrul Țării, dar și în localitățile din afara sa. Și nu mă refer doar la cele din Basarabia, Bucovina, Ținutul Herța sau Transcarpatia, ci și la cele aparținând diasporei din Europa de Vest. În peregrinările mele observ că, mai ales în Occident, Biserica Ortodoxă Română este punctul de întâlnire, de cristalizare a unor legături, adeseori trainice, între români. Cum nu excelăm la capitolul armonie, biserica noastră din Apus a venit să creeze o punte între sufletele valahe. Poate părea o naivitate, dacă ținem cont că în sânul BOR s-au identificat și acte de corupție ori abuzuri, care ne-au oripilat, de preoți puși pe căpătuială mai ceva ca decidenții politici, alături de care s-au afișat. Esența, din punctul meu de vedere, este alta: Biserica Ortodoxă Română nu reprezintă un parazit care îndobitocește poporul, după cum afirmă unii clarvăzători, ci, ținând cont de profilul poporului român, a constituit, alături de limba română, coloana vertebrală a românismului în spațiul carpato-danubiano-pontic! Un popor creativ, talentat, adesea contemplativ și coleric, care de-a lungul timpului a alternat perioadele de muncă epuizantă cu alunecările înspre zeul Bacchus până la pierderea de sine, un popor ospitalier, dar capabil să-ți ia gâtul după o vorbă ușor contondentă avea nevoie de Biserică pentru a se elibera de povara păcatelor. Poporul a văzut și vede în Preot mijlocul de a interfera cu Dumnezeu, iar în Biserică lăcașul întâlnirii cu Taina Sfântă. Cine suntem noi să credem că această credință ori acest instinct ancestral al poporului român este o elucubrație?!?

Am văzut oameni vehemenți la adresa construirii Catedralei Neamului Românesc, oameni furioși că se construiesc biserici și nu se construiesc școli și spitale. Le-aș sugera să monitorizeze ce s-a construit bine din bani publici în ultimele trei decenii. Ce autostrăzi care nu s-au surpat după prima ploaie torențială brăzdează România? Câte spitale noi și școli moderne, cărora nu le-au picat plafoanele ori nu le-au zburat acoperișurile, după ce muncitorii și-au strâns ustensilele sau, mai pe scurt, câte lucruri trainice s-au construit la noi în astă perioadă?!?

Peste o sută sau chiar peste o mie de ani singura realitate arhitecturală din această perioadă va fi Catedrala Mântuirii Neamului. Asta dacă nu (re)vin, pe șenile, ateii…

-*-

OVIDIU M. CUREA

„Fereastră spre altădată" de Mihai Maxim
O carte pentru tinerii de toate vârstele

26 mar. 2018

În literatura română copilăria, adolescența liceană și mai ales tinerețea studențească, subiecte de mare generozitate, au fost tratate cu multă zgârcenie. Poate și pentru faptul că cei care au făcut-o inițial s-au impus cu opere de valoare, complexând eventuale încercări ulterioare. După **Ion Creangă,** ce să mai vorbim**,** era greu să mai scrii ceva la fel de fermecător despre perioada copilăriei. În zona adolescenței îl avem pe **Grigore Băjenaru** cu *Cișmigiu et Comp.***,** pe **Constantin Chiriță** cu *Cireșarii*, pe **Mihail Drumeș** cu *Elevul Dima dintr-a șaptea.* Pe acest segment, în mod surprinzător, deși personajele lui Băjenaru și Chiriță se aflau în perioada vârstelor la care febra iubirii tinde să sară din termometru, autorii au preferat să își dezvolte subiectele pe latura aventuroasă, nostimă și șturlubatică specifică vârstei eroilor. Excepție făcând aici Mihail Drumeș cu ai săi eroi din *Elevul Dima dintr-a șaptea* care ne conduc mai degrabă spre povestea lui Shakespeare din *Romeo și Julieta*.

Despre perioada studenției nu prea avem nimic în afară de Gib I. Mihăescu cu *Zilele și nopțile unui student întârziat,* roman ce amintește, însă, de povestirile teribiliste ale lui Boccaccio din *Decameronul*.

***FEREASTRA SPRE ALTĂDATĂ (*Ed. SEMNE, 2017)** a lui **Mihai Maxim** este cu adevărat romanul studențimii române, plasat în perioada anilor 60. Este romanul care în anul de grație 2017 vine să arate fără nici o urmă de ostentație că, deși de necrezut, și tații și bunicii de astăzi, adică actualii expirați, au fost și ei odată studenți tineri. Tineri care s-au bucurat de viața pe care o trăiau atât și așa cum le era îngăduit de timpurile acelor vremuri. Tineri care s-au iubit între ei, băieți cu fete, căci fără iubirea lor nu ar mai fi existat „Tinerii frumoși și liberi" de astăzi. Tineri care învățau pe rupte în sesiunile de examene, căci în timpul semestrelor erau atâtea alte lucruri încântătoare de făcut, de văzut sau de visat… Iar după încheierea sesiunii din vară, cu toate examenele luate, căci pe vremea aceea *retrogradă* era cam rușine să ai restanțe pentru toamnă, urma vacanța. Vacanța studențească. Taberele studențești. Costinești. Exuberanță conștientă, sentimente vii, tumultuoase și acaparatoare, dar tratate cu decență și cu gingășie, muzică, dans și glume. Fete și băieți și soare și apa mării și cerul albastru și „ale tinereții valuri".

Viața din tabăra studenților este evocată cu mult farmec și cu vervă. Dacă cineva n-a fost vreodată în tabăra tineretului de la Costineștiul anilor 60, citind „Fereastră spre altădată", poate la rândul lui să povestească la fel de bine despre acele locuri ca și când ar fi fost acolo. Corturile cu patru paturi, înalte ca cele din campaniile militare, aerul proaspăt și răcoros care te strângea de umeri dimineața după răsăritul soarelui când te uitai pe furiș la ceas și te bucurai că mai ai o oră de somn și te înveleai mai bine cu pătura de lână aspră dublată de cearșaful apretat și mirosind a curat. Micul dejun frugal (pâine, unt, șuncă și ceai) luat la mesele pătrate de pe terasa-ring din mijlocul taberei, acolo unde seară de seară începea dansul cu muzica acelor ani, veselia dintotdeauna specifică vârstei, privirile ce se încrucișau printre luminile reflectoarelor, mâinile care se atingeau și trupurile care se îmbrățișau în ritmul muzicii și al tinereții trepidante. Glumele și vorbele de duh, ironiile lipsite de răutate și din nou veselia, râsul și bucuria. Emisiunile de la Radio Vacanța cu dedicațiile sale, concursurile cu întrebări, întrecerile și jocurile de plajă, plimbările de seară la lumina lunii.

"La Costinești plaja arăta ca un furnicar, chiar dacă era început de serie. Studenții nu erau deloc pretențioși. Nu existau șezlonguri și cei mai mulți stăteau lungiți pe cearșaf, citeau, jucau cărți, care nu, se hârjoneau prin apă, frământau nisipul jucând volei sau miuța. Se făcea cunoștință în bătaia valurilor, se filtra cu vecina de cearșaf, se legau prietenii la dans. Tinerețea exuberantă, descătușată de spectrul examenelor, își cerea dreptul la fericire, la iubire, la viață. Peste tot numai tineri, studenți veniți de la toate centrele universitare din țară."

Un element de mare originalitate adus de Mihai Maxim în romanul – romanță a iubirii este împletirea a două povești simultane de dragoste, cea dintre Andrei și Sabina, pe de o parte, și apoi cea dintre Andrei cu Svetlana, pe de alta, povești care se îmbină, se completează și împreună lărgesc aria de cuprindere a sentimentului de dragoste. De obicei, în literatură, iubirea este prezentată pe un singur registru, ca un foc al simțirilor care pârjolește orice opreliște sau rațiune, care idealizează realitatea până într-atât, încât pentru a o

păstra, de multe ori se merge până la sacrificiu sau chiar până la crimă, iar lumea din jur devine vulgară, intolerantă și retrogradă, un adversar de temut cu care iubirea trebuie neîncetat să lupte pentru a supraviețui.

Iubirea dintre Andrei, student la Rusă și Sabina, studentă la Română, frumoasă, inteligentă, spontană și naturală, aduce în prim plan sentimentul sincerității cu care Sabina se leagă de Andrei. Aderarea ei la planurile și la scopurile lui Andrei pe care le percepe ca fiind și ale sale, se face din generozitate, fără urmă de egoism sau de invidie. Sabina se implică cu toată energia alături de iubit în pregătirea concursului pe care acesta avea să îl câștige. Mai târziu, când Andrei obține bursa de studii la Moscova, deși conștientă că se vor despărți pentru un timp, ea îl încurajează să plece și să își perfecționeze pregătirea, cu riscul ca șederea lui în orașul Svetlanei, concurenta sa la inima lui Andrei, să-i complice ei viața. Sabina îl iubește cu toată inima pe Andrei, îl iubește așa cum este, așa cum l-a văzut întâia dată, fără să își dorească sau să încerce a schimba ceva la el, ci înțelegându-l și ajutându-l să ajungă acolo unde își dorește. Personajul Sabina amintește de tipologia etnică a femeii române întruchipată și fixată în mentalul nostru de credința de nezdruncinat a Anei din vechea baladă românească *Meșterul Manole* sau de hotărârea și de inteligența Vitoriei Lipan din *Baltagul* lui Sadoveanu, transpunere a unui alt personaj de baladă veche românească, mama ciobănașului *moldovan* din *Miorița*.

Cealaltă iubire a lui Andrei, a studentului român de la facultatea de limba rusă din Iași, Svetlana, studenta rusoaică la facultatea de balet din Moscova, la fel de tânără, de frumoasă și de fierbinte ca Sabina, apare pe coordonate mai pragmatice. Ea vede în Andrei, băiat inteligent și prezentabil, vorbitor perfect de limba rusă, un posibil diplomat român în Uniunea Sovietică, viziune pe care i-o împărtășește acestuia și, precum *Vidra* lui Bogdan Petriceicu Hașdeu care îl conștientizează și îl împinge de la spate pe *Răzvan*, Svetlana „*Îi deschide ochii* (lui Andrei) *asupra valorii lui, îi dă încredere în el și îl învață să spere, să viseze și să tindă cât mai sus.”* Și de la un simplu „*profesor de limba rusă sau limba română la un liceu într-un orășel liniștit”* orizontul de așteptări al lui Andrei începe să se lărgească.

Luciditatea Svetlanei apare și în momentul în care soarta se va opune în mod brutal iubirii lor ajunse în pragul căsătoriei, când relațiile dintre URSS și România se deteriorează brusc, iar căsătoriile mixte dintre tinerii aparținând celor două țări devin pete negre în biografiile lor. La înflăcărarea răzvrătită al lui Andrei, „*Asta nu însemnă că noi nu ne vom mai întâlni. Ai văzut, Romeo și Julieta s-au iubit în ciuda tuturor opreliștilor”,* Svetlana îl temperează: „*Și vrei să sfârșim ca ei? Amândoi avem un viitor frumos, dar se pare că nu împreună.”* Într-adevăr, erau doi tineri talentați, frumoși, inteligenți, cu perspective frumoase. Se iubeau. Dar de ce să își transforme iubirea într-un iad, în motiv de ratare profesională care să le strice viața amândurora, să îi aducă în starea de a-și reproșa unul altuia neîmplinirile celuilalt? Ce era mai dureros, să se despartă acum și să păstreze amintirea unei povești de dragoste frumoase sau să se despartă mai târziu, urându-se unul pe altul, după numeroase suferințe, umilințe și lipsuri, în disprețul și dezaprobarea celor din jur? Ei erau doi tineri intelectuali, trecuți de douăzeci de ani, nu erau doi adolescenți necopți precum Romeo și Julieta care descoperiseră iubirea și o vedeau ca pe o a doua lume ruptă total de cea în care trăiseră până atunci și în care trăiau oamenii din jurul lor.

Scena este de un dramatism rar, dramatism amplificat de faptul că eroii sunt nevoiți să își accepte soarta, înghițindu-și cu amărăciune necazul, de lipsa oricăror posibilități de împotrivire, precum și de încercările părinților Svetlanei, afectați și ei de tragedia tinerilor, în a găsi un vinovat, desigur după calapodul oficial al vremii. De vină erau românii care respingeau planul de transformare a României într-o țară agrară (Planul Valev), românii care se dovedeau „*nerecunoscători”,* conchidea tatăl Svetlanei. *„De ce ne-am retras în ’58 armata din România?”* Căci dacă rușii nu s-ar fi retras atunci din România, astăzi fiica lui s-ar fi putut căsători fără nici o problemă cu Andrei, pare să gândească mai departe tatăl ei, fost ofițer sovietic.

De cealaltă parte, Andrei o iubește și pe Sabina și pe Svetlana. Interesant și prevestitor pentru evoluția celor două iubiri este felul în care acestea debutează. Pe Sabina o vede prima dată în apa mării, zbenguindu-se prin apropiere cu o colegă. Se simte atras și se apropie de cele două fete tocmai bine ca să o ajute pe Sabina să își revină din amețeala provocată de lovitura unui val. O ia de mână și nu o mai lasă să se depărteze de el, nici în apă, nici pe plajă, nici în tabără, iar Sabina se strânge fericită lângă el. Pe Svetlana o cunoaște pe ringul de dans din tabăra de la Costinești. Acolo Jojo, prietenul său, i-o prezintă ca să îi ceară ajutorul în a se înțelege cu rusoaica pentru că nici el, nici ea nu știau nimic din limba celuilalt și nici dintr-o altă limbă care să le fi fost cunoscută amândurora. Svetlana se rupe pe loc de Jojo și se lipește bucuroasă de Andrei: „*Uite unde era salvarea noastră! Și nu numai că vorbește rusește, dar e și tip bine!*

Pe aceste coordonate se dezvoltă sentimentele de iubire dintre Andrei și cele două fete în parte. Andrei iubește frumusețea și feminitatea lor. Iubește dăruirea Sabinei „*A învățat cu el pentru concurs, l-a susținut, a mers cu el în croazieră”*, iar în Svetlana vede inițial oportunitatea de a exersa limba rusă. „*Lui Andrei i se ivise ocazia rarisimă de a face conversație cu o vorbitoare a limbii care, prin voia sorții, urma să-i devină profesie. Și faptul ca interlocutoarea s-a nimerit să fie o Rusalkă din poezia lui Puskin era un bonus nesperat…Nu acesta era visul oricărui student la limbi străine, să converseze cu vorbitori nativi?*”

Până la urmă balanța se va înclina în favoarea Sabinei, și nu numai din cauza relațiilor politice româno-sovietice, care va constitui, totuși, obstacolul final, dar și a sentimentelor conștient sau subconștient resimțite de Andrei. Mai întâi gândul care îl bântuie periodic, și în tabăra de la Costinești și în perioada cât era la Moscova, că o înșeală pe Sabina cu Svetlana, iar apoi izbucnirea din ziua în care o anunță pe Svetlana că nu se vor putea întâlni în duminica următoare:

-*De ce? l-a întrebat Svetlana.*

-Pentru că am un lucru foarte important de făcut. (Urma să aștepte la aeroportul din Moscova un grup de turiști români condus de sora Sabinei.)

-Mai important decât mine?!!!

-Da. Merg la aeroport să aștept un grup de turiști din țară.

-Dar ce treabă ai tu cu turiștii?

-Aceeași treabă pe care o am cu România.

-*S-a făcut liniște.*

Deci în adâncul sufletului Andrei punea iubirea pentru România mai presus de iubirea pentru Svetlana. Prin această prismă putem înțelege și decizia de mai târziu a Svetlanei când hotărăște întreruperea relației cu Andrei datorită deteriorării relațiilor româno-sovietice.

Cu luciditatea și echilibrul cu care tratează tema iubirii, Mihai Maxim privește și aspectele social-politice ale vremii, pe care le abordează în treacăt, dar cu profundă înțelegere și umanism, deplângând tragediile indiferent de locul producerii lor și victimele indiferent de apartenența acestora. Astfel evocă atât viața nenorocită a nemților din Dresda de după război, atât moartea prin înfometare a rușilor din Leningradul în timpul Blocadei, cât și soarta deținuților români de la Canal.

O altă temă abordată de Mihai Maxim în *Fereastră spre altădată* este diferența dintre modul în care un bărbat și o femeie își prefigurează ziua de mâine a iubirii lor:

Sabina se gândea (deja) la viitoarea lor întâlnire, iar Andrei se întreba dacă o va mai revedea vreodată.

...Andrei trăia clipa, dar Svetlana făcea deja planuri de viitor: el va termina facultatea cu brio și va urma cursurile postuniversitare la Moscova. Tot atunci va absolvi și ea și se vor căsători. Vor face nunta la Mîtișci, dar și în satul lui Andrei. Și le vor invita pe Nataşa, Lena și Ira. Împreună, bineînțeles, cu Hans, Dan și Stelu. Iar după aceea el va lucra la Ambasada României la Moscova, iar ea va fi maestru de balet la Bolșoi Teatr.

Autorul desprinde speranța și rezoluția feminină hotărâtă, luată odată cu acceptarea dragostei, de temerea masculină a pierderii unei fericiri de necuprins și aproape de nesuportat, sentiment descris melodic în poezia cunoscutului bolero *Besame mucho: Que tengo miedo tenerte y perderte despues*. (Cât de teamă-mi este să te am și să te pierd apoi.) Sau poate constată înclinația feminină către statornicie și previziune ca fiind mai pronunțată decât cea masculină?

Descrierile lui Mihai Maxim sunt superbe și sugestive, inclusiv cele ale Costineștiului și satului natal sau ale Moscovei. Moscova este prezentată mai bine decât într-un ghid turistic cu stațiile sale de metrou unice în lume, adevărate muzee subterane cu pereți de marmură, mozaicuri, fresce, picturi, statui, candelabre și arhitectură monumentală. Apoi imensa Piață Roșie, istoricul Kremlin, biserica Sfântul Vasile Blajennîi cu ale ei *turle puse una peste alta,* Mausoleul lui Lenin, vestitul magazin universal Gum cu proverbialele sale *cozi sovietice* unde puteai găsi și produse românești care *nu arătau bine ca prezentare, dar erau de bună calitate*.

Nu lipsesc din cartea lui Mihai Maxim nici incursiunile istorice, precum cele despre începuturile Marelui Cnezat Rusia Kieveană sau amănunte din biografia lui Tolstoi sau Pușkin legate de trecutul Țărilor Române.

Desigur, nu puteau lipsi din cartea unui filolog precum Mihai Maxim nici disertațiile de lingvistică comparată sau etimologice precum cele legate de *hoholi, cațapi, a șuti, a pili, pe șest, năuc, trudă, trup* etc.

FEREASTRĂ SPRE ALTĂDATĂ de Mihai Maxim este o carte veselă care se citește cu lacrimi reținute și cu un nod în gât. O carte simplă, plină de valențe ascunse, plină de idei și de interpretări originale. O carte directă, crudă prin delicatețea ei. O carte cu un limbaj direct și exact *„fără înfrumusețări, fără exagerări”,* decent, lipsit de orice urmă de agresivitate sau de vulgaritate, cu sensuri subînțelese. O carte care se citește pe nerăsuflate și care te obsedează zile și săptămâni la rând. O carte care îți rămâne cuibărită în suflet pentru totdeauna.

-*-

MIRCEA DAROȘI

Moş Ion Roată – simbolul Unirii Principatelor

21 ian. 2018

Intrat în istorie odată cu domnia lui Alexandru Ioan Cuza, numele său a devenit simbolul Unirii. Domnul care, nu s-a născut din neam mare, cum spunea Nicolae Iorga, s-a aplecat spre patimile pământului să asculte prin glasul ţăranului durerea şi suferinţa poporului. A încercat să facă dreptate şi a picurat un strop de alinare acolo unde ardea durerea mai tare. A fost ceea ce i-a urat Kogălniceanu: simplu, bun, drept şi domn cetăţean. Alături de acest „neuitat părinte şi binefăcător" al poporului nostru, istoria şi deopotrivă tradiţia au reţinut figura legendară a celui care a fost neaoşul Moş Ion Roată.

Dârzenia şi spiritul său de dreptate, credinţa sa în cauza justă a Unirii o ştim cel mai bine din povestirile lui Ion Creangă. Manualele noastre spun că Ion Roată a fost un personaj real. În anii fierbinţi ai Unirii Principatelor a fost deputat al ţinutului Putna, în Adunarea ad-hoc a Moldovei. Nu ştia să scrie şi nici să citească, dar în calitate de deputat semna prin punerea degetului şi avea o parafă cu numele său. Ştia însă, ca nimeni altul, să apere drepturile ţăranilor.

Era prezent şi foarte activ la toate şedinţele Divanului ad-hoc:

„Cobora cerul pe ape
Ion Roată când vorbea,
Se trăgeau munţii aproape,
Dunărea vorbea şi ea".

În memorabila zi de 7 octombrie 1857, Moş Ion Roată s-a numărat printre cei 81 de deputaţi care au salutat cu entuziasm rezoluţia Unirii Moldovei cu Ţara Românească. Atunci a avut cea dintâi altercaţie cu boierul Alecu Balş pe care Ion Creangă nu-l aminteşte cu numele în povestirea sa „Moş Ion Roată şi Unirea", dar este identificat în documentele vremii de mai târziu.

Boierul indignat de îndrăzneala lui Ion Roată că i-a cerut să vorbească în aşa fel încât să poată fi înţeles de ţărani, acesta îi răspunde răutăcios: „Auzi obrăznicie… un ghiorlan c-un petec de pământ şi uite ce gură face, alăturea de mine…".

Ion Roată, care spunea omului „verde în faţă'', i-a răspuns: „Da bine cucoane, dacă nu v-a fost cu plăcere să pricepem şi noi câteceva din cele ce spuneţi dumneavoastră, de ce ne-aţi adus aici, să vă bateţi joc de noi?"

În semn de solidaritate, colonelul Alexandru Ioan Cuza, deputat de Covurlui, a dat mâna prieteneşte cu Moş Ion Roată şi i-a admirat curajul şi înţelepciunea. Boierul l-a persecutat însă cu fiecare prilej. Dintr-o altă povestire a lui Ion Creangă ştim că, după ce Alexandru Ioan Cuza a fost ales domn al Principatelor, Moş Ion Roată l-a întâmpinat la Focşani unde i s-a plâns de necazurile prin care a trecut. Cuza i-a pus în mână două fişicuri de galbeni şi l-a sărutat pe obraji ca să-i şteargă ruşinea pricinuită, zicându-i: „Moş Ioane, du-te acasă şi spune sătenilor dumitale că pe unde te-a scuipat boierul, te-a sărutat Domnitorul ţării şi ţi-a şters ruşinea!".

Ion Creangă s-a inspirat dintr-un caz autentic. Chiar Mihail Kogălniceanu, martor al întâlnirii, spune la 17 februarie 1861: „Eu am fost de faţă la acest fapt care va fi o frumoasă trăsătură în viaţa lui Alexandru Ioan".

Dacă Moş Ion Roată n-ar fi existat în realitate, Ion Creangă l-ar fi inventat. Prin măreaţa sa operă, el rămâne un simbol al înţelepciunii, al colectivităţii şi al unui vis care înseamnă Unire.

-&-

Gavril Istrate - un mare filolog și lingvist ieșean

31 ian. 2018

Se întâmplă adesea să vorbim şi să scriem cu toată largheţea sufletului despre oamenii de aleasă cultură, abia atunci când nu mai sunt printre noi. Pe decanul de vârstă al filologilor români, Gavril Istrate de la Universitatea „Aexandru Ioan Cuza'' din Iaşi l-a binecuvântat Dumnezeu cu un destin cum puţini oameni de seamă l-au putut avea.

La 23 februarie 2014, ar fi împlinit un secol de viaţă, dar înainte cu trei săptămâni, în seara zilei de 30 ianuarie 2014 s-a îndreptat spre odihna cea veşnică. Mereu îmi aduc aminte de cuvintele sale pline de cuminţenie pe care le rostea în ultima vreme: „Nu-mi pare rău că am îmbătrânit, aş fi vrut să rămân mereu tânăr, ceea ce nu se poate, dar sunt bucuros că las ceva în urma mea şi pot spune că n-am trăit degeaba''. Şi, într-adevăr a lăsat o comoară spirituală şi i-a rămas imaginea drept model pentru cei care l-au cunoscut şi mai ales pentru urmaşi. Într-un pasaj din volumul „Studii şi portrete", volumul IV, pag. 293, consemnează un moment care i-a picurat în suflet lacrima unei păreri de rău, că mersul vieţii este uneori crud pentru oameni: „Am în faţa mea o listă impresionant de lungă cu morţii noştri. O iau din când în când în mână, o cântăresc şi îmi pun numeroase întrebări, dintre care unele rămân fără răspuns. Câţiva dintre morţii mei au fost oameni în vârstă, ajunşi, oarecum la sfârşitul drumului, şi, prin urmare cu tot regretul pe care îl încerci după ei, nu-ţi provoacă sentimente neobişnuite. Dar cei mai mulţi s-au prăpădit tineri, la o vârstă când puteau aduce servicii dintre cele mai mari învăţământului şi culturii româneşti. Şi îmi vin atunci în minte, întâlnirile diferitelor serii de absolvenţi, prilej de sărbătoare pentru toată lumea, dar urmate, de fiecare dată, de momentul „de reculegere" pentru cei care n-au putut răspunde la apel. Foşti studenţi ai tăi „plecaţi cu mult prea devreme, te pun în situaţia de a asista la înmormântarea propriilor tăi copii; urmăreşti cortegiul care ar fi fost normal să-l urmărească ei pe al tău". Şi toate acestea, aş spune eu, datorită unui destin.

Filolog şi lingvist de renume, Gavril Istrate s-a bucurat de stima şi aprecierea colegilor săi şi a oamenilor de cultură din întreaga ţară. Ieşenii l-au privit ca unul de-al lor, deşi a plecat din Ţinutul Năsăudului, din satul cu nume de legendă, cum este considerat Neposul său drag. Nimic nu l-a împiedicat să vorbească şi să scrie cu pasiune şi dragoste, atât despre marile personalităţi ale Moldovei, cât şi ale Ardealului şi nu numai, fapt pentru care şi-a câştigat o faimă deosebită în lumea academică. A fost profesor şi decan al Facultăţii de Litere, timp de 19 ani, şi-a iubit meseria şi a făcut din ea un adevărat cult pe care l-a clădit pe un nemaipomenit efort şi sacrificiu. Despre profesorul universitar Gavril Istrate s-au scris de-a lungul timpului numeroase pagini încărcate de afecţiune şi aleasă preţuire, în care autorii îşi aduc omagiile cu prilejul unor momente aniversare, evocând personalitatea marcantă a celui care s-a dăruit cu tot sufletul actului pedagogic şi ştiinţific. În acelaşi cadru sărbătoresc i-am dedicat, în anul 2013, lucrarea „**Gavril Istrate- decanul filologilor români**", care se vrea un pios omagiu adus vieţii şi operei acestui mare om de cultură. I-am oferit-o în preajma zilei sale de naştere, în anul apariţiei, dar nu putea să-şi manifeste îndeajuns mulţumirea, pentru că se afla într-o stare avansată de suferinţă. Din mărturisirile nepotului său Alexandru, rezultă că i se citea bucuria pe faţă, chiar dacă nu şi-o putea manifesta pe deplin. Lucrarea a ajuns şi pe biroul actualului decan al Facultăţii de Litere din Iaşi care, după ce a lecturat-o, mi-a trimis o scurtă şi sinceră scrisoare de apreciere şi mulţumire, datată 7 martie 2013:

Stimate domnule profesor Mircea Daroşi,

Am primit astăzi frumosul volum dedicat de dumneavoastră domnului profesor Gavril Istrate. Felicitări pentru această excelentă iniţiativă şi multe mulţumiri din partea Facultăţii noastre, atât pentru carte (pe care o vom expune aici), cât şi pentru faptul că v-aţi gândit la una dintre personalităţile fundamentale ale instituţiei noastre. Şi noi l-am sărbătorit pe domnul profesor pe 25 februarie! Gestul dumneavoastră însă depăşeşte, de departe, micile noastre iniţiative simbolice.

Vă suntem recunoscători de aceea! Anul viitor, când domnul profesor va împlini 100 de ani, Catedrele noastre de lingvistică, împreună cu Institutul Philippide, vor organiza o manifestare amplă, în interiorul căreia se va lansa un volum cu cele mai reprezentative scrieri ştiinţifice ale profesorului Gavril Istrate (în lucru deja). Sunteţi de pe acum, invitat la acest eveniment. / Cu gratitudine şi cele mai bune urări, / Codrin Liviu Cuţitaru/.

Cuvintele distinsului profesor şi decan al Facultăţii de Litere din Iaşi, mi-au fost ca un adevărat balsam sufletesc. Aprecierile făcute de către acest distins domn de o mare valoare culturală mi-au întărit convingerea că demersul meu n-a fost în zadar. Lucrarea a fost premiată în acelaşi an de către Societatea Scriitorilor din Bistriţa-Năsăud cu premiul „George Coşbuc'' şi a avut un larg ecou în critica literară. În acest sens şi-au exprimat impresiile: prof. dr. Ioan Buzaşi (Convorbiri literare, Iaşi), Menuţ Maximinian, Ioan Mititean, Olga Lucuţa (Răsunetul Bistriţa), Ioan Seni (Vatra Veche, Târgu Mureş), Victor Ştir (Mesagerul Bistriţa) ş. a. De

valoarea ei documentară au fost interesaţi prof. universitari Vasile D. Ţâra de la Universitatea de Vest Timişoara, Stelian Dumistrăcel din Iaşi şi Nicolae Scurtu din Bucureşti, cărora le-am expediat-o imediat după apariţie…

Am considerat că ar fi binevenită completarea lucrării mele „Gavril Istrate –decanul filologilor români'' cu minunatele discursuri omagiale care i-au fost adresate de-a lungul timpului cu ocazii aniversare de către foştii săi elevi sau colegi, de către prieteni sau cunoscuţi, şi nu în ultimul rând de către oamenii de aleasă cultură care i-au apreciat atât de mult activitatea şi opera sa ştiinţifică.

Cuvinte de rămas bun şi de pioasă aducere aminte i-au fost rostite după trecerea sa în nefiinţă de către numeroşi oameni apropiaţi sufletului său, iar instituţia în care a slujit mai bine de o jumătate de secol s-a îmbrăcat în doliu. Ziarele şi revistele la care a colaborat, ori le-a condus, au răspândit vestea încetării sale din viaţă. Nici Năsăudul n-a rămas dator cu omagiile recunoştinţei. În cadrul Despărţământului Astra Năsăud au fost organizate activităţi prin care s-a evidenţiat personalitatea marelui filolog şi lingvist. În satul său natal, clopotele au răsunat prelung, chiar dacă nu s-a mai întors acasă. Preotul a făcut o slujbă de pomenire pentru sufletul lui ridicat la ceruri. Spiritul lui Gavril Istrate a fost adus acasă prin emisiunile de radio şi TV Năsăud, Bistriţa şi Sângeorz-Băi, la care am participat în calitate de invitat şi care mi-au oferit prilejul să scot în evidenţă valoarea incontestabilă a savantului de renume naţional. A fost popularizat în ziarele locale şi centrale, precum Răsunetul, Mesagerul, Clujul Liber, în revistele: Confluenţe literare, Convorbiri literare „Cronica, Vatra veche, Tricolorul, Limba noastră cea română, Astra Năsăudeană, Astra blăjeană, Revista română, etc.

Academia României, Filiala Iaşi a organizat în zilele de 17-19 septembrie 2014 simpozionul „Limba şi cultura română: abordări interne şi perspective externe" în cadrul căruia, două secţiuni speciale au fost dedicate filologilor Gavril Istrate şi Alexandru Andriescu, amândoi trecuţi în acelaşi an la cele veşnice. Despre ardeleanul moldovenizat au vorbit profesorii. univ. dr. doc Vasile Ţâra (O personalitate a filologiei şi a lumii academice româneşti: Gavril Istrate), Mariana Flaişer (Studiile lui Gavril Istrate despre rolul limbii populare în ansamblul limbii române literare), Ioan Dănilă (Gavril Istrate, colaborator al Ateneu-lui băcăuan) şi Luminiţa Botoşăneanu (Gavril Istrate, dialectolog). Unele dintre acestea le-am cuprins în ţesătura acestui demers. Majoritatea textelor adunate din presa vremii, câte le-am avut la îndemână, şi poate multe altele le-am scăpat, reflectă imaginea profesorului Gavril Istrate le-am adunat într-o nouă lucrare intitulată „**EVOCĂRI**" apărută în 2015. N-a fost o muncă uşoară, pentru că a trebuit să transcriu, să le ordonez după tematica pe care mi-am propus-o, dar am făcut-o cu plăcere, atâta vreme cât ştiu că aceste informaţii vor fi cândva de folos celor interesaţi. Materialul l-am grupat în următoarele capitole: *Gavril Istrate văzut de năsăudeni, Aniversări, Opinii critice despre opera lui Gavril Istrate, Un mare bibliofil, Interviuri, Gânduri la despărţire.* Majoritatea articolelor sunt semnate de oameni cu o mare prestanţă ştiinţifică şi literară. Aş aminti aici, doar câteva nume de prestigiu: Gheorghe Ivănescu, Petru Zugun, Stelian Dumistrăcel, Ioan N. Oprea, Dionisie Duma, Alexandru Husar, Luminiţa Botoşăneanu, Vasile Ţâra, Alexandru Andriescu şi mulţi alţii. Fiecare dintre ei îi conturează portretul, apelând la amintirile lor încărcate de bucuria şi satisfacţia că l-au cunoscut.

Trei componente marchează personalitatea acestui mare om de cultură: Profesorul, Cercetătorul şi Omul Gavril Istrate. În calitatea sa de profesor s-a dovedit a fi un pedagog foarte bine pregătit, cu reale valenţe educative, cu multă dragoste pentru meseria aleasă, apropiat de studenţii săi, gata oricând să le acorde ajutorul necesar, dar şi exigent atât cu el însuşi, cât şi cu nivelul de pregătire al elevilor săi. În cadrul instituţiei de mare prestigiu cultural, a fost apreciat pentru rezultatele obţinute în activitatea sa didactică, pentru calităţile sale organizatorice în vremea când a fost şi decanul Facultăţii de Litere din Iaşi, timp de 19 ani, sau şef de catedră.

A făcut parte din zeci de comisii pentru licenţă şi a coordonat 33 de lucrări de doctorat. Primul doctor în lingvistică i-a fost N. A. Ursu şi cea din urmă Luminiţa Botoşăneanu. A avut studenţi care au ajuns oameni de seamă, afirmându-se pe plan cultural şi ştiinţific, nume care au devenit atât de bine cunoscute în lumea de astăzi: Octavian Cotescu – actor, Marin Sorescu- poet, Aurel Rău şi Valeriu Stancu- scriitori şi alţii, precum şi numeroşi profesori universitari de elită, lingvişti şi filologi de renume.

În calitatea sa de cercetător, Gavril Istrate şi-a pus amprenta asupra filologiei şi lingvisticii ieşene. A intreprins în mod sistematic anchete dialectale în diferite zone ale ţării, între care şi meleagurile sale natale, în urma cărora a întocmit câteva lucrări de referinţă, cum ar fi „Graiul satului Nepos''. A scris sute de studii şi articole de istorie literară, multe dintre ele, mi le-a dăruit şi mie în semn de prietenie şi de cunoaştere a activităţii sale. Ca o profundă recunoştinţă pentru tot ceea ce a făcut în acest domeniu, Biblioteca Judeţeană Bistriţa-Năsăud, la propunerea d-lui director Ioan Pintea, va reedita volumul „Studii eminesciene'' şi vor fi intreprinse activităţi comemorative de larg interes.

Omul Gavril Istrate este zugrăvit în culorile cele mai vii, pline de transparenţă şi sinceritate. Toţi cei care l-au cunoscut, în calitate de profesor, coleg sau prieten apropiat, vorbesc despre o fiinţă agreabilă, o personalitate puternică, echilibrată, cu simţul dreptăţii şi cu profund respect faţă de cultură. A fost un om prietenos, chiar generos, calm şi ponderat, sigur de sine, plin de demnitate şi curaj civic. Era o enciclopedie filologică, o minte sclipitoare şi o memorie cum rar întâlneşti, fiind în stare să vorbească ore în şir, să recite versuri din mai toţi poeţii noştri clasici, să facă trimiteri bibliografice fără să aibă vreo însemnare în faţă.

Autorul unui articol din presa vremii îi face un miniportret fizic şi spiritual: „La o sesiune de referate a institutului de Filologie <A. Philippide> din Iaşi, printre mulţi iluştri vorbitori, s-a evidenţiat un bătrân înalt, uscăţiv şi vânjos, care vorbea mai mult fără text, dar cu o erudiţie, cu o forţă de convingere şi o pasiune, cum rar mi-a fost dat să aud. Era profesorul universitar Gavril Istrate. Îl cunoşteam doar din presă şi din relatările celor care avuseseră prilejul să-l vadă la sfârşitul anilor 60, când vizitase universitatea noastră în calitate de decan al celei ieşene. Acum îl vedeam aevea. Vorbea despre Ardealul său, dar la diferite intervale amintea de Basarabia şi de oamenii ei. Atunci vorba oratorului căpăta o nouă căldură, căldura fratelui pe care-l doare inima pentru fratele ajuns la primejdie."

Cu Gavril Istrate am avut o relaţie de prietenie cum rar se întâmplă, chiar dacă diferenţa de vîrstă era destul de mare. Venea adesea acasă la Nepos şi cel dintâi lucru care îl făcea era să ne întânim, la şcoală ori la mine acasă. Venea întotdeauna cu un braţ de cărţi pe care le dona bibliotecii şcolare. Cu Domnia sa mă simţeam foarte bine, îmi era drag să-l ascult cum vorbeşte. Când nu venea acasă, ţineam legătura prin corespondenţă, astfel că, s-au adunat de-a lungul timpului mai multe scrisori pe care le-am publicat în volumul „Gavril Istrate-decanul filologilor români". A fost un mare iubitor de drumeţie. Adora călătoriile prin ţară şi în mod deosebit peste Prut, acolo unde îl aşteptau elevii şi profesorii din şcoli sau din alte instituţii culturale să le vorbească despre clasicii literaturii noastre. În marea sa bibliotecă a rămas un tezaur spiritual inestimabil pe care l-a adunat cu pasiunea unui adevărat bibliofil. Tot aici se află o bogată corespondenţă pe care a întreţinut-o cu numeroşi oameni de cultură, între care se află cea a lui Iorgu Iordan, (200 de scisori), Vasile Scurtu (30) şi nu în ultimul rând, cea a tatălui său cu circa 600 de scrisori de pe front, din timpul primului război mondial, multe dintre ele versificate.

Consider că demersul meu este un pios omagiu adus celui care a fost filologul și lingvistul Gavril Istrate, de la a cărui trecere în neființă se împlinesc 4 ani.

-&-

Scrisori de pe front, vechi de 100 de ani

11 feb. 2018

Între documentele care mai au ceva să ne spună despre primul război mondial, scrisorile și cărțile poștale de pe front ocupă un loc important. Aceste mărturii sunt păstrate în arhivele naționale, dar cele mai multe stau ascunse undeva, într-un pod sau în cufărul de lemn măcinat de carii, aflat într-un cotlon neștiut. În marea confruntare mondială, zeci de mii de bărbați au fost nevoiți să se desprindă de lângă cei dragi și să plece pe câmpul de luptă. Aproape că n-au fost familii, care să nu piardă un tată, un soț, un fiu, ori pe cineva foarte drag. În anii grei ai despărțirii, legăturile personale au fost păstrate prin intermediul scrisorilor. Ele reflectă dramele războiului, stările sufletești ale celor aflați în tranșee, tragediile personale sau colective, faptele lor de arme care au făcut istoria noastră cea mare. Din întâmplare, am găsit în podul casei mele un teanc de scrisori și cărți poștale, legate cu sfoară și prăfuite de vreme, unele scrise în grabă, poate chiar în tranșee, cu o grafie aflată sub spaima șuieratului gloanțelor și al obuzelor. De moment, nu le-am dat importanță, dar mi-au atras atenția acum, în anul Centenarului Marii Uniri. Conținutul lor redă atmosfera conflictului mondial, exprimă rănile și privațiunile militarului, izolarea lui de familie, contactul direct cu moartea, spaima și suferința, speranțele și dorul de casă. În timp ce România se afla în neutralitate, ardelenii erau plecați pe fronturile din Galiția, Serbia, Italia sau Rusia și trimiteau scrisori dintr-un război care era străin de interesele lor. Unii scriau chiar zilnic, alții săptămânal sau ocazional. Fiecare primea din partea comandamentului cărți poștale simple pe care era trecută în limba maghiară apartenența poștală: TABORI POSTAI LEVELEZOLAP. Pe aceste bucăți de carton, mici cât palma, scrise de obicei cu creionul negru sau chimic, încăpeau doar cîteva cuvinte, dar pline de mesaje, care astăzi emoționează până la lacrimi. Câtă frumusețe și afecțiune aveau formulele lor de adresare: „Dorită familie, Iubită soție, Dragi părinți și scumpi copilași''. Existau însă și cărți poștale ilustrate cu imagini făcute la

comandă pe baza fotografiilor, dar mai ales cu figurile reprezentative ale regimului austro-ungar, la care nu oricine avea acces. Aceste forme de corespondență au devenit adevărate comori ale istoriei, unele sunt păstrate în arhivele naționale, însă cele mai multe sunt rămase în posesia destinatarilor. Gavrilă Istrate din Nepos a trimis de pe front circa 600 de scrisori, multe dintre ele versificate, unicate în felul lor, care astăzi se află în biblioteca regretatului prof. univ. dr. doc. Gavril Istrate din Iași. Spre bucuria mea, am avut ocazia să citesc o parte dintre ele și să constat că atrag atenția, atât prin formă cât și prin conținut. Iată cum își descrie în 1916 Gavrilă Istrate, dorul de casă și de cei dragi: „Doamne, doru-mi-i de hotarul nost și de toate cărările pe unde umblam odată cu plugurile și cu carul, cu coasa și cu secera. Doamne, mai adă zile de bucurie să mai umblu pe cărările pe care am crescut, să mai văd colbul care se ridica după carăle noastre, că de colbul de aici m-am săturat…". Într-o altă scrisoare din 22 iulie 1917, scrisă într-un spital, fiind rănit, descrie tragediile care se derulau în fața ochilor săi: „De două luni de zile am văzut prin spitale lucruri incredibile. Oameni care zbiară de durere. Unii fără picioare, alții fără mânuri, fără ochi, surzi de grozavul sunet al granatelor ce au căzut aproape de ei. Să ferească Dumnezeu ce prăpăd e aici. Eu, mulțumesc lui Dumnezeu că am scăpat cu bine…". Ideile din scrisoarea trimisă în ziua de 24 decembrie 1917 din Palanka (Serbia) va constitui temeiul unei poezii trimise de pe front, înainte de a intra în focul bătăliei, intitulată „Rămas bun,": „Rămas bun dragă Mărie, /Eu mă duc la bătălie. /La oaste țara mă cheamă;/Tu, rămâi la copii mamă. /De-oi mai înturna vreodată/ Iar oi fi la copii tată. / De n-oi mai veni înapoi/Să ai grijă de-amândoi…/Roagă-te lui Dumnezeu/Să-mi ajute-n drumul meu. /Să ne mai tâlnim odată/ Cu tine și al meu tată/ Și cu cei doi pui golași/ Domnița și Gavrilaș, /Mititei și drăgălași…". Chiar dacă era plecați departe de țară și luptau pentru interese străine, ideea Unirii Transilvaniei cu România îi însoțea peste tot, în tranșee și pe câmpul de luptă, acolo unde îi pândea în orice moment spectrul morții. Iată ce spune același Gavrilă Istrate soției sale în scrisoarea din 27 decembrie 1917: „De s-ar îndura Dumnezeu, batăr anul ce vine să ne aducă bucurie, că e an cu soție 1918 și prea multe am îndurat cu toții…''. Vestea înfăptuirii marelui eveniment s-a răspândit cu repeziciune în rândul soldaților români, care abia așteptau să se întoarcă acasă. Credința în Dumnezeu le era pavăză la tot pasul. Pe scrisorile lor apare acum un alt antet, care impresionează prin adresa la care sunt expediate: Măriuca G. Istrate, Nepos, pu. Năsăud, Transilvania, *ROMÂNIA GRANDE*.

Cine sunt semnatarii acestor scrisori? Sunt ei, talpa țării, cei plecați, cum spune poetul „din câmp, de acasă de la noi". Nu frica de moarte răzbate din rândurile lor, ci adevărata condiție a soldatului român. Nici într-un alt document istoric, nu poți întâlni atâta sinceritate și adevăr despre imaginea războiului, decât din aceste misive, care n-au fost puse în valoare, decât foarte puțin până acum. Poate, o vor face istoricii zilelor noastre, că merită să își găsească locul potrivit în paginile istoriei noastre naționale.

-&-

Cele mai frumoase povești de dragoste din literatură și istorie

13 feb. 2018

Iubirea este cea mai veche temă prezentă în literatura şi istoria universală. Scriitorii au găsit în ea cel mai valoros izvor de inspiraţie, realizând adevărate capodopere care au rezistat timpului şi încarcă oricând sufletul de emoţie şi zbucium. Întâmplări fascinante, trăite de cupluri celebre, personaje mitologice, împăraţi, regi şi regine, artişti şi oameni de seamă din diverse domenii au în povestea lor un fir roşu de legătură, dragostea.

Cea mai frumoasă, dar şi cea mai tragică poveste de dragoste din toate timpurile este cea din piesa **„Romeo şi Julieta"** care a devenit sinonimă cu iubirea însăşi. Celebra piesă a lui William Shakespeare redă povestea de iubire dintre doi tineri din familii rivale. După ce se căsătoresc în secret, Romeo trebuie să părăsească Verona, pentru că l-a omorât pe vărul Julietei. La sfaturile părintelui Lorenzo, Julieta înghite o băutură care o aruncă într-un somn adânc. Auzind despre moartea Julietei, Romeo se sinucide, neputând trăi fără persoana iubită. La rândul ei, Julieta, trezită din somnul cel adânc, îşi ia viaţa.

O altă poveste de dragoste este cea cunoscută sub numele de **„Tristan şi Isolda"**. Aceste două nume nu se pot rosti separat. Cei doi ajung să se cunoască atunci când Tristan primeşte misiunea de a o peţi pe Isolda pentru unchiul său şi de a o însoţi pe aceasta până la curtea regelui Mark. Isolda vrea să-l otrăvească, pentru a se răzbuna, dar soarta face ca otrava să fie înlocuită cu o poţiune de dragoste. Isolda şi Tristan beau din acelaşi pocal şi între ei se înfiripă o dragoste puternică. Ascunşi pentru un timp într-o pădure, se despart cu durere în suflet. Isolda se căsătoreşte cu Mark iar Tristan cu Iesuelt.

Şi unul şi altul tânjesc după iubirea lor de odinioară.

La puţină vreme după aceste evenimente, Tristan se îmbolnăveşte şi îi cere Isoldei să vină să-l vadă. Aceasta acceptă, dar soţia sa, orbită de gelozie, nu-i spune adevărul. Tristan moare, dar se stinge din viaţă şi Isolda din cauza suferinţei pentru iubitul ei.

Cea mai frumoasă poveste de iubire din literatura română este cea a lui **Mihai Eminescu şi Veronica Micle**. Năsăudeanca, plecată în capitala Moldovei, deşi căsătorită, se simte atrasă de figura poetului, sub

influenţa căruia se va afla şi în domeniul creaţiei sale poetice. Iubirea lor s-a încheiat în împrejurări deosebite, în acelaşi an, 1889: Eminescu moare din cauză de boală, iar la cincizeci de zile de la trecerea lui în nefiinţă, frumoasa lui blondă îşi îneacă iubirea într-o sticlă de otravă, la mănăstirea Văratec.

O soartă asemănătoare o are doamna **Maria**, soţia marelui compozitor George Enescu, care şi-a turnat acid pe faţă de dorul lui şi al lui Nae Ionescu.

Literatura universală consemnează şi alte cupluri celebre care au rămas în memoria omenirii: **Hamlet şi Ofelia, Orfeu şi Euridice, Ulise şi Penelopa, Othelo şi Desdemona**, **Lancelot şi Guinevere**, **Tânărul Werther**, etc.

Poveşti de iubire întâlnim şi pe firul istoriei. Ele îşi au existenţa încă din cele mai îndepărtate vremuri în care căsătoriile reprezentau alianţe politice, iar sacrificiile se făceau în numele iubirii. De fapt, iubirea nu are o istorie a ei. Ea contribuie la crearea istoriei. Dacă acest sentiment ar putea fi transformat în obiect, iubirea ar fi decretată ca cel mai vechi şi cel mai nou şi în acelaşi timp cel mai interesant de pe faţa pământului. Iubirea a schimbat şi poate schimba mersul istoriei. Poate cel mai elocvent exemplu este cel al lui Iisus, a cărui împărăţie s-a ridicat prin iubire. În America, doi tineri au reuşit prin iubire să schimbe legile ţării.

Povestea de dragoste a lui **Napolean Bonaparte şi Josephine** este una pasională şi cu un destin tragic. Când s-au cunoscut, el avea 26 de ani, iar ea, 32. Cei doi s-au căsătorit, mariaj presărat cu adultere de ambele părţi. Divorţat şi apoi recăsătorit, cariera lui Napoleon se află în declin fără fosta lui soţie. Josphine moare din cauza suferinţei în dragoste.

A rămas neştearsă din istorie povestea de dragoste dintre **Cleopatra**, regina Egiptului şi **Marc Antoniu**, general roman, transpusă într-o piesă de către William Shakespeare. Deşi aveau foarte mulţi duşmani, mai ales în rândul supuşilor romani, Cleopatra şi Antoniu Marc s-au căsătorit. Se pare că în timpul luptei la Actium, Marc Antoniu ar fi aflat vestea falsă despre moartea Cleopatrei. Generalul s-a sinucis, iar Cleopatra, potrivit legendei s-ar fi lăsat muşcată de vipere.

Istorică a rămas şi iubirea dintre **Paris şi Elena din Troia**. Ea era soţia lui Menelau, regele din Sparta, iar el, fiul regelui Priam din Troia. Vrăjit de frumuseţea Elenei, Paris a răpit-o, ceea ce a dus la izbucnirea războiului troian. În cele din urmă Troia a fost distrusă, iar Elena s-a întors în Sparta.

Tot atât de frumoase și legendare sunt cele două sărbători ale iubirii: **Valentine's day** și **Dragobetele**. Cea dintâi a pătruns în spațiul mioritic în ultima vreme, fiind împrumutată de la străini, iar a doua are rădăcini adânci în istoria tradițiilor românești. Amândouă au același simbol, cel al iubirii eterne, al frumuseții sufletești, al dăruirii și bucuriei împărtășite, dar se țin la date diferite: **Valentine' s day la 14 februarie**, însușindu-și tehnicile moderne și este cu un pas înainte în relația cu publicul, iar **Dragobetele în ziua de 24** a aceleași luni, când îi face pe mulți să viseze la un început de primăvară, la o înviorare a naturii, dar și a sufletului.

Legenda Sfântului Valentin spune că acesta a fost un preot creștin care a trăit la Roma, în timpul împăratului Claudius al II-lea, un luptător iscusit și purtător de războaie. Bazându-se pe ideea că soldații necăsătoriți se luptau mai bine decât cei căsătoriți, pentru că nu aveau cine să-i aștepte acasă, a dat o lege prin care se interzicea căsătoria bărbaților tineri. Valentin, preotul creștin de la Roma trece peste prevederile acestei legi și săvârșește în secret asemenea ceremonii, dar este descoperit, arestat și torturat. Fiindcă n-a vrut să renunțe la creștinism, este decapitat în anul 269. Legenda ne mai spune că, înainte de martiriul său, Sfântul Valentin s-a îndrăgostit de Iulia, fata gardianului său Asterius, care era oarbă și căreia i-a redat vederea. Cel care a binecuvântat iubirea atâtor cupluri, n-a putut fi fericit cu femeia iubită, iar mesajul său de adio, adresat tinerei și semnat „Al tău Valentin''este considerat primul bilețel de dragoste, care va deveni mai târziu modelul cărților sau ilustrațiilor poștale de astăzi.

Dragobetele este un personaj mitologic, asemeni lui Eros la greci și al lui Cupidon la romani, care oficia în cer, la începutul fiecărei primăveri, nunta tuturor animalelor, tradiție care s-a extins și în rândul oamenilor. De această sărbătoare se leagă numeroase obiceiuri, între care și sărutatul fetelor în văzul lumii, de unde a rămas celebra zicală „Dragobetele sărută fetele''.

Oricare ar fi aceste legende și în orice parte a lumii s-au întâmplat și se mai întâmplă încă, ele pot fi așezate cu sfințenie pe altarul celui mai de preț sentiment uman care se numește IUBIRE.

Amândouă sărbătorile au o semnificaţie specială, aceea în care ne putem exprima cel mai de preţ sentiment faţă de cei dragi, mai mult decât de obicei, în numele iubirii eterne.

-&-

Drumul spre Alba Iulia în amintirea unor participanți

21 feb. 2018

Martorii direcți ai evenimentului de la 1 Decembrie 1918 sunt trecuți în lumea umbrelor, dar memoria acestui ceas astral al României a rămas în amintirile sau în jurnalele lor de familie scoase la lumină, doar în momentele aniversare. Zilele premergătoare Unirii Transilvaniei cu țara „Mamă'', au fost înnobilate de bucuria și entuziasmul de care era cuprinsă populația românească din acea vreme. Ca un râu revărsat s-au pornit

oamenii din orașe și sate, din munți și din văi, din câmpiile Transilvaniei și din toate colțurile țării, să meargă la Alba Iulia pentru a a semna actul unei împliniri atât de mult așteptate. Cu trenul, căruța și chiar pe jos, mii de oameni au plecat spre Cetatea Unirii să înlăture nedreptatea impusă de o împărăție străină.

Năsăudenii, entuziasmați de importanța actului care avea să se împlinească, au pornit cu trenul, împreună cu toți delegații comunelor grănicerești. „Vagoanele arătau ca niște mirese, povestea Silviu Cociș, cu mulți ani în urmă. S-au pus peste tot, la ferestre, crengi de brad, drapele, ștergare năsăudene, pancarte pe care scria: „Trăiască România Unită''. Prin stații, trenul era luat cu asalt, ca pe front. Năvăleau năsăudenii cu mic cu mare (...). Pe aceștia îi mâna însă nu spaima, ci un ideal sfânt, dorința de a fi părtași la marea sărbătoare a unirii".

Poetul Gavril Crișan surprinde într-un mod deosebit peisajul uman al acestui moment: „Veneau năsăudenii cu pălării cu boruri late, maramureșenii cu căciuli scunde, mițoase, bihorenii cu cămăși înflorate, cei din Zarand cu sumane seine și opinci cu nojițe înfășurate până sub genunchi, moții lui Avram Iancu, cei de pe Valea Mureșului, a Târnavelor, mărginenii sibieni în straie albe, bănățenii hațegani, Valea Jiului, Turda și Clujul, Sălajul cu delegațiile lor numeroase și alții…și alții…"

Sublocotenetul Pavel Tofan, întors de pe front și ales membru în Sfatul Național Român din Bistrița, încredințându-i-se sarcina de-a înființa Gărzile naționale de pe Valea Someșului, scrie în „Memoriile'' sale: „In trenul care pleca din Bistriţa spre Alba Iulia, bistriţenii erau gătiţi "ţărăneşte şi cu cuşme lungi". Era animație și mare bucurie.

Poetul Lucian Blaga pleacă cu căruța împreună cu fratele său și încă o mie de săteni din Lancrăm: „Era o dimineață rece de iarnă. Respirația se întrupa în invizibile cristale. Pe de o parte a șoselei se duceau la Alba Iulia, scârțâind prin făgașele zăpezii, căruțele românești, buchete de chiote și bucurie, alcătuind un singur șir, iar pe cealaltă parte se retrăgea, în aceeași direcție, armata germană ce venea din România, tun după tun, ca niște pumni strânși ai tăcerii. Soldații germani, fumegând liniștiți din pipe, se uitau mirați după căruțele noastre mai grăbite". Lucian Blaga n-a putut intra în sala istoricei adunări, dar s-a strecurat în mijlocul mulțimii, simțind prin prezența lui fizică, „ce înseamnă entuziasmul național, sincer, spontan, irezistibil, organic, masiv…Era ceva ce te făcea să uiți totul, chiar și stângăcia și totala lipsă de rutină a oratorilor de la tribună''. La întoarcere spre casă, trecând pe lângă cimitir, unde își dormea somnul sub rădăcinile plopilor, tatăl său, Isidor Blaga, îi spuse fratelui său: „ah, dacă ar ști tata ce s-a întâmplat!'' La ieșirea din sat a auzit dintr-o curte, în plină noapte, un strigăt de copil: „Trăiască România dodoloață!".

O altă mărturie, făcută de un martor ocular și preluată de către un ziarist contemporan, descrie atmosfera incendiară a evenimentului: „Drumul până la Alba Iulia a fost un alai. În tren, pe șosea, pe cărările paralele, mulțimea curgea într-un șir nesfârșit. Delegații mergeau în fruntea coloanelor, iar feciorii și fetele în haine de sărbătoare, cântau „Deșteaptă-te române!, Pe-al nostru steag" și altele. Văzduhul vuia de acordul cântecelor patriotice".

Avem însă puține imagini cu cei prezenți la Alba Iulia. Singurul fotograf care a reușit să imortalizeze câteva momente de la istorica adunare, a fost soldatul Samoilă Mârza din comuna Galțiu, jud. Alba. Din motive tehnice, n-a putut să realizeze decât 5 fotografii, dintre care, trei cu mulțimile venite și două, cu oficialii de la tribune. El a rămas în istorie, ca singurul fotograf al Marii Uniri, iar cei peste o sută de mii de participanți, semnatarii actului de naștere a statului național unitar român.

-&-

Traian Dorz, poetul „Cântărilor nemuritoare"

27 feb. 2018

Prin patosul ideilor și calitatea expresiei poetice cu un profund mesaj religios, opera lui **Traian Dorz** poate fi asemănată cu poeziile lui Vasile Voiculescu, Radu Gyr, Nichifor Crainic sau Vasile Militaru, trecuți și ei prin exercițiul suferinței din închisorile comuniste. Pornirile sale poetice își au rădăcinile încă din anii adolescenței, când se afla sub influența lecturilor din marii clasici români, dar mai ales a cărților religioase, care i-au trezit dorința de a scrie el însuși versuri spre slava lui Dumnezeu. Formația sa intelectuală se datorează unei bogate activități de autodidact, iar talentul poetic l-a propulsat în lumea literaturii. Amprenta cea mai puternică a formării sale îi aparține preotului Iosif Trifa, atât ca model literar, cât și spiritual. În calitatea sa de jurnalist și redactor la diferite periodice ale cultului religios pe care l-a îmbrățișat (Oastea Domnului), devine unul dintre cei mai buni misionari ai acestuia. Pentru că n-a vrut să renunțe la scrierile și convingerile sale religioase, Traian Dorz a fost condamnat în 1948 de către regimul comunist, la 17 ani închisoare. Opera sa poetică realizată până în anul 1947 a fost adunată în volumul „Spre Țara dragostei''. În timpul detenției a creat peste 200 de poezii, pe care le-a memorat și apoi, după eliberare(1964) le-a scris pe hârtie. Dar prigoana împotriva lui a continuat să existe până la sfârșitul vieții (1989), iar opera sa n-a fost

tipărită decât în străinătate, stârnind mânia autorităților comuniste. După 1989, poeziile lui Traian Dorz au luat drumul către cititori în foarte multe volume. Dintre numeroasele titluri apărute în perioada postdecembristă, amintesc doar câteva: La Golgota, Locurile noastre sfinte, Minune și Taină, Hristos, Mărturia mea, Pe genunchii lui Iisus, Cântările bibliei, Eterna iubire, etc. Poezia lui Traian Dorz este plină de sensibilitate, iar arta sa este rezultatul acestor trăiri. Opera religioasă a lui Traian nu se manifestă în mod izolat ori sectar, discriminatoriu sau dintr-o viziune îngustă, ci dimpotrivă, este acceptată și gustată de orice creștin. Această recunoaștere vine din partea unor mari personalități și, în primul rând, din partea Bisericii Ortodoxe Române:

„Cântările și poeziile fratelui Traian Dorz sunt inspirate din Sfânta Evanghelie, au un conținut spiritual și moral accesibil credincioșilor de toate vârstele; ele cultivă iubirea față de Hristos și față de semeni sub forma unei sensibilizări poetico-populare, asemenea colindelor și cântărilor de pelerinaj" (Preafericitul Daniel, Patriarhul României). Cuvinte de aleasă apreciere are și Î. P. S. Andrei Andreicuț, care spune că, „Traian Dorz a fost un mare om duhovnicesc… a fost un om dăruit de Dumnezeu cu harul poeziei și moștenirea poetică pe care ne-a lăsat-o e vrednică de prețuirea și admirația noastră''.

Tematica poeziei lui Traian Dorz este vastă și cuprinde rugăciuni de iertare, mulțumire și laudă adresate lui Dumnezeu, Fecioarei Maria și Sfinților. Cunoscând suferința în toate formele ei de manifestare, el rămâne poetul luminii, al iubirii și smereniei. Versurile sale sunt niște „cântări luptătoare'', îmbrăcate în expresia imnului sau a odei, așa cum se întâmplă în creațiile altor reprezentanți ai literaturii religioase. Multe poezii au fost asociate cu melodii adecvate și sunt cântate în biserici, mănăstiri și în alte medii religioase. Foarte mulți creștini se emoționează la auzul cântecului „Blândul păstor, blândul păstor'', dar nu toți știu că versurile aparțin lui Traian Dorz: „Odată L-am văzut trecând/Cu turma pe păstorul blând, /Mergea cu turma la izvor, /Blândul păstor, blândul păstor". Poezia a intrat și în manualele de religie și este cunoscută ca una dintre cele mai frumoase pricesne. Pe același ton al sensibilității se află și poezia „Vei veni Iisuse'' pe care o amintește adesea IPS Andrei în predicile sale: „Vei veni Iisuse, știm că vei veni/ că pe nori cu slavă, Tu vei răsări/ mare va fi ziua când ai să cobori/ Sărbătoarea celor fără sărbători"

Între motivele poetice întâlnite în poezia dorziană, motivul dorului și al iubirii sunt predominante. Dorul este condiția înaintării veșnice a omului către Dumnezeu. Împlinirea unui ideal dă naștere la altul, iar cel care întreține această înaintare este dorul de Dumnezeu, așa cum spune poetul în versurile sale: „Țara Primăverii/ce ne-aștepți în tine, / Dorul revederii/ arde pară-n mine/ Pașii mi-i așteaptă zări nestrăbătute/ Treaptă după treaptă/ să le sui mai iute" (Țara Primăverii). Acad. Dumitru Stăniloaie spune că dorul este un sentiment greu de definit… „în dor e prezentă într-un fel propriu și în grad foarte intens o duioșie, un sentiment indescriptibil, în care inima se topește de dragul ființei iubite''. Sunt emoționante în acest sens versurile lui Traian Dorz: „Ce haruri mi-ai turnat în suflet/ de nu-mi mai aflu-n lume loc, / de arde-n dorurile mele/ atâta dragoste și foc (Dorita Patria iubirii) sau: „Dor al dorurilor mele/ strălucit și sfânt și-nalt, /Toată dragostea mea suie/ către țărmul celălalt…/ care-i valul ce m-ar duce/ până dincolo de salt/ dor al dorurilor mele/de pe țărmul celălalt''(Dor al dorurilor mele). Traian Dorz este un poet „bolnav de iubire'', așa cum singur mărturisește: „Bolnav de iubire și zdrobit de jale/ Am pornit pe drumuri lungi a Te găsi/Să-ți sărut cu lacrimi urma urmei tale/Și măcar o dată Fața a-ți privi''. Acest sentiment străbate întreaga sa operă și constituie „izvorul nețărmuritei și veșnicei iubiri": „Se duc pe rând, Iisuse, acei ce Te-au iubit, /dar veșnic fericită iubirea Ta rămâne, /se duc cei sfinți, dar harul rămâne strălucit/ din ieri în azi, același, apoi din azi, în Mâine!". O atenție specială beneficiază și versificările psalmilor. Este psalmistul umil, purtător de har și talent, de o naturalețe surprinzătoare și convingătoare. El se află în căutarea sensului existențial. Poezia „O, om!'', scrisă în stil coșbucian, exprimă un asemenea mesaj: „O, om!…ce mari răspunderi ai/ de tot ce faci pe lume! / de tot ce spui în scris sau grai/ de pilda ce la alții-o dai, / căci ea mereu spre iad sau rai/ pe mulți o să-i îndrume!'' Ioan Alexandru spunea la un moment dat despre Traian Dorz: „Niciunul dintre poeții contemporani n-a pătruns atât de adânc în inima credincioșilor, precum poetul transilvan". Dacă multă vreme Traian Dorz a fost un poet necunoscut, astăzi, descoperit și redescoperit, poate fi așezat cu cinste în galeria marilor creatori de poezie religioasă.

-&-

Cântecele patriotice, secvențe din istoria țării

12 mart. 2018

Întotdeauna a existat o formă artistică prin care poporul nostru și-a putut exprima atitudinea față de marile evenimente și realități istorice. Mai întâi, prin creațiile poetice de factură populară, asociate cu cele muzicale și apoi, prin cele culte, puse în valoare de marii creatori de artă. Ca gen autonom și de-o largă accesibilitate s-a dovedit cântecul patriotic. El n-a fost „inventat'' de niciun regim politic, ci a apărut din dorința mobilizatoare de împlinire a unor idealuri sociale, de evocare a evenimentelor glorioase și a unor personalități, devenite simbol în istoria neamului românesc. Cântecul patriotic s-a impus în preajma Revoluției de la 1848, având ca surse vechile cântece cu conținut social, dar și sub influența cântecului francez

„Marseillesa''. Impresionat de Adunarea Națională de la Blaj, din 1848, Andrei Mureșanu scrie poezia „Un răsunet'' care, în 1990 a devenit Imnul de Stat al României, cu titlul „Deșteaptă-te române!''. El a fost cântat cu voci răsunătoare prin munți de oștenii lui Avram Iancu, cu voci șoptite în timpuri primejdioase, dar a reușit să treacă mereu peste obstacole și să se transmită din generație în generație. Poezia și muzica imnului sunt nemuritoare și au intrat în fondul de aur al liricii patriotice românești. În anii ce au urmat, cântecul patriotic a primit noi valențe emoționale, devenind un factor important în lupta pentru unire și libertate națională. Aceste idealuri îl determină pe Vasile Alecsandri să scrie „Hora Unirii'', care va dăinui peste vremuri prin ritmul muzicii, al dansului și a versurilor înflăcărate. Tot acum apare cântecul „Pe-al nostru steag e scris Unire'' dedicat Unirii Principatelor Române de la 1859. Muzica este scrisă de Ciprian Porumbescu, iar versurile aparțin lui Andrei Bârseanu: „*Pe-al nostru steag e scris Unire / Unire-n cuget și-n simțiri/ Și sub măreața lui umbrire / Vom înfrunta orice loviri*''. Melodia cântecului este în prezent imnul național al Albaniei. Războiul pentru independență, precum și cea dintâi conflagrație mondială, sunt evenimente importante care marchează istoria României, având un impact puternic în conștiința colectivă. Cântecele din această perioadă exprimă atât starea de spirit a combatanților, cât și a celor rămași acasă, atitudinea ostașilor în momentele tensionate, speranța că prin luptă vor birui. Plin de semnificații patriotice și mobilizatoare este cântecul „*Treceți batalioane române Carpații*'', scris în timpul primului război mondial, ca un cântec de luptă, pe care îl auzim și astăzi cu diferite ocazii sărbătorești. Versiunea reală a cântecului era: „*Ardealul, Ardealul, Ardealul ne cheamă/ Visam de când eram copii / Să trecem Carpații / Ne trebuie Ardealul, / De-o fi să ne-ngroape de vii''.* Din relatările poetului Adrian Păunescu reiese că, „trei strofe din acest cântec aparțin istoriei, iar restul sunt adăugiri ale Cenaclului Flacăra, fiind dedicate Marii Uniri de la 1918: „*Un cântec de luptă bătrân ca Unirea / Voi compatrioți ascultați'' ... „Cu săbii făcură Unirea, ce inimi/ Spre Alba cu toții mergeam / Toți oamenii țării semnau întregirea / Voința întregului neam… Istoria-ntreagă cu lupte și jertfe / Trăiește Unirea de azi*''. Astăzi, cântecele patriotice au intrat in repertoriul celor mai renumiți cântăreți de muzică populară: „*Trec batalioane române Carpații, Doamne, ocrotește-i pe români!, Fii mândru că ești român, Hai să-ntindem hora mare, Pe câmpia Libertății, Cântecul lui Horea, Așa-i românul etc.* Cine n-a vibrat cu toată emoția sufletului la auzul acestor cântece interpretate de Veta Biriș, Mariana Deac, Mariana Anghel, Sava Negrean Brudașcu, Nicolae Furdui Iancu, Drăgan Munteanu și mulți alții, în fața cărora, spectatorii, s-au ridicat și se ridică în picioare, aplaudă, simt și trăiesc sentimentul iubirii de țară. Cu atât mai mult se întâmplă acest lucru, cu cât ne apropiem de ziua Centenarului Marii Uniri și manifestările culturale sunt dedicate acestui eveniment.

-&-

Candela nestinsă

20 mart. 2018

Cine străbate drumurile Moldovei şi se opreşte la Putna, acolo unde se află mormântul lui Ştefan cel Mare, îşi încarcă sufletul cu cea mai frumoasă comoară istorică. Din iulie 1504, candela de pe cripta marelui ctitor de ţară, nu s-a stins niciodată. Nici clopotele n-au încetat să bată, iar glasul lor continuă să rostească numele acestui erou legendar.

Pe Ştefan nu ni-l putem închipui odihnindu-se, aşa cum nu poate dormi statuia ecvestră din capitala Moldovei, care stă trează mereu la hotarele acestui ţinut. Viaţa voievodului a fost o veghe necontenită, o coardă veşnic întinsă în arcul istoriei, un destin care n-a dat ochilor răgaz de odihnă şi gândului prilej să se istovească.

Pe el nu ni-l putem imagina liniştit ca pe Bonaparte, care după victoria de la Austerlitz şi-a aruncat mantaua şi s-a prăbuşit într-un somn ce de multe nopţi fusese lipsit. Ştefan a umplut cu faptele sale, nu o viaţă de om, ci câteva secole. Istoria noastră n-ar fi existat fără Ştefan, aşa cum n-ar fi fost fără Mircea, fără Mihai, fără Horea, Iancu sau Nicolae Bălcescu.

Ca un bun creştin, el şi-a îngropat morţii, le-a rânduit pomenirea, a ridicat mănăstiri, a judecat câte un boier, a întărit o cetate, a stat la sfat în taină cu sfetnicul său Daniil Sihastru şi a isprăvit o luptă pentru a face loc alteia.

La moartea sa, spune cronicarul Grigore Ureche „Atâta jale era, de plângeau toţi ca după un părinte". Istoria îl slăveşte şi-l va slăvi veşnic, pentru că a fost un „domn adevărat, viteaz, cuminte şi iubitor de ţară şi de neam", cum îl caracterizează Nicolae Iorga. De aceea, „legenda l-a îmbrăţişat cu drag şi l-a înălţat pe minunea treptei de atoatefăcător, din pruncie şi până în ceasul aşezării sub lespedea de marmură de la Putna."

Se împlinesc anul acesta 100 de ani de de la moartea lui Barbu Ștefănescu Delavrancea, cel care a pus în verbul său foc şi lumină și l-a rânduit în „Apus de soare'', l-a „smuls din inimă ca să-l sădească în sufletele noastre, pentru a ne aminti oricând spusele sale: „*Ţineţi minte cuvintele lui Ştefan, care v-a fost baci până la*

adânci bătrânețe… că Moldova n-a fost a strămoşilor mei, n-a fost a mea, şi nu e a voastră, ci a urmaşilor voştri şi a urmaşilor urmaşilor voştri în veacul vecilor…"

În cripta de la Putna, Ştefan nu doarme, ci veghează îndeplinirea suselor sale.

-&-

Costumul popular, emblema identității noastre naționale

17 apr. 2018

Suntem printre puținele popoare care își poartă istoria milenară în veșminte, în simboluri meșteșugit alese, fiecare având un anume înțeles, un anume mesaj și o anume poveste. Însoțind omul în toate împrejurările vieții, de la naștere până la moarte, costumul popular constituie nu numai un ansamblu material cu funcții practice, ci și un purtător de semne și limbaj de comunicare, un mijloc de identificare a spațiului în care trăim. Acest „templu la purtător'' face parte din cultura noastră națională și reprezintă chintesența a ceea ce strămoșii noștri au trăit și au simțit de-a lungul veacurilor. Alături de imn, stemă și drapel, portul popular reprezintă simbolul unității și continuității neamului românesc pe aceste meleaguri. Nicăieri nu există și nimeni nu are o ladă de zestre atât de frumoasă și de bogată, cum este a noastră. Această carte de identitate, cum o numește Dimitrie Cantemir în Descriptio Moldaviae, ne poartă pe meridianele lumii, devenind un adevărat brand românesc. Costumul popular este un document de viață, un crâmpei din istoria națională pe care se află cusută inima noastră. Cele dintâi referințe le găsim în imaginile de pe Columna Traiană și de pe monumentul de la Adamclisi, despre care, istoricii spun că, veșmintele bărbaților și ale femeilor sunt foarte asemănătoare cu cele ale țăranilor noștri de astăzi. Simbolurile și motivele tradiționale de pe veșminte vin din vremuri imemoriale. Din vremea culturii Cucuteni, de acum 7000 de ani. Ele ne vorbesc despre soare și stele, despre pământ și flori, despre etape de existență umană, aflată în conexiune cu mediul înconjurător și divinitate. Cercetătorii de specialitate arată că există mărturii, încă din secolul al XIV-lea, care amintesc despre structura și evoluția portului popular. De pildă, „Cronica Pictată de la Viena", care descrie bătălia de la Posada, cuprinde imagini cu „bărbați care purtau cămăși lungi, strânse la mijloc cu brâu sau curea, ițari, opinci și căciuli de oaie pe cap''. Napoleon Bonaparte este surprins în bătălia de la Arcole, de vitejia unor soldați îmbrăcați în „sumane negre'', care nu sunt alții decât grănicerii năsăudeni. De Țara Năsăudului se leagă și apariția „Clopului cu pană de păun'', o piesă importantă a costumului bărbătesc ce amintește de coiful roman. Purtătorii costumului popular sunt nelipsiți de la marile evenimente istorice. Prezența lor în veșmintele albe pe câmpul lui Horea, la Blaj și la Alba Iulia, este oglindită în fotografiile epocii și în operele de artă ale creatorilor de frumos. Un profund atașament față de costumul popular l-a dovedit familia regală. Există numeroase fotografii în care, regina Elisabeta, dar și regina Maria se îmbrăcau în straie naționale, în semn de prețuire pentru această valoare inestimabilă a neamului românesc. Dacă până la revoluție portul popular era legat de grandioasele festivaluri dedicate partidului unic și conducătorului său, după 1990 și-a recăpătat locul și rolul pe care l-a avut în viața de zi cu zi, înainte de instaurarea regimului comunist în România. Chiar dacă este scos la lumină doar în sărbătorile religioase sau cu prilejul unor evenimente istorice, s-a ajuns astăzi, ca purtarea lui să devină un adevărat curent „etno''. Punându-se accent pe această moștenire lăsată din străbuni, s-a legiferat ziua „Costumului popular".

Cu prilejul acestei sărbători, portul năsăudean a devenit unic în lume, prin intrarea lui în Cartea recordurilor, iar „Clopul cu păun'' este emblema județului Bistrița-Năsăud. În fiecare an, la 24 iunie este ziua universală a Iei, bluza cu o istorie țesută și devenită etalon al modei, fascinează mapamondul, prin simplitate, simboluri și frumusețe. Iată de ce trebuie să apărăm această moștenire sfântă și s-o transmitem din generație în generație.

-&-

Răzvan Ducan și peisajul liricii sale patriotice

30 apr. 2018

Spirit înnobilat de o bogată cultură și disponibilitate creatoare, poet la „curtea metaforei" cum îl numește Cezarina Adamescu, **Răzvan Ducan** își rezervă un spațiu îndeajuns de reliefat în contextul liricii civice și patriotice. Vocea poeziei sale este ecoul prelungit al sentimentului românesc ce străbate ființa națională. Chiar dacă mai persistă prejudecăți care încearcă să vestejească poezia patriotică, Răzvan Ducan se situează pe o poziție fermă, sinceră, atitudinală, promovând această temă majoră pe care au abordat-o clasicii literaturii noastre, poeții contemporani și este pusă la loc de cinste, chiar și de generația tânără. El consideră că, atâta vreme cât se va scrie literatură adevărată, este posibilă și o literatură patriotică cu vocația sa de a colora național un segment existențial. Patetismul lui Răzvan Ducan nu e o beție de cuvinte, profunzimea sentimentelor sale vine din substanța trăirilor adevărate sub și în culorile patriei, spune prefațatorul cărții, Nicole Băciuț. Cele 53 de poeme selectate din volumele sale de versuri publicate de-a lungul anilor, sunt un

elogiu adus valorilor fundamentale ale identității noastre, reflectate în limbă și în istorie, în tradiții și obiceiuri, în cuget și în simțire.

Antologia „Torna, Torna” este dedicată Anului Centenar 2018, prin care autorul face un apel de întoarcere la moștenirea noastră istorică, apel sugerat chiar de titlul volumului. Poeziile sale despre patrie, par scrise cu „colțul inimii’’ si împărțite între dorința de expresie și conștientizarea incapacității cuvintelor de a cuprinde atât inefabilul conceptului, cât și plinătatea sentimentului. Răzvan Ducan se numără printre acei luptători care poartă în suflet arma cuvântului pentru a menține Țara și Limba Română pe verticalitatea care li se cuvine: „Tot ce mi-a intrat vreodată mai frumos în ureche, / Tot ce mi-a ieșit vreodată mai bun pe gură, / Floare la butoniera simțurilor mele, / Agavă ce sinelui i-a dăruit armătură. / Ziditoare de biserică din cuvinte, / Cu vocale și consoane, pe post de sfinți, / Binecuvântate de Dumnezeu în lexic, / Polisemantice și expresive și cuminți’’ (Limba Română). Adoptând o formulă poetică pe care o găsește cu ușurință, aproape întotdeauna, fără improvizații sau gratuități, Răzvan Ducan dă o amplă deschidere lexicului său spre stările interioare cele mai complexe. El structurează poezia eminesciană „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie!’’ într-o viziune proprie, pe baza invocației retorice, în care realitățile cotidiene sunt puternic reliefate. „Ce nu-ți doresc eu ție, dulce Românie!: „Orfană de părinți, stearpă de copii, / Dulce Românie, nu-ți doresc să fii! /Fără loc pe hartă și cu rost uitat, / Cu câini de-mprumut, ce să latre în sat. / Dulce Românie, nu-ți doresc să fii. / Preferat cobai, furată prin hârtii, / Cârpă pentru șters, piele pentru-mpuns, / Cal pentru povară, vacă pentru muls. /Ce nu-mi doresc eu mie, nu-ți doresc nici ție, / Să devină moartă limba noastră vie, / Să vorbim în șoaptă, doar pe înserat/ Și o limbă nouă să ne doarmă-n pat. / Și să vină alții, care déjà sunt, /Să ne dea-n chirie propriul pământ…. / Cu o fină ironie își exprimă revolta față de nedreptățile care planează asupra României. Poezia „România de sub unghie’’este un cântec de luptă pentru salvarea a tot ceea ce se mai poate salva de noianul amenințărilor: „Mă grăbesc să înregistrez/ la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci/ pământul de sub propria unghie, /ultima mostră de pământ românesc/ pe care politicienii nu au vândut-o încă’’. / Se simte aici acea legătură dintre neam și țară, dar și spiritul justițiar al poetului. Ca un adevărat seismograf, sufletul lui înregistrează tot ceea ce este strâmb și rău întocmit în țară, se răfuiește cu cei aflați la putere, observă stările de fapt și trage la răspundere pe cei care au generat și continuă dezastrul. Elocventă în acest sens este poezia „V-am dat pe mâini o țară ca o floare”: „V-am dat pe mâini o țară ca o floare, / V-ați întrecut să-i smulgeți din petale, / Vânzând pistil, înstrăinând stamina, / Ați aruncat în desuet albine. / Pe trântori i-ați pus paznici peste miere/ Și pe soldați, să vă țină la putere. /… O haiducie inversă-n Carpați, / Luând săracilor și dând la cei bogați, / Doar greutatea grijilor, pe sub araci. / Măi, haită de lupi, peste o turmă de oi, / Dați-mi țara înapoi”! Discursul său este inconfundabil, incisiv, plin de furie, ca apoi să se încheie pe un ton imperativ: „Dați-mi țara înapoi!’’ Este evident că poezia lui Răzvan Ducan își îndreaptă săgețile spre sfera politicului. Un soi de lirism voievodal se conturează în poeziile care evocă personalitățile neamului românesc, radiografiind într-un stil original evenimentele care ne-au marcat istoria. Iată o comparație îmbrăcată în haina trecutului, dar și a prezentului: „Dacii se aruncau în sulițe, / urmașii lor se aruncă în carduri, / un altfel de supliciu se cheamă că este, / dar și Zamolxes este un altul…” (Dacii și noi). Poetul este neîmpăcat de ceea ce vede pe cerul libertății noastre și face aluzie la caracterul strămoșilor noștri: „Dacii nu au fost îngenuncheați niciodată’’. Obârșia ardeleană îi pecetluiește lirismul solemn prin care vorbește despre o geografie istorică. Ardealul cu Țara lui Horea și Avram Iancu, Pământul lui Coșbuc, Alba Iulia – Cetatea Marii Uniri. Evenimentul de la 1 Decembrie 1918 este redat în cele mai semnificative metafore: „Era un frig de crăpau imperiile, / dar în români era cald/ de se topea fierul, / aburii, ce ieșeau din gurile/ celor ce-și strigau unirea, / au dezghețat cerul… Limba lui Eminescu le-a învelit, / așa cum astăzi, / fără parcimonie, le învelește’’; „România dodoloață’’ de atunci, /a fost doar început/ de poveste’’ (1 Decembrie 1918). Răzvan Ducan nu are numai calitatea de observator al faptelor cotidiene, ci este și purtătorul de cuvânt al neliniștilor care ne apasă: instabilitatea, nepăsarea, deznădejdea, minciuna, căpătuiala, șpaga furtul, etc: „Munții se dau cu bucata, /Soarele se dă de-a dura, /Câmpiile se dau în grămăjoare, / Dealurile se dau cu legătura „. Se pare că la multe lucruri nu le mai găsim rostul, așa cum spun și versurile din poezia „Să facem tabula rasa”: „Cred că ne simțim complexați în fața brazilor… Și de aceea vrem să scăpăm de ei/ spunând că foșnetul crengilor/ sunt șerpi cu clopoței/ …Pământului i-am găsit hiba, / se așează sub unghii, / atunci când, din când în când, îl mai muncim/ și de aceea trebuie să scăpăm de el/ dându-l pe trei aspirine/ și pe un pahar cu vin. /Nici cimitirelor nu le mai găsim rostul, / să vedem toată ziua cum moșii noștri/ se răsucesc în mormânt, / întrebându-ne de brazi, de munți, de pământ’’. Creația poetică a lui Răzvan Ducan este o frumoasă lecție de istorie, prin care se poate respira lejer, aerul tare al iubirii de patrie. Cartea mustește-n simboluri, iar verbul său face să se audă mai bine dangătele de clopot ale sentimentului românesc. Versurile din acest volum ilustrează cel mai bine acel tip de poet pentru care idealul estetic se află într-o strânsă armonie cu cel patriotic.

-&-

George Coșbuc, idolul profesorului univ. Gavril Istrate

7 mai 2018

Pentru profesorul universitar **Gavril Istrate** din Iași, originar din Neposul legendar al Văii Someșului, **George Coșbuc** a fost un simbol al poeziei noastre naționale. Crescut și format în ambianța poeziei coșbuciene, ambianță creată chiar de părinții săi, oameni simpli, fără o pregătire anume, dar iubitori de arta în care ei se regăseau ca plugari și buni creștini, Gavril Istrate se simte atras încă din copilărie de „poetul țărănimii", cum îl numea Contantin Dobrogeanu-Gherea în volumul III din „Studii critice". Gavril Istrate s-a familiarizat cu poezia lui Coșbuc prin lecturile pe care i le făcea tatăl său, Gavrilă Istrate, încă de pe vremea când abia cunoștea slovele. Pe Valea Someșului, aproape fiecare țăran știa măcar o poezie sau câteva titluri din creația lui. Școala năsăudeană l-a propulsat apoi în lumea literaturii și a domeniilor științifice pe care le va îmbrățișa cu o mare bucurie și satisfacție.

Pe Coșbuc îl purta în suflet și îl ducea peste tot acolo unde credea că este nevoie să-l facă cunoscut. Pasiunea lui Gavril Istrate pentru creația poetului din Hordou este dublată și de jocul implacabil al destinului: „Eram de 20 de ani și mă aflam într-o sală de cursuri, așteptând cu înfrigurare subiectul tezei pentru examenul de admitere în universitate. În sfârșit profesorul apare la catedră și după o clipă încordarea noastră dispare. Unul dintre cele trei subiecte la alegere era „Poetul preferat''. N-am șovăit o clipă să mi-l aleg pe George Coșbuc''. Ajuns student la Facultatea de Litere din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza'' din Iași, „ardeleanul moldovenizat'', cum va fi cunoscut mai târziu, își aprofundează studiul asupra operei coșbuciene. În orice împrejurare, năsăudeanul își descarcă dorul de casă, recitindu-i poeziile, ori vorbind cu atâta drag despre poet. Colegii îl acuzau uneori de prea mult ardelenism. Pe Coșbuc l-a iubit atât de mult încât, teza lui de doctorat a avut ca temă „Limba poeziei lui Coșbuc''. Despre această operă a conferențiat la universitățile din Berlin și Leipzig, dar a fost și peste Prut, la Cahul, Soroca și Orhei, la Chișinău sau Edineț, acolo unde sălile repetatelor sale întâlniri erau arhipline și publicul recita împreună cu el nemuritoarele poezii, dintre care, „Graiul neamului'' avea un succes deosebit. Pe parcursul activității sale de filolog și lingvist de seamă pe plan național, lui George Coșbuc îi dedică peste 30 de articole și studii de specialitate, în care pune accent pe aspectul lingvistic. Gavril Istrate se numără printre puținii cercetători care s-au ocupat de structura lexicală a operei coșbuciene, urmărind elementele fonetice ale limbii, frecvența regionalismelor și arhaismelor folosite de poet, licențele poetice, sinonimia și polisemantismul cuvintelor și, nu în ultimul rând, aspectele de prozodie, unice în literatura noastră. Sunt zeci de poezii pe care le-a supus unei asemenea analize, fără să scape din vedere nici variantele lor: *Nunta Zamfirei, Moartea lui Fulger, Decebal către popor, Pașa-Hassan, Numai una, Dușmancele* etc. Profesorul ieșean i-a dedicat și un studiu mai larg, intitulat „Coșbuc în ultimii 50 de ani'', apărut în anul 2001, studiu care scoate în evidență faptul că, poetul este încă actual și opera sa se editează neîncetat și continuă să fie apreciată de către tineri și vârstnici. Ca un neîntrecut bibliofil, cum s-a dovedit pe tot parcursul vieții, a adunat în biblioteca sa, aproape tot ce s-a tipărit de-a lungul vremii despre George Coșbuc și opera sa. În lucrarea amintită mai înainte sunt înșirate aproape 300 de titluri, între care, ediții, studii și articole, aparținând unor nume de rezonanță din literatura de specialitate. Nu lipsesc nici scrierile bistrițenilor și năsăudenilor: Gavril Scridon, Lucian Valea, Alexandru Husar, George Vasile Rațiu, Andrei Moldovan, Vasile Scurtu etc. Despre viața și opera lui George Coșbuc au făcut aprecieri numeroși oameni de cultură, nume arhicunoscute, între care și Liviu Rebreanu, a cărui apreciere o descoperă Gavril Istrate în Anuarul liceului din Năsăud din anul 1926, când a fost dezvelit bustul poetului. Dar cea mai cuprinzătoare apreciere rămâne cea dată de Ibrăileanu la moartea poetului: „Coșbuc a fost adevăratul și poate singurul poet al pământului și neamului românesc cel etern, așa cum a rămas dedesubtul schimbărilor și al furtunilor aduse de vremuri. În poezia lui Coșbuc nu sunt curente de idei trecătoare, atitudini de sistem filozofic și de școală literară. „Optimismul'' nu este altceva decât sănătatea, decât seninul și armonia sufletului său. Această sănătate și această armonie sufletească apar în chip splendid și în arta sa, în perfecția literară și nesilită a versului său luminos' (G. Ibrăileanu, Note și impresii, 1920).

-&-

Memoria istoriei. Pagini din istoria rezistenței anticomuniste

16 mai 2018

Nevoia unei argumentări cât mai reale a faptelor și evenimentelor referitoare la existența unor organizații și grupări anticomuniste pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud, dar nu numai, i-a determinat pe cercetători să se confrunte cu o formă nouă de aflarea adevărului, numită „istoria orală" sau „istoria timpului prezent", prin intermediul martorilor oculari. Ei sunt purtătorii istoriei vii, sau a trecutului apropiat, pentru că

pot oricând să infirme discursul oficial și să spună: „Lucrurile nu s-au întâmplat așa, vă spunem noi, pentru că am fost acolo". Este o formă de dezvăluire a adevărului istoric prin care, documentele sunt puse față în față cu memoria colectivă. Alături de lucrările de referință: „Pădurea răzvrătită" de Ștefan Bellu și „Cartea de aur a rezistenței românești împotriva comunismului" de Cicerone Ionițoiu, aș aminti câțiva autori bistrițeni care au apelat la această metodă de cercetare: Ioan Radu Zăgreanu și Mihail I. Vlad în lucrarea „Parva se opune dictaturii", Viorel Rus cu studiul său amplu „Rezistența anticomunistă în județul Bistrița-Năsăud", Constantin Totir – „Catalogul dascălilor și învățăceilor uciși în lupta împotriva comunismului", Teohar Mihadaș – „Pe Muntele Ebal" sau lucrarea colectivă „Mărturisitori de după gratii". Pe aceeași linie se înscriu și lucrările preotului paroh din Nepos, Vasile Rus, care se află la a treia carte cu acest subiect rămas multă vreme pe raftul tăcerii. Titlurile cărților sale poartă semnificații istorice: „Martirii din Dealul Crucii", „Gheorghe Pașca. Viața și jertfa" și „Organizația anticomunistă „Gărzile Libertății" din Delureni", toate trei însumând aproape 300 de pagini, în care, interviul ocupă un loc important în derularea subiectului. Urmărind acest aspect, adică cel al istoriei orale, am constatat că autorul nu se oprește numai asupra unor documente de arhivă întocmite de serviciile securității, ci pune în valoare mărturiile oamenilor, a membrilor de familie sau a urmașilor acestora, a rudelor apropiate, sau pur și simplu a unor martori oculari care au avut contact direct sau indirect cu cei aflați în exercițiul suferinței. Autorul s-a deplasat în mai multe localități din raza de acțiune a celor trei organizații anticomuniste: „Garda Albă" (Rebra, Parva, Rebrișoara, Lușca), „Țibleșul" (Săliștea de Sus, Dragomirești, Bichigiu, Găureni) și „Gărzile Libertății din Delureni", (Silivașu de Câmpie, Țagu, Frata), unde a realizat circa 30 de interviuri din care se desprind relații despre acțiunile represive ale Securității, despre trăirile complexe ale celor implicați în lupta anticomunistă, despre starea psihică a populației în general. Iată ce spune Balaș Teofil, din Țagu, despre tatăl său: „Tata a fost bătut, batjocorit, pus în cătușe în beci la Miliție. A fost legat și bătut în tălpi. Albuț Maria a fost bătută până s-a îmbolnăvit. Umbla pe coate, se trăgea pe jos. Suferința lor nu o putem uita, o purtăm în suflete!" Din studiul acestor cărți se pot trage câteva concluzii: între mărturiile orale și cele aflate în dosarele Securității nu există corespondențe reale. Aceeași persoană apare cu trăsături diferite; o mare parte a populației se solidarizează cu acțiunile grupurilor anticomuniste, deși urmările sunt nefaste; argumentele martorilor acoperă un spațiu mai larg adevărului istoric față de documentele scrise. Protagoniștii sunt oameni curajoși, luptători pentru dreptate și libertate, chiar dacă visul lor este doar o idee iluzorie. Vasile Rus se dovedește a fi un cercetător atent, meticulos, pasionat și cu o viziune proprie asupra fenomenului istoric, pe care îl pune în valoare printr-un efort inconfundabil prin aceste trei lucrări documentare, scrise cu „colțul inimii", fiind îndemnat și de gîndul că, în anul 1949, bunicul său, Dumitru Toader, a fost ucis mișelește pe *Dealul Crucii* din Nepos. El însuși este un urmaș al martorilor ce înnobilează „școala memoriei".

-&-

Elemente de limbă și stil în proza scurtă a Nadiei Urian

30 apr. 2018

Nadia Urian a depășit de multă vreme faza debutului literar cu proza scurtă, aflându-se la cea de-a patra carte prin care tezaurizează realitatea cotidiană a satului ardelean. Familiarizată cu această lume în care își desfășoară activitatea profesională, în calitate de dăscăliță, ea mută satul în paginile sale de carte, îi dă o nouă viață prin descrierile succinte, atractive și de mare sensibilitate sufletească. În cuvinte puține, dar cu un impact emoțional puternic, printr-o exprimare simplă și convingătoare, Nadia Urian conturează personaje care se integrează perfect în lumea din care provin. Spune ceea ce trebuie spus, fără înflorituri și decorații, într-un stil autentic și armonios încadrat în periplul său literar. Cele patru cărți poartă titluri sugestive prin tematica abordată: „Povești din sat" și „Povești din sate" emană trăirile și stările de spirit ale personajelor luate din această lume a „veșniciei". Sunt oameni vii, cu psihologii aparte, păstrători de tradiții și obiceiuri care nu trebuie lăsate să piară. „Nadia Urian reușește să ne reîmprospăteze memoria cu aceste valori, ne întoarce în spațiu și timp pentru a le face nemuritoare. Un anumit aer aduce aminte de Agârbiceanu sau de Rebreanu", spune prefațarorul cărții, Ioan Romeo Roșiianu și autoarea confirmă apropierea de arta acestor maeștri ai scrisului prin talentul de care dispune. Acțiunea povestirilor se desfășoară în sat, în lumina și înțelepciunea oamenilor simpli, cărora le acordă un privilegiu aparte. Cele 52 de povestiri din acest volum sunt „clișee" sau „videoclipuri" în cuvinte, sunt ipostaze ale vieții, în care, realul se îmbină armonios cu ficțiunea, „firescul cu banalul", umorul cu ironia, și toate se încheie cu tâlc, având un profund caracter educativ în care se simte formația sa pedagogică. Un număr însemnat de povestiri au ca subiect lumea școlii, iar personajele par a fi chiar discipolii autoarei: Florița din „Fagurii de miere", Lenuța din povestirea „La colibă", Nuțu din „Speranța", Gicu din „Taxa de… protecție", Dănuț din „Mușcătura" și exemplele ar putea continua. Dar peisajul uman al cărții „Povești din sate" nu se rezumă doar la acest domeniu, ci cuprinde o sferă largă a vieții

rurale, cu oamenii și îndeletnicirile lor: doctorul, preotul, învățătorul, rotarul, cojocarul, șoferul etc. Nadia Urian este stăpână pe mijloacele tehnice ale narațiunii, pe care le împletește cu o fină analiză psihologică, iar faptele și întâmplările relatate nu sunt doar simple consemnări, ci adevărate bijuterii literare. O atenție deosebită o acordă limbajului folosit de personajele sale, îndeosebi al celor vârstnici, care se exprimă în graiul lor popular, dând culoare și expresivitate discursului narativ. Curiozitatea m-a îndemnat să urmăresc structura lexicală a acestor povestiri și am descoperit câteva aspecte specifice graiului popular din Ținutul năsăudean: forme ca „io" în loc de „eu", „cela" pentru „acela", „da" (da de unde) în loc de „dar", propoziții care încep cu adverbele „amu", sau „apoi", fără a avea un sens temporal précis, formule scurte ale verbului „a fi", precum și folosirea unor tipuri de viitor popular, „oi face", „oi merge" etc. Foarte frecvente sunt și structurile fonetice ale unor cuvinte. Vocala „i" din conjuncția „și"devine „î", adică „șî", iar substantivele „Todosie", „Sidor", „Maxim", „ziuă" sunt scrise și se pronunțate „Todosâie", „Sâdor", „Maxâm", „zâuă", verbul „a zice"este înlocuit cu „a zâce", „a putea" cu „poci", a birui" „a bgirui", adverbul „abia" cu „abge", vocala „a" se transformă în „o", ca în „s-o dus", „o plecat" etc. Lecturile sunt presărate cu multe expresii populare precum „dară", „bugăt", „a aburca" etc., ale căror structuri sinonimice au rolul de a indivualiza personajele, de-a nuanța vorbirea acestora. Din punct de vedere stilistic, proza scurtă a Nadiei Urian se remarcă printr-o putere evocatoare admirabilă, prin acuratețe și expresivitate, printr-un dialog dinamic, bine construit, în care ea însăși se integrează ca personaj cu un nume arhicunoscut și respectat: „Doamna învățătoare". Intrarea în conținutul lecturii este directă și sugestivă, seamănă cu prezentarea unui decor de scenă, făcută de un regizor plin de talent: „O curte mare, plină de lume… Lume tristă. Multă." sau: „Excursie. Bucurie. Așteptare. Căutare. Entuziasm. Oameni, locuri, fapte, întâmplări…". Narațiunea are o căldură anume, este atrăgătoare, sensibilzează cititorul prin mesaj, prin coloritul ei emoțional. Enunțurile eliptice au un efect stilistic deosebit. Portretele creionate de autoare reflectă stările sufletești ale personajelor sale: bucurie, tristețe, fericire, îngrijorare, împlinire, eșec, despărțire sau împăcare: „Mă uit la ea. Văd o femeie frumoasă, veselă, fericită. Are de ce. Acum le are pe toate. Mulțumire, visuri împlinite, bucurii. Râde ușor și răspândește în jurul ei veselie". „Macavei era mic și îndesat, cu ochi căprui, dinți albi și fața rotundă. Pe obraji avea pictați doi bujori mari. Zâmbetul făcea parte din chipul lui, fără să se silească să-l arate. Nimeni nu-l vedea vreodată supărat…" Nadia Urian este scriitoarea cu largi disponibilități literare, care va duce peste timp spiritul tradițional al acestei lumi aflată într-o permanentă schimbare.

-&-

Marea Unire în literatură și artă

9 iul. 2018

De-a lungul secolelor, ideea unității naționale a fost mereu prezentă în conștiința poporului nostru. Un rol important în promovarea ei l-a avut literatura și arta. Primele manifestări scrise apar la mijlocul secolului al XVI-lea în literatura română veche, reprezentată prin cărțile religioase. Cei care și-au adus o contribuție de seamă la trezirea conștiinței de neam prin istoricele lor „Letopisețe…", au fost cronicarii Grigore Ureche, Miron Costin și Ion Neculce. Au consolidat-o apoi corifeii Școlii Ardelene, Petru Maior, Gheorghe Șincai, Samuil Micu și Ion Buduai Deleanu, care au contribuit prin întreaga lor activitate la „închegarea și la înfiriparea neamului românesc într-o singură unitate etnică". Purtători de drapel pentru Unire s-au dovedit reprezentanții literaturii pașoptiste, o epocă de avânt și de mari creații artistice: Mihai Eminescu, Alexandru Vlahuță, Vasile Alecsandri, Andrei Mureșanu, Nicolae Bălcescu, Cezar Boliac, Costache Negruzi, Dimitrie Bolintineanu, George Barițiu. De același ideal au fost animați și scriitorii care au trăit evenimentul Marii Uniri, precum Octavian Goga, Lucian Blaga, ori Liviu Rebreanu. Operele lor s-au dovedit a fi adevărate „arme" de luptă. Intrarea României în primul război mondial (1916) a făcut ca mulți dintre scriitorii noștri să se înroleze în armată ca simpli soldați: George Topârceanu luptă pe frontul de sud din Dobrogea, este luat prizonier și pe baza celor trăite în război, va publica „Amintiri din luptele de la Turtucaia". Pe același front se va afla și Octavian Goga, a cărui valoare este recunoscută și în rândul armatei, drept pentru care i se recomandă să se retragă, pentru că scrisul său este mai de folos țării: „Câteva pagini scrise de dumneata echivalează cu cel puțin două divizii", spune comandantul său. Se refugiază la Iași, unde, împreună cu Sadoveanu, Vlahuță și Lucian Blaga editează ziarul „România". Despre contribuția lui Goga la înfăptuirea unității naționale a tuturor românilor vorbește presa acelei vremi în care publică numeroase articole și poezii, făcându-se purtător de steag în bătălia pentru realizarea acestui vis, așa cum spun și versurile sale: „Avem un vis neîmplinit/ Copil al suferinții. / De dragul lui au răposat/ Și moșii și părinții" (Noi). Ca un ordin de chemare sună și versurile următoare: „Veniți, români! Porniți-vă spre munte, / V-arată drumul morții din morminte/ Să nu uitați a veacurilor carte, /Veniți, veniți! Căci adevăr zic vouă, / Ori vă mutați hotarul mai departe, / Ori veți muri cu trupul frânt în două!" (Latinitatea din tranșee). Volumul „Strigăte în pustiu" cuprinde apeluri pentru eliberarea românilor aflați sub stăpânire străină. Cuvintele lui se înfigeau adânc în sufletul cititorului: „N-o să fie atâta încăpere în sufletul d-voastră, câtă durere vă aduc eu din Ardeal" sau „Viitorul Ardealului e în rănița soldatului

român". O mare rezonanță o au și poeziile din volumul „Cântece fără țară". La împlinirea marelui vis al românilor, poetul exclamă cu entuziasm și mare bucurie: „Te-am dărâmat hotar de-odinioară, / Brâu împletit din lacrimi și din sânge, / Veriga ta de foc nu ne mai strânge/ Și lanțul tău a încetat să doară". Pe frontul din Transilvania și apoi pe cel din Moldova s-a aflat și scriitorul Camil Petrescu, rămas cu urmări grave de auz din cauza bombardamentelor. El este autorul romanului „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război" care evocă ororile celei dintâi conflagrații. În momentul când România a intrat în război, Liviu Rebreanu avea o experiență militară, deoarece activase într-un regiment al armatei austro-ungare. El a trăit drama războiului, dar mai ales, a fost marcat de situația fratelui său Emil Rebreanu, care a încercat să dezerteze, dar a fost prins și spânzurat. Drama fratelui său l-a determinat să scrie romanul „Pădurea spânzuraților". Cel cea cântat toate vitejiile neamului, de la Gelu al legendei și până la dorobanții din 77, moare fără a fi văzut cu ochii pe aceia care au onorat din nou sfântul drapel al țării", spune Nicolae Iorga despre George Coșbuc. În sufletul lui s-au reflectat toate aspirațiile neamului nostru, el însuși numindu-se „Suflet în sufletul neamului meu". Ideea unității noastre naționale s-a reflectat și în domeniul celorlalte arte. În pictură s-a afirmat Nicolae Grigorescu, care a realizat numeroase tablouri ce oglindesc războiul pentru independența de stat a României: Atacul de la Smârdan, Grivița, Dorobanțul și altele, fiind participant direct pe câmpul de luptă, iar Theodor Aman redă „Lupta de la Călugăreni" în care, eroul este Mihai Viteazul și în „Atacul de noapte" Vlad Țepeș. „Hora de la Aninoasa" a aceluiași autor este un veritabil simbol al unității și identității noastre. C. D. Rosenthal pictează „România revoluționară", iar D. Stoica „Intrarea lui Mihai Viteazul în Alba Iulia". Cel care a cucerit universalitatea în domeniul sculpturii a fost Constantin Brâncuși, realizatorul Ansamblului de la Târgu Jiu, dedicat soldaților români căzuți în primul război mondial: Masa tăcerii, Poarta sărutului și Coloana infinitului. Un simbol al virtuților neamului nostru sunt numeroasele busturi și monumente ale personalităților istorice ridicate în mai toate orașele țării. În domeniul muzicii, Ciprian Porumbescu se dovedește un unionist convins, un militant al întregirii între aceleași hotare a spațiului limbii române. El este autorul „Baladei", a „Cântecului gintei latine", a „Imnului unirii" și a cunoscutului cântec „Pe-al nostru steag e scris unire", etc. Renumit în acest domeniu este și George Enescu, autorul „Rapsodiei Române". În arhitectură dăinuie din cele mai îndepărtate vremuri vestitele catedrale, biserici, palate și mănăstiri ridicate cu atâta măiestrie de către arhitecții români. Nici cinematografia n-a rămas mai prejos. Ne amintim cu drag de numeroasele filme istorice realizate de regizorul Sergiu Nicolaescu.

Arta fotografică a intrat în istorie prin cele trei fotografii realizate de Samoilă Mârza în timpul desfășurării actului de unire de la Alba Iulia. Pe una dintre acestea sunt identificați câțiva năsăudeni, purtători de drapel sau membri ai grupului aflați în prim plan: dr. Titus Slăvoacă, dr. Pavel Gălan, gospodar Marcu Boca (primul portdrapel), înv. Ieronim Galeș (al doilea portdrapel), primar Ambrozie Galeș, plt. Florea Ureche, pr. Iuliu Ceorceriu, gospodar Constantin Gălan. Literatura și arta a fost și va rămâne în istoria acestui popor o pagină de aur prin care cinstește marele eveniment înfăptuit la *1 Decembrie 1918*.

-&-

Tudor Jarda, sufletul cântecului românesc

19 iul. 2018

În galeria marilor oameni de cultură care şi-au dedicat toată viaţa unui ideal se numără şi profesorul univ. **Tudor Jarda**. Este unul dintre compozitorii români care s-a impus cu strălucire în viaţa muzicală românească, fiind profesor, dirijor, etnomuzicolog, compozitor, care şi-a desfăşurat activitatea în oraşul Cluj-Napoca. S-a născut în oraşul de pe Someş, la 11 februarie1922, într-o familie care îşi are originea în ţinutul năsăudean. Bunicul său a fost din Sângeorz-Băi, iar mama din Năsăud. Tatăl maestrului, Ştefan Jarda, a fost avocat, iar mama lui, Zoie era fiica lui Grigore Pletosu, profesor de religie la Liceul „George Coşbuc'' din Năsăud, unde l-a avut ca elev pe viitorul poet George Coşbuc.

În casa bunicului său Grigore, de la Bistriţa, a stat trei ani, după care s-a întors la Cluj, înscriindu-se la Liceul „George Bariţiu''. Aici a studiat vioara, cu Ionel Şerban din Năsăud, profesor de vioară şi violonist la Operă. După terminarea liceului s-a înscris la Politehnică, apoi la Conservatorul din Timişoara, unde s-a refugiat în anul 1940. Se întoarce la Cluj în 1945 şi îşi continuă studiile la Conservator. Din anul 1949 este numit profesor la Conservatorul din Cluj, unde a predat teorie şi solfegii.

În 1955, împreună cu un grup din Buureşti care dorea să refacă traseul efectuat de Constantin Brăiloiu, în 1939, când s-a realizat o mare culegere de Folclor din Năsăud, Tudor Jarda i-a ajutat pe aceşti culegători de folclor să găsească interpreţi din Ilva Mică, Nepos, Leşu şi Şanţ, iar în 1952 a fost la Leşu împreună cu Sigismund Toduţă şi Dariu Pop şi au realizat prima culegere de folclor muzical. Acolo au auzit-o pe Maria Precup, o talentată interpretă, cunoscută şi sub numele de „privighetoarea din Leşu'', dar şi cântecele interpretate de localnici la fluiere şi trişcă.

Simţindu-se legat de aceste locuri, între anii 1953-1956, Tudor Jarda a stăruit să înfiinţeze un cor mixt, pe care l-a alcătuit din 56 de persoane, femei şi bărbaţi, având şi acompaniament de fluiere. În comună exista o formaţie de trişcaşi renumită în întreaga zonă. Cu acest cor a obţinut premiul I pe ţară şi i-a dus faima pretutindeni. Se îmbrăca în costum popular, alături de leşeni, încât, era greu să se deosebească de membrii corului.

Multe cântece şi strigături pline de satiră şi umor au fost principalele lui surse de inspiraţie pentru repertoriul a peste 40 de piese corale culese şi armonizate de el. O mare parte dintre acestea îşi au originea în satul de la poalele munţilor de care s-a simţit atât de apropiat sufleteşte. Sunt demne de amintit cântecele: „S-ar ţinea mândra de lume", „Cum nu-i badea pui de domn'', „Mărita-m-aş, mărita'', „Dusu-s-a bădiţa, dus'', „Săracu, bărbatu-meu", „Haidaţi, haidaţi colăcari", „Mărită-te, mândruliţă", „Foaie verde toporaş", „ Colo sus pe munte sus'' şi multe altele, poartă amprenta graiului năsăudean şi frumuseţea aranjamentului muzical izvorât din talentul unui adevărat maestru.

Armonizarea corului a făcut-o în aşa fel încât, din ansamblul celor patru voci, să realizeze, diferite combinaţii şi anume: sopran singur, sopran-alt, sopran-alt-tenor, sopran-alt tenor-bas şi başii singuri, folosind şi un solist sau anumite versuri cântate la unison de întreg corul, acolo unde era necesar. Pentru fiecare cântec, Tudor Jarda găsea modalitatea cea mai potrivită pentru a –i da culoare şi frumuseţe muzicală. De pildă, pentru „Cântecul găinii'' a ţinut seama de strigătură, care nu este simplă şi a căutat să-i găsească o intonaţie melodică.

Pentru a îmbogăţi coloritul piesei a folosit acompaniamentul trişcaşilor, de la început până la sfârşit. Deoarece specificul acestui cântec este legat de o strigătură, corul nu începe cântând, ci strigând: „Uiu-iu găină grasă/ Ieri erai pe după casă''. Primele două strofe sunt strigate. O strofă este strigată de tenor, cealaltă de bas „fiecare în registrul său, realizându-se în felul acesta contrastul de timbru. Este un anumit mod de a striga şi anume, strigătura începe cu un salt de jos în sus, aproximativ de un interval de o octavă. După această parte, întreg corul anunţă: „Printre meri şi printre peri/ Cu găina ca să meri, / Faceţi-mi o ţâr de cale/ Să vin la nănaşa mare''… după care vine socăciţa, reprezentată de o solistă: „Foaie verde busuioc/ Faceţi-mi o ţâr de loc, / Că io vin cu ceteraş, / Cu găina la nănaş''. După alte două strofe alternează corul şi solista care începe lăudarea bucatelor, la care participă întreg corul. Prin armonizarea făută de Tudor Jarda, cele 15 strofe sunt prezentate sub 10 aspecte diferite de ansamblu, varietatea bucăţii fiind îmbogăţită şi de trişcă. Aceasta interludează cele trei părţi, cântecul ilustrând perfect obiceiul local la nunţile ţărăneşti. Efecte remarcabile le obţine etnomuzicologul şi la cântecul satiric „S-ar ţinea mândra de lume''. În acest cântec, fiecare vers este cântat de solist şi reluat de cor, deoarece linia melodică se păstrează în formă de canon la cvintă. În cadrul celor patru voci, acest canon este folosit între sopran şi bas.

Pe Tudor Jarda îl leagă de comuna Leşu şi o relaţie de înrudire. Fiul său Pavel Jarda, un maestru al artei plastice, s-a căsătorit cu Delia Pralea, nepoată de frate a Mariei Precup. Am putea spune că muzicologul are o legătură specială cu această localitate, că aici a găsit o adevărată comoară a cântecului nostru popular pe care l-a pus în tiparele unui aranjament muzical cum puţini au făcut-o până la el.

Preocupat mereu de cercetarea folclorului muzical, Tudor Jarda îşi continuă anchetele şi pe Valea Bârgăului de unde a cules motivele din „Nunta Ţărănească'', iar din folclorul năsăudean a preluat piese corale culminând cu suita I năsăudeană, poem coral cu orchestră Prin renumitele sale creaţii a fost supranumit de către specialişti „humuleşteanul din Năsăud" pe care l-a preocupat folclorul din zona de origine a părinţilor şi a bunicilor săi, dar şi din Maramureş şi Bihor.

Vasta creaţie a maestrului cuprinde: Opere, Balete, Tablouri coregrafice, Lucrări simfonice, Muzică de cameră 50 de lieduri, circa 200 de piese corale, poeme corale, muzică de scenă, muzică pentru teatru de păpuşi, muzică religioasă, lucrări didactice şi ştiinţifice.

S-a stins din viaţă la 13 august 2007 în vîrstă de 85 de ani şi a fost înmormântat în Cimititul Central din Cluj-Napoca, rămânând în conştiinţa celor care l-au cunoscut ca unul dintre acei oameni care au făcut legătura dintre generaţia de vârf a culturii româneşti moderne şi generaţia contemporană. Pavel Jarda spune că singura modalitate de a păstra printre noi amintirea tatălui său, este de a-i cânta şi asculta operele.

În semn de respect şi de o aleasă apreciere pentru tot ceea ce a făcut în domeniul larg al activităţii sale muzicale, multe instituţii din judeţul Bistriţa-Năsăud şi Cluj- Napoca poartă cu onoare numele său. La 90 de ani de la naşterea sa, la Bistriţa şi la Cluj-Napoca, dar şi din întreaga ţară, au fost organizate activităţi omagiale care au evocat personalitatea acestui mare om de cultură. În anul 2012 a fost lansat Proiectul „Tudor Jarda -90 de ani'', care cuprinde o serie de activităţi dedicate personalităţii omului care a iubit folclorul şi l-a transpus în operele sale, a dat lumii o comoară a sufletului românesc.

-&-

Opera Veronicăi Micle, în atenția Bibliotecii Județene „George Coșbuc" Bistrița-Năsăud

23 iul. 2018

Ori de câte ori scriem sau vorbim despre Mihai Eminescu, ne amintim cu drag de năsăudeanca Veronica Micle, marea iubire a poetului nostru național. Viața și opera ei a stârnit de-a lungul timpului interes din partea criticii literare. S-au scris multe pagini în care au încăput gânduri, idei și sentimente de aleasă prețuire și admirație, dar și păreri mai puțin favorabile. Dacă Eminescu a trecut sau nu prin Năsăud, în mod sigur a avut prieteni năsăudeni în perioada vieneză (Ion Neamțu, Ion Ciocan, Artemiu Publiu Alexi, Grigore Silași), iar pe fiica lui Ilie și Ana Câmpeanu, a purtat-o în suflet până la capătul vieții. În semn de mare prețuire pentru ea, administrația locală năsăudeană a numit strada pe care a locuit familia ei, „Veronica Micle", Biblioteca orășănească poartă același nume, iar busturile celor doi îndrăgostiți sunt expuse în apropierea Casei de Cultură. Cel mai frumos dar pe care ni l-a oferit Biblioteca Județeană „George Coșbuc" Bistrița- Năsăud, acum, în anul Centenarului Marii Uniri, este cartea „Veronica Micle – Bibliografie, alcătuită de Laura Goia, apărută în Editura „Școala Ardeleană", Cluj –Napoca, 2018, proiect inițiat de către directorul bibliotecii, Ioan Pintea. Este o lucrare ce vrea „să ofere un tablou cât mai fidel al operei poetei Veronica Micle". Ea se bazează pe o atentă cercetare asupra scrierilor apărute în decursul vremii și pe o documentare directă la Casa Memorială din Târgu- Neamț și Mănăstirea Văratec. Materialul prezentat cuprinde manuscrise aflate în cele mai importante instituții culturale din țară (Biblioteca Academiei Române, Biblioteca Centrală Universitară „Carol I", București, Muzeul Literaturii Române, București), sunt enumerate 15 ediții ale poeziilor Veronicăi Micle, apărute sub diferite titluri (Dor nemângâiat, Lui Eminescu, Raze de lună, Poezii de dragoste, Florilegiu), precum și o bogată corespondență dintre Veronica și Eminescu. Un loc special îl ocupă scrisorile inedite aflate în arhiva familiei Graziella și Vasile Grigorcea, publicate de Christina Zarifopol-Ilias în Editura Polirom, 2000, cu titlul „Dulcea mea Doamnă, Eminul meu iubit". Poeta a fost inclusă în 20 de antologii, a avut 146 de apariții în diferite reviste renumite din țară: Familia – Oradea, Convorbiri literare- Iași, Universul literar- București, Adevărul literar și artistic- București, Luceafărul – Botoșani, Sămănătorul-București, Literatorul-București, Curierul Român-Botoșani, etc. Veronica Micle este autoarea a două scrieri de proză și anume: „Primblarea de mai, la Iași" și „Rendez-vous", publicate în „Noul Curier-Român", 1872, ambele semnate Corina. A tradus poezii din Gauthier și Lamartine, dar s-a bucurat și de traduceri din opera sa. Este prezentă în câteva Dicționare și Enciclopedii, în istorii literare și studii monografice întocmite de reprezentanți de seamă ai criticii românești, precum Mircea Zaciu, Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Augustin Z. N. Pop, Ion Mitican, Smaranda Gârbea și mulți alții. Alături de Eminescu, Veronica Micle a devenit personajul unor lucrări în proză: „Mite; Bălăuca" de Eugen Lovinescu, „Simfonia venețiană: romanul unei mari iubiri: Eminescu- Veronica Micle" de Octav Minar, „Romanul lui Eminescu" de Cezar Petrescu și „Miradoniz: copilăria și tinerețea lui Eminescu" de Gheorghe Tomozei. În perioada post-decembristă, Veronicăi Micle îi sunt dedicate numeroase studii și articole, între care se află și cele ale năsăudenilor Gavril Istrate, Ioan Pintea și ale semnatarului acestor rânduri. S-au făcut înregistrări vedeo, filme documentare și artistice, care redau viața și opera poetei.

În colecțiile Bibliotecii Județene „George Coșbuc" Bistrița-Năsăud se află câteva ediții ale poeziei Veronicăi Micle: ediția îngrijită și prefațată de Augustin Z. N Pop, 1969, „Poezii și corespondență", ediție îngrijită de Lucian Chișu, 1991, „Veronica Micle „Poezii" cu prefață de Florentin Popescu, 1997, „Poezii" de Veronica Micle, ediție îngrijită de Ioan Pintea, 2008, „Când te-am văzut Verena… Scrisori de dragoste", ediție îngrijită de Simona Cioculescu, 1998, „Poezii"-Iași, Editura Muzeelor Literare, 2014, „Veronica Micle, „Raze de lună", prefață, itinerar bibliografic, selecție de texte critice de Daniel Corbu, 2011, „Dulcea mea Doamnă, Eminul meu iubit", Editura Polirom, 2000. Lucrarea Laurei Goia este un important document care întregește imaginea celei care a fost poetă și personaj din legenda unei mari iubiri din literatura română.

-&-

Ardealul, inima României istorice

11 aug. 2018

Într-un moment crucial al istoriei, marele om politic Nicolae Titulescu își nuanța discursul prin cuvinte deosebit de alese și inspirate: „Ardealul nu e numai inima României politice, ci și inima României geografice. Din culmile ei izvorăsc apele care au scăldat românismul în istorie: la miază-noapte Someșul, la apus Mureșul și la miază-zi Oltul". Cea mai frumoasă descriere a acestei țări a făcut-o însă Nicolae Bălcescu în monumentala sa operă „Românii supt Mihai- Voievod Viteazul", un adevărat poem în proză, „tulburător ca frumusețe și admirabil ca știință a compoziției literare". Văzută de pe culmea cea mai înaltă a munților Carpați, țara Ardealului reprezintă centrul armonios al întregii țări, însăși matca în care s-a plămădit poporul român, munții fiind leagănul de veacuri al existenței acestuia: „Pe culmea cea mai înaltă a munților Carpați se întinde o țară

mândră între toate țările semănate de Domnul pe pământ. Ea seamănă a fi un măreț și întins palat, unde sunt adunate și așezate cu măiestrie toate frumusețile naturale…" Da, Ardealul e inima României, chiar dacă „Soarele tuturor românilor de la București răsare", afirma Ioan Slavici la vremea sa. Aici s-a născut „Școala Ardeleană" prin corifeii săi, Petru Maior, Gheorghe Șincai, Samuil Micu și Ion Budai-Deleanu, care au adus argumente istorice și filologice în sprijinul tezei că românii ardeleni, cunoscuți și sub numele de transilvăneni sunt descendenții direcți ai coloniștilor romani din Dacia. Sub deviza „Virtus Romana Rediviva", ei au lansat îndemnul renașterii vechilor virtuți otășești, în lupta pentru drepturi naționale, pentru limba și credința străbună, pentru unirea tuturor românilor într-o singură țară.

În Ardeal au fost înființate primele școli românești, devenite centre importante de cultură și educație: Blaj, Brașov, Beiuș, Năsăud, Oradea, din rândul cărora s-au ridicat oameni de seamă, între care foarte mulți academicieni. Un exemplu elocvent este orașul Năsăud, cunoscut și sub numele de „oraș al academicienilor". Tot în Ardeal s-a înființat în 1861, Asociațiunea Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român cu centrul la Sibiu, care cuprindea „inteligențiile ardelene", cum erau cunoscuți intelectualii vremii": Andrei Șaguna, Timotei Cipariu, Simion Bărnuțiu, Ion Pop Reteganul, Miron Cristea, Vasile Goldiș și o întreaga pleiadă a scriitorilor din această parte a țării.

Ardealul a devenit inima istoriei și simbol național, odată cu unirea Țărilor Române sub domnia lui Mihai Viteazul din 1600, „pohta ce-am pohtit-o". Dacă această împlinire a fost de scurtă durată, idealul unirii nu s-a stins, a continuat să fie obiectivul evenimentelor care au urmat. În 1848, pe Câmpia Libertății de la Blaj, mii de glasuri strigau: „Noi vrem să ne unim cu Țara". În 1859, Alexandru Ioan Cuza va înfăptui Unirea cea Mică, trezind în sufletul ardelenilor o dorință și mai aprigă de a-și împlini visul de veacuri, așa cum spunea Octavian Goga: „Avem un vis neîmplinit / Copil al suferinții / De jalea lui au răposat / Și moșii și părinții". Dar unitatea politică nu avea nicio chezășie fără unitatea culturală. În această luptă s-au angajat oamenii de litere, ziarele și revistele vremii și societățile culturale din Ardeal și din celelalte provincii românești, militând pentru cauza românismului, a unității sale de simțire și cuget. Un rol important l-au avut revistele ardelene „Gazeta Transilvaniei", Familia" „„ Foaie pentru minte, inimă și literatură", „Glasul Vremii" etc. În Ardeal s-a născut Andrei Mureșanu, autorul poeziei „Un răsunet" care astăzi este Imnul nostru național, dar tot aici este patria de cuvinte a lui George Coșbuc și Liviu Rebreanu. Între conștiințele epocii, luptând sub steagul bătăliei pentru Marea Unire, Octavian Goga joacă un rol considerabil. De la pamfletele din „Însemnările unui călător" (1911) până la „Strigăte în pustiu" (1915), de la volumul „Din umbra zidurilor" (1913), până la „Cântece fără țară" (1916), spiritul lui Goga se dovedește de un militantism robust, tranșant, ațintit către steaua polară a idealului național. Îndemnurile poetului sunt vii, urgente, protestatare și mesianice: „Acolo-n hora vijeliei crunte/ E clocotul visării noastre sânte!/ Veniți, Români! Porniți-vă spre munte, / V-arată drumul morții din morminte. /Să nu uitați a veacurilor carte, / Veniți, veniți!…Căci adevăr zic vouă: / Ori vă mutați hotarul mai departe, / Ori veți muri cu trupul frânt în două" (Latinitatea din tranșee).

Ceea ce veacuri întregi a constituit pentru ardeleni o lăuntrică năzuință, Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 a devenit realitate, o certitudine și deopotrivă o mare iubire.

-&-

Nicolae Iorga, voievod al istoriei și ctitor al Marii Uniri

31 aug. 2018

Savantul de renume mondial, titan al științei istorice, Nicolae Iorga și-a dedicat întreaga sa activitate istoriei poporului român, culturii sale și promovării ideii de unitate națională. Nu există aspect al istoriei românilor în care să nu-și fi spus cuvântul. Stă mărturie opera sa științifică care cuprinde 1250 de volume, 25.000 articole, studii, broșuri și expuneri, 25 volume de culegeri de documente, majoritatea în domeniul istoriei. Atitudinea fermă și categorică, forța lui de convingere bazată pe spiritul analitic și intuitiv, l-au făcut pe Nicolae Iorga un personaj influent în luarea unor decizii de mare importanță în viața poporului nostru. A argumentat și dovedit prin toate armele istoriei și ale științelor speciale ale acestei discipline, obârșia neamului nostru, permanența, continuitatea și unitatea politico-statală.

Odată cu izbucnirea primului război mondial, în august 1914, el duce o susținută campanie cu un profund răsunet în toată țara prin ziarul său „Neamul Românesc" și prin „Liga Culturală", având drept scop crearea unei stări de spirit în favoarea luptei pentru dezrobirea teritoriilor românești aflate sub stăpânire străină. În 1915 scrie „Istoria Românilor din Ardeal și Ungaria" în prefața căreia mărturisea: „În această carte e numai sânge și lacrimi. Ne-am plătit cu ele pentru cel puțin o mie de ani. Aibă deci măcar urmașii noștri zile mai bune!…". Este legat de Ardeal prin toate fibrele sale, iar căsătoria sa cu ardeleanca Ecaterina Bogdan îi întărește această relație. „Eu ca istoric, știu un lucru, spune Nicolae Iorga. Ardealul, noi l-am avut și nu o dată. L-am avut și întreg în zilele fericitului

voievod Mihai. L-am avut și în bucăți, la Bistrița (și Valea Rodnei), în părțile Hațegului, pe la 1200. L-am avut noi ca nație la început de tot. Ceea ce se numește în documentele ungurești Terra Blachorum și Silva Blachorum - aceasta este țara noastră… ardeleanul n-a fost niciodată rob, când statul a fost contra lui, el a creat biserica și a stat închis în biserica lui, ca într-un stat, și vlădicii de acolo, aceia au fost domni, domni peste suflete. O clipă nu s-a stins în sufletul românesc nicăieri Sfânta Candelă a speranței unității românești, iar România a însemnat forma politică permanentă, pentru întreg poporul românesc" (N. Iorga- *Nădejdea unității românești*)

Numeroasele articole publicate în de ziare și reviste, verva sa oratorică, puternică și zguduitoare, toate sunt puse în slujba realizării idealului național. În fața vărsărilor de sânge de pe front, gândul lui Iorga se îndreaptă către „acei bieți români din Văile Ardealului, de pe câmpiile mănoase ale Banatului și Maramureșului" care se luptă sub steaguri străine. El credea în victoria trupelor noastre și odată cu trecerea lor dincoace de Carpați, i se umpluse sufletul de bucurie că Ardealul avea să fie eliberat și că visul acesta frumos se realiza mai grabnic decât se sperase. Legând firele istoriei cu ceea ce înfăptuise Mihai Viteazul cu patru sute de ani înainte, Nicolae Iorga vedea prin fapele eroilor, prin epopeea de la Mărășești, Mărăști și Oituz cum se înfiripa icoana întregirii neamului. În refugiul de la Iași, acel Piemont românesc, Iorga a trebuit să susțină moralul prăbușit al lumii oficiale și să îmbărbăteze populația disperată prin ziarul său, care devenise „o hrană a deznădăjduiților și chiar a soldaților de pe front".

Înfrângerea armatelor Puterilor Centrale de către cele ale Antantei a netezit calea spre întregirea neamului românesc. Mai întâi, la 27 martie 1918 a fost readusă la hotarele ei Basarabia, apoi la 15 noiembrie 1918 Bucovina și la 1 Decembrie 1918 s-a înfăptuit Marea Unire a Transilvaniei cu România. Nicolae Iorga considera că este un act fundamental din istoria acestui popor: „Foarte frumos s-a făcut ce s-a făcut la Alba Iulia, foarte frumos au făcut-o cărturarii înăuntru, foarte frumos, mai frumos ce au strigat țăranii afară… Se întâmplă uneori să înceapă intelectualii și să continue țăranii, dar sunt și multe cazuri când țăranul face atât zgomot afară, încât înțelege și intelectualul dinlăuntru. Sunt ceasuri din acestea când intelectualii merg cu teoria mai greu, pe câtă vreme poporul, cu simțirea lui viforoasă, merge cu mult mai repede."

Nicolae Iorga susținea că întregirea națională a fost „zbaterea sufletească a unui întreg popor". La temelia actului care s-a înfăptuit sub strălucirea ochilor săi la 1 Decembrie 1918 se află și o părticică din cugetul, simțirea și sufletul acestui „Apostol al Neamului".

-&-

Mihail Sadoveanu, cetățean și scriitor al României Mari

11 sept. 2018

Încă din perioada tinereții, Mihail Sadoveanu include în tematica scrierilor sale și subiecte ardelenești, pe lângă cele din Moldova, cu deosebirea că acestea nu sunt rodul observațiilor directe, ci au un caracter livresc. Ideea care îl călăuzește peste tot este cea a unității naționale, a originii comune și a dorinței de reîntregire politică.

Scriitorul a legat prietenii de neuitat cu o serie de ardeleni și a scris despre ei cu adâncă înțelegere și cu deosebită căldură. Exemplară este prietenia lui cu Șt. O. Iosif, Ion Scurtu, Ilarie Chendi, Zaharia Bârsan, Ion Agârbiceanu și mai ales cu ardeleanul moldovenizat, prof. univ. dr. doc. Gavril Istrate de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza" din Iași, originar din ținutul năsăudean. A colaborat la o serie de publicații de peste munți sau din rândul celor în redacțiile cărora activau cărturari ardeleni. Numele lui a apărut în „Sămănătorul" de la București, care era ardelenesc, până la o vreme, dar și în „Telegraful român" sau „Cartea românească sibiană". A avut relații cu Astra, asociațiunea culturală din Transilvania, care și-a pus întreaga activitate în slujba împlinirii marelui ideal al Unirii. Sadoveanu este scriitorul în a cărui concepție ideea unității naționale ocupă un loc fundamental și care s-a găsit tot timpul în vecinătatea celor ce au militat pentru Marea Unire. El și-a dat seama de la început că prezența lui în literatura și presa de peste munți este mai mult decât necesară. Până la Marea Unire, Sadoveanu necunăscând din propria experiență Transilvania se rezumă la diverse izvoare, din care scoate din când în când o întâmplare sau își recrutează eroii pentru schițele sau nuvelele sale.

Urmărind conținutul mai multor cărți, observăm că Transilvania este vizată în anume episoade secundare, legate de cele mai multe ori de o alianță militară sau politică dintre moldoveni și ardeleni, de recrutarea unor meșteri de la Bistrița ori din altă parte. Scriitorul simte nevoia stabilirii unui contact direct cu oamenii și locurile din provinciile aflate sub stăpânire străină. Înainte de Marea Unire, n-a fost niciodată în Transilvania, în Maramureș ori în Banat, dar a cunoscut aceste ținuturi în mod indirect, din relatările altora. O lectură caracteristică din acest punct de vedere este cea intitulată „Vânători moldoveni la Brașov, acum un veac" din volumul „Istorisiri de vânătoare" inspirată din „Memoriile lui Niculai Șuțu". Cărțile cu subiecte

ardelenești le-a scris în urma unei experiențe pe care scriitorul a dobândit-o cu ocazia susținerii unor cursuri de vară organizate pentru învățători la Deva, unde avea calitatea de profesor, sau atunci când, alături de Ionel Pop și Stoichiță Ieronim a fost pescar și vânător pe Valea Sebeșului. Din această perioadă datează volumele: Valea Frumoasei, Istorisiri de vânătoare, Ochi de Urs, Vechime, Poveștile de la Bradu-Strâmb, etc. Atmosfera ardelenească este prezentă și în lecturile „Morminte" și „Memoriul lui conu Ilie" cuprinse în volumul „Depărtări" și „Cele mai vechi amintiri". Prezența sa în lumea ardelenească avea să fie remarcată de Ion Agârbiceanu, care scrie în prefața volumului „Valea Frumoasei" astfel: „A dat Dumnezeu ca Sadoveanu să coboare de câțiva ani, sau să urce și în Ardealul nostru… De când am oblicit această veste, mi-am zis cu bucurie: de acum va vorbi în cărțile sale și despre frumusețile de la noi".

Imediat după războiul de întregire a neamului, a publicat cartea „Lacrimile ieromonahului Veniamin" în care figurează mai multe capitole referitoare la istoria Transilvaniei, cum sunt: Despre războaiele lui Traian - Împărat în Dacia, Despre ardeleni și suferințele lor, cu subcapitolele: Când a venit în Ardeal Iosif-împărat; Când s-au sculat moții cu Horia; Cum a murit Horia la Bălgrad; Când a cucerit Mihai vodă Țara Ardealului.

Vorbind despre prietenia scriitorului cu Gavril Istrate, trebuie să subliniez un episod pe care profesorul universitar îl amintește în scrierile sale: „În 1956, am fost invitat la o șezătoare literară acasă la Sadoveanu, împreună cu M. Ralea, Tudor Vianu, Alexandru Philippide și Cezar Petrescu. Am ascultat atunci în lectura autorului, patru fragmente din cartea rămasă neterminată „Cântecul Mioarei". După lectura ultimului fragment, Sadoveanu, fixându-mă cu privirea, m-a întrebat: „Ai văzut? Ți-am pus Năsăudul aici. A fost o mare bucurie pentru mine, pentru că în opera lui a pomenit orașul în care mi-am făcut școala". Cât de mult l-a iubit, l-a admirat și l-a prețuit pe Sadoveanu, o dovedesc numeroasele studii și articole pe care Gavril Istrate i le-a dedicat de-a lungul vremii. S-a aplecat asupra operei sale din punct de vedere lingvistic, punându-i în valoare stilul și limba folosită, caracterizată printr-o bogăție lexicală nemaicunoscută vreunui alt creator de literatură, așa cum precizează și Garabet Ibrăileanu: „Vocabularul folosit de el este cel mai bogat. Nici un alt scriitor nu-i poate sta alături din acest punct de vedere. În calitatea sa de mare filolog, Gavril Istrate nu ezită să spună că, prin bogăția de idei și sentimente, prin cuprinderea în preocupările scriitorului, a tuturor provinciilor românești, cu tot ce au ele mai caracteristic, prin limba comparabilă, doar cu cea din poeziile lui Eminescu, opera lui Sadoveanu este o lume de frumuseți pe care vom căuta-o zadarnic în operele altor scriitori.

Prin cărțile sale de inspirație ardelenească, Sadoveanu s-a integrat în mod definitiv în literatura noastră, care este una singură, provincia celor șapte cetăți și ne-a dat certitudinea că ardelenii, moldovenii și muntenii „toți dintr-o fântână cură", că nu i-au putut despărți niciodată vicisitudinile istoriei și că viitorul lor nu poate fi imaginat decât împreună. Gavril Istrate îl numește cu îndreptățită mândrie „cetățean și scriitor al României Mari".

-&-

Casina română, un spațiu sacru al românismului bistrițean

17 sept. 2018

Am trecut de-atâtea ori pe lângă clădirea monumentală din apropierea Catedralei Coroana din Bistrița, dar n-am știut până acum că în spațiul actualului sediu al Protopiatului Ortodox Român, își desfășura activitatea „Casina Română", acel club democratic al bistrițenilor, care pregăteau marele eveniment de la 1 Decembrie 1918. Despre rolul istoric al acestei societăți cultural-politice, ne vorbește preotul profesor Nicolae Feier, iscusit cercetător și istoric, în lucrarea sa intitulată „Casina Română din Bistrița", apărută recent în Editura „Nosa Nostra"și lansată de curând, într-un cadru festiv, în Piațeta Panteonului bistrițean. Este o carte de-o mare valoare documentară în care se oglindește contribuția intelectualilor bistrițeni la înfăptuirea Unirii de la Alba Iulia. Din bibliografia utilizată de autor în argumentarea acestei lucrări, m-au impresionat numeroasele citate preluate din „Memoriile" lui Pavel Tofan, originar din satul Nepos, cunoscut și sub numele Delavărarea, despre a cărui personalitate am amintit și eu în lucrările pe care le-am publicat pînă acum. Întors de pe frontul din Italia, în toamna anului 1918, unde îndeplinise rolul de medic veterinar-șef, atașat comandantului II Armată din Valea Brenta a regiunii Tirol, Pavel Tofan este surprins de imaginea acelei perioade de adânci frământări, când se pregătea marele eveniment. Atmosfera era tensionată, spune el în „Memorii", iar orașul (Bistrița) părea un furnicar proaspăt răvășit, ale cărui furnici alergau de-a valma în sus și în jos, în dreapta și în stânga și iarăși îndărăt, fără un pic de odihnă". Venit de pe front, el „aduce informații despre ceea ce făceau națiunile ținute în robie în Inchisoarea Popoarelor, așa cum era numit Imperiul Austro-ungar". Casina Română devine spațiul în care „bistrițenii și-au luat soarta în mâini, anunțând împlinirea visului". Pavel Tofan devine membru al acestei societăți, face parte din Sfatul Național Român din Bistrița, fiindu-i repartizate sarcini concrete privind organizarea Gărzilor Naționale de pe Valea Someșului, este numit „Tribun al Poporului", ține conferințe sub egida Astrei, are întâlniri cu intelectualii bistrițeni și cu oamenii din satele someșene, în mijlocul cărora se deplasează pe jos sau cu căruța, în condiții deosebit de grele. Era convins că a sosit momentul să declare deschis în fața oamenilor: „sîntem liberi. Avem dreptul să hotărâm

asupra sorţii şi apartenenţei noastre. Idealul nostru de sute de ani a fost şi este Unirea cu toţi fraţii noştri români, aşa că visul stramoşilor noştri şi al nostru îl vedem astăzi împlinindu-se, prin urmare, vrem să dispară hotarele artificiale dintre noi, vrem să trăim cu toţii într-o Românie Mare”

Din același document al lui Pavel Tofan rezultă și componența Sfatului Național Român, al cărui președinte este dr. Gavril Tripon și spre satisfacția mea, unul dintre vicepreședinți este neposanul Dionisie Login, cel care, după Marea Unire, în 1927, va deveni prefectul județului nostru. Membrii acestui organism sunt aleși din rândul tuturor categoriilor sociale: avocați, medici, preoți, finanțiști, profesori, funcționari, hotelieri, ofițeri, meseriași, țărani fruntași, studenți și ajutori de ofițeri din teritoriu. În Casina Română a fost făcută și reorganizarea județului. Un capitol distinct al lucrării evidențiază misiunea Casinei Române din Bistrița și anume, aceea de a ține legătura cu cei care au fost artizanii Marii Uniri: episcopul Iuliu Hossu, contactat la Gherla, Vaida Voievod la Dej, Nicolae Bălan la Sibiu, Ionel Brătianu și Solomon Haliță la Iași. Dar cel mai important moment petrecut în Casina Română este ziua de 29 octombrie 1918, când Bistrița a ieșit din „închisoarea” națiunilor, fiind primul oraș transilvănean care s-a proclamat liber. Un document important pe care l-au primit cei 37 de delegați bistrițeni și năsăudeni pentru Adunarea de la Alba Iulia a fost „Credenționalul”, adică acea împuternicire care dădea dreptul de acces pentru fiecare participant în Marea sală a Unirii, precum și dreptul de vot și de decizie, act care a fost sfințit împreună cu steagul bistrițenilor, la 26 noiembrie 1918, în grădina bisericii, pe locul unde s-a ridicat Panteonul.

Lucrarea preot. prof. Nicolae Feier scoate în evidență și marile personalități ale vremii care au trecut pragul Casinei Române din Bistrița, între care, Alexandru Vaida Voevod, mitropolitul Ardealului Nicolae Bălan, patriarhul Miron Cristea, Vasile Goldiș, Nicolae Drăganu, Nicolae Iorga, I. C. Brătianu, Iosif Vulcan și alții. Un rol important în desfășurarea activității Casinei Române din Bistrița l-a avut avocatul dr. Victor Onișor, căruia Marea Adunare Națională i-a încredințat în 2 dec. 1918 înalta misiune de Secretar General al Cosiliului Dirigent - afaceri interne, având rolul de a organiza noua administrație românească în toată Transilvania. Pe frontispiciul clădirii Protopopiatului Ortodox din Bistrița, prin grija prof. dr. Dorel Cosma, managerul Palatului Culturii din acest oraș, a fost așezată o placă comemorativă, care amintește că în această clădire a funcționat Casina Română, societate cultural- politică a românilor ardeleni care, de-a lungul ființării sale, a ținut trează conștiința românilor în lupta pentru unitatea națională. Cartea preotului Nicolae Feier este un Remember al istoriei bistrițene prin care cinstește cum se cuvine, atât evenimentul de la 1 Decembrie 1918, cât și pe cei care au luptat pentru înfăptuirea marelui vis al neamului nostru.

-&-

Școala Ardeleană- coloana spirituală a neamului românesc

23 sept. 2018

Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 este actul istoric care a consfințit aspirația de veacuri a românilor din provinciile aflate sub stăpânire străină, dorința lor fermă și irevocabilă de a trăi și crea împreună, „uniți în cugete și în simțiri”. Acest proces nu s-a născut de moment, sau în preajma marelui eveniment de la Alba Iulia, ci a fost unul venit din trecutul nostru istoric. Odată cu apariția umanismului românesc reprezentat de Nicolae Olahus, Grigore Ureche, Miron Costin, Constantin Cantacuzino sau Dimitrie Cantemir care, prin lucrările lor au pus în lumină originea latină a poporului și a limbii române, unitatea și continuitatea tuturor românilor pe acest teritoriu. În adoua jumătate a secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea apare o nouă mișcare ideologică și culturală, bazată pe concepția iluministă europeană, care cucerește teren în Țările românești, manifestându-se cu putere, îndeosebi în Transilvania, unde se simțea nevoia de a apăra cu argumente științifice drepturile românilor din Ardeal. Mișcarea este cunoscută sub numele de Școala Ardeleană și are ca reprezentanți pe: Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior, Ion Budai- Deleanu și o întreagă pleiadă de cărturari. Nu este o apariție spontană, ci se bazează pe o bogată tradiție umanistă, fructificând ideile fundamentale furnizate de cronici. Direcțiile de studiu sunt istoria, lingvistica, filozofia și chiar literatura. Opera lui Samuil Micu se numește „Istoria, lucrurile și întâmplările românilor”, Gheorghe Șincai scrie „Hronica românilor și a mai multor neamuri”, iar Petru Maior ne pune la dispoziție „Istoria pentru începutul românilor în Dacia”, lucrări care poartă în titlurile lor termenul de „români”. Prin aceste studii, autorii aduc argumente științifice în sprijinul ideilor enunțate mai înainte și resping aberația teoriei imigrationiste a unor istorici maghiari. Corifeii Școlii Ardelene au urmărit prin concepțiile lor istorice trezirea conștiinței naționale în lupta pentru dreptate socială și națională. Domeniul celei mai ardente lupte pe tărâm științific este limba, originea latină a limbii române, pentru care ei găsesc argumente de natură fonetică și gramaticală. Sunt elocvente în acest sens lucrările filologice și lingvistice: „Elementa linguae daco- romanae sive valachicae” de Samuil Micu, „Disertație pentru începutul limbii române” de Gheorghe Șincai și „Dialog pentru începutul limbii române între nepot și unchi” de Petru Maior, dar și „Lexiconul de la Buda”, primul dicționar etimologic al limbii române, început de Samuil Micu și continuat de Petru Maior. Alături de reprezentanții acestui curent cultural s-a aflat și Ion Budai-Deleanu, poet, om de știință, un mare savant, filolog

și istoric, spirit enciclopedic, care a influențat evenimentele de la 1848 și a participat la pregătirea și probabil la elaborarea cunoscutului „Suplex” care revendica cunoașterea și respectarea drepturilor naționale românești, înlăturarea denumirii de „națiune tolerată” pentru românii ardeleni, egalitatea în drepturi cu celelalte națiuni ale provinciei. Această pleiadă de ardeleni a făcut ceea ce trebuia să facă: a deșteptat naționalitatea română, a deșteptat-o cu orice preț. „Sunteți fii ai Romei!” au strigat ei; și românul zguduit din somn, s-a pus pe gânduri”. Activitatea Școlii Ardelene a fost cunoscută pe toate planurile sale: în plan politic s-a remarcat în privința mișcării petiționare din Transilvania, a emancipării naționale. Planul social este ilustrat de răscoala lui Horea, iar planul cultural se identifică prin iluminismul militant reprezentat de activitatea erudită și literară a cărturarilor săi. Ei, cei dintâi s-au gândit la înlocuirea alfabetului chirilic cu cel latin, a fixarii normelor gramaticale ale limbii, a imbogățirii vocabularului cu neologisme luate din limbile romanice, după cum tot ei au contribuit la modernizarea culturii și literaturii noastre. Deviza Școlii Ardelene a fost Virtus Romana Rediviva, adică Renașterea vechilor virtuți ostășești, în lupta pentru drepturi naționale, pentru limba și credința străbună, pentru unirea românilor într-o singură țară, fapt care s-a împlinit la 1 Decembrie 1918.

-&-

Holocaustul, un rău săvârșit împotriva omenirii

7 oct. 2018

După ce au curs râuri de cerneală şi s-au transformat zeci de păduri în hârtie de scris pentru a relata infernul care s-a creat împotriva umanităţii, se mai găsesc şi astăzi promotori ai ideii că de fapt n-a existat un holocaust. Aceştia sunt negaţioniştii. Ei neagă însăşi lagărele de concentrare. Dacă pretind că sunt istorici, nu putem să-i numim decât „asasini ai memoriei’’ sau pur şi simplu „asasini ai istoriei’’. Este cea mai penibilă sfidare a realităţii. Cine poate crede că aşa numitele camere de gazare din lagărele de la Aushwitz, Buchenwald, Dachau sau Mathausend au fost instalaţii de dezinfectare a hainelor prizonierilor, şi nu „fabrici ale morţii”?

Sunt încă destui supravieţuitori şi documente de arhivă care au scăpat de focul mistuitor şi pot demonstra ceea ce de fapt se ştie despre „moartea programată’’. Este clar că, pentru prima oară în istorie, în numele unei credinţe şi a unei concepţii de tip animist despre lume, a existat o voinţă demoniacă de-a extermina un popor de carte şi anume evreii, dar nu numai, şi s-a mobilizat pentru a înfăptui Răul de geniu al speciei umane.

Ideea s-a născut în mintea bolnavă a lui Hitler, ajuns la putere în 1933, de promovare a rasei „alese’’, nordice, idee care a reafirmat-o în testamentul său redactat în bunkerul de la Berlin, spunând că trebuie extirpat Răul absolut care pentru naziști era reprezentat de originea evreiască a celor 2000 de ani de civilizaţie occidentală.

E adevărat că au existat şi alte curente de gândire care preconizau, precum naziştii, eliminarea evreilor, consideraţi nişte paraziţi. Dar aceste izbucniri barbare ale secolului al XX-lea nu ar fi fost posibile, dacă nu ar fi existat cel mai mare succes al Răului, care s-a abătut asupra omenirii.

În concepţia Germaniei naziste exista viziunea rasială care era dominată de ideea că rasa superioară trebuie să lupte împotriva rasei inferioare, iar pericolul nu putea fi decât cel evreiesc. Chiar şi conţinutul manualelor de istorie nazistă era rasial. Domina ideea cuceririi spaţiului vital în Răsăritul Europei, ceea ce a pus în lumină versiunea istoriei care glorifica expansiunea Germaniei către Răsărit.

S-a ridicat problema dacă „negarea’’ Holocaustului nu poate reprezenta o crimă împotriva umanităţii. În conformitate cu actualele practici juridice, aceasta nu înseamnă că judecătorii au devenit păzitorii istoriei, nici că istoria este pusă la pământ de către un sistem legal. Ceea ce pedepseşte legea este negarea unui fapt istoric evident şi expresia publică a antisemitismului.

Este cunoscut renumitul proces de la Nunberg sau celelalte procese de pe bătrânul continent. Mărturiile şi dovezile materiale pot confirma oricând că a existat un holocaust care a înspăimântat omenirea. Cum pot fi negate adevăruri care ne înfioară numai când auzim, dar să le şi vedem: „capete strivite de bolovani, „oameni amăgiţi că fac baie în camerele de gazare, dar sunt transformaţi în cenuşă’’ etc.

O fostă deţinută din lagărul de la Buchenwald, mărturisea cândva unui reporter: „Am văzut acolo asemenea orori, asemenea manifestări ale unei mizerii umane nesfârşite şi ale avântului pur, sincer, încât îndrăznesc să afirm că am cunoscut tot ce poate experimenta omul în cer şi pe pământ’’.

Un capitol al barbariei din lagărele de concentrare îl constituiau experienţele criminale efectuate asupra deţinuţilor. Cei mai mulţi dintre cei injectaţi cu diferite seruri, au murit. Era un mod de pervertire morală existent în lumea lagărelor. La Mathausen, naziştii au încercat să distrugă camerele de gazare, iar la Auschwitz au pus deţinuţii să intreprindă un teribil „marş al morţii”, pentru ca să nu fie descoperiţi atunci când Armata Roşie a eliberat lagărul. Eforturile s-au dovedit inutile, deoarece, dovezile au fost prea multe ca să fie descoperite atâtea lucruri înspăimântătoare. Cine ar putea nega aceste lucruri? Şi totuşi există asemenea intenţii.

Istoricii noştri caută să răspundă la întrebarea, dacă în România a fost sau nu holocaust. Documentele scrise, dar mai ales mărturiile supravieţuitorilor vin să lămurească această problemă, afirmându-se că „holocaustul'' s-a petrecut şi în ţara noastră, dar numărul morţilor n-a atins cote supraaberante. Acţiunea de exterminare a evreilor s-a desfăşurat în ghetouri şi prin organizarea pogromurilor de la Iaşi, Bucureşti, Dorohoi şi Galaţi în decursul anului 1941.

Ceea ce trebuie menţionat însă, este faptul că, mulţi români au contribuit prin curaj şi credinţă creştină la salvarea a câteva sute de mii de evrei. Diverse acţiuni de protecţie a acestor fiinţe umane au fost organizate de medici, ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, militari, funcţionari superiori ai statului, profesori, directori ai Căilor Ferate şi chiar de către regina-mamă-Elena. Asemenea salvatori trebuie să-şi găsească locul de cinste în galeria marilor eroi ai neamului.

Printre evreii din România care au supravieţuit holocaustului se numără: Hedi Fried şi Elie Wiesel din Sighetul Marmaţiei, Miriam Korber din Câmpulung Moldovenesc, Olga Lengyel şi Oliver Lustig din Cluj, Tereza Mozes şi Nyszli Miklos din Oradea, Sonia Palty din Bucureşti. Majoritatea acestora sunt scriitori care şi-au mărturisit, într-un fel s-au altul, calvarul prin care au trecut şi au tras un semnal de alarmă omenirii ca asemenea fapte să nu se mai repete.

-&-

Cărţile care ne-au unit întotdeauna

23 oct. 2018

Zestrea culturii scrise a poporului român este impresionantă, atât sub aspect valoric cât și cantitativ. Un loc important în acest tezaur îl ocupă cartea, acest nobil mesager al gândirii umane, despre care Mihail Sadoveanu spunea că, „îndeplinește nu numai minunea de a ne pune în contact cu semenii noștri depărtați în timp și spațiu, ci îndeplinește fapta de mirare de a ne face să trăim în afară de minciună, nedreptate și prejudecăți. În aceste urne sacre, în care poeții și cugetătorii și-au închis inimile, găsim acea putere fără moarte care mișcă umanitatea în progresul ei necondiționat.” Cele mai vechi cărți apărute în spațiul românesc datează din secolul al XV-lea și au un profund caracter religios. Și când spun acest lucru, mă refer în mod deosebit la „Evangheliarul” slavon al lui Nicodim (1405) la „Evangheliarul” slavo-grecesc din 1429 al lui Gavril Uric, apoi cărțile tipărite de Macarie (Octoihul, Molitvenic, Apostolul) sau de către Coresi (Liturghier, Psaltire), cele tipărite de mitropolitul Varlaam (Cazania- 1643, Cartea românească de învățătură, Noul Testament de la Alba Iulia- 1648), Dosoftei (Psaltirea în versuri) și nu în ultimul rând „Biblia de la București”, 1688, numită și „Biblia lui Șerban Cantacuzino”). Chiar dacă au fost scrise în limba greacă, slavonă, latină și apoi în limba română, ele sunt purtătoare de nobile idealuri. Pe linia originii neamului românesc se înscriu și cronicile lui Grigore Ureche, Miron Costin și Ion Neculce, cu nemuritoarele lor „Letopisețe… în care este menționat faptul că, „toți românii de Rîm se trag”. Tendința principală, mărturisită încă din secolul al XVI-lea, de autorii, editorii și tipografii cărților, era să scrie cărți pe înțelesul tuturor românilor: „scrisu-v-am această psăltiri… pre limbă românească, să vă fie de învățătură și grămăticilor…” (Coresi, 1570). O altă tendință era glorificarea originii latine a limbii și poporului român prin care se evidenția o consecință firească: unitatea de limbă, ceea ce însemna că limba română a cărților tipărite trebuie să fie una și aceeași pentru toți românii. La sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea, cartea marchează o evoluție importantă, aflându-se sub influența unor evenimente istorice din lupta poporului nostru pentru emancipare națională și socială. În Transilvania, corifeii Școlii Ardelene realizează prin intermediul slovei tipărite o politică culturală ale cărei țeluri nobile priveau recunoașterea deplină a egalității social-politice și culturale a populației românești, majoritare din Transilvania: Samuil Micu scrie în 1806 „Istoria, lucrurile și întâmplările românilor pe scurt”, Gheorghe Șincai, „Hronicul românilor și a mai multor neamuri”, 1808, iar Petru Maior, „Istoria pentru începutul românilor în Dachia”, 1812. Cel care inaugurează o epocă nouă în istoria cărții și a tiparului românesc este scriitorul și editorul Ion Heliade Rădulescu care, în 1830 cumpără „Tipografia de la Cișmeaua lui Mavrogheni”, editând pînă în 1848, circa 195 de lucrări. Ele au jucat un rol important în pregătirea spiritului revoluționar, în sensibilizarea societății la ideile noi, favorabile progresului social. În tipografia lui au apărut scrierile reprezentanților de frunte din acea epocă. Drumul cărții și al spiritului de unitate națională a fost continuat de reprezentanții curentului pașoptist, care cuprindea operele celor mai cunoscuți autori: Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu, Ioan Slavici, Ion Creangă, Nicolae Bălcescu, Andrei Mureșanu ș. a. Peisajul editorial al cărții se lărgește și mai mult în perioada premergătoare Marii Uniri, când scriitorii, Octavian Goga, Lucian Blaga, George Coșbuc, Mihail Sadoveanu, Liviu Rebreanu, Camil Petrescu și alții tratează în operele lor necesitatea împlinirii marelui vis al poporului nostru. Chiar dacă în Transilvania, condițiile social- politice au diferențiat parțial evoluția activității editoriale, tipărirea cărții în limba română a continuat în centre cunoscute epocii anterioare, Viena, Buda, Blaj, Sibiu, dar mai ales în acest din urmă centru de început și tradiție culturală, unde și-a desfășurat activitatea Asociațiunea Transilvană „pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român”, înființată în 1861. Circulația neîntreruptă a cărții românești pe tot cuprinsul patriei, încă de la începuturile ei și pe tot parcursul veacurilor, a ținut trează flacăra conștiinței naționale. Granițele

vremelnice și arbitrare nu au putut stăvili răspândirea ideilor progresiste. Unitatea spirituală a poporului nostru, s-a păstrat și datorită cărții, iar mesajul său a devenit realitate prin actul de voință al poporului săvârșit la *1 Decembrie 1918*.

-&-

Rugăciunea Marii Uniri

20 nov. 2018

Unică prin frumusețe și profunzime, prin construcția ei anume gândită pentru evenimentul crucial de la 1 Decembrie 1918, „patetica rugăciune" rostită în catedrala din Alba Iulia de către Episcopul Caransebeșului, Elie Miron Cristea, viitorul Patriarh al României, „a stors lacrimi de bucurie din ochii tuturor celor care se aflau de față". Este o rugăciune-poem despre „atotputernicia lui Dumnezeu" prin care „îl roagă pe Părintele Îndurărilor să nu-și întoarcă fața nicio clipă, de la încercatul și oropsitul popor român" (Florin Bengean). Este o rugăciune pusă pe soclul cuvintelor încărcate de spiritualitate creștină și de o mare semnificație istorică. Este un imn de slavă și mulțumire către Tatăl Ceresc pentru împlinirea visului de veacuri al neamului românesc.

Din această „cuvioasă" și „sfântă" lucrare interioară se desprind toate frământările acestui neam de la începuturile sale și până astăzi, care și-a dorit întotdeauna reîntregirea hotarelor, îndepărtarea trufiei și Mântuirea poporului român.

„Doamne, Dumnezeul nostru, Tu ești Părintele nostru, Tu ai văzut strâmtoarea părinților noștri și ai auzit strigarea lor, căci se făcuseră ei ca floarea de brumă și, plecat spre pulbere era sufletul lor, și trupul lor lipit de pământ. Tu ai împlinit și cu noi ce ai făgăduit de demult: „Sfărma-voi jugul de pe tine și voi rupe legăturile Tale, lărgi-voi hotarele Tale, aduna-vă-voi dintre popoare și vă voi strânge din țările unde sunteți împrăștiați, restatornici-voiu judecătorii tăi ca mai înainte și sfetnicii tăi ca la început".

Rugăciunea lui *Miron Cristea* este sublimă, și aș îndrăzni să spun că prin sensul cuvintelor, sensibilitatea și semnificația lor, poate fi pusă alături de rugăciunea noastră supremă. Nicio altă metaforă nu putea să exprime mai profund suferințele celor care „se făcuseră ca floarea în brumă, cu sufletul plecat spre pulbere". Este o rugăciune- gând pentru „înzbuciumata viață" a neamului nostru, este ceva care vine „din fermecătoarele izvoare de apă vie" ale credinței strămoșești. Sunt cuvinte–versuri care pornesc din suflet pentru încurajarea neamului cu acea măreață încredere în dorințele lui de veacuri: „Tu, Doamne, ce dezlegi pe cei ferecați în obezi și ridici pe cei surpați, ajutatu-ne-ai de am bătut războiul cu veselie și am gonit pe fiii trufiei. Mântuire ai trimis și nouă, poporului Tău, și toate marginile pământului văd mântuirea Dumnezeului nostru.

Tu, Doamne, sălășluit-ai mărirea în pământul nostru, căci, întorcându-te, Dumnezeule, ne-ai înviat pe noi, și poporul Tău se veselește de Tine."

Prin sfințenia și semnificația ei divină, prin limbajul discret, accesibil și încărcat de tensiunea spirituală a acelui moment istoric, Rugăciunea rostită la 1 Decembrie 1918 a intrat în patrimoniul cultural și religios al neamului românesc. Scrisă într-un stil aparte și de o impresionantă originalitate, ea rămâne pentru totdeauna cea mai frumoasă predică care s-a rostit vreodată. Frumusețea incontestabilă a rugăciunii se află însă în nemuritorul său text:

„Doamne Dumnezeul nostru, Tu ești Părintele nostru; Tu ai văzut strămutarea părinților noștri și ai auzit strigarea lor, căci se făcuseră ei ca floarea în brumă și plecat spre pulbere era sufletul lor, și trupul lor lipit de pământ.

Tu ai împlinit și cu noi ceea ce ai făgăduit de mult. . Sfârma-voiu jugul de pe tine și voiu rupe legăturile Tale; lărgi-voiu hotarele Tale, aduna-vă-voiu dintre popoare și vă voiu strânge din țările unde sunteți împrăștiați; Restatornici-voiu judecătorii Tăi ca mai înainte, și sfetnicii Tăi ca la început. Tu, Doamne, cel ce deslegi pre cei ferecați în obezi și ridici pe cei surpați, ajutatu-mi-ai de am bătut războiul cu veselie și am gonit pe fiii trufiei. Mântuire ai trimis și nouă, poporului Tău, și tăte marginile pământului văd mântuirea Dumnezeului nostru.

Tu, Doamne, sălășluit-ai mărirea în pământul nostru, căci întorcând-Te, Dumnezeule, ne-ai înviat pre noi, și norodul tău se veselește de tine.

Cunoaștem, Doamne, că ai împlinit cuvântul Tău, că împărăția de la un neam la altul se mută, pentru strâmbătăți și sumeții și că numai dreptatea înalță neamul iar păcatele împuținează semințiile.

Cunoaștem, Doamne, și mărturisim că și acum abaterile noastre multe sunt; păcătuitu-Ți-am; după iubirea de argint ne-am abătut; uitat-am că pe sine se perde cela ce ia daruri și că mai bun e puținul celui drept, decât avuția multă a păcătoșilor. Păcătuitu-Ți-am și noi și părinții noștri, și străinii vor iarăși să strămute hotarele noastre.

Doamne, aducemu-ne aminte de cuvântul Tău, că drumul păcătoșilor este netezit cu pietre și la sfârșitul lui este groapa iadului; rugămu-ne deci, Ție, Dumnezeului nostru, cel ce ne ispitești pre noi ca și pe părinții noștri; Tu știi, că nu este om care să nu greșească; milostivește-Te spre noi și ne binecuvântă, luminează fața Ta spre noi și ne miluiește.

Doamne, Dumnezeul nostru, pace dă nouă pace peste pace, celor de departe și celor de aproape; Doamne, mântuește-ne, și ne curățește de păcatele noastre, pentru numele Tău; îndreptează urmele noastre și faptele noastre, ca să locuim în locul acesta și să luăm mărire mare și nume vecinic și să lăudăm numele Tău cel sfânt.

Veniți, deci, să ne închinăm și să cădem Domnului și să plângem Înaintea Lui și să îi făgăduim, zicând: Iată, noi și feciorii și fetele noastre, și frații și surorile noastre, umbla-vom întru așezământul legii părinților noștri.

Și-acum, Doamne, Dumnezeul nostru, Dumnezeul cel Mare, cel puternic, cel înfricoșat, cel ce păzești legământul și mila, cel ce șezi pe Heruvimi, Tu singur ești Dumnezeu, al tuturor împărățiilor pământului; Iată, noi venim la Tine că Tu ești Dumnezeul nostru, Tu înviezi toate și Ție se închină oștile cerurilor, și a Te cunoaște pre Tine, dreptate desăvârșită este. Adă-Ți aminte, Doamne de toate sobornicestile și apostolestile Tale biserici, cari se întind pre pământ, de la o margine până la alta, de toate popoarele și de toată turma Ta. Varsă întru inimile noastre, ale tuturora, cereasca Ta pace, și ne Dăruiește și nouă pace în viața aceasta.

Îndreptează pe Regele nostru, Oastea, Diregătoriile, Sfaturile, Comunitățile, dimpreună cu intrările și ieșirile noastre, în pace… Păzește, Doamne, Stăpânia robului Tău, a drept credinciosului și de Hristos iubitorului nostru Rege. Supune-i Lui, Dumnezeule, pe tot vrăjmașul și potrivnicul din lăuntru și dinafară. Umbrește d-asupra capului Lui în vreme de război și pune pe urmașii Lui pe tronul Lui.

Adă-Ți aminte, Doamne, și de frații noștri cei din robie, și le dă lor să afle mila și compătimire la cei ce i-au robit pre ei.

Adă-Ți aminte, Doamne, și de păcătoșii și nevrednicii robii Tăi, și șterge păcatele noastre, ca un bun și de oameni iubitor Dumnezeu.

Ție, Doamne fie slavă și putere, și laudă, și biruință, și tărie, că Tu stăpânești toate celea din Ceruri și de pre pământ.

Binecuvântat fie Domnul din veac și până în veac, amin și amin."

-*-

VASILE FILIP

Obeliscul lui Ion N. Oprea

8 mai 2018

Despre *obelisc* se scrie că este o construcție cu dedicații: „Monument comemorativ, de origine egipteană, din piatră monolit în formă de trunchi de piramidă, foarte înalt și ascuțit la vârf". Am avut norocul să văd cu ochii mei o asemenea operă de artă, în Paris. O lucrare excepțională, zveltă și înaltă, despre care am aflat că ar fi fost dăruită de egipteni francezilor.

Și Iașul se bucură de un asemenea obiectiv artistic, care, însă, este operă proprie, necum un dar. Dar – din câte se știe și se cunoaște – românii nu prea au avut șansa de a primi daruri. De luat, în schimb, slavă Domnului. E plină lumea de obiecte ale patrimoniului, unele oferite – de bună voie sau de nevoie – altele jefuite. Și nu doar către robia lui Ștefan cel Mare mă duce gândul…

Scrie **Ion N. Oprea**, în Motto I la *Albumul-dicționar OBELISC*, apărut în anul 2018 la Editura TipoMOLDOVA din Iași, în colecția *Opera Omnia-dicționar*: „Primul monument românesc, Obeliscul cu lei – a fost amplasat în noiembrie 1834, în Parcul Copou, din Iași, în semn de recunoștință față de Rusia și Turcia, pentru prima lege de organizare politică, juridică și administrativă, „Regulamentul Organic" (1832). Impresionantul monument de piatră, a fost realizat de către arhitecții Johan Freywald și Mihail Singurov,

conform proiectului elaborat de Gheorghe Asachi. Cu o înălțime de 13 m. și o greutate de 10 t, având la bază un postament solid, obeliscul este susținut de patru lei masivi, de piatră, sculptați de către Johann Semser, la Lemberg".

Mai face o precizare autorul Dicționarului: „Lucrare închinată lui Virgil Caraivan, scriitor, folclorist și istoric, din comuna Șuletea, județul Tutova (azi Vaslui), primul președinte al Societății Scriitorilor din România, 1908, înmormântat la Cimitirul Bellu din București, căruia, din prea-multă grijă a epigonilor săi, i-a dispărut mormântul și crucea". După care formulează și o propunere, demnă de a fi luată în seamă nu numai de persoane particulare, dar mai vârtos de organisme cu responsabilități în domeniul culturii, ridicarea unui obelisc, chiar pe locul de veci al lui Virgil Caraivan. Dă, Doamne, dar speranțele sunt slabe…

Fără îndoială, gestul lui Ion N. Oprea de-a duce mai departe o operă nefinalizată este unul demn de toată lauda și poate fi socotit ca un îndemn la demersuri similare, domeniul creației literare (și nu numai) fiind extrem de bogat în…materie primă de calitate superioară. Ei, ce bine ar fi dacă ar fi… și n-ar mai fi discordia și moleșeala de la mari altitudini, precum Ministerul de resort, Academia Română, Uniunea Scriitorilor. Și de la vârfuri mai scunde chiar.

Cele aproape 1000 de pagini ale lucrării cuprind sub 100 de nume, ceea ce ar părea cam puțin, la o primă vedere, la una mai atentă, explicația nu este prea greu de descoperit. Autorul a ieșit din granițele dicționarului, clasic să-i spunem. El a cutezat mai curând o apropiere de modelul istoriei literare. E drept, insistând mai mult pe informație și pe aspecte biografice, ceea ce conferă cărții o și mai amplă valoare documentară. Ar mai fi o noutate: nu toate personalitățile consemnate s-au afirmat numaidecât în planul literaturii. De exemplu, Bîlcescu-Alimănișteanu Sarmiza – „prima femeie doctor în drept din lume (1867-1935), fără să fi profesat"; Cumpănaș Ana (n. 1889 – d. 25 aprilie 1947), româncă, femeia în roșu, care a predat autorităților americane pe gangsterul John Dillinger; Cuțescu-Storck Cecilia, prima femeie profesor la o universitate de artă de stat din Europa; Mârza Samoilă, fotograful de la Marea Unire; Weissmuller Johnny Peter, atlet de mare performanță, vestitul Tarzan, după 111 ani se întoarce la Timișoara. Mai sunt și alte exemple, îndeosebi de gen feminin.

O a doua (sau prima) categorie este alcătuită din personalități de vază, care, și ele, s-au afirmat în diverse domenii. Cartea se deschide cu un nume îndeajuns de controversat într-un timp ceva (dar nu prea) mai îndepărtat: Ana de Noailles, românca ce are „un loc unic" în literatura franceză și în lume și despre care Ion N. Oprea oferă informații – cunoscute, dar intrate în uitare. Cum ar fi: originile poetei – „…prima femeie comandor al Legiunii de onoare…" -, descendentă din Brâncoveni, Bibești și Mavrocordați. In anul 1925, ea a fost aleasă membru de onoare al Academiei Române, la propunerea lui Nicolae Iorga. A și mărturisit atunci marele istoric: „Între cine cântă mediocru în românește și cine aduce genial acordurile misterioase ale sufletului…într-una dintre cele mai mari literaturi ale lumii, e de preferat cu admirație aceasta din urmă". Poate găsi, în acest dicționar, cititorul, și lămuriri legate de controversele pe seama poetei franceze de origine română. Nu-mi pot reprima mărturisirea: am văzut și eu castelul care a aparținut Anei de Noailles. Mi s-a părut un poem…

Intre personalitățile mai bine cunoscute publicului nostru, pe care Ion N. Oprea le introduce în Dicționarul său, pot fi întâlnite: Martha Bibescu, Vasile Bogrea, Vitalie Belousov, toți cei patru regi ai României, Sergiu Celibidache, Cilibi Moie Froim, Emil Cioran, Corneliu Coposu, Hariclea Darclee, Cella Delavrancea, Mircea Eliade, Angela Gheorghiu, Avram Iancu, Eugen Ionescu, Dimitrie Mangeron, Iuliu Maniu, Vasile Militaru, George Emil Palade, Achim Stoia, Constantin Daniel Rosenthal, Elena Văcărescu, Vintilă Horia.

În sfârșit, un alt grup de personalități cuprinde nume aparent surprinzătoare, îndeosebi pentru gloria lor efemeră. Intre acestea: Atkins Vera, născută în România și devenită spion englez; Berea Dimitrie, „pictor român, un oraș american îi poartă numele"; Delia Budeanu, „crainică și prezentatoare de știri, jurnalistă la TVR"; Costel Busuioc, „de la elogii și mari succese, fără educație, a ajuns în anonimat"; Pierre Jean Eduard Clunet, „medic francez, erou al românilor la 1916"; Mina Dobzeu „care l-a înfruntat pe Ceaușescu"; Dumitru Drăghicescu, „primul român titrat în sociologie la Paris"; Robert Fiecheux, „moțul francez, membru al Academiei Române, autor a 27 cărți, toate referitoare la România, omul căruia îi datorăm granițele de astăzi"; Clara Haskil, „o ambasadoare a României în Europa și America"; Elisabeta Polihroniade – marea maestră șahistă; Pierre de Ronsard, „un poet francez care are rădăcini românești"; Scarlat Porcescu, „preot și istoric, un împătimit publicist, ultimul director al Seminarului „Veniamin Costache" din Iași" (pe care și Ion N. Oprea, dar și eu, l-am prins în această calitate (1945-1948); Florica Maria Sas, „sclavă într-un harem otoman ajunge o aristrocrată britanică, o exploratoare de mare succes"; Sylvia Sydnei, „steaua cinematografiei americane, mama sa fusese o simplă croitoreasă, în Moldova"; Lissette Vera (1919-2008), „prima artistă care a cântat"Ionel, Ionelule".

Închei această… succintă foiletare a unei cărți asupra căreia în mod sigur va stârni discuții în continuare, apelând tot la Ion N. Oprea, care scrie pe cea de a patra copertă: „Cum uitarea, față de cei care ne-au încălzit inima cu ceea ce au sau au avut față de noi discipolii devine pentru mulți, chiar pentru societate, o mare vinovăție… un obelisc din cuvinte, după alte încercări, propun și următorilor care ne-au dat și ne oferă cultură, știință și artă, mulțumindu-le pentru pasiune, talent și actul suprem de dăruire”.

-&-

Condeiul cel fără de istov

12 sept. 2018

Aşa cred că este perceput Ion N. Oprea de cei ce-l cunosc mai îndeaproape şi nu-l judecă după criterii preconcepute, raportate la precepte particulare, excesiv subiective. Scriitorul răsădit pe temelia unui om care a trudit o viaţă întreagă cu condeiul în mână, reducând drastic orele de odihnă, este nu doar un harnic –aşa cum am auzit că i se mai spune – ci, mai curând, un dăruit. Un pasionat împătimit al scrisului. Al scrisului nu de dragul activităţii în sine. Al scrisului ca impuls interior şi ca gest propriu de a se dărui semenilor, oferindu-se generos prin cărţile sale.

Cărţile… Cărţile lui Ion N. Oprea, unele împlinite cu ajutorul substanţial al membrilor Cenaclului de la distanţă, alcătuiesc ele singure o mini-bibliotecă. Poate nu am greşit, dar la o primă numărătoare, mi-au ieşit vreo 90 de volume, câteva de dimensiuni urieşeşti. Acestora li se mai adaugă vreo zece, scrise în colaborare cu alţi autori. Toate acestea ilustrează viaţa unui om al condeiului; un condei fără de istov, care nu şede mai deloc în călimara cu cerneală. Recunosc, această spusă e pe vechi, pentru că chiar şi bătrânul INO le are cu calculatorul. De unde se poate înţelege că spiritele echilibrate nu sunt refractare născocirilor moderne.

Totuşi, în cât timp a scris şi a publicat Ion N. Oprea mulţimea cărţilor sale? E o chestiune peste care nu am putut sări, lăsând-o să zacă în taină. Şi am dat-o din nou pe aritmetică. Socotind, cu creionul în mână, am descoperit un lucru de mirare… Nu şi de neconceput, deci şi de neacceptat. Mai ales că au mai fost – şi mai sunt – cazuri asemănătoare.

Raportând numărul cărţilor scrise de Ion N. Oprea la numărul anilor de viaţă cu care l-a dăruit bunul Dumnezeu, ar ieşi aproape o carte pe an. Cum nu aşa se procedează, din motive lesne de înţeles, totul trebuie măsurat şi cântărit între două coordonate ce nu pot fi în nici un chip ignorate. Cântărite – nici atât…

După ce s-a şcolit pe băncile gazetăriei, a făcut saltul, firesc şi aşteptat, către literatură. Se spovedeşte Ion N. Oprea în interviul acordat lui Gheorghe A. Stroia şi cuprins în volumul al doilea „Istorii, comentarii, miscelanea”, publicat în anul 2018 la Editura „Armonii Culturale” din Adjud: „Am scris despre una sau alta, despre viaţa la care eram părtaş, încă din şcoală, de la liceu, ca un asiduu frecventator al Cenaclului literar „Al. Vlahuţă” care funcţiona la Biblioteca orăşenească Stroe Belloescu (…) dar ca un jurnalist în formare, gustul scrisului pătimaş l-am deprins în timpul stagiului militar, mai ales în anul doi, când ca subordonat am avut şi un soldat din Buzău, Voicu Ion, care lucrase în presă (…). Cu Ion Voicu m-am reîntâlnit pe teren, eu ziarist la Flacăra Iaşului, el reporter la Radio – Iaşi”. O parte din publicistica realizată pe parcursul mai multor ani a fost adunată în cartea „Cu capul pe umărul meu…Jurnalistică împreună cu cititorii”, apărută în anul 2005 la Editura Tipo-Moldova din Iaşi. Impătimitul de presă şi-a manifestat şi în alt mod pasiunea. A realizat un ciclu— „în presa vremii”, prin care a scos la lumina actualităţii informaţii privitoare la istoria unor localităţi sau provincii: Bucovina (Cernăuţí, Rădăuţi, Siret, Câmpulung), Dorohoi, Vaslui, Huşi, Bârlad.

După o lucrare despre”Perfecţionarea organizării muncii…”, apărută în anul 1976, care i-a fost şi teza de absolvire la Institutul Economic Iaşi pentru un Curs post-universitar, Ion N. Oprea a făcut primii paşi – timizi la început, viguroşi după aceea – în plan editorial, începând cu 2004, când a reuşit doi paşi, 2005 – au fost trei paşi. Căpătând forţă şi încredere, Ion N. Oprea a renunţat la cursele… lungi şi s-a lansat în cele de… viteză, reuşind să publice şi câte 11 volume (anul 2017). In primele şapte luni ale anului 2018, au apărut … numai patru titluri… Sigur ar mai fi măcar pe atâtea…Că anul are câte douăsprezece luni…

Dar, să ne amintim de vechea zicere latină, care, tradusă în limba română, înseamnă că nu tot ceea ce este mult e şi valoros. Analizată pe toate feţele, spusa pre lătine nu exclude din capul locului alternativa valorii. Şi nici faptul că un întreg nu este neaparat alcătuit din părţi de aceeaşi valoare. Cel puţin până în ceasul de acum, nu am auzit că un autor a realizat numai capodopere. Ceea ce mă îndeamnă să socot că din mult se alege puţinul. Aurul puţin şi valoros din mult steril se scoate.

Orice s-ar zice şi orice s-ar scrie, cărţile lui Ion N. Oprea au – toate – câteva valenţe. Pe care, în chip firesc şi dorit, mai cu seamă cititorii… profesionişti le bagă de seamă. Din păcate, nu şi critica profesionistă, care, se pare, are alte treburi. Deşi este şi aceasta o problemă, ea, problema, nu diminuează (o ignorează numai) în nici un caz valoarea operei asupra căreia nu-şi apleacă privirile. Poate fi doar o chestiune de etică profesională. Sau de opţiune, care tot într-acolo te duce cu gândul.

În ce mă priveşte, nu-mi propun (nici nu mă consider…calificat pentru un asemenea demers) să judec valoarea cărţilor lui Ion N. Oprea. Sunt numai unul din cititorii fideli. De ce? Din mai multe motive…

În primul rând, aceste cărţi sunt doldora de informaţii. Şi nu numai de factură istorică, o Istorie naţională, dar şi universală, care porneşte de la începuturile lumii şi vine până în clipa de faţă. Chiar dacă multe din aceste informaţii nu sunt inedite, e foarte bine că ele sunt aduse încă o dată şi încă o dată şi de mai multe ori în atenţia cititorilor, pentru ca ele să pătrundă cât mai adânc în memorie. Nu, însă, pentru a fi îngropate acolo, ci spre a rămâne mereu treze. Şi, poate, bune învăţătoare de minte. Ceea ce rămâne încă sub semnul îndoielii, fie şi numai dacă privim cu luare-aminte întâmplările ce ne marchează existenţa, aici şi acum. Mă tem, ca atare, că Istoria nu mai este o carte de învăţătură. Iar învăţătura se acumulează pe alte căi, pe care unii analişti cu simţul umorului, dar şi cu alte simţuri, le numesc de afaceri sau financiare. Se confesează Ion N. Oprea în interviul pomenit mai înainte: „Cu domnul Ştefan Baştă, învăţătorul, nu era glumă, nu ştiai să răspunzi la istorie ori la gramatică…" Cititorii mai vârstnici înţeleg foarte bine ce urma. Dar să nu le povestească nepoţilor, pentru că nu le-ar da crezare. Ei află că acum este invers. Adică pe dos. Elevii îi pedepsesc pe învăţători şi pe profesori. Cât despre carte, … nu mai e la modă. Vorba unui fost preşedinte: „Nici mie nu prea mi-a plăcut învăţătura, dar am ajuns preşedintele ţării…" Declaraţie pe care realităţile din ultimii vreo treizeci de ani o confirmă cu asupra de măsură, în mai toate sectoarele, îndeosebi la nivelele conducerii. Analfabeţii şi semidocţi cu diplome procurate la preţul pieţii libere fac, desfac şi încalcă legile într-o ţară care nu arată că ar mai avea o busolă!

În al doilea rând, comentariul. Informaţiile oferite de Ion N. Oprea sunt mereu însoţite de comentarii, prin care autorul îşi expune propriile opinii, fără, însă, a le contesta pe ale altora, decât în cazul în care adevărul este vizibil afectat. Ştim că în zilele noastre polemica se practică cu mult sârg, ba chiar cu prea multă înverşunare, în toate segmentele care ne compun existenţa de oameni veşnic aflaţi în aşteptarea unei lumi mai bune. Mai cu seamă în domeniul politicii, polemica întrece orice măsură; toate măsurile. Acolo nu mai există un singur adevăr, cunoscut şi recunoscut de toată lumea. Fiecare component al unui partid are adevărul partidului din care face parte, pe care îl exprimă cu o încrâncenare de uşa cortului, încălcând cu îndârjită vehemenţă nu doar normele morale. Şi naivul de mine, care mai crede acum că declaraţia mincinoasă şi negarea adevărului sunt pedepsite de lege! Dar, uită că în politică altfel stau lucrurile. Acolo este vadul cel mai cuprinzător pentru bălăcăreală. Chiar şi ofensele triviale inscripţionate pe plăcuţe de înmatriculare ilegale sunt atitudini politice. Autorităţile Statului nu au nici o treabă în chestiune, fiindcă aceasta, chestiunea, este…un mesaj politic (vezi Iohannis). Ca urmare, poliţia rutieră s-a făcut de ruşine…

Prea multe sunt, însă, întâmplările care ne tulbură zilele pentru a le cuprinde Ion N. Oprea în cărţile sale şi a le comenta, măcar pe cele mai ochioase. Totuşi… Pornind de la nişte erori (voite sau din neştiinţă) descoperite până şi în lucrări care ar trebui să fie modele demne de urmat, cum sunt tratatele de istorie, cele de gramatică, de geografie, dicţionarele ş. a., Ion N. Oprea, împreună cu alţi autori, găseşte abateri grave de la normele ştiinţifice. „Simplul bun simţ este suficient pentru a ne da seama că DEX-ul este o catastrofă ştiinţifică, un instrument de menţinere a falsului istoric. Cum e posibil ca un popor cu vechimea noastră, cu rădăcini clare în spaţiul geto-dacic (costumul popular românesc seamănă bine cu cel al dacilor de pe Columna lui Traian), cu tradiţii care se pierd în negura timpului, să nu poată păstra nici măcar o denumire geto-dacică din costumul pe care îl poartă de peste 2000 de ani?" constată tânărul istoric Daniel Roxin, căruia Ion N. Oprea i se alătură cu toată fiinţa:"Menirea acestui Congres (Congresul Istoricilor Români, Cluj-Napoca, U. B. B., 25-28 august 2016 – N. R.) este, între altele, să contribuie la reaşezarea pe baze sigure a prestigiului istoriei ca fond de cunoaştere a vieţii omenirii şi poporului român, de revigorare a cercetării ştiinţifice în domeniu, de reconsiderare a statutului istoricului în societate şi de asigurare a statutului de disciplină şcolară a istoriei, la toate clasele, profesiunile, în acord cu importanţa cunoaşterii istoriei".

Izvorâte din realităţile istorice, cărţile lui Ion N. Oprea nu ocolesc realitatea cu care suntem contemporani. El observă, cu durere, dar şi cu revoltă, că nici instituţiile cultural-ştiinţifice fundamentale nu sunt ocolite de vântoasele şi viiturile lăuntrice sau din afară. Cum Academia Română, de exemplu, despre care nu se poate spune că ar da chiar semne mai viguroase de existenţă. Totuşi, din timp în timp, mai respiră. In anul 2017, Academia Română a lansat un „Apel la identitate, suveranitate şi unitate naţională, emis de către 84 apoi de 101 academicieni, datat 2 februarie 2017, principalii lui redactori academicienii Victor Voicu, Ioan Aurel Pop şi Gheorghe Păun…" – consemnează Ion N. Oprea… ştirea. După care urmează un scurt, dar relevant comentariu: „Imediat, un grup de istorici, 28 la număr (…) au redactat un Contra-Apel, în care acuză pe confraţii lor, tot istorici, semnatari ai Apelului, pe Dinu C. Giurescu, Ioan Aurel Pop, Al. Zub, Dan Berindei ş. a., că atacă şi subminează modernizarea României (…) Celor 28 li s-au alăturat alte minţi (…) precum Adrian Papahagi, Andrei Pleşu, Gabriel Andreescu, Gabriel Liiceanu care au etichetat Apelul drept ceauşism, naţionalism, comunism, fundamentalism ortodox, venit din guri strâmbe şi ştirbe etc." Unii dintre… contestatari au mers chiar şi mai departe. Au ieşit în stradă şi au încurajat pe manifestanţii ieşiţi să-şi arate dezacordul faţă de o ordonanţă de urgenţă care, culmea, nu a fost taxată ca ilegală. „Au fost văzuţi Ion Proca, Florin Matei Popescu, Cristian Vasile, şi ei academicieni dar despre care lumea nu a prea auzit…"

În alte comentarii, Ion N. Oprea se arată mai incisiv – chiar olecuţă dur, spun unii – dar niciodată nu am citit ceva scris de el în formulări triviale; porno, cum se spune acum. El polemizează în idei, nu în exprimări picante. Acelea au devenit apanajul unor condeieri cu (mari) pretenţii, unii chiar aspiranţi la premiul Nobel, alţii doar la glorie internă, fie ea şi locală, numai să fie. Până şi reviste literare şi culturale… cultivă pornografia, în dorinţa deşănţată de a se face cât mai citite. Şi sunt, pentru că nivelul unei mari mase de cititori până la acest eetaj se ridică. Coboară, mai precis spus.

În al treilea rând, omul şi scriitorul Ion N. Oprea este un sârguincios şi împătimit cultivator al prieteniei. Impreună cu prietenii din Cenaclul de la distanţă a tipărit şi cărţi pe această temă: „Prietenie", „Cartea Prietenie, lansare şi după…", „Cu prieteni, despre prietenie" – toate apărute la Editura PIM din Iaşi. Mai sunt şi alte volume în care ideea este cuprinsă. In aproximativ un deceniu Ion N. Oprea a reuşit să strângă în jurul lui peste 200 de prieteni, din toată ţara şi chiar de peste hotare (Sergiu Brandea, din Israel, de exemplu). Cu unii dintre aceştia se întâlneşte şi tăifăsuieşte mai des; cu alţii se vede mai rar; pe unii i-a cunoscut pe la câte o întrunire culturală; pe alţii nu i-a văzut niciodată. Importante sunt firele, care nu sunt dintre cele fragile, ce-i leagă. Şi mai important este rodul acestor prietenii: cărţile.

Chiar în mijlocul verii acestui an 2018 a ieşit de sub tiparul Editurii „Armonii Culturale" din Adjud una din cărţile care poate fi considerată ca un model de conlucrare prietenească, stare care refuză orgoliile personale, egoiste uneori, sau măcar le bine temperează. „Cronică în trei – INO, ANA şi Cehaş" – este titlul volumului de peste 300 de pagini. Cine sunt, de fapt, cei trei autori? Ion N. Oprea, Ana Dumitrescu şi Constantin Huşanu. Prieteni nu de azi, de ieri, sau de alaltăieri, ci de o viaţă…a Cenaclului de la distanţă.

Apreciază, printre multe altele, profesoara Ana Dumitrescu, în această frumoasă şi de…suflet, minte şi literatură carte: „Cărţile sale sunt dedicate prietenilor. Ele formează o carte a marilor prietenii dezinteresate (…) Scrisul său este încărcat de prestanţă şi demnitate (…) Când îl întâlniţi pe Ion N. Oprea întindeţi-i o mână prietenească, fără cuvinte (…) Bucură-te de timpul pe care-l trăieşti în ziua de azi pentru că ziua de ieri a trecut iar cea de mâine încă n-a venit (…) De aceea constatăm că titlul cărţii Cenaclului nostru implică o multitudine nedefinită şi infinită de evenimente de viaţă, care vor purta imaginea şi responsabilitatea celor trei dimensiuni – ieri, azi şi mâine în trecerea lor ireversibilă spre generaţiile care vor urma…"

I se alătură Constantin Huşanu, cu noi şi bune consideraţii, care tot către prietenie te duc cu gândul. Despre Cenaclul de la distanţă, vasluianul Huşanu scrie că acesta a devenit în timp „o tribună formatoare de opinii dar şi de orientare prin hăţişul problematic al zilelor noastre. Membrii lui, veniţi din cele patru zări ale României, uneori şi de pe alte meleaguri pe unde sălăşluiesc pentru o bucată de pâine, au format o redută imbatabilă, cu oşteni de elită şi dragoste de ţară. Pregătirea lor profesională şi-n multiple profesii, uneori de nivel academic, scriitori, profesori, artişti, oameni politici, medici, ambasadori, generali, folclorişti, poeţi, studenţi, elevi, liberi profesionişti, care au făcut posibilă abordarea exhaustivă şi cu mare competenţă a subiectelor ce procupă omenirea şi selecţionate de nucleul luminat de la Iaşi -coordonatori publicistul Ion N. Oprea şi profesoara Ana Dumitrescu.

Şi îi completează Ion N. Oprea, mărturisindu-se, în dezlegarea… tainei. Deci, dar, şi această carte „Cronică în trei…" era o poveste… „Emoţii deosebite mi-a creat devotata mea colaboratoare, doamna prof. Ana Dumitrescu, deşi la început nu suporta să fie cunoscută nici cu pseudonim (C. C. Zincu) dar convinsă în timp de prof. Alexandru Mânăstireanu, Vasile Fetescu ori de cititorul Corneliu N. Handrabur, de mine sau de întâmplare ori de instinctul şi talentul ei despre care-mi povestea Marcel Tanasachi, coleg cu ea la cenaclul literar de la Liceul din Fălticeni… iată că a acceptat şi, în cele din urmă, nu numai să publice, dar mi-a mărturisit că ar vrea să scrie o carte de autor, în care să-şi adune unele din textele publicate în antologii, dar şi altele care şi le-ar dori (…) Cartea sa, aici de faţă, este adevărata istorie a naşterii şi activităţii nu doar a Cenaclului, ci geneza fiecărui volum care a trecut examenul minţii şi privirilor domniei sale, căreia, cu cele două operaţii la ambii ochi, după efortul din ultimii doi ani, îi oferă respectul şi sprijinul pe care i le datoresc… (…) Aţi observat, însă, în modestia sa, până la urmă, anticipata carte cu semnătura sa Ana Dumitrescu, a devenit… operă în trei."

Fără îndoială, ar mai fi şi un al patrulea rând, şi nu în al cincilea rând – şi aşa mai încolo – pentru că şi aceste ultime două volume, care m-au determinat să scriu atât de mult – „Istorii, comentarii, miscelanea", vol. II, şi „Cronică în trei – INO, Ana şi Cehaş" – cuprind sumedenie de informaţii şi comentarii, dar şi foarte multe mărturisiri de suflet. Toate acestea, precum şi foarte multe altele, împlinesc valoarea lucrului bine făcut, dar şi îmbălsămează cu nectarul speranţei sufletele oamenilor. Sunt adevărate medicamente, citiţi-le cu încredere şi cu minte limpede!

-&-

Nobleţea unor pledoarii

8 nov. 2018

Cel de-al treilea volum din ciclul „Istorii, comentarii, miscelanea”, publicat de Ion N. Oprea la Editura „Armonii Culturale” din Adjud, se înscrie pe linia diversităţii tematice cu care multe din volumele anterioare ale autorului ne-a obişnuit deja, în lunga şi rodnica sa activitate publicistică. Faptul se explică cel puţin în două feluri. In primul rând, multitudinea subiectelor şi importanţa acestora, pe lângă care scriitorul nu poate trece cu indiferenţă, substanţa acestora dovedindu-se deosebit de ispititoare. În al doilea rând, schimbarea registrelor îl implică şi pe cititor în procesul de înţelegere a informaţiilor şi comentariilor, realizate de condeie diferite.

Împreună cu unii din membrii Cenaclului la distanţă, Ion N. Oprea pune şi de această dată serios umărul la treabă, imprimând cărţii caracterul deja cunoscut şi adăugând unor teme abordate cu alte prilejuri nuanţe noi, mai deplin lămuritoare. În acest sens, cele cincisprezece capitole din suita „Academia bârlădeană şi Vasile Voiculescu” sunt ilustrative şi, fără îndoială, bine venite în ansamblul eforturilor – puţine, din păcate – care se mai fac în timpul de acum pentru menţinerea în stare vie a valorilor culturii naţionale.

Un alt subiect – şi acesta de o însemnătate deosebită – pe care cititorul fidel, dar şi cel ocazional, l-au întâlnit şi în alte cărţi ale lui Ion N. Oprea, este glossat pe un năstrușnic cuvânt, care nici măcar origine românească nu are: copyright. Dar căruia i s-a alăturat, spre o mai amplă înţelegere, un altul, de origine latină, preluat în limba română pe filieră franceză: cenzură. Cu toate că înţelesul celor două cuvinte nu se suprapun la modul sinonimic, acestea se întâlnesc şi chiar fac bună casă în sfera interdicţiilor. Sărind în apărarea proprietăţii intelectuale pe bună dreptate, mai ales acum, când practica hoţiei a pătruns şi în cele ale spiritualităţii, copyright se face paznicul acesteia şi adeseori al plagiatului. In cazul cenzurii, interdicţia are o mai amplă plajă de cuprindere, numai că ea nu apără un drept intelectual, ci îl supune pe acesta unor cazne.

S-a bătut – şi se mai bate încă – destulă monedă pe seama cenzurii de factură comunistă, cea care a podus multe daune în lumea scrisului îndeosebi. Dar care, în stilul bine cunoscut împrumutat dinspre punctul cardinal răsăritean, înfiera în spirit revoluţionar cenzura fostului regim, capitalist. Pe bună dreptate, eate adevărat, dar nu îndeajuns de credibil dintr-o pricină la vedere: cenzura comunistă nu era cu nimic mai…blândă decât cea capitalistă, libertatea cuvântului – vorbit sau scris – fiind doar un fel de slogan fariseic, „ai voie să spui şi să scrii numai în măsura în care îţi dăm noi acceptul”. De subliniat, însă, că aria de cuprindere a conceptului cenzură a căpătat o extindere… corespunzătoare măreţelor idealuri…Se scria într-un Dicţionar al anilor 70 în dreptul cuvântului cu pricina: „Control prealabil exercitat de anumite organe ale statului asupra publicaţiilor, spectacolelor, emisiunilor de radioteleviziune şi, în anumite condiţii, asupra corespondenţei şi convorbirilor telefonice…”

Şi unde nu s-au năpustit vajnicii apărători postdecembrişti ai libertăţii de tot felul – a cuvântului, mai ales – şi au dat deplină slobozenie vorbitului şi scrisului de-ţi vine să spui că un dram de cenzură tot ar fi necesară, de vreme ce autosupravgherea a dispărut drastic şi dramatic din piesaj. Din cel politic, în primul rând. Acum ai voie să faci orice, să spui orice, să scrii orice despre oricine. Legile scrise – nişte terfeloage! Legile nescrise, ale bunului simţ – folclor! Desigur, protejarea proprietăţii intelectuale (cea materială nu mai intră în discuţie) este un act legal şi necesar. Depăşesc, însă, acest cadru exagerările, pe care cititorul, mai ales, le întâlneşte până şi prin cărţile fără nici uu fel de valoare. Mai mult: ele risipesc hârtia, care în primul rând din lemn se face, iar lemnul… pădurile noastre.

Condeierii cuprinşi în acest volum al lui Ion N. Oprea emit judecăţi decente şi echilibrate pe seama acestei teme, larg dezbătute şi nu de puţine ori fără vreun folos palpabil. Exemplific doar prin ceea ce scrie profesorul de limbă şi literatură română (acum pensionar) Aurel Gheorghiţă, în „Opinii despre copyright”: „Există şi situaţii (din păcate numeroase), în care opere valoroase – produse ale inimii şi minţii unor autori dăruiţi – devin ţinta unor adevărate acte de piraterie! (…) Ocrotirea PROPRIETĂŢII INTELECTUALE se realizează prin convenţii şi legi, începând din 1886, când apare Convenţia de la Berna. De atunci şi până astăzi, la unele dintre acestea s-a renunţat, apoi s-a revenit la ele, au apărut şi altele, mai ales cele cerute de noutăţile din domeniul comunicării, mai cunoscute fiind aşa-numitele „Tratate ale Internetului” (…) Protejarea autorului şi a operei sale se poate realiza şi prin mijloace care să nu lezeze cu nici un chip relaţia autor-receptor (…) Ar mai fi o soluţie, dar nu ştiu câţi autori, din zilele noastre, ar admite-o: aceea că, odată trimisă în lume, opera cuiva devine proprietate colectivă”.

Altfel, la ce bun să se mai scrie cărţi?! Cel ce se teme de furt, să nu mai scrie! Sau, dacă condeiul îl zgândăreşte, să-şi ţină opera într-un sertar bine zăvorît…Apelez încă odată, la strălucitul exemplu al savantului ieşean Theofil Simenschy, care scria, în „Cuvântul autorului” la cartea sa în patru extraordinar de valoroase volume „Un dicţionar al înţelepciunii”: „Această colecţie de cugetări va fi de folos oricui, indiferent de vârstă, de cultură sau de ocupaţie (…) În felul acesta cititorul va putea lua contact direct cu gândirea cea mai aleasă a celor mai aleşi autori, din antichitate până în prezent”.

Deci, pentru a-şi dovedi valoarea, creaţia trebuie cunoscută. Şi asimilată. Necum însuşită prin furt! Acesta fiind şi sensul pledoariei acestui nou volum al lui Ion N. Oprea, mie nu-mi rămâne decât să-l felicit pentru nobleţea demersului, care, în mod sigur, nu se va opri aici.

-*-

DOREL MIHAI GAFTONEANU

Iulian Filip, profilul unui om de excepție

sau
Cei 7(0) de ani de acasă
sau
Sub semnul respectului pentru valoare
sau
O zi frumoasă de februarie la bibliotecă

26 feb. 2018

Motto: „Valoarea unui om rezidă în ceea ce dă el, nu în ceea ce este capabil să primească.” (***Albert Einstein***)

…21 februarie 2018, ora 13, 30. Biblioteca raională „*Iulian Filip*” din Drochia, Republica Moldova. Împreună cu dl Florin Simion Egner și cu dl Gheorghe Ciobanu am avut privilegiul de a fi prezenți la derularea unui simpozion științific dedicat vieții și operei lui Iulian Filip. Subliniez mai întâi că, după mai multe tentative nereușite de a mă opri doar asupra unuia dintre titlurile enunțate mai sus în ideea de a renunța la celelalte trei, m-am hotărât să le las grupate împreună, fiecare dintre ele având o încărcătură emoțională, o semnificație și o simbolistică specifică evenimentului la care am asistat și care tind să-i confere acestuia titulatura de întâmplare unicat într-o viață de om pasionat de cultură.

Iulian Filip, originar din satul Sofia, raionul Drochia, poet, dramaturg, prozator şi folclorist, doctor în filologie, Maestru în Arte, deţinător al „Ordinului de Onoare” şi al medaliei „Mihai Eminescu” este laureat al Premiului „Constantin Stere” în domeniul literaturii al Ministerului Culturii, ediţia 2017 şi al Premiului „Simion Florea Marian” al Academiei Române. Atmosferă de mare sărbătoare, o asistență numeroasă, discursuri pro cultura pline de substanță din care a răzbătut conștiința de neam și de limbă, aplauze generoase, flori, poezii, scenete, cântece, dascăli entuziaști cu atât de rarul dar al păstoririi tinerelor talente din rândul preșcolarilor, elevilor de școală primară sau de gimnaziu, liceenilor, niște copii îmbujorati de emoție angrenați trup și suflet într-un schimb la vedere a ștafetei culturale între generații, o prezență consistentă a presei, replici umoristice spontane și remarci savuroase pline de spirit, autografe, cadouri, acesta a fost rezumatul consistentei festivități a românilor de pe ambele maluri ale Prutului…

Menționez succinct numele câtorva dintre distinsele noastre gazde în ordinea în care mi-au fost prezentați la începutul reuniunii:

…**Petru Ababei**– regizor Teatrul „Cupidon”;

…**Ala Bugai**– specialist principal secția cultură a raionului;

…**Galina Mîțu**– bibliotecar bibliograf;

…**Vitalie Giosan**– vicepreședinte raion Drochia;

…**Nina Cereteu**– primar oraș Drochia;

…**Rodica Lozovan**– șef interimar secția de cultură a raionului;

…**Cristina Țurcanu**– specialist secția de cultură;

…**Victor Cemortan**– directorul Casei Centrale de Cultură.

Îi amintesc și pe invitații personali, alături de noi, ai distinsului sărbătorit, Iulian Filip: scriitorii Vasile **Romanciuc, Ianoș Turcanu, Aurelian Silvestru** precum și **Vitalie Zagaievschi**, patriarhul jurnalismului din zonă, fost redactor, publicist, președintele Cenaclului literar „*Steaua de vineri*”.

Reproducem discursul laudatio prin care i-au fost reliefate personalitatea si talentul lui Iulian Filip, dlui Gheorghe Ciobanu revenindu-i misiunea de a-l înnobila prin vorbire:

Un umanist al epocii contemporane sau Înţeleptul din cetate.

Cine şi-ar fi închipuit că, într-o zi de 27 ianuarie, acum 70 de ani, în familia gospodarului Ion Filip din Sofia se născuse cel care, peste ani, avea să devină o personalitate a vieţii literare şi culturale din Republica Moldova?

Domnul Iulian Filip a urmat cursurile Universitatii „Alecu Russo“ din Bălţi, după care a fost doctorand la Academia de Ştiinţe din Chişinău pe care le-a absolvit cu brio. Obţine titlul de doctor cu teza „Teatrul folcloric'' (popular). În anul 1970 se manifestă activ în cenaclul literar „Luceafărul" de pe lângă ziarul „Tinerimea Moldovei" debutul editorial fiind consemnat în anul 1974 cu placheta de versuri „Neîmpăcatul meşter". O altă carte de poezie îi apare în anul 1974, urmată de o plachetă de versuri intitulată „Dialoguri primordiale", editată în anul 1978.

Prima carte de versuri pentru copii, intitulată „Casa fiecăruia" apare în anul 1980 şi este premiată de Ministerul Culturii si de Ministerul Învăţământului. În anul 1981 i se tipăreşte cartea „Cenuşar-voinicul şi Cenuşăreasa-mireasa". Tot în acest an apare şi piesa pentru copii „Moara cu plăcinte", montată şi prezentată în premieră la 1 martie 1981 la Teatrul academic „Puşkin'', piesa fiind o dezvoltare a poeziei „Plăcinţele cu mărar".

În 1983, Editura Literatura artistică publică volumul de teatru popular „Primiţi Căluţul?" şi placheta de versuri „Hulub de poştă", iar în 1985 apare volumul de teatru pentru copii „Facă-se voia ta, Sfârlează!" Tot în acest an Iulian Filip devine cinefil, scriind scenariul şi versurile pentru filmul muzical „Ştiubeiul de aur", iar în 1988 un alt scenariu pentru filmul cu desene animate „Deşteptătoarele".

Anul 1990 îl consacră pe Iulian Filip şi ca autor de manuale pentru învăţământul gimnazial, fiind coautor al manualului de literatură moldovenească pentru clasa a VI-a. Iulian Filip scrie, în anul 1991, libretul operei-rock „Mioriţa", care a avut premiera la Teatrul „Ginta Latină". Pe baza piesei „Moara cu plăcinte" la studioul Telefilm-Chişinău se toarnă lung metrajul „Moara"; Editura Hyperion publică placheta „Fir de nisip", iar la „Kinoconţert" din Moscova apare cartea pentru copii „Deşteptătoarele" în limba română.

În anul 1994, Agenţia „Litera'' tipăreşte placheta de catrene şi desene „Dansul timizilor", cu o noutate absolută: grafica lui Iulian Filip. La salonul de carte i se decernează premiul „Ilie Gravorul" pentru prezentarea grafică a acestui volum. Tot în anul 1994 consemnăm apariţia manualului de literatură română pentru clasa a VI-a, ediţia a II-a, coautor Iulian Filip.

În 1996, la 2 septembrie, la Biblioteca Naţională se inaugurează „Vernisajul (aproape) integral Iulian Filip" cu 70 de uleiuri şi grafică. Tot aici au fost lansate romanul-divertisment „Cobaiul nu triumfă" şi volumul de poezie şi grafică „Mergătorul".

În 1997 vede lumina tiparului volumul de poezie şi grafică „Mamutul din frigider", apărut și în limba maghiară, iar la Editura Museum, în colecţia „Micile Americi", apare cartea pentru copii „Din neamul lui Păcală".

În anul 199, Editura Prut Internaţional tipăreşte cartea pentru copii „Ruga iezilor cei trei", formulă originală de ABC, apreciată cu premiul „Cartea cea mai bună a anului'' la Salonul Internaţional al Cărţii pentru Copii. La Editura „Litera'' apare volumul „Bibliografie Iulian Filip". Şi tot în acest an, Preşedintele Republicii Moldova îi conferă medalia „Mihai Eminescu''. În anul 2000, la editura „Augusta'' din Timişoara îi apare volumul de versuri şi grafică „Amărâtele hărţi".

Iulian Filip este coautor al manualului de limbă română pentru clasa a II-a, ediţia 2002, iar în anul 2003 Editura Libertas din Ploieşti îi publică volumul bilingv româno-francez „Un spin"/ „Une epine"; în 2004 colecţia „Poeţi contemporani din Basarabia" cuprinde volumul de poezie marca Iulian Filip „Culesales''. În 2006, la editura Bibliotheca din Târgovişte apare volumul de publicistică „Când pe morţi îi strâng pantofii, cum e mersul celor vii?". În 2007, la editura Princeps din Chişinău apare volumul „Linii şi cuvinte comunicante. Declaraţii de dragoste". În 2008 se publică volumul de proză „Fir întins", iar la Editura Princeps apare volumul „Noroc polyglot".

Şi anii 2009-2010 sunt prolifici pentru Iulian Filip. La tipografia Academiei de Ştiinţe din Chişinău apare antologia de autor „Luna-i una" cu „poezii de dragoste şi de durere din dragoste ori din lipsă de dragoste". Cartea conţine, pentru fiecare poezie, câte o lucrare din picturile poetului si volumul de teatru „Care-s sălbaticii?" Tot în această perioadă se tipăreşte antologia duplex de poezie „Puţinul (m)eu"/ „Urmele frumoase". În anul 2011, Iulian Filip publică rezultatele cercetărilor din ultimii ani- „Miracolul scenei în arta populară. Teatrul popular din Basarabia și din Bucovina de Nord: afirmarea dramaticului și poetica sincretică".

Anul 2012 îi aduce scriitorului Iulian Filip noi satisfacţii. Lucrările sale de pictură fac obiectul unei expoziţii ample, intitulată „Crucile, cumpenele, merele și acasele iuliene", UNITEM îi editează cartea

„Pălăriuță oranj și lupul din râpă”, cu care a câștigat concursul dramaturgilor. I se acordă Premiul „Ion Creangă’’ pentru toată opera dedicată copiilor în cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineri si Premiul Primăriei Chișinău pentru volumul obiceiurilor de iarnă „Să trăiți, să-nfloriți” din colecția „Mărgăritare folclorice”. La editura TipoMoldova din Iași îi apare în colecția „Opera Omnia” volumul de poezie și grafică „De ce mă doare inima”.

În 2013, la 65 de ani, apare placheta de versuri „Pentru întâlnirea cu tine’’ și volumul „Vorbitul de bine la românii basarabeni (îngândurări iuliene) ’’, Consiliul raional Drochia declară anul 2013 Anul Iulian Filip. În colecția Laurii poeziei a Editurii Prut Internațional apare volumul de versuri „Amestec de timpuri”. Este onorat cu Premiul pentru proză oferit de revista Convorbiri Literare.

Nici în 2014 Iulian Filip nu coboară ștacheta. La tipografia Academiei de științe îi apare volumul de poezii și grafică „Pescuitul în apele mele’’, la editura Prut apare cel de al doilea volum de teatru pentru copii „Comoara tâlharului’’ și ediția bibliofilă „Amestec de timpuri’’ (poezie), iar la tipografia „Print-Caro” îi apare prima carte-petală de catrene și desene, intitulată „Strungă’’.

Președintele României îi conferă Ordinul Național „Serviciul Credincios în Grad de Ofițer”, în semn de înaltă prețuire a abnegației și dăruirii cu care a contribuit la formarea tinerei generații din Republica Moldova.

În anul 2015 îi sunt publicate șapte titluri de carte din cadrul proiectului de autor „Provocările iuliene’’. Devine Cetățean de Onoare al comunei George Enescu, județul Botoșani.

În 2016, Teatrul de păpuși „Guguță’’ prezintă în premieră cel de al 8-lea spectacol după piesele iuliene „Cântă, greiere!’’, Editura Prut îi publică volumul de proze „Nuca lui Newton”, iar Editura „Grafema Libris” publică bibliografia „Iulian Filip între cărțile și părțile sale”. Editura PRINCEPS MULTIMEDIA din Iași publică volumul de poezie „ARIPI și RĂDĂCINI’’, apreciat în cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret cu Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova, iar Editura Bibliotheca din Târgoviște publică volumul de poezie și bagatele grafice „Motivul vechi de primăvară nouă’’.

În 2017, Iulian Filip este onorat cu Premiul „Constantin Stere’’ al Ministerului Culturii pentru volumul de proze „Nuca lui Newton’’, cu Premiul Național GALEX pentru cel mai bun scriitor român promotor al literaturii și cu Premiul „Simpatia Copiilor’’ la Salonul Internațional de carte pentru copii și tineret, ediția a XXI-a.

La împlinirea vârstei de 70 de ani, Iulian Filip se prezintă în fața publicului său cu noi creații literare: volumul de versuri și bagatele grafice „Poezii din dormitorul cu poezii’’, volumul „Mai primiți Căluțul”?’’, volumul „Luna-i una, merele-s mai multe’’ cu 100 de poezii de dragoste și de durere din dragoste ori din lipsă de dragoste și volumul omagial „Iulian Filip în scene interferențe’’, pregătit de Institutul de Filologie și Biblioteca Științifică.

Așadar, Iulian Filip are o carieră științifică și profesională prodigioasă, dedicându-și intreaga viata nevoilor cetății, a semenilor săi.

După care am dat citire următorului comunicat de decernare a medaliei Steaua Nordului:

Societatea Culturală STEAUA NORDULUI Botoșani, reprezentată prin:

Petruț Pârvescu- scriitor,
Mihai Cornaci- numismat,
Paul-Mircea Iordache- scriitor
Dumitru Monacu- scriitor,
Viorica Hrustovici- colecționar,
Gheorghe Hreapcă- epigramist,
Mircea Pușcașu- colecționar

și subsemnatul pe post de purtător de cuvânt, având în vedere personalitatea de excepție, cu o vastă activitate profesională în postura de cercetător al Academiei de Științe a Republicii Moldova, de scriitor, grafician și folclorist, ca semn al înaltei aprecieri pentru contribuția adusă la dezvoltarea, afirmarea și promovarea literaturii românești și în promovarea spiritului eminescian în chip de ambasador cultural binecunoscut și recunoscut prin nenumărate distincții și onoruri, pe baza criteriilor consacrate ale asociației noastre culturale: DEMNITATE, MUNCĂ, GENEROZITATE, criterii derivate din atribute de caracter, decernează medalia din aur STEAUA NORDULUI cu inscripționarea „Per aspera ad astra” în cel mai înalt grad posibil Excelenței Sale Culturale, d-lui prof. IULIAN FILIP. Distins laureat, din partea grupului nostru de pasionați de cultură, vă dorim din tot sufletul multă sănătate Dvs. și familiilor Dvs. alături de tradiționala urare de „La Mulți Ani”!

Cuvinte calde de apreciere într-o amplă prezentare a personalității lui Iulian Filip și a schimburilor culturale curente între comunitățile românești din Botoșani și Drochia a avut și dl Florin Simion Egner, coordonatorul ghidului turistic al Zonei Metropolitane Botoșani, care le-a oferit câteva exemplare din

excelentul volum recent apărut oficialităților locului pentru a se simți ca acasă atunci când (ne) vor vizita meleagurile copilăriei Luceafărului poeziei românești.

Câteva spicuiri răzlețe din cuvântul celorlalți vorbitori…

…Aduceți de mici copiii la bibliotecă să deprindă limba strămoșilor lor…

…Ce e Moldova astăzi fără de copii/ Un cimitir imens cu morți încă de vii…

…Suntem țară doar pe hartă…

…Între citit și scris este o punte de legătură cu foarte-foarte multe trepte…

…Una este să ai cărți, alta este să ai carte…

…O carte de poezie se naște din cioburi într-o anume stare de spirit pe care aidoma unui pescar trebuie să o simți si să o speculezi la vremea potrivită…

…Vin generații de noi talente, a lor va fi Moldova românească de mâine…

…Solidaritatea în bine cu oamenii de cultură de pretutindeni…

…Temelia reîntregirii în matca noastră istorică este cunoașterea trecutului…

…Avem nevoie de repere umane pozitive care să călăuzească pașii celor care vin din spate spre un viitor mai bun…

Toate lucrurile cu adevărat deosebite și vrednice de a fi memorate petrecute în această zi la Drochia sunt un bun subiect de meditație asupra trăiniciei ființei naționale românești, asupra vremurilor complicate pe care le trăim astăzi și, prin antiteză, întăresc cuvintele din spusele de mare actualitate ale Poetului:

… „Nimic nu e mai periculos pentru conştiinţa unui popor decât priveliştea corupţiei şi a nulităţii recompensate […]. Această priveliște îi ia poporului încrederea în valoarea muncii şi în siguranţa înaintării prin merit. Dându-le zilnic exemplu că, fără a şti ceva şi fără a fi muncit, cineva poate ajunge bogat şi om cu vază […] contagiul intelectual devine din endemic epidemic, trece de la restrânsul grup […] la grupuri din ce în ce mai numeroase de cetăţeni.” (Mihai Eminescu, Opere, XIII, Editura Academiei RSR, Bucureşti, 1985, p. 124)

… „*Voi arătaţi prin zilnică pildă cum corupţia e mijlocul cel mai lesnicios de trai în România. Acesta este spiritul cel rău care desface societăţile româneşti şi le nimiceşte pân-în sfârşit; acesta este veninul care dă loc la mişcări sociale şi la nemulţumire […] contribuie a destrăma spiritul public, a-l face să nu mai crează nici în drept, nici în bine, a nu mai aştepta nimic de la muncă, totul de la tertip şi de la apucătură.*” (Mihai Eminescu, Opere, XIII, Editura Academiei RSR, Bucureşti, 1985, pp. 111-120).

…Felicitări sincere tuturor participanților, gânduri de bine organizatorilor evenimentului de la Drochia și comunității culturale locale, încă o dată, LA MULȚI ANI, Iulian Filip!

-*-

VASILE GĂUREAN

Cuvinte cum nu s-au mai auzit sub Soare

2 apr. 2018

Toate veacurile vor proclama că între fiii oamenilor nu s-a născut unul mai mare decât IISUS

(Ernest Renan)

De 7. 500 de ani de la întemeierea lumii, nimeni dintre cei care au *făcut umbră pământului* (cum spune Dante Aligheri), nu s-a încumetat la asemenea rostiri:

Eu sunt lumina lumii; Cel e crede în mine nu va muri în veci; Eu sint Calea, Adevărul şi viaţa; Veţi cunoaşte Adevărul şi Adevărul vă va face liberi; Cerul şi Pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece.

Mai sunt dintre semenii noştri care te întreabă: aveţi lumină? Cei de la Electrica ne pot ameninţa că ne taie lumina. Alţii ne instalează lumina la casă nouă ori poartă lumina (o lumânare) de la noi la casa altora la

Bobotează; cer ca Goethe înainte de moarte: „mer Licht!" (mai multă lumină!), dar ca cineva să spună că …el este Lumina lumii, nu s-a pomenit nici la oamenii sănătoşi la minte şi nici la cei cu probleme mentale (spune şi Apostolul sârbilor – Nicolae Velimirovici).

Cu îndrăznire şi cu puterea de a fi crezut, le-a rostit Cel ce este de două veacuri LUMINA LUMII, HRISTOS, Dumnezeul întrupat ca om, strălucind în noaptea secolelor cu mereu şi mereu mai mare putere peste întregul Pământ.

Deşi semăna întru toate cu noi (afară de păcat), oamenii simpli au intuit degrabă, dincolo de cuvintele Sale, ceva cu totul nou sub Soare: Şi mulţimile erau uimite -notează Sfintele Evanghelii- căci El le vorbea cu putere, nu cum le vorbeau cărturarii. Aceştia din urmă exprimau păreri proprii, contradictorii, îndoielnice, discutabile. IISUS Nazarineanul are o autoritate surprinzătoare: Aţi auzit ce s-a spus celor de demult: să nu comiţi. adulter…iar Eu vă spun vouă… Acum le vorbea un alt Glas, al Celui ce făcuse Legea veche, însuşi Legiuitorul, care va desăvârşi toate şi va institui Legea Iubirii şi Împărăţia Harului.

Când -în preajma Paştelor- maimarii preoţilor trimit o gardă să-L aresteze pe IISUS la Templu, aceştia se întorc cu mâinile goale şi certaţi fiind, declară cu uimire: Niciodată n-a vorbit un om ca Acesta.

Nimeni dintre muritori n-a putut spune vreodată că el ar fi rezolvarea tuturor problemelor noastre arzătoare, că ar putea fi ***CALEA, ADEVĂRUL ŞI VIAŢA***.

Filosofia antică se chinuise secole lungi să afle ce este Adevărul. Pilat se întreba şi el, în faţa lui IISUS, vorbind mai mult cu sine despre o aşa problemă complicată şi nedezlegată: Ce este Adevărul? Nu bănuia că Adevărul nu este un concept, o teorie sofisticată, ci o Persoană, Creatorul Timpului, Universului şi al Omului. Şi care se afla incredibil, smerit- chiar în faţa sa.

Profeţind cele viitoare din istoria umanităţii, HRISTOS dă o garanţie pe care nimeni dintre oameni nu o poate nici gândi, nici rosti, nici împlini: Adevărat, adevărat vă spun vouă că Cerul şi Pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece. Le rosteşte Cel ce a creat Universul cu miliardele de galaxii stelare şi infinitatea anilor lumină… Căci de neînchipuit minţii omeneşti este mărimea puterii şi slavei fără de hotar a dumnezeirii.

Ceea ce mai marii Sinedriului n-au putut să vadă -au văzut oamenii simpli: că sub haina neobişnuitei smerenii a lui IISUS se ascundea chenotic Dumnezeul slavei şi al veacurilor, Biruitorul păcatului şi al morţii. Unind Cuvântul cu fapta în chip fără seamăn, HRISTOS ne încurajează: *Îndrăzniţi! Eu am biruit lumea, iar înainte de slăvita Înălţare la cer, o ultimă şi dumnezeiască îmbărbătare: Şi iată, Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârşitul veacului* (Mat. 29). Cine dintre oameni ar putea rosti şi garanta realiatea unor asemenea rostiri de neînchipuit celor aflaţi în lume?

Când Moise întreabă pe Dumnezeu în rugul aprins şi nemistuit: *Doamne, cine eşti TU? -ca să dea seama poporului său, i se răspunde: Eu sunt Cel ce sunt*. (**YAHWEH**). Nu ştim dacă este un nume sau o definire esenţială a dumnezeirii, adică VEŞNICIA, ETERNITATEA, atemporalitatea fiinţării (încât Biblia italiană de ex., când vorbeşte despre Dumnezeu, traduce: cu o singură vocabulă: *L`ETERNO*.

Acum însă, ucenicii şi mulţimile aud deseori o exprimare ce nu le putea fi străină urechilor*: Eu sunt viţa; voi sunteţi mlădiţele. / Cine ziceţi voi că sunt Eu?/ Eu sunt Lumina lumii. / Eu sunt una cu Tatăl…*

În *Ghetsimani*, când străjerii se apropie, IISUS le iese în cale şi-i întreabă: *–Pe cine căutaţi?/-Pe IISUS Nazaruneanul/ –Eu sunt (le zice IISUS, iar ei cad la pământ)*.

Cele mai mari spirite din istoria umanităţii şi-au exprimat admiraţia, uimirea şi dragostea faţă de Fiul lui Dumnezeu întrupat între oameni iubire ce trebuie să crească mereu şi în inimile noastre:

WILHELM LECKY (faimos istoric). *I-a fost dat creştinismului să ofere un ideal care a inspirat toate secolele, tote vârstele şi naţiunile. Istoria vieţii lui este cea mai frumoasă care s-a scris vreodată.*

NAPOLEON (împărat al Franţei), declara: *Eu cunosc oamenii. Minţile superficiale văd o asemănare între El şi întemeietorii religiilor sau imperiilor, dar acea asemănare nu există. Între creştinism şi oricare altă religie este o deosebire infinită. HRISTOS mă uimeşte. Între El şi oricare altul din lume nu există termeni de comparaţie. Nici istoria, nici natura, nici veacurile nu-mi oferă ceva asemănător. Aici totul este extraordinar.*

L. HLENKEN (enciclopedist): *Istoria lui IISUS depăşeşte orice comparaţie. Este cel mai frumos lucru despre care s-a scris vreodată. Nimic nu-i este asemănător.*

LABOULEY (scriitor francez): *După nouăsprezece veacuri, HRISTOS ne vorbeşte şi azi despre suflet, mântuire, libertate, datorie, dreptate, ca şi cum ar răspunde la glasul inimii noastre*.

H G WELLS (scriitor britanic) *IISUS din Nazaret este figura dominantă a istoriei. El se înscrie ca cel mai de seamă caracter din existenţa lumii.*

-&-

In memoriam! „Raze de suflet”- o antologie lirică și umană la douăzeci de ani de la trecerea în eternitate a poetului Teodor Vrăsmaș

29 nov. 2018

În cadrul unui proiect finanţat nerambursabil din bugetul judeţului Bistriţa-Năsăud, se află în curs de apariție, la editura Charmides din Bistrița, un volum cu poezii și mărturii despre omul Teo Vrăsmaș (1931 – 1998), la 20 de ani de la trecerea sa în eternitate, într-un volum îngrijit de inginertul şi scriitorul Niculae Vrăsmaș. Cartea cuprinde, în marea majoritate, poezii inedite, scrise în anii de tinerețe ai poetului (1949-1952), la miezul secolului trecut, dar și un important capitol despre omul care a fost, văzut de către contemporani.

După două decenii de la trecerea sa în veșnicie, profesorul Teo Vrăsmaș, poet, cercetător și important animator cultural al județului, ne-a lăsat trei volume de versuri, o dovadă a dragostei sale pentru natură, locuri natale, tradiții și trăirile sale sufletești, în timpul drumețiilor îmbibate cu poezie de dragoste și dor sau cu poeme rebele. Având o personalitate puternică și o arie largă de activități culturale, Teo Vrăsmaș a fost binecunoscut și apreciat, peste tot unde l-au purtat pașii săi, în lumea pământeană.

Dorim să-i reîmprospătăm şi noi memoria cu o fulgurantă amintire.

Era spre începutul de septembrie al anului 1966, când a trebuit să mă prezint la Catedra de Limba şi literatura română, unde fusesem fixat prin dispoziţie ministerială, respectiv la Matei, în judeţul Bstriţa-Năsăud. Nici pasul, nici gândul nu mi-au fost vreodată pe acolo, dar cutezanţa tinerească m-ar fi dus şi pe Lună de ar fi fost posibil.

Matei – locaţie între coline, cu oameni aşezaţi, români, maghiari, şcoală decentă, cu etaj, o curte mignonă, două secţii de predare, dăscălime aşijderea pe secţii, dar adunându-se în aceeaşi sală profesorală şi având aceeaşi conducere.

Repede am îndrăgit această aşezare de oameni prietenoşi, deschişi la suflet pe atunci, naţii diferite, dar de toată lauda, căci oricâte neamuri are Pământul, membrii lor nu sunt decât în două categorii: oameni şi neoameni.

Profesorii şi învăţătorimea se compuneau din tineri: familia Ecsedi (Ana şi Ştefan), Irma, dna. Şebok, Szentes, Bukkei Tery, nea Istrate, Olga, Florentina lui Lazăr (viitoarea mea soţie), Nelica preşedintelui de CAP, Suciu, Leonora (viitoarea soţie a scriitorului Iulian Patca) şi, pe care-i păstorea directorul Teodor Vrăsmas sau simplu Teo, cum îl prescurtau toţi, făcând economie de câteva consoane şi o vocală.

Directorul Teodor Vrăsmas era un autentic brad, transplantat de pe Valea Bârgăului între oamenii şi colinele ce se înălţau pieptiş, acoperind jumate de cer spre tăsărit. Avea un chip frumos, bărbătesc, elipsoidal, cu doi ochi albaştri şi irizări turcoaz, „*ferestre ale sufletului*” (cum se exprima Caragiale despre Eminescu), păr bogat, într-un amestec de şaten şi eben. M-a primit cordial, fără suspiciuni, într-o lume de vreo şaişpe fete şi patru feciori.

Asemenea unui personaj al lui Marin Preda (din O oră din August), directorul Teodor Vrăsmaş era dificil de a fi descifrat, Nu mi-l amintesc în acel septembrie cât am fost împreună să-l fi văzut râzând în hohote şi nici copleşit de ceva, încât părea să fi atins o anumită temperatură comportamentală care nici nu urca şi nici nu cobora – ca să-l parafrazez pe Marin Preda. Într-o lume exuberantă, surâzândă, domnia sa părea omul unei deosebite seriozităţi. Mărturisesc că îi stătea bine vulturului între atâţia grauri şi vrăbii.

Cu capul plin de toţi gărgăunii unui tânăr ce abia ieşise din aulele clujene, urmăream cum se începe anul, ce face directorul, citeam de zor oamenii – această „carte umană” în care şi Caragiale citea cu nesaţ (după mărturisirea lui Ioan Slavici).

Primul Consiliu profesoral – eveniment inedit pentru mine! Directorul a prezentat bilanţul anului şcolar terminat şi un plan vast, de -perspectivă, care m-a cam năucit. Naiv ca Făt-Frumos din poveste, nu mă temeam însă de nimeni şi de nimic, numai de Dumnezeu.

Pe încetul, am aflat tot mai multe despre oamenii satului, despre colegii dascăli. Majoritatea fiind tineri, mulţi cu un an-doi după liceu, nu era stabilitate: veneau unii, plecau alţii, ca la o moară. Ca director, Teo Vrăsmas era absolut fără agasări directoriale, astfel că se făceau petreceri, se încropeau pasiuni, ceva ca-n „Decameronul” lui Boccacio.

Inexplicabil oarecum, Directorul era mai retras, se distra singur, la un pahar de tărie autentic mateeană, de 55-60 grade. În niciun caz, retragerea domniei sale nu se explica prin trufia găunoasă a şefilor, care nu se amestecă cu norodul. Nefiind iscoditor din fire, n-am investigat misterul şi aşa a rămas până azi în mintea mea. (În comuna Matei, comună viticolă, consumul de vin şi alte alcoholice era sport. Se auzea -poate glumă - că la Enciu –un alt sat al comunei- un profesor a fost bătut fiindcă nu voise să bea cu turma publică. Eu însumi ţineam după oglindă o damigeană mare, cu licoare aurie, citind-o mai mereu, deşi nu în exces, fiind prea tânăr).

Domnişoara Irma, de la catedra de Literatura maghiară, era de părere că de aceea copiii sunt cam neharnici la carte din pricina metilului din strugurii hibrizi, băut de părinţii lor şi poate şi de unii dintre elevi. Cercetarea viticolă nu s-a pronunţat însă nici azi cu un verdict categoric.

Probabil în acele vremuri blânde se vor fi pritocit primele intenţii poetice ale lui Teodor Vrăsmaş, ştiind că şi lirica îşi are perioadele ei de gestare şi fermentare.

Într-o zi, de la finele acelui septembrie 1966, plin de soare ca un fagure, căzu vestea că Directorul nostru pleacă. Ei, nu se poate! Abia aşteptam să-l întâlnim, să-l luăm la întrebări: unde şi cum? Pur şi simplu nu l-a mai întâlnit nimeni dintre noi. Omul a dispărut ca meteorii cu fulminantă şi scurtă luminiscenţă. Un rămas bun, o parolă… Ne-am gândit că Inspectorul general de atunci, prof. Silviu Scripeţi, l-a trimis grabnic la o altă locaţie şi gata, profesează negreşit acolo.

Insolit, am aflat că va trebui să-I urmez la conducerea şcolii… În Facultate făcusem practică profesorală, dar managerială, …. nema. Am luat toate documentele lăsate de fostul director şi le-am studiat cu atenţie şi folos. Am admirat scrisul remarcabil de frumos, ordinea desăvârşită ce atesta perfect OMUL -o puternică personalitate. Planurile domniei sale mi-au fost documente inspiratoare de prima mână.

Mi-ar fi plăcut să-l revăd – oricât de târziu – spre a-i mulţumi pentru tot ceea ce făcuse. Azi, după atâta amar de vreme, ştiu că a trecut de zările acestei lumi şi nu-mi rămâne decât să-i fac urarea afectuoasă dintr-o poezie a lui George Coşbuc: „Să-ţi răsplătească Dumnezeu, / Că-i bun şi mare!”.

-&-

O magnifică stea s-a arătat spre Răsărit, acum două mii de ani: o stea „înţelegătoare”

13 dec. 2018

Era o vreme de toamnă spre iarnă, asemenea cu acest noiembrie-decembrie de acum, când un astru misterios s-a arătat în depărtările Persiei (babilonice spun unii), acolo unde s-a născut astrologia, strămoaşa astrofizicii de azi.

În celebra lucrare a lui Ernest Renan (1823-1892), **„Vie de IESSUS”**, acesta spune că Johannes Kepler ar fi aflat prin calcule matematice, cum că misterioasa apariţie spre iarnă, în emisfera nordică, ar fi fost o cometă. S-au emis şi alte multe ipotez. Destul ne este să ştim că straniul fenomen ceresc a făcut să pornească la drum trei călători de rang mare, numiţi uneori Crai (cu sensul de regi sau neam regal), alteori Magi (cu preocupări de cercetare a bolţii înstelate).

Purtau cu sine cea mai mare veste din istoria lumii: că în Ierusalim sau pe aproape s-a născut un mare Împărat, cum n-a mai fost altul şi căruia ei îi vor aduce închinare. Cât de primejdioasă şi lungă trebuia să fost o astfel de călătorie, nu este greu să ne închipuim azi, dar inimile lor erau pline de mare bucurie, căci misteriosul astru le arăta calea. Sf. Ioan Hrisostomul spune (în **„Omilii la Ev. după Matei”**), că astrul avea „numai aparenţa de stea” şi că „era o stea „înţelegătoare”, „care-şi potrivea mersul după călători”, „o putere cerească”. Cometele nu-şi schimbă traiectoria şi de obicei produc în omenire spaime, pe când această stea le însufleţea gândurile şi paşii. Când pelerinii sunt osteniţi, se oprea, iar când porneau, se ridica odată cu aceştia. Stelele îşi au ştiutul lor mers de la est spre vest, dar această stea are o traiectorie dinspre miazănoapte (nord-est) spre sud, mai degrabă asemănându-se cu stâlpul de foc pomenit la Exodul din Egipt. Miraculoasa stea are intenţii, gânduri. La Ierusalim, se ascunde, astfel că cei trei călători: Gaşpar Melchior şi Baltazar, sunt nevoiţi să întrebe în gura mare: „**Unde este Împăratul iudeilor, care s-a născut, că am văzut steaua lui în Răsărit şi am venit să ne închinăm Lui?”** (Ev. Matei-2, 2). Nespusă cutezanţă să intri într-un regat străin şi să întrebi despre un alt mare împărat. Ce va zice stăpânul locului? Şi încă un ucigaş ca Irod, care tremura zilnic pentru tronul său… S-a tulburat foarte tot Ierusalimul şi cumplitul Irod mai mult decât toţi, dar viclenia i-a fost mai tare decât mânia. Cheamă în ascuns craii, vorbindu-le viclean: „**Mergeţi şi cercetaţi cu amănuntul şi aflând unde s-a născut pruncul, să-mi spuneţi, ca să merg să mă închin şi eu.”** Tulburat peste poate, cheamă cărturarii cu ochii împăienjiniţi de citirea sulurilor manuscrise şi aceştia îl informează: „**în Betleem, mărite, căci zice profetul Miheia: „Iar tu, Betleeme Efrata, deşi eşti cea mai mică dintre cetăţile lui Iuda, din tine se va naşte Mântuitorul.”** Părăsind Ierusalimul, miraculoasa stea s-a arătat iarăşi magilor, umplându-i de bucurie şi călăuzindu-le calea spre Betleem.

Când Magii (cum le spun unele tradiţii) ajung la Betleem, steaua se coboară atât de mult (ori trimite o rază atât de precisă), încât Balthazar, Gaspar şi Melchior află îndată locul în care se află Dumnezeiescul Prunc, Maica lui, dreptul Iosif şi păstorii treziţi în noapte de cor de heruvimi şi serafimi. Ce bucurie cerească! Ce îmbrăţişări duioase! Ce fericire după atâta cale bătută! Magii scot din desagi daruri mari şi misterioase: aur (semn al împărăţirii); tămâie (simbol al stăpânirii); smirnă (semn al suferinţei, căci IISUS se va jertfi pentru poporul său, eliberându-l, ca un adevărat Împărat).

„Şi s-au sfinţit şi s-au slăvit/ Şi-acei ce L-au primit…”

spune colindul, ce aduce laudă crailor răsăriteni şi păstorilor, slăvitorii cei dintâi. Vor cânta colinzile prin secole faptele şi închinarea lor. **„Şi s-au sfinţit şi s-au slăvit/ Acei ce L-au primit…”** Desigur, craii şi păstorii, fiindcă I s-au închinat. Şi oricine se închină lui HRISTOS începe a călători pe drumul sfinţeniei, căci după ce s-au închinat pruncului divin, Crailor Răsăritului nu li se mai arată steaua, ci îngerul Domnului, care le dă înştiinţare, sfătuindu-i pe unde să meargă „spre ţara lor”, ocolind Ierusalimul vrăjmaşului Irod.

Cu paşi omeneşti sau de gând pios suntem chemaţi şi noi spre ieslea bethleemică spre închinare, căci **„celor care L-au primit şi cred în numele Lui –HRISTOS– le-a dat putere să se facă fii ai lui Dumnezeu”** (**In. 1, 12**) după har.

-*-

MARIN IFRIM

Omagiu pentru Stelian Grigore

4 febr. 2018

Mă uit la un film oarecare. Din toată chinuiala echipei care a realizat acest film, îmi rămân în minte spusele unei ordonanțe de general nazist: „Toată viața am avut noroc de șefi deștepți”. Un fel de a-i spune ultimului său șef că acesta e sub standardul său de ordonanță. Contextul mă prinde în mrejele sale altruiste. Îmi recapitulez lista cu foștii mei șefi. Totul e ok. Am avut niște șefi pe care, în cel mai fericit caz, îi puteam înlocui pentru câteva zile, la nevoi diferite, firești, fără pofte hulpave de a le lua locul. La un moment dat, un prieten a observat, mă rog, a considerat, că, toată viața mea,”am fugit de răspundere”. Aiurea! De multe ori am răspuns în locul șefilor. Ceva ce nu-mi aparținea decât ideatic. Nimeni nu poate răspunde în locul neîntrebatului. În fine, ajung la„tema zilei”. Cei pomeniți mai sus, fără nume, fac parte din echipa cu care am trecut prin viață. Sunt destui. Când credeam că am epuizat tema”șefilor”, a colegilor, colaboratorilor etc., acum câțiva ani, m-am pomenit în fața ochilor cu un miracol bioenergetic: profesorul Stelian Grigore! Am preferat mereu să fiu înconjurat de oameni de la care pot învăța câte ceva de bine, despre supraviețuirea morală, mai ales. De proști am avut noroc cu carul. Stelian Grigore este ultimul meu profesor de estetică a sufletului. La ora la care scriu aceste rânduri, Domnia Sa e cantonat(ă) de peste o jumătate de an, cu trup și suflet, la Puchenii de Prahova, lângă patul mamei sale, Constantina, care, anul acesta, în august, va împlini 102 ani. Vorbim zilnic la telefon. Avem motive comune să ne împlinim sufletele și spiritele. Uneori îmi permit să-i dau câte un sfat ilustrului meu profesor. Înțelege de ce fac astfel de gesturi ieșite din regulile unor școli de azi pe mâine. Calmul său e proverbial, tonifiant. Sunt tolerat în măsura în care optimismul și credința acestui dascăl de excepție îmi lasă loc în teritoriul său imens, supracontinental. Eu nu am crezut niciodată în filozofi impuși. Am avut în jur numai libertate spirituală venită din adâncimi ancestrale. Cine nu are un maestru, să nu-l caute cu lumânarea și nici în carul cu fân. De la începutul vieții maestrul e deja în noi. Suntem aleși. Lui Grigore Stelian, ajuns acum câteva luni de vârsta de 80 de ani, îi doresc să fie în viața de zi cu zi a celor dragi încă 80 de ani. Și de la capăt. Încă există speranțe că omenia și omenirea nu și-au pierdut sensul. Domnule Profesor, să vă trăiască tot ce ați făcut până acum, inclusiv bunătatea dumneavoastră proverbială. Să mergem mai departe chiar și când depărtarea va fi în sufletele altora dragi nouă. La Țintești, în comuna în care ați făcut istorie, deja sunteți o statuie. Simbolul profesorului de limba și literatura română, simbolul normalității și al credinței în cele drepte ale firii. Nu încerc să vă flatez. Suntem prea implicați unul în sufletului altuia pentru a mai avea timp de cochetării diplomatice. Sunteți un om rar, unic. Sunt onorat că, din când în când, bem un ceai împreună și punem la cale țara literară.

-&-

Dreptul la suferință. Ne mor sufletele…

In memoriam dr. Valeriu Bistriceanu și pentru Irina Darwina din icoane noro(co)ase, aceste cărnuri pe oase, fluturi pe vânt, cuvânt din cuvânt

24 apr. 2018

Am văzut ”iadul” de aici. E ceva plictisitor. Ca o dictatură universală peste un singur om. Nu zic, nu afirm, nu ifrim și nu infirm: privesc în fierăria împricinatului. E un haos foarte organizat. Mi se spune să nu vorbesc despre el, despre diavolul din reumatismele pământului. Că e ceva tabu, de parcă Dracul nu s-ar vedea zilnic în oglinzi prin ceea ce face: accidente, crime, violuri, taxe, impozite și multe altele. Am murit de câteva ori, niciodată spre Iad. Ceva se întâmplă. Ne mor sufletele. Există Dumnezeu. Uneori, am impresia că nu vrea să mă ia lângă El, alteori sunt ispitit. Am un înger în dotare. Nu-mi stă pe umeri, că nu am epoleți. Mi-a intrat în suflet, direct la tabloul de comandă. Îmi dă zilnic câte o porție de nori aritmetici, îmi spune exact unde se varsă sufletul meu. Ora exactă vine din ceva ce timpul nu poate înțelege. Din rădăcinile sângelui, de acolo unde se spune că nu există durere. Nu am văzut Raiul decât de la mică distanță, în irișii iubirii, prin gaura cheii de la ușa cerului. Îmi cer scuze pentru zilele triste sau fericite pe care nu le-am trăit lângă ai mei. Îmi cer scuze pentru tot ce nu am știut dinspre iubirea celor din jur. Eu eram ținta. Am fost iubit și urât în egală măsură. Am iubit cu patimă de politician care vrea totul, cu sânge de războinic care nu se lasă până nu cucerește o inimă transplantată, un suflet, ceva (ne)definit doar în icoane precise, luminoase, făcute cu vopseluri sangvine din cuiele lui Iisus. Îmi cer cerșeala. Dreptul la suferință. Viața e mult mai lungă decât eternitatea, e ceva de nepovestit dincolo, la viitorii cititori de legende afumate. Viața e cumplit de reală. Doare peste tot. Uneori nu exist decât în închipuirea mea, alteori cei din jur mă există, mă inventează, au nevoie de bolile mele extraterestre, cuvinte fără limbă, cuvinte pe înțelesul sufletelor urcătoare pe trepte minerale. Oriunde aș privi, în jurul pământului e doar cer. Anotimpuri ale cerului. Am ieșit din pământ amniotic, precum un gândăcel din găinațul de rândunică. Afară era lumină și m-am retras în mijlocul liniștii. Din mine crește iarbă, nu păr Darwinian. Și iarba zboară înmulțindu-se în dragoste cu vântul. Închid ochii, îmi astup urechile, îmi amân gândurile negre, trag de timp să mă ofilesc în liniște, fir de iarbă. Au căzut în mine multe stele din haos. Deja sunt un meteorit, căzut peste tablourile verzi din Grădina Maicii Domnului. Mi se spune că am norocul lângă unghii, în amprente cercoase. Nu știu ce e norocul și la ce folosește decât atunci când vreun șofer nu reușește să mă descalțe pe trecerea de pietoni. În rest, norocul e ca banul. E un fel de ochi în câș. Nu știu la ce folosește și cine îl poate da ca și cum ar dispune de abonamente divine. Norocul ți-l faci singur. E dat de ursitoarele din viitor, ele acolo așteaptă, la potou, nu atunci când te nești direct academician. Norocul trebuie muncit, trebuie suferit. Cam acesta ar fi dreptul de Drept la suferință. Zilnic văd suferință în jurul meu. Nu toate suferințele sunt precum un punct. Când suferim împreună, în doi, să zicem, dreptul la durere se împarte. De aici încolo începe iubirea și dreptul adevărat la suferință. Dreptul la cruce. Eu așa văd crucea: o împreunare a orizontului cu verticalitatea, ca un aparat de zbor silențios, bio, interminabil, plin de iarbă cu mușchi pe meteoriți mendeleevieni. S-avem iubire și înălțare!

-&-

La frizeria lui Bolintineanu. Nu ne vom mai citi nici măcar între noi…

13 iun. 2018

Azi am primit un semnal, o discuție telefonică, de la un poet român genial. Am fost tras de urechile cuvintelor. Mi s-a reproșat faptul că, în revistele de care mă ocup, reviste unde îmi distrug sănătatea și risipesc niște bănuți, sunt prezenți si scriitori care nu îi sunt pe placul domniei sale domnite. Nu e pentru prima dată când mi se sugerează sau mi se spune în clar: „Dacă sunt și ăștia pe aici, prin revistă, eu mă retrag”. Una e să te retragi de la niște manifestări cu oameni vii și nesuferiți ție și alta e să nu poți fi „vecin de pagină” cu unul sau cu altul, într- o revistă eminamente literară. În urmă cu niște ani, o familie literară, doi și doar doi, îmi cerea același lucru, să-l elimin pe poetul T. C. din arealul nostru. Nu am putut și mi-am făcut dușmani pentru cât pentru șapte vieți. E greu să fii înțelegător, să vezi fenomenul cultural dintr-o perspectivă umană, clasică, repetabilă și zadarnică în raport cu orgoliile creatorilor de tot felul. Din când în când, citesc texte dure despre Sadoveanu, Sorescu, Eugen Simion etc. De bine, de rău ei sunt clasicii fără de care nu se putea merge în amonte. Sunt în relații bune cu vreo câțiva mari scriitori. Bune în sensul unor aprecieri venite din conștiința mea dezinteresată. Pe lângă ei, am și câțiva contestatari ai valorii acestora, ceva de o ferocitate de feline în vârf de lanț trofic. Sunt greu de influențat. Nu renunț la tebelulul meu „medeleevian”. Nu cred, când e vorba de literatură, numai în piesele lui Caragiale, în poezia lui Eminescu sau în proza lui Eliade. Lumea literară dintotdeauna a fost una a unei „concurețe” oribile. Tot felul de neaveniți, poeți, critici, prozatori etc., s-au avut în lectură doar pe ei înșiși. Bietul Macedonski, un poet fabulos, încă plătește în rate faptul că l-a jignit pe Eminescu. Nula la Nula, acum e deasupra un fel de Cărtărescu. Un modern cu ace, brice și carice însușite din frizeria lui Bolintineanu și din tot ce a urmat acestuia. Pastișe de Nobel! Semnalul de azi m-a pus pe gânduri.

În literatura română e loc pentru toate geniile și pentru toți amatorii. În istoriile literare e loc doar pentru unii. În viața de zi cu zi, nu e loc pentru nimeni, fiecare cu greierele său. Nu și nu. Vom ajunge la vremea în care cuvintele nu vor mai putea suporta gândurile noastre lipsite de bucuria comunității. Nu ne vom mai citi nici măcar între noi. Literatura e doar o anexă a unui bal mascat, nu trebuie să facem din ea un fel de regat, ceva de regretat o viață lungă, atât cam cât ca să ne ajungă, că viața nu e doar șir de cuvinte, ci și o înșiruire de morminte în pagini verzi, neliterare, de la cutare la cutare… Orice ar fi, am „grila" mea. Fără Liviu Ioan Stoicu, Șerban Codrin, Cassian Maria Spiridon, Nicolae Pogonaru, Nicolai Tăicuțu, Ion Roșioru, Victoria Milescu, Roxana Mihaela Boboc, Carmen Tania Grigore, Magda Ursache, Passionaria Stoicescu și alte condeie foarte vizibile, nu văd cum aș putea înțelege ce mi-ar mai putea plăcea. Nu renunț la criteriile mele, pot renunța, dacă nu am încotro, la intoleranța unui mare scriitor care, după cum face și drege, parcă vrea să-și facă harakiri. Mai mult de atât nu pot face. Mă retrag în măduva oaselor mele hârșite, îmi oblojesc rănile și stau pe loc. Nu merg mai departe pentru că ar trebui să combat un fel de religie literară în care am crezut. Literatura nu e făcută de monști, fie ei chiar și sacri. Mă simt ca într-o frizerie patronată de Bolintineanu: tuns și frezat de un nene colorat. Să mergem dincolo de cuvinte. România nu e o republică a literelor. E doar o pagină pe hartă. Un fel de cărtăresceală la inundații de sezon, cu de toate și rezon…

-&-

„Academia bârlădeană și Vasile Voiculescu" de Ion N. Oprea (I)

18 iun. 2018

Am primit o carte deosebită, o bijuterie intitulată „Academia bârlădeană și Vasile Voiculescu", un volum în formatul celebrei colecții „Cele mai frumoase poezii". Un format mic și consistent, o carte cât o Biblie comprimată, de buzunar, semnată de Ion N. Oprea, apărută la Editura PIM din Iași. Am citit aproape tot ce s-a scris despre Vasile Voiculescu, de la George Călinescu la Ion Apetroaie și până la Florentin Popescu, însă, chiar dacă îi apreciez pe toți acești autori, cartea lui Ion N. Oprea e cu totul altceva, e scrisă cu pedanterie matematică și cu un suflet cultural rarisim. O carte pe care nu o pot cuprinde într-o cronicuță de revistă literară. O carte din care, din câte îmi dau seamna, pot să scriu o altă carte. „Subiectul" e tentant. Asta înseamnă că încep un proiect literar. Ion N. Oprea și opera sa merită să fie cunoscute de tot ce înseamnă intelectualitate românească și nu numai. 224 de pagini pe care le voi analiza cât de corect e posibil. Atâta limpezime literară, culturală, istorică, precum în viziunea concretă a lui Ion N. Oprea, nu găsești prea des. Să deschidem lada cu zestre. Spre rușinea mea, despre „Academia bârlădeană" nu știam prea multe lucruri. Citez din prefața cărții lui Ion N. Oprea, cu satisfacția omului fericit când găsește aur în cuvinte: „Întemeiată în 1915 de împătimiții și vizionarii în ale culturii G. Tutoveanu, Tudor Pamfile și Toma Chiricuță Societatea culturală Academia bârlădeană nu a fost doar o stare de spirit, ci un puternic centru de cultură națională nu numai la Bârlad ci pentru întreaga Moldovă de Jos. Aspect esențial de reținut, bine subliniat în volumul ediției anastatice alcătuit de editoarele Elena Monu și Elena Popoiu, apărut la Editura Sfera-Bârlad în 2011, dar și în cele 500 de pagini din „Mari personalități ale culturii române într-o istorie a presei bârlădene 1870-2008, volum realizat de Ion N. Oprea în 2003 și 2008, ultima ediție revăzută și adăugită, precum și de alți referenți care s-au raportat la problemă". Pentru mine Bârladul a însemnat întotdeauna orașul în care s-a născut genialul și nebunul uragan liric Cezar Ivănescu (n. 6 august 1941, Bârlad, jud. Vaslui – d. 24 aprilie 2008, București). Prin 1987, fiind în drum spre Editura „Cartea Românească", împreună cu poetul Gheorghe Istrate, văd cum, de la o distanță de vreo 30 de metri, vine spre noi marele Cezar. Părea că zboară, avea brațe largi și plutitoare precum aripile vulturilor. M-a luat în brațe, m-a sărutat și mi-a zic „Frate Marin". Am rămas cu acest șoc în suflet. Eram prea onorat. Sunt un om care nu prea călătorește. Am preferat, când eram gazetar, să-mi cunosc județul, de la cel mai mic cătun și până la reședința de județ. Cea mai lungă călătorie a mea a fost în Anglia, unde am stat două săptămâni, timp în care am fost invitat acasă la Alexandra Noica, fiica marelui filozof Constantin Noica. Fac acest excurs publicistic pentru a fi cât mai simplu de înțeles de ce cartea lui Ion N. Oprea m-a fascinat. Pentru că se referă la un poet de origine buzoiană, un mare poet, în satul căruia am fost de zeci și zeci de ori. Acum, după Buzău, Mizil, Brăila, Focșani și Râmnicu Sărat, prin cartea în discuție, mi-a intrat în suflet și Bârladul. Se spune că nu există destin, că există doar posibilitatea de a alege ce soartă vrei. Citez din cartea lui Ion N. Oprea: „Știind că unitatea culturală și sufletească a tuturor popoarelor a mers înaintea unității lor politice – avea să scrie G. Tutoveanu despre <Academia bârlădeană> în Graiul nostru nr 9-11 din 1925 – noi am răspuns la vrăjmășia celorlalte neamuri printr-o singură hotărâte: statornicirea-n inimi și-n minți a unei luminoase conștiințe naționale, prin ajutorul unei literaturi izvorâte din adâncurile sufletului românesc și răspândirea acestei literaturi până-n cele din urmă <straturi> ale neamului nostru". E vorba despre o prefață care trimite la legătura specială dintre Vasile Voiculescu și „Academia bârlădeană". Această carte trebuie „explicată" pagină cu pagină, ea reprezintă un demers cultural amplu, intens și plin de surprize spirituale plăcute. Nu știu în câte „episoade" voi putea să o prezint. E o carte tentantă, provocatoare.

-&-

„Academia bârlădeană și Vasile Voiculescu” de Ion N. Oprea (II)

19 iun. 2018

Dan Smântescu, în lucrarea „Bârladul de odinioară”, citează, în 1984, din Tutoveanu: „Calendarul nostru pe 1917 a fost primul semn de viață al Academiei bârlădene răspundea însăși Academia în revista sa Florile Dalbe nr 12-13 din din 1-15 iulie 1918 pentru R. V., ca să sublinieze interesul major pentru cultură, arătând că <această Academie a mai publicat apoi: Ștefan cel Mare de Al. Vlahuță, Din țara zimbrului de V. Voiculescu și a șasea ediție din Albastru de G. Tutoveanu, trimițând până acum din aceste cărți, gratuit, în Basarabia, peste 4000 de exemplare pentru propaganda culturală de acolo (I. N. O. p 331, Ed. 2008. Calendarul, care în fond nu era altceva decât o antologie literară care cuprinde bucăți semnate de M. Eminescu, B. P. Hașdeu, Ion Creangă, Barbu Delavrancea, G. Coșbuc, N. Iorga, Al. Vlahuță, Nichifor Crainic, Pamfil Șeicaru, Vasile Voiculescu, G. Tutoveanu ș. a. constituia dovada fierbinte de atașament a intelectualității și de solidaritate în lupta împotriva defetismului și a faimosului triunghi al morții din Modova>”. Peste ani, la una dintre edițiile dedicate Concursului Național de Creație Literară „V. Voiculescu”, aveam să o cunosc pe Sabina Măduță, o mare admiratoare a poetului și doctorului fără de arginți, care, pe propria sa cheltuială edita revista „Florile Dalbe” și dacă nu mă înșel avea și o editură cu aceeași titulatură. Vasile Voiculescu e deja o legendă. Pe parcursul acestor rânduri spontane, voi reveni cu zeci și zeci de amănunte referitoare, mai ales, la posteritatea sa. În lumea culturii românești el e considerat un sfânt. Mulți cititori, scriitori, intelectuali, văzându-i poza din sala Basil Iorgulescu, a Bibliotecii Județene „V. Voiculescu” mi-au spus că acesta are chip de sfânt. Această poză e frumos/ profesionist redată pe coperta I a cărții lui Ion. N. Oprea. E o poză care, pictată pe cupola unei biserici nu ar bate la ochi, dimpotrivă, ar putea lumina și fețele sfinților din jur. Cităm: „Despre revistele literare ale Academiei, Flori Dalbe și Graiul nostru, s-a scris recent atât în Academia bârlădeană cât și în Dacia literară, noi subliniind și aici că în ce privește realizatorii și colaboratorii lor nu s-a ținut seamă de localitatea de unde proveneau cât mai ales de munca, hărnicia, compentența și dăruirea manifestată. Rezultă acest lucru și din aceea ca < primul număr al revistei Flori Dalbe a fost închinat poetului Ștefan Petică, mort de tânăr, distrus de boală și de mizerie, pentru care George Tutoveanu a avut o mare prietenie>”. Cartea lui Ion N. Oprea e o capodoperă de devotament față de cultură în general și față de marii scriitori români în special. E un act de patriotism sufletesc și spiritual. Faptul că acest volum, dincolo de o lămuritoare și binevenită prefață, este dedicat lui Vasile Voiculescu onorează Buzăul, Pârscovul, neamul lui Voiculescu. Acum aproape două decenii, împreună cu dr. Valeriu Bistriceanu, prin Fundația Academică „V. Voiculescu, am organizat prima ediție a concursului pentru elevi și studenți „V. Voiculescu peste timp – arc de suflet”. Un concurs cu un efect cultural inimaginabil. În cele 18 ediții, am premiat zeci de elevi și studenți. Unii dintre aceștia sunt acum scriitori atestați, ca să zic așa, alții au devenit profesori (inclusiv universitari), doctori etc. Anul acesta urmează ediția a XIX, de care mă voi ocupa împreună cu o mare doamnă a culturii buzoiene: Roxelana Radu. Spun toate aceste lucruri nu pentru a mă insinua în umbra marelui Voiculescu sau în cartea lui Ion N. Oprea, ci pentru a încerca să explic in extenso ce reprezintă V. Voiculescu pentru viața culturii noastre de zi cu zi. Din păcate, ultima ediție s-a desfășurat fără fondatorul concursului, dr. Valeriu Bistriceanu, care, pe 30 aprilie 2017, a plecat la ceruri, la doar 62 de ani. Cartea lui Ion N. Oprea mi-a stârnit memoria, m-a scos din latență și levitație, mi-a oferit un excepțional prilej de mă închina încă odată marelui Vasile Voiculescu și iubitorilor literaturii acestuia!

-&-

„Academia bârlădeană și Vasile Voiculescu” de Ion N. Oprea (III)

20 iun. 2018

Nu vreau să plictisesc virtualii cititori rândurilor de față, încerc să țin cât mai aproape de intențiile autorului. Faptul că redau pasaje din prefața cărții, referitoare la excelenta activitate a Academiei bârlădene, ține doar de dorința și de insistența firească de a afla și alții ceea ce am aflat eu acum. Numai de bine. Am căutat câteva date despre onorabilul domn Ion N. Oprea, am găsit câte ceva pe *Wikipedia*. Foarte puțin. Reproduc aici: „A absolvit șase clase primare în satul natal, trei clase de gimnaziu la Seminarul „Veniamin Costache” din Iași, cursurile liceale la Colegiul „Gheorghe Roșca Codreanu” din Bârlad în 1951. În perioada 1951-1954 a efectuat stagiul militar la o unitate de la Someșeni-Cluj, timp în care a făcut și ucenicia de publicist la ziarele Scutul Patriei, Glasul Armatei și Apărarea Patriei, activitate pentru care în august 1954 a fost citat pe Ordin de front al M. A. N. ca evidențiat cu rezultate foarte bune. După lăsarea la vatră, din noiembrie 1954 și până în 1958, a lucrat ca redactor și șef al secției cultural-literare la ziarul Steagul roșu din Bârlad, iar până în 1962 ca redactor șef al ziarului Rulmentul care apărea la Fabrica de rulmenți din Bârlad, și redactor la ziarul Flacăra Iașului, timp în care a absolvit și Facultatea de științe juridice și administrative din Iași. Până la pensionare, în 1990, a lucrat în administrația de stat, în comerț și finanțele publice, fără a întrerupe

activitatea în presă, publicând în presa centrală și locală: Scînteia, Scînteia tineretului, România liberă, Presa noastră, Scânteia pionierului, Flacăra Iașului, Vremea nouă – Vaslui etc. După pensionare a continuat să lucreze la noile ziare. Monitorul din Iași, Obiectiv, Ziarul de Iași, ocupându-se de publicistica cititorilor în rubrici diferite, printre care importantă a fost cea intitulată: „Din scrisorile, telefoanele și audiențele cititorilor", care au prilejuit editarea unui volum „Cu capul pe umărul meu…jurnalistică împreună cu cititorii". După pedanteria construcției textului, am crezut că domnul Ion N. Oprea e inginer sau matematician. Orice ar fi fost să fie, cert este că are o disciplină interioară bine arhitecturizată. Îi citesc eseurile în „**Luceafărul. net**" și de fiecare dată sunt uimit de vigoarea scrisului său. Dincolo de activitatea publicistică, decentă în toate timpurile, acest autor nu prea a stat „sub vremi", cum se spune. Are în atitudine ceva ce ține de propria sa personalitate. Revin la prefața cărții: „În <Discuții literare> din **Scrisul nostru** nr 2 i se preciza lui Vasile Damaschian că Academia Bârlădeană, înființată chiar de 1 Mai 1915, < în afară de primii academicieni" > – G. Tutoveanu, Tudor Pamfile, și Toma Chiricuță, – i-a avut și pe frații lui și Virgil Nințulescu, medici, foști bursieri ai fundației lui Rochfeller, G. Alexandrescu, profesor la Liceul < Lazăr > din Capitală, C. Popescu-Gruia, avocat și profesor la Școala normal din Ploiești, M. Rădulescu, profesor la liceul din Buzău, iar ca noi veniți, pe Donar Munteanu, Victor Ion Ponta, Vasile Voiculescu, Mihai Lungeanu. I. M. Rașcu, I. Valerian, Petru Cancel, căpitanii Iulian Popovici, și G. Alexandreanu, Mihai Lupescu, domnișoara Natalia Pașa, G. Pallady, G. M. Vlădescu, G. Ponetti, C. R. Crișan, Virgil Duiculescu, I. Palodă, N. Bogescu…pân-la tineretul de astăzi: G. Nedelea, V. Damaschin, Ștefan Cosma, G. Ursu, C. Damaschin, Cicerone Mucenic, M. Panaite, G. Ioniță…care se pregătesc să continue cu entuziasm tradiția culturală a orașului nostru".

Seriozitatea cărții domnului Ion N. Oprea se evidențiază foarte pregnant și printr-o biobliografie selectă folosită cu detaliile de rigoare. Redau doar numele scriitorilor la care autorul a apelat pentru realizarea acestui discurs, nume (arhi)cunoscute în fascinanta lume a operei voiculesciene: **C. D. Zeletin, Mariu Pop, Ion Apetroiae, Florentin Popescu, Romulus Dianu, N. Crevedia, Marian Popa, Ion Voiculescu și Liviu Grăsoiu, C. Păunescu, Ion Voiculescu, Adrian Maniu, George Zbârcea, Virgil Carianopol, Victor Iova, Alexandru Oproescu, Zaharia Stancu, George Călinescu, Dinu Pillat, Alexandru Piru, Ludmila Ulițkaia, Gheorghe Penciu, Radu Voiculescu, Monica Lovinescu, Eugen Simion**. Nu cred că mai e nevoie de niciun comentariu. Aceste nume formează betonul armat al cărții. Ion N. Oprea a publicat 30 de cărți, unele cu caracter etic sau educativ, altele dedicate unor eminențe sau unor entități culturale din zona Moldovei. A publicat în colaborare încă nouă cărți. Energiile acestui scriitor parcă ar veni de pe altă planetă. În realitate e vorba despre spiritul omului care sfințește locul. Încă nu pot ieși din prefața acestui volum care, cum am mai spus, onorează Buzăul. În lunga listă de nume din această prezentare există și vreo zece buzoieni, inclusiv frații poetului *V. Voiculescu*. La timpul potrivit, tot aici, voi povesti tot ce știu, tot ce memoria mea a putut reține.

-&-

„Academia bârlădeană și Vasile Voiculescu" de Ion N. Oprea (IV)

20 iun. 2018

Ion N. Oprea, deduc din articolele sale, publicate în diverse reviste, nu doar în „Luceafărul. net", a ajuns la o maturitate de mag al universului literar în care își trăiește viață culturală. Vede cultura, scriitorii, patria literară cu o fire olimpiană. Un exemplu de intelectual echilibrat. Nu uită absolut nimic din istoria „Academiei bârlădene". Încă un citat: „Academia de la Bârlad a cunoscut apogeul eficienței sale atunci când în mijlocul ei a apărut membrul său de mare onoare, Al. Vlahunță refugiat de la Dragosloveni-Vrancea, sosind în vestitu-i car cu boi în care păzea tablourile lui N. Grigorescu, instalat mai apoi într-o casă modestă în care avea să primească nu numai admiratorii, dar mai cu seamnă pe începătorii în ale literaturii". Așa s-a întâmplat mereu în orice literatură profundă. Nu ne putem închipui literatura franceză de azi fără Arthur Rimbaud, Apollinaire, Victor Hugo etc. Mereu a fost nevoie de o scânteie, de un început, de fum și foc. Noi nu avem literatura Franței, însă, din câte tot văd, lucrări „arheologice" precum cartea domnului Ion. N. Oprea, observ că, în numai câteva sute de ani, de la marii noștri cronicari (Ureche, Neculce ș. a.) și până la poetul Șerban Codrin, de exemplu, există o evoluție cosmică. Ion N. Oprea știe ce înseamnă să recunoști reperele reale, autentice, nu-i vede doar pe inșii cățărații prin pomii celulozei tipografice vândute snobilor la prețuri astronomice. Ion N. Oprea preferă tradiția, clasicismul, istoria literară bazată pe documente, dovezi și intuiții demne de cei care, cu o creangă de pom, descoperă locurile în care se pot săpa fântâni în care există apă pură, rece și tămăduitoare. După al doilea episod al acestui serial, am primit un e-mail de la președintele fondator al Asociației Culturale „Renașterea Buzoiană", eseistul Ovidiu Cameliu Petrescu, în care mi se spune că deja nepotul lui Vasile Voiculescu, cel care, ani în șir, pe vremea dictaturii ceaușite, ne-a delectat cu vorbele sale de duh, Andrei Voiculescu, dându-ne speranțe prin niște emisiuni destinate melomanilor calificați. Domnul Petrescu m-a întrebat de unde ar putea face rost Andrei Voiculescu de cartea lui Ion N. Oprea. Firește, de la autorul acesteia, pe care, acum, în direct, îl rog să-mi trimită, dacă e posibil, încă un exemplar. Revenim la Academia Bârlădeană, prafața cărții domnului Oprea: „Ce a însemnat Bârladul, Academia bârlădeană și Al.

Vlahuță pentru literați avea să o spună Vasile Voiculescu în Lamura nr. 4 din ianuarie 1921, când lucrurile se liniștiseră: <**Academia nu era numai o perindare rece și ceremonioasă de curioși, ca în fața unui chip de idol (Vlahuță n. n.), ci o angrenare, o îmbucare vie și caldă a unuia în celălalt; o taină și un înțeles ca la o lojă de frăție ocultă. Fiecare din cei ce pătrundeau aducea apoi pe cine credea mai vrednic și totuși casa era deschisă tuturor deopotrivă. Se citea, se vorbea, se așezau temeliile viitorului, se punea la cale îzbăvirea neamului, căci mai ales aceasta era preocuparea de căpetenie a maestrului: ce putem face pentru țara care trece prin vâltoare cu capul la fund și pe care abia nădăjduiam să o scoatem leșinată pe malul pustiu de viitura apelor. De aici planuri planuri mari și adânci. Partid al ordinei, ligă a dreptății, reviste, gazete și alte organe active care ca varga magilor căutau să trăznească și să tămăduiască în același timp, toate se amestecau, se tulburau, se ciocneau ca apoi să se domolească și să se așeze într-o singură lină și slobodă curgere în graiul și prin vorba adânc cugetată a lui**>".

Fabuloasă și subtilă descriere! În 1921 Vasile Voiculescu deja gândea vertical, patriotic, democratic așa cum a făcut tot restul vieții sale. La timpul potrivit o să mă refer și la rostul acestor întruniri tip cenaclu literar, de la „Junimea" lui Titu Maiorescu până la imitațiile de grupuri literare de azi. La una dintre edițiile Concursului de creație literară pentru elevi și studenți „V. Voiculescu – arc de suflet peste timp" a fost prezentă, la Casa de Cultură a Sindicatelor Buzău, doamna Daniela Defour, fiica marelui poet V. Voiculescu, o ființă cu chip de înger, cu o voce de pian acordat cu sufletul, cu o luciditate impecabilă. Cred că aceasta a fost cel mai important moment al celor 18 ani de când organizăm acest concurs. Avem zeci de fotografii ale acestor momente ale celor 18 ediții. Le vom reda într-o viitoare carte, poate chiar în cea în care salahorim acum. Nu cunosc „regulamentele" bisericești, însă nu sunt nici atât de lipsit de simțul credinței mele profunde. Cineva mai vizibil decât „de-alde noi", cineva cu mai multă greutate convingătoare în cuvânt, ar trebui să facă demersuri pentru ca Vasile Voiculescu să fie trecut în rândul sfinților poporului român! Eu deja când mă închin și lui. În cartea sa, Ion N. Oprea realizează un portret voiculescian demn de semnul crucii. O Casă memorială „V. Voiculescu" e prea puțin, e ceva de rutină.

-&-

„Academia bârlădeană și Vasile Voiculescu" de Ion N. Oprea (V)

21 iun. 2018

Cred că e nevoie de câteva precizări. În primul rând, îmi cer scuze pentru unele greșeli din acest serial scris nu atât în grabă, cât în teama de a nu pierde bioritmul tastaturii! Dacă aceste rânduri vor deveni carte în toată firea, vom face tot ce e posibil să punem lucrurile „la punct". Mulțumesc celor care mi-au scris și s-au declarat solidari cu demersul meu. E vorba despre nume grele ale literaturii actuale. O mare surpriză, dincolo de coincidențe, mi-a făcut-o prietenul meu de nădejde, profesorul de română, criticul literar și prozatorul Gheorghe Postelnicu, care, într-o cronică literară, dedicată volumului Mărturii buzoiene în colecția Academiei Române de Ilie Mândricel, buzoian și dumnealui, cronică publicată în Armonii Culturale în data de 20 iunie 2018, printre alte observații deosebite strecurând și acest formidabil fragment: „Ca voiculescolog, am fost satisfăcut să aflu cărțile marelui medic și scriitor care odihnesc în depozitul Academiei. E vorba de cinci volume de poezii (Poeme cu îngeri, Pârgă, Destin, Urcuș, Întrezăriri) și de cinci piese de teatru (La pragul minunii, Demiurgul, Duhul pământului, Umbra și Fata ursului). Împreună cu acestea se află „Amintiri despre Vlahuță" (Prefață de Constantin Rîuleț, Slobozia, Ed. Lumina Poporului, 1927), „Cartea misionarului. Îndreptar cultural" (Craiova, Scrisul românesc, 1930), „Sifilisul. Îndreptar și pentru cei bolnavi și pentru cei sănătoși" (București, Ed. Librăria de Stat, 1930), „Mierea ca hrană și îndreptar al sănătății" (Brăila, Ed. Presa, 1940). Orice confrate buzoian poate verifica dacă operele sale au ajuns, pentru eternitate, în depozitul nobilei instituții sau dacă editurile au trișat". Gheorghe Postelnicu este născut în satul lui Vasile Voiculescu, fiind cel mai important intelectual din zonă și nu numai, membru titular al Uniunii Scriitorilor din România. Atât Ilie Mândricel, cât și Gheorghe Postelnicu au acea înzestrare rară a pedanteriei, a meticulozității profesionale precum cea a lui Ion N. Oprea. Revenim la cartea domnului Oprea: „În jurul maestrului, în anumite ocazii, se strângeau 20-30 de oameni < în toată firea > scriitori, preoți, învățători, <băștinași sau refugiați>, întâlniri la care Vlahuță era nelipsit. El lua parte la dezbaterile care se vor numi ale Academiei de la o masă mică, de lângă un pat pe care, de multe ori, era nevoit să se întindă. De acolo, îi cuprindea pe toți cu acea privire caldă, dar răscolitoare, călăuzindu-le gândurile într-o apropiată și strânsă înmănunchere de cugete și fapte care aveau să facă cinste orășelului care era Bârladul copilăriei sale. Bârladul acelei copilării total nefericite în care a resimțit mereu lipsa nu numai a căldurii părinților, ci și răceala străinilor. Avusese mereu însă, alături, cărțile…". Cartea lui Ion N. Oprea a apărut în anul 2012, între timp, despre Vasile Voiculescu s-au scris și alte volume. Deocamdată ne rezumăm la profunda documentare a autorului nostru, care, într-un capitol aparte publică „Mărturii despre epocă, biografie și opera". Iată cine a zăbovit cu spiritul și cu sufletul la nemurirea lui Vasile Voiculescu: Aurora Alucăi, Alex Oproescu (fost director al Bibliotecii Județene V. Voiculescu din Buzău, numele instituției fiind dat la inițiativa sa insistentă), Rodica Pandele (antologie, prefață, tabel

cronologic, bibliografie critică selectivă), Lizica Mușatescu (Prezentare „V. Voiculescu în pagini de corespondență” în „Cronica” nr. 20/ 1967), Emil Manu, tot prezentare la corespondența inedită a lui V. Voiculescu, în „Luceafărul nr. 50/ 1969, la acestă corespondență referindu-se și Marius Pop în „Orizont”. La slujbele morale închinate marelui poet a contribuit și Romulus Boteanu (în „Bârladul de odinioară și astăzi (1982 și 1984). În 1996 a apărut, la Editura „Vremea”, volumul „Prigoana” – documente ale procesului C. Noica, D. Pillat, N. Steinhardt, Al. Palelologu, A. Acterian, Sergiu Al-George, Al. O. Teodoreanu (Păstorel) etc. Lista celor care și-au dedicat o parte din activitatea lor literară omului și scriitorului V. Voiculescu este impresionantă. În această privință, cartea lui Ion N. Oprea are și aspectul unui monument dedicat acestor „eroi” ai literelor.

-&-

„Academia bârlădeană și Vasile Voiculescu” de Ion N. Oprea (VI)

22 iun. 2018

Ne apropiem de finalul prefeței cărții lui Ion N. Oprea. Ca o concluzie, în ultimele rânduri, se spune că „Academia bârlădeană a fost o școală a prieteniei”. Citesc și nu pot crede, dar n-am încotro, trebuie să recunosc că, în țară, în provinciile noastre eterne, au existat și există oameni la fel de meticuloși precum venerabilul și regretatul nostru istoric literar Alex Oproescu: „Când, între anii 1924-1927, la București apărea revista culturală Țara de Jos, sub conducerea lui G. D. Rânzescu și colaborarea colegilor lui de la Bârlad, C. Cotoranu, Al. Lascarov Moldoveanu, Atanase Mândru, G. Nedelea, Ion palodă, Gh. Tașcă, G. Vlădescu-Răcoasa, G. Cârjă, D. Iov, I. Valerian, Ioan Antonovici, Virgil Duiculescu, N. N. Vasiliu, și G. V. Botez, spiritul bârlădean și scopurile publicisticii s-au păstrat: <Desfășurând de pe zidurile vechii cetăți de cultură, care a fost Bârladul, steagul credințelor și aspirațiilor de odinioară, nădăjduim să reușim să strângem din nou rândurile luptătorilor vechi și noi, pentru a începe cu toții munca de deșteleniere a ogorului, deopotrivă de scump fiecăruia. Faima de altădată a Palodei, vechile ei tradiții culturale, exemplul fecund al înaintașilor, sperăm să fie pentru toți, fără deosebire de credință sau culoare politică, categoric îndemn la muncă… >”. Aș mai adăuga încă vreo câteva nume importante care au contribuit la „răspândirea” operei lui Vasile Voiculescu, nume existente în cartea lui Ion N. Oprea, cu precizări absolut ceasornicărești, cu detalii, titluri de cărți, edituri, anii apariţiilor etc. Ne rezumăm doar la aceste nume: Valeriu Anania, Paul Anghel, Ion Apetroaie, Nicolae Balotă, Ury Benador, Mihai Beniuc, C. L. Bercuș, Mircea Braga, Virgil Carianopol, G. Călinescu, Șerban Cioculescu, Florentin Popescu, Maurice Cognac, Fernand Comte, Mihail Constantinescu, Pompiliu Constantinescu, Victor Crăciun, Ovidiu S. Crohmălniceanu, Constantin Daniel, Romulus Dianu, Zoe Dumitrescu Bușulenga, Ileana Ene, N. Florescu, Danielle Fauilloux, Liviu Grăsoiu, L. N. Herescu. „Lista” e mult mai consistentă. O vom continua. Acum vreau să spun doar că, dintre toți voiculescologii serioși, calificați, cel mai pertinent și mai fidel operei marelui poet, se dovedește a fi scriitorul de origine buzoiană Florentin Popescu, autor a nu mai puțin de 10 (!) cărți dedicate „doctorului fără de arginți”. Și încă ceva, la Concursul Național „V. Voiculescu”, la categoria seniori, Marele Premiu i-a revenit unei scriitoare din Iași, născută în București, absolventă a celebrului Colegiu Național „B. P. Hașdeu” din Buzău, o scriitoare de notorietate indiscutabilă, respectată pentru condeiul cu acid sulfuric din vârful cuvintelor: Magda Ursache. Pentru mine, cartea lui Ion N. Oprea este o revelație, o confirmare că există și credință literară, ceva subsidiar, nu găsesc alt cuvânt, credinței noastre în litera și Cuvântul Celui de Sus. Îmi amintesc cum regretatul doctor Valeriu Bistriceanu se bucura de fiecare ediție a concursului pentru elevi și studenți. Timp de câteva zile, înainte de festivitatea de premiere, dădea în clocot molcom, la foc mic și mă tot întreba câți concurenți avem, câte premii putem da etc. Mereu totul a fost în regulă. Domnul doctor Bistriceanu nu făcea acest efort pentru el însuși, era vorba de niște cheltuieli consistente. Prin acești copii premiați, parcă voia să ajungă în intimitatea cerească a lui Vasile Voiculescu. Cred că a reușit, cred că cei doi sunt împreună și se amuză zeiește de credința noastră în materia de zi cu zi, nu în eternitatea spiritului, în această scară la cer, ca să-l citez pe Marin Sorescu, un vers din ultimul său poem scris pe patul de teleportare în lumea celor drepți. Domnul Ion N. Oprea mi-a dat de lucru, cum se spune, mi-a pus la muncă lenea gândului. E ceva de gimnastica spiritului, de curiozitatea eternă a omului aflat mai mereu între dileme.

-&-

„Academia bârlădeană și Vasile Voiculescu” de Ion N. Oprea (VII)

22 iun. 2018

La noi la Buzău, dacă nu ar fi existat Alex. Oproescu, unul dintre cei mai calificați bibliotecari din România, Vasile Voiculescu ar fi fost uitat în proporție de cel puțin 90 la sută. Vorbesc precum un contabil. Casa Memorială a lui Vasile Voiculescu a fost refăcută pe vremea lui Ceaușescu, datorită lui Lazăr Băciucu, a

lui Alex Oproescu și a altor câțiva oameni de cultură care au preferat anonimatul. Astăzi se bat cu pumnul în piept alții, ei culeg, sau vor să culeagă, trufele! Avem timp pentru toate. Ne întoarcem la cartea domnului Ion N. Oprea: „Vorbind despre Scrisul nostru, altă revistă a Academiei, 1929-1931, consemnam rolul lui G. Tutoveanu (p 424 din cartea citată), arătat de Alexandru Tutoveanu, membru al Academiei, în viața acestei instituții: <Generațiile primului război mondial au văzut pe George Tutoveanu conducând căruțele încărcate ce scriitorii de atunci, nu numai din Moldova, ci din toate provinciile românești aflate în exod. Unde se duceau? Ce voiau? Cu ce mijloace? Numai voința săvârșește astfel de miracole >". O excepțională imagine a vremurilor literare de vârf: Alexandru Vlahuță, Vasile Voiculescu et. comp în căruțe spre satisfacerea educativă a nației! Nu tu automobil Mercedes, nici avion spre Paris, nici vorbă de Premiul Nobel sau de zăpăcitul de la Slobozia, Dinescu și nu mai știu cum, mare latifundiar peste ogorul literelor sovietizate discret după 1989. La Bârlad a existat o incredibilă mișcare patriotică. Ion N. Oprea a intuit cu precizie acest fapt: „În anii 1916-1917 și următorii, când România a gemut sub năvala armatelor habsburgice și willhelmine „Academia Bârlădeană" rămăsese unica noastră academie în căruță, care străbătea drumurile spre sate, ca să spună văduvelor și orfanilor, părinților, tineretului combatant pe fronturi că nu s-a terminat, că nu se poate termina războiul acela decât prin dreptate, și că până la ultimul român trebuie să lupte, că fără luptă nu se poate isprăvi nimic din calvarul lumii guvernate de Împărați". În concluzie, „Așa s-a făcut atunci România Mare!". Începând cu următorul episod vom intra în sensul unic al cărții, toate cuvintele ducând către Vasile Voiculescu. Interesant ar fi dacă, în timp rezonabil, cum se spune, autoritățile locale, la la Pârscov sau de la „vârful" Buzăului, ar publica o carte unică. A fost ideea lui Alex Oproescu. La casa Memorială „V. Voiculescu" de la Pârscov există o carte de onoare, un fel de dosar masiv, în care, în fiecare an, la „Zilele Voiculescu" semnează în acele pagini albe toți scriitori (și cititorii) care au câte ceva de spus despre opera acestuia. Cred că e vorba despre cel puțin două volume masive cu dedicații, observații, impresii etc. Sper să nu se piardă aceste „caiete". Nu cumva să ajungă și ele la groapa de la Berevoiești. Și încă ceva, nepotul lui Vasile Voiculescu, un nume al rezistenței anticomuniste, e prea puțin consultat în privința unchiului său. Andrei Voiculescu, dincolo de moștenitorul testamentar al drepturilor de autor al operei voiculesciene, este un om care știre să respecte coloana vertebrală a familiei Voiculescu. Eu îl admir necondiționat și mă mir cum și cât de profesionist îl ocolește presa literară. Ceva încă nu este în regulă. Să te iubească Bârladul, să te uite latent Buzăul și să te bage Bucureștiul (sinonimul Gomorei…) la pușcărie ține de ironia sorții. S-a spus că Vasile Voiculescu este un martir. Este cel mai precis „diagnostic" critic și creștin referitor la acest om cu totul și cu totul dedicat simplității vieții, altruismului ca formă creștină dincolo de logica celor care nu-l pot înțelege nici măcar pe Dumnezeu. Datorită lui Ion N. Oprea urmează pagini/ parapagini cel puțin convingătoare despre genialul poet, prozator și „doctor fără de arginți"…

-&-

„Academia bârlădeană și Vasile Voiculescu" de Ion N. Oprea (VIII)

24 iun. 2018

Am ajuns și la meritele incontestabile ale autorului, le vom lua ca atare, pe rând. Lucrez într-un fel atipic pentru că această carte m-a luat prin surprindere. Citez din postfața volumului, din excelenta pledoarie culturală a prof. Cornelia Sechi: „Cartea lui Ion N. Oprea – Academia bârlădeană și Vasile Voiculescu – este un prețios studiu critic, un dar pentru contemporani și urmași, ca modalitate de cunoaștere a unor comori aparținând culturii românești. Ca structură, titlul însuși sugerează alcătuirea ei în două părți. Prima parte se impune prin valoarea documentară privind apariția Academiei bârlădene(…) În partea a doua precumpănește caracterul de critică literară, iar din punct de vedere al structurii se remarcă patru secvențe care adesea fuzionează". Chiar acum, când scriu aceste rânduri, primesc un telefon de la un amic care mă anunță că, la Pârscov, satul lui Vasile Voiculescu, se lansează o carte, și că, printre combatanți, se află și președintele Asociației Culturale „Renașterea Buzoiană", Ovidiu Cameliu Petrescu. Sper să fie acolo și Gheorghe Postelnicu, pârscovean get-beget, scriitor căruia, de-aș putea, i-aș da rubrică fixă în „România Literară" sau în „Convorbiri Literare", o rubrică remunerată nu ceva de amorul artei. Deși Pârscovul este locuit și trăit de oameni de toată isprava, eu tot am senzația că, fără Vasile Voiculescu, satul acesta ar fi fost la fel de anonim ca multe alte așezări buzoiene. Cartea de identitate a Pârscovului este Vasile Voiculescu. Îmi cer scuze anticipat celor care nu vor înțelege sensul onest al acestei afirmații. Romulus Dianu, membru al Academiei, în revista „Ramuri" nr. 77/1970, p. 14: „*L-am cunoscut în anul 1917, la Bârlad, ca pacient, apoi în casa unchiului meu, poetul G. Tutoveanu, din strada Vornicul Sturdza, unde se afla una dintre cele mai harnice și mai modeste academii, o adevărată academie în căruță, de propagandiști ai moralului Moldovei, năpădită de foame și tifos exantematic. Printre academicienii bârlădeni se aflau Al. Vlahuță, Artur Gorovei, I. M. Rașcu (poetul aproape uitat astăzi, traducătorul lui Albert Samain și Marcel Schwob) și Victor Ion Popa. Voiculescu, îmbrăcat într-o haină soldățească, de culoare kaki, purta pe umeri trei trese de tablă și o cruce roșie pe guler: era medic căpitan… Cu bărbuța lui roșcată, slab și molatic (cum nu sunt, de obicei, oamenii slabi), Voiculescu venea de*

la spital, de la spitale, intra prin casele oamenilor și făcea mai ales operă de higienist decât de medic curant". Pe lângă cei enumerați în paginile anterioare, despre V. Voiculescu au scris și: D. Const. Ionescu, Nicolae Iorga, Gheorghe Boldur-Lățescu, Eugen Lovinescu, Nicolae Manolescu, Adrian Maniu, Dumitru Micu, Constantin Miu, Balcica Măciucă, Dinu Moraru („Discreția binelui și strălucirea geniului și Convorbire cu d-na Gabriela Defour, în „Lumea magazin" nr. 4/1997), Octavian Moșescu, George Muntean, M. Nițescu, Jules Niculescu, Ion Orcăsu, I. Oprișan, Zigu Ornea, Ovidiu Papadima, George Pațurcă (profesor la Sorbona, râmnican de origine), Gheorghe Penciu, Cornelia Pillat, Dinu Pillat, Ion Pillat, Delia Pop, Marius Pop, Liviu Rebreanu („Jurnal, I, II, text ales și stabilit, studiu introductiv de Puia Florica Rebreanu. Addenda, note și comentarii de Nicolae Gheran, Editura Minerva, București, 1984), Ion Rotaru, George Sbârcea, Andre Scrima, Roxana Sorescu, Francois Jean Soulet, Zaharia Stancu, Dumitru Stăniloaie, Vladimir Streinu, Tudor Branişte-Teodorescu, Mircea Tomuș, Mihai Ungheanu, Tudor Vianu, Marin Voiculescu și Mircea Anghelescu. Elena Filipaș-Zaharia, Eugen Simion. Firește, despre opera și viața lui V. Voiculescu au apărut mult mai multe articole și cărți. Nu mă aventurez într-o documentare de o anvergură imposibilă. Mă mulțumesc cu selecția foarte exigentă a domnului Ion N. Oprea. Când scriu aceste rânduri am impresia că îl aduc pe V. Voiculescu acasă, la Pârscov, în pământul său natal, ceva în nota aducerii oaselor lui Nicolae Bălcescu dintr-o criptă din orașul Palermo, scuzată fie-mi comparația. Sper să pot descrie, că nu fac nimic altceva decât să descriu, în întregime cartea domnului Ion N. Oprea, să o văd bună de tipar și să-l invit pe acest patriot literar la Pârscov, la o lansare pe care o merită din toată profunzimea lui V. Voiculescu.

-&-

„Academia bârlădeană și Vasile Voiculescu" de Ion N. Oprea (IX)

28 iun. 2018

Prin acest volum, Ion N. Oprea și-a expus credința literară, preferințele textuale și ideale, atitudinea de scriitor cu etică și epică. Nu mai avem și nu vom mai avea curând astfel de oameni devotați, din interiorul ființei, nației lor ancestrale. Cartea sa are un fel de cheie secretă, oferă, fără patimă, cu discernământ de neurochirurg, o realitate valabilă și în trecut și în prezent și în viitor. Realitatea nu înseamnă a apăsa pe secunda prezentului. Am citit multe cărți, timpul mi-a permis acest lucru. Am avut acces la o parte semnificativă a literaturii lumii. Am lucrat într-o bibliotecă imensă pentru un singur om firav cum sunt eu. Știu ce înseamnă o carte care nu te lasă să (a)dormi. Cartea lui Ion N. Oprea, paradoxal, oferă liniște, răbdare și transmite o impresionantă lecție de istorie inclusiv, sau mai ales, literară. Chiar azi am primit încă un exemplar al acestei cărți rarisime, pentru Andrei Voiculescu, nepotul marelui poet, în același pachet primind și alte două cărți consistente care demonstrează puterea de muncă a acestui scriitor inconfundabil: „Mălin vestitul revoluției" (Antologie ziaristico-scriitoricească" și „Bucovina în presa vremii". Le voi prezenta cât de curând. Sunt onorat. Cităm din cartea lui Ion N. Oprea: „Momentul când Voiculescu l-a cunoscut pe Vlahuță i-a prilejuit tânărului medic un portret realizat pe măsura talentului celui care avea publicat deja primul volum intitulat chiar așa, <Poezii> (1916)". La rândul său Voiculescu confirmă: „A fost către toamna anului 1917 când l-am văzut întâia oară în viața mea. Ședea în fața unei gherete din din piață, unde se vindeau zarzavaturi și unde mulțimea se înghesuia prinsă de neastâmpărul așteptării. Și omulețul oprit în drum privea cu o expresie așa de sfâșietoare gloata aceea ce se strivea împinsă de spaimele traiului, că fără voie am stat să-l privesc la rându-mi. Atunci l-am asemuit numai cu Vlahuță, așa cum îi văzusem mai de mult chipul într-o carte. Când m-a băgat de seamă, și-a tras, parcă înapoi în fundul urechilor, luminile ce se răsfrângeau ca o trâmbă, înfășurând calm mulțimea…A plecat fără să se uite îndărăt. Câteva zile mai târziu, un prieten mi-a spus că Vlahuță este într-adevăr oaspetele Bârladului, unde îl azvârlise valul pribegiei" („Lamura, 4 ianuarie 1921). Pentru mine, un altruist inocent, nu înțeleg de ce cartea domnului Oprea, dedicată lui Vasile Voiculescu, nu a fost comentată/prezentată/criticată sau lăudată în „presa de specialitate". Această indiferență cinică față de munca altuia e o boală românească specifică. Nu avem demnitatea de a recunoaște că există și alți scriitori care au un cuvânt de scris sau de spus. Nu sunt avocatul acestui scriitor. Pentru acest volum, care, din câte am înțeles, se știe încă de la apariția sa, în 2012, autoritățile din Pârscov nici măcar nu au tresărit a lectură obligatorie. Domnul Ion N. Oprea trebuia încă de atunci declarat Cetățean de Onoare al Pârscovului. Și nu numai domnia sa, ci și Florentin Popescu și toți cei care au pus suflet și muncă întru cinstirea unui sfânt. Niciodată nu e prea târziu, dar și când e prea târziu nu e bine deloc. Marelui voiculescolog Alex Oproescu abia acum i se recunosc marile uriașele culturale la el acasă, la Nehoiu, orașul său natal, urmând ca, la inițiativa lui Ovidiu Cameliu Petrescu acesta să fie declarat post-mortem „Cetățean de Onoare". Uneori animatorii culturali văd ceea ce nu pot să vadă cârtițele, criticii literari cu morgă și dric în tot ceea ce produc. Pentru mine, Ion N. Oprea este un intelectual care are „pătrățica" sa distinctă în tabelul memdeleevian al literaturii române. Suntem o nație ciudată, flecară, plină de nonsens comunitar. Nu știm să ne respectăm valorile, munca, cinstea și idealurile pentru care, cândva, alții și-au dat viața.

-&-

„Academia bârlădeană și Vasile Voiculescu” de Ion N. Oprea (X)

30 iun. 2018

Până să citesc acest volum, credeam că știu aproape totul despre Vasile Voiculescu. Acum, în această lucrare – de doctorat, aș zice eu -, găsesc informații la care pur și simplu nu am avut acces din vina mea. Asta nu înseamnă că subapreciez celelalte cărți dedicate marelui nostru poet. În postață, referindu-se la relația dintre Vlahuță și Voiculescu, prof. Cornelia Sechi, scrie, într-un stil greu de combătut, ferm și precis, printre altele: „Prima secvență surprinde legătura scriitorului Academiei Vasile Voiculescu când a locuit la Bârlad, dar și după aceea. La Bârlad văd lumina tiparului poeziile <Din Țara Zimbrului> (1918), iar mai apoi cele din <Pârgă> (1921). În legătură cu apariția acestor opere, scriitorul mărturisește: <Datorită lui (lui Vlahuță) am scris cele mai multe poezii strânse în volumele din Din Țara Zimbrului și Pârgă. Îi plăcuse primul meu volum intitulat Poezii și mă zorea să scriu!>. Despre marea prietenie cu autorul romanului „Dan”, V. Voiculescu afirmă: „Așa, mai bine de un an întreg, am avut nespusul noroc să trăiesc nu numai alături, dar chiar în intimitatea lui Alexandru Vlahuță. N-a fost un gând al meu pe care să nu i-l spun, n-a fost faptă de care să nu știe”. Prin prezentarea acestui volum nu vreau sub nicio formă să știrbesc meritele autorităților buzoiene întru cinstirea poetului-martir. A făcut fiecare instituție ce a putut face la vremea aceea. Startul l-a dat Lazăr Băciucu, fost redactor-șef al ziarului „Viața Buzăului”, apoi mare șef PCR pe județ, un om care a lăsat în urmă o amintire plăcută tuturor celor care l-au cunoscut. O legendă! El e cel care a decis existența Casei Memoriale V. Voiculescu de la Pârscov. Apoi ar mai fi Alex Oproescu, care, cu o îndârjire eroică, a reușit să dea/obțină numele marelui poet Bibliotecii Județene. Unii se laudă și alții muncesc. Există prin târg inși care pretind că au construit cerul de deasupra Casei Memoriale V. Voiculescu. Iată cum și cine, la nivelul modestiei curate, a muncit pentru această Casă Memorială. Prin 1997, când Casa era „asezonată” de mult timp, am fost solicitat să mă ocup de gardul terenului și casei în care a locuit V. Voiculescu. Eram regizor tehnic la Teatrul „George Ciprian” din Buzău. Am plecat la Pârscov cu toată echipa tehnică a teatrului: Grigore Meica (mașinist-șef), Ilie Gabriel (sonorizator), Costel Baboi, Grigore Podeanu, Corvin Peneș (mașiniști), Constantin Craiu (maestru de lumini), Adrian Văduva (electrician). Am făcut un gard ireproșabil de fier cu fundație de beton. Am muncit cu pioșenie. Nu pot să nu evit o mică istorioară de la fața locului. Mașiniștul Podeanu – alintat de noi cu diminutivul Noni -, la un moment dat a găsit o monedă sub părul din curtea Casei Memoriale. Curios din fire, a început să răscolească prin iarbă. A găsit încă o monedă. Bani noi, nu cine știe ce comori istorice. Din acea clipă, din când în când, aruncam în iarbă, sub păr, câte o monedă. Toți știau ce se întâmplă, toți se prefăceau că sunt în căutare de „fise”, însă numai Podeanu era cuplat în arheologia ierbii. Îmi amintesc cu plăcere de tot ceea ce ține de viața, opera și postumitatea lui Vasile Voiculescu. Scriu toate aceste întâmplări, care, unora le pot părea insignifiante, cu sentimentul profund că volumul domnului Ion N. Oprea mi-a declanșat o stare de alertă în memorie. Constat că și eu, ca și mulți alți confrați, începuserăm să-l uităm pe marele poet. Acesta e rostul cărților autentice, vorba unui personaj din opera lui Zaharia Stancu: „Să nu uiți, Darie”. Acesta, cred eu, e și scopul cărții domnului Ion. N. Oprea: neuitarea sfinților limbii române!

-&-

„Academia bârlădeană și Vasile Voiculescu” de Ion N. Oprea (XI)

1 iul. 2018

În „Bârladul de odinioară” (pag. 556), Marius Pop scrie: „Absolvent al Facultății de medicină din București în 1910, V. Voiculescu avea experiența peregrinărilor profesionale, dar și cunoașterea realităților zguduitoare ale satului românesc, bântuit de foamete, mizerie și lipsuri. În scurt timp, Voiculescu fusese numit, detașat ori transferat în mai multe circumscripții sanitare din județele Gorj, Ilfov, Dâmbovița, iar la 1 iulie 1917 îl găsea medic la Casa Centrală de pe lângă Corporația Sf. Constantin și Elena din Bârlad, ca după 20 de zile să fie medic-șef al Spitalului nr. 472 din oraș, iar la 26 ianuarie 1918 – medic al orașului Bârlad”. Cum spuneam, am participat la (sau am organizat) zeci de manifestări dedicate marelui poet. De-a lungul timpului, am conștientizat că nu toată lumea scriitoricească îl avea la suflet pe el, dar și opera sa. Nu am explicații. Aici, la Buzău, era mai prioritar Ion Caraion. Un turnător zelos, de a cărui postumitate se ocupă tot un turnător. Dacă nu ar fi fost Alex Oproescu la Buzău nu s-ar fi făcut nimic pentru Voiculescu. Acum, noul primar al Buzăului, inginerul și omul de afaceri Constantin Toma, a luat hotărârea de a amplasa, într-un scuar vecin cu Primăria Municipiului, o statuie a lui V. Voiculescu. Foarte bine! Pictorul Valeriu Șușnea și subsemnatul, fără să știm că gândim același lucru, am vorbit într-o emisiune TV., despre necesitatea amplasării unor statui pe aleea principală a Parcului Crâng. Sunt optimist și cred că dorința lui Șușnea și a mea va fi materializată. Aici ar fi loc pentru Basil Iorgulescu, V. Voiculescu, Paul Ioachim, George Emil Palade (Nobel), Alex Oproescu, Ion Băieșu, Corneliu Ștefan (cel mai important ziarist local al ultimelor cinci decenii), Constantin Brăescu, Pamfil Șeicaru și mulți alții. Apropo de cei care îl înțeleg altfel pe Voiculescu. Acum vreo 10 ani, după ce am organizat o manifestare dedicată acestuia, am coborât la cârciuma „Uniunii Scriitorilor” cu niște așa ziși amici,

cârcotași mărunți, închipuiți scriitori. Discuțiile s-au încins. La un moment dat, cel mai rău în cerul gurii mă întreabă dacă știu de ce a orbit Zahei, personajul lui V. Voiculescu. Am rămas siderat, la o asemenea impolitețe și malițiozitate nu mă așteptam. E vorba despre insul care-l divinizează pe Ion Caraion. I-am răspuns scurt că nu știu. Ce să faci cu asemenea creaturi cărora nu le plac decât reperele iadului? Revenim la cartea domnului Ion N. Oprea: „Avea conștiința datoriei, animat de dorința de a sluji dezinteresat celor mulți și umili, oamenilor nevoiași. Era omul care își păstra calitățile sacrificiului de sine, care răspundea fără ezitate chemărilor. El, proaspăt căsătorit, îi scrisese soției, rămase în satul Hotarele din județul Ilfov, la 11 februarie 1911: Sunt 10 ceasuri dimineață. Abia am sosit din Izvoare unde m-a chemat un bolnav, bineînțeles pe gratis – chiar eu vreau să se învețe lumea așa, de aceea le spun la toți să nu se sfiască a mă chema în cazuri mai grave, căci vin degeaba”. Citind astfel de lucruri, fără să vrei te duci cu gândul la actuala stare de sănătate a poporului, la faptul că doctorii au plecat pe capete iar cei rămași în țară sunt tratați cu un dispreț uluitor. Cum e posibil ca un un fitecine, indiferent unde, ce și cât a muncit, să aibă o pensie mari mare de zece ori decât a unui doctor. De-asta susțin că doctorul V. Voiculescu ar trebui trecut în rândul sfinților. Cu puțin timp înainte să ne părăsească definitiv, la vârsta de 62 de ani, dr. Valeriu Bistriceanu mi-a arătat cuponul său de pensie: 1060 de lei. Este incredibil! De când am citit cartea domnului Ion. N. Oprea am început ca, pe lângă rudele mele plecate dincolo, să aprind câte o lumânare și pentru „Vasile Voiculescu”…

-&-

„Academia bârlădeană și Vasile Voiculescu” de Ion N. Oprea (XII)

8 iul. 2018

În ediția de azi, 6 iulie 2018, a revistei *Luceafărul. net*, domnul Ion N. Oprea mă onorează cu un poem dedicat modestei mele persoane. Îi mulțumesc din suflet și îi rămân dator. Mă repet, fără cartea domniei sale începusem să-l uit pe Vasile Voiculescu chiar dacă, din automatism, mă ocup în fiecare an de niște zile dedicate martirului de la Pârscov. Îl uitam încet pe poet, prozator/ povestitor, medic și om sfânt. Revin la cartea domnului Ion N. Oprea, la descrierea pedantă a relației poetului cu soția sa: „Și-i făcea recomandări cum să-și chivernisească veniturile, prin împrumuturi. <Chitanța de leafă este tot în buzunarul meu neachitată, parcă ar fi un făcut! Tu cheltuiești de la domnișoara Mavromati până ce-ți trimit eu zilelele astea bani>. Avea dreptate să fie un chibzuit. Deși tineri, sau poate tocmai de aceea, copiii nu se lăsau așteptați: Marta, primul copil, vine la 1 aprilie 1911, Olga-Sultana – la 13 iulie 1912, Radu – 28 mai 1914, Ionică în 1916, iar Mihaela-Gabriela în 1920. Deci când a sosit la Bârlad Voiculescu era tată la patru copii!”. Trăim cu impresia falsă că numai o anumită etnie e virilă în această țară. Iată că și noi, majoritatea, cum se spune uneori, suntem capabili să fim (și) mai mulți. Vasile Voiculescu este un întemeietor de neam. Eu am trei copii și sunt tare mândru de ei. Fata e profesor de istorie și geografie, băiatul cel mare tocmai a terminat a doua facultate, ca șef de promoție, iar cel mic e din ce în ce mai mare, nu mai au loc profesorii de el prin școli. Vreau să spun că înțeleg perfect stăruința marelui poet de a avea cât mai mulți copii. Dintre toți, am cunoscut-o doar pe doamna Mihaela-Gabriela (Defour). O femeie fascinantă care, la o vârstă înaintată, arăta precum o mireasă: frumoasă, vioaie, fericită cu duhul, plină de noblețe, cu un comportament aristocratic autentic. Avea pe față ceva ce oamenii de rând și nici cei de seamă nu au: lumina Domnului. Doctorul Valeriu Bistriceanu, cel care a invitat-o la Buzău, la una din edițiile Concursului „V. Voiculescu” pentru elevi și studenți, iradia de fericire, avea lacrimi în ochi, își văzuse în carne și oase unul din visele și proiectele sale culturale. Ce face credința din om! L-am cunoscut și pe Andrei Voiculescu, nepotul poetului. E un om admirabil, decent, vertical și conștient de unicitatea arborelui său genealogic. Îl prețuiesc mult. Cred că, în zilele care urmează, va primi și cartea domnului Ion N. Oprea. Și încă ceva. Concursul „V. Voiculescu”, cel organizat la Pârscov, nu prea l-a avut, ca invitat de mare onoare pe Andrei Voiculescu decât de vreo două ori, dacă îmi aduc bine aminte. Nici dincoace, la Concursul „V. Voiculescu” pentru elevi și studenți, Andrei Voiculescu nu a fost invitat. E și greșeala mea. Îmi cer scuze. Știu că, totuși, dr. Bistriceanu a avut una sau două discuții telefonice constructive cu Andrei Voiculescu și totul a mers mai departe. Am și eu obsesiile mele urbanistice, ca să le zic așa. La Pârscov ar mai fi nevoie de încă o statuie a lui Vasile Voiculescu, la intrarea în comună. Nu tricolorul comunal ne reprezintă, ci vigoarea unor repere definitive. Știm cu toții despre statuile din Insula Paștelui. De așa ceva avem nevoie. Nu sunt un naționalist irațional. Vreau doar să ne consolidăm identitatea, atâta cât(ă) ne-a mai rămas. Domnul Ion N. Oprea, departe de casa și locurile lui Vasile Voiculescu, a găsit resursele intelectuale și plăcerea de a explica viața și opera unui sfânt. În amănunt. Sper să fim sănătoși și să-l invităm la Buzău sau la Pârscov cât de curând, să-i onorăm munca și credința în bine și frumos. Mai avem multe de spus. Vasile Voiculescu, nu datorită nouă, cândva, când vom avea mai multă nevoie de Dumnezeu, va fi canonizat.

-&-

„Academia bârlădeană și Vasile Voiculescu” de Ion N. Oprea (XIV)

23 iul. 2018

Fiecare mare poet român este inconfundabil, chiar dacă, o spun ca un cititor inocent, în aparență toți folosesc cam aceleași cuvinte. Fiecare este inconfundabil prin sufletul său, prin Duhul Sfânt: Eminescu, Blaga, Minulescu, Macedonski, Vlahuță, Coșbuc, Fundoianu, Bacovia, Arghezi, Ion Barbu, Vinea, Tzara, Ion Pribeagu și mulți alți clasici plecați demult în Biblioteca Academiei Cerului. Dintre toți, V. Voiculescu este inconfundabil de la debut până la moarte, inclusiv în anii în care a făcut pușcărie. Nu vom găsi în versurile sale

nicio pasiune nefirească, nici un vers forțat, nicio atitudine critică față de realitatea zilelor sale. Dimpotrivă, altruismul său ține de lumea sfinților. Nu mă pricep la „subtext”, însă, unele poeme ale acestuia conțin o atitudine de frondă rafinată. Omul V. Voiculescu e la fel de limpede ca și scriitorul V. Voiculescu. Citez: „Caut fapte și cugete în mine, în oameni, în cărți…și nu prea găsesc. Simt nevoia de a face ceva pe lumea asta… De unde nestăpânita asta dorință de a face ceva deosebit, mare chiar, măcar de nu s-ar cunoaște toate mărimea după o sută de ani și măcar de-aș suferi pentru acel ceva – nu știu ce, faptă sau cuget – măcar de-aș suferi întreaga mea viață, lipsurile, foamea, luptele (când aș fi putut trăi sătul și liniștit)…” (Ion Apetroaie, „Bârladul odinioară și astăzi”, 1984, p. 562).

Sonet CCXXXV, de **Vasile Voiculescu**

Mă lupt să scap iubirea de pătimașul trup.
Să n-o mai sorb cu ochii, să n-o mai mușc cu gura.
Din lațu-mpreunării sălbatice s-o rup.
S-o curățesc de carne, ca de pe aur zgura;
Să te ador în suflet; doar duhul să-ți aleg–
O veșnică-mbinare a două raze line…
Dar cum te-arăți, mă-ntunec… și sufletul întreg
Se face ochi, piept, brațe… zbucnite către tine,
Pâlpâitor de pofte, iar dinainte-ți cad;
Din nou vremelnicia își cască-n mine abisul.
Rostogolit pe dâre de flăcări, ca-ntr-un iad,
Mă-ntorc, cântând în carne… Mă doare numai visul
Ca mai presus de fire, putând să o răstoarne,
Iubirea e sămânța eternității-n carne.

Mă abțin să alătur acestui extraordinar poem de dragoste – ca un fel de comparație, pentru că aș comite o aberație-, versuri ale unor poeți actuali, texte porno sută la sută. Rău am ajuns. Până și poetesele au apetituri lirice porno! Vasile Voiculescu nu este doar un poet român. Eu l-aș alătura fără rezerve lângă Shakespeare. Cei doi au ceva în comun în partea de țesătură/ textualism: o formidabilă dexteritate și muzicalitate a versurilor. Ambii par a „imita” muzica sferelor. Mă întorc la Ion N. Oprea: „Și la Bârlad, însuflețit de înalte idealuri umaniste își va jerfti mare parte din timp nu numai sensibilităților personale, ci mai cu seamă acțiunilor de emancipare socială și culturală. Sunt anii lui de entuziasm și dăruire sinceră și devotată semenilor aflați în suferință” și la Ion Apetroaie: „Începe o luptă pe viață și pe moarte cu… moartea pe care o întâlnea acum mult mai des” (Va urma)

-&-

„Academia bârlădeană și Vasile Voiculescu” de Ion N. Oprea (XV)

25 iul. 2018

Există pasaje în această carte a domnului Ion N. Oprea, în care, oricât de critic ai vrea să fii, ca om, ca scriitor și cititor, să nu cedezi sentimentalismului. Sunt rânduri în care, ca la o radiografie celestă, în care i se vede în clar sufletul marelui poet: „A succese și deziluzii, decepții chiar. A avut dureroasa experiență că pe mâna lui a murit Cordelia, fiica prietenului său G. Tutoveanu. Apoi s-a îmbolnăvit și el. Dar cum nu avea decât 33 de ani, totul, în cazul său, i s-a părut doar o încercare. Și-a dus boala în picioare, umblând pe la căpătâiul bolnavilor, iar după cam 40 de zile febra tifosului i-a cedat iar doctorul care refuzase să se retragă dintre pacienții săi pentru o necesară convalescență, și-a intrat în obișnuitul zilelor de trudă”. Ca să nu existe insidioase despre aceste rânduri, vreau precizez că, la vârsta mea nu am nevoie de vreun doctorat, nu scriu aceste rânduri cu intenția de a-mi spori maculatura, nici pentru domnul Ion N. Oprea și pentru nimeni altcineva decât pentru cititorii „medii”, de nivelul meu lipsit de anvergura elitelor. La început, când am răsfoit cartea, am considerat că trebuie să scriu o cronică cel mult de complezentă. Apoi m-a luat valul. E ca și cum mii de pictori ar picta o icoană, fiecare cu mâna sa dar cu aceleași vopseluri. Așa cum și bisericile sunt „zugrăvite” de inițiați cu acceptul mai-marilor din „domeniu”. Mie nu mi-a trebuit nicio aprobare, sunt un „liber profesionist”, ca

orice om care-și câștigă timpul, nu pâinea, stăruind asupra unor „delicii" spirituale de parcă s-ar hrăni cu vitamine. Îmi dedic foarte mult timp căutând orice s-a scris despre V. Voiculescu. Găsesc pe internet fel de fel de articole, unele cu nuanțe de „lucrări de doctorat", altele, în general poeme, plasate pe bloguri personale din care nu poți „extrage" măcar un sonet, de parcă V. Voiculescu ar fi „proprietatea" acestora. Abia acum îl pot înțelege mai bine pe nepotul marelui poet, Andrei Voiculescu, care, la un moment dat, a încercat să menajeze/ protejeze integritatea muncii unchiului său. Totuși, printre multe astfel de „confiscări" (a se citi braconaje), am găsit un superb extras din cartea lui ***Virgil Ierunca: Românește,*** *Editura Humanitas, București, 2005, pp 40-44*. Un text care merită Virgil redat în întregime:

[…Vasile Voiculescu rămâne în literatura română ca un autentic poet religios.]

V. Voiculescu rămâne în literatura română mai ales ca un autentic poet religios. Fapt nu numai important, dar și oarecum nou, deoarece până la el și până la câțiva dintre poeții Gândirii, întâlnim un religios conceptual și nu trăit. Grigore Alexandrescu stă de vorbă cu „duhul" său, Eminescu e în fața lui Dumnezeu, nu însă și cu frica lui Dumnezeu, Panait Cerna „Nu încetează să mă obsesia mea obsedeze – și ar trebui să fie asumată de toții – cutremurătoarea scenă ce mi-a fost povestită de un martor al ultimilor ani ai poetului: îmbătrânit, bolnav, într-o odaie neîncălzită, în plină iarnă bucureșteană, V. Voiculescu a primit vizita lui Tudor Vianu, venit să-l convingă să accepte ca o parte din poemele sale să fie publicate sub actualul regim. Tudor Vianu voia să înduplece poetul Destinului să renunțe, în sfârșit, la asceza (estetul îi spunea încăpățânare) în care s-a zăvorât ostentativ. V. Voiculescu s-a uitat adânc în ochii foarte gândiristului de altădată și i-a spus un"nu" atât de răspicat, atât de greu, încât Ispititorul a trebuit să plece repede, foarte repede. […] a încearcă retorica substanțială a apropierii, dar atât. […]. Pentru poetul V. Voiculescu, credința e o modalitate firească și vie de existență, un dat. Într-o confesiune citită în fața studenților Facultății de Teologie din București și publicată în Gândirea1, el afirmă limpede acest lucru:

„Credincioșia, spune el, e de aceeași natură morală cu caracterul. Căror structuri biologice și psihice se încorporează aceste structuri spirituale, de credincioșie, și de necredincioșie, nu știu dacă se va cunoaște vreodată. Eu mărturisesc aceste lucruri ca pe niște fantezii ale mele, deși le simt sau le presimt foarte reale". Și mai departe: „Domnilor, n-am nici un merit să cred, m-am născut așa! Caut în trecutul meu și nu găsesc nici o întâmplare care să mă ducă silnic la credință, nici o nenorocire care să mă răstoarne, nici o suferință care să mă întoarcă cum întorci o mănușă, nici un foc alchimic care să mă topească și apoi să mă transmută în alt metal. Dacă am încercat uneori a crede, am făcut-o liniștit, așa cum mi se întâmplă deseori să uit a respira când sunt plea plecat asupra unei lucrări. Dar numaidecât nevoia de aer îmi dilată iar pieptul fără știrea și voia mea. M-am născut, cred, un tip credincios, organic credincios, și îndrăznesc să spun credincios chiar dacă nu aș fi religios. Dumnezeu este simplu pentru cine-L prinde dintr-o dată."

Această prindere dintr-o dată a lui Dumnezeu, dar și acestă convieţuire senină, zi de zi, cu Dumnezeu, e mult înlesnită în limitele ortodoxiei noastre. „Inimă milosârdică", ar spune un Sfânt Părinte al Răsăritului, poetul Voiculescu trăiește din plin acel „pârjol al inimii pentru orice creatură, pentru oameni, păsări, animale, demoni și întreaga făptură". Iubirea creaturii și a Creatorului prin creatură – există în ortodoxie o adevărată ierarhie a dogorârii – poetul o trăiește total într-un peisaj în care miturile noastre folclorice o întrețin și o întregesc.

Integrarea în spiritul ortodoxiei nu anulează însă orice murmur, dacă nu chiar zbatere în ființa poetului. Zbaterea nu ia totuși niciodată aspectul unei drame. Ocolește problema și tăgada. Opera lui Voiculescu e un fel de armonie suitoare, ea nu arde nici o treaptă, nu se ferește de un adevărat ciclu al sporurilor spirituale. […]

Am avut fericirea să citesc – înfiorat – un volum în manuscris al lui V. Voiculescu, operă zămislită în anii de dinaintea închisorii. Perspectiva suitoare de care pomeneam duce în aceste inedite la o încheiere deja vestită. V. Voiculescu se leapădă de ultimele concesii pe care orice poet le face poemului, pentru a-și însuși ritmul însuși al rugăciunii. Un fel de suflu duhovnicesc despoaie poemul de orice „păcat" estetic, pentru ca totul să se rânduiască întru îngenunchere. Poemul e pulverizat cu adevărat spre a deveni"o prăpastie de smerenie", cum ar spune Sfântul Isaac Sirul". Pe Virgil Ierunca, Monica Lovinescu, Andrei Voiculescu și alți intelectuali de marcă ai postului de radio „Europa Liberă" i-am ascultat, seară de seară, timp de peste două decenii. Am avut încredere în aceste caractere impecabile. Acești intelectuali au făcut parte din viața mea spirituală, de la ei și de la cei de la „Vocea Americii", am importat, clandestin, pentru sufletul meu, democrație occidentală. Nu m-am lăsat prostit de cizmarul din Scornicești. Asta e situația. Acum aflu că postul de radio „Europa Liberă" va fi reînființat. Vor fi destui gângavi care se vor simți deranjați de „Ieuropa liberă"…Știu ei de ce!

-&-

„Doamne, vino Doamne, să vezi ce a mai rămas din oameni”

In memoriam Valeriu Sterian

6 sept. 2018

Mie, spre deosebire de celebrii filozofi în viață, vreo doi sau trei la un întreg popor, îmi e lene să cuget sau să…muget. Nu am la ce să mă gândesc. A gândit în locul meu Lucian Blaga, întocmai și la timp. Ce să fac cu micile mele frânturi de gând? Le duc la gunoiul neuronal. Acolo unde pisicile memoriei trăiesc veșnic de pe o zi pe alta. Mă uit la lume din dosul oglinzii. Lumea e strâmbă, oglinda s-ar putea să mintă. Eu nu sunt Diogene, nu am lumânare decât la biserică, unde, de bună voie dau pe ea, înainte de a o aprinde, 50 de bani. Îmi e jenă că nu am averea și nebunia lui Becali. Aș ridica Ceruri! Nu am de unde. Când e vorba de religie plâng mai intens decât Becali. Religia e o suferință care te vindecă inclusiv în mormânt. Am intrat în filozofie, în locul special în care își depun icrele fundului filozofii zilei. Nu dau nume. Nu vreau să jignesc. Vreau doar să spun ceva sigur. Nu pot fi mințit. A gândi altfel nu este un păcat. Știu să accept un păcat, cu voie și de la nevoie. Îmi iubesc gândurile mele. Când mă uit în oglindă nu am barbă de filozof. Sunt doar eu, un fel de proscris care se scrie ca și cum ar descrie ceea ce nu vrea să scrie. De ce zic toate astea? În țara mea există două țări. Nu înțeleg. Una dintre ele e „amantă”, vorba unui rahat de profesie. Încă pot să-mi duc gunoiul la benele din dotare. E ceva efemer. Peste ceva timp o să nasc fluturi. Ăștia care gândesc totul au impresia că chiar gândesc. Am văzut și suferit tot ce am putut. Fără Biserică, fără Credință, suntem terminați. O să ne moară și mormintele. Nu pot gândi precum filozofii sulii mondiale, țara mea e țara în care locuiesc, respir, muncesc etc. Nu e țara lui Iohannis, nici a Teodorovieciului sau a Foiricăi Vasilica. Începând de la dementul nativ Ceaușescu, totul a mers precum pe calea ferată. Prost și pedant. Avem cel mai primitiv guvern al tuturor timpurilor, unul plin de pitecantropi și gorile. Suntem pe planeta maimuțelor. Nicio speranță. Maimuțele nu pot fi înlocuite cu alte maimuțe, cu de-alde Orban. România e o junglă. Maimuțele nu evoluează, nu pot deveni oameni. Darwin a mâncat iluzii. În schimb, oamenii se pot transforma rapid în maimuțe. Câteva sute de indivizi stăpânesc jungla. Nu se poate. Mă uit la tv., îl ascult pe ăsta cu limba scurtă și rapidă, de șarpe, ministrul finanțelor. Nu-mi explic cum acest ins a trecut dincolo de clasa a IV-a. În comparație cu el, molâul Iohannis e mai rapid decât viteza luminii. Ca fluturele în jurul becului „edison”. Fizician cu ghinion. În popor verdictul e sigur: „nasol”. Și încă ceva, eu nu sunt misogin. Dimpotrivă. Acest Ragnea a promovat în guvern femei și cam atât. El nu înțelege, pentru că nu poate, că, din femei, nu poți face păpuși. Femeile au principii, orgolii, cultură, responsabilitate, fidelitate. Femeile nu trădează decât atunci când se duc în zona curvelor profesioniste sau ocazionale. Ragnea e parșiv. Scoate la înaintare tot ce ne-a mai rămas din puritatatea și continuitatea nației. Îl detest cu o milă minimă. Părerea mea simplă: Iohannis trebuie să plece. Înaintea lui Băsescu, acest securist împuțit care a stricat o țară „la cheie”. Locul lui Ragnea e la pușcărie veșnică. Nea Tudorel cu coșuri pe el, ar cam trebui dus la pat cu pișătoare sub el. La fel și domnul Lăzărică, acolo unde îi e locul. Acești sulifrici au distrus țara. Lista e lungă de tot. Zici doar Ciuvică și te oprești ca să nu devii ciuvic. Nu-mi place formațiunea USR. Alt șorici. Nu mai dau nume. E ceva ce se vrea să fie. Vorba cantautorului de origine râmniceană, Vali Sterian: „Doamne, vino Doamne, se vezi ce a rămas din oameni!”…

-*-

NICOLAE IOSUB

Locuri ce amintesc de Eminescu la Botoşani

4 feb. 2018

Noi botoşănenii am fost favorizaţi de istorie prin faptul că pe meleagurile noastre s-au născut unele din cele mai mari personalităţi ale culturii, artei şi ştiinţei din ţara noastră. Dacă, amintim numai pe Eminescu, Enescu, Iorga sau Luchian şi vedem că aceste ţinuturi au fost binecuvântate de Dumnezeu cu personalităţi cu care ne putem mândri oricând.

Mihai Eminescu, făuritorul limbii literare moderne, „omul deplin al culturii române", este cel cu care Botoşaniul şi-a făcut o frumoasă şi invidiată carte de vizită.

Municipiul Botoşani este locul unde poetul Mihai Eminescu s-a născut şi a trăit, o bună parte din viaţa sa, şi multe locuri amintesc de trecerea poetului, făcând-o pe poeta botoşăneană Lucia Olaru -Nenati să afirme că: „La Botoşani toate se numesc Eminescu".

Am analizat modul cum poetul nostru de geniu, Mihai Eminescu, este prezentat în municipiul Botoşani, ca cel care s-a născut, a trăit şi a lucrat, o bună perioadă de timp, şi nu putem să ne declarăm mulţumiţi, plăcile evocatoare, care s-au amplasat în oraş sunt departe de a fi la nivelul la care s-a ridicat Luceafărul poeziei româneşti. O parte din aceste plăcuţe omagiale sunt vechi, degradate şi de o calitate artistică necorespunzătoare. Se impune măsuri urgente de a schimba aceste plăci comemorative, care amintesc de locurile din acest oraş unde Eminescu s-a născut, a locuit, a învăţat, a muncit, a stat pe patul de suferinţă şi pe care nu trebuie să le lăsăm în uitare. Generaţia tânără şi vizitatorii oraşului, care vin să afle locurile pe unde şi-a purtat paşii Mihai Eminescu, trebuie să aibă ce vedea şi să poată pune, eventual, o floare în memoria poetului.

Voi prezenta, în continuare, locurile din Botoşani ce amintesc de Mihai Eminescu, însoţite de imagini care s-au păstrat pe cărţile poştale ilustrate apărute la începutul secolului al XX-lea şi câteva propuneri.

1. Casa familiei Eminovici şi Biserica Uspenia

Familia Eminovici a locuit la Botoşani, cu intermitenţe, în perioada 1842-1855, în casele cumpărate de Raluca Eminovici, în Calea Naţională nr. 179, lângă biserica Uspenia.

La 2 iunie 1842, Raluca Eminovici cumpără pe numele ei, de la Soltana Cheşcu, casele scoase la mezat, cu suma de 450 de galbeni. Această sumă, reprezentând o parte din banii de zestre ce i se cuveneau Ralucăi, este achitată de stolnicul Vasile Iuraşcu, care se ocupă şi de definitivarea actelor.

Construite pe loc domnesc, casele erau situate pe Calea Naţională nr. 179, lângă biserica Uspenia, în plin centrul comercial al oraşului Botoşani. Din acest motiv, la fel ca şi cele mai multe dintre casele din zonă şi cea cumpărată de Raluca avea în partea dinspre stradă o dugheană, iar în spate, locuinţa proprietarului. Vasile Iuraşcu intuieşte valoarea caselor, datorat amplasamentului lor bun şi posibilităţii creşterii preţului lor, în viitor.

Iarna anului 1850, o iarnă geroasă, găseşte familia Eminovici la Botoşani, Raluca fiind însărcinată cu al 7-lea copil, Mihai. Aici, pe 15 ianuarie 1850, se naşte Mihai Eminescu, fiind botezat pe 21 ianuarie la biserica Uspenia, având de naş pe stolnicul Vasile Iuraşcu, tatăl Ralucăi. Este înregistrat în „Mitrica pentru naşteri şi botez pe anul 1850" la numărul 3, de către preotul Ioan Iconomu.

Pe 3 iunie 1887, focul cel mare care a cuprins o mare parte din centrul Botoşanilor, mistuind 310 case şi 200 de prăvălii, a cuprins şi casa în care s-a născut poetul Mihai Eminescu, biserica Uspenia scăpând doar cu

distrugerea acoperişului şi clopotniţei, aşa cum se vede şi în fotografia făcută de Jean Bielig. Nici casa familiei Eminovici nu a fost distrusă în întregime, ci numai acoperişul, fiind ulterior reparată.

Astăzi, pe peretele casei, unde înainte fusese casele familiei Eminovici, este amplasat un bust din bronz, realizat de Nora Dorian, dezvelit la data de 15 ianuarie 2000 şi o placă de marmură pe care scrie: ***„Pe locul acestei clădiri a fost casa lui Gheorghe Eminovici în care s-a născut şi copilărit până la vârsta de 4 ani Mihai Eminescu”.***

Aici s-a strecurat o greşeală. Familia Eminovici pleacă din casa de la Botoşani în primăvara anului 1855, deci Mihai Eminescu a locuit aici o perioadă de 5 ani şi nu patru, iar casa a fost cumpărată pe numele Ralucăi Eminovici de către tatăl ei, Vasile Iuraşcu, din banii de zestre şi nu pe numele lui Gh. Eminovici.

Este necesar să se monteze o placă de marmură albă, cu inscripţia corectă: ***„Pe locul acestei clădiri a fost casa cumpărată de Raluca Eminovici în care s-a născut şi a copilărit, până la vârsta de 5 ani, Mihai Eminescu”,*** pe care să fie fixat şi un medalion al poetului.

Biserica Uspenia, unde a fost botezat poetul pe 21 ianuarie 1850, a devenit catedrala oraşului, unde, pe 15 ianuarie şi 15 iunie este pomenit poetul. În curtea bisericii s-a instalat, în anul 1989, statuia lui Mihai Eminescu, realizată în 1967 de sculptorul Oscar Han, amplasată iniţial la Sediul Uniunii Scriitorilor din Bucureşti. Pe o placă memorială este inscripţia: ***„În această biserică a fost botezat poetul Mihai Eminescu, în ziua de 21 ianuarie 1850”.*** Din păcate această plăcuţă este prea mică şi amplasată într-un loc puţin vizibil. Este nevoie de o placă de marmură, cu inscripţionare adecvată, care să cuprindă şi numele preotului şi să fie amplasată la intrarea în biserică, pentru a pute fi văzută de toţi cei care intră în lăcaşul de cult.

2. Mihai Eminescu „practicant” la Tribunalul din Botoşani

În anul 1864, Mihai Eminescu nereuşind să continue gimnaziul la Botoşani, este nevoit să se angajeze, pe 5 octombrie 1864, ca „practicant” în cancelaria tribunalului din Botoşani, cu un salariu de 250 lei pe lună, în urma unei cereri perfect caligrafiate. Este ajutat să se angajeze de către preşedintele tribunalului, Emanoil Vasilievici, care-l cunoştea bine pe Gh. Eminovici şi la insistenţele căruia Mihai este angajat.

Aici, Mihai Eminescu este avansat destul de repede ca „scriitor al cancelariei”, datorită scrisului său caligrafic şi a vastelor sale cunoştinţe, fiind coleg cu liricul Grigore Lazu, coleg de birou, cu care discuta despre literatură şi se întreceau în compunerea de versuri.

Pe 7 noiembrie 1864, Eminescu trece de la tribunal, ca secretar la Comitetul Permanent al Consiliului Judeţean Botoşani, redactând şi transcriind corespondenţa sau scriind procesele-verbale de la şedinţele consiliului. Totuşi la data de 5 martie 1865, Mihai Eminescu demisionează din funcţia de secretar al consiliului judeţean şi pleacă la Cernăuţi motivând*: „Avend dorinţa de a urma studiile colegiale la gymnasiul plenariu din Bucovina, mă văd constrâns de a abdica îndatorirelor cerute de la personalul postului de scriitoriu”.*

Locul unde Mihai Eminescu a fost copist la tribunal este fostul şi actualul sediu al Primăriei Botoşani. Casa în care se află sediul primăriei a fost construită de Enache Codrescu în jurul anului 1800 în mahalaua Vrăbierilor*: „… casă de piatră cu două rânduri şi 12 despărţituri sus şi gios cu pivniţă de piatră, deosebit alte odăi de piatră cu patru despărţituri lângă poartă i un hambar i o şură şi un grajdiu, toate acoperite cu şindrilă şi îngrădit împrejur cu zaplaz şi cu despărţitură prin ogradă cu parmalâc şi cu stâlpi de piatră”* (documentul comisiei de măsurare).

Casa este cumpărată la 5 decembrie 1842 de hatmanul Anastasie Başotă pentru suma de 40. 000 de lei. În anul 1850, domnitorul Grigore Ghica vizitând Botoşanii, şi văzând că: „*...în acest oraş se află lipsă de o casă pentru încăperea instituţiilor administrative şi alte autorităţi*”, cumpără casa cu suma de 2. 000 de galbeni şi o dăruieşte oraşului Botoşani (Hrisovul de danie din 3 decembrie 1851).

În luna octombrie 1864, când Mihai Eminescu se angajează în funcţia de copist la tribunal, în această clădire îşi aveau sediul mai multe instituţii ale oraşului Botoşani: Prefectura, Tribunalul Judeţean, municipalitatea, Poliţia şi Comanda de pompieri (Arh. Stat Botoşani – Ds. 252/1864).

Forma clădirii este desenată de inginerul Ştefan Emilian (prieten apropiat al poetului din perioada ieşeană) de la Universitatea din Iaşi, care a ridicat planul topografic al oraşului Botoşani şi al clădirilor mai importante din oraş.

La sfârşitul sec. XIX-lea, clădirea a fost restaurată, s-au înălţat pereţii, s-au modificat uşile şi ferestrele, s-a schimbat acoperişul, dându-i-se o formă mai modernă, care s-a păstrat neschimbată până în zilele noastre.

Astăzi pe faţada clădirii Primăriei Botoşani se află o placă de marmură care aminteşte de trecerea poetului, placă pe care scrie: ***„Casa dăruită de Grigore Ghica Vodă autorităţilor ţinutale şi orăşeneşti în care a lucrat ca practicant MIHAI EMINESCU – octombrie 1864 – martie 1865”.*** Din păcate şi această plăcuţă este destul de sumară. Ar fi necesară o plăcuţă de marmură albă cu inscripţie aurită şi în partea de sus un medalion din bronz cu prima fotografie a lui Eminescu (1869), medalion care se poate dona de un colecţionar numismat. În Botoşani colecţionarii au mai multe astfel de medalioane de bronz, cu cele 4 fotografii ale poetului.

Vis-a vis de clădirea primăriei se află teatrul „Mihai Eminescu” în faţa căruia se află bustul în bronz al poetului, sculptură de Ovidiu Maitec, din anul 1968. Bustul este amplasat pe un soclu de 1, 10 m înălţime pe care este inscripţionat: ***„Mihai Eminescu-1850-1889- Nu credeam să-nvăţ a muri vreodată- Odă în metru antic”.***

În fiecare an, pe 15 ianuarie şi 15 iunie se depun coroane de flori la bustul poetului iar teatrul găzduieşte manifestările culturale dedicate poetului.

3. Casa „Petrache Cristea”

Sediul Consiliului Judeţean, unde a lucrat Mihai Eminescu în calitate de „secretariu”, pe 7 noiembrie 1864, se afla în casa lui Petrache Cristea, casă care avea trei nivele şi care era cea mai importantă clădire din oraş. Acelaşi Ştefan Emilian a desenat şi această clădire care la primul etaj avea amenajată şi o sală de spectacole, numită „Teatrul Petrache Cristea”, înzestrată cu scenă, două rânduri de loji, parter, galerii şi alte anexe. În această sală au avut loc spectacole de teatru începând din anul 1860.

Tot în această sală, marţi 15 decembrie 1887, trupa de teatru Fany Tardini- Vlădicescu dă o reprezentaţie în folosul poetului bolnav, care participă la spectacol, în care actriţa Fany Tardini a recitat poezii de Eminescu iar A. Vlădicescu a cântat pe versurile poetului. Spectacolul a fost prezentat de către artistul I. D. Ionescu, în urma căruia s-a încasat suma de 646 de lei pentru ajutorarea lui Eminescu.

Această clădire, construită la 1860, a suferit multe modificări şi reparaţii şi a găzduit mai multe instituţii de cultură: prima tipografie din Botoşani, una din primele librării, sediul Societăţii „Armonia” şi atelierul primului artist fotograf Jean Belig, cel care l-a imortalizat pe poet, în ultima sa fotografie, precum şi casa copilăriei sale de la Ipoteşti. În ultima perioadă clădirea a adăpostit cinematograful „Melodia” până la demolarea ei, în anul 1983.

Astăzi, clădirea care a adăpostit teatrul „Petrache Cristea” şi sediul Consiliului Judeţean, unde a lucrat şi Mihai Eminescu nu mai există. Se cuvine, măcar montarea unei plăci cu o inscripţie care să amintească de legătura locului cu poetul. Placa să fie montată pe clădirea nouă ce adăposteşte Centrul Medical „LUX-RO”.

Un alt local unde s-au dat spectacole de teatru a fost şi casa „**Sommer”** situată pe calea Naţională, vis-a- vis de Biblioteca Judeţeană „Mihai Eminescu”. Aici, în anul 1869, a dat reprezentaţii trupa de teatru condusă de M. Pascaly, în care Mihai Eminescu era sufleor. După aceste reprezentaţii M. Eminescu rămâne acasă, urmând să plece la studii la Viena. Această clădire a fost reconstruită aşa cum arăta iniţial şi a găzduit cinematograful „Clasic”. Pe o plăcuţă de alamă este inscripţionat textul: ***„Octombrie 1998/ 160 de ani de teatru în limba română la Botoşani/ În această clădire şi-a încheiat, în anul 1869, cariera teatrală/ Mihai Eminescu, / sufleur în trupa lui Mihail Pascaly”.***

Şi această plăcuţă este nesemnificativă, de dimensiuni reduse şi ruginită. Este necesar să se monteze o placă de marmură albă, cu inscripţie adecvată şi un medalion din bronz. Cele 4 medalioane din bronz, reprezentând cele 4 fotografii ale lui Mihai Eminescu trebuie să se găsească pe câte una din plăcile memoriale dedicate poetului la Botoşani.

4. Eminescu chiriaş la Maria Mavrodin

Maria Mavrodin, sora Ralucăi, îl ajută pe Gheorghe Eminovici, cumnatul său, şi-i arendează moşia Ipoteşti pe o durată de şase ani pentru a nu fi scoasă la mezat, Gh. Eminovici având datorii la Eufrosina Petrino (ratele scadente pentru Ipoteşti) şi la Cristina Macri (împrumut de 150 de galbeni).

În iarna anului 1851-1852, familia lui Gheorghe Eminovici, care arendase moşia Cleopatrei Caţichi de la Durneşti, va locui în casele Mariei Mavrodin din Botoşani. Gh. Eminovici devenind arendaş la Durneşti, închiriază Smarandei Varlam, pentru doi ani, locuinţa sa din Calea Naţională nr. 179. Pentru perioada iernii, familia lui Eminovici locuia la oraş, dar Smaranda Varlaam refuză să-i elibereze locuinţa, fiind ajutată şi de autorităţi, aşa că sunt nevoiţi să apeleze la Maria Mavrodin să-i închirieze o parte din locuinţă. Deoarece Smaranda Varlaam, refuză să-i elibereze casa, Gh. Eminovici este silit să locuiască la Maria Mavrodin şi în iarna următoare 1852-1853, în urma contractului încheiat pe 1 octombrie 1852.

Casele Mariei Mavrodin erau pe strada Octav Onicescu, fosta stradă Rosset, nr. 1003, care în anul 1929, după spusele lui Mihai V. Mavrodin (băiatul lui Vasile Mavrodin), nepotul lui Eminescu, deveniseră „ale revizorului Dimitriu (refăcute, cele vechi fiind dărâmate), case în care a trăit toată familia mea, case care aveau o grădină mare, în care cei 7 fraţi Eminovici s-au jucat cu cei patru veri primari Mavrodin, după ce moş Eminovici şi-a mutat familia în oraş, după vânzarea Ipoteştilor”. Aici este o greşeală, deoarece Eminovici nu-şi vânduse moşia Ipoteşti, ci venise să locuiască la Botoşani, deoarece la Ipoteşti el construia o casă nouă. După atâţia ani, Mihai V. Mavrodin, băiatul lui Vasile Mavrodin nu putea să-şi amintească cu exactitate întâmplările din anii 1851-52 (*L-am văzut şi eu*– M. V. Mavrodin- *Ştirea* din 28 iunie 1929).

În perioada 1863-66, Aglaia Eminovici (foarte apropiată de verişoara sa Profira Mavrodin) şi apoi Mihai Eminovici vor sta în gazdă la mătuşa lor, când urmau cursurile şcolare la Botoşani, Aglaia la Pensionul de fete A. Zelinsky iar Mihai la Gimnaziul din Botoşani (ianuarie-martie 1864). În toamna anului 1864, Mihai

fiind practicant la Tribunalul Botoşani, va sta tot în gazdă tot la mătuşa lui, în perioada 5 octombrie 1864- 5 martie 1865.

Astăzi se cuvine să se instaleze o placă comemorativă pentru poetul Mihai Eminescu, pe locul unde au fost casele Mariei Mavrodin şi unde poetul a locuit în trei rânduri- 1851-52, 1852-53 şi 1864-65, aproape un an şi opt luni, unde venea ca musafir, în vizitele sale la Botoşani. Este un loc pe unde şi-a purtat paşii cel mai mare poet al nostru, într-o anumită perioadă din viaţa sa, şi acest lucru nu trebuie să fie uitat niciodată de noi şi de generaţiile viitoare.

Oficialităţile din Botoşani, care se ocupă de cultură, au datoria de a cerceta şi depista care din casele de pe strada Octav Onicescu (fostă Rosset) au fost ale familiei Mihalache Mavrodin, sau măcar pe unde a fost locul respectiv şi de a instala, chiar dacă destul de târziu, o placă comemorativă care să amintească de cel mai mare poet al românilor- **Mihai Eminescu**. Placa poate fi ca în modelul prezentat mai sus.

5. Un an de suferinţă la Botoşani

La 10 aprilie 1887, Mihai Eminescu, este externat de la Bolniţa Mănăstirii Neamţ, unde fusese internat la 9 noiembrie 1886 pentru tratament, şi vine la Botoşani pentru a beneficia de îngrijirile surorii sale, Harieta.

Aşa după cum scrie Ion Păun-Pincio în „Eminescu la Botoşani", imediat după venirea sa la Botoşani, poetul „*Era voinic şi vioi. Fără barbă şi fără mustăţi, părea foarte tânăr şi parcă nu-mi venea a crede că acesta este omul, că acesta e poetul care a suferit atâta".*

Aici, la Botoşani, Eminescu locuieşte cu sora sa într-o casă cu două camere, cu chirie, de pe strada Sf. Nicolae (azi strada Puşkin), la nr. 8, lângă biserica Sf. Nicolae, la Frangolea, rudă cu Samson Bodnărescu. Aici îl aştepta şi sora lui, Aglaia, care venise de la Cernăuţi ca să-l vadă.

La trei iunie 1887, un incendiu transformă în cenuşă sute de case, cartiere şi dughene din centrul Botoşanilor, fiind ameninţată şi casa unde locuia Harieta Eminovici. Intervenţia pompierilor fereşte de foc casa unde locuiau, căci după cum spune Harieta: „*…patul cu nenorocitul meu frate rămăsese în casă; ce puteam face cu el, care este într-o slăbiciune de nu se poate ridica singur?".*

Pe 20 noiembrie 1887, poetul se fotografiază pentru ultima dată, la fotograful Jean Bielig, ce avea atelierul la parterul clădirii „Petrache Cristea" de pe Calea Naţională nr. 224.

Astăzi, casa unde a locuit Mihai Eminescu un an de zile nu mai există dar locul este marcat lângă biserica Sf. Nicolae, la nr. 8, cu o placă memorială pe care scrie: „***În această curte cu tei a fost casa în care a locuit Harieta, sora lui Mihai Eminescu, şi unde în anii 1887-1888 l-a îngrijit pe poet în timpul covalescenţei sale".*** Din păcate, această plăcuţă nu este expusă într-un loc de unde să poată fi citită cu uşurinţă.

6. Parcul „Mihai Eminescu" Botoşani

Un alt loc din Botoşani care aminteşte de Mihai Eminescu este parcul Vârnav, astăzi el poartă numele poetului. Parcul funcţiona începând din anul 1870, când intrarea pentru populaţie devine liberă. La 27 octombrie 1873, edilii urbei Botoşani au cumpărat de la Nicu Vârnav casa cu grădină, vie şi livadă pentru folosinţa populaţiei. În 1886 via este desfiinţată pentru mărirea parcului apoi a fost demolată şi casa şi plantaţi noi arbori şi a luat denumirea de grădina Belvedere. Un grădinar a fost angajat permanent pentru îngrijirea parcului. În acest parc al oraşului poetul venea deseori, în perioada 1887-88.

Ion Păun- Pincio, într-o scrisoare, descrie plimbările poetului Mihai Eminescu prin parcul Vârnav: „*Se furişa în singurătatea aleilor din grădina Vârnav. Se oprea în loc şi asculta cîntecul păsărilor, apoi se pleca de culegea cărăbuşi, îi punea în palmă şi stătea cu mîna întinsă, pînă ce îşi luau zborul, în vreme ce deasupra lui tremura liniştit florile albe, pe care el atît de mult le iubise şi cădeau molcom pe dânsul, cădeau lacrimile primăverii…".*

În anul 1932, parcul Vârnav devine parcul Mihai Eminescu, unde este strămutat bustul poetului din faţa Şcolii Marchian pentru a aminti că poetul a găsit loc de refugiu aici, în timpul şederii sale la Botoşani. Acest bust, realizat de sculptorul Ion Georgescu, în anul 1890, este primul bust din ţară al poetului, realizat prin grija studenţilor universitari din Iaşi şi Bucureşti, care au adunat fonduri pe liste de subscripţie. Pe soclul din marmură este inscripţia: „*Poetului Mihai Eminescu 1850-1889. Studenţii universitari români din Bucureşti- Iaşi. Omagiu şi admiraţiune".* S-au inscripţionat şi versurile:

Vremea trece, vremea vine, Nu spera şi nu ai teamă,
Toate-s vechi şi nouă toate Ce e val ca valul trece
Ce e rău şi ce e bine De te-ndeamnă, de te cheamă,
Tu te-ntreabă şi socoate; Tu rămâi la toate rece.

7. **Alte locuri ce amintesc de Mihai Eminescu**

În municipiul Botoşani mai există şi alte locuri ce amintesc de Mihai Eminescu, de viaţa şi activitatea sa, dar şi de cinstirea poetului după stingerea sa din viaţă.

♦ Unul din aceste locuri este **Spitalul Sf. Spiridon,** unde poetul a fost internat pe 29 mai 1887, pentru o perioadă de două săptămâni, de către prietenii săi Miron Pompiliu şi A. C. Cuza, într-o cameră „cu totul separată şi cu un om de serviciu exclusiv al lui care nu se mişca de lângă el, dându-i o îngrijire din cele mai

delicate mai omenoase". Spitalul unde a fost internat poetul a fost închis în timpul crizei economice din 1929-33. Acest spital care avea 30 de camere era pe Str. Bulevard aproape de parcul Belvedere (Vârnav), unde acum este construit complexul comercial Modern. Şi aici se poate monta o plăcuţă comemorativă.

♦ **Hotelul Moldova** din Botoşani, aflat pe Calea Naţională, vis-à-vis de teatrul „Petrache Cristea" a fost locul unde şi poetul Mihai Eminescu şi-a purtat paşii. Acest lucru se întâmplă în vara anului 1872, când Eminescu participă la o agapă în restaurantul acestui hotel împreună cu Toma Micheriu, Nataliţa sora lui şi Andronic Ţăranu. Toma Micheriu (1858-1892) a fost un rom de origine transilvăneană, născut în 1858 şi care a urmat studiile muzicale la Munchen şi apoi la Viena, bursier al guvernului român. A studiat violoncelul şi compoziţia, devenind un virtuos al acestui instrument.

Mihai Eminescu îl cunoaşte pe Toma Micheriu la Viena, unde era şi el student la universitate. În vacanţa de vară a anului 1872, Eminescu se întâlneşte la Botoşani cu Micheru şi organizează o seară împreună cu Nataliţa, sora acestuia, la hotelul Moldova.

Hotelul Moldova, primul hotel din Botoşani, a fost inaugurat în anul 1850 şi număra opt camere, restaurant, grajduri pentru cai. Aici a intrat poetul în vara anului 1872 dar şi în anii 1887-88, când a stat în Botoşani în locuinţa Harietei. Locuinţa poetului nu era departe de acest hotel şi Eminescu împreună cu Scipione Bădescu mergeau împreună la câte un chef aşa cum susţine Harieta în scrisorile ei către Cornelia Emilian din Iaşi. În locul unde odinioară exista acest hotel poate fi amplasată o placă comemorativă care să amintească de trecerea poetului prin acest loc.

♦ **Poşta din Botoşani** a fost un loc unde Mihai Eminescu poposea deseori pentru expedierea scrisorilor mai ales în perioada 1887-88. Tot de aici poetul îşi cumpăra scrisorile şi mărcile poştale. Localul acestei poşte era în casele lui Emanoil Vasilievici de pe strada Sf. Voievozi, în continuarea Str. Sf. Nicolae, deci foarte aproape de locuinţa poetului. În toamna anului 1887 acest local a fost cedat pentru liceul de fete „Carmen Sylva". Poşta s-a mutat în alt local în anul 1909. Andronic Ţăranu, care-l cunoştea bine pe Mihai Eminescu, a lucrat ca telegrafist la poştă şi-l va întâlni pe Eminescu, în perioada 1887-88, venind să-şi pună scrisorile la poştă. El chiar locuia pe aceeaşi stradă cu poetul. Andronic Ţăranu va scrie, mai târziu, despre perioada în care a stat poetul la Botoşani.

♦ **Casa de Economii Botoşani** era locul unde Mihai Eminescu intra de multe ori în perioada de suferinţă aşa după cum spune şi Ion Păun- Pincio: „*Într-o zi ploioasă de toamnă, poetul…se învârtea jur-împrejurul case de economie. Era foarte neliniştit. Trebuia să intre înăuntru pentru a primi, paremi-se, oarecare sumă de bani. A stat mult în ploaie. De câteva ori a dat să intre…De câteva ori s-a întors de la uşă".*

La această casă de economii, Cornelia Emilian din Iaşi îi depunea poetului banii strânşi pe listele de subscripţie. Când poetul avea nevoie de bani venea la casa de economii şi-i scotea. În luna decembrie 1887, în urma reprezentaţiei de teatru, dat în folosul său, poetul primeşte de la A. Vlădicescu şi Scipione Bădescu banii semnând adeverinţa: „*Am primit, prin d-nii A. Vlădicescu şi Scip. Bădescu, suma de şase sute patruzeci şi şase lei, dintre cari 246 în numerar şi patru sute în chitanţa casei de economie şi împrumut din Botoşani, ca produs a reprezentaţiunei de marţi, 15 Decemvre, dată de trupa dramatică a d-nei Fany- Vlădicescu pentru folosul meu- Botoşani, 17 Dec., 1887- m. Eminescu"* (Curierul Român). Din păcate, nu putem şti unde era clădirea care găzduia casa de economii, unde poetul se ducea deseori pentru a ridica micile sume de bani necesare traiului.

♦ **Gara C. F. R. din Botoşani** este un loc pe unde şi-a purtat paşii şi poetul Mihai Eminescu. Gara a fost construită în anul 1870, odată cu linia ferată Botoşani- Leorda- Vereşti, linie ferată ce a făcut legătura între Botoşani şi Iaşi şi cu linia ferată austriacă prin Burdujeni. Primul drum făcut de Mihai Eminescu, cu trenul de la Botoşani a fost în 30 august 1871, când poetul face o vizită societăţii „Junimea" din Iaşi, după manifestările de la Putna. Tot în gara din Botoşani poposeşte poetul la 13 august 1876, când vine la înmormântarea mamei sale, sau în 10 aprilie 1887 când se externează de la sanatoriul de la Mănăstirea Neamţ.

Botoşăneanul Vladimir Şardin, în cartea sa „Din trecutul Botoşanilor. Figuri dispărute" din 1929, descrie cum l-a cunoscut pe Eminescu în 1887, care-l vedea deseori în gara Botoşani.

Astăzi gara Botoşani este la fel ca în timpul când poetul pleca sau sosea cu trenul de la Iaşi, Bucureşti sau Cernăuţi. Se cuvine ca o placă memorială să amintească de aceste popasuri ale poetului în gara Botoşani.

Bibliografie:

1. Vladimir Şardin- *Din trecutul botoşanilor. Figuri dispărute*– Tipografia *B. Saidman*– Botoşani- 1929;
2. Gh. Ungureanu- *Eminescu în documente de familie*– Ed. *Minerva* Bucureşti, 1977;
3. Ştefan Ciubotaru- *Istoria Bisericii Ortodoxe Botoşănene*– Ed. AXA Botoşani, 2000;
4. Augustin Z. N. Pop- *Contribuţii documentare la biografia lui Mihai Eminescu*– Ed. *Academiei* – 1962;
5. Artur Gorovei- *Monografia oraşului Botoşani*– Instit. de Arte Grafice „M. Saidman", Fălticeni-1925;
6. Caietele Mihai Eminescu –I-V-1980;
7. D. Ciurea- *Moldova sub domnia lui M. Sturza*– 1947-Iaşi;
8. Kiriac Dragomir- *Ştampilografie poştală*-1990;
9. Ştefan Ciubotaru- *Caleidoscop botoşănean*– Ed. GEEA Botoşani-1995;

10. Nicolae Iorga- *Eminescu*– Ed. *Junimea* Iaşi-1981;
11. Cristina şi Victor Crăciun- *Eminescu. Înfăşurat în manta-mi*– Ed. *David* Chişinău- 1999;
12. Ionel Bejenaru- *Dicţionarul botoşănenilor*– Ed. *Moldova* Iaşi-1994;
13. D. Vatamaniuc- *Eminescu în corespondenţă*– Ed. Muzeului Literaturii Române-1993;
14. Victor Crăciun- *Mihai Eminescu şi locurile natale*-1971;
15. Octav Minar- *Eminescu comemorativ*– Iaşi 1909;
16. Ştefan Ciubotaru- Monografia oraşului Botoşani-Ed. Axa Botoşani-1997;
17. Zilele Mihai Eminescu- Sesiune de comunicări ştiinţifice, Botoşani-1969;
18. Eugenia Greceanu- *Ansamblul urban medieval Botoşani*– Muzeul Naţional de Istorie-Bucureşti- 1981;
19. Barbu Lăzăreanu- *Cu privire la Eminescu*– Ed. *Cultura Românească S. A. R.* - Bucureşti;
20. Victor Crăciun- *Eminescu. Un veac de nemurire*– Ed. *Minerva* Bucureşti, 1990.

-&-

Mihai Eminescu la Mănăstirea Văratic

14 iun. 2018

Mănăstirea Văratic, cea mai mare mănăstire de maici din ţară, a fost fondată în anul 1785 de către schimonahia Olimpiada şi duhovnicul Iosif, la îndrumarea lui Paisie Velicicovschi, stareţul Mănăstirii Neamţ. Biserica principală a mănăstirii are hramul „Adormirea Maicii Domnului" şi este înconjurată de satul mănăstiresc, unde vieţuiesc maicile, având o stăreţie, clădiri administrative şi un muzeu. Mănăstirea mai are două biserici cu hramul „Sf. Ioan Botezătorul" din 1844 şi „Schimbarea la Faţă" din 1847. La această mănăstire au slujit multe fiice de boieri, intelectuali sau simple fete, dornice de linişte şi pentru a sluji credinţei ortodoxe.

O serie de cercetători ai vieţii şi operei lui Mihai Eminescu au afirmat că prezenţele poetului la Mănăstirea Văratic ar fi nişte legende, luate de unii drept veridice. Totuşi criticul George Călinescu, eminescologul Augustin Z. N. Pop, scriitoarea Zoe Dumitrescu Buşulenga şi alţii au afirmat, pe baza cercetărilor făcute, că poetul Mihai Eminescu a fost în mai multe rânduri la Mănăstirea Văratic, unde, Veronica Micle obişnuia să-şi petreacă vacanţele de vară, împreună cu fetele, soţul sau singură, fiind cunoscută de toate maicile din mănăstire.

Eminescologul Augustin Z. N. Pop, bazându-se pe informaţiile obţinute de la măicuţele bătrâne, afirmă: „Urmându-şi rectorul şi paşii femeii îndrăgite, peste verile 1874 şi 1875 la Văratic, Eminescu închiriase o cămăruţă la maica Asinafta Ermoghin, luând masa altădată la monahia Ştefanida Lungulesei, care-şi avea casa lângă pădure, pe un tăpşan de unde privea împrejurimile „codrul de aramă" şi Târgu Neamţ. Masa, alte dăţi, o lua la călugăriţa Agafia Străininicescu. El, seară de seară, se-ndrepta recreativ spre „pădurea de argint" din preajma mănăstirii…Ba, poetul receptiv tineretului, se luase într-o dimineaţă la întrecere cu câţiva studenţi ieşeni pe ridicarea dintr-o dată a „bombelor de piatră" (haltere), fiind întrecut de ei" (Augustin Z. N. Pop- Pe urmele Veronicăi Micle, Editura Sport- Turism, 1981). Augustin Z. N. Pop ne spune că aceste informaţii le-a obţinut de la Epraxia Diaconescu, fostă ucenică a stareţei Evghenia Negri, sora marelui cărturar unionist Costachi Negri.

Maica Epraxia Diaconescu de la Mănăstirea Văratic, l-a cunoscut pe Mihai Eminescu, în perioada 1875-1876, când acesta venea pentru recreere la mănăstire, împreună cu alţi prieteni din Iaşi. Desigur, în vacanţele de vară la Văratic venea şi Veronica Micle, motiv pentru poet de o întâlni şi a discuta despre poezie. Maica Epraxia Diaconescu care a murit la 7 ianuarie 1967, la vârsta de 107 ani, a povestit celor ce se interesau de viaţa lui Mihai Eminescu, despre aceste vacanţe ale poetului:

„Nu împlinisem paisprezece ani, după cât mi-aduc aminte, când l-am văzut şi l-am cunoscut întâiaşi dată pe poetul Mihai Eminescu, căruia lumea îi spunea domnul student Mihai. / Venea adesea împreună cu alţi studenţi dintre care unul era nepotul fostei stareţe Evghenia Teodoru. El era de-o statuă mijlocie, frumos, cu plete mari şi răvăşite, aşa cum îi era sufletul lui tânăr şi dornic de viaţă. /Nu prea dichisit şi pururea dus pe gînduri. / Cînd venea la mănăstire, trăgea la o maică, Asinefta Ermoghin, ce-şi avea casa în susul colinei-după cimitirul bisericii „Schimbarea la Faţă". / În casa mult retrasă de restul celorlalte, stătea cîte trei-patru zile şi apoi îşi lua valea în lumea lui de băjenie." („Pe urmele lui Mihai Eminescu", Augustin Z. N. Pop, Editura Sport-Turism, Bucureşti, 1978)**.**

Din citatul de mai sus se poate observa că măicuţele de la Văratic ştiau că Mihai Eminescu era student. Aceasta înseamnă că Eminescu a venit la Văratic în vara anului 1872, în vacanţă, după ce se întâlnise cu Veronica Micle la Viena şi i-a fost ghid prin capitala imperiului austro-ungar. Este posibil ca Veronica să-l fi invitat ea la Varatec, unde îşi petrecea vacanţele, având şi o casă la Târgu- Neamţ. În anii următori, Eminescu este student la Berlin şi nu mai poate veni în vacanţă, decât la terminarea studenţiei, în vara anului 1874. Este

posibil ca şi în această vară, până la ocuparea postului de bibliotecar, Eminescu să mai fi fost odată la Văratic şi, apoi, în verile anilor următori. Dacă Eminescu nu ar fi fost la Văratic, împreună cu alţi colegi şi prieteni de la *Junimea*, nu ne-ar fi rămas nici însemnările maicilor despre aceste vizite. Oricum, dacă Veronica Micle nu obişnuia să vină în aceste locuri, nici Eminescu nu ar fi venit aici pentru a o întâlni şi a petrece împreună zile plăcute în mijlocul naturii atât de frumoase, cum era Poiana Ţigăncii.

Casa Asinaftei Ermoghin, unde Eminescu închiria o cămăruţă, există şi astăzi, deşi, într-o avansată stare de degradare, ceea ce a făcut pe mulţi iubitori ai Poetului să lanseze apeluri pentru renovarea şi salvarea ei de la dispariţie.

Maica Epraxia Diaconescu a cunoscut-o şi pe Veronica Micle pe care o descrie astfel: „*Doamna Veronica era frumoasă, cu părul bălai şi răvăşit, ochii mari şi albaştri ca cerul senin, cânta ca un înger de nu se auzea nici musca în toată mânăstirea şi până hăt departe când da gură versului şi melodiei de pe ceardacul casei unde locuia şi, câteodată, de pe la Poiana Ţigăncii sau de pe la pădurea de argint, privelişte încântătoare şi fără de seamăn*".

Veronica Micle nu venea singură la Văratic, era însoţită de cele două copile ale ei, care se aflau în vacanţă şi chiar de Ştefan Micle, când timpul îi permitea. Eminescu frecventa şi la Iaşi casa Veronicăi Micle, unde se citea poezie, aşa că, nu era nimic neobişnuit ca ei să se întâlnească şi în vacanţe, poetul fiind invitat pentru a petrece câteva zile împreună.

O altă maică, **Tatiana Tincu** (n. 1923), aflată la Văratec de la vârsta de 15 ani, a cunoscut-o personal pe maica Epraxia Diaconescu, care la vârsta de 108 îşi păstrase mintea limpede şi memoria intactă. Iată ce povesteşte această măicuţă: „*Maica Tatiana a cunoscut personal, foarte bine, pe nimeni alta decât pe Evpraxia Diaconescu, monahia care a murit in anul 1967, la vârsta de 108 ani, şi care i-a fost prietena de suflet Veronicăi Micle. A cunoscut-o pe centenara maica Fevronia, gazda Veronicăi, pe maica Calipso Iepure, decedata la 100 ani, o altă apropiata de familia Micle, pe maica Ştefanida Lugulesei, cea care l-a găzduit şi la care lua masa Eminescu. „Maica Evpraxia Diaconescu era înaltă şi slăbănoagă, la 108 ani avea mintea limpede şi o memorie perfectă. Zicea aşa: „Nouă, surorilor tinere, ne plăcea când porneau toţi scriitorii în plimbare spre pădurea de argint. Mergeam cu toatele în urma Veronicăi, curioase, fiindcă ne placea foarte mult cum râdea. Râdea foarte frumos, îşi lăsa capul pe spate, cu parul lung şi blond, şi râdea frumos… Râdeam şi noi deodată cu dânsa, ca doară şi noi eram tinere". Aşa ne povestea maica Evpraxia. Mai spunea că scriitorii ţineau seri literare pe cerdacurile maicilor şi ele se înghiau una pe cealaltă: „Hai şi noi, hai şi noi s-o vedem pe Veronica! Şi ea râdea, cu ochii ei clari şi albaştri… Tare frumos mai râdea". Asta i-a rămas Evpraxiei cel mai puternic în amintirea ei: râsul. Pe Fevronia am cunoscut-o chiar eu. Era banuită că î-i Veronichii un pic de mătuşică. Altădată a fost un iaz aicisa, faţă-n faţă cu biserica mare, şi maica Fevronia îşi avea casa pe iaz. Aşa-i zicea aici: maica Fevronia de pe iaz. Iazul acela o secătuit demult şi maica Fevronia o murit în cincizeci."* ("Eminescu la Mânăstirea Văratec", *Bogdan Lupescu, în"Formula AS" nr. 571, 2003, Societate/Poveşti de dragoste)*.

Din cele consemnate în citatul de mai sus se observă că Veronica Micle şi Mihai Eminescu erau însoţiţi şi de alţi poeţi de la *Junimea*, probabil Miron Pompiliu, Botnărescu şi alţii şi ţineau seri literare, continuând astfel, întâlnirile literare de la Iaşi. Toţi participanţii făceau excursii în locurile cele mai frumoase din împrejurimi, cum erau „codrii de aramă" şi „pădurea de argint", pe care poetul le invocă în „Călin. File din poveste":

De treci codrii de aramă, de departe vezi albind
Ş-auzi mândra glăsuire a pădurii de argint.
Mii de fluturi mici albaştri, mii de roiuri de albine
Curg în râuri sclipitoare peste flori de miere pline,
Împlu aerul văratic de mireasmă şi răcoare
A popoarelor de muşte sărbători murmuitoare".

„Pădurea de argint", denumire dată de Mihai Eminescu unui pâlc de pădure de mesteceni ce aparţine de Ocolul Silvic Văratic, se întâlneşte şi în poemul „Călin. File de poveste". Pe drumul spre Mănăstirea Agapia se află şi „codrul de aramă", o pădure de fagi, care, în perioada toamnei, frunzele capătau o culoare arămie.

Aici, la Văratic, era un loc unde mulţi scriitori veneau vara să petreacă în linişte şi să scrie inspiraţi de natură: Al. Vlahuţă, Calistrat Hogaş, Gala Galaction, Mihail Sadoveanu, G. Ibrăileanu, Ionel Teodoreanu şi alţii. Unii dintre ei au scris şi despre Eminescu.

Despre trecerea lui Mihai Eminescu pe la Mănăstirea Văratic a scris şi Mihail Sadoveanu, care ar fi luat informaţii de la un Felician Batist, dar şi mitropolitul Bartolomeu Anania în cartea sa „Mănăstirea Văratic „: „Urmele diafane a paşilor lui Eminescu se simt şi la Văratic, fie din vremea domnului student, ce se plimba prin poieni şi se încerca, uneori, la haltere cu colegii, aşa cum a rămas în amintirea maicilor bătrâne, fie din vremea, evocată cu discreţie monahală, a presupuselor sale întâlniri cu îngerul blond, în căsuţa din vecinătate, pe locul căreia se află acum Ocolul Silvic…Se ştie că Veronica Micle a avut strânse legături cu Văratecul, mai

ales prin casa ei de la Târgu- Neamţ, primită de zestre, în care se retrăgea adesea… E greu de ştiut ce rol a avut călugăriţa Fevronia Frosinei, dar e sigur că în casa acesteia, din vecinătatea bisericii Sf. Ioan, obişnuia doamna Veronica să-şi afle ceasuri de linişte şi tot aici s-a retras numai după două săptămâni, de la moartea lui Eminescu, adică spre sfârşitul lui iunie 1889." (*Văratecul şi literatura*).

Dacă Mihai Eminescu a petrecut zile de odihnă şi recreere la Mănăstirea Văratic, este imposibil ca el să nu fi vizitat şi Mănăstirea Agapia, unde a admirat pictura lui Nicolae Grigorescu, Cetatea Neamţului încărcată de istorie, locurile copilăriei lui Ion Creangă, casa Veronicăi Micle de la Târgu Neamţ, unde ar fi fost invitat. A mai făcut odată acest drum cu trăsura, atunci când a fost externat de la sanatoriul Mănăstirii Neamţ şi s-a îndreptat spre Botoşani, în 1887.

La Văratic s-a stins din viaţă Veronica Micle, pe 4 august 1889, la 50 de zile de la moartea lui Eminescu. Aflată într-o stare de depresie, Veronica se retrage la Văratic pentru a se gândi, în linişte, la pierderea omului drag. Se plimba zilnic pe valea Filioarei şi în Valea Ţigăncii, locuri ce-i aminteau de Eminescu şi de plimbările lor prin aceste locuri. Povesteşte unei prietene că în apa Filioarei a văzut chipul lui Eminescu suprapus cu al ei, semn al unei stări de deznădejde. Corespondează cu prietena ei Smara (Smaranda Gârbea), aflată la Băile Bălţăteşti, căreia îi scrie pe 30 iunie 1889: „Prin o fatală coincidenţă tocmai în ziua când el murise, eu, fără să ştiu, am scris versuri pe tema „Ce n-ar da un mort din groapă" şi pe care le-am publicat în România; gândeşte-te de un an de zile n-am făcut un vers cât de infim şi în ziua aceea m-au cuprins un fel de friguri şi în 20 de minute a fost făcută".

În ultima scrisoare din 1 august 1889, Veronica Micle îi cere Smarei o doză de picături de arsenic de la fratele ei, medic la Băile Bălţăteşti, aflate în apropiere de Văratic, unde aceasta se afla în concediu: „Roagă din partea mea pe fratele tău Doctorul să dea Virginiei încă o doză de picături de arsenic, pe care colegul său a binevoit să le administreze fiicei mele, spune-i că i-aş fi recunoscătoare… Eu sânt desperată din pricina marilor călduri care revin iarăşi. La revedere, eu sper că vei binevoi să fii drăguţă să vii să vezi pe prietena ta. Veronica".

În seara zilei de 3 august 1889, Veronica a luat toată sticluţa de arsenic, a intrat în comă şi a doua zi a murit. Smara a venit să o vază, aşa cum dorea Veronica, dar la înmormântarea ei, care s-a stins din viaţă la 50 de zile după Eminescu şi la 10 ani de la moartea soţului ei, Ştefan Micle.

Smaranda Gârbea va publica în „Familia" epitaful, în amintirea prietenei pierdute:

Suflet ce-ai zburat spre ceruri, suflet care ai iubit,
Ai fost mare prin durere, iar durerea te-a zdrobit;
Însă-n inimile noastre, tu de-apururi vei trăi,
Căci poetă ai fost mare şi-ai ştiut s suferi.

Veronica Micle a fost înmormântată lângă biserica Sf. Ioan, iar pe mormânt se află un monument funerar pe care este săpată inscripţia: „Şi pulbere ţărână din/ tine se alege/ Căci asta e a lumii/ nestrămutată lege/ Nimicul te aduce/ nimicul te reia/ Nimic din tine-n urmă/ nu va rămânea/ Veronica Micle/ 4. VIII. 1889".

Bartolomeu Valeriu Anania, în „Văratecul şi literatura", face observaţii cu privire la această inscripţie de pe mormânt, care nu era în spirit creştin şi ne spune care a fost destinul acestui mormânt:, „„ Se pare însă că vieţuitoarele de aci nu şi-au ascuns consternarea faţă de chipul în care frumoasa blondă înţelesese să părăsească lumea aceasta, ca şi faţă de versurile de pe placa de marmoră, care nu au nimic comun cu credinţa, convingerile şi practica monahală. Aşa se face că, vreme de câteva decenii, ele au privit cu destule rezerve monumentul ridicat, se pare, de cele doua fiice ale defunctei, completat de abia după 1909, an în care Emil Gârleanu îl găsea fără nici un nume (fără) nici o altă însemnare. Potrivit lui Augustin Z. N. Pop, în 1939 se făcea chetă pentru vopsirea grilajului şi repararea crucii**."**

Mormântul Veronicăi Micle ajunsese în paragină şi datorită faptului că o lungă perioadă de timp după moartea celor doi poeţi, mulţii cercetători ai vieţii Veronicăi Micle şi publicul larg au făcut-o vinovată de moartea poetului. Reabilitarea poetei s-a făcut mult mai târziu şi, mai ales, după 1989.

În anul 1886, Veronica Micle donează Mănăstirii Văratic, casa sa de la Târgu Neamţ, moştenită de la părinţii ei cu precizarea: „Iar pe peretele casei să fie afişat o placă de marmură pe care va fi scris pentru pomenire de generaţia actuală şi viitoare „**Casa Veronica Micle**". Casa a fost răscumpărată în 1982, reconstruită în 1984 şi astăzi este amenajată ca muzeu. În curtea casei s-a amplasat în 1998 un bust din bronz al poetei Veronica Micle, operă a sculptorului Damian Popa, cel care a realizat şi două portrete, lui Eminescu şi Veronicăi, expuse în una din camerele casei memoriale din Târgu Neamţ. Pentru bustul realizat de Damian Popa s-a folosit de fotografia cea mai cunoscută a poetei, trimisă şi lui Mihai Eminescu, în 1881.

Fotografii

1. Mănăstirea Văratic- ctitorie a schimonahiei Olimpiada şi duhovnicului Iosif, 1785

2. *Bustul şi casa Veronicăi Micle de la Târgu- Neamţ*

3. Eminescu-Veronica- pictură de Ana Iacob- Bucureşti

Bibliografie:

1. Corespondenţă Eminescu-Veronica Micle;
2. „Dulcea mea doamnă/ Eminul meu iubit-Ed. Polirom-2000
3. Augustin Z. N. Pop- Mărturii. Eminescu-Veronica Micle– Agenţia „Litera" Chişinău, 1989
4. Petru Vintilă- Eminescu. Roman cronologic– Ed. „Cartea românească", Bucureşti, 1974
5. Ioan Mitican- Ne întâlnim cu Veronica Micle- „ETPTehnopres" Iaşi, 2005
6. Gelu Dorian şi Ştefan Iordache- Paşii Poetului– Ed, Junimea, Iaşi, 2000

-&-

Cauza morții lui Mihai Eminescu. Documente și mărturii

14 aug. 2018

După o boală îndelungată şi grea, de aproape şase ani, cel mai mare poet al românilor, Mihai Eminescu, s-a stins din viaţă în ziua de 15 iunie 1889, în urma unei sincope a inimii, aşa cum prevăd actele oficiale.

Despre ultimele luni de viaţă ale poetului, la sanatoriul doctorului Şuţu, s-a scris foarte mult, dar, toţi eminescologii au fost de acord că Eminescu a murit de o sincopă a inimii, aşa cum a stabilit medicul Şuţu şi această variantă a fost luată ca variantă oficială.

Totuşi, s-a vorbit mult în epocă de faptul că poetul ar fi decedat în urma lovirii cu o piatră de către un nebun din ospiciu, Petrea Poenaru, lucru vehiculat de către prietenii poetului şi de către sora sa Harieta. Varianta lovirii în cap cu o cărămidă sau piatră a fost povestită de frizerul lui Eminescu, Dumitru Cosmănescu şi de către medicul Ştefan Coşereanu, care l-a cunoscut pe Eminescu la Bucureşti. Acest medic Coşereanu, povesteşte mai târziu Elenei Popovici din Piatra Neamţ, despre acest episod, la 40 de ani de la moartea poetului, informaţie pe care această doamnă o comunică eminescologului Augustin Z. N. Pop.

Iată ce povesteşte medicul Ştefan Coşereanu, Elenei Popovici: „*Eminescu locuia în ultimele sale luni de viaţă în „Hugues" etajul IV, în faţa Teatrului Naţional, şi când s-a ivit nenorocirea a treia oară a fost internat în Sanatoriul dr. Şuţu, unde s-au mai chinuit suferinzi actorii comici Şt. Iulian şi M. Mateescu. Tenorul Poenaru, zărind într-o zi pe poet mâncând pâine în curte, pe lângă pavilionul în care şedea medicul-şef, s-a năpustit asupra lui, l-a lovit zdravăn cu cărămida în cap, aşa de tare că Eminescu s-a prăbuşit pe pietriş şi-a trebuit să fie ridicat de-acolo de infirmieri, transportat mai fără suflare şi pansat.*

Mai târziu, el a căpătat un erizipel şi aproape după două luni s-a sfârşit la mijlocul lui iunie 1889".

Desigur, această informaţie cu lux de amănunte, doctorul Coşereanu a aflat-o de la colegii săi, medici la Sanatoriul Şuţu şi nu poate fi pusă la îndoială, ea răspândindu-se repede printre cunoscuţii, prietenii şi rudele lui Eminescu. De la ei a aflat că Eminescu a făcut un erizipel, variantă vehiculată de medicii ospiciului, şi nu varianta adevărată cu spargerea craniului, ce i-a adus poetului moartea.

Medicul Coşereanu spune că Eminescu ar fi murit după două luni după ce a fost lovit, dar după 40 de ani de la eveniment, este posibil să fi uitat adevărata dată. Sau mai degrabă el auzise şi de varianta lovirii lui Eminescu cu o piatră slobozită din praştie de către Petrea Poenaru.

Imediat după moartea lui Eminescu, sora acestuia Harieta, aflând cum a murit fratele ei, scrie Corneliei Emilian din Iaşi: „*Scumpă Mamă! Nu sunt în stare a ve descrie nici ce am privit cu ochii mei, nici ce am întâmpinat, de nu am fost în stare a ve scrie nimic.*

Atâta ve spun şi ve rog să spuneţi la toţi că nenorocitul meu frate a murit în cea din urmă mizerie şi moartea i'a fost cauzată prin spargerea capului ce i'a făcut'o un nebun anume Petrea Poenariu. Să ferească D-zeu şi pe cei mai rei oameni din lume să fie instalaţi da D-rul Şuţu, că fiecare va avea sfârşitul iubitului meu frate" (Scrisoare, Harieta Eminescu- Lacu- Sărat, 1889 iunie 22).

Din cele scrie de Harieta se deduce că ea a fost la Bucureşti, la înmormântarea fratelui său, specificând clar că „*am privit cu ochii mei*" şi a aflat şi cum a murit poetul. Pe 17 iunie Harieta a însoţit cortegiul funerar într-o trăsură, aşa cum specificau unele publicaţii.

După moartea lui Mihai Eminescu, o serie de biografi ai poetului au adoptat ipoteza precum că, tenorul Petrea Poenaru a lovit pe acesta cu o piatră slobozită dintr-o praştie, lovitură care i-ar fi produs un erizipel, dar care s-a vindecat în două săptămâni şi că această rană nu ar fi stat la baza morţii poetului. Această variantă a fost preluată de la medicii sanatoriului, care nu au vrut să se afle ce s-a întâmplat în spitalul lor şi au minimalizat întâmplarea. Aceasta a fost varianta care a fost preluată de toţi eminescologii, care au scris despre Eminescu şi s-a transmis până astăzi.

Orice om de bună credinţă îşi poate pune întrebarea: de unde avea Poenaru o praştie şi pietre într-un ospiciu de nebuni? În ospiciu, cu oameni fără discernământ şi violenţi, trebuiau asigurate condiţii de protecţie a

bolnavilor şi gardienii trebuiau să-i supravegheze pe bolnavi, mai ales când se plimbau prin curte, deoarece puteau deveni violenţi şi se puteau răni. O altă curiozitate este faptul că în curtea sanatoriului era o movilă de pietriş, de unde orice bolnav putea lua o piatră şi agresa un alt bolnav.

Dar cea mai importantă întrebare care se pune este: de unde avea Poenaru banda de cauciuc din care să-şi construiască o praştie? Se cunoaşte faptul că prelucrarea cauciucului a început în a doua jumătate a sec. IX-lea şi atunci nu se putea găsi aşa de uşor cauciuc prelucrat din care Poenaru să-şi facă praştie. Mai plauzibil este faptul că Poenaru a aruncat spre Eminescu cu o piatră şi l-a nimerit în cap, producându-i o rană superficială, care s-a vindecat în două săptămâni. Chiar doctorul V. Vineş care l-a îngrijit pe Eminescu, în timpul ultimei internări la Şuţu, mărturiseşte: „*Prin mai 1889, un bolnav, nu din cei furioşi se distra învârtind o piatră mică legată de o aţă. Piatra scăpând din aţă a lovit întâmplător pe Eminescu în cap aproape de sutura interparietală, producând o rană care interesa pielea regiunei parietale drepte, fără să atace periostosul. Era o tăietură a pielei de 2 cm lungime. I s-au dat imediat îngrijirile necesare, iar peste trei zile buzele plăgei păreau reunite”.*

Varianta cea mai apropiată de adevăr este că Poenaru l-a lovit pe Eminescu în cap cu o cărămidă sau o piatră, aşa cum afirmă frizerul Dumitru Cosmănescu. Medicii spitalului au vrut să ascundă adevărul şi au lansat varianta cu praştia, cu care Poenaru ar fi lovit uşor pe Eminescu, fără consecinţe grave.

Varianta cea mai credibilă este că Petrea Poenaru l-a lovit cu piatra pe Mihai Eminescu de două ori: odată a fost varianta cu pietricica care l-ar fi lovit şi i-a făcut o zgârâetură, urmată de apariţia erizipelului şi a doua oară l-a lovit violent cu cărămida, zdrobindu-i capul şi aducându-l în starea descrisă de Cosmănescu şi de binefăcătorul din Botoşani (probabil Scipione Bădescu) într-o scrisoarea către Ioan Franc. Medicul Ion Nica, în cartea sa „Mihai Eminescu – structura somato- psihică”, emite ipoteza dublei lovituri cu piatra: „*Poate nu e exclusă eventualitatea unei a doua agresiuni din partea unui nebun, în afara celei descrise (cu piatra scăpată din praştie, din luna mai), care să fi cauzat- aşa cum am văzut- moartea violentă a poetului despre care Henrietta era sigură, informând-o pe Cornelia Emilian. Fireşte, nu poate fi vorba decât de acelaşi nebun: mai întâi a ţintit de la distanţă cu praştia- apoi a lovit din imediata apropiere. Crimă cu premeditare într-un spital de alienaţi mintali unde este foarte problematic dacă Eminescu avea ce să caute”.* Medicul Nica e de părere şi el că Eminescu nu avea ce căuta într-un spital de alienaţi, aşa cum au susţinut-o şi alţii.

O altă sursă importantă cu privire la moartea lui Eminescu vine de la frizerul Dumitru Cosmănescu, prieten cu poetul, la care acesta apela de obicei pentru a se tunde şi rade. Dezvăluirea lui Dumitru Cosmănescu apare în ziarul Universul din 28 iunie 1926, reluat apoi şi de alte publicaţii. Cosmănescu povesteşte cum a fost chemat de Eminescu ca să-l tundă şi să-i aranjeze mustaţa, într-o zi pe la ora trei. Poetul ocupa singur o cameră a lui şi-l roagă pe frizer să facă împreună o plimbare prin curtea sanatoriului*: „Pe la vreo 4, cum era cald în cameră, Eminescu zice uitându-se lung la mine: „Ia ascultă Dumitrache, hai prin grădină, să ne plimbăm şi să te învăţ să cânţi „Deşteaptă-te, Române!”... Şi a început să cânte „Deşteptă-te, Române!” şi eu după el. Cânta frumos, avea voce.*

Cum mergeam amândoi, unul lângă altul, vine odată pe la spate un alt bolnav d'acolo, unu furios care-fost director sau profesor de liceu la Craiova şi, pe la spate, îi dă lui Eminescu în cap cu o cărămidă pe care o avea în mână. Eminescu, lovit după ureche, a căzut jos cu osul capului sfărâmat şi cu sângele şiroindu-i pe haine, spunându-mi: „Dumitrache adu repede doctorul că mă prăpădesc…Asta m-a omorât!”. L-am luat în braţe şi l-am dus în odaia lui, unde l-am întins pe canapea. I-am potrivit capul pe pernă, şi când am tras mâna îmi era plină de sânge. Au venit doctorii, cu Şuţu în cap, şi ne-au spus să tăcem, să nu s-audă vorbă afară, că nu e nimic… Dar după o jumătate de oră, bietul Eminescu murise!”. Cuvintele lui Eminescu „*Asta m-a omorât*!”, dovedeşte faptul că el mai fusese lovit şi altădată, dar de această dată a fost o lovitură foarte puternică.

Această dezvăluire a lui Dumitru Cosmănescu este făcută după 37 de ani de la moartea poetului. Probabil, Cosmănescu nu a dezvăluit incidentul atunci, deoarece i-a promis medicului Şuţu să nu spună nimănui şi, cât timp doctorii de la sanatoriu erau în viaţă, el nu a vrut să-şi încalce cuvântul.

Din dezvăluirea lui Cosmănescu rezultă că Eminescu a murit în ziua respectivă, pe la orele 17, dar se va vedea dintr-o scrisoare prezentată mai jos, că el a murit după 7 zile de la incident.

Moartea lui Eminescu pe 15 sau 16 iunie 1889, contrazice previziunile doctorului Şuţu, care spunea mereu, cunoscându-i boala şi starea organismului său, că poetul mai are de trăit încă vreo trei ani, neexistând nici un motiv de moarte subită. Dar moartea poetului a venit în mod violent, când nimeni nu se aştepta, prin spargerea capului.

După moartea lui Eminescu, în camera lui s-au găsit mai multe poezii printre care „Viaţa” şi „Stelele'n cer” şi două file rupte dintr-un notes pe care era scrisă poezia „Deşteptă-te, Române”, informaţie furnizată de colegul de la „Fântâna Blanduziei”, Ilie Jghel: „*Dintr-o întâmplare fericită am pus mâna pe două file dintr-un notes, scrise de el în timpul când era în Ospiciu. Scrierea e ca de obicei liniştită, trăsături regulate. Le dau în vileag ca să se vadă că Eminescu era poet chiar atunci când nu era Eminescu…Pe cealaltă parte a acestei file*

e Deşteaptă-te, Române”. Această informaţie ne demonstrează că D. Cosmănescu nu a minţit atunci când spunea că Eminescu cânta cu glas frumos „Deşteptă-te, Române!”.

Varianta morţii lui Mihai Eminescu, povestită de D. Cosmănescu este confirmată şi completată de o scrisoare trimisă în data de 15 iunie 1889 din Bucureşti lui Ioan Franc, preşedintele comitetului permanent din Botoşani, „de către o persoană din cele mai intime şi mai apropiate de răposatul poet, singura care a mai îndulcit, pe cât posibil, zilele din urmă, suferinţele nenorocitului bolnav, cu gingaşele sale îngrijiri” (Curierul Român, 20 iunie 1889).

Iată ce scrie personajul care s-a interesat şi a îngrijit pe Eminescu: „*De 7 nopţi, de când stau lângă nenorocitul, numai astăzi a putut fi scos din cămaşa de forţă, având nişte furii ce seamănă mai mult a turbat decât de alienat. Îndată ce-l desleagă, rupe tot cu o putere de fiară şi strigă de produce un ecou îngrozitor în spital, unde se află 80 de alienaţi, afară de femei, dar nici unul în starea grozavă a lui. Capul îi este spart şi umflat; nu pot însă afla de la nimeni, cine a comis această cruzime contra lui; eu crez că vr'un nenorocit nebun! Doctorul Şuţu mi-a declarat că umflătura este de 99 de ori mortală şi că numai al sutălea poate scăpa. Eu însă rog pe D-zeu, dacă este drept, să-i curme suferinţele, căci nu mai sunt de suportat*!” (Barbu Lăzăreanu- *Cu privire la Eminescu- Agonia*, Ed. „Cultura Românească” S. A. R. Bucureşti).

Informaţiile din această scrisoare, cu un anumit grad de exagerare, sunt transmise din Bucureşti la 7 zile de la lovirea lui Eminescu cu cărămida de către Petrea Poenaru, ceea ce confirmă povestea lui Cosmănescu. Probabil Cosmănescu a crezut că Eminescu a murit în ziua vizitei sale la poet, dar agonia a mai durat şapte zile. Cu capul spart era normal ca poetul să fie agitat şi cu dureri groaznice. Se pune întrebarea de ce doctorii nu i-au administrat medicamente (morfină de ex.), care să-i calmeze durerile şi l-au pus în cămaşa de forţă. Pe 12 iunie 1889 când poetul era interogat de comisarul Brusan, el era în această stare, spunând că a fost lovit de Petre Poenaru cu o piatră cât oul de găină.

Din cele prezentate mai sus, se poate observa că varianta lovirii lui Eminescu cu o cărămidă era cunoscută de mai multă lume, dar nu a fost dezvăluită la rugăminţile lui Şuţu, care nu voia să fie acuzat că nu a luat măsuri adecvate pentru supravegherea bolnavilor şi asigurarea condiţiilor normale de convieţuire a bolnavilor.

Cauza morţii lui Mihai Eminescu, la Sanatoriul doctorului Şuţu, este aşadar relatată de mai multe persoane care au avut legături cu Eminescu: Dumitru Cosmănescu, Ştefan Coşereanu, Harieta sora poetului şi din scrisoarea către Ioan Franc din Botoşani. Toate afirmaţiile venite din aceste patru surse converg către aceeaşi concluzie: Mihai Eminescu a murit în urma unei lovituri puternice cu o cărămidă în cap, în urma căreia s-a produs o puternică hemoragie la creier, urmată de deces. Titu Maiorescu a fost informat că Eminescu a murit în urma unei embolii (***embolie***– *Astupare bruscă, de obicei cu un cheag de sânge, a unui vas sangvin sau limfatic*), care este consecinţa unui cheag de sânge ce i-a blocat circulaţia sângelui şi a determinat sincopa inimii.

Mai multe personalităţii din epocă ştiau că Mihai Eminescu a murit în urma unei agresiuni cu o cărămidă sau piatră care i-au spart craniul. Printre aceştia putem enumera pe: Nicolae Iorga, Mircea Eliade, Roza del Conte, Al. Gregorian, Virgil Ierunca şi alţii.

Nicole Iorga, aflat la Iaşi în timpul războiului din 1918, împreună cu intelectualul francez Septime Gorcei, refugiat şi el la Iaşi, au întocmit o „Antologie a literaturii române” în limba franceză. În nota despre viaţa lui Eminescu este prinsă şi informaţia: „*Câtăva vreme mai târziu, geniul martir murea tragic, cu craniul zdrobit de piatra aruncată de un nebun, tovarăşul său de suferinţă*.”. Textul în limba franceză este: „Quelque temps apres, le genie martyr perissait tragiquelment, i craane broye a *coups de pave* par un fou, son compagnon d'infortune”. „Coups de pave” se traduce prin lovituri repetate de cărămidă, sau piatră de pavaj pătrată.

Cele prezentate mai sus, din surse credibile, demonstrează că Mihai Eminescu a murit în urma unei agresiuni cu o cărămidă (sau piatră de pavaj), din partea lui Petrea Poenaru, iar conducerea sanatoriului a căutat să ascundă adevărul, prezentând varianta cu pietricica, pentru a proteja reputaţia instituţiei.

În ceea ce priveşte boala lui Mihai Eminescu, ea este clarificată în cartea „Maladia lui Eminescu şi maladiile imaginare ale eminescologilor” de către academicianul Victor Voicu: *„În privinţa marelui nostru poet Mihai Eminescu datele deţinute, fundamentate pe documente, mărturii, scrisori, date clinice, date anatomo- patologice (autopsia) pledează neîndoielnic pentru o patologie afectivă, un –* ***sindrom maniaco-depresiv. Erorile de diagnostic şi implicit tratamentul cu mercur de lungă durată, pentru un presupus lues, a supraadăugat sindromului maniaco- depresiv o componentă neurotoxică cu o agravare a depresiei*** *şi apariţia altor simptome psihice, neurologice şi organice. Toate acestea au dus la deteriorarea gravă a stării de sănătate a marelui poet grăbindu-i sfârşitul”.*

Cu puţin timp în urmă poetul Laurian Stănchescu a iniţiat o acţiune la Parchetul General pentru deshumarea lui Eminescu, pentru a fi anchetate condiţiile morţii poetului. Această deshumare ar putea lămuri două aspecte importante asupra morţii poetului: dacă craniul poetului a fost spart prin agresiune şi ce cantitate

de mercur s-a acumulat în corpul său, în urma numeroaselor injecţii cu mercur, tratament care l-a intoxicat şi a dus la moartea prematură a celui mai iubit poet român.

Bibliografie:

1. Gheorghe Sărac- *Documente privind adevărul despre boala şi moartea lui Eminescu*– Ed. MALASI, 2000;
2. Barbu Lăzăreanu- *Cu privire la: Eminescu III*– Ed. „Cultura Românească S. A. R."- Bucureşti;
3. Augustin Z. N. Pop- *Întregiri documentare la biografia lui Eminescu*– Ed. Eminescu, Bucureşti, 1983;
4. Revista *EMINESCU- 160*, Timişoara, 2010- N. Georgescu- *Moartea lui Eminescu;*
5. Dr. Ion Nica- *Mihai Eminescu- structura somato- psihică*– Editura *Eminescu*, Bucureşti, 1972;
6. Eugen Simion- *Maladia lui Eminescu şi maladiile imaginare ale eminiscologilor*– Fundaţia Naţională pentru Ştiinţă şi Artă Bucureşti, 2015.

-&-

Mihai Eminescu și revista „Fântâna Blanduziei"

2 sept. 2018

Pe 14 aprilie 1888, Veronica Micle reuşeşte să-l determine pe Mihai Eminescu să vină la Bucureşti, unde locuia şi dânsa, sperând ca poetul să-şi reia activitatea publicistică şi literară, fiind şi mai aproape de vechii lui prieteni. Eminescu vine la Bucureşti, însoţit de Veronica Micle, spre disperarea Harietei şi reîncepe activitatea de gazetar la ziarul conservator *România liberă*, de unde primea 200 lei pe lună, mai mult ca un ajutor.

Un grup de publicişti şi prieteni ai lui Eminescu au hotărât scoaterea unei reviste „Fântâna Blanduziei", după numele piesei lui Vasile Alecsandri din 1884, revistă care avea pe frontispiciu, în stânga, semnătura facsimilată a poetului şi ca deviză, în partea dreaptă: „*Unde vei găsi cuvântul ce exprimă adevărul*", deviză propusă de Leon Gheorghe Nicoleanu, vers din poezia lui Eminescu, *Criticilor mei*, poetul fiind patronul spiritual al revistei.

În afară de Eminescu din redacţia revistei mai făceau parte: Ghoerghe din Moldova, Aristizza Romanescu, Ion Gorun, fraţii Ulpiu şi Nerva Hodoş, D. M. Marinescu-Marion, L. Gheorghe Nicoleanu-Fix, I. Popescu, C. Bărcănescu, N. Procopiu, I. S. Rădulescu-Gut, N. Ţincu-Tall, Cesar Colescu-Vartic, Dionisie Miron şi alţii.

Primul număr al revistei apare la 4 decembrie 1888, Eminescu semnând primul său articol intitulat chiar „Fântâna Blanduziei", foaie literară şi politică săptămânală, condusă de un comitet de redacţie în frunte cu poetul, publicaţie primită de public cu multă simpatie. Articolul lui Mihai Eminescu, publicat ca editorial programatic, oferă o privire retrospectivă asupra crizei economice şi politice a societăţii moderne.

Tot în primul număr al acestei noi reviste se publică şi poezia Scrisoarea V (Dalila), în formă finală, demonstrând că inspiraţia şi gândirea poetului erau la fel ca înainte de a se îmbolnăvi.

Eminescu continuă să scrie la „Fântâna Blanduziei" încă trei articole: *Formă şi fond*, *1888* şi *Ziua de mâne* (*Opere XIII. Publicistica*), demonstrând că încă era capabil să scrie publicistică, care ar fi deranjat pe guvernanţi şi politicieni, aşa cum o făcuse înainte de 1883. Acest lucru nu le era pe plac politicienilor şi au făcut tot posibilul ca această continuare a activităţii lui publicistice să înceteze.

Eminescu reuşeşte să publice articole în revistă până la numărul 6, după care pe 3 februarie 1889 este internat la sanatoriul „Mărcuţa" din Bucureşti, spre surprinderea colegilor săi din redacţie. Cele două articole publicate de Eminescu în „România liberă" şi cele patru publicate în „Fântâna Blanduziei" reprezintă epilogul publicisticii eminesciene, poetul nemaiavând verva şi tonul polemic cunoscut, boala spunându-şi cuvântul.

Treptat numărul colaboratorilor se reduce, astfel că numerele revistei 12-16 au apărut cu multă greutate din lipsa banilor şi în aceste condiţii o parte din colaboratori şi-au dat demisia şi s-au angajat la ziarul Universul. Şi internarea lui Eminescu în sanatoriu a contribuit la acest deznodământ al revistei.

Treptat, mulţi dintre cei care se angajaseră iniţial la o colaborare regulată au renunţat, astfel că în numerele 12-16 aceştia nu mai figurează cu articole: L. Nicoleanu, I. Popescu, Al. I. Hodoş, Nerva Hodoş, Cezar Colescu, care s-au angajat la ziarul „Universul". Dacă la prima serie a revistei Eminescu era trecut printre colaboratori, alături de ceilalţi jurnalişti, la a doua serie a revistei numele lui apare pe frontispiciu, în partea stângă iar deviza apare în partea dreaptă, poetul fiind atunci internat la sanatoriul „Caritatea".

Deşi, Nicolae Iorga califică această revistă doar o încercare, cele două serii apărute dau amănunte importante despre personalitatea poetului, prezintă o serie de poezii din ultima perioadă a vieţii şi insistă asupra originalităţii creaţiei eminesciene, apreciind farmecul limbii şi gândirea profundă a poetului.

Numărul 24 îndoliat al revistei, apărut la moartea poetului, revista elogiază gândirea sa profundă, vastitatea cunoştinţelor filologice, filozofice, istorice şi genialitatea poetică, enumerând personalităţile ce l-au condus pe ultimul drum.

În acest număr 24 sunt reproduse poezia *Mai am un singur dor*, iar numărul 28 reproduce „Poezie inedită de Eminescu”, patru strofe din poezia *Stelele-n cer*, poezii populare din colecţia poetului şi poezia intitulată „Poetului Eminescu” a lui Al. Vlahuţă.

Este mai mult ca sigur că articolele scrise de Eminescu, în prima serie a Revistei, a deranjat pe „prietenii” săi, căci într-o zi el este internat la ospiciul „Mărcuţa”, fără un motiv anume. Nicoleanu spune despre acest moment: „*Rămăsei trăsnit. Întrebai de prietenii lui, aceia care puteau să fie informaţi. Meşterul fusese din nou izbit de boală. Vestea o dusei la prietenii de la Fântâna. Durerea îi cuprinse pe toţi, căci, spun în conoştinţă, că imposibil era să cunoşti pe Eminescu şi să fii izbit de bunătatea şi blândeţea lui extremă şi subjugat de cugetarea lui adâncă, ameţit de potopul de cunoştinţe pe cari le avea. Îi erai prieten vrând-nevrând…*”. Un astfel de om, descris de Nicoleanu mai sus, a fost izolat într-un ospiciu de nebuni deoarece, probabil, şi-a deranjat „prietenii” cu interese politice importante.

De la 9 aprilie 1889, o parte din colaboratorii revistei care se retrăseseră- fraţii Hodoş, L. Gh. . Nicoleanu, I. Popescu- întemeiază o nouă Revistă „Fântâna Blanduziei”, ce va apare între 1 octombrie- 30 decembrie 1889, ca serie nouă.

În primul număr din seria a II-a, Gh. Nicoleanu vorbeşte despre apariţia primului număr al revistei, la care şi Eminescu a învârtit roata maşinii tipografice. În numărul doi apare poezia lui Eminescu „Şi dacă ramuri…”, o altă variantă decât cea prezentată de Maiorescu în volumul „Poezii”, în numărul 10 apare poezia „Sara pe deal”şi jumătate din Scrisoarea V (Dalila). La rubrica *Ecouri* se anunţa publicarea autografelor lui Eminescu, deţinute de către Tălăşescu, certificatul şcolar de la Sibiu şi o serie de poezii inedite.

În „Fântâna Blanduziei” din această perioadă apar şi poeziile lui Eminescu, *Viaţa* şi *Stelele-n cer*, găsite în buzunarele poetului după moarte, dovadă a capacităţii creative nealterate până în ultimele clipe de viaţă.

Leon Gheorghe Nicoleanu, redactorul responsabil al revistei „Fântâna Blanduziei”, seria a II-a, după moartea lui Mihai Eminescu scrie un articol intitulat „Memoriu asupra lui Eminescu”, în care afirmă, pe baza relatărilor lui Matei Eminescu că originea Eminovicilor ar fi una suedeză: „Tatăl său era nepot de fiu al unui invalid ofiţer de cavalerie din armata lui Carol al XII, regele Suediei, care ofiţer scăpase din catastrofa de la Pultava şi se stabilise în oraşul Suceava (Bucovina) pe lângă familia Mustaţă. După îndemnul unui membru din familia mustaţă, ofiţerul s-a căsătorit cu o româncă din Suceava, şi avu un singur fiu, pe bunicul răposatului Mihai, Acesta, căsătorindu-se şi el la rândul său tot în Suceava, a avut doi fii, pe George Eminovici, tatăl lui Eminescu, născut la 1812 şi un alt fiu, Ştefan, mort de holeră” (*Fântâna Blanduziei* nr. 27, 16 iulie 1889, p. 2). Matei ştia această poveste de la tatăl său, care voia să introducă o notă de mister în viaţa sa.

Cele două serii ale revistei Fântâna Blanduziei au o perioadă scurtă de viaţă; prima serie apare timp de un an, în 47 de numere, iar seria a II-a apare timp de trei luni, în 13 numere, în amândouă fiind articole şi poezii scrise de Eminescu sau materiale despre Eminescu bolnav şi moartea acestuia.

Colaborarea lui Mihai Eminescu la „România liberă” şi „Fântâna Blanduziei” a fost una de scurtă durată, la 3 februarie 1889, poetul este internat la sanatoriul „Mărcuţa”, în urma unui articol, ce era să ducă la căderea guvernului, format de conservatori şi junimişti.

Articolul lui Eminescu este publicat în „România liberă” din 13 ianuarie 1889, în care poetul critică noua lege a inamovibilităţii magistraţilor, lege care trebuia aplicată numai după ce ministrul justiţiei, Gună Vernescu, aplica remanieri în cadrul personalului magistraturii. La citirea articolului, ministrul justiţiei ameninţă cu demisia şi, deci, căderea guvernului şi numai după ce P. P. Carp anunţă că articolul a fost scris de „bietul Eminescu”, lucrurile se calmează. Acest lucru nu i-a oprit pe junimişti, participanţi la guvernare să ia măsuri împotriva poetului, el fiind internat în sanatoriu, spre surprinderea colegilor săi jurnalişti.

Ion Popescu, colegul lui Eminescu de la „Fântâna Blanduziei”, scrie un articol despre poet, în numărul din 10 decembrie 1889, în urma unei vizite la „Caritatea*”: „Mi s’a deschis o uşe şi m’am aflat într-o sală lungă, în care erau cel puţin două-zeci de oameni, toţi bolnavi: fie-care cu ticuri deosebite…Trecurăm într’o odăiţă de lângă salon şi ne aşezarăm p’o canapea…În vremea cât vorbeam, veneau mereu bolnavi, care se uitau la noi sau chiar se amestecau în vorbă. Puteam să fac comparaţii şi am făcut; rezultatul a fost convingerea deplină că meşterul era sănătos şi n’avea ce căuta în strada Plantelor*”. În continuare Ion Popescu, condamnă internarea lui Eminescu în acest sanatoriu: „*Rămân încredinţat că „catastrofa” n’a fost înainte de ducerea lui în strada Plantelor, ci s’a produs în vremea când se afla acolo. Mediul, groaznicul mediu în care era condamnat să trăiască şi care ar zdruncina p’un om cu totul sănătos- cu condiţia să n’aibă nervi ca odgoanele de la vapoare- acest mediu a provocat catastrofa*” (*Peste groapă– Fântâna Blanduziei*, 10 decembrie 1889).

Această internare a lui Eminescu, în mediul arătat de I. Popescu, avea să fie şi ultima, în urma tratamentului dur cu injecţii cu mercur, organismul său cedează definitiv şi poetul se stinge din viaţă pe 15 iunie 1889. Venirea lui Eminescu la Bucureşti a fost o mare greşeală, nu a fost dorită de guvernanţi, de politicieni şi nici de colegii săi junimişti şi această venire în capitală avea să-i grăbească sfârşitul.

-&-

Mihai Eminescu şi Catedrala Mântuirii Neamului

29 nov. 2018

Crescând şi copilărind într-o familie profund creştină şi exemplul vieţii monahale de la Mănăstirea Agafton, l-a ajutat pe Eminescu să-şi formeze o concepţie sănătoasă despre credinţă şi biserică şi rolul ei în viaţa societăţii româneşti: „*biserica păstrează limba şi naţiunea şi e prin aceasta cea mai înaltă instituţiune de cultură*". Biserica Ortodoxă este la Eminescu: „*maica spirituală a neamului românesc, cea care a născut unitatea limbei şi unitatea etnică şi care a fost azilul de mântuire naţională în ţări unde românul nu are Stat".*

Referindu-se la jertfa lui Iisus Hristos, în ziarul „Timpul" din 12 aprilie 1881, Eminescu spunea: „*A se sacrifica pe sine pentru semenii săi, nu din mândrie, nu din sentiment de datorie civică, ci din iubire, a rămas de atunci cea mai înaltă formă a existenţei umane, acel sâmbure de adevăr care dizolvă adânca dizarmonie şi asprimea luptei pentru existenţă ce bântuie natura întreagă".*

„Ieri ai fost credinţa simplă- însă sinceră, adâncă
Împărat fuşi Omenirii, crezu-n tine era stâncă."

Mihai Eminescu a fost profund creştin, afirmând că: „*Istoria omenirii este desfăşurarea cugetării lui Dumnezeu. Nu se mişcă un fir de păr din capul nostru fără ştirea lui Dumnezeu*".

Multe din scrierile poetului din paginile ziarului „Timpul", se referă la viaţa românilor trăită în spirit creştin, la rolul bisericii în viaţa naţiunii româneşti, la rolul statului în ajutorarea bisericii naţionale.

Mihai Eminescu a fost încântat de marii Domnitori, cu dragoste de ţară şi popor, care au purtat războaie de neatârnare şi pentru apărarea credinţei strămoşeşti, construind lăcaşuri de cult şi ajutând bisericile şi mănăstirile dăruindu-le moşii, scutindu-le de dări şi înzestrându-le cu obiecte de cult.

Prin 1924, Slavici scria că Mihai Eminescu avea ideea construirii unei mari catedrale la Bucureşti, lăcaş pentru pomenirea eroilor Războiului de Independenţă şi loc de rugăciune pentru mulţi creştini, aşa cum Ştefan cel Mare şi Sfânt, în urma fiecărui război câştigat, construia câte o mănăstire, ca gest de mulţumire lui Dumnezeu pentru victorie.

Dorinţa lui Eminescu nu a putut fi dusă la îndeplinire, în schimb, s-a înfiinţat o Mitropolie Catolică şi s-a construit o catedrală destinată acestui cult, catedrala Sf. Iosif.

Într-un material intitulat „**La 27 iunie a apărut**…", din 4 iulie 1881, Eminescu ia atitudine faţă de construcţia catedralei catolice Sf. Iosif şi cum a ajutat guvernul construcţia acestei catedrale: „*La 27 iunie a apărut în „Monitor" un anunţ pentru redeschiderea loteriei în favoarea terminării catedralei catolice cu hramul Sf. Iosif. Departe de a voi să punem vreo piedică înaintării acestei clădiri, nu avem decât a felicita episcopia din Bucureşti pentru zelul religios ce-l dezvoltă în privirea aceasta şi toleranţa românilor pentru toate riturile, cu atât mai mult pentru cele creştine, fiind binecunoscută, n-am găsi nimic de zis în contra modului de a aduna fondul de construcţie al bisericii, dacă prescripţiuni hotărâte ale unei legi fundamentale nu s-ar opune în mod precis şi cert acestui mod…Redeschiderea acestei loterii se face cu autorizarea guvernului, adică guvernul însuşi n-a ezitat a călca legile a căror pază îi este încredinţată".*

Deşi Eminescu este de acord cu această construcţie şi ajutorul dat de guvern, nu este de acord cu încălcarea legilor şi reproşează aceluiaşi guvern faptul că nu s-a gândit să sprijine şi construcţia unei catedrale ortodoxe: „*Noi înşine, în marea capitală a României, a cărei populaţie ar ajunge în curând la un sfert de milion, nu avem o singură catedrală, o singură zidire religioasă acătării. Lucrul se explică prin împrejurarea că Bucureştii sânt un oraş relativ nou şi că n-au fost totdeauna capitală. Credem însă că dacă, cu autorizarea Corpurilor legiuitoare, s-ar face excepţie de la absoluta prohibiţiune a loteriilor din ţara noastră, această excepţie ar putea să se facă cel mult în favoarea bisericii statului*". Eminescu voia un tratament egal între cele două biserici, ortodoxă şi catolică, iar statul să acorde ajutorul necesar construirii unei catedrale ortodoxe.

Într-un alt articol intitulat „**Înfiinţarea unei mitropolii**…", din 30 mai 1883, Eminescu ia atitudine faţă de Domnitorul Carol I, de religie catolică, care conducea un popor creştin ortodox, făcând comparaţie cu vechii domnitori români: „*Nouă însă, şaptesprezece ani de domnie ne-au dat convingerea că Maiestatea Sa a intrat în ţară cu hotărârea de a duce mai departe tradiţiile bunilor domni pământeni, ale lui Mircea şi Ştefan, ale lui Matei Basarab, tradiţii pe care Constantin Vodă Brâncoveanu le-a sfinţit prin martiriul său; şi niciodată în timp de şaptesprezece ani nu am slăbit în această convingere, niciodată nu ni s-a dat ocazia să regretăm Domniile pământene".*

Românii care şi-au identificat religia cu naţionalitatea, au sperat că Domnitorul Carol I va trece la religia ortodoxă, cum este şi poporul pe care-l conduce: „*Ei totuşi au primit cu entuziasm pe Domnitorul de confesiune romano- catolică. Cei drept, speranţa poporului român a fost, şi este, că dinastia întemeiată de acest Domn nu va fi catolică, ci românească, adică ortodoxă; timp de şaptesprezece ani însă niciodată nu s-a simţit în ţară că avem domn eterodox*".

Regele Carol I, în lunga sa domnie, a avut o serie de realizări foarte importante pentru Regatul României, participând la Războiul pentru cucerirea Independenţei faţă de Imperiul Otoman, zeci de mii de ostaşi sacrificându-şi viaţa pentru acest important deziderat; prin reforme importante a contribuit la făurirea statului modern român, a realizat o serie de obiective social- economice şi culturale importante (Podul Feteşti-Cernavodă, Castelul Peleş, o importantă reţea de căi ferate, etc).

Regele Ferdinand Întregitorul, în urma victoriei din Primul Război Mondial şi a înfăptuirii Marii Uniri, a luat hotărârea, contribuind cu bani, pentru construirea Catedralei Mântuirii Neamului, iniţiativă care, din păcate, nu a putut fi realizată.

Dorinţa românilor de a avea o catedrală ortodoxă în Bucureşti, aşa cum dorea şi Mihai Eminescu, nu s-a realizat decât la începutul acestui mileniu, prin iniţiativa patriarhului Teoctist şi dusă la îndeplinire de patriarhul Daniel- **Catedrala Mântuirii Neamului**– loc de rugăciune şi pomenire pentru toţi eroii neamului românesc.

-*-

ION ISTRATE

Să-i zicem și să sărbătorim această zi, 10 februarie, Ziua Senectuții Spirituale Vlăsineștene

10 feb. 2018

Până la profesorul **Gheorghe Burac**, Vlăsineștiul n-a avut și nu va avea în curândă vreme o așa personalitate marcantă, care să-și lase o importantă și serioasă amprentă asupra vieții comunității, sub absolut toate aspectele: economic, social, politic și, mai ales, cultural-spiritual. Domnia sa a muncit cu râvnă o viață, mai întâi, chinuindu-și copilăria prin colbul cel dens al țarinei, necăjită copilărie, datorită vremurilor din timpul celui de-Al Doilea Război Mondial și nu că familia părintească și satul natal nu i-ar fi oferit copilașului Gheorghe, de-o istețime aparte, ceea ce ar fi fost frumos și, desigur, meritat.

Născut la **10 februarie 1936,** în Vlăsineștii din Valea Bașeului, Gheorghe Burac, **un profesor emerit, remarcabil publicist și scriitor**, pe baza unor solide și aprofundate cunoștințe psihopedagogice și lingvistice, a croit o altă față comunității în care s-a născut, a trăit și trăiește. A pus bazele unui învățământ modern, corespunzător cerințelor contemporane și în aceeași măsură a revigorat viața spirituală a comunei, ca o componentă fundamentală pentru a asigura dezvoltarea celorlalte laturi ale vieții dintr-o comunitate atât de larg răspândită în această parte de nord moldav.

Mărturia muncii, operă scrisă, Domniei sale de intelectual autentic format în vatra satului natal este cristalizată în ***Memoria culturală*** a identității comunității Vlăsinești; și sunt lucrări de valoare de o mare importanță: *Vlăsineşti – 550 – Istorie şi Contemporaneitate* (Vlăsinești: [s. n.], 1996), *Biserica „Adormirea Maicii Domnului Vlăsineşti, judeţul Botoşani* (1800-2000): selecţiuni monografice (Vlăsineşti: [s. n.], 2000), *Comuna Vlăsineşti: Vlăsineşti – Sârbi – Miron Costin* (monografie 1, în colab.; Botoşani: Agata, 2005*), Comuna Vlăsineşti: Vlăsineşti – Sârbi – Miron Costin*; vol. 2: *Dăinuiri etno – folclorice* (monografie 2; Botoşani: Agata, 2007), *Lumini ce nu se sting* (publicistică;

Botoşani: Agata, 2012), „*... Şi aşa mai departe”* (Botoşani: Agata, 2014), *Raportul de seară* (memorii; Botoşani: Agata, 2015), *Comuna Vlăsineşti. Şcoala-150*: *(1865-2015)* (privire monografică; în colab.; Botoşani: Agata, 2015); *Nunta de aur la Vlăsineşti* (specific monografic, în colab.), Botoşani: Agata, 2017.

Din anul 2009 și până în prezent este colaborator şi redactor la publicaţia de cultură Luceafărul, iar în anul 2011 a fondat (red. -şef), împreună cu ing. Lucian Trufin (director), publicaţia locală de informaţie şi opinie Vlăsineşteanul, contribuţia sa fiind hotărâtoare.

Pe bună dreptate, un meritoriu evident, i s-au acordat numeroase gesturi de apreciere materializate prin titluri și diplome: Titlul de Profesor Evidenţiat şi Membru în Comisia Naţională Consultativă pentru Învăţământul Preuniversitar din Ministerul Învăţământului (1995), Diploma pentru Recunoaşterea meritelor excepţionale din partea Inspectoratului Şcolar Botoşani, Distincţia de vrednicie – din partea Mitropolitului Daniel al Moldovei; precum și altele acordate de către Direcţia Judeţeană pentru Cultură, Culte şi Patrimoniul Cultural Naţional Botoşani, Fundaţia Naţională pentru Dezvoltare Comunitară; pentru munca didactică şi educativă în slujba Şcolii din Vlăsineşti – Diploma de excelenţă şi Trofeul de Excelenţă privind denumirea Şcolii cu cl. I – VIII din Vlăsineşti – Gheorghe Burac, titlul Virtutea Sătească – Editura Agata și s-ar mai putea da încă multe exemple.

La toate acestea, se adaugă multitudinea aprecierilor prin diferite referințe ale unor personalități de seamă din mediul academic și cultural: Acad. Alexandru Zub; Prof. Univ. Dr. Ion H. Ciubotaru; Prof. Dr. Lucia Olaru Nenati; Prof. Univ. Dr. Angela Paveliuc Olaru; Prof. Mihai Matei; Prof. Dana Pietraru; Prof. Haralambie Holic; Prof. Mihai Belecciu; Av. Ana Maria Maluș; Prof. Silvia Lazarovici; Prof. Gheorghe Median; Prof. Mihaela Huncă; Prof. Paul Rusu; scriitorul Ovidiu Chelaru; poetul D. M. Gaftoneanu; Ing. Lucian Trufin; Prof. Lidia Ciucălău; Prof. Ilie Avârvării; poeta Dorina Rodu și câți încă mai sunt.

-&-

Eul din noi, eul din ei
Marcel Alexa, Ionuț Gafițeanu și Mircea Mihăilescu

[repub.] 16 feb. 2018

Trăim vremuri când acțiunea economicului, prin producție și serviciile materiale, e un mediu descurajant, inhibitor, deprimant chiar, precum și viața socială și politică, cu certitudine, e lipsită de interes pentru cei mai mulți dintre trăitorii urbei.

Ce mai!… e dezamăgitor și de aceea ne întrebăm stupefiați, probabil, **cine mai suntem noi, ce mai reprezentă EUL** în această societate? Mai putem spera și mai putem avea idealuri? De fapt, care mai este scopul nostru în viață?

Pe acest fond, ca întotdeauna, românul găsește **remediul în cultură**, fie prin a-și manifesta creativitate în artă și sociabilitatea din actul de cultură, fie prin a gusta și trăi din perceperea rodului muncii artiștilor și creatorilor de frumos, care ne sensibilizează sufletele prin esteticul și autenticul din operele lor.

Cu toții constatăm că Botoșaniul mustește în cultură!… Și nu mă refer la trecutul cultural al acestor ținuturi, care impresionează pe orișicine, ci mă refer la ceea ce se întâmplă zi de zi, în acest minunat colț de țară românească. Botoșaniul este pe primul loc… în ceea ce privește numărul lansărilor de carte, organizarea expozițiilor de artă și a celora cu caracter documentar – istoric, memorialistic, desfășurarea târgurilor meșteșugărești, a spectacolelor folclorice și a obiceiurilor tradiționale, nefiind pe ultimul loc evenimentele organizate, ca gest de respect, în memoria marilor personalități ale culturii românești: Mihai Eminescu, George Enescu, Nicolae Iorga, Ștefan Luchian, Octav Onicescu. E o provocare, din ce în ce mai insistentă! E ca o recompensă la **mâhnirea din NOI** pentru a ne îmbărbăta și a spera că totuși merită să trăim.

EUL DIN NOI, inspirată sintagmă sub al cărei generic a avut loc acum, 3 august 2013, la Galeriile de Artă „Ștefan Luchian”, o Expoziție de pictură, grafică și sculptură în lemn, stăpânii noștri de astăzi fiind: **Marcel ALEXA**, **Ionuţ GAFIŢEANU** (membri ai ***Societăţii Culturale „Expo-Art” Botoşani***) și **Mircea MIHĂILESCU** – meşter popular din Hârlău (membru al Asociaţiei Meşterilor Populari din Moldova). Am zis stăpânii noștri, pentru că așa ar trebui să fie! Acești oameni, artiști consacrați, ne ajută să ne **explorăm propriul EU** și să ne **câștigăm încredere de sine**, o imagine a proprii personalități, lucru ce joacă un rol important în viață, pentru că ne **activează tonusul trăirilor afective și ne dă posibilitatea să ne comparăm cu alții**. Am simțit astăzi, prin ceea ce am văzut la acest eveniment cultural organizat de Muzeul Județean (mâna forte, muzeograf Ana Florescu), că am descoperit **vectorul de a-mi măsura evoluția propriului EU**, **dar și EUL DIN EI** – artiștii -, autorii lucrărilor care au fost prezentate.

EUL lor e diferit de al nostru EU! Acești oameni pe care i-am văzut astăzi, care cu sfială așteptau reacțiile participanților și vizitatorilor, precum toții creatorii de artă autentică, **sunt ZEII noștri**! **Arta lor ne sensibilează și menține echilibrul EU-lui nostru**. Să le mulțumim pentru ceea ce ne-au oferit astăzi! Să mulțumim și organizatorilor, care, ca de fiecare dată, ne arată că sunt destoinici promotori culturali!

Un vernisaj de excepție, cu multă lume! Nu au lipsit nici oficialitățile locale!

„**E bine să faci în viață lucruri care să rămână**”, mi-am amintit când l-am văzut pe prefectul județului, Costică Macaleți. Acesta a fost răspunsul Domniei sale, cu prilejul lansării, la Editura Agata (septembrie 2003), a cărții ***O poetică a sacrului. Spațiu, timp și ființă la Arghezi, Blaga, Barbu*** a Prof. Dr. Mina Maria Rusu, când, în dialogul purtat cu regretatul Academician **Constantin Ciopraga**, a fost întrebat: „(…) **și ce mai faceți domnule prefect?**”.

-&-

Vise neîmblânzite, sub Lună, cu Dorina Rodu

19 febr. 2018

Dorina Rodu, cristalizatorul Cenaclului literar *DinOgor,* nu este la prima carte de poezie.

Prima, ***Vise*,** Botoșani: Agata – 2013 și aceasta, pentru ***un altceva*** și ***un altundeva, Sub Lună… vise,*** Agata – 2017.

Desigur, ***vise***! Cum s-ar fi putut altfel?…

Talentul, grația divină, tinerețea și iureșul năvalnic al torenților interiori… porniri, opriri, reporniri și iarăși… e mersul vieții, o sinusoidală și ascensivă spirală, urcușuri, care, de cele mai multe ori, sunt anevoioase și stârnesc crâncene deziluzii ce mocnesc și aprind speranțe născute, vrând nevrând, din vise.

Dorina, ***pui de român cu suflet eminescian*** (Daniela Pătrașcu), se cufundă în vise! Are încredere în această formă de reprezentare a trăirilor sale, care îi dă speranța necesară unui ideal în formare, ca și cum lumea materială în care trăim și o percepem nu e reală, ci numai o umbră, o reprezentare abstractă a proprietăților stărilor fizice și spirituale, pe care le vedem și le simțim în jurul nostru. ***A lucra în sine*** (Kant*),* nu-i o experiență sufletească străină poetei noastre, care a semnat această carte ***Sub Lună… vise***.

E o concepție platonică, ce străbate acest volum de sus până jos, poeta râvnind și crezând într-o ***lume a formelor perfecte, în care visele să ia locul strâmbătăților*** și inechităților realităților sociale, dezamăgitoare fapte pentru copila apărută în locurile pe unde mai persistă **romantismul eminescian**, **al cărui veșmânt nu-l va dezbrăca ușor**. */Și deci, te-ai dus, / Cum ți s-a dus și-amorul;/ Mă-ntreb de mai ai un singur dor: / Din Luceafăr să devii muritor. / […] Ai noștri tineri… încă-ți șoptesc/ Prin nopți tăcute versurile nemuritoare, / Printre Misterele nopții te regăsesc, / În Singurătate și-n Sonete rugătoare/[…] De-or trece anii rând pe rând, / Pe lîngă plopii fără soț… trecând, / Privi-voi stelele-n cer din când în când/ Și voi auzi Luceafărul, Epigonii fremătând/. (**Mortui Viventes).***

Îmblânzirea viselor, armonizarea speranțelor în cadrul realităților în care trăim depind de o mulțime de factori și, cei mai importanți, sunt cei asupra și în interiorul cărora nu se poate interveni, decât printr-o majoră acceptare a indivizilor unei comunități, și de aici, chemarea sa: */În al tău corn, Ștefane, suflă, / Ridică-ți oștenii din morți/ Și îndeamnă-i iar la luptă, / Seceraţi pe-ai neamului trădători, / Pe pungași și nepăsători, / Apoi, din victoria-ți cruntă/ Sufletu' cinstit ți-nfruptă. /* (***Ce rămâne?***)

Nu s-ar zice că fatalismul, care, poate, ar putea fi descoperit sau indus din această carte de poezii, e atât de înverșunat, pentru că Dorina mereu speră, chiar dacă speranța rămâne în zona ideatică, **dragostea, persoana iubită, divinitatea sunt suportul** necesar de a trece peste toate neajunsurile și a prinde forța necesară să-și consolideze idealul din viață: */Rătăcind printre umbre și ruine, / Pierdută-s și de propriul sine…/ Fugind de lume și de mine, / Aș vrea să m-ascund în tine. // Contopine-vom sufletele-ntr-unul, / Transcede-vom întreg universul, / […]. // Ești dulcele meu vis/ Îmi ești și muză, / Către portalul infinitului deschis/ Îmi ești călăuză. // Fii al meu giulgi, a mea năframă/ […]/ Fii mantia-mi universală. // Aș vrea să-mi fii chiar și pământul, / Care-mi va acoperi, treptat, mormântul, / Aș vrea să-mi fii al sufletului veșmânt/ Și cel din urmă crezământ*. (***Rătăcire-n dorință***). Inspirate și lămuritoare versuri de a-și **consolida crezul său poetic**, posibil o **înrâurire din clasicismul francez** (Nicolas Boileau), pentru că numai **rațiunea, iubirea și frumosul va face să-i strălucească viața** și creația artistică și, atunci, **arta va contribui desăvârșit la evoluția**/ revoluția relațiilor sociale, pe care le vrea corecte. */Sperând, trăind de azi pe mâine, / Așteptând un veșnic anotimp/ În care frații nu-și vor îndrepta cruda armă/ Către tâmpla tremurândă/ A fiilor din aceeași țară-mamă/[…]/ Spălându-ne păcatele cu apele aceloraşi ploi/ Neîndoindu-ne de voi, nici voi de noi. / […] Un anotimp ce mereu întârzie s-apară, / Invidia, minciuna și trădarea încă ne separă. / Cerșind puterea absolută […] // Zamolxis suspină, privindu-și urmașii/ Cum se-ngroapă unii pe alții, [. .].* (***Cercul deplângerii***)

Deznădejdea că, poate, nu va reuși să-și ***îmblânzească visele***, invocând motivul eminescian, ***își iscălește convins cuvântul***: */[…] -V-aș lăsa visele-mi rebele, / Dar mă tem că nu-mi vor fi fidele, / V-aș lăsa a codrului simfonie, / Dar voi, veți auzi doar gălăgie/ Neînțelegându-i fremătânda armonie…/ De voi, cei din urmă, mi-ați înțelege/ Tristețea, patima și durerea/ Ce-n mine zac pribege, / […]// De mă voi naște iar/ […]/ din țărâna țării-mamă, / Semeț, umil și fără teamă/ Vă voi lăsa ca drept tezaur: // Sângele patriotic lin curgând/ Din venele […] scripturilor străbune – /[…]// Poate c-atunci veți înțelege/ De ce n-am vrut mormânt*

bogat, / Podoabe, flamuri, nici regat, / Ci un pat din veștede ramuri să-mi lege/ Și deasupra-mi flori de tei să se legene. (***Testamentul poetului***).

Prin cartea de față, **Dorina Rodu** conturează o ***intrigă modernă*,** o încercare de a combate tendința nepotrivită din creația literară a unor tineri și, în același timp, o trecere dinspre tiparele clasice înspre un **neoromantism angajat**, bazat pe nevoia de a căuta cauzele și a determina un **mesaj social-patriotic adecvat vremurilor noastre.**

Deși sub Lună, visele Dorinei sunt un ***vis lucid!***

-&-

Întâmplări hazlii dar adevărate, de-ale lui Ioan Rotundu

21 feb. 2018

Cu mulți ani în urmă, o carte de întâmplări adevărate și accentuat de hazlii a făcut vâlvă la cozile din librăriile botoșănene, fiindcă se terminase rapid din rafturile expuse la vânzare. Și astăzi primim mesaje de interes, dacă mai e vreun exemplar disponibil. Ca urmare, s-a scotocit suficient prin depozitul de carte al librăriilor Agata. A fost de-ajuns să audă și autorul aceasta! Așa că, Ioan Rotundu, prozator și publicist cunoscut și arhicunoscut botoșănenilor și nu numai lor ci, cu mai mult, și în interior și înafara granițelor, a revizuit prima ediția i-a așezat un cuvânt înainte pentru a-și justifica gestul și s-a ajuns la o **a 2-a ediție**, la editura Agata, ediție îngrijită de Dorina Rodu, tot ea fiind și cea care a croit și schița noii coperți.

Ioan Rotundu, prozator şi ziarist, figurează în *Dicționarul Lazarovici* ***Scriitori și publiciști botoșăneni*** sub numele de **Ioan Rotundu – Dângeanu**. S-a născut la 5 ian. 1952, în Dângeni, Botoșani. A fondat în 1993 publicaţia săptămânală *Jurnalul de Botoşani*, apoi cotidianul *Jurnalul de dimineaţă* (1998) şi periodicele *Jurnalul de Poliţie*, *Jurnalul literar* (online şi în prezent) şi *Crocodilul de Botoşani* (săptămânal de satiră socială). Scrieri: ***Întâmplări hazlii dar adevărate*** (Botoşani: Axa, 2003), ***Masoneria botoşăneană*** – *scurt istoric* (monografie; Botoşani: Agata, 2009), ***Politică, alcool şi tutun*** (pamflete îndrăzneţe; Botoşani: Agata, 2009), ***Lumea lu'Rotundu*** (reportaje; Botoşani: Agata, 2011), ***Doar politicieni sau şi ticăloşi?*** *(1 iunie 2004 – 30 iunie 2013) Epoca Băsescu*, vol. 1 (Botoşani: Agata, 2015).

Volumul de proză ***Întâmplări hazlii dar adevărate***, publicată în prima ediție de Editura Axa – 2003, unde Gellu Dorian este consilier editorial, s-a epuizat rapid, deși s-a produs într-un tiraj neobișnuit de mare, dacă avem în vedere vremurilor de atunci și de azi. Cartea e o zdravănă amprentă, necesară a fi cunoscută acum și în viitor, a relațiilor sociale și interpersonale din comunitățile botoșănene din perioada anilor 1960 – 2000. Pe bună dreptate, autorului i-se mai zice că este **un grefier al memoriei sociale**, având în vedere întreaga activitate de publicist și prozator. Sunt fapte pe care Ioan Rotundu le-a cunoscut sau chiar a fost printre eroii acelor întâmplări hazlii dar adevărate, pentru că Domnia sa nu scrie și nu comentează public decât despre aspecte întâmplate și/sau de care a luat cunoștință direct, fie prin participare, fie după o investigație profesionist-jurnalistică.

Oricum, acest volum de proză scurtă *Întâmplări hazlii dar adevărate* provoacă o lectură incitantă, nestăpânită până nu se ajunge la capătul cărții.

-&-

Părtaș cu har la strălucirea Luceafărului, Tănase Grosu: Rapsodie Română

23 apr. 2018

Născut la **18 Iun. 1952**, București, din părinți **Nicolae și Maria**, cu rădăcini materne în comuna Cârja – Vaslui. **Licențiat** în Drept economic – administrativ și **Master** în Drept internațional, Facultatea de Drept din cadrul Universității București.

Cu har în domeniul creației, nu a renunțat la *legendarul calamus* – creion sau stilou – ca unealtă de lucru literar, dar nici la gândul că va părăsi vreodată generatorii stimulativi a inspirației, afirmării și consfințirii idealului artistic – cenacluri, concursuri, reviste literare.

Activitatea literară: este **membru al Cenaclului Revistei „Periscop**", devenit **Cenaclul „Ileana Vulpescu"**; a participat la **confruntări literare**: *Concursul Național de Poezie „Aurel Dumitrașcu"* de la Piatra Neamț (sept. 2015) și la *Festivalul Internațional de Poezie de la Sighetu Marmației – Concursul pentru manuscris* (oct. 2015); F*estivalul internațional de poezie „Adrian Păunescu"* (dec. 2017); a publicat în: „**Periscop**" nr. 4 (36), anul IX/ oct. – dec. 2016; „**Convorbiri Literare**", anul CL/ ian. 2017, la rubrica „Curier de ambe sexe"; „**Arena Literară"**, anul 2/ nr. 5/ mai-iun. 2017; „**Flacăra lui Adrian Păunescu",** serie nouă, anul XVII, nr. 26 (804), 27-28 (805-806), 29 (807) și 33 (811)/ 2017, nr. 41-42 (819-820)/10-16 XI 2017, nr. 822-823/24-30 XI 2017; „**Luceafărul" –** cronică literară *(Luceafărul online).*

OPERA literară a înmănuncheat-o în trei volume **OTIA**, **CHOROS** și **EPE**, un *quam maximis itineribus* publicului**.**

Sigur, în anumite ocazii creația literară i-a fost percepută și apreciată de scriitori și critici literari precum: Nicolae Manolescu, Alex Ștefănescu, Cosmin Ciotloș, Sorin Lavric, Ioana Pârvulescu, Gh. Grigurcu, Grete Tartler, Florentin Popescu, Adrian Alui Gheorghe, Cassian Maria Spiridon, Nicolae Sava, Eliza Roha, Mihai Maxim, Aureliu Goci, P. P. Carpen. *Tănase GROSU, părtaș la strălucirea ***Luceafărului*** acum, în ***Anul Centenarului Marii Uniri,*** cu poemul:

RAPSODIE ROMÂNĂ

S-a-nvrednicit Dumnezeu cel sfânt sau… firea,
Și-a creat nu în opt zile, ci-n suta mia,
Cu aleasă aplecare, un boț de lut, uns România.
Și-a-nfipt în glie genunchii sfinți ca o etravă
Și-au apărut împăduriți Carpații, semeți și supli, în potcoavă.
Precum și dealuri, lunci, câmpii din pletele-i cânepii.
Fâșii smaraldine din ceruri a smuls cu-ngrijeală
Lacuri, izvoare, râuri și mare prinzând ca o beteală.
Și-a-mbrățișat aci soarta, dintru 'nceput,
De-un car de ani, un popor harnic, priceput.
Am tot doinit, am tot horit și-am tot jelit:
Văitarea, plângerea de milă, bocitul n-au priit.
Însă zidit-am case, durat-am, pe făgașe, sate și orașe.
Și-apoi, măi fârtate, pusu-ne-am iar pe fapte:
Lăsat-am la o parte frunza, fluierul și naiul,
Cetera și buhaiul, boleroul la solz de pește.
Hai, dușmanii prăpădește, cât zis-ai: „Trei păzește!"
Negura hună și cea tătară ne-au făcut câmpia pară;
La văleat de lume bună, ne-am tăiat în Semilună;
Reglând organic, vipia slavă ne-a luat ceva din vlagă;
Pe la chindie, chezara lăcomie ne-a smuls din transilvănie.
Vajnici Domnitori și Regi destul ne-au ținut întregi.
Am descălecat creând o țară, frizând și urgia barbară.
Evropei par desuete provinciile noastre-n buchet.
Cei nevolnici și cei tari smuls-au țării două hălci mari.
Pârjolul marelui război adusu-ne-a teritoriu-napoi,
Nu fără lupte, magnifice sacrificii și puține beneficii.
A mai rămas o singură o rană: Basarabia moldavă.
Și-n veacul nou rămas-au două orfeline ce le știm bine.
Dorința-i legitimă și trează: întoarcerea la patria-mamă!
Siamezele se vor regăsi vreodată, cu dor întregi-se-vor!

* * *

Îngăduie-mi un sincer cânt, Românie pământ străbun,
Și ție popor al meu străvechi, mult prea bun!

-&-

Români, cinstiți-vă eroii! Gheorghe Burac: „Vlăsinești - Un Crâmpei din România Eroică"

5 aug. 2018

Motto:

Statuile, monumentele și lăcașurile de odihnă ale eroilor sunt pentru trupul țării ca și icoanele în casele noastre. (N. Iorga)

*

S-alergi îndărăt cât mai hăt și timpul c-un foraibăr să-l fereci.
Făina cariei s-o scuturi din scândura ce luptă cu moartea!
Sub toaca de-asfințit, să țeși o mantie umbrei rădăcinilor tale,
să dai viață necunoscutelor vieți și să faci trecutului efigie
pentru vecie,
o statuie

din lemnul albastru de cerdac împodobită cu nuferii
din lacul de sub mesteacănul cu scoarța argintie.
Din lemnul roșu de cireș să nu rânduiești coșciuge!
Trunchiul lor falnic și viguros în patru să-l despici
pentru toace înspre răsărit, apoi, din huietul lor stârni-vei vântul;
cu iureșul de armonii înălța-vei cântul închinat eroilor Marii Uniri.

(J. Tristea)

Nu aș fi putut începe altfel decât așa Cuvântul din fața acestei cărți monumentale, care ea însăși este o STATUIE a trecutului unei comunități de sute de ani din Valea Bașeului – Vlăsinești, Miron Costin și Sârbi –, o EFIGIE a cărei reprezentare a fost conturată, cu migală și sârguința-i caracteristică, de profesorul **Gheorghe Burac**.

Atent la mesajul conținutului așezat în carte de către autorul acestui impunător volum, mi-am amintit cu pioșenie de răscolitoarele mesaje al scrisorii Eroului Sublocotenent **Emil Crețu**, mort la Turtucaia (22 august 1916), adresată tatălui său în seara zilei de 14 august 1916, cu prilejul mobilizării armatei române: *Îți scriu plin de entuziasm și de încredere. Astăzi mândrul soare a răsărit peste hotarele României mari în ziua de Sf. Maria (15 august). […] Armata română a pătruns în Ardeal prin trei puncte. Noroc să dea Dumnezeu și tot înainte. Azi sau mâine începe și rolul meu. Să ai în vedere și să fii mândru că și eu contribui la mărirea și gloria PATRIEI.* [ii], precum și a faptului că, mai târziu, în 1919, doi oșteni, sergentul **Iordan** şi caporalul **Bivolaru** au urcat în Turnul Parlamentului ungar şi au lăsat acolo o **opincă românească** în locul drapelului roşu-alb-verde[iii]

Un rol plin de sacrificii l-au avut toți participanții din Primul Război Mondial, întrucât pentru România, anul 1918 a însemnat o reașezare pe un plan nou în Europa, Marea Unire fiind recunoscută internațional prin tratatele semnate la Trianon (4 iunie 1920) și Saint-Germain (10 septembrie 1919).

Tocmai acest rol al celor care au participat la înfăptuirea Marii Uniri, extras din întregul său, pe cel al vlăsineștenilor, este scos în evidență cu pregnanță, în gest de plin de respect, de către prof. Gheorghe Burac în cartea pe care o răsfoim acum. Profesorul Gheorghe Burac, sigur, nu de-acum, și nu neapărat a așteptat momentul omagierii **Centenarului Marii Unirii**, pentru a munci la o lucrarea măreață, aceea de a clădi și a afirma STATUIA identității comunității locale, întru cinstirea eroilor neamului… Sunt la mijloc câteva decenii de când Domnia sa adună și-i așază în cărți pe oamenii locului cu faptele și împlinirile lor. Este un exemplu, care ar trebui să se constituie ca o bună practică a intelectualității satelor noastre, lucru care s-ar dovedi meritoriu, pentru unii, decât să deguste texte și să filosofeze ceea ce nu pricep pentru a induce mesaje politice sau răfuieli interpersonale.

Cartea Identității Vlăsineștene, așa aș fi numit-o, pentru că acest titlu ar fi fost mai potrivit și mai sugestiv spre ***Vlăsinești. Un Crâmpei din România Eroică***, are un conținut profund edificator a ceea ce se vrea de către autor, adică de a rămâne un ancoraj solid al ansamblului de date și informații care să delimiteze comunitatea din Valea Bașeului, în particular, și s-o încadreze, în general, în matricea românească. Am ca sprijin, pentru ceea ce afirm, structura volumului: un preambul care cuprinde un *Argument, Identitatea comunei Vlăsinești* și *Patriotismul, un sentiment înnăscut la români*. Urmează apoi, Cap. I – *Prima participare eroică a Vlăsineștilor… la Războiul pentru Independență*; Cap. II. *Războiul pentru Reîntregirea Neamului, 1916-1918*; Cap. III. *Participarea vlăsineștenilor la cel de-Al Doilea Război Mondial;* Cap. IV. *Revoluția anticomunistă din decembrie 1989; Cap. V. Supremă gratitudine eroilor noștri…;* Cap. VI. *Urmași ai eroilor – semnatari ai altor pagini de istorie ale acestei comune.*

Cu această serioasă scriere, Gheorghe Burac își demonstrează virtutea care înnobilează munca de trei decenii, de cercetător și monografist pentru a contribui la afirmarea identității locale a satelor din Valea Bașeului, unde s-a născut, pe unde a făptuit și a trăit. E un act de eroism, o jertfă pentru a-și sluji țara și a râvni idealul ca oameni, fapte tot atât de importante și vrednice precum cele descrise de Domnia sa, acum.

Și pentru aceasta: TOT RESPECTUL!

Bibliografie:

1. BURAC, Gheorghe: *Vlăsinești. Un Crâmpei din România Eroică*, Botoșani: Arena Cărții, 2018;
2. ISTRATE, Ion: *Marcăm Stejarii – 80. Gheorghe Burac, seva din rădăcinile gliei strămoșești*, Botoșani, Arena Cărții, 2015;
3. OPREA, Ion N., *Opusul cărţii maghiarizării, Veritas-ul – opinca românească…,* Revista Luceafărul, 5 aug. 2018, www. luceafarul. net
4. UCRAIN C. & DRĂGUȚU M., *Slavă și recunoștință eroilor (1916-1918)*, București: ed. Paco, 2009;

Note:

[i] Inscripție, Monumentul Eroului Comisarul Alexandru Popovici, Brăila
[ii] Constantin Ucrain & Mihai Drăguțu: *Slavă și recunoștință eroilor (1916-1918*), București: ed. Paco, 2009.
[iii] Ion N. Oprea, Revista Luceafărul, 4 aug. 2018; www. luceafarul. net

-&-

A II-a lecție de Latină cu Ovidiu Chelaru, o punte a memoriei literare pentru vremurile trecute și prezente înspre viitor

5 oct. 2018

Aquila non capit muscas (lat.)

Desigur, Ovidiu Chelaru, obișnuit să adâncească tematica preocupărilor artist-literare de a contura un mesaj civico-social cât mai clar și angajat pentru corectarea acțiunii factorului decident, descrie mai toate mediile sociale pe care le-a cunoscut și în care trăiește, dovedindu-se, astfel, un bun cunoscător al limbajului de comunicare din toate timpurile în a confirma că opera literară este un mijloc de a cunoaște și îndrepta lumea în care ne ducem traiul.

De la sine înțeles, în actul de creație, ingeniozitatea și talentul îl conduc pe Ovidiu Chelaru spre a plăsmui enunțuri clare, exprimându-se prin sentințe, maxime cu o deosebită performanță în discursul public sau, obișnuit, în comunicările interpersonale din diferite medii. Așa se face că, mai în toate cărțile Domniei sale, capitolele conțin la început un aforism, o proprie cugetare: *Timpul nu este altceva decât un crematoriu care trece la capitolul postume cele mai frumoase zile ale noastre. / Adevărata virtute este în a alege între virtute și datorie, între sinceritate și minciună.* (*Regăsire* – poezii, Botoșani: Axa – 2002); *Stările sufletești nu sunt altceva decât remorca lumii materiale. / Servitorii sunt haina bogatului. / Stejarul este falnic numai în picioare, doborât de vânt devine vreascuri. / Nu toate florile sunt și parfumate.* (*Lumini și umbre* – poezii, Botoșani: *Axa* – 2004); *Privind în gol nu-i păcat. De cazi în el ești terminat. / Binele și răul se cunosc de dimineață. / Agonia este preludiul bucuriei sau a unei noi căderi în beznă. / Prin esență natura nu minte."/ „Norocul și prietenii dispar împreună."* (*Lacrimi în ploaie* – poezii, Botoșani: *Axa* – 2005). Exemplele le-aș putea continua, dacă nu sunt îndeajuns de convingător pentru a susține că Ovidiu Chelaru nu a venit așa pe nepusă masă cu această a doua carte, în care dictonul latin dictează, pentru că Domnia sa știe că *Barba non facit philosophum* (lat.).

Este o altă carte, după ***Cugetări latine trecute prin filtrul istoriei*** – poezii, Botoșani: Agata – 2017, unde în sens denotativ, adagiu latin a devenit titlul unei poezii, regulă și în acest volum, ***Cugetări latine – poezii – cartea a II-a***, Botoșani: Agata, 2018, prilej de a explica și descifra sensul aforistic, care generează comentarii, combate tendințe și fenomene civico – sociale, pe care le întâlnim în cotidian. Este o a doua lecție de latină de a întări un demers pentru un necesar și adecvat act de educație. ***E o atitudine, e un îndemn pentru CIVISM! E o carte civico-didactică*** (I. Istrate, auto-citare), precum și întotdeauna în scrierile Domniei sale, care se adresează unui larg public.

Întocmai, după cum Caragiale și Ovidiu Chelaru păstrează caracterul istoric și analitic al unor expresii de circulație, neîndepărtându-se de *ironia subtilă,* pentru a atrage atenția asupra unor trăsături ale epocii contemporane din multitudinea evenimentelor sociale cu aceleași tendințe sau obiceiuri inadecvate ale grupurilor sau indivizilor. Dar, arată cauza și oferă și soluții: ***Abusus non tollit usum,"***Abuzul grabnic de e prins/ În practica-i curentă, / De-ndată trebuie învins/ Prin temere prudentă. / […]"; ***Ab uno, disce omnes —*** Vergiliu -,"După ce cunoşti pe unu/ Învaţă să-i cunoşti pe toţi, / Să n-ajungi să dai cu tunul/ În atâţia patri-hoţi. / […]."; ***Aliena vitia in oculis habemus a tergo nostra sunt*** – Seneca -,"Viciile altora le avem sub ochii noştri/ Sunt teribile de mari, aidoma unor monştri, / Ce planează peste lume pururea dizgraţioase/ Drept izvor de prejudicii, tot la fel de oneroase. / […]."; ***Aliis si licet, tibi non licet*** – Terenţiu -,"Ce-i la unii-ngăduit/ Altora e fruct oprit/ După cum s-a rânduit. / În anume case mari/ Cu putere de samsari/ Şi cu slugi drept lăutari. / […]/ Oare Domnul cel slăvit/ Tot aşa a rânduit/ Când pe noi ne-a zămislit?/ De ce oare unu-i mumă/ Cel de-alături pură ciumă/ Prin a genelor cutumă? […]."; ***Amicus certus in re incerta cernitur*** –Ennius –,"Amicul se cunoaşte/ Când nevoile te paşte/ Chiar de apelezi la moaşte. / […]."; ***Aquila non capit muscas,"***Omul serios în viaţă/ Încă dis de dimineaţă, / Nu se-ocupă de prins muşte/ Sau de alte trebi înguste. […]"; ***Cornix cornici nunquam oculos effodit*** – Macrobiu -,"Corb la corb nu-şi scoate ochii/ Tot la fel cum interlopii, / Fiecare cu-a lui pradă/ Când dau iama prin ogradă. / […].".

Lăsând pe cititor se descopere profunzimea sensului mesajelor și a rostului cărții de față, încerc să remarc faptul că domnul Ovidiu Chelaru, ***atras de lirica eminesciană*** (I. Bejenaru), ne conturează, în mai toate scrierile Domniei sale, o logică statornică a stilului și practicilor de a finaliza actul de creație, ca demers scriitoricesc pentru a facilita percepția realităților în care trăim și a ne provoca atitudini adecvate. Ne pregătește pentru un vot electoral în cunoștință de cauză! Și acest lucru arată că, în special în cărțile publicate în ultimii ani, găsim versuri mult mai concentrate, apropiindu-se de acea „energie inițială a universului" (D. Țiganiuc).

Domnul Ovidiu Chelaru are curaj! Și din acest curaj, se naște o prudentă vigilență, chiar și față de rânjetele „iepurilor fricoși" și, mai ales, de eleganța cozilor „vulpilor fățarnice". Aparținând unui spirit

bucovinean modelat prin obcinele și munții de basm ai Bucovinei, ***trage cu tunul*** în tot ce nu se arată a fi normal, din orice segment al vieții oamenilor. Și, în același timp, **ne cântă duios și ne mângâie** dacă percepem cu adevărat versurile Domniei sale, unde, ”*fie anumite elemente de prozodie, fie unele vibrații tematice și, mai ales, o undă lirică insistent vitalistă*”, amintesc”*de unii poeți luminoși și exuberanți, la o primă înfățișare, cum sunt G. Coșbuc și G. Topârceanu, nume din etape diferite ale poeziei noastre, mai apropiate sau mai depărtate de tainele versului din totdeauna […], purtând cu dânsul un cântec dintr-un alt timp, și totuși de acum*.” (D. Țiganiuc). Dar, pentru a înțelege aceasta, a deslușì sensul zvâcnit din iureșul talentului ancestral, este nevoie să ne activăm simțurile analizei cerebrale în fața versurilor sale și să aspirăm cu pompa inimii „*paradoxala lor vibrație care pendulează între muzica vremurilor trecute și vremurilor noi*”. Acesta este Ovidiu Chelaru, bărbatul vivace, inteligent și plin de umor, atât de necesar ca reprezentare pentru vremurile noastre, un scriitor consacrat, care nu și-a permis să copie pe cineva, ci a lăsat, a dat frâu liber trăirilor interioare înnobilând actul creației. Tot ce a scris are originalitate și valoare, fără a prelua mișelește sau cu aplecăciuni îngenuncheate teme sau mijloace de expresie ale marilor creatori.

Ovidiu Chelaru reprezintă profilul cetățeanului de care avem nevoie în Parlamentul țării. Conținutul cărților Domniei sale sunt muncite cu râvnă și sârguință pentru a zidi o emulație civică autoritară, prin care să se pună pumnul în față celor care se îngrămădesc, prin diferite metode, să parvină în starturile de importanță socială majoră, pentru a acapara puterea și, de aici, satisfacerea propriilor interese personale sau de grup. E și un mod al artistului, în general, pentru a ne convinge că trebuie să medităm la rolul nostru în societate, a demersului civic autentic pentru a ne simți confortabili în mediul în care trăim.

Această carte a domnului Ovidiu Chelaru, scrisă cu atenție și migală, un fapt meritoriu, de altfel, nu ne lasă să ne păstrăm starea de calm, ci ne ridică din moleșeală și din nociva și excesiva toleranță, care s-a instalat în complexul simțului de a reacționa, de a lua dârzenia necesară și a frânge gâtul lichelismului din socialul contemporan.

Să-i respectăm îndemnul, să-l prețuim pentru îndrăzneala de a ne răscula…

Dacă aveți nevoie de o *adjuvanță* pentru a vă stimula energiile stărilor de reacție sau al muncii de zi cu zi, citiți această veche și nouă carte!

Bibliografie:

1. BEJENARU, Ionel: *Cuvânt înainte* la cartea *Sita vremii* (poezii), autor Ovidiu Chelaru, Botoșani: *Agata* – 2011;
2. CHELARU, Ovidiu: Regăsire (poezii), Botoșani: Axa – 2002;
3. CHELARU, Ovidiu: *Lumini și umbre* (poezii), Botoșani: *Axa* – 2004;
4. CHELARU, Ovidiu: *Cugetări latine trecute prin filtrul istoriei* (poezii), Botoșani: *Agata* – 2017;
5. CHELARU, Ovidiu: *Cugetări latine trecute prin filtrul istoriei – cartea a 2-a* (poezii), Botoșani: *Agata* – 2018;
6. ISTRATE, Ion: *Lecția de latină cu Ovidiu Chelaru un veritabil demers pentru civism* prefață la vol. de poezii *Cugetări latine trecute prin filtrul istoriei* (poezii), Ovidiu Chelaru, Botoșani: *Agata* – 2017;
7. ȚIGANIUC, Dumitru: *Postfață* la cartea de poezii *Lumini și umbre* (poezii), autor Ovidiu Chelaru, *Axa*-2004;
8. ȚIGANIUC, Dumitru: *Prefață* la cartea de poezii *Lacrimi în ploaie* (poezii), autor Ovidiu Chelaru, *Axa*-2005.

-&-

Lacrimile din cărțile Georgetei Bolea

9 nov. 2018

Despre doamna în lacrimi am mai scris.

E o înlăcrimare justificată a pedagogului-artist, Georgeta Bolea – poetă, ale cărei suspine le descoperim din scurtarea exprimării ca o condensare a trăirilor sufletești, picături ce curg în șiroi din cărțile domniei sale publicate până acum, la care se adaugă și aceasta de față, „Ochi peste țară”.

Lacrima este componenta trădătoare a trăirilor sufletești cristalizate în conștiință ca element fundamental al personalității umane. Traseul devenirii lacrimii e labirintic, e cea mai înaltă treaptă a dotării spirituale a omului, e genialitate sentimentului, de la percepție, analiză, evaluare și categorisire (judecata de valoare) – filtrul conștientului – și apoi la (în) depozitar – subconștientul. De aici din depozitar, starea de emoție (de fericire sau de durere-tristețe) se condensează și picură involuntar, pe acolo, pe unde i-a venit impulsul, prin poarta principală a conștiinței – ochiul. Este momentul trădării trăirilor sufletești, pentru că lacrima nu poate să ascundă nimic și *dă pe față* sentimentul intens pe care îl trăiește omul, fie bucurie (lacrimi de fericire), fie suferință (lacrimi de durere). Lacrima exprimă cel mai profund sentiment uman și doamna Georgeta Bolea, cu pricepere, scoate în evidență această simțire exteriorizată.

În literatura română motivul lacrimii a cunoscut apogeul în poeziile lui Grigore Vieru, poetul basarabean, născut la doi pași de locurile natale ale poetei Georgeta Bolea, acolo, la poala codrilor Gurandei, locul unde se stabilea, cândva, prețul nedreptăților sociale, prin grija haiducului Coroi, care, și el înlăcrimat de durere, tranșa lucrurile altfel.

Lacrimile Georgetei Bolea sunt pentru mama, pentru satul și locul copilăriei, pentru codrul Gurandei – ca simbol al răzbunării nedreptăților -, sunt lacrimi pentru graiul românesc, pentru obiceiuri și tradiții, sunt lacrimi pentru țară, sunt lacrimi pentru români.

Lacrimile din cărțile Georgetei Bolea simbolizează durerea și revolta ce-și face loc în conștiința oamenilor de azi ca semn al neputinței în fața capitalismului rapace, al accelerării fenomenului globalizării, care nivelează ca un tăvălug valorile tradiționale, iubirea aproapelui, sentimentul dragostei materne, respectul și bunăcuviință, răsplata cuvenită celui ce-și vinde cinstit forța de muncă și redistribuirea bugetului adunat din sudoarea celor mulți spre zonele importante ale vieții sociale, cum ar fi educația și asistența medicală, lucru ce vizează sănătatea și vigoarea unei popor.

Mesajul cărții de față e în același registru și este transmis prin două tablouri: ***Partea I, Poezii*** și ***Partea a II-a, Basme, legende și fabule românești***, un mod lejer pentru cititori, ca într-o formă concentrată să le fie induse o multitudine de lacrimi provocate de multe și nedorite neajunsuri ale vremurilor pe care le trăim.

Citind această minunată carte, ai impresia că Georgeta Bolea scrie cu lacrimile românilor, exteriorizându-și gândurile prin ficțiunea artistică, într-un mod duios și dureros, un mesaj poetic al angajării sociale a scriitorului, arta și cultura determinând efecte profunde și durabile asupra confortului social.

-&-

Quo vadis!

Prefață la cartea ***Doar politicieni sau și ticăloși? Epoca Băsescu – Ponta*** *(vol. II) – Ed. Agata, 2018*
16 nov. 2018

Quo vadis!

O aluzie la retorica autorului, din această carte. Unde mergi, tu, Românie? Unde te-ndreaptă acești cârmuitori ticăloși?

Și, desigur, titlul acestei prefețe (un dicton latin, cit.), ne duce cu gândul la scrierea apocrifă, *Faptele lui Petru*, din jurul anului 200, de unde am putea reține că bunăstarea și traiul civilizat este acolo unde există înțelepciune cu o mărinimoasă concordie și unde abuzul statusului social nu-și are loc. Să aduni și să dispui de abundență materială necesară traiului nu e suficient. Ca om, care ai primit un mandat, o încredere în comunitate, trebuie să știi să înveți și pe altul arta unui *modus vivendi* râvnit. Omul adevărat tocmai prin aceasta se deosebește de animale. Agoniseala este caracteristică mai tuturor ființelor pământești.

Doar politicieni sau și ticăloși? Epoca Băsescu – Ponta (vol. II) – Ed. Agata, 2018, o carte- care adună o muncă de ani de zile, din care ne dăm seama de caractere, trăsături ale personalității umane, ca mănunchi de însușiri, percepții, trăiri, atitudini ale oamenilor ca indivizi obișnuiți, precum și excepții de inși cu, doar, aspect uman.

O carte care, în urma evenimentelor politico-sociale din ultima vreme, dă dreptate autorului pentru că s-a văzut și confirmat, prin Referendumul din 6-7 octombrie 2018, starea lipsei de clarviziune și incompetență a unor politicieni, care temporar dețin frâiele țării. Au trecut ani buni, mai bine de un sfert de veac, de când nu s-a reușit ca problemele majore ale românilor să fie rezolvate. Decidenții noștri încă nu au dovedit capacitatea de a gestiona și exploata resursele țării, materiale și umane. Nu au fost în stare, nici măcar, să speculeze și să folosească avantajele folosirii forței de muncă. Resursa umană a fost mințită, amăgită și șantajată, într-un cuvânt păcălită, căci numai așa se explică de ce astăzi România se află pe primul loc din Europa privind exodul/ migrația populației. Peste 20% (aprox. 1, 5 mil., în Italia), dintre români apți, ca forță de muncă, sunt plecați peste granițele țării pentru a-și agonisi cele necesare traiului, muncind pentru o recompensă neîndestulătoare aruncată de insațiabili capitaliști. Și, la acesta, se adaugă ironia și batjocora, lipsa de respect uman, atitudini pe care românul nevoiaș trebuie să le suporte.

Acest volum, al jurnalistului Ioan Rotundu, masiv ca întindere în pagini și conținut, cuprinde articolele de presă publicate în **Jurnalul de Botoșani și Dorohoi** (jurnalulbtd. ro, formatul online), după o muncă, de zi cu zi, atentă și cu răspunderea, caracteristică autorului, de a se publica doar ce se poate verifica și confirma, dând caracterul unui produs jurnalistic de netăgăduit.

Autenticitatea scrisului domnului Ioan Rotundu ne conduce la o concluzie clară că tensiunile sociale și economice s-au adâncit, inegalitățile au crescut, iar amplificarea contradicțiilor în cadrul relațiilor sociale afectează în mod semnificativ confortul social. Ioan Rotundu nu scrie de dragul de a scrie și nu poate să stea locului văzând atâtea și atâtea neajunsuri, care sunt inconștient provocate de semenii noștri, cărora le dăm credit să ne reprezinte în decizia forului național sau local. Altele sunt, pentru aceștia, interesele ce-i mână de a hotărî și nu cele care, cu necesar și în mare așteptare, sunt o rezultantă a nevoilor și cerințelor celor mai mulți romani, oameni care se zbat în mizerie și neajunsuri. Acestor oameni, români adevărați, li se limitează dreptul la proprietate, dreptul la educație, dreptul la protecție socială și asistență pentru sănătate. O națiune viguroasă este acea care e sănătoasă și educată.

Ioan Rotundu este în permanență conectat la realitățile vieții sociale și politice, opera domniei sale fiind rezultatul tumultoaselor contradicții sociale din societatea noastră de astăzi, contradicții care nu sunt recunoscute de clasele politice actuale și implicate în actul guvernării, guvernare care, de altfel, a ridicat la rang de virtute indiferența și lipsa interesului față de bunăstarea poporului român, ei ținând cont doar de propriile lor interese egoiste. Pentru a trata problema contradicțiilor sociale ei consideră că e o problemă de sorginte marxistă, o doctrină considerată depășită. Cine ar putea declara depășit conceptul de contradicție în cadrul relațiilor sociale?

Ioan Rotundu prin capacitatea fenomenală, probabil născută și din pasiunea pentru dreptate, prin tăria de caracter și strășnicia curajului de a relata și scrie, zi de zi, despre contradicțiile ce macină societatea noastră, mă forțează să-l citez pe Nicu Porsenna, valabil și în vremurile actuale: „Astăzi avem un român moale, tembel, superficial, ușuratic, indiferent la progres, egoist, incorect; un semibarbar, numai cu aparenţele civilizaţiei. Acest om locuieşte şi conduce o ţară cu aspect general primitiv (de „ţigănie"), o patrie ale cărei bogăţii nu le ştie pune în valoare, iar puţinele valorificate îngraşă o oligarhie de conducători hrăpăreţi […], care duc o existenţă de lux în mizeria generală. Lux şi mizerie: iată aspectul civilitaţiei româneşti. În ţara cea mai bogată din Europa, noi suntem cel mai înapoiat popor, din pricina lipsei de adevăraţi oameni. […] Regenerarea noastră nu e un lux nicio ambiţie, cu atât mai puţin un capriciu. Este o necesitate de neînlăturat, în mijlocul unor primejdii de moarte". (Nicu Porsenna, cartea „Regenerarea Neamului Românesc", 1937), într-adevăr, *o necesitate*, mai ales acum, în această societate haotică în care trăim, o societate condusă de persoane care nu își iubesc țara și care nu își asumă responsabilitatea destinului acestui popor pe care îl conduc.

…

Ioan Rotundu ne justifică interesul meschin al politicienilor și a celor numiți de ei în administrație, că egoismul acestora și parvenitismul social a determinat ca imoralitatea și „corupția să devină sistem public", rostogolind înlături doctrine politice și economice, ducând la un fenomen care riscă a se generaliza privind dezinteresul față de țară și tradiția noastră. „Ca şi pe timpul lui Dinicu Golescu, 1824/1826, satele sunt exemple tipice de mizerie, ignoranţă şi boli. La oraşe, o vagă faţă de civilizaţie, câteva clădiri mari pe străzi murdare (unde toate grădinile au fost nimicite), […]. Şi subt această subţire pojghiţă de Occident, aceeaşi colcăire de viaţă primitivă. Nicio lucrare publică, niciun kilometru de cale ferată nu se mai construiesc. Drumurile noastre au ajuns ca în junglele Africii. Astăzi nu se mai jefuieşte ţăranul, ci bugetul public. / Partidele politice, organizate ca cete de pradă, numesc pe toţi membrii lor în slujbe de stat. Această armată de funcţionari inutili neputând fi plătită, sunt ţinuţi cu toţii cu lefuri de sărăcie, siliţi să trăiască din mită şi bacşiş. Marii slujbaşi găsesc însă mijlocul de a deveni „milionişti cu palaturi" în paguba contribuabilului. Tot de acolo şi strâng averile fabuloase ale oamenilor politici ca pe timpul vizirilor. Averile fiind în stăpânirea „câtorva persoane numărate", poporul se poate numi sărac, „cu cei bogaţi dimpreună", într-o ţară legendar de îmbelşugată. Din pricina slăbiciunii noastre, comerţul şi industria sunt în mâna străinilor, leul e o monedă ridicolă, standardul vieţii e jos de tot… […]. Nicio politică de colonizare cu români din ţările vecine nu se urmează, ca să nu supărăm minorităţile, de care partidele politice sunt legate prin carteluri electorale. Ungurii, bulgarii, sârbii şi ruşii desfiinţează minorităţile româneşti din ţările lor, pe faţă, cu brutalitate şi cu dispreţ, în nepăsarea totală a guvernelor noastre, în apatia mohorâtă a opiniei publice." (PORSENNA, N., op. cit.).

„Nu se ocupă nimeni de destinul României. Țara asta nu mai are destin. Oamenii politici se ocupă de propriul lor destin. De destinul României trebuie să ne ocupăm personal, să ne refacem arhitectura sufletească, care e fantastic de mult atacată pe fața, în ultima perioada. Acolo se lucrează mai mult ca oricând la distrugerea structurii sufletești a acestui popor. Statul oricum nu mai există, suntem o regiune europeană. / Este vorba de neam, care e produsul lui Dumnezeu. Dacă ne uităm în istorie și vedem ce a dat dăinuire acestui popor: nu o armată puternică, ci credința […]" (PURIC, D., cit).

…

Am putea spune că atitudinea și mesajul transmis prin scrierea domnului Rotundu sunt informații, analize și constatări atât de necesare astăzi, atât persoanelor din conducere (fie ea locală sau națională), cât și oamenilor de rând. Prin aciditatea pusă în cuvinte și prin voința de a proteja planul civico-social, autorul, cu această carte, care este ca o lecție pentru corigența clasei politice actuale, atacă ticăloșia de care dau dovadă conducătorii noștri, în toate planurile, punându-i la ***zidul rușinii*** în încercare sa de a decontamina mediul socio-uman de cauzele nefaste aduse statului român de către reprezentanții politici. Ioan Rotundu, în acest volum, a surprins o întreagă colecție documentară de exemple negative ale conducerilor țării și locale, o conducere *imorală* care poartă o luptă acerbă pentru supremație, și aceasta, în dezavantajul românilor. După cum precizează autorul, chiar în *Cuvântul lămuritor,* epoca *Băsescu – Ponta* s-a definit printr-o „schimbare radicală a politicii în plan naţional şi local, spre nefericirea românilor din rău în mai rău. Iar, când românii credeau că mai rău de atâta nu se poate, Liviu Dragnea şi ai lui le-a arătat că da, se poate", cu părere de rău cred că dacă politicienii din țara noastră vor continua pe acest drum, murdar și plin de gândire mediocră, nu vor fi prea multe diferențe de unele țări ale Africii. „Ticăloşia şi ticăloşii, sub toate aspectele semanticii ale sintagmei –

starea de decădere morală, faptele josnice şi nemernice, mizeria, sărăcia, nenorocirea – sunt identificate, din păcate, în toate straturile societăţii.” (ISTRATE, I., autocitare)

Ioan Rotundu este un scriitor şi jurnalist al vremurilor noastre cu personalitate şi atitudine civică nebănuit de complexă. „Metaforic vorbind, consemnările autorului, sunt sarea şi piperul trăirilor noastre cotidiene, fără de care viitorul naţiei român nu are nici o şansă de prosperitate şi iluminare. Tăişul vorbelor Domniei sale, îndreptate către cei ce au „călcat prin străchini”, […], se impun a fi recepţionate şi auzite de către factorii de decizie în cauză, spre binele nostru, al tuturor, ca […] naţiune. (CHELARU, O. op. cit.)

„Ioan Rotundu, prozator şi ziarist, remarcat ca un „devorator al ticăloşiei” politice şi „un virulent editorialist”, va rămâne în amintire, pe care succesiunea generaţiilor viitoare o va păstra, ca un veritabil combatant social, atât prin cartea de faţă cât şi prin cele publicate anterior. (ISTRATE, I., autocitare).

Bibliografie:

1. CHELARU, O. *Nemuritorii – scriitori de seamă botoșăneni*, Botoșani: Agata – 2018;
2. ISTRATE, I. Prefața la *Politicieni și ticăloși – Epoca Băsescu*, *vol. 1* – Botoșani: Agata – 2015);
3. PORSSENA, N. *Regenerarea Neamului Românesc*, București: Ed. Cugetarea – 1937;
4. PURIC, D. *Jocuri de putere*, București: Realitatea TV, emis. 2015.

-&-

Silvia Lazarovici, în gest de respect și omagiere a Marii Uniri (România – 1918)

Prefață la cartea Scriitori și publiciști botoșăneni. Dicționar biobibliografic. Ediție Aniversară, Silvia Lazarovici, Botoșani: Agata – 2018

23 nov. 2018

Acum cinci ani în urmă, în prefața primei ediții, am cutezat a afirma că monumentală lucrare este truda unui om de o viață, cu un scop bine definit, într-o carte făurită ce înfățișează o *contabilizare* a „**zestrei literare a ţinuturilor Botoşanilor**” și care, de fapt, este „**un ancoraj al memoriei literare botoșănene** pe un tetrapod al viitorului”. Prin urmare, acest demers e un mod și un mijloc de afirmare a conștiinței sociale și a identității noastre ca români.

Și iată că, într-o ***Ediție Aniversară, Editura Agata – 2018***, munca **Silviei Lazarovici,** fondatoarea acestui ***Dicționar biobibliografic „Scriitori și publiciști botoșăneni”***, devine acum un gest de respect și omagiere a Centenarului Marii Uniri, pentru că, este evident și neîndoielnic, acest important eveniment pentru români este, mai înainte de toate, o recurgere a memorie, un îndemn de a avea grijă și a ne afirma necontenit identitatea națională. E un prilej pentru români, o datorie sacră, de a evoca eroii care au făurit și desăvârșit Marea Unire.

Idealul de secole al națiunii de a fi unită, din generație în generație, a fost împlinit acum o sută de ani, prin jertfă supremă în timpul Primului Război Mondial. Pentru înaltul scop, alături de eroii neamului, forțele creatoare ale românilor, printre care și scriitorii, și poeții, și publiciștii au vegheat și au contribuit la susținerea și consolidarea luptei pentru Unire. Și s-a răzbit!

Plaiurile botoșănene cu amprenta unei istorii vechi, multimilenară, de la primele civilizații la marii voievozi, sunt bogate în referințe privind marile momente ale istoriei moderne a țării începând cu Revoluția din 1848, Unirea Principatelor, Războiul de Întregire și Marea Unire din 1918.

Regretatul istoric, scriitor și publicist Ionel Bejenaru a evocat în scrierile sale pe cei mai de seamă botoșăneni, care, „cu măiestrie, în evocări memorabile, vitejia, jertfa fiilor Botoșanilor aveau să fie surprinse în două remarcabile cărţi ***Fata Moartă*** – superbă carte! – a lui **Ioan Missir** și ***Prin viroage și coclauri*** a lui **Constantin Gane**, veritabile cronici de război, veritabile documente totodată, autorii înșiși, combatanţi în linia 1, în Regimentul 8 Vânători şi respectiv 37 Infanterie, ambele botoşănene.” sau **Artur Enăşescu**, autor al poemelor ***Cruce albă de mesteacăn*** şi ***Riţa ţiganca*** devenite cunoscute romanţe, „Artur Enăşescu, cel căruia viaţa nu i-a fost decât durere, s-a afirmat, în anii războiului nostru de întregire, ca un înflăcărat susţinător al unităţii noastre naţionale”. (BEJENARU, I., op. cit.).

De scriitori și poeți se impune a avea grijă, precum față de eroii neamului, întru respect și omagiere, pentru că împotrivitorii Unirii, încă, nu au astâmpăr și… „(…) ne mor poeţii din morminte/ când osemintele li-s dezgolite/ de ramolismente critici/ în răstimp/ și-n contratimp/ frunza stejarului din sicrie/ fluieră a doină/ (…) /prigoniți din oseminte/ la răspântie poeții/ plâng/ în morminte/ și/ din urcușul care vine/ încă se mai cântă refrene/ o altă doină e-n suspine/ (…). (J. Tristea). Și cine are grijă de scriitorii și poeții botoșăneni?

Silvia Lazarovici rămâne, prin acest Dicționar, ca **fondatoare de drept a „memoriei literare botoșănene”, o fixare a ancorajului identității românilor**. Un merit bine meritat, la care, alături de autoare,

au contribuit redactorii de carte, Ana Maluș (edițiile anterioare) și Dorina Rodu (ultimile două ediții), a căror muncă stă materializată printr-o aducere la o formă cu stil academic, consacrat marilor opere. A fost o grijă necesară în îmbogățirea și actualizarea acestei cărți, care, acum, e pregătită pentru a o deschide, ori de câte ori e nevoie să ne informăm, să ne documentăm, să respectăm și să invocăm aportul scriitorilor botoșăneni la făurirea unu climat social mai propice, mai confortabil vieții noastre.

Bibliografie:

1. BEJENARU, I. „Botoșanii și Marea Unire", Botoșani: Agata – 2003;
2. BEJENARU, I. „Un militant pentru Marea Unire: Poetul botoșănean Artur Enășescu (1889 – 1942", Botoșani: Rev. Luceafărul (www. luceafărul. net) – 18. 04. 2018/ text depus la redacție editurii Agata în data de 27. 09. 2003;
3. ISTRATE, I. *Silvia Lazarovici – „Scriitori şi publicişti botoşăneni. Dicţionar biobibliografic" un ancoraj al memoriei literare botoşănene*, prefața la prima ediție, Botoșani: Agata – 2013;
4. LAZAROVICI, S. „Scriitori și publiciști botoșăneni. Dicționar biobibliografic. Ediție aniversară, Botoșani: Agata – 2018.

-&-

Dorina Rodu, un destin predestinat cuvântului scris

Prefață ***la cartea*** *„De ieri, de azi… pentru mâine", Dorina Rodu, Editura Agata – 2018*
8 dec. 2018

E fructu arbor cognoscitur (lat.)

Cum să nu, omul ca și pomul se cunoaște după fruct, adică după rezultatul unei munci, a unei existențe cu sens. Sensul vieții e, de fapt, ales de om. Unii își descoperă menirea mai devreme, alții mai târziu, alții niciodată.

Dorina Rodu a fost fascinată de idealul de a da sens cuvântului scris, încă din fragedă copilărie. Cunosc asta de la învățătorul ei, Ioan Sposib, cel care a venit de câteva ori la mine pentru a mă ruga să fac tot posibilul pentru a-i publica, fostei eleve de școală primară, o carte cu versuri. Și asta s-a întâmplat la puțină vreme de când Dorina terminase clasele gimnaziale. Era în anii liceului, pe la jumătate, când a venit la editură cu mama ei, Liliana Rodu, invocând demersul învățătorului Sposib.

Am avut încredere în ceea ce a spus învățătorul ei și mi s-au croit mari speranțe că voi avea ocazia fericită de a promova un talent, de care și părinții săi nu erau străini, fiindcă ce ar fi putut însemna prezența mamei, în câteva rânduri la editură.

Astăzi, autoarea acestei cărți figurează în *Dicționarul Lazarovici* „Scriitori și publiciști botoșăneni" apărut la editura Agata. Redactor de carte și redactor șef la revista de cultură și educație Luceafărul, Dorina Rodu are și un palmares bogat, deja, în activitatea literară și promițător în publicistică: în 2013, volumul de poezii „Vise", ed. Agata, în 2017, vol. de poezii „Sub lună… vise", Ed. Agata, în 2018, acest volum, o antologie de texte, cronici literare, opinii de redactor, intitulat „De ieri, de azi… pentru mâine", Ed. Agata.

Cartea de față este o strângere cu grijă a opiniilor sale despre cărțile cu care a interacționat prin intermediul editurii, revistei Luceafărul, evenimentelor și realităților istorice, sociale și culturale, pe care Dorina le-a perceput în diferite ocazii, dar și despre o serie de scrieri ale unor autori care, pentru o perioadă, au fost uitați, o pasiune ce se amplifică și din răspunderea pe care o are în plan profesional.

Descoperim acum, că Dorina își alege stilul formei fiecărei cărți, înnobilând conținutul cu diferite moduri de exprimare specifice structurii personalității sale, pentru a atrage interesul lecturii și aprofundării informațiilor conturate, cu scop anume, de a consolida profilul moral al autorului sau a facilita înțelegerea mesajului conținutului comentat. Astfel, nu numai titlul secvenței opinate ci și motto-ul așezat cu grijă la începutul fiecărui comentariu prevestesc și fortifică ideile enunțate mai departe. Și avem așa: titlul – „Opera Silviei Lazarovici o punte dinspre trecut, o aripă spre viitor", motto – „În oamenii frumoși, e frumoasă și toamna." (Plutarh); titlul – „Spirala virtuții ancestrale, Gheorghe Burac", motto – „Eu cred că veşnicia s-a născut la sat. /Aici orice gând e mai încet, / şi inima-ţi zvâcneşte mai rar, / ca şi cum nu ţi-ar bate în piept, / ci adânc în pământ undeva. / Aici se vindecă setea de mântuire/ şi dacă ţi-ai sângerat picioarele/ te aşezi pe un podmol de lut. (Lucian Blaga: Sufletul satului); titlul – „Nicolae Iosub – Sraoșa al nostru către Mihai Eminescu", motto – „Adevărata cultură este cea care ne ajută să lucrăm pentru o îmbunătățire socială a tuturor." (Henry Ward Beecher). Și sigur, exemplele ar putea continua.

Cu aplecare, din respect, pentru memoria literară, autoarea (re)descoperă autori precum: Constantin Gane, Horațiu Ioan Lașcu, Constant Tonegaru, Daniel Turcea și Ion C. Pena, nume importante în literatura românească dar, din păcate, dați uitării. Inserând în comentariile sale pasaje de genul *„Timpul curge mereu în eternitate. Odată cu el trec oameni, trec evenimente, se schimbă faţa pământului şi la cartea istoriei se adaugă*

pagini noi." (***Ion C. Pena*** – *Moneda Fantazienilor*), se încearcă a ne îndemna să valorificăm creațiile de valoare ale înaintașilor noștri. E un demers, un merit al autoarei acestei cărți importante pentru istoria literară.

Am mai reținut și apreciat că majoritatea articolelor, publicate sau a prefețelor scrise la unele cărți și cuprinse în acest volum, au o documentare lipsită de superficialitate, atenția cuvenită fiind marcată prin specificarea bibliografiei sau *siteografie* (cercetare online), fapt ce confirmă seriozitatea și înțelepciunea unui act de creație și critică literară.

Cu această carte, Dorina Rodu îmi confirmă încrederea și speranța că am alături un om încrezător în forțele sale, un talent înnăscut nu departe de marile personalități ale acestor locuri, din nordul Moldovei și cred într-o colaborare consistentă, pentru a da noi trepte de valori editurii *Agata* și publicației de cultură și educație *Luceafărul*.

Așa cum o cunosc, Dorina nu se va opri cândva din a-și valorifica talentul, muncind să acumuleze noi informații pentru bagajul de cultură, atât de important în munca unui om de litere și, așa, vom acoperi un gol în spațiul cultural al literaturii botoșănene, cel al criticii literare.

-&-

Parcursul unei cărți.
„Exil în coloniile albastre", de Mihai Victor Afilom, Ed. Inspirescu

9 dec. 2018

Fluctuat nec mergitur (lat.).

Încep fără a se înțelege aluzia din vechea sentință, că mă voi referi la cele ce se întâmplă în Franța. *Stema Parisului e zguduită dar nu se scufundă*.

Dictonul latin, de fapt, înțelepciunea rădăcinilor noastre, civilizația geto-dacă, trebuie să trezească referiri la zbuciumata noastră istorie străveche. O istorie a unui popor ce merită mult mai mult pe treapta valorilor umane, după o evaluare principială, științifică a trecutului unor aglomerații umane cu trăsături comune.

O carte, „**Exil în coloniile albastre**"! O carte cu un răscolitor mesaj, recent primită la redacția revistei Luceafărul, trimisă de autorul ei, **Mihai Victor Afilom**, poetul din vatra sacră a dacilor, Hunedoara, „un poet adevărat într-o lume dorită, dar certă", un „revoluționar" cu o poezie ușor de înțeles dar „în același timp absconsă" (George Terziu). E de înțeles aceasta, pentru că, am mai spus, confortul social de care ar trebui să beneficiem, zi de zi, ne este afectat de fel de fel de intervenții neavenite. Și cine sunt cei care ne tulbură liniștea de care avem nevoie în existență, ca individ, ca entitate – de la cele mai puțin cuprinzătoare la cele mai întinse în areal? Lămurirea o primim în prefața acestei cărți, semnată de editorul ei, George Terziu, și care, sigur, sunt o evaluare a mesajului clar reieșit din versurile poetului Mihai Victor Afilom. „Cine sunt oamenii care ne bulversează existența? Cine sunt reperele negative? *Omuleți cu panglică tricoloră, / Omuleți cu sutane negre, / Omuleți cu uniforme albastre, verzi, / Omuleți de celuloid și păpuși Barbie.../* […] Afilom este poetul meandrelor, al elucubrațiilor netrăite și a unui discurs aproximativ, lângă marginea ambiguităților certe. Fără repere, dar mereu în căutarea lor, […] *Cea mai rămas din genialele tale arderi?/ Doar cohorte disciplinate de litere, / Tușul tipografic din cărțile citite doar de noi/ și salutul nostru de rămas bun: / Să ne vedem cu bine!/ Mergi cu Dumnezeu, prietene!/* […]. Cele sugerate de editor, ca fiind caracteristici ale actului de creație afilomiană, le găsim mai în tot parcursul acestei cărți, ba mai mult, cred că, descoperim o mâhnirea care revoltă, o îngrijorare peste margini de ceea ce se petrece în jurul nostru, spunând mai devreme, referindu-m-am la confortul vieții pe care o trăim, ca oameni proveniți din ființe nevinovate prin naștere. Aerul pe care îl respirăm, trebuie să fie curat și avem libertatea naturală de a-l inspira, fără de care viața nu se poate. Nimeni nu are dreptul să ni-l vicieze sau să ne limiteze accesul la acest dar ancestral. „Când trecutul vine nemilos din urmă/ Și te izbește ca un ciocan, / Simți din nou gustul amar…/ Da! Viața asta mizerabilă nu este doar despre cireșe, / Este și despre vechi răni ce nu s-au închis, / Exclus din clubul select al turmei, / Mereu oaia neagră, / […] . Da poate meriți să simți scuipatul lor a dispreț, / Simți și tu cum e să porți steaua lui David, / Să aștepți flăcările cuptorului de la Auschwitz, / Tot mai mulți Mengele își testează teoriile, / Pe cobai lor, medicamente și bani, / Și carne de tun…/ Simți cum ar fi să fi țigan, / […]/ Frumoși nebuni ai marilor orașe. / Un singur cuvânt te poate "ucide", / […]/ În lumea nouă numai avem loc pentru tine, / Copile, / Nu fi trist/ Acceptă-ți umbra ce vine să te îmbrățișeze/ Nu îngenunchea în fața lor, / Luptă!/ Sau alege calea samurailor dezarmați, […]." ***(***citare, poezia ***Dezonoarea***). Câtă fascinație în a pregăti un act revoluționar, o schimbare de care lumea are nevoie atât de mult. Felicitări poete, Mihai Victor Afilom! Este, din partea mea, o îndreptățită prețuire! Dar nu e de-ajuns! Meritați merite mult mai de sus!

„Iată, Eminule, ţi-au inventat un ritual/ Şi te-au înălţat pe piedestal, / Te slăvesc epigonii, / Ţi se închină fanfaronii, / Geniul tău e traficat indecent, / Geniul tău a devenit sacrament, / Geniul tău e răcnit la amvon, / Geniul tău a devenit blazon, / Purtat la rever/ […]/ Şi-au făurit din chipul tău un idol, / Ce-l sărută frivol. / Şi dacă le-ai aruncat mărgăritare, / Îmi cer eu iertare, / Ştiu că nu ţi-au trebuit flamuri, / Ci un pat din tinere ramuri, / În liniştea serii, / La marginea mării." (citare, Eminescu, de M. V. Afilom).

-&-

Scurt apreciativ despre taxările lui Nicolae Sandu în cartea „Pagini de istorie altfel…"

11 dec. 2018

Am parcurs cu grijă conținutul unei cărți apărută recent la Editura Agata „Pagini de istorie altfel sau despre legende și adevăr", a cunoscutului publicist botoșănean, **Nicolae Sandu**. De carte, pentru a vedea lumina tiparului, s-a ocupat Dorina Rodu, redactor șef al Revistei Luceafărul. Lucrarea a fost dedicată omagierii Centenarului Marii Uniri – 1918, cu o finanțare, ca de obicei, din buzunarul autorului, în care s-a înghesuit lună de lună, câte o mică parte din pensia pe care o primește, strașnic de modestă, după mai bine de 40 de ani de muncă cât a vegheat pentru puritatea mediului și a afectului acestuia asupra sănătății oamenilor din aceste ținuturi de nord moldav. Cartea reprezintă opinia autorului, o secvență critică, despre cârpeala imaginii politicienilor și a unor personalități istorice de ieri și mai dincoace. Ni se pune în față zisa demagogică a politicianului și fapta sa transpusă în imaginea unui puzzle, o reuniune a unor componente false, de cele mai multe ori.

Într-o acustică vehementă, se fac referiri la Regele Ferdinand, Regina Maria și la personalități care au folosit conjuncturile istorice și momentele dificile din viața poporului român pentru a-și aureola imaginea personală. Cât de mult am fost iubiți și prețuiți de aceștia „ține de domeniul faptului divers", povești „cu care am fost și suntem intoxicați, cum ar fi de exemplu că „Regina Maria a fost cea mai frumoasă și inteligentă femeie a timpului său din Europa", cu eticheta de „Mama răniților" sau „neînfricata care vizita linia întâi a frontului" etc. / Este bine de știut că vizitele în spitalele cu răniți și bolnavi de tifos exantematic se făceau acolo pentru că nu exista niciun risc pentru vizitatori, răniții erau răniți, iar bolnavii de tifos nu prezentau nici măcar un pericol pentru că tifosul se transmite numai prin mușcătura păduchilor de corp, poți să mănânci din aceeași farfurie cu bolnavul de tifos și nu te poți molipsi. Vizitele pe „linia întâi a frontului" aveau o destinație precisă și anume la Coțofănești, o localitate din zona Oituzului, unde se găsea „cuibușorul de nebunii" al reginei, mai precis un loc de refugiu cu amanții etc. (vezi Constantin Argentoianu: „Pentru cei de mâine"). În ceea ce îl privește pe prim-ministrul Ionel I. C. Brăteanu, nu am auzit pe nimeni din moștenitorii doctrinei să spună din a cui inițiativă și cine a decis trimiterea tezaurului României la Moscova, unde a rămas înmormântat de veci.". E un curaj al domnului Nicolae Sandu de a spune lucrurilor pe nume și e justificat aceasta pentru că generațiile prezente și cele viitoare, cu atât mai mult, având în vedere impactul tehnologiilor noi (comunicări online, mediul virtual), trebuie să știe aceasta. Concluzia autorului prin această carte este că, de peste un secol și jumătate în România, „nimic nu e nou sub soare", nimic din caracterul mizerabil al majorității politicienilor nu a fost schimbat, generând numeroase și grave nelegiuiri, jafuri la scară națională, dominate de flagelul numit corupție. „Sub toate aspectele, la tot pasul se remarcă amatorismul politic și profesional, demagogia și populismul liderilor politici, mai toți eșuați profesional, nu puțini oportuniști și impostori. În acest context, este extrem de greu ca măcar să putem visa la o Românie prosperă, la un stat de drept cu un statut autentic de democrație și la o fărâmă de dreptate și pentru poporul român, deziderate care par să fie tot mai puțin vizibile în lumea reală."

Folosind date, nume, situații și fapte concrete, sprijinite pe o bibliografie impresionantă, având în vedere dimensiunea cărții cu un text până într-o sută de pagini, în formatul clasic (A5), Nicolae Sandu ne convinge de cele scrise, iar atitudinea de respingere declanșată prin inducția lecturii este pertinentă și necesară de a dezbate și combate, cât mai larg și cât mai des în mediul social pentru a pregăti o poziție fermă, în cunoștință de cauză, pentru atunci când vom fi nevoiți a decide în fața urnelor de vot.

Oamenii politici, responsabilii acreditați pentru a contribui la un confort social adecvat ar trebui să ia aminte cele scrise în această carte. Dar rămâne de văzut câți se vor repezi să o citească!

-*-

VASILE LEFTER

Ion Gr. Cherciu „Nițică publicistică”

1 feb. 2018

Prezentare generală

Când o carte de 670 de pagini are un asemenea titlu, îți vin pe dată în minte două întrebări. A dorit autorul să apeleze la o litotă cu valențe stilistice sau a vrut să afișeze o falsă modestie, sugerând cititorului că ce a scris e nimica toată, pe lângă ceea ce mai are de publicat?

Volumul lansat de profesorul și ziaristul Ion Gr. Cherciu la Ateneul Gheorghe Pastia din Focșani, legat de o celebrare a lui Caragiale, este o întâmplare culturală de reținut într-o urbe în care din când în când se mai joacă la Teatrul Municipal, cu nume omonim celui de la Ateneu, câte o piesă de turneu. Orchestra simfonică a municipiului rezistă din greu, datorită unor edili de suflet. Păcat că autoritățile nu prea sunt văzute la evenimente literare de impact.

„Nițică publicitate”este o carte-document, o carte a memoriei gazetarului Ion Gr. Cherciu, care cu încrâncenare a strâns de-a lungul celor 47 de ani de presă și de carieră didactică tot ce se circumscria unei viziuni integratoare a presei în cotidian. Ziarist cu școală, Ion Gr. Cherciu oferă contemporanilor o lecție de civism, fără a se delimita demagogic de vremea când presa de partid era supusă comenzilor politice. Relatările despre statulul ziaristului în presa de partid sunt făcute firesc, fără dorința de a epata sau de a demonstra că a fost un disident. Nu întâmplător, la această lansare a fost prezent și ziaristul Radu Borcea, alături de care a lucrat la ziarul “Milcovul”. Acest volum-amalgam reflectă frământările și trăirile unei conștiințe oneste, gata să răspundă istoriei trecute și prezente la toate întrebările. Dedicația este generoasă, dresată gazetarilor, cititorilor, familiei, “tuturor celor pe care creștinește, i-am iertat, i-am îndrăgit și îi iubesc…”.

Despre carte sa retrospectivă, autorul scrie: “M-am risipit, și, totodată, m-am regăsit în acest stufos volum – amalgam în care fiece semn este o mărturie de viață cu fadele și cu bunele ei, ca o mărturie și ca o mântuire”.

Editat de Asociația Personalului didactic Simion Mehedinți din Focșani, coordonată de profesorul Costică Neagu, volumul „Nițică publicistică este o demonstrație de generozitate. Autorul promovează în paginile cărții zeci de gazetari ocazionali, care prin articolele lor au prins ceva din efemeritatea clipei. Articolele proprii, ca și cele trimise de colaboratori, au un numitor comun: autenticitatea. Gazetarul Cherciu (cuvântul ”cherci” având denotația de scrumbie sărată în stare de comercializare) are curajul să adune în carte materiale de presă așa cum au apărut la vremea tipăririi, asumându-și responsabil scrisul propriu și al altora, cu bune și cu rele.

În ciuda sutelor de articole pe teme sociale, politice, culturale, debutul autorului prezentei istorii a ziaristicii locale, s-a produs la numai 15 ani, cu poezia „Primăvară”, scrisă pe vremea când era elev în anul IV la Liceul Pedagogic „Costache Negri” din Galați.

Volumul „Nițică publicistică” nu este o carte de autor, ci o mărturie a unei generații. I. Gr. Cherciu și-a asumat rolul de purtător de cuvânt, identificându-se cu glasul condeierilor chemați să comunice deciziile aleșilor, dar și propriile lor gânduri.

La ziarul „Milcovul”, gazetarul Cherciu comunică subtil cu cititorii- corespondenți, predând adevărate lecții de gazetărie. Nu ezită să introducă fragmente din lucrarea de absolvire a Facultății de ziaristică. Un capitol se referă la Retorica ziaristică, clarificând concepte precum râsul, comicul, ambiguitate etc.

După 1989, scrisul gazetarului Ion Gr. Cherciu devine din ce în ce mai incisiv. Problematica este diversificată, cronicele pe teme civice alternând cu materiale didactice, difuzate prin „Vârstele Școlii”, publicație editată de Casa Personalului Didactic Vrancea. Este inițiatorul cronicii „Cherciul”, un fel de tabletă cu trimiteri subtile către contemporani.

Lansarea volumului „Nițică publicistică” s-a făcut sincretic, prin împletirea literaturii, cu muzica și caricatura.

Nu este doar o carte de interes local. Este o carte considerată de profesorul Valeriu Anghel un document, colportor al unor achiziții gazetărești, despre care generațiile de astăzi trebuie să afle. Este o carte în care vom regăsi și umor și ironie, și sarcasm, când vine vorba de a da un drept la replică.

„Nițică publicistică” este o carte cu pulsația vieții, trăite direct în redacții, pe teren sau la catedră. Post-fața îmi oferă ideea finală, rezumativă, privindu-l pe autor: „…formator de gazetari și de corespondenți voluntari și involuntari…om și umbră printre oameni și farisei …mic cronolog și cronograf…”.

-&-

Stricătorii de limbă

15 mart. 2018

Într-o vreme în care timpul se contractă și polii se pregătesc de rocadă, cine mai are timp de cultivarea limbii române corecte? Nu-i mai bine să vânăm accidente, violuri, incendii, cataclisme? Te întrebi de multe ori ce-i mâna în luptă pe înaintașii noștri când se străduiau să ne lase moștenire lucruri de preț? Marii noștri cărturari vedeau în cultivarea limbii române un act de mare patriotism, de mândrie și demnitate națională.

Ienăchiță Văcărescu, cu noblețea boierului de viță veche, scria: „Urmașilor mei Văcărești/ Las vouă moștenire/ Creșterea limbii românești/ Și-a patriei cinstire.”

Gheorghe Sion, un poet uitat, este fascinat de frumusețea limbii române: ”Mult e dulce și frumoasă/ Limba-ce-o vorbim. / Altă limbă –armonioasă/ Ca ea nu găsim.”

În plin război, într-o gară vrânceană, Alexei Mateevici găsește vreme să scrie: “Limba noasră-i o comoară/ În adâncuri îngropată / Un șirag de piatră rară/ Pe moșie revărsată.”

Și iată că peste ani, tâlharii cuvintelor vin să mutileze frumoasa zână cu chip românesc, bălăcărind strălucirea și unicitatea graiului cu inserții barbare venite de peste tot. Agramații noștri vor să fie „cool”, „ok”! Se vor moderni prin imitarea altor structuri lingvistice, care nu au nimic de-a face cu identitatea noastră romanică. Ne e lene să rostim cuvinte întregi. Spunem ’’proful”, ”dirigul’’, „grădi”. Ne strălucesc ochii când stâlcim topica tradițională. Nu e mai de bonton să facem urări de tipul ”Poftă bună să aveți’’ sau . mai direct, ’’S-aveți poftă?’’ Când Heliade și generația lui își băteau joc de pumniști și de prețioși ni se părea literatură. Acum un salut ca „O zi bună vă doresc!” nu ne mai deranjează. Veți spune că lumea evoluează. Truism! Agramatismul nu are nimic de-a face cu modernitatea! De ce nu ne-am întoarce la salutul reverențios folosit de domnul Sarsailă autorul, personajul înaintașului Heliade? Când spunem bună dimineața e mai cuceritor dacă interlocutorul aude: ”Să-ți zâmbească aurora, amice, printre buze rumeni cu dinții albi!”.

O reclamă revine obsesiv, încercând să ne inculce ideea că eroii nu se nasc, ci devin. E o gogomănie de top! Creatorul barbarismului sintactic a făcut școala pe sărite sau deloc. Cum să nu știi tu, român cu pretenții de priceput în publicitate, că verbul „a deveni” este singurul copulativ din limba română care niciodată nu poate primi valențe predicative. Presupusa predicativitate din structura eminesciană ”Iară el devine Tatăl”, oricum nu-i este la îndemână.

Despre cancerosul ”Ca și”, ce să mai vorbim?

Limba unui popor este o componentă esențială a naționalității. Stricătorii de limbă ar trebui să primească amenzi asemenea infractorilor de drept comun. Una e să greșești ca vorbitor simplu, în relațiile colocviale, și alta e să storci bani din stâlcirea deliberată a limbii țării tale pentru a te cocoța în topul ”deștepților”.

Nu vă bateți joc de limbă și neam! Sunt lucruri pe care generațiile viitoare nu le vor ierta! Lăsați-le frumoasa limbă românească așa cum ați primit-o de la strămoși!

-&-

„Recurs la primăvară”, de Genoveva-Simona Mateev

12 iun. 2018

În prima duminică din Cireșar, Ateneul „Gheorghe Pastia” din Focșani a găzduit o nouă lansare de carte aleasă, semnată de o poetesă de mare sensibilitate și deschidere spre noutate prozodică. Genoveva-Simona Mateev este profesoară de psihologie și vine din Odobeștiul dătător de lirism, de unde odinioară, din podgorii, urca spre munte un trenuleț de poveste.

Fără a se fi bucurat de prea mare atenție din partea presei și a forurilor culturale vrâncene, poate nu e vremea poeziei, Genoveva –Simona Mateev publică la Editura Inspirescu din Baia Mare cea de a patra carte de poezii. Celelalte trei volume au apărut la edituri din Vrancea și se numesc ”Creanga de cireș”, 2013,”Peste dealul ochiului”, 2014, ”Ars Amatoria”, 2017.

Volumul „Recurs la primăvară” oferă iubitorului de poezie noi trasee lirice. Influențele culturale dinăuntru și dinafară pledează pentru o valorificare originală a temelor și motivelor reiterate în volumul publicat recent.

Acumulările stilistice nu permit receptarea la nivel obviu. . Versurile trimit la mitologie, la vocabular neologic, la subtilități stilistice bazate pe lecturi beletristice serioase.

Volumul ultim se impune atenției chiar prin titlu. Un lector autorizat de lecturi anterioare își pune de la început întrebări. De obicei recursul se introduce în situațiile în care o sentință nu mulțumește una din părți. Iată că de data aceasta, nemulțumirea artistului liric este legată tocmai de anotimpul care trezește totul la viață.

George Terziu, semnatarul cuvântului introductiv din partea editurii, vorbește despre primăvara din poezia Simonei Mateev între motiv și abstractizare poetică. Curios este proporția dintre cuvântul titlu și vis, adevăratul laitmotiv al cărții.

Volumul „Recurs la primăvară” nu este unul cu discurs accesibil. Este multă încifrare, sunt multe simboluri, descoperi reflecții ale altora topite în retorta psihologului - poet.

Un adevărat crez poetic poate fi poezia care deschide volumul. Pentru poetesa Simona Mateev, poezia este când cocotă, când mireasă În prima ipostază, poezia coboară grăbită în stradă, pentru a fi văzută. În cea de a doua metamorfozare, poezia se teme să iasă în stradă, convinsă că nu totdeauna miresele sunt primite cum se cuvine.

Vorbeam de inserțiile culturale din volumul „Recurs la primăvară”. De la Arghezi, a preluat poezia ca joc: ”Hai, stai/socoate, / te transformi in/ sau transfigurezi/ luna, soarele, / vreme, teme, / antiteze, paranteze/ si câte alte!”

Nu o dată autoarea folosește definiția poetică: ”Suntem cânt, culoare/ Înțelegere dincolo de cuvânt. / Atunci ne numim iubire.

Aceleași intenții de a fixa poezia în ramă le găsim și în textele lirice „Reflecții fără cap sau coadă” și „Împărtășire”. Pentru semnatara volumului „Recurs la primăvară”. aluziile mitologice sunt de fiecare dată încorporate în aluatul fraged al versului modern, bazat pe engabament, ideea continuându-se în versul următor. Se pare că Lucian Blaga prin „Poemele luminii” este unul din marii poeți preferați de autoare. Două versuri finale din poezia „Năluca” sunt aproape de ajuns pentru a demonstra fluxul înaintașilor: „În aer, miros de castane abia coapte/ Ca un șarpe la pândă marea trecere.

La stampe blagiene ar putea fi notată printre altele și poezia” Basm lâncezit”.

Sunt și titluri care trimit direct la Arghezi- „Cântec de alungat tristețea”.

Primăvara este văzut ca un liman izbăvitor, aducător de fericire, aproape unica cheie a fericirii: ”Închide fereastra, fără zgomot, /spre tărâmul fantomatic, spre tine, chiar dacă nu știe prea bine cum, / când, unde, pornește spre primăvară.

Volumul „Recurs la primăvară” nu este unul ușor de receptat. Însăși autoarea sugerează în „Poem abstract” acest obstacol în decodarea poeziei la nivel obtuz: „Rămâne o imensă pagină albă, goală ca în /ziua/ nașterii privește, privește, privește până/ când/ Unicornul reinventează poemul abstract.

-&-

„Însemnări ieșene”, iunie 2018, număr închinat amintirii lui Mihai Eminescu

18 iul. 2018

Într-o lume plină de gâlceavă și rivalități politice, apariția trimestrială a unei publicații care putea deveni o nostalgie pentru vremurile de odinioară merită respect și prețuire. Iată că cei de la Editura „Gr. T. Popa”, de la U. M. F . Iași nu vor să fie sub vremi. Mă simt onorat că unul dintre membri Colegiului de redacție, distinsul profesor universitar Dumitru Dorobăț, îmi trezește mereu interesul pentru acest reper cultural

ieșean care de fiecare dată pe copertă ne amintește că este sub patronajul spiritual al scriitorilor M. Sadoveanu, G. Topârceanu, Gr. T. Popa și M. Codreanu.

Meritele calității materialelor din acest număr dedicat lui Eminescu sunt ale întregului colectiv redacțional, coordonat de Viorel Scripcariu, editor. Eugen Târcoveanu și Richard Constantinescu, redactori șefi, Sorin Popescu, secretar de redacție. Numele redactorului șef onorific, George Popa, conferă un plus de valoare.

Numărul din iunie 2018 dedicat lui Eminescu debutează cu un admirabil studiu de esență națională. Prof. Dr. Nicolae M. Constantinescu, membru de onoare al Academiei Oamenilor de Știință și membru titular al Academiei de Științe Medicale din România sintetizează cu argumente rolul lui Eminescu la formarea României Mari. Motto-ul ales din gândirea politică a lui Eminescu ar poate deveni esențial pentru propășirea României căreia Marele poet îi dorea viitor de aur. Cu spiritul său de om al Cetății, Eminescu observă un lucru care deseori scapă omului de

rând. Poetul călător prin galaxii, notează la nivelul muritorilor: „Marea slăbiciune a istoriei românilor stă în discordie”.

Autorul studiului se pliază pe anul centenar, lansând o chemare la unitate, la românism, la prețuirea tezaurului cultural al României Mari. Este mâhnit că la Centenar noi nu avem un Institut Eminescu, similar cu Institutele Dante, Goethe, Cervantes, Shakespeare, Pușkin, Petofi.

Modelul Eminescu trebuie recuperat. „Eminescu s-a sacrificat pentru noi și a fost sacrificat pentru interese meschine antiromânești”.

În amintirea lui Eminescu, sunt și articolele „Eminescu în revista Însemnări ieșene”, 1939, „Eminescu în viziunea contemporanilor noștri”, „Arc peste timp. Nemulțumirea lui Mihai Eminescu”, „Eminescu și străinătatea”, „ Sub teiul lui Eminescu la Viena” etc. Se poate spune că este un număr de colecție. Articolele tematice poartă semnăturile lui George Călinescu, Constantin Ciopraga, D. Murărașu, George Popa ș. a. Poeziile evocatoare sunt selectate din mari poeți români-Marin Sorescu, Adrian Păunescu, Nichita Stănescu…

Un valoros grupaj de imagini de arhivă din Galeria de Artă de la Gard, Casa de Cultură „Mihai Ursachi” -Iași conferă numărului omagial un loc aparte în seria nouă a revistei: „Însemnări Ieșene”.

Recenzii, eseuri, cronici, texte poetice completează sumarul acestei valoros demers cultural ieșean.

-&-

Gânduri răvășite la moartea lui Victor Crăciun

8 sept. 2018

Din florilegiul meu de oameni aleși, pleacă spre înalturi unul câte unul. Mereu m-am considerat un om norocos, cunoscând valori ale acestui neam. Ce folos? Zestrea amintirilor rare nu se transmite prin transplant. Doamne, ce nedreptate! Câți vor mai ști peste ani că în această țară a trăit și un Victor Crăciun, un înger din lumea stelelor?

Colegii mei de facultate, din anii 1960-1965, ar trebui să semneze într-o carte de onoare virtuală și să-și amintească cu drag de boemul nostru asistent de la filologie, Victor Crăciun, un tânăr falnic, chipeș, cu o frunte cât bolta mânăstirii Putna.

Eram prea tineri și prea naivi ca să realizăm că avem la seminarul de literatură un asistent de mare vibrație românească. Pot spune că m-am gândit deseori la această apariție universitară fulgurantă. Era altfel! Plutea în alte sfere. Îi simțeai doar căldura vocii, îi citeai gândurile pe fruntea lată, fiind paralizat de zborul ideilor pe care le lansa cu naturalețe. A fost cu noi atât de puțin, încât parcă a fost un vis. Pe vremea aceea se păstra o distanță obligatorie între student și profesor. Nimeni nu era de vină. Doar mentalitatea vremii punea stavilă comunicării. La seminar puteai să comunici ce doreai. Cred că ne-a vrut mai aproape!

Victor Crăciun a fost pentru mine o enigmă. Nu știam de unde vine și unde merge. Avea un suflet prea bun pentru a fi un om obișnuit. Copleșiți de prestanța unui Alexandru Dima, Constantin Ciopraga, Gavril Istrati, Alaxandru Husar etc. , noi, studenții boboci, ascultam fascinați și pe cei foarte tineri, de care ne simțeam mai aproape. Erau mai de-ai noștri! Regret că nu mi-am învins timiditatea și nu am stat mai mult în preajma celui mai iubit dintre asistenții anilor 1960-1962. Și ceilalți erau foarte buni. Victor era însă aparte!

La ceas de trecere în altă lume, vreau să –i spun dragului nostru Victor Crăciun că l-am iubit cu toții, în felul nostru timid și timorat.

Poate că mulți dintre colegii mei de la filologie, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași nici nu au aflat că o frântură din formarea noastră ca filologi ne va privi dintre stele. Nu-i nimic! Și în numele lor îi mulțumesc omului de cultură Victor Crăciun și mă simt onorat că l-am avut dascăl de românească! Am fost un om norocos!

Drum bun spre stele, dragul nostru magister!

-&-

Cronică literară. Ce dacă sau Ei și? -poezii de Neculai Florea

24 sept. 2018

Nu știu de ce, nu știu de când, dar întâlnirea cu o nouă carte ieșită de sub tipar îmi creează o stare de plutire. E un sentiment unic. Mereu am impresia că un preot botează un copil, lăsându-l cu iubire în apa tradiționalei cristelnițe, aceeași de multe veacuri. Cele mai vibrante mesaje lirice nu sunt lansate de obicei de filologi, ci de oameni care percep lumea la nivelul obiectiv- liric (nu e un pleonasm!), un fel de variantă la concret. Biologul Neculai Florea nu mă contrazice. Sensibilitatea acestui român adevărat coborât de pe dealurile Andreiașului nu poate fi contorizată cu niciun fel de instrument. Doar adevărații români pot măsura miile de amperi ai trăirii poetice. Neculai Florea la un dialog formal nu comunică mai nimic din adâncurile sufletului și minții sale, o minte de muntean autentic, hrănită din glasul tainic al muntelui. Urcați până în satul Hotaru și veți fi mai aproape de poezia lui Neculai Florea!

Prima întrebare a cititorului obișnuit va fi legată de titlu. „Ce dacă?” este o întrebare retorică, la care în mod firesc răspunde autorul. Unii cititori pot crede că este un mesaj fatalist. Adică, orice s-ar întâmpla, poetului nu-i pasă. Greșit!

Alții, dimpotrivă, vor vedea în această interogație o provocare la un exercițiu de cunoaștere, la tainele trecerii peste vreme, peste vicisitudinile existenței.

Neculai Florea, poetul, este un reflexiv școlit, care poate face ușor diferența între real și imaginar. Translația în ficțiune este una firească. Poezia lui nu este una confecționată. Ea țâșnește din adâncuri. Nu-și propune să fie așezat la masa bogătașilor, ci la masa liricilor cu substanță națională. Fascinat de spectacolul universului, poetul Neculai Florea se vrea o voce a românului din Vrancea, iubitor de țară și glie strămoșească. Ultima poezie a volumului intitulată „Românie” este o chemare la românism. Invocația divinității este un semn al neputinței de a readuce românismul în această țară pustiită de plecări spre alte meleaguri, unde umilința este la ea acasă.

Nu mi-am propus o radiografie a fiecărei poezii. Oricât de generos ar fi spațiul publicațiilor iubitoare de cronici literare, acest lucru ar fi imposibil. Aș sugera doar gazetelor care publică această modestă cronică să organizeze experimental întâlniri cu tineri iubitori de poezie și să-și comunice părerile critice. De fapt, rolul criticului în opinia lui George Călinescu este acela de a emite noi puncte de vedere asupra unei opere.

Volumul de poezii „Ce dacă?” a fost publicat de Editura Terra, din Focșani în august 2018. Grafica din volum este realizată excepțional de profesor Virginia Hossu, un nume prea puțin prețuit în grafica românească din insuficienta difuzare.

Poezia –titlu „Ce dacă?” este suport pentru întreg volumul, oferind o atitudine activă față de problemele existenței. Trecerea impasibilă a timpului, adumbrirea chipului după ani și ani, pălirea sentimentului iubirii, sentimentul efemerității în comparație cu natura impersonală, repetabilitatea fenomenelor astrologice sunt privite de liricul Neculai Florea cu înțelegere și resemnare.

După aceste rezoluții relative, poetul revine cu detalii. Aproape fiecare „ce dacă?” este umplut cu explicații.

Temele selectate de Neculai Florea sunt clasice: iubirea, existentá, trecerea timpului, creația, civismul, menirea omului pe pământ sunt patronate de Marele Anonim, cum ar teoretiza Lucian Blaga.

Este interesant procedeul selectat de poet pentru a face inserții patriotice, După o poezie declarativă de dragoste, „Frumoasă doamnă”, poetul sparge tematica prin poezia de mare vibrație națională „Românie…”: Românie, eu te rog/ Hai, trezește-te odată. / Că de nu primești un drog/ Ce te șterge de pe hartă.

Obsesia nimicniciei este obsedantă pentru poetul coborât pe o gură de rai. Poezia „Strigăt“are și revoltă și încrâncenare,

Poeziile de dragoste, cu un elogiu al femeii –tovarăș, înger și demon, conferă volumului fragilitate și suport sensibil. Este deopotrivă arghezian, eminescian, blagian, dar și mioritic. E greu de surprins esența unui volum de poezii atât de eterogen din punct de vedere tematic. O concluzie se impune totuși. Neculai Florea este un poet sincer, care nu trișează de dragul sonorității și nici a versurilor ce din coadă or să sune.

-&-

Nu uitați să conjugați verbul „a citi” la prezent

25 oct. 2018

„Când deschizi o carte, ea zboară. Și tu odată cu ea, ca și când ai călări pe gâtul cu pene fine al unui fluture uriaș.” (**M. Cărtărescu**)

E ceva timp de când tot vreau să aștern pe hârtie câteva gânduri cu privire la dispariția apetitului pentru lectură în școli. O replică din Mihail Sebastian ar putea deveni obiect de reflecție pentru frumoșii adolescenți aflați încă pe băncile școlii. Șeful unei gări de provincie este în mare încurcătură. Profesorul Miroiu nu participă la viața de noapte a urbii, fiind absorbit de lectură.

„-Patimă mare cărțile, dom-profesor. Da, da, patimă mare. Nu te mai saturi de ele. Uite chiar azi-noapte stăteam de vorbă cu judecătorul și farmacistul. „Băiat bun Profesorul-zicea Lascu farmacistul- dar are un cusur. Toată ziua stă cu nasu-n cărți.”

Suntem în alt mileniu, într-o altă eră tehnologică. dar scăderea apetitului pentru lectură este un semn al robotizării, al ieșirii din căldura cărții. Vinovați? În primul rând, școala!

Am imitat moda manualelor străine, înlocuind textul generos cu surogate de fragmente, pe baza cărora facem comentarii, amăgindu-ne că emitem noi puncte de vedere. Mirosim trandafirul cu masca de gaze, crezând că am surprins mireasma turnată de zeii solari.

În școala românească, la toate nivelurile, cu rare excepții, cititul a devenit o rara avis. Poezia, proza, dramaturgia sunt doar niște amintiri din vremi frumoase. Formarea culturală a liceanului tinde spre

șablonizare. O tabletă, un laptop, un joc pe calculator, cu lupte, cu fantasme… Lectura unei cărți presupune un dialog cu tine însuți, departe de tumultul vieții cotidiene.

Dacă din ciclul liceal nu ieși format ca tânăr cu o cultură de care să fii mândru peste ani, regretele vor fi zadarnice. Programele școlare sunt generoase. Oricum mai nimeni nu le respectă ad litteram. Să ajungi la finalul studiilor fără să fi citit marii scriitori ai țării și ai lumii este o mare pierdere. Se memorează fraze tip, dar fără contactul cu textul original totul este spoială.

Am încercat la o clasă la care se studiază literatura universală să aflu dacă vreunul dintre cei treizeci de elevi a citit fragmente din „Iliada" lui Homer. Am procedat însă puțin pe dos . Am început să le prezint o secvență pilon, conflictul dintre acei și troieni, văzut la nivelul personajelor. Le-am spus că pentru Elena se luptă Paris și Hector. Toți ascultau cuminți, lăsându-mă să-mi debitez discursul. Un elev însă, derutat, m-a întrebat dacă cei doi erau frați, cum era posibil să se lupte între ei. În plan ideatic se putea găsi o situație în care doi frați devin rivali când iubesc aceeași femeie. Siguranța interlocutorului meu a început să se clatine, recunoscând că a citit Iliada mai demult într-o ediție prescurtată. Lectura era prăfuită, astfel explicându-se ezitarea lui. Am pus punct aici aberațiilor incitante și am revenit la adevărata înfruntare din Iliada, dintre troianul Hector și grecul Ahile. Nimeni din clasă nu mai citise vreun rând din epopee. În manual, sunt multe fragmente, dar lipsește viziunea întregului.

Nu pot citi totul frumoșii noștri tineri, dar capodoperele naționale și universale trebuie cunoscute direct, prin lectură aplicată. Sunt sigur că bucuria lecturii îi va face să înțeleagă ceea ce reflecta cu secole în urmă cronicarul Miron Costin: „Nu e alta mai frumoasă și de folos în toată viața omului zăbavă decât cititul cărților".

Rândurile de față nu se vor un reproș adresat celor din bănci. Sunt mai degrabă un reproș pentru noi, formatorii, modelatorii de suflete, care nu facem prea multe pentru a-i atrage pe adolescenți în Galaxia Gutenberg. Elevii noștri sunt receptivi la sfaturi de orice fel, dacă sunt oferite cu dragoste și dăruire . Cu profesionalism!

Eu citesc. Nu vrei să citești și tu? Îți mulțumesc, frate în ale cititului!

Parodii… „În oglindă", de Ionel Mony Constantin

13 nov. 2018

Note de lector avizat

Urmărind fenomenul literar vrâncean, încep să fiu mândru că l-am studiat pe Coresi, care făcuse din Scheii Brașovului un „axis mundi", de unde plecau spre români tipărituri mult așteptate. Iată că și în Vrancea, din ce în ce mai vizibil, Editura Salonul Literar atrage scriitori de toate vârstele și le promovează scrierile prin Ioan Culiță Ușurelu, membru al Uniunii Scriitorilor. Unul din aceștia este Ionel Mony Constantin, prin volumul „În oglindă"(parodii).

Generos, directorul Editurii își intitulează prefața „ O carte care se citește cu plăcere", lăsând cititorului opțiunea de a emite opinii.

Parodia ca specie literară este mai puțin abordată de poeții din cel puțin două motive. Trebuie să te pliezi pe stilul autorului parodiat și e nevoie de o aplecare spre ironie și umor. Ce e mai greu ține de calitatea exprimării. Parodia trebuie să trimită pe dată la scriitorul parodiat.

Ei bine, poeții parodiați de Ionel Mony Constantin nu sunt dintre cei de top. De aceea, semnatarul volumului pune în stânga textul original, slăbind arcul ironiei. Foarte mulți dintre scriitorii parodiați sunt necunoscuți publicului larg, circulând mai mult pe internet. Ionel Constantin îi descoperă, îi selecteză și îi supune fasciculului parodic. Ei se numesc Camelia Ardelean, Valerian Bredule, Angi Cristea, Ioan Gelu Crișan, Ioan Grigoraș, Vasile Ionac, Dragoș Nicolae Iordăchescu, Vasilisia Lazăr(Da Coza), Valeria Merca, Angelina Nădejde și alții. După ce criterii au fost aleși, nu aș putea să spun. Posibil să-l fi ispitit tema sau motivul acestor creații parodiate în parte.

Parodia este definită uneori ca „ batjocoră, imitație. O imitație plină de umor sau de satiră. O lucrare creată pentru a imita, a distra."

Diderot în *Enciclopedie* distinge între parodie și burlesque. „O parodie bună este o distracție plăcută, capabilă să amuze și să instruiască mințile cele mai sensibile și mai strălucitoare. Burlescul este o păpușă mizerabilă. Transformă sublimul în ridicol."

Cu acest instrumentar de teorie literară, putem judeca creațiile din volumul „În oglindă", lăsând de-o parte paranteza. Sunt poeziile din acest volum parodii în adevăratul sens al cuvântului? Da și nu! De cele mai multe ori, autorul volumului reține motivul, tema sau mesajul. Furat de prozodie, uită scopul demersului artistic. Își caută modele, dar merge pe drum propriu, având grijă să toarne substanța artistică în recipienți noi.

Pornind de la Francois Villon, poetul ironist scrie „Balada doamnelor din aste vremi”. De la Villon împrumută de fapt laitmotivul „Dar unde-i neaua din cel an? Actualizând, poeziile pe care își propune sa le parodieze sunt mai mult puncte de plecare pentru adaptarea unor motive la cotidian, la noroiul greu al vieții. E firesc, ispita fiind mare, ca unele rescrieri ale textelor oferite ca model să lunece în burlesc. Un singur exemplu e de ajuns „Mi-am luat un vibrator mai performant/ Și am acum și prieten și amant.

Parodiile nu rămân prea des în cercul speciei. Peste sublimul textelor originale, Ionel Mony Constantin toarnă un strat fin de tină, făcându-le pământene, amintind de Miron Radu Paraschivescu. Nu e ușor să pui în valoare parodică texte aflate în luptă cu rutina.

Produsul final obținut de autor prin așa –zisa parodiere e un text nou, în care e greu să descifrezi originalul. Ionel Constantin de fapt nu parodiază, ci dezvoltă motive într-un alt registru liric, luând înfățișarea unui rapsod pregătit să creeze atmosferă la o petrecere bachică, asemenea menestrelului din „Riga Crypto și lapona Enigel” al lui Ion Barbu.

Titlurile textului original sunt schimbate în sensul mesajului pe care și l-a propus să-l transmită poetul. Intenția de actualizare este evidentă. De la „Umbra luminii pure” a lui Vasile Ionac, cel care parodiază ajunge la „Urmările poeziei pure”. Discursul liric urmează alte traiecte față de original. Cred că tocmai aici este meritul poetului Ionel Mony Constantin. Nu plagiază, nu copiază, ci inventează derutant, dacă ne întoarcem la subtitlul volumului.

Sunt multe scrieri în care titlul așa –zis parodiat nu bate nicicum cu produsul nou obținut. Nicolae Văduva scrie „Prietene, Prietene.”La autorul prezentului volum, de unde până unde, acest titlu devine „Dacă simți nevoia să bei.”

„Cămașa de jar” a Ginei Zaharia devine „Rochia de in”.

Concluzionând parțial, poeziile supuse de Ionel Mony Constantin filtrului parodic devin de fapt puncte de plecare pentru creații care uneori nu au nicio legătură cu originalul, ceea ce mă determină să cred că textele-punct de pornire sunt inutile într-o eventuală nouă ediție.

Respectul pentru Nichifor Crainic l-a ținut pe autor aproape de titlul parodiat. „Unde sunt cei care nu mai sunt?” are corolar „Unde sunt cei care încă sunt?”

Poezia care încheie volumul are o evidentă încărcătură civică, în simetrie cu „Balada doamnelor din aste vremi”. “De poți să râzi ca prostul”, parodie după „Anti-Dacă” de Kostas Varnalis sSugerează înclinația autorului spre satira politică. Valențele patriotice transpar în cele opt catrene. Este un strigăt la demnitate și responsabilitate civică:

„Poți fi iar Președinte cu tot folosul său/Ales în fruntea noastră, dar niciodată OM”.

-&-

„Însemnări ieșene”, sptembrie 2018

14 nov. 2018

„Tu oraș de harnici dascăli, de poeți și cronicari,
Leagănul atâtor gânduri și atâtor fapte mari
Care-ai adunat în juru-ți ca un far incandescent,
Tot ce e inteligență, suflet mare și talent.”

(George Topârceanu)

Într-o vreme în care publicațiile tipărite sunt din ce în ce mai rare, Societatea de Medici și Naturaliști din Iași continuă să sponsorizeze o revistă trimestrială readusă în prim-planul publicisticii românești de un colectiv redacțional de multe stele, coordonat de redactorii șefi Eugen Târcoveanu și Richard Constantinescu.

Cele zece secțiuni ale sumarului acoperă generos o tematică de mare deschidere culturală și științifică, adresându-se unui public larg. Evocarea vremurilor de odinioară alternează cu provocările prezentului.

Cititorul iubitor de cultură este purtat în istorie, rememorând secvențe din Primul Război Mondial prin pana unor medici scriitori, participanți la primul război mondial.

Amintiri din Marele Război, notate de medicii implicați direct în încleștarea morții, ne readuc în minte pe Eugen Mironescu, Grigore T. Popa, Mihai Ștefănescu-Galați, din scrisul cărora transpare vibrația patriotică a sufletului de român. În anul Centenarului, scrisul acestor oameni minunați devine și mai conotativ, oferind modele de românism.

Redactorii „Însemnărilor ieșene” nu uită nici de data aceasta de patronajul spiritual al scriitorilor M. Sadoveanu, G. Topârceanu, T. Popa, M. Codreanu. În consecință, paginile de beletristică sunt la ele acasă. Anotimpul culorilor palide este receptat prin poezii semnate de George Topârceanu, Magda Isanos, Otilia Cazimir sau scurte reflecții ale lui Ionel Teodoreanu.

Spațiul dedicat liricului este onorat de creații emblematice ale poeților George Sion, Alexei Mateevici, Grigore Vieru, Lucian Blaga, Petre Ghelmez, Nichita Stănescu și,

bineînțeles, de poeții medici George Popa, Emil Brumaru, Ion Hurjui, Teona Scopos, Dumitru Octavian Unc, Romeo Șcerbina, Mihai Ghiur.

Revista „Însemnări Ieșene”, Serie nouă, Nr. 3, cuprinde și o bogată rubrică (secțiunea V) numită Eseu, Cronică literară, Recenzii. Iată câteva oferte incitante: Ioan Holban- „Pictura și textul ca pharmacos”, Maria Trandafir – „Înălțarea și prăbușirea unui imperiu”, Anca Sava- „Magia unor descoperiri”.

Secțiunea „Interculturalitate” ne ține racordați la fenomenul cultural european. „Rodin și Brâncuși”, de George Popa sau crochiurile „Esențe tari”, de Gabriel Gurman și „ De la Paris la Teheran”, de Ozias Marcovici relaxează intelectual cititorul avizat. Poeți din Italia și Franța își găsesc loc în paginile revistei ieșene .

Ca de obicei, este respectat formatul gândit de colectivul redacțional, în final în cele trei secțiuni informându-ne despre Biblioteci, Expoziții, Plastică, Colecții celebre. O revistă caleidoscop, care prin viziunea editorială ar putea fi trimisă și în spațiul european, mai ales că o traducere în engleză ar fi oricând la îndemână prin distinsul profesor Dumitru Dorobăț, membru marcant în Colegiul de redacție.

Ilustrată de pictorul Bogdan Bârleanu, revista „însemnări ieșene” este o victorie împotriva inerției din cultura contemporană.

-&-

„Însemnări ieșene”, decembrie 2018, serie nouă, Nr. 4

21 Dec. 2018

„Iașule, Iașule, mândră cetate,
Numele tău țara străbate.
Tu ești al meu și vei rămâne
Oraș al celor șapte coline.”
(posibil imn)

Noul număr al „Însemnărilor ieșene” apărut în decembrie – centenar își reconfirmă blazonul de revistă culturală de mare ținută, onorând patrimoniul spiritual de excepție al scriitorilor M. Sadoveanu, G. Topîrceanu, Gr. T. Popa și M. Codreanu.

Nu sunt multe publicații românești care se pot lăuda cu echilibrul părților, cu armonizarea articolelor de știință, cultură și literatură. Și de data aceasta, editorul Viorel Scripcariu împreună cu cei doi redactori șefi, Eugen Târcoveanu și Richard Constantinescu, coordonează un număr cu un conținut valoros, caracterizat prin rigoare științifică și sensibilitate poetică, ilustrat de valorosul pictor Dan Hatmanu. Această nouă ieșire la rampă prin Editura „Gr. T. Popa, U. M. F. Iași pledează pentru plusvaloarea actului de înaltă cultură.

Profesioniștii de la „Însemnări ieșene” au vocația perfecțiunii arhitectonice. Sumarul oferă cititorului o imagine clară, în oglindă, a întregului produs publicistic. Încă o remarcă: trecutul și prezentul se îmbrățișează ca în poezia programatică a lui Arghezi. Un grupaj de patru articole – document configurează imaginea unui trecut fără de care nu ar fi fost posibilă România Mare: I. „Iașul celor trei uniri”, II. „Medici pe frontul Primului Război Mondial”, III, Ctitorii „Însemnărilor ieșene” și Primul Război Mondial”, IV. Poeții României Mari în spațiul literar al „Însemnărilor ieșene”. Excelente evocări semnate de Prof. Dr. Liviu Burlec, Maria Trandafir, Aurica Ichim, Sorin Iftimi, Vasile Sârbu, Eugen Târcoveanu, Mihai Lițu. Nici de data aceasta nu sunt uitați ctitorii „Însemnărilor…”: Mihail Sadoveanu, George Topârceanu. Grigore T. Popa, cu fragmente din „Înțelesul morții”.

Grija pentru inculcarea ideii de unitate națională este dată și de selectarea unor poeți numiți ai României Mari. Selecția se oprește acum la Vasile Remete din Alba Iulia, la Robert Șerban din Timișoara, la Adrian Popescu și Ion Mureșan din Cluj, la Ana Blandiana, Ioana Diaconescu și Mihai Ghiur din București, Octavian Dumitru UNC din Constanța, Nicolae Dabija, Gheorghe Ghidirim, Romeo Scerbina, Mihai Morăraș, Vasile Căpățână din Chișinău, la George Popa, Emil Brumaru, Adi Cristi și Valeriu Stancu din Iași.

Secțiunea a VIII-a, înscrisă în sumar sub genericul „Eveniment” se axează pe întâmplări culturale recente. Oana Buceag scrie despre Conferințele „Grigore T. Popa” susținute de personalități de top. Marius Turda, Alex. Ștefănescu, Mihai Neamțu și-au încântat auditoriul prin teme de mare interes public readucând în contemporaneitate: „Eugenismul românesc în perioada interbelică”, „Eminescu, poem cu poem. La o nouă structură”, „Povara libertății. Sfinți, genii și eroi”. Succesul de care s-au bucurat amintește de „Prelecțiuni populare”, celebre odinioară la Junimea. Spații editoriale sunt acordate și Festivalului Național „Nicolae Labiș”, revistei „Convorbiri literare”, evenimentelor culturale de la Muzeul „Mihail Sadoveanu”. Este prezentată și lista premiilor Uniunii Scriitorilor din România Filiala Iași. Aflăm și despre Gala „Sciitorilor

Anului". De amintit, ca eveniment deosebit, o lansare de carte a scriitorului Grigore Ilisei – „Palimpseste regăsite".

Secțiunea următoare a Sumarului revistei propune cititorului eseuri, cronici literare și recenzii. Câteva repere: Nichita Danilov: „Creangă și Topîrceanu", Maria Trandafir: „Rătăcind în lumina închipuirii", Ioan Holban: „Proza lui Grigore Ilisei", o interesantă schiță monografică. Ana Elisabeta Tomorug recenzează cartea „Spațiile libertății intelectuale", semnată de Ana Irina Iorga.

Racordarea publicației ieșene la spațiul cultural mondial, universal, este admirabil demonstrată prin studiul de interculturalitate, scris de Dumitru Dorobăț și Viorel Scripcariu. Este o demonstrație de abordare exhaustivă a unui subiect greu accesibil celor care nu au lucrat barem o vreme în spațiul scanat pe bază de documente, cu trimiteri la surse din marile biblioteci, cu inserții bibliografice . Autorii reușesc să creeze un tablou amplu al dinamicii raporturilor culturale româno-americane după Marea Unire. Scepticii din România care se îndoiau asupra încercării reginei de „a pune România pe hartă" primesc o replică dură din partea unor analiști străini. Cei doi distinși profesori autori ai incursiunii în dinamica relațiilor româno-americane pornesc de la ideea că „o cunoaștere reciprocă înlătură prejudecățile". În încheierea acestui admirabil studiu științific, Dumitru Dorobăț și Viorel Scripcariu oferă 24 de surse bibliografice românești și străine.

Formatul revistei „ Însemnări ieșene" în Secțiunea VIII își informează cititorii despre edituri, reviste, biblioteci, apariții editoriale.

Pentru prima dată, se acordă un spațiu important revistei „Luceafărul" editată la Botoșani. Sunt amintiți membrii fondatori, pentru a fi cunoscuți și de cititorii „Însemnărilor…": Ion Istrate, Olimpius Istrate, Elisabeta Roman, Doru Ștefănescu. Redactor – șef este Dorina Rodu. De bun augur este faptul că între cele două prestigioase reviste moldave de cultură cu deschideri spre România Mare a început un dialog la distanță, prețuindu-se reciproc spre binele culturii românești. E frumos dacă vom spune „Unite prin Centenar!" .

Rubrica „Interviuri", secțiunea IX, este susținută de Oana Buceag, avându-l ca invitat de marcă pe prof. doctor Cristian Dragomir, fost rector al Universității de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa Iași. Din răspunsurile acestuia, am reținut o valoroasă deviză ce e necesar să călăuzească mediul academic: „Într-o universitate, ar trebui să primeze meritocrația".

Acest număr din decembrie – centenar se încheie cu o cronică plastică (X) dedicată de Grigore Ilisei pictorului Dan Hatmanu, la ceas aniversar. Scriitorul Ilisei afirmă că arta lui Dan Hatmanu „revelă imaginea unui poliedru cu multiple fațete". Portretul artistului ieșean se întregește și prin alte evocări și reflecții , proiectându-l pe maestru în galeria valorilor naționale.

-*-

VOICHIȚA TULCAN MACOVEI

Florin Țene - Romanța celui care s-a întors (Viața scriitorului Ion Minulescu între realitate și poveste), Editura Napoca Nova, Cluj, 2018

28 feb. 2018

Este un foarte atractiv roman despre viața unui mare simbolist român, care a creat, precum Bacovia, o direcție în simbolismul românesc: poezia romanțelor.

Credem că în acest timp înaintat al istoriei, (început de secol XXI), este important și poate chiar necesar să readucem în viața noastră, în conștiința noastră, valorile literaturii române, valori care, pentru generația mai veche, au însemnat unul dintre filoanele de aur ale culturii naționale. Dar, pe care generațiile noi le cunosc mai puțin, fiind pierdute în pânza groasă a trecutului, în timp ce valorile actuale sunt altele. Pentru că astăzi, altele sunt la modă…

Dintr-unul din aceste motive, am deschis cu drag cartea domnului Alexandru Florin Țene, care m-a atras, pe măsură ce înaintam mai mult în profunzimea întâmplărilor. Mărturisesc faptul că sunt multe lucruri pe

care nu le cunoșteam despre Ion Minulescu, dar și altele care mi s-au clarificat, creionându-mi mai puternic personalitatea scriitorului.

Cartea este structurată pe aceeași axă respectată și de celelalte care fac parte din aceeași colecție a autorului: descrierea locului natal al copilăriei, reconstituirea atmosferei orașelor și a metropolelor pe unde a colindat scriitorul, familia, relația cu literatura română și cea europeană, descrierea lumii politice, sociale, culturale a timpului, apogeul vieții artistului, deznodământul și ecouri ale scrisului său.

Informațiile bogate sunt detaliate, nuanțate, în funcție de rolul pe care îl au în text. Personajele și dialogurile vii, extrem de autentice, poartă cititorul în lumea îndepărtată a României secolului trecut. Prin ochiul documentat al autorului cunoaștem familia atât de frumoasă a lui Ion Minulescu, locurile copilăriei de care a fost legat până la sfârșitul vieții: Slatina și Pitești. Sensibilitatea copilului, (alintat cu supranumele de Bucu, sugerând bucuria), curiozitatea sa, îl leagă excesiv de natură, de locurile istorice ale zonei. Aceleași trăsături le dovedește și atunci când împreună cu familia, colindă mai multe orașe, tatăl (vitreg) fiind ofițer.

Școlile pe care le-a parcurs scriitorul constituie pentru Al. Florin Țene prilejul de a evoca lumi, de a creiona atmosfere, precum un pictor pe o mare pânză de tablou. Mi s-a părut fascinant să regăsesc ceea ce știam, mai mult din povestirile dascălilor mei, scene ale școlii românești de la sfârșitul secolului al XIX-lea: scrierea pe tăblițe, folosirea tocului, a unui săculeț cu cenușă „pentru a suge cerneala de pe litere…”, faptul că dascălul „îi mai lua de urechi și de perciuni pe băieți…”. La Liceul „Ion C. Brătianu” din Pitești, Minulescu rămâne corigent la Limba Română (era în clasa a șasea), iar acest lucru îl va urmări întreaga viață. Dincolo de informațiile culturale, extrem de vibrante sunt cele cu caracter istoric, Ion Minulescu fiind scriitorul român care a trecut prin câteva momente istorice importante ale țării noastre: Primul Război Mondial, formarea României Mari și Al Doilea Război Mondial. Sunt pagini evocate, din nou, cu mare emoție, chiar dacă dintr-un timp atât de îndepărtat, cum este cel al mileniului în care trăim.

Stilul expresiv, extrem de plăcut, te transportă cu întreaga ființă în lumea evocată. Adevărul este că nu știi cât din cele relatate este real și cât este poveste. Mărturisesc sincer că am încercat să stabilesc un oarecare raport între realul evocat și povestea țesută pe marginea acestuia. Mi-a fost greu. Dar, am văzut cât se poate de clar, că autorul folosește ca bază a cărții documentarea, în prelungirea căreia găsim arta de a scrie, talentul de prozator. Toate informațiile sunt luate din scriitori cunoscuți, care și-au interferat viața cu a lui Minulescu, din critici literari (Eugen Lovinescu, George Călinescu, Beniamin Fundoianu ș. a.), din arhive sau, după caz, de pe internet. Artificiile literare utilizate îl fac pe cititor să îl confunde, de multe ori, pe autorul Alexandru Florin Țene cu poetul Ion Minulescu. Așa se întâmplă spre exemplu, în paginile care descriu metropola Franței, Parisul, anilor 1900, unde tânărul Minulescu sosise spre a studia Dreptul.

Evident că facultatea nu era pentru firea extrem de sensibilă a poetului. Perioada i-a folosit spre a lua contact cu noua mișcare literară a Parisului, spre a frecventa Cartierul Latin, cafenelele, unde i-a cunoscut pe cei mai mari poeți ai timpului: Paul Valery sau Charles Baudelaire. În egală măsură, prin ochii maestrului Alexandru Florin Țene (sau poate ai lui Minulescu?) este descrisă nemuritoarea arhitectură a Parisului. Este perioada în care scriitorul Ion Minulescu își dă seama că modernismul, simbolismul în special, este pe măsura spiritului său liber. Îl va adopta cu toată ființa și i se va dedica în întregime, după cum mărturisește soției și fiicei sale: „*Iubită! Sunt liber, liber, ca…POEZIA!”*. Va fi prieten și va colabora, atât cu poeții moderni și simboliști ai României (Macedonski, Dimitrie Anghel, Bacovia, Lucian Blaga), cât și cu cei tradiționaliști (Ștefan O. Iosif, Adrian Maniu, Octavian Goga, Duiliu Zamfirescu, Liviu Rebreanu)

Acumularea de trăiri, experiențe și cunoștințe va continua cu explorarea celor mai frumoase orașe ale Italiei: Milano, Veneția, Roma, scriitorul (jurnalist, prozator, dramaturg, traducător, critic de artă), desăvârșindu-și formația culturală. Pentru întreaga activitate a fost recompensat în anul 1922, cu funcția de Director General al Artelor.

Citind cartea domnului Al. Florin Țene te mai surprinde un lucru poate mai rar, care, pe mine, personal m-a dus cu gândul la marele Mihai Eminescu. Este vorba de trăirea sentimentului iubirii, de locul femeii în viața lui Ion Minulescu, aspect deloc de neglijat, deoarece a fost ca un fir roșu, sau poate ca o coloană vertebrală a vieții poetului. Doar că, total diferit decât în cazul lui Mihai Eminescu.

Nu mă voi opri la Eminescu, pentru care femeia a reprezentat, dincolo de „mijloc de cunoaștere a vieții”, prilej de suferință, de cele mai multe ori. Dar, trebuie să subliniez câteva lucruri evidențiate cu rafinament, sensibilitate și cât se poate de veridic de către autorul cărții.

Femeia a reprezentat pentru Ion Minulescu, încă din anii primei tinereți, o iubire carnală. Toate femeile din jurul lui îl voiau partener măcar pentru o noapte. Poetul investea, dincolo de dăruirea momentană și trecătoare, o parte din sufletul său, pentru fiecare femeie care i-a trecut prin viață, fie că era Mary, Kety, Steluța sau Lizica. Iar acestea îl iubeau atât de tare, încât se ajutau între ele de dragul poetului (Kety i-a dat bani pentru spitalizarea Lizicăi).

Sunt lucruri speciale…

Și mai special, credem noi, este faptul că omul, bărbatul și scriitorul Ion Minulescu, a întâlnit-o la vârsta de 33 de ani, pe femeia vieții, dar și a viselor sale, Claudia Millan, la rândul ei, poetă simbolistă, dar mai ales, artist plastic cunoscut al timpului. Prin ea, Ion Minulescu avea să se întrepătrundă cu toată pătura de artiști plastici ai timpului. *„Ionel, privind-o din spate, îi aprecia picioarele și șoldurile. <E o femeie inteligentă>… După câteva întâlniri cu Claudia la ședințele de cenaclu, Ionel simte pentru prima oară un sentiment ce nu-l trăise până acum”.*

A fost împlinirea de două ori a vieții poetului. Prin artă și prin iubire. Amândoi soții-artiști s-au dedicat fenomenului literar- artistic al țării, devenind creatori de expoziții, organizatori de cenaclu, întâlniri între scriitori și pictori, promovând cultura română pe tot cuprinsul României, fiind recunoscuți și în Europa.

„ROMANȚA CELUI CARE S-A ÎNTORS” pentru că este încă viu, a fost scrisă pentru noi, cititorii de astăzi, întocmai unei povești care fascinează, dar care ne îndeamnă și la reflecție. Căci literatura ca artă, eternizează viața, fiind, până la urmă, „o transfigurare a realității prin imagini artistice”. Iar poeziile lui Minulescu, romanțele devenite ale noastre, ale tuturor, dar și toate textele închinate femeii sau naturii, sunt mici episoade ale „trecerii” peste pământurile românești, ale poetului Ion Minulescu.

Vă mulțumim, domnule Alexandru Florin Țene și pentru această caldă și minunată întoarcere printre noi, a cunoscutului creator al simbolismului românesc!

-&-

Alexandru Florin Țene – Dramaturgul

14 aug. 2018

Vă somez, domnule doctor

„Libertatea înseamnă să fim responsabili pentru noi înșine”. (**Friedrich Nietzsche)**

Cunoscutul scriitor clujean Alexandru Florin Țene, președintele Ligii Naționale a Scriitorilor Români este poet, prozator, critic literar, dar și dramaturg. Toate scrierile domniei sale problematizează asupra timpului, asupra societății și asupra valorilor umane.

Dintre piesele de teatru, una cu un impact puternic asupra cititorului analitic, acela care nu doar preia ideile unei cărți, ci le și analizează, spre a găsi răspunsuri care să corespundă propriei viziuni asupra lumii, este piesa în două acte „Vă somez, domnule doctor”. Acesta a apărut în anul 2003 și are ca motto câteva rânduri cu privire la necesitatea condamnării comunismului. (Raportul Tismăneanu a fost gata abia în anul 2006): *„Procesul comunismului nu este un deziderat, e o necesitate imperioasă pentru a fi ce trebuie să fim în viitor. Nu se poate construi o societate nouă pe mizeria alteia”.*

Tema nu este nouă. Ea se regăsește puternic în proza românească de după 1944, dar mai puțin în dramaturgie. În piesa domnului Al. Florin Țene se întâlnesc, însă, foarte multe teme care se întrepătrund, creând întregul: istoria, puterea, proprietatea privată, securitatea, adevărul, utopia, stalinismul.

Acțiunea, extrem de densă și concentrată, tratează probleme grave ale societății umane în general și se desfășoară în România anilor de după 1944, când românii, dirijați de „mărcile comunismului rusesc” construiau și la noi societatea proletarilor, clasă socială considerată singura „curată”. Celelalte clase sau pături trebuia eradicate.

Cele două acte se focalizează pe un episod al acestei „lupte” de curățare a societății românești. Cei care aveau „armele” ideologice și puterea (activiștii de partid, politicienii cu funcții de conducere) apelau, fără scrupule, la oricine care se dovedeau interesați de îmbogățire rapidă și de urcare pe scara socială și politică. De la țigani, până la ofițeri ruși sub acoperire.

Compoziția piesei este novatoare. Privirea analitică al autorului se divide în foarte multe unghiuri, care surprind secvențe temporale și spațiale ce se unesc într-un întreg: satul românesc dominat de prefacerile comuniste sub coordonarea Partidului Muncitoresc Român. Tehnica inserției suprapune timpurile acțiunii într-un interval de câțiva zeci de ani, personajele regăsindu-se și ele sub alte ipostaze, ce scot în evidență camelionismul spiritual al unora dintre ele.

Imaginile sunt reluate dintr-un „caiet” al doamnei Roșianu – Profesoara, de pe un „ecran -cadru” sau direct de pe scenă, locațiile sugerând timpurile evocate. *Prin toate, autorul piesei surprinde o adevărată psihologie existențială, greu de pătruns și de analizat: încercarea de a separa ce anume este BUN de ce este RĂU. Lucru greu, foarte greu de realizat cu exactitate la nivelul unei societăți în general, mai ales al unei societăți ce trece de la o perioadă istorică la alta.*

Tocmai pentru acest scop, personajele piesei apar metamorfozate în funcție de momentele istorice descrise. În primul act, Primarul comunei este ajutat de Culai, țiganul „școlit” în instituțiile comuniste „să facă

dreptate" în sat, să-i oblige pe toți țăranii „să-și plătească cotele", ori au, ori nu au de unde, deoarece toți „sunt chiaburi". La dreptatea socială a Primarului participă și medicul Dumitru Roșianu, înregimentat înainte de 23 August în Partidul Țărănesc, care încearcă să-i explice tumultosului Primar să fie mai tolerant față de țărani, să accepte neputința unora de a plăti dările. Scenele radiografiază crud poziția inflexibilă a Primarului și imposibilitatea celor din jur de a i se opune.

„Primarul*: Nu sunt tovarăș cu un chiabur… (Sorbind dintr-o sticlă de țuică, ce o scoate dintr-un dulap)*

Petre*: …domnule primar, ajutați-mă odată! Și așa nu mai avem nimic. Am vândut totul să plătesc cotele. Dar… nu mă întrebați cine a cumpărat acareturile pe care le-am vândut?*

Primaru*l* (făcându-se curios): *Cine?*

Petre (șiret): *Nu cred că nu știți cine avea nevoie de plugul și grapa mea? Dar, știți…nu știți…vă spun. Netea, secretatul de partid pe comună".*

Conducerea nouă a comunei (reprezentată de Primar) nu cedează niciun pas. Apar ca niște laitmotive în text câteva fraze: „*Dar nu-i iertăm pe chiaburi!" și „Trăiască prietenia cu marele popor sovietic!".*

Actul doi aduce o recuperare a timpului și spațiului prin evocarea și suprapunerea de scene. După opoziția din actul I, doctorul Roșianu este arestat și dus la sediul Securității pentru a fi anchetat, acuzat pentru că a sprijinit boierii (țăranii înstăriți) și preotul satului, care, de fapt nu erau decât „trădători" și „legionari". Al. Florin Țene creează în cele câteva pagini din actul doi al piesei oglinda timpului societății românești de comunizare forțată. Oamenii onești și adevărați erau călcați în picioare de parveniții timpului. Culaie, devenit subofițer de Miliție spune servil: „*O să-mi aleg o casă să se crucească țiganii*…". Primarul devine maiorul de securitate Călin.

Este surprins, cu puterea obiectivității, faptul că politica era amestecată cu socialul, că socialul se clădea fără menajamente, pe factorul politic, iar prin acest simplu fapt, putem afirma că piesa „Vă somez, domnule doctor" ințește modul defectuos de a se face politică în România. Pentru că, fără exagerări, „O scrisoare pierdută" a domnului Ion Luca Caragiale este mereu actuală, prin felul politicii practicate în România, deși aici acțiunea se desfășoară la sfârșitul secolului al XIX-lea.

Sigur, personajele rămân, ca în toate operele literare, simboluri purtătoare de idei, de exemple pozitive sau negative.

Doctorul Roșianu, deși bătut de ofițeri ai Securității, deși pus la cazne incredibile pentru a susține neadevărul dorit de anchetatori, rămâne integru. Rămâne medicul conferențiar, intelectualul român, ANTICOMUNISTUL care crede în adevăr și dreptate, care luptă până la capăt pentru aceste deziderate, fără frică. Cu această convingere rostește, în fața anchetatorilor comuniști, o replică, ce rămâne, după părerea noastră, demnă de istorie. Cerându-i-se lămuriri cu privire la cuvintele rostite, Dumitru Roșianu (personaj care se suprapune prin apariițiile sale, chiar cu autorul piesei) spune anchetatorilor: *Mai nimic! Ascundem vina unora în spatele unei abstracții…pe care o numiți sovietic!"*

Celelalte personaje rămân grave simboluri ale unor tipuri umane prin care societatea comunistă s-a clădit în România: ofițeri securiști, milițieni, ofițeri ruși.

Credem, așadar, că piesa „Vă somez, domnule doctor" rămâne peste timp o lecție de istorie socială și politică și, până la urmă, de morală, ce pleacă de la evenimentele pe care toți românii le-au trăit în timpul instaurării societății comuniste. Să fim integri, cinstiți cu tot ceea ce facem, să acționăm pentru țară și oamenii ei, fără să ne ascundem după elementul politic, indiferent ce anume ar presupune acesta!

-&-

„Alexandru Florin Țene – Epopeea Română"

10 oct. 2018

„Mai există astăzi Patriotism? Dacă da, cum se manifestă acesta în Literatură?" (V. T. M.)

Să mai creezi astăzi, în 2018 epopei, epopeea fiind o specie literară clasică specifică literaturii antice, poate părea o fantezie…

Poate chiar este!

Nu și pentru domnul Alexandru Florin Țene, scriitor plurivalent, cu idealuri donquijotise în suflet!

Dar, între nepăsare, indolență sau acceptarea primatului modei oricărui timp și arta cu ideal, lupta pentru acesta, ce anume este mai valoros? Întrebare fără răspuns.

Oricum, Al. Florin Țene a dat literaturii noastre în anul Centenarului României, o epopee dedicată poporului nostru, în care fixează trei momente fundamentale din istoria neamului: crearea poporului român, lupta voievodului Mircea cel Bătrân pentru Independență, îngemănată cu realizarea sfintei mănăstiri de la Cozia și lupta dintre bine și rău din perioada comunistă.

Este vorba de dramele în versuri FLORILE SARMISEGETUZEI, COZIA, O STATUIE TULBURĂ SPERANȚA apărute în volumul cu titlu simbolic „Visul Alb”, alături de 11 povestiri, la editura Napoca Star din Cluj.

Pentru a realiza o succintă prezentare a acestor drame istorice, este nevoie să ne întoarcem la ideile curentului literar teoretizat de autor, proglobmodernul, prin care, într-un mod firesc, îndeamnă scriitorii, artiștii României să nu uite adevăratele valori ale literaturii române, temele centrale care au ridicat-o printre celelalte literaturi ale lumii.

Sigur, dl Țene este fidel celor exprimate.

Cele trei piese de teatru scrise în versuri, refac trei din momentele de răscruce ale istoriei poporului nostru, prilej pentru autor de a apela la mitologie, istorie, basm, filosofie, construind mesaje și idei înălțătoare.

„Florile Sarmisegetuzei” aduce înaintea cititorilor o viziune nouă asupra războaielor dace-romane, una mitică, poetică. Autorul pune față în față cele două puteri, Dacia și Roma, fără a insista asupra războaielor încrâncenate, pentru că, în fapt cele două cetăți și-au împletit istoriile, creând una nouă. Dimpotrivă, sentimentele care animă personajele sunt acelea de iubire, renunțarea la scopurile personale, dragostea de țară și de oameni, o perspectivă măreață asupra viitorului poporului român.

Dacia se descoperă mileniului III prin frumuseți de basm, prin peisaje și bogății tentante pentru Roma și ostașii săi. Dacii sunt surprinși ca adevărați viteji, gata să-și dea viața pentru neam. Folosindu-se de antiteză, dramaturgul pune față în față cele două puteri: „*Oamenii din Dacia se nasc deja bătrâni și grăbiți- Cu mâna pe scut și pe suliți. – Țara ta, străine, poate e mai senină. - Seninul îl porți în privirea-ți de lumină.”*

Peste tot, răzbate iubirea de oameni, de țară și de neam. Al. Florin Țene imaginează ingenios contopirea celor două popoare. Iată cum, în 2018 domnia sa a păstrat, mai presus de cruntele „războaie dacice”, IUBIREA, prin care Licinius, un general roman zămislește cu Dochia, fata regelui Decebal, prima „floare a Sarmisegetuzei”, primul vlăstar al viitorului popor român. Pe Ionuț, nume cum nu se poate mai bine ales, reprezentând preferința dintotdeauna a românilor, dar și religia creștin-ortodoxă.

Piesa insuflă dragoste de patrie și îndeamnă, peste mii de ani, la toleranță, înțelepciune și iubire, în defavoarea vrajbei, a urii sau a războaielor. Din aceste sentimente profund omenești se nasc și reflecțiile autorului care sunt presărate, printre rânduri, îndemnând la armonie și înțelegere între oameni, între popoare. „*Nepotrivite sunt blestemele cu anii tinereții- Ce izbucnesc în muguri, în primăvara vieții…”*.

Drama „COZIA” pășește, în timp, într-o nouă etapă istorică a poporului român, deplin format, dar greu încercat de dușmanii turci, cărora marele domnitor patriot Mircea cel Bătrân, se străduiește să le facă față.

Interesant pentru cititori este să observe rolul pe care dramaturgul îl oferă femeii, ca parte a ctitoriei neamului românesc, element al legendei Dochiei dar și al Meșterului Manole. Căci și aici, la fel ca în „Florile Sarmisegetuzei”, femeia are rol primordial în fixarea temeliei așezărilor românești. Cozia este o simplă fată din popor, ale cărei calități fizice și spirituale au străpuns inima lui Mihai, fiul domnitorului. Prin frumusețea ei și prin sacrificiul de sine, ea sprijină ridicarea vestitei mănăstiri de pe Valea Oltului, rămasă mărturie peste timp, pentru credința și statornicia poporului român.

Este surprinsă în această piesă istorică o întâlnire a trecutului cu prezentul (1395) și cu speranța viitorului neamului nostru. Toate, unite în mănăstirea devenită strajă istoriei prezente a neamului românesc. Și aici, autorul înalță ode peisajului românesc, se închină munților și râului Olt, străjerul luptelor de veacuri ale românilor.

Atmosfera trecutului este sugerată de autor nu doar prin folosirea arhaismelor, ci și prin cântecul cald al Coziei, care poartă în el inflexiunile doinei românești. El transmite sentimente de vitejie, măreție și înălțare, specifice epopeii, dar reprezentative și pentru sufletul adevărat al românilor: *„Foaie verde-a plopului / Ici pe valea Oltului / Într-un sat îndepărtat / Fată s-a aflat.”*

Frumusețea și măreția faptelor trăite de poporul român în cele două momente istorice evocate sunt distruse de perioada epocii comuniste, epocă ce este criticată de scriitorul Al. Florin Țene cu orice prilej. Reamintim piesa de teatru „Te somez, domnule Doctor” dar, mai ales MANIFESTUL în anul CENTENARULUI „Vinovăția criticilor și istoricilor literari care și acum promovează <operele> scriitorilor ce au scris în spiritul realismului socialist”. „O stafie tulbură libertatea” este o piesă care reliefează alături de alte scrieri, sensibilitatea și frumusețea sufletească a scriitorului Al. Florin Țene de care dă dovadă, nu doar când creează versuri, ci și când vorbește sau analizează probleme existențiale grave. Titlul, ca și numele personajelor sunt simbolice, dincolo de acestea atârnând gravitatea tragică a evenimentelor desfășurate în România comunistă, duritatea și asprimea săgeților țintite față de conducători, față de activiștii de partid, față de securiști, persoane care aveau un singur scop: să trăiască bine pe spinarea celorlalți, indiferent că aceștia erau intelectuali, proletari sau alte categorii sociale.

În această idee, autorul plasează lupta dintre bine și rău pe un fundal profund și viu, etern în conștiința neamului nostru: religia creștin-ortodoxă. Ni se pare extrem de sugestiv, în același ton cu celelalte două piese ale epopeii, faptul că domnul Al. Florin Țene crede încă în puterea CUVÂNTULUI, fie că este al SCRIPURII, fie că este al CREAȚIEI LITERARE. Chiar și în calitate de creator, domnia sa nu judecă. Lasă pe Dumnezeu, în puterea Lui să judece atunci când toți, și Dreptaciul și Stângaciul, vor ajunge acolo unde se speră că vor ajunge toți oamenii: în Țara Făgăduinței. Tot ca simboluri creștine apar și icoana Maicii Domnului cu Pruncul, la care se închină omul sincer și cinstit, care crede în idealurile unei PATRII drepte pentru toți, dar și icoana apostolului Iuda, a trădătorului, căreia i se închină comunistul, „trădătorul" de neam și țară.

Dincolo de aceste simboluri apare, într-un dialog cu Divinitatea, plânsul poetului, care suferă pentru poezia neamului său: „*Am aprins o lumânare pentru Poezie, /ea nu și-a luat asupra ei menirea filosofiei, / fiindcă este deasupra acestei. / Mă gândesc, Doamne, că / în momentul când ar fi făcut acest lucru / ar fi dispărut sublimul"*.

Sunt puse în antiteză elementele de care se folosește comunistul aprins și necinstit: banul, înșelătoria aproapelui, cerșitul, cu acelea care îl caracterizează pe românul vizionar al unei societăți echilibrate, deschise spre o civilizație normală: cinstea, hotărârea, perseverența unei lupte drepte.

Peste toate, se ridică reflecțiile scriitorului mileniului III, credința, dar și necredința lui față de ceea ce se petrece în România. Antiteza, procedeul literar ce stă la baza piesei, aduce față în față oroarea și speranța, mizeria morală și credința într-un viitor luminos al patriei străbune. Iar printre toate, ca de fiecare dată, răzbat gândurile poetului, ale creatorului față de creația timpului în care trăim acum, ca un filon roșu, străbătând încrederea în CUVÂNTUL LITERATURII: „…*erudiția nu înlocuiește talentul. / A te baza numai pe erudiție / există în mod sigur riscul / de a crea ceva insipid, sterp și anost. / Numai talentul împletit cu / inspirația, erudiția și experiența / concură la crearea unor opere valabile"*.

Măreția sentimentelor transmise, a ideilor puse în fața contemporanilor – creatori și gânditori ai timpului postmodern – spre a fi disecate, faptele glorioase sau gândurile speciale cu privire la trecutul, prezentul și viitorul poporului nostru, unesc cele trei piese dramatice într-o adevărată epopee a poporului român. Credem că prin aceasta, domnul Al. Florin Țene dăruiește generațiilor actuale și viitoare, frumoase pilde de gândire și simțire românească.

-&-

Recuperări literare, proza care reînvie personalitatea unor scriitori români

9 nov. 2018

Întrebat într-un interviu de către domnul Menuț Maximinian, asupra stării literaturii române de după anul 1989, comparativ cu anii eopocii comuniste, domnul Al. Florin Țene răspunde că literatura exprimă epoca în care este creată, dar subliniază responsabil: „Este vai și amar dacă exprimă numai epoca respectivă". Aceasta deorece, subliniază domnia sa „Adevărata artă exprimă toate epocile, pentru că îl exprimă pe om".

Cu adevărat, oamenii de cultură cărora le pasă de starea literaturii române, sunt îngrijorați de structura și organizarea genurilor și a speciilor literare, de felul cum acestea au început să se transforme în perioada postmodernistă. Căci postmodernismul a fărâmițat valorile, de fapt quintesența adevăratelor specii și genuri literare.

Făcând o analiză retrospectivă, neomodernismul și postmodernismul au transformat fața literaturii române în „ceva interesant" pentru „cititorii mai puțin citiți", dar, greu de acceptat pentru intelectualul profund, pentru scriitorul care vrea să fie o verigă în evoluția Istoriei Literare. De neînțeles, chiar și pentru unii cititorii tineri!

Domnul Al. Florin Țene este cărturarul care cunoaște literatura română, o iubește și o respectă. Nu o dată și-a exprimat suferința pentru faptul că mari scriitori, ctitori de valori monumentale, începând din vechime și până în zilele de astăzi, au rămas într-un con de umbră, deoarece nu mai sunt cunoscuți, nu mai apar în manualele școlare sau în antologii actuale, fiind înlocuiți cu „scriitorii care fac artă din orice", fără a ține cont de calitatea spirituală sau de profunzimea unor idei.

Nu dorim să exemplificăm trăsăturile postmodernismului, detaliate chiar de ideologul mișcării și nici să aducem în față versuri sau proză din scriitorii existenți în manualele de română ale claselor a XI-a sau a XII-a de liceu. Timpul și istoria vor reașeza lucrurile în matca lor.

Meritoriu și exemplar ni se pare însă, în acest context, demersul domnului Al. Florin Țene de a reînvia chipuri importante, poveștile de viață, ale unor scriitori marcanți ai Istoriei Literaturii Române, revalorificând în același timp, arta lor de a crea. Însuși ne mărturisește într-o „motivație" la romanul „Veniți, privighetoarea cântă…! Viaţa scriitorului Alexandru Macedonski între realitate şi poveste" apărut în 2017: „Exista pe vremuri o colecție de popularizare a unor evenimente istorice, sau a unor personalități, pe care, noi elevii, o citeam cu mare interes. (…). Acele romane ne atrăgeau prin felul de a aborda viața romanțată a scriitorilor, prin modul de a creiona atmosfera socială în care au trăit, și mai ales felul cum zugrăveau realitatea, în contextul vieții

acestora. Astfel, autorii acelor cărți ne făceau să trăim și să suferim alături de ilustrele lor personaje, iar pe nesimțite învățam viața și opera personalităților- < oameni vii> ai acelor romane. (…). Acesta este argumentul pentru care am început să abordez un ciclu de romane de acest gen, primul fiind <La braț cu Andromeda- viața scriitorului Gib I. Mihăescu între realitate și poveste>, apărut în 2016, venind astfel în sprijinul tinerilor învățăcei, dar și pentru cititorii de toate vârstele".

Mircea Daroși apreciază faptul că domnul Al. Florin Țene, în calitate de „cercetător-biograf" alege să recreeze povestea vieții unor scriitori cu o existență controversată, venind astfel în prelungirea documentelor literare existente până acum.

Deși, în esența sa este un creator realist, prin aceste însemnări, dar și prin romanele propriu-zise din acest ciclu denumit de către autor „Vața scriitorilor între realitate și poveste", Al. Florin Țene se dovedește a fi, în interiorul său sufletesc și un mare romantic, calitate pe care o vom întâlni, îndeosebi, în versurile domniei sale. Exemplificăm cu un scurt fragment din volumul „Romanța celui care s-a întors – Viața scriitoriului Ion Minulescu între realitate și poveste": „Primăvara a venit mai devreme în anul acela. Parcurile înverziseră și florile colorau aleile. Nu de puține ori Minu le lua pe Claudia și pe Maria la plimbare prin parcurile bucureștene. Toată viața, poetul a purtat crucea dorului de Slatina, acolo unde și-a lăsat amintirile copilăriei, ale vieții <copilului de corcodușe>. Când focul dorului cobora la inimă, se urca în tren și pleca de unul singur la Slatina să o vadă pe mama Alexandrina. Dar, înainte de a pleca, mai face o plimbare prin București, după care se așază la birou și își scrie impresiile, text pe care îl introduce în <Roșu, Galben și Albastru>, carte pe care o publică la Editura Cultura Națională, în anul 1924".

Se poate afirma, la doar câțiva ani de la începerea acestui tip de scrieri, că au deplin succes la public, indiferent de vârstă. Că paginile bine documentate, întrețesute cu aburul poveștilor unui timp de mult apus, atrag, făcându-l pe cititorul vremurilor noi, să stea în cumpănă, să reflecteze, dar și să compare oameni, epoci istorice, obiceiuri, instituții de învățământ, manifestări ale artei și literaturii. Întâlnim documente de epocă, scrisori ale unor personalități de altădată, descrieri ample de obiceiuri, peisaje și ținuturi românești sau ale țărilor pe unde au poposit scriitorii, colaborări cu autori străini. Cunoaștem felul în care „domnii" evocați ai literaturii noastre au materializat în viața lor, adevăratele valori umane: iubirea, familia, dragostea de țară. Astfel, cei care sunt interesați de mirajul vieții unor scriitori, precum Alexandru Macedonski, Ion Minulescu, Gib Mihăescu, vor găsi, cu siguranță, în romanele domnului Al Florin Țene, pagini fascinante, care te vor determina să analizezi ce anume înseamnă „frumosul în literatură"!

Succesul acestui tip de scrieri este dovedit și de numărul mare de scriitori, exegeți importanți din țară și din afară, care s-au pronunțat asupra conținutului de idei transmis de autorul lor: Voichița Pălăcean -Vereș, Ben Todică, Theodor Damian, Antonia Bodea, Florica Ranta Cândea, Voichița Tulcan Macovei, Mircea Daroși, Florin T. Roman, Emil Istocescu, Din Petre, Florentin Smărăndache și alții. Cu toții au apreciat informația documentară, tenacitatea cu care autorul a studiat în bibiotecile universitare și în biblioteca Academiei Române. „Stilul expresiv, extrem de plăcut, te transportă cu întreaga ființă în lumea evocată. Adevărul este că nu știi cât din cele relatate este real și cât este poveste. Mărturisesc sincer că am încercat să stabilesc un oarecare raport între realul evocat și povestea țesută pe marginea acestuia. Mi-a fost greu. Dar, am văzut cât se poate de clar, că autorul folosește ca bază a cărții documentarea, în prelungirea căreia găsim arta de a scrie, talentul de prozator". (Voichița Tulcan Macovei).

„Folosind un limbaj adecvat scrierii unei biografii romanţate, Al. Florin Ţene este atent la nuanţe, la opinii, la psihologia celor care îl înconjoară pe poet şi îi alimentează unele trăiri, iar derapajele vieţii lui sunt ameliorate cu scene încărcate de sentimentalism. Datele biografice primesc o altă configuraţie decât cea obişnuită, sunt încălzite la temperatura sufletului său de om consacrat literelor". (Mircea Daroși)

Exegeții amintiți scot în evidență faptul că biograful și creatorul Al. Florin Țene s-a străduit să umple unele goluri existente în Istotria Literară, mai ales în viața și activitatea scriitorului Gib Mihăescu. „Marea admiraţie a scriitorului faţă ilustrul său concetăţean literat (Gib Mihăescu n. a) a rodit, în felul acesta, sub forma unui roman în care, în spatele personajului central, îl vedem, de multe ori, pe Al. Florin Ţene însuşi. Din multe puncte de vedere, destinele lor se aseamănă: amândoi au trăit o singură iubire concretă, faţă de soţie, amândoi s-au mutat într-o capitală culturală spre a se putea împlini artistic, amândoi au fost părinţi pentru doi copii…". (Voichița Pălăcean Vereș)

Cele trei volume care evocă viața, personalitatea și creația marilor scriitori români (Gib Mihăescu, Ion Minulecu, Alexandru Macedonski) aduc în fața cititorilor acestui timp ultramodern al istoriei, „pagini întregi de poezie română aparținând lui Macedonski și Mihai Eminescu, ceea ce transformă, pe alocuri, prezentul volum într-o veritabilă bibliotecă de literatură română". (V. T. Macovei)

Credem că aceste volume (cel de-al patrulea, despre viața scriitorului puțin cunoscut – Radu Gyr -, se află în lucru) se constituie în adevărați piloni ai culturii române, care susțin în picioare peste timpuri, adevăratele valori literare românești, transmițându-le de la o generație la alta.

Și prin aceste realizări, Al. Florin Țene „se dovedește un istoric literar scrupulos” (Mircea Daroși), rămânând el însuși în Istoria Literaturii Române drept un adevărat „cărturar, apostol și ctitor de cuvinte”. (Florica Ranta Cândea)

-&-

Proza lui Al. Florin Ţene

12 nov. 2018

„Cred că o receptare corectă a unei opere literare presupune existenţa unui public atent şi interesat, un mecanism al criticii de receptare coerent şi aşezat pe baze solide de tradiţie şi profesionalism, un complex de factori care nu sunt sigur că s-ar întruni complet în România ani în şir, în revistele dedicate respectivului domeniu. Astfel de situaţii sunt palme pe obrazul celor care îşi exercită liniştita somnolenţă pe pernele levantine ale paginilor cu cronici de artă. Mai adaug faptul că unele cronici sunt plătite de autori pentru a fi lăudaţi, iar în altele se plătesc poliţe pentru lucruri de natură personală pe care, ca scriitor, le cunosc şi mă interesează, numai ca iubitor de adevăr în cultură. Sper că e vorba de un mecanism de receptare culturală care va evolua în timp: are destul loc să se îmbunătăţească”. (Al. Florin Ţene -Autoritatea valorii morale)

Ni se pare esențial ceea ce afirmă dl Ţene în articolul citat. Un element de care ar trebui să țină seama toți scriitorii, ori în ce țară ar crea! Trecând peste factorul „critică literară” care, s-a constat că, de regulă, este tendențioasă, supunându-se anumitor factori (nu dorim să-i numim), ce-i rămâne scriitorului? „Un public atent și interesat” de creația lui. Problemele sunt, totuși, mult mai ample și mai profunde, dar, adevărul este că scriitorul ar trebui să țină cont atunci când creează, de un anumit grup țintă căruia îi dedică propria creație!

Nu se întâmplă întotdeauna așa, deoarece scriitorul, în general, este pasionat de un anumit mesaj pe care, pur și simplu vrea să-l comunice.

Îmi aduc aminte că, imediat după Revoluția din 1989, Eugen Ionescu, reprezentatul absurdului, a fost întrebat ce anume a vrut să transmită prin ideea rinocenizării oamenilor din piesa „Rinocerii”. Maestrul a răspuns sincer: „Eu…nimic. Este problema cititorului să decodifice mesajul.”

Al. Florin Ţene este, cu siguranță, un mare prozator al Literaturii Române. A scris 12 volume de proză scurtă și romane, altele decât cele din ciclul „Viața scriitorilor români între realitate și poveste|”. Mărturisirile autorului, reflecțiile și aducerile aminte despre anii în care spiritul său s-a deschis și s-a format spre literatură ca artă, vorbesc despre esența scriiturii sale. Al. Florin Ţene nu s-a avântat niciodată către o „artă pentru artă” ci, mai degrabă, către o „artă cu tentință”. De fapt, uitându-ne în profunzime, dacă acceptăm că arta are un creator care așază în colțul creat „dorirea” sa, va trebui să acceptăm volens-nolens, tendința.

Așa s-a întâmplat și în cazul scriitorului Al. Florin Ţene. Domnia sa mărturisește, de multe ori, care i-au fost izvoarele ce l-au format, modelele pe care le-a urmat și momentele existențiale ce și-au pus amprenta asupra gândirii sale ca viitor scriitor. Familia (părinții), școlile pe unde a umblat, dascălii, jurnaliștii de renume pe care i-a citit analizându-le ideile și mentalitatea, viața și opera lui Gib Mihăescu- evident, oamenii – românii pe care i-a iubit dintotdeauna, bibliotecile cu sursele lor inepuizabile. Dar, după cum mărturisește, seva, ca om și artist, a rămas întreaga viață, orașul natal: Drăgășaniul (*Cu picioarele desculţe pe prundişul unei străzi din Drăgăşani*)

La terminarea facultății, tânăr profesor repartizat în localitatea Târna Mare, (după modelul timpului), avea s-o întâlnească pe cea care îi va deveni soție, prietenă, mama a doi copii, tovarășa perfectă într-o viață de scriitor, ea însăși cu talent creator. „După absolvirea facultăţii, am fost repartizat profesor la Tarna Mare, comună situată la graniţa cu Ucraina, pe atunci parte intergtantă a Uniunii Sovietice. Acolo am stat doi ani. Este locul unde m-am căsătorit cu poeta Titina Nica Ţene, care era învăţătoare acolo… la şcoala condusă de fratele ei, Ion. Ca o coincidenţă, soţia mea îşi trăgea rădăcinile din Uşurei, un sat de lângă Drăgăşani. Ne-am căsătorit în acea localitate maramureşeană… având verighete câte un fir de iarbă… pe deget! De unde aur, când acest metal preţios era monitorizat de comunişti?! Ţin minte că la căsătoria noastră ne-a cântat la pian o doamnă unguroaică şi am ciocnit câte un pahar de vin de Tarna Mare. Asta a fost frumoasa noastră nuntă… Eram atât de tineri, plini de speranţe şi vise. Era perioada când Poezia ţinea de foame. Îmi amintesc…”.

„*Nu e păcat*
Ca să se lepede
Clipa cea repede
Ce ni s-a dat?” spusese, atât de nemuritor, Eminecu!

Scriitorul Al. Florin Ţene nu a „lepădat” niciodată clipa. Toate trăirile care au constituit încărcătura sufletească și de idei se vor regăsi în operele sale.

Proza domnului Al Florin Ţene conține romanele: „Răzbunarea Gemenelor”, „Un ocean de deșert”, „Inelul de iarbă”, „Geamănul din oglindă”, „Orbul din Museul Satului”, „Insula viscolului”, „Chipul din oglindă”, alături de volumele de proză scurtă „Vârcolacii” și „Pe când poezia ținea de foame”, “Cărticica de dat în leagăn gândul”.

„Volumul< Un ocean de deșert> creează o remarcabilă saga a traiectoriei intelectualităţii româneşti, continuând seria <Chipul din oglindă>, <Insula viscolului> şi <Orbul din Muzeul Satului>, <o frescă a societăţii româneşti din secolul XX, un secol al experienţelor umane triste, dureroase şi ucigaşe…> – după cum însuşi autorul afirmă în paginile noii apariţii editoriale". (Mariana Cristescu)

Cititorii vor descoperi faptul că frumosul din proza domnului Al. Florin Țene întruchipează viața trăită de autor, conturează în cuvinte și imagini, valorile eterne ale vieții unui om, ale unei societăți. Iar aceste lucruri îl așază pe Al Florin Țene între prozatorii realiști ai literaturii noastre, mai exact în latura tradițională, proza oglindind în același timp, trăsăturile curentului *proglobmodern*. Dar, scriitoarea și cronicarul Voichița Pălăcean Vereș atrage atenția: „…așa cum ne-a obișnuit Al. Florin Țene, romanul său realist este ficțiune. Ficțiune pură, în ciuda faptului că, atras în universul artistic, cititorul are senzația, nu o dată, că realitatea obiectivă a invadat spațiul imaginarului și că recunoaște – camuflate sub masca eroilor din carte și în umbra narațiunilor semnate– persoane, întâmplări, dialoguri ce s-au petrecut cu adevărat…"

Temele și motivele întâlnite în romanele și povestirile autorului Al. Florin Țene sunt: familia, dramele sociale și politice din timpul comunist si postdecembrist, lupta interioară a individului care oglindește zbaterea conștiinței între rațiune și sentiment. Din această perspectivă, putem vorbi despre „o proză experimentală unde autorul analizează cu luciditatea unei conştiinţe intelectuale înalte tot ceea ce experimentează, fie prin confesiunea personajului – narator, fie prin introspecţie. Într-un act mai mult decât evocator, într-o retrăire, o reconstruire a faptelor trăite, autorul personaj-narator, aduce în prezent aceleaşi emoţii şi încearcă să le expliciteze, descifrându-le sensul profund". (Marinela Preoteasa)

Așa cum vorbește Alexandru Florin Țene despre regimul comunist, nu vorbește nimeni!

Și face acest lucru, nu doar în eseuri, articole, ci și în proză!

„Răzbunarea gemenelor" dezbate o temă cruntă: recrutarea de către Securitate a unor tinere liceene, cu acceptul mamei. Căci, cum mărturisește naratorul prin vocea unui personaj: *„Nu uita că suntem țara… informatorilor. Peste tot sunt!" „*Epoca de aur", cu lipsurile ei, cu favoritismele aranjate la orice colț și nivel politic, apare și în volumul de proză scurtă „Vârcolacii". Despre acesta, Marinela Preoteasa spune, atât de expresiv, într-o cronică: „În acest volum, autorul surprinde umorul amar al epocii, starea ionesciană a vieții înseși, absurdul fiind la el acasă în viața acelor timpuri: <Cavoul de sub zăpadă>, <Singur>, <Visul alb>".

Ni se pare important de evidențiat faptul că personajele, vocile prin care Al. Florin Țene transmite mesajele vii despre lume și viață, sunt luate din toate mediile sociale românești, simbolizând oamenii care au trait în mod direct suferințele regimului de tristă amintire. Un excelent parcurs critic asupra romanului „Răzbunarea gemenelor|" este prefața semnată de doamna Mariana Cristescu, cea care, pentru a prezenta problematica romanului, apelează la filosofie, la scriitorii clasici. Și o face, pentru că mizează tocmai pe substratul extrem de profund al volumului. „Răzbunarea gemenelor – la rându-le victime (perverse!) ale sistemului – se rispeşte, însă, în pulberea vremii, aidoma vaselor sparte folosite la banchetele funerare menţionate de Herodot. Ne reîntâlnim, aşadar, cu mitul lui Castor şi Polux, pe care autorul îl metamorfozează, din nou, cu măiestrie, în pagini de carte contemporană. <Câtă viaţă, atâta literatură!> Dar ce ne-am face dacă n-ar exista poveştile frumoase? Am mai avea, oare, motive de a privi <înapoi fără mânie>"?

Credem că, pentru o prezentare de ansamblu a prozei domnului Al. Florin Țene se cuvine să mai evidențiem ceva: limbajul extrem de expresiv și pitoresc, specific zonei sale, „oltenescul de Drăgășani": „Al. Florin Țene, cu un vocabular neaoș oltenesc, ne aduce din memorie, nou, în fața ochilor, lumea oltenească și viața din zona Olteniei anilor din vremea republicii populare și socialiste, anii vieții românești sub concepția și logica dejistă și ceaușistă. Ce aveau bunicii și părinții noștri pe atunci? Muncă (exponențial, de ordinul mai mare decât trei): muncă în neajunsuri și suferință, muncă după culoarea sângelui (albastru sau roșu – adică sânge curat!) și muncă în umilință și cu foarte mult răbdare pentru o remunerare pe măsură, mult mai consistentă decât era onorat"! (Marinela Preoteasa)

Așadar, proza domnului Al. Florin Țene are pentru cititorul timpului nostru o dublă valoare. De document, deoarece din paginile ei putem cunoaște și înțelege vremurile de altădată, dar și valoarea unei creații care oglindește, precum marile romane din literatura noastră (Liviu Rebreanu, Marin Preda), realismul de tip autentic.

-&-

Poezia lui Al. Florin Țene

20 nov. 2018

„Despre un scriitor nu poţi vorbi decât cu poemele şi cărţile sale în faţă. De cele mai multe ori e greu de descifrat cheia în care s-a scris o carte, ca să-i dezvălui taina. Ea trebuie să-şi lase înţeles conţinutul". (Elisabeta IOSIF – prefața la vol „Contemporanul meu, Iisus" – 2012)

Așa s-a dovedit și în cazul domnului Al. Florin Țene. Când un scriitor este atât de prolific, este greu să pătrunzi gândurile, sufletul și simțirea pe care și-a manifestat-o, de-a lungul unor vremuri ce s-au schimbat din mers. Dar, fie că acestea au fost tradiționale, moderne sau postmoderne, Al. Florin Țene rămâne același om și

creator, fidel unei concepții armonioase, echilibrate față de artă, care se regăsește în toate genurile literare abordate. Iar domnia sa le-a abordat pe toate, căci este un scriitor fără liniște, care își găsește pacea doar scriind, doar comunicându-ne gândurile.

Iar gândurile dumnealui liniștesc, la rândul lor, sufetele cititorilor!

Domnul Al. Florin Țene nu se joacă cu arta. Dumnealui este artistul care se exprimă, fără să facă din creația artistică o țintă anume. Scopul este de a transmite sentimente înălțătoare, atitudini asupra marilor valori ale vieții omului. Este acela de a clădi valori, prin puterile oferite de harul artei literaturii.

Cu sinceritate mărturisesc faptul că, la început am citit creațiile în proză și dramaturgie ale domnului Al. Florin Țene. După ce am văzut cât de puternic sunt acestea ancorate în realitățile descrise, m-am întrebat cum poate oare, un scriitor obiectiv, critic și satiric la adresa societății, să fie și interiorizat, să trăiască sentimentul iubirii, lăsându-se copleșit de manifestările lui?

Și totuși, poate!

În cele peste 20 de volume de versuri, poetul Al Florin Țene devine liric, interiorizat și sensibil, deși abordează aceeași problematică despre viață, precum în volumele de proză sau dramaturgie. Aceasta ne dovedește că este scriitorul care știe să se transpună pe sine în toate ipostazele unei opere literare, creând valori ce au menirea să uimească, dar și să zidească.

Credem că este o mare calitate, atât a omului cât și a artistului, trăsătură care îi eternizează opera, căci Al Florin Țene trăiește, simte și scrie cosmic. În creația lui respiră pământul, cerul și istoria lumii întregi! De aceea, poetul se simte „contemporan cu Dumnezeu", Acela pe care Îl respectă și Îl vede dincolo de tot ceea ce se află în natură și în oameni. „Miroase dimineața însorită a mir / Tăcerile treceau pe nesimţite-n mers, / Contemporan fiind cu Radu Gyr/ Trăiam întruparea lui în vers. / Cânta amiaza tristețea-n flori / Uitase să îmbobocească şi mălinul, / Cerul desena o cruce din cocori / Ridicând la rang de virtute chinul". (*Contemporan cu Dumnezeu*). Astfel, nu de puține ori, versurile sale devin „un plânset al lumii sfâşiate, cu natura sa cu tot, ce se revarsă şi se reflectă în starea poetului. Fiecare pare a-şi deveni parte consolatoare celeilalte: cuvântul – lumii, de unde trena de metafore întinsă peste rănile acesteia, şi lumea – cuvântului, de unde materia lirică încărcată de situaţii dureroase, insesizabil de mici dar care fac covorul vieţii, tot mai acoperite de colbul zilnic şi pe care nimeni nu le mai percepe, ele devenindu-ne un modus vivendi". (Dumitru VELEA – *Sonată pentru creșterea ierbii* – 2010)

Întâlnim o suavă transcendentare spre lumea senină a Divinității, în toate volumele lui Al. Florin Țene, dar mai ales în „Răbdarea pietrei" și „Iisus-contemporanul meu". Poemele transmit fiorul metafizic al legăturii dintre Dumnezeu și sufletul creatorului pământean. Mereu neliniștit, mereu întrebându-se, Al Florin Țene se mărturisește ca fiind în căutarea și în exprimarea Divinului. Roadele acestei căutări se simt și se transmit, unind sufletul cititorului cu al poetului. „Lumea este în concurenţă cu ea / Şi mai puţin se uită spre Tine sus, / Tu, Doamne, eşti Călăuza mea / Când din morţi înviază Iisus. / Am un surplus de idei şi de har / Şi la picioarele Tale le-am pus / În numele veşniciei ca dar, / Când din morţi înviază Iisus". (*A înviat Iisus*)

Creaţia se naşte, în concepţia creatorului Al. Florin Ţene din căutare şi suferinţă. „Autorul mărturisea undeva în volumul <Cu inima în palmă>: <Tot ce am trăit a trecut mai înainte prin durere, chiar şi bucuriile. La baza edificiului de mai târziu, pe care l-am construit cu ajutorul creaţiei, se află o rană. Fiindcă şi atunci când construim o casă, un monument, producem o rană Pământului, prin săparea temeliei. Viaţa mea a fost consacrată artei cuvântului şi aceasta îmi aminteşte de rana care însemnă pentru mine începutul rodniciei şi, în final, bucuria lucrului bine făcut>." (a consemnat prof. Geantă Constantin în prefața la vol. „Răbdarea pietrei" -2001)

Fidel concepției sale despre literatură ca artă (globmodernă), domnul Al Florin Ţene abordează temele literare cunoscute: natura, istoria, satul patriarhal, contopirea omului cu natura, dar și iubirea, impunând o viziune realist-romantică versurilor (sau existențialistă cum o numește George Baciu), de o realizare artistică în spatele căreia simțim mâna artistului. „Cititorul întâlneşte peste tot imagini, metafore, trăiri transfigurate în vers. Frumuseţea imaginii poetice se împleteşte cu profunda meditaţie asupra existenţei şi rostului artistului în lume". (Geantă Constantin)

„În vremuri ancestrale
Gânditorul din Hamangia
adăstând într-o vale
cu tribul său împreună
se temeau de apariţia scrisului,
sub lună,
acele semne de rău prevestitoare:
"cine va mai asculta cântece şi gânduri
sub soare
când nimeni nu ştie să citească

şi scrisul pe piatră costă
cât un ciubăr de iască?"
Îşi ziceau ieşind dintr-o grotă
anostă… (*Poezia trece*)

Este una din viziunile poetului Al. Florin Țene asupra creatorului.

De altfel, exegeții care s-au ocupat de volumele de versuri, au constatat că lirica dumnealui are o multitudine de legături sangvine cu marea poezie română. Însuși poetul a mărturisit, nu o dată, prețuirea față de înaintași, precum și dorința de a-și împleti creația cu opera acestora, împreună contribuind la realizarea profundei scrituri române, care să se perpetueze peste timpuri: „Poeţii nu mor niciodată, ci doar/ îşi odihnesc zborul/ între clipa ce vine şi visul amar, / potolind focul din case şi luna/ cu dorul, arzând întotdeauna/ cu rost". (*Poeții nu mor niciodată*)

Textul „Ca seva, Eminescu", aduce în fața cititorilor o imagine oarecum inedită a Luceafărului poeziei românești, aceea a poetului care a coborât din istorie și a urcat, prin versul său, în vârful veșniciei românești, rămânând veghetor peste timpuri: „Îi aud paşii trecând dinspre lumină/ Şi foşnetul stelelor în părul Lui, / Când plopii fără soţ îl aşteaptă să vină/ La fereastra cu dorul aprins în gutui. // Coborând dinspre Carpaţi, îl aud uneori/ Cu fruntea împodobită de gânduri/ Pe cărări de argint şi flori/ De tei presărate rânduri, rânduri. // Îi aud glasul venind dinspre trecut/ Dulce ca mierea cuvintelor străbune…".

Descrierile de natură, minunate pasteluri, îl leagă, deși poet al mileniului III, de Vasile Alecsandri sau de Ceorge Coșbuc: „Cad cărările pe frunze, / Zilele-n braţe de meduze/ Poartă noi/ care niciodată n-a avut loc, / ne mai unesc şopârle şi şoşonii udaţi de ploi/ ce suflă alizee albastre în fluiere de soc. // Cale lungă are poetul pe lumină/ călcând / cu călcâiele bătătorite de dor de ducă/ purtând la tâmple câte-o vină în apus/ ce-o duce şi acum în gând acolo Sus/ şi-n mână cu o floare ce se usucă". (*În Toamnă vibrează un menuet*)

Profesorul Geantă Constantin îl așază pe Al. Florin Țene în genealogia marilor poeți români, în ce privește poezia patriotică, dragostea și prețuirea valorilor românești. „Într-o descendenţă ilustră, pornind de la Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Marin Sorescu, Nichita Stănescu, Ioan Alexandru, Valeriu Anania autorul a creat poezie patriotică. Poemul <Ce este patria, mamă?>, este una dintre frumoasele poezii dedicate ţării: << Ce este patria, mamă?/ – Este mormântul necunoscut al unchiului tău, / Mort pentru ţară. / Într-un nesfârşit hău. / Este lacrima neîmpăcată/ După casa de comunişti demolată, / După casa de comunişti demolată, / Este minciuna ce ne-o spun/ Pentru un viitor promis/ Şi bun. >>"

Într-adevăr, credem că patriotismul, iubirea de țară și de neam rămâne una din minunatele valori ale poeziei domnului Al. Florin Țene. Este perspectiva din care ochiul vigilent al poetului român veghează, lăsându-se să fie o punte între trecut și viitor. În acest sens, analistul Geantă Constantin afirmă: „Autorul care, într-un interviu din volumul <Cu inima în palmă> afirma: <Aparent, Internetul uneşte oamenii, însă el însingurează persoanele, spre deosebire de religie careuneşte într-un crez comun> a creat un frumos poem *Moartea vine prin internet*: <Râzi ca un saltimbanc pe internet, / Neavenit cum toamna pentru frunze/ Nesimţind că moartea vine încet/ Şi clipele te cuprind, braţe de meduze. // Persiflezi pe sticlă ca un bufon, / Dându-ţi cu glezna stângă în cealaltă, / Când sunetul tău târziu şi afon/ Scârţâie la uşa din ultima haltă. // O iau ca o glumă a unui întârziat/ Ce-şi spune ultima prostie-n viaţă: / Se vede că neantul îţi este aliat/ Când amintirea-ţi se vinde pe nimic în piaţă>".

Alexandru Florin Țene analizează, în felul acesta, prezentul, din perspectiva trecutului și al viitorului. Putem spune, dacă ajungem să-i înțelegem opera, că este creatorul care crede în vocația sa și tocmai de aceea, se zbate faustic „spre atingerea zonelor pure ale paradisului estetic" (Geantă Constantin), trăgându-și seva inspirației din paradisul veșnic viu al copilăriei și al satului natal. „S-a întors poetul în satul natal / Cu toate păsările lui zburătoare/Acelaşi râu îi aduce la mal/ Amintiri din clipe arzătoare. // S-a întors poetul pe strada copilăriei/ Şi e o altă adresă pe casa lui/ Bronzul toamnei sună în frunza viei/ Şi galbenul scrisorilor a trecut în gutui. // …Ceaţa timpului, val după val, / Peste nuci încet se lasă, / Prin inimile oamenilor din satul natal/ Trece poetul, amintire, spre casă…"(*Poetul*)

Iubirea- sentiment etern- nu l-a ocolit pe Al Florin Țene, care în paginile sale creează versuri de o mare prospețime sentimentală, egalabile, prin simțămintele transmise, cu ale marilor romantici ai lumii. „Afară plouă, iarăşi plouă / Iubita mea de soare şi de rouă, / Nu ştiu cum să fac, să te-aduc/ In amintirea de sub nuc. Iubita mea de rouă şi de soare/ Îmi creşte un munte pe cărare, Nu ştiu în vers cum să te cânt, / Frunză de nuc, scrisoarea mea în vânt. Nu ştiu în vers cum să te cânt, Metaforă eşti, eu verb mai sânt, …". (*Iubita mea de soare şi de rouă*)

„Spirit neliniștit, creator fervent și scriitor fecund, Al. Florin Țene – ce a debutat și s-a impus în literatura română ca poet – abordează o mare varietate de genuri literare, exersând nenumărate formule de expresie artistică, primenindu-se în permanență, oferind de fiecare dată imaginea unui scriitor modern, deschis la nou, deși se revendică, structural, din clasicism". (Voichița Pălăcean Vereș)

-&-

Filosofia – baza dezvoltării literaturii și treapta de înțelegere a existenței sociale

4 dec. 2018

Domnul Al. Florin Țene este un profund cunoscător al filosofiei, nu doar antice sau renascentiste, ci și moderne, mergând până în sec. XX. Multe din argumentele aduse spre susținerea ideilor proprii sunt luate din gândirea filosofică.

Prezentăm câteva articole cu preponderent caracter filosofic, în care este vizată atât înțelegerea literaturii, cât și existența noastră socială.

Analizând lucrarea „Republica" a lui Platon, autorul urmărește să demonstreze posibile similitudini între „cetatea dreaptă (ideală)" și sufletul unui om drept, „indicând virtuțile ce definesc dreptatea în ambele cazuri".

Dincolo de această similitudine, domnul Al. Florin Țene țintește mai mult: o analiză indirectă și comparativă asupra modului în care propriul stat, România, este organizat pentru o bună funcționare în folosul oamenilor.

Astfel, printr-o examinare pertinentă, domnia sa descrie felul în care este organizat statul în gândirea platoniană, având ca scop de a „acorda fiecărui cetățean o viață fericită". Din primele capitole ale Dialogului „Republica" se insistă asupra noțiunii de dreptate, pe care autorul articolului încearcă să o aplice asupra domeniilor culturii, dar și a constituirii unui stat.

Care ar fi legătura ce ar exista între aceste două elemente? Sufletul omului, al celui care se implică în cercetarea științifică, în creația artistică, dar și în organizarea unui stat (a unei cetăți). „Avantajele dreptății sunt cu atât mai mult reliefate, atunci când sunt opuse celor născute din nedreptate. După ce a fost descrisă, este deci necesară descrierea cetăților nedrepte și a procesului de corupere ce conduce la apariția acestora. În sufletul omenesc aceste rele au aceleași cauze si provoacă aceleași dezastre. (cărtile VIII-IX)". (Raționamentul platonian în folosul omului – 2011)

Pe același raționament, Al. Florin Țene urmărește să stabilească „similitudinile dintre cetatea dreaptă și sufletul omului drept, indicând virtuțile ce definesc dreptatea în ambele cazuri".

Este evident că, prin demersul realizat, are loc o „reevaluare" a gândirii marelui filosof din perspectiva mileniului III, dar și o reexaminare făcută de un cugetător al acestui timp, unor valori autentice, perene, care ar trebui să se regăsească și astăzi printre noi.

Este extrem de interesantă analiza comparativă între virtuțile pe care trebuie să le aibă un stat bine organizat și virtuțile sufletului omenesc. „Ceea ce a fost citit cu caractere mari în cetate trebuie să se poată citi în caractere mărunte în sufletul omului. Are loc, astfel, o proiectare a macromodelului dreptății la nivelul minții umane". Argumentarea pe baza raționamentelor lui Platon ne îndreptățește să acceptăm o corespondență între sănătatea morală a unui stat și sufletul cetățenilor săi.

Poate părea ciudată această readucere la masa discuțiilor a unui asemenea raționament. Totuși, pentru domnul Al Florin Țene pare a fi un suport de rezolvare a marilor probleme din orice societate umană, așadar, și din România: „În concluzie, Platon și-a construit întreaga demonstrație a virtuților pe principiul analogiei. Pentru el, domenii diferite corespund și sunt constituite după un plan comun. Cetatea și sufletul, fiecare cu părțile respective și cu virtuțile asociate, sunt domenii corespondente. Ce este soarele în domeniul vizibil este Binele în domeniul inteligibil. Istoria personală si istoria colectivă au același plan".

Din perspectiva omului modern al secolului XXI, ne întrebăm oare ce ar trebui făcut în asemenea caz?

Pe aceeași temă se află și eseul „Seneca sau Homo sapiens (erectus), robul destinului".

Seneca, personalitate importantă din perioada Imperiului Roman (preceptor pe timpul împăratului Nero), a fost cunoscut în Imperiu nu doar pentru activitatea politică, ci și pentru cea din domeniul scrisului „fiind un scriitor de o fertilitate considerabilă, alcătuind o operă deosebită și amplă în literatura latină", în care găsim aproape toate genurile literare „de la discursuri, poeme, epistole, și dialoguri". Al Florin Țene susține că este mai mult un „scriitor preocupat de filosofie, decât un filosof".

Dincolo de generalități asupra lucrărilor lui Lucius Annaeus Seneca (Seneca cel Tânăr sau simplu Seneca), gânditorul Al Florin Țene va clarifica apartenența acestuia la un anumit curent filosofic al vremii.

Mărturisesc faptul că mi-a făcut plăcere să mă întorc la anumite „delicatesuri" ale marilor filosofi iar, pentru un astfel de lucru, articolele domnului Al. Florin Țene sunt salutare! „Ca reprezentant al stoicismului târziu, Seneca, potrivit eticii sale, susţinea că omul trebuie să se supună destinului în viaţa exterioară, dar poate visa la o independenţă interioară, a eului, păstrând distanţă spirituală faţă de evenimentele care-l târăsc şi dispreţuind bunurile materiale. Concepţiile sale etice au influenţat creştinismul timpuriu". (Seneca sau Homo sapiens, robul destinului). [1]

Deducem din citatul de mai sus că Seneca încerca să creeze o „simbioză” între rațiune și sentiment în existența umană: în viața cetății (socială) omul trebuie să fie rațional, supunându-se unui anumit destin, dar în viața interioară, el are dreptul să viseze și să aibă o viață spirituală a sa.

Ca înaintemergător al lui Platon, Seneca crede într-un „dialog între corp și suflet, în care sufletul ar răspunde în fața necesităților corpului, printr-o judecată conștientă, aceasta fiind esenţa vieţii”.

Dintre preocupările filosofice rămase peste veacuri, Al. Florin Țene consemnează „fatalismul stoic”, cel care lasă, totuși, omului libertatea de a-și putea controla pasiunile sufletești. „Seneca nu a fost un clasic, ci, mai degrabă un non-clasic, dacă nu un anticlasic, cum îl recomandă stilul prozei sale. El a fost un spirit romantic ca temperament şi a aparţinut curentului stilistic numit . Acesta se caracteriza prin asimetrie, culoarea poetică, concizia, patetismul, prelungind vechiul asianism literar şi ilustra constituirea unui neoasianism”. [2]

Eseuri asupra unor mari filosofi ai tuturor timpurilor, precum Friedrich Nietzsche sau Henri Bergson reprezintă din partea scriitorului Al. Florin Țene, o încercare de recunoaștere și reevaluare a gândirii unor mari filosofi din perspectiva clipei mileniului III.

Articolul Nietzche între răsăritul zeilor și amurgul lor (2011) analizează controversele gândirii lui Nietzche, cu insistență asupra memorabilei opere, încă nedeslușită pe deplin „Amurgul zeilor”. (Nietzche între răsăritul zeilor și amurgul lor – 2011)

Cu deschideri spre noi înțelesuri este și viziunea asupra lui Henri Bergson, filosoful care a formulat și susținut teoria intuiției, dar și aceea a „elanului vital”. Al. Florin Țene face o interesantă comparație între acesta și poetul filosof român, Lucian Blaga. „A ne cunoaşte, spunea Bergson, înseamnă a descifra în efervescenţa adâncurilor aritmiile şi euritmiile elanului vital, a acorda puterile sufletului la tumultul răscolitor prin care viaţa cosmică irumpe iraţional în om. El susţine că elanul vital produce şi indivizi de excepţie – eroii, profeţii, sfinţii – ctitori ai unei ai unei morale deschise, care îndrumă oamenii către societatea deschisă, prin care se înţelege umanitatea”.

Felul în care filosofia susține dezvoltarea literaturii se reflectă în multe dintre eseurile și articolele domnului Al. Florin Țene. Amintim aici doar două dintre acestea.

„Revolta mitologiei din spațiul istoric românesc” (2009) poate fi considerat o replică dată celor care (personalități istorice, literare, etc.), după obținerea unei „false libertăți” au încercat să demoleze idei fundamentale din mitologia, istoria și literatura română, precum: latinitatea poporului nostru, fondul autohton al limbii române, dar și rolul unor importante personalități ale românismului (Mihai Eminescu). Iată ce spune autorul articolului cu argument adus din gândirea lui Lucian Blaga: „Blaga publică în un articol interesant în care se apleacă cu evlavie asupra ideii continuităţii multimilenare a culturii noastre folclorice şi ethnografice, considerând satul de tip arhaic reprezentantul preistoriei în lumea noastră istorică. < Fiinţa istorică, p. 60>. Incă mulţi ani de-acum înainte vom mai avea revolta mitologiei în spaţiul istoric românesc până când o va estompa europenizarea ţării”.

Cu o gândire curajoasă și greu de răsturnat, domnul Țene Al. Florin analizează în articolul Eroii noștri-criminalii lor (2017) „cele două valențe ale eroilor”, demonstrând că aceștia pot fi în istorie, în societate, eroi – considerați genii, spirite mărețe pentru unii, dar răufăcători pentru alții. Cele mai multe argumente sunt aduse din opera „Fenomenologia spiritului” a lui Hegel. Autorul pleacă în argumentația sa de la o maximă a ducelui de Conde, contemporan al Regelui Louis XIV: „Niciun om nu este un erou în ochii valetului său”.

Hegel a amplificat sensul, subliniind că „Niciun om nu este un erou în ochii valetului său, nu deoarece primul nu este un erou, ci deoarece celălalt este valet”. Pe marginea acestor interesante observații, domnul Țene vine și face următoarea completare dar și o aplicare a teoriei eroilor la vatra noastră românească: „Hegel în subliniază faptul că eroii sunt indivizii universal-istorici, considerându-i instrumente decisive ale evoluţiei istorice. Din păcate, trebuie să aduc o mică rectificare la ce scria Hegel. Eroii sunt instrumente decisive în evoluţia părţii din care fac parte şi sunt percepuţi de adversari ca instrumente involutive. Decebal, eroul nostru legendar, a fost pentru romani un duşman care, printre altele, era considerat o frână în civilizarea barbarilor din Dacia”.

Merită, așadar, să fie lecturate și aceste eseuri despre filosofie, ca bază a lumii întregi!

Note:

[1] Stoicismul este „un curent filosofic în Grecia și Roma antică, care în domeniul eticii susținea că înțelepții trebuie să se conducă numai după rațiune, renunțând la plăceri și făcând față cu fermitate încercărilor vieții”. (dexoline)

[2] Asianism- tendință a literaturii elenistice către un stil înflorit, patetic, amplu titmat și afectat) (dexoline)

-&-

Alexandru Florin Țene: Rolul literaturii de după Marea Unire în europenizarea României

8 dec. 2018

Fără doar și poate, domnul Al. Florin Țene este o personalitate proeminentă a literaturii române de la sfârșitul sec XX și începutul sec XXI, un scriitor cu o amplă viziune, amprentată de un suflet iubitor de frumos, care respectă valoarea estetică, dar și autoritatea moralei.

În studiul „Rolul literaturii de după Marea Unire în europenizarea României" domnia sa face o amplă analiză asupra felului în care s-a dezvoltat literatura română după 1918 și a felului în care aceasta a sprijinit europenizarea țării noastre.

Este, pentru generațiile tinere de astăzi, un memento privind importanța literaturii, ca parte a unei culturi, în unificarea limbii și gândirii unui popor. Căci unitatea națiunii române s-a realizat și prin contribuția scriitorilor români!

Articolul domnului Țene enumără cele mai importante ziare și reviste românești în care au publicat scriitori de seamă, contribuind la cunoașterea realităților din România pe drumul modernizării. „După Marea Unire, ziarele cu pagină literară şi revistele literare se înmulţesc. O parte din ele, prin rezumate traduse în limbi de circulaţie internaţională, fac cunoscute operele scriitorilor români. Revista Viaţa românească (apărută la 6 martie 1906, dar care îşi încetează activitatea în timpul Primului Război Mondial), reapare în 1920 sub conducerea lui Garabet Ibrăileanu, tot la Iaşi".

Scriitorii de la Viața Românească au fost luptători pentru (re)cunoașterea valorilor autohtone, pledând pentru caracterul tradiționalist al literaturii: Calistrat Hogaș, Jean Bart, Mihail Sadoveanu, Ionel Teodoreanu, George Topârceanu şi alţii.

Analiza efectuată pune în evidență lupta dintre tradițional și modern în vederea (re)așezării valorilor naționale pe un drum care să exprime conștiința românească, dar care să ne și reprezinte în plan european. „În perioada abordată, disputele literare se duceau în jurul modernismului şi al tradiţionalismului". Pe de-o parte, criticii literari Garabet Ibrăileanu, George Călinescu, Mihai Ralea, s-au străduit să dezvolte o literatură autentică, bazată pe specificul national „înţeles ca dimensiune socială şi europenizarea ca asimilare a spiritului național".

De cealaltă parte, 1919 este anul în care teoreticianul și esteticianul Eugen Lovinescu promovează la noi modernismul, sprijinind tendința inovatoare a literaturii.

În calitate de teoretician al literaturii (cum am văzut deja), domnul Al. Florin Țene surprinde quintesența mișcării moderniste: „Modernismul apare în literatura secolului al XX-lea opunându-se tradiţionalismului, proclamând noi principii ale creaţiei. Acest curent susţinea europenizarea (sincronizarea) literaturii naţionale cu literatura Europei, promovarea scriitorilor tineri, teoria imitaţiei, eliminarea decalajului în cultură, trecerea de la o literatură cu tematică rurală la una de inspiraţie urbană. Cultivarea prozei obiective şi evoluţia poeziei de la epic la liric şi a prozei de la liric la epic".

Domnia sa a desprins din activitatea revistei și a cenaclului „Sburătorul" conduse de Eugen Lovinescu, două obiective pe care le analizează, urmărind realizarea lor în literatura română de la începutul sec XX: promovarea tinerilor scriitori şi imprimarea tendinţei moderniste în evoluţia literaturii noastre. Cu privire la primul obiectiv, autorul remarcă promovarea de către Eugen Lovinescu a unor nume sonore de scriitori, care vor deveni emblema modernismului românesc: Camil Petrescu, Ion Barbu, Tudor Arghezi sau Liviu Rebreanu. Imprimarea modernismului în literatura română este realizată de criticul Eugen Lovinescu, în principal, prin formularea conceptelor „spiritul veacului" și al „teoriei sincronismului".

Apreciind întreaga activitate a esteticianului și criticului literar promotor al modernismului, Al. Florin Țene pune elementele tradiționaliste față în față cu tendința novatoare din literatura noastră, analizând din perspectiva mileniului III, câștigurile culturii române. Face acest lucru, în mod echidistant, evaluând contribuția fiecărui curent literar, a fiecărui scriitor, la ridicarea valorilor românești în plan european. Se oprește substantial și asupra gândirismulului, curent literar traditionalist, controversat în ochii multor analiști, datorită laturii sale accentuat religioase. Ne amintim, în acest sens, cuvintele arhicunoscute ale poetului Nichifor Crainic, pentru care, o literatură românească nu putea fi definită, fără a fi incluse în ea elementele credinței ortodoxe: „Revista Sămănătorul a avut viziunea magnifică a pământului românesc, dar n-a văzut cerul spiritualităţii sale. Peste pămîntul românesc, pe care din Sămănătorul am învăţat să-l iubim, noi vedem arcuindu-se coviltirul de azur al Bisericii Ortodoxe". (*https: //www. historia. ro/ sectiune/ portret/articol/ nichifor-crainic-schita-de-portret*).

Ca un element deloc de neglijat, Al. Florin Țene surprinde faptul că, din iubire față de pământul natal, față de patrie, au aderat la valorile tradiționaliste și unii scriitori considerați moderni. „Scriitorii care se înscriau în curentul tradiţionalist au căutat să surprindă în operele lor particularităţile sufletului naţional prin

valorile miturilor autohtone a situaţiilor şi credinţelor străvechi. La acest curent au aderat poeții Lucian Blaga, Ion Pillat, Vasile Voiculescu, iar dintre prozatori Cezar Petrescu, Mateiu Caragiale şi dramaturgii Adrian Maniu şi Lucian Blaga".

Cu siguranță, putem înțelege din acest studiu că valoarea, fie tradiționalistă, fie modernistă, cuprinde în sine trăirea sentimentului iubirii de frumos!

Analizând dezvoltarea literaturii noastre după momentele 1919, 1921 (modernist și gândirist) Al Florin Țene concluzionează că literatura română atinge „nivelul valoric european" abia după înfăptuirea actului istoric de la 1918. „Apariţa romanului *Ion* de Liviu Rebreanu în anul 1920 a fost un eveniment editorial. Acesta fiind primul roman românesc comparabil cu capodoperele universale prin impresia copleşitoare de viaţă pe care o degaja. (, „) Era vremea ca romanul românesc să devină afluent al fluviului romanului european".

Sigur, odată formată PATRIA, aceasta a dat marile spirite ale culturii noastre!

„În perioada de după înfăptuirea Marii Uniri s-au format marile personalităţi ca Cioran, Mircea Eliade, Eugen Ionescu, Brâncuşi. Proza interbelică se dezvoltă prin nuvelistica lui Gib Mihăescu, reportajul prin Geo Bogza şi proza originală a absurdului prin Urmuz deschizătoare de drumuri pentru literatura deceniilor următoare".

Așadar, materialul – document „Rolul literaturii de după Marea Unire în europenizarea României" rămâne un omagiu închinat de scriitorul Al. Florin Țene Patriei Române.

Concluzionând, domnia sa accentuează faptul că Marea Literatură Română nu ar fi existat fără Marea Unire!

-*-

BORIS M. MARIAN

Neuitatul Noel Bernard

9 sept. 2018

Noel Bernard, a cărui voce s-a imprimat pentru mulți în amintirea Radio Europa Liberă, s-a născut la 25 februarie 1925, la București și a murit la 23 decembrie 1981, la Munchen. Tatăl său era din Brăila, iar mama avea origine germană. Soția sa, Ioana Măgură a fost ani de zile crainică la Radio România și la TVR, apoi s-a alăturat soțului, Europa Liberă. Noel Bernard a învățat la liceul Sf. Iosif, de lângă biserica catolică din București, apoi familia emigrează în Palestina, în 1940, Noel urmează cursurile Universității din Ierusalim. Prima soție era din Anglia, astfel că studiile vor fi continuate la Londra, după care devine colaborator la BBC și la Vocea Americii. Din 1953 se stabilește la Muenchen, are cetățenie britanică, conduce, cu întreruperi secția română a Europei Libere, este extrem de popular în România, astfel că o anecdotă devine și ea cunoscută – vine Ceaușescu în vizită într-o comună, bate la ușă, era fără escortă, deschide gospodarul, Ceaușescu întreabă dacă omul îl cunoaște, el neagă, Ceaușescu spune, păi eu sunt cel care vă orbesc zilnic la Radio, la care gospodarul o cheamă pe soție – Mărie, o vint Noel Bernard la noi. Continuarea nu se cunoaște. De un profesionalism ireproșabil, cu o voce, dicție perfecte, nealterate de anii petrecuți în exil, Noel Bernard, deși atacat de agenți ai securității pe diverse căi, și-a menținut popularitatea, parțial a fost publicat în presa străină apoi, după 1989, i s-au publicat postum articole analitice. Pacepa a sugerat că moartea unor colaboratori ai Europei Libere a fost provocată de „Radu", adică substanțe radioactive, după modelul sovietic. A fost elogiat în timpul vieții și după deces de numeroși dizidenți, emigranți, precum Virgil Ierunca, Dorin Tudoran, Vladimir Tismăneanu, Jakob Popper, Lucia Hossu-Longin, Ioana Măgură, ș. a.

-&-

Paul Păun - fervent avangardist

10 sept. 2018

Zaharia Herșcovici, cum se numea la naștere scriitorul, artistul Paul Păun s-a născut la 10 septembrie 1916, la București și a murit la 5 aprilie 1994, la Haifa, în Israel. Bunicul pe linie paternă provenea din Rusia, deunde s-a refugiat în urma pogromurilor. Paul Păun a studiat medicina, la București, dar, fiind atras de literatură s-a împrietenit cu Geo Bogza, Gherasim Luca, D. Trost, M. R. Paraschivescu, Virgil Teodorescu, avangardiști declarați, dar și oameni de stânga. A debutat în revista Alge, în 1931, la vârsta de 15 ani, colaborează cu S. Perahim, Aurel Baranga, Sesto Pals, este arestat pentru titlurile indecente a două publicații, la dispoziția lui Nicolae Iorga. Mai colaborează la revistele „unu", Viața imediată, Azi, Meridian, Viața Românească. Debutează în volum, în anul 1939, cu titlul „Plămânul sălbatec". Ov. S. Crohmălniceanu îl elogiază în cartea sa despre avangardiști, pentru frumusețea poemului „Marea palidă". După război, în 1947, participă la Expoziția Internaționlă Suprarealistă de la Paris, cu un catalog artistic Infranoir. Cu un an în urmă organizase și la București o expoziție suprarealistă, la Căminul Artei, fără ecou, din păcate. În 1961, total marginalizat în RSR, emigrează în Israel. Publică în 1975 volumul Rose Parallele, cu influențe cabalistice remarcate și de Crohmălniceanu. În 1989 expune la Paris lucrări de artă grafică. Dar se afirmă mai mult ca poet, este cuprins în antologii franceze, germane, la noi de Sașa Pană, Marin Mincu, Gabriela Duda, Nicolae Bârna, ș. a. La noi, inexplicabil, este puțin popularizat, deși talentul său era recunoscut.

-&-

Horia Bonciu- poet modernist, prea puțin cunoscut

1 oct. 2018

Născut la 19 mai 1893, Iași, decedat la 27 aprilie 1950, București, H. Bonciu a fost poet, prozator, traducător din Louis-Ferdinand Céline, ș. a. A fost influențat de Urmuz, alți avangardiști. Se numea la naștere Beniamin Haimovici, fiul lui Carol Haimovici și al Ghizelei. S-a remarcat mai întâi prin poezie (debutează în 1932 cu volumul Lada cu năluci), apoi prin cele două romane de factură expresionistă, Bagaj… (1934) și Pensiunea doamnei Pipersberg (1936), care îi aduc consacrarea artistică, în mare parte postumă, dar și antipatiile criticilor tradiționaliști (Nicolae Iorga) la care se adaugă respingerile categorice ale ideologilor extremei drepte. A frecventat cercurile artistice din Viena și Berlin, în calitate de corespondent al ziarului Rampa, familiarizându-se cu anumite tendințe literare ale vremii (neo-romantism, simbolism, expresionism). Nu și-a finalizat studiile universitare. Acuzat de pornografie, asemenea unor confrați cum ar fi Mircea Eliade, Geo Bogza sau Mihail Sebastian, i se intentează un proces de presă răsunător în 1937, dar numeroși intelectuali, în frunte cu Eugen Lovinescu, îi sar în apărare. Este citat de Mircea Cărtărescu în volumul Postmodernismul românesc drept unul dintre precursorii acestui curent literar. Opere -Lada cu năluci, 1932, Eu și Orientul, 1933, Poeme către Ead (după Anton Wildgans), 1933, Strania dublă existență a unui om în patru labe, 1934, Pensiunea doamnei Pipersberg, 1936, Brom, 1939, Requiem, 1945, Concert la contrabas. Poemele republicane, 1948 (netipărite). Bonciu nu a făcut parte din nici o grupare artistică, fiind mereu un singuratic, ceea ce a accentuat și impresia de noutate a poeziei sale. Călinescu susține că Bonciu a publicat primele încercări literare sub pseudonim începând cu 1912, poezii semnate cu numele adevărat au fost trimise în vederea tipăririi în 1918 (revista Scena), iar în 1932 are loc debutul editorial cu volumul Lada cu năluci. Despre avangardismul scriitorilor evrei a scris Ovidiu Morar. Influența expresionismului a fost semnalată și de Ov. S. Crohmălniceanu. Predilecția pentru instinctual, stilizarea imaginilor violente, cosmicul, stihialul, demonicul, sacrul și, mai ales, grotescul, definesc poezia de factură expresionistă practicată de H. Bonciu. Deși singular, opera lui Bonciu reprezintă o contribuție interesantă a scriitorilor evrei la literatura română. Toate aceste trăsături își vor cunoaște forma desăvîrșită în cele două romane – Bagaj… (1934) și Pensiunea doamnei Pipersperg (1936) – care nu au trecut neobservate nici de critică, dar nici de autorități. De ce a declanșat literatura evreului avangardist născut la Iași contradicții intense în presa vremii, fiind, astfel, etichetat „scriitor pornograf"? În treacăt fie spus, cele două texte conțin extrem de puține imagini erotice. Dar despre Bonciu se poate scrie o carte, noi ne oprim aici.

-&-

Yuval Noah Harari- un înțelept al zilelor noastre

15 nov. 2018

Născut la 24 februarie 1976 (42 de ani), Kiryat Ata, Haifa, Israel, Yuval Noah Harari este un istoric în plină cucerire a atenției publicului cititor cult, este medievalist, scriitor, specialist în istorie militară, a învățat la Universitatea Ebraică din Ierusalim, Jesus College, Oxford. S-a făcut cunoscut cu două lucrări pe cât de originale pe atât de docte, pe atât de atractive și profunde totodată- „ Sapiens. Scurtă istorie a omenirii"(386 pg.) și „Homo-deus. Scurtă istorie a viitorului" (357). Ambele au fost traduse la Polirom în 2017 și respectiv

2018. În 2012 a fost ales membru în Tânăra Academie de Științe a Israelului, pentru scurt timp, deoarece a trecut curând în rândul foștilor membri. (?)Istoricul Harari oferă un curs online gratuit în limba engleză intitulat Sapiens: O Scurtă Istorie a Omenirii. Mai mult de 100. 000 de oameni din întreaga lume au participat deja la acest curs], tradus și în românește. Harari practică meditația Vipassana, din anul 2000, [5] ceea ce, după afirmațiile sale, i-a „schimbat viața". Se antrenează câte două ore în fiecare zi (o oră de la începutul și sfârșitul zilei de lucru, iar în fiecare an se retrage într-o sesiune prelungită de meditație de 30 de zile sau mai mult, în tăcere și fără cărți sau social media. În plus conferențiază și în domeniul meditației A dedicat Homo Deus maestrului său în Vipassana, S. N. Goenka, care, după spusele sale, „m-a învățat cu dragoste lucruri importante" și a spus că nu ar fi putut scrie această carte „fără concentrarea, pacea interioară și înțelegerea dobândite prin practica Vipassana timp de cincisprezece ani". De asemenea, el privește meditația și ca o cale de cercetare. Tot din anul 2000 a ales un regim alimentar vegan. Se declară homosexual, dar nu de asta îl admirăm. Cărți-2011 – „Kitzur Toldot Ha'enoshut" (Sapiens – Scurtă istorie a omenirii), 2015 – „Historia shel hamakhar" (Homo Deus – Scurtă istorie a viitorului), 2018 – „21 makhshavot al hameá ha'esrim" (21 gânduri despre secolul al 21-lea), Premii și distincții -2009 – Premiul Polonsky pentru creativitate și originalitate pentru cartea sa „The Ultimate Experience: Battlefield Revelations and the Making of Modern War Culture, 1450-2000". 2011 – Premiul Moncado al Societății de Istorie Militară pentru articolul „Armchairs, Coffee, and Authority: Eye-witnesses and Flesh-witnesses Speak about War". 2012 – Este ales membru în Tânăra Academie Israeliană de Științe. 2012 – A primit premiul rectorului Universității Ebraice pentru excelență ca profesor. 2012 – Premiul Polonsky pentru creativitate și originalitate pentru cartea „Sapiens Scurtă istorie a omenirii". 2017 – Premiul cotidianului german Handelsblatt pentru cea mai îngrijită și influentă carte de economie a anului, acordat cărții „Homo Deus – Scurtă istorie a viitorului". Publicată inițial în Israel în 2011, Sapiens a devenit rapid bestseller internaţional, fiind tradusă în peste patruzeci de limbi. Acum 100. 000 de ani, pe pământ existau cel puţin şase specii de oameni. Astăzi există una singură: noi, Homo sapiens. Ce s-a întîmplat cu celelalte? Şi cum am ajuns să fim stăpînii planetei? De la începuturile speciei noastre şi rolul pe care l-a jucat în ecosistemul global pînă în modernitate, Sapiens îmbină istoria şi ştiinţa pentru a pune în discuţie tot ce ştim despre noi înşine, ne arată cum ne-am unit ca să construim oraşe, regate şi imperii, cum am ajuns să credem în zei, în legi şi în cărţi, dar şi cum am devenit sclavii birocraţiei, ai consumerismului şi ai căutării fericirii. De asemenea, ne îndeamnă să privim în viitor, căci de cîteva decenii am început să încălcăm legile selecţiei naturale care au guvernat viaţa în ultimii patru miliarde de ani. Dobîndim capacitatea de a modela nu doar lumea din jurul nostru, ci şi pe noi înşine. Încotro ne duce aceasta şi ce vrem să devenim? „Interesantă şi provocatoare… Ne ajută să înţelegem de cît de puţin timp sîntem pe acest pămînt, de cît de puţin timp există lucruri ca agricultura sau ştiinţa şi de ce este bine să nu le luăm ca pe ceva de la sine înţeles." (Barack Obama) „Sapiens abordează cele mai mari probleme ale istoriei şi ale lumii moderne, fiind scrisă într-o limbă plină de viaţă." (Jared Diamond) „O istorie a civilizaţiei captivantă, provocatoare… combinată cu o gîndire nonconformistă şi fapte uimitoare.

Această carte fascinantă şi distrugătoare de mituri nu poate fi rezumată… pur şi simplu trebuie s-o citeşti." (Financial Times) „În această analiză exhaustivă a istoriei oamenilor, Harari le oferă cititorilor ocazia să reconsidere totul: de la supraviețuirea lui Homo sapiens pînă la fascinanta chestiune a modului în care societatea se organizează prin ficţiuni." (Booklist) „Sapiens îi poartă pe cititori într-un tur rapid al istoriei speciei noastre… o lectură importantă pentru un sapiens cu preocupări serioase, care reflectează asupra lui însuşi." (The Washington Post). „Homo Sapiens. Scurtă istorie a viitorului" este considerată de jurnalul „Observator" o continuare a marii epopei „Sapiens", un scenariu fantastic, iar The Guardian" scrie că este o carte cool, reinterpretări profunde, lucuri pe care credeam că le știm și nu le știam. Autorul însuși se exprimă astfel – Omenirea s-a confruntat constant cu trei probleme cruciale- războiul, foametea, molimele. În sec. XXI a reușit să le rezolve în mare măsură. Deci ce va urma? Să devenim zei. Autorul trasează noua agendă a omenirii care nu este deloc veselă – foametea mai există, înarmarea merge din plin. Dar cine este preocupat de dreptul la fericire? Aici intervin psihologia și biologia umană. Omul modern are tendința de a se zeifica cu ajutorul tehnicii cibernetice avansate. Robotizrea inteligenței, clonarea devin pericole pentru civilizațiile iitoare. Cunașterea devine un paradox. În fața regnului animal, omul este un zeu. Nu tot ce face sau nu face este benefic pentru animalele din mediile celor cinci continenete. La alte surprize ala vieții sociale se adaugă bursa, experiențele biologice diverse, revoluțiile în artă. Dar Homo sapiens are datoria să confere un sens lumii acesteia. A venera omenirea estenoua religie, prin ea lumea va supraviețui. Moise, Buddha revin adesea în dezbaterile viitoroligilor. Nici Rousseau nu este ocolit. Filosofia chineză, cu principiile yang și yin sunt de asemenea luate în discuție. De la umanism la fasificarea sa socialistă, înapoi la valorile europene, evoluția culturii, muzicii de „mase", noi teme incitante. Tăcutele și sângeroasele războaie religioase care au adus suferință și aduc în special în sec. XXI. Știința o ia înaintea civilizației și politicii, oamenii sunt în derută, comunicarea este în suferință, secretizarea excesivă a laboratoarelor, a mafiei politice, a ror ce interesează soarta uno mari grupe umane devine o practică ucigătoare. Viziunile SF domină nu numai piața

cinematografică, tot mai multe asociații, grupuri mistice, pseudo-științifice iau locul unor dezbateri cinstite, profesionaliste. Dar viitorul ne oferă o șansă – liberalizarea informatică, responsabilitatea oamenilor de știință. Poliicienii ar trebui să revine la menirea lor, nu să distrugă în forță granițele rațiunii cu ignoranța lor cunoscută. Dezbaterea se poate continua, Harari este un om tânăr, mai poate oferi multe răspunsuri.

-*-

GHEORGHE MEDIAN

Salonul de Primăvară al pictorilor botoşăneni

26 feb. 2018

Continuând o manifestare artistică ce pune Botoşanii în rândul marilor centre culturale ale ţării, sucursala botoşăneană a Uniunii Artiştilor Plastici, a organizat, la Galeriile de Artă „Ştefan Luchian", o nouă ediţie a Salonului artiştilor plastici.

Deschiderea oficială a acestei importante manifestări artistice, intitulată „Salonul de Primăvară", a avut loc în ziua de 17 februarie, în prezenţa unui numeros public, amatorii de artă putând să admire şi desigur, să cumpere lucrările expuse, până în data de 9 martie.

Organizarea saloanelor de artă, manifestări periodice care depăşesc ca importanţă expoziţiile personale, constituie apanajul centrelor culturale în care îşi desfăşoară activitatea, un număr important de artişti plastici. Botoşanii este un asemenea centru, şi dat fiind existenţa aici a Galeriilor de Artă „Ştefan Luchian", al căror spaţiu expoziţional este extrem de generos, organizarea periodică saloanelor de artă, a devenit un fapt obişnuit, aşteptat cu interes, atât de expozanţi, cât şi de amatorii de artă.

Pentru artiştii plastici, participarea la o asemenea manifestare constituie, dincolo de recunoaşterea valorii lor, un mijloc de a se putea compara cu cei care, asemenea lor, aduc în faţa iubitorilor de artă frumosul, alăturarea lucrărilor lor de cele ale celorlalţi expozanţi, permiţându-le să se cunoască mai bine, să constate cât au progresat, precum şi ce trebuie să facă pentru a rămâne în atenţia iubitorilor de artă.

Actualul Salon de Primăvară, a reunit lucrările a 15 artişti plastici: Marcel Alexa, Aurelian Antal, Aurel Azamfirei, Silviu Babii, George Burlacu, Eugenia Boteanu, Victor Foca, Valeriu Gorgan, Florin Grosu, Gheorghe Huivan, Leonard Adrian Melisch, Carmen Nicolau, Florin Prodan, Liviu Şoptelea şi Teodor Valenciuc. Cu excepţia Eugeniei Boteanu, din Comăneşti – Bacău şi Leonard Adrian Melisch din Suceava, expozanţii sunt botoşăneni. Numărul expozanţilor botoşăneni este mai mic decât al artiştilor plastici din Botoşani, dar, din varii motive, unii dintre ei nu au răspuns invitaţiei organizatorilor, rezervându-şi dreptul de a participa la ediţiile viitoare.

În privinţa lucrărilor cuprinse în Salonul de Primăvară al acestui an, remarcăm faptul că majoritatea sunt picturi, realizate în diferite tehnici, un singur artist plastic expune lucrări în acuarelă, grafica şi sculptura, altădată prezente, lipsind de această dată. Un mare număr dintre lucrările expuse sunt peisaje, aproape toţi pictorii au inclus între tablourile expuse şi naturi statice, îndeosebi flori, iar portretul se regăseşte doar într-o nesemnificativă măsură.

Peisajul este tema predilectă a celor mai mulţi dintre artiştii plastici care expun în actualul Salon, unii optând pentru cel urban, alţii pentru cel de dincolo de limitele oraşului. Din rândul celor dintâi, remarcăm lucrările lui Marcel Alexa – care poate fi considerat cronicarul plastic al Botoşanilor – înfăţişând vechile case ale oraşului, de la marginile acestuia şi nu numai. Cu un colorit dominat de albastru, alb şi nuanţe de gri, frumoasele case construite în inconfundabilul stil moldovenesc, transmit privitorului un plăcut sentiment de melancolie, purtându-i gândurile spre un timp al liniştii şi tihnei târgului de altădată.

Oraşul, privit dintr-o altă perspectivă, este tema abordată şi de Aurel Azamfirei. Tablourile sale, redau aspecte din centrul istoric al Botoşanilor, cu clădiri elegante, având o arhitectonică occidentală. Tonurile calde, luminoase, în care sunt pictate clădirile şi împrejurimile acestora şi atmosfera animată de prezenţa trecătorilor, recreează imaginea oraşului din urmă cu un secol, pânzele lui Aurel Azamfirei putând fi considerate ca o speranţă, că revenirea la viaţă a acestui spaţiu, este posibilă.

Remarcăm, cu plăcere faptul că unul dintre locurile speciale ale oraşului, Parcul „Mihai Eminescu", a redevenit un spaţiu al inspiraţiei artiştilor plastici. Două tablouri, înfăţişând lacul, cu celebrul pod proiectat şi realizat de inginerul italian Michele Zorio, pictate de Carmen Nicolau, readuc, în memoria multora dintre cei care le privesc, anii copilăriei, sau îndeamnă spre o scrutare mai atentă a acestui atât de îndrăgit loc de recreere al botoşănenilor.

Peisajul urban, este abordat şi în două lucrări, de mici dimensiuni, realizate de Florin Grosu, pe care îl aşteptam şi cu caricaturile care l-au făcut cunoscut şi apreciat în ultimii ani, gen la care sperăm să se întoarcă.

Deosebit de interesante, fie prin prisma temei abordate, fie a tehnicii în care sunt realizate sau a coloritului, sunt peisajele realizate de George Burlacu, Gheorghe Huivan, Liviu Şoptelea şi nu în ultimul rând de Florin Prodan.

Regăsim în pânzele pictate de George Burlacu şi Gheorghe Huivan imagini ale satului botoşănean de acum, în care tot mai multe case rămân goale, părăsite de cei care le-au locuit. Casele singuratice, îngrijite, dar fără nici o prezenţă omenească în jur, redate de cei doi artişti, precum şi culorile închise în care sunt pictate, în care domină verdele, maroul şi griul, întăresc senzaţia de tristeţe, pe care acestea le transmit. O nuanţă de optimism transpare din tabloul lui Gheorghe Huivan care înfăţişează un câmp cultivat, ondulat asemenea unui ştergar în bătaia vântului. Verdele câmpului, denotă prezenţa oamenilor, întărind speranţa în regenerarea satului românesc şi a celui botoşănean, desigur.

Două peisaje deosebite sub aspectul conceperii şi coloritului ne oferă Liviu Şoptelea. Ele aduc în prim plan un spaţiu arid, sugerând un promontoriu marin, cu copaci îndoiţi de vântul puternic. Pustietatea din jur şi înfrigurarea pe care copacii aflaţi în bătaia vântului o transmit, sunt estompate însă de modul în care pictorul organizează spaţiul şi foloseşte culorile, de ochiurile de albastru, în special, care dau pulsaţie peisajului şi-l animă. Prin aceste lucrări, Liviu Şoptelea îşi demonstrează încă odată talentul şi ne convinge de multiplele sale posibilităţi de exprimare plastică.

Florin Prodan reuşeşte şi de această dată să facă dovada faptului că este unul dintre cei mai buni pictori peisagişti români. Lucrările cu această tematică expuse în actualul Salon, realizate într-o evidentă manieră impresionistă, prezintă peisaje rurale, cu case izolate, rupte dintr-o lume care încă mai există, în care copacii, apa şi cerul îşi dau mâna, creând oaze de linişte şi calm desăvârşit. Lipsa oamenilor din imaginile surprinse, nu sugerează absenţa totală a acestora, culorile strălucitoare în care tablourile sunt realizate, fiind dovada vieţii care palpită dincolo de ceea ce ochiul poate percepe. Tablourile transmit privitorului o stare le linişte şi confort interior, mai mult decât necesar echilibrului psihic, tot mai greu de găsit în timpurile agitate pe care le trăim.

Aproape toţi pictorii incluşi în Salon, au ţinut să includă între pânzele expuse şi natură statică, îndeosebi flori. Remarcăm, dintre acestea, tablourile lui Florin Prodan, în care gracilitatea florilor, potenţată de nuanţele strălucitoare în care sunt redate, atrag ca un magnet atenţia privitorului, pe cele ale lui Marcel Alexa, în care florile proaspete, par a fi rupte chiar atunci din grădină, pe cele ale lui Aurel Azamfirei, în care florile graţioase, sunt scăldate în culorile calde ale toamnei, pe cele ale lui Liviu Şoptelea, care trimit spre frumoasele grădini ale Botoşanilor de altădată, pe cele ale lui Gheorghe Huivan, care, prin desen şi colorit amintesc de Constantin Piliuţă, pe cele ale lui Teodor Valenciuc, dătătoare de linişte, prin coloritul lor temperat, şi nu în ultimul rând pe cele pictate de Carmen Nicolau, care, ca şi Florin Prodan, ne reamintesc faptul că Botoşaniul nu este doar oraşul teilor ci şi al liliacului.

Dintre lucrările expuse, care nu se regăsesc între cele amintite mai sus, se impun a fi amintite cele în manieră impresionistă, semnate de Valeriu Gorgan. Sugerând, prin coloritul aprins şi prin tensiunea pe care o degajă o mişcare astrală, pe cale de a se produce, ele provoacă privitorul să –şi construiască, în imaginar, ceea ce va urma. Este o şansă, care valorificată oferă posibilitatea de a vedea în imaginea picturală nu numai ce ţi se imprimă pe retină ci şi ce se află dincolo de vizual.

Nu putem trece cu vederea lucrările lui Silviu Babii, în special pe cea care, prin amestecul de afişe, ziare şi fotografii, peste care este pictat un ceasornic, sugerează trecerea ireversibilă a timpului.

Printre tablourile redând peisaje, reţin atenţia şi cele ale pictorului sucevean Leonard Adrian Melisch. Lucrate în acril şi cuţit, acestea înfăţişează aspecte ale unor aşezări montane în timpul unei ruperi de nori, culorile întunecate din prim plan, făcând aproape simţită ploaia care se revarsă peste casele aşezărilor.

Aminteam de faptul că portretul este prezent doar în mică măsură între lucrările expuse. Un portret de femeie, semnat de Teodor Valenciuc şi portretul Regelui Mihai I al României, realizat de Valeriu Gorgan, sunt singurele lucrări cu această tematică prezente. Trebuie apreciat, în mod deosebit, gestul lui Valeriu Gorgan, ca un inspirat şi demn de reţinut omagiu, adus ultimului suveran al Regatului României.

Actualul Salon al artiştilor plastici botoşăneni cuprinde şi lucrări originale, prin concepţia şi maniera de realizare. Astfel, pictorul Aurelian Antal expune câteva tablouri realizate într-o tehnică personală, pe care a patentat-o în urmă cu mai mulţi ani, intitulată Antsol. Lucrările, de mici dimensiuni – cu subiecte legate de natură, mitologie sau istorie – sunt realizate pe foiţe de metal, peste care aplică reactivi chimici şi solvenţi organici, creând culorile prin intermediul reacţiilor chimice adiacente. Artistul nu foloseşte în realizarea lucrărilor culori dinainte fabricate, ci le fabrică el însuşi, prin intermediul unor procese pe care doar el le ştie. Tablourile sunt însoţite de texte adaptate imaginilor, autorul fiind şi un sensibil poet.

Original prin creaţiile sale este şi Victor Foca, autorul conceptului plastic „Marele tot". La baza creaţiei sale stă „punctul plastic armonic" şi rigla creşterii armonice, pe care, utilizându-le, abandonează figurativul în favoarea formelor geometrice, şi a „divinei proporţii". Lucrările sale, aflate la graniţa dintre pictură şi grafică, realizate pe calculator, tind să realizeze o reprezentare grafică a mişcării, imaginile realizate fiind memoria acestei mişcări. Cele două lucrări realizate după acest concept, expuse în cadrul Salonului de Victor Foca, demonstrează faptul că dialogul poate fi o alternativă la pictura tradiţională.

Salonului de Primăvară al pictorilor botoşăneni, poate fi considerat un eveniment cultural reuşit, reconfirmând calitatea de veritabil centru cultural al Botoşanilor şi dincolo de orice concluzii se vor trage în urma sa, el este un câştig atât pentru cei care au expus cât şi pentru iubitorii de artă care i-au trecut pragul, sau o vor face până la închiderea sa.

-&-

Un regal de sculptură la Botoşani: Expoziţia personală de sculptură „După 30 de ani – Ioan Zobu"

26 mart. 2018

Deşi suntem de abia în luna martie, îndrăznesc să afirm, că expoziţia sculptorului Ioan Zobu, găzduită de Galeriile de Artă „ Ştefan Luchian" din Botoşani, poate fi considerată, cel mai important eveniment expoziţional organizat în acest spaţiu, de-a lungul anului pe care-l vom parcurge. Este, un adevărat regal de artă, o realizare artistică de necomparat cu altele având această tematică organizate la Botoşani şi, cred, greu de depăşit curând.

Sunt convins de acest fapt, din cel puţin două motive: ea marchează reîntoarcerea neaşteptată, a artistului, după 30 de ani de pauză totală, în viaţa culturală a oraşului, cu lucrări senzaţionale, care nu mai amintesc nimic de creaţia sa anterioară şi este, cea mai amplă expoziţie personală de sculptură, organizată vreodată, la Galeriile de Artă „Ştefan Luchian".

Ioan Zobu este un nume cunoscut amatorilor de artă din Botoşani, de peste patru decenii. Absolvent al Şcolii Populare de Artă, prezent cu sculpturi în lemn în cadrul a numeroase expoziţii de grup, organizate la Botoşani între anii 1974-1988, de mai multe ori premiat în cadrul Festivalului Naţional „Cântarea Romaniei", el avea toate perspectivele de a se realiza ca un veritabil sculptor.

Surprinzător pentru lumea artistică botoşăneană, din anul 1988, artistul a decis să pună capăt prezenţei sale în sălile de expoziţii, luându-şi libertatea de a medita asupra sensului creaţiei sale, departe de orice influenţă venită din afară. Sculptura figurativă care-l consacrase, nu l-a mai satisfăcut, ideea că trebuia să se subordoneze unor cerinţe i-a apărut insuportabilă şi atunci s-a hotărât să-şi caute un alt drum. Motivându-şi decizia, sculptorul declara: „ Pentru creaţie, îmi trebuie libertate şi neîngrădire, să fac ce simt, ce-mi place mai mult, să nu pierd ideea aşteptând păreri sau aprobări de la altcineva, pentru că nimeni nu cunoaşte şi nu ştie mai bine decât mine, cât de intensă şi de diferită este trăirea mea. Prin urmare, eu trebuie să aleg modul în care scot la lumină partea nevăzută a ceea ce fierbe în interiorul meu".

Desigur, găsirea unei căi care să răspundă îndemnurilor şi trăirilor sale interioare, care să nu semene cu cele urmate de alţi sculptori şi să-l singularizeze, nu a fost uşor de găsit. Să renunţi la viaţa artistică, la bucuria vernisajelor, la notorietate pe care arta ţi-o oferă, este o decizie pe care nu mulţi o pot lua. Ioan Zobu a avut puterea acestui fapt, iar în zilele, lunile, anii de dialog cu sine însuşi, a fost, fără îndoială iluminat. E de crezut faptul că, o putere divină l-a înarmat cu răbdare şi i-a arătat, în final, calea pe care trebuia s-o urmeze, pentru a-şi îndeplini visul. Doar aşa se pot explica cele trei decenii de „exil" autoimpus din lumea artelor pe care a avut determinarea de a le trece şi creaţiile senzaţionale pe care ni le prezintă în expoziţia de faţă.

Sculptorul a abandonat figurativul în favoarea non figurativului, lăsând ca în locul imaginii explicite, să vorbească sugestia. A simţit că poate face acest lucru, pentru că dintotdeauna a avut o relaţie specială cu materia primă a creaţiilor sale – lemnul. În mâinile sale, lemnul se lasă prelucrat, aşa cum lutul se lasă modelat de mâinile olarului, gândul şi materia conlucrând la crearea unor sculpturi pe cât de graţioase, pe atât de încărcate de simboluri. Referindu-se la acest fapt, artistul afirma: „Nu te învaţă nimeni cum să simţi pulsul lemnului, căldura şi chemarea lui, aceste lucruri le simţi, ori nu. Ating lemnul, e cald, e blând, e scump, îi simt vibraţia şi viaţa din el, se lasă în mâinile mele cu încredere şi bucurie, pentru a rămâne cu mine mereu, în

forma pe care simt că poate să-i asigure o viaţă cât mai lungă, iubit de cei care-l vor privi şi vor înţelege mesajul".

Creaţiile lui Ioan Zobu dovedesc din plin adevărul acestor confesiuni, faptul că întotdeauna pleacă de la datele materiei, în speţă lemnul, pe care-l simte în palmele sale, îi caută duhul interior, îl ascultă şi lucrează în spiritul acestuia. În mâinile sale, lemnul se lasă prelucrat până aproape de dematerializare, consimţind ca noua înfăţişare sub care urmează să se arăta lumii, să fie aidoma cu cea imaginată de artist. De aceea sculpturile au o excepţională gracilitate şi expresivitate.

Sculpturile lui Ioan Zobu se detaşează de creaţiile similare ale altor artişti, prin puterea lor de sugestie. Multe dintre ele reprezintă siluete feminine, de la fetiţa inocentă la tânăra îndrăgostită sau femeia matură, în ipostaze care surprind puternice trăiri şi sentimente interioare: inocenţa copilăriei, bucuria, aleanul, tristeţea, extazul, disperarea sau furia, modul în care sculptorul le-a realizat, făcând aproape inutilă nominalizarea fiecăreia dintre ele. „Alint", „Bob de rouă", „Euforia", „Abandon", „Vis", „Instinct", „Resemnare", „Zefir" sau „Prada", sunt doar câteva dintre acestea.

Excepţionale, prin expresivitatea lor şi prin detaliile care le fac recognoscibile: privirea, zâmbetul sau accesorii vestimentare, sunt sculpturile inspirate din religie – „Ioan", istoria românilor – „Dac" „Domniţă", „Erou", „Războinic", sau cea universală – „Hamlet" şi „Rasputin". La fel de inspirate, din aceleaşi motive, mi se par sculpturile intitulate „Înţeleptul", „Africa" sau „Gaudeamus".

Trebuie apreciat şi subliniat faptul că fiecare lucrare are personalitate, sculptorul reflectând asupra fiecărui detaliu, preocuparea de găsirea a soluţiilor optime pentru ca lumina să le poată pune în valoare, fiind evidentă.

Creaţiile sculptorului Ioan Zobu, prin concepţia lor modernă, prin originalitate, impecabilă realizare artistică şi prin mesaj, puse în evidenţă în expoziţia de la Galeriile de Artă „Ştefan Luchian", sunt un elogiu adus omului, binelui şi frumosului, o dovadă nerostită că ne aflăm în faţa unui artist neliniştit în aflarea rosturilor lumii şi a minunilor ei, hotărât să-i dăruiască un sens şi prin intermediul artei sale.

Cred că expoziţia cu care Ioan Zobu revine în atenţia iubitorilor de artă, după 30 de ani, va constitui momentul definitivei consacrări a acestui excepţional artist şi sper ca în curând, creaţiile sale să ajungă în cele mai cunoscute galerii de artă din ţară.

Nu pot încheia aceste succinte consideraţii asupra expoziţiei personale a sculptorului Ioan Zobu, fără a aprecia modul impecabil în care a gândit-o şi a realizat-o. Pentru că sculpturile sunt de mici dimensiuni, fiecare dintre ele a fost fixată pe un soclu, pe simezele galeriei, fiind expuse, spre o mai bună receptare a lucrărilor şi imaginile fotografice ale acestora. Imaginea de ansamblu a expoziţiei este impecabilă şi sunt convins, că aşa cum arată, poate fi expusă în cele mai renumite galerii de artă din ţară şi nu numai.

-&-

Noi, botoşănenii, ce-i mai luăm lui Eminescu?

14 aug. 2018

În urmă cu câteva luni, într-un articol publicat în revista "Luceafărul", mă întrebam dacă sfinţii fără aureolă, din biserica " Sfinţii arhangheli Mihail şi Gavriil"din Ipoteşti, construită în memoria lui Mihai Eminescu, vor fi alungaţi din locul în care, de mai bine de şapte decenii, au fost pictaţi de Petru Remus Troteanu, unul dintre renumiţii pictori români, ai primei jumătăţi a secolului al XX-lea. Întrebarea mea, era motivată de faptul că în presa botoşăneană, apăruseră ştiri şi imagini, care demonstrau faptul că, în contextul lucrărilor de restaurare a bisericii, se îndepărta şi pictura originală.

Chestionat de jurnalişti, domnul Dănuţ Huţu, directorul Direcţiei Pentru Cultură a Judeţului Botoşani, a afirmat că a fost solicitată părerea unui reputat specialist în domeniul restaurării picturii bisericeşti, răspunsul oferit de acesta, referindu-se însă, doar la nimburile negre ale sfinţilor, care nu ar fi fost definitivate de Petru Remus Troteanu, în sensul că nu a aplicat pe acestea o foiţă de aur. Am dedus, prin urmare, că expertiza nu a privit întrega pictură din biserică, ci doar nimburile negre ale sfinţilor, neconforme cu iconografia ortodoxă şi, prin urmare, răşluirea picturii avea ca scop, înlocuirea acesteia, cu una asemănătoare tuturor celorlalte lăcaşuri de cult.

De la publicarea articolului la care am făcut trimitere, lucrările de restaurare au continuat, ca şi îndepărtarea picturii desigur, în acest moment biserica fiind gata pentru a fi repictată. Va deveni, peste nu prea multă vreme un lăcaş de cult, a cărui importanţă, va mai consta doar în faptul că a fost construit la iniţiativa unora dintre marile personalităţi ale României interbelice (Nicolae Iorga, Cezar Petrescu, Mihail Sadoveanu etc.) şi cu contribuţia bănească a mii de români, care au răspuns apelului de subscripţie naţională lansat de ziarul "Neamul Românesc". Lipsa sfinţilor cu nimburi negre, cunoscuţi în toată lumea, va scoate din Biserica "Sfinţii arhangheli Mihail şi Gavriil" din sfera de interes a vizitatorilor şi, în mod cert, va scădea importanţa Memorialului de la Ipoteşti

Mă întreb, de ce nu s-a restaurat pictura, ci s-a preferat înlăturarea acesteia. Oare, nu merita ca Poetului Naţional să i se păstreze biserica pe care Românii i-au dedicat-o, aşa cum ea a fost construită şi pictată. Faptul că, ea nu figurează pe Lista Monumentelor Istorice, nu înseamnă că poate fi considerată ca o oarecare biserică şi că asupra ei se pot face orice intervenţii. Nu este monument istoric, dar întruneşte toate datele pentru a avea această calitate: este unicul lăcaş de cult din România dedicat unui poet, este un bun naţional pentru că a fost construită, în cea mai mare parte, cu bani colectaţi prin subscripţie naţională, iar sfinţii pictaţi cu nimburi negre, o făceau unică în lumea ortodoxă. Mai mult decât atât, biserica a fost sfinţită, cu iconografia realizată de pictorul Petru Remus Troteanu, la data de 22 septembrie 1940, de Irineu Mihălcescu, Mitropolitul Moldovei şi Sucevei şi de atunci, până acum, nimeni nu a contestat caracterul ieşit din comun al picturii.

Revenind la supoziţia că pictura contrazicea uzanţele iconografiei ortodoxe, ne punem totuşi întrebarea – de ce nu s-a acceptat, ca şi până acum, excepţia de la regulă, menţinându-se pictura originală, ţinând cont de faptul că biserica este dedicată unei personalităţi nepereche a neamului românesc. Excepţii s-au mai făcut şi se fac şi acum – cea mai recentă este înmormântarea marelui taragotist Dumitru Fărcaş în grădina casei părinteşti şi nu într-un cimitir, aşa prevede legea cimitirelor. La Botoşani, nu se putea gândi şi motiva aşa?

Acum, desigur, nu mai este nimic de făcut. Ne întrebăm, totuşi, dacă, după lansarea ipotezei că lacul cu nuferi de la Ipoteşti ar fi Iazul Loieşti de la Cucorăni şi după golirea bisericii din incinta Memorialului de cel mai important element care o lega de Eminescu, sfinţii cu nimburi negre, noi, botoşănenii, ce-i mai luăm Poetului?

-&-

Mihai Matei – „A coborât un dac de pe Columnă”

28 aug. 2018

A apărut recent, la Editura „Quadrat” din Botoşani, cartea profesorului Mihai Matei „A coborât un dac de pe Columnă”. Titlul, ţinând cont de faptul că autorul este cunoscut ca unul dintre cei mai cunoscuţi profesori de istorie ai oraşului, ar putea sugera că avem de a face cu o carte cu subiect istoric. Adevărul este undeva, la mijloc. Ea este şi nu este o carte cu acest subiect, pentru că, în cele două părţi ale sale, alături de informaţii cu subiect istoric, privind cu precădere Italia, autorul a inclus referinţe la evenimente din ultimul an care i- a precedat apariţia, al căror erou, martor sau iniţiator a fost.

Aşa cum sugerează titlul cărţii, prima parte a acesteia se referă la Italia, ţară pe care, surprinzător, autorul şi soţia sa au vizitat-o pentru prima oară deabia în primăvara anului 2017, la invitaţia nepoatei lor Mihaela Chelaru, rezidentă de mai mulţi ani în această ţară şi a prietenului acesteia, inginerul Marco Capponi.

Fără graba excursiilor obişnuite, în care presiunea timpului nu-ţi permite decât observarea fugară a obiectivelor incluse în program şi fotografierea acestora, însoţiţi de amfitrionii lor, buni cunoscători ai Italiei şi a nepreţuitelor vestigii istorice ale acesteia, autorul a putut parcurge la pas, locurile în care a fost condus şi consemna, amănunte pe care le-a adăugat descrierilor făcute.

Oricine vizitează Italia, cu atât mai mult un profesor de istorie, nu poate să nu includă în itinerarul stabilit, marea metropolă care este oraşul Roma. Prin urmare, vizitarea celebrului oraş, nu putea să lipsească dintre cele pe care profesorul Mihai Matei a dorit să le cunoască.

Din nenumăratele obiective turistice pe care oraşul le oferă, autorul s-a oprit asupra câtorva, care, desigur l-au impresionat în mod deosebit, şi asupra cărora face succinte comentarii: Cetatea Vaticanului, Castelul Sant Angelo şi podul cu acelaşi nume, Piaţa Navona cu celebra Fontana dei Quatro Fiumi, monumentul închinat regelui Victor Emanuel al II-lea, Colosseumul şi nu în ultimul rând Panteonul. Reţinem, dintre comentariile care însoţesc descrierile monumentelor vizitate, referinţele la Badea Cârţan, român transilvănean, care, în anul 1878, a mers pe jos, până la Roma, pentru a vedea cu ochii săi, Columna Traiană. Un amănunt mai puţin ştiut, pe care autorul cărţii îl consemnează, este faptul că, celebrul cioban român, epuizat de drum, ajuns lângă Columnă, a adormit lângă aceasta, presa italiană consemnând acest amănunt sub titlul „Un dac a coborât de pe Columnă”.

O parte semnificativă a cărţii, este dedicată provinciei Toscana, al cărei centru administrativ este oraşul Florenţa, unul dintre cele mai importante centre ale Renaşterii.

Ca şi la Roma, autorul a avut privilegiu de a fi condus de amfitrionii săi, la cele mai importante obiective istorice ale oraşului: Coridorul Vasari, de-a lungul căruia sunt expuse 1000 de tablouri datând din secolele XVII – XVIII, precum şi cea mai mare galerie de autoportrete din lume, între care cele semnate de Rubens, Bernini, Corot, Ingres şi Delacroix, Palazzio Vechio, Grădinile Boboli, datând din secolul al XVI-lea, a căror intrare este străjuită de statuile a doi prizonieri daci, Instituto Statale D’Arte, „Sala celor 500”, sala de întâlnire a Marelui Consiliu al Republicii şi desigur Domul sau Santa Maria del Fiore, celebră bijuterie

arhitectonică a Renaşterii, a cărei cupolă a fost construită după planurile renumitului arhitect renascentist Filippo Brunelleschi.

Aflat în apropierea unor obiective turistice intens vizitate de turiştii de pretutindeni, autorul cărţii nu putea ocoli Casa Memorială Luciano Pavarotti, din Modena, şi Castelul Canossa, intrat în istorie din vremea luptelor dintre Imperiu şi papalitate pentru dominaţia lumii, începute în secolul al XI-lea. În acest castel, în anul 1077, împăratul german Henric al IV-lea, a obţinut, după o penitenţă de trei zile, ridicarea excomunicării pronunţate de papa Grigore al VII-lea. Oprindu-se la acest celebru castel, autorul consemnează o serie de amănunte, demne de ştiut de cei care-l vizitează, referitoare la Matilda di Canossa, proprietara castelului, contesă, ducesă, marchiză şi vicereginа a Italiei, una dintre cele mai importante personaje ale Evului Mediu european.

Autorul cărţii, încheie periplul turistic italian cu descrierea oraşului Reggio Emilia, unde locuiesc nepoata sa şi prietenul acesteia, un oraş frumos, cu un centru istoric impecabil conservat, dar şi cu întinse zone cu arhitectura modernă, între care remarcă Gara Medopana şi cele două poduri proiectate de celebrul arhitect spaniol Santiago Calatrava.

Turistul Mihai Matei nu putea să nu fie însoţit de profesorul de istorie, aşa încât, nu este surprinzător faptul că, încheierea impresiilor despre cele văzute, este făcută de un excurs în istoria Italiei, din antichitate până în actualitatea imediată, extrem de folositor oricărui vizitator al acestei ţări şi nu în ultimul rând cititorilor cărţii.

Oglindă a întâmplărilor care i-au marcat viaţa în anul care a precedat apariţia acestei cărţi, din cuprinsul ei nu puteau lipsi impresiile din ultima vizită făcută, ca întotdeauna, cu soţia, în SUA, unde de mulţi ani locuieşte fiul cel mare al familiei, medicul Emil Matei împreună cu soţia şi cei doi copii ai acestora.

Despre vizitele făcute în SUA, autorul cărţii a scris şi în anii din urmă. Acum, din cele văzute în perioada cuprinsă între 2 octombrie – 19 noiembrie 2017, cât a stat pe pământ american, autorul ne prezintă impresiile din Florida – Fort Lauderdale, localitate supranumită „Veneţia Americii”, din oraşele Miramar, Boca Raton şi Davie, vizitate în compania unor prieteni de familie. Cele relatate oferă imaginea unei ţări prospere şi civilizate, marcată, ca şi altele de dezastre naturale şi tragedii umane, pe care, cu determinare şi promptitudine reuşeşte să le depăşească, oferind locuitorilor săi sentimentul de securitate şi încredere în ziua de mâine.

Ultima parte a cărţii, prezintă un moment important din activitatea istoricului Mihai Matei, lansarea cărţii „Brăeşti -100 de ani de istorie” şi o scurtă evocare a istoricului Colegiului Naţional „Mihai Eminescu”, al cărui profesor a fost, la împlinirea a 130 de ani de la înfiinţare.

Lansarea cărţii „Brăeşti – 100 de ani de istorie”, asupra căreia a lucrat o îndelungă perioadă, a avut loc, în ziua de 11 noiembrie 2017, la Hotelul „Rareş” din Botoşani, în prezenţa unui numeros public, evenimentul reeditându-se pe data de 8 decembrie, la Căminul Cultural din localitatea Brăeşti. Cartea s-a bucurat de unanima apreciere a celor prezenţi, autorul primind laude pentru determinarea cu care a dus la bun sfârşit un proiect care înscrie Brăeştii între puţinele localităţi care omagiază Centenarul Marii Uniri, pentru datele inedite, referitoare la întâmplările petrecute în Brăeşti în ultima sută de ani şi pentru contribuţia adusă, prin această lucrare, la istoricul judeţului Botoşani.

Legat de învăţământul botoşănean, pe care, ca inspector general al Inspectoratului Judeţean de Învăţământ l-a condus o îndelungată perioadă, şi în mod deosebit de Colegiul Naţional „Mihai Eminescu”, profesorul Mihai Matei nu putea trece peste un eveniment, care ar fi meritat să fie marcat în mod deosebit – împlinirea, la 1 septembrie, 2017, a 130 de ani de la înfiinţare Externatului Secundar de Fete, devenit, în urma a numeroase transformări în timp, Colegiul Naţional de astăzi.

Cu regretul că un asemenea eveniment nu a fost marcat, autorul face o scurtă prezentare a etapelor parcurse în cei 130 de ani de la statutul de Şcoală Secundară la cel de Colegiu Naţional, şi trece în revistă scrierile profesorilor acestei prestigioase unităţi de învăţământ, privind trecutul şi prezentul acesteia şi nu numai (Maria Croitoru, Cezar Vasilescu, Petrea Curcă, Nicolae Brădăţan şi Cristina Chiriac). Reţinem, din cele scrise de autorul cărţii în această scurtă evocare a istoricului şcolii, îndemnul pe care-l adresează profesorilor şi elevilor, de a aduna, scrie şi publica tot ce priveşte în mod semnificativ şcoala: „Revistele şcolare cu apariţie constantă, unele mici monografii întocmite de catedre, lansarea de cărţi făcute de foşti profesori, creaţii ale elevilor şi foştilor elevi, poeţi, eseişti, epigrame, desene etc. trebuie adunate şi păstrate, acestea devenind cu timpul surse suplimentare de documentare pentru cei ce vor continua să scrie istoria contemporană a vieţii Colegiului. Fiecare profesor, titular are datoria să lase în urmă amintiri demne de consemnat.” Ceea ce a făcut şi face profesorul Mihai Matei, constituie un îndemn şi o datorie a celor care sunt legaţi de Colegiul Naţional „Mihai Eminescu”.

Nu putem încheia aceste succinte consideraţii asupra cărţii profesorului Mihai Matei, fără a aprecia bogata ilustraţie fotografică şi desigur, fără a-l felicita pentru această nouă realizare şi a-l asigura că aşteptăm cu interes, viitoarea sa carte.

-&-

Gheorghe Burac "Vlăsineşti un crâmpei din România eroică"

18 sept. 2018

A apărut recent, la Editura "Arena Cărţii", cartea "Vlăsineşti un crâmpei din România eroică", scrisă de profesorul Gheorghe Burac, unul dintre intelectualii de frunte ai judeţului Botoşani.

Fiu al satului Vlăsineşti, azi centru al comunei cu acelaşi nume, la o vârstă la care mulţi alţii au încetat orice activitate intelectuală, profesorul Gheorghe Burac continuă să fie activ şi să reprezinte un reper de neconfundat al vieţii spirituale a localităţii. Dovada o face şi această ultimă carte pe care a scris-o, din dorinţa de a demonstra, ca în multe alte rânduri, că vlăsineştenii au fost întotdeauna în rând cu Ţara, şi o fac şi acum, când sărbătorim un secol de la Marea Unire.

În cele şase capitol ale sale, cartea prezintă participarea vlăsineştenilor la cele mai importante evenimente carea au marcat istoria României, de la Războiul pentru Independenţă până la Revoluţia Anticomunistă din decembrie 1989, marcând contribuţia şi jertfele acestora, pentru independenţă, unitate naţională, democraţie şi progres, precum şi pe urmaşii lor, care au făcut din Vlăsineşti o localitate emblematică a judeţului.

Primele cinci capitole ale cărţii, extrem de bine documentate, se referă la participarea militară a vlăsineştenilor la Războiul pentru Independenţă, cele două conflagraţii mondiale şi la Revoluţia Anticomunistă din decembrie 1989, aducând în faţa cititorilor numele combatanţilor din aceste confruntări, unităţile militare din care au făcut parte şi distincţiile primite pentru faptele de arme în care s-au remarcat. Locuitorii comunei, se pot mândri cu faptul că înaintaşii lor au făcut parte din structuri militare intrate în istorie, precum eroicul Regiment 16 Dorobanţi Botoşani, care s-a acoperit de glorie în luptele pentru cucerirea cetăţii Griviţa, din august-septembrie 1877, din Regimentul 8 Vânători, condus de colonelul Gorski, care la Oituz, în iarna anului 1916 şi în primăvara anului următor, a luptat eroic, reuşind să împiedice intrarea inamicului în Moldova şi din regimentele botoşănene 37 Infanterie şi 8 Cavalerie, care, în vara anului 1941, au participat la eliberarea Basarabiei. Acelaşi sentiment, dublat de compasiune, îl generează şi faptul că doborârea comunismului, în decembrie 1989 s-a făcut şi cu contribuţia lor, doi fii ai comunei, sublocotenenţii post-mortem, Dumitru Merticaru şi Marcel P. Stoiciuc, peirzându-şi viaţa în evenimentele care au marcat înlăturarea totalitarismului şi instaurarea democraţiei în România.

Autorul cărţii, minuţios în documentarea asupra celor relatate, ne oferă şi dovada respectului şi recunoştinţei locuitorilor comunei pentru eroii săi: imaginile Obeliscului "Vlăsineşti 500", inaugurat în anul 1996, pe ale cărui feţe sunt gravate numele celor căzuţi la datorie în cele două războaie mondiale şi Troiţei comemorative închinată eroilor căzuţi în Revoluţia Anticomunistă din Decembrie 1989, precum şi cele câteva repere asupra activităţii Subfilialei Vlăsineşti a Asociaţiei Naţionale "Cultul Eroilor".

Ultimul capitol al cărţii, cel căruia i-a fost rezervat cel mai mare spaţiu, prezintă personalităţile reprezentative ale comunei din trecut şi de acum, surprinzător de numeroase, care de-a lungul timpului, s-au remarcat în diverse domenii – administrativ, economic, didactic, ştiinţific, cultural, militar, juridic etc. unele dintre acestea intrate în dicţionare: preotul cărturar Constantin Ciocoiu, scriitorul Dumitru Corbea, profesorul şi publicistul Gheorghe Nădejde, învăţătorii Ioan S. Trufin şi Alexandru Faliboga, profesorii universitari acad. Victor Axinciuc, Constantin Burac şi Ligia Trufin-Stoica, doctorul în ştiinţe filologice Ramona Trufin – Bucur, profesorii Gheorghe Burac şi Haralambie Holic, inginerul şi eminescologul Neculai Iosub, jurnalistul Ioan Macsiniuc precum şi oamenii de afaceri Gheorghe Portariuc şi Dumitru Solomonescu.

Reţinem dintre cele peste 170 de nume consemnate în cartea profesorului Gheorghe Burac şi pe cele ale senatorului Lucian Trufin, fost primar al comunei, căruia i se datorează multe dintre realizările Vlăsineştilor din ultimii ani şi a tânărului primar Andrei Boariu, a cărui stăruinţă şi implicare au fost decisive în apariţia acesteia, în anul Centenarului.

Deosebit de documentată, cu o bogată ilustraţie, scrisă cu adâncă simţire şi un uşor de remarcat sentiment de dragoste şi admiraţie faţă de tot ce înseamnă trecutul şi prezentul Vlăsineştilor, cartea profesorului Gheorghe Burac reprezintă un model de ceea ce însemnă ataşament pentru locurile natale, fapt demonstrate de eminentul profesor în toate scrierile dedicate Vlăsineştilor, în activitatea sa didactică şi în cea de cetăţean al comunei.

Constituindu-se într-un admirabil exemplu de respect pentru Centenarul Marii Uniri, cartea "Vlăsineşti un crâmpei din România eroică" se înscrie printre puţinele fapte care marchează, cel puţin în judeţul Botoşani, acest magnific moment din viaţa naţiunii române, motiv pentru care, autorul ei şi toţi cei care i-au făcut posibilă apariţia, merită deplină apreciere.

-&-

Cartea botoşăneană. Ovidiu Chelaru: „Nemuritorii – scriitori de seamă botoşăneni”

3 oct. 2018

Cartea „Nemuritorii – scriitori de seamă botoşăneni”, recent apărută la Editura „Agata” din Botoşani, pe care scriitorul Ovidiu Chelaru ne-o propune spre lectură, este un original dicţionar literar, în care sunt cuprinse un număr de 21 de personalităţi botoşănene. Numitorul comun al acestora îl constituie prezenţa activă în viaţa culturală a judeţului, în varii domenii de activitate şi preocuparea pentru scris, toţi fiind semnatari ai unor lucrări literare, istorice, monografice, memorialistice, articole şi studii ştiinţifice etc.

Titlul cărţii, a fost ales de autor pe considerentul că personalităţile asupra cărora s-a oprit, sunt printre cele care s-au remarcat în mod deosebit, prin activitatea lor, în menţinerea Botoşanilor, ţinutul care a dat ţării pe Eminescu, Iorga, Enescu şi Luchian, între centrele culturale ale României. „In acest context – a ţinut să noteze autorul în preambulul cărţii – urmaşii şi discipolii acestora, păstrând proporţiile de valoare şi iluminare, prin bunăvoinţă, perseverenţă şi talent, la rândul lor, se străduiesc a deveni nemuritori, în micro-cosmosul în care au trudit şi trăit cele mai frumoase şi fecunde clipe din viaţă”.

Rod al unei laborioase activităţi de documentare, cartea consemnează cele mai importante date ale vieţii şi activităţii personalităţilor prezentate, autorul ţinând să sublinieze statornicia acestora în locurile de care s-au legat, strădania de le face cunoscută istoria şi tradiţiile şi de a contribui la ridicarea lor culturală şi economică, cu eforturi şi strădanii pentru care nu au cerut nimănui vreo recompensă. Remarcăm, din acest punct de vedere pe profesorii Mihai Matei, Gheorghe Burac, Gică Manole şi Georgică Manole, jurnalistul Traian Apetrei, poetul şi eminescologul Lucia Olaru Nenati, poetul Dorel Mihai Gaftoneanu şi fără a epuiza lista, pe Ion Istrate, directorul Editurii „Agata” din Botoşani.

Cartea de faţă reţine atenţia prin maniera în care autorul a elaborat-o. Acesta nu s-a mărginit doar la prezentarea personalităţilor asupra cărora s-a oprit, ci a marcat şi legăturile pe care le-a avut cu acestea, unele de decenii – ca în cazul inginerilor Simon Glasberg şi Gheorghe Cristescu – altele din ultimii ani, când a şi-a început activitatea scriitoricească – Ion Istrate, profesorul Teodor Epure, Lucia Olaru Nenati, Constantin Adam şi Gheorghe Median. In mod special atrag atenţia referirile pe care unii dintre aceştia le-au făcut la cărţile scrise de Ovidiu Chelaru, în prefeţele acestora, în articole publicate în Revista „Luceafărul” sau la lansările de carte. Redăm, pentru frumuseţea şi adevărul lor, câteva rânduri din alocuţiunea poetului Dumitru Ţiganiuc, la lansarea cărţii „Sfinte straie”, în ziua de 19 martie 2010, de la Teatrul „Mihai Eminescu”: „ Domnul Ovidiu Chelaru îşi expune cărţile sale printr-un cântec al sufletului său, destul de trepidant, legat de lumea în care trăieşte şi poate prea apăsat de trecerea vieţii către bătrâneţe. Viaţa este ca un fulger. Cărţile d-lui Ovidiu Chelaru nu sunt un obstacol. Eu cred cu tărie, că cel mai frumos lucru ce poate să facă un om la vârsta senectuţii, aşa cum o face dl. Chelaru, este să se apuce de scris şi să scrie în felul său, aşa cum curge şi ţâşneşte dintr-o arteziană în fiecare zi, din sufletul lui foarte tânăr, în raport cu vârsta”. În încheierea celor spuse, poetul Dumitru Tiganiuc îşi exprima convingerea că „… domnul Ovidiu Chelaru îşi va vedea în continuare de cărţile sale şi că nu se va abate niciodată de la poezie şi în genere ne va arăta mereu adevăratul său suflet, destul de adânc, cu care îşi scrie poemele”.

Confirmând speranţele poetului Dumitru Tiganiuc, Ovidiu Chelaru a continuat să scrie şi o face şi acum, dovada fiind inspiratele versuri dedicate fiecăruia dintre cei prezentaţi în carte.

Prin conţinutul şi modul în care a fost concepută, cartea de faţă constituie o realizare scriitoricească demnă de admiraţie, autorul ei Ovidiu Chelaru confirmând, încă odată că puterea de creaţie nu are legătură cu vârsta şi lăsându-ne să sperăm că ne va surprinde şi în anii viitori cu noi şi inspirate creaţii literare.

-&-

Constantin Adam, „Spectacolul spectacolelor teatrului din Botoşani”

26 nov. 2018

Manifestările dedicate împlinirii a şase decenii de la inaugurarea oficială, ca instituţie de stat a Teatrului „Mihai Eminescu”, desfăşurate în luna octombrie a acestui an, au inclus, între multe alte puncte de mare interes şi lansarea unui volum dedicat evenimentelor teatrale care i-au marcat existenţa în perioada mai sus menţionată. Intitulată „Spectacolul spectacolelor teatrului din Botoşani”, cartea, semnată de Constantin Adam, se constituie într-o inspirată şi necesară continuare a remarcabilei istorii a teatrului botoşănean, publicată cu câţiva ani în urmă de Ştefan Cervatiuc permiţând celor interesaţi să cunoască evoluţia integrală a vieţii teatrale botoşănene din anul 1838 când a avut loc la Botoşani prima reprezentaţie de teatru în limba română până acum.

Volumul, apărut în condiţii grafice deosebite la Editura „ Quadrat” se deosebeşte de toate celelalte scrieri de până acum privind teatrul românesc, prin modul original în care a fost conceput şi realizat. Autorul nu a mers pe căi bătătorite, rezumându-se să facă o istorie a instituţiei, ci a ales ca modalitate de prezentare a evoluţiei acesteia, consemnarea evenimentelor fiecărei stagiuni, din anul 1958 până în anul 2018, cu tot ceea ce le definesc: spectacolele prezentate, distribuţia acestora, regia, data premierei, numărul de spectacole jucate la sediu sau în diverse localităţi din ţară sau de peste hotare şi acolo unde este cazul, numele actorilor care au preluat rolurile unora dintre titularii spectacolelor, care, din varii motive, nu au mai putut să facă parte din distribuţie, precum şi opiniile presei relative la activitatea teatrală botoşăneană. Nu a omis şi bine a făcut, să amintească numele celor care au condus destinele instituţiei, de la primul director, Ilarie Curecheanu, până la Traian Apetrei, cel care deţine acum funcţia de director.

Un asemenea proiect a presupus un imens volum de muncă, şi probabil că nu ar fi fost realizat, dacă autorul său nu ar fi un om care şi-a dedicat aproape întreaga viaţă teatrului botoşănean, ca regizor de scenă, actor sau documentarist şi dincolo de toate acestea, un împătimit bibliofil, colecţionar de documente şi cărţi rare. Această ultimă calitate, dublată de un indiscutabil talent literar, i-au permis realizarea volumului de faţă, o carte care ar trebui să devină un model de urmat pentru toate teatrele din ţară. Nu este lipsit de importanţă faptul că preocuparea pentru istoria teatrului botoşănean a autorului volumului mai sus amintit nu este de dată recentă, Constantin Adam fiind autorul unui album apărut în anul 2003, intitulat „Teatrul de stat „Mihai Eminescu” Botoşani – 45 de ani de la înfiinţare”.

Din paginile cărţii, iubitorii teatrului vor afla, unii poate cu surprindere, faptul că la un an după inaugurare, Teatrului „Mihai Eminescu” i-au fost repartizaţi aproape toţi absolvenţii promoţiei 1959 a Institutului de Teatru „I. L. Caragiale” din Bucureşti, între care Ion Dichiseanu, Margareta Pogonat, Cornel Revent, Adela Mărculescu şi Constantin Băltăreţu iar în anii următori, au făcut parte din colectivul instituţiei mulţi alţi actori, deveniţi, ca şi cei amintiţi mai sus, nume sonore ale teatrului românesc: Sergiu Tudose, Stelian Preda, Alexandrina Halic sau Dan Puric. Acestora li se adaugă actorii din trupa permanentă a teatrului, de la Silvia Brădescu, Elena Ligi, Jan Apostoliu, Boris Perevoznic, Constantin Măru, Doru Buzea până la Marius Rogojinschi, Cezar Amitroaie, Bogdan Muncaciu, Daniela Bucataru şi Gina Pătraşcu-Zamfirache, pentru a enumera, aleatoriu, o mică parte dintre aceştia, rămaşi în inimile spectatorilor pentru talentul şi dăruirea puse în slujba artei spectacolului.

Parcurgerea paginilor cărţii, oferă cititorilor şi posibilitatea de a remarca prestigiul de care s-a bucurat, de la începuturile sale, Teatrul „Mihai Eminescu”, un argument în acest sens constituindu-l regizorii de mare valoare, care au montat piese pe scena acestuia: Paul Sireteanu, Al. Finţi, Ion Şahighian, Val Mugur, Sorana Coroamă, Zoe Anghel – Stanca, Ion Olteanu, Constantin Dinischiotu, Alexandru Vasilache, sau mai tânărul şi talentatul Erwin Şimşenson.

Conştient de faptul că prezentarea spectacolelor fiecărei stagiuni nu oferă imaginea completă a acesteia, autorul a inclus în volum, opiniile unor ziarişti din presa centrală sau judeţeană, scriitori sau critici de teatru, relative la opţiunile repertoriale, la calitatea spectacolelor şi desigur la prestaţiile actorilor. Se impune a fi reţinuţi dintre aceştia, poetul Marin Sorescu, scriitorii Sergiu Adam şi George Genoiu, criticii teatrali Valentin Silvestru şi Margareta Bărbuţă, dramaturgul Matei Vişniec şi nu în ultimul botoşănenii Silvestru Ailenei, Mircea Oprea, Dumitru Lavric şi Dumitru Ţiganiuc.

Celor amintite mai sus, li se adaugă un alt merit deosebit al cărţii, acela că are o bogată ilustraţie – fotografii redând clădirea teatrului, figurile unora dintre actori, scene din spectacole, afişe, invitaţii la spectacole, caricaturi etc. multe dintre acestea, din colecţia personală a autorului.

Dincolo de toate meritele pe care le are, cartea scrisă de Constantin Adam, unul ni se pare cu totul deosebit. Ea vine să umple un gol resimţit din plin în ultimii 29 de ani, mai cu seamă în provincie, unde puţinele ziare care apar, nu mai au cronicari teatrali şi nici rubrici dedicate teatrului. Ca urmare, reprezentaţiile teatrale sunt doar amintite, iar despre calitatea acestora şi despre actori nu se aminteşte aproape nimic. Acest fapt ni se pare nedrept mai cu seamă pentru actori, care au dreptul şi trebuie să ştie ce părere are publicul despre ei, ca profesionişti ai scenei.

Cartea lui Constantin Adam, le oferă acestora dovada activităţii lor, şi în măsura în care se regăsesc în textele semnate de cei care le-au vizionat spectacolele, un argument al faptului că arta lor nu a fost tecută cu vederea. Pentru fiecare actor care se regăseşte în distribuţiile pieselor prezentate în carte, volumul scris de Constantin Adam este un paşaport valabil oriunde şi oricând, aşa cum puţini artişti pot avea.

Interesantă, scrisă cu bucurie şi cu evidentă implicare emoţională, cartea de faţă, ca şi cele publicate în anii trecuţi, ni-l relevă încă odată pe Constantin Adam ca pe un scriitor special, un cronicar modern al teatrului botoşănean, despre care, cu siguranţă va continua să scrie şi în anii care vor urma.

-*-

VICTOR MUŞAT

Gânduri la Centenarul Marii Uniri a Românilor

17 apr. 2018

Motto:

„Cinste fie părinţilor noştri, care s-au luptat vitejeşte şi ne-au lăsat de moştenire moşie şi slobozenie."

(Alecu Russo, *Cântarea României*)

Marea Unire de la 1918 este meritul de necontestat al poporului român. Nu a fost un gest arbitrar al istoriei sau vreun dar din partea imperiilor vremii. A fost trăită mental, urmărită cu asiduitate şi înfăptuită ca o încununare a mileniilor de existenţă neîntreruptă în aceste locuri, prin truda şi lupta românilor, cel mai vechi şi mai statornic popor din această parte a lumii, din această regiune a Europei.

Privim astăzi, cu pioşenie, istoria neamului nostru, atât prin arcul celor o sută de ani de la Marea Unire, cât şi din perspectiva celor mai bine de două mii de ani de-a lungul cărora românii, generaţie după generaţie, şi-au lucrat ogorul, au zidit cetăţi şi oraşe, şi-au crescut şi învăţat întru buna credinţă copiii, şi-au apărat, de cele mai multe ori singuri, avutul agonisit. Au fost veacuri de muncă şi luptă, de eroism şi de dârzenie, atribute ce au însoţit statornic şi fără întrerupere acest fascinant şi unic în felul său *continuum* al fiinţării românilor în vatra în care i-a aşezat destinul lor istoric. Marea noastră Unire, ca rezultat şi sinteză a aspiraţiilor poporului român şi a rezistenţei sale neclintite şi tenace în una şi aceeaşi matcă străveche ce i-a dăltuit identitatea culturală şi politică, atestă cu prisosinţă esenţa unui dicton, derivat de la o celebră zicere eleată, care este folosit frecvent în ţări ale Europei post-versaillesene în momente de analiză retrospectivă a realizărilor naţiunilor respective: *Historia not facit saltus*.

În aceste zile şi în toate zilele acestui an sărbătorim. E dreptul nostru să ne bucurăm, să ne mândrim şi să ne arătăm recunoştinţa pentru ceea ce au izbândit prin jertfă supremă înaintaşii noştri, să le cinstim memoria şi să îngrijim pe mai departe moştenirea pe care ne-au lăsat-o ca pe un cămin mândru şi frumos. Avem pentru aceasta temei sacrosanct în „*cartea de vitejie a trecutului*", ca să folosim din nou una dintre înflăcăratele formulări din „*Cântarea României*", o asociere de cuvinte despre care ultimele două generaţii de români, din păcate, nu mai ştiu sau nici nu au aflat că alcătuiesc titlul unui însufleţitor poem publicat în epoca Unirii Principatelor Române de către scriitorul patriot Alecu Russo.

Bucuria şi caracterul festiv al acestui an aniversar nu trebuie să ne abată însă atenţia de la faptul că primejdiile nu au dispărut. Nu au dispărut nicio clipă. Şi nu vor dispărea. Trebuie să sărbătorim, aşa cum au făcut-o într-una şi străbunii noştri, cu mâna pe lance. Să fim conştienţi, în orice clipă, că Patria nu ne-a fost dăruită, ci dimpotrivă, în epoci de restrişte ale istoriei, din trupul ţării au fost sfâşiate şi duse în robie străină ţinuturi întregi, cu milioanele de suflete de români trăitoare în ele.

Nu avem voie să uităm că glia a trebuit apărată în permanenţă, zi de zi, ceas de ceas, din primăvară până-n iarnă, la răstimpuri de cele mai multe ori scurte. Trebuie să avem în permanenţă în minte că, de-a lungul întregii noastre frământate istorii, fiii şi-au înmormântat taţii căzuţi în luptă, apoi abia apucau să le mijească primele fire în barbă, şi o nouă cumpănă cuprindea ţara, noi năvăliri şi jefuiri se abăteau asupra locurilor muncite cu mâinile pe coarnele plugului şi cu paloşul încins la brâu, iar bărbaţii noi porneau din nou la bătălie, îmbrăţişându-şi copiii, de multe ori pentru ultima dată, şi dându-le poveţele trebuincioase pentru a lucra ogorul, pentru a veghea la destinele cetăţii şi pentru a-şi asuma, la rândul lor, povara apărării ţării dacă aveau să rămână orfani.

Şi când spunem „primejdii" nu trebuie să se înţeleagă că am folosi un banal arhaism în locul vreunui termen din vocabularul „gestionării riscurilor". Avem în vedere acţiuni ilegitime concrete, puse la cale sau chiar duse la capăt cu nesocotirea şi încălcarea normelor de convieţuire internaţională, având ca obiect contrafacerea agresivă a istoriei cu scopul de a reseta opinia publică din unele ţări, în care amintirea vremurilor imperiale abia dacă s-a şters, făcând loc modului de gândire specific neoliberalismului deznaţionalizator şi acaparator.

Vedem astăzi cum state vecine îşi inventează mituri identitare frauduloase, translatându-şi rădăcinile etnice din meleaguri asiatice sterpe în mănosul ţinut din interiorul arcului carpatic sau de-o parte şi de alta a Dunării.

În străinătate se ticluiesc, cu răbdare de păianjen şi aroganţă pseudoştiinţifică, basne aniversare precum „*Trianon 2020*", dedicate celebrării unei istorii cu sens inversat, diversiune sprijinită copios în interiorul ţării prin pana de venin a unei cohorte de autori situaţi ireductibil pe poziţii adverse istoriei, culturii şi aspiraţiilor poporului român.

Se înfig în faţa pământului românesc, cu girul autorităţilor române (care ar trebui să fie) responsabile, monumente sfidătoare, dedicate unor evenimente istorice care au pecetluit timp de secole excluderea românilor, singurul popor autohton, de la viaţa publică şi spirituală a Transilvaniei.

Niciun reprezentant al clasei noastre politice nu tresare atunci când entităţi româneşti cu profil social, sportiv, educaţional sau de altă natură includ în denumirea lor oficială cuvinte nefireşti precum „Kronstadt" sau „Hermannstadt", nu pentru a veni în întâmpinarea drepturilor lingvistice ale unui segment al populaţiei transilvănene şi nici din raţiuni publicitare, ci pur şi simplu pentru a măguli resuscitate nostalgii imperiale.

Pe fundalul acestor malversaţiuni propagandistice, perpetuate cu mijloacele unui veritabil război hibrid, şi în condiţiile unei răspândiri virale a teoriei şi practicilor *post-adevărului*, nu avem voie să scăpăm din vedere faptul că ideile negaţioniste, destructive şi dezintegratoare au mult mai mare priză decât valorile pozitive, constructive şi integratoare la tânăra generaţie, căreia, la nivel global, de altfel, îi lipsesc lecturile fundamentale. Iar efectul de tsunami al dezinformării şi manipulării prin mass-mediile moderne este dovedit din plin de imensul scandal izbucnit recent în jurul reţelei de socializare *facebook*.

Este, deci, frumos şi înălţător să sărbătorim, dar trebuie, totodată, să veghem ca fiii şi nepoţii noştri să nu se lase furaţi de cântecul amăgitor şi ducător la pierzanie al ielelor, care promit un iluzoriu paradis în schimbul dezicerii de strămoşi şi de părinţi, de istorie şi de valorile culturale proprii.

Şi mai ales nu putem să fim de acord ca responsabili români din sfera politicii, culturii şi educaţiei să se complacă în atitudinea, sau, mai bine spus, lipsa de atitudine a lui Biedermann, emblematicul personaj creat de scriitorul elveţian Max Frisch acum 60 de ani prin drama *Biedermann şi incendiatorii*, pseudo-cetăţean care, prin lipsa de fermitate a gândirii şi acţiunii, printr-un ridicol şi blamabil împăciuitorism, datorită căruia speră să fie ferit de primejdia ce-i paşte pe toţi concetăţenii săi, favorizează planul făţiş al piromanilor care se pregătesc să dea foc oraşului, punându-le la dispoziţie propria locuinţă şi, în momentul culminant, înmânându-le chiar cutia de chibrituri cu care aceştia declanşează pârjolul, iar în clipa în care primele flăcări se înalţă din chiar podul casei sale, exclamă, victimă a unei mioape şi indecente speranţe: „*Din fericire nu-i la noi, din fericire nu-i la noi*".

-&-

Românii în faţa propriilor valori culturale

9 iul. 2018

Există în prezent o modă a comunicării între prieteni şi cunoscuţi, utilizatori ai poştei electronice, bazată pe preluarea masivă a unor mesaje cu tematică diversă şi retransmiterea acestora către alţi prieteni şi cunoscuţi, procedură piramidală care aminteşte de celebrele scrisori pe care le găseam cândva în rudimentara cutie poştală şi pe care trebuia să le copiem de cel puţin cinci ori şi să le trimitem altora, pentru a nu fi pedepsiţi de Sfântul Anton, invocat ca inspirator al acestui tip de corespondenţă. Conţinutul misivelor primite prin e-mail este extrem de diversificat: colecţii de filme, literatură, pictură, fotografii şi muzică, îndrumări privind îngrijirea sănătăţii, istorie naţională şi universală, geografie, inclusiv prezentarea unor locuri de neuitat din ţară sau din lume, articole de presă, pamflete, bancuri etc. etc. Unele dintre acestea sunt deosebit de valoroase, şi eu le reţin în banca mea de date, mulţumind celor ce mi le-au trimis, pentru a le folosi ulterior ca sursă documentară sau pentru a le revedea în momente de tihnă. Altele sunt însă de un diletantism şi o superficialitate supărătoare sau conţin informaţii neverificate ori deliberat manipulate. Lipsa preocupării de a discerne face ca astfel de informaţii să fie trimise şi retrimise, nu de rare ori, sub titluri precum „*Aşa l-am primit, aşa ţi-l trimit*", „*Nu cred, dar circulă pe internet*", „*Oare aşa să fie*?" sau alte formulări de acest gen.

Nu este aici şi acum nici locul, nici momentul pentru a încerca o analiză mai atentă a fenomenului. Cu o proximă ocazie, un asemenea demers ar merita să fie întreprins. În rândurile de faţă doresc să mă refer doar pe scurt la un anumit caz. Un bun prieten, mare iubitor de frumos, el însuşi creator de frumos, mi-a trimis recent pe calea amintită un „documentar" intitulat *Scriitori români – altfel decât la şcoală*. Ţinând cont de expeditor şi de titlul trimiterii mă pregăteam să savurez o lectură plăcută despre scriitorii români. Spre stupoarea mea am constatat că era o încropeală – nesemnată – de textuleţe conţinând referiri la aspecte mai puţin frumoase din viaţa unor scriitori: avariţie, adultere, abateri de la normele morale şi civice şi alte asemenea lucruri pe care şcoala, în îngustimea menirii sale, nu le transmite elevilor. Despre Mihail Sadoveanu, spre exemplu, rezultă în esenţă următoarele:

*În 1945 „s-a dat cu ruşii", cu forţele de ocupaţie, cu Armata roşie care tocmai se deda la violuri, la jafuri şi îngenunchea România. Articolul "Lumina vine de la răsărit" unde îşi arăta obedienţa faţă de Stalin a fost actul său de capitulare şi trădare a poporului român despre care scrisese pagini extraordinare până atunci. A fost un colaboraţionist de cel mai înalt rang şi a adus nenumărate servicii sovieticilor şi slugilor lor de la Bucureşti cauţionându-i prin prestigiul său de mare scriitor (*şi era*).*

Fără a intra în detalii privind sursa, lesne de identificat prin intermediul mediilor electronice, a zicerilor de mai sus, trebuie remarcat că, dincolo de contrarietatea pe care o stârnesc aceste câteva fraze, rămân

o serie de nedumeriri. De ce, de pildă, Sadoveanu este tratat astfel, iar alţi scriitori români, care au comis, nu contează din ce motive, „cauţionări" similare, beneficiază de clemenţă? Căci romanul *Mitrea Cocor* se deosebeşte de nuvela *Desfăşurarea* a lui Marin Preda doar cantitativ, prin dimensiunile textului, nu şi prin mesajul ideologic sau efectul de îndoctrinare produs. De ce, apoi, este mai puţin reprobabil Petru Dumitriu, care, fără a fi creat anterior o operă cât de cât comparabilă cu ceea ce scrisese Sadoveanu până în 1945, a produs înainte de *Cronică de familie* şi de exilarea sa în Occident din 1960, ca prin dicteu automat, trei romane proletcultiste: *Pasărea furtunii*, *Drum fără pulbere* şi *Cronică de la câmpie*, primele două „reflectând" construirea canalului Dunăre – Marea Neagră, iar cel din urmă fiind dedicat colectivizării comuniste a agriculturii?

Urmărind chestiunea într-un plan mai extins, se naşte o întrebare şi mai incitantă: De ce reprezentanţii români ai curentului care a fost denumit în epocă „realism socialist" (sau doar o parte dintre ei) trebuie puşi la index, indiferent de ce altceva au mai produs în cariera lor literară, iar cei care au ilustrat acelaşi curent în alte culturi sunt „cauţionabili"? Mă gândesc, de pildă, la poetul, dramaturgul şi romancierul german Bertolt Brecht, cunoscut publicului internaţional îndeosebi pentru piesele sale de teatru antiburgheze *Opera de trei parale* şi *Mutter Courage şi copiii ei* sau prin cea antihitleristă intitulată *Ascensiunea lui Arturo Ui poate fi oprită*, nu mai puţin celebră fiind *Viaţa lui Galilei*, o pledoarie în favoarea promovării în societatea umană a adevărului şi a combaterii obscurantismului.

Vreau să precizez în acest punct că tot ceea ce urmează nu constituie, în niciun caz şi sub nicio formă, o minimalizare a contribuţiei istorice, cu amplă rezonanţă atât în conştiinţa poporului german cât şi a altor popoare, a luptei lui Bertolt Brecht împotriva ideologiei naziste şi a conflagraţiei criminale în care aceasta avea să împingă omenirea. Nimeni nu poate nega receptarea internaţională a unor poezii precum *Cântec despre soldatul din trupele SA*, *Cântec despre zugravul Hitler* sau a grupajului de pamflete publicate sub titlul *Coruri despre Hitler*, toate apărute până în 1933, anul în care Brecht a trebuit să se exileze pentru a scăpa de arestarea de către poliţia politică nazistă, cât şi a creaţiilor din timpul exilului, printre care deja amintita piesă *Ascensiunea lui Arturo Ui poate fi oprită* (1941) şi multe altele.

Există însă o componentă importantă a operei (poetice, dramatice, publicistice) a lui Brecht care nu poate fi interpretată decât în nota care o caracterizează în mod incontestabil. Este vorba de faptul că, încă de la jumătatea anilor 1920, scriitorul îşi însuşea în mod programatic ideologia marxist-leninistă, al cărei fervent adept, fără a deveni vreodată membru al unui partid comunist, avea să rămână toată viaţa. Această orientare marchează literatura scrisă de Brecht înainte de 1933, în timpul exilului dintre anii 1933-1949, cât şi în perioada în care a trăit în Republica Democrată Germană, respectiv din 1949 până la sfârşitul vieţii sale în 1956.

Voi menţiona doar câteva dintre creaţiile care ilustrează afirmaţia de mai sus. În perioada dinainte de 1933 apar poeziile *Cântec despre duşmanul de clasă*, *Cântece de leagăn* (din care citez: „*Când te-am zămislit, îngropasem / Aproape orice speranţă de a primi muncă şi pâine / Şi numai de la Karl Marx şi de la Lenin puteam afla / Cum putem avea şi noi muncitorii un viitor*."), *Laudă comunismului* (poezie integrată în piesa dramatică *Mama*, realizată după romanul omonim al lui Maxim Gorki), *Laudă partidului* (văzut ca „*avangardă a maselor*"), *Cântec de solidaritate* (din care merită reţinut îndemnul: „*Proletari din toate ţările, / Uniţi-vă şi veţi fi liberi.*"). În etapa new-yorkeză a exilului realizează o masivă versificare a *Manifestului Partidului Comunist*, care avea să fie inclusă într-o lucrare după modelul lucreţian *De rerum natura*, intitulată *Poem didactic despre natura oamenilor*. Din aceeaşi perioadă datează, printre altele, poezia *Zi de zi atacă Armatele Roşii*, care nu este, de altfel, singurul loc în care Brecht se referă la imanenta victorie a forţelor armate invocate, pluralul hiperbolizant fiind folosit pentru a conferi mai multă vigoare exprimării convingerilor sale. Din activitatea desfăşurată ulterior în „statul muncitorilor şi ţăranilor", se reţin, dincolo de întreaga activitate publicistică a lui Bertolt Brecht, poezii precum *Citind o carte sovietică* (în care este ilustrat efortul eroic al „poporului sovietelor" de a supune Volga şi toţi cei 7000 de afluenţi ai acesteia pentru a construi lacul de acumulare de la Stalingrad) sau *Adevărul uneşte* (din care citez: „*Prieteni, vă doresc să cunoaşteţi adevărul şi să-l spuneţi! / Nu precum obosiţii cezari fugind din faţa duşmanului: Mâine soseşte mălaiul! / Ci precum Lenin: Mâine seară / Suntem pierduţi dacă nu vom …*").

Închei seria de citate cu o referire la poemul de largă respiraţie propagandistică intitulat *Educarea meiului*, în care este evocat amplul proiect, coordonat nemijlocit de către Stalin, al oamenilor din Kazahstanul sovietic vizând modernizarea ştiinţifică a producţiei de mei, hrana cea de toate zilele a poporului kazah. Textul este publicat, apoi pus pe note de unul dintre compozitorii est-germani şi prezentat în 1954 într-un spectacol care reunea orchestră, cor mixt, canto şi recitativ. În ceea ce priveşte amploarea epică şi ardoarea ataşamentului la acţiunile demiurgice ale lui Stalin, lucrarea lui Brecht este comparabilă cu grupajul de poeme intitulat *Strugurii şi vântul*, publicat în 1952 de chilianul Pablo Neruda, o culme a literaturii realist-socialiste de inspiraţie jdanovistă, tradus şi în româneşte în anul următor de Maria Banuş!

Să vedem acum dacă angajarea marxist-leninistă şi chiar stalinistă a poetului german s-a repercutat negativ asupra prestigiului său postum. În anul 2006, proaspătul cancelar federal al Germaniei, doamna Angela Merkel, participa, împreună cu regizorul austriac Klaus Maria Brandauer, la o discuţie despre Bertolt Brecht organizată de cotidianul *Die Welt* cu ocazia celei de a 50-a aniversări a morţii scriitorului. Doamna Merkel îşi amintea că în vremea în care a crescut şi a fost educată în fosta RDG (unde trăise de la naşterea sa în 1954 până la reunificarea Germaniei în 1990) a apreciat opera lui Brecht, fiind încântată de „*impresionantele sale poezii şi de o parte din piesele sale*". Admiraţia faţă de Brecht rezultă din fraza culminantă: „*Chiar am iubit unele din poeziile sale lipsite de menajamente*." La observaţia moderatorului discuţiei conform căreia „*Brecht s-a pus la dispoziţia boşilor din PSUG pentru a pavoaza dictatura acestora*", doamna Merkel a opinat că Brecht era un „*liber cugetător*", care, de fapt, nici nu se încadra în schema culturii oficiale şi care, după părerea domniei sale, ar fi părăsit RDG dacă ar fi trăit mai mult. Interesant mod de a acorda cuiva notă de bună purtare pentru ceea ce ar fi putut face dacă nu ar fi făcut ceea ce de fapt a făcut! Iar Klaus Maria Brandauer aprecia că Brecht „*a nutrit simpatii faţă de socialism, dar chiar nu-l putem reduce doar la atât*". (A se observa formularea muşamalizatoare, cu toate că Brecht însuşi înscrisese pe stindardul său fără ocolişuri şi indelebil devizele: „*comunism*", „*Marx*", „*Lenin*" şi „*Stalin*"!)

Pentru a face o ultimă trimitere la importanţa acordată creaţiei lui Bertolt Brecht în cultura oficială actuală din Republica Federală Germania cât şi în străinătate, mai menţionăm doar că în prezent există case memoriale dedicate acestuia în localităţile germane Augsburg (locul de naştere al scriitorului), Berlin, Buckow şi Oberhausen, precum şi în oraşul danez Svendborg, unde scriitorul a trăit şi a activat într-o anumită etapă a exilului. La Augsburg se organizează din anul 1995 un Festival Brecht, care din 2006 are o periodicitate anuală.

Cititorii care au urmărit analiza de faţă până în acest punct sunt invitaţi să mediteze la motivele pentru care contribuţia inestimabilă a lui Mihail Sadoveanu la îmbogăţirea literaturii române moderne este trecută sub tăcere de către unii reprezentanţi ai spaţiului cultural românesc de astăzi, care consideră că trebuie reţinută doar aderarea scriitorului la ideologia statului comunist instaurat pentru jumătate de secol, ca în toată Europa de Est, în baza unei înţelegeri şi partajări interaliate şi sub ameninţarea tancurilor sovietice prezente deja în ţară, în timp ce angajarea pro-stalinistă benevolă şi în afară de orice coerciţie a lui Bertolt Brecht este bagatelizată, de la nivelul politic cel mai înalt, pentru a i se asigura neîntinarea imaginii de modernizator al culturii germane, de spirit progresist şi campion al păcii, de valoare a culturii europene şi universale.

Ar mai fi de lămurit raţiunile pentru care sunt vehiculate în spaţiul public românesc asemenea „documentare". Unul dintre răspunsuri ar fi acela că se doreşte ca românii să nu mai citească literatura lor naţională şi să uite că poporul lor a avut cândva propriile valori. Calea spre atingerea acestui obiectiv este cultivarea dispreţului faţă de scriitorii români, Mihail Sadoveanu fiind în acest sens una dintre ţintele predilecte. Având în vedere şi alte circumstanţe alarmante ale vremurilor pe care le trăim, este aproape la îndemână să gândim că într-o bună zi va fi prohibit să-i îndemnăm pe copiii şi nepoţii noştri să citească *Hanul Ancuţei*, *Baltagul*, *Neamul Şoimăreştilor*, *Fraţii Jderi*, *Nicoară Potcoavă* sau, Doamne fereşte, *Viaţa lui Ştefan cel Mare*, toate ticluite de farmazonul vânzător de neam Sadoveanu.

-&-

Herta Müller şi expresivitatea poetică românească

10 iul. 2018

Scriitoarea germană Herta Müller este originară din România. S-a născut şi a trăit în Banat până în 1987, când, la vârsta de 34 de ani, a emigrat în Germania Federală. Pentru militantismul său civic a fost urmărită de autorităţile represive ale statului comunist român. Faptul acesta a constituit pentru ea o experienţă de viaţă traumatizantă, pe care a oglindit-o ulterior, într-un demers narativ de excepţie, în cărţile pe care le-a publicat. În anul 2009 i-a fost decernat Premiul Nobel pentru Literatură în urma apariţiei romanului *Leagănul respiraţiei*. Referitor la acest eveniment, Mircea Cărtărescu aprecia într-un articol publicat în cotidianul german *Frankfurter Rundschau* că înalta distincţie reprezintă „*o cinstire*" pe care Herta Müller „*o merită în mod absolut*", precum şi „*o onoare pentru Germania*". Mircea Cărtărescu observa totodată că proaspăta laureată a Premiului Nobel „*este saturată de limba, cultura şi literatura română*" iar „*limbajul ei comun este obsedat de expresii poetice româneşti*".

Această din urmă afirmaţie a autorului *Levantului* este probată şi de intensa valorificare în cărţile Hertei Müller a etosului popular al românilor. Să aruncăm o scurtă privire asupra modului în care se materializează acest proces. Un exemplu deosebit de semnificativ îl oferă romanul *Încă de pe atunci vulpea era vânătorul*, apărut la Hamburg în 1992 şi tradus la noi de Nora Iuga în 2009. Este, după cum afirmă Ernest Wichner, scriitor german, poet, traducător, critic literar şi editor, de asemenea originar din România, „*probabil cartea cea mai românească a acestei mari autoare de limbă germană*". Am adăuga, la rândul nostru, că este greu de găsit un alt autor care să fi înfăţişat vetusteţea şi aspectul dezolant al spaţiului public, în oricare dintre

accepţiunile termenului, părăginirea endemică, indiferent de cauzele ce o generau, şi lipsa de orizont din România deceniului al nouălea al secolului trecut, cu aceeaşi acuitate şi incisivitate a surprinderii realului pe care le dovedeşte Herta Müller.

Încă de pe atunci vulpea era vânătorul abundă în citate din cântece şi ziceri populare, transpuse de scriitoare extrem de fidel în limba germană şi utilizate în economia romanului ca identificatori ai vremurilor şi evenimentelor invocate, ai personajelor şi mentalităţii acestora, ai manifestărilor modului de gândire general al epocii. Reţine cu precădere atenţia frivol-risipelnicul refren: „*Tot aşa mă bate gândul / Să-mi vând casa şi pământul*." Versurile se întâlnesc undeva la începutul şi apoi în ultimele pagini ale cărţii, constituindu-se astfel într-un cadru interpretativ al naraţiunii şi într-o evidentă cheie de lectură. Mai greu, sau poate la fel de uşor, de înţeles este recurgerea la catrenul de factură net grobiană: „*Mai demult, amu, amu / etc.*". O inserţie menită, desigur, să reflecte, în respectivul registru, o jeluire a rusticismului românesc în faţa efemerităţii vieţii sexuale şi a vremelniciei traiului în lumea pământeană.

Cu totul aiurisant este însă tabloul următor, pe care autoarea îl schiţează cu aceeaşi dezinvoltură pe care o manifestă în imaginarea multitudinii de fapte diverse purtătoare ale unei imense sugestivităţi din cuprinsul cărţii: Pe peretele din closetul şcolii se poate citi textul (pe care îl redăm aici în formularea din original): „*Abends auf dem Hügel / Läuten die Glocken mit Wehmut*". Se mai precizează că acestea ar fi „*două versuri dintr-o poezie, poezia este în manual, copii o învaţă la şcoală*". Fiica femeii de serviciu ar recunoaşte în cuvintele înşirate strâmb pe perete „*scrisul profesorului de fizică*".

Majoritatea cititorilor germani nu vor găsi în aceste cuvinte, mai ales dacă se vor raporta la tematica romanului, un sens aparte, ele însemnând pur şi simplu: „*Seara pe colină, / clopotele sună melancolic*". Românii care vor parcurge cartea, chiar şi în original, vor realiza însă fără greutate că nu este vorba de altceva decât de începutul poeziei *Sara pe deal*, aparţinând celui pe care ei, nu ameninţaţi sau manipulaţi de organele de represiune dinaintea, din timpul sau de după prăbuşirea comunismului, l-au simţit şi îl simt ca fiind poetul lor naţional şi ar avea mari dificultăţi în a înţelege de ce acest vers este invocat într-o viziune atât de dezagreabilă în paginile unei opere literare.

Este în afară de orice îndoială că, întrucât citatul din pasajul menţionat nu dezvăluie un înţeles deosebit pentru un public nefamiliarizat cu literatura română, având însă o semnificaţie cu totul specială pentru cei ce-l îndrăgesc pe Eminescu, mesajul este adresat celor din urmă, are drept ţintă conştiinţa lor culturală. Ar fi greu, pentru oricine, să-i convingă pe aceştia că nu este vorba de o zeflemisire, ca să folosim un eufemism, a valorilor lor spirituale, făptuită de un autor eligibil pentru acordarea Premiului Nobel. Tot atât de greu cum ar fi pentru un german să înţeleagă noima unui text, la fel de ficţional ca şi cel al Hertei Müller, care ar conţine descrierea unei situaţii în care cineva care ar face o călătorie de iarnă prin ţinuturile germane ar descoperi, într-o împrejurare similară, îndemnul: „*Vin, prietene, lângă mine / şi află-ţi aici liniştea*".

-&-

Premiu pentru o fereastră multiplu deschisă

30 nov. 2018

La Gala Premiilor Filialelor Bucureşti ale Uniunii Scriitorilor din România, ce a avut loc pe data de 19 noiembrie 2018 în sala Teatrului Dramaturgilor Bucureşteni, s-au acordat premiile U. S. R. pentru cărţile apărute în anul 2017.

Printre premiaţi s-a aflat şi colegul nostru Mihai Maxim, membru al Uniunii Scriitorilor, membru al Uniunii Ziariştilor Profesionişti, cu romanul „FEREASTRĂ SPRE ALTĂDĂTĂ", apărut la Editura SEMNE, care a primit Premiul Cartea anului 2017 la Literatură pentru tineret.

Cartea a fost mediatizată în paginile revistei „Flacăra lui Adrian Păunescu" chiar de la apariţie printr-o cronică semnată de regretatul profesorul universitar Victor Crăciun, care i-a scris şi prefaţa. Au făcut aprecieri favorabile despre carte în revistele „Hyperion", „Luceafărul de seară" şi „Observatorul", membri ai Cenaclului Literar „Ileana Vulpescu", printre care publicistul şi memorialistul Ovidiu M. Curea, scriitorul Ion Pavel şi poetul Tănase Grosu.

Cartea a fost lansată cu succes la Cenaclul ILEANA VULPESCU în prezenţa Marii Doamne a Romanului Românesc Contemporan, scriitoarea Ileana Vulpescu, fiind, de asemenea, prezentată la Cenaclul DESTINE, condus de scriitorul Victor Gh. Stan, şi la Cenaclul OCTAVIAN GOGA, condus de scriitorul Geo Călugăru.

Romanul lui **Mihai Maxim** intră în lumea literelor româneşti sub un titlu cum nu se poate mai ingenios şi sugestiv: „Fereastră spre altădată". Este o ilustrare plenară a conceptului – lansat de Umberto Eco la începutul anilor 1960 şi dezvoltat de alţi teoreticieni ai artei în deceniile următoare – despre „opera deschisă", cu corolarul său „rolul cititorului". În eseurile sale omonime, Eco prezintă receptarea operei literare

ca posibilitate de identificare a unei multitudini de semnificaţii de către cititor, în funcţie de tipul de cultură căruia acesta aparţine, de profilul său intelectual, starea sufletească, perspectiva din care abordează subiectul tratat, precum şi numeroşi alţi factori obiectivi şi subiectivi. Cu cât gradul de „deschidere" este mai mare, cu atât semnificaţia degajată corespunde mai puţin intenţiei autorului, depinzând preponderent de percepţia publicului căruia se adresează.

La un prim nivel de lectură găsim în cartea lui Mihai Maxim o fereastră deschisă prin care dobândim, cu ochii minţii sau cu toată fiinţa noastră, acces spre reflectarea unei lumi pe care, în funcţie de coordonatele sale individuale, dorim să o cunoaştem sau să o redescoperim, a cărei bogăţie de date este copleşitoare atât în realitate cât şi la nivelul naraţiunii, incitând la rememorare sau revalorizare retroactivă, şi faţă de care orizontul nostru de aşteptare emite deja elementele unei perspective de receptare.

Este vorba în primul rând de Iaşul universitar – unde autorul şi-a făcut studiile – cu inegalabila sa atmosferă culturală, înfiripată de-a lungul timpurilor prin Academia Mihăileană, Dosoftei, Junimea, Mihai Eminescu, Ion Creangă, Costache Negruzzi, Mihail Sadoveanu, George Topârceanu şi mulţi alţii a căror înşiruire aici ar fi extrem de lungă. Chiar dacă naraţiunea nu inventariază cu exactitate aceste detalii, cititorul le poate include, în baza „rolului" său, în semnificaţia pe care o decelează în „textul deschis" al lui Mihai Maxim. Aceeaşi divergenţă între intenţionalitatea auctorială şi resorturile indefinibile ale actului receptării o prezintă şi posibilitatea ca, după ce am închis cartea, să avem senzaţia că am găsit în ea referiri la Trei Ierarhi, Mânăstirea Golia, Grădina Copou şi Teiul lui Eminescu, fără a avea vreo certitudine în acest sens (şi fără a ne întreba dacă nu cumva am văzut toate acestea doar cu ochii minţii noastre), important fiind, aici, doar faptul că ne-am realizat modul personal de înţelegere a operei literare.

Un corelat al vieţii studenţeşti din epoca reflectată în roman este tabăra de la Costineşti, căreia îi sunt dedicate pagini memorabile. Un tânăr din zilele noastre ar putea identifica în descriere, în funcţie de propria experienţă culturală, o staţiune marină estivală de o frumuseţe aparte, sau una obişnuită, clasificabilă printre multele existente în lume, sau ceva care nu-l impresionează în mod deosebit. Cineva care a trăit vremurile respective va vibra cu o intensitate emoţională fără egal la amintirea unui loc ce oferea, în pofida restricţiilor generale cărora le era supusă întreaga societate, un cadru al exclusivităţii, o atmosferă elevată, sentimentul libertăţii şi al posibilităţilor nelimitate, încredere în viitor şi în valorile umane. Din nou, intenţia auctorială este susceptibilă de a fi reinterpretată de către destinatarul mesajului literar.

Rezumând, aproape nepermis de mult, mai trebui menţionat faptul că romanul conţine, într-un mixaj de fapte documentare şi ficţionale, o aplecare asupra relaţiilor din perioada deceniului VII al secolului trecut ale României cu Uniunea Sovietică şi ţările din prezumtiva frăţietate a ceea ce a fost CAER. „Fereastră spre altădată" reconstituie în plan artistic destinul unui om care s-a implicat, împreună cu alţi oameni din generaţia sa, în realizarea a ceea ce timpurile reclamau şi permiteau. Mihai Maxim abordează, cu umor, dar şi cu responsabilitate, problematica relaţiilor dintre oameni aparţinând unor cetăţenii diferite, care sunt dezirabile şi posibile chiar şi în condiţiile în care legăturile politice, economice şi de altă natură dintre statele respective sunt crispate. Este, desigur, segmentul care ar permite constatarea celei mai mari diversităţi de modalităţi de receptare. Scriitorul surprinde momentul în care România a simţit nevoia să-şi apere cu tărie interesele vitale în relaţia cu Uniunea Sovietică („Planul Valev"), degradarea subsecventă a raporturilor bilaterale dintre state, cu efect nemijlocit asupra destinelor unor oameni. Fereastra pe care o deschide romanul pune puternic în evidenţă, tocmai în aceste capitole, ambivalenţa lui „altădată": pe de o parte o zonă a trecutului societăţii româneşti, pe care unii cititori l-au trăit ei înşişi, altora stârnindu-le curiozitatea cunoaşterii, altora, iarăşi, oferindu-le ocazia efectuării unor analize şi interpretări; pe de altă parte o posibilă privire spre viitor, spre evaluarea posibilităţilor de valorificare a lucrurilor bune din trecut sau spre neşansa repetării celor negative. (Un aspect extraliterar interesant îl constituie disputa ce se desfăşoară în mass-media românească actuală cu privire la justificarea istorică a respingerii de către România a „Planului Valev!) Dacă s-ar acorda un premiu pentru titluri de carte, „Fereastră spre altădată" ar trebui să figureze printre candidaţii cu cele mai bune şanse de a-l obţine!

Am lăsat, intenţionat, pentru a doua parte a analizei, componenta epică esenţială a romanului „Fereastră spre altădată" – cele două poveşti de dragoste. Motivul îl constituie faptul că acestea pot constitui obiectul interpretării în planul secund, de profunzime, al lecturii, întrucât conferă întregului ansamblu caracterul unei tipice „opere deschise". Mihai Maxim îl pune intenţionat în dificultate pe cititor, care, văzând că o poveste de dragoste, neterminată, este urmată de o a doua, curmată brusc de evenimente total străine de trăirile oamenilor, ambele având acelaşi personaj masculin, Andrei, îşi pune firesc întrebarea dacă autorul îl confruntă cu situaţia unui cuplu, sau a unor cupluri (parţial) diferite, sau cu prototipul unei relaţii amoroase căruia îi atribuie două dezvoltări narative distincte, lăsând deschisă posibilitatea unei succesiuni de alte variante. Deşi mizează pe interesul şi curiozitatea celui care s-a lăsat deja captivat de mrejele naraţiunii, scriitorul lămureşte lucrurile doar treptat, uneori indirect, pe parcursul naraţiunii sau la finalul cărţii. Mihai Maxim este un maestru al tensiunii epice şi al arcurilor peste timp. Andrei va relua firul primei iubiri, cu Sabina, închegând o familie cu o viaţă armonioasă, cu succes în lumea intelectuală şi în domeniul muncii

diplomatice, dovedind o rezistenţă admirabilă la toate vicisitudinile vremilor sub care omul veşnic se află. Pentru soluţionarea conflictului epic spre care a evoluat cealaltă poveste de dragoste, cu rusoaica Svetlana, autorul, un literat subtil, recurge la înseşi tehnica „operei deschise”. Lăsând fereastra să arate spre un „altădată” elisabetan, Mihai Maxim se foloseşte de forţa sugestivă a unui text celebru, şi anume drama tinerilor îndrăgostiţi Romeo şi Julieta. Iubirea dintre Andrei şi Svetlana, la fel ca în textul shakespearian, devine o relaţie imposibilă, nu din cauza unor absurde rivalităţi de familie, ci ca urmare a la fel de absurdei deteriorări a raporturilor politice dintre statele lor. Perspectivele matrimoniale fiind excluse, deznodământul liber asumat de cei doi eroi nu poate fi sinuciderea, epoca este acum alta. Andrei şi Svetlana, tineri inteligenţi şi lucizi, sunt nevoiţi să accepte datele situaţiei, înţelegând că viaţa lor împreună, mai devreme sau mai târziu, ar deveni insuportabilă din cauza presiunilor exercitate de societate şi chiar de cei apropiaţi, iar ei ar ajunge să se deteste unul pe altul. Mihai Maxim realizează magistral o transpunere în textul propriu a conceptului estetic în discuţie: eroii săi interpretează drama lui Shakespeare în spiritul teoriei lui Eco şi procedează în conformitate cu semnificaţia pe care au găsit-o pentru a depăşi impasul existenţial în care se află, alegând să-şi trăiască fiecare după coordonatele reale şi să-şi poată aduce oricând aminte, cu nostalgie şi cu simpatie reciprocă, de iubirea din tinereţe. Prodigioasă fereastra deschisă de romanul lui Mihai Maxim!

-*-

DRAGOȘ NICULESCU

Valoarea, între cunoaştere şi estimare

1 mart. 2018

1. Activism şi pasivism axiologic în abordarea idealităţii valorice la Max Scheler şi Nicolai Hartman

Ceea ce este interesant de remarcat la **Max Scheler** este faptul că tocmai el – axiologul care din punct de vedere al conceptului de autonomie a valorii duce semnificaţia profundă a acestei idei la esenţa ei originară şi funcţională, care este transcendentul Divin şi Iubirea – introduce tema existenţei în cîmpul filozofic al unei discipline precum metaaxilogia şi metaetica, deci a unei discipline exterioare, a unei discipline-studiu, el, filozoful care pătrunde în zona cea mai intimă a obiectului viu al valorii, zonă care este cea a „intuiţiilor emoţionale apriori”, din cadrul absolutismului ontologic al valorii, pe care îl susţine în calitate de context al unui resort numit „mişcare a iubirii”. Interesantă polaritatea contrastantă a acestei situaţii; ea vorbeşte de fapt despre complexitatea reflexivă a unui gînditor care realizează o separare importantă de absolutismul normativ al lui **Lotze, Windelband şi Rickert** şi care, prin propunerea unei metateorii globale a valorii, se oferă disponibil de critică ştiinţifică riguroasă, în acelaşi timp în care, cu ochii ridicaţi înspre cer şi înăuntrul sufletului, ţine în mînă lumînarea aprinsă a credinţei şi Iubirii. Privite ca „esenţe ideale”, ca „obiecte ale intuiţiilor emoţionale apriori”, valorile, la Max Scheler, leagă printr-un fir energetic special obiectul unei protoconştiinţe, care ne-a fost dăruită, cu puterea caldă a Hiperconştiinţei celeste care ne pătrunde şi ne potenţează fiinţa. Străbătute de „simţirea valorică”, metaaxiologia şi metaetica propun să acopere şi să îndestuleze teoretic distanţa dintre abordarea categorială particulară şi izolată a valorii şi înglobarea ei diseminant-fertilă într-o articulare metafizică a cunoaşterii fundamentului lumii.

„Ontologia critică” a lui **Nicolai Hartmann** lucrează cu „sfere”, separă „sfera ideală a fiinţei”, de factură platoniciană, de „sfera reală” a ei, poziţie prin care Hartmann se distanţează de fenomenologia lui Scheler. Iar faţă de Rickert, la care principiul cunoaşterii constă în „recunoşterea de valori sau respingerea de valori”, deci se referă la calitatea valorii, la Hartmann, cunoşterea valorii nu îi vizează calitatea, ci natura „în sine”, o natură independentă de calitate, a cărei cunoaştere nu este intelectual-reflexivă, ci, în continuarea lui Scheler, emoţional-intuitivă. La Hartmann deci, valoarea are „o fiinţă în sine”, a cărei primă funcţie identitară nu este nici „valabilitatea” ei (Rickert), nici „esenţa intenţională” (Scheler), ci idealitatea ei ontologică, ca „fel

al existenţei" sale, propriu şi distinct. Concepţia hartmanniană are ca obiect idealul valoric pur, diferit de al omologilor săi anteriori, precum *esenţa, logicul, abstractul, idealul văzut ca idee platoniciană.*

Raportul dintre concepţia lui Scheler şi cea a lui Hartmann, pînă la urmă, nu este nicidecum fundată pe o diferenţă de gen proxim – din acest punct de vedere, idealitatea valorii este aceeaşi, fie că îmbracă forma profundă a esenţei, adică esenţă secundă derivată din esenţa primă, matriceală, divină, ca la Scheler, fie că îmbracă forma eterică a idealităţii pure, ca la Hartmann –, ci de diferenţă specifică: prin susţinerea elementului aprioric, care este (pre)"dispoziţia", pe cale intuitiv-emoţională, de valoare, Scheler luminează o caracteristică activă, funcţională, aproape fenomenală a idealităţii globale, dar inactivă, îngheţată în constelaţia ei eterică şi necontactuală, la Hartmann. În cadrul aceluiaşi gen al idealităţii ontologic-critice, diferenţa specifică a raportului Scheler-Hartmann este dată de diferenţa dintre *particularul ideatic activ, potenţator, definibil* şi *generalul ideatic global, dar inactiv.* Din acest punct de vedere, credem că se comite în plan analitic comparativist o greşeală în considerarea superiorităţii hartmanniene pe baze evaluatorii cantitativiste, dacă ne putem exprima astfel în sfera idealului axiologic. Considerăm, din contră, că viziunea hartmanniană, deşi ulterioară cronologic celei scheleriene, este integrant inclusă acesteia din urmă, care tocmai în baza consubstanţializării ei de fond, îşi permite precizări precum operarea cu conceptele de esenţă şi de strat aprioric predisponibil şi general valabil. În urma acestei estimări, rezultă invers, superioritatea viziunii teoretice a lui Scheler asupra celei a lui Hartmann.

2. Valoarea, ca relaţie funcţională subiect – obiect în cadrul concepţiei axiologice a lui Petre Andrei şi Tudor Vianu. Completitudine logico-epistemologică, dar şi deficit metafizic

La acest punct insistînd, părerea lui **Petre Andrei** – alături de **Tudor Vianu,** unul dintre cei mai mari constructori români de sistem axiologic, care priveşte valoarea ca relaţie funcţională între subiect şi obiect – asupra insuficientului *preformism psihologic al valorii* schelerian reprezintă, desigur, o părere evoluată, relaţia funcţională dintre subiect şi obiect aplicîndu-se valorii ca fenomen, spre deosebire de accepţiunea valorii în forma limitat-scheleriană a dispoziţiei psihice. Complementaritatea, caracterul întregitor al unei concepţii teoretice ulterioare nu trebuie să se autovicieze neapărat de slăbiciunea anihilării, doar pe baza parţialităţii, a adevărului unei concepţii teoretice anterioare. Cele două concepţii sînt la fel de valabile, dar inegale ca proporţii (complexitate). Ba mai mult, concepţia teoretică mai bogată nu numai că survine ulterior, deci înglobează concepţia anterioară, porneşte şi de la ea şi o dezvoltă, dar disipîndu-se în complex, nu mai poate evidenţia cu atîta pregnanţă aspectul teoretic punctual pe care cealaltă concepţie teoretică, în simplitatea ei, îl luminează. Însă Petre Andrei, în esenţă, evaluează corect: el susţine existenţa dispoziţiei scheleriene pentru valoare ca fond aprioric potenţator al actului de valorizare, dar actualizarea concretă a valorii şi a calităţilor ei depinde de factorul obiectiv, concluzionînd că valoarea este o relaţie funcţională care implică atît subiectul cît şi obiectul, subiectul valorii fiind persoana, iar obiectul fiind lucrul care deţine valoarea. Această definiţie este apreciată ca prima definiţie valabilă şi completă dată valorii în istoria culturii româneşti şi, foarte probabil, în istoria culturii universale, reprezentînd o soluţionare care unifică domeniul psihologiei cu cel al logicii şi sociologiei valorii, incluzînd elementul intelectual, afectiv şi voliţional.

Iniţial aderent neokantienilor, care repudiau psihologismul lui Windelband şi Rickert, Petre Andrei se dedică logicismului, afirmînd că logica este „adevăratul şi singurul punct just de întemeiere a valorii". Pentru ca, în final, să considere şi chiar să postuleze primatul absolut al valorii în sfera gîndirii şi cunoaşterii, valoarea fiind imanentă şi obligatorie oricărui act cognitiv. Petre Andrei fixează astfel liniamentele solide ale unei argumentaţii logico-epistemologice care se îndepărtează de obiect, dar şi de interpretările autonomiste, impunînd o abordare raţională a problematicii valorii, centrată pe asimilarea valorii ca element logic principal al cunoaşterii umane. Cu atîta precizie şi logică, Petre Andrei ne apare însă ca rece, fixator de rapoarte exacte, partizan şi constructor pe tărîmul completitudinii judicative. Oare dezideratul atingerii unei definiţii globale şi integratoare nu îşi conţine slăbiciunea în însăşi cerbicia şi chiar cutezanţa gestului de a-l îndeplini? Oare, paradoxal, acuitatea găsirii unei explicaţii funcţionale de mijloc, aflată între obiect şi subiect, nu îndepărtează, prin proiecţia severă a cadrului operator logic, conştiinţa de transcendenţa tutelară a idealităţii oricărui demers al spiritului? Oare iluzia aflării *întregului* nu retează nemilos vraja căutării acelui mister care ascunde, fără greş, *adevărul?* Noi credem că da. Petre Andrei apare complet, însă nestrăbătut de fior metafizic, străin de irizarea selenară a întunericului ceresc.

3. Valoare şi valorizare la Petre Andrei şi Benedetto Croce. Graniţa eterică dintre recunoşterea valorii şi estimarea ei. Echivoc în recunoaşterea transcendentului

Pe de altă parte, Petre Andrei se ridică împotriva celor care nu fac distincţia între *valoare* şi *valorizare,* considerînd, pe filieră rickertiană, că aceştia nu au sesizat domeniul valorii şi nici însemnătatea valorificării. Referindu-se la teza lui Benedetto Croce, conform căreia nu există vreo legătură între procesul de cunoaştere a valorilor şi cel de valorificare, filozoful român o contestă categoric, arătînd că există o legătură intrinsecă între cele două procese. Şi aşa şi este, procesul de *cunoaştere* a valorilor determină procesul de *recunoaştere* a valorilor, ceea ce nu înseamnă, aşa cum inutil combate gînditorul, ca cele două procese să se reducă unul la

celălalt – cunoaşterea valorii, la recunoşterea, estimarea şi utilizarea valorii. Ele rămîn înrudite, implicite, dar purtătoare şi de distincţie, mai ales în condiţiile în care, în sens invers, valorizarea este un proces care în mod strict nu poate avea loc fără îndeplinirea obligatorie a *cunoaşterii recunoaşterii* acelei valori la care se raportează cele două procese. Putem spune că numai procesul de cunoaştere a principiilor valorice generale, educarea cu el, stăpînirea lui în cele din urmă pot conduce la aplicarea sa în recunoaşterea şi estimarea valorilor particulare, la **cunoaşterea recunoaşterii** acestora. În concluzie, depăşindu-l pe Petre Andrei şi situîndu-ne la pol opus părerii lui Croce, afirmăm că interferenţa celor două procese este atît de puternică, zona de simultaneitate este atît de coincidentă, încît cu greu se pot face delimitări identitare, graniţa dintre recunoaşterea valorii şi estimarea ei fiind transparentă şi aproape eterică. Prin această abordare se evită problema riscului căderii în psihologism gnoseologic şi axiologic sau alunecării în utilitarism axiologic.

Plecînd de la structura logic-formală a cunoştiinţei, concepută de **Kant,** care omite, după părerea lui Petre Andrei, în mod involuntar valoarea, trecînd prin idealismul lui Windelband şi Rickert şi separaţia netă a valorii de realitatea gîndită de **Frischeisen-Köhler, Diltey, Wundt,** filozoful român se pronunţă categoric în afirmarea superorităţii bogăţiei şi complexităţii realităţii, ca obiect al cunoaşterii, asupra valorii, care îi serveşte ca mijloc. Ambiguitatea însă rămîne. Petre Andrei depune eforturi de a ieşi din ceaţa unei problematici care se încăpăţînează să rămînă un cerc închis. El simte existenţa transcendentului în valoare, dar parcă o cheiţă lăuntrică, o tendinţă irepresibilă către logic, poate o teamă subconştientă de forţa copleşitoare a acestui Absolut îi roteşte un resort interior care îl tot îndepărtează de pronunţarea lui categorică, ducîndu-l adeseori la contradicţii interne, la jumătăţi fragile de măsură, în pofida luciditătii de care dă dovadă în judecăţi. Iată un exemplu: pe de o parte fiind de acord că valoarea ultimă este Divinul, deci transcendentul, pe de altă parte, pentru el valoarea nu mai e *transcendentă,* ci *transcendentală.* Sub orice accepţiune am utiliza termenul „transcendental", fie riguros kantian ca apriorism, fie ca drum transcategorial către transcendent, înţeles sub care credem că îl foloseşte filozoful, el îşi conţine în mod necesar transcendentul; cercul transcendental rămîne închis. Valoarea, ca valoare-mijloc sau ca valoare-destinaţie, sub orice ipostază ar figura ea, fundează pe transcendentul imanent, care este valoarea ultimă, recunoscută ca atare, în sensul de valoare nedeplasabilă în zona realităţii. Sub acest aspect, bîntuite irevocabil de un transcendent care nu se lasă îmblînzit, valoarea-obiect şi valoarea-proces (valorizarea) suscită o condiţie faţă de care, în ciuda eforturilor şi încercărilor de limpezire pe care le întreprinde, teoreticianul român rămîne, totuşi, echivoc. Iar explicaţia constă în cercul transcedent închis, care, constrîngător sau protector, decident sau salvator, neînţeles sau izbăvitor, nu permite evadarea nici măcar formală de sub puterea lui. Atîta timp cît Petre Andrei nu va avea forţa şi curajul susţinerii acestei capitale certitudini, se va lupta de-a pururi cu salvarea propriei slăbiciuni. Tocmai acesta este motivul din cauza căruia definiţia pe care el o acordă valorificării, în sens de valorizare, suferă de caducitatea vulgarizării teleologice, prin cuprinderea noţiunii de *scop,* de plasare finală a valorii în domeniul utilului. Şi aceasta nu pentru că demersul menţionat ar fi desconsiderabil într-o abordare analitică non-materială – din contră, el există şi rămîne valabil în orice fel de abordare –, ci pentru că valorizarea este, primordial, *recunoaştere* a valorii, succesivă *cunoaşterii* principiilor generale de recunoaştere valorică, cu aplicabilitate sau nu în cîmpul practicului obiectual, dar cu aplicabilitate obligatorie, simplă sau complexă, în etajul noumenal, al funcţiilor raţionale comparatiste, analitice, selective şi decizionale.

4. Valorizarea aplicată

Ceea ce susţinem deci este că ar fi bine să utilizăm doi termeni: „valorificare" şi „valorizare", cu două înţelesuri aparte. Această distincţie noţională ar realiza atît o lămurire filozofică în perimetrul conceptului în sine, cît şi o uşurare metodologică. Vibraţia termenului „valorificare" ar trebui să indice utilizarea lui numai sub înţelesul *aplicării valorii unui demers practic, de obţinere a unui bun,* pe cînd „valorizării" i-ar trebui acordat înţelesul precis de *recunoaştere a valorii şi utilizare a ei cognitivă.* Desigur că în cazul creării unui opere artistice, care este un bun de ordin spiritual şi nu utilitar, *valorificarea* capătă aspectul unei *valorizări superior aplicate;* spunem astfel că în cazul creării obiectului artistic avem de-a face cu un proces axiologic de **valorizare aplicată,** termen care, în acest caz, apare ca mult mai adecvat faţă de cel de *valorificare,* fie ea şi superioară (spirituală). ***Valorizarea aplicată*** *conţine deopotrivă atît virtuţile cognitive, estimatoare, cît şi pe cele practic creatoare, care actualizează, materializează, aplică fenomenal în săvîrşirea obiectului artistic procesul estimator al valorizării cognitive.* „Valorizarea aplicată" vine să limpezească ambiguitatea rezultată din existenţa, în cazul produsului spiritual, a ariilor de suprapunere, de coincidenţă ale celor doi termeni, să uşureze dificultatea discernerii între ei.

5. Existenţa valorii în istorie

Un capitol care merită atins şi lămurit este cel al valorilor istorice. Se supun confruntării concepţia lui **A. D. Xenopol**, care nu recunoaşte istoriei valoarea, aceasta fiind relativă şi de natură morală, atribuind istoriei chiar şi o legitate serială a succesiunii etapelor, iar pe de altă parte concepţia lui **Petre Andrei,** care susţine existenţa valorii în istorie ca aparţinînd evenimentelor semnificative, neseriale, particulare dar nu singulare, valoare privită ca valoare culturală şi în totalitatea ei subordonată valorii generale, totale – ideal suprem,

principiul şi criteriul adevărat de valorizare a valorilor, care este „valoarea totală culturală”. Împotriva conceptului de *serie* a lui A. D. Xenopol, P. Andrei se sprijină şi pe concluzia lui **N. Iorga,** conform căreia „Legile istorice sînt o localizare nereuşită a legilor fizice”. Şi acum să vedem cum stau lucrurile. În privinţa teoriei lui A. D. Xenopol, a susţine pînă şi bănuiala unei forme de regularitate, de încercare inefabilă a unei înjghebări de legitate în dinamica istorică a onticului existenţial global, în diacronia perpetuă şi inegală, neuniformă a colectivelor umane atît de variate şi imprevizibile înseamnă a reduce copilăreşte misterul universal la prescripţia unui joc ontologic, care, odată cunoscută, îl închide, îl face inutil, iar pe jucător, pe om, îl transformă într-o tragică păpuşă, conştientă de-a pururi de mişcările pe care le vor face, sub sfori, braţele ei de marionetă sinistră. Acest lucru nu poate fi acceptat. Există însă o lege deterministă coordonatoare, *Legea Înaltului Determinism Energetic,* sau a *Regenerării transcentive,* pe care abia noi, acum, am scos-o la lumină, dar Xenopol nu avea de unde să o ştie şi nu a intuit-o. Să ne gîndim ce raport de proporţii poate exista între un determinism cuprinzător a toate universurile şi sistemele transcentive, printre care Pămîntul este, şi el, un fir de nisip, şi o serialitate istorică pămînteană, care, ca un gînd nebunesc, îngroapă toată ontologia, transcendenţa ontologică, în incinta carcerală şi psihotică a unui poliedru regulat! Istoria nu are serie, legitate, omul care o produce şi o suportă conţine întrînsul o predeterminare a cărei intenţie nu îi este nicidecum la îndemîna cunoaşterii lui mediocre; Legea este cea a profitului energetic spiritual maxim posibil, nu are la bază neregularităţi, şi în nici un caz nu le relevă. Taina este prea mare pentru om! O lege subsidiară, relevată şi omenească, pe care Xenopol crede că o simte, nu poate exista. Petre Andrei are dreptate să conteste teoria. La rîndul lui însă, rămîne insuficient prin incapacitatea despre care am mai vorbit, de ridicare la transcendent. Desigur că o „valoare totală culturală” există, dar ce reprezintă ea concret? În ce spaţiu şi în ce context figurează? Imponderabilă, autonomă? Cine o vede şi cine o utilizează? Conceptul lui Petre Andrei nu numai că îşi arogă o dominanţă suspectă, dar maniera în care el, în calitate de „valoare totală”, îşi demonstrează valenţele acţionale, de determinare activă asupra altor valori istorice, diferite ca natură proprie sau ca întindere (durată), nu reiese de niciunde. Din nou ne confruntăm, de fapt, cu aceeaşi slăbiciune internă: teama ascunsă de afirmare curajoasă a transcendentului. Cum se poate traduce, ce se poate înţelege prin „valoare culturală totală”? Se referă la acoperirea în spaţiu, din punct de vedere axiologic, a unui segment istoric bine delimitat? Poate că da, însă jumătatea de măsură rămîne, transparenţa desangvinată a conceptului ne face să privim prin el şi să-i depistăm, într-un plan secund, consistenţa reală în adevărata dimensiune valorică supraordonatoare, pe care filozoful o evită. Petre Andrei arată cu degetul un etaj din geamuri, care poate fi o părere, dar nu întinde braţele ca pentru a cuprinde grandiosul palat de piatră din care el face parte. Dacă A. D. Xenopol greşeşte în privinţa valorilor istorice preferînd coborîrea spre teluric, P. Andrei greşeşte printr-o ascensiune mereu frîntă la jumătatea drumului, mereu neterminată.

6. Empatia, transcendentul şi valoarea religioasă

În privinţa *empatiei (Einfühlung)* lui **Th. Lipps,** P. Andrei specifică foarte corect, cu fineţe, că s-ar comite o gravă eroare dacă s-ar considera că ea se reduce la o simplă obiectivare, operată prin exteriorizarea, prin transferul gîndurilor şi sentimentelor dinspre subiect către obiect. De fapt, această operaţie nu este un transfer, o cedare, ci o disponibilitate activă unificatoare, transfigurantă, cu efect de contopire a subiectului cu obiectul. Iată cum empatia, spunem noi, capătă valenţa axiologică majoră a unei comuniuni harice, depăşeşte domeniul esteticului filozofic şi devine uniune şi împreunare sub hristica Iubirii, Împreunare în care cei doi – subiect şi obiect – cedează, dăruiesc, dar nu pierd, ci se umplu de duh. Deci, noi considerăm şi susţinem că empatia nu este un fenomen unilateral, ci bilateral. Dacă din partea subiectului-fiinţă transferul psiho-afectiv apare ca firesc, în cazul unui al doilea subiect nefiinţă, obiect, operă de artă, transferul din partea lui se face prin acţiunea transcendentului care, dislocînd cantitatea de Iubire investită în ea sub forma sentimentelor artistice, o dispune tangenţei şi contopirii cu dispoziţiile apreciatoare. În cazul compatibilitaţii celor două structuri efectele sînt pozitive şi profunde; în cazul incompatibilitaţii celor două structuri psiho-afective efectele sînt neutre sau chiar negative, de respingere sau repulsie. În acest caz, Iubirea dislocată din opera de artă nu mai devine producătoare, şi are capacitatea de întoarcere şi *îngheţare* în obiect.

Reflexul filozofic al lui Petre Andrei este de a răspunde oricărui stimul extern prin gest judicativ de natură logică. Reflectînd asupra caracterului general uman al valorii religioase, filozoful găseşte că mecanismul care explică această generalitate nu poate fi decît unul logic raţional, un mecanism care întemeiază valoare în sine însaşi. Iar acest mecanism are la bază cauzalitatea, funcţie care îşi depăşeşte capacitatea operatorie din imanent şi urcă în transcendent, contribuind acţional la transfigurarea, consolidarea şi motivarea condiţiei ontologice a umanului în universal. Deşi astfel, pe temeiuri logice, el găseşte explicaţia valabilităţii generale a valorii religioase, rămîne totuşi neclar sensul acestei cauzalităţi, pe care el o introduce ca funcţie operatorie relevatoare a elementelor obiectiv-intelectuale ale religiei, separate de cele subiectiv-individuale, care întemeiază fenomenul religios pe principii psihologice. Asertînd-o numai teoretic nu este suficient. Vectorul ei determinist trebuie descris limpede, spaţiul logic pe care el şi-l pretinde trebuie să-şi aibă precizia internă de deplasare între propriile puncte cardinale; agentul (subiectul) acţional şi destinatarul trebuie

descrise, fixate neechivoc, conţinutul de fond al discursului formal trebuie scos la lumină, pentru a nu rămîne doar o impresie sau o iluzie. Şi aceasta este valabil pentru orice discurs filozofic, expozeul filozofic în genere suferind de meteahna vaguităţii formalistice; în cazul existenţei reale a conţinutului ştiinţific solid, ponderabil, explicarea lui prin discursuri alunecoase şi netranzitive, interesate stilistic în sens academic sau manierist îl opacizează. De aceea, în cazul cauzalităţii logic-raţionale aplicată valorii religioase, se cuvine o precizare care nu suportă alternativă: la baza unui determinism transcendentist (Înaltul Determinism Energetic, v. TÎDE), originar şi finalist teocentric, realizat prin crearea, dezvoltarea şi recuperarea potenţialului spiritual al fiinţei umane (pe Terra; a altor fiinţe, pe alte planete, în alte civilizaţii) individuale şi distincte, nu poate sta decît *Cauzalitatea transcentivă,* a cărei emanaţie şi funcţionare continuă are ca punct declanşator şi întreţinător Fiinţa Divină, ca mijloc şi agent de realizare – fiinţa umană, iar ca destinaţie finală recuperatoare, ciclic Regeneratoare şi Integratoare, din nou, Entitatea Divină. În cazul acestei globale Cauzalităţi transcentive, aparţinătoare globalului Înalt Determinism Energetic universal, perspectiva unor simple cauzalitaţi raţionale logice, care ar lega omul de Divin, funcţionînd în energetica existenţială relevată, fenomenală (Flux transcentiv, v. TÎDE), nu poate avea decît pretenţia unui statut ontologic cognitiv, care nu îndeplineşte însă determinantele dinamice şi configurante specifice unei *cauzalităţi* propriu-zise. Riscant, dacă nu chiar impropriu a atribui unui fenomen psiho-afectiv precum trăirea întru valoarea religioasă, precum înţelegerea şi asumarea intimă a acesteia ca valoare transcendentă decisivă, virtuţile acţionale ale conceptului filozofic determinist de *cauzalitate.* Căci Petre Andrei nu se referă la practica religioasă, la exercitarea cultului religios de către fiinţa înduhovnicită, ci doar la aproprierea statică, mentală şi afectivă a valorii religioase. Şi chiar dacă ar fi vorba, în acest subiect axiologic, şi de practica religioasă, termenii gestaltici ai unei cauzalităţi efective, logic-riguroase sînt nelămuriţi. Cu toate acestea, Petre Andrei creditează valoarea religioasă aşa cum se cuvine, cu statutul suprem, supraordonator (în sens integrativ) în sistemul ierarhic al valorilor, considerînd-o ca o unitate a elementelor afectiv şi raţional, individual şi social.

7. Noncauzalitatea raportului dorinţă – valoare

Axiologii autonomişti, văzînd în valori esenţe ontologice, consideră că acestea ar fi anterioare actelor care le cuprind, inclusiv dorinţei. Filogenetic însă, valoarea este o cucerire relativ tîrzie a conştiinţei apetente. În acord cu aceasta, respingînd concepţia autonomiştilor, **Tudor Vianu** formulează teza inversă, a anterioritătii dorinţei faţă de valoare. El afirmă: „valoarea urmează dorinţei, aşa cum orice obiect urmează actul care o cuprinde”. Critica lui **Petru Comarnescu** asupra tezei vizează aspectul de neinferenţă a valorii din actul cuprinzător al dorinţei şi, pe cale de consecinţă, extracţia de natură diferită a valorii din dorinţă; în opinia lui, actul de cuprindere al dorinţei ar trebui să se aplice asupra altui obiect, „mai complex şi mai spiritualizat”, o formă de conştiinţă sau o intuiţie de mare putere, aşa cum vede, de exemplu, Scheler că stau lucrurile. Cu alte cuvinte, Petru Comarnescu pretinde că sesizează slăbiciunea tezei lui Vianu în confundarea succesiunii temporale – anterioritatea dorinţei faţă de valoare – cu legitatea unei cauzalităţi axiologice, ba mai mult, cu o cauzalitate în care efectul – valoarea – conservă calităţile naturale ale cauzei – dorinţa –, în locul unor salturi calitative, a unui plus evolutiv. Cu rafinamentul care îi caracterizează stilul şi opera, Vianu demontează obiecţia, afirmînd că: 1. între dorinţă şi valoare el nu susţine existenţa unor raporturi similare celor cauzale, fapt dovedit de posibilitatea rămînerii dorinţei ca termen suspendat, a neajungerii dorinţei la obiectul axiologic care este valoarea, precum şi 2. posibilitatea îndreptării acţionale a dorinţei către un obiect axiologic nonvaloric, dorinţă pe care el o numeşte „inaxiologică”. Pertinenţa replicii lui Vianu scuteşte de orice comentariu.

8. Despre postularea categoricei idealităţi a valorii faţă de real

Alta ar fi fost greşeala de fond pe care ar fi făcut-o filozoful într-o perioadă de început, nematurizată a gîndirii sale, dacă nu ar fi corectat-o ulterior, cînd echilibrul experinţei, al contactului îndelungat cu realitatea şi profunzimea estetică a artei au temperat elanul idealist: anume postularea categoricei idealităţi a valorii faţă de real: „Ceea ce participă la valoarea estetică nu sînt lucrurile şi nici acţiunile, ca nişte date ale experienţei practice, ci aparenţa lor”. Ulterior, filozoful conectează imponderabila valorică bănuită anterior, aşa cum este firesc, la suporturile reale şi personale. Ciudat rămîne faptul că, în eroarea pe care, totuşi, a emis-o, cu subtilitatea gîndirii sale aplicată analitic atîtor contexte estetice, el nu sesizează pericolul declanşării, prin această părere, a unei fundamentale şi grave mutaţii în natura esenţială a valorii. Căci desprinderea valorii de orice suport real oferit de empiric, transformarea ei fantomatică într-o iluzie („aparenţă”) nu duce numai la o condamnare a valorii la un statut neidentitar, ci, *ipso facto,* la pierderea specificităţii ei formale şi la generalizarea nedistinctă, omogen proliferativă a conţinutului său ontologic. Situaţie în care valoarea ar căpăta aspectul ideatic al unui nor uriaş, identic în toate punctele şi direcţiile sale, care ar apăsa înfricoşător, permanent asupra structurilor sufleteşti şi raţionale intenţionale, asupra celei mai incipiente apetenţe, asupra insesizabilei tendinţe acţionale, productive. Nu ar mai exista nici valoare, nici valori, nici gesturi, şi, prin aceasta, ajungîndu-se la inevitabila reducţie finală – nici civilizaţie. Adică, în primul rînd, nici oameni. La această deşertică viziune se poate veni cu un singur contraargument: valoarea religioasă. S-ar putea susţine,

într-o abordarea profană şi mediocră, că valoarea religioasă, în speţă transcendentul divin, este singura excepţie, singura valoare reprezentantă a idealităţii pure, dăinuind şi veghind dintr-o dimensiune desprinsă absolut de orice formă de suport, material sau personal, aparţinînd realului. Tocmai aici s-ar comite cea mai mare greşeală. Valoarea religioasă este singura valoare al cărei statut nu se analizează prin raport simplu şi unidirecţional, căci abordarea ei este dublă, pe de o parte transcendentul fiinţînd ca proiecţie transfiguratoare a condiţiei umane particulare în universal, caz în care transcendentul îndeplineşte funcţia abstract-simbolică de model existenţial personificat şi activ, iar pe de altă parte, Divinul transcendent, fiinţînd într-o dimensiune ontică concretă, din care îşi exercită rosturile creatoare, întreţinătoare şi coordonatoare în liniile de forţă, energetic-spirituale ele unui Plan uriaş şi perfect, în cadrul căruia, pe Pămînt, fiinţa umană reprezintă valoarea şi agentul executoriu. În cazul valorii religioase, analiza este deci bidirecţională. Se observă că luăm în discuţie nu numai transcendentul ca plăsmuire a fiinţei umane, prin care aceasta tinde permanent să-şi universalizeze şi perfecţioneze propria condiţie – concepţie reducţionistă promovată de anumiţi filozofi care îşi deghizează lipsa de tărie în afirmarea hotărîtă a deităţii, a autonomiei sale suverane de Fiinţă Absolută, prin clamarea „lucidă" a unei sacralităţi imanentiste extrem de îndoielnice, originate exclusiv în om şi în conştiinţa lui proiectivă – ci şi în sens invers, descendent, interesul cauzal Înalt Determinist al unui transcendent divin concret, entitiv, viu şi acţional, interes care învăluie, conduce şi valorifică, de sus în jos, fiinţa umană.

Astfel, valoarea religioasă există în ipostaza unei duble instituiri: mundan-teiste şi teist-mundane, fiecare din ele implicînd în idealitatea ei un suport distinct. În cazul valorii religioase instituită ascendent, prin proiecţia Om – Dumnezeu, putem aprecia că suportul este de natură personală, aparţine onticului existenţial obiectiv, deci real – omul, şi este reprezentat de năzuinţele, idealurile, nevoia de mîntuire, de sprijin, de instinctul racordării la tutelar. Dar aici avem de-a face cu un caz special, în care şi obiectul ideal al valorii religioase, la rîndul lui, se transformă în subiect proiector de valoare în sens descendent, suportul valoric fiind, în această relaţie proiectiv-deterministă instituită de Entitatea Divină, fiinţa umană în întregul ei material-spiritual, forma ei materială fiind, la rîndul ei, suport al conţinutului spiritual evolutiv, care este elementul de interes al demersului determinist divin. În concluzie, omul se găseşte simultan şi retroacţional atît în postura de institutor valoric religios, dar şi de instituit valoric al propriului său obiect valoric, care devine, în acelaşi timp, subiect institutor. *Valoarea religioasă nu numai că reprezintă chintesenţa idealităţii valorice, dar este singura care îşi racordează, ca dublu suport, fiinţa umană – atît în constituţia ei divină esenţială (în masa ei energetică, regeneratoare şi integratoare), cît şi în profunzimea destinică a individualităţii umane.* Continuîndu-şi neîntreruptă drumul către Marea Îmbrăţişare cu această Idealitate, în fiecare clipă şi din ce în ce mai aproape fiinţa umană îi trăieşte de fapt *materializarea* – ca proces de esenţă spirituală primă – şi îi poartă *materialitatea* – ca obiect fenomenal de esenţă spirituală secundă (v. Teoria Înaltului Determinism Energetic, Dragoş Niculescu).

9. Raţional şi iraţional, la Tudor Vianu, în structura valorii. Neclarităţi operatorii

Iată ce frumos specifică Vianu acest „nucleu inclasificabil al valorii" şi faptul că „există, fără îndoială, un fond de iraţionalitate în valori", concluzie la care ajunge descoperind că, pînă la urmă, raţionalitatea nu îi este suficientă valorii; mai există întotdeauna ceva în structura valorii ce nu poate fi detectabil, component inefabil care asigură, în fapt, unicitatea şi ireductibilitatea fiecărei valori. Dar acest nucleu iraţional, „ascuns înăuntrul suprafeţei raţionale a fiecărei valori" nu face ca întreaga măsură a valorii să devină iraţională („natura valorii este iraţională"), aşa cum afirmă în mod contradictoriu tocmai atunci cînd, după studiul amplu al coordonatelor raţionale ale valorii, atinge punctul acelui nucleu „nedefinibil". Cu toată acurateţea şi atenţia cu care Vianu operează în desişul subtil, plin de nuanţe şi capcane al domeniului estetic, se înregistrează aici o scăpare, un fulgurant exces, incompatibil cu grija lui constantă de a se menţine pe calea de mijloc în privinţa decelării şi susţinerii naturii valorii, scrupul ştiinţific care l-a făcut întotdeauna să evite extremele şi să concilieze raţionalul cu iraţionalul în delicata morfologie a axiologicului, cu specificarea preeminenţei componentei raţionale asupra mereu neexplicabilului iraţional.

10. Problematica centrală a axiologiei: ierarhia şi sistemul valorilor. Din nou, confuzii operatorii

În afara amplei analize pe care a efectuat-o asupra speciilor valorice, T. Vianu abordează şi una dintre problematicile centrale ale axiologiei, care este cea a ierarhiei şi sistemului valorilor. Max Scheler, fidel concepţiei sale emoţional-intuitive, adversă formalismului şi relativismului, derivă din ea, în privinţa subiectului ierarhiei valorilor, teza consubstanţialităţii dintre uman şi valoric, susţinînd că singura cale posibilă de stabilire a ierarhiei valorice – care în alt mod nu poate fi niciodată dedusă – este actul numit „preferinţă", care are la bază *aprioricul emoţional,* act de simţire independent de orice element al realităţii valorice. Alăturîndu-se poziţiei lui Scheler în privinţa neobligativităţii comparaţiei în stabilirea clasamentului valoric, Vianu aduce completări teoretice care prelungesc fertil viziunea scheleriană, oprită parcă prea brusc. Esteticianul român afirmă că neobligativitatea comparaţiei nu înseamnă şi imposibilitatea realizării ei, susţinînd că este chiar necesară succesiunea exactă a acestor trepte valorice. În acest sens, trei operatori pot realiza comparaţia: unul este numit de Vianu *„Autocenzura conştiinţei",* care lucrează cu un element foarte

eficient – *remuşcarea,* element spiritual în stare să producă la nivelul conştiinţei decelări pe cît de dureroase, pe atît de eficace în estimare; al doilea operator este *componenta iraţională* a valorii, despre care am vorbit mai sus, componentă care – atîta timp cît încercările cunoscute în istoria filozofiei, de raţionalizare a conştiintei axiologice au fost sortite eşecului – rămîne singura, în calitatea ei de rest întotdeauna neexplicat, în măsură să servească întocmirii unei ierarhii a valorilor sub forma unei ordini de principii iraţionale. Ierarhie pe care o şi realizează, sub forma unui sistem de clase sau categorii valorice, sistem pe care îl consideră – spre diferenţă de Rickert care îl vede deschis – „închis-deschis", în sensul că este închis ca suprafaţă externă, impermeabilă pentru suma claselor valorice atestată de analiza istorică ca fiind fixă, şi deschis la nivelul claselor valorice componente, care, ramînînd aceleaşi ca specie, se pot îmbogăţi cu aporturi nelimitate de noi dorinţe, odată cu progresul fiinţei umane, cu dezvoltarea orizontului ei axiologic; iar al treilea operator, de care nicicum Vianu nu poate face abstracţie, este *preferinţa* lui Scheler, realizată ca „evidenţă intuitivă" şi dedusă din „intimitatea iraţională" a valorilor. Dar, deşi Vianu recunoaşte că „nu există viaţă axiologică fără acţiuni de preferinţă", el aduce conceptului o importantă lărgire teoretică, căci îl extinde de sub sfera îngustă a subiectivităţii exclusive – *preferinţa act –,* supunîndu-l, în ipostaza de *preferinţă realizare,* şi presiunii normative a epocii, adică unei determinante transsubiective, în aceeaşi măsura inevitabilă ca şi dimensiunea subiectivă.

Pînă aici lucrurile sînt limpezi. Dar iată că, din păcate, contradicţia referitoare la binomul iraţional-raţional, pe care Vianu o scapă la analiza structurii valorii, este repetată, de această dată, aici, la capitolul dedicat sistemului ierarhic al valorilor, şi tot cu ocazia tangenţierii factorului iraţional. Căci, după ce construieşte acest sistem căruia îi acordă exclusiv principii alcătuitoare *de natură iraţională,* susţine apoi că ceea ce dă trăinicie ierarhiei valorilor este stabilirea sa *pe baza învelişului raţional şi coordonatelor generale ale valorilor, lăsînd deoparte nucleul lor iraţional* (!) Avem de-a face cu recurenţa aceleiaşi anomalii – lucru greu de explicat, mai ales în condiţiile în care Vianu însuşi şi-a construit mental extrem de sugestiv reprezentarea spaţială a valorii sub forma unei alveole, în care cele două componente sînt delimitate distinct, suprafaţa externă rotundă şi structura bazală reprezentînd componenta raţională, iar nucleul reprezentînd componenta iraţională. Se pare însă că această delimitare, cu rolurile şi efectele ei distincte, se păstreaza în mecanica gîndirii filozofului atîta timp cît reprezentarea beneficiază de o proiecţie fixă, statică. În momentul cînd corpusul valorii intră într-o dinamică analitică, pare că această aşezare internă nemiscibilă se strică, cele două componente încep să se amestece, iar întrepătrunderea lor devine atît de greu decelabilă, încît brusc, lacunar, fiziologia aparutului său cognitiv pierde capacitatea de selecţie precisă a uneia dintre ele. De aici, confuzia care duce la contradicţie. A nu se justifica prin acest fenomen raţional pur funcţional existenţa *de facto* a unui relativism de esenţă privitor la compoziţia structurală a valorii, în stare să infirme configuraţia dualăcertă, determinantă.

11. Dispoziţia emoţională şi dispoziţia de valoare. Asemănarea dintre erorile lui Vianu şi Scheler

Depăşind subiectivismul-psihologist, obiectivismul, emoţionalismul şi voluntarismul axiologic, Petre Andrei, prin abordarea sa obiectiv-logică, raţionalistă a valorii, provoacă un salt progresist important în filozofia contemporană a valorii. Dacă în *teoria simţirii emoţionale,* a lui **Scheler,** la constituirea valorii participă *dispoziţia de valoare,* întemeiată intuitiv-emoţional, la Petre Andrei această *dispoziţie* devine *dispoziţie în esenţa spiritului,* întemeiată pe un element intelectual, ca judecata întovărăşită de sentiment, care caută să concretizeze obiectul valoric sub forma unui scop. Definiţia pe care o acordă el valorii, ca relaţie funcţională (raport) între un obiect şi un subiect, fondată pe saltul pe care îl execută de la o *dispoziţie emoţională* la o *dispoziţie în esenţa spiritului,* pe cît de aulică şi sobră apare, pe atît este de cuprinzătoare şi de apropiată de surprinderea esenţei fenomenului. Într-adevăr apare ca o definiţie completă şi precisă. În plus, „subiectul" pe care îl include în formularea sa acoperă tot spaţiul psihologist, emoţionalist, fără însă a-l proiecta dominant, a-l absolutiza unilateral. În ceea ce priveşte *dispoziţia de valoare* scheleriană, observăm o similitudine cu eroarea pe care pripit a făcut-o **T. Vianu** iniţial, afirmînd idealitatea absolută a valorii, şi ne referim aici la faptul că Scheler susţine invariabilitatea la toţi indivizii a acestui element aprioric, experienţei revenindu-i doar rolul de a actualiza, de a conferi profil concret dispoziţiei inerente a subiectului. Postulînd invariabilitatea dispoziţiei de valoare, el acordă acestui element un statut transcendental unic, nediferenţiat, generalizîndu-i nediscriminatoriu idealitatea. Argumentele pe care Scheler le-ar putea aduce în sprijinul susţinerii acestui caracter de invariabilitate a dispoziţiei de valoare, care indiscutabil există aprioric şi potenţator, lipsesc. De ce dispoziţia de valoare este aceeaşi la toţi indivizii? Este mult mai plauzibil ca ea să existe la toţi indivizii, dar în cantităţi diferite, fiecare individ să fie – mai mult sau mai puţin – pre-dispus la experimentarea fenomenului valoric. *Dispoziţia de valoare nu poate fi invariabilă, atîta timp cît dotarea energetic spirituală cu care fiecare individ intră în Fluxul transcentiv al existenţei este unică şi distinctă, diferită de la individ la individ.* Astfel, în perceperea şi estimarea fenomenului valoric, atît dispoziţia de valoare, în calitate de potenţialitate imanentă, latentă, apriorică, cît şi experienţa, care actualizează, obiectivează dispoziţia de valoare, sînt diferite. De la incipienţă, origine, pînă la stadiu evolutiv, finalitate, interesul energetic spiritual transcentiv în natura individualităţii este cel al diferenţei, al variabilului, acesta

fiind şi unul dintre factorii componenţi ai *factorului transcentiv* şi al *Cauzalităţii transcentive* – structura motrice prin care se realizează Înaltul Determinism Energetic. Erorile lui Vianu şi Scheler sînt asemănătoare, cu diferenţa că Vianu, în urma acumulărilor, a consolidării concepţiei axiologice prin contactul continuu cu fenomenul artistic, şi-a îndreptat incorecta părere iniţială. Nici Petre Andrei nu se opreşte asupra certitudinii suspecte a lui Scheler în ceea ce priveşte invariabilitatea categorică a dispoziţiei de valoare, el nesesizînd nimic criticabil în această problemă, ocupîndu-se de sublinierea unui cu totul alt aspect: acela al factorului obiectiv, ca factor care, alături de *dispoziţie* – pe care o admite necondiţionat în accepţiunea scheleriană –, asigură calitatea, specificul şi însuşirile valorilor.

12. Evaluarea şi rolul binomului subiect – obiect în constituirea valorii

La rîndul lui, **Mircea Florian,** prin luminarea procesului de *evaluare,* care incumbă rolul activ al celor doi factori – subiectul şi obiectul – în constituirea valorii, susţine poziţia raţionalistă a lui Petre Andrei, care aşează valoarea în postura de produs al relaţiei dintre o anumită zonă a conştiintei subiectului şi calităţile imanente ale obiectului artistic. Să nu omitem a menţiona că Petre Andrei susţine că se impune şi o sociologie a valorii – criticînd însă căderea în sociologism –, alături de logica şi psihologia valorii. De asemenea, să precizăm limpede că Petre Andrei nu a acordat statut transcendent, sinonim cu Divinul, valorii absolute, aşa cum au considerat alţi filozofi, ci el i-a acordat un statut real, tangibil; la P. Andrei, valoarea absolută este reprezentată de personalitatea culturală creatoare, de colectivitatea umană (la nivel individual şi social), de raţiunea plasată sub puterea sacrului creator – aceasta constituind o altă semnificativă distincţie pe care filozoful român o aduce în concertul teoretic al evoluţiilor, edificărilor şi soluţiilor filozofiei valorilor.

De aceeaşi părere că natura valorii se întemeiază pe relaţia dintre subiect şi obiect, neputînd fi confiscată nici de monopolul neatîrnării ei de conştiinţă (Scheler), al „transcedentului" (Rickert), al „obiectelor ideale" (Husserl), al stărilor psihologice ca plăcerea (Bentham), dorinţa (Ehrenfels), interesul (Perry) este şi Tudor Vianu, care, mai mult, generalizează într-o manieră de nobilă supleţe estetică, particularitatea acordului subiect-obiect la orizontul „acordului între eu şi lume". În cadrul amplului său sistem teoretic, problema autonomiei şi heteronomiei esteticului autotelic, plecînd de la soluţia autonomistă pe care Croce o propune disputei dintre „conţinuitiştii" hegelieni şi „formaliştii" herbartieni, soluţie care a fost ca un foc de resort pentru dezvoltarea aparatului său argumentativ, luînd în calcul atît valorile estetice cît şi pe cele extraestetice, Vianu ajunge la concluzia esenţială că „arta este eternă prin forma estetică şi vremelnică prin conţinutul ei".

13. Mihai Ralea şi diferenţa dintre realul vicios al naturii şi virtuosul ideal al valorii autonome

Interesantă este la Ralea păstrarea luciditătii, a echilibrului. Privită ca manieră de transfigurare a naturii şi vieţii, opera de artă, valoarea estetică pe care o atinge, suportă determinantele elementelor de viaţă anestetice, sau extraestetice, dar în acelaşi timp are puterea de a-şi păstra autonomia, trăirea în sine. Ralea îi acordă însă acestei autonomii nu numai statut final, ci îi prezintă naşterea şi dezvoltarea, sincron cu procesul de sublimare, de transfigurare a elementelor anestetice, proces în timpul căruia, paradoxal, caracterul autonom, pe măsura constituirii sale, realizează şi izolarea, apărarea operei de artă de asaltul contaminant al elementelor anestetice. Deci, mediul anestetic – pe care valoarea pură, prin caracterul ei autonom, îl reneagă pînă la urmă – serveşte ca plasmă germinativă principiului autonomiei. Prelucrarea, sublimarea elementelor anestetice (religioase, morale, sociale) se realizează pînă la ridicarea lor la nivelul de puritate al planului estetic, nivel la care valorile ajunse devin „valori de lux", dezlegate de orice determinantă utilitară şi socială. Frumoasă viziunea lui Ralea, dramatică prin existenţa acestei duale etici interne, care duce metamorfoza evolutivă a valorii de la mundanul rudimentar şi gregar la puritatea solară a esenţei!

Să remarcăm însă că diferenţa pe care o face Ralea între realul vicios al naturii şi virtuosul ideal al valorii autonome este cuprinsă în denumirea de „artificialitate", termen atributiv pe care gînditorul îl acordă esteticului, acestui domeniu subtil, care conţine o componentă neancorată gravitaţional pauperului mundan, perisabilităţii ontologicului relevat (obiectiv, fenomenal).

*

Printre bogatele şi îndelungatele dezbateri teoretice pe care le-a suscitat problematica metaforei, sub cele trei ipostaze ale sale – metafora epistemică (cognitivă), metafora estetică şi metafora filozofică, interesant este punctul de vedere exprimat de **Paul Ricoeur,** în cartea „Metafora vie", în care analizează, sub aspect semantic şi hermeneutic, subiectul metaforei estetice. Fiind capabilă să acţioneze atît în cîmpul restrîns, semantic, cît şi în cel extins, hermeneutic, complexitatea disponibilităţii sale expresive şi tranzitive creşte, căci dacă în cîmpul semantic puterea sa figurativă de simbolizare este focalizată asupra cuvîntului, în cîmpul hermeneutic al discursului metafora nu mai poate rămîne doar o simplă figură de stil, puterea sa figurativă de simbolizare capătă un cu totul alt aspect, o cu totul altă funcţie – aceea de redescriere a unei porţiuni mai largi a realităţii, prin menţinerea corelaţiei dintre sens şi referinţă, sensul fiind dat de organizarea interioară a discursului, iar referinţa constînd în capacitatea tematică a discursului de a viza o realitate din afara limbajului. Iată cu ce dificultate se confruntă Ricoeur, şi în ce mod tranşant vrea să o soluţioneze: dacă metafora poetică este esenţialmente nonreferenţială, atunci, în cazul discursului poetic, cum mai poate fi păstrată integritatea

referenţialului discursiv, care trebuie să reziste, să raporteze discursul unui segment de realitate? Deşi problema pare insolvabilă, ingeniozitatea şi ascuţimea reflexivă a gînditorului, după descompunerea analitică, vine acum să sintetizeze, pretinzînd convingător că în interiorul fragmentului literar are loc, în acest moment critic, un proces de restructurare estetică, în care sînt angajate cele două cîmpuri, în condiţiile în care, în substanţa sferei globale poetico-discursive, deşi cîmpul poetic îşi pierde referenţialul propriu, – sensul metaforei poetice, prin translaţie, vine să se aplice, să lumineze conotativ sensul şi referenţialul cîmpului discursiv, textul căpătînd astfel virtutea poetică a unei realitaţi transfigurate. În concluzie, în dimensiunea finală a discursului poetic se va găsi, conjugat şi corelat, un dublu sens: sensul poetico-discursiv, care, infuzat referenţialului discursiv, îi schimbă natura, i-o converteşte într-o natură de ordin secund, îmbogăţită, sporită în conţinut şi semnificaţii, în puterea de a sugera noi înţelesuri. Astfel, putem vorbi nu numai de un dublu sens, ci şi de o „referinţă de grad doi", sau „o referinţă dedublată" în discursul metaforic, concluzie pe care Ricoeur ne-o descrie astfel: „suspendarea referinţei laterale este o condiţie necesară eliberării unei puteri de referinţă de gradul doi, care este referinţa poetică propriu-zisă", formulare în care, prin „referinţă laterală" trebuie să se înţeleagă referenţialul cîmpului poetic, care dispărînd (topindu-se), îşi revarsă întreaga energie spirituală, prin mijlocirea sensului poetic combustionant, asupra cîmpului şi sensului discursiv, schimbîndu-le astfel natura, dublînd-o transfigurant; iar prin „referinţa poetică propriu-zisă" trebuie deci să se înţeleagă referenţialul discursiv poetizat, final al discursului poetic.

Cu o concepţie ridicată pe cărămizile fragile ale unui realism estetic dezvoltator al viziunii britanicului Roger Scruton, **Donald Davidson** susţine, pe calea unei logici semantice rigide, în care singur se închide, că din moment ce termeni aflaţi în stare necontextuală, deci izolaţi, au o semnificaţie literară proprie şi unică, aceea denotativă, folosită în texte nonmetaforice, utilizarea lor în texte metaforice va păstra, riguros, acelaşi înţeles denotativ, ei neputînd, de aceea, fi utilizaţi la construcţia unor structuri metaforice denotative, în care să acţioneze, să poată fi distinse proprietăţi estetice autentice, reale. „Cazul Davidson" este simplu, teoria sa este compromisă de reducţionismul semantic în care crede dogmatic. Realitatea este cu totul alta: unul sau mai mulţi termeni nu îşi conservă nici o semnificaţie nonmetaforică; păstrîndu-şi aceeaşi formă, aceeaşi identitate morfologic-lexemică, funcţia lor semantică, tradusă prin semnificaţia pe care o degajă, este diferită în funcţie de context, de determinantele extrinseci în care este cuprinsă. Din întrepătrunderea, din combinarea semnificaţiilor termenilor întregii structuri, sub ghidajul precis al sensului intenţionat de creator, iradiază semnificaţia denotativă, metaforică a fostului termen nonmetaforic, rece şi sărac în sensul său „tare". Asta e tot. „Realismul" lui Davidson stă pe o realitate iluzorie, incompatibilă cu vraja şi forţa adevărată a misterului estetic al metaforei, o dovadă peremptorie fiind aceea că folosirea metaforelor în descrierea unor universuri estetice complexe în reprezentări şi sentimente este indispensabilă, realismul nu mai poate funcţiona în exprimarea unor tensiuni şi senzaţii intime, a unor spaţii irizate de trăiri negative şi psihice interioare, pe care numai bogăţia artei denotative o poate sugera.

Încheiem cu necesara distincţie pe care filozoful **Marin Aiftincă** o prezintă în cartea „Misterul artei şi experienţa estetică", referitoare la *imaginea (valoarea) estetică* şi *imaginea (valoarea) artistică*. Cu o expresivitate lirică şi descriptivă admirabilă, izvorîtă dintr-o rigoare ştiinţifică ce nu şi-a epuizat puterea cîntecului, ci o eliberează cînd doreşte, mlădiind reflex orice incipienţă de alunecare în vîscozitate analitică – virtuozitate prezentă în fluiditatea întregii lucrări –, domnia-sa ne scuteşte de efortul descifrării oricărei ambiguităţi, prin departajarea clară a celor două categorii axiologice. Astfel, deşi provenită ca fond structural din natura percepţiilor particulare ale simţurilor, din calităţile intrinseci estetice ale obiectului artistic, *realizarea estetică* nu se supune lor, ci le topeşte într-o imagine unitară definitorie, prezentă ca modalitate de existenţă absolută, netranscendentă a obiectului estetic, aşa cum remarcă de altfel şi polonezul Roman Ingarden. *Imaginea artistică,* în schimb, depăşeşte acest cîmp intim şi concret, făcînd legătura cu vibraţiile exterioare ale valorilor extraestetice, ancorînd opera de artă la contextul uman, moral, social în care obiectul estetic evoluează şi palpită, adaptat la izvoarele vieţii. Plecînd de la tipul de coexistenţă a elementelor extraestetice în cadrul imaginii artistice, Marin Aiftincă concluzionează esenţial că, deşi *valoarea estetică,* prin structura ei, pare că se identifică cu opera, ea depăşeşte echivalenţa absolută, orizontală cu obiectul artistic, devenind, aşa cum spunea Croce, un „cosmos", suverană peste celelelate tipuri de valori cu care coabitează în opera de artă. Chiar în condiţiile specifice de eterogenitate constitutivă pe care le comportă, valoarea estetică nu se disipă, ci îşi condensează în sine unitar toate determinantele, actualizîndu-se în acelaşi timp *relativ* în obiectul şi imaginea lui artistică, conectînd împreună acest obiect la un transcendent care îi susţine şi îi primeşte jertfa. Sacralitatea investită în opera de artă se întoarce sporită la sacrul recuperator şi înţelegător a toate cîte sînt şi se fac

-&-

Completări la „Impasurile fenomenologice şi condiţia transcendentală”

5 oct. 2018

1. Analiza semnificaţiei în cadrul cercetărilor logice husserliene.

Cel de-al doilea volum al *Cercetărilor logice* se deschide cu o analiză a semnificaţiei. Fiind de acord că actul de semnificare reprezintă partea cea mai importantă a intenţionalităţii, că la rădăcina fenomenologică a logicii stă un sens durabil, unic al tuturor actelor de semnificare care vor să spună *acelaşi lucru*, ni se pare pripită formularea lui **Ricoeur** referitoare la această dialectică originară a sensului, pe care **Husserl** o abandonează, după ce o sesizează ca direcţie la începutul operei sale: oare să existe atît de incipient, chiar în percepţie, deci în percepţia nedevenită încă reflecţie, “o anticipare a unităţii de sens care face posibilă determinarea fluxului apariţiilor lucrului”? Îndeobşte, prin *percepţie* se înţelege colectarea empirică de date referitoare la fenomenul pe care-l experimentăm, cu care ne confruntăm, colectare care se realizează prin simţuri, dar şi prin mentalul conştient. Totuşi eul psihic şi spiritual nu este încă în măsură, în această primă fază a contactului fenomenologic, să prelucreze aceste date pentru a anticipa un sens bine determinat, care să fie condus prin *intuiţie* înspre programarea apariţiilor şi declanşarea analizelor de ansamblu ale fenomenului. Sensul începe să fie intuit abia atunci cînd percepţia a oferit suficiente informaţii pentru ca aceasta să fie posibilă, urmînd ca din acel punct percepţia să continuie a oferi doar unele date suplimentare, care să finiseze sensul intenţional deja constituit şi integrat de acum actului reflexiv şi constructiv. Legat de aceasta, ne îndoim de primatul percepţiei în rîndul actelor intenţionale, prin care Husserl se eliberează de propriul său logicism, adică de obiectivitatea logică a prezenţei obiectului *în* conştiinţă şi se îndepărtează de filozofiile criticiste ale judecăţii. Ideea de “primat al percepţiei în rîndul actelor intenţionale” este ambiguă prin însăşi formularea şi, de aici, construcţia ei. Ce să se înţeleagă din această formulare? Că percepţia reprezintă prima şi fundamentala intenţionalitate sau că percepţia ocupă în mod absolut treapta actelor preintenţionale, creatoare de acte intenţionale? În acest sens ordinea intrării în rol a acestora a fost sugerată anterior, unde lucrurile sînt echivoc descrise.

2. Despre conştiinţa fenomenologică a timpului.

În *Husserl şi sensul istoriei,* Ricoeur pare să nu mai iasă din dilema timpului, ce e drept, subiect extrem de delicat şi riscant de atins. Chiar dacă pare bine orientat în detaliu – “Dar dacă, la rigoare, putem înţelege faptul că pluralul conştiinţelor şi singularul istoriei pot deveni corelative prin mijlocirea unei sarcini comune, a doua dificultate pare mai greu de depăşit: “în” care conştiinţă este stabilită pluralitatea conştiinţelor? Pluralitatea care caracterizează eventual un sens unificator, o sarcină istorică, nu poate fi survolată, astfel încît eu, tu, noi şi ceilalţi să apărem interşanjabili într-o totalitate; ar însemna să facem din această totalitate un absolut care ar detrona ego-ul” –, afirmînd că “timpul ego-ului nu este unica istorie a oamenilor, ci timpul *fiecărui* ego, şi nici pluralitatea ego-urilor nu este istoria”, el ajunge totuşi, fără să-şi dea seama, la contradicţie, căci negînd unicitatea particulară a trăirii timpului istoric global de către un singur ego, adică a nereprezentării adecvate a timpului istoric global prin timpul propriu individual al unui singur ego, afirmînd apoi, vrînd de fapt apoi să afirme prin “timpul fiecărui ego” posibilitatea constituirii timpului istoric global prin însumarea timpurilor subiective diversificate, ceea ce nu poate fi din nou interpretat decît prin pluralitatea timpurilor subiective, el vine, prin ultimul segment al lanţului hermeneutic-deductiv – “şi nici pluralitatea ego-urilor nu este istoria” –, să nege pluralitatea anterior, indirect afirmată. În schimb, Ricoeur evidenţiază foarte precis legătura dintre ideea de atemporalitate a sensului obiectiv, deci şi a sensului istoric – idee dificilă, care nu poate fi abordată, nu poate fi surprinsă printr-o geneză de natură empirică a aproximărilor subiective ale acestui sens – şi operaţia husserliană de “reducţie eidetică”, care pune între paranteze cazul individual şi nu reţine decît sensul şi semnificaţia conceptuală care îl exprimă şi care devine prin ea însăşi o reducţie a istoriei. Adăugăm noi, o istorie care îşi pulverizează, care se purifică de orice dată obiectivă şi care nu păstrează decît un sens abstract şi izolat. Formal, lucrurile sînt corect articulate de Ricoeur, dar intrînd mai în adîncul problemei, în condiţiile în care *reducţia eidetică* suferă din partea noastră critici similare celor aduse *reducţiei fenomenologice,* aşa cum dificil este a susţine o “atemporalitate a sensului obiectiv”, la fel de dificil este a susţine existenţa unei “reducţii” a istoriei, care este un fenomen amplu şi esenţialmente obiectiv, la un sens în sine, abstract, izolat şi neobiectiv, care şi-a uitat originarul şi geneza, fondat pe baza unei “abstracţii eidetice” (mult mai corect spus) de aceeaşi factură, în care ideea, omolog sensului, este abstrasă din individualul subiectiv, opus al colectivului obiectiv istoric. Aceasta chiar dacă plasarea individualului subiectiv la baza colectivului obiectiv istoric este corectă.

Din nou Ricoeur nu se vede dispus la o critică în forţă, la soluţionări tranşante, inhibat poate de proeminenţa personalităţii şi operei lui Husserl. Îndrăznim să o facem noi. Dificultăţile radicale pe care le ridică constituirea primordială a *conştiinţei fenomenologice a timpului,* căreia Husserl i-a dat o primă formulare încă din 1905, în *Zeitbewusstsein* (“Despre fenomenologia conştiinţei interne a timpului”) nu pot anula recunoaşterea, prin susţinerea categoriei “timpului transcendental”, a naturii de fapt transcendente a timpului şi a diferenţei sale de *istoria transcendentă,* în calitatea ei de corelat al unei conştiinţe care o

elaborează pornind de la înţelegerea urmelor şi a documentelor. În cadrul acestei problematici, Husserl operează, înainte de toate, o nouă "reducţie": este vorba de reducţia timpului cosmic la timpul fenomenologic, "care este forma unificatoare a tuturor trăirilor", "absolutul în care natura, oamenii, culturile, istoria se constituie ca *obiecte".* La acest capitol legat de istorie, în particular, de istoria filozofiei, apropierea lui Husserl de Jaspers este evidentă: conflictul pe care îl degajă înţelegerea istoriei filozofiei ca sarcină infinită şi reducţia sa naturalistă, sau, cum se spune în *Krisis,* între transcendentalism şi obiectivism, în circumstanţa în care, pentru Husserl, iluzia este pozitivismul şi nu metafizica, rezonează cu disproporţia lui Jaspers dintre căutarea fiinţei absolute şi caracterul limitat al existenţei noastre, pericolul limitării noastre fiind aici cunoaşterea obiectivă. Să subliniem un aspect central al problematicii timpului: există, sincron, atît timpul particular al fiecărei individualităţi ("monadă", cum o numeşte Husserl pe filieră leibniziană), după cum există o lume particulară pe care o trăieşte, o experimentează fiecare dintre noi, cît şi un timp comun pentru toţi, timpul obiectiv unic, mundan, purtător al unui caracter unitar, şi o lume obiectivă unică, a tuturor, nediferenţiată şi egală în evoluţia ei fenomenală deschisă. *Cu privire la existenţa categoriei "timpului aprezentat al celuilat", pe care Ricoeur pare să o înţeleagă şi să o accepte – "tocmai conştiinţa internă a monadei primordiale stă la originea 1. timpului aprezentat al celuilalt şi 2. timpului obiectiv comun, sau timpului lumii" –, ne declarăm acelaşi scepticism ca şi cel exprimat cu privire la existenţa categoriei "aprezentării".*

3. Obiectivismul ştiinţific şi tensiunea internă a sensului de la Descartes şi Hume la Husserl.

Dacă **Descartes** este fondatorul *motivului transcendental,* singurul capabil să distrugă naivitatea dogmatică a naturalismului, şi merge pînă la capătul "suspendării universale" a existenţei prin descoperirea "solului apodictic" *Ego cogito cogitata,* în *Krisis,* interpretarea lui Kant este legată de cea a lui Hume, sensul *ascuns* al lui **Hume** fiind mai profund decît cel al lui **Kant.** Şi aici nu este vorba de Hume cel care înseamnă "falimenatrea filozofiei şi a ştiinţelor", ci de acela care ascunde în scepticismul său adevăratul principiu filozofic de slăbire a obiectivismului, acela de a face posibilă radicalizarea reducţiei carteziene; însă atunci cînd Descartes schimbă sensul reducţiei în favoarea justificării obiectivismului, scepticismul lui Hume descoperă întreaga cunoaştere – preştiinţifică şi ştiinţifică – a lumii ca pe o uriaşă enigmă. Ricoeur este de părere că "Era nevoie de o teorie a cunoşterii absurdă pentru a descoperi că însăşi cunoaşterea este o *enigmă*". În contextul relaţiei dintre *cogito*-ul cartezian, problema lui Hume, criticismul kantian şi pseudo-evidenţele lui **Galilei,** care, "*descoperind* lumea ca natură matematică aplicată, o *eludează* ca act al conştiinţei", Ricoeur sintetizează exemplar întreaga problematică transcendentală, care "gravitează în jurul raportului *acestui* eu, al eu-lui meu, al ego-ului, cu ceeea ce are un loc bine stabilit şi de la sine înţeles, adică *sufletul* meu;

În continuare, ea se mai referă la relaţia acestui eu şi a propriei vieţi a conştiinţei cu *lumea* de care sînt conştient şi a cărei existenţă adevărată o recunosc în rezultatele conştiinţei mele". Se mai poate cineva îndoi de faptul că dezvoltarea sensului, creşterea tensiunii lui interne străbate etapele istoriei filozofiei, reprezentată de naşterea filozofiei în Grecia, căderea acestei descoperiri în tradiţie, coruperea ideii de filozofie prin obiectivism, deşteptarea lui Descartes, scepticismul lui Hume, naşterea fenomenologiei husserliene, în climatul unei responsabilităţi stringente a omului cugetător, care poate determina înaintarea, stagnarea sau distrugerea Ideii? Credem că nu, iar, la rîndul lui, Husserl crede că reuşeşte acolo unde Descartes şi Hume au eşuat, prin idealismului său intenţional, care are capacitatea de a constitui orice altă existenţă în *eu,* constituire care este o depăşire, o irupţie.

4. Nefiinţa voinţei.

Ajuns în acest punct, Ricoeur se angajează la demersul aplicării fenomenologiei unor noi tematici, cum este cea a *voinţei.* Foarte interesantă este aducerea de către el în discuţie a unei *nefiinţe* a voinţei, ba chiar specifică voinţei, văzută de el ca "deficienţă ontologică proprie voinţei". Trebuie să ne oprim aici şi să comentăm, căci ideea este foarte frumoasă. Descoperim că, pentru Ricoeur, abordarea temei voinţei din unghi fenomenologic nu reuşeşte să realizeze o trecere definitivă de la o fenomenologie transcendentală la o fenomenologie propriu-zis ontologică. Statutul eminamente existenţial al acestei funcţii psihice, al acestei forţe lăuntrice dinamizatoare, propulsoare a sufletului şi a fiinţei, deşi pare că depăşeşte contururile fenomenal-transcendentale pentru a ocupa spaţiile mundane şi pasionale ale ontologicului, prin relevarea existenţei şi a unei forme vide a voinţei, viabile, se întoarce în transcendental. Nefiinţa voinţei înseamnă o lipsă activă a voinţei şi nu pasivă. De asemenea, ea nu reprezinţtă contrapolaritatea voinţei, căci aceasta reprezintă caracterul negativ al voinţei, o contravoinţă, o voinţă nefastă, care s-ar opune pînă la distrucţia entităţii umane, începînd cu personalitatea sa, oricărui imbold, oricărui impuls al voinţei creatoare. Existenţa nefiinţei voinţei, prin faptul că semnifică „o deficienţă ontologică a voinţei", iese din domeniul ontologicului, părăseşte acest spaţiu vital, acţional şi pasional, pentru a se retrage în universul Atotputernic şi misterios al transcendentului. Apartenenţa la transcendental a nefiinţei voinţei este cea mai bună susţinere a tezei naturii transcendentale, care îi menţine în viaţă forma vidă, a apartenenţei ei la domeniul fenomenologiei transcendentale.

5. Eroarea husserliană în aprecierea sensului coştiinţei.

Analizînd problemele din *Ideen II,* într-o notă de subsol în care face referire la tema sensului, Paul Ricoeur are perfectă drepate să reclame starea de confuzie, semnalată şi de **E. Fink,** în 1933, pe care o lasă cititorului ambiguitatea lui Husserl în tratarea acestui subiect. Husserl susţine negru pe alb că a) "orice realitate este sensul conştiinţei şi că sensul se bazează pe o intuiţie"; b) că "sensul dă formă unei materii – hylé – nonintenţională"; c) că "sensul vizează, la rîndul său, dincolo de el însuşi, un obiect care îi dă acestuia marca «realităţii» şi pe cea a «raţiunii» conştiinţei înseşi". Confuzia şi cauza ei sînt uşor de decelat şi limpezit: dorind să exprime că sensul, declanşat de o intutiţie şi aplicat unei materii "nonintenţionale" este orientat către obiect, că întemeierea acestuia poartă ca o pecete, aprioric, în sine, matricea realităţii acelui obiect şi că purtînd-o, această matrice îi conferă acestuia statut aprioric de realitate, Husserl tranşează reducţionist această schemă, identificînd formal sensul conştiinţei cu realitatea obiectului, ceea ce este greşit. "Orice realitate este sensul conştiinţei" nu numai că este o aserţiune teoretică nevalidă, ci este şi cauzatoare de grave confuzii, anulatoare a înţelegerii unor funcţii de bază ale conştiinţei.

6. Fenomenologia husserliană în calitate de filozofie lipsită de ontologie.

Referitor la raporturile fenomenologiei cu ontologia, Ricoeur ia în calcul şi o a treia posibilitate pentru fenomenologie, în afara stării de conflict cu o ontologie, sau stării de aproape desfiinţare într-o ontologie, şi anume aceea de a fi reducţia radicală a oricărei ontologii posibile; aceea în care fiinţa sau fiinţarea n-ar mai fi nimic decît ceea ce apare omului şi prin om. El se întreabă: "Fenomenologia lui Husserl nu ar fi oare un uriaş efort de patruzeci de ani de a elimina ontologia, atît în sensul clasic, moştenit de la Platon şi Aristotel şi păstrat de Descartes şi de Kant, cît şi în sensul hegelian sau heideggerian? Nu s-ar îndrepta ea spre o filozofie fără absolut?" În acest punct, Ricoeur aduce în discuţie un excelent studiu consacrat de **Pierre Thévenaz** lui Husserl şi posterităţii sale spirituale, intitulat "Ce este fenomenologia?" şi care este o parcurgere valoroasă a bibliografiei mişcării fenomenologice **(Husserl, Heiddeger, Sartre, Merleau-Ponty)** şi, în acelaşi timp, o introducere simplă şi pătrunzătoare a intenţiilor, metodelor, temelor şi rezultatelor fenomenologiei. Concluzia lui Thévenaz este aceea că "patosul" metodei lui Husserl îl reprezintă dorinţa unei filozofii lipsite de ontologie. Reducţia fenomenologică, care conduce la eu, nu mai este considerată o renegare; ea reprezintă actul global de ruptură aplicat relaţiei noastre cu *lumea,* şi nu numai unei anumite părţi din cunoaştere, "dar această ruptură nu separă, la rîndu-i, o pretinsă realitate interioară de realitatea aşa-zis exterioară, la fel cum am deosebi o regiune de alta, dimpotrivă, ea scoate la iveală raportul nostru autentic cu lumea, relaţia noastră intenţională, relaţie care rămîne ascunsă în atitudinea noastră naturală".

De aici, se desprind mai multe direcţii de apreciere. În primul rînd, din punctul de vedere al intenţionalităţii, a întemeierii intenţionale a actelor şi funcţiilor conştiinţei, conceptul de realitate în sine, sau de obiect absolut, devine absurd, în orice caz de neconceput. În al doilea rînd, Ideea (cea carteziană, de exemplu) unei conştiinţe închisă în sine, care nu va percepe lumea *însăşi* şi care ar avea ca primă sarcină să se asigure de perceperea corectă a realitaţii "în original" este, de asemenea, exclusă. Iar după "depăşirea" fenomenologiei de către Heiddeger, care urcă de la Dumnezeu la Divinitate, de la Divinitate la Sacru şi de la Sacru la Adevărul Fiinţei, se ajunge la existenţialismul francez, care îi apare lui Thévenaz ca o radicalizare a fenomenologiei lui Husserl, dar în linia gîndirii sale. Cum altfel putem privi conştiinţa sartriană, golită de sine şi de în sine, situată cu totul în afara sinelui, decît ca pe o hiperreducţie a conştiinţei husserliene?

Alături de Sartre, dar diferit în concepţie, Merleau-Ponty continuă ultima filozofie husserliană, căci, neacceptînd ruptura sartriană de lume, înţelegînd reducţia în sensul ei profund, de distanţare care ne asigură de imposibila noastră îndepărtare faţă de lume şi care ne învaţă că aparţinem lumii, ne reangajează universal în lume şi reaşează lumea vieţii ca teren teren prealabil al tuturor ştiinţelor, al tuturor adevărurilor şi al judecăţii înseşi. Această dublă ipostază a fenomenologiei apare ca derutantă, iar Ricoeur se întreabă, foarte pertinent, în cazul că schema dezvoltării fenomenologiei, prezentată mai sus, este corectă, dacă această descendenţă dublă şi contradictorie a lui Husserl, cu radicalizarea reducţiei în sensuri diferite, nu pune sub semnul întrebării coerenţa proiectului fenomenologiei husserliene, care ar putea conţine două proiecte pe cale de excludere: "Ne punem întrebarea dacă existenţialismul nu dezvăluie o lacună ascunsă a înseşi fenomenologiei lui Husserl şi dacă nu întîlnim aici motivul ezitărilor sale de a publica aplicaţiile efective ale metodei şi cauza scrupulelor lui retrospective în privinţa lucrărilor publicate, care rămîn pur programatice, ca *Ideen I,* care dezvoltă îndeosebi o *interpretare* filozofică a metodei, sau ca *Meditaţiile carteziene*". Problema este de mare importanţă şi, din păcate, asemeni altora, rămîne deocamdată deschisă. Cel mai probabil este ca un răspuns cît de cît lămuritor pentru statutul fenomenologiei să vină dinspre existenţialism. Sau poate că fenomenologia nu poate fi fondată decît de ceea ce o limitează.

7. Divinul, între cogito-ul decartian şi alter ego-ul husserlian.

Husserl şi **Descartes**. Dacă la Descartes, Dumnezeu transcende *cogito*-ul, la Husserl, *ego*-ul transcende *alter ego*-ul, Husserl căutînd într-o filozofie a intersubiectivităţii fundamentul superior al obiectivităţii, pe care Descartes îl caută în veracitatea Divină. Limitele pretenţie de absolut al cogito-ului cartezian, închis în sine, depinde de lume, nu este însă depăşit de pretenţiile modelului fenomenologic, căci

constituire transcendedentei celuilat în imanentă sferei mele proprii este ori o iluzie, ori utopia puterii conştiintei creatoare asupra conştintei generice. În timp ce Descartes acordă dublu sens existenţei lumii prin *cogito,* care susţine domeniul *gîndirii,* dar şi prin Dumnezeu, care susţine *creaţia,* Husserl susţine un singur mod de legitimare a existenţei şi a lumii, cel care aparţine conştiinţei proprii – "lumea nu este pentru mine decît ceea ce există şi este valabil pentru conştiinţa mea într-un alt fel de *cogito*"; "eu nu pot acţiona şi emite judecăţi de valoare în nici o altă lume decît în cea care îşi găseşte în mine şi primeşte de la mine sensul şi validitatea sa" – şi care transformă problema ontologică într-o problemă epistemologică.

8. Diferenţa dintre Kant şi Husserl la nivelul interpretării *intenţiei* şi *intuiţiei.*

Din nou, **Kant** şi **Husserl.** O înrudire ai cărei membri, deşi purtători ai unor personalităţi distincte, par a se legitima unul prin celălalt, chiar dacă aceasta se realizează prin distincţie, la nivelul *intenţiei* şi *intuiţiei.* Se ridică chiar întrebarea dacă fenomenologia lui Husserl, care a servit drept ghid şi revelator pentru o fenomenologie descriptivă a kantianismului, nu trebuie să fie examinată, la rîndul său, din punctul de vedere al ontologiei kantiene. Diferenţa fundamentală dintre Kant şi Husserl se înregistrează la nivelul *intenţiei* şi *intuiţiei.* Kant deosebeşte radical "raportarea la ceva" de viziunea a ceva. Această concepţie a kantianismului nu are corespondent în fenomenologia husserliană. Ca şi neokantienii, Husserl a pierdut măsura ontologică a fenomenului, totodată pierzînd posibilitatea unei reflecţii asupra limitelor şi fundamentului fenomenalităţii. În legătură cu funcţia *raţiunii,* ea diferă total la Kant şi Husserl: la Kant, raţiunea reflectă asupra "sensului" categoriilor în afara cîmpului de acţiune empirică; la Husserl, raţiunea, asociată cu termeni precum *realitatea* şi *adevărul,* este o comparare a fiecărui tip de semnificaţie (lucrul perceput ca atare, lucrul imaginat, judecat, voit, simţit ca stare) cu *evidenţa originară* a tipului corespondent. Din acest moment, fenomenologia va miza totul pe conceptul de *evidenţă originară,* fie că această evidenţă este perceptivă, categorială sau altfel. Cu toată diferenţa dintre ele, nu putem să nu remarcăm pregnanţa a ccea ce au comun cele două critici: este vorba de idealitatea abstractă, care trimite la esenţă. Conceptul de *evidenţă originară* reprezintă în sine un sens prim al unei semnificaţii epurate de conjuncturile, ocurenţele şi determinantele empirice care îi deturnează ipostaza ontologică de la o prezenţă întemeietoare. Iar "sensul" kantian al categoriilor reprezintă semnificarea activă, pură şi fundamentală a acestora. Putem astfel concluziona că prin idealităţile superpozabile care marchează punctul-zero, polul magnetic al fiecăreia dintre ele, cele două concepţii se întîlnesc, aşa cum este şi firesc, în dimensiunea lor întemeietoare şi coordonatoare – cea transcendentală. Ricoeur spune: "la Kant, intuiţia trimitea la raţiune (*Denken*), care o limita; la Husserl, "simplul fapt de a gîndi" trimite la evidenţa care *împlineşte.* Problema plenitudinii (*Fülle*) a înlocuit-o pe cea a limitei (*Grenze*). Definind adevărul prin evidenţă şi realitatea prin originar, Husserl nu se mai confruntă cu vreo problemă a în sine-lui".

9. Sentimentul.

Este greu de găsit locul potrivit al sentimentului în ansamblul gîndirii filozofice. În acest domeniu trebuie înaintat cu grijă, căci lucrurile sînt extrem de delicate: o filozofie a intelectului reduce sentimentul la derizoriu, iar, pe de altă parte, o filozofie a sentimentului cere "inimii" revelaţii asupra lucrurilor necunoscute de intelect. Ricoeur vorbeşte de "dubla spirală a sentimentului şi a raţiunii". Calea de acţiune a sentimentului este cea intenţională, cu afectarea profundă a eului. Şi, de aici, pleacă paradoxul stînjenitor: coincidenţa intenţionalităţii şi a interiorităţii, a intuiţiei şi a afecţiunii în aceeaşi trăire. Cum este posibil ca aceeaşi trăire să *desemneze* un aspect al lucrului şi, prin aceasta, să *exprime* intimitatea eului?

Ricoeur dă următoarea explicaţie, pe care o sintetizăm: sentimentul oferă stabilirea unei relaţii cu lumea mult mai profundă decît cea pe care o oferă reprezentarea, căci reprezentarea instituie această relaţie pe baza polarităţii subiect-obiect. Ori sentimentul, alături de comportament, stabileşte legături antepredicative, prereflexive, preobiectiv. Tendinţa simultană uneşte direcţia obiectivă a unui comportament şi, în acelaşi timp, vizarea unui sentiment. În schimb, noi inversăm poziţia celor două funcţii intenţionale: dacă, la Ricoeur, "sentimentul nu este nimic altceva decît însăşi direcţia resimţită a comportamentului", la noi, comportamentul este prelungirea activă, volitivă a prealabilei intuiţii şi intenţii a sentimentului; incipienţei sensului declanşat de sentiment (în colaborare cu intelectul) îi răspunde intenţionalitatea şi direcţia finalităţii efectoare şi împlinătoare a gestului comportamental. Şi astfel se relevă funcţia sentimentului, acţionînd pe baza afinităţii noastre, participării, a armoniei elective cu realităţile a căror imagine efectivă o purtăm, de a conferi unitate tuturor manifestărilor vitale, psihice şi spirituale. Apariţia sentimentului este proporţională cu apariţia raţiunii. Există o *geneză reciprocă* a raţiunii şi a sentimentului. Sentimentul şi raţiunea apar în acelaşi timp şi se dezvoltă împreună:"numai o fiinţă raţională este şi una a sentimentului". Acest semn al misterului sentimentului, care face ca sentimentul să nu mai poată fi descris, decît în mod paradoxal, ca unitate a unei intenţii şi a unui afect, a unei intenţii îndreptate spre lume şi a unui afect al eului, şi care conferă temei legăturii indivizibile a existenţei mele cu celelalte fiinţări prin intermediul dorinţei şi iubirii, este, de asemenea, expresia fondului esenţial transcendental, prezent în toate compartimentele care alcătuiesc fiinţa noastră.

10. Fericirea şi necesitatea iluziei.

În legătură cu sentimentele de plăcere şi de fericire, sau cu dimensiunile resimţite uman ale plăcerii şi fericirii, interesantă este cuntificarea, o cuantificare calitativă, pe care Ricoeur, amintind şi studiile de fenomenologie a fericirii întreprinse de **S. Strasser,** o acordă celor două registre afective. Delimitînd scopul final al plăcerii de *întregul* afectiv şi de o sumă simplă a plăcerilor, Ricoeur aduce o critică lui Kant, a cărui viziune greşită asupra fericirii, înţeleasă de el ca o adunare a unor percepţii secvenţiale ale conştiinţei în registrul liniar, monoton şi reducţionist al unei plăceri extinse – "plăcerea vieţii, care însoţeşte neîncetat întreaga existenţă" – se bazează pe concepţia unei identificări a fericirii cu suma unor dorinţe elementare, concrete, satisfăcute. Ori fericirea nu este o sumă, şi nici concretă: ea trăieşte în orizontul unor speranţe ample, bogate, consistent împlinătoare şi ridicătoare ale fiinţei, în universul unei proiecţii beatificante, care urmăreşte şi dă nădejde, ca un liman scînteietor, dificilului destin fiinţial: "Există numai semne şi promisiuni ale fericirii; dar aceste semne sînt mai puţin nişte satisfacţii care saturează dorinţele limitate, cît nişte evenimente, întîlniri care dechid nişte perspective nelimitate, ca printr-o eliberare a orizontului". Analogia pe care o simte Ricoeur este excepţională: "Fericirea sau Beatitudinea este un sentiment cu aceeaşi amplitudine ca cea a raţiunii". Însă, prin intuirea "puterii iluziei", a "necesarei iluzii", Kant parcă îşi mai atenuează eroarea, căci valoarea iluziei, necesitatea iluziei sînt importanţi factori proiectivi, neconturaţi ai speranţei, ai puterii de a lupta spre atingerea acestui "bine suprem al unei lumi posibile", care este fericirea.

-*-

CONSTANTIN NITU

Campania închipuită. Anul 1968. Viziunile topografilor

13 mai 2018

Și cum ne obișnuiește domnul col. (r.) ing. Nicolae Birceanu, coleg în ale profesiunii, dar și conjudețean cu mine, plus poet și prozator, a mai „scos" încă o carte inedită, „Campania închipuită", cu subtitlul „Anul 1968; viziunile topografilor", la editura Editgraph din Buzău. Cum care Buzău? Municipiul ăla care a fost al doilea, după București, ca număr de unități și specialități militare! Așa că nu putea să nu scrie domnia sa despre anul 1968, când toate aceste unități, din una făcând și dânsul parte, au trecut în cel mai scurt timp de la etapa de instruire pașnică la pregătirea de război.

Autorul era obișnuit cu campaniile topografice pașnice anuale care începeau în luna aprilie și se terminau, hăt, prin noiembrie, de-a lungul și de-a latul țării, cu deplasări cu camionul, autoturismul de teren sau cu trenul, când ca locotenent sau locotenent major avea numai foi de clasa întâi, dar mergea cu vagonul de clasa a doua, că doar acolo erau fete „clasa întâi"! Și istoria e istorie! Anul 1968 a însemnat o campanie probabilă de război, dar care nu a avut loc. România făcea parte din Tratatul de la Varșovia. Eram în permanent „război rece", care era cât pe ce să fie „încălzit"! Asta deoarece forțele armate a trupelor Tratatului de la Varșovia au pătruns în Cehoslovacia, cu excepția forțelor țării noastre și a forțelor armate ale R. D. G., unități ale acestei țări asigurând doar sprijin logistic trupelor sovietice de pe teritoriul său. Îmi amintesc bine acele momente, era după ce la începutul verii reușisem pe primul loc la Academia Militară, dorind eu a deveni inginer geodez ca și autorul, când și unitatea mea de rachete operativ-tactice SCUD, din vestul țării, a fost transformată într-o noapte în mare unitate de tunuri antitanc și peste noapte din „ofițer cu pregatirea datelor" plus „operator al sistemului de dirijare" am devenit comandant de baterie antitanc!

Autorul narează cu talent succesiunea faptelor de trecere a unității topografice din care făcea parte, singura unitate militară de acest tip, subordonată Marelui Stat Major, prin Direcția Topografică Militară. Este un fin observator și analist al oamenilor, dovedindu-ne și nouă că în momente grele se cunoaște mai bine caracterul oamenilor și oscilarea acestora între umor și seriozitate, din analiza faptelor și oamenilor izvorând numeroase concluzii inedite, narate cu șarm și cu umor.

Scopul nostru nu e de a repovesti cartea, ci doar de a vă „intriga”, de a vă face să vă adresați editurii, despre care puteți găsi informații dacă „lansați” un metacăutător la un calculator desktop, la un laptop, la o tabletă sau chiar la un telefon mobil mai acătării! Și la citirea cărții veți înțelege sau unii vă veți reaminti ce a fost „Primăvara de la Praga”, ce a însemnat doctrina Brejnev, existența pericolului atacării României. Dar mai importanți sunt oamenii, care nu aveau de-a face cu capitalismul sau cu socialismul, ci cu ROMÂNIA. Că determinarea unor coordonate sau desenarea hărții nu sunt socialiste, comuniste sau capitaliste. Rezultatele sunt clare și le puteți percepe ușor! Și autorul „dă din casă” intimitățile pregătirii de război a biroului topografic din care făcea part, inclusiv cu oamenii minunați biroului topografic, trăitori acum pe aici sau duși în ceruri ca să întregească forțele militare topografice de pe șantierele raiului. Veți citi cu interes biografiile oamenilor din biroul pe care îl păstorea, originari din toate părțile țării, despre etnia și familiile lor și despre cea mai mare bogăție a lor, copiii „mici socialiști” de ieri, azi „capitaliști” maturi! Și printre ei, era și Antonescu Virgil, fiu de învățători, atunci locotenent major, dar și consătean cu mine!

În rest, vă lăsăm să descoperiți istoria noastră, a oamenilor obișnuiți, cei care nu ne batem cu pumnul în piept și nu ne lăudăm anapoda pe la posturi de televiziune. Mulți din cei descriși aici au participat ulterior cu munca lor la Transfăgărășan, la metroul din București, la Canalul Dunăre-Marea Neagră, la realizarea rețelelor geodezice de triangulație și de nivelment ale țării, la construirea centralei nuclearo-electrice de la Cernavodă și în numeroase alte locuri, că nu vreau să vă aud folosind barbarul cuvânt recent încetățenit din „romgleză”, așa-zisul „locații”! Că de asta zisei eu că rezultatele muncii lor nu are culoare politică….

-&-

Călătorii geodezice, Polonia, goralii – românii sau vlahii din Polonia

1 iun. 2018

Să sfredelim puțin prin dicționare…DEX…

Goralii – românii sau vlahii din Polonia

Moto: „România este o țară înconjurată de români.” (Nicolae Iorga)

Am scris în articolul precedent că în toponimia poloneză există destule denumiri de origine română (cu un click pe „postarea precedentă” de sub titlu recitiți dacă doriți). Și aceste denumiri au fost puse de românii de aici. Valahii sau vlahii, așa cum recunosc și colegii polonezi, au populat și munții Tatra. Am demonstrat acest fenomen prin exemplele de toponime (nume de locuri) din zona muntoasă, întinsă până în Slovacia. Dar oare cine erau acești valahi? Acești valahi sau vlahi sunt numiți de polonezi gorali – în polonă Górale (pronunția „gurale”), respectiv în germană Goralen, care înseamnă „munteni” în limba română.

Foto: Gorali din munții Tatra în 1877

În limba poloneză „góra” înseamnă „munte”. Goralii sunt o populație pastorală de limbă poloneză care a fost atestată documentar ca ocupând compact începând din evul mediu, anumite regiuni montane din sudul și sud-estul Poloniei, cum ar fi Podhale în munții Beschizi respectiv Tatra, în așezări rurale situate la înălțime nu departe de cunoscuta stațiune montană Zakopane cât și în preajma orașelor Zywiec și Nowy Sacz. Alte teorii spun că sunt pe aici din timpul Daciei. Când priviți harta de mai jos, gândiți-vă că România se învecina cu Polonia!

Foto: Polonia, harta fizică

Acum sunt de religie catolică și parte integrantă a națiunii poloneze, dar goralii reprezintă o entitate distinctă atât din punct de vedere cultural, cât și antropologic sau chiar lingvistic. În afară de toponimele amintite, intrate în fondul polonez de toponime, dialectul polonez pe care ei îl vorbesc, așa cum am amintit, conține multe cuvinte de origine română, între care magura (măgură), fluier, cătun, vatră, brânză, merende („merinde”) sau mlioara („mioară”).

Și noi, sfredelitori prin dicționare, să vedem ce spun lingviștii noștri despre etimologia sau originea acestor cuvinte românești ce se folosesc pe aici: măgură (Cf. alb. magulë; sursa: DEX ’09 2009); fluier (E: ns cf alb floere. sursa: MDA2 2010); cătun (E: cf alb, srb katun, sursa: MDA2 2010); vatră (Cf. alb. Vatrë, sursa: DEX ’09 2009); brânză (Et. nec., sursa: DEX ’09 2009); merinde (Lat. merenda. sursa: DEX ’09 2009). Să fi fost noi doar transmițătorii cuvintelor între albanezi, slavi și occidentali? Mă îndoiesc!

Că dacă mai adăugăm câteva cuvinte pe aceeași temă cu originile lor, ajungem la sapă lingvistică de lemn: cioban (E: tc čoban, sursa: MDA2 2010); baci (E: nct pentru păstor „E: mg bácsi, pentru frate sau rudă mai mare, sursa: MDA2 2010); păstor (Lat. pastor, sursa: DEX ’09 2009); oaie (Lat. ovis, sursa: DEX ’09 2009); mioară (asta-i culmea: vine alb. milĭuar, milĭore, ngr. milĭóri, milĭóra, ung. mióra, mijóra, millora, sursa:

Scriban 1939; să-l fi luat noi de la unguri sau ungurii de la noi?); berbec (E: ml berbex, -ecis =vervex, sursa: MDA2 2010); urdă (Et. nec. sursa: DEX ’09 (2009); jintiță (Et. nec. sursa: DEX ’09 (2009); zer (Et. nec. sursa: DEX ’09 2009); traistă (Cf. alb. trastë, trajstë. sursa: DEX ’09 2009); straiță (Cf. alb. Strajcë, sursa: DEX ’98 1998); desagă (Din ngr. Disákkistrong>on>, bg. Disagi, sursa: DEX ’09 (2009); măgar (Cf. alb. magar, bg. Magare, sursa: DEX ’09 (2009); samar (Din bg. sb. Samar, sursa: DEX ’09 (2009); cașcaval (E: tc kaşkaval, sursa: MDA2 2010); burduf (Et. nec., sursa: DEX ’09 (2009); coajă (E: vsl кожа, koja); lână (Lat. lana, sursa: DEX ’09 2009); sarică (Lat. sarica = serica, sursa: DEX ’09 (2009); a toarce (Lat. torquere „a întoarce”, sursa: DEX ’09 (2009); furcă (Lat. furca, sursa: DEX ’09 (2009) etc.

Și ca să vă incit, puteți citi ce scrie eruditul Lucian Iosif Cueşdean, precum că „Limba rumânilor nu se trage de la Roma”, despre cum limba română este considerată cea mai veche din lume, despre cât de bine seamănă cu sanscrita (comparație între cuvinte românești de azi – cuvinte din sanscrită), cum se păstrează în Asia cuvinte vechi românești etc.

Cueșdean susține că particularitatea lexicală a limbii române de a nu aparţine unui singur grup lingvistic, de a avea lexeme prezente în toate limbile europene, cum se vede și din DEX, a condus pe unii la eticheta eronată de „limbă de strânsură”, fără cuvinte proprii nativilor României, argument valid, în mult mai mare măsură, pentru conceptul de Muterschprache, de limbă mamă a tuturor „indo”-europenilor.

Foto: Grup folcloric de lemkieni (analizați costumele)

DEX-ul, o lucrare indispensabilă şi de mare valoare, a Institutului de lingvistică Iorgu Iordan-Al. Rosetti, nu vrea sau nu poate să ne explice însă un lucru esenţial şi anume, de ce bulgarii dau etimoane limbii române, dar românii „nu dau” etimoane niciunei alte limbi, de ce există cuvinte sârbo-croate sau ungurești, dar „nu există” cuvinte românești? știu că unii profesori de limbă română și de alte limbi mă vor înjura de toți sfinții, dar nu este oare acest concept o insultă la adresa neamului nostru? Nu este oare el denigrator şi duşmănos, declarând româna o clonă a latinei imperiale de la Roma, o origine străină de teritoriul României şi afirmând că rumânii nu au cuvinte proprii în vocabularul lor ancestral, autohton, geto-daco-moezo-ilir? Dar stați blânzi, am mai scris și vom scrie despre acest lucru în curând! Acum să ne întoarcem la gorali!

Numeroși istorici și antropologi confirmă (bazat pe documentație substanțială) ipoteza originii române a goralilor, dar unii istorici preferă, să-i numească mai degraba vlahi, sau, în mod eronat chiar „aromâni”, în loc de români. Eugen Lozovan, autorul cărții Dacia Sacra (Editura Saeculum, Bucuresti, 2015), a scris că emigrarea românilor în sudul Poloniei și în Moravia a început din secolul al X-lea. Ipoteza se sprijină și pe Cronica lui Nestor (Cronica vremurilor trecute, în limba slavă veche: Повѣсть времяньныхъ лѣтъ, o istorie a

Rusiei Kievene) care mentionează că in secolul al X-lea „maghiarii au alungat pe vlahi (românii din Panonia și Carpați) și le-au luat pământurile”. Ipoteza deplasării românilor din secolul al X-lea spre Moravia și Polonia este susținută de Drăganu N. (Românii in veacurile IX-XIV pe baza toponimiei si a onomasticei. București: Imprimeria Națională. 1934, p. 21) și Jan Długosz (Historiae Poloniae, Przedziecki edition, tom I, Kraków, 1863, page 320).

În ultimul timp numeroși gorali din Polonia, îndeosebi din satul Koniakow, care e satul situat la cea mai mare altitudine din Polonia, își recunosc clar rădăcinile românești și arată un interes tot mai mare față de România, pe care o văd ca un fel de „patrie originară”.

Foto: Goral din Zakopane

Imigrările în sudul muntos al Poloniei au fost numeroase în evul mediu și sunt atestate documentar încă din secolul al XIII-lea, când ducele Cracoviei și Sandomirului, Bolesław, s-a însurat cu Cunigunda, fiica regelui Béla al IV-lea al Ungariei. Acesteia, ducele i-a dăruit în 1257 ținutul Sandețului, de la râurile Dunajeț și Poprad, unde potrivit legendei Sf. Cunigunda, trăia și o populație pastorală de origine „valahă”: „Valachorum vel Valacorum natio, rapto vivere asueta, in pecore pascande et ove nutrienda occupata, agmine facto ex Alpibus, quae Ungariam a Poloniae Regno disterminant, in quibus suas excercent pasturas, tenentque crebilia, frequenter in oppidum antiquae Sandecz hostiliter nocte, quo pavidior foret eorum iruptio, insiliebant, et in opidanos praedas, caedesque et spolia, ceteraque nefanda comitebant.” (Długosz, J., Historiae Poloniae, Ediția Przedziecki, tomul I, Kraków, 1863, pag. 320). Așa că cei îndrăgostiți de latină încercați să traduceți, folosind chiar „Google Translate”!

În orașul Rzeszow (din sud-estul Poloniei, regiunea istorică Galiția, centru administrativ al Voievodatului Subcarpatia, cu 185. 242 locuitori în 2014), partea de nord numită Lasowiacy (posibil de la vlasi, denumirea locală a vlahilor) este

locuită de gorali, iar partea sudică este locuită de lemkieni (vorbitori de limbă slavă din zona subcarpatică, după unii cercetători tot de origine vlahă/română) și de ruteni (slavi sau ruși carpatini).

Vlahi sunt și la Laccy Gorale, unde se întâlnesc cele trei lanțuri muntoase mari, Carpații, Górce și Beskid Sadecki, dar și la Podhale (Goralski), in extremitatea sudică a Poloniei la granița cu Slovacia, în văile de sud ale râului Dunajec. Și ca să vă lămuriți cu influențele etnografice românești, priviți AICI un dans din Laccy Gorale (gândiți-vă la călușarii noștri, priviți opincile)!

Și dacă aș scrie eu, ați zice că sunt pătimaș. Dar citiți AICI despre istoria costumelor gorale, istoria dansurilor și muzicii goralilor din Podhale și trageți concluzii asupra elementelor etnografice românești. Și urmăriți un dans al oamenilor obișnuiți AICI!

Tineri gorali din Żywiec

Așa că ne-am lămurit pe scurt cu prezența urmașilor vlahilor sau românilor în ținuturile muntoase ale sudului Poloniei. Ei s-au întins până în Moravia, cu cuvintele lor, cu tradițiile lor, dând denumiri și locurilor, așa cum am văzut în articolul precedent și cum vom mai vedea. Că ulterior cuvintele au fost transformate, asta e o altă problemă, cea de dinamică a limbii poloneze, ca de altfel a fiecărei limbi. Și eu cred că vlahii sau mai bine zis românii, nu au fost doar niște oieri cărăuși de cuvinte albaneze, turcești, bulgare, slave sau maghiare. De limba română, care pare a fi apărut înaintea limbii latine moderne, sunt multe de discutat și, precum v-am promis, vom scrie în alt articol.

-&-

Vlahi sau valahi, deci pe români, urmașii dacilor – întâlniți și în Cehia, Slovacia sau Polonia!

8 iun. 2018

Analizând harta fizică, Cehă, se pot ghici ușor formele de relief și zonele care au fost intens populate. Câteva zone distincte au fost locuite în diferite perioade istorice, extinzându-se permanent. Pe aici au trecut celții, romanii, francii, germanii, slavii, multe popoare migratoare. Multe urme ale trecerii pe aici ale acestora au dispărut la venirea slavilor. Au dispărut localități antice, nerămânându-le nici numele. Descoperirile arheologice și analiza ruinelor cu mijloace moderne sunt destul de importante. Toponimele ne ajută să definim etnia celor care au locuit sau au trecut pe aici, mai ales numele râurilor și ale formelor de relief.

Se pare că cei care au forțat celții să iasă din teritoriul de aici și care au preluat așezările lor, au fost în principal două triburi germane documentate istoric, respectiv marcomannii și g(/q)uazii, surse antice romane confirmând mutarea lor pe valea râului principal din Boemia în perioada secolului I î. Hr.

Pentru primele patru secole d. Hr., aceste două triburi puternice au reprezentat elementul principal al limbii germane. Dar pe aici a existat chiar și o așezare, recunosc colegii cehi, dacică. Oare ce limbă vorbeau acești daci? Că recent, Miceal Ledwith, confident al Papei Ioan Paul al II-lea, omul care a avut acces la arhivele secrete ale Vaticanului, a declarat că, potrivit informațiilor pe care le deține, limba latină se trage din limba română arhaică și nu invers, cum cred lingviștii.

Sursele de după prăbușirea Imperiului Roman în a doua jumătate a secolului al V-lea d. Hr., nu prea îi interesează pe intelectualii Europei Centrale, chiar așa-numiții barbari, considerându-i astfel și pe slavii care au călcat aceste zone. Așadar, există puține informații despre mgrațiile slavilor din secolele VI-VII.

Stratul celtic și stratul german

Unele denumiri de ape și de terenuri, mai puțin de așezări, demonstrează existența aici a celților și germanilor. Printre vechile nume europene pentru corpurile de apă, cu originalul „apă, mlaștină”, este și numele de *Morava*, cu rădăcina *mar* (vezi cuvântul ceh *moře*, în latină *mare*, în română tot *mare*, în germană *Meer*) a devenit al doilea membru al cuvântului compus cu *ahwa* „apă, pârâu, râu”. Componenta *ahwa* a devenit ulterior sufixul – a*va*, care a format hidronimele *Vltava* (din germanul *wilth* – „sălbatic, rapid” și *ahwa*) și *Opava* (din *apa/ opa* „apă”, *Odra, Oder* ân germană (din *uodr/ uedr* „apă”), *Ohře* (din *Aga / Agira / Agara* „curge impetuos, apă rapidă”), *Metuje* (din *medh*– „central” adică, având în vedere *Upa* și *Orlice*), *Úpa* (din baza balto-slavonă, cf. lit. *ūpe* – „curs, râu”), *Labe* (din germanul *Alba*, albh- „alb, luminos, curat”), *Jizera* (din *eis/-ois-/is*– „curge rapid”).

Numele derivate din această bază există în toate țările în care au trăit celții: *Isar* în Bavaria, *Isère* în Franța, *Yser*/ *Ijzer* în Franța/ Belgia etc. Există câteva nume de substrat care derivă din hidronime, adică din nume de ape: *Doksy* (celticul *daks*/ *doks*, „mlaștini, mlaștină”), *Duchcov* (aceeași origine ca *Doksy*, anterior așezarea se numea *Hrabišín*/ din numele slavonic de persoană *Hrabiša*), *Přimda* (inițial castel, numită după râul bavarez Pfreimd, în cehă *Přimda*; provine din celticul *Prī-muda* – „curs, afluent”), *Křemže* (râu, din celticul *Kremisa* „lângă care crește usturoiul”).

Dar și numele de munți sunt interesante, iar așezările stabilite pe văi, pe platouri sau pe creste au împrumutat nume de la numele munților. Dăm ca exemple așezările *Říp* (de la germanul *rip*– „munte", „teren ridicat") și *Oškobrh* (de la cuvintele germane *aska* „frasin" și *berg* „munte").

Stratul slav

Slavii au ajuns pe teritoriul Republicii Cehe de astăzi în grupuri mici începând cu secolul al VI-lea d. Hr., în mai multe valuri de migrațiune. Au trecut prin pasurile din Carpați, prin Poarta Moraviană (Moravská brána) în Moravia, dar și dinspre sud, din regiunea sub-dunăreană.

Triburile slave s-au stabilit în principal în terenurile joase, fertile, din zona centrală a Elbei (Labe) din vestul țării, mai jos de Vltava până la Zbraslav de astăzi, în zona Slaný și în Moravia, în lunca inundabilă a Moravei și pe afluenții râului Bečva, pe afluenții principalelor râuri, Dyje, Jihlava, Oslava, Bobrava, Litava, Svratka și Svitava, din vestul Moraviei.

Așezările au apărut progresiv pe cursurile râurilor, la început pe râurile principale, apoi și pe afluenții acestora. În general, se poate spune că procesul de colonizare în perioada slavonă de început se extindea lângă albiile râurilor, pe dealurile neîmpădurite, în zone nemlăștinoase, terenul începând să fie cultivat.

Noua populație slavonă a ocupat fostele așezări cu puțini locuitori rămași, în pecial lombarzi germani, dar pe care i-au asimilat, astfel că la începutul secolului al VII-lea așezările din Boemia, Moravia și Silezia au un caracter predominant slav (cu excepția sudului și centrului Moraviei, unde avarii nomazi au pătruns temporar).

Până la începutul secolului al XI-lea, așezările slave din Moravia erau concentrate în principal în zonele locuite anterior de triburi non-slave, dar nu au lăsat urme în toponimie, în afară de numele mai multor râuri și munți și, posibil, numele de *Znojmo* (în germană *Znaim*) și *Olomouc* (în germană *Olmütz*, în poloneză *Ołomunie*c, în latină *Eburum* sau *Olomucium*). Până în secolul al XII-lea a avut loc și o recolonizare internă, adică o redislocare a unor grupuri slave, înregistrându-se o creștere semnificativă a densității și extinderea localităților. Începând din secolul al XIII-lea s-a trecut la câștigarea de noi terenuri agricole prin despădurire și prin asanarea mlaștinilor. Dar slavii se cam fereau de zonele muntoase!

Și așa au reînceput să vină să vină „cu repetiție" germanii! Germanii au cumpărat aici terenuri și au dat oamenii și nume noi! Noul val de colonizare progresează, de exemplu, de pe teritoriul Austriei de astăzi spre vestul și sud-vestul Moraviei, apărând așezări cu nume de persoane ca de exemplu *Arnolec*, *Herálec*, *Kadolec*, care anterior au fost inițial *Arnoldsdorf*, *Herihartsdorf* și *Kadoltsdorf*, care nu însemnau altceva decât satul lui Arnold, al lui Herihart și al lui Kadolt. Pe lângă sate, au fost construite noi orașe, fie aproape de așezări mai vechi de fortărețe, fie complet noi. Fondatorul lor era, în general, conducătorul însuși, dar împreună cu regele, alți feudali, cu clericii, luându-și fiecare „partea leului", cam ca în principatele române.

Au fost aduși aici și mulți „meșteri" germani, mineri, constructori, comercianți, funcționari etc. Și astfel, înainte de sfârșitul secolului al XIV-lea, chiar în ajunul anului revoluției husiților, organizarea teritoriului a ajuns la vârf.

Noul strat germanic

Germanii și-au dat așezărilor fie nume luate din Germania, fie nume noi. Pe lângă denumirile germane ale localităților, există adesea și nume cehe, fiind prezente câteva situații de „coexistență": a) ambele nume existente unul lângă altul, fără o legătură directă și create independent, de exemplu *Jindřichův Hradec* în cehă și *Neuhaus* în germană, *Třeboň* în cehă și *Wittingau* în germană; b) denumirea germană este o adaptare a celei cehe, de exemplu *Chomutov* în cehă și *Komotau* în germană; c) numele german este creat prin traducerea numelui ceh, de exemplu *Most* în cehă și *Brüx* în germană („pod"); d) denumirea germană originară este adaptată la limba cehă, de exemplu *Warnsdorf* în germană, și *Varnsdorf* în cehă, *Friedland* în germană și *Frýdlant* în cehă, *Reichenberg* în germană și *Liberec*în cehă; e) numele german este tradus în limba cehă, de exemplu *Schönlinde* în germană și *Krásná Lípa* în cehă („teiul frumos"), *Gottesgab*în germană *Boží* în cehă („divin").

Stratul românesc sau valah

Istoricii latini şi greci din secolele care au urmat cuceririi Daciei, solii Bizanţului la curtea regelui Attila, istoricii bizantini din vremea lui Justinian până aproape de căderea Constantinopolelui, cronicarii cruciadelor, dar şi călătorii străini, veniţi din Occident sau din Orient prin ţinuturile noastre, scriau despre valahi (vlahi, blachi etc.), considerându-i urmaşi ai dacilor, impresionaţi mai ales de portul lor, care semăna izbitor cu cel al dacilor de pe Columna lui Traian din Roma.

Și iată că îi întâlnim pe vlahi sau valahi, deci pe români, urmașii dacilor, și în Cehia, Slovacia sau Polonia! Dar parcă la concurs cu colonizarea germană, colegii cehi recunosc că a avut loc și colonizarea cu valahi, cu urme în toponimia cehă. Valahii (vlahii), erau în primul rând păstori și constructori de case de lemn din Carpații României. Colegii cehi și slovaci zic că vlahii ar fi migrat spre nord în secolele al XV – XVII și s-au stabilit în Moravia de Nord-Est din Beskydy-Moravia-Silezia (Moravskoslezské Beskydy), către Podișurile Vizovice (Vizovické vrchy). Dar unii susțin că dacii au fost aici mai demult, iar alții că valahii ar fi început să

plece din Câmpia Panonică de la venirea ungurilor, iar din nordul Transilvaniei după extinderea ungurilor spre est. Descendenții lor vorbesc astăzi un dialect specific din estul Moraviei, cum vom scrie în articolul următor, dar au păstrat și denumiri românești în toponime sau denumiri geografice, așa cum ar fi, de exemplu, lanțul montan Beskydy (probabil de origine tracică sau iliră, care înseamnă „creasta muntelui") sau toponimele Grúň (pe lângă care există și vârful Příslop, nume de pas din maramureș!), Gruň, Gruník, Grunisko (din cuvântul românesc *gruíu*, din cuvântul latin *grunium* – sau luat de latini de la noi, „rât de porc", dar în toponimie având sensul de „coastă de deal, pantă; munte, deal"; creastă de munte defrișată pentru nevoile agriculturii montane și transformată în pășuni extinse, așa-numitele pajiști muntoase). Ba au păstrat și multe cuvinte românești obișnuite (vezi bryndza, adică brânză; toți au împrumutat numele de la noi, dar noi zicem că originea e necunoscută)!

Toponimul *Bihor* şi variantele sale – *Biharia/ Bi(e)har/ Biga(o)r/ Gigor/ Bychory/ Bigorre/ Bihorel/ Behaira/ Picher*, întâlnite predilect în Eurasia şi Egipt, fac parte din fondul lingvistic arian/ indo-european. Locul poate zugrăvi sugestiv roirea arienilor plecaţi din zona carpato-danubiană. Marele geograf român Simion Mehedinţi (*Dobrogea cincizeci de ani de viaţă românească,* Bucureşti, 1928) arăta că în Străvechime elementul geografic cel mai însemnat în viaţa omului era lunca râurilor. Și uite-așa, întâlnim și în Cehia – Bychory, nume de localitate (Kolin) pe fluviul Elba, dar și în Slovacia – *Bigor*, ***în*** M-ţii Cerna Hora.

Și chiar în Cehia găsim un nume de la Dacia, respectiv *localitatea Dačice* (în germană: *Datschitz*)**,** un orășel din sud-vestul Moraviei, care face parte din regiunea Boemia de Sud, la est de Ceske Budejovice, unde am vizitat un oficiu regional de cadastru.

Etnonimul *valah* echivalent cu *ro(u)mân* are numeroase variante pe aici: *Vlhost/ Vlachy/ Valaska/ Vlaca/ Vlahovica/ Vlasatice Vlachovo; Woloska(i)/ Woloszyn*. *Dr. Aurel V. David* (*Bătălia toponimică între Dacia şi România de-a lungul istoriei.* rev. Dacia Magazin, nr. 101, 2014, p. 8) arată că „*valahii* consideraţi de vechii greci drept *dioi/ divini/ pelasgi* au creat un imperiu vast cu centrul politico-administrativ şi religios în zona Carpaţilor, care s-a întins peste Europa, nordul Africii şi o parte din Asia".

În Cehia, chiar în Praga, odonimul *Vlasska uliţa***,** chiar între Podul Carol şi *Palatul Vlah*. Strada începe din scuarul pieței Trziste, în apropiere de impresionantul Palat Schonborn, construit în secolul al XVII-lea și care găzduiește astăzi ambasada SUA. Este una din numeroasele străzi bilingve care încă există în Praga. Vlasska a primit acest nume pentru că vlahii locuiau acolo. Și-o revendică cu tupeu și italienii!

În orașul *Kutna Hora/* Kuttemberg (65 km SV Praga), cunoscut pentru exploatarea zăcămintelor de argint, există *Palatul Vlasski* (sec. XV) zidit pe locul unei construcţii anterioare *(Patrimoniul Universal UNESCO, Europa Centrală şi de Nord,* 1997, p. 251, Edit. Schei Braşov). La SE de Praga, în bazinul superior al Elbei întâlnim oiconimul *Vlašim***.** În *Parcul Naţional transfrontalier Krkonosze*/ Munţii Uriaşului din Sudeţi, între Polonia şi Cehia, pe lângă alte toponime de origine română (ex. *Peticeşti, Javor/ Izvor*) sunt etnotoponimele: *Vlašske most/ Podul Valahilor*, cătun; *Vlašky vrch/ Vf. Valahului,* alt. 1 035 m; *Vlhky dul/ Valea Valahului*, alt. 1 300 m; *Vlhost – deal,* alt. 613, 5 m, şi *pădure* (loc. Litice); *Wlsovy vrch/ Vf. Valahulu).* În Moravia de Nord există *localitățile Sneznic Vlaske u Hanusovic*, Valašske Mezirici, Valašska Polanka, Valašske Klobouky, Vlahovice, *Valašske Krlovstvy/* Crăia Valahă, *Woloszczyna Moravska/ Moravia Valahă* dintre m-ţii Sudeţi şi Carpaţi la Brama Moravska/ Poarta Moravă, *Vlasatice* (Brno), *Vlachovo Brezi***.** Atlasele austriece şi germane menţionează *ţinutul Valahia*, al cărui oraş principal era *Meziriciuk Valahi/ Walahisch Mezeritsch/ Valaska Mezirici/ Valasske Mezirio* („Valahii dintre râuri").

Dar și în Slovacia vecină întâlnim localitățile Vlachy (menționat pentru prima dată în 1262)**,** alt. 528 m, Spisskie Vlachy (în germană *Wlachi*, *Wlachy* sau *Wallendorf*, în latină *Villa Latina*), Vlachovo, alt. 1 000 m, (menționată pentru prima dată în 1247, de care am mai scris, în ungară *Oláhpatak – „Pârâul olahului <valahului>"*, în germană *Lambsdorf – „satul mieilor"*), Valaska, Valaska Bela, Valaska Dubova, alt. 649 m, *Valaska Podbrezova,* Valaske Bystrice, *Vlarsky Prusmyk – Vrsatec* (M-ţii Tatra), *Vlaca* l. Giraltovice (M-ţii Beskizi), Vlašim, *Vlahovo, Blahova, Rumanova*.

Nume de locuri sfinte și de locuri ale unor bătălii celebre

Toponimia cehă a fost îmbogățită cu nume biblice și cu nume de sfinți. Numeroase nume biblice provin din perioadele husiților și areformei, adică din secolele al XV-lea și al XVI-lea. Câteva nume sunt ale dealului și ale orașului *Tábor* (de la muntele biblic *Thabor* de lângă *Nazaret* în *Palestina*), al dealului *Oreb* (de la dealul *Choréb* de la poalele Sinaiului), castelul *Sion* (din partea Ierusalimului), lacul *Jordán* (de la râul din Israel) și râul *Cedron* (de la valea și râul *Cedron*). Cehii și-au întemeiat propriile așezări, de exemplu *Betlém* (de la orașul Betleem de lângă *Ierusalim*), *Damašek*, (din numele ceh al capitalei siriene *Damasc*) și chiar *Jerusalem*. De inspirație străină au fost și numele unor locuri bătălii sau orașe îndepărtate, cum ar fi *Budín* (după castelul din *Buda*, astăzi parte a capitalei ungare *Budapesta*), chiar *Temešvár* (numele maghiar pentru al Orașul Timișoara, faimos din războaiele turcești), *Port Artur* (după Port Arthur, vizitat de mine în 1980, acum în conurbația *Luda*, renumit din războiul ruso-japonez în 1904-1905), *Habeš* (după vechiul cuvânt ceh pentru Etiopia modernă, după războiul din această țară din 1935 – 1936), Coreea (după războiul din Coreea din anii

1950 – 1953), Malvíny (nume luat de la Conflictul armat britanico-argentinian pentru Insulele Falkland/ Malvinas, din 1982).

Și să nu vă mirați, cel mai comun nume geografic ceh dintr-un toponim străin este America! Numai în Boemia există cel puțin 900 de cazuri înregistrate cu aceste nume care se referă la locuri în general îndepărtate, terenuri sălbatice de o calitate excelentă turistic sau greu de cultivat. Și să știci că fantezia cehilor a dus și la toponimul „Česká Kanada" (Canada Cehă), chipurile ca urmare a pretinsei asemănări a peisajului local cu peisajul canadian, care descrie teritoriul sudic al Republicii Cehe la granița istorică dintre Boemia și Moravia de-a lungul frontierei de stat cu Austria.

Toponime haioase

Cehii sunt haioși la dat și actualizat, ca și noi, nume de străzi (odonime). Chiar și în Praga întâlnim strada *Na žertvách,* nume macabru a cărui rădăcină este cuvântul *žertva* – „ardere de tot". În acest loc, aproape de stația de metrou Palmovka, triburile slavice antice ar fi făcut sacrificii prin ardere! Având în vedere trecutul țării, nu este surprinzător faptul că există un nume de stradă legat de fostul regim comunist. Strada Dvouletky, din districtul Strašnice din Praga, este numită după plan economic de doi ani (*dvouletý hospodářský plán*) sau *dvoletka* (1947-48), iar strada Mládež este numită după fosta organizație comunistă a tineretului. Și *Revoluce* și *Solidarity* amintesc de vremurile trecute.

Strada *Na Zábradlí* este probabil faimoasă pentru teatrul Divadlo Na zábradlí din Praga 1, unde a debutat Václav Havel cu piesa „The Garden Party". Strada poartă numele unei porți care se afla în fortificația unei biserici inexistente acum, demolată la ordinele lui Carol al IV-lea.

În ceea ce privește numele districtelor, *Hrdlořezy* trebuie să fie una dintre cele mai puțin atrăgătoare. Numele districtului Praga 9 provine din *hrdlořez*, ceea ce înseamnă „cămilă". Districtul și-a luat numele de la o poreclă din secolul al XVI-lea pentru localnici, fiind și numele unui cartier din Suchdol din Boemia de Sud, și al unui un mic oraș din apropierea orașului Mladá Boleslav.

Și *Strašnice*, de la marginea orașului Praga, e un nume înfricoșătr, adică „frică". Oamenii care locuiau în această zonă erau numiți *Strašen*, aparent pentru a înspăimânta demonii! Și alte orașe au nume ciudate, doar prin schimbul în timp doar al unei litere, de exemplu Eš e ca și cum ai pronunța litera š. . În timp ce numele pare a fi o glumă, se pare că vine de la cuvântul german pentru frasin (Esche). Orașul din regiunea *Pelhřimov* poate fi confundat cu *Aš*. Poate că, în onoarea confuziei, există o plimbare anuală cu bicicleta de 380 km între cele două orașe.

Denumirea *Křeč* a unui oraș, însemnând „crampe sau spasm" mă face pe colegul Milan să se întrebe ce s-a întâmplat în acest oraș pe drumul cu bisicleta de la *Eš* la *Aš*. Pe site-ul orașului se sugerează că numele provine de la „ruperea" gâtului, de la un vechi cuvânt slav. La circa 40 km sud de Praga, există localitatea Konopiště, cu un celebru castel, vizitat de mine în secolul trecut, dar aici era și o veche cabană de vânătoare a lui Franz Ferdinand. Câmpia (konopí) era cultivată acolo unde se află astăzi castelul. Utilizările erau mult mai nevinovate. Roaba, încălțămintea și hârtia erau făcute din cânepă. *Konopiště* era renumită pentru recolta de cânepă (canabis). La ce foloseau semințele nu ne spune nimeni!

Castelul din Konopiště, pe un câmp, fostă „cânepiște"

„Barbă udă" este traducerea lui *Mokrovousy*, în apropiere de Hradec Králové. Potrivit site-ului orașului, pârâul local a avut tendința de a se revărsa, astfel că oamenii erau „uzi în sat" (mokro-ve-vsi). O teorie mai amuzantă susține că localnicii beau multă bere, așa că aveau mereu barba udă, dar în Cehia, țara băutorilor de bere, numele s-ar putea acorda multor orașe.

În cartea „Proč se to tak jmenuje?" (De ce este numit așa?), se speculează asupra numelui orașului *Třibřichy* adică „trei burți". Numele acestui orășel de la sud de Pardubice ar putea proveni de la trei giganți legendari care locuiau în zonă.

Originea numelui *Hovězí*, de lângă granița slovacă, este evidentă, nu? Creșteau vite și erau celebri prin „carne de vită" (pe stema orașului este un taur). Site-ul pentru Moravia de Sud, cu toate acestea, spune trei povești diferite. Numele orașului ar fi putut deriva din cuvântul maghiar *hu* care înseamnă „apă strălucitoare", cuvântul german *Hofwiese* – „teren agricol", sau de la *Breithof* – redus la „fermă". Așa că și istoria glumește cu noi!

-&-

Despre Austria, cu gândul la Eminescu al nostru

2 iul. 2018

Așadar, am scris despre toponime, despre numele țării și al capitalei, despre hidronime (nume de ape), despre oronime (nume ale formelor de relief) și mai sus despre regionime. Sunt lucruri interesante și studiul istoriei locurilor ne fac să înțelegem mai bine prezentul și să proiectăm viitorul. Să nu uităm că marele nostru Eminescu, negat de unii, dar care a fost și în Austria, scria:

„Viitorul şi trecutul

Sunt a filei două fețe,
Vede-n capăt începutul
Cine știe să le-nvețe.”

Și dacă vom proiecta noi bine acest viitor, nu vom mai așeza casele în calea puhoaielor de ape pluviale scurse de pe văile dintre munții și dealurile golașe, despădurite, vom face șanțuri corespunzătoare pentru scurgerea apelor pluviale, vom planta puieții, chiar elevi fiind, vom face poduri așa cum făceam odată și cum cântau până și copiii, că ăștia de acum, cu tableta lor… – „Podul de piatră s-a dărâmat, a venit apa și l-a luat, vom face altul pe râu în jos……”, canale de scurgere. Că nu sunt străinii de vină, americanii, nemții, rușii și turcii, nici măcar șogorii unguri și legumicultorii bulgari, de ce nu prea mai facem noi pe aici, noi cei care ne dezobișnuim de munca pe care o făceam, că sunt mai bănoase afacerile… cu Teldrum sau cu Belina!

Că parcă îmi amintesc de tata, primar fiind, în satul ăla, Livezeni, unde nu veneau soldații să ne deszăpezească, tata care trecând prin fața casei lui nea Ion îi zicea: „- Ioane, ce faci cu șanțul?”

Vremuri trecute… Dar de, „Niște țărani!”, vorba lui Dinu Săraru… Țărani care nu studiau managementul pe la Academia Ștefan Gheorghiu, pe la ASE, nici măcar cu frecvență rarisimă pe la Universitatea Spiru Haret, dar făceau un management…. de se minunau trecătorii care admirau mușcatele din fereastră crescute cu dragoste de nevestele lor…

-&-

Despre românii din… lume

21 iul. 2018

Vlahii din Serbia, pe care sârbii îi numesc „vlasi” (nu vlași) și zic că n-ar fi români…. Cei mai curajoși dintre ei se declară însă români…

Iată un fragment al adevărului:

„…Bukovska (Буковска) este un sat din municipalitatea Kučevo, din districtul Braničevski. Compoziția etnică, conform recensământului din 2002, era: 420 vlahi (83, 49%), 68 sârbi (13, 51%), 5 români (0, 99%), 1 croat (0, 19%) și 6 cu etnia necunoscută (1, 19%).

Și să ne jucăm noi puțin cu cuvintele, „să navigăm printre cuvinte”, vorba poetului Zincă, prietenul meu din Pitești. Amintim că există și la noi: **„Bucovina** f. fostă provincie a Austro-Ungariei (10. 440 kmp.), pe ambele cline ale Carpaților, la N. -V. Moldovei, din care făcea parte integrantă până la 1775, când fu anexată Austriei, cu cap. *Cernăuți* și cu 800. 000 loc., dintre cari 300. 000 vorbesc românește (*Bucovinean*). [Lit. pădure de fagi, din slav. BUKY, BUKVE, fag (cf. *Bucov, Bucovăț*)]. După răsboiul mondial (1919), Bucovina fu reunită cu patria mumă, redevenind după un secol și jumătate provincie românească. Azi e împărțită în 5 județe. sursa: Șăineanu, ed. VI (1929)”; „**BUCOVINA,** prov. istorică românească, parte integrantă a Moldovei, situată în NE Carpaților Orientali, locuită în antic. de geto-daci. Denumirea de **B.** provine de la apelativul slavon care înseamnă „pădure de fagi”. Între sec. 10 și 14, s-au dezvoltat numeroase așezări românești. A aparținut Moldovei pînă în 1775, cînd a fost anexată de Austria prin actul de la Palmuta, pe Nistru, și inclusă în 1791 acesteia prin Tratatul de Pace de la Șiștov. În urma Revoluției de la 1848, guvernul de la Viena a acordat **B.** autonomie internă și titlul de ducat. La 14/27 oct. 1918 s-a format Adunarea Constituantă care a adoptat moțiunea pentru „Unirea **B.** cu celelalte țări românești într-un stat național independent”. La 15/28 nov. 1918, Congresul Național din **B.,** întrunit la Cernăuți, a votat în majoritate „unirea necondiționată și pentru vecie a **B.** în vechile ei hotare pînă la Ceremuș, Colacin și Nistru cu Regatul României”. La 10 sept. 1919, Tratatul de Pace de la Saint-Germain-en-Laye a recunoscut această unire. În urma notelor ultimative din 26-27 iun. 1940 ale guvernului sovietic, nordul **B.** împreună cu ținutul Herței și cu *Basarabia,* au fost ocupate de U. R. S. S. După intrarea României în al doilea război mondial (iun. 1941), **B.** a fost eliberată și reintegrată în hotarele firești ale României, pînă în 1944, cînd a fost din nou ocupată de trupele sovietice și anexată U. R. S. S. V. și **Ucraina.** sursa: DE (1993-2009).”; „BUCOV, com. în jud. Prahova; 9. 544 loc. (1991). Expl. de argile. Cărămidă și țiglă. Vestigii arheologice la Rotari și Tioca atestînd locuirea aici începînd din epoca neolitică. În ev. med. a fost oraș, reședință de județ. Sursa: DE (1993-2009)”, dar și un sat în județul Teleorman (am respectat ortografia din momentul apariției fiecărui dicționar).

Tot prin Peninsula Balcanică, Bukovska vas este un sat din comuna Dravograd, în Slovenia. Există cuvântul sârbo-croat „bùkov” (бу̀ков)”, care înseamnă „fag” sau „de fag”, care provine din bùkva – fag, Fagus sylvatica, din proto-slavicul *buky [din vechiul est-slavic (buky), din proto-slavicul *buky], în relație cu bazga [din proto-slavicul *bъzъ, din proto-indo-europeanul *$b^h eh_2 ǵ os$ („fag”), cognat cu polonezul buk și cu rusescul бук (buc – fag)].

Este posibil cognat cu germanul Buche [din germanicul evului mediu buoche, din vechiul german buohha, din proto-germanicul *bōkō, din proto-indo-europeanul *$b^h eh_2$ǵos. Cognat cu vechiul nordic german bók, de unde vine suedezul bok. Din Germanicul *bōkō a derivat *bōkijǭ, care a dat olandezul beuk, englezul beech (nu confundați cu „beach” și cu „son of a beach”).

Și uite-așa, mai departe, cognatele indo-europene includ latinul fāgus, grecul φηγός (phēgós, „fag”), românescul fag (precum latinii și grecii!), rusescul бук (buk) și lituanianul bukas. Consultați și Buch]. Am dezvoltat tema, deoarece trebuie să ne amintim și de Bucovina (în germană Buchenland), Țara fagilor! Și avem și „bucovuină”: „bucovínă f., pl. e (vsl. bukovina). Doc. Făget. Sursa: Scriban (1939)”. Acum putem ieși din ceață! Așa că dacă pe acolo sunt păduri de fagi, adică „făget”, oameni suntem!

Asta ca să vedeți că limbile sunt înrudite „rău” sau „bine”! Atunci de ce naiba ne urâm uneori între etnii? Dăncilă și KWJ, din etnii diferite, or fi discutat chestii de-astea?

-&-

Călătorii geodezice, Franța –astăzi despre Dame la nivel înalt

11 aug. 2018

Moto: „Bărbații au descoperit focul, dar femeile au descoperit cum să se joace cu el.”

Sarah Jessica Parker

Nu întâmplător scriu în acest capitol despre dame și spionaj. Vom scrie întâi despre damele regale, împărătești, nobiliare și obișnuite din Franța, bănuind noi că la fel era cam ca peste tot. Așa că ne limităm la relatarea faptelor, restul să particularizeze fiecare oriunde. În partea a doua vom scrie numai de spionaj, crezând că între sexualitate și spionaj există destule legături.

Conducătorii francezi și damele

Moto: „Fiecare femeie ar trebui să se folosească de ce a primit de la <<Mama Natură>>, înainte ca <<Tatăl Timp>> să i le ceară înapoi.” Laurence J. Peter Sexul ăla frumos, „un pisc de munte scorburos, pe care-l urci de sus în jos când faci pe alpinistul caraghios!”, a jucat un mare rol în istoria Hexagonului, fie regesc, fie imperial, fie revoluționar, fie colonial sau filosofic, literar sau teatral!

Și cred că vă închipuiți ce informații aflau fetele în alcovuri și cum profitau de ele. Să stabilim o cutumă! Ce ne-am face fără glumă? Prostituția a fost cea mai veche meserie din lume și s-a ridicat și la nivel regesc sau chiar împărătesc. Doamnele, indiferent de condiția socială, au profitat de poziția și dărnicia bărbaților. Aici vom scrie și în general, dar și despre teritoriul Franței. Se spune că acele trecute cruciade erau încununate de succes și datorită bordelurilor militare „mobile”, ca și campaniile mai moderne (ați auzit de vreun bordel al armatei în Irak sau în Afganistan? Noi da!). Se spune că în timpul cruciadelor, starea de bine a trupelor era asigurată: în anul 1270, chiar fără facebook sau alte rețele de socializare, fără youtube sau porntube, fără mesaje email, peste 10. 000 de prostituate, fără gadgeturi sau cu gadgeturi neelectronice, însoțeau soldații. Mai târziu, în timpul domniei lui Carol cel Mare (*Charlemagne*, de care am scris mai sus) călugarițele din mănăstiri practicau prostituția pentru a-și mări veniturile, poate chiar să cumpere și clopote pe care să scrie numele vreunui prelat pentru oarece catedrală.

Pentru a trezi apetitul amantelor sale, regele Francois I (Francisc I, rege al Franței între 1515 și 1547) le ducea pe acestea în pădurea Saint-Germain pentru a asista la împerecherea cerbilor cu căprioarele. Și uite-așa, în evul mediu, femeile nu erau spânzurate, pentru a evita ca bărbații să se uite sub fustele lor, păsăricile în colivie sau la aer curat. Și mergând clepsidra timpului mai rapid, iată că în secolul al XVI-lea, în Franța bisericile erau locuri de întâlnire pentru cuplurile adultere. Aici se practica sexul în grup, iar în cazurile extreme, chiar violuri colective uneori urmate de crime.

Să trecem la individualizări. Gabrielle d`Extrees (1573-1599), ditamai ducesa de Beaufort şi Verneuil, marchiză de Monceaux, a devenit metresa regelui Henric al IV-lea al Franţei la vârsta de douăzeci de ani. Și când mă gândesc că acum fetele își încep periplul sexual pe la 12 sau 13 ani…

Ducesa metresă

Deşi regele era căsătorit cu Margareta de Valois, Henric şi Gabrielle erau foarte afectuoşi unul cu celălalt în public. Insărcinată cu al patrulea copil, intr-o zi, pe când se plimba in grădină, a fost lovită de apoplexie. Regele Henric a fost extrem de afectat de moartea amantei sale. Gagiul, vorba dacului Mădălin Voicu, s-a îmbrăcat în negru şi i-a făcut funeralii de regină. Tot măria sa, cel cu expresia „statul sunt eu”, care a condus Franța timp de 72 de ani (*Le Roi Soleil* sau *Louis Le Grand*) adora să facă dragoste cu femei la ciclu și afirma că nu există un afrodisiac mai bun ca menstruația.

Portretul marchizei de Pompadour vi l-am prezentat. Pe numele adevărat Jeanne-Antoinette Poisson (pește sau otravă?), probabil cea mai renumită amantă din istorie, a trăit doar 43 de ani si a fost amanta principală a lui Ludovic al XV-lea (cel cu harem). Era inteligentă, spirituală și cultivată, câștigand admirația unor personalități ca Diderot si Voltaire. Influența ei politică a fost majoră, mai ales în privința războiului de 7 ani. Avea talent artistic, era interesată de pictură, arhitectură, teatru și știa cum să mențină interesul măriei sale

regele. După moartea ei a fost înlocuită în „statul de funcții”, ptiu drace, ca „amantă oficială”, de către doamna du Barry (1743-1793). Asta a fost închisă in vremea lui Ludovic al XVI-lea și a murit ghilotinată în timpul revoluției franceze. Orice asemănare cu Nuțica Udrea din Costa Rica a piratului ajuns președinte și creator de stat paralel e desuetă, că acestă du Barry nu a fost doctorand în științe militare, îndrumată chiar de un fost șef al statului major general și fost consilier prezidențial!

Élisabeth-Louise Vigée Le Brun, doamna du Barry

Că acest rege Soare, Ludovic al XV-lea, dintre toți regii Franței, a avut cele mai multe amante într-un harem personal, nu comentăm. Preferatele sale erau fetele tinere, de aproximativ 14 ani. Obsedat de sânii femeilor, pe patul de moarte i-a cerut doamnei du Barry să se aplece pentru a-i atinge sânii pentru ultima oară.

Și procedând ca la gimnastică („următorul la aparat!”), mergem mai departe. În timpul domniei lui Ludovic al XVI-lea (decapitat în Paris, ultimul reprezentant al Absolutismului și o victimă a revoluției franceze) era cel pe timpul căruia, în ajunul căsătoriei, viitorul mire, inclusiv el, făcea o baie în bălegar pentru a preveni penele sexuale.

Dar de la regi trecem la ceilalți aristocrați. În secolul al XVII-lea, nobilii francezi făceau des orgii. Mai multe cupluri se întâlneau într-o caleașcă și se abandonau plăcerilor trupești. Se spunea că mișcările caleștii în mers făcea coitul mai voluptuos. Pe la noi, cu domniile fanariote, nu știm cam cum era.

Dar pe la ei, până în secolul al XVIII-lea, nașterea de gemeni era asociată cu adulterul. Se credea atunci că bărbatul nu poate să fecundeze decât un ovul, iar doi bebeluși înseamnă două fecundări, deci un al doilea tată (și nu se știa nimic de telegonie, de care scriem mai jos). Mămicile de gemeni erau condamnate să sufere disprețul societății. Cred că nu se știa număra cei șturlubatici spermantozoizi sau dornicele primitoare ovule! Francezii au inventat bideurile! Și ca să vedeți cum împiedicau unii comerțul, fără UE și BREXIT, în secolul al XIX-lea era interzis importul de bideuri franceze în Marea Britanie, deoarece „obiectul diavolului” îi incita pe englezi, ptiu, drace!, să se masturbeze! Și iar grăbim clepsidra timpului!

Dar nu au existat numai metrese regești, ci și metrese imperiale, unele fiind mai întâi doar „iubite”. Napoleon a fost imprevizibil cu sexul aista fain. Sărind peste amorurile copilărești, nevinovate, trecem la soția reprezentantului popular Turreau, damă arătoasă cu nuri şi plină de viaţă, pe care o cunoaşte la Nisa în 1793. Logodit cu Desiree Clary, fiica de negustor din Marseille, în 1795, pentru viitoarea dotă (că doar era militar tânăr, 26 de ani), în saloanele pariziene e capturat de farmecele văduvei Josephinei de Beauharnais, damă cu relații în cercuri politice şi sociale importante, care îi devine soție în 1796.

Spirituala Josephine, atrăgătoare și cochetă, de 32 de ani, avea doi copii şi era iubita lui Paul Barras, unul dintre membrii directoratului. Dar prin patul lui de ofițer trec numeroase dame bine, pentru o noapte sau mai multe, marchize și artiste, una fiind actriţa de 15 ani Marguerite Josephine George, alintată Georgina. La Paris se naște un băieţel, viitorul conte Leon (viitor membru al legiunii străine), fruct al relaţiei doar sexuale dintre Napoleon şi Eleonore Denuelle de la Plaigne, guvernanta surorii sale, dar paternitatea e incertă, guvernanta folosind mai multe chei la broasca sa. Împăratul face o mare pasiune tot pentru o tinerică de 18 ani măritată, în 1807, la o serată în Varşovia, contesa Maria Walewska, căreia apoi îi scrie „împărătește” și oltenește cu perfectul ăla simplu: „Numai pe dumneata te văzui, numai pe dumneata te doresc. Dă-mi repede un răspuns, care să-mi ostoiască jarul ce mă mistuie!”. Domnița, cam morală întru început, ezită, dar panii polonezi naţionalişti, pentru a Poloniei refacere, o lămuresc să-i cedeze. Și uite-așa apare o adâncă iubire. Nu se căsătorește nici cu `mneaei! Dama are un fiu cu împăratul, nerecunoscut de măria sa! Și se va înrola și ăsta în legiunea străină de care scrisei în capitulul precedent! Din interes „european”, poate pentru viitoarea UE, se căsătorește cu Marie Luise, de 19 ani, fata împăratului austriac, cucerind-o încă înainte de a-ideveni consoartă. Ocupat cu strategia și maturizat, îi rămâne fidel Mariei Luisa, care în martie 1811 dă naştere mult doritului moştenitor, că doar urmau alte domnii (pe timpul împăratului nepotismul era în floare; poate de la el s-au inspirat proletarii Kim Ir Sen și olteanul Ceaușescu; de carol și mihai nu zicem nimic).

Pe la noi, vreo trei milioane de români se străduiesc să se înscrie în constituție cum că familia ia naștere cum a dat Dumnezeu, prin unirea unui bărbat cu o femeie! Pe la ei, în 2007, un studiu național francez a scos la iveală că 37% dintre femeile acestei țări și 45% dintre bărbații heterosexuali au practicat, cel puțin o dată în viață, sexul anal. Tot în Franța, un bărbat a fost condamnat pentru viol conjugat deoarece și-a introdus un deget în anusul soției în timp ce aceasta dormea! Nu ne spun ei să facem ca domniile lor în UE? Și unde sunt amoruri sunt și sinucideri sau crime. Franța este și țara necunoscutei de pe Sena. În secolul al XVIII-lea, o tânără necunoscută a fost descoperită înecată în fluviul Sena din Paris. Ancheta a dezvăluit că femeia se sinucisese, dar identitatea ei și motivul pentru care și-a luat viața au rămas un mister. Tot ce se știe este că, uimit de frumusețea tinerei, medicul legist (la noi o fi fost așa medic pe atunci?) a realizat o mască mortuară după chipul ei. Necunoscuta de pe Sena (foto: pinterest. com)

În anii care au urmat, masca a devenit celebră și a fost copiată intens. Imaginea necunoscutei de pe Sena i-a fascinat pe mulți, iar scriitorul Albert Camus i-a asemănat zâmbetul enigmatic cu cel al Giocondei. De altfel, misteriosul chip a inspirat mai multe opere literare, iar în Statele Unite ale Americii femeii i se mai

spune „frumoasa italiancă”. Din ce alcov provine dama nu s-a descoperit încă! Și câte Eve nu s-or fi sinucis în lume în aceeași zi…

Despre iubiri prezidenţiale, poate, pe altă dată, dar până atunci literatura de care v-am vorbit, vă aşteaptă…

-&-

Călătorii geodezice, Franța, astăzi despre Iubiri prezidențiale

12 aug. 2018

Atracția pentru femei frumoase era punctul comun al lui de Gaulle și Petain, care au condus Franța. Mareșalul Petain, primul comandant al lui De Gaule, a condus Franța ocupată de trupele naziste. De generalul De Gaule au fost create glume pe seama asemănării celor doi ofițeri, tânărul general De Gaule și **mareșalul Pétain.**

Că Petain, chipeș ofițer, avea o înclinare disproporționată și prea evidentă pentru femei reiese nu numai din bârfe, dar și din „dosarul de cadre”, care, vreți sau nu vreți, e oglinda activității oricărui ofițer, din orice armată medievală, capitalistă, socialistă sau globalistă! Din relațiile „turnate” avea să-l coste chiar promovarea. A fost foarte nepopulară, la momentul respectiv, aventura lui cu o femeie căsătorită (cu care s-a căsătorit după mult timp). Toată lumea era de acord că Petain tremura la apariția unui jupon și își pierdea orice bun simț. Dar nici ele nu se învârteau degeaba pe lângă el. Tânărul ofițer era bine făcut, elegant, inteligent! Nu scriem mai mult despre Petain.

Căpitanul **De Gaule**, deja decorat cu Legiunea de Onoare, s-a căsătorit cu Yvonne, o damă frumoasă și respectabilă. Dar chiar căsătorit, nu s-a dat înlături de la unele aventuri. Se spune că ar fi avut câțiva ani o amantă, Marianne, plus o aventură de câteva luni cu o cameristă de hotel (precum acel șef francez de pe la FMI). Alte informații „nu au transpirat”!

Președintele de „hăis” **Francois Mitterand**, adică de stânga, a continuat obiceiurile curții Franței, dar „pe blat”, fără să știe vulgul. O dovedesc cele „1218 Scrisori către Anne”, publicate la Gallimard. Autorul lor este marele președinte al Franței, de la a cărui naștere s-au împlinit o sută de ani la 26 octombrie 1996. 33 de ani de iubire secretă între un președinte de țară (căsătorit și tată a doi copii) cu o femeie mai tânără ca el cu 27 de ani și care i-a fost alături, oficial, doar la ceremonia de înmormântare. Nu, nu este un film. Este realitatea anilor 1963-1996, în care Mitterrand și Anne Pingeot, muzeograf, s-au iubit, au suferit, au trăit și au adus-o pe lume pe fiica lor Mazarine, astăzi o celebră scriitoare în țara ei. Când s-au cunoscut, Anne avea 20 de ani, iar el 47, era deja căsătorit și deputat în Assemblée Nationale. A fost cel mai bine păzit secret al Franței și niciun ziar sau vreo revistă, chiar dacă a deținut atât informația, cât și fotografii relevante cu cei doi, nu a publicat vreun rând până când Mitterrand, știind că sfârșitul îi este aproape, n-a mai făcut nimic să împiedice publicarea, pentru prima dată, a fotografiilor în care apărea împreună cu Mazarine, în 1994, în revista Paris Match. Scrisorile către Anne arată o dimensiune mai puțin cunoscută a celui pe care oamenii îl asociau cu un sfinx al politicii mari și care a repoziționat Franța, la nivel cultural și militar, drept un jucător important pe scena internațională. Arată un Mitterrand îndrăgostit, disperat, sensibil, romantic, un Mitterrand făcând tăieturi din ziare și reviste cu subiectele și comentariile care ar fi putut-o interesa pe Anne pentru cariera ei de muzeograf, un Mitterrand incapabil să se despartă de femeia iubită nici din rațiuni de stat… „Am nevoie de dumneavoastră pentru a vă împărtăși toate gândurile mele, tot ceea ce fac, am nevoie să pot alerga la dumneavoastră în orice moment”, scrie Mitterrand în 13 aprilie 1964.

Mitterand și amanta secretă

În luptele sale politice, în cursele sale prezidențiale, pierdute și mai apoi câștigate, poate și în ura față de Ceaușescu și stima pentru unguri, Mitterrand este animat de un singur gând și de o singură forță: Anne. „Cu dumneavoastră nutresc sentimente despre care n-am știut vreodată că există!” și nu are decât o singură dorință, „aceea de a servi, la rândul meu, vieții dumneavoastră!”.

Restul îl aflați din scrisori…

Președintele Macron

Și a venit vremea celui mai tânăr președinte, de 39 de ani, Emmanuel Macron, căsătorit cu o doamnă de 63 de ani, fosta lui profesoară, Brigitte (Trogneux).

Cuplul prezidențial – Emmanuel și Brigitte

Povestea lor de dragoste este reală și interesantă. Brigitte Macron este piatra de temelie a vieții personale și politice a noului șef de stat, și intenționează să rămână așa. Începutul e simplu. Doamna cu 24 de ani mai în vârstă, era profesoară de franceză. Lui i-a fost doar profesoară de teatru la o școală privată din Amiens, fondată de iezuiți. El era elev de liceu când s-a îndrăgostit de ea. Era căsătorită și avea trei copii. A divorțat și s-au căsătorit. Acum este deja bunică a șapte nepoți. Cu Emmanuel nu are copii. AICI puteți vedea un dans al lor din tinerețe! Tinerețea lui!

Pe seama lor francezii fac multe glume referitoare la diferența de vârstă, mai ales pentru viitoarele alegeri prezidențiale din 2022, când Brigitte va fi de 68 de ani, fiind un handicap pentru cel care va avea atunci doar 44 de ani. Vor vedea cei care vor apuca evenimentul. După ce Donald Trump a câștigat alegerile din SUA, cu o soție mult mai tânără, mucaliții n-au avut altă treabă și cu folosirea aplicației photoshop au schimbat locul soțiilor, numind imaginea „schimburi comerciale de troc franco-americane", publicând rezultatul pe rețelele de socializare.

Noi îi reamintim baronului de Teleorman și Irinei sale că „aceasta nu e o defăimare", politicienii defăimându-se singuri (theirself).

-&-

Călătorii geodezice, Franța, asăzi după cum v-am promis, nedumeriri la revoluție sau la „îngrămădeala din decembrie" 1989 (vedeți și acum că e gata să apară un „Maidan" în București chiar în 2018, la un secol de la Marea Unire)

16 aug. 2018

Acum e acum! În 1989, Gorbaciov și Bush au hotărât la Malta nu numai să îl doboare pe Ceaușescu, ci și să distrugă România, s-o subordoneze intereselor noilor imperii economico-financiare, s-o reîndatoreze. Și după aproape trei decenii se vede că au reușit! România a fost atacată de forțele profesioniste ale statelor celor două tratate. Nu au fost doar forțe SPETZNAZ și OMON, au fost și subunități maghiare, franceze, unii zic că și germane, antrenate la Debrețin, alături de fugari români. Cu unul din acești fugari aveam să mă întâlnesc, eu și maiorul Băcanu, la Budapesta în 1990, pe timpul cutremurului din București. Zicea că e chelner la restaurantul hotelului, dar prea se ocupa de militarii români, părând a nu fi cunoscut de restul personalului.

Petre Roman, prim-ministrul acelor ani, a recunoscut că în octombrie 1990 i-a cerut șefului SIE, generalul Caraman, să dispună retragerea celor 26. 000 de agenți sovietici sub acoperire, KGB și GRU, aflați in România din 1989, găzduiți si protejați de autoritățile române. E de presupus că cei 26. 000 de agenți, printre care basarabeni vorbind perfect românește, au jucat, timp de un an, rolul unei imense armate secrete, de consolidare, prin toate metodele cunoscute din arsenalul clasic al KGB, a primului regim postcomunist din fostul Pact de la Varșovia readus pe orbita Moscovei. Cheia de boltă a acestei realinieri a fost tratatul româno-sovietic, în primăvara anului 1990, încheiat de Iliescu si Gorbaciov prin care, partea română accepta, singura din Europa răsăriteană, ca eventualele alianțe prooccidentale de securitate ale țării să fie aprobate de Moscova.

Dar noi vorbim de Franța lui Mitterand în 1989. Disidentul rus Pavel Stroilov a arătat, în urma consultării arhivelor furate din Fundația Gorbaciov, că au existat planuri avansate franco-sovietice de creare a unei Confederații Europene Socialiste. El a destăinuit, într-un interviu pentru Hotnews, că revoluțiile din 1989 au fost „plănuite și înscenate de KGB, iar FSN a fost complet sub controlul sovieticilor. Și la viitorul proces al lui Iliescu și Roman se va spune asta?

Dar în decembrie 1989 erau mult mai mulți „străini" intrați în România sau pregătiți să intre. Conform unor statistici, se estimează la 67. 000 numărul invadatorilor sovietici intrați în țară, „turiștii" sovietici formau forța de șoc „spetznaz", constituită din operativi ai GRU (serviciul secret al armatei sovietice), care acționau in civil (visautniki). La granițele României se semnalează constituirea unor forțe de invazie: la granita cu URSS, în zona Galați Braila s-a semnalat o forță de intervenție sovietică de comando „spetznaz". La granița cu Bulgaria, la Ruse se semnalează o concentrare a subunităților franceze **GIGN**, în timp ce la frontiera româno-ungară se aflau subunități vest-germane din cadrul cunoscutei forte **CSG-9**. Dacă mai punem la socoteală și ziariștii….

Membri ai GIGN

Dintr-un interviu al fostului specialist în informații al DIE, Filip Teodorescu (cel care a fost rechemat de la postul din vest chiar în 1978, când eu eram la Hamburg și când a trădat Pacepa), reiese că implicarea serviciului de spionaj francez în treburile din România a fost efectivă, nu numai în 1989. Au fost prezenţi întotdeauna, ca şi azi. Francezii au acţionat şi în decembrie 1989, în special în Bucureşti, chiar şi fizic. Doi ofiţeri din cadrul ambasadei de la Bucureşti s-au implicat în incitarea celor din Piaţa Universităţii şi, din întâmplare, au fost reţinuţi. Aveau statut diplomatic. Până s-au lămurit, i-au dus la Miliţia Capitalei, unde au început să vocifereze că sunt diplomaţi şi au imunitate. A fost anunţată direcţia de contraspionaj. „Au mers doi colegi de-ai noştri, care ştiau şi franceză, şi i-au întrebat ce fac acolo. Au fost văzuţi şi filmaţi cum îi îndemnau pe ceilalţi. Nu ne-am supărat pe ei. Unul a şi recunoscut – <<Da, ne-au trimis, am primit ordin şi asta am

făcut>>. Celălalt a încercat să mai tragă de timp, să-şi menţină, chipurile, neamestecul, dar până la urmă a recunoscut. I-au retras ai lor."

Tot Filip Teodorescu explică adversitatea lui Mitterand, cu toate că era de „hăis", față de Ceaușescu, pe care De Gaule, cel de „cea", îl aprecia. François Mitterand a fost vehement la adresa României. A făcut o declaraţie dură şi multă lume nu şi-a explicat de ce. El a avut o relaţie bună cu Nicolae Ceauşescu. Când au avut loc alegerile din Franța, Ceauşescu i-a trimis o sumă importantă de bani, ca să o folosească în campania lui electorală. Suma aia de bani a fost „caterisită" de alţii şi nu a mai ajuns la el. Mitterand a fost supărat că Ceauşescu i-a promis şi că nu i-a mai trimis. Relaţia lui a fost exact împotriva României, dar favorabilă Ungariei, care a contribuit cu mai mulți bani. . Mitterand a fost supus unei diversiuni de propriul lui serviciu de informaţii, care l-a dezinformat. Nu l-au informat şi reacţia a fost cea cunoscută. A fost o chestiune strict personală. Prezenţa ministrului francez la Bucureşti, imediat după 22 decembrie 1989, este legată tot de această chestiune.

Cam neclară este și moartea a trei ziariști la revoluția din 1989. Despre ziariştii străini care au transmis în direct Revoluţia Română, Sergiu Nicolaescu a declarat într-un interviu pentru „Adevărul" că „erau un pic agenţi". Cât de agent era belgianul Danny Huwé, mort în 25 decembrie în Drumul Taberii, la Răzoare, unde are și o statuie? Louis van Dievel, unul dintre colegii lui Danny Huwé, a scris în 2009, la 20 de ani de la moartea jurnalistului un editorial emoţionant. Despre pasiunea lui Danny pentru maşinile vechi, despre nesfârşitele glume de redacţie, despre ţigările sudate şi sticlele de şampanie pe care le destupau după zile de muncă ce se încheiau dincolo miezul nopţii. La finele anului 1989, redacţia televiziunii VTM s-a împrăştiat către răsăritul continentului pentru a acoperi în direct căderea comunismului. Louis van Dievel a mers la căderea zidului Berlinului, Danny Huwé – în România. Așa era misiunea? În Ajunul Crăciunului a trimis un reportaj de la graniţa româno-bulgară. Ori am pomenit ce subunități franceze aşteptau la Ruse!

Alţi doi ziarişti străini au murit în România în timpul Revoluţiei din decembrie 1989: Ian Henry Perry (Sunday Times) şi Jean-Louis Calderon. Noi ne referim doar la al doilea, deoarece numele lui a fost dat unui bulevard, ca să vedeți cum e lăsată toponimia pe mâna nu știu cui. Că după legea propusă de Crin Antonescu sunt interzise anumite nume de români celebri. Jean-Louis Calderon avea 31 de ani în decembrie 1989, două fiice, şi o carieră de ziarist obişnuit cu riscurile. Colaborase cu mai multe posturi consacrate de televiziune (printre care „Europe 1″ sau „La Cinq"). În noaptea de 22 decembrie 1989, Calderon se afla în Piaţa Palatului din Bucureşti. Prins într-un schimb de focuri, jurnalistul s-a adăpostit în spatele unui tanc. Tancul a fost brusc „atacat", dinspre Comitetul Central al Partidului Comunist, de un ARO, asupra căruia s-a tras intensiv. Se credea că e plin de „teroriști". Panicat de „atacul" maşinii ARO, tanchistul a trecut cu şenilele peste un grup de tineri, printre care şi Jean Louis Calderon. În memoria sa, o stradă mică din Bucureşti (fosta „Alexandru Sahia"), transformată în bulevard, îi poartă numele. Și un liceu teoretic din Timişoara a fost botezat „Jean Louis Calderon".

Români care au acționat și în Franța

Nu sunt prea multe informații la dispoziție asupra românilor care au acționat în Franța în numele diferitelor servicii. Încercăm să dăm puține exemple. **Vera Atkins este considerată „Cea mai importantă agentă secretă din cel de-al doilea război mondial".**

Vera Atkins

William Stevenson, unul din biografii Verei Maria Rosenberg spunea despre ea că era o femeie care, desi avea o înfățișare plăcută, „nu a fost niciodată iubită". Comportamentul său era mai degrabă „rece si distant". A debutat cu spionajul economic.

Vera s-a născut la București, într-o familie evreiască. Numele Atkins și l-a luat mai târziu, după numele de fată al mamei sale, fiica unor industriași din Africa de Sud. Biografii oficiali ai Verei spun că primele relații ale agentei cu serviciile de spionaj britanice au început înainte de război, când, fiind funcționară angajata a unei companii de petrol, le-a furnizat ofițerilor MI5 informații importante. În 1933, familia Rosenberg emigrează în Anglia, iar Vera studiază limbile moderne în Paris, la Sorbona.

După începerea războiului, se reîntoarce în Anglia, iar în 1941 este angajată a secției franceze a SOE, devenind ofițer de informații. Vera este o vedetă a serviciilor secrete, un profesionist extraordinar, fiind antrenorul a 470 de agenți secreți (dintre care 39 erau femei) care urmau să fie trimiși în Franța, in acea epocă sub ocupație nazistă.

După încheierea războiului, din proprie inițiativă, Vera a plecat în Germania pentru a investiga motivele și împrejurările dispariției a 118 agenți, dintre care 13 femei, cei mai mulți uciși în lagărele de concentrare naziste. În 1987 Vera Atkins a primit titlul de Comandor al Legiunii de Onoare și medalia „Crucea de război".

Vera a fost una din cele mai importante spioane din al doilea război mondial și se pare că figura sa a inspirat personajul Miss Moneypenny din romanele „James Bond" ale lui Ian Fleming (Vezi şi „Atkins Vera,

născută în România, o spioană engleză" în „OBELISC, Album-dicţionar pentru încă circa o sută de alte personalităţi româneşti", p. 17-22, Opera Omnia de Ion N. Oprea, Editura Tipo-Moldova, Iaşi, 998 pagini.

Maria Tănase

Despre Maria Tanase și relațiile ei cu servicile secrete se speculează de multă vreme. Nimeni nu se încumetă încă să dea un răspuns clar. Dar poveștile și legendele despre Mata Hari a României rămân și merită spuse. Istoricul Mihai Pelin, în lucrarea sa „Un veac de spionaj, contraspionaj și poliție politică", povestește că la sfârșitul anilor '30 artista era foarte apropiată de Maurice Negre, corespondentul de la București al agenției Havas și rezident al serviciilor speciale franceze. Mai mult, in 1940, Maria face un turneu la Ankara și Istanbul și în acea vreme toată lumea știa că cele două orașe erau locul de întâlnire favorit al agenților secreți.

Se spune că tot în anii '40, Maria Tănase a fost curtată de serviciul secret al armatei germane Abwehr, care a încercat să o recruteze printr-unul din iubiții divei și că damicela a refuzat. Tot istoricii susțin că până la urmă Maria Tănase a ajutat Serviciile Secrete Române pe toată perioada celui de-al doilea război mondial.

In 1941, diva a avut o relație foarte apropiată cu Alfred de Chastelain, ofițer în serviciile secrete britanice. În februarie 1941, Alfred părăsește România și preia la Istanbul conducerea filialei SOE (structură a spionajului britanic) ce includea si România.

În Turcia, De Chastelain avea să-i propună Mariei să nu se mai întoarcă în România, oferindu-i un post la radio Londra. Artista însă refuză oferta și se întoarce în țară, unde e arestată. Este acuzată că ar fi conlucrat cu rețeaua de spionaj britanic. Probele sunt insuficiente, iar artista este eliberată. Ea se mai plimbase și prin Franța, la Expoziția Mondială sau la parole cu Brâncuși!

Așadar, a fost sau nu Maria Tanase agent secret? Și-a folosit talentul și pofta de bărbați si in slujba unor servicii secrete? Dovezi certe nu există, iar legendele despre un destin și un talent excepționale ca ale Mariei Tănase nu vor aduce prea curând la lumină adevărul gol-goluț.

-*-

IONEL NOVAC

Monumente Mihai Eminescu la Cernauti

14 ian. 2018

Scris în urma trecerii mele prin orașul stravechi romanesc, aflat azi sub cărmuire străină.

Prezența lui Mihai Eminescu la Cernăuți între 1858 și 1866, chiar dacă cu intermitențe, a rămas ca o flacără vie în memoria bucovinenilor, atât a contemporanilor săi, cât și a urmașilor acestora. Adus de un tată dornic de a asigura o educație aleasă copiilor săi, aici urma să-și continue școlile începute în țară; aici a început să scrie primele sale versuri și tot de aici le trimite la „Familia" lui Vulcan de la Pesta, revistă care îi va deschide cu mare bucurie paginile în numărul 6 din 25 februarie/9 martie 1866; aici, la moartea profesorului și mentorului său drag îi va fi publicată prima sa poezie, „La mormântul lui Aron Pumnul", în broșurica „Lacrimioarele învețeceilor gimnesiești din Cerneuți la mormîntul prea iubitului lor profesoriu Arune Pumnul"; tot aici, va urmări cu deosebită atenție spectacolele trupei Fanny Tardini, ținute la Hotelul „Moldova", trupă pe care o va însoți mai târziu prin țară; și tot aici va lega numeroase și trainice prietenii, cu mulți dintre colegii cernăuțeni reîntâlnindu-se peste numai câțiva ani la Viena.

Așadar, prea multe amintiri legate de Cernăuți pentru ca străvechiul oraș românesc să nu aibă un bust sau o statuie a marelui Poet! Ca atare, în anii ce au urmat trecerii sale în eternitate, sunt consemnate mai multe inițiative de a ridica un bust al Poetului, dar fără ca acestea să poată fi și materializate.

În 1919, co-directorii ziarului „Bucovina", Pamfil Șeicaru și Cezar Petrescu, propun „Societății pentru cultura și literatura română în Bucovina" să ridice un monument lui Eminescu în Cernăuți și să cumpere casa lui Aron Pumnul. „Aici în Bucovina unde învățăcelul lui Aron Pumnul a învățat să iubească neamul, aici în

Bucovina, unde fiecare palmă de pământ deșteaptă în sufletul nostru amintirea gloriosului trecut, aici în locurile unde și-a purtat Eminescu gândurile și visele lui, aici trebuie să se înalțe monumentul marelui poet și profet al neamului românesc", scria Pamfil Șeicaru la 15 mai 1919.

Deși pentru strângerea fondurilor necesare s-a lansat o listă de subscripție, s-au organizat spectacole, s-au ținut conferințe și s-au editat pliante cu chipul poetului, reușindu-se la un moment dat adunarea unei frumoase sume de bani, inițiativa de ridica un monument al Poetului a rămas neîndeplinită. Totuși, în vara anului următor s-a reușit ceva, amplasarea unei plăci comemorative la Liceul „Aron Pumnul", o placă ce avea și un basorelief care îl reprezenta pe Poet la vârsta de 19 ani.

Ideea omagierii lui Mihai Eminescu printr-un bust monumental nu a fost abandonată, ci doar amânată, așteptându-se un moment prielnic. Acesta s-a arătat abia peste zece ani, cu ocazia pregătirii celei de-a 40-a comemorări, când autoritățile deschid o subscripție publică pentru realizarea unei statui Eminescu la Cluj și a unui bust la Cernăuți. Ca urmare, în cursul lunii mai 1930 este organizat un concurs pentru realizarea bustului lui Eminescu, lucrările celor șapte sculptori înscriși fiind expuse, la 1 iunie, la Liceul „Aron Pumnul" din localitate. Dintre busturile prezentate, macheta sculptorului Richard P. Hette, profesor la Academia de Arte Frumoase din Iași, a întrunit unanimitatea juriului, „fiind foarte frumoasă", reprezentând un „Eminescu masiv și totuși visător".

Bustul, turnat în bronz și așezat pe un soclu realizat dintr-un bloc de piatră din patrimoniul Primăriei, donat de primarul Cernăuțiului, a fost amplasat în Parcul „Arboroasa", ales de membrii „Ligii Culturale" ca fiind cel mai potrivit loc, pentru că, „văzut din toate părțile, să fie un continuu stimulent… La mai multă dezinteresare în acţiuni şi la mai multă sinceri-tate în vorbe".

Dezvelirea bustului a avut loc la 7 decembrie 1930, într-un cadru sărbătoresc, cu steaguri tricolore și ghirlande de verdeață. Au participat autoritățile civile și militare, profesori și învățători, studenți și elevi, un numeros public. După căderea pânzei de pe chipul de bronz au urmat, rând pe rând, discursurile oficiale: Vasile Gherasim, președintele Secțiunii locale a Ligii Culturale, inițiatorul ridicării acestui monument, Teofil Sauciuc-Săveanu, primarul Cernăuților, Gavril Rotică, din partea Societății Scriitorilor Români, Grigore Nandriș, din partea Societății pentru cultura și literatura română în Bucovina, Ion Nistor, delegatul Academiei Române ș.a.

La încheierea manifestărilor, în semn de cinstire, Vasile Gherasim a predat bustul primarului orașului în care „marele cugetător și-a petrecut câțiva ani din frageda sa copilărie". Festivitățile au continuat cu un festival la Teatrul Național, susținut de corul și octetul „Arboroasa", iar Lucia Sturdza-Bulandra și Tony Bulandra au recitat din lirica eminesciană.

Bustul Luceafărului poeziei românești avea să reziste la Cernăuți doar zece ani. Urmare Notei ultimative a Moscovei din 26 iunie 1940, statul român a hotărât retragerea tuturor bunurilor artistice de pe teritoriile care urmau să fie cedate. Ca urmare, în septembrie 1940, busturile care îi reprezentau pe Mihai Eminescu, George Enescu și I. C. Brătianu sunt evacuate la Bucureşti şi predate în custodia Muzeului de Artă Naţională „Carol I".

Deși aici părea la adăpost, în vâltoarea evenimentelor celui de-al doilea război mondial, ca și în perioada de după război, bustul Poetului dispare miraculos, fără ca, peste patruzeci de ani, să se mai știe ceva despre el. Până în anul 1984 când, printr-o fericită întâmplare, aflat în trecere prin urbea Botoșanilor, profesorul Victor Macarie avea să-l descopere în holul școlii „Mihai Eminescu" din localitate. Trona în holul școlii, pe un soclu de scânduri… Astăzi, urmare a demersurilor distinsului profesor și cercetător eminescian, bustul Poetului se află în fața Colegiului Național „Mihai Eminescu", unde a fost redezvelit la 15 septembrie 1987.

A trecut apoi o jumătate de secol până când, la Cernăuți, avea să fie realizat și amplasat un nou bust Eminescu. Inițiativa realizării acestuia îi aparține academicianului Victor Crăciun, președintele Ligii Culturale pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni, fiu devotat al Basarabiei deșărate și înlăcrimate. Bustul, realizat de sculptorul bârlădean Marcel Guguianu, a fost amplasat în fața casei profesoru lui Aron Pumnul, acolo unde, pentru o scurtă perioadă de timp, a fost găzduit și Poetul. Inaugurarea a avut loc la 17 iunie 1990, în prezența unor proeminente personalități din țară și de peste hotare: poeții Grigore Vieru și Ioan Alexandru, mitropolitul Ardealului, Antonie Plămădeală, președintele Ligii Culturale, Victor Crăciun, academicianul Vasile Tărâțeanu ș. a., precum și a unui numeros public.

Peste alți zece ani, centrul Cernăuțiului avea să fie îmbogățit cu o nouă construcție monumentală dedicată lui Mihai Eminescu, de această dată fiind vorba despre o statuie realizată de sculptorul basarabean Dumitru Gorșcovschi. Autor a numeroase lucrări monumentale („Miorița", „Jertfele foametei", „Taras Șevcenko" ș. a.), acesta își încununează opera artistică cu cel mai iubit și totodată cel mai reprezentativ simbol al românilor de pretutindeni.

Poetul este întruchipat ca un tânăr și gânditor, „nu așa cum apare el în primele sale fotografii, ci așa cum mi-l închipui eu din poeziile sale”, după cum avea să mărturisească autorul. Este un Eminescu adolescentin, grațios şi fragil, emanând preaplinul de sensibilitate cu care cerul l-a dăruit. Amplasată la intersecția străzilor „Vatutin” și „Universității”, statuia a fost dezvelită la 15 iunie 2000, în prezența unor personalități din România, Moldova și Ucraina, precum și a unui numeros public.

Legat de inaugurarea acestui nou monument Eminescu, se cuvine să subliniem două aspecte care au umbrit evenimentul:

– în noaptea de dinaintea inaugurării, după ce statuia fusese învelită într-o pânză ce urma să fie îndepărtată a doua zi, o mână răuvoitoare (românii de la Cernăuți știu bine despre cine este vorba!) a scrijelit versurile poetului Mircea Lutic, versuri care fuseseră dăltuite pe spatele statuii la sugestia sculptorului Gorșcovschi. Și astăzi, „rana” din spatele statuii este ușor vizibilă, dar nu toți privitorii știu ce ascunde ea…

– al doilea aspect se referă la atitudinea naționaliștilor ucraineni care, în ziua dezvelirii statuii, au arborat steagul lor galben-albastru în bernă, susținând că 15 iunie este o zi rușinoasă pentru Ucraina.

Și ca un făcut, nu la multă vreme după inaugurarea statuii, plăcuța montată pe soclu sub semnătura lui Eminescu, pe care fusese scris numele Poetului în limba română și anii săi de viață, a dispărut fără urmă. Ulterior, autoritățile locale nu au mai fost de acord cu propunerea de înlocuire a acesteia cu una nouă, permițând doar prinderea de soclu a literelor care formează numele Poetului, dar în limba… ucraineană. Și astăzi, la o privire mai atentă, se întrezărește urma ușor înnegrită lăsată de respectiva plăcuță, ca și găurile în care au fost înfipte cuiele care o fixaseră…

Bibliografie:

1. Gherasim Vasile – Solemnitatea desvelirii bustului Mihai Eminescu la Cernăuţi, în „Junimea Literară”, nr. 9-12, septembrie-decembrie 1930;
2. Grior Petru – Împământenirea Luceafărului (Istoria bustului lui Mihai Eminescu din Cernăuți), în „Libertatea Cuvântului” nr. 5, 3 decembrie 2010;
3. Macarie Victor – Efigia poetului Mihai Eminescu la Cernăuți – peripețiile unui monument, în „Monumentul”, Lucrările Simpozionului Național Monumentul – Tradiție și viitor, Ediția a VII-a, Editura Fundației AXIS, Iași, 2006;
4. *** Eminescu și Bucovina, Editura „Mitropolitul Silvestru”, Cernăuți, 1943;
5. Ziarul „Adevărul”, 9 decembrie 1930.

Iconografia:

Tabloul 1
Bustul lui Mihai Eminescu (1930)
Inaugurarea bustului (7 decembrie 1930)
La bustul lui Mihai Eminescu (octombrie 2017)
Tabloul 2
La statuia lui Mihai Eminescu (octombrie 2017)
„Rană” nestinsă pe statuia Poetului…
Soclul statuii cu numele Poetului

-&-

Eminescu la… Cahul

29 ian. 2018

Chiar dacă, în scurta și tragica sa existență, drumurile lui Mihai Eminescu prin Moldova de dincolo de Prut au fost destul de puține (sunt cunoscute cele efectuate cu trenul de la Iași spre Limanul Kuialnik, în august-septembrie 1885 și, respectiv, iulie 1886, pentru a-și trata”boalele la picioare”, când acesta a trecut prin Chișinău și Bender, până la Odessa), astăzi nu există localitate basarabeană în care Poetul Național să nu fie omagiat așa cum se cuvine.

O fericită întâmplare a făcut ca 15 ianuarie, anul acesta, să mă „prindă” la Cahul, străvechea Șcheia, așa cum apare aceasta într-un suret de la 2 iulie 1502 al domnitorului Ștefan cel Mare, în prezent „capitală” a Moldovei de Sud. Începând din 2011, în România și 2013, în R. Moldova, ziua de 15 ianuarie este sărbătorită nu numai ca zi de naștere a celui „mai mare poet care l-a ivit și-l va ivi vreodată, poate, pământul românesc”, dar și ca Zi a Culturii Naționale, marcată printr-o serie de manifestări culturale avându-l în centrul atenției pe Luceafărul poeziei românești.

Dacă în seara zilei precedente am fost martorul unui emoționant spectacol, „Veronica Micle – Eminescu, dragoste eternă”, jucat pe scena Teatrului Muzical-Dramatic „B. P. Hașdeu” de talentata și îndrăgita actriță bucureșteană Claudia Motea, urmat de un înălțător moment de muzică și poezie pe versuri de și despre Eminescu, susținut de cantautorul Mircea Zgherea din Chișinău, ceea ce urma să văd a doua zi la Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” a întrecut toate așteptările.

Întreaga zi a fost dedicată sărbătoririi Poetului Național! Toți cei peste 1000 de elevi din clasele I-XII au fost implicați în activități diverse, care au marcat 168 de ani de la nașterea patronului lor spiritual și

celebrarea Zilei Culturii Naționale. Astfel, au fost organizate multiple activități, la nivel de clase, precum: prezentarea vieții și activității lui Mihai Eminescu, ateliere de creație, proiecții video, recitaluri de poezie, concursuri privind viața și creația „Luceafărului", minișezători, expoziții de desene inspirate din opera eminesciană, mese rotunde, concursuri sportive ș. a. Itinerariul prin aproape toate sălile de clasă, unde i-am urmărit cu profundă admirație, emoție și bucurie pe toți elevii implicați, ne-a fost facilitat de către doamna director Ala Gaidar, cea care, din toamna anului 2000, conduce destinele acestei prestigioase instituții de învățământ cahulene.

La finalul manifestării, elevii liceului au oferit un emoționant spectacol artistic literar-muzical, „Al meu nume o să-l poarte secolii din gură-n gură „, care a inclus recitări de poezie din creația eminesciană, cântece, balet, scurte scenete inspirate din opera Poetului ș. a. . Acesta s-a încheiat, în aplauzile îndelungate ale spectatorilor (invitați, profesori, părinți, elevi), cu compoziția „Eminescu" a regretaților Doina și Ion Aldea-Teodorovici, pe versurile, de asemenea, regretatului Grigore Vieru, cântec magistral interpretat de doi elevi ai liceului.

Liceul Teoretic „Mihai Eminescu" a fost inaugurat la 15 octombrie 1989, sub denumirea de „Școala medie moldovenească de cultură generală nr. 6 din Cahul", destinele sale fiind conduse până în prezent de patru directori: Constantin Chiciuc (1989-1990), Nicolae Diacoglo (1990-1998), Vitalie Bejenaru (1998-2000) și Ala Gaidar (din octombrie 2000).

Anul inaugurării școlii (1989) fiind declarat de UNESCO drept „Anul Eminescu", a fost firească opțiunea cadrelor didactice și a elevilor de a-l avea drept patron spiritual pe Marele Poet. Ca urmare, Școala medie nr. 6 a fost prima instituție de învățământ din oraș care a insistat să i se confere numele unei personalități, numele acordat acesteia fiind reconfirmat printr-o decizie a executivului orășenesc din 20 decembrie 1995. Astăzi, în afara Liceului Teoretic „Mihai Eminescu", la Cahul mai funcționează Colegiul „Iulia Hașdeu" și liceele teoretice „Ion Creangă", „Dimitrie Cantemir", „Ioan Vodă", „Serghei Rahmaninov" și „Piotr Rumeanțev".

Dar liceul nu ar fi fost întreg dacă nu ar avea măcar un bust Eminescu! Așa că, hotărârea fiind luată, toți banii primiți în urma participării elevilor la recoltarea culturilor târzii din toamna anului 1990 (în jur de 3000 de ruble), la care s-a adăugat un suport financiar din partea Secției Învățământ a Raionului Cahul, au fost trimiși Fondului de Arte Plastice de la Chișinău pentru realizarea bustului. Odată realizat, acesta a fost adus la Cahul și amplasat în holul de la intrarea în liceu, de unde veghează și astăzi la buna desfășurare a procesului de educație din instituția de învățământ cahuleană. Festivitatea de dezvelire a bustului a avut loc la 15 ianuarie 1990, de ziua aniversării nașterii lui Mihai Eminescu, la finalul unui impresionant spectacol literar-muzical,"Colind pentru Eminescu", de o largă vibrație patriotică.

În afara liceului care poartă numele Luceafărului poeziei românești, memoria acestuia este marcată la Cahul și printr-o stradă situată în apropierea centrului orașului, căreia i-a fost atribuit numele Poetului. Din păcate, lipsește un bust al lui Mihai Eminescu, lucrare avută în atenție de autoritățile locale, mai ales după dezvelirea bustului lui Grigore Vieru (2014), monument care constituie primul pas în realizarea „Aleii personalităților". Este vorba despre un proiect care prevede realizarea și amplasarea busturilor unor oameni valoroși născuți la Cahul sau ale căror destine sunt legate de „capitala sudică".

Dar până la dezvelirea unui bust al lui Mihai Eminescu, cahulenii, cu mic, cu mare, se adună la fiecare 15 ianuarie și depun buchete de flori la bustul regretatului Grigore Vieru, poetul care se considera a fi „o lacrimă a lui Eminescu". Și speră că, în scurtă vreme, vor putea să facă același lucru și la bustul nemuritorului Poet…

Bibliografie:

Vadim Bacinschi, Irosit printre ruși, Mihai Eminescu la Kuialnik și Odessa, Ed. DacoRomână, TDC, București, 2015
George Călinescu, Viața lui Mihai Eminescu, Ed. Cultura Națională, București, 1932
Alexandru Manoil, Cahul la răscruci de vremi, Cahul, 2008
*** Liceul Teoretic „Mihai Eminescu" din Cahul, Monografie, Cahul, 2009.

-&-

Pe urmele lui Eminescu, la Cernăuți

21 mai 2018

Când vorbim despre Cernăuți, gândul ne duce instantaneu la Mihai Eminescu. Dar atunci când pașii ne poartă prin „Mica Viană", orașul în care fiece piatră din caldarâm încă mai „respiră" românește, nu putem să

ocolim locurile care și astăzi păstrează vie amintirea prezenței odinioară, aici, a inegalabilului Poet. Din nefericire, însă, acestea sunt cunoscute de foarte puțină lume sau, cu excepția școlilor prin care a trecut ori a casei lui Aron Pumnul, care l-a găzduit o bună bucată de vreme, sunt aproape necunoscute.

Norocul meu a fost să-l întâlnesc pe arhivistul Dragoș Olaru, azi un proaspăt pensionar, dar la fel de pasionat cercetător și neobosit căutător al locurilor eminesciene din Cernăuți ca și în anii tinereții. Domnia sa a avut amabilitatea de a mă conduce, într-o dimineață răcoroasă de toamnă, prin locuri mai puțin bătătorite și să-mi arate clădiri care, unui trecător neavizat, ar fi putut foarte ușor să-i scape privirii. Repere, toate legate de prezența lui Eminescu în frumosul oraș bucovinean, care astăzi ar putea face obiectul unui interesant și, mai ales, educativ traseu turistic.

Foto: National Hauptschule, fosta școală primară, situată azi pe strada Școlii (fostă Schulgasse și mai apoi strada Prezan). „Unde va fi făcut Eminescu clasele întâia și a doua primară nu știm, dar clasele a treia și a patra le-a urmat la Cernăuți, la National-Hauptschule, cum se numea pe atunci școala greco-orientală”, precizează George Călinescu. „Din cataloagele Școalei greco-orientale, numite pe atunci National Hauptschule, găsim că Eminescu a frecventat acolo a treia și a patra clasă a cursului primar dela Septemvrie 1858 până la Iulie 1860”, susține și Radu I. Sbiera.

La vremea respectivă, școala era adăpostită în două clădiri, dintre care cea situată pe partea stângă a străzii nu s-a mai păstrat, pe locul acesteia fiind construit, în perioada interbelică, Seminarul pedagogic (în prezent Școala nr. 14). A doua clădire se păstrează și astăzi, însă ea a suferit numeroase modificări în timp. La intrare a fost amplasată o placă bilingvă, cu textul: „În această clădire, în anii 1858-1860, a învățat marele poet român MIHAI EMINESCU”.

Aici viitorul poet obține cele mai bune rezultate ale sale la învățătură: „În anul școlar 1858/59 Eminescu se clasifică al 15-lea printre 72 de colegi. Elevul era silitor, avea purtări bune și aplecare la învățătură, socotea mulțumitor și scria așijderi, nu era slab la religie, dar mai ales era strașnic la limba română. Când după al doilea an de carte, în iulie 1860, venind vara, Mihai se găti să plece la Ipotești, să se bată cu broaștele sau să se suie pe șură, onorata direcțiune i-a dat certificat de *Vorzug*, adică bine, clasificându-l al 5-lea printre 82 de școlari”, afirmă George Călinescu în monumentala monografie dedicată poetului.

Foto: Ober-Gymnazium, fostul gimnaziu austriac situat pe actuala stradă Mihai Eminescu, pe partea estică a Pieței Teatrale de astăzi (fostă Ficshplatz sau Elisabethplatz), pe unde se făcea și intrarea, printr-o ușă înaltă de lemn, păstrată până în zilele noastre, reprezintă a doua instituție de învățământ urmată de Poet la Cernăuți. „În toamna anului 1860, fu desigur tot Gh. Eminovici care aduse pe băiat să-l înscrie la K. K. Ober-Gymnazium, în clasa I. Școala era o lungă curte cu etaj, un fel de ospiciu mohorât, formând un istm de zidire plană, neornamentată, în imensitatea unui scuar, ale cărui limbi de verdeață se întindeau până lângă înaltul porton al clădirii”.

La acest gimnaziu va învăța Mihai Eminescu, cu unele intermitențe, până după moartea profesorului Aron Pumnul (1866); aici va obține din partea profesorului Neubauer cea mai bună notă la istorie (notă pe care nu izbutise s-o primească până atunci nimeni), tocmai în anul când va rămâne repetent (1862); și tot aici îl va cunoaște pe Teodor V. Ștefanelli, viitor coleg și la Viena, care îi va rămâne prieten pentru toată viaţa și care va lăsa cele mai emoționante amintiri despre poet.

În anul 1989, pe fațada dinspre Primărie a fost montată o placă memorială, în limba ucraineană, pe care se poate citi că, între 1860 și 1863, aici a învățat „clasicul literaturii popoarelor român și moldovenesc, MIHAIL EMINESCU”. Placă ce își așteaptă momentul în care să fie înlocuită cu una ce va consfinți faptul că poporul român și cel moldovenesc au fost, sunt și vor fi unul și același pentru totdeauna…

Foto: Casa profesorului Aron Pumnul, situată pe strada cu același nume, la numărul 19, i-a fost tânărului Eminescu gazdă primitoare de mai multe ori. „Pumnul locuia în casele proprii, aproape de periferia orașului, în strada care astăzi poată numele lui. El avea două case în aceeași curte. Dacă intrai pe o portiță de lemn în această curte, te aflai între amândouă casele. Cea din dreapta, mai mare și mai înaltă, cu cerdac dinainte, era casa unde locuia Pumnul, iar cea din stânga, mai mică și mai joasă, era menită pentru studenții ce-i găzduia Pumnul. În această căsuță se afla și o mică bibliotecă a studenților români, ferită de ochii profesorilor străini, căci după legile școlare, studenții nu aveau voie să întrețină biblioteci și ar fi fost confiscată și această bibliotecă, dacă în ochii lumii nu ar fi trecut de proprietate a lui Pumnul”, își va aminti peste ani Teodor V. Ștefanelli.

Adus de tatăl său la Cernăuți, Eminescu stă în gazdă la profesorul Pumnul în perioada în care învață la National-Hauptschule: „Cât fusese în școala primară, Mihai șezuse, pare-se, la Aron Pumnul, unde se aflau atunci și ceilalți frați. Profesorii aveau pe acea vreme obiceiul să țină copii în gazdă, pe plată sau în schimbul

unor mici servicii", precizează George Călinescu. Dar frații săi mai mari fiind cam bătăuși și cum nu se aflau în relații prea bune cu Mihai, bătrânul Eminovici a fost nevoit să-i găsească acestuia o altă gazdă.

Revenit în toamna anului 1865 la Cernăuți, „Mihai trase la bunul Aron Pumnul, bolnav de moarte acum, și se așeză acolo ca bibliotecar" (George Călinescu). „Acum el locuia la Pumnul și îngrijea și de bibliotecă. Aici trebuie să se fi simțit el în elementul său, căci rânduise biblioteca și știa unde se află orice carte", susține, în amintirile sale, și Teodor V. Ștefanelli.

Dar profesorul Aron Pumnul va trece la cele veșnice la începutul anului următor (12/24 ian 1866) și, la scurtă vreme după moartea acestuia, Eminescu se va muta într-o casă pe strada Feldgasse (denumită, în perioada interbelică, strada Câmpului, apoi Munteniei, astăzi strada Kermeliuk), fiindcă soția învățătorului „nu suferea străini în casă".

Rememorând tristul eveniment, Teodor V. Ștefanelli va nota următoarele: „Când am auzit despre moartea lui Pumnul, am alergat la locuința sa, ca să-l văd pe iubitul meu profesor cea din urmă oară. Am intrat întâi în camera lui Eminescu. El îmi povesti despre ultimele momente ale acestui mare apostol al Românilor din Bucovina și acuma îl văzui pe Eminescu întâiași dată vărsând lacrămi de durere. Seara m-am dus iarăși la Eminescu și l-am găsit scriind o poezie".

Este vorba despre poezia „La mormântul lui Aron Pumnul", ce va fi publicată în broșura comemorativă „*Laecrimioarele învaețaeceilor gimnaesiești de`n Cernaeuți la mormântul prea iubitului lor profesoriu Arune Pumnul*". Semnată *M. Eminoviciu, privatist*, poezia constituie debutul absolut al Poetului!

Revenit la Cernăuți în octombrie 1875, la serbarea inaugurării Universității și aniversarea a o sută de ani de la încorporarea Bucovinei la Austria, Mihai Eminescu îl roagă pe prietenul său Ștefanelli să meargă la mormântul profesorului Pumnul. „Iar de acolo ne-am dus la casa care fusese odinioară proprietatea lui Pumnul. Aici îmi zise: – Uite, acolo am locuit eu și în căsuța cea mică era biblioteca studenților români, la care am fost și eu bibliotecar un timp".

La 17 iunie 1990, din inițiativa și cu sprijinul nemijlocit al academicianului Victor Crăciun, președintele Ligii Culturale pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni, în fața casei a fost amplasat și inaugurat un bust al Poetului, realizat de sculptorul Marcel Guguianu.

În prezent, casa lui Aron Pumnul, aflată în custodia statului român, se află în stare avansată de degradare. Din păcate, promisiunile repetate ale guvernanților de a sprijini reabilitarea și transformarea acesteia în muzeu au rămas până astăzi numai la stadiul de bună intenție.

Foto: Casa birjarului Dzierszeck (**Țirțec**), situată astăzi pe strada Alexey Novikov-Priboy (fostă Stefaniegasse), colț cu Maxim Gorki (fostă Dominicgasse), nr. 22, a constituit următoarea locuință a tânărului Eminescu după despărțirea de frații săi. „Noua locuință fu aflată la unul Nicolai Țirțec, rutean de nație, precum îl arată numele, și de meserie birjar. Ținea însă și copii în gazdă", afirmă George Călinescu.

„Din certificatele liceale ale lui Eminescu, vedem că el a locuit în clasa I-a a liceului și în clasa a II-a când nu era repetent, la un Nikolaus Dziezek, care avea întâi locuința pe Schulgasee (Strada Școlii) nr. 799, iar apoi pe Dreifaltigkeitsgasse (Strada Sfintei Treimi) nr. 1309", își amintește mai târziu și Teodor V. Ștefanelli.

În amintirile contemporanilor săi, Eminescu este menționat ca locuind la cea de-a doua adresă, „în strada Sf. Treimi (ulterior strada Eminescu), peste drum de biserica cu același nume, în dosul Universității. Casa aparținea bisericii: încăperile ei serviseră odinioară ca chilii pentru călugări, iar în vremea când fu locuită de Dzierszeck, aceste chilii erau ocupate de elevii ce Dzierszeck ținea în gazdă, și anume: doi frați Ștefanovici, doi frați Daschiewicz, fii de preot, Eminescu și Ion Șahin" (Ion Șahin). „Odaia în care stătea Mihai – nici vorbă, împreună cu alții – dădea în grădină și avea la fereastră gratii de fier", precizează George Călinescu în monografia sa.

Biserica Sf. Treime din Cernăuți a slujit ca biserică episcopală în Bucovina din 1774 până la 9 noiembrie 1874, când, „împreună cu clopotnița, au fost desfăcute și mutate în forma lor originară în cimitirul din Clocucica, unde a rămas până în 1966, ca o relicvă sfântă a neamului românesc. În anul respectiv, modesta biserică Sf. Treime, monument de arhitectură populară românească din secolul al XVIII-lea, a fost transportată la Muzeul de Artă ucraineană din Lviv, metamorfozată peste noapte din creație românească, în una ucraineană. Astfel dispar urmele prezenței românilor autohtoni din nordul Bucovinei" (Mircea Pahomi).

Casa profesorului Victor Blanchin din actuala stradă Ucraineană, nr. 53 (fostă Josefgasse), acolo unde a fost adus de tatăl său ca să învețe și limba franceză, constituie un alt reper în biografia micului Mihai. „Rămânând repetent în anul școlar următor, 1862-1863, Eminescu frecventează tot clasa a II-a. Acum nu mai locuia la Țirțec, ci la un profesor de limba franceză, Victor Blanchin, în strada Domnească de Jos, azi Iancu Zotta 23, care ținea cu chirie casele lui Samuil Moraru, mai apoi mitropolit al Bucovinei" (George Călinescu).

„Din vorbele sale am înțeles că tatăl său îl pusese la Blanchin în gazdă ca să învețe și limba franceză și ca să fie silit a conversa în această limbă, dar Eminescu nu era defel mulțumit cu locuința, pentru că Blanchin era bețiv, venia turmentat acasă, făcea numai gălăgie și se certa cu soția sa”, își amintește și Teodor V. Ștefanelli. „Afară de aceasta, odaia în care locuia Eminescu era nesănătoasă, și din această pricină băiatul căpătă o boală de urechi”, completează George Călinescu.

Așa că nici aici nu a stat prea multă vreme și, începând cu 16 aprilie 1863, prima zi de școală după vacanța de Paște, Eminescu nu mai figurează în cataloagele școlare, dar dispare și de la gazda sa.

Foto: Hotel de Moldavie, în a cărui sală s-au dat numeroase reprezentații ale trupei Tardini-Vlădicescu, este situat pe strada Golovna, nr. 14 (fostă strada Principală, nr. 14 și Lemberger Hauptstrasse, nr. 25), lângă biserica Sf. Paraschiva. Trupa fusese invitată la Cernăuți de către frații Costin, unde, în perioada 1/13 martie – 15/27 mai 1864, a prezentat publicului numeroase piese jucate pentru prima dată în limba română. „În acea primăvară, descălecase pentru întâia oară în Cernăuți trupa teatrală a Ștefaniei Tardini, primită cu însuflețire mare de români, căci teatru nemțesc, polonez și chiar italienesc mai putuseră vedea până atunci, dar limba românească nu mai răsunase pe scenele locale” (George Călinescu).

Mihai Eminescu fusese nelipsit de la reprezentațiile trupei, unde era numai ochi și urechi. „Eminescu era foarte atent la cele ce se petreceau pe scenă. El sta nemișcat cu privirea ațintită asupra actorilor ca și când ar fi voit să soarbă toată acțiunea și frumoasele melodii cântate de dânșii, și se supăra grozav, dacă careva din colegi îl stingheria prin întrebări sau observări. Îl supăra mult și aplauzul sgomotos din teatru, pentru că în aceste aplauze se pierdeau multe fraze și melodii ale artiștilor”, rememorează Teodor V. Ștefanelli acele momente.

O dată cu plecarea trupei din Cernăuți dispare și Eminescu și, pentru o scurtă perioadă, lucrează ca practicant la Tribunalul din Botoșani. Îl reîntâlnim însă la ultimele reprezentații ale trupei Fanny Tardini, revenită la Cernăuți în noiembrie 1864, după care va dispărea, în martie 1865, fie cu aceasta la Brașov, fie la Sibiu, la fratele său, ca să-și dea examenul de clasa a III-a.

Hotelul „Moldova” nu mai există astăzi, pe locul său fiind construit un imobil de locuințe. „Otelul de Moldavie, în vremea lui Eminescu cel mai confortabil otel din Cernăuți, a dispărut din priveliștea orașului, fiind înlocuit prin casa nr. 25 din strada Regele Ferdinand, atunci Lemberger Hauptstrasse. Acolo a jucat trupa Fani Tardini în anul 1864 și 1865, aclamată cu un entuziasm de nedescris de către publicul român din Bucovina, lăsând urme adânci în sufletul lui Mihai Eminescu”, nota și Eugen Păunel, la cincizeci de ani de la moartea Poetului.

Foto: Hotelul „Pajura Neagră”, situat în Piața Centrală (fostă Piața Unirii), pe aceeași latură cu sediul Societăţii pentru cultură românească „Mihai Eminescu”, și-a schimbat în timp destinația, fiind sediul unei bănci private (la parter) și a unor spații de locuit, la etajele superioare.

Revenit la Cernăuți, în octombrie 1875, pentru a lua parte la serbarea inaugurării Universității și la aniversarea a o sută de ani de la încorporarea Bucovinei la Austria, Mihai Eminescu a adus cu sine câteva sute de exemplare din broșura „Răpirea Bucovinei”. Le trecuse ilegal, într-o ladă sub diferite cărți vechi, psaltiri, ceaslove, biblii și alte hârțoage, multe dintre ele rupte, ca să nu atragă atenția vameșilor austrieci. La Cernăuți le-a împărțit românilor, iar câteva exemplare a trimis chiar organizatorilor serbării și la cele mai marcante persoane oficiale. Peste câteva zile, broșura este confiscată și interzisă a se mai difuza, dar toate exemplarele fuseseră deja împărțite.

La Cernăuți, Poetul a tras la bunul și vechiul său prieten, Teodor V. Ștefanelli. „A doua zi după sosirea lui Eminescu ne duserăm seara amândoi la otelul Pajura Neagră, unde mâncam în abonament și unde ședeau la masă foarte mulți români. Eminescu ședea la masă lângă preotul Alexandru Pleașcă, cu care avea cunoștință de pe vremea când locuia la profesorul Pumnul. Conversația era foarte animată. Obiectul principal al conversării era serbarea din Cernăuți”, își va aminti câțiva ani mai târziu Teodor V. Ștefanelli.

Casa Aglaei Drogli, situată în strada Universității (fostă Residentzgasse), colţ cu strada Koţiubinski, vizavi de actuala Universitate Națională „Yuriy Fedkovych”, a fost gazdă primitoare pentru Poet către sfârșitul anului 1885. „În casa din strada Mitropolitul Silvestru nr. 12, cumnatul lui Mihai Eminescu, Ioan Drogli, profesor la Școala Normală și soția sa, Aglaia, sora poetului, avuseseră un apartament

închiriat, când fură vizitați de poet în sărbătorile Crăciunului 1885. Locuința lor a fost situată la parter, la dreapta, de la poartă" (Eugen Păunel).

În casa sorei sale asistă și la o reprezentație teatrală, opereta „Florin și Florica" de Vasile Alecsandri, jucată de copiii profesorului Constantin Isopescu-Grecul (proprietarul casei) și cei ai Aglaei. „Dar pentru ca reprezentația să fie mai asemănătoare cu cele văzute la teatrul diletanților, băieții vroiau să aibă și un sufleur. Eminescu era, pe atunci, în casa surorii sale, unde lua masa și petrecea aproape toată ziua, dormind însă în altă parte. Copiii nu îndrăzneau să-l roage să facă pe sufleurul, dar Eminescu, văzând încurcătura lor, se oferi singur, zâmbind, să le facă acest serviciu, aducându-și poate aminte de vremurile trecute", rememorează același Eugen Păunel.

Foto: Casa Aspasiei Kaplonska, situată în strada Chervnia, nr. 22, a fost locuința în care a dormit Eminescu toată perioada în care a vizitat-o pe sora sa Aglaea. „Poetul era bolnav, neschimbat, și locuia nu la Aglaea, ci la Aspasia Kaplonska, sora lui Oreste Renney, fostul prefect rădăuțean pe vremea congresului de la Putna, în str. 11 Noiembrie nr. 24" (Augustin Z. N. Pop) .

„Poetul dormea la doamna Klaponska-Aspasia, care locuia o casă situată în curtea proprietății fratelui ei, prefectul de Rădăuți, Oreste Renney de Herseni, cunoscut binevoitor față de inițiatorii serbării de la Putna din 1871. Se pare că Eminescu, având nevoie de liniște, căuta un adăpost mai ferit de sgomotul străzii și de jocurile gălăgioase ale nepoților săi, iar pe timpul sărbătorilor, doamna Kaplonska avea probabil o cameră liberă, copiii fiind plecați la unchiul lor, Vladimir, paroh la Marginea sau în altă parte", susține și Eugen Păunel.

* * *

Acestea sunt doar câteva repere ale prezenței lui Mihai Eminescu în Cernăuți, unele palpabile și astăzi, peste altele fiind înălțate în timp alte edificii. Ar mai fi de amintit toloaca (*Pulvertum*), unde tânărul Eminescu și prietenii săi de joacă, cărora li se alătura uneori chiar și profesorul Pumnul, băteau mingea. Sau curtea din fața Institutului de Chimie și Biologie (strada Lesea Ukrainka), unde s-a aflat vechiul cimitir, în care a fost îngropat inițial Aron Pumnul, acolo unde Poetul s-a recules în 1875 („Nu-mi aduc aminte câte zile a rămas Eminescu în Cernăuți, dar știu că m-a rugat să mergem împreună la mormântul profesorului Pumnul" – Theodor V. Ștefanelli). Și, cu siguranță, multe altele, care așteaptă să fie (re)descoperite, evidențiate prin montarea unor plăci memoriale și introduse într-un inestimabil circuit eminescian la Cernăuți.

Bibliografie:

George Călinescu – Viata lui Mihai Eminescu, Ed. Cultura Națională, București, 1932
Dragoș Olaru – O călătorie virtuală prin Cernăuții lui Eminescu, 17 ianuarie 2014, dragos. blogspot. md
Mircea Pahomi – Bisericile din Bucovina, în „Analele Bucovinei", an. III, nr. 2/1996
Eugen Păunel – Popasuri eminesciene în Cernăuți, în „Convorbiri Literare", nr. 6-9, 1939
Augustin Z. N. Pop – Despre Aglaea Eminescu, sora poetului, Cernăuți, 1943
Radu I. Sbiera – Amintiri despre Eminescu, în „Almanach literar pe anul 1903", Cernăuți, 1903
Ion Șahin – Omagiu lui Eminescu, 1909
Teodor V. Ștefanelli – Amintiri despre Eminescu, Ed. Junimea, Iași, 1983

-&-

Dezvelire bust Mihai Eminescu la Chișinău

25 oct. 2018

Trebuia să fie dezvelit la începutul lunii septembrie, cu prilejul celui de-al VII-lea Congres Internațional al Eminescologilor. Dar, în ciuda strădaniilor depuse de echipa coordonată de doamna Elena Dabija, directoarea Centrului Academic Internațional „Eminescu", lucrările speciale de amenajare a spațiului adiacent au amânat acest moment până la 14 octombrie. Ziua în care întreg Chișinăul, cu mic, cu mare, îmbrăcat în haine de sărbătoare, din zori de zi și până târziu în miez de noapte, și-a sărbătorit hramul.

Printr-o fericită întâmplare, am avut șansa de a lua parte la acest deosebit eveniment, în urma căruia municipiul Chișinău și-a adăugat încă o bijuterie în salba de busturi dedicate scriitorilor. Un nou bust al lui Mihai Eminescu, realizat de sculptorul Romi Adam din Alba Iulia, care ni-l înfățișează pe poet în anii maturității sale creatoare.

Turnat în bronz, bustul este amplasat la intrarea în clădirea Centrului Academic Internațional, pe un postament din piatră de Cosăuți, în care au fost dăltuite numele poetului (MIHAI EMINESCU), data nașterii (15. 01. 1850) și cea a trecerii sale în eternitate (15. 06. 1889).

Evenimentul, care a adunat câteva zeci de admiratori și iubitori ai creației eminesciene, a început la ora prânzului, cu momentul în care doamna Elena Dabija a invitat câteva dintre personalitățile prezente să dezvelească bustul. În aplauzele celor prezenți, imensul steag tricolor ce înfășura bustul a fost dat la o parte,

lăsând privirii chipul Poetului în toată splendoarea sa. Înfășurată în jurul gâtului, atârna o panglică tricoloră, ce se mișca încetișor în adierea molcomă a vântului.

A urmat slujba de sfințire a bustului, ritual îndeplinit de către doi preoți, după care a luat cuvântul domnul academician Mihai Cimpoi, director onorific al Centrului Academic Internațional Eminescu. În alocuțiunea domniei sale, acesta a subliniat faptul că „dezvelirea unui bust al lui Eminescu pare să aibă o semnificație culturală obișnuită, indiferent de locul unde este instalat: se prezintă ca un simbol al personalității sale artistice și intelectuale de excepție și a operei sale geniale, dar și ca un însemn al întregii spiritualități românești. Se sinonimizază la mod absolut cu imaginea emblematică a culturii noastre naționale”.

Continuând, academicianul Mihai Cimpoi, a arătat că „semnificația sa sporește în condițiile mai speciale ale sărbătoririi Centenarului Marii Uniri, căci reactualizează obiectivul programatic pe care-l formula în primul său articol din „Federațiunea” de la Pesta și în materialele pregătitoare pentru celebrarea aniversării a 400 de ani de la ctitorirea Mănăstirii de la Putna: ÎN UNIRE E TĂRIA. Ne aducem aminte, a subliniat domnul Mihai Cimpoi, și de îndemnul călăuzitor pe care-l adresa românilor din afara Țării: să se țină de limbă și credință precum se ține cel ce se înează de un pai. Este cea ce au făcut și fac acum românii basarabeni, pentru care Eminescu reprezintă o Biblie luptătoare”.

În continuare, au rostit scurte alocuțiuni domnii Serafim Ungureanu, fost primar la Chișinăului, Oleg Rățoi, pretorul sectorului Botanica (în care este situat Centrul Academic Internațional „Eminescu”), poetul Iulian Filip și Theodor Codreanu, reputat eminescolog din România. Aceștia au vorbit despre eforturile depuse pentru materializarea proiectului, despre semnificația dezvelirii bustului în an centenar, ca și despre actualitatea operei eminesciene în contextul manifestărilor legate de acest eveniment major din istoria recentă a poporului român.

Manifestarea a continuat cu un regal de poezie („Odă orașului Chișinău”), în care au recitat din creațiile personale poeții Iulian Filip, Ianoș Țurcanu, Ion Cuzuioc, Traian Vasilcău ș. a. Acesta a fost completat cu expoziția de documente „Chișinău – oraș de vis” și vernisajul expoziției de pictură „Chișinău – catedrală de suflet și lumină”, care, la rândul lor, au captat atenția și interesul deosebit al tuturor celor prezenți.

Prin dezvelirea acestui nou bust al lui Mihai Eminescu, Chișinăul a dovedit încă o dată faptul că, deși pașii inegalabilului Poet au trecut pe aici doar în drumurile sale spre și dinspre Limanul Kuialnik (Odessa), pentru a-și trata”boalele la picioare”, spiritul său este mereu prezent în ființa și existența sa și că acesta se află aici, mai mult decât în oricare alte locuri, la el acasă.

-*-

COSMINA MARCELA OLTEAN

Muzeul românesc şi rolul acestuia în societate. Muzeul Colecţiilor de Artă din cadrul MNAR, Bucureşti

10 ian 2018

Muzeul ca instituţie culturală are o evoluţie dintre cele mai spectaculoase, ţinând cont de transformările sociale din toate domeniile de-a lungul timpului. Muzeul a fost şi va rămâne o instituţie cu finalitate complexă în competiţia de a câştiga vizitatori, nu se poate mai limita la exercitarea funcţiilor sale clasice, trebuie să se adapteze cerinţelor publicului şi să facă faţă concurenţei. Această instituţie culturală funcţionează prin trei parametrii: *colecţia*, *muzeul* şi *publicul*, iar funcţiile sale de bază sunt *funcţia de cercetare*, cu un caracter aplicativ când urmăreşte selectarea, coservarea şi valorificarea bunurilor muzeale, *funcţia de conservare şi restaurare* şi cea *de punere în valoare a patrimoniului*. Deplasarea centrului de greutate de la funcţia cultural-educativă la cea de centru de activitate culturală şi socială, are efecte ce se resimt în toate compartimentele culturii. La *Atelierul de Lucru al Forumului Muzeului European* desfăşurat în 1997 în Italia, viitorul muzeului era considerat a fi cel de spaţiu pedagogic pus în slujba publicului, un mediu de comunicare interumană.

Epoca modernă din istoria muzeului debutează odată cu editarea primului tratat de specialitate: ***Museographia***. Pe bazele puse anterior, se dezvoltă în secolul XVIII numeroase muzee ce aveau să supravieţuiască până azi. Muzeul modern se formează în prelungirea instituţiilor din perioada precedentă. Muzeul contemporan încearcă să comunice cu publicul la un alt nivel, rolul său fiind mai ales cel educaţional, fiind o instituţie în acţiune care promovează identitatea locală.

Evoluţia muzeului românesc

Muzeele româneşti s-au dezvoltat din micile colecţii particulare. Deşi modeste, primele muzee din Transilvania datează din secolul XVIII şi află la Sibiu, Aiud şi Odorhei. Cel mai vechi muzeu din ţară este **Muzeul Brukenthal**, un frumos monument baroc din Sibiu. **Baronul Samuel von Brukenthal** este primul colecţionar modern important din S-E european şi unul dintre cei mai pasionaţi colecţionari din spaţiul românesc. Colecţiile sale de artă au fost deschise publicului începând cu 1790, cu 3 ani înaintea inaugurării Muzeului Louvre. Ideea unui *muzeu de tablouri* apare în 1845 din iniţiativa pictorului Gheorghe Panaitescu Bardasare şi a lui Mihail Kogălniceanu. După Unire se inaugurează la Iaşi prima Universitate şi prima Pinacotecă din ţară. Donaţiile lui **C. D. Stahi** către *Pinacotecă* şi către *Şcoala de Arte Frumoase* din Iaşi au îmbogăţit patrimoniul celor două prestigioase instituţii. Evenimentele din 1989 au adus schimbări importante şi în cazul muzeelor. Încep să apară şi muzee private, cum este cazul **Castelului Bran**.

Muzeul este un templu în care timpul pare suspendat, afirma Germain Bazin. Vechiul concept potrivit căruia muzeul se reduce la un spaţiu sau la un depozit este azi de mult depăşit. În anumite contexte, muzeul e un spaţiu al întoarcerilor în timp. Până la forma organizată într-un sistem a unor obiecte variate ca material, origine şi conţinut, muzeul a străbătut – de la grecii antici până în present – diferite etape legate de evoluţia economică, socială şi spirituală a omenirii. Dacă în trecut era loc de studiu sau templu al muzelor, contemporaneitatea cere muzeului să devină un loc al discursului.

***Muzeul Colecţiilor de Artă* din Bucureşti – un muzeu aparte**

Parte din *Muzeului Național de Artă al României*, cu sediul în fostul Palat Romanit, *Muzeul Colecţiilor de Artă* s-a dezvoltat datorită celor 44 de colecţii pe care le deţine din anul 1927, donate statului român de către familiile: Hurmuz Aznavorian, Dumitru și Maria Ștefănescu, Josefina și Eugen Taru, Emanoil Romulus Anca și Ortansa Dinulescu Anca, Mircea Petrescu și Artemiza Petrescu, Sică Alexandrescu, Clara și Anatol E. Baconsky, Sorin Schachter, Céline Emilian Marcu Beza – Hortensia și Vasile Beza, Alexandra și Barbu Slătineanu, iar acestea sunt doar câteva nume pentru că lista continuă. Din 2003 sunt expuse permanent 14 dintre cele 44 de colecţii, amenajate în 66 de săli, într-un cadru muzeal modern. **Muzeul Colecţiilor de Artă**, unic în peisajul cultural românesc, reuneşte în spaţiile unei clădiri de patrimoniu o serie de colecţii valoroase de obiecte de artă dintre cele mai diferite, artă românească, europeană şi orientală, donate de-a lungul timpului de diverşi colecţionari, personalităţi ale vieţii culturale româneşti. [1]

Muzeul Colecţiilor de Artă oferă o perspectivă inedită asupra societăţii româneşti de la începutul secolului XX și până aproape de zilele noastre. Colecțiile expuse reunesc o mare varietate de lucrări care reflectă gustul și puterea de cumpărare a colecționarilor, preferința lor pentru valori consacrate ale artei românești sau pentru diferiți artiști contemporani lor, în timp ce colecțiile monografice ale unor artiști evocă preocupările lor plastice. Muzeul este amenajat astfel încât să sugereze configuraţia originară și atmosfera specifică fiecărei colecții. [2]

Cladirea muzeului are o istorie proprie. Construcţia sa a început în 1812, iar în timp a devenit un reper important al începuturilor arhitecturii moderne din Bucureşti cu atât mai mult cu cât cutremurul din 1802 a distrus o mare parte din clădirile de acest tip. La începutul secolului XIX, în timpul lui Grigore Ghica (1822-1828), edificiul devine reşedinţa lui Grigore Romanit, mare vistiernic al domnitorului. Astfel, clădirea devine **Palatul Romanit**, fiind reprezentat azi de partea centrală a muzeului, corpurile laterale fiind adăugate dupa Unirea Principatelor, pe la 1884. În timpul lui Alexandru Ghica (1834-1842) edificiul adăpostea Cancelaria Domnească, iar apoi Curtea Administrativă a Ţării Româneşti. Iar din 1978, palatul este inaugurat ca Muzeu al Colecţiilor de Artă. Palatul a fost supus de-a lungul timpului unor transformări masive, rămânând însă un martor al vieţii politice, sociale şi culturale a Capitalei. [3]

În intervalul 1986 – 2009, muzeul a funcţionat doar parţial întrucât în spaţiile sale au fost executate ample lucrări de restaurare care au alternat cu lungi perioade de stagnare. În 2009, porţile muzeului s-au închis,

ca urmare a avansării lucrărilor de consolidare şi restaurare, finanţate prin împrumutul oferit României de către *Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei* în vederea reabilitării monumentelor istorice reprezentative.

În cele din urmă, Muzeul Colecţiilor de Artă a fost redeschis în totalitate pentru public în iunie 2013, după aproape 40 de ani, iar la eveniment au participat prinţul Charles, dar şi ambasadori, directori ai altor muzee din Bucureşti, politicieni şi ziarişti. [4]

Pe lângă obiectele de artă veche românească precum icoane, ceramică veche picată, impresionează mulţimea tablourilor celebre semnate de Theodor Aman, Nicolae Grigorescu, Gheorghe Pătraşcu, Theodor Pallady, Lucian Grigorescu, Iosif Iser, Camil Ressu, Alexandru Ciucurencu, Dimitrie Gheaţă, a avangardistului Marcel Iancu sau a modernistei Lucia Demetriade Bălăcescu, care asigură oricărui vizitator o iniţiere în arta secolului XX şi oferă o lecţie de artă comparată. Diversitatea stilurilor şi perioadelor din care provin operele aduse laolaltă facilitează şi îndeamnă publicul la analiză şi analogii. Mobilierul, cristalurile, oglinzile şi vazele vechi aranjate de-a lungul pereţilor pe care stau expuse operele, dau încăperilor un aer de saloane aristocrate. [5] Aici se găsesc şi lucrări ale unor artişti cunoscuţi din şcoala franceză, olandeză şi italiană, precum Camille Pissarro, Vincent van Gogh, Bernardo Strozzi.

La subsolul muzeului, în cele trei încăperi boltite, funcţionează un **Lapidar** ce conţine o colecţie de elemente de piatră sculptată din secolele XVII-XIX, din patrimoniul secţiei de *Artă Veche Românească* a Muzeului Naţional de Artă. [6] Piesele au aparţinut iniţial unor monumente de arhitectură veche românească, dispărute odată cu sistematizările de la finele secolului al XIX-lea și apoi din anii 1977-1987. Pietre de mormânt, pisanii, ancadramente de uşi şi ferestre, coloane monumentale, capitele, ilustrează meşteşugul şi măiestria meşterilor pietrari din Ţara Românească în timpul lui Neagoe Basarab, Matei Basarab, Şerban Cantacuzino, Constantin Brâncoveanu, Nicolae Alexandru şi Constantin Mavrocordat. Ele recreează imaginea unui Ev mediu românesc, în care decorarea monumentelor religioase şi civile constituia terenul lor de manifestare, dogma religioasă ortodoxă interzicând reprezentarea *chipului cioplit* și statuara tridimensională. [7]

Pe scurt, despre colecţiile expuse

Colecţiile expuse astăzi sunt: **Colecţia Garabet Avachian**, ce cuprinde 1. 103 obiecte de artă, este dominată de opera lui Theodor Palady şi mai cuprinde icoane pe sticlă din sec. XVIII si XIX, tablouri aparţinând lui Grigorescu, Luchian, Petraşcu, Iser, Tonitza, Abcar Baltazar, Ghiaţă şi Ciucurencu; **Colecţia Fraţii Beatrice şi Hrandt Avakian,** care cuprinde artă orientală acatuită din bijuterii, miniatură de lemn şi fildeş, broderie, cristal de Boemia şi pictură – aparţinând lui Beatrice Avakian şi mici statuete din bronz, piese arheologice, sticlărie romană textile sau ceramică – aparţinând lui Hrandt Avakian, fratele lui Beatrice; colecţia mai cuprinde şi tablourile realizate de Hrandt Avakian.

Colecţia Avocatului Hurmuz Aznavorian, donaţie a Rodicăi Aznavorian Sfinţescu şi a lui Claudiu Sfinţescu, cuprinde peste 300 de lucrări; **Colecţia Clara şi Anatol E. Baconsky**, donaţie către stat ce cuprinde 21 de lucrări ce cuprind pictură, grafică şi icoane pe sticlă, din partea Letiţiei Amarascu, sora Clarei Baconsky; **Colecţia de artă orientală Marcu Beza,** donaţie a Hortensiei şi a lui Vasile G. Beza, cuprinde piese ce reprezintă o arie geografică întinsă, de la Orientul Apropiat şi până în Japonia, piesa de rezistenţă fiind aşa-numita cameră arabă, unde exponatele textile ocupă un loc aparte. Marcu Beza a reuşit să adune de-a lungul vieţii 373 de obiecte de artă.

Colecţia Céline Emilian, donată statului în anul 1983, este alcatuită din 44 de lucrări ale sculptoriţei Céline Emilian. Alături de tablouri mai pot fi admirate şi doua busturi, al arhitectului Ion Ludosanu şi al inginerului George Mavrocordat. **Colecţia Elena, Maria şi Dr. Iosif N. Dona** ilustrează cele mai importante evoluţii şi tendinţe din arta autohtonă. Aceasta cuprinde lucrări ale unor pictori, cum ar fi Nicolae Grigorescu, Theodor Palady, Ştefan Luchian, Nicolae Tonitza sau a unor cunoscuţi sculptori – Vladimir Hegel, Oscar Han, Miliţa Petraşcu. **Colecţia Dr. Sandu Lieblich** a fost donată muzeului în anii 1979 şi 1982 de către Aurel Lieblich, fratele lui Sandu, este alcatuită din 50 de obiecte de artă, picturi şi grafică românească, iar piesele de rezistenţă sunt reprezentate de lucrările lui Marcel Iancu: 2 tablouri în ulei şi 5 de grafică. acestora li se adaugă lucrări de Iosif Iezer, Gheorghe Pătraşcu, Nicolae Tonitza, M. H. Maxy şi Nina Arbore. **Colecţia Dr. Mircea Petrescu şi Prof Artemiza Petrescu**, formată din două secţiuni – pictură şi stampe. **Colecţia Sică Alexandrescu** cuprinde 4 tablouri donate de Aurelia Alexandrescu, soţia artistului şi multe lucrări de referinţă

în arta românească precum *Borcanul cu pensule* – Gheorghe Pătraşcu, *Nud văzut din spate* – Nicolae Tonitza, *Natura statică cu amenone* – Theodor Paladdy, *Arlechin şi dansatoare* – Iosif Iser.

Colecţia de artă comparată Alexandra şi Barbu Slătineanu cuprinde 400 de obiecte aparţinând spaţiului românesc, occidental şi oriental care au fost donate muzeului în anul 1979. **Colecţia familiilor Dumitru şi Maria Ştefănescu-Colonel Gheorghe Preda** cuprinde piese ale artiştilor din a doua jumătate a sec. al XIX: Sava Henţia, Constantin Lecca, Gheorghe Tăttărescu, Nicolae Grigorescu. **Colecţia Josefina şi Eugen Taru** cuprinde 152 de lucrări dintre care 38 semnate de Eugen Taru şi este alcătuită din lucrări de pictură şi grafică ale artiştilor români, icoane pe lemn şi sticlă, obiecte de artă din Extremul Orient.

Cele trei corpuri ale clădirii adăpostesc lucrări de artă modernă românească, de artă veche şi populară românească, piese de mobilier, lucrări de pictură, grafică, sculptură aparţinând unor artişti reprezentativi pentru secolul XX și artă decorativă de proveniență occidentală sau orientală. Arta orientală e prezentă prin statuete tibetane din bronz şi bronz aurit, cloisonné-uri, precum şi piese din lemn şi fildeş datând din secolele XVIII-XIX.

Patrimoniul de artă decorativă al colecţiilor reuneşte preţioase piese europene: porţelan, sticla de Boemia, mobilier, alături de obiecte de artă veche egipteană, covoare turceşti şi de Transilvania din secolele XVII-XIX sau ceramică persană din aceeaşi perioadă. Unele colecţii se remarcă prin tematica foarte clar definită: colecţia Simu – artă românească şi franceză; colecţia Slătineanu – artă populară; colecţia Béatrice şi Hrandt Avachian – artă decorativă şi orientală; colecţia Marcu Beza – arta Orientului Apropiat. Altele au un caracter monografic, printre acestea numărându-se colecţia Iosif Iser, colecţia Corneliu Baba, colecţia Lucia Demetriade Bălăcescu. Expunerea colecţiilor ţine seama de specificul patrimoniului, urmărind o prezentare coerentă atât sub raport cronologic, cât şi sub raportul filiaţiilor stilistice. Muzeul Colecţiilor de Artă, cu varietatea care-l caracterizează, oferă o perspectivă aparte asupra societății românești de la începutul secolului XX și până aproape de zilele noastre.

Note:

[1] http: //www. rfi. ro/eveniment-70676-colec-ia-prof-garabet-avachian-la-muzeul-colec-iilor-de-art
[2] http: //www. mnar. arts. ro/muzeul-colectiilor-de-arta
[3] https: //www. agerpres. ro/flux-documentare/2014/03/29/la-pas-prin-bucuresti-muzeul-colectiilor-de-arta-12-09-18
[4] https: //www. agerpres. ro/flux-documentare/2014/03/29/la-pas-prin-bucuresti-muzeul-colectiilor-de-arta-12-09-18
[5] http: //metropotam. ro/Locuri-de-vizitat/Muzeul-Colectiilor-de-Arta-un-loc-de-colectie-art0339456253/
[6] https: //www. agerpres. ro/flux-documentare/2014/03/29/la-pas-prin-bucuresti-muzeul-colectiilor-de-arta-12-09-18
[7] http: //www. mnar. arts. ro/muzeul-colectiilor-de-arta

-&-

Ziua Culturii Naţionale – Eminesciana 2018, sărbătorită la Biblioteca Municipală George Sbârcea din Topliţa

16 ian. 2018

Ziua Culturii Naţionale a fost sărbătorită şi la Biblioteca Municipală *George Sbârcea* din Topliţa. Am sărbătorit 168 de la naşterea lui Eminescu. Unii elevi şi profesori au participat la evenimentul de la bibliotecă, alţii au luat parte la alte manifestări organizate în şcolile din municipiu sau din localităţile învecinate. Indiferent unde am ales să fim în această zi plină de evenimente, o parte din gândurile fiecăruia dintre noi s-au îndreptat către una dintre cele mai impunătoare personalităţi din cultura românescă: **marele om de litere Mihai Eminescu**. 15 ianuarie este ziua când, indiferent din ce zonă, oraş sau localitate suntem, ne unim cu toţii într-un gând şi sărbătorim împreună **cultura** şi pe **Eminescu**. Multe evenimente au loc anual în această zi şi chiar dacă probabil conţinutul variază, esenţa este aceeaşi.

Pentru Eminescu…

La Biblioteca Municipală *George Sbârcea* am avut parte de un eveniment în care s-au îmbinat mai multe arte: poezia, muzica şi grafica. Manifestarea a fost deschisă de momente muzicale dăruite de artiştii Ansamblului *Rapsodia Călimanilor*. Au cântat pe versuri eminesciene Dragomir Raita, Alexandru Olteanu, Carmen Cujbă-Antal, Livia Harpa, Bodor Lorand şi Augustin Zoga. Au recitat versuri de Eminescu, dar şi creaţii proprii elevi de la Şcoala Gimnazială *Miron Cristea*, de la Liceul Teoretic *O. C. Tăslăuanu*şi de la Liceul *Kemény Janos*. Au mai recitat versuri şi o parte dintre autorii care publică în revista literară *Toplitera*. La bibliotecă s-a pregătit o **expoziţie de carte** cu volume de Eminescu, iar la cerinţa organizatorilor am contribuit şi eu cu o serie de ilustraţii pe teme eminesciene, astfel că am organizat o **mini-expoziţie de grafică** în care a predominat tema trecerii timpului. În cadrul evenimentului au fost prezentate şi două cărţi apărute în 2017 la Topliţa. Este vorba despre *Paradoxul identităţii*, aparţinând d-lui prof. Octavian Bucur (alias Octav Ardelean), cu o prefaţă scrisă de d-na prof. Doina Dobrean, despre care prof. Ilie Şandru spunea că este *un roman cu tentă filosofică* şi totodată *cea mai bună carte semnată de Octavian Bucur până în prezent*. A doua carte prezentată a fost *Lada de zestre* scoasă de Asociaţia *Flori Topliţene* cu sprijinul Consiliului Judeţean

Harghita. Volumul cuprinde versuri vechi din zona Topliţei culese în timp de interpreta Livia Harpa, puse pe partituri de prof. Bodor Lorand şi prezintă câteva colecţii formate din piese de port popular din zona Topliţei. Prefaţa volumului aparţine d-lui prof. Ilie Şandru, care a vorbit despre cultura populară din zona Topliţei.

D-l prof. Ilie Şandru a vorbit despre Eminescu, despre importanţa operei sale în cultura românească, despre cât de actuală este şi azi această operă şi despre legătura acestuia cu Ardealul, unde a debutat literar. Se ştie că în 1866, anul primelor manifestări literare, Eminescu a călătorit în Ardeal, prilej cu care ar fi trecut şi prin Topliţa. *Oricâte sentimente şi idei se întreţes în opera lui Eminescu, oricât de variate sunt atitudinile sale, toate scrierile îi sunt străbătute de un suflu nou, distictiv, în care sunt prezente toate problemele esenţiale ale românismului*, spunea prof. Ilie Şandru, care sublinieză afirmaţia şi îl citează pe Dumitru Murărăşu care spunea că *pentru naţiune, Eminescu are o dragoste care merge până la idolatrie, din naţiune a facut el categoria socială supremă căreia totul i se subordonează*. Vasile Gherasim afirma că *pentru noi românii, Eminescu este acel reprezentant genial al spiritului naţional în a cărui operă aflăm sintezele, dorinţele şi aspiraţiile neamului nostru*. Să nu uităm nici vorbele lui Ibrăileanu, vorbe care pot fi rostite şi acum şi anume că *de la opera lui Eminescu s-au perindat atâtea şcoli literare, atâtea curente şi atâtea mode care uneori păreau că-l întunecă, dar el rezistă mereu şi apare mereu strălucitor ca şi Luceafărul său*.

La colegiul care poartă cu mândrie numele marelui poet, **Colegiul Naţional *Mihai Eminescu***, s-a desfăşurat o manifestare asemănătoare la iniţiativa *Catedrei de Limbă şi comunicare* şi a Bibliotecii şcolare care a cuprins o prezentare de carte, o expoziţie de carte şi de desene inspirate din opera poetului şi, bineînţeles, s-au recitat poeme. Cartea *Paradoxul identităţii* a fost prezentată şi aici.

(...) Dar de-ale vieţii valuri, de al furtunii pas/ Abia conture triste şi umbre-au mai rămas. / ... / Şi când gândesc la viaţa-mi, îmi pare că ea cură/ Încet repovestită de o străină gură, / Ca şi când n-ar fi viaţa-mi, ca şi când n-aş fi fost. / Cine-i acel ce-mi spune povestea pe de rost, / De-mi ţin la el urechea – şi râd de câte-ascult/ Ca de dureri străine?... Parc-am murit demult., scria la 1 septembrie 1876, poetul cu preocupări filosofice. În ultimele versuri din *Melancolie* poetului priveşte în viitorul din care el lipseşte şi parcă se simte grija acestuia legat de cum va fi perceput şi înţeles de generaţiile de dincolo de timpul său. E ca şi cum poetul ne-ar adresa aceste cuvinte nouă, acum. Noi nu l-am uitat şi am ales acestă zi din an pentru a ne reaminti permanent. Cu siguranţă nu vor uita nici cei ce vin după noi.

-&-

150 de ani de la naşterea pictorului Ştefan Luchian – o viaţă dedicată artei

5 feb. 2018

Data de 1 februarie 1868 are o mare însemnătate pentru istoria artei româneşti. În urmă cu 150 de ani, la această dată se năştea marele pictor Ştefan Luchian, în Ştefăneşti, Botoşani. Nu am vrut să treacă neconsemnat acest moment aniversar cu atât mai mult cu cât Luchian a fost pictorul cu care am rezonat cel mai mult la începutul studiilor universitare, lucru care m-a determinat să-l studiez şi să-i dedic în timp câteva articole. O lucrare despre viaţa şi opera lui Luchian, prezentată la examenul de admirere la facultate, a fost pentru mine primul pas spre o mai bună cunoaştere a istoriei artei româneşti şi a modernităţii în arta noastră. Studiind am început să înţeleg ce înseamnă Luchian pentru arta românească, ce a adus nou şi că povestea lui este ca o metaforă pentru condiţia artistului universal care trăieşte, suferă şi luptă neîncetat pentru artă.

Artist modernist, Luchian a încercat pe parcursul scurtei sale existenţe să construiască o operă care să corespundă structurii sale interioare. La formarea lui au contribuit Theodor Aman, Gheorghe Tattarescu şi în mod decisiv, marele Nicolae Grigorescu. În timpul studiilor în străinătate (Paris, Viena, München), Luchian a fost atras de arta lui Correggio, Rembrandt şi găseşte un model în Édouard Manet, iniţiatorul mişcării impresioniste. Se vede limpede că este atras de viziunea artistică a unor pictori novatori, care s-au impus şi au schimbat cursul de până atunci al artei. Mult timp, arta sa nu a fost compatibilă cu viziunea despre artă a contemporanilor săi, astfel că erau puţini cei care l-au înţeles şi i-au apreciat munca. În tablouri s-a materializat nemărginita sensibilitate a unui om care a trăit şi a luptat, uneori din greu, pentru artă. Nici problemele financiare, nici problemele de sănătate şi nici lipsa de interes a publicului nu l-au determinat nici măcar o clipă să o ia pe alt drum şi să renunţe la artă. Asta pentru că un artist adevărat nu poate oricum să facă altceva în viaţă înafară de artă, deşi în cele mai multe cazuri se vede nevoit să facă sacrificii. Mărturisea într-o scrisoare că *e ştiut de ce consideraţie se bucură un biet pictor în societatea bucureşteană*, iar prin această afirmaţie descria perfect situaţia vremii.

Copilăria i-a fost fericită, cu puţine probleme, iar situaţia financiară bună a familiei l-a ţinut la adăpost de griji în copilărie şi tinereţe. A avut ocazia de a studia, de a călătorii, de a se forma din punct de vedere artistic, dar treptat lucrurile au luat o întorsătură tot mai dramatică, iar povestea îi devenea tot mai tristă. Tablourile pe care le expunea la 26 de ani a surprins critica vremii şi era considerat un artist excentric. Viaţa pentru Luchian a avut două extreme: dintr-un tânăr boem, dornic de evoluţie artistică şi care avea tot ce-şi dorea, ajunge un pictor bolnav şi sărac în ultimii ani. Pentru Luchian, viaţa a fost pe rând frumoasă, suportabilă, grea şi cu toate că aceste perioade au mai alternat, în cele din urmă a devenit insuportabilă. Dar chiar şi în momentele de disperare şi de cruntă durere fizică, speranţa pictorului era ca-n ziua următoare să se simtă mai bine pentru a putea picta. Pictura i-a fost alinare toată viaţa, dar cu atât mai mult în ultimii ani şi-n ultimele zile.

A trăit doar 48 de ani, iar de la vârsta de 33 de ani, când s-a instalat scleroza multiplă, viaţa a început să-i ia înapoi toate clipele frumoase, toate momentele bune şi tot ce avusese: sănătate, putere, bunuri materiale şi în cele din urmă abilitatea de a picta. La cea din urmă s-a ambiţionat să nu renunţe, lucrând până aproape de ultima clipă. Era tot mai chinuit de scleroză, lupta cu paralizia şi risca să-şi piardă vederea. Prietenul său, Nicolae Tonitza, spunea: *i-am legat pensula de antebraţul mâinii drepte şi mâna lui începe să se zbată nervos şi stângaci pe suprafaţa pânzei şi faţa lui se crispa…rezonanţele nebănuit de adânci ale unui suflet încă viu m-au impresionat până la laşitate. Am fugit din faţa acelei schingiuiri voite şi într-o cameră alăturată, în urma perdelelor groase, am plâns, plânsul sec al neputinţei mele detestabile*.

Spre sfârşit se afla la Brebu, unde lucra cu spor şi de unde au rezultate multe pasteluri cu care se remarcă în istoria artei româneşti. Pastelul este tehnica cu care a atins un grad de perfecţiune de neegalat. Pastelurile lui Luchian sunt unice, spontane, vii şi păstrează şi azi energia momentului din care au luat fiinţă. Pictorul scria într-o scrisoare: *sunt două săptămâni de când mă aflu la Brebu. Sunt foarte mulţumit şi lucrez cu atâta dragoste cum nu-mi aduc aminte să fi lucrat vreodată. Dar numai eu ştiu cu câtă greutate pot să înjheb câte un peisăjel. Drumurile sunt rele şi lungi şi sunt silit să le fac cu carul cu boi. (…) când mă dau jos nu mai simt picioarele de amorţeală. Cred că e ultima încercare pe care o mai fac cu peisajele. E prea greu, prea peste puterile mele. Dar ce lucruri frumoase, nu te mai saturi să te uiţi la ele*. Cu lucrările de la Brebu, Luchian deschidea în octombrie 1908 o expoziţie personală în Bucureşti, la Ateneu şi obţinea pentru prima oară în viaţă succes material. Opera i-a fost puţin apreciată pe parcursul vieţii. Publicul şi critica începeau să-i acorde atenţie pe când el se afla aproape de sfârşit. Cele mai importante opere ale lui Luchian au luat fiinţă, în mod paradoxal, în momentele sale cele mai grele, atunci când boala era avansată şi făcea eforturi supraomeneşti pentru a duce la capăt o lucrare. El a avut grijă ca viaţa care se grăbea să-i părăsească fiinţa să fie transpusă în fiecare tablou. Cele mai mari capodopere ale sale, precum *Anemone* şi diferitele tablouri cu flori, autoportretul cel mai sugestiv pe care l-a numit *Un zugrav* şi peisajele din pasteluri, au prins contur din multă durere şi chin, dar şi dintr-o dorinţă arzătoare de a-şi prelungi existinţa şi după moarte. Nu a trăit mult, dar prin operă este viu şi azi. Tabloruile sale, pline de culoare, viaţă şi energie, trăiesc în locul lui şi ne arată fiecare câte o latură a omului şi a pictorului Luchian.

-&-

In memoriam – Grigore Vieru, cetăţean de onoare al municipiului Topliţa

26 feb. 2016

Pe 30 mai 1995, la vârsta de 60 de ani, **Grigore Vieru** primea din partea Consiliului Local al municipiului Topliţa, judeţul Harghita, titlul de cetăţean de onoare. Cu doi ani înainte, în 1993, poetul român basarabean era ales membru al Academiei Române. Miercuri, pe 14 februarie s-au împlinit 83 de ani de la naşterea poetului, iar aniversarea a fost marcată de un spectacol omagial organizat de Casa de Cultură din Topliţa în colaborare cu Primăria municipală, Centrul Cultural Topliţa şi Biblioteca municipală *George Sbârcea*. Desfăşurătorul a cuprins mai multe momente demne de consemnat. Marţi, oaspeţii din Republica Moldova au vizitat Mănăstirea Sfântu Ilie din Topliţa, trecând pe rând prin biserica veche, muzeu şi biserica nouă. Miercuri, la orele 15. 00, în parcul central al municipiului, în faţa bustului poetului a avut loc slujba de pomenire, apoi începând cu orele 16. 00, zeci de topliţeni au participat la spectacolul omagial ce a avut loc în sala de spectacole a Casei de Cultură.

La bustul poetului

La bustul poetului

În deschidere, au adresat câteva cuvinte audienţei primarul municipiului Topliţa, ing. Stelu Platon şi primarul oraşului Ialoveni, Sergiu Armaşu. Acesta din urmă s-a declarat plăcut surprins de vizita în Topliţa. A

luat cuvântul prof. Ilie Şandru, care a vorbit despre ziua de 30 mai 1995, despre meritul şi recunoştinţa poetului la primirea titlului de cetăţean de onoare. *Devenind astăzi cetăţean de onoare al municipiului Topliţa simt că am devenit cetăţean de onoare al României. Faptul că sunt membru al Academiei Române şi Cetăţean de Onoare al municipiului Topliţa valorează pentru mine mai mult decât Premiul Nobel*, afirma atunci poetul. Grigore Vieru a fost printre primii care a văzut că nu sunt şi nu trebuie să fie diferenţe între poporul român şi poporul de peste Prut. *Grigore Vieru a înţeles mai devreme decât alţii toată tragedia ce s-a abătut peste românii din Basarabia. Şi a înţeles că singura salvare a lor, spre a supravieţui ca popor, era păstrarea limbii române*, spunea prof. Ilie Şandru. *Era motivul care l-a determinat ca încă din tinereţe să înceapă lupta pe frontul limbii române pentru că*, aşa cum spunea Mihail Kogălniceanu, *un popor se întinde până unde trăieşte limba sa. Angajat în acestă luptă pentru supravieţuirea limbii române şi a românilor basarabeni, la 30 de ani Grigore Vieru era deja unul dintre cei mai îndrăgiţi poeţi basarabeni, devenit el însuşi un simbol al luptei pentru supravieţuire. El avea deja în urmă o operă solidă, bogată şi valoroasă, în care dragostea de mamă, de ţară şi de limbă erau ideile-forţă ce se regăsesc aproape în fiecare poezie.*

Scriitorii Ilie Şandru şi Nicolae Băciuţ

A luat apoi cuvântul scriitorul Nicolae Băciuţ, director al Direcţiei de Cultură din Târgu Mureş, care a avut plăcerea de a-l cunoaşte bine pe poet şi de a-i lua un interviu, în care i-a vorbit despre existenţa sa modestă. *Poezia lui Grigore Vieru este cel mai important produs literar al culturii Basarabiei*, afirma Nicolae Băciuţ. *Printre cele mai importante calităţi ale poeziei sale se numără simplitarea şi profunzimea rostirii poetice*. Scriitorul Nicolae Băciuţ a dorit să sublinieze un aspect şi anume că *important nu este ca noi să vorbim azi despre Grigore Vieru, ci să-l citim pe Grigore Vieru. Poezia sa nu poate lipsi din nici o bibliotecă. Grigore Vieru visa să-şi vadă patria reîntregită şi a murit neîmpăcat. E greu de imaginat azi Basarabia fără Grigore Vieru*, mai spunea scriitorul. Spre finalul intervenţiei sale, Nicolae Băciuţ a surprins audienţa cu un recital de poeme.

În continuare, publicul a primit darul muzical oferit de artiştii Ansamblului Folcloric Profesionist *Rapsodia Călimanilor* al Centrului Cultural Topliţa. Au încântat publicul soliştii Alexandru Olteanu, Dragomir Raita, Ciprian Ilie, Carmen Antal-Cujbă şi Livia Harpa. Pe scenă a evoluat şi Corul *Arhanghelii* al Casei de Cultură din Topliţa, dirijat de Alin Negrea. Intervenţiile muzicale ale Corului au alternat cu recitalul pe versuri de Vieru susţinut de elevii Maria Lazăr, Teodora Antal şi Paul Mureşan de la Liceul O. C. Tăslăuanu şi elevii Oana Maria Coja şi Laurenţiu Timar de la Şcoala Gimnazială Miron Cristea, Topliţa. Astfel, versurile lui Grigore Vieru au prins din nou viaţă prin acest recital şi s-au împletit cu note muzicale.

Moderatorul evenimentului a fost prof. Dr. Costel Cristian Lazăr. Manifestarea dedicată amintirii poetului Grigore Vieru se înscrie în seria de evenimente desfăşurate cu ocazia Centenarului. Vineri, 16 februarie, în cadrul unei şedinţe de Consiliu Local, s-a semnat şi actul de înfrăţire a municipiului Topliţa cu oraşul Ialoveni din Republica Moldova.

-&-

Învăţământul artistic românesc. Puncte de vedere

7 mart. 2018

În zilele noastre, diferite sisteme precum cel al sănătăţii sau al învăţământului, se află sub semnul întrebării şi înregistrează lipsuri importante. Educaţia bună, solidă, stă la baza oricărei ţări civilizate şi este temelia oricărui om, care doar prin educaţie şi cultură se poate forma cu adevărat. În lipsa unei educaţii bune nu există nimic, dar cel mai important este că fără educaţie nu putem vorbi despre cultură sau artă. Acestea fac parte dintr-o categorie superioară a educaţiei ori cel puţin aşa ar trebui să fie pentru că în România, deşi se pretinde că arta şi cultura sunt sprijinite şi încurajate, realitatea de zi cu zi şi a celor care activează în această sferă demonstrează altceva. Acelaşi lucru se întâmplă şi cu învăţământul artistic în ţara noastră. Acesta pare să aibă cea mai mică importanţă în comparaţie cu alte tipuri de învăţământ sau domenii de activitate şi prin urmare este finanţat şi promovat pe măsură.

Se ştie că învăţământul românesc are multe probleme, a scăzut în calitate şi este discutabil, dar dintre toate formele de învăţământ, cel artistic mi se pare cel mai neglijat. Multă lume apreciază arta, dar li se pare mai mult o distracţie, un hobby, un mod de a petrece timpul liber, ceva de făcut atunci când în rest le ai pe toate. Totuşi, unii vor să facă din artă o carieră, un mod de viaţă. Multă lume nu este capabilă să vadă domeniul arta ca pe ceva serios, ca pe o direcţie de cercetare, iar cei care optează pentru o carieră în acest domeniu sunt consideraţi visători, naivi, prea sensibili penru lumea reală şi oarecum iraţionali, lăsându-se conduşi doar de emoţii. Într-adevăr, artistul este un om sensibil, care lucrează cu emoţii şi concepte, dar artistul adevărat este la fel de raţional, de atent şi calculat ca un om de ştiinţă. Produsul muncii sale nu este ceva indispensabil vieţii, nu este important pentru supravieţuirea sau bunăstarea noastră, iar lumea are destule probleme pentru a avea

timp să mediteze asupra unor opere de artă şi totuşi produsul muncii unui artist poate accentua esenţa vieţii noastre, poate trezi în noi sentimente pure, ne poate ajuta să devenim mai umani şi mai profunzi, mai atenţi şi totodată mai conştienţi la ce avem în jur.

Totuşi, în momentul când se împarte bugetul între diferitele forme de învăţământ, cei mai mulţi bani merg către domeniile ştiinţifice, practice, iar ultimul este învăţământul artistic. Neîndoielnic, totul depinde mereu de noi, de cum gândim lucrurile, astfel că la buna funcţionare a învăţământului artistic contribuim cu toţii, pe lângă finanţatori au un cuvânt de spus profesorii şi studenţii. Este foarte importantă poziţionarea lor, atitudinea lor, dorinţa lor de a identifica diferitele probleme şi de a căuta soluţii. Este important să nu se obişnuim cu problemele pe care le avem, cum se întâmplă des, sau să ne gândim doar la binele propriu. Ne uităm mereu la ceea ce se întâmplă în învăţământul artistic şi pe piaţa de artă europeană şi mi ales occidentală. Ne uităm, facem comparaţii, ne criticăm dur pentru faptul că nouă, în raport cu ei, ne lipsesc multe, că ei sunt oricum mai buni, că dintre noi foarte puţini vor reuşi să se impună şi să-şi facă arta remarcată la nivel internaţional. Este normal să gândim astfel şi să alimentăm o astfel de gândire? De multe ori lucrurile nu stau prea bine nici pe plan naţional, dacă stăm să ne gândim, pentru că succesul artistic nu este garantat doar de talent şi intenţii bune.

Pentru ca lucrurile să se desfăşoare normal în cadrul învăţământului nostru artistic este nevoie de un sprijin financiar mai mare pentru ca studenţii să se poată forma multilateral. Ei trebuie să aibă ocazia de a călători, de a vedea muzee şi galerii dinafara ţării lor, doar că majoritatea nu-şi permit să facă asta pe cont propriu. Nu ar trebui ca facultatea la care studiază să le poată oferi experienţe de acest gen, excursii scurte în diferite locaţii? Ar mai fi nevoie de diferite modalităţi de practică artistică în care să fie implicaţi studenţii. Unii se orientează bine, au activităţi proprii şi se implică în diferite proiecte artistice sau de voluntariat, pe când alţii, absorbiţi de cerinţele academice, uită sau nici nu ştiu că pot şi au nevoie de astfel de activităţi pentru a-şi completa formarea. Nu ar trebui ca facultatea să poată răspunde şi acestei nevoi? Fie că vorbim de studenţi care găsesc singuri soluţii ori de studenţi care au nevoie de îndrumare, cu toţii ar avea nevoie de mai mult sprijin în formarea lor pentru ca acesta să fie cât mai completă. Problema este complexă şi cu multe puncte de bifat… pe scurt este nevoie de o implicare deosebită din partea profesorilor, de o dorinţă mare de realizare din partea studenţilor şi mai e nevoie ca cele două părţi să aibăo bună colaborare şi să conştientizeze ce le lipseşte, ce mai poate fi introdus nou în procesul de învăţare.

-&-

La jeune fille sophistiquée – cea mai scumpă operă semnată de Brâncuşi vândută vreodată la licitaţie

17 mai 2018

La începutul săptămânii, pe 15 mai, la vestita casa de licitaţii Christie`s din New York au început licitaţiile de primăvară, în cadrul cărora printre operele favorite se numără şi o sculptură unică a lui Constantin Brâncuşi. Sculptura ***La jeune fille sophistiquée*** (*Tânăra sofisticată)*este prima operă a sculptorului român licitată la Christie`s, iar marţi această sculptură a devenit cea mai scumpă operă a lui Brâncuşi vândută vreodată la licitaţie. *El e artistul care a schimbat totul. Şi a făcut primii paşi spre arta contemporană. Orice detaliu al sculpturilor lui are o semnificaţie*, apare în descrierea de pe site-ul *christies. com*.

Estimată la peste 70 de milioane de dolari, *La jeune fille sophistiquée* a confirmat aşteptările şi s-a vândut pentru suma uriaşă de 71 de milioane de dolari. Brâncuşi, atât de apreciat în SUA şi Franţa, a devenit al doilea cel mai bine vândut sculptor din lume. Unul dintre puţinele bronzuri ale lui Brâncuşi care nu se află într-un muzeu, pe care Brâncuşi l-a creeat la Paris în 1928, *La jeune fille sophistiquée* a atins forma finală din bronz lustruit în anul 1932. Piesa este un portret stilizat şi o înfăţişează pe Nancy Cunard, scriitoare şi activistă anglo-americană. Lucrarea disputată de colecţionari, care provine din colecţia Elizabeth şi FrederickStafford, include şi postamentul original al lucrării, realizat de Brâncuşi în marmură. Soţii Stafford au cumpărat sculptura cu 5 mii de dolari direct de la artist, în urma vizitei din 1955 în atelierul acestuia. Moştenitorii soţilor Stafford spun că vor folosi suma obţinută în scopuri caritabile. La licitaţia dedicată artei impresioniste şi moderne de la New York s-a mai vândut marţi, cu 85, 8 milioane de dolari, lucrarea *Compoziţie suprematistă* a lui Kazimir Malevich.

Tânăra sofisticată* a depăşit în valoare *Muza adormită

Această piesă a depăşit în valoare *Muza adormită*, sculptura din marmură realizată de Brâncuşi în 1913, care s-a vândut la licitaţie anul trecut, tot pe 15 mai, cu peste 57, 3 milioane de dolari. *Muza adormită*

era estimată la o valoare cuprinsă între 25 şi 35 de milioane de dolari, dar a întrecut cu mult aşteptările, devenind cea mai scumpă lucrare a serii. *Constantin Brancuşi este cunoscut ca marele patriarh al sculpturii moderne,* spunea atunci criticul de artă Alastair Sooke. *Pionier al modernismului, a fost cel de-al cincilea copil al unei familii de ţărani din Carpaţi. Şi-a construit mare parte dintre lucrări la Paris, unde a ajuns în vara lui 1904, la vârsta de 28 de ani. Potrivit legendei, a mers pe jos aproape tot drumul*.

Licitaţie Modigliani, pe 14 mai

Anterior licitaţiei sculpturii lui Brâncuşi, pe 14 mai, s-a vândut contra unei sume record şi un tablou semnat de pictorul Amadeo Modigliani, *Nud culcat (Nu couché sur le côté gauche).* Tabloul a fost adjudecat pentru suma de 157, 2 de milioane de dolari în cadrul unei licitaţii organizate de Sotheby's, devenind astfel cea mai scumpă pictură vândută vreodată la această casă de licitaţii. Realizat în 1917, acest tablou de 1, 46m pe 89cm, este cel mai mare pictat vreodată de artist şi a fost realizat cu puţin înainte de moartea lui Modigliani, care a trăit doar 35 de ani. Lucrarea face parte dintr-o serie de 22 de nuduri şi este considerată *cea mai ambiţioasă lucrare de acest gen* a artistului.

-&-

Brâncuşi – o viziune asupra reprezentării care a redefinit conceptul de sculptură

12 aug. 2018

Toată arta modernă se îndepărtează de natură, de redarea fidelă, de real. Aşa cum afirma Constantin Brâncuşi, a fi real nu trebuie să fie echivalent cu redarea realistă. Aceasta a fost ideea centrală a operei sale, cea care l-a transformat într-un artist controversat al vremii sale, dar care a contribuit enorm la evoluţia sculpturii. Brâncuşi credea că o lucrare care reproduce natura nu poate fi altceva decât o copie. Pentru el frumuseţea sculpturii nu stătea în reproducerea formei fizice, ci în capacitatea de a releva ochiului ceva din esenţa subiectului, ceva ce altfel era invizibil[1]. Credea cu tărie că adevărul se poate reprezenta şi altfel decât copiind natura. Toată viaţa a gândit şi a acţionat în modul său propriu, mai ales în artă. Încă de la început a ales o cale diferită de cea bătătorită a academinsmului, o altă cale decât cea a predecesorilor. Respingând academismul tradiţional a făcut primul pas către nou, către modern, dar a făcut mult mai mult decât atât: a contribuit la construirea conceptului de modernism reductiv şi non-reprezentaţional.

Brâncuşi la Centre Pompidou, Paris

Brâncuşi nu şi-a dorit să impresioneze prin realism, ci să ne facă să căutăm mai mult, dincolo de suprafaţă. Brâncuşi a trecut dincolo de convenţiile din arta vremii sale modelând forme care cu greu sugerau ceea ce prezenta titlul. Însă artistul spunea că exact asta era ideea şi că tocmai acest fapt îi transformă opera în sculptură sinceră. Sculptorul credea că ceea ce definim drept real nu e de fapt legat de forma externă, ci esenţa din lucruri le fac pe acestea reale. "Când vezi un peşte, nu-i aşa că nu te gândeşti la solzii lui? Te gândeşti la iuţeala lui, la corpul lui scânteietor pe care-l vezi plutind prin apă. Ei bine, chiar aşa am încercat eu să exprim. Dacă i-aş fi făcut aripioare, ochi şi solzi, i-aş fi oprit mişcările şi ţi l-aş fi înfăţişat printr-o mostră sau o formă a realităţii. Eu vreau doar sclipirea spiritului său"[2], spunea sculptorul. Respinsă şi criticată la început, sculptura lui Brâncuşi era total diferită de orice fel de sculptură cu care erau obişuiţi contemporanii săi şi nu semăna cu nimic din istoria artei de până atunci. Însă decizia fermă de a creea sculpturi non-figurative, a fost alegerea sa artistică, care apoi a devenit crezul artei sale. Pentru cei care considerau că priceperea unui artist constă în gradul de redare cât mai fidelă a realităţii, ceea ce propunea Brâncuşi li se părea ridicol [3]. Însă chiar şi aşa, Brâncuşi a vrut să provoace o schimbare în lumea artei şi în special în modul în care lumea se raporta la sculptură. Viziunea lui Brâncuşi s-a impus în aşa fel încât a schimbat modul în care generaţiile următoare au făcut şi au privit arta.

Atelierul lui Brâncuşi - anul 1925

Să nu uităm totuşi că la momentul când ajunge la New York, acolo se manifesta spiritul Dadaist, iar protagonişti erau doi pictori francezi: Marcel Duchamp şi Francis Picabia, care au avut o influenţă decisivă asupra artei americane din secolul XX. Demersul lui Duchamp a revoluţionat arta. La el, problema lipsei de formă a fost pusă în discuţie într-un mod radical. Duchamp şi arta practicată atunci în America au avut o influenţă evidentă asupra lui Brâncuşi. Atât Duchamp cât şi Brâncuşi au ajuns la concluzia că ceea ce contează în artă este esenţa subiectului reprezentat şi ideea. Pe acest considerent se fundamenta ulterior, prin anii 1960, arta conceptuală, care punea accent pe idee şi pe substratul filosofic. Duchamp şi Brâncuşi au contribuit la conturarea viziunii artistice conceptuale şi nu numai. Au influenţat mişcări artistice şi multe generaţii de artişti. Un lucru e sigur: în ceea ce priveşte arta românească, Brâncuşi

este primul şi mult timp singurul artist pe care să-l putem integra conceptualismului. Prin sculptura sa abstractă şi filosofică, Brâncuşi îşi întrecuse cu mult contemporanii. El gândea şi vedea atât de departe în timp, până în zilele noastre.

Azi, Brâncuşi a intrat în canon, fiind unul dintre cei mai importanţi sculptori ai secolului XX. Arta sa are ecou şi-n zilele noastre. În luna mai a acestui an, vestita casa de licitaţii Christie's din New York a vândut "La Jeune Fille Sophistiquée" pentru suma record de 71 de milioane de dolari, sculptura devenind cea mai scumpă operă semnată Brâncuşi vândută vreodată la licitaţie. „Muza adormită", s-a vândut la licitaţie anul trecut, tot pe 15 mai, cu peste 57, 3 milioane de dolari. Opera lui Brâncuşi stă la loc de cinste în marile muzee ale lumii: la Centre Pompidou, Tate Modern, la Metropolitan Museum of Art şi nu numai, iar o serie de 11 sculpturi din opera sa sunt în prezent atracţia principală a unei noi expoziţii deschise pe 22 iulie la Museum of Modern Art, care poate fi vizitată până în februarie 2019.

Note:

[1] https: //www. artsy. net/article/ artsy-editorial-constantin-brancusi-brazenly-redefined-sculpture, articol de Kaitlin Macholz

[2] Sorana Georgescu-Gorjan, Aşa grăit-a Brâncuşi, Ed. Scrisul Românesc, 2012

[3] https: //www. artsy. net/article/artsy-editorial-constantin-brancusi-brazenly-redefined-sculpture

-&-

Din universul poetic al unei liceene. Dialog cu Izabela Ciobanu

28 aug. 2018

"Cu poezia am o conexiune spirituală profundă"

Izabela Ciobanu, născută în localitatea Săbăoani, judeţul Neamţ, este o tânără care şi-a făcut din scris un refugiu, o lume proprie. În septembrie începe clasa a XII la Liceul Teoretic "Vasile Alecsandri" din

Săbăoani, judeţul Neamţ, la profilul umanist, specializarea Limba română-Limbi străine şi se află în acea perioadă din viaţă când se fac multe planuri, când multe decizii trebuie luate, dar activitatea şi rezultatele ei de până acum reflectă nu doar talentul şi ambiţia unei tinere fete, ci totodată speranţă pentru viitor. În cadrul inteviului de mai jos mi-a vorbit cu căldură şi pasiune despre scriitorii preferaţi şi cărţile care i-au marcat viaţa şi formarea de până acum, despre dragostea şi nevoia de poezie, dar şi despre ceea ce a reuşit deja să realizeze în vastul domeniu al artei cuvântului. Ea scrie din plăcere pură şi din nevoie de *descărcare a sufletului*, nu cu gândul de a mulţumi cititori sau de a primi recunoaştere. Însă, lecturând câteva dintre versurile sale, mi s-a părut că acestea merită raspândite şi totodată am simţit că pot avea un dialog frumos şi profund cu autoarea lor. Mai multe veţi afla chiar de la ea.

Să începem prin a te cunoaşte mai bine. Spune-ne despre tine, despre pasiunile şi preocupările tale…

În primul rând, țin să mulțumesc pentru prilejul de a deveni subiectul unuia dintre interviurile revistei de prestigiu „Luceafărul".

Locuiesc şi în prezent acolo unde consideră Blaga că s-a născut veşnicia, la sat. Aici au început să înflorească cele mai nevinovate plăceri ale mele, printre care țin să amintesc, în mod deosebit, de poezie, scris şi lecturat. De altfel, am o pasiune pentru filme şi orice fel de muzică veche, de la jazz, blues, până la muzică clasică simfonică, operă, dar şi rock clasic.

De mic copil, îmi aduc aminte, aveam o satisfacție în a face cuvintele să rimeze. Jucam „De-a v-ați ascunselea" pe uliță şi, atunci când îmi venea rândul la numărătoare, născoceam un vers care să rimeze cu fiecare număr în parte. Acum, când îmi apar ca reminiscențe atâtea amintiri hilare din trecut, îmi vine să mă amuz pe seama copilului de altădată.

Această pasiune a prins un contur proeminent mai târziu, grație tatălui meu care, în tinerețile sale, a parcurs aceeaşi filieră umanistă la nivelul liceal. Mereu mi-am spus: dacă acolo de unde o mamă loveşte, cresc flori, de unde mă dojeneşte el se naşte poezie pură. Iar aici, în inima satului Săbăoani, cu poezia am o conexiune spirituală profundă. Cel mai amar regret al meu este, însă, că nu am citit până acum atât de mult pe cât mi-aş fi dorit.

Pasiunile tale sunt literatura şi filosofia. Cum le-ai descoperit şi cum le valorifici?

Am descoperit literatura la îndrumările stăruitoare ale părinților mei. Au avut dorința de a-mi deschide orizonturi largi ale imaginației şi, în pofida împotrivirii mele copilăreşti, am început să răsfoiesc prima carte, să buchisesc primele litere pentru ca, în timp, să scriu şi eu.

La început, în clasele gimnaziale, m-am axat inutil de mult, cred eu, pe genul ştiințifico-fantastic. Abia pe la sfârşitul clasei a VIII-a mi-am revenit din prețioasa mea reverie. Prima carte care m-a marcat într-un mod

serios a fost „Planeta celor doi sori” a lui Horia Aramă, urmată de „Romanul adolescentului miop” a lui Mircea Eliade.

Deşi se consideră mai mult un act psihologic decât filosofic, am avut de-a face prima dată cu filosofia poate că tot în sânul copilăriei, când eram victima propriilor coşmaruri şi a ajuns să-mi fie groază de întuneric. Mi-am implantat în minte tot felul de consolări, printre care cea mai marcantă s-a dovedit a fi „Întunericul nu există”. Cu timpul, aceste convingeri s-au metamorfozat în alte zeci de întrebări. Frica de întunericul ca realitate şi opus al luminii a ajuns o frică de întunericul morții. De aici, multe alte întrebări ca „Nu o fi viața un întuneric şi moartea, de fapt, o lumină perfidă?”.

Am aprofundat filosofia odată cu trecerea timpului şi, trebuie să recunosc, nu citesc multă filosofie. Apelez la ea în special când simt că mă pierd pe mine în întrebări.

Referitor la valorificarea acestor pasiuni, pot spune că nu le subliniez într-un anume fel. Îmi încerc adesea norocul la diverse concursuri.

Ai darul de a te exprima frumos şi liber în scris. Ce înseamnă pentru tine *a scrie* şi cum defineşti acest act?

ÎÎți mulțumesc!i Aş putea vorbi ore întregi despre cât de mult înseamnă scrisul pentru mine. „Eu scriu ca să uit, dar şi ca să nu uit.” spunea odată un domn.

Scriu atunci când nu am linişte, dar şi atunci când sunt liniştită, scriu atunci când plâng şi simt că îmi pierd cumpătul, însă şi în momentele fericite. Dar, drept să-ți spun, mai uşor îmi alunecă stiloul pe coala albă de hârtie, când suferința mea capătă o formă lancitantă.

Până acum nu mi-am pus problema să scriu o carte, pentru că scopul meu nu este să mă citească alții, ci să mă citesc tot eu. Scriu pentru că, dincolo de această descărcare a sufletului, intenționez să citesc peste ani buni ce făceam eu odată şi cum mă simțeam în dezolarea mea. „Ar trebui să-mi citească alții dezolările?”, mă întreb de multe ori.

Eu scriu pentru că prin scris îmi creez o portiță spre trecut. Cred că atunci când scrii, pentru tine o faci. Nu te gândeşti să îți îndulceşti trecutul sau viitorul doar ca să îi placi cititorului. Dacă cineva te citeşte şi te apreciază, lasă-te apreciat. Dacă cineva te citeşte şi te critică, lasă-te criticat.

Atunci când scriu, rațiunea şi simțirea se îmbină, nu mai sunt atât de separate. Când scriu, devin pictor şi ştiu că sunt iubită de cei care îmi înțeleg strania artă sufletească. Când scriu, devin muzician şi ştiu că a cânta la condei este lucrul la care mă pricep cel mai bine. Muzica mea sunt cuvintele mele. Atunci când scriu, eu sunt propriul meu Chopin.

Care sunt genurile şi speciile literare pe care le preferi şi în care îți exersezi condeiul? Simți că te exprimi mai bine în versuri ori în proză?

Îndrăgesc mult cele două extreme: epicul şi liricul, dar nu am lehamite nici față de dramatic. Justificarea mea este că primele două îmi sunt mai familiare. Dacă ar fi să aleg un anume gen, aş alege liricul pentru că îmi plac provocările, iar rima evit întotdeauna să fie albă.

De asemenea, îmi place să le îmbin pe cele două: proza şi poezia. Simt că mă exprim bine în ambele, şi în proză şi în poezie, în egală măsură, căci fiecare îmi alimentează şi îmi temperează aceleaşi stări şi trăiri. Diferă doar clipa în care scriu.

Poezia, versurile reprezintă veriga mea slabă, partea mea sensibilă. Ea poate fi caracterizată ca parte sufletească a ființei mele. În schimb, proza reprezintă jumătatea mea rațională. În poezie îmi transpun fiecare trăire, pe când în proză acționez mai mult analitic şi meditativ.

Încercările de a face filosofie în versuri sunt zadarnice, nu se compară cu proza. Un vers bun ținteşte mai bine în inima unui om, comparativ cu un eseu argumentativ.

Care sunt scriitorii şi filosofii pe care îi preferi şi cu care rezonezi?

Am o admirație aparte pentru opera lui Rebreanu, fiind unicul scriitor al literaturii române ale cărui romane le consider fără cusur. Toate îmi plac şi în toate mă regăsesc. Mulțumită lui, am luat parte la războaie şi perioade critice -plângând la căpătâiul celor ucişi de vremurile năpaste- regăsite în romane ca „Pădurea spânzuraților”. Lupta lăuntrică a lui Apostol şi descrierea amănunțită a sentimentelor lor de pe front mă fascinează.

Dincolo de el, am dezvoltat, de-al lungul timpului, o pasiune şi pentru Camil Petrescu, Mircea Eliade, Mihail Sadoveanu şi George Călinescu. Din literatura străină, prefer scriitori ruşi ca Tolstoi, Dostoievski şi Gogol. Însă îmi plac şi stilurile lui Orwell, Papini, Alexandre Dumas şi al lui Gabriel-Garcia Marquez. Dintre poeți i-aş citi în permanență pe Păunescu, Bacovia, Macedonski, Arghezi, Ion Minulescu şi Eminescu, iar aici aleg să rămân la literatura română. Desigur, am parcurs şi versuri scrise de Lermontov, Puşkin, Baudelaire, Keats, Schiller şi Homer. Ca filosofi, am fost captivată de Cioran, Blaga, Nietzsche, Descartes, David Hume, Sartre şi Aristotel. Însă aceştia sunt printre puținii oameni din a căror romane m-am delectat cu drag.

Ne poți reproduce un citat preferat care te-a marcat în vreun fel?

Nu cred că am doar unul. Fiecare citat care este pe placul meu mă marchează cumva. Are Giovanni Papini, la un moment dat, în romanul său, „Un om sfârșit", un incipit de capitol care vine în felul următor: „(Iată cuvântul nenorocirii mele: totul!) Încă de pe-atunci am fost unul dintre aceia pentru care puțin sau jumătate nu contează: ori totul, ori nimic! Iar eu am vrut întotdeauna totul- nimic să nu scape sau să rămână pe dinafară! Deplinătate şi totalitate…".

Tot în acelaşi roman autobiografic scrie: „Sunt un Robinson fără insulă". De asemenea, „Când tânjeşti, nu te poți exprima decât în poezie.", aşternea pe hârtie Maitreyi Devi în „Dragostea nu moare". Marin Preda în primul volum „Moromeții" scrie: „Şi dacă o să fie rău, ce? Nu te-ai învățat încă cu acest gând?". Acestea ar fi 4 dintre citatele care mi-au venit în minte pe moment, ele sunt nenumărate şi la fel de frumoase.

Dintre cărţile citite, care sunt preferatele tale?

După cum spuneam, am avut un timp o obsesie pentru "Pădurea spânzuraților" a lui Rebreanu. Pe lângă acest roman, aş reciti oricând "Fiul risipitor" de Radu Tudoran, "O mie nouă sute optzeci şi patru" al lui George Orwell, "Anna Karenina" a lui Tolstoi, "Invitația la vals" de Mihail Drumeş, "Moromeții" al lui Marin Preda şi "Nopți la Serampore", nuvelă de Eliade. Precizez că o carte îmi devine preferată în funcție de momentul vieții în care eu o citesc, deoarece în momentele de slăbiciune ea are un impact mult mai puternic asupra mea.

Ştiu că ai participat la mai multe concursuri. Spune-ne câte ceva despre fiecare, despre experienţe şi despre premiile obţinute.

Concursurile variază de la cele înființate pe plan local, până la cele desfășurate la nivel internațional. Mă voi axa pe cele mai importante.

Am început să particip la concursuri de creație literară prin clasa a VIII-a, iar prima participare a fost la secțiunea de poezie. Concursul purta numele de „Mărgăritărele", în cadrul căruia am luat primul meu loc I. Era un concurs ce avea loc la nivelul instituției de învățământ.

Pasiunea şi interesul meu pentru literatură au fost sesizate de către doamna profesoară de limbă română, Mihaela Porcariu, în primul an de liceu, care mi-a oferit toată încrederea în mine, ce mi-a lipsit până atunci, pentru a continua. Ei îi datorez toată încrederea şi curajul pe care le am şi în prezent. În următorul an de liceu, am stagnat parțial, progresele fiind infime.

Clasa a XI-a a fost punctul culminant al evoluției mele. În iarnă, am obținut locul III la Concursul Internațional „Tradiții şi obiceiuri de iarnă pe ulița mea", organizat de de Asociația Cultural-Ştiințifică „Pleiadis" din Iaşi. Concursul a fost urmat de Simpozionul Local Neamț Interdisciplinar „Pro Liber" unde am obținut locul II, dar şi de alte numeroase concursuri, precum Concursul Regional de Creație Lirică „Dor de poezie", unde am obținut premiul special.

Mi-am dezvoltat capacitățile oratorice la Olimpiada de Dezbateri, unde am fost luată sub aripa protectoare a doamnei profesoare Adriana Robu. Țin să mărturisesc că va rămâne o experiență de neuitat. Sub îndrumarea doamnei profesoare de limbă română, Ana-Cătălina Gavrilă, printre cele mai mari realizări ale anului, se numără Concursul Regional „Luceafărul", ediția a V-a, în cadrul căruia am obținut al doilea loc pentru secțiunea poezie şi primul loc pentru secțiunea de proză, însoțit de diploma de excelență şi trofeu.

De altfel, susținută de domnul profesor Marius Constantin, am reuşit să iau premiul I la Concursul de Eseuri „Europa prin ochii mei", ediția a VI-a (2018), organizat de Facultatea de Ştiințe politice, Filosofie şi Ştiințe ale Comunicării, din cadrul Universității de Vest, Timişoara. Pe această cale, doresc să le mulțumesc tuturor pentru că au reprezentat trepte de aur în drumul meu spre împlinire. Datorită lor, am învățat că, atunci când ai un vis şi vrei ca acesta să se îndeplinească, trebuie doar să scrii despre el, pentru că scrisul face minuni.

Care crezi că este cea mai importantă realizare a ta de până acum şi ce aşteptări ai de la viitor?

În afară de premiile obținute şi experiențele culese în urma participării la aceste concursuri, dezvoltarea mea ca om este cea mai mare realizare de până acum. Mă aştept de la viitorul, atât apropiat, cât şi îndepărtat, să perseverez la fel de mult ca până acum. Mi-e teamă de stagnare şi de o posibilă moarte a intelectului, deci voi face tot posibilul să mă înalț în permanență.

Mai ai şi alte pasiuni sau preocupări?

Sigur. Spre exemplu, îmi place să călătoresc, să cunosc cât mai mulți oameni, să descopăr culturi şi tradiții noi. În timpul liber practic diferite sporturi, ca cele de rezistență, gimnastica şi tenisul. Îmi plac escapadele în natură şi sfârşesc, în urma înfăptuirii acestora, prin a imortaliza peisaje în desene.

Azi, reţelele sociale prind şi reţin tot mai mult atenţia şi timpul liber al tinerilor şi nu numai. Puţini se desprind şi mai au voiţa de a petrece timp în linişte, cu o carte în mână. Literatura română şi universală este atât de bogată, atâtea nume şi titluri care cuprind atâtea lecţii valoroase. Multă lume nu mai pune preţ pe artă şi adevărata cultură. Întreb un tânăr pentru care toate cele amintite anterior contează: cum ţi se pare prezentul din acest punct de vedere şi oare încotro ne îndreptăm astfel?

Într-o societate depravată cultural, la fel de „fără prințipuri" ca pe vremea lui Caragiale, un tânăr nu observă evoluția ca proces, decât în materie de tehnologie. Pot arunca uşor afirmația că ne îndreptăm către

pierzanie, însă o sticluţă de optimism mai sălăşluieşte, încă, în cămara inimii mele. Glasurile celor ce nu citesc sunt mici şi răguşite, abia se aud, însă ale noastre sunt mai puternice ca oricând. Lumea nu este prăpăd în totalitate, tind să cred că întotdeauna mai este o salvare.

Sesizez cum tehnologia absoarbe creierul fiecărui copil, în primul rând. Am un frate în vârstă de 12 ani, care nu rezistă prea mult timp fără calculator. O ruptură bruscă de tehnologie, cred că i-ar dăuna în mare măsură, de aceea aplic strategia de a-l lăsa la calculator doar atâta timp cât citeşte 50 de pagini pe zi dintr-o carte. Uneori depăşeşte numărul de pagini impus, ceea ce mă face să cred că nu sunt o influenţă chiar atât de proastă pentru viitorul lui. Eu cred că nu ne îndreptăm neapărat undeva, ci pur şi simplu stăm pe loc.

Ce planuri ai odată cu absolvirea liceului? Care este drumul pe care vrei să-l urmezi? Vei încerca să valorifici în continuare toate pasiunile tale, să le îmbini cumva sau vei alege una din ele?

Vreau să urmez o facultate şi, în privinţa asta, sunt de părere că acest ultim an de liceu va fi decisiv. Mi-am făcut foarte multe idei în minte, la care am renunţat şi am tot revenit, ca mai apoi să renunţ din nou. Predomină destul de mult indecizia, pentru că îmi place să fac multe lucruri. În orice caz, intenţionez să călătoresc mult şi să mă bucur de toate lucrurile pe care le am, înainte de a le pierde.

Da, în mod cert voi continua cu această pasiune de a scrie, indiferent de viitorul care îmi este rezervat, şi voi încerca să îmi fructific evoluţiile treptat. Îmbinarea pasiunilor cu ceea ce voi avea să fac pe viitor, mă va ajuta de fiecare dată să revin în punctul iniţial, trecut. Doar scriind cred că nu voi uita niciodată cine am fost şi de unde am pornit.

-&-

Proiectul „Castele şi conace revitalizate", al Asociaţiei ARCHÉ – un proiect care vorbeşte despre preţioasa moştenire culturală a României

18 sept. 2018

În cadrul evenimentului cultural amplu desfăşurat la Castelul Urmánczy din Topliţa cu ocazia Zilelor Patrimoniului Cultural European, **Asociaţia ARCHÉ** din Bucureşti a dorit să prezinte sub forma unei expoziţii foto-documentare date despre al doilea proiect pe care l-au desfăşurat. Expoziţia „Castele şi conace revitalizate" prezintă câteva dintre cele mai frumoase castele şi conace, clădiri-simbol de pe teritoriul ţării, restaurate sau aflate în curs de restaurare precum Castelul Bánffy din Bonţida (Cluj), Castelul Sturdza din Miclăuşeni (Iaşi), Palaul Cuza de la Ruginoasa (Iaşi), Castelul Sâncrai (Alba-Iulia) şi altele. **Raluca Bărbulescu**, arhitect şi preşedinte al Asociaţiei ARCHÉ, a vorbit şi despre primul lor proiect: „Monumente uitate. De la proiect universitar la o serie de proiecte culturale". Asociaţiei ARCHÉ a organizat şi o dezbatere pe tema „Dezvoltarea durabilă a Văii Mureşului. Valorificarea potenţialului patrimonial", în cadrul căreia s-a discutat despre diferitele modalităţi de promovare a patrimoniului cultural şi natural din zona Topliţei.

Proiectul „Castele şi conace revitalizate", prezentat la Topliţa, s-a desfăşurat în 2015-2016 şi s-a conturat ca o continuare a proiectului „Monumente uitate". Scopul proiectului a fost acela de a descoperi, documenta şi promova iniţiativele ce au dus la revitalizarea, reabilitarea sau restaurarea unui domeniu nobiliar sau boieresc din ţara noastră. În încercarea de a semnala câteva dintre cele mai frecvente probleme cu care se pot confrunta proprietarii de clădiri istorice, echipa de proiect şi-a dorit să prezinte publicului larg câteva poveşti văzute din perspectiva celor care şi-au luat angajamentul de a readuce aceste clădiri istorice la viaţă. „În acest scop s-au realizat interviuri cu membrii vechilor famili nobiliare, cu echipele muzeelor ori cu antreprenori inplicaţi în protejarea şi conservarea patrimoniului construit. Pornind de la aceste interviuri, am realizat expoziţia *Castele şi conace revitalizate*, care aduce în discuţie o gamă largă de abordări, idei de revitalizare, proiecte de reabilitare în cursul realizării ori recent realizate", specifica echipa de proiect. În cele două ediţii, proiectul a reuşit să contureze o imagine clară a ceea ce înseamnă reabilitarea unor domenii nobiliare şi reintroducerea lor în circuitul economic şi turistic actual.

„Pe teritoriul României au fost identificate aproximativ 1000 de castele şi conace, dintre care doar aproximativ 10% au beneficiat de investiţii recente. Această situaţie e rezultatul a numeroşi factori ce fac procesul de reabilitare dificil: starea precară de conservare a acestor edificii, lipsa fondurilor private, lipsa implicării autorităţilor locale şi centrale, iar lista poate continua. În ultimii ani, la nivel internaţional, perspectiva asupra conservării patrimoniului construit s-a mutat pe conservarea valorii culturale, economice şi sociale a obiectului arhitectural. Astfel, patrimoniul construit se prezintă ca o resursă preţioasă, iar cultura ca un aspect cheie al dezvoltării durabile. Proiectul a evidenţiat o nevoie acută de conservare şi valorificare a patrimoniului cultural construit. Se remarcă şi nevoia de formare şi specializare a unor profesionişti capabili să aducă o contribuţie sustenabilă la protejarea, conservarea şi valorificarea acestui segment al moştenirii noastre culturale", concluziona echipa de proiect.

Prin proiectele pe care le desfăşoară, Asociația ARCHÉ doreşte să atragă atenţia asupra faptului că moştenirea culturală a României ne priveşte pe toţi, că este o resursă preţioasă şi că acesta trebuie readusă la viaţă, protejată şi valorificată.

-&-

Din memoriile unei supraviețuitoare: Violet Jessop – asistenta care a scăpat cu viață din trei dintre cele mai mari tragedii maritime din istorie

1 oct. 2018

Mă întreb câţi au auzit de Violet Jessop, de incredibila sa poveste de viaţă şi de nenumăratele încercări prin care ea a trecut. Povestea vieţii sale, citită din memoriile ei şi din diferitele cărţi care o menţionează, pare un scenariu de film scris astfel încât să impresioneze şi să captiveze publicul. Numai că nu e loc de ficţiune în povestea ei, totul este real.

Numele lui Violet Constance Jessop se leagă de numele celor mai celebre nave care au străbătut vreodată mările: navele-surori Olympic, Titanic şi Britannic, construite exact în această ordine de prestigioasa companie White Star Line, pe şantierul naval din Belfast. Violet Jessop se afla pe RMS Olympic în momentul când aceasta a întrat în coliziune cu o altă navă şi a supravieţuit scufundării navelor RMS Titanic şi HMHS Britannic. Atât înainte de aceste tragedii, cât şi după, Violet Jessop, denumită ulterior "Miss Unsinkable" (doamna de nescufundat), a navigat pe diferite ambarcaţiuni timp de 23 de ani, după care s-a retras, iar la un moment dat a scris o carte despre experienţele prin care a trecut.

Cine a fost Violet Jessop?

Violet Jessop (1887-1971) s-a născut aproape de Argentina, într-o familie de emigranţi irlandezi. A fost primul copil din cei 9 ai familiei William şi Katherine Jessop. Copilăria şi-a petrecut-o având grijă de fraţii mai mici şi îngrijind pe rând bolnavii din familie, fraţi şi mai târziu părinţii. Din cei 9 fraţi au mai rămas 6. La un moment dat s-a îmbolnăvit chiar ea foarte grav, de tuberculoză. Deşi prognosticul medicilor era fatal, tânăra a fost puternică şi s-a vindecat. În acel moment şi-a promis că atunci când va creşte va avea grijă de bolnavi. Mama ei lucra pe diferite ambarcaţiuni, iar ulterior i-a călcat pe urme. Violet Jessop a lucrat întâi la compania Royal Mail Line, apoi a fost cameristă pe RMS Orinoco (1908). După doi ani, a decis să încerce la prestigioasa companie White Star Line, plecând pe mare la bordul navei RMS Majestic şi apoi pe RMS Olympic, pe atunci cel mai mare şi mai luxos vas. Odată cu Olympic s-a lansat măreţul proiect al companiei din Belfast, o nouă clasă de vapoare. Proiectul "Olympic class" mai cuprindea două nave aflate în construcţie: Titanic şi Britannic.

Olympic, Titanic, Britannic şi Violet Jessop

Violet Jessop se afla la bordul navei militare Olympic în momentul coliziunii acesteia cu HMS Hawke, pe 20 septembrie 1911. Cu toate că a fost puternic avariată de impact, luând multă apă, căpitanul Edward Smith, ulterior commandant pe Titanic, a reuşit să ducă nava înapoi în portul Southampton în siguranţă. Ajuns aici, Olympic a intrat în reparaţii. Pentru asta s-au luat piese din cele destinate Titanic-ului, aflat în construcţie. Acest fapt a dus la amânarea lansării navei Titanic de la 20 martie, la 10 aprilie 1912. Aflată în subordinea Armatei Marii Britanii în timpul Primului Război Mondial, în perioada interbelică nava Olympic a revenit la transportul de pasageri până în 1934, când a înregistrat un incident care a condus la scoaterea ei din circulaţie: a scufundat o ambarcaţiune de mici dimensiuni. Experienţa de pe Olympic a fost prima sperietură pentru Violet Jessop, dar asta nu a determinat-o să renunţe la călătoriile pe mare. Din motive numai de ea ştiute, Violet a ales să nu dea prea multe detalii despre întâmplarea de pe Olympic atunci când şi-a scris memoriile, poate pentru că ceea ce a urmat în viaţa ei a avut o greutate mult mai mare.

În 1912 a plecat pe Titanic fără ezitare. Când vasul a lovit aisbergul, Violet Jessop mărturisea că a fost trezită din somn şi chemată urgent pe punte să se ocupe de instructajul celor care nu înţelegeau engleza. Avea sarcina de a-i linişti şi de a-i organiza. Urmărea cum erau umplute bărcile de salvare. În cele din urmă a primit şi ea un loc într-o barcă, iar un ofiţer i-a pus în braţe un copil mic, pierdut de părinţi. A ţinut copilul în braţe până când au ajuns pe puntea navei de salvare RMS Carpathia. Aici copilul şi-a regăsit mama. Violet Jessop a fost decorată după tragedia de pe Titanic şi cu toate că a trecut prin această experienţă traumatizantă, multe călătorii pe mare aveau s-o mai aştepte.

În noiembrie 1916, Violet Jessop se afla pe HMHS Britannic, care în timpul Primului Război Mondial devine navă-spital. Violet îşi ţine promisiunea din copilărie şi se îmbarcă în mod voluntar drept asistentă medicală din partea Crucii Roşii Britanice la bordul navei care avea să sfârşească asemeni Titanic-ului. Pe 21 noiembrie 1916, vasul naviga pe Marea Egee când a avut loc o explozie cauzată fie de o mină de care s-a ciocnit, fie de o torpilă trimisă de trupele germane. Cauza exactă nu se cunoaşte nici azi. A circulat inclusiv ipoteza conform căreia britanicii şi-au scufundat singuri vasul. Oricum, comparativ cu Titanicul, nava Britannic a fost scufundată intenţionat. Căpitanul a încercat să ducă nava la ţărmul unei insule aflate în apropiere, motiv pentru care a ordonat ca bărcile de salvare să rămână pe punte. Un ofiţer neinformat a apucat

să dea drumul pe apă la două dintre bărci. Acestea erau pline de oameni, iar printre ei se afla şi Violet. Bărcile au fost coborâte în apropierea elicei care le aspira. Violet a văzut la timp şi a reuşit să sară. Ceilalţi au fost sfâşiaţi de elice. Deşi a suferit un traumatism cranian, a scăpat cu viaţă. După multe curse efectuate cu succes, Britannic a ajuns la 120m sub nivelul mării, fiind apoi descoperită şi explorată de Jaques Cousteau în 1976. Adâncimea la care se află acestă navă este accesibilă pentru turişti, spre deosebire de cea a Titanic-ului, care se găseşte la o adâncime de 3. 784m, la care nu se poate ajunge decât cu vehicule submarine specializate. De mai mulţi ani se vorbeşte despre un proiect de transformare a epavei Britannic-ului în primul muzeu subacvatic.

După război, Violet a continuat să lucreze pentru White Star Line, apoi la Red Star Line, după care s-a întors la Royal Mail Line, compania unde a început povestea ei. Violet Jessop a înconjurat lumea de două ori cu Belgenland, cel mai mare vas al companiei Red Star Line. S-a retras după 23 de ani petrecuţi pe mare şi s-a stabilit în Anglia. A păcălit moartea de multe ori: a înfruntat o boală gravă, a scăpat cu viaţă din două tragedii maritime de proporţii istorice şi a trăit până la vârsta de 84 de ani. S-a strins în 1971, când inima i-a cedat, dar a lăsat în urmă o poveste cum puţini pot spune.

Violet Jessop – personaj de film

Tragediile de pe Titanic şi Britannic au inspirat multe producţii cinematografice, realizate în memoria celor care n-au mai păşit pe uscat. Multe dintre aceste producţii, bine documentate, includ referinţe care trimit şi la povestea lui Violet. Totuşi, multă lume nu a auzit de ea, astfel că vagile referinţe pot trece neobservate. În filmul "A Night to Remember" (1958), inginerul navei, Thomas Andrews, cheamă o însoţitoare de bord să se ocupe de instructajul pasagerilor care urmau să primească loc în bărcile de salvare. În "Titanic", celebrul film al lui James Cameron, întâlnim o scenă similară. În "Britannic" (2000) avem referinţa cea mai clară: personajul principal Vera Campbell, supravieţuitoare de pe Titanic, ajunge cu o misiune pe Britannic, arătându-se tulburată din cauza experienţei trecute. Tot în acest film se ţine cont şi de episodul descris de Violet, în care sare dintr-o barcă de salvare chiar inainte ca aceasta să fie aspirată de elicea navei. Referinţe la povestea supravieţuitoarei mai întâlnim în filmul "Shadow Divers" (2006), unde o echipă pleacă într-o expediţie la epava Britannic-ului şi în piesa de teatru "Iceberg – Right Ahead!" a lui Chris Burgess, care s-a jucat prima dată cu ocazia celebrării centenarului scufundării Titanic-ului.

Totuşi, cunoscând acum incredibila poveste a lui Violet Jessop, care e prin ea însăşi un scenariu de film complet, mă miră faptul că până acum aceasta nu a atras atenţia vreunui regizor care să vrea s-o spună complet, nu doar fragmentar ca până acum, şi s-o facă mult mai cunoscută lumii. În data de 2 octombrie a. c. se împlinesc 131 de ani de la naşterea lui Violet Jessop.

-&-

O veritabilă lecţie de artă populară românească. La Casa cu amintiri

7 oct. 2018

Aceasta este discuţia pe care am bucuria să o port cu doamna profesoară **Doiniţa Ana Dobreanu**, *acasă* la domnia sa, *la Subcetate*. Aici, una dintre camere poate fi văzută ca un veritabil spaţiu muzeal, menit să adăpostească o valoroasă colecţie de artă populară românească. Numele colecţiei, ales de doamna profesoară, este ***Casa cu amintiri*** şi cuprinde ţesături şi cusături realizate cu măiestrie în secolul al XX-lea, în zona etnografică a Topliţei.

Obiectele artistice realizate prin cusătură şi ţesătură, piese de vestimentaţie şi obiecte cu rol ornamental pentru casa ţărănească, sunt ilustrate şi descrise detaliat în cărţile ***Cusături artistice din Subcetate-Mureş, judeţul Harghita*** şi ***Ţesături româneşti din zona Mureşului Superior***, semnate de doamna Dobreanu.

Pentru mine, localitatea Subcetate, în care m-am născut şi am petrecut aproape întreaga viaţă, este un adevărat ***centru al lumii****. Mi-am propus ca aceste cărţi să fie o pledoarie pentru apărarea identităţii noastre, un îndemn de aplecare spre preţuirea şi reconsiderarea trecutului – istoric, cultural, etnografic – al locuitorilor de pe Valea Mureşului Superior*, mărturisea doamna profesoară în volumul ***Surâsul Amintirilor*** din 2011.

În cele ce urmează, vom afla împreună mai multe despre colecţia ***Casa cu amintiri***.

– Aşadar, stimată doamnă profesoară, vorbiţi-ne puţin despre originile şi vechimea pieselor din colecţia dumneavoastră.

– „Casa cu amintiri", prin obiectele propriu-zise ale colecției, dar și prin poveștile acestora, ca și prin secvențele de viață surprinse în fotografii, reconstituie o lume, universul comunei noastre, Subcetate, de pe Valea Superioară a Mureșului; conține mărturii privind viața acestei comunități românești de-a lungul secolului al 20-lea.

În bună parte, obiectele colecției au aparținut familiei noastre. S-au adunat pe parcursul a trei generații: unele au fost păstrate de mama, drept amintiri dragi, de la bunica și mi le-a transmis mie, alături de cele create de ea timp de 70-80 de ani. Se adaugă la acestea alte multe obiecte realizate chiar de mine, dar și unele primite sau cumpărate. Ele reprezintă, așadar, epoci și gusturi diferite. Valoarea lor este, pentru mine, inestimabilă: una artistică și una sentimentală.

– Câte piese numără colecţia dvs. ?

– Numărul obiectelor este departe de a fi impresionant, este chiar infim raportat la miile de obiecte de artă tradițională adunate de colegii și prietenii mei, colecționari reuniți din 2011 în „Rețeaua colecțiilor și muzeelor etnografice sătești particulare din România" (RECOMESPAR).

În spațiul restrâns pe care l-am alocat colecției nu mi-am permis să adun decât obiecte textile reprezentând portul tradițional românesc din zonă și obiecte decorative pentru vechea locuință țărănească. Ele sunt exprimări artistice unice și autentice, ceea ce face ca, o dată cu trecerea timpului, să devină tot mai prețioase, tot mai căutate. Astăzi, chiar dacă se creează, rareori găsești valori autentice, realizate în spiritul tradiției, ci mai degrabă kitch-uri.

Scopul meu nu a fost acela de a aduna un număr mare de obiecte, ci de a-i conștientiza, prin exemplul meu, pe cei care posedă asemenea „amintiri de familie", din comunitatea noastră în primul rând, și nu numai, că trebuie să le aprecieze la justa lor valoare și să nu le înstrăineze sau să le abandoneze.

„Casa mea cu amintiri" nu este unică. În realitate, fiecare casă moștenită, la țară în primul rând, este plină de amintiri. Ele trebuie doar conservate.

– Cum aţi reuşit să le aduceţi laolaltă?

Cele mai multe au fost păstrate, selectiv, de mama… Moștenirea de preț, transmisă de bunica și mama a fost iubirea pentru frumosul exprimat prin cusătură și țesătură.

Mi-amintesc de versurile testamentare ale lui Tudor Arghezi: „Nu-ți voi lăsa drept bunuri după moarte/ Decât un nume adunat pe-o carte/ În seara răzvrătită care vine/ De la strămoșii mei până la tine"… Obiectele create de bunica și de mama, cu migală de artist, sunt file din *cartea* vieții lor și reprezintă moștenirea lor.

„Ah, lucrurile cum vorbesc!", exclama un poet român. Câte gânduri, câte vise și speranțe, câte vibrații ale sufletului sunt exprimate, prin motive și culori, în țesăturile și cusăturile pe care le păstrez! Suntem noi, oare, capabili să le percepem mesajul?

În mediul familial în care am crescut am deprins meșteșugurile casnice prin care aceste obiecte prindeau contur: pregătirea firelor pentru țesut și țesutul propriu-zis, cusutul și ornamentarea prin cusătură. Am învățat să-mi exprim trăirile prin cusătură, înainte de a descoperi bucuria cititului și scrisului. Darul de a aprecia frumosul obiectelor de artă populară și a mă bucura de ele vine dinlăuntru. Este o deprindere răsădită în sufletul meu din anii fragezi ai copilăriei, poate moștenită și genetic. Ca în oricare artă, fie că este vorba de poezie, muzică, pictură, poți aprecia cel mai bine valoarea numai din ipostaza de creator.

Cum le-am adunat laolaltă? Moștenirii de familie se adaugă multe obiecte primite de la prieteni și neamuri, obiecte pe care le-am *adoptat,* pentru păstrare. Au necesitat îngrijiri și recondiționări, pe care le-am făcut cu priceperea pe care o am, cu multă iubire și respect pentru frumusețea lor.

– De cine sunt lucrate, ori mai bine spus, cine a conturat întregul concept?

– Creatoarele lor sunt cele mai multe din generația bunicelor mele. Continuă să trăiască prin ceea ce au creat, lăsându-ne încifrate pe altițele cămășilor cusute frumoase povești de tinerețe.

– Să vorbim despre motivele decorative cu care sunt împodobite. Ce motive predomină şi ce simbolizează acestea?

Ornamentica populară românească atinge trăsăturile artei clasice prin simplitate, discreție, distincție și măsură, un adevăr remarcat de Lucian Blaga în „Trilogia culturii". Cu măsură și discreție, ea exprimă, totuși, o bogăţie de sentimente şi un deosebit gust artistic relevat prin simetrie, alternanţă, ritmicitate, repetiţie, unitate în varietate, dar şi un echilibru în repartizarea elementelor decorative şi a câmpului.

Motivele ornamentale realizate prin alesătură sau cusătură, cu care sunt ornamentate obiectele din colecția mea, reprezentative pentru zona noastră etnografică, sunt abstracte, cu o componentă simbolică, şi realiste.

Motivele abstracte sunt cele mai vechi şi aparţin stilului geometric. Alături de liniile frânte, în zig-zag, simbol al fulgerului, crucile şi romburile – formele cele mai simple şi cele mai obişnuite -, pe modelele alese pe covoare și pe cele cusăte pe cămăși sunt prezente motive perpetuate din epoci străvechi, precum motivele solare, crucea gamată, simbol al Zeului Solar căruia i se închinau şi traco-geţii, motivul în formă de „S",

acelaşi ca pe vasele de ceramică ale culturii Cucuteni, coarnele de berbec. Coexistă cu acestea și alte motive, precum: zăluța, colțișori, zimți, ochișori etc. Geometrismul exprimă într-un limbaj simbolic, încifrat, legătura omului cu pământul şi cu cerul, o întreagă filozofie existenţială.

La sfârşitul secolului al XIX-lea, epoca naturalismului şi impresionismului, deci a imitaţiei naturii în artă, motivele abstracte încep să fie concurate de cele realiste. Motivele realiste cuprind motive zoomorfe (pasărea, cerbul) și motivele vegetale (frunze, ramuri, pomul vieţii, vasul cu flori, florile, în special trandafirul, floarea de măr, bradul). Motivele vegetale sunt atât de des întâlnite în ornamentica românească ca și frunza verde în poezia populară, observa Lucian Blaga.

Un simţ artistic rar şi un gust ireproşabil fac dovada atestatului de măiestrie al anonimelor cărora le datorăm vechile piese păstrate de multe decenii prin lăzile de zestre.

– Cum ați reușit să puneți în valoare aceste obiecte de colecție?

– Le-am prezentat, alături de alți colecționari din țară, în câteva expoziții, la Muzeul Național al Țăranului Român din București, la Muzeul Oltului și al Mureșului Superior din Miercurea Ciuc, la Biblioteca Municipală „George Sbârcea" din Toplița, apoi pe internet, pe blogul și pe pagina de facebook a Asociației Culturale „Dobreanu", ca și pe blogul revistei „Viața la Subcetate".

Obiectele din colecție, dar și foarte multe altele, care există la Subcetate, le-am ilustrat și prezentat în cele două cărți, deja amintite la începutul convorbirii noastre. Cărțile se găsesc în Biblioteca Națională, în Biblioteca Academiei Române, în marile biblioteci universitare din țară, dar și în muzee etnografice sau în unele biblioteci din zonă. Unele au ajuns la iubitorii de artă tradițională românească, din localitate, din țară și străinătate: Italia, Franța, Germania, Belgia, Canada.

„Casa cu amintiri" la MNȚR, în 2008

– Ce înseamnă această colecţie pentru dvs. ?

– Înseamnă mostre de frumusețe și bun gust, de măiestrie artistică și artă tradițională, mod de armonizare a omului cu natura, dragoste de viață și optimism. Colecția ilustrează pagini de etnografie, antropologie și istorie locală.

– În continuare, mi-ar plăcea să vorbim mai multe despre ia românească, respectiv despre ceea ce are ea specific pentru zona noastră etnografică. Ce reprezintă sau ce ar trebui să însemne ea pentru noi, românii?

– Ia este piesa cea mai frumoasă din portul popular tradiţional al românilor. Numele acestei piese de vestimentaţie este, în aria etnografică căreia îi aparține comuna Subcetate, cel de *cămașă*, un cuvânt care își are originea în fondul celtic (galic), atestat la romani – *camisia* – în secolul al IV-lea. Toate cămășile vechi din Subcetate au mâneci ample, care pornesc de la gât și care sunt încreţite în partea inferioară în fodori, au stanii bogaţi care se prelungesc uneori cu poalele lungi şi largi. Cămaşa încreţită la gât este tipul cel mai vechi de cămașă din România. Unele cămăși nu au guler, dar pe muchiile creţurilor de la gât și de la fodorii cu care se termină mâneca sunt cusute modele ornamentale, în *lunceț*.

Cămășile de purtat erau de o mare simplitate, cu puține elemente ornamentale, eventual pe guler și la altiță. Cele de sărbătoare, numite *cămăşi de mândrit,* sunt creații artistice unice prin particularităţile ornamentale, prin frumuseţea cusăturilor decorative şi prin armonia culorilor, dovadă a personalității, gustului artistic și al iscusinței creatoarelor lor.

Cele mai multe cămăși din colecția mea sunt cămăși destinate unor anumite zile de sărbătoare ale anului, sau unor evenimente speciale din viață: nuntă, cumetrie. De aceea s-au și păstrat de-a lungul vremii.

Sobrietatea, armonioasa îmbinare a culorilor, frumuseţea modelelor concretizate în forme geometrice sau inspirate din natură, executarea migăloasă a punctelor de cusătură pe fir sunt câteva caracteristici ale acestor cămăşi din zona Topliţei, o zonă etnografică de interferenţă între Transilvania şi Moldova. Prin trăsăturile enumerate, cămășile noastre pot fi înscrise în galeria portului românesc.

– Cum putem îndemna tinerii să aprecieze ia şi să o valorifice îmbrăcând-o? Ştiu că dvs. aţi făcut acest lucru de câte ori s-a ivit ocazia, chiar aţi invitat elevi ai dvs. să o îmbrace pentru materialul ilustrativ al cărţilor deja menţionate.

– Cum altfel dacât prin propriul exemplu, purtând-o cu mândrie, creând ocazii, motivându-i. Mie nu-mi vine greu să o îmbrac. În colecția mea se află și prima mea ie pe care mama mi-a lucrat-o când aveam șase luni, apoi multe altele pregătite, tot de mama, pentru fiecare serbare de sfârșit de an școlar. Astăzi îmbrac ia cu aceeași bucurie a copilului care eram altădată.

Mi-amintesc cu drag, cum atunci, în urmă cu șaizeci de ani, în fiecare duminică, exceptând cele din perioadele de post, fetele și flăcăii făceau *parada portului popular* pe stradă, plimbându-se emoționați după o săptămână de muncă, în așteptarea jocului. Ie aveam, trebuia să mai cresc, să pot intra în joc. Pe când am crescut, s-a uitat și de ie, și de joc…

Cred că tot profesorii, școala, ar avea și această misiune, de a-i învăța pe copii să iubească cultura populară și să o aprecieze, să le trezească mândria apartenenței la o anumită cultură, creând oportunități pentru ca ei să îmbrace cu plăcere portul popular, nu din obligație.

Apreciez inițiativa Asociației Învățătorilor Harghieni, a doamnei inspector școlar Elena Mîndru, de a inița Festivalul anual al cântecului și jocului popular pentru copii de la Sărmaș și de a-l transforma într-o frumoasă tradiție. Sincere felicitări!

– *Ce face ca ia românească să fie deosebită şi ce o transformă în simbol naţional?*

–Cultura populară românească, atât ca tehnică de realizare, cât şi ca ornamentică, este cea care a conservat cel mai bine spiritualitatea strămoşilor noştri şi de aceea trebuie să-i acordăm toată atenţia, şi să-i recunoaştem importanţa.

Iar **ia**, chintesență de spiritualitate românească, poate fi considerată, pe bună dreptate, simbol național.

-&-

Din Iaşiul de altadată. Monumente arhitecturale şi istoriile lor

15 nov. 2018

Fiecare oraş are o istorie proprie, un trecut care a mai lăsat încă semne în edificiile pe care le adăposteşte. Acestea, sau măcar unele dintre ele care au depăşit testul timpului şi încă se ţin pe temelii, şi-au schimbat aspectul treptat, unele destinaţia pentru care au fost construite, altele mai există doar în fotografii vechi şi diferite documente păstrate în arhive. Însă cele pe care le mai putem admira azi ascund în zidurile lor istorii interesante, care merită rememorate ori aduse la lumină pentru cei care nu le cunosc încă. Trecem zilnic pe străzi, pe lângă edificii a căror arhitectură ne poate fura pentru câteva clipe atenţia. Şi asta pentru că ele ne vorbesc, au puterea de a ne face să ne întrebăm referitor la scopul existenţei lor, pentru că este cât se poate de clar că nu se află întâmplător acolo unde sunt, ci au apărut din iniţiativa cuiva, pentru a comunica ceva despre oamenii vremii, despre nevoile şi aspiraţiile lor. Nu este colţ din vechiul Iaşi care să nu evoce vreun eveniment memorabil, aici "fiecare piatră vorbeşte despre trecut", după cum spunea George Topârceanu. Spaţiul ieşean a fost şi este un important generator de cultură. [1] Monumentele de arhitectură au o istorie a lor. Orice ansamblu suferă transformări în timp. Oraşul Iaşi este foarte bogat în astfel de monumente arhitecturale, fapt ce-i conferă caracterul de oraş istoric. [2] Mi-am propus astfel să constuiesc o imagine a Iaşului de demult, prin intermediul a patru clădiri representative, cu intenţia de a-i evidenţia farmecul pe care încă nu l-a pierdut.

Palatul Culturii: palatul vechi şi nou

Şi voi începe construcţia acestei imagini cu edificiul-simbol al Iaşului, cu o veritabilă bijuterie arhitectonică. După aproape două decenii de lucrări, suspendări şi reluări ale construcţiilor, la data de 11 octombrie 1925 a fost inaugurat **Palatul Administrativ şi de Justiţie Iaşi**. S-au aniversat anul acesta 90 de ani de atunci, eveniment sărbătorit de ieşeni luna trecută prin numeroase activităţi artistice. Somptuoasa clădire, ce adăposteşte un impresionant patrimoniu cultural, este de multe decenii un simbol al Moldovei. Creaţie a arhitectului Ion D. Berindei, edificiul se circumscrie procesului de modernizare al Regatului independent şi suveran al României şi s-a ridicat pe locul fostei Curţi Domneşti, a cărei existenţă e atestată din vremuri istorice. Din punct de vedere stlistic, noul palat nu mai are nimic în comun cu palatul Curţii Domneşti. Acesta din urmă păstra o serie de elemente tradiţionale, specific arhitecturii autohtone. Aşadar, contrucţia palatului actual nu trebuie considerată o restaurare a celui vechi. [3] Construcţia în stil neo-gotic flamboyant, îmbogăţit cu motive heraldice, a început în 1906 din ambiţia **regelui Carol I**. Vechiul Palat Administrativ, construit pe ruinele fostului Palat Moruzzi, a fost distrus de un incendiu la sfârşitul secolului XIX. Pe ruine se va ridica actuala clădire proiectată de **Ion Berindei**. La edificiu a contribuit inginerul ieşean Alexandru Dumitriu cu splendid lucrări de feronerie, iar decoraţiile interioare, stucatura, lambriurile şi tâmplăria sunt aparţin sculptorului Emil Wilhelm August Becker, cel ce a folosit întâia oară Bois-cimentul, invenţia inginerului Henri Coandă. [4]

Eliberându-se de funcţiile administrative de dinaintea şi de după cel de-al doilea război mondial, din 9 iunie 1955 acesta a devenit **Palatul Culturii din Iaşi**. Chiar dacă există un contrast evident între stilul său arhitectural şi cel moldovenesc al Cetăţii ieşene, acest lucru nu l-a împiedicat să devină principalul simbol al oraşului, cu recunoaştere naţională şi internaţională.

Palatul adăposteşte în interiorul său trei mari muzee: **Muzeul de Artă** – înfiinţat în 1860, **Muzeul de Istorie** (1916) şi **Muzeul Etnografic al Moldovei** (1943), care laolaltă formează **Complexul Muzeal *Moldova***. În timpul lucrărilor de restaurare, care continuă până anul viitor, săpăturile au relevant ruinele de sub Palat. S-a costatat că Palatul Administrativ a fost construit pe fundaţia clădirii anterioare, iar ulterior pe a doua fundaţie susţinută de prima s-a ridicat Palatul pe care îl putem admira azi. Lucrările de restaurare au mai adus la lumină şi pictura originală, foarte frumoasă, ascunsă sub alte straturi de vopsea. Pictorii restauratori muncesc să o reintregească spre a spori valoarea artistică a Palatului. În 1809, Contele de Mariolles descria palatul ca un "edificiu elegant şi modern, cu decoraţii grandioase, interioare vaste, impunătoare, într-un stil uşor oriental"[5]. În peisajul ieşean, Palatul Culturii – cea mai monumentală clădire a oraşului[6], se distinge de departe şi de oriunde, fiind înălţat în zona cu cea mai mare încărcătură istorică a oraşului.

***Palatul Dogilor* din Moldova**

Dornici de frumos şi inedit, ieşenii şi-au dorit o gară frumoasă şi au apelat în acest scop la **arhitectul vienez Otto Wagner**, autor şi a gării din Viena. Loggia gării imită o parte din loggia Palatului Dogilor. Construită în stil neogotic veneţian, una dintre clădirile-simbol ale Iaşului este veche de aproape 145 de ani, perioadă în care a fost greu încercată de intemperii. "Simplă, armonioasă, cu eleganta loggia deasupra portalului principal, faţada acesteia aminteşte de multele călătorii din trecut. Aceasta a fost cea dintâi gară mare ridicată pe teritoriul principatelor dunărene şi capăt de linie pe prima cale ferată Lenberg-Cernăuţi-Iaşi", afirma Eugen Herovanu. [7] Motivele arhitecturale de factură neogotică apar sub forma arcelor şi a arcadelor ogivale. [8] Gara a fost ridicată în cadrul unui plan complex gândit la mijlocul secolului XIX, în timpul domnitorului Mihail Sturza, pentru legarea României într-o reţea feroviară. Planurile iniţiale au fost abandonate rând pe rând din lipsa resurselor financiare. Lucrările sunt finalizate, iar gara e inaugurată în iunie 1870, pe atunci fiind una dintre primele staţii de călători din România, a treia de pe teritoriul actual al ţării, după cele din Bucureşti şi Giurgiu, inaugurate în 1869.

În 1932 gara a trecut prin cea mai mare cumpănă din istoria sa, în timpul celui mai mare dezastru natural care s-a abătut asupra Iaşului – o revărsare de ape la 26 iunie, după 21 de zile de ploaie continuă. Cutremurul din 4 martie 1977 a avariat grav clădirea gării, slăbindu-i structura de rezistenţă. În 1979 s-au început lucrările de restaurare şi restaurare a edificiului, lucrări care nu s-au încheiat în totalitate nici în present. În timpul reconstrucţiei aspectul iniţial a fost modificat substanţial, loggia veneţiană fiind înlocuită cu un balcon cu trei deschideri în arc gotic. În locul ceasului amplasat într-o ogivă central sprijinită de alte două laterale, mai mici, a fost ridicat un turn de zidărie care adăpostea un orologiu cu patru cadrane. Dar cele 140 de tone de zidărie au afectat serios structura vechii clădiri la cutremurul din 1977, fapt care a determinat demolarea lui în 1988, odată cu debutul lucrărilor de consolidare coordonate de arhitectul Munteanu.

Vechea clădire a Academiei Mihăilene

În 1835 a apărut prima formă de învăţământ academic modern din România: **Academia Mihăileană**, aceasta fiind prima verigă din lanţul dezvoltării învăţământului superior românesc. [9] Demolată abuziv la începutul anilor 1960, prima academie românească (1835-1847) a fost inaugurată la Iaşi sub domnia lui Mihail Sturza, prin implicarea decisivă a lui **Gheorghe Asachi** şi a altor învăţaţi români ai vremii. Academia a fost şi sediul **Pinacotecii** înfiinţate odată cu **Şcoala de Arte Frumoase**, la 25 octombrie 1860. Alături se afla şi clădirea teatrului evreiesc, demolată odată cu Academia. Precursoare a Universităţii şi a Colegiului Naţional, Academia a funcţionat în casele Cazimir şi Voinescu. [10]

Arcul Academiei Mihăilene, construit în 1841, a fost un element arhitectural caracteristic Iaşului din a doua jumătate a secolului XIX. Arcul s-a construit din necesitatea legării cladirilor ce adăposteau Academia Mihăileană: casele lui Petrache Cazimir, cu sălile de clasă şi casele Voinescu, în care se afla internatul. Arcul a existat până în 1890, când a fost demolat[11] pentru a permite lărgirea străzii şi construcţia Liceului Naţional. Cu ocazia expoziţiei Luna Iaşilor, din primăvara anului 1936 în Parcul Expoziţiei, a fost construită o replică la scară redusă a arcului, construcţie ce există şi azi.

Universitatea din Iaşi

Construit pe locul fostului Teatru Naţional, **Palatul Universităţii** a fost inaugurat în 1897. Ca instituţie modernă de învăţământ, a fost fondată la 26 octombrie 1860. Universitatea este continuatoarea simbolică a vechii Academii Mihăilene, înfiinţată de Vasile Lupu în 1640, urmată la 1707 de Academia Domnească. Lăsată într-o stare nu prea bună de anteriorul proprietar, clădirea a avut nevoie de grija arhitectului Ştefan Emilian pentru a se prezenta onorabil la inaugurarea din 1860. Proprietatea familiei Roznovanu era şi este una dintre clădirile cele mai frumoase ale acestui oraş. [12] Măreţul palat universitar constituie o sinteză între arhitectura clasică şi diferite elemente baroce. [13] În noua sa formă e inaugurată la 7 noiembrie 1860 în prezenţa domnitorului Al. I. Cuza, al cărui nume îl poartă din acelaşi an.

Teatrul Național „Vasile Alecsandri" din Iași, al doilea din lume la frumuseţe

Cel mai vechi şi mai frumos Teatru Național din România, Teatrul Național „Vasile Alecsandri" din Iași este înscris în Lista monumentelor istorice și, conform topului realizat recent de BBC, *Seven theatres that take your breath away*, cu ocazia *Zilei Mondiale a Teatrului*, ocupă locul 2 ca cel mai frumos din lume. În top mai apar prestigioasele *Bristol Hippodrome* din Marea Britanie (locul 1 in top), apoi *Teatrul Olimpico* din Vicenza, *Teatrul Globe* din Londra, *Palais Gariner* din Paris, *War Memorial Opera House* din San Francisco şi *Teatro La Fenice* din Veneţia[14]. Istoria clădirii teatrului începe în 1840 când se afla sub direcţiunea lui Costache Negruzzi, Vasile Alecsandri şi Mihail Kogălniceanu. A primit în 1956 numele poetului şi omului de teatru Vasile Alecsandri. Până în 1894 au durat demersurile pentru construirea noului teatru. Clădirea a fost proiectată de arhitecţii vienezi **Fellner** şi **Helmer**, în stil renascentist la exterior şi rococo în interior, pe locul vechii primării şi a fost inaugurată la 1 decembrie 1896. În discursul inaugural de la această dată, Nicolae Gane afirma că „un nou şi splendid teatru, cel mai frumos din ţara românească, s-a ridicat pe ruinele primului teatru naţional din Iaşi". [15]. Arhitecţii au mai realizat construcţii similare în Viena, Praga, Odessa, Zürich. Încă din

vremea aceea îşi câştigase prestigiul de *cel mai frumos lăcaş teatral din ţară*, după cum se relata şi în presă. Odată cu teatrul e inaugurată şi uzina electircă a acestuia, moment care a marcat inceputul iluminatului electric în Iaşi. [16]

Când păşeşti în interior, intri în altă lume, una a artelor, întrucât clădirea reuneşte arta teatrală cu cea arhitecturală şi picturală spre a întregi privitorului o amplă şi inedită experienţă estetică. Pentru câteva minute te simţi absorbit de ceea ce oferă: **cortina**, pictată de mesterul vienez M. Lenz în 1896 şi finalizată de unul din discipoli, redă, în centru, o alegorie a vieţii, cu cele trei vârste, iar în dreapta, alegoria Unirii Principatelor Române (Moldova, Transilvania şi Ţara Românească), **cortina de fier**, pictată de Alexander Goltz, cu motive ornamentale dispuse simetric, **stucaturi filigranate** în stil rococo ale bolţii plafonului, lojelor şi balconului.

Plafonul, pictat de Alexander Goltz, în culori pastelate, reprezintă alegorii paradisiace, cu nimfe şi îngeri, fiind încadrat în stucatura rococo şi **candelabrul**, din cristal de Veneţia, cu 109 becuri. În 1956 s-a înfiinţat şi **Opera Română Iaşi**, sediul acesteia fiind tot în cladirea TNI, iar spectacolul inaugural al stagiunii 2016-2017 s-a desfăşurat sub semnul aniversar al celor 60 de ani de la înfiinţare. Pictura a fost restaurată în perioada 2003-2012, când s-au demarat ample lucrări de reparaţii la interiorul şi exteriorul clădirii.

Bineînţeles că acestea nu sunt, nici toate edificiile posesoare de istorii, nici toate secretele lor, iar ceea ce am prezentat până acum nu înglobează decât foarte puţin despre valoarea artistică şi puterea lor de fascinaţie. Însă nicio descriere vreoodată nu va fi suficientă pentru a vă transpune în acea stare de totală cunoaştere a lor şi nu se poate trăi astfel sentimentul întâlnirii cu trecutul decât atunci când păşeşti pe holuri şi în încăperi născute din el.

Note:

[1] Olga Rusu, Corneliu Grigoriu, Lucian Vasiliu, *Iaşi – Citadelă europeană*, Ed. Sedcom Libris, Iaşi, 2003, p. 5, din introducerea acad. Constantin Ciopraga
[2] *Artdialog*, volum colectiv al Şcolii doctorale din cadrul Universităţii Naţionale de Arte *George Enescu*, Iaşi, Ed. ARTES, Iaşi, 2012, vol. I, nr. 1; Maria Urmă, *Sculpturile oraşului Iaşi în vremea regelui Carol I,* p. 23
[3] Silviu Văcaru, Aurica Ichim, *Monumentul VII*. Lucrările Simpozionului *Naţional Monumentul – Tradiţie şi viitor*, Ed. VII, Iaşi, 2005, Ed. Trinitas, Iaşi, 2006; Adriana Ioniuc, *80 de ani de la inaugurarea Palatului de Justiţie şi Administrativ din Iaşi, 11 octombrie 1925*, pp. 169, 170
[4] Ibidem, p. 171
[5] Olga Rusu et al., op. cit., p. 56
[6] Aurora Fecheci, op. cit., p. 158
[7] Olga Rusu et al., op. cit., p. 13
[8] Aurora Fecheci, *Iaşii – Arhitectură şi legendă*, Ed. Sedcom Libris, Iaşi, 2003, p. 151
[9] Silviu Văcaru, Aurica Ichim, *op. cit*. ; Dan Jumară, *Palatul Universităţii din Iaşi. Noua Universitate*, p. 147
[10] Olga Rusu et al., op. cit., p. 17
[11] Idem
[12] Silviu Văcaru, Aurica Ichim, *op. cit*. ; Dan Jumară, *Palatul Universităţii din Iaşi. Noua Universitate*, p. 148
[13] Aurora Fecheci, op. cit., p. 156
[14] http: //www. bbc. com
[15] Olga Rusu et al., op. cit., p. 27
[16] www. teatrulnationaliasi. ro

-&-

Eveniment editorial deosebit – Lansarea volumului "Eroica îndârjire" a scriitorului toplițean Ilie Șandru

3 dec. 2018

Profesorul şi scriitorul Ilie Şandru, "o voce puternică a unei conştiinţe lucide care scrutează adâncurile istoriei", după cum afirma Nastasia Sârbu, a lansat o nouă carte, ca un dar de Centenar pentru cititorii pasionaţi de istorie şi literatură. Volumul "Eroica îndârjire. Evocare romanţată a eroismului românesc, la Centenarul Marii Uniri: 1918-2018", recent ieşit de sub tiparul Editurii "Vatra Veche" din Târgu-Mureş, a fost lansat vineri, 28 noiembrie, în sala de consiliu a Primăriei municipale Topliţa. Aceasta este a 23-a carte ce poartă distinsa semnătură a profesorului Ilie Şandru.

Cuvântul de deschidere şi o amplă expunere despre contextul istoric asupra căruia se concentrează autorul în noua sa carte, au venit din partea prof. Cristian Lazăr. "Era firesc ca în acest an jubiliar, dl. profesor să ne pună în faţă o nouă carte cu subiect istoric. Scriitorul Ilie Şandru, care dispune de un talent literar propriu şi de bogate cunoştinţe în domeniul istoriei, se apleacă ori de câte ori are ocazia asupra acestui subiect: istoria naţională. Dar nu cred că putem pe deplin înţelege ce ne propune autorul dacă nu înţelegem contextul istoric", spunea printre altele prof. Cristian Lazăr. Pentru a contura acest cadru istoric pentru

audienţă, prof. Lazăr a vorbit despre România şi Primul Război Mondial, despre pregătirea Unirii şi mai ales despre elitele care au facut-o posibilă: elita militară, elita ecleziastică şi intelectualii vremii. Prof. Lazăr spunea că Unirea a fost posibilă prin marea mişcare a maseleor, însă ceea ce a pus masele în mişcare au fost elitele.

Viorica Lazăr a susţinut o prezentare despre omul, profesorul şi scriitorul Ilie Şandru şi despre noua apariţie editorială. "Ilie Şandru vine către noi cu toate instrumentele ce ţin de studiu: judecată, imaginaţie şi talent. În noua sa carte, scriitorul prezintă o *istorie romanţată* a întâmplărilor de acum un secol. Pe parcursul istorisirii, autorul prezintă simţămintele oamenilor de atunci, aflăm despre gândurile şi frământările lor. Ilie Şandru prezintă nu numai etapele ce au culminat cu realizarea Unirii, ci şi fenomenul. Cartea ce ne-o propune este una uşor de lecturat, descriptivă şi revelatoare. Bun cunoscător al istoriei naţionale, autorul ne aduce o carte pe de o parte bogată în informaţii, iar pe de alta autentică. Autenticitatea e dovedită de dialoguri şi de construcţia unor scene ce reconstituie momentele istorice. Sub pana prozatorului Ilie Şandru, eroii români se transformă în personaje însufleţite, care cred şi se tem. Prin intermediul creaţiei sale, Ilie Şandru ne apare ca un recuperator al istoriei. Mesajul său către contemporani nu este acela de a găsi un refugiu în istorie şi de a respinge prezentul, ci de a înţelege însemnătatea faptului istoric", spunea directoarea Bibliotecii municipale *George Sbârcea*. La final, Viorica Lazăr i-a înmânat scriitorului Ilie Şandru o diplomă de onoare din partea bibliotecii.

A urmat cuvântul din partea scriitorului. "Trăim un mare eveniment de a cărui importanţă istorică poate nu ne dăm încă seama. Din păcate îl trăim dezbinaţi din punct de vedere social şi politic. În ceea ce mă priveşte, am încercat să dau tot ce am putut şi cum am putut mai bine prin aceste cărţi. Pentru noi, acest eveniment istoric, este cu atât mai important cu cât nu vom mai prinde un al doilea Centenar. (…) În primăvară lansam cartea *Basarabia iarăşi şi iarăşi*. *Eroica îndârjire*, o istorie romanţată cu dialoguri, este o continuare a acesteia. Am fost întrebat zilele trecute ce semnifică titlul pe care l-am ales. Am răspuns simplu: fără *eroica îndârjire* este greu de crezut că azi ar mai fi existat România. Puţine popoare din Europa au renăscut din propria cenuşă, iar unul dintre aceste popoare este poporul roman", afirma prof. Ilie Şandru.

Scriitorul Ilie Şandru recurge la talentul său literar pe care îl îmbină cu bogatele cunoştinţe din domeniul istoriei, iar rezultatul este o naraţiune ce prinde viaţă pe parcursul lecturii. Acest aspect îi caracterizează opera. Din public au venit cuvinte şi gânduri de apreciere şi recunoştinţă pentru profesorul şi scriitorul Ilie Şandru, pentru opera domniei sale şi pentru tot ceea ce oferă prin intermediul acesteia contemporanilor şi urmaşilor. Viorica Macarie spunea: "Ilie Şandru – învăţător, apoi profesor, ziarist şi scriitor este un om de cultură, un om între oameni şi un exemplu în comunitate". Prof. Victoriţa Croitor i-a adresat cuvinte de mulţumire. "Dacă e ceva pentru care trebuie să vă mulţumesc este pentru faptul că de fiecare dată când mă invitaţi la o lansare, mă opriţi din vâltoarea lucrurilor zilnice pentru a lua parte la lecţii şi pagini de istorie. Iar asta este minunat şi vă mulţumesc", spunea prof. Croitor. În final, a luat cuvântul şi preotul Alexandru Filip, de la parohia ortodoxă "Sf. Nicolae", Topliţa, fost elev al profesorului Şandru, pentru a-şi exprima admiraţia şi bucuria de a-i fi contemporan.

-*-

ION N. OPREA

Bogdan Suceavă, similar cu Istoria lacunelor

23 ian. 2018

Istoria lacunelor, Bogdan Suceavă, Editura Polirom, 2017, 176 p., în seria Cultură, Biografii, memorialistică, eseu-carte, „porneşte de la situaţii tragice, a pierderii definitive a manuscriselor, demers pe care autorul îl conduce de la Aristotel la Hemingvay, manuscrise, care, dacă nu ar fi dispărut ar fi putut să

revoluționeze literatura, filozofia, matematica, fizica" – Bogdan Suceavă fiind el însuși un matematician, profesor universitar, cu catedră la Fullerton-California.

Cum matematica este ea însăși o mare poezie iar autorul unul nu doar prolific – cu opere precum Teama de amurg 1990, Sub semnul Orionului 1992, Natură și portrete 2001, Imperiul generalilor târzii și alte istorii 2002 și 2003, Bunicul s-a întors la franceză, istorie 2003 și 2008, Distanțe, demoni, aventuri, 2007, Venea din timpul diez 2004, 2010, 2014, Bătălii și mesagii 2008, Vincent nemuritorul 2008, Memorii din Biblioteca ideală 2013, Să auzi forma une tobe 2013, Scrisori de la Polul Est, Republica – 2014, Miruna o poveste (Ediție de buzunar), Noaptea când cineva a murit pentru tine 2010, fără a mai pune la socoteală lucrările despre istoria matematicii, publicate în ediții prestigioase, inclusiv actuala „Istoria lacunelor. Despre manuscrise pierdute" 2017, ne-am oprit cu interes asupra ultimei.

Citind cartea avem ocazia să aflăm multe despre mistuirea a ceea ce a fost Biblioteca de la Alexandria, despre moartea unor autori – care nu și-au mai găsit manuscrisele – toate, dacă nu au mai ajuns la generațiile următoare, a însemnat lacune cu neputință de acoperire și fructificare.

Asta și face Istoria lacunelor. Despre manuscrise pierdute, lucrare care analizează pierderile și impactul lor asupra cursului istoric al civilizației mereu pornind de la întrebarea"Ce ar fi fost dacă…?" și la care, să recunoaștem că nu la orice aflăm răspunsuri, fie că nu s-a ajuns la opere și autori pentru că nu s-au completat fișele, fie că, după cum spune Bogdan Suceavă într-un interviu, unde, amical, spune investigatoarei Alina Purcaru, Suplimentul de cultură, Iași, 13-19 ianuarie 2018, realizat de Editura Polirom și Ziarul de Iași, „aflat sub presiunea timpului", crede „că generația mea e ultima care a crescut și s-a format cu cărți pe hârtie"…

Cititor, ca și autorul, manuscrisele pierdute m-au interesant în mod deosebit, ca și pe alții. Spune la 4 decembrie 2017 și analistul – Jovi Ene – prin gura naratorului: „Ne fascinează istoriile despre pierderi, le găsim întrucâtva interesante, vrem să ascultăm povești despre biblioteci care ard, despre pustiiri și distrugeri, despre bătălii din vechime, despre ticăloșii pe care oamenii și le pun la cale unii altora. Ne atrage spectacolul arderii. Ne atrage să contemplăm ratări maestre, îi conferim aure de elegie și rămânem curioși până la final, ca să vedem până unde pot aluneca lucrurile" (pag. 173-174).

Asemenea pierderi înseamnă că omenirea și astăzi este plină de lacune, iar a le acoperi, spune autorul, se pot descoperi altele, complementare, fie prin scrieri de cărți noi, dar lucrul acesta trebuie să-l facă studenții, nu cineva ca domnia sa, plecat din țară încă din 1996…

Citind cele de mai sus, nu la Numele trandafirului de Umberto Eco, nici la Poeticii lui Aristotel, nici la Viața curvelor celebre de Suetoniu, Amelie de Jean Racine, Memoriile lordului Byron, la comediile lui, Diplslus – toate pierdute, la Edema lui Shaskepeare, nici la românii I. L. Caragiale, Matei Caragiale, Topîrceanu, Delirul sau Moromeții lui Marin Preda, m-am gândit eu. Nici la cărțile dramaturgului Rene-Radu-Policrat, 1991, la incinerarea Bibliotecii Centrale Universitare bucureștene și la altele din țară în flăcări în 1989, la cărțile arse de ruși în 1916-1918 și 1944-45, la epurările din biblioteci și arhive în anii 1950, nici la Creanga de aur a lui M. Sadoveanu care ne îndeamnă să-l căutăm pe Zalmoxis, nici chiar la ceea ce a constituit Noaptea când cineva a murit pentru tine, cu episoade de la revoluția română, ca să nu cadă mai târziu în uitare, ori din Republica – o reconstituire a zilei de 8 august 1870 care a însemnat descrierea nașterii epocii moderne, eu am plecat de la ideea-speranță că autorul investigând precum criminalistul la reconstituire, ca enciclopedistul când dă viață fișelor sale, va fi și arheolog care săpând- săpând, să lege etapele, oprindu-se și asupra tradiționalului, întregindu-l. Bogdan Suceavă este relativ tânăr, la fel și investigatoarea Alina Purcaru, dacă nu ei, cine să deslușească spațiul lacunar referitor la nașterea poporului român?

Este important de scris o carte, un roman, un manual de istorie despre Ardeal, despre bazinul transilvan al Carpaților din anii 800, dar de ce o tăcere suspectă și la cei tineri despre unele scrieri, referitoare la teritoriul patriei noastre și neamintite? Scriam și repet ceea ce am mai scris: „Toate lucrările de referință privitoare la trecutul dacic s-au pierdut una câte una, într-un mod straniu, despre ele am arătat în alte lucrări precum Dacii la ei acasă, 2014, Dacii și noi. Comentarii, 2015 Editura Pim, Iași, sau Dacia preistorică de N. Densușeanu, 2016, Editura Armonii Culturale-Adjud. Revin și redau și ceea ce scrie Petrică Haba, București, în „Magazin cultural-științific", „Lohanul" – Huși din iulie 2017, p. 4: „Astfel, Dacica, jurnalul împăratului Caius Ulpius Traianus s-a pierdut cu totul ilogic; Getica, scrisă de T. Statilius Criton, medicul personal, dar și apropiatul lui Traian, a avut aceeași soartă; Istoria Geților, a prelatului filosof – Dios Chrysostomos, numit și Ioan Gură de Aur, s-a pierdut și ea într-un mod total nejustificat pentru o lucrare scrisă de un sacerdot de o asemenea talie; Getica, o altă sinteză a nepotului acestuia din urmă, cunoscut sub numele de Dios Cassius Coceianus, a dispărut în mod similar și fără nici o urmă, iar din impresionanta lucrare Istoria Românilor, scrisă în 24 de volume de alexandrinul Appianus, acel istoric grec care a redat în mod special tocmai cuceririle

romane, s-a pierdut chiar cartea a XIII-a, exact cea care se referea la geto-daci. Exemplele ar putea desigur continua cu memorii, istorii, ca și cu poeziile lui Ovidiu, cele scrise în limba geților localnici, la rândul lor singurele versuri dispărute fără urmă din întreaga sa operă rămasă aproape intactă" (Silviu N. Dragomir – Controverse), scriam în „Firul Daciei Mari" Editura Armonii Culturale, 2017, p. 248-249.

Și tot acolo, continuam: „Întâmplător? Puneam întrebarea pe care o repet și acum și ca atunci îndemn și acum, cercetătorii, de orice fel, la căutarea în biblioteci, în arhive, pretutindeni, nu numai în România, și evidențiam ce fac reporterii de la revista *Formula As* care realizează asemenea investigații.

„De ce ascundeți, în continuare, Adevărul istoric", se întreabă și prof. Valeriu D. Popovici-Ursu-Paris în lucrarea „Adevărata obârșie a poporului român", Editura Gedo, Cluj, 2012, întrebare pusă și în documentarul „Împăratul Traian (53-117 d. Cr.) caracterizat de istorici recenți", unde evidențiază ceea ce a scris dr. Gh. Funar, în cartea"Holocaustul împotriva poporului român", aceeași editură, unde volumele pierdute despre geto-daci și cultura lor sunt și mai numeroase decât cele menționate de Petrică Haba, trimițându-ne, optimist, la „cărțile păstrate cu grijă în arhivele secrete ale Vaticanului unde așteaptă să fie cercetate în următorii ani" (Lohanul nr. 42/2017, p. 18).

Despre răspândirea dacilor în lume, despre înscrisuri pierdute și reconstituiri, am vorbit în același volum, „Firul Daciei Mari", în titlurile „Adevărata obârșie a poporului român: Alexandru Busuioceanu despre dacii prezenți în Spania… Roma sub jugul geților; regii daci în heraldica spaniolă. Invitație către istoricii români să cerceteze arhivele spaniole și ale lumii antice…", p. 82-98 și „Toți românii și toți intelectualii de pe terra trebuie să citească articolul de mai jos! Punctul de vedere al prof. dr. Maria-Luminița Rolle – Universitatea din Edinburgh", p. 262-269.

… „de ce nouă milenii, atestate arheologic, de civilizație neîntreruptă pe teritoriul României sunt ignorate nu numai în Europa de Vest dar și în România? Cu ce se ocupă istoricii români? Și reprezentanții României peste hotare? Cine promovează cultura milenară a României? Dacă dentiștii, și nu numai profesorii de română, vor să facă școli în română la Geneva, să nu ne mirăm dacă profesorii vor deschide în curând cabinete dentare în același oraș", își încheie Semnalul prof. dr. Maria-Luminița-Rolle din Edinburg, Academic Consultant în European Mytholgy.

Fără a supra-aprecia situația, eu îl văd pe Bogdan Suceavă, prezent cu cărțile sale în editurile, librăriile și Târgurile de carte din România, ca pe un demn reprezentant al nostru în lume, în lumea universitară mai ales, și de-aceea îi solicit să facă istorie, el și studenții, cititorii lui, alături de mine, fără părtinire, doar deschizând lacătele la care, ca școlari, majoritatea n-am avut accesul necesar.

Pornind de la un documentar semnat de Bogdan Lupescu și Ciprian Rus despre Volohii din Ucraina, vizitați la ei acasă, în revista Formula As nr. 1217 din mai 2016, nu cu destulă rezonanță în România, scriam despre cum argumentează Virgil Ene, medic, profesor universitar, născut în 1926, autor a mai multor volume despre vechimea poporului nostru și contribuția poetului Mihai Eminescu la dezvoltarea culturii și științei, în cartea sa „Nouă de la Râm ni se trage sau Urmările Războaielor Daco- Romane", Râmnicu Vâlcea, iunie 2017, p. 349: … "Nu-mi venea a crede că-n Europa, în vechea Civilizație, să existe o zonă cu o populație de 10. 000 de suflete, care să vorbească românește, și să nu știe că la câteva sute de kilometri se află țara de obârșie? Această întrebare este însă mult mai logică, dacă se pune invers. Cum s-a putut ca România, cu o populație de 20 milioane de locuitori, care e reprezentată prin consulate și ambasadori, în toate țările, chiar și în multe orașe mari în apropierea satului ucrainean Poroșcovo, să nu știe de această populație românească?

Ce fac ambasadorii din țările respective, dacă nu cunosc, în primul rând, coloniile de români pe care sunt plătiți să le aibă în grijă? E posibil ca 10. 000 de suflete, situate într-un loc, să nu fie cunoscute, luate în evidență și ajutate pe cât posibil? Din 2000 și până astăzi, cred că statul român era obligat pentru cei 1200 de copii, numai dintr-un sat, să fi zidit măcar o școală românească, să fi trimis niște misionari și cărți, cărți în limba română. Nu mai vorbesc că și BOB trebuia să construiască o bisericuță cât de mică, fie și din lemn, și să trimită acolo un preot misionar. Însă baptiștii s-au mișcat repede. Ei au trimis doi misionari, soț și soție, de la Cernăuți, în urmă cu cinci ani".

Apoi, medicul face el însuși istorie: „…numele de volohi este un nume dat valahilor de către polonezi sau ruși. În același timp, trebuie să spunem că numele de daci a cam dispărut din istorie în mijlocul secolului al V-lea. Attila, până în anul 454, se intitula și rege al dacilor. Din sec. XV și sec. XVI denumirea dacilor a fost înlocuită cu sclavini și anți, fiind înlocuite cu cea de valahi sau vlahi. E posibil ca această populație să fi venit totuși din Maramureș, odată cu Judith, fiica lui Geza și Sarlota, când aceasta s-a căsătorit cu regele Boleslav cel viteaz al Poloniei. Deci numele de volohi aparține polonezilor, deși ei spun că au venit din Slovenia, special cu alt nume. Ucrainienii au ocupat acest spațiu în urma pactului Ribentrop-Molotov, când Polonia a fost împărțită între ruși și germani, și în urma acestei împărțiri, Rusia, prin intermediul Ucrainei, a devenit vecină cu Ungaria, Cehia, Germania și România. Deci, satul Poroșcovo este undeva în vestul Ucrainei. E clar că Ucraina nu are un comportament prea civilizat, nici cu etnia română din Bucovina, care a fost ruptă de la noi în 1940. Cu volohii, nu mă miră că-i consideră niște paria, așa cum au fost românii din Ardeal considerați de

unguri, până în 1918. Deci, astfel de comportamente sunt cunoscute", și profesorul Virgil Ene cere și dânsul ca autoritățile române să fi acționat mai românește atunci când a fost publicat articolul pe care îl consideră un miracol, publicându-l aproape în întregime (Firul Daciei Mari, p. 268-269).

Cărțile se pierd, se pierd și oamenii, înțeleg și din Istoria lacunelor…

Însăși lucrarea Dacico sau De Bello Dacico (Despre Războiul Dacic) scrisă de Împăratul Traian, o cronică a prea-măririi sale, s-a pierdut, nu a mai rămas din ea decât doar cinci cuvinte, reținem, cuvinte care au rămas să vorbească în timp: Inde Berzobim, diende Aixim processianus (De aici am mers la Berzobim, apoi la Axis). Interesații istoric au pus în circulație reconsituirile: De Bello Dacico de Cicerone Theodorescu, Editura Cartea Românească, 380 p., 1989; De Bello Dacico de Simion Lugojan, Editura de Vest, 154 p., 1996.

Al. Papadopol Calimach în lucrările sale citează aproape 300 de cărți despre daci dispărute. Din acest noian de cărți scrise a rămas românilor doar Getica lui Iordanes, tradusă și în românește, foarte importantă pentru noi pentru că aflăm: daco-geții i-au avut drept continuatori naturali pe goți cu ambele lor ramuri – vizigoții și ostrogoții – cărora le datorăm existența țărilor europene de mai târziu; în al doilea rând, punctăm și păstrăm dovada continuării a 17 generații, însumând următorii 450 de ani în spațiul dacic neocupat de romani; al treilea, aflăm că daco-geto-goții aveau o spiritualitate superioară grecilor și romanilor și că limba vorbită de ei era străvechea populară sau barbara care se vorbea curent în întreg Imperiul roman, în timp ce greaca sau romana erau limbile de cabinet, de cancelarie, a elitelor…

Citindu-l pe Bogdan Suceavă ne încredințăm că scriind „avem nevoie de literatură pentru a repara lumea rămasă neîntreagă", dar nu trebuie să uităm a integra în ceea ce ne-a rămas și frânturile din care să reconsituim întregul la care țintim iarăși în prag de Centenar românesc.

Îngrijorat ca și dânsul, că s-ar putea să fim ultima generație crescută și formată cu cărți pe hârtie, de asta i-am cerut lui Bogdan Suceavă, să se grăbească, el sau studenții domniei sale, similar cu Istoria lacunelor să scrie alta și despre completarea istoriei poporului român, deși, cum singur anticipează, rămânând cu computerul, tare mă tem că din cauza virușilor sau altor acccidente pe net, care nu-s puține nici azi, îl vom regreta pe Gutenberg, căruia, ca și în alte cazuri, nu i-am ridicat și păstrat cum se cuvine statuia sau obeliscul…

-&-

Iubirea de moșie… „Să ne iubim pământul strămoșesc", antologie, coordonator Ion N. Oprea

22 mart. 2018

Motto: „Locul nostru pe hartă aici rămâne" - prof. univ. dr. Adrian Cioroianu

La întrebarea *De ce iubim pământul strămoşesc?*, carte recent apărută la Editura PIM, Iași, 2018, 445 p., încerc să răspund prin cuvintele Poetului nepereche al neamului, înserate în cuprinsul Scrisorii a III-a: Pentru că iubirea de moşie e un zid, ce nu s-a înspăimântat niciodată de faima cotropitorilor, indiferent cine erau şi de unde veneau.

Iubirea de moşie presupune, iubirea de pământ, de limbă, de neam şi de istorie.

"Un popor care îşi cunoaşte istoria este un popor mai liber, mai demn. Atunci când nu îţi cunoşti istoria, rişti să o repeţi mai ales când forţe oculte doresc să îţi şteargă identitatea" este convingerea realizatorilor unui film documentar pe care l-am vizionat de curând şi care se intitulează "Când Pământul vorbeşte", un film ce reconstituie istoria reală, necosmetizată a românilor.

Documentarul este un prim demers cinematografic de reconstituire a întregii istorii a poporului român, pe baze ştiinţifice, pornind de la cele mai vechi dovezi materiale asupra existenţei unei culturi, a unei civilizaţii în această zonă geografică, până în ziua de azi. Întregul proiect se bazează pe o documentare extrem de laborioasă și precisă, pe cercetări arheologice și dovezi istorice concludente.

"Realizatorii au plecat de la premisa că un trecut învăluit în ceață, lipsit de limpezime, încărcat de povești, basme și idei fanteziste, nu poate genera un prezent solid, și cu atât mai puțin un viitor sustenabil", releva, în deschiderea prezentării de la Iaşi, scriitorul şi regizorul Viorel Costea menţionând că "acest film nu s-a născut din vreun spirit naţionalist, ci dintr-o acută necesitate de cunoaştere a trecutului istoric impusă de reducerea, până la dispariţie în multe cazuri, a orelor de istorie în şcoli, cu precădere a istoriei naţionale şi apariţia, în ultima perioadă, a unor curente extrem de vizibile în spaţiul public şi virtual, care susţin teorii deformate şi exagerate despre existenţa şi rolul dacilor şi al Daciei în preistoria europeană şi globală;etc.

Plecând de la întrebări precum: „Cât de mult sau de puţin ştim despre noi? Despre cine suntem, de unde venim şi încotro ne îndreptăm? documentarul propune un exerciţiu de reconstituire a istoriei noastre ca români, europeni şi fiinţe umane vii bazat pe dovezi ştiinţifice redutabile.

În decursul filmului, colaboratorii proiectului au avut o serie de intervenţii concludente privitoare la tematica abordată.

Academicianul Ioan-Aurel Pop, rectorul Universităţii "Babeş-Bolyai" din Cluj-Napoca subliniază că documentarul acesta are la bază istoria, iar "istoria se ocupă de viaţă şi cel mai controversat, mai fascinant lucru este viaţa!"

În viziunea prof. univ. dr. Sabin Adrian Luca, managerul Muzeului Naţional Brukental din Sibiu, proiectul de realizare a filmului s-a bazat pe o muncă de documentare şi cercetare profesionistă, intensă şi profundă desfăşurată pe parcursul ultimii jumătăţi de secol, a unor artefacte arheologice, culturale şi istorice relevante, plecând de la puncte de vedere şi de referinţă diverse". În continuare, prof. Luca arată că este pasionat şi obsedat de zona geografică a Clisurii Dunării, "acel peisaj sălbatic unde au evoluat cele mai pure şi curate comunităţi ale mezoliticului şi neoliticului din Europa".

Alţi colaboratori au scos în evidenţă importanţa descoperirii "tăbliţelor de la Tărtăria" ce deţin un record mondial fiind "primele dovezi de scriere din istoria omenirii". Totodată se discută rolul civilizaţiei dunărene ce s-a dezvoltat pe meleagurile actuale ale României.

Acum, la o sută de ani de Românie întreagă, cuvintele istoricului Adrian Cioroianu: „Locul nostru pe hartă aici rămâne", rostite spre finalul filmului, constituie o extrem de încurajatoare concluzie a documentarului „Când Pământul vorbeşte". La fel ca şi edificatoarele cuvinte înscrise de realizatori la sfârşitul peliculei:"Istoria nu este o invenţie, istoria nu este o ipoteză, istoria nu este o poveste. Istoria este un adevăr construit de cei ce-au fost, trăit de noi…pentru cei care vor fi".

Antologia aceasta, a XV-a din seria antologiilor publicate sub egida Cenaclului literar la distanţă, a fost intitulată sugestiv „Să ne iubim pământul strămoşesc".

Scriitorul şi publicistul Ion N. Oprea, patriarhul, iniţiatorul şi conducătorul cenaclului, a reuşit şi de data aceasta să "mobilizeze" o serie întreagă de "condeie" şi "conştiinţe" în jurul ideii de iubire de glie, care străbate, ca un fir roşu conducător, întreaga existenţă a poporului român.

Fiecare din semnatarii filelor antologiei argumentează, prin prismă personală, iubirea de glia strămoşească dar cu toţii într-un glas subliniază rolul istoriei şi al eroilor ei în consolidarea acestui înălţător sentiment care, de-a lungul secolelor, a înflăcărat suflete şi minţi întru înfiriparea patriotismului naţional.

Ilustrând această idee, paginile postfeţei doresc să vă prezinte succint unele dintre gândurile autorilor antologiei „Să ne iubim pământul strămoşesc"

Academicianul Ioan Aurel Pop în articolul "Fascinaţia Marii Uniri din 1918 arată "România nu s-a format la 1918-1920–cum se spune uneori, în mod grăbit sau tendenţios–ci atunci s-a oficializat ca realitate veche, recunoscută pe plan internaţional, prin tratate. Nici numele de România nu este nou, ci el vine de demult, din „Romaniile", „Vlahiile" sau Ţările Româneşti semnalate de toţi marii noştri istorici şi consemnate încă de la finele mileniului I al erei creştine. (…) România de pe hartă a fost lăsată să funcţioneze târziu şi a fost recunoscută abia între 1859-1920. (…) Proclamarea independenţei de stat a României, la 9-10 mai 1877 (şi apoi apărarea sa pe câmpurile de luptă) a fost un mare act de voinţă naţională, care nu trebuie contrapus Unirii de la 1918. Independenţa nu a fost neapărat un scop în sine, ci un pas mare spre realizarea unităţii naţionale depline. Ce independenţă era aceea care cuprindea abia cu puţin peste o treime din pământul şi din poporul românesc? Ziua de 1 Decembrie nu celebrează Unirea Transilvaniei cu România–cum se mai pretinde câteodată în mod grăbit–ci chiar formarea României întregite, în urma tuturor actelor din 1918 (Unirea Basarabiei, a Bucovinei, Transilvaniei, Banatului, Crişanei şi Maramureşului). De la 137. 000 km pătraţi, România a ajuns la 296 000 de km pătraţi. Cine cu cine s-a unit? România mică s-a unit cu celelalte Românii ca să formeze România deplină. Unirea s-a făcut prin conştientizarea popoarelor, în măsura în care s-a putut. Marea parte a românilor au dorit unirea, fiindcă ei au fost educaţi în acest sens de către elitele intelectuale, politice şi religioase. Marele merit al românilor a fost acela că au avut o elită responsabilă, conştientă de rolul său, activă şi viguroasă. (…) Între anii 1848 şi 1918, cele mai legitime sau mai progresiste mişcări europene erau cele de emancipare naţională, de obţinere a libertăţilor democratice, de subminare a imperiilor oprimatoare, de formare a statelor după criterii etnico-naţionale. Românii–în marea lor majoritate–au fost antrenaţi atunci să lupte pentru formarea statului lor naţional, aşa cum au procedat italienii, germanii, polonezii, sârbii, cehii, slovacii, letonii, estonienii, lituanienii etc. (…) Toate datele de care dispunem în prezent arată că majoritatea românilor au dorit Unirea Transilvaniei cu România şi că au exprimat ferm acest lucru, la nivelul exigenţelor democratice de atunci. Mai mult, comunitatea internaţională a apreciat actul de voinţă naţională a românilor, formulat în anul 1918, şi a recunoscut realităţile decise de români. Atunci când a fost posibil, mai ales în Bucovina, dar şi în Basarabia şi Transilvania, minorităţile au fost întrebate, iar unii membri ai lor au şi susţinut apartenenţa la România.

Eseuri istorice se pot scrie multe, opinii despre trecut poate exprima oricine, dar scrisul istoric trebuie lăsat istoricilor de meserie, cercetătorilor, celor obişnuiţi şi pregătiţi să opereze cu sursele istorice. Conform specialiştilor, în epoca despre care scriem, Unirea din 1918 a fost un act de voinţă naţională românească, formulat de majoritatea populaţiei şi recunoscut prin tratate internaţionale cu valoare de lege. Restul sunt

chestiuni interesante, dar adiacente. Ele se cuvin studiate, relevate, dar nu augmentate, deviate, scoase din context sau falsificate.

Trebuie de aceea, să facem distincţie clară între opiniile istorice rostite de amatori şi rezultatele cercetărilor întreprinse de specialişti şi chiar între eseurile scrise de unii istorici fără stagii în arhive şi studiile cunoscătorilor, ale profesioniştilor autentici. Cu toţii ne putem pronunţa despre Marea Unire, fiindcă ne-am cucerit libertatea de exprimare, dar avem datoria să deosebim adevărul izvoarelor de părerea neautorizată, născută din curiozitate, teribilism, pasiuni (patimi) şi / sau interese".

Economistul Ioan Grămadă a dorit ca prin intermediul unor cugetări, maxime şi reflecţii aparţinând unor mari patrioţi, cărturari, istorici şi distinse personalităţi, să dedice pledoaria sa celui mai de seamă eveniment din acest an, Centenarul Marii Uniri de la 1918. În acest context, a răspuns, cu propriile sale argumente şi opinii, la întrebarea: De ce iubesc glia strămoşească?

„Prin aceste afirmaţii" ne mărturiseşte autorul „am ţinut să evidenţiez faptul că generaţia actuală cât şi cele de după anii 50 nu cunosc adevărul istoric al rolului jucat de monarhie, guverne sau partide politice care s–au succedat la putere de–a lungul timpului. Consider oportun ca prin clarificările posibile a se efectua de către istoricii noştri, să fie adusă în lumină şi una dintre controversatele dispute legate de una dintre cele mai îndrăzneţe reforme ale domnitorului Alexandru Ioan Cuza, secularizarea averilor mănăstireşti. În acest sens există păreri mai ales în rândul unor feţe bisericeşti, că această măsură a dus la ştirbirea autonomiei, au subminat rolul bisericii în viaţa comunităţii, că a ruinat şi sărăcit potenţialul de atunci al bisericilor şi mănăstirilor. Legat de aceste păreri, cred că se ignoră faptul că în acele vremuri domeniile mănăstirilor erau administrate de călugării greci, care mai întâi se îngrijeau să–şi agonisească pentru ei şi ţara lor o mare parte din averea obţinută de pe aceste moşii şi în mai mică măsură să vegheze la buna gospodărire şi înfrumuseţare a acestor lăcaşuri sfinte, din care unele erau închinate locurilor sfinte de la Ierusalim sau sfântului Munte Athos din Grecia, spre care plecau şi multe alte bogăţii.

De altfel aceste măsuri au dus la înfăptuirea celei mai mari reforme prin care fiecare ţăran a primit o bucată de pământ, în mare parte eliberându-se din robie, de pe pământurile boiereşti şi mănăstireşti. Ţăranii au făcut întotdeauna dovada iubirii faţă de glia strămoşească, au făcut parte din marea oaste a domnitorilor şi pentru eroismul lor Ştefan cel Mare şi Sfânt le dăruia câte o moşie, făcându–i răzeşi.

Doresc acum să mă refer la o altă perioadă a istoriei noastre şi anume reforma înfăptuită de voievodul Mihai Viteazul, primul care a reunit sub sceptrul său Ţările Române la 1600, sub controversatul legământ al lui Mihai, în care domnitorul era învinuit că ar fi dorit a–i lega pe ţărani de pământ, făcându–i robi. În realitate acesta a observat că ţăranii îşi părăseau pământul şi se mutau de pe o moşie pe alta, le-a dat pământ prin care a ţinut ca să le întărească spiritul proprietăţii. Tot aici este momentul să subliniem faptul în majoritatea cazurilor marile mişcări sociale, revolte şi răscoale ale ţăranilor pe care le cunoaştem din istoria noastră, au avut ca obiectiv obţinerea de pământ, nu pentru a se îmbogăţi cât mai ales pentru a-şi hrăni familiile. Redau în acest sens câteva versuri din poezia „Noi vrem pământ" a lui George Coşbuc:

[…]

Să nu dea Dumnezeu cel sfânt,
Să vrem noi sânge, nu pământ!
Când nu vom mai putea răbda,
Când foamea ne va răscula,
Hristoşi să fiţi, nu veţi scăpa
Nici în mormânt!

Din păcate asistăm în prezent sau aflăm prin mijloace mass–media cum importante suprafeţe de pământ din trupul ţării noastre se vând străinilor, devenind o prosperă sursă de îmbogăţire a unor interlopi. Ne punem astfel întrebarea: ce fel de patrioţi şi cât drag de glie au.

Renumitul diplomat Mihail Kogălniceanu spunea: „Istoria este testamentul lăsat de către strămoşi strănepoţilor ca să le slujească de tălmăcire a vremii de faţă şi de preţuire a vremii viitoare".

În primul rând îmi iubesc glia strămoşească, subliniază ec. Ioan Grămădă, ca pe un motiv de cinstire şi respect pentru eroii neamului nostru care au stropit cu sângele lor pământul, făcând jertfa supremă pentru a–l apăra. Îmi iubesc patria pentru că aici m–am născut, am crescut şi m–am bucurat de toate darurile lăsate de Dumnezeu.

Constituie pentru mine un motiv de aleasă mândrie faptul că bunicii mei au fost declaraţi eroi, iar bunicul de pe tată, Ion Grămadă, a fost rudă apropiată cu părinţii eroului de la Zahareşti, a cărui nume îl port eu însumi. În acelaşi timp, tatăl meu, Nicolae Grămadă, a fost declarat veteran de război. Iubesc pământul strămoşesc pentru că aici mi–am construit o casă, pe locul lăsat moştenire de la părinţii mei, mi-am întemeiat o familie, am ridicat o fântână şi am sădit pomi fructiferi. Aici mă simt fericit, mă bucur de toate anotimpurile cu frumuseţea lor şi care reprezintă simbolic nişte staţii pe parcursul vieţii mele.

Fără a fi considerat lipsit de modestie, din acelaşi respect pentru creaţiile înaintaşilor, împreună cu soţia mea Didina, am pus bazele unui muzeu etnografic, prin care am dorit să ilustrez dragostea pentru frumos, pentru lucrul trainic, făcut din pasiune, cu multă pricepere şi artă. Încercăm satisfacţia ca prin acest muzeu să contribuim la educarea patriotică, civică şi estetică, la cunoaşterea tradiţiilor, datinilor şi obiceiurilor înaintaşilor noştri de către tinerele generaţii. Pentru a oferi o imagine cât mai completă şi mai veridică despre viaţa şi munca ţăranului nostru cu tot ce presupunea satul tradiţional am adăugat an de an noi obiective şi secţii, privind portul popular, îndeletniciri legate de tors, răsucit, ţesut, ateliere de prelucrarea lemnului; păstoritul, lucrările agricole, apicultura şi nu în ultimul rând şcoala de altă dată prin sala de clasă dedicată învăţătoarei mele Victoria Mangiurea; paraclisul care are hramul Sfântului Ioan cel Nou de la Suceava, amenajat în cinstea tatălui meu, fost dascăl şi paraclisier timp de 43 de ani la biserica Naşterea Maicii Domnului.

Toate aceste spaţii reprezintă acum un veritabil muzeu al satului de la Capu–Satului, sintagmă pe care am adăugat–o nu ca pe un leit–motiv ci ca un fapt real din istorie, căci de aici începea practic satul, denumit Capu–Satului, întrucât împreună cu alte nouă sate formau în vechime comuna Câmpulung".

Muzeul etnografic"Ioan şi Didina Grămadă", muzeul satului de la Capu-Satului din Câmpulungul Bucovinei constituie o autentică dovadă de dragoste pentru pământul strămoşesc, pentru neamul românesc şi pentru istoria sa multiseculară.

„De ce îmi iubesc Patria şi Poporul?" se întreabă scriitorul Vasile Filip şi îşi răspunde „Nu știu! Nu pot explica, deoarece această stare mental sentimentală nici nu trebuie lămurită; ea se cade a fi trăită cu toată ființa, lăuntric. În afară se poate vedea doar în privire și în zâmbetul înflorit pe obraz. Dragostea față de Țară și de Popor nu se strigă, prin sloganuri, în piețele publice. Nici măcar în Parlament nu se strigă. Pentru Țara ta și pentru Poporul tău se trăiește, se muncește, se cântă și se șoptesc versuri de Eminescu, de Coșbuc, de Blaga, de o sumedenie de poeți români, pe care, însă, din păcate, nu toți românii îi mai știu… Eu nu știu de ce îmi iubesc Țara și Neamul. Știu doar că fac parte din ființa lor. Și aș fi fericit să știu că și ele cunosc faptul că sunt fiul lor. Iar urmele trecerii mele prin viață semne ale iubirii vreau să se facă Tăcute, dar cu atât mai profunde și mai durabile".

Vasile Filip are „patima facerii luminii prin cuvânt", patimă oglindită prin inspiratele versuri de mai jos:

Am patima dormitului în fân
Și-a facerii luminii prin cuvânt
E vina mea că m-am născut român
Și am mândria de a ști ce sânt
Și-i voia mea ca astfel să rămân,
Atâta timp cât cerul nu s-a frânt.
Pe mine însumi vreau să fiu stăpân,
Să nu mă las încovoiat de vânt;
E vina mea că m-am născut român
Și am mândria de a ști ce sânt.
Că Dumnezeu nu m-a făcut păgân,
Cu talpa mea eu glia o frământ.
Pe cât se poate moartea o amân
Și-n limba mea mi-am aşternut mormânt.
E vina mea că m-am născut român.

Iași

Eu nu trăiesc în orașul Iași,
Orașul trăiește prin mine.
E mersul meu cu pași nevoiași,
Teiul sfânt mă cheamă spre sine.
Stau în umbra unor uriași,
Ocrotit de vaste lumine;
Eu nu trăiesc în orașul Iași,
Orașul trăiește prin mine.
Istoria ne ia de părtași,
Suntem cele șapte coline.
Ne ținem pe cai nărăvași,
O stare de taină ne ține.
Eu nu trăiesc în orașul Iași.

Profesorul Gh. Clapa ne îndeamnă să proslăvim trecutul ca să întreţinem, să hrănim rădăcina adâncă şi solidă a României, o ţară binecuvântată cu toate darurile unui pământ ales. „Surpriza plăcută a reliefului, remarcă autorul, împletită cu surpriza operei omului încântă şi desfată, solicită fără să suprasolicite“, şi continuă cu cunoscutul vers „Munţii noştri aur poartă“ iar „vatra Carpaţilor reprezintă o incintă de viaţă din vremuri imemorabile relevând lucrarea harnică şi tenace a omului creator de istorie“. Profesorul Gh. Clapa subliniază în continuare”Aprofundând istoria glorioasă a poporului nostru, luptele și sacrificiile înaintașilor noștri, strădaniile lor în dezvoltarea creației materiale și spirituale învățăm să prețuim și să iubim mai mult, mai profund, cuceririle prezentului. Cunoașterea acestor minunate tradiții ne învață să prețuim libertatea, independența, suveranitatea națională dobândite cu atâtea jertfe, ne obligă să milităm pentru ca poporul român, națiunea noastră, România să fie totdeauna o țară liberă și independentă. Poporul român a trebuit să ducă o luptă îndârjită și necurmată pentru a-și păstra ființa, graiul și glia strămoșească, pentru a-și asigura continuitatea pe teritoriul în care s-a născut și dezvoltat, în ciuda vicisitudinilor istorice. Veacuri de-a rândul, pe plaiurile patriei noastre au trecut populații migratoare care, de regulă, erau purtătoare ale unei civilizații mai puțin dezvoltate. Prezența acestora și războaiele pustiitoare pe care le-au purtat au frânat dezvoltarea forțelor de producție, dar nu au putut schimba caracteristicile spirituale și morale ale poporului nostru, nu l-au putut abate din drumul său istoric, obiectiv…. Istoria este un minunat și nesecat izvor de pilde cuceritoare întru dragostea și jertfa de țară, de patrie, de popor. Grăiește minții și inimii prin argumentul faptelor care, puse apoi sub lupa științei și analizate din toate unghiurile, relevă un substanțial miez ideologic și un viguros efect moral. (…) Trecutul e rășina miraculoasă care arde în făclia istoriei, ca să întrețină căldura permanentului azi și să lumineze calea necurmatului mâine al poporului și al patriei. Să cântăm eroii biruințelor și al înfrângerilor noastre. Să-i cântăm cu glasul și mai ales cu inima. Iar cântarea să le învețnicească amintirea. (…) Nici unul din eroii noștri n-au pustiit pământul cuiva. Poporul român se numără printre acele popoare ale lumii care n-au asuprit pe nimeni, niciodată. Românii n-au răpit, niciodată, teritorii ori bogății care nu erau un drept al lor. Evocatoare sunt versurile lui Tudor Arghezi:

„…Bărbat ai fost, o spune
Pământul tău muncit și-n rugăciune.
Că ți-ai purtat prin veacuri, greu, povara,
Mărturisesc ogoarele și țara
Clădită-n suferință și răbdare,
I-ai dat și sânge, și sudoare”.

Angela Burtea își exprimă dragostea pentru pământul strămoşesc prin gândurile înserate în „Floare albă de cireş”: „Nicăieri nu-i ca acasă! Nici uşa, nici pragul, nici patul, nici pâinea, nici măcar razele soarelui nu încălzesc ca acasă! În România. Cum aş putea să nu iubesc acest pământ românesc?”

Foarte interesantă „Ţara strămoşească nu se vinde” scrisă de Ionel Iacob Bencei, ca o parafrază la cunoscuta poezie „Casa părintească nu se vinde” a lui Grigore Vieru:

Domnule Vieru, dormi în pace
Casa părintească încă e
Dar de o vreme, nu ştiu cum se face
Că se vinde ŢARA pe orice!

„Cum să nu iubești țara în care te-ai născut?” se întreabă dr. Teona Scopos, cum să nu iubeşti locul unde dorm pentru vecie moșii și strămoșii, locul care te hrănește, care te formează ca om, unde ai colțul de pernă ce-ți ocrotește somnul, unde calci pe urmele lui Decebal, ale lui Iorga, ale lui Creangă… Păsările cerului cântă parcă pe înțelesul nostru, pădurile foșnesc în ritmul inimii noastre. Munții au în miezul lor urme de viață de mii de ani, apele duc la vale doine românești. Câmpiile, vară de vară, îmbracă ii cu altițe, Ceahlăul, în iernile albe, poartă cu mândrie cușmă semeață de dac. Țara întreagă duce în eternitate amintirea lui Ștefan, amintirea lui Mihai, amintirea Sfântului Andrei pe pământ dobrogean. Românii știu să râdă, știu să chiuie la horă, știu să plângă la dureri, știu să aprindă candele, știu să lupte atunci când vremurile cer asta. (…) Acest neam l-a zămislit pe Burebista, acest neam l-a dat lumii pe Coandă, acest neam a binecuvântat omenirea cu Ciprian Porumbescu. Acest neam a luptat la Rovine, la Podul Înalt, la Mărășești. (…) Și DUMNEZEU ne-a ajutat să dăinuim ca neam, să ne păstrăm limba și portul și obiceiurile din strămoși lăsate. Românul ROMÂN este cuminte, demn, înțelept, harnic, cu sete de carte, bun creștin și părinte bun. Să-l respectăm așa cum este. Să-și ducă traiul cu fruntea sus, alături de toate neamurile lumii, în respect pentru valorile trecutului, în înțelegere pentru tot ce se petrece azi, în credință pentru decența zilei de mâine. A fost odată ca niciodată (și mai este și astăzi…) un tărâm binecuvântat, cu munți, râuri, Dunăre, câmpii și mare, tărâm foarte drag mie, leagănul nației mele, locul unde m-am format ca om, unde m-am maturizat și am îmbătrânit, unde mi-am crescut fiica, unde mi-am înmormântat tată, bunici, unchi și mătuși, veri și prieteni …Aici îmi este casa, aici îmi câștig pâinea, aici îmi voi odihni somnul de veci. Aici am satul de care veșnic mi-e dor, aici sunt munții ce se înalță la fel de falnici în inima mea, aici sunt străzile unde îmi port pașii, cu zâmbet sau cu tristețe pe față,

aici am iubit, am râs, am plâns, aici respir, aici am speranțe, aici exist cu toată ființa mea. Cum aș putea să nu iubesc acest tărâm? El face parte din mine și eu fac parte din el. Suntem un tot din care se plămădește, pas cu pas, încet, sigur și românește, ziua de mâine.

Să respectăm strămoșii, să ne cunoaștem locul,
Cu fiecare gest să fim mai buni, mereu,
Să credem în puterea din noi și-n DUMNEZEU,
Să ne mândrim cu limba, cu portul și cu jocul.
Că sunt urmași de daci, să ne-nvățăm copiii
Să-i respectăm pe Iorga, pe Cuza și Enescu,
Să știm de Avram Iancu, să știm de Eminescu
Și-n sfânt respect de țară să ne trăiască fiii.

Prof. Mihai Bejinariu subliniază: „Nu trebuie să UITĂM că venim de demult… (vezi Ion N. Oprea: „Firul Daciei Mari", Adjud, 2017), dar nu de departe, ca alţii dintre vecini, ci chiar de aici, fapt pentru care <<pământ strămoşesc>> pentru noi, nu-i vorbă de clacă, ci vorbă de nobleţe sacră.

Din motive istorice, etnice, sociale şi educative (familie, şcoală, biserică şi armată), la noi, iubirea de pământul strămoşesc nu poate fi unanim identic pentru întreaga populaţie, mai ales după numeroasele „încercări" din ultima vreme de-a compromite acest sentiment identitar, PATRIOTISMUL TRADIŢIONAL. Germenii educaţiei naţional-patriotice se năşteau în familie, se multiplicau în şcoală, se maturizau şi consolidau prin satisfacerea serviciului militar obligatoriu pentru bărbaţii apţi acestei „datorii".

Profesorul Vasile Ghica ne avertizează că în anul Centenarului Marii Uniri există pericolul să compromitem acest sfânt eveniment prin festivism şi demagogie. „După năucitoarele rătăciri postrevoluţionare", arată autorul, e timpul să elucidăm relaţia dintre patrie şi individ. Patriotismul nu înseamnă declaraţii sterile şi pompoase. El presupune ca fiecare individ să-şi facă munca lui la timp şi în mod responsabil, să preţuiască marile valori ale neamului şi să-şi direcţioneze viaţa în lumina experienţei acestora. Pentru că, popoarele, care nu-şi respectă trecutul, nu au niciun viitor".

De ce iubesc pământul românesc? Este o întrebare fără de răspuns, pentru învăţătorul Stan M. Andrei. Această iubire față de patrie, ca și întreg sentimentul de iubire, este o taină. Am primit-o, o avem. Ne-a dat această sămânță cineva și am știut să o semănăm și s-o îngrijim, culegem roadele. Nu am cuvinte să-ți mulțumesc, Doamne, pentru părinții și dascălii pe care mi i-ai dat. Ei m-au crescut și educat în acest mod: oricât de greu îți va fi, mergi mai departe, tot în țara ta, cu fruntea sus, pentru că nicăieri în lume nu umblă câinii cu colacii în coadă. Aici e pâinea și dulce și amară, dar destulă să trăiești ca om de țară. Iartă-i, Doamne, că nu mai sunt, măcar și pentru acest gest dumnezeiesc de a lămuri omul că trebuie să rămână pe pământul pe care a fost așezat. Nu sunt cuvinte care să înfățișeze ori să explice, sumar cel puțin, ceea ce înseamnă acest sentiment, ce zgomot face sunetul său în momentul când este bemolizat sau diezat, ce freamăt este în interiorul nostru cel nepătruns. Niciun specialist, oricât de sensibil ar fi, nu cred că a simțit toată chimia în care se săvârșește misterul acesta. De fapt, dacă ar fi explicații, n-ar mai fi mister. Deși sunt mari eforturile psihologilor în acest sens, Doamne, binecuvintează ca acest sentiment să rămână în continuare taină! Pentru catifeaua prafului în care mi-am petrecut copilăria, pentru plugușorul, apoi plugul din ajunul Anului Nou, pentru ouăle roșii de Paște, pentru Caloianul de la sfârșitul primăverii, pentru paparudele de pe ulița satului, pentru hora din parcul comunei la care m-am prins prima dată ca flăcău, pentru cântecul desfășurat pe câmpul de lângă casă și pentru multe alte tradiții, obiceiuri și întâmplări nu mă dau dus de pe acest pământ pentru nimic în lume. Pentru spiritul inovator al românului în domeniul aviației, al medicinei, al ciberneticii, al construcțiilor de orice fel și din oricare timpuri nu pot să îmi declin identitatea. Vreau să mor român! Pentru întreg patrimoniul românesc, știut sau neștiut, apreciat sau neevaluat, zidit cu sudoarea frunții și a brațelor, cu sacrificii contabilizate sau nu, pentru premiile, medaliile ori titlurile câștigate, pentru crăpăturile palmelor, mă înclin în fața poporului și dau o lacrimă pentru cinstirea acestui pământ care a crescut astfel de truditori. Pentru limba română cultivată cu râvnă, apărată cu prețul vieții uneori, slujită cu dragoste de cei împătimiți, elogiată de străinii care, prin comparație, i-au simțit dulceața, mă încăpățânez a vorbi în graiul meu precum privighetoarea în al său.

Deșteptați-vă, români, de-aici și de pretutindeni! Iubiți-vă pământul pe care îl aveți moștenire de la strămoși ca să aveți ce lăsa moștenire copiilor voștri!"

Subiectul dragostei faţă de pământul strămoşesc este abordat de prof. Doina Dobreanu în interesantul interviu realizat cu două foste eleve astăzi studente în prag de absolvire a cursurilor universitare. Interviul evidenţiază prietenia, familia, biserica, şcoala ca „Daruri Dumnezeieşti" în formarea şi educarea tinerilor în cultul dragostei şi ataşamentului faţă de limba, cultura şi istoria poporului român.

Profesorul Corneliu Văleanu consideră că este o datorie sfântă pentru orice neam de pe pământ să zidească în granit respectul pentru eternitatea celor care s-au jertfit pentru libertatea şi neatârnarea patriei

străbune. Cel mai concludent exemplu în acest sens este Mausoleul de la Mărăşeşti ridicat din iniţiativa Societăţii Naţionale a Femeilor Ortodoxe din România.

Jane Margareta Tudor Şerban menţionează că un semn al dragostei faţă de pământul strămoşesc este şi educarea copiilor în cultul valorilor tradiţionale, deşteptându-le conştiinţa datoriei faţă de scumpa noastră ţară, de pământul strămoşesc, de neamul românesc. Totodată autoarea evidenţiază importanţa amenajării muzeelor de arheologie, istorie, şi etnografie precum şi a celor militare, muzee ce denotă respectul şi cultul înaintaşilor"

O importantă concluzie se desprinde din lectura acestei antologii:

Cu maxim respect pentru trecut dar şi cu grijă deosebită pentru viitor trebuie să accentuăm importanţa studiului istoriei poporului român ca obiect de bază în procesul de educaţie a tinerei generaţii.

Desfăşurat pe parcursul anilor 2011-2018, Cenaclul literar la distanţă s-a bucurat de participarea a peste 200 de colaboratori, din ţară şi străinătate, cu profesii şi vârste foarte diferite dar cu pasiunea comună a cuvântului scris, vorbele lor, număr de număr trebuie citite și judecate, apreciate ca iubire de țară: Vasile Fetescu, Bejinariu Petru, Crețu Gheorghe, Pânzariu Silvestru, Șerban Iulia-Gabriela, Nenciu Camelia, Malciu Marian, Popescu Mircea, Nițu Constantin, Dănilă Ioan, Panfil C. Aurel, Niculescu Mioara, Bejenariu Luca, Gheorghiță Aurel, Oltean Marcela-Cosmina, Ivanciu-Nistiriuc Traian, Sârbu Aurora, Stoica Dorina, Tudose D. Avram, Andrioaie Ioan, Terzi Petre…

Mulţi dintre membrii Cenaclului literar la distanţă, elogiază în rândurile lor talentul şi dăruirea scriitorului Ion N. Oprea şi a colaboratorilor săi apropiaţi: profesoara Ana Dumitrescu şi scriitorul Constantin Huşanu, care au iniţiat împreună acest cenaclu şi i-au susţinut activitatea pe parcursul existenţei sale.

„INO este jurnalist prin vocaţie. El reprezintă o fericită combinaţie între discursivitatea ziaristului, acribia cercetătorului prin arhive şi fiorul sentimental, temperat de eleganţa stilistică a memorialistului. Multe din cărţile sale se bazează pe formula eseului emanând meticulozitate ştiinţifică şi clare înclinaţii spre zona de istorie şi critică literară. Cu lucrările sale INO adaugă tuşe speciale personalităţii sale de jurnalist, dând seama despre nesecate disponibilităţi de creaţie".

Victor Teişanu

„Antologiile lui INO, constituie un proiect interesant cu scrieri îndrăzneţe.

Cenaclul la distanţă condus cu atâta seriozitate şi devotament de INO, antologia <<Lumea se grăbeşte>>, o horă minunată pornită de domnul Oprea, în care am întâlnit oameni fermecători iar gândurile împărtăşite m-au înălţat prin simplitate şi sinceritate. Un proiect interesant pe care nu l-am întrezărit nici o clipă materializat în atâtea scrieri îndrăzneţe, cu impact emoţional greu de acceptat, dacă viitorul ni se va adeveri aşa precum au scris unii…Un proiect plin de poezie cu frumoase aduceri aminte, cu treziri la realitatea cotidiană. Mulţumiri că ne-aţi mobilizat, adunându-ne laolaltă întru cunoaştere!"

Angela Burtea

„Temele pe care le propune scriitorul şi publicistul Ion N. Oprea, pentru a fi tratate de membrii Cenaclului literar la distanţă, nu numai informează dar formează opinii despre diversele aspecte ale vieţii şi incită cititorul la meditaţie şi la reflecţii".

Înv. Roman Scumpu

„Am citit tot ceea ce mi-ați dăruit cu generozitatea dumneavoastră din totdeauna. Vă mulțumesc din inimă pentru tot. Sunt mândră să vă cunosc și să înțeleg ce mulți oameni vă prețuiesc ca om, ca intelectual, ca bun prieten, ca artist și maestru al slovelor. M-au impresionat toate aprecierile pentru munca dumneavoastră de ani și ani, m-au emoționat profund sentimentele pentru toți ETERNII cu rădăcini sau legături, de un fel sau altul cu orașul Bârlad. Ați avut norocul să fiți înconjurat de oameni deosebit de valoroși, iubitori de glie, de limba română, de cinste și muncă. Mulți sunt în lumi poate mai bune, alții încă vă sunt alături, aici, pe pământul atât de zbuciumat și totuși atât de fascinant. Viața, dacă o înțelegi, e un dar unic, trebuie doar să nu o irosești în van. Recunosc, cu mâna pe inimă, că cel mai mult m-a impresionat FIRUL DACIEI MARI. Această carte e răspunsul la întrebarea pentru ceea ce doriți să aflați de la toți cenacliștii… de ce iubim pământul străbun…Îl iubim pentru că e lutul frământat de strămoși harnici, curajoși înțelepți, dacii ale căror gene le purtăm peste ani. Românii de ieri erau modești, dar înțelepți și iubitori, chiar apărători de glie, cei de astăzi, cei mai mulți ignoranți. Nu le pasă de unde ne tragem cu adevărat, nu tresar de emoție când li se vorbește despre daci, Eminescu, Iorga, Enescu…Au un univers limitat la traiul meschin al fiecărei zile. Și asta nu e un fapt întâmplător, e perfidia unor așa zise puteri care nu pot umili alte nații decât prin îndobitocire. Culmea că sunt destui români care execută orbește, iar alții o fac cu bună știință, vânzându-și neamul și propriul suflet pentru averi efemere. Cei ca dumneavoastră greu răzbesc prin hățișul de minciună, birocrație, prostie, răutate …

Vă mulțumesc mult, mult de tot pentru bucuria de a vă cunoaște, pentru onoarea de a vă ști alături, măcar în sentimentul iubirii de cinste, literatură, oameni de ispravă.

Să fiți sănătos, atât cât se poate, să vă bucurați de binecuvântarea CELUI DE SUS în tot ceea ce faceți!"

Dr. Teona Scopos

Acum în încheierea posfeţei vreau să mulţumesc şi eu – Martha Eșanu – „trioului de conducere“ al Cenaclului literar la distanţă pentru includerea mea printre membrii cenaclului şi pentru frumoasa noastră colaborare.

Vă urez tuturor multă sănătate şi activităţi încununate de succes şi în viitor.

8 martie 2018
(Din postfață la carte)

-&-

Ethel Greening, canadiancă, la Iași în timpul primului război mondial

5 aprilie 2018

Au fost timpuri când România îi atrăgea pe străini, precum flora albinele să lucreze la stupul lor. După ce la 1789 și apoi după 1815, mai întâi îi găzduisem pe refugiații francezi, sosise moda ca în marele familii românești să avem guvernante străine, profesori care se ocupau de odraslele noastre. Cât stăteau aici se ocupau nu numai de educarea și învățarea limbilor străine de către copiii boierilor, dar unii fie că s-au stabilit definitiv sau temporar, au scris și lăsat cărți despre viața din principate. Unele sunt astăzi republicate, printre ele și România în Lumini și Umbre de Ethel Greening, apărută în România mai întâi în 1921, ca urmare a șederii ei un deceniu, 1909- 1919, când a ajuns și la Iași, dar și pe la Ghidigeni, comună în care pe buletinul de identitate este scris că s-a născut Ion N. Oprea.

Cine este persoana ne-o spune Wichipedia dar se destăinuie în cartea citată și autoarea: „Născută la 19 iunie 1880 în oraşul Hamilton din provincia canadiană Ontario, ETHEL GREENING a fost primul dintre cei cinci copii ai soţilor Thomas Benjamin Greening şi Jane Sharp, imigranţi englezi stabiliţi în colonia britanică de peste Atlantic. În 1908 îl cunoaşte pe Vasile Pantazzi, căpitan al portului Galaţi, care avea să-i fie soț și datorită căruia avea să ajungă în România. Nunta celor doi are loc în 1909, iar familia Pantazzi rămâne în portul de la Dunăre vreme de șapte ani, o perioadă luminoasă, pe care Ethel o zugrăvește în jurnal în cele mai vii culori. Din primăvara anului 1916, Ethel se mută împreună cu familia la București, unde Vasile Pantazzi, acum cu rang de comandor, ocupă postul de director al Direcţiei II Marină. În anii Primului Război Mondial, familia Pantazzi ajunge în refugiu la Iaşi, iar apoi la Odessa. În acest timp, Ethel notează cu hărnicie în jurnal impresii zilnice despre soarta României, despre mersul războiului, noua putere instaurată în Rusia după revoluția din 1917, are întâlniri providențiale, ca de pildă aceea cu colonelul Joseph Boyle, împreună cu care pune la cale salvarea comandorului și a unui echipaj întreg din mâinile bolșevicilor. După război, Vasile Pantazzi este delegat într-una dintre comisiile convocate în cadrul Conferinţei de Pace ce debuta în capitala Franţei, iar Ethel sosește în Oraşul Luminilor la exact un deceniu de la nuntă (martie 1919), astfel încheindu-se, în mod simbolic, poate, jurnalul”.

Prima parte a cărții, *Lumini*, conține 13 capitole, partea a doua, Umbre, însumează 12 capitole, întreaga carte cu impresii despre o Românie care este istoria noastră, „o insulă de latinitate într-o mare slavă”, p. 22, în care românii sunt descriși pe de-a-ntregul, din cap în picioare, întreg fizicul lor, pentru că a avut privilegiul să fie găzduită și ospătată la ei în casă, la masă, unde i s-a vorbit despre Ștefan cel Mare, cum l-a descris și poetul D. Bolintineanu, despre Mihai Viteazul, al cărui cap este depus și cinstit la Mânăstirea Dealu…

”Îi spun mereu lui B (cum își identifică ea soțul pentru noi) că mă flatez singură că am fost atât de inspirată să mă nasc în Canada și să mă mărit aici”, p. 90, scrie ea că o mărturie că provenind dintr-o familie de emigranți englezi în Canada s-a acomodat lesne și cu viața din România, cartea fiind la lectură o plăcere intuitivă pentru orice cititor. Mai ales că din paginile 22 și 218 aflăm că autoarea avea nu numai o bună educație și cunoștințe școlare, dar vorbea și în limba franceză, ba și rusa și avea ce comunica.

În primii șapte ani, șapte ani de-acasă de la români, petrecuți în orașul Galați îi înlesnește nu numai deprinderea vorbirii limbii române, fie și cu greșelile inerente, dar interesată de istoria locurilor, află, notează și scrie despre tradițiile și obiceiurile localnicilor pe care le raportează ca fiind românești, la nuntă și la botezuri, la înmormântări, specificând un adevăr puțin cunoscut astăzi – tradiționala noastră colivă datează încă de pe vremea dacilor. Ea notează în carte și alte referiri la sărbătoarea Crăciunului la români, a Anului Nou, despre Bobotează, despre aruncatul și scoaterea Sfintei Cruci din apele Dunării, indiferent de starea vremii… Nu sunt omise din cartea ei vestitele zile ale Babelor, cu reminiscențele magice respectate de către oamenii din popor.

Călătoare pe vasul „Lascar Catargiu”, condus de soțul ei, remarcă și insistă asupra politeții și a bunătății echipajului, care pentru ea înseamnă chiar modul de comportare a poporului român, ajunși la Cahul găsim observații asupra localității și a oamenilor care îl locuiesc, se referă la componența etnică, ca și la Sulina, și cum făcuse și despre Galați.

„Galații, pentru ea, au un farmec aparte”, p. 87, o impresionează biserica Sfânta Vineri care, deși rasă și refăcută, are în ea și păstrează o icoană făcătoare de minuni, căreia parcă și ea, i se închină, impresionată rămâne și spune fapte bune despre existența băii turcești… Statul în România îi prilejuiește autoarei să cunoască din excursiile care le face și descrie diverse alte localități, călătorind pe Dunăre de la Budapesta la Galați, remarcă orașul Turnu-Severin, pe care îl vede „cel mai frumos oraș de pe această rută”, p. 99, petrece un Crăciu la un conac de lângă Tecuci, probabil la Cocuța Vogoride de la Țigănești, se oprește la Ghidigeni, unde proprietar era Jean Crissoveloni, și, conrariată de opulența reședințelor boierești în contrast cu sărăcia și ignoranța celeilalte părți a populației locale – țiganii de la Gefu, sat aparținător comunei – se declară nemulțumită, p. 101, cum a fost și subsemnatul, când cu tata, am fost trimiși, ca și alți țărani, la treierat grâul în 1941, proprietar Niki Crissoveloni, a cărui administrator ne-a hrănit cu pește sărat fără apă la noi, de ne-am îmbolnăvit.

Cartea România în Lumini și Umbre pătrunde și în elita societății românești a anilor 30, autoarea descrie cât s-a bucurat de prietenia prințesei Cantacuzino, cum a fost invitată la Casa regală, cum Carmen Sylva i-a vorbit într-o „engleză încântătoare”, dar descrie și viața scumpă din București, unde, cum argumentează scriitorul american Saltus, „mâncarea este mai scumpă decât la Madrid, pentru că… „rafinamentul culinar”este altul.

Nu-i scapă autoarei să descrie eleganța și frumusețea romăncelor care pun accentul mai mult pe toalete chiar dacă aveau locuințe modeste, temperamentul românilor, generalizează ea, este apropiat cel al italienilor, dar le reproșează femeilor lipsa activităților fizice care sunt substituie cu pasunea pentru călătorii, preferându-le pe cele „îndreptate spre Vest”, p. 91. Atrase de operă, concerte, expoziții de artă, seri muzicale, bucureștencele sunt pasionate de ce au realizat un Nicolae Grigorescu, Ioan Kalinderu, Anastase Simut…

În România scriitoarea a născut pe cei doi fii- pe Barbu Victor Gordon în 1912 și Sybil Oltea Yvonne, 1914- 1983, aici este vizitată de sora mezină Constance, aici trăiește clipele războaielor balcanice, moartea regelui Carol I, – „un sfârșit tragic pentru o viață de străduințe continue”, p. 122 – și a reginei Carmen Syilva, asistă la noua etapă, deschisă de Ferdinand –când hotărăște ca în războiul prim mondial să lupte alături de Antantă, lucru care, pe canadianca-romăncă o face să se declare sceptică: „Tare mă tem că România nu va fi în poziția de a ajuta efectiv și că se poate dovedi un lanț prins de picioarele Aliaților”, p. 159, ceea ce s-a și dovedit a fi fost adevărat.

Confruntată cu primele eșecuri pe câmpul de luptă ale armatei române, marile oficialități – guvernul, parlamentul, instituțiile subordonate, familia regală, părăsec Capitala, Iașul devine înlocuitoarea.

„Miezul dramatic al memoriilor lui Ethel Greening Pantazzi îl reprezintă experienţa sa din Primul Război Mondial. Din descrierile canadiencei ne putem da seama de şocul pe care l-a reprezentat intrarea în Marele Război în 1916 pentru o societate obişnuită să trăiască în prosperitate şi stabilitate de câteva decenii. Familia lui Pantazzi a fost evacuată în Moldova, iar Ethel Greening descrie cu detalii înfiorătoare tragedia retragerii (a reuşit să strângă doar în vreo zece geamantane, proviziile de bază ale familiei fiind 150 de conserve de carne şi fructe, pe care le tezaurizaseră începând din primăvara anului 1916). Chiar dacă era un tren rezervat familiilor ofiţerilor superiori din Ministerul de Război, „coridorul era atât de aglomerat, încât nu te puteai mişca acolo“, scrie o cronică.

Iar alta: „La Iaşi, atmosfera nu era deloc una veselă. „Ieşenilor pare să le displacă venirea noastră. Fiind aproape de Rusia, nu le plac ruşii şi se tem de ei, simţind de la început că nu ne vor veni în ajutor. “ Pantazzi a fost nominalizat să facă parte din delegaţia română care studia sudul Rusiei pentru a găsi potenţiale amplasamente unde, eventual, Casa Regală, guvernul şi o parte din administraţie şi armată ar fi putut să se retragă în cazul unei noi ofensive germane. Ofiţerul a descoperit garnituri cu muniţii, echipamente de război şi alimente care erau destinate Moldovei, dar zăceau prin gări şi halte, greu de precizat cât din proasta administrare rusă sau rătăcite intenţionat. Raportul lui Pantazzi l-ar fi impresionat pe Brătianu, care l-a trimis la Odesa să reorganizeze transporturile, în acest context întreaga familie mutându-se din Moldova”.

Deci, soțul îi pleacă și el în misiune la Odessa, unde cunoaște, ca toți românii, privațiunile și peripețiile vieții, datorită și revoluției ruse care are influiențe și asupra românilor – soldații români, cum făceau cei ruși cu ai lor, organizează proteste contra regelui Ferdinand – pe care îl voiau îndepărtat – și a ofițerilor lor. În acest context este ridicat și arestat la Odessa și Pantazzi, soțul ei, pe care soția, scriitoarea, îl vizitează la închisoare: „Suntem atât de înfundați în mizerie și suferință, încât orizontul nostru se limitează la următoarele câteva ore”, p. 231, ore care aduc vizita la Odessa a ofițerului canadian Boyle care participă la salvarea lui Pantazzi, dar și a o parte din tezaurul Rmâniei depus la Moscova.

„18 aprilie 1918

Viceconsulul britanic din Teodosia (un negustor grec), informat că Boyle era cu prizonierii, l-a ajutat să pună la cale evadarea. Într-o după-amiază a trimis un mesager să-l cheme pe acesta la biroul lui; colonelul, care până atunci nu-şi părăsise grupul nici măcar pentru un ceas, înţelegând gravitatea mesajului, a pornit pe dată spre oraş. Sfătuindu-i pe prizonieri să se pregătească pentru o plecare rapidă şi care să nu stârnească

suspiciunile paznicilor, i-a lăsat pe toţi într-o stare de mare agitaţie. Au trecut câteva ore, s-a lăsat seara şi el încă nu se întorsese. Deodată s-a auzit un zgomot de paşi. Un detaşament de 20 de bărbaţi bine înarmaţi a intrat în curte, luându-i pe chinezi pe nepregătite şi capturându-i rapid. Colonelul Boyle era unul dintre nou-sosiţi; imediat le-a comandat prizonierilor să se alinieze în grupuri de câte patru și să ajungă în pas alergător în port, unde un vas era pregătit să-i ducă pe mare. Nu trebuia pierdut nici un moment, căci marinarii bolşevici hotărâseră să-i lichideze în acea noapte", relatare din altă gazetă.

Încercarea ofițerului canadian de a aduce în România și pe țarina Maria Feodorovana, mama lui Nicolae II, n-are succes…

Revenită la Galați, Ethel constată cea ce toată lumea simțea, lipsuri, distrugeri și starea precară a oamenilor, despre dușmani, germanii, ea scrie:"Rapacitatea cu care au pus mâna pe bogățiile României este o dovadă a lipsei tuturor celor necesare în propriile lor case", p. 282, dar pentru dânsa, sentimentală, Galațiul rămăsese, în intimitate, același, ospitalier și apreciat de locuitorii lui. Trece prin Iași, se oprește la București, unde locuința lor, a familiei Greening-Pantazzi, o găsește avariată, degradată, într-o stare total deplorabilă.

Plecarea familiei la Paris, unde soțul îi este numit într-o comisie a Tratatului de Pace, încheie o carte care, spuneam, se citește cu interes pentru că este foarte captivantă în tot ce cuprinde, iar eu am rezumat-o, doar.

-&-

Ficheux Robert, „moțul francez", membru al Academiei Române, autor a 27 cărți, toate referitoare la România, omul căruia îi datorăm granițele de astăzi

9 aprilie 2018

„De ce în România? Pentru că, dintre surorile noastre latine, ea ne este cea mai dragă din pricina tristului său destin în mijlocul națiunilor maghiară, slave și turcă, ce au încercuit-o, au jinduit-o și au îmbucătățit-o și dominat-o fără milă"- Robert Ficheux.

Dacă n-ar fi existat profesorul Ficheux, azi Transilvania ar fi fost pământ unguresc. Omul acesta, scria Radu Anton Roman, „făcuse și dăruise istorie și geografie României." O Românie care, din nefericire, l-a uitat de tot, după trecerea sa la cele veșnice, săvârșită acum un deceniu.

ROMÂNIA BREAKING NEWS, 20 octombrie 2016

Robert Ficheux a fost unul dintre cei mai mari geografi francezi, un foarte bun vorbitor de limbă română și un mare prieten al României. A fost, alături de celebrul lingvist suedez Alf Lombard, unul dintre cei mai mari iubitori ai țării noastre, de când existăm ca stat „dodoloț".

Iată câteva repere din biografia profesorului Ficheux: Profesorul Ficheux- membru corespondent străin (1 iunie 1948) și membru de onoare din străinătate (9 martie 1991) al Academiei Române; Studii superioare la celebra Universitate Sorbona, fiind licențiat în istorie și geografie (1919-1920); Încadrat, în urma recomandării lui Emmanuel de Martonne (un alt nume ilustru al geografiei), la Institutul Francez de înalte Studii din București (1924-1927); Teză de doctorat cu un subiect privitor la studiul geomorfologic al întregului masiv al Munților Apuseni; Revenit în România în anul 1932, devine secretar general al Institutului Francez din București (până în 1935), apoi al Misiunii Universitare Franceze în România. În 1935, la recomandarea lui Emil Racoviță, a fost numit succesor al lui George Vâlsan la Universitatea din Cluj-Napoca, unde a predat geografia fizică, până în 1938, când s-a întors în Franța; Între 1927 și 1996 a publicat nu mai puțin de 27 de cărți, referitoare toate la România; Distins cu Ordinul Serviciul Credincios în grad de Mare Ofițer, de către președintele Emil Constantinescu, în 1997. Două dintre cărțile lui Robert Ficheux le dau și azi dureri de cap extremiștilor unguri: „Les Motzi" (Moții), apărută în 1942 și „Roumains et minorites ethniques en Transylvanie" (Români și minorități etnice în Transilvania), apărută în 1990.

Dacă n-ar fi existat profesorul Ficheux, azi Transilvania ar fi fost pământ unguresc. Omul acesta, scria Radu Anton Roman, „făcuse și dăruise istorie și geografie României." O Românie care, din nefericire, l-a uitat de tot, după trecerea sa la cele veșnice, săvârșită acum un deceniu. N-am auzit nicăieri să se organizeze măcar un simpozion sau o adunare în memoria sa. Acum, cu prilejul aniversării a 117 ani de la naștere și a 10 ani de la moarte, încercăm să aducem un omagiu personalității lui Robert Ficheux.

Acestui om, cvasinecunoscut marelui public, România și românii îi datorează enorm de mult. Practic și lui Robert Ficheux îi datorăm reușita Marii Uniri de la 1918 și existența țării noastre între frontierele ei de azi. În loc de explicațiile cuvenite, citez aici un fragment dintr-un text scris de etnologul, maestrul în arta culinară, publicistul și scriitorul Radu Anton Roman, în urmă cu mai bine de un deceniu în urmă, care explică și lămurește de ce-i suntem, toți, pe veci datori lui Robert Ficheux, mult mai bine decât o poate face un simplu ziarist de la o foaie de județ:

„…Cine crede că Marea Unire s-a datorat numai Adunării Românești de la Alba-Iulia din decembrie 1918 și intelectualității greco-catolice, are o viziune patriotic-idilică asupra istoriei. Marile puteri victorioase,

hotărîseră, destul de corect, să împartă înfrântul și destrămatul Imperiu Austro-Ungar, după criteriile populațiilor majoritare. Aveau loc recensăminte, se făcuseră hărți ale tuturor provinciilor imperiale după naționalități, se pregăteau înființarea de noi țări și frontiere. Ungaria înaintase Parisului, unde aveau loc negocierile, hărți ale Transilvaniei, în care, zona montană, platourile locuite numai de români din Maramureș, Oaș, Hațeg, Lăpuș, Apuseni, Năsăud etc. apăreau ca pustii, fiind dincolo (de așa-numita – n. r. creastă militară), de ce se vedea din văile accesibile.

Într-o primă variantă, populația maghiară, aglomerată în orașe (acolo unde românilor le era interzis să se așeze – n. r.) și în satele de cîmpie, apărea ca majoritară în Ardeal, cu consecințele ce ar fi urmat de aici. E meritul unor misiuni de geografi francezi, de-a fi urcat pe toate cărările transilvane și de-a fi inventariat –sat cu sat- și anunțat existența unor numeroase comunități române, acolo unde hărțile maghiare marcaseră pete albe, lucru ce a contribuit determinant la decizia marilor puteri de la Trianon (prin care Transilvania a revenit României – n. r.)".

Acele misiuni de geografi francezi, despre care scria regretatul Radu Anton Roman, au fost conduse de geograful Robert Ficheux. Dacă n-ar fi existat profesorul Ficheux, azi Transilvania ar fi fost pământ unguresc. Omul acesta, scria Roman, „făcuse și dăruise istorie și geografie României". O Românie care, din nefericire, l-a uitat de tot, după trecerea sa la cele veșnice, săvârșită acum un deceniu. N-am auzit nicăieri să se organizeze măcar un simpozion sau o adunare în memoria sa. Acum, încercăm să aducem modestul nostru omagiu personalității lui Robert Ficheux, să povestim și altora despre cine a fost și cât de mult bine ne-a făcut acest om, cu speranța că anii ce vor veni și, poate, generațiile de după noi, îl vor așeza la locul ce i se cuvine în istoria modernă a României.

In memoriam PROFESORUL ROBERT FICHEUX (1898 – 2005) de ŞERBAN DRAGOMIRESCU

S-a stins din viață, în ziua de 1 august 2005, la vârsta de 107 ani, la Aubagne, în sudul Franței, profesorul francez Robert Ficheux, distins geograf, membru de onoare din 1948 și decan de vârstă al membrilor Academiei Române. Născut la 12 august 1898, într-o familie de institutori, la Saint-Omer (departamentul Pas-de-Calais), în nord-vestul Franței, cunoaște vitregiile războiului, încă din timpul studiilor liceale, pe care este nevoit să le întrerupă, fiind considerat „prizonier civil".

Examenul de bacalaureat îl trece la reputatul liceu Louis le Grand din Paris. Licențiat în istorie și geografie al Universității Sorbona (1920), Robert Ficheux a fost remarcat în timpul studiilor, de ilustrul geograf Emmanuel de Martonne, care domina prin personalitatea sa geografia franceză și, curând, și pe cea mondială. Emmanuel de Martonne susținuse două teze de doctorat, în litere (1902) și în științe (1907), cu teme din România, de care se atașase încă de la prima sa cercetare de teren din 1898. În 1918, în cadrul tratativelor de încheiere a păcii după Primul Război Mondial este desemnat expert al Comitetului de studii de pe lângă Conferința de Pace, fiind principalul autor al recomandărilor făcute, cu scrupuloasă obiectivitate, guvernului francez, privind teritoriile ce urmau să fie recunoscute României prin tratatele de pace. În semn de recunoaștere a acestor multiple merite, Academia Română îl alege membru corespondent în 1912, iar în 1919 membru de onoare. În 1921, la invitația Universității Daciei Superioare, profesorul Emmanuel de Martonne sosește din nou în țară, aducând cu sine un grup de cinci tineri francezi, discipoli ai săi, printre care și pe Robert Ficheux, îndemnați să-și asume pregătirea unor teze de doctorat cu subiecte din România. El iniția, împreună cu profesorul George Vâlsan, directorul Institutului de Geografie al Universității din Cluj, un vechi prieten al său, devenit și el membru al înaltului for academic român, mai multe excursii de studii pentru tineri geografi români și francezi, prin ținuturile românești, cu precădere prin cele întregite în noua Românie. Rezultatele științifice ale acestor excursii, publicate la Cluj în 1924, sunt puncte cardinale în cunoașterea geografică, în special geomorfologică, a unităților respective.

Din acest prim contact rezultă lucrarea sa de diplomă de studii superioare în geografie, consacrată geomorfologiei părții estice a Munților Bihor (250 pagini), calificată de mentorul său cu mențiunea „foarte bine". La îndemnul magistrului său, încurajat, primește ca subiect al tezei sale de doctorat „Studiul geomorfologic al Munților Apuseni", o întinsă și complexă regiune a țării noastre, de care – în lungile sale peregrinări – profesorul Robert Ficheux s-a atașat. În acest scop, între 1924 și 1927 a fost încadrat la Institutul Francez de Înalte Studii din București, tocmai atunci înființat. După un stagiu petrecut în Franța la liceul „H. Wallon" din Valenciennes, a revenit în România, ocupând, mai întâi, postul de secretar general al Institutului Francez din București și, apoi, al Misiunii Universitare Franceze în România (1932–1935).

Profesorul Vintilă Mihăilescu, viitorul academician, camarad de drumeție și de idei, încă din 1921 legat de Robert Ficheux printr-o afecțiune profundă și nedezmințită, evocă astfel aceste începuturi: „Au urmat ani de zile în care, cu sacul la spinare și planșeta, a cutreierat văile și plaiurile munților dintre Mureș și Someș, luând schițe panoramice, umplând carnete cu observații de teren, întreținându-se cu țăranii, dintre care unii îl țin minte și acum (1973, n. n.). Paralel a început studiile pe hărți topografice la scară mare, cu o meticulozitate

pe care nu am întâlnit-o până acum la alt geograf. Revăd și acum celebrele profile care se desfășurau pe pereții camerei lui de la Institutul Francez"…

În 1935, la recomandarea lui Emil Racoviță, rector al Universității din Cluj, este chemat să-i succeadă lui George Vâlsan, în predarea geografiei fizice, până în 1938, când amenințarea izbucnirii războiului îl obligă să se înapoieze în țara sa. Ducea cu sine manuscrisul tezei, un text de peste 1 000 de pagini, o bogată zestre de hărți, fișe, schițe, profile și cărți, fotografii, dintre care 850 de clișee pe sticlă i-au fost prădate apoi de ocupanții naziști ai Franței în anii celui de-al Doilea Război Mondial. Străbătuse pe jos, în Munții Apuseni, în vederea redactării tezei, peste 1 100 de cătune, peste 100 de văi, ceea ce l-a făcut cunoscut, peste ani, sub numele de „moțul francez".

Vintilă Mihăilescu (1973) caracteriza astfel contribuțiile sale, în așteptarea definitivării textului tezei: „Putem încă de pe acum să ne dăm seama de interesul pe care-l prezintă acest studiu capital, căci geograful francez a publicat unele comunicări prealabile scurte și două studii mai amănunțite (Remarques sur le réseau hydrographique du Bihor septentrional, 1929 și L'évolution morphologique du Crișul Repede, 1971), iar în volumul jubiliar Transilvania, Banatul, Crișana, Maramureșul (1929), un studiu mai amplu de sinteză geografică, Munții Apuseni, cel mai documentat și mai substanțial până acum asupra acestei regiuni". Textul prescurtat al tezei sale, verificat cu acribie de autor, a apărut în 1996, la Editura Academiei Române, cu titlul Les Monts Apuseni (Bihor). Vallées et aplanissements (535 p. și 22 pl. h. t.), cu sprijinul Serviciilor culturale franceze în România. Un prim exemplar al lucrării, proaspăt apărute, a fost înmânat, atunci, președintelui Franței, Jacques Chirac, aflat în vizită oficială în țara noastră, de către acad. Virgiliu N. Constantinescu, președintele Academiei Române.

Reluarea legăturilor sale cu țara noastră, după peste 30 de ani de dureroasă tăcere, timp în care a profesat în învățământul liceal și cel superior din Franța, s-a produs în 1969, când prof. Vintilă Mihăilescu, aflat la cârma Societății de geografie din România, l-a invitat, ștergând rușinea descalificantelor aprecieri la adresa geografilor străini care s-au dedicat cunoașterii țării noastre, formulate de unii geografi români proletcultiști. A avut posibilitatea de a revedea regiunea, de a-și actualiza și îmbogăți contactele și documentația științifică.

De atunci și-a îndesit călătoriile în România, a participat și la manifestări științifice, ca de exemplu, la Simpozionul de geografie fizică a Carpaților (1970), la Sesiunea omagială consacrată lui Emmanuel de Martonne cu prilejul centenarului nașterii sale (1973) ș. a. Fidel teoriei davisiene a originii policiclice a reliefului, insuflată de magistrul său, Robert Ficheux încearcă să descifreze fazele evoluției morfologice a Munților Apuseni printr-un studiu analitic al nivelelor de eroziune, al rețelei de văi cu terasele aferente, în strânsă corelare cu basculare a nivelelor de bază pannonic, transilvan și getic.

Nu i-au fost străine nici preocupările geomorfologice privind sintezele asupra spațiului carpatic românesc (1961, 1972), între care o privire critică asupra originii Porților de Fier dunărene (1948, în colaborare cu Geneviève Vergez-Tricom, vechea sa companioană din excursiile din 1921), publicată în Comptes-Rendus de l'Académie des Sciences de Paris. Robert Ficheux ne-a dăruit și valoroase contribuții la identificarea legăturilor profunde, de veche dată, dintre geografia franceză și cea română, prin pagini substanțiale de memorialistică științifică consacrate lui Emm. de Martonne, George Vâlsan, Emil Racoviță, Vintilă Mihăilescu, Tiberiu Morariu, George Oprescu, întregind istoria mișcării geografice și, în general, a vieții culturale din România în secolul al XX-lea. O istorie a Institutului Francez din România între 1924 și 1948, recent apărută la Paris (André Godin, Une passion roumaine, 1998), învederează rolul eminent jucat de R. Ficheux în epoca de pionierat a Institutului.

Dacă adăugăm și numeroasele conferințe, expoziții, inițiate și susținute în tot cuprinsul Franței, dar și în Olanda și Belgia, excursiile organizate în România, cu grupe mari de profesori, universitari și secundari, ca de exemplu, cea a Societății de geologie a Franței, pe teme de vulcanologie, în 1992, avem imaginea acestui devotat prieten al poporului român.

De nenumărate ori, prof. R. Ficheux nu a pregetat să ia atitudine, public, în presă, față de exprimări tendențioase sau manifestări de ignoranță, în ceea ce privește mai ales identitatea poporului român. În perioada obscurantismului totalitar din România, a menținut trează conștiința românilor din regiunea pariziană, prin conferințele ținute la Fundația Culturală Regele Carol I și la Casa Română din Paris. Nu trebuie omis nici rolul său în reanimarea contactelor instituționale dintre geografii francezi și români, prin organizarea colocviilor periodice bilaterale, unde era o prezență activă, dorită. Acestea au constituit pentru geografii români, în acele vremuri, în anii '70, adevărate ferestre deschise spre progresele din geografia occidentală.

Academia Română a recunoscut de timpuriu meritele prof. Robert Ficheux, alegându-l, la 1 iunie 1948, membru corespondent străin la Secțiunea istorică, pe baza referatului elogios de recomandare al acad. Simion Mehedinți. Propunerea a întrunit 33 de voturi din cele 35 exprimate. La 5 iunie 1948, Simion Mehedinți împărtășea vestea noului ales în termeni entuziaști: „Am fost fericit să constat cu câtă grabă colegii din Academie au îmbrățișat propunerea pentru alegerea d-tale ca membru corespondent al Academiei Române.

Unui geograf octogenar nu-i mai rămâne decât să-ți ureze ani mulți și o carieră științifică lungă și plină de cele mai strălucite succese Toți geografii români se bucură din adâncul inimii. Quod bonum felix faustumque sit!"

După numai două luni, alegerea devenise caducă prin desființarea samavolnică de către regimul comunist a Academiei Române și îndepărtarea brutală a peste 200 de personalități din noua structură academică. Dar profesorul Robert Ficheux a continuat să lucreze consecvent, după cum am menționat, despre și pentru pământul și poporul român, în ciuda acestor avataruri, așa încât, în mod firesc, în 1991, la propunerea Secției de științe geonomice, s-a reconfirmat alegerea din 1948, proclamându-l membru de onoare al Academiei Române. Jubileul Academiei Române de 125 de ani de existență, în 1991, l-a numărat printre distinșii oaspeți. A rămas memorabil cuvântul rostit atunci în aula forumului academic al țării noastre, țară ce „a devenit întrucâtva și a mea", după cum se exprima. El își încheia, atunci, rostirea, în limba română printr-o vibrantă urare: „Domnilor, rogu-vă, îngăduiți acestui moț francez să vă mulțumească călduros pentru această primire amicală și să vă ureze viață îndelungată, activă și rodnică. Urez scumpei noastre Românii, pe care o iubim cu toții, un viitor pașnic, demn de trecutul ei, deseori tragic, dar mereu glorios."

Omagierea prof. Robert Ficheux la împlinirea venerabilei vârste de 100 de ani a prilejuit, la 17 octombrie 1998, o manifestare de aleasă prețuire, la care Societatea de Geografie din Paris (cea mai veche din lume) și-a unit eforturile cu Ambasada României din Franța. În jurul sărbătoritului s-au reunit, pe parcursul întregii zile, la sediul Societății și la cel al Ambasadei, numeroase personalități, foști colegi și discipoli, prieteni și colaboratori. Au rostit atunci alocuțiuni de salut prof. Jean Bastié, președintele Societății organizatoare, ambasadorul Dan Hăulică, președintele Grupului de ambasadori ai țărilor francofone, care a dat citire și unui mesaj al directorului general al UNESCO, Federico Mayor, „un omagiu călduros adus unei vieți bine împlinite, demonstrând virtuțile și forța pașnică a unei științe deschise prieteniei, care știe construi punți indestructibile între popoare", prof. Bruno Messerli, de la Universitatea din Berna, președinte al Uniunii Geografice Internaționale (UGI), prof. Jean-Robert Pitte, președintele Comitetului Național Francez de Geografie, prof. Alain Metton, președintele Asociației Geografilor Francezi, vicepreședinte al UGI, prof. Jean Nicod, de la Universitatea din AixProvence, acad. Eugen Simion, președintele Academiei Române, acad. Mircea Săndulescu, președintele Secției de științe geonomice, care a rostit și mesajul Președintelui României, Emil Constantinescu, acad. Virgiliu N. Constantinescu, ambasadorul României la Bruxelles, fost președinte al Academiei Române, Dumitru Ciaușu, ambasadorul României la Paris, Șerban Dragomirescu, secretarul Comitetului Național Român de Geografie.

Cu acest prilej, într-un moment emoționant, i-au fost remise ilustrului sărbătorit însemnele de comandor al ordinului les Palmes Académiques, cea mai înaltă distincție acordată în Franța unui slujitor al învățământului public. Remiterea a fost făcută, în numele ministrului Educației, de d-na Alice Saunier-Séïté, membru al Institutului Franței, fost ministru, care a rostit și o vibrantă alocuțiune omagială, subliniind viața și activitatea exemplare ale unui „însemnat martor al epopeii geografice a secolului al XX-lea, în preajma unor magiștri incontestabili precum Emm. de Martonne". Încercând să-și explice de ce sărbătoritul, imediat după Primul Război Mondial, și-a cantonat cercetările în România, a mărturisit: „De ce în România? Pentru că, dintre surorile noastre latine, ea ne este cea mai dragă din pricina tristului său destin în mijlocul națiunilor maghiară, slave și turcă, ce au încercuit-o, au jinduit-o și au îmbucătățit-o și dominat-o fără milă"- Robert Ficheux

Încheind, a declarat cu emoție: „Domnule Robert Ficheux, fără îndoială, această distincție vă revenea demult. Dar această întârziere are și o latură fericită pentru dumneavoastră și pentru noi, este pentru prima dată în istorie, când, în fapt, ordinul les Palmes Académiques – în istoria sa de 190 de ani – onorează astfel pe un geograf cu prilejul aniversării centenarului său".

Din păcate, o distincție românească însemnată, Serviciul Credincios, în gradul de mare ofițer, i-a fost remisă abia doi ani mai târziu, când condiția fizică și psihică precare nu i-au mai îngăduit să se bucure deplin. S-a stins din viață discret, așa cum și-ar fi dorit, după un arc de viață intens trăit, ce a îmbrățișat trei secole. A fost înhumat, potrivit dorinței, în cavoul familiei din cimitirul parizian Montparnasse, acolo unde odihnesc în veșnicie Constantin Brâncuși, Eugen Ionescu, Emil Cioran. Comunitatea științifică românească, cea a științelor geonomice în special, a pierdut un mare și devotat prieten, un subtil cunoscător al pământului și poporului român, pe care le-a iubit cu o fidelitate neasemuită.

(Surse documentare: *tribuna.ro, geodin.ro; romaniabreakingnews.ro*).

În *Cuvântul liber*, 6 mai 2016, lămurind cine este Robert Ficheux, Lazăr Ladariu, plecând de la vorbele lui Radu Anton Roman, că românii nu prea mai amintesc, pentru că nu-l cunosc, își exprimă și dânsul aceleași gânduri: „Slabe speranţe din partea mai-marilor zilei şi a generaţiilor care vor veni, atâta timp cât valorile reale, tradiţiile, personalităţile, memoria identitară, istoria, cultura sunt dispreţuite şi date de pământ! Da, Robert Ficheux a contribuit la formarea României Mari, a acelei „Românii dodoloaţe", cum o numea Lucian Blaga. Pe aceste meleaguri mioritice, încetul cu încetul, încep să fie uitaţi Eminescu, Brâncuşi, Enescu, Porumbescu, Iorga, Blaga, Goga, Sadoveanu, Rebreanu, Cioran, Eliade, Iancu, Ivireanul, Brâncoveanu, Mihai

Viteazul, Şaguna… Pentru că aşa sunt „preţuite”, din 1990 încoace, marile valori româneşti! Pe-aici, amintesc, recunoştinţa devine o floare tot mai rară!”.

Despre Ficheux, un interviu-film nedifuzat…

Despre „Omul de știință căruia România îi datorează tehnico- demografic, Marea Unire!” scrie la 5 septembrie 2017 și D. D. Rujan în „2am eu”: „…Am avut bucuria de a-l fi cunoscut în 1993 pe domnul prof. Robert Ficheux (în toamna lui ’98 împlinise exact 100 de ani (!) și a mai trăit încă 7!! A fost unul dintre cei ce au călcat cu piciorul Munții Apuseni imediat după război (i-am luat și un interviu filmat, împreună cu Radu Grozea, pe care, din motive obscure și penibile, TVR nu l-a difuzat). Era un domn în vârsta de aur, firav, foarte simpatic, vorbea încă perfect românește, cu un hazliu accent franco-motogan, ne-a făcut să râdem în hohote pe toți câți eram la acel dineu, români și francezi, povestindu-ne cum mânca „boti“ și bea vinars, cum vreau moții să-l … însoare cu fiicele lor „motzotzolles“, cum dormea în iesle, privegheat de răsuflările blânde ale vacilor…”

Robert Ficheux în mijlocul celor cu care se iubesc

Longevivii

George Stanca scrie și el în „Clik!” la 16 august 2017: „Mi se-ntâmplă ceva straniu. De câteva zile dau cu o plăcută violență de oameni foarte în vârstă. De o etate la care am visa cu toții. Sau măcar cei care iubesc cu tărie viața. Azi am aflat de la Florin Piersic, octogenarul nostru actor, că s-a mai dus la ceruri un alt Grande – Septimiu Sever.

… Mă uimește obsesia asta a longevivilor. Ieri s-a dus muzicologul Viorel Cozma, 81. Tot ieri am aflat de la Piersic, 81, că s-a dus şi Sever, 91, care i-a fost magistru. Azi am scris despre Lawrence Ferlinghetti, marele poet beat, hedonist american, care are 98 de ani! Cineva mi-a dat un imbold de a-l comemora pe blog sau la”Independența Română” pe Robert Ficheux, omul căruia România îi datorează granițele de azi, mort la 1 august 2005, la 107 ani! Și tot acum, în zori, mi s-a arătat – de unde, mi le scoți, Doamne, şi de ce? – un mare cântăreț interbelic de muzică ușoară, care ca popularitate și carismă îl preceda pe Dan Spătaru – Ghe Ionescu Gion, fugit de binefacerile comunismului în SUA, după ce a cunoscut Canalul. Prieten al Familiei Regale, cel ce a lansat cântece ca „Inima-i un telefon”, „Gândește-te la mine” sau „Dă-mi iarăși gura ta”. Toate pe Youtube. Ascultați-le și veți fura clipe în care și românii erau fericiți. Nu ca acum…”

Notă:

19-20 noiembrie 2017

Din volumul OBELISC, album-dicționar, pentru încă circa o sută de alte personalități românești, de Ion N. Oprea, în pregătire la TipoMoldova, Iași, p. 540-548.

-&-

Totul despre Transnistria

8 iul. 2018

Transnistria în sens geografic este delimitată de malul de 800 km al Nistrului, de malul de 600 km al Bugului şi litoralul de 150 km al Mării Negre (1).

Prin români transnistrieni înţelegem însă pe toţi cei de dincolo de Nistru, cuprinzând Podolia şi mergând până la Nipru ba chiar Don, în Crimeea, Caucaz şi Siberia.

Începuturile întinderii marginii estice a românităţii la est de Nistru se regăsesc în simbioza dintre tyrageţi (geţii de la Tyras sau Nistru), deci între supuşii lui Burebista, care la gurile Bugului stăpânea Olbia şi românii ale căror urme se găsesc la tot pasul.

Din vremuri foarte vechi a început între români şi ruteni sau ucrainieni un vădit proces de interpenetraţie etnografică şi demografică continuat în decursul veacurilor prin colonizări şi emigrări ale acestor două rase. Stăpânirea cnejilor bolohoveni se afla pe cursul râului Sluci şi pe Bugul superior care sunt şi cei care îi vor preceda pe cazaci (2).

Istoricul ucrainian V. B. Antonovici scria în 1885 că nici dreapta nici stânga Nistrului „nu a aparţinut nici principilor halicieni nici altor principi ruşi” (3). Lupta corp la corp cu triburile slave şi turaniene nu va împiedica realizarea statului moldovean în sec. XIV, principatul de la Baia alăturîndu-se altor aşezări româneşti mai vechi, unele răspândite până în Polonia şi Volhinia (4). Între voievozii bolohovenilor mai cunoscuţi sunt Alexandru din Belţi şi Gleb al lui Ieremia (5). Încă la debutul mileniului al II-lea, această românitate era destul de puternică, surse scandinave din veacul XI semnalând prezenţa „blakumenilor” dincolo de Nistru, iar o cronică veche rusească menţionează pe aceiaşi „volohove” în zonă (6).

În Crimeea ne întâmpină la 1287 un Crăciun, la 1280 o „unguroaică Mărioara” de la Caffa, iar în sec. XV „ungurii” Radu, Stanciu, Stoica în aceeaşi colonie (7), elementul românesc cunoscând iată din excesul său de vitalitate şi fenomenul de diasporă.

La 25 mai 1455 orăşenii din Cetatea Albă nemulţumiţi de acţiunile piratereşti ale genovezilor din castelul Lerici de la gurile Niprului pun stăpânire pe această fortificaţie şi îi trimit captivi domnitorului Petru Aron pe conducătorii cetăţii (8).

Podolia epocii lui Ştefan cel Mare este socotită de N. Iorga ca aparţinând „de fapt nimănui", deşi succesiv ţinuse nominal de cnejii tătari, Marele Cnezat al Lituaniei şi Polonia. Pe nesimţite s-a născut o Moldovă „nouă" dincolo de Nistru cu sate din ce în ce mai numeroase. Cetatea Lerici este ocupată de Moldova între 1455-1475.

Cazacii români

Ştefan Bathory într-o scrisoare către înalta Poartă arată că întinderile dintre Bug şi Nipru erau populate cu o adunătură de oameni compusă din poloni litvani, moscali şi români. Cazacii sunt strânşi dintre moscali şi români (8). Prin denumirea de cazac, tătarii înţelegeau vagabond. Hatmanul lor Dumitru Vişnovieţchi se cobora dintr-o soră a lui Petru Rareş. A pretins şi scaunul Moldovei (9). După Ioan Vodă cel Cumplit, cazacii vor năvăli în Moldova de mai multe ori aducând cu ei „Domnişori" – fii adevăraţi sau închipuiţi de dincolo de Nistru ai domnilor de odinioară ai Moldovei.

Ioan Nicoară Potcoavă a fost primul hatman ales de întreaga Sece Zaporojeană. El va reuşi să ocupe pentru scurt timp tronul Moldovei şi acelaşi noroc şi-l vor încerca şi alţi români din fruntea cazacilor: Alexandru şi Constantin Potcoavă (10), Petre Lungu, Petre Cazacu. Rangul suprem de hatman al cazacilor îl vor mai deţine dintre românii transnistrieni Ion Grigore Lobodă, Tihon Baibuza, Samoilă Chişcă, Ion Sârcu, Opară, Trofim Voloşanin (Românul), Ion Şărpilă, Timotei Sgură, Dumitru Hunu şi eroul legendar al cazacilor în lupta pentru independenţa Ucrainei, Dănilă Apostol. Pe tot parcursul sec. XVI – XVIII, înalte ranguri printre cazaci le-au avut polcovnicii Toader Lobădă, (în Pereiaslav), Martin Puşcariu (în Poltava), Burlă (în Gdansk), Pavel Apostol (în Mirgorod), Eremie Gânju şi Dimitrie Băncescu (în Uman), Dumitraşcu Raicea (în Pereiaslav) comandantul Varlam Buhăţel, Grigore Gămălie (în Lubensc), Grigore Cristofor, Ion Ursu (în Raşcov), Petru Apostol (în Lubensc). Alţi mari comandanţi de unităţi căzăceşti dintre „dacii transnistrieni" sunt: Ţopa, Scapă, Ţăranul, Moldovan, Munteanu, Procopie, Desălagă, Drăgan, Gologan, Polubotoc, Cociubei, Turculeţ, Chigheci, Grigoraş, Bogdan, Radul, Focşa, Basarab, Grigorcea, Borcea, etc. Mulţi din ei vor fi semnatari ai documentelor de unire a Ucrainei cu Rusia de la 18 ianuarie 1654 (11), iar alţii precum generalul Ciorbă şi coloneii Mândra, Ghinea şi Brânca vor intra în servicul Rusiei (12).

Domnii Moldovei au stăpânit Transnistria

După ce în 1574, Ion Vodă Armeanul pomenea de „ţara noastră a Moldovei de dincolo de Nistru", după ce în 1602 boierii (13) vorbesc de neamurile lor de peste Nistru, Ghe. Duca devine la 1681 „Despot al Moldovei şi Ucrainei" (14) împlinind pe lângă rolul de domnitor al Moldovei şi rostul de hatman (15) şi administrator al Ucrainei, unde în vremea aceasta se vor scrie şi acte redactate în româneşte (16). Dacă până acum doar hotarul etnic depăşise Nistrul, Duca va duce şi hotarul politic în zona transnistreană având în stăpânire toate teritoriile dintre Carpaţi şi Nipru. După el au mai deţinut conducerea Ucrainei, Ştefan Movilă, Dimitrie Cantacuzino şi Ene Drăghici, iar cu mari funcţii au fost şi Simeon Paliş şi Sandu Colţea (17).

Consecinţă a stăpânirii lui Duca Vodă (care a ridicat curţi domneşti la Ţicanova pe Nistru şi Nimirov pe Bug) Moldova continuă până la 1765 să administreze şi malul stâng al Nistrului (18).

Importantele centre ale Transnistriei erau Movilăul, Dubăsari, Silibria, Iampol, Jaruga, Raşcov, Vasilcău. În noua oblastie formată de ruşi la Oceakov (la a cărei construcţie Petru Şchiopu participase cu 15. 000 salahori şi 3. 000 care) au primit în sec. XVIII pământuri boierii: Cantacuzino, Rosetti, Catargiu, Badiul, Sturza, Manuil, Macaresu, Cucu, Boian, Iliescu, Sabău, Cănănău, Crăciun, Pascal, Hagilă, Săcară, Nicoriţă, Ghenadie, Dodon, Zurucilă etc. Cetatea a fost cerută de Mihai Viteazul la 1600 şi apărea încă de pe atunci, ca fiind unul din oraşele Moldovei). Într-un recensământ din 1793, între Nistru şi Bug din 67 de sate, 49 erau exclusiv româneşti (19).

Biserica transnistreană subordonată din vechime bisericii române

Ţinutul gravita şi bisericeşte spre Moldova, astfel la 1657 mitropolitul Sucevei hirotoniseşte pe Lazăr Branovici ca episcop la Cernigov (20). Într-un act dat la Thighina în 1769 se face următoarea precizare privind subordonarea bisericească: „mitropolitul Proilavei (Brăilei), al Tamarovei (Reniului), al Hotinului, al tuturor marginilor Dunării şi al Nistrului şi al întregii Ucraine a hanului" (21). În câteva rânduri ţinutul dintre Nistru şi Bug a intrat sub jurisdicţia episcopiei Huşilor. După 1792 (dată la care ruşii ating Nistrul) Transnistria va aparţine bisericeşte de Ecaterinoslav în fruntea căreia însă era românul Gavril Bănulescu-Bodoni, care după anexarea Basarabiei va reuni sub aceeaşi mitropolie Chişinăul, Hotinul şi Oceacovul „fiindcă în ţinutul Oceacovului precum şi în Basarabia locuiesc moldoveni, vlahi, greci, bulgari şi colonişti de diferite neamuri, iar ruşi sunt foarte puţini". Din 1837 se va înfiinţa eparhia Chersonului şi Tauridei cu reşedinţa la Odessa (22). Pe malul stâng al Nistrului şi pe alocuri şi în stepa Chersonului până la Bug, erau aşezări în care fiinţau cam 100 de biserici moldoveneşti, iar tot sudul Rusiei până aproape de Kiev era în stadiul de colonizare abia cu două decenii înainte de răpirea Basarabiei (23).

În 1717 domnul Moldovei, Mihai Racoviţă, atestă printr-un act o dăruire de moşie făcută peste Nistru lui Apostol Leca (24).

Capitala unei ţări poartă numele unui român transnistrean

Ruşii vor ajunge în 1772 la Bug, în 1792 la Nistru şi în 1812 la Prut. La fiecare din aceste etape Rusia avea şansa să obţină clauze privind dreptul supuşilor creştini rămaşi sub suzeranitate turcească să se mute între graniţele ei pentru a-i coloniza. Ţarii doreau ca sudul Ucrainei să nu rămână nepopulat. Astfel la 1739 Constantin şi Dumitraşcu Cantemir (urmaşi ai celui ce la 1711 au trecut Nistrul cu 4. 000 moldoveni) conduceau voluntarii moldoveni în luptele cu turcii şi încheiau la 5 septembrie o convenţie cu Rusia obţinând recunoaşterea independenţei ţării (25). La retragerea ruşilor aceştia au luat cu ei pentru colonizări peste 100. 000 de suflete.

Ecaterina a II-a ne-ar fi mutat pe toţi la est de Nistru

La 1769-1774 la curtea Ecaterinei a II-a se făceau proiecte de „transplantare a populaţiei amânduror Principatelor", iar la 1792 se raporta că au fost aşezaţi între Nistru şi Bug „două treimi din locuitorii Moldovei" fiind vorba ca acestei „Moldove Noi" să i se dea autonomie şi domn pe A. I. Mavrocordat (26). Acordând scutiri de serviciu militar şi dări, acoperind cheltuielile de călătorie, asigurând autonomie, biserică românească, magistraţi români, şcoală de limbă populară, tipărire de cărţi în limba română şi chiar pecete cu capul de zimbru, Ecaterina a II-a atrăgând deja români din principate şi Transilvania reuşeşte la 1783 să aşeze chiar dincolo de Bug 2. 000 de familii cu 15 biserici româneşti (27). Se făceau colonizări chiar şi în jurul Kievului, dar şi în sudul Rusiei, aducându-se câte 25-40 de familii pentru o aşezare. Ciobanii din Ardeal s-au aşezat în Crimeea, la Marea de Azov până în Caucaz sau în Donbas. Salariaţi din direcţia oficiului de studii sub conducerea lui A. Golopenţia în cercetările etnografice şi folclorice efectuate dincolo de Bug între 1942-1944 găsesc în oraşul Melitopol de la Marea de Azov, unicul restaurant din localitate cu numele de Bucureşti. Bătrânii spuneau că fiecare familie primise 50 ha, două perechi de boi, scutiri pe 50 de ani, şi că sosiseră din sudul Basarabiei (28).

Cu gust pentru numele antice, Ecaterina a II-a va construi puternice fortăreţe pe malul stâng al Nistrului: Tiraspol în faţa Tighinei şi Ovidiopol în faţa Cetăţii Albe (29). Marea majoritate a transnistrienilor fiind români, aceeaşi Erhani, Soltani, Buşilă, Codreanu, Munteanu, Braşoveanu, Ardeleanu, Eşanu vor fi mâna de lucru la ridicarea Odessei, dar şi printre fruntaşii locali. Bănulescu e cel care sfinţeşte temelia oraşului Odessa şi contribuie la planul de organizare al oraşului, iar Manole e menţionat ca arhitect pe lângă guvernator. Pe firmele Odessei apăreau ciobotarul Ştirbei, croitorul Sturza, restaurantul Catargi, iar suburbia „Moldovanca" populată cu români va deveni un oraş întreg cu peste 40. 000 de locuitori (30).

Românii pun bazele culturii ruse

În 1796 la Dubăsari ori Movilău s-a tipărit primul volum de versuri în limba română (versuri originale şi traduceri de I. Cantacuzino) (31). În 1799 rusul Pavel Sumarcov notează că în Ovidiopol, Tiraspol, Grigoriopol, Dubăsari, Mălăieşti majoritatea locuitorilor sunt moldoveni (32).

Cultura românească a influenţat şi cultura ucrainienilor şi ruşilor prin românii ce şi-au găsit rosturi în Rusia. Petru Movilă a devenit mitropolit al Kievului şi întemeietorul Academiei ruseşti. Călugărul român Paul Berândă este întemeietorul lexicografiei ruseşti. Milescu Spătaru pe lângă activitatea diplomatică şi ştiinţifică a fost învăţătorul lui Petru cel Mare. Dimitrie Cantemir a depus o rodnică activitate ştiinţifică fiind şi consilier intim al împăratului. Herăscu (Hirăstov) a fost literat şi întâi curator al universităţii din Moscova (33). Dosoftei va ajunge episcop al Azovului, Antonie (trecut peste Nistru împreună cu cei peste 100. 000 moldoveni la 1739) a devenit mitropolit de Cernigov şi Bielgorod. Mihail Strilbiţchi din Moldova îşi va muta tipografia la Dubăsari apoi la Movilău. Ioan Silviu Nistor în „Istoria românilor din Transnistria" mai aminteşte de un român Turcu ca autor al codului penal rusesc, de Mihail Voloşaninov ca organizator al Ministerului de externe rus şi Grigore Voloşeninov (Românul) de asemenea diplomat al Rusiei (34). Literatura rusă recunoaşte că poezia rusească modernă începe cu Antioh Cantemir. Prin Dimitrie Cantemir, prin Spătaru Milescu (care în China la popasuri dă comandă cazacilor să îi cânte „Dunăre, Dunăre"), prin Leon Donici şi alţii capătă nişte mari oameni de cultură (35).

În 1737 se năştea în Rusia, Nic Bantânş Camenschi urmaş de boier moldovean ce va deveni membru de onoare al Academiei ruse şi universităţii (36). Mihai Frunză geniu militar al Armatei Roşii, mort în 1925 la 40 de ani, este cel al cărui nume l-a purtat capitala R. S. S. Kirghiză (Frunze) şi Academia militară a URSS. Acesta se născuse în Turkestan, urmare a unor colonizări ale basarabenilor şi transnistrienilor în 1878 în regiune (37). În 1854 se stingea la Odessa Al. Sturza, filozof al religiilor. N. Donici a întemeiat în 1908 la Dubăsarii Vechi, Observatorul de astronomie fizică (38). Guvernul rus refuză oferta lui Mihail Stroescu (fratele filantropului V. Stroescu) de a finanţa deschiderea unei catedre de limba română la Universitatea din Odessa.

Academicianul sovietic L. S. Berg, afirma: „Moldovenii ce locuiesc în Moldova, Basarabia şi până în guberniile învecinate, Podolia, Herson, iar într-un număr mai mic în gubernia Ecaterinoslav sunt români”, iar Take Ionescu privitor la Rusia „este duşmanul nostru natural” (39).

Toponimia confirmă românitatea Transnistriei

Iată în continuare o serie de nume ale localităţilor de dincolo de Nistru: Singuri, Voloşovca, Cioban, Beseni, Voloşschie, Caracinţi-Valahi, Cotiujani, Uşiţa, Voloşcovţa, Bârliadca (lângă izvoarele Bugului); Glodoasa, Troianca, Mamaica, Adăbaşi, Alexandria, Perepeliţino, Şantuia, Malai (pe lângă Kirovograd); Buric, Fundescleevca, Vărsaţi, Curecni (între Cigirin şi Novomirgorod); Băbanca, Burta, Tecucica (lângă Novoarhanghelsk); Răzmeriţa, Şelari, Moldovca, Moldovscaia, Odaia, Moldovanca (lângă Olviopol); Arcaşi, Cantacuzinca, Moldovca Braşoveanovca, Pădureţ, Urâta, Şerbani, Arnautovca (lângă Voznerensk); Baraboi, Grădiniţa, Dobrojeni, Grosulovo, Moldovanca (lângă Odessa); Coşuri, Guşa, Şura-Bondureni, Buda, Soroca, Chişleac, Bursuci, Odaeva, Şura (lângă Gaisân) etc.

Th. Burada înfăţişează din gubernia Cherson în 1893 următoarele sate moldoveneşti: Iasca, Grădiniţa, Sevărtaica, Belcauca (spre Ovideopol), Mălăieşti, Floarea, Tei, Coşarca, Buturul, Perperiţa, Goiana, Siclia, Corotna, Cioburceni, Speia, Caragaciu, Taşlâc, Doroţcaia, Voznisevsca (pe Bug), Moldovca şi Cantacuzinovca. Acelaşi aromân Burada în 1906 găseşte în Podolia satele româneşti: Lescovăţ, Ruda, Ivaneţ, Rogozna, Studeniţa, Uşiţa, Lipciani, Serebia, Buşa, Coşniţa, Gruşca, Ocniţa, Camenca, Lăpuşna, Sărăţei, Râbniţa, Botuşani, Pietrosul, Slobozia, Domniţa, Balta, Moşneagul, Senina, Bursucul (40).

Tot atunci potrivit cifrelor oficiale existau în Cherson şi Podolia 532. 416, în Ecaterinoslav 11. 813, iar în Taurida (Crimeea) 4. 015 români. Aprecierile asupra cifrelor reale merg până la 1. 200. 000. Încă de la mijlocul secolului XIV se găseau în Transnistria peste 400 de sate curat româneşti (41).

Alexis Nour (care a identificat în Transnistria o localitate „Nouroaia”) numeşte ca ultime sate ale zonei compact româneşti spre răsărit Glodoşi – cam la aceeaşi paralelă cu Cernăuţiul şi Şerbani -la o paralelă cu Iaşul însă la 200-250 km de la Nistru (42). Acesta a găsit în Kiev un liceu care purta numele celui care îl întreţinea prin donaţii uriaşe „Pavel Gălăgan”. La fel de vestiţi erau cei din familiile Funduclea (numele îl purta şi o stradă în Kiev), Cordunean, Frunzetti, Macarescu, Bontaş, Gredescu etc. (43).

Dintre numele de ape din Transnistria amintim Tiligul, Ingul, Inguleţul, Baraboi, Volosica, Balacliica, Berezan, Cuciurean, Tigheci, Putred, Soroca, Ocniţa, Dârla, Udici, Sahaidac (veche denumire pentru desagă), Moldovca, Buşa, Tătrani, Humor, Merla, Uşiţa etc. (44).

În 1918 Transnistria cânta „Deşteaptă-te române”

Între 1909 şi 1913 ieromanahul Inochentie a condus în Transnistria, la Balta o „mişcare” pentru reintroducerea limbii române în biserică. Zeci de mii de moldoveni veneau în pelerinaj la Balta unde li se vorbea şi li se împărţeau gazete în limba lor. Apărat de ţărani (60 vor cădea ucişi), Inochentie este ridicat de cazaci şi închis. Autorităţile vor permite însă folosirea limbii române în biserici (45).

Pe vremea când ni se oferea Odessa

În 1914 Austria promitea României „toată Basarabia cu Odessa” promisiune ce o va reînnoi (46).

Prezenţa voluntarilor ardeleni şi bucovineni în Ucraina a avut un rol benefic în redeşteptarea conştiinţei naţionale la românii din Imperiul Ţarist. Ofiţerii români vor desfăşura o vie activitate culturală atrăgând de partea lor studenţii din Kiev. La Odessa se aflau 40. 000 de ostaşi şi ofiţeri români din armata rusă, care vor avea şi ei o puternică înrâurire asupra studenţilor din Odessa şi împreună vor organiza un congres la 23 martie 1917. În 18 aprilie la Odessa a avut loc o manifestare a soldaţilor români la care au luat parte 12. 000 de ostaşi şi studenţi basarabeni şi transnistrieni. La 9 aprilie ziarul „Cuvânt moldovenesc” publicase programul P. N. M. care cuprindea printre altele şi drepturi naţionale pentru românii de dincolo de Nistru, iar în 14 aprilie se înfiinţase „Asociaţia învăţătorilor moldoveni din Basarabia şi de dincolo de Nistru” (47). Congresul învăţătorilor români din Rusia, ţinut la Odessa, a cerut pentru transnistrieni serviciu divin, şcoli, inspectorat şcolar, episcopie la Dubăsari, seminar la Odessa, toate în limba română.

„Pe noi cui ne lăsaţi?...”

În şedinţa Radei ucrainene deputatul Ion Dumitraşcu (transnistrean) va protesta împotriva pretenţiilor Ucrainei asupra Basarabiei (48). Acelaşi împreună cu Ion Precul şi Valeriu Cicate vor conduce „Deşteptarea – societate naţională a românilor din Ucraina” înfiinţată la Kiev la 26 noiembrie 1917”.

Congresul ostăşesc moldovenesc de la începutul lui noiembrie 1917 din Chişinău a avut pe ordinea de zi la punctul 8 „Moldovenii de peste Nistru” şi a hotărât ca în Sfatul Ţării, românii de peste Nistru să deţină 10 mandate (49). S-a mai cerut Ucrainei să recunoască românilor de peste Nistru, din Caucaz, din Siberia aceleaşi drepturi pe care Basarabia le recunoaşte minorităţilor etnice. Chişinăul mai cerea administraţiilor transnistriene să notifice numărul copiilor români de vârstă şcolară (50). La acest congres ţăranul transnistrean Toma Jalbă a întrebat „şi cu noi care trăim pe celălalt mal al Nistrului, cum rămâne fraţilor, pe noi cui ne lăsaţi?” (51)

La 17 decembrie s-a organizat un congres al românilor transnistrieni la Tiraspol precedat fiind de adunări pregătitoare la Tiraspol în 16 noiembrie şi Grigoriopol în 21 noiembrie hotărându-se ca fiecare sat să

trimită doi delegaţi. Ţinut sub semnul tricolorului, congresul a votat pentru crearea de şcoli naţionale cu predare în limba română şi alfabet latin, introducerea limbii române în biserici, justiţia în limba băştinaşilor, medici români la sate, moldovenii să facă armată în oastea naţională şi alegerea a opt reprezentanţi în Rada ucraineană. S-a mai hotărât tipărirea de gazete, împărţirea moşiilor la ţărani şi să se facă tot posibilul ca Transnistria să fie alipită Basarabiei. Şi cum nu ştiau dacă Basarabia va lupta pentru această alipire, sublocotenentul transnistrean Bulat atenţiona „dacă vom lăsa Ucraina să taie o ramură azi, alta mâine, din copacul nostru va rămâne buturuga" (52). Trimisul Radei ucrainene a urat în încheiere „Slavă Moldovei slobode".

Comitetul Naţional Român ales a deschis 52 şcoli româneşti, Rada ucraineană a aprobat manualele româneşti tipărite la Chişinău cu litere latine, Consiliul Zemstvei din Tiraspol a început să introducă şi în administratie şi în justiţie cunoscători ai limbii române. Timotei Pleşca şi Toma Jalbă au organizat batalionul românesc, ostaşii primind echipament, armament, cazarmă. Cadrele didactice nu au fost silite să urmeze cercurile de vară în limba ucraineană, ci 30 dintre ele au urmat cursuri la Chişinău. În satul Lunca s-a jucat chiar „Piatra din casă" de V. Alecsandri. Până ce teroarea bolşevică va pătrunde peste tot, pe alocuri, în şcoli şi în 1919 se mai cânta „Deşteaptă-te române".

În 9 ianuarie 1918 Ion Precul, moldovean din stânga Nistrului în calitate de deputat în Rada ucraineană ia cuvântul şi cere drepturi egale pentru compatrioţii lui (53). Se preconiza un congres general al românilor din Ucraina în iunie 1918, dar abia în decembrie 1919 la o Adunare naţională au cerut organizarea lor într-un stat naţional. La 21 martie 1919, în urmărirea bandelor bolşevice, românii trec Nistrul şi ocupă pentru scurt timp Tiraspolul şi Razdelnaia.

La Conferinţa de pace de la Paris, România nu a reclamat Transnistria şi rămân de domeniul istoriei motivele pentru care dezrobirea fraţilor transnistrieni nu s-a înfăptuit atunci, fiind siliţi să înfrunte încă o epocă de suferinţe, după spusele lui Dominte Timonu (născut în Măhala lângă Dubăsari, membru mai apoi al Fondului Literar al Uniunii Scriitorilor din România) perioada a fost „mai grea şi mai cumplită" (54). Într-o cuvântare ţinută la Varşovia în noiembrie 1920, Take Ionescu spunea că „600. 000 de români trăiesc dincolo de frontiera estică" (55). În aprilie 1920 încep mari revolte ţărăneşti, răsculaţii conduşi de Tutunică ocupă Balta, răscoala întinzându-se în raioanele Codâma şi Ananev (raion despre care „Marea enciclopedie rusă" spunea că „moldovenii sunt locuitorii autohtoni ai raionului"). În 1922 sub conducerea lui Chirsula revolta a reizbucnit. După înăbuşirea în sânge a acestora s-au făcut deportări în masă (56).

RASSM-un stat românesc între Rusia şi România Mare.

Opoziţie ucraineană la crearea RASSM

După declaraţia din 3 august 1923 a Guvernului Sovietic privind nationalităţile şi libera folosire a limbii materne şi ca urmare a tendinţelor hotărâte de ucrainizare, la 3 septembrie se întrunesc la Balta delegaţii satelor româneşti. Ucrainienii au făcut opoziţie la organizarea unei republici autonome (57).

Şi totuşi în 12 octombrie 1924 se crează Republica Autonomă Socialistă Sovietică Moldovenească (58) în cadrul Ucrainei, capitala fiind Balta, iar din 1928 Tiraspolul cu graniţa vestică fixată declarativ pe Prut. La Bârzula în aprilie 1925 Congresul Pan-Moldovenesc a fixat graniţele şi Constituţia recunoscută de ucrainieni la 10 mai.

Cu o suprafaţă, la 1934, de 8. 434 km2 şi o populaţie de 615. 500 locuitori din care 80% români, noua republică cuprindea raioanele: Balta, Bârzula, Camenca, Crut, Dubăsari, Grigoriopol, Ananiev, Ocna Roşie, Râbniţa, Slobozia, Tiraspol. A fost creată pentru a aţâţa pe nemulţumiţii din Basarabia. Vintilă Brătianu considera cu luciditate că „crearea unui stat român între Rusia şi noi" va permite dezvoltarea în URSS „a unei vieţi naţionale româneşti" (59).

Tiraspolul în alfabet latin

Moştenirea lăsată de ţarism era înfiorătoare: populaţia agramată, şcoli de limbă maternă lipsă, conştiinţa naţională stinsă, oamenii în mare parte neştiind de unde se trag şi cine sunt, limba la condiţia de limbă păsărească (60). Demn de menţionat că în RASSM i s-a spus limbii pe nume, după cum reiese din paginile săptămânalului „Plugarul roşu" din 21 august 1924 (ce apărea din 1 iulie): „s-a hotărât ca în şcoale, case şi în aşezăminte de cultură românească să se întrebuinţeze limba românească" (61).

Au funcţionat 145 şcoli româneşti gimnaziale, 18 şcoli româneşti de rang liceal, institut agronomic, unul pedagogic şi politehnică, cu o populaţie şcolară românească totală de 24. 200 din care 800 studenţi. Din 1933 se introduce alfabetul latin. Apar publicaţii cum ar fi: „Plugarul roşu", „Moldova Socialistă", „Comsomolistul Moldovei", „Moldova literară", „Octombrie", „Scânteia leninistă". Mai existau staţie radio la Tiraspol, Corul de Stat „Doina", teatrul de stat şi secţie română la Şcoala teatrală din Odessa, institut de cercetări ştiinţifice şi tânăra republică avea un Congres General al Sovietelor, parlament local, guvern şi chiar un preşedinte de republică (62).

Revenirea la „limba moldovenească" s-a făcut cu puşca

În 1937 însă, intelectualitatea din RASSM a fost acuzată că a făcut jocul duşmanului de clasă (63) şi a fost exterminată în mod barbar. Începând cu întregul guvern al republicii şi terminând cu inimoşii scriitori transnistrieni între care: Nicolae Smochină, Toader Mălai, Nicolae Ţurcanu, Simion Dumitrescu, Petre Chioru, Mihai Andreescu, Mitrea Marcu, Alexandru Caftanachi, Iacob Doibani, Ion Corcin, Dumitru Bătrâncea, Nistor Cabac. Atrocităţile staliniste au mers până acolo încât în satul lui Toma Jalbă (Butor-raionul Grigoriopol) au fost împuşcaţi 167 bărbaţi din cei 168 (64).

Datorită colectivizărilor forţate şi închiderii bisericilor (încheiată în 1938) a avut loc un adevărat exod peste Nistru atât de intens încât a fost nevoie de un lagăr pentru refugiaţii transnistrieni, iar numărul intelectualilor originari de dincolo de Nistru ajunsese atât de mare încât la Chişinău, Cluj şi Iaşi, apar reviste ale acestora: „Tribuna românilor transnistrieni" (65) condusă de Şt. Bulat, „Transnistria" redactată de Ilia Zaftur, respectiv „Moldova Nouă" redactată de N. Smochină. Grănicerii ruşi trăgeau fără milă în cei pe care îi descopereau trecând Nistrul. Astfel de evenimente erau obişnuite, însă la 23 februarie 1932 a fost un adevărat masacru fiind ucişi 40 de bărbaţi, femei şi copii, fiind un subiect de discuţie în parlament şi în presa internă şi internaţională (66).

Înainte de 28 iunie 1940 şi în zilele următoare se vorbea despre reunirea noilor teritorii dintre Prut şi Nistru cu RASSM.

Agenţia RATAU transmitea din Balta despre mitingul consacrat susţinerii „întrunirii poporului basarabean cu poporul RASSM." Ecouri ale intenţiei CC al PC din URSS din 11 iunie 1940 se regăsesc în paginile Moldovei Socialiste din 13 iulie 1940: „cu mare bucurie am aflat noi că Sovietul Comisarilor Poporului din CC al PC Unional au susţinut rugămintea organizatorilor Moldovei şi au intrat cu propunere în Sovietul Suprem al URSS de a întruni locuitorimea Basarabiei cu locuitorimea RASSM şi organiza Republica Confederativă SSM".

Kremlinul comandase culegerea de date în vederea luării hotărârii privind structura administrativ teritorială a RSSM. Un asemenea raport datat la 15 iulie 1940 şi semnat A. Scerbacov care ţinând cont de considerente etnice, istorice, economice, propune pe lângă cedarea dintre judeţele basarabene doar a Hotinului (care împreună cu Cernăuţiul să aparţină Ucrainei), iar din RASSM să cedeze Ucrainei doar raioanele Balta şi Pesceansc. Viitoarea Moldovă urma să aibe 5 regiuni: Bălţi, Chişinău, Bender, Akkerman şi Tiraspol cu raioanele Ananiev, Valea Hoţului, Grigoriopol, Dubăsari, Camenca, Codâma, Cotovsc, Ocna Roşie, Râbniţa, Slobozia, Tiraspol şi Cerneansc). Regiunea Tiraspol ar fi avut 518. 385 locuitori (67).

Conducerea fostei RASSM propune şi ea cedarea către Ucraina pe lângă Bucovina de Nord doar a Hotinului, Ceţătii Albe şi Chiliei, iar de la est de Nistru să fie cedate doar raioanele Codâma, Balta şi Pesciana (68).

Sfâşierea Transnistriei

Kievul însă prin preşedintele Sovietului Suprem al Ucrainei, M. Greciuha cerea la 22 iulie 1940 ca Ucrainei să-i revină pe lângă Bucovina de Nord, Hotin, Akkermann, Chilia şi a Ismailului, Bolgradului şi a opt din raioanele RASSM (Codâma, Balta, Pesciana, Ananiev, Valea Hoţului, Ocna Roşie, Cerneansc, Kotovsk) (69). Deşi în urma analizării propunerilor Ucrainei şi RASSM, A. Gorkin, secretar al prezidiului Sovietului Suprem propunea lui G. Malenkov secretar al CC al PCUS să se adopte varianta RASSM (70), în 2 august 1940 Sovietul Suprem a adoptat legea formării RSSM în varianta propusă de Ucraina (71).

La 10 mai 1941 se respingeau demersurile cetăţenilor din următoarele localităţi transnistriene de a trece din componenţa Ucrainei în componenţa Moldovei: Timcov (raionul Codâma) Stanislavca (raionul Kotovsc), Culmea Veche (raionul Kotovsc), Grebenichi şi Slaveano-Serbca (raionul Grosu) şi dau curs doar cererilor satelor Doroţcaia Nouă şi Sadovo (raionul Ocna Rosie) (72).

Iată câteva din numele localităţilor din fosta RASSM care treceau la Ucraina: Lunga, Hârtop, Visterniceni, Borş, Dabija, Carleşti, Şerpa, Culmea Veche şi Nouă (raionul Bârzu); Valea Hoţului, Tocila, Grecu, Perişori, Handrabura, Şalpani (raionul Nani); Păsat, Holmu, Pârlita, Păsăţel, Mironi, Bănzari, Bursuci, Moşneanca, Raculova, Herbina (raionul Balta), Budăi, Buza, Strâmba, Broşteni, Slobozia, Buchet, Timcău, Ploţi, Şerbi (raionul Crutâi); Ocna Roşie, Clăveni, Tiscolung, Tiscol, Odaie, Ideia, Coşari, Dihori, Mironi, Slobozia, Dubău, Ţâbuleanca, Sahaidac, Topala, Ciorna, Perlicani, Basarabia, Bahta, Mălăieşti, Ilie, Brânza, Untilovca, Găvănosu (raionul Ocna Roşie). Multe din numele românesti vor fi schimbate: Bârzu în Kotovsk, Mărculeni în Dimovka, Voloşca în Pisariovka, Întunecata în Svetloe, Nani în Ananiev, Vrabie în Vradievka, Valea Hoţului în Dolinskoie, Mălai în Karataevka, Urâta în Elenovka etc. (73)

Numele moldovenilor au fost ucrainizate, şi ele: Sandu, Rusu, Buzatu, Cherdevară au devenit peste noapte: Sandulenko, Rusulenko, Buzatenko. Kerdevarenko (74).

Transnistria – a XI-a poruncă a decalogului românesc

Sub administraţie românească

Între 19 august 1941 şi 29 ianuarie 1944, România a avut sub administraţie temporară „Transnistria" ce se întindea între Nistru şi Bug până la limanul Niprului, iar în nord până la apa Niomjâi şi a Rovului.

Teritoriul în suprafaţă de 44. 000 km2 şi o populaţie de 1, 2 millioane locuitori a fost împărţit în 13 judeţe: Ananiev, Balta, Berzovca, Dubăsari, Golta, Jugastru, Movilău, Oceacov, Odessa, Ovidiopol, Râbniţa, Tiraspol, Tulcin. În vederea deschiderii şcolilor în 1941, primarii urmau să consulte imediat obştile locale spre a stabili limba de predare a învăţământului (rusă sau moldovenească) după alegerea obştei (75).

Păstrând vechea împărţire în 64 de raioane, din cei 1. 623 funcţionari, doar 398 proveneau din România. Din cele peste 1. 000 de biserici desfiinţate de comunişti, în 1943 nu erau încă reparate doar 76. Alături de 219 preoţi localnici mai slujeau 250 preoţi din ţară. S-au organizat cursuri pentru 800 cadre didactice, româneşti din Transnistria, apar publicaţii ca: „Transnistria", „Glasul Nistrului", „Bugul", „Gazeta Odessei", „Ţara Bugului", „Molva". La Tiraspol s-a înfiinţat Liceul românesc „Duca Vodă", iar cinematografe în Tiraspol, Ananiev şi Odessa. Reprezentaţii cinematografice au avut loc în toate satele Transnistriei (76). În satul Hârjău au fost repatriaţi români din Kuban (504 familii de dincolo de Bug au fost repatriate între Prut şi Bug la începutul acţiunii) (77). Din relatările bulibaşei Coca din Sinteşti – Ilfov, pe malul Bugului era amenajat un fel de lagăr unde au fost adunaţi 2. 600 ţigani (78).

În 1944 odată cu înaintarea frontului, cea mai mare parte a Transnistriei a fost încorporată în RSS Ucraineană, iar raioanele Camenca, Râbniţa, Dubăsari, Grigoriopol, Tiraspol, Slobozia în componenţa RSS Moldoveneşti, situaţie existentă şi în prezent.

O Românie extrem-orientală

În 1966 R. Udler precizează că 240 localităţi cercetate în cadrul Atlasului Lingvistic Moldav se aflau în Ucraina (Transcarpatia, Cernăuţi, Odessa, Nicolaev, Kirovograd, Dniepropetrovsk, Zaporojie, Doneţk, Lugansk), în RSSA Abhazia, în Khirghizia. Mai erau materiale necartografiate şi pentru Omsk şi Primorsk. V. Buescu aduce date noi privind diaspora românească de peste Ural. În regiunea Orenburg şi Turgai există sate pur moldoveneşti. În satul Berdianski locuiesc basarabeni care mai întâi fuseseră colonizaţi în Simferopol. În satul Abiarski a întâlnit familii cu numele Şeptechiţă. În regiunea Samarkand există un sat exclusiv moldovenesc, iar în satul Orheievka din Semipalatinsk trăiau coloni din Orhei. Sate româneşti sunt în jurul Omskului şi Akmolinskului şi în regiunea Tansk. În jurul oraşului Irkutsk există români, unul din sate fiind Ceremskov. Lângă Vladivostok pe fluviul Usuri există sate ca: Teiul, Zâmbreni, Bogatârca, Kişinovka, Bălcineşti, Dunai, Basarabia Nouă, Logăneşti cuprinzând la 1968, 30. 000 moldoveni. Pe Amur, lângă Habarovsk, există sate ca: Inul, Aur, Dunărea. În Manciuria erau înainte de război 20. 000 de români. S-au semnalat pescari români din Primorsk care au cerut azil în Japonia (79).

Între multele valuri de deportări, emigrări, colonizări ale românilor spre est, un rol important l-a avut şi strămutarea în Siberia şi Kazastan între 1906-1914 a 60. 000 basarabeni şi crearea unei adevărate Românii extrem-orientale (80).

Câţi aţi muri pentru tricolor? Ea a făcut-o!

În Ucraina, la recensământul din 1989, existau la est de Nistru români în regiunea Odessa care cuprinde însă şi sudul Basarabiei (149. 534), Nikolaev (16. 673), Kirovograd (10. 694) şi alte regiuni (73. 128) (81). Exista în 1992 la Odessa o Societate Culturală Românească „Luceafărul" care edita şi un săptămânal cu acelaşi nume condus de Vadim Bacinschi. Maria Margarit din Ananiev spunea de acest săptămânal că este un „alin pentru durerea ce mă încearcă" şi că „ne dor schimbările cărora au fost supuse cândva denumirile satelor noastre" şi vorbeşte de „existenţa de veacuri a noastră pe aceste locuri" (82).

Interesele ruseşti în zonă a căror expresie este conflictul început în 1992 şi tendinţele centrifuge continuate până în prezent împiedică accesul la viaţa naţională măcar pentru românii transnistrieni din raioanele Moldovei. Dacă la început 26. 000 elevi din Transnistria au cerut grafie latină, în urma presiunilor rusofonilor au rezistat doar şcolile nr. 20 din Tiraspol (despre care T. Tabunşcic vicepreşedinte al Societăţii „Transnistria" (83) anunţă că a crescut de la 30 la 700 de elevi); nr. 4, 17, 18, 19, din Bender (Tighina) şi nr. 12 din Râbniţa (84). În întreaga Transnistrie moldovenii deţin 40% din populaţie (ruşii şi ucrainenii deţin doar 22, respectiv 28%); în Tiraspol unde în 1940 aveau 65% mai deţineau în 1989 abia 12% (86).

În Cocieri (satul transnistrian care i-a dat pe prozatorul şi regizorul Ioviţă Vlad şi academicianul I. Capiton Lupol) învăţătoarea Maria Gherasim Isaicul în timpul conflictului pleca şi se întorcea de la şcoală purtând cu ea, tricolorul. Într-o noapte au ucis-o şi au aruncat-o în fântână (85). Ferice de copiii ce au avut-o în frunte. Vai nouă ce le permitem unor analişti români (nu doar lui Smirnov şi armatei a XIV-a) să afirme categoric că nu avem interese în Transnistria şi că aceasta nu aparţinuse nicicând României.

Cu gândul la aceşti bravi români transnistrieni va fi zis probabil C. Coposu că „integritatea noastră teritorială până la frontierele estice ale neamului este o obligaţie sfântă, ca a XI-a poruncă a decalogului românesc".

Autorităţile autoproclamatei Republici Moldovene Transnistriene de azi controlează pe lângă raioanele de la est de Nistru şi oraşul Tighina care este în Basarabia. În 1992, după ce armata Moldovei a intrat în Tiraspol, a primit ordin de la Snegur să se retragă. Ostaşii au plâns de necaz. Chişinăul este îndreptăţit conform

dreptului internaţional să restabilească ordinea constituţională în zonă însă a avut şi are nişte ezitări cel puţin suspecte.

Sper, stimate cititorule, că te-ai convins că avem oarece interese şi dincolo de Nistru, cu toate că probabil eşti tipul de român care se revoltă că americanii nu ştiu de spaţiul nostru mioritic, dar care permite cu seninătate să fie ţinut în beznă de o şcoală ce nu i-a dat nici cele mai elementare date despre fraţii săi din Transnistria, Transcarpatia, Pocuţia, Bucovina de Nord, Basarabia de Nord, Herţa, Basarabia de Sud, Cadrilater, Timocul sârbesc şi bulgăresc, Banatul de Vest, Ungaria de est, despre fraţii săi aromâni, meglenoromâni şi istroromâni. Americanii sunt nişte nesuferiţi superficiali. Ca bun român, continuă să cauţi soluţii de a mai face români verzi din încă câţiva unguri şi nu îţi pune problema celor 12 milioane de români din afara României ce nu au acces la limba maternă. Nu îţi fă inimă rea, ci treci mai bine la pagina sportivă.

Note:

1. A. Nour, Basarabia nr. 1/1992 pag. 82.
2. G. Brătianu, „Tradiţia istorică despre întemeierea statelor româneşti", Bucureşti 1980, pag. 170.
3. A. Boldur, Teritoriul Moldovei faţă de principatele…, „Patrimoniu" nr. 4 1991, pag. 14.
4. S. Mehedinţi, Fruntaria României spre răsărit, „Neamul Românesc", Chişinău nr. 1/1991, pag. 6.
5. I. S. Nistor, „Istoria românilor din Transnistria", Bucureşti 1995, pag. 13.
6. E. Lozovan, Românii orientali de la Nistru la Vladivostok, „Neamul Românesc, pag. 31, nr. 1/1991.
7. Ghe. Brătianu, op. cit., pag. 170.
8. I. Nistor, „Basarabia" nr. 10/1990, pag. 159.
9. N. Iorga, „Istoria românilor pentru poporul românesc", Chişinău 1992, pag. 103
10. A. Boldur, „Istoria Basarabiei", Bucureşti 1992, pag. 177.
11. D. Pocitarencu, Cetatea Thighina, „Patrimoniu" nr. 2/1991, pag. 22, Chişinău.
12. I. S. Nistor op. cit., pag. 16.
13. E. Şt. Holban, Figuri basarabene, „Basarabia" nr. 3/1992, pag. 89.
14. A. Crihan, Basarabia nr. 10/1991, pag. 69.
15. XXX „Istoria României în date", Chişinău 1992, pag. 138.
16. N. Iorga, Istoria românilor prin călători, Bucureşti 1981, pag. 276.
17. I. S. Nistor, op. cit., pag. 19.
18. N. Iorga, Românii de peste Nistru, „Basarabia", nr. 11/1992, pag. 87.
19. E. Lozovan, Românii orientali…, „Neamul Românesc", nr. 1/1991, pag. 32.
20. I. S. Nistor, op. cit., pag. 23.
21. E. Şt. Holban, Figuri basarabene, „Basarabia", nr. 1/1992.
22. I. S. Nistor, op. cit., pag 26.
23. Şt. Ciobanu, Cultura românească în Basarabia, Chişinău 1992, pag. 23.
24. E. Şt. Holban, Prin veacurile învolburate…, „Basarabia", nr. 1/1992.
25. M. Iacobescu, Din istoria Bucovinei, Bucureşti 1993, pag. 35.
26. N. Iorga, Românii de peste Nistru, „Basarabia", nr. 11/1992, pag. 89.
27. I. S. Nistor, op. cit, pag. 27.
28. A. Raţiu, Avertismentul, „Neamul Românesc", nr. 1/1991, pag. 29.
29. D. A. Lăzărescu, „Imaginea României prin călători", Bucureşti 1986, vol. II, pag. 102.
30. A. Nour, op. cit., pag. 82.
31. XXX Istoria României în date, pag. 156.
32. N. Iorga, „Istoria românilor prin călători", Bucureşti 1981, pag. 445.
33. Şt. Ciobanu, op. cit., pag. 250.
34. I. S. Nistor, op. cit., pag. 32.
35. Al. Matcovski, „Basarabia", nr. 5/1990, pag. 143.
36. Ibidem, nr. 11/1991, pag. 157.
37. I. S. Nistor, op. cit. pag. 109.
38. Şt. Holban, Prin veacurile învolburate…în „Basarabia"nr. 5/1992
39. F. Bichir, „Baricada", nr. 178, pag. 6
40. N. Iorga, Românii de peste Nistru, în „Basarabia" nr. 11/1992, pag 92
41. I. S. Nistor, op. cit., pag. 35
42. A. Nour, în „Basarabia" nr. 1/1991, pag. 82
43. Ibidem, pag. 85
44. I. S. Nistor, op. cit., pag. 35
45. Ibidem, pag. 39
46. A. Boldur, op. cit. ., pag. 512
47. E. Şt. Holban, Figuri basarabene, în Basarabia, nr. 3/1992, pag. 89
48. Ibidem, pag. 91
49. C. Botoran, M. Retegan, 1918 – Făurirea României Mari, Buc. 1993, pag. 48
50. I. S. Nistor, op. cit., pag. 49
51. A. Chiriac, Mic dicţionar al membrilor Sfatului Ţării, Patrimoniu nr. 4/1991, pag. 77
52. Şt. Bulat, Şedinţele Sfatului Ţării, Patrimoniu, nr. 2/1991, pag. 140

53. E. Şt. Holban, Figuri basarabene, Basarabia nr. 12/1991, pag. 97
54. D. Timonu, în Basarabia nr. 12/1992, pag. 198
55. XXX 1918, vol. VI, Buc. 1986, pag. 466
56. I. S. Nistor, op. cit., pag. 60
57. Ibidem, pag . 61
58. M. Bruhis, Rusia, România, Basarabia, Chişinău, 1992, pag. 343
59. I. S. Nistor, op. cit., pag. 68
60. L. Lari, Labirintul basarabean, în Îndemn la înălţare în istorie, Chişinău 1990, pag. 185
61. V. Mândricanu, în Nistru nr. 2/1990, pag. 69
62. I. S. Nistor, op. cit., pag. 65
63. L. Lari, op. cit., pag. 185
64. N. Dabija, în Literatura şi Arta, Chişinău nr. 22/1996
65. I. Datcu, Basarabia nr. 11-12, an1993, pag. 191
66. E. Şt. Holban, Figuri basarabene, Basarabia 1/1992
67. A. Văratec, Dezintegrarea Basarabiei la 1940, Revista Istorică nr. 1-2/1992, pag. 154
68 XXX Pactul Molotov-Ribbentrop, pag. 82, Chişinău 1992
69. XXX Ibidem, pag. 90
70. XXX Ibidem, pag. 83
71. XXX Ibidem, pag. 93
72. XXX Ibidem, pag. 110
73. N. Dabija, Literatura şi Arta, Chişinău 1996
74. Ibidem
75. O. Verenca, Realităţi economice în guvernământul Transnistriei, Revista Istorică, nr. 1-2/1992, pag. 137
76. I. S. Nistor, op. cit., pag. 97
77. Ibidem, pag. 95
78. R. Toma, Nordul poetic, Flacăra, aprilie 1997, pag. 6
79. E. Lozovan, op. cit., pag. 32
80. N. Negru, Îndemn la înălţare în istorie, Chişinău 1990, pag. 165
81. V. Trebici, Ucraina şi minoritatea etnică românească, România Liberă 29. 03. 1997
82. M. Mărgărit, „Luceafărul" – Odessa, nr. 19/1992
83. *** Românul nr. 28/1997
84*** Moldova Suverană nr. 119/1994
85. E. Nirca, Basarabia nr. 10/1992, pag. 205
86. N. Dabija, Literatura şi Arta, 22/1996
87. *** Istoria României în date, pag. 9

-&-

*Un botoşănean – Artur Enăşescu**

19 iulie 2018

În „Monitorul" de Iaşi din 3 decembrie 2002, apoi în volumul „Cu capul pe umărul meu… jurnalistică împreună cu cititorii", apărut în 2005 la Editura Tipo Moldova, Iaşi, scriam următoarele: „Născut la 12 ianuarie 1889 în satul Mamornița, județul Dorohoi, ținutul Herța– ocupat la 28 iunie 1940 de U. R. S. S. – poetul Artur Enăşescu, după ce a participat la războiul pentru întregirea neamului din 1916-1918 şi a fost rănit, după o activitate literară apreciată, a decedat acum 60 de ani – la 4 decembrie 1942.

Artur Enăşescu a trecut prin viață atât de umil încât nici măcar locul de naştere nu-i este cunoscut. După unele opinii este vorba despre Burdujeni; conform altora, de Botoşani. Se pare că tatăl i-a fost un oficiant P. T. T., Alexandru, după numele de botez, devenit Conu' Alecu' (ca şi Alexandru Paleologu) odată cu înaintarea în vârstă şi în ierarhia poştelor (şeful oficiului din Botoşani). Viitorul poet era văr cu viitorul actor Ion Manu. Şcoala nu prea l-a atras, ducându-se la cursuri pe apucate, împins din urmă de mama naturală, aceasta decedând. Artur era rebel la constrângeri de orice fel. A urmat şi doi-trei ani la liceul Național din Iaşi. Bacalaureatul l-a luat cu mari întârzieri, în 1913, după ce a plecat la Paris (1911-1912), pasă-mi-te pentru studii superioare, unde, totuşi, după părerea lui Tudor Vianu, care-l prețuia deosebit de mult, a audiat niscaiva cursuri de filosofie. Îi plăcea eleganța vestimentară, adora florile şi femeile.

„La 21 de ani – spuneam în cele ce scriam - a început săşipublice poeziile în „Convorbiri literare", „Luceafărul", „Universul literar".

Artur Enăşescu este autorul poeziei „Cruce albă de mesteacăn", devenită romanță şi cântată îndelungată vreme în întreaga țară, ceea ce nu se mai întâmplă, din păcate, astăzi.

Legată de sufletul națiunii române, o găsim mai trebuitoare inimilor noastre astăzi, ca oricând. Poate că iubitorii noştri de romanțe şi-o doresc, iar noi o punem la dispoziția eventualilor interpreți („Balada crucii de mesteacăn", realizată pe linia de foc a frontului de la Oituz, în colaborare cu Ion Sân-Giorgiu, după unii, aveam să aflu ulterior):

Cruce albă de mesteacăn,
răsărită printre creste,
cine te cunoaşte-n lume,
cruce fără de poveste?
Peste braţele-ţi întinse
din poiana fără flori,
uneori se-apleacă-n noapte
cârdurile de cocori.
Şi-n tăcerea nesfârşită,
sub arcadele de brad,
nu s-aude decât plânsul
cetinilor care cad.
Cruce albă de mesteacăn,
biciuită de furtuni,
peste lemnu-ţi gol,
doar luna pune albele-i cununi.
Ca de-o mână nevăzută
slovele-ţi se şterg de ploaie;
tot mai mult te bate vremea,
vânturile te îndoaie . . .
Şi, ca mâine, fulgii iernii
te vor prinde-n a lor salbă,
şi vei dispărea din lume,
cruce de mesteacăn albă.
Sfântul îngropat sub tine
cine-l va mai şti de-acum,
cruce albă, rătăcită,
lângă margine de drum?
Braţele-ţi de vânturi smulse
se vor pierde pe poteci,
numai brazda de ţărână
nu-l va părăsi pe veci…

Scoasă din repertoriu de regimul comunist, ignorată de Ministerul Culturii şi Cultelor, dar şi de rapsozii de tot felul, precum şi de radio şi televiziunea română – „Crucea albă de mesteacăn” se cere revalorificată.

Este meritul bisericii că o altă producţie, de aceeaşi sensibilitate, a fost cântată şi este păstrată cu pioşenie, fiind fredonată sărbătoare de sărbătoare de credincioşii noştri.”

Despre omul Artur Enăşescu şi opera sa, am primit ulterior multe scrisori, cu întrebări care îmi probează interesul cititorilor.

„Nefericitul poet Artur Enăşescu” îşi intitulează C. N. Bratu în „Curierul Işean” nr. 15 din ianuarie 1943, cronica sa care răspunde şi unei întrebări ce şi-o pun foarte mulţi: „Dar pentru câţi, numele lui Artur Enăşescu mai spune ceva?”; „Artur Enăşesu şi-a înecat povestea vieţii sale în iubire şi înviaţă, şi-a împletit-o cu speranţe şi a isprăvit-o brusc în tronul său de nebunie. Scriam în anul 1933 despre el într-un periodic din Sibiu, spune Bratu.

Fără ţintă, cu pantofii scâlciaţi, cu hainele zdrenţuite, cu pletele încurcate, ca ochii pierduţi în depărtări albastre, Artur Enăşescu îşi plimba epava trupească pe străzile capitalei, înfrăţit cu hamalii de pe Grivița, cu văcsuitorii de ghete de pe bulevarde, nebăgat în seamă, muncit de nebunie şi mizerie.

Se repetă; este povestea tristului Nicoleanu, (cine şi-l mai aminteşte!), este povestea Luceafărului Eminescu.

Acum patru ani l-am revăzut pe Enăşescu; eram pe calea Victoriei cu mai mulţi prieteni. Enăşescu a trecut pe lângă noi. Avea în braţele sale, acoperite de nişte mânece formate din petice multicolore, în braţele osoase şi galbene, un buchet de flori.

Abundau narcisele şi lăcrămioarele; ne-a privit lung şi compătimitor; urmărea ceva. Înaintea lui – o femeie înaltă, cu nişte ochi mari umbriţi de sprâncene închipuite, îşi plimba şoldurile alene, şi-şi arunca la intervale –blana argintie pe umerii sculptaţi, de un alb îngeresc. Deodată Enăşescu prosternat înaintea ei, îi aruncă florile la picioare cu o eleganţă de cavaler medieval!

Probabil obişnuită cu asemene… aventuri, femeia îl privi cu dispreţ, îşi strâmbă nasul învelit cu un strat de pudră obraznic de gros — şi-şi continuă mersul cu nepăsarea unui cioclu ce vâră sicriul în criptă.

Acesta este Enăşescu, poetul anilor noştri tineri, poetul clipelor de iubire. Cu banii pe care îi primeşte de la admiratorii lui de altădată, romantici întârziaţi, el cumpără flori, flori, flori.

Am plecat înduioşat. Undeva, la un local pierdut în noaptea ce se lăsa plumburie, taraful lui Fănică Luca intona romanţa lui Artur Enăşescu:

E Riţa fecioara cu ochii sprinţari
Cu sâni ca de piatră,
Născută-n alaiul a zece cobzari
Regină pe şatră, … etc.

E romanţa lui, e dorul său vagabond, fără Dumnezeu şi patrie — pe care continuă să-l caute undeva, în lumea închipuirii… E povestea lui Enăşescu, Nicoleanu, Cerchez, Petică, Săvescu, Oreste Georgescu — şi a marelui Eminescu.

Enăşescu s-a născut la Botoşani, ia bacalaureatul şi doctoratul în filozofie, dacă nu mă înşel, la Paris.

Publică în „Convorbiri Literare" (era director D. S. Mehedinţi) versuri, sonete, imnuri de dragoste… Scoate volumul de poezii: „Pe gânduri″ foarte repede epuizat. Prin 1926-1927 este lovit de crunta-i boală — nebunia — care-l chinuie până astăzi, căutând în toate zilele pe străzile Bucureştilor, Dumnezeul norocului său".

*

Literatura română a avut şi alte pierderi de acest fel. În 2004, când am realizat „Bucovina în presa vremii", cu referire la presa din Cernăuţi, în „Gazeta Bucovinei" de la 1897, am găsit înserat documentarul „La ce vârstă au murit scriitorii noştri?" – unde era notat că Andrei Mureşanu a murit la 47 de ani, Eminescu la 40 de ani, Papiu Ilarian la 51, Eliade Rădulescu la 70, Gheorghe Lazăr la 44 de ani, dar şi de alienaţie mintală.

De aceeaşi boală avea să fie răpus şi Artur Enăşescu, dar la 53 de ani, „ale cărui viaţă şi moarte (cu toate că şi le-a consumat printre noi) nu i le ştim, rămân învăluite în toate misterele posibile: nu se ştie când s-a născut (dacă în 1888 sau 1889), nu se ştie unde (dacă la Botoşani sau la Burdujeni, sau la Marmonița, cum am scris noi), ce învăţătură avea, nu se ştie sub ce şoproane periferice bucureştene îşi adăpostea în ultimii ani, nefericita făptură, nu se ştie unde şi cum a murit", scrie N Cristobald în „Gazeta literară" nr. 50/14 XII 1967.

*

Ca cel care i-a găzduit ultimele patru poezii inedite în revista „Ideia literară", pe care o conducea în ianuarie 1933, ca şi interviul pe care i l-a luat cu acea ocazie, Florin Steriade, în volumul „Amintiri, texte, fotografii, date bio-bibliografice inedite" realizat cu prilejul a 30 de ani de la moartea sa, în Bucureşti, la Editura „Litera", reuşeşte o prezentare completă, de la copilărie şi până către sfârşit a celui evocat şi de noi, semnificativ părându-mi-se dezvăluirea şi a aptitudinilor de poet trezite de timpuriu şi puse pe hârtie chiar într-o scrisoare nedatată, adresată tatălui său, când expeditorul avea, probabil, 8-9 ani:

„La mulţi ani, iubite tată, îţi doresc cu drag şi eu, multe zile fericite să-ţi dea bunul Dumnezeu. Fericit să fii într-una, de necaz şi griji păzit, şi-ntre noi, în orice vreme, să te simţi tot fericit. Ce poţi să ştii de la mine, tată, îţi făgăduiesc, prin purtare şi silinţă mereu să te-nveselesc…"

Una din cele patru poezii publicate în „Ideia literară"din 1933, se intitula „Cântec" şi arăta aşa:

Se-nalţă Catedrala bătută de furtuni
În vale muge Rinul cu negrele genuni
Întretăieri de fulgeri ca spade-ncrucişate
Hieratic încrustează ogivele sfărmate.
Un crucifix e luna ce-apare din furtună
Pe-o poartă întunecată de-un negru nouraş.
Din ce în ce mai clară - un şarpe uriaş -
Cetatea ca o liră în noapte se înstrună.

Iar răspunzând la una din întrebările lui Florin Steriade din „Ideia literară" nr. 1 ianuarie 1933, „De vorbă cu poetul flămând şi bolnav Artur Enăşescu", acesta credea: „Literaturaactuală nu uzează prea mult de cărţi. Este foarte puţin livrescă. Mai mult de principii. Amintirile nici nu vizează măcar să fie citite la rândul lor."

La îndemnul lui Steriade, în anul 1934, Artur Enăşescu începe să scrie un fel de „Jurnal", din care îi reproducem:

„Biserica, una cu omul, azi nu reprezintă nimic.
Popii se disting de public prin toaletă şi…rachiu.

De-ar trece Dumnezeu pe stradă, nu l-ar recunoaşte nimeni. Atâta-i de înălţat şi etic omul modern… România a ajuns ţara miliardarilor. Fantezia în finanţe.

Valorile mici, financiare, hotărâtoare pentru Viaţa zilnică, sunt înăbuşite, ca şi în America, unde în jocul miliardelor oamenii umblă desculţi şi mănâncă câte o ceapă.

A măsura cu miliardarul pâinea zilnică, e ca şi cum ai măsura stomacul cu o unitate de aur, în loc de hrană.

Luxul miliardarilor în România înseamnă sărăcie."

Însă iată ce notează Florin Steriade în cartea sa, încă înainte de 1933 sau 1934: „Niciodată nu mi se va şterge din amintire imaginea dureros de impresionantă a poetului Artur Enăşescu!

Era în toamna lui 1932, anul stabilirii mele în Bucureşti. Într-una din zile, după ieşirea de la cursurile facultăţii, mă îndreptam spre casă, când, deodată, mi-a apărut în cale un om cu o înfăţişare stranie. Nu ştiam cine era nefericitul acela cu părul şi barba crescute în dezordine, care-şi purta cu paşi lenţi trupul statuar îmbrăcat în zdrenţe, privirile lui trecând departe, peste capete, către un punct în care fâlfâia, poate, o frântură de poezie ce-şi căuta închegare.

Artur Enăşescu! – a şoptit cineva.

Nu îndrăzneam să cred! Nu mă împăcam cu ideea prăbuşirii totale a unui poet care purta un nume cunoscut.

…În aceeaşi seară şi o bună parte din noaptea respectivă, l-am urmărit pas cupas. Nu rosteam un cuvânt, doar în minte mi se îngrămădeau versurile lui pe care aveam de gând să i le amintesc, dacă a-şi fi izbutit să-l atrag undeva."

Rezemat de speteaza scaunului, într-un colţ discret, i-aş fi recitat acea minunată „Baladă a crucii de mesteacăn". Sau versurile reproduse în Antologia poeţilor de azi a lui Ion Pilat şi Perpessicius, cu chipul Cleopatrei…

„În faţa unui local de noapte, de unde răzbea un crâmpei de melodie, Artur Enăşescu s-a oprit pentru o clipă. Un glas cânta o romanţă care în acea vreme era pe buzele tuturor: „Ţiganca". Poetul tresări la auzul cântecului, ale cărui versuricreate de el, fuseseră transpuse cu măiestrie în muzică de către compozitorul Ionel Fernic:

E Riţa, fecioara cu ochii sprinţari,
cu sâni ca de piatră,
născută-n alaiul a zece cobzari,
regină pe şatră.
Zglobie ca fulgul, cutreieră văi
şi negre poiene,
iar ochii ei tineri îi joacă-n văpăi
pe umede gene.
Cosiţa ei creaţă, pe umerii goi
îi cade-n inele,
surâsu-i aruncă pe-ntregul zăvoi
sclipiri de mărgele.
Aprinsă-i năframa ce-i flutură-n vânt,
râd galbeni în plete,
când trece c-un zâmbet, zvârl cuşma-n pământ
nomadele cete.
Când naşte sub corturi un cânt legănat
şi-n zvon de sandale,
cu patimă cruntă ciocanele bat
în vechi nicovale.
Ea joacă sub vaierul strunii prelung
la focuri sărace,
şi razele lunii fiinţa-i străpung
cu sute de ace.
Uşor se mlădie, roteşte pe loc,
dând chiot sălbatic,
şi pare piciorul ei sprinten în joc,
atins de jăratic.
Dispare-n vârtejuri, sar banii pe sâni,
loviţi de furtună,
şi geme ca vie sub meştere mâini,

lăuta străbună.
Târziu stau nomazii la stele culcați,
iar ea pe câmpie,
sărută văzduhul cu ochi dilatați
de-o sfântă beție.
(Săruleşti, octombrie 1919)

L-am însoțit până la hotelul „Ferdinand″ unde îşi improvizase un adăpost sub o scara de serviciu.

„Chiar de a doua zi, am început sa cercetez la biblioteca Academiei în oianul de reviste şi ziare din perioada 1900 — 1932, studiindu-i versurile şi articolele apărute în numeroasele publicații la care a colaborat:

„Clipa″, „Convorbiri critice”, Convorbiri literare″, „Cristal″, „Flacăra″, „Familia″, „Ideia literară″, „Îndrumarea”, „Junimea Moldovei de Nord”, „Limba română″, „Luceafărul″, „Moldova″, „Propilee literare″, „Rampa″, „Răsăritul″, „Sfinxul″, „Solia″, „Universul literar″, „Viața literară″, „Vremuri nouă″.

Pasiunea pe care o puneam pentru cunoaşterea operei lui mi-a trezit dorința să procur datele biografice ale poetului, precum şi scrisorile aflate în păstrarea rudelor, toate laolaltă înlesnindu-mi să reconstitui viața subtilului făuritor de stihuri.

Întocmirea acestei biografii a fost foarte anevoioasă, deoarece în momentul începerii investigațiilor mele — ca de altfel până la apariția evocării de față — nu se cunoştea cu exactitate nici o dată biografică a poetului.

Destinul lui Artur Enăşescu a fost crunt! Bizară coincidență! Anul naşterii lui e cel al morții marelui Eminescu….”

„Înalt, uşor încovoiat de o povară nevăzută, apăsând mai cu osebire pe un umăr, aplecându-i capul pe umărul potrivnic, nu după gestul lui Alexandru Macedoneanul, ci de o înclinare resemnată, pregătindu-se parcă mereu să-i uşureze sabiei destinului, să-i reteze firul plăpând al vieții.

Un cap frumos dar alterat de prelucrările necunoscute ale unei boli neiertătoare. Un cap bântuit de furtuni nevăzute şi neauzite decât de el. Acest cap cu pielea feții înnegrită de înnegurările acelor nori care întunecă pe dinăuntru şi de borul pleoştit al unei pălării vechi. Purta la hainele uzate, ce nu păreau croite pe trupu-i, o floare roşie la butonieră.

Arăta ca un Oscar Wilde bon-marché, fiindcă în toatăaceastă sordidă înfățişare se trăda amintirea unei distincții, a unei eleganțe rămasă în fibră, în statură, în ținută, deşi toate însemnele care-l definiseră ca atare odată erau apuse” – scrieRadu Boureanu în „Recviem pentru umbra poetului” la volumul „Poezii” de Artur Enăşescu, ediție îngrijită, cu prefață şi note de Mihail Straje, Editura pentru literatură, 1968.

„Silueta lui înaltă şi firavă, abia acoperită de o zdreanță, cu o urmă de pălărie trasă pe frunte, barba țepoasă şi părul hălăciugă, chipul blând şi trist, ochii de câine bătut, nu vor mai rămâne decât o amintire.

Rămâneau numai câteva ființe să-l mai caute poate: femeile căii Grivița, nenorocitele acelea flămânde ca şi el, cărora poetul le împărțea banul căpătat când şi când. Şi-l aşteptau câinii nimănui, hrăniți de el cu o coajă de pâine, ori resturile mizerului dejun ce i se servea uneori.

…Se îmbrăca cu o căutată eleganță, ce părea unora extravagantă. Iubea florile şi le căuta; iubea femeia, atât de cântată în aproape tot ce a scris; şi cu atât mai mult nu evita cafenelele, unde literatura şi arta în genere se găseau pururi prezente” – scrie Mihail Straje despre Artur Enăşescu în prefața la volumul citat.

Iar „Rampa” din martie 1931, la rubrica „Mişcarea literară”, sub semnătura lui Eugen Jebeleanu şi Alexandru Sahia nota:”Sunt ani de când această arătare colindă străzile, flămândă şi fără adăpost”.

„L-am întâlnit în fața Gării de Nord rezemat de stâlpul liniei de tramvai privind absent.

— Ce faci aici? l-am întrebat. Artur a tresărit speriat, ca un câine fricos.

— Da! Stau. Nu vezi, dragă, a venit primăvara. Am încap două strofe, vreau să fac un sonet al primăverii. A zâmbit copilăreşte.

Am cunoscut pe Artur Enăşescu, acum două ierni, când, pe un frig teribil, s-a oferit să mă conducă dincolo de cimitirul Sf. Vineri.

— Simt nevoia să mă plimb. N-am ce face. Când sunt obosit scriu mai bine.

Adevărul e însă altul. Enăşescu n-avea unde dormi şi pentru ca să-i treacă din noapte se oferea să mă conducă”, îl deconspiră Mihail Straje pe Eugen Jebeleanu, ca autor al comunicării de mai sus.

În 1937, Societatea Scriitorilor Români, care îi fixase cu câțiva ani înainte din modestul ei buget o mică pensie, se îngrijise să-i asigure şi un adăpost statornic în strada Nicolae Filipescu nr. 31, unde a petrecut câțiva ani, revenim la spusele lui Florin Steriade.

Între timp totul se schimbase în ceea ce fusese poetul. „Întunericul morții se lăsase peste gândurile lui şi numai trupul mai trăia prăbuşit.” S-a întâmplat aceasta în ziua de 4 decembrie 1942, subliniază Perpessicius în „Mențiuni de istoriografie literară şi folclor” ESPLA, 1957, p. 18.

*

Din mulțimea de poezii răspândite în revistele timpuluiîn Bucureşti la Editura Gutenberg, 1920, i-a apărut volumul „Poezii”cuprinzând 18 titluri, fără nici un cuvânt de prezentare.

În 1946, o editoare, Ştefania Stâncă, a strâns între coperțile unei cărți „Revolta zeului” o parte a liricii lui Enăşescu. În 1968, după cum am spus, Mihail Straje se îngrijeşte de un mai complet volum „Poezii” al aceluiaşi Florin Steriade, iar în 1972, la 30 de ani de la moartea lui Artur Enăşescu, ne prezintă biografia şi bibliografia acestuia.

Mai devreme, în 1925, Ion Pilat şi Perpessicius în „Antologia poeților de azi”, cu 35 chipuri de arcel Iancu, cu aşezarea poeților în ordine alfabetică şi un spațiu dăruit în raport cu însemnătatea fiecăruia, îl menționează şi pe Artur Enăşescu, cu o schiță de portret, peniță şi text, dar şi cu rândurile „Sonet”, Cleoptara” şi frumoasa căutată Țiganca:

„M-aş bucura să pot citi încă odată poeziile lui Artur Enăşescu, să le confrunt cu vechile impresii.

Nimic din ceea ce a însemnat un spor al puterii de expresie a limbii noastre nu se cuvine a ne rămâne indiferent, mai ales când acel spor s-a bucurat de o răspândire atât de întinsă a aceea a poeziilor cântate ale lui Artur Enăşescu, a cărui soartă tragică îmi apare ori de câte ori mă ajung ecourile lor” – scria în „Umbra poetului”, în *Jurnal*, E. S. P. L. A., 1961, p. 38, Tudor Vianu.

Şi tot Tudor Vianu, în „Jurnal”, ediția a II-a, Editura Eminescu, 1970, p. 34, evocându-l cu prilejul împlinirii a 30 de ani de la moartea lui Artu Enăşescu scrie: „Eminescu stabilize pentru conştiința contemporanilor tipul poetului filosof pe care îl ilustrase pe rând, după marele înaintaş D. Nanu, răzlețit de grup, P. Cerna, mort de curând, poate şi alții. Erau semne că succesorul tuturor acestora, în noua generație, va fi Artur Enăşescu.

„Artur Enăşescu a fost un virtuos al sonetului”, comenta Perpessicius în „Mențiuni de istorigrafie literară şi folclor”, ESPLA, 1959, P. 24, Iar Nicolae Iorga în „Istoria literaturii româneşti contemporane”, Editura Adevărul, 1934, p. 213, sublinia: „Revista „Vremea Nouă” are marele merit de a fi scos înainte pe dl. Enăşescu, poetul de o largă inspirație.”

„Pe străzile Bucureştilor vagabondă mulți ani, dement, un tânăr de familie bună, Artur Enăşescu, pretins doctor în filozofie de la Paris (mort la 4 decembrie 1942), care scrisese până prin 1920 din abundență versuri trubadurice, printre care un elogiu la o țigancă” – scrie George Călinescu în „Istoria literaturii române”, p. 727.

Desen de Necului Ciochină

**Din volumul „Personalităţi moldave” de Ion N. Oprea, editura PIM, Iaşi, 2008, p. 274-288.*

-*-

TUDOR PETCU

Dialogul cu jurnalistul Bogdan Serban Iancu despre personalitatea Regelui Mihai

25 ian. 2018

Tudor Petcu: În primul rând, doresc să îți mulțumesc pentru că ai acceptat acest dialog.

Bogdan Șerban Iancu: Tudor, cu drag.

Prima întrebare pe care aș dori să ți-o adresez este legată de proiectul emisiunii ’’Ora Regelui’’, pentru care ești unul dintre realizatori. Cum a început acest proiect? a cui a fost ideea? care crezi că a fost impactul pe care această emisiune l-a avut în republică?

Ideea a pornit de la provizoratul pe care l-a avut Radu Călin-Cristea la conducerea Televiziunii Române, care a stat foarte puțin, iar acum este membru al CNA. Este monarhist și s-a gândit, probabil inspirat

şi de munca noastră, a celor din televiziune, care făceam din când în când documentare dedicate ideii de regalitate, dar, mai mult decât atât, dedicate Regelui, s-a gândit că probabil n-ar strica o emisiune de „cultură monarhistă". Primul om pe care l-a chemat a fost Camelia Csiki, pe care o cunoştea: "Camelia, ştiu că eşti monarhistă, n-ai vrea să lucrezi?". "Da, dar nu pot singură. Mai ştiu nişte oameni din televiziune." Aşa s-a adunat echipa. Ideea a fost la început grea, pentru că nu ştiam care va fi impactul şi cum v-a fi receptat chiar aici, în instituţie. Să nu uităm că TVR a fost în prima linie în defăimarea Regelui. Oamenii nu s-au prea schimbat; s-au schimbat probabil mentalităţi, dar doar la nivelul "zgârierii vieţii", nu în profunzime, dar am luat-o ca o provocare şi am zis "de ce nu?", mai ales că suntem monarhişti şi avem ocazia "să ne spunem oful". Am fost priviţi, multă vreme, chiar ani de zile, ca nişte "toleraţi". Am suportat şi glume nesărate ale colegilor de-a lungul timpului, dar am primit şi încurajări. Ideea este că am reuşit să schimbăm multe, dar multe mentalităţi. Îmi amintesc că atunci când preşedintele Băsescu a făcut celebra declaraţie că Regele este trădător, în vara anului 2011, nu începuse emisiunea încă, făceam fiecare documentare din când în când; mulţi colegi ne-au cerut opinia, pentru că, deja, ideea de regalitate, cel puţin în instituţie, începuse să aibă însemnătate. Anii au trecut, emisiunea îşi păstrează un public fidel, a mai căpătat uşor, uşor şi alţii, a crescut audienţa, dar barierele se sparg greu. Asta ţi-o pot spune cu sinceritate, dovezile le am inclusiv în rândul cunoscuţilor mei, care nu renunţă la preconcepţii şi la clişee. Prin urmare, emisiunea asta trebuie să mai existe, să-şi "continue lupta", nu neapărat de a impune – de ce nu? mie mi-ar plăcea – ideea monarhistă în România, ci ca istoria să fie cunoscută aşa cum a fost; alţii ne vor acuza şi vor spune "aşa cum vedem noi, monarhiştii, lucrurile". Dar lucrurile nu trebuie să rămână aşa cum le-au spus comuniştii şi, din păcate, s-au perpetuat până în ziua de astăzi.

Având în vedere că nu eşti numai unul dintre jurnaliştii români monarhişti, ai beneficiat şi de frumoasa şansă de a-l fi cunoscut pe Majestatea Sa Regele Mihai – pentru mine Majestatea Sa rămâne şi un model moral care va sta totdeauna temelia pentru viaţa mea – te rog să-mi precizezi contextul în care l-ai întâlnit şi care a fost primul impact pe care Majestatea Sa l-a avut asupra ta?

S-a întâmplat în 1997. Am avut norocul ca unul dintre foştii mei şefi, care nu mai este printre noi acum, Traian Borcescu, la rândul lui monarhist, să mă întrebe dacă nu vreau să fac un interviu cu Regele. Nu-mi venea să cred că mi-a oferit şansa asta. Am întrebat, evident, de ce eu, ce am special? "Eşti la fel de entuziast ca şi mine, iar eu sunt şef, nu pot să fac interviul. Te duci tu." "Ok, unde mă duc?". Regele tocmai venise în ţară în 1997, în martie, şi era Adormirea Maicii Domnului. Împreună cu alţi colegi am plecat spre Suceava. La ora 6: 30 dimineaţa, eram în jurul unei mulţimi uriaşe care îl întâmpina pe Rege. Slujba a ţinut undeva spre miezul zilei, Regele a rezistat mai bine decât noi, care eram frânţi, după care s-a retras către Mânăstirea Suceviţa, unde era "cazat". Regele nu era un tip pretenţios – după cum ai auzit şi nu, era un om foarte modest – şi a acceptat să fie cazat de nişte măicuţe la Mânăstirea Suceviţa. Am profitat de lucrul acesta, şi, la intrarea în Mânăstirea Suceviţa, am abordat-o pe doamna Simina Mezincescu, cu care luasem contact înainte, şi i-am amintit: "Doamnă, suntem aici. Mai facem interviul sau nu?". Nu întâlnisem în viaţa mea un membru al Familiei Regale, nu ştiam cum să procedez… Mă învăţase şeful meu: "Nu te adresezi cu «Dumneavoastră», nici la per tu, apelativele sunt «Sire» şi «Majestatea Voastră»." Mai mult de atât nu ştiam. Doamna Mezincescu şi-a amintit, şi-a cerut scuze, a grăbit pasul, l-a prins pe Rege din urmă, i-a spus câteva cuvinte, Regele s-a oprit brusc şi a venit către noi. Mi-a făcut semn să mă apropii, mi-a întins o mână fermă, mi-a strâns-o şi mi-a spus: "Vă rog să mă iertaţi, acordaţi-mi 15 minute să-mi schimb cămaşa." Am intrat împreună cu Regele în sala de primire a Mânăstirii Suceviţa. Am rămas cu Regina Ana şi, dacă îmi amintesc bine, era şi Mihai Ricci de faţă. Regele a urcat un etaj; n-a durat 15 minute până când a revenit. Între timp ne-am mişcat repede să amplasăm camera, să punem luminile. Aveam o discuţie, mai mult din priviri, cu operatorul, căruia îi spuneam că am nişte emoţii de aproape că nu pot să rostesc întrebările. Regina a observat gestul meu şi mi-a zis: "Nu-ţi face griji. E doar un om, foarte bucuros să vorbească cu un ziarist român." A fost un moment de încurajare, dar, îţi dai seama, n-a contat foarte mult când Regele a apărut, mi-a întins din nou mâna şi m-a întrebat unde să se aşeze; masa era lungă, stăteam faţă în faţă la o distanţă de vreo 6 metri. Regele a făcut o remarcă: "Nu suntem cam departe unul de altă?". "Da, suntem, dar colegul meu operator a decis aşa, e vorba de imagine." A zis: "Sigur, niciun fel de problemă, ştiu cum se vorbeşte în televiziune sau în film. Facem cum consideraţi necesar." Interviul a avut 4 întrebări, s-a referit la nişte intervenţii ale presei de stânga, care considerau – repet, era anul 1997 – că Regele se întorsese să facă traseul proprietăţilor sale, pe care doreşte să le ia de la gura poporului român înfometat. Aceştia erau termenii pe care le folosea presa de atunci, nu foarte departe de ce se spune acum în presa de astăzi care doreşte să-l denigreze pe Rege; cam la fel se procedează. L-am întrebat pe Majestatea Sa despre fiecare punct al traseului pe care îl are, tocmai pentru a avea un răspuns de la omul cel mai îndreptăţit să o facă. Mi-a spus: "Nu e vorba de aşa ceva. Am venit să-mi vizitez ţara. Puneţi-vă în postura mea, n-am văzut-o de atâta timp, şi este prima oară când pot să mă mişc liber." Era vorba de 1997, preşedintele era Emil Constantinescu, care i-a dat o oarecare libertate Regelui, nu atât de mult cum am fi sperat cu toţii… După terminarea interviului, m-a întrebat unde lucrez, de când lucrez,

cum mi se pare meseria. Îmi aduc aminte cum tremuram tot, nu ştiam la ce să răspund mai întâi. Ştiu că am îndrăznit să-l rog să-mi semneze pe o fotografie. Am reuşit să-l rog să facem o fotografie în faţa mănăstirii. Cam asta a fost prima întâlnire cu Regele.

Dacă ţi-aş intui următoarea întrebare, de ce, abia după atâţia ani i-am luat următorul interviu… M-am gândit că Regele este al tuturor, şi toţi jurnaliştii au dreptul să se ducă să-l intervieze sau să-l cunoască, şi, prin urmare, n-are sens să-l "bârâi" la cap cu întrebările unui tânăr jurnalist care voia el să se "afle în treabă". Şi atunci am zis că i-am luat odată un interviu, e o experienţă de-o viaţă. Dar am văzut după aceea că subiectul "Rege" nu există în presă. Au trecut anii, şi pentru mine au intervenit diferite proiecte – până când a intervenit şansa, în 2008, după 11 ani, să vină o propunere de la un alt şef, monarhistă şi ea, Dana Deac, care mi-a cerut să fiu producătorul unui interviu pe care urma să-l realizeze ori cu Victor Rebengiuc, ori cu europarlamentarul PNL, actor, şef al Teatrului Nottara, Mircea Diaconu. Amândoi au refuzat din motive de proiecte personale, erau extrem de prinşi oamenii… M-am gândit mai bine şi i-am zis: "Dana, de ce nu poţi să faci un interviu cu tânăra Familie Regală?". Era vorba de Principesa Moştenitoare Margareta şi Principele Radu, primul interviu la Peleş. A zis: "Da, sigur." Aşa am reluat legătura cu Familia Regală şi, din momentul acela, mi-am promis că subiectul nu-l mai las din mână, pentru că, dacă nu-l dezbat eu şi alţii, el riscă să intre în anonimat. În momentul acela a urmat un interviu cu Regele, alt interviu cu Familia Regală etc.

Îți mulțumesc pentru că ai răspuns la întrebarea pe care ai intutit-o. Chiar aceea ar fi şi fost dacă nu mi-ai fi dat deja un răspuns. Evident, după aceea au urmat foarte multe întâlniri cu Majestăţile Lor Regele şi Regina Ana, ai fost şi în în Elveția… Din toate întâlnirile pe care le-ai avut cu Regele Mihai, care a fost cea mai emoţionantă pentru tine şi cuvintele din partea Majestăţii Sale care te-au impresionat şi ţi-au atins sufletul în cel mai profund mod?

E greu, vorbim de multe lucruri aici… Pe de o parte de personalitatea Regelui, care e extrem de complexă. Regele era omul care, atunci când se uita la tine, îți dădea senzația că doar tu exişti pe lumea asta – ceea ce nu mi-a întâmplat cu nimeni. în momentul în care îţi punea o întrebare, se uita în ochii tăi cât aştepta răspunsul, şi îţi dădeai seama că nu o face doar din politețe, ci pentru că este interesat de tine.

Îți dau in exemplu. În Elveția, am avut șansa ca, după ce am filmat gipurile sale, care erau parcate la 14 km de localitate, să mă invite:"Nu vrei să mergem împreună să ducem gipurile și să ne întoarcem împreună?". Cum să refuzi aşa ceva? Pe drum n-am vorbit nimic, gipul era decapotat, este o maşină zgomotoasă… Am simţit amândoi plăcerea drumului. Dar în garaj am stat 4 ore de vorbă. Colegii mei operatori rămăseseră cu Regina, şi mă sunau şi mă întrebau: "Dar ce faceţi? Regina este impacientată." Regele povestea întâmplări din copilărie. Unele lucruri m-a rugat atunci să nu le spun. Nu sunt mari secrete, era vorba de trăirile sale. Îți dau in exemplu. Participa la o vânătoare de fazani cu tatăl său. Regele Mihai a reuşit să împuşte vreo 12 fazani, Regele Carol al II-lea probabil 6 sau 8, oricum sub 10. Mihai, adolescent bucuros, învăţat fiind de tatăl său să vâneze, s-a lăudat. Regele Carol al II-lea i-a întors spatele și a plecat. Am fost şocat: "Sire, n-ar fi fost normal să se bucure?". A dat din umeri, pe figură se vedea tristețe. L-am întrebat atunci: "Ce ați învățat de la tatăl vostru?". Şi mi-a spus: "Doar ce să nu fac."

Când stai lângă un astfel de om, universul se combină. Sunt doar două ființe pe lumea asta în momentul acela: El şi tu. Comunicaţi prin toţi porii… Poate fi considerată a laudă, dar asta am simţit. Eram două ființe care rezonam într-un univers pustiu. Am simţit toată tristeţea pe care a îndurat-o un suflet la despărţirea de ţară, pe care a încercat să și-o reprime atâția ani.

O altă întâmplare în care Regele ne-a emoţionat pe toţi a fost în timpul unui interviu, luat la Săvârşin în 2009. La întrebarea "Sire, poporul care v-a alungat, v-a alungat, v-a întors spatele, cum de îl mai iubiţi?". Ochii i s-au înlăcrimat, vocea i s-a schimbat un pic şi a răspuns: "Cum să nu-I iubesc? Sunt românii mei!". În momentul acela am observat, aveam trei operatori, cum toţi hohoteau de plâns deasupra camerei, se împluseră ocularele camerelor de lacrimi. A fost un moment de tăcere… N-am ştiut cum să reacţionez, pur şi simplu am trecut la altă întrebare, momentul era îngrozitor de fierbinte.

Ca să-ţi dai seama de fel de om era… Tu, ca jurnalist, ai nevoie să iei interviuri diferiţilor oameni cu care intri în contact sau de care ai nevoie, diferite personalităţi – oameni politici, sportivi etc. Ei bine, ca să iei interviuri unui politician, trebuie să fii foarte răbdător. Dacă voiam să-l intervievez pe Rege era suficient să sun, iar, dacă era în ţară, era ca şi făcut. L-am rugat o dată să-mi ofere şansa să facem o şedinţă foto, pe care s-o şi filmăm. Am sunat la Palatul Elisabeta, a doua zi ne-a şi primit. Aşa era Regele Mihai. Şi acum mi-e greu să mă gândesc la trecut… Când mi-ai cerut prima dată acest interviu, Regele era cu noi… Acum suntem în ianuarie 2018 şi deja…. în fine. Mai era ceva. Trăind Regele, eram foarte liniştit. Era ca şi cum întreaga familie românească era completă şi nimic rău nu ni se poate întâmpla.

Cum crezi că at trebui înțeles, din punctul tău de vedere, pentru că l-ai cunoscut pe Majestatea Sa, destinul Majestății Sale? Crezi că a fost unul tragic, că exilul său a fost o modalitate prin care Majestatea Sa şi-a descoperit, poate mai bine, iubirea faţă de România?

Sub nicio formă. Poate iubirea lui față de țară s-a manifestat mai sfâșietor pentru că era departe. Ca și cum iubești o femeie, sunteți despărțiți din motive care nu țin de voi doi, şi normal că tânjeşti, te iuţi la o fotografie îndelung, dar ea este completă când eşti în preajma ei. Regele nu a putut avea o poveste de dragoste completă cu ţara lui, pentru că a fost îndepărtat, dar asta nu i-a diminuat-o sau amplificat-o, ci doar… l-a făcut să înţeleagă… Vezi, nu m-am gândit niciodată la întrebarea pe care mi-ai pus-o tu.

Cred că a putut, câteodată, să privească la țară, așa cum niciunul dintre români, de orice fel, n-au putut s-o facă. Ar fi putut s-o facă ca un privitor de artă. În momentul în care eşti apropiat la câţiva centimetri de o pictură, vezi urmele pensulei, dar, când faci câțiva pași în spate, ca să privești tabloul complet, ca să înțelegi întreaga compoziție, te pui un pic în pielea artistului. Regele Mihai a avut şansa asta, pe care nu și-a dorit-o: – să-și vadă țara într-un context internaţional, pe care oricum îl știa sau îl intuia, şi prin educaţie, şi prin pregătirea pe care o avea. Ulterior, a putut să o vadă şi mai bine, ca dovadă şi acele mesaje pe care le trimitea, de Crăciun, de Anul Nou, care erau un meta-limbaj; nu putea să spună exact ce voia, pentru că deja România avea legături diplomatice cu majoritatea țărilor lumii, inclusive cele care îl găzduiau pe Rege în momentul acela. Regele nu-şi putea permite să pună în încurcătură ţările respective cu statul comunist român. Atunci, toate mesajele sale erau, de fapt, un meta-limbaj, trebuia să înţelegi ce spune omul acesta din suflet… Ele sunt o dovadă clară a legăturii Regelui cu ţara lui, dar nu cred că exilul i-a schimbat cu nimic legătura cu ţara, ci i-a oferit doar o senzaţia de sfâşiere, de dor de ţara lui…

Care ar fi argumentele tale conform cărora Majestatea Sa ar putea reprezenta un punct de reper fundamental pentru societatea noastră contemporană, pentru conştiinţa noastră?

Ca să se întâmple lucrul acesta, Regele Mihai trebuie cunoscut. Ca să fie cunoscut, cam jumătate din neamul nostru at trebui să renunțe la cărticica micului communist… Când vorbeşti de o carte, de un film pe care nu l-ai văzut, aşa este şi în istorie – deja ai opiniile altora. Îţi dau un exemplu. Site-ul *Adevărul*… dacă citești comentariile de la orice articol dedicat Regelui sau monarhiei… vezi că 3 sferturi sunt pline de ură la adresa acestui om, pe care îl fac trădător, îl acuză că a lăsat de izbelişte 170. 000 de soldaţi în, aşa zic ei, "așa-zisul armistițiu" care n-a fost recunoscut de ruşi… Că ruşii, aşa zic ei, ar fi trebuit să fie bătuți măr de un singur om. Regele Mihai să-i strângă de gât pe fiecare în parte, să scape țara de ei. Nimeni nu gândește rational. Ca să îl înţelegi pe Rege trebuie să renunți la balastul ăsta…

Referinţa o fac la elite. Niciunul nu compară, la o vârstă apropiată, pe Mihai Șora, Neagu Djuvara, inclusiv un om pe care eu îl stimez şi îl iubesc nespus, Ion Dugran, pilot de vânătoare din Al Doilea Război Mondial, încă în viaţă, cu o minte brici…

…Lascăr Zamfirescu, colegul de clasă palatine al Regelui…

Corect. Cu toate acestea, pe niciunul nu-I poţi compara cu Regele. Nici măcar pe Seniorul Corneliu Coposu, care avea o moralitate desăvârşită. De ce spun asta? Pentru că şi Corneliu Coposu avea o limitare – era membru al unui partid. Avea o moralitate desăvârşită, de aceea, dintre români, Regele spunea că îl aprecia cel mai mult. Dar niciunul nu era rege. Ce înseamnă să fii Rege? Să poţi iubi pe fiecare român în parte, admiţând şi acceptându-I convingerile diferite de ale tale. Aceste este Regele Mihai… De aceea, cred că nimeni nu ar putea suferi o comparaţie cu El.

Recomand – greu astăzi – că ne pierdem uzul de a citi. Recomand tuturor cartea scrisă de regretatul Ciobanu împreună cu Regele Mihai. De acolo înțelegi tot ce trebuie… Ai văzut ce filosofie simplă, curată, pe înţelesul fiecăruia, de la moralitate, la religie, la politică, la geopolitică, la geografie – la orice, omul acesta ți le spune cu o sinceritate incredibilă.

Din răspunsurile Majestății Sale îţi dai seama că nu are cum să mintă.

Mircea Ciobanu, la un moment dat, foloseşte chiar tehnica interviului, îl pune un pic în dificultate. Uneori repetă aceeași întrebare. Majestatea Sa răspunde la fel.

Ca şi Vartan Arachelian, care a făcut în '90 interviul cu Majestatea Sa. Consideri, pe de altă parte, că modestia şi smerenia sunt principalele trăsături de caracter ale Majestăţii Sale, chiar şi atunci când a fost jignit în ultimul hal de preşedintele Traian Băsescu?

A fost jignit și de Iliescu, chiar și de preşedintele Emil Constantinescu, printr-un non-combat al său… Cred că răspunsul este evident aici. Cu toate acestea, nici unul din noi doi nu l-am cunoscut de aproape, în intimitate, pe Rege.

Un reputat istoric roman mi-a povestit, la in moment dat, de o izbucnire a Regelui. […] Până şi Regele şi-a pierdut cumpătul. Este vorba despre ginerele său, Principele Radu. Mulți din preajma Regelui spuneau că este securist, că a fost colaborator. Exasperat de toate acestea, Regele a bătut cu palma în masă – cel puţin aşa mi s-a povestit, dar cred că şi eu aş fi făcut la fel – și a spus ''vreau dovezi. Sunteți în stare să veniți cu dovezi?''. Nimeni n-a putut. Prin urmare, subiectul, pentru Rege, a fost încheiat. Nu era nimic de discutat, era alegerea fiicei sale.

Mă gândesc la acest destin incredibil al Majestăţii Sale. S-a născut Rege, a fost Rege în adevăratul sens al cuvântului, după care viaţa i-a oferit o altă realitate existenţială pe care a trebuit s-o confrunte

practic pentru totdeauna. Dar Majestatea sa a dat dovadă de o demnitate rară, în sensul că nu a avut nicio problemă în a trece, dinspre statutul de Rege, înspre statutul de ceea ce Aristotel ar fi numit animal social. Scuză-mi exprimarea, dar am proprietatea termenului: animal social în adevăratul sens al cuvântului, care nu și-a pierdut nicicând noblețea, în sensul în care modelul moral al Majestățile Sale ne invită pe toţi la ideea de nobleţe, că ea este accesibilă oricărui dacă îşi exercită virtuțile cu care a fost înzestrat. Crezi că toate aceste aspecte se datorează demnității pe care a manifestat-o în toate timpurile şi în locurile în care i-a fost dat să fiinţeze?

Regele Mihai a fost un om special. În 2012, am fost martor la un moment pe care nu l-am trăit în România. At fi putut exista și în România, dar noi românii ne-am pierdut multe din trăsăturile bune. Unul din ele este de a recunoaşte meritele unei stele. Englezii au făcut-o. În 2012, la Londra, l-au omagiat pe Rege cum nu mi-aş fi putut imagina că poate fi omagiat un om, şi mai ales un străin.

M-a făcut să mă gândesc atunci, fiindcă noi trăim prin comparaţie, de multe ori: cum sunt eu faţă de restul lumii; cum e x faţă de y; cum este maşina aia faţă de cealaltă; cum este casa mea față de o altă casă; cum e cartea asta faţă de o altă carte; sau cum sunt telefoanele pe care le folosim, e mai bun unul decât altul. M-a mâncat pe mine pielea să-l compar pe Rege cu ceilalți monarhi din istorie și din prezent în funcţie… și mi-a dat doar cu plus. Vorbeai de destine. Destinele țării s-au îngemânat, fără să ne dăm seama, și de acest om. Până acum o lună, am fost contemporani cu el, dar El a fost deaspura tuturor. N-o spun doar ca un român care mi-am iubit Regele foarte mult, ci comparându-I calităţile şi modul de răspuns la provocările istoriei, la necazurile de zi cu zi… Nici măcar suveranii extra-introvertiţi ai Marii Britanii nu s-au comportat precum Regele Mihai. Niciunul. Nu pot trăi decât o imensă satisfacţie că i-am fost contemporan, că mi-a fost rege mie – mie și tuturor românilor; şi, în acelaşi timp, să-mi blestem zilele că nu am avut şansa să-l avem pe tron, că am fost atât de stupizi încât să nu-l impunem cu forţa în toţi anii după 1990, şi că am preferat să ne bălăcărim în mocirla asta de republică… Nu spun că republica nu este o formă de guvernământ bună. Poate au dreptate cei care spun că este superioară unei alte forme de guvernământ, dar nu este adecvată omului contemporan nouă. Poate va fi peste o mie, două mii de ani, dar în momentul de faţă nu are cum să fie… Președintele va veni tot timpul dintr-un partid și va ține cu acel partid, nu va ține cu țara.

Şi se şi schimbă…

Nu va exista continuitate.

Există şi probleme ale monarhiei. De pildă, ce faci un rege nedemn? E complicat să-l schimbi. Înțeleg argumentul republicanilor, dar este singurul. Altul nu au, pe când la republică am zeci de argumente împotriva ei.

Aş mai găsi unul care, din punctul meu de vedere, este fundamental. Din punct de vedere etic, moral, principal, monarhia se bazează pe deviza ''Nihil Sine Deo'', pe când republica nu are o asemenea rădăcină, ci se bazează o serie de libertăți care nu își au logică din punct de vedere teoretic. Deviza''Nihil Sine Deo'' este completată de crezul "Nimic pentru tine, totul pentru ţară", care a fost o tradiţie pe care toţi monarhii au respectat-o… Poate cazul lui Carol al II-lea este de discutat.

Îl prefer pe Carol al II-lea oricărui preşedinte român, şi mă refer mai ales la cei de după '89. Auto-declaratul preşedinte Nicolae Ceaușescu era un bolșevic naţionalist, dar a fost impus nedemocratic. Or, niciun preşedinte român ales democratic după 1990 nu se poate compara cu Regele Carol al II-lea, sub nicio formă, cu toate problemele lui, Inclusiv de corupție.

Revin la Regele Mihai şi conchid: dintre cei patru regi pe care Dumnezeu ni i-a dat, El a fost cel mai moral, cel mai drept, cel mai democrat, cel mai bland şi, la in moment dat în istorie, a fost cel mai iubit. Niciun monarh nu a fost atât de iubit ca Regele Mihai. Era deja asimilat ca român 100%, având doar calitățile lor, nu și defectele lor. Cititorii tăi mă pot considera extreme de subiectiv, extrem de orbit de pasiunea pe care în continuare o am pentru acest om, dar acesta este adevărul meu, la care nu voi renunţa niciodată.

Asta cred şi eu, chiar dacă nu am avut șansa de a-l cunoaște pe Majestatea Sa. Este un om pe care, odată ce l-am descoperit, am simţit o transformare interioară cum de puţine ori în viaţa mea am simţit. Ca orice om îndrăgostit de evoluţia morală şi spirituală, am destule puncte de reper, dar Majestatea Sa este singurul punct de reper pe care nu l-am putut întâlni, deşi mi-aş fi dorit acest lucru.

Îmi pare rău că nu ai avut şansa asta…

Nu a fost posibil, dar întâlnirile pot fi și livrești. Există acea întâlnire energetică, în momentul în care exerciţi o pasiune, o admiraţie faţă de un model, acel model își exercită prezența prin impactul pe care îl are asupra ta. Asta mi s-a întâmplat, de exemplu, cu un teolog francez, Placide Deseille, care a murit ieri. A fost un om deosebit, o lumină deosebită. Nu l-am întâlnit în viaţă, dar i-am studiat viaţa şi opera cu deosebită atenţie.

Ne întoarcem la Majestatea Sa. Ai realizat o serie de interviuri cu El…

… şi în Elveția, şi și România, la Săvârşin, în decembrie 2009. Unul în martie 2009, au fost trei în Elveția.

Am văzut că, la un moment dat, ţi-a dezvăluit din pasiunea lui pentru maşini, pentru motoare, îţi arătea cele mai mici detalii… Mi se pare foarte interesant cum un Rege are pasiuni extrem de interesante, pentru că, de regulă, un rege caută, de obicei, să-şi păstreze mâna catifelată, însă pe Majestatea Sa nu-l interesa asta… Cum ţi s-a părut această pasiune, această iubire a lui faţă de maşini?

Recunosc că au fost două considerente care m-au împins să-l determin să vorbească despre pasiunile sale: şi eu am fost un pic tentat să-l întreb despre 23 august, despre abdicare, despre comunism, dar deja oferise prea multe interviuri pe acest domeniu, inclusiv colegilor mei mai mari, Vartan Arachelian și Marilena Rotaru, sau la radio şi altor televiziuni. Ce rost, să-l „bărâi" la cap şi eu? Măcar, dacă tot facem un interviu, să fie o plăcere. Ştiam şi de cartea lui Săvulescu despre pasiunea Regelui. A fost foarte simplu.

Când i-am cerut primul interviu în Elveţia, i-am spus că vreau să vorbesc despre gipuri. Au fost doi ani la rând, în 2009 și 2010, când am vorbit despre mașinile lui militare și civile. În mom entul în care vorbea despre mașini, se destindea. Era ca şi cum un om are toate greutăţile de pe lume şi i s-au luat de pe umeri. Redevenea copil, redevenea vesel, un om extrem de simplu care are doar bucuria de a împărtăși cu ceilalți pasiunea sa. De aici vine şi multitudinea de amănunte, de la şurubele inscripţionate cu F-ul Fordului, de la cum este schimbătorul de viteze, tot-tot-tot… O pasiune pe care nu o regăseşti la alți monarhi… Vorba cuiva de la Automobil Club Român, mulți regi au colecții particulare de mașini, dar niciunul nu are mașini militare și niciunul nu şi le-a recondiționat el însuși. Colecţia este cu atât mai valoroasă cu cât pe fiecare milimetru pătrat al acestor mașini este impregnat ADN-ul Regelui.

Regele mai avea pasiuni, muzica clasică… E un domeniu pe care se ferea să-l rostească, fiind conștient că nu multora le place muzica de acest gen.

O altă pasiune, aviația… E un pilot desăvârşit. Își amintea de majoritatea piloților militari pe care i-a cunoscut, din al Doilea Război Mondial. E o temă sensibilă pentru tine. Aceasta e tema ultimul interviu pe care i l-am luat în 2011, la Aubonne. Subiectul a fost aviația și piloții pe care i-a cunoscut. Interviul e nedifuzat încă, nu ştiu cât o să-l mai ţin, probabil va face parte dintr-un documentar mai amplu.

Maşina, pentru Rege, însemna momentul lui de libertate. Era momentul în care, conducând, uita de necazuri. Şofatul era camera lui secretă de fapt. Simţind maşina, poate vorbesc cuvinte prea mari, dar, el mergând, El mergea prin țara lui…. Lua contact cu oamenii, îl recunoşteau, îi făceau cu mâna, se oprea şi vorbea cu ei… Toate acestea şi-au pus amprenta asupra modului în care percepea el șofatul și mașina, lucru care nu l-a părăsit niciodată, chiar dacă a ajuns să șofeze într-o țară străină de care nu știu cât era de apropiat – cu toate că acea ţară i-a oferit azil cu braţele deschise. Mi-a povestit la un moment dat, într-un interviu că ''Aici nu poți să mergi pe iarbă unde vrei tu. Intri pe proprietatea cuiva, care te ceartă… La noi în ţară, în schimb, poţi să mergi pe o poeniţă cu maşina, nu te va deranja niciodată…'' Tot timpul, prin orice făcea, îţi aducea aminte de dorul lui de țară. De fapt, cred că Regelui tot timpul îi poate fi adăugată particula țară. El a fost încarnarea acestei țări.

A întruchipat destinul acestei ţări, supusă unui destin tragic.

Cu o singură diferență: ţara și-a acceptat mult mai ușor statutul de victimă, pe când Regele nu.

Ideea de demnitate din păcate, unei părţi a României, i-a lipsit.

Nu tuturor. Uite, au fost partizanii din munți.

Pe care unii PSD-iști îi numesc acum trădători de țară…

Nu ştiu cum o să-i numească pe ei istoria.

[…] Mai avem unii „istorici", care cred ei că sunt istorici, Mircea Dogaru, de exemplu, care vine cu nu-ştiu-ce-documente la un post căruia n-aş vrea să-i dau numele, pentru că mi-e ruşine că poartă numele acestei țări. Felul în care alege să denigreze un reper moral mi se pare de neiertat.

Nu ştiu dacă, în cadrul interviurilor tale, l-ai întrebat pe Majestatea Sa despre momentul octombrie 1994, atunci când a aterizat pe aeroportul Otopeni şi a fost oprit de autoritățile de atunci…

Cum l-ai caracteriza? Ştiu că e o întrebare oarecum banală, dar mi se pare esenţială.

E important. Am mai fost întrebat, mai ales acum, cu necazul funeraliilor – au fost zile fastuoase și demne, dar tot un necaz a fost. În momentul în care erai în preajma lui, aveai senzaţia că eşti cu un om pe care îl ştii de de o viață, care te face să te simţi incredibil de stăpân pe tine, de confortabil. Un om atât de bun și de blând, încât nimic rău nu se poate întâmpla. Cu o prăjitură caldă în faţa ta, cu miros de pâine coaptă… În spatele lui vedeai toți strămoșii lui, de la voievozi până la oameni simpli. Toţi erau adunaţi în spatele acestui omi, cu tot ce era mai bun. Omul acesta era un basm.

Un basm real.

Așa este, pentru că basmul porneşte de la realitate.

Primul documentar despre maşini, după filmările din 2009 şi 2010, încercam să-l fac să-mi iasă aproape ca un film artistic. Ezitam, mi-era frică să mă ocup de subiect, nu știam cum să-l apuc. A apărut o deplasare în Serbia, în valea Timocului şi în Belgrad, la care trebuia să participe Regele. Regele venea de al Săvârșin, noi de la București, ne-am dat întâlnire chiar la graniţă. Regele a venit la volanul maşinii sale, s-a dat

jos la graniță, unde trebuia să facă schimb, intram pe teritoriul Serbiei, iar SPP-iștii noștri l-au sfătuit să accepte șoferii lor. Niciun fel de problemă. Dar, înainte de toate acestea, Regele s-a dat jos din mașină și, recunoscându-mă, m-a întrebat ''Când dai filmul cu mașinile?''. Încă nu aveam filmul, mi-era frică să-l termin până nu eram sigur că va ieşi cum trebuia, şi, bâlbâindu-mă, am zis: ''Când ne întoarcem din Serbia. '' „Bine, abia aştept să-l văd!". Îţi dai seama că, în momentul acela, nu mi-a mai stat mintea nici la deplasare, cu toate că eram cu Regele, nici la ce se întâmplă acolo, mă gândeam cum să fac filmul acesta. Bine, exagerez, că a trebuit să-mi vin în fire, dar, cum ne-am întors în Bucureşti, am montat şi l-am şi dat pe post, după care, în decembrie, ne-am dus la Săvârşin să înregistrăm mesajul lui de Crăciun şi i-am făcut cadou un dvd cu reportajul. Îmi amintesc… L-a luat exact cum primește un copil un cadou mult-dorit – cu sfială, cu tandrețe și cu un pic de nerăbdare foarte bine mascată, mi-a mulțumit, a plecat şi, după 5 minute, în timp ce ne strângeam lucrurile, s-a întors şi a făcut acelaşi lucru pe care îl făcea de fiecare dată când ne despărțeam: „Dar voi cu cine mâncaţi azi? Să mâncăm împreună!". O altă bucurie pe care n-am avut de multe ori s-o povesteşti: să mănânci cu Regele Mihai, este ceva incredibil! Atât de firesc se petrece masa… Ne oferim unii altora feluri de mâncare și în timpul acesta avem diferite conversaţii, de istorie mai ales – era domeniul de interes preferat de toţi. Regele, drăguț și elegant ca întotdeauna, ne întreba date tehnice despre noile camere de luat vederi, cum sunt cardurile, cipurile, care e diferenţa calitativă între film şi peliculă. Cam acestea erau conversațiile cu Regele. E adevărat că întrebările pe care le adresam în afara interviurilor erau mult mai îndrăzneţe. De exemplu, l-am întrebat ce părere are despre Antonescu, știind, apropo de un Dogaru și alții, cum încearcă în continuare să pună în antiteză personalitatea lui Antonescu şi a Regelui atât de nedrept. [….] Dacă eşti împotriva Regelui şi tot auzi alţi nebuni care sunt pentru, nu te întrebi: „De ce or fi pentru? Sunt toți nebuni, sunt toți plătiți de undeva, atâția bani sunt dați ca să se vorbească de bine despre Rege? Hai să caut şi eu, poate n-o fi adevărul lui Ion Coja, lui Funar, lui Vadim, adevărul unic pe lumea asta". Apropo, dar cine au fost ei: Coja, Funar, Vadim?

Este bine că ai atins acest subiect. Întotdeauna, m-am bazat pe o diferenţă atunci cqnd mi-am exprimat admiraţia faţă de Regele Mihai, şi diferenţa constă în felul în care admiratorii vorbesc despre personalitatea Regelui şi felul în detractorii aleg să o facă.

Exact.

Adică prezenţa fizică şi ca limbaj, cum spunea şi filosoful francez Emmanuel Levinas, este esențială pentru mine – felul în care te prezinţi cu ţinuta pe care o ai spune totul despre tine ca om. Or, tabăra pe care am menționat-o, de la comportament până la vorbă, au o atitudine de mahala, specifică personajul lui Caragiale…

Pe mine nu mă deranjează atât ei, ci cei pe care îi influenţează, care iau de-a gata lucrurile spuse de alţii fără să le treacă prin filtrul propriu şi fără să caute informaţie. Dacă le oferi informație, spun că provin de la istorici care sunt ''cumpărați''. Societatea omenească – nu doar cea românească – a ajuns într-un momentul în care adevărul este aproape imposibil de înţeles şi de atins, oamenii nu mai cred în nimic.

Asta se şi urmăreşte, până la urmă, acea mizantropie care să fie înrădăcinată și inoculată omului. Nu este vorba de conspiraţie, aici este un mecanism foarte bine pus la punct, cu care se lucrează. Omul contemporan a ajuns total asocial, nu mai participă la nimic din ceea ce înseamnă societate, sau preferă realitatea virtuală.

[…] Am responsabilitatea morală să te întreb și despre Regina Ana, pentru că, într-un fel sau altul, viaţa Majestăţii Sale a depins de ea. Mi se pare că a existat o dependență între cei doi, sub formă de complementaritate.

Dacă Regina nu l-ar fi iubit, şi dacă Regele n-ar fi cunscut-o pe Regina Ana, nu ar fi putut avea o familie atât de frumoasă, fără ca noi să simțim disfuncțiile pe care unele familii le au. Oamenii aceştia nu aveau certuri în casă! Dacă ar fi avut opinii divergente, și le rezolvau într-un mod atât de grațios… Regina l-a iubit foarte mult şi a fost alături de el în toate. I-a fost alături în dragostea pentru ţară, i-a respectat pasiunea pentru maşini, învelindu-l cu o pătură atunci când adormea pe un fotoliu, la amiază, înțelegându-i patima, dar şi Regele înţelegându-i şi acceptându-i aproape orice…

Acum pot să spun – amândoi au trecut în lumea drepților – Regina – și sper să nu se supere pe mine fiica Sa – era fumătoare. Vârsta şi nici grija familiei nu-i permitea să o lase să fumeze atât de mult. Regele s-a lăsat la fumat pe la vreo 60 de ani, dar Regina a continuat să fumeze toată viața, de multe ori pe ascuns. Într-un interviu, m-a întrebat: „Bogdan, ai o ţigară?". „Sigur că da, Majestate." „Haide afară cu mine să fumăm o ţigară, să nu mă vadă Constanța Iorga. '' Constanța Iorga a fost femeia pe care am numit-o, de multe ori, *îngerul păzitor al Regelui.* A fost cea care i-a stat alaturi până în ultima secundă a vieţii – un om deosebit! Am ieşit afară. I-am oferit o ţigară, a luat ţigara și a rupt-o în două, cealaltă jumătate o păstra pentru mai târziu, era un obicei pe care îl avea din război, când existau raţii de tutun… Ea a fost o femeie cumpătată chiar şi în acest viciu, în care fumătorii știu foarte bine că este greu să fii cumpătat, atunci când fumezi şi-ţi place s-o faci…. Regina gătea foarte bine, citea mult şi avea o cultură impresionantă, știa enorm de multe despre România, la început din povestirile Regelui. Ajunsese să iubească ţara asta mai mult decât propria ţară natală. Știa limba

română. Mă ruga să vorbesc în limba română, ea îmi răspundea în franceză și engleză pentru că nu avea uzul dialogului, dar înţelegea foarte bine. Era o femeie foarte voluntară. Avea toate calitățile unei Regine Maria, dar avea o deschidere pe care nu știu dacă vreo regină românca sau străină o mai avea… Ea atât de populară, de firească, cum doar Regele putea fi. Erau doi oameni atât de normali încât, dacă îi întâlneai într-o vacanţă undeva, erau un cuplu de români atât de fireşti, de normali şi de drăguți….

Cât de importantă crezi că a fost prezența Reginei Ana în viața Regelui Mihai pentru ca Majestatea Sa să supravieţuiască în timpul exilului?

Esențială. Fără Regină ar fi fost oricum singur, mama lui la un moment dat s-ar fi dus. Fără suportul Reginei, ori Regele ar fi fost probabil ori mult mai trist decât era în lipsa ţării sale, ori pierdut. Regina a fost un suport enorm. Toate suferințele Regelui sunt convins că nu i le-a mărturisit tocmai din grijă soţiei sale – este doar o presupunere personală – doar privindu-i am realizat chestiunea aceasta…. . Nu cred că Regele i-a spus cât de mult suferă… Sunt convins că Regina a intuit lucrul acesta şi l-a „tras de limbă" şi l-a făcut să se destindă, să-i explice. Regele era un om introvertit. Fără Regina Ana, nu cred că Regele Mihai, ca orice om, ar fi izbutit să se păstreze la nivelul de decență și de moralitate şi de putere, la urma urmei, pe care Regina, femeia asta incredibilă, i l-a acordat.

Regina Ana a fost un om pe care eu sper că istoriografia românească va face un efort pentru a o dezvălui… Un om la fel de modest ca Regele, aş puncta un pic: poate mai ''populară'', în sensul că era mai ușor abordabilă, o persoană care căuta mai mult decât Regele dialogul pe toate temele. Regele se vedea că era marcat în permanenţă de dor şi grijă de ţară, îl interesau subiectele grele, cu excepția pasiunilor sale uriaşe, mecanica, șofajul, pilotatul… Regina era o femeie complexă din toate punctele de vedere… Uite cât de greu este să defineşti un om! Pe lângă complex, aş adăuga atâtea epitete, dar toate la superlativ. Cred că, dacă te-ai fi întâlnit cu Majestatea Sa Regina Ana pe stradă şi te-ai fi rătăcit în locul respectiv şi i-ar fi cerut indicaţii, ar fi fost în stare să lase tot – mi-o imaginez cu niște sacoșe de la cumpărături – și să vină să-ți arate drumul pe unde trebuie s-o iei şi chiar să-ți propună destinații de vacanță sau lecturi în timp ce te conducea. Cam asta era chipul uman al acestei femei extraordinare.

Nu are cum să nu-mi rămână permanenţă în minte emisiunea Eugeniei Vodă de la „Profesioniştii".

Da, un interviu senzaţional!

Prima întrebare pe care doamna Eugenia Vodă i-a adresat Reginei Ana a fost următoarea: „Cum trebuie să vă spun? Majestatea Vostră?''. Iar Regina a răspuns, pur şi simplu: ''Madam. '' A fost un răspuns care m-a emoţionat foarte puternic. Într-adevăr, ca să-ţi spună cineva „doamnă" sau „domnule" trebuie să meriţi, iar Regina şi-a dat seama că, până la urmă, adevărata nobleță se găsește în această formulă de adresare. Nu oricine este demn să i se spună „domn" sau „doamnă".

Așa este.

Era o doamnă în adevăratul sens al cuvântului, care putea să întoarcă privirile tuturor ca o adevărată regină sau, în același timp, putea să se contopească într-o masă de oameni, fiindu-le egală tuturor, dar păstrându-și această noblețe.

Nobleţea se vede pe chip. Dacă l-ar fi luat pe Rege şi, necunoscându-i fizionomia, l-ai fi căutat într-o masă de un milion de oameni, până la urmă ai fi spus: omul acesta este deosebit, poate fi rege. Avea acel ceva… L-am văzut alături de Regele Simeon al Bulgariei, de Regele Juan Carlos al Spaniei, de Regina Elisabeta a Marii Britanii… Să-mi fie iertată ne-modestia, dar era deasupra tuturor.

Era oricum decanul de vârstă.

Nu contează asta!

Era decanul de prestanță și de noblețe.

Nimeni n-a putut urca la nivelul lui! Niciunul!

Însuşi moştenitorul tronului britanic, Prințul Charles, a spus asta la un moment dat. […] Pe lângă interviuri, tu ai relaţionat la modul cel mai profund cu Majestatea Sa. Presupun că ți-a dat şi anumite sfaturi. Erau inevitabilele sfaturile, directe sau indirecte.

Indirect. Direct nu și-ar fi permis.

A fost vreunul din ele care te-a marcat, îl ţii minte şi acum şi a devenit pentru tine unul din principiile de viaţă?

Da. Să respect fiecare om cu care stau de vorbă și să încerc să înțeleg că fiecare are o poveste în spatele lui, are trăiriile lui, are durerile lui şi, mai ales, demnitatea lui care trebuie respectată. În momentul în care vedeai felul in care te respecta un om care era Istorie, din toate punctele de vedere, o dată, de două ori, de trei ori… Ajungeai să procedezi la fel.

Am învățat și ceva mult mai prozaic: cum să șofez. Imaginează-ți un șofer la 89 de ani, în golf-ul lui, ca foarte mulți oameni de pe globul pământesc. Când mergeam către garajul unde avea gipurile, intrând pe autostradă… o fracţiune de secundă era suficientă încât să se asigure, schimbând vitezele cu lejeritate, ţinând

perfect de relaxat mâinile pe volan şi contopindu-se cu maşina. Asta a fost o altă educaţie, de la cea mai înaltă instanţă.

Ştiu că poate te-ai fi așteptat la dezvăluiri….

Nu. Pe mine m-a interesat elementul simplu. Important este să fie impresionant pentru tine pentru a fi transmis mai departe.

Mulţi oameni îţi acordă respect, dar simţi că e o politeţe impusă. Omul acesta nu te respecta politețea. Acest om era politețea însăși… Parcă El ar fi inventat politețea, firescul, conceptul de firesc… Avea prestanţă şi, în acelaşi timp, apropiere. Plecai de acolo cu un sentiment de nedescris…. Aş folosi o comparaţie grea şi urâtă în acelaşi timp: plecai drogat de un bine enorm…. I-am întrebat pe cei doi prieteni şi colegi cu care am fost să-i luăm interviul Regelui, înainte să mergem să filmăm: „Ce ştiţi despre Rege?" – „Nimic." – „Ce aţi vrea să ştiţi?" – „N-avem nicio idee, vom vedea acum." Nu spun că ar fi proşti sau necitiţi, dar nu s-au lovit, în interesele lor personale, de problema monarhiei în România şi subiectul personalităţii Regelui Mihai… Au avut alte domenii de interes. Şansa i-a adus aici. M-am asigurat că voi observa un moment de transformare, că știam de va urma. I-am observat înainte, i-am întrebat, am observat răspunsul lor, şi am observat, la 6 ore, după ce am terminat prima întâlnire cu Regele Mihai, și cu ei alături, în drum spre Geneva, din gara Aubonne, erau 45 de minute – amândoi erau deja monarhiști feroce, erau „mihăiști", erau cotropiți de personalitatea Regelui, şi au spus că, din momentul acesta, pentru ei alt om deasupra nu mai există, decât Regele Mihai. De asta sunt trist și revoltat, în același timp, că n-au avut ocazia toți românii să-l cunoască pe Rege… Să nu mai existe porcăriile care se spun, din nu ştiu ce motiv, pentru că existe o temere faţă de Casa Regală. Fiica sa, Margareta, duce mai departe moștenirea Regelui atât cât membrii Familiei Regale pot s-o facă, într-o lume tot mai sălbatică.

Pentru mine este o mărturie emoționantă. Mărturisesc că, de obicei, din anumite puncte de vedere, sunt un om foarte sensibil, şi empatizez foarte mult cu tot ce ai spus tu, pentru că realmente îl iubesc pe Majestatea Sa. Nu ştiu de ce, simt că amândoi, atât Regele Mihai şi Regina Ana, energetic au fost aici cu noi.

Mi-ar plăcea să cred asta.

Eu vreau să cred asta. De fapt, am certitudine că este aşa.

Ar mai fi o întrebare referitoare la Regele Mihai. Pe lângă pasiunea sa pentru mașini, pentru motoare și avioane şi pentru tehnologie, el nutrea o adevărată pasiune pentru credință. Nu credinţa la modul unei expresii foarte teologice şi teologale, asemenea unui teolog mistic…

Nu, era un țăran credincios…

Un Moromete cât se poate de ortodox… Pe lângă asta, El își exercitase rolul de episcop auxiliar al bisericii…

Da, dar n-a făcut-o, pentru că a spus că este o simplă oaie în turma lui Dumnezeu.

Nu ştiu dacă eşti credincios sau nu, şi nu o să te întreb asta pentru că este ceva intim până la urmă, dar: Cum înțelegi credința prin prisma Majestății Sale Regele Mihai? E o întrebare cam delicată, cred.

Aş putea spune că am căpătat, datorită Regelui Mihai, un mult mai mare respect pentru Biserică decât aveam înainte. Una e să fi credincios, una e să fi religios. Regele Mihai avea ambele lucruri în el. Era un om profund religios, avea o credinţă care respecta perfect toate canoanele Bisericii Ortodoxe. Pentru că Rege, El era un credincios perfect ortodox.

Cu un respect egal pentru toate celelalte culte.

Până și felul în care își făcea crucea şi felul cum intra în biserică şi cum se poziţiona în biserică, cum ţinea lumânarea aprinsă, toate îţi arătau un om perfect în comuniune cu Dumnezeu.

Un adevărat împărat ortodox….

Da, dar în acelaşi timp un împărat provenit „dintre noi"… provine dintr-o familie regală, dar a devenit Regele simplu al tuturor românilor. Nu avea nimic sofisticat, dar, în acelaşi timp, a fost deasupra tuturor oamenilor încoronate, tuturor filosofilor, tuturor oamenilor de știință din lumea asta, prin felul în care a reuşit să dea mai departe tot ce a învățat și tot ce a simțit despre tot ce a învățat….

Din punctul meu de vedere, sub acest aspect al credinţei şi moralităţii, Regele Mihai reprezintă şi poate ceea ce sfinţii părinţi numesc Kenoza… În accepţiunea Sf. Grigore de Nazianz, Kenoza presupune modul de a-ţi exercita virtuţile cu care te-a înzestrat Dumnezeu în aşa măsură încât să devi o icoană pentru ceilalți… Or, Regele Mihai cred că, prin simplitatea cu care a trăit, poate deveni o icoană.

Vezi, dar Regele Mihai avea o putere mai mare decât a deveni o icoană după ce-l cunoști…. Uite, atât pentru mine, cât şi pentru mine, Regele Mihai a fost o icoană înainte de a-l fi cunoscut personal. Tu n-ai apucat să-l cunoşti, dar eu mă pun în momentul dinainte de 1997, înainte de a-l cunoşte personal. L-am cunoscut prin prisma monedelor, prin prisma unor fotografii şi prin prisma unor articole… dar tot icoană a devenit. M-au ajutat și chipul, poveștile bunicului meu şi ale tatălui meu. M-au ajutat neacceptarea momentului istoric pe care

a ajuns să-l străbată România, forma icoanei a căpătat chipul său, nu al altuia. Iar după ce l-am cunoscut, această icoană a căpătat o formă în 3D.

Nu e demn să spun asta, dar ştiu şi cum mirosea aerul în preajma Regelui… Ştiu parfumul discret al Suveranului cum se simţea. Îmi amintesc cum miroseau mâinile lui după ce îmi arăta cum funcţionează părţi ale motorului… Toate astea, alături de istoria uriașă și cumplită pe care o purta în spate, îmi creează mie o icoană a Omului Regele Mihai de care nu mă voi despărţi niciodată… Voi continua să-i apăr memoria până la moartea mea.

Ce crezi că ar trebui să extragă un tânăr în formare din modelul Regelui Mihai ca lecție de viață?

În primul rând, o luptă neîncetată pentru aflarea adevărului, o luptă neîncetată pentru țara lui… Nu decidem nici în ce familie ne naştem, dar ne iubim familia, nu decidem nici în ce ţară ne naştem, dar suntem absolut obligaţi să ne iubim ţara, pentru că ţara este familia noastră extinsă. Ei ar trebui să învețe – dar nu pot singuri – să-și iubească țara, să ştie că, cunoscând istoria, nu neapărat în amănunt, vor ști cine sunt și vor putea face oricând față unor discuții cu străini care te pomenești că își vor cunoaște istoria, iar tu s-ar putea să nu ţi-o cunoşti pe a ta pentru că ai spus că nu te interesează…. Este important să ştii cine eşti şi cine poţi deveni.

Modestia este lucrul care ne ajută enorm să aflăm, să dezvoltăm și să înțelegem lumea în care trăim…. Să învățăm să mergem drepți pe stradă…. Regele mergea drept. Nu puteam să stau în picioare cât stătea Regele, pentru că nu merg drept… Mai am strâmbăturile mele de spate. La Rege nu le-am observat. La un moment dat se mai sprijinea, dar o făcea atât de discret, că tot drept părea…. Regele mergea drept, de aceea te privea în ochi. Regele ştia să-ţi întindă mâna. Regele ştia să-ţi pună o întrebare, Regele ştia să te asculte.

Regele nu se îndepărtase de natură. Din copilărie și până la moartea, a fost înconjurat de animale, avut câini, în permanență… Ce spunea Gandhi? O națiune își dă măsura civilizației sale prin felul în care se comportă cu animalele. Regele a fost întotdeauna înconjurat animale şi le-a iubit. Cum poţi spune că un om care iubeşte animalele ar avea vreo pată pe CV-ul său?

Doar că alții o caută…

Având în vedere nu doar că ești unul dintre realizatorii acestei frumoase emisiuni care sper să aibă, dacă se poate, viață veșnică – mă rog pentru asta în orice caz – dar, având în vedere tot ciclul de întâlniri pe care le-ai avut cu Majestatea Sa Regele, înţeleg că tot ce ai acumulat reprezintă una din moştenirile tale de viaţă. Te-ai gândit vreodată să scrii o carte?

De foarte multe ori mi-am notat ce am discutat în întâlnirile cu Regele, dar n-am avut niciodată curajul. În 2012 l-am rugat să-mi acorde șansa să continuăm proiectul pe care l-a început Mircea Ciobanu, *Convorbiri cu Regele Mihai,* care s-au terminat la începutul anilor ’90. Practic au acoperit perioada exilului. Eu am simțit că Regele este în al doilea exil și eu am vrut să continuăm, pentru că am văzut nimeni n-a făcut-o. N-aş fi avut niciun merit şi aş fi pus întrebările care interesau pe toţi: de ce n-a putut să vină, cine au fost oamenii care s-au opus, de ce s-au opus…

Regele Mihai mi-a oferit ultimul interviu în 2011…. Am senzația că a fost ultimul interviu oferit unei televiziuni şi probabil unul dintre ultimele acordate presei, fie românească sau străină. Deja în 2012-2013 nu mai acorda interviuri și m-a rugat să-i iert – a doua oară deja (prima dată fusese la primul interviu din 1997, când m-a rugat să-i acord 15 minute) – motivându-mi, foarte grațios, că am toate datele cu care pot să scriu singur cartea şi că e are încredere în mine să duc proiectul acesta până la capăt. Nu am avut curajul, nici nu m-am considerat suficient de pregătit s-o fac… Poate undeva mugurele există, dar, pentru mine, personalitatea Regelui a fost atât de covârșitoare încât nu mă cred încă la un nivel suficient de copt pentru a putea scrie despre acest om…

Care crezi că ar fi cea mai corectă şi bună modalitate, a celor care l-am iubit pe Regele Mihai, să-i cinstim memoria cu adevărat, să facem cunoscut adevărul despre viața sa și, nu în ultimul rând, la nivelul nostru, să continuăm munca pe care Majestatea Sa a încercat s-o facă?

Cred că aducând aminte despre el cu fiecare ocazie când avem şansa să o oferim noi, la rândul nostru, sfaturi altora atunci când suntem puși în situația asta… Putem spune tot timpul: *Așa cum Regele Mihai a zis, Aşa cum Regele Mihai a demonstrat, Aşa cum Regele Mihai a făcut…* puteţi şi voi să. Menţionându-l cât mai des, îl păstrăm printre noi în permanență.

Ca cei care îmbrăţişăm ideea de Regat, cred că avem o obligaţie morală față de Rege însuși să-i ducem mai departe moștenirea, cinstind actualul Șef al Casei Regale şi munca pe care o duce, uneori disperată şi în pofida multora, pentru că… degeaba spun unii că ideea de monarhie s-a perimat, istoria nu e scrisă, istoria o scriem noi, și nu se știe cum ne vom deștepta şi cum ne vom reveni.

Eu vreau să cred că România va redeveni monarhie, indiferent de vârsta pe care o s-o am, și voi lupta la nivelul meu pentru asta. Dar tu, ca jurnalist monarhist, care faci parte din viaţa publică, care crezi că ar fi contextul care ar favoriza această revenire istorică a României la monarhie?

Dacă ar fi după mine, eu aș da o lovitură de stat. Glumesc… sau nu…

Ştii care e şansa de fapt? Ca republica să se împotmolească, ceea ce deja face, dar noi nu vedem. Vorba prietenului Val Vâlcu, noi avem planul B la îndemâna noastră. Dumnezeu ne-a oferit şansa asta, să avem o Casa Regală şi oricând să putem apela la ea. E adevărat că ai poate zeci de ani până în momentul când Coroana va fi pusă pe capul viitorului Suveran, fie că va fi femeie, fie că va fi bărbat. Ne vom lupta cu aceeaşi indivizi care promovează şi în politică, pentru că ei provin tot dintre noi, cu aceeaşi educaţie de care „beneficiază" societatea. Aceasta este lupta noastră pe care trebuie s-o ducem – crucea noastră. Ceea ce trebuie să schimbăm este felul în care ne educăm copiii. În momentul în care lăsăm educaţia deoparte, nu avem şanse. După care fiecare, la rândul nostru, trebuie să vorbească, uneori, ca în pustiu, despre exemplul uriaș pe care îl reprezintă Regele Mihai și Familia Regală.

În cazul în care nu merge nici una, nici cealaltă, revenim la varianta cu lovitura de stat. Glumesc… sau

Mulţumesc foarte mult. A fost o reală încântare acest interviu.

-&-

Proiectul unei psihologii cantemiriene (plan de idei)

26 feb. 2018

Domeniul psihologiei fascinează prin însăși aplecarea sa asupra minții umane și mecanismelor acesteia, precum și asupra modului în care psihicul poate influența trupul. În timp, psihologia ca atare s-a compartimentat foarte mult, dezvoltându-se mai multe subdomenii de cercetare, dintre care am putea menționa, psihologia socială, psihologia sportivă, psihopedagogia, psihologia relegioasă sau psihologia militară.

Evident, problematica principală în jurul căreia gravitează psihologia în ansamblul ei este aceea a felului în care trebuie sau putem să înțelegem rațiunea și intelectul, dar și funcțiile empirice, adică simțurile. Nu ar trebui, totuși să dăm uitării nici evoluția spectaculoasă a psihanalizei care, spre deosebire de psihologie, încearcă să explice impulsurile (mai ales sexuale) ale omului, punând în evidență caracterul agresiv al inconștientului uman.

Toate aceste aspecte legate de psihologie și ulterior de psihanaliză s-au reflectat în istoria gândirii europene și din acest punct de vedere nu avem cum să nu luăm în considerare raționanilsmul lui René Descartes care încerca să înțeleagă structura aparatului nostru cognitiv, nihilismul lui Friedrich Nietzsche potrivit căruia omul se situează dincolo de bine și de rău, psihanaliza lui Sigmund Freud în accepțiunea căruia omul nu este atât de rațional pe cât crede sau romanele lui Dostoiveski în care regăsim ceea ce am putea numi o psihaniză creștină.

Având în vedere importanța pe care gândirea europeană a acordat-o psihologiei, mă întreb totuși ce loc a ocupat cu adevărat psihologia în orizontul preocupărilor teoretice ale lui Dimitrie Cantemir. Având în vedere că însuși Dimitrie Cantemir este primul savant integrationist european, este firesc să îmi pun o asemenea întrebarea.

O astfel de interogație teoretică este și mai bine justificată dacă mă gândesc la faptul că în „Istoria hieroglifică" savantul moldovean dezvoltă un cognitivsm de tip empiric, întrucât în accepțiunea sa cunoașterea și știința au ca sursă principală senzorialul. Cu alte cuvinte, Dimitrie Cantemir se situează la nivelul unei perspective carteziene asupra surselor cunoașterii și ale minții, cunoașterea însăși fiind percepută în opera sa drept un „palat": percepția (receptarea prezentului), memoria (pildele din trecut) și gândirea (buna socoteală a celor viitoare).

Vorbim, așadar, în cazul lui Dimitrie Cantemir, de o filosofie postcarteziană conform căreia gândirea și buna deprindere sunt prevalente față de gândire. Nu în ultimul rând, psihologia cantemiriană poate fi și mai bine descoperită în „Divanul sau gâlceava înțeleptului sau giudețul sufletului cu trupul", unde sunt abordate probleme ale genezei psihice și morale, inclusiv importanța învățării.

Plecând de la tabloul descriptiv și ideatic de mai sus, consider că pentru stimularea unei dezbateri adecvate și autentice cu privire la proiectul psihologiei cantemiriene, ar trebui să reflctăm cu atenție asupra următoarelor posibile întrebari la care în viitoar cercetările ar fi chemate să răspundă:

1.) Cum ar trebui înțeleasă psihologia cantemiriană și care ar fi importanța acesteia în rândul cercetărilor socio-umane românești?

2.) Cât de important și determinant este raționalismul cartezian în configurarea psihologiei cantemiriene?

3.) Care sunt argumentele psihologiei cantemiriene potrivit cărora omul trebuie să se definească în funcție de etică și rațiune, nu în funcție de instinct?

4.) În ce măsură psihologia cantemiriană poate reprezenta unul din fundamentele teoriilor psihologiei contemporane?

-&-

Biserica Lutherană Confesională sau despre orthodoxia lutherană

3 mart. 2018

Istoria Bisericii Universale este un orizont de cercetare asupra căruia m-am aplecat întotdeauna cu un interes aparte, gândindu-mă și la faptul că geniul Occidentului a fost posibil datorită ființării creștine.

Confruntându-mă cu diferite lumi confesionale creștine, inclusiv în lumea ortodoxă, am descoperit recent spre bucuria mea spirituală sensurile adânci, profunde și necunoscute ale unei alte biserici lutherane care are cu totul alt chip și cu totul altă voce decât Biserica Evanghelică Lutherană, mult mai cunoscută publicului larg. Mă refer la Biserica Lutherană Confesională, mai exact la Biserica Lutherană-Sinodul Missouri, iar o asemenea descoperire fericită se datorează întâlnirii mele cu părintele Sorin-Horia Trifa, reprezentant de seamă al peisajului ecleziastic tocmai menționat.

Sorin-Horia Trifa este așadar preot în cadrul Bisericii Lutherane Confesionale și ar trebui adăugat faptul că doar datorită misiunii sale noi românii putem întâlni și lutheranismul de limbă română, care deocamdată este foarte tânăr. Cu privire la părintele Sorin-Horia Trifa, o personalitate spirituală extrem de fidelă principiilor Bisericii primare și orientată înspre expunerea adecvată a autenticității gândirii lui Martin Luther, trebuie să aduc în evidență pregătirea sa curiculară de excepție. Pe lângă studiile de licență din cadrul Facultății de Teologie Baptistă a Universității din București, Sorin-Horia Trifa își completează activitatea academică cu un Master of Sacred Theology la Concordia Theological Seminary – Fort Wayne, Indiana (SUA) în colaborare cu Universitatea din Göteborg (Suedia). De asemenea, pregătirea academică a singurului pastor lutheran de limbă română este pus în valoare și de statutul său de doctorand al Facultății de Teologie Romano-Catolică din București, fapt care demonstrează deschiderea sa spirituală, precum și experiența ecumenică acumulată.

Așadar, Sorin-Horia Trifa este cel care m-a introdus într-o lume lutherană total necunoscută mie și pe lângă dezbaterile teologice de care am avut parte, am beneficiat din partea sa și de volumul alcătuit atât de inspirat, cu titlul „Mijloacele harului în Biserica Lutherană Confesională”, publicată în anul 2017, la editura „Armonii culturale”.

Mărturisesc că pe mine această carte m-a marcat întru totul pentru că dimensiunea profund teologică ce stă la baza ei m-a făcut să înțeleg că dogmatica lutherană are o bogăție conceptuală imensă, îmbrăcând forma unei adevărate antropologii.

Volumul semnat de Sorin-Horia Trifa aduce în evidență dorința expresă a Bisericii Lutherane Confesionale de a pune accent pe administrarea corectă a liturghiei lutherane din secolul al XVI-lea, fiind fundamentată pe predicarea Cuvântului lui Dumnezeu, Sfântul Botez și Sfânta Cină.

Pe de altă parte, această carte are menirea de a ne face să înțelegem logică spirituală a Reformei lui Martin Luther din 1517, singura reformă protestantă care a dorit să readucă în atenție fundamentele uitate ale Bisericii lui Hristos. Aflăm astfel că cele 95 de teze lutherane expuse pe poarta bisericii castelului din Wittenberg nu aveau ca țel crearea unei alte biserici în afara celei Romano-Catolice pe care Martin Luther însuși căutase să o slujească în totalitate. Dovadă cu privire la această afirmație sunt Dieta de la Worms, precum și cea de la Augsburg în urma cărora poziția teologică a lui Martin Luther nu dorea decât i se argumenteze scripturistic din partea romano-catolicilor unde săvârșește erorile de care este acuzat.

Evident, datorită cărții lui Sorin-Horia Trifa aflăm detalii interesante și despre cele două Diete, mai ales despre Confesiunea de la Augsburg, esențială în economia înțelegerii teologiei lutherane.

Ni se oferă de asemenea informații prețioase despre Philip Melanchton, cel care l-a reprezentat pe Martin Luther inclusiv la Augsburg la data de 25 iunie 1530 și căruia i-a acordat toată încrederea. Parcurgând volumul, ne este prezentat și contextul în care Luther și-a alcătuit micul și mare catehism, documente fundamentale în materie de credință pentru Biserica Lutherană Confesională. Ni se lărgește orizontul cunoașterii istoriei reformelor protestante și datorită felului în care autorul descrie temeiul în virtutea căruia în 1540 Philip Melanchton a ajuns să elaboreze Confesiunea Augastana Variata ce venea în completarea vechii confesiuni de la Augsburg, aspect care nu a reprezentat întru totul și doctrina pură pe care Martin Luther a susținut-o în chip nealterat.

Un episod memorabil asupra căruia autorul se concentrează este controversa dintre teologia lutherana confesională și teologia zwingliană cu privire la prezența trupului și a sângelui Domnului Iisus Hristos, arătându-ni-se astfel de ce reforma lui Martin Luther este singura reformă protestantă pură.

Citirea lucrării lui Sorin-Horia Trifa ne pune și în fața unor sensibilități teologice, dogmatice și liturgice pe care noi crestinii, indiferent de ritul confesional, ar trebui să le luăm în considerare pentru o deplină înțelegere a persoanei mântuitoare a lui Iisus Hristos. Primim, așadar, răspunsuri cu privire la mâncarea sacramentală, multiplicare și consumare, necesitatea Sacramentului Sfintei Cine în mântuire, Sacramentul Sfântului Botez ca mijloc al harului, neexcluzând din vedere nici jertfa euharistică sau adorarea elementelor sacramentale.

Volumul „Mijloacele Harului în Biserica Lutherană Confesională” merită explorat și datorită atenției pe care autorul o acordă viziunii lui Martin Luther asupra naturii umane. Este o viziune persimistă, Luther însuși insistând asupra concupiscenței, adică asupra atașamentului omului față de păcat. Cu alte cuvinte, omul este dependent de păcat încă dinainte de a se naște, iubește păcatul, acesta din urmă manifestându-se inclusiv în faptele bune. În accepțiuenea lutherană omul nu se poate mântui prin propriile fapte ca urmare a păcatului originar, ci doar în iubirea lui Iisus Hristos al cărui sacrificiu reprezintă de fapt prețul imens pe care Dumnezeu l-a plătit din cauza neascultării și nesupunerii omului în starea sa edenică.

Concluzionez prin a spune că admir sincer demersurile și misiunea pe care Sorin-Horia Trifa le desfășoară, întrucât se remarcă a fi un teolog a cărui finețe spirituală și academică se reflectă în ordinea pe care o conferă în mesajul său virtuților teologale și practicilor de credință. De aceea, sper că acest autor va pătrunde din ce în ce mai multe inimi dependente de cultura duhului și de lumina harului.

-&-

Interviu Tudor Petcu – Bahman Rahmatian

16 mart. 2018

1. Înainte de toate, vă rog să precizați contextul în care a apărut și s-a dezvoltat religia Bahá'í în Iran și ulterior în lume, pentru ca cititorii noștri să o poată descoperi și înțelege în profunzimea sa spirituală. Care este mesajul principal al religiei Bahá'í pentru conștiința umanității?

Credința Bahá'í s-a născut în a doua jumătate a secolului al 19-lea, în Persia. Apariția ei coincide cu, și în esență împlinește, așteptările mesianice în islam și creștinism. Lumea aștepta cu fervoare venirea Celui Promis care va realiza toate profețiile din trecut și va călăuzi omenirea în a clădi Împărăția pe pământ. Pentru lumea creștină acesta era apariția Gloriei Tatălui promisă în Vechiul și Noul Testament, iar pentru lumea islamului și al Persiei de atunci acesta era venirea Qai'mului, cel de-al 11-lea Imam. Iată că în 1844, conform calendarului gregorian și 1260, conform calendarului Hegira, apare în Iran Báb care afirma a fi Cel Promis. Báb a declarat că venirea Lui deschide un nou ciclu al Revelațiilor Divine care va duce omenirea din adolescență spre maturitate: o epocă în care cele mai înalte aspirații ale omenirii vor fi împlinite. Báb susținea că mesajul Lui era de origine divină, sursa fiind același unic Dumnezeu. El era ultima Manifestare dintr-un lanț al Revelațiilor divine din religiile monoteiste care au venit înaintea Lui și care vor continua și după El. Báb a anunțat venirea următorului Mesager divin în persoana lui Bahá'u'lláh ce avea să apară la câțiva ani după Báb. Noul mesaj chema la reformarea morală și spirituală a societății, la ridicarea rangului femeilor și la eliminarea sărăciei. Promovarea educației universale și a științelor erau alte direcții revoluționare pentru epoca respectivă. Mesajul provocator și progresist al lui Báb și mai târziu cel al lui Bahá'u'lláh au fost privite cu dispreț de clerul musulman din Persia, speriat de felul în care masele erau profund atrase de învățăturile Lor. În scurt timp, Persia a fost cucerită de puterea Mesajului divin al lui Báb, iar clerul musulman îngrijorat de pierderea puterii absolute asupra minților persanilor, ai instigat o campanie cruntă și terifiantă de persecuție. În această campanie s-au alăturat și liderii puteri temporale, care pe deoparte erau instigați de cler și pe de altă parte se temeau că Mesajul luminos al lui Báb ar putea trezii masele, punând astfel în pericol sistemul despotic și tiranic care era în vigoare.

2. Având în vedere scopul dialogului de față, v-aș ruga să precizați realitățile triste cu care se confrunta religia Bahá'í în Iran, întrucât ne referim la o suferință care trebuie cunoscută și în fața căreia nu putem rămâne indiferenți.

Suferința și tăria spirituală rămân în continuare trăsături permanente ale comunității Bahá'í încă din primele zile ale nașterii sale și până acum. În primii ani după apariția lui Báb, datele culese atât de misionari, diplomați și alte personalități ale lumii științei și politicii din occident, care se aflau în Iran, cât și din rapoartele oficiale și relatările Ziarelor vremii, constatăm numărul enorm al adepților martirizați în cele mai barbare moduri. Între cei 20000 de credincioși martirizați se numărau nou născuți, copii, bărbați femei și vârstnici. Masacrele sunt documentate în mod detaliat. Copii măcelăriți în fața părinților, adulți tăiați în bucăți de vii, oameni puși în lanțuri și târâți pe străzile orașelor cu lumânări aprinse înfipte în carne vie, oameni folosiți ca muniții în tunuri, picioarele lor bătute cu potcoave și forțați apoi se alerge pe străzi. Torturile erau atât de crunte încât unul dintre diplomați italieni, la un moment dat, intervenise rugând autoritățile să oprească aceste proceduri și cerând ca acești credincioși să fie omorâți din milă și să fie scutiți de aceste orori.

3. Înțeleg că foarte mulți adepți ai religiei Bahá'í din Iran sunt întemnițați doar pentru că apără o Cauză spirituală profundă, ceea ce mă face într-un fel să îmi aduc aminte de persecuțiile la care erau supuși creștinii din Europa de Est și Centrală în perioada comunistă. Totuși, care sunt acuzele formulate de către autoritățile iraniene și în virtutea cărora adepții religiei Bahá'í sunt întemnițați?

Pe parcursul celor 175 de ani de istorie, acuzele împotriva comunității Bahá'í din Iran au variat și au fost des contradictorii. Persecuțiile nu au o rădăcină etnică pentru că bahá'íi din Iran au diverse origini etnic-religioase, printre ei aflându-se membri de origine musulmană, creștină, zoroastriană sau ebraică. Primele

acuzații în anii 1850-1900 către Bahá'í erau de erezie, pentru că Mesajul Bahá'í susținea că adevărul religios este unul singur și că Mohamad nu era ultimul Mesager Divin, Mesajul fiind reînnoit din epoca în epocă conform necesităților și maturității omenirii. Reproșul era că bahá'íi invită la apostazie față de Mohamad, când de fapt, credința Bahá'í afirmă adevărul Mesajului religios islamic. Tot în acea vreme bahá'íi erau acuzați a fi subversivi, întâi față de dinastia imperială Qajar, apoi față de regimul imperial Pahlavi, deși bahá'íi sunt îndemnați de învățăturile lor a-și servi aproapele și țara și a se supune în totalitate legilor țării. De asemenea bahá'íi erau călăuziți să escaladeze toate domeniile de implicare socială pentru a îmbunătății societatea persană. După instaurarea Regimului Islamic de Guvernare în Iran, în 1907, persecuțiile au luat un nou avânt și acuzațiile au fost reformulate. Pe când înainte erau acuzați de a fi împotriva Regimului Imperial, acum bahá'íi erau acuzați că erau colaboratori ai aceluiași Regim Imperial Pahlavi, chiar dacă bahá'ílor le este strict interzis să aibă vreo implicare în orice facțiune sau mișcare politică. Alte acuze nedrepte sunt că bahá'íi acționează împotriva Islamului și a Regimului Islamic. Bahá'íi respectă legea credinței lor de a se abține de la orice implicare politică și de a se supune legilor țării și rămân loiali Guvernului, indiferent dacă acum este alt regim la putere. Altă acuzație adusă des bahá'ílor este că ar fi zioniști și colaborează cu statul Israel. Aceasta este adusă pe baza faptului că Centrul Mondial Bahá'í se află în Țara Sfântă. Acuzatorii uită că de fapt Bahá'u'lláh a fost exilat în Palestina (acum Israel) chiar de către guvernul persan și că țara Israel este pentru bahá'í Țara Sfântă pentru că acolo se află mormântul lui Bahá'u'lláh. Tot în acea vreme bahá'íi erau acuzați a fi subversivi, întâi față de dinastia imperială Qajar, apoi față de regimul imperial Pahlavi, deși bahá'íi sunt îndemnați de învățăturile lor a-și servi aproapele și țara și a se supune în totalitate legilor țării. De asemenea bahá'íi erau călăuziți să escaladeze toate domeniile de implicare socială pentru a îmbunătății societatea persană. După instaurarea Regimului Islamic de Guvernare în Iran, în 1907, persecuțiile au luat un nou avânt și acuzațiile au fost reformulate. Pe când înainte erau acuzați de a fi împotriva Regimului Imperial, acum bahá'íi erau acuzați că erau colaboratori ai aceluiași Regim Imperial Pahlavi, chiar dacă bahá'ílor le este strict interzis să aibă vreo implicare în orice facțiune sau mișcare politică. Alte acuze nedrepte sunt că bahá'íi acționează împotriva Islamului și a Regimului Islamic. Bahá'íi respectă legea credinței lor de a se abține de la orice implicare politică și de a se supune legilor țării și rămân loiali Guvernului, indiferent dacă acum este alt regim la putere. Altă acuzație adusă des bahá'ílor este că ar fi zioniști și colaborează cu statul Israel. Aceasta este adusă pe baza faptului că Centrul Mondial Bahá'í se află în Țara Sfântă. Acuzatorii uită că de fapt Bahá'u'lláh a foat exilat în Palestina (acum Israel) chiar de către guvernul persan și că țara Israel este pentru bahá'í Țara Sfântă, pentru că acolo se află mormântul lui Bahá'u'lláh. Bahá'íi există în Israel din secolul al 19-lea și bahá'íi nu au nicio legătură politică sau implicare cu formarea Statului Israel. O altă formulare împotriva bahá'ílor este că ei sunt „sursă de imoralitate și cauza pângăririi". Această acuzație contrazice înaltul standard etico-moral inculcat de Bahá'u'lláh. Învățăturile Bahá'í consideră căsătoria o instituție divină, interzic poligamia, promovează o viață castă și invită la formarea familiilor ca nuclee esențiale ale societății. În Iran căsătoriile bahá'í nu sunt recunoscute și neexistând căsătorii civile bahá'íi care doresc să se căsătorească trebuie să renunțe la credință și să oficieze ritul musulman. Bahá'íi care refuză acest lucru și se căsătoresc în ritualul Bahá'í sunt considerați necăsătoriți și femeile văzute ca prostituate și des pedepsite. Mai mult, acuzațiile de imoralitate sunt lansate pentru că bahá'íi recunoscând egalitatea drepturilor între sexe sunt împotriva segregării femeilor și le invită la a participa pe deplin în viața culturală și socială.

4. Se poate spune că principiile pe care le slujesc și propovăduiesc adepții religiei Bahá'í reprezintă o amenințare ideologică/ideatică la adresa regimului politic iranian? Dacă da, de ce?

Nu. Bahá'íi nu contrazic și nu se opun nici unui regim și nici unei ideologii. Desigur ei sunt promotorii unei reforme spirituale a vieții umane pe pământ și Bahá'u'lláh dă un nou model de organizare lumii bazat pe Revelația Voinței Divine pentru epoca noastră. Bahá'íi nu constituie însă o mișcare menită să răstoarne vreun sistem politic. De altfel, oriunde locuiesc, bahá'íi vor să fie cauza păcii și bunăstării societății, a armoniei și înțelegerii. Așa cum am spus mai devreme, chiar dacă bahá'íi oferă des perspective noi asupra discursurilor sociale prevalente ale lumii, ei se supun în totalitate legilor țării în care trăiesc. Exemplul cel mai elocvent vine chiar din Iran, unde atunci când, Regimul a declarat activitățile bahá'í ilegale, comunitatea Bahá'í din Iran a adoptat o supunere totală față de decizia regimului și a desființat toată structura administrativă bahá'í – o structură administrativă care era printre cele mai dezvoltate din cadrul comunității mondiale Bahá'í. De atunci, profesarea religiei a devenit un act particular și privat. Un semn mai impresionant de blândețe colectivă nu cred că poate fi regăsit în analele istoriei.

5. Există anumite mărturii ale Bahá'í-lor iranieni eliberați din temnițe și dacă da, unde ar putea fi ele găsite? Există cineva din rândurile bahá'í-lor arestați de către autoritățile iraniene care a avut ulterior curajul de a vorbi despre tratamentul la care a fost supus în închisoare?

Sunt prea multe exemple pentru a fi redate aici… Vorbim de o comunitate care zilnic întâmpină arestări și procese sumare. În fiecare zi bahá'íi sunt expulzați din funcțiile lor în instituțiile și organizațiile în care lucrează. Afacerile bahá'íi sunt puse sub lacăt și casele lor confiscate. De zeci de ani accesul la

învățământ este interzis pentru tinerii bahá'í și li se confiscă materialele dictatice, chiar dacă ei doresc să studieze în privat. Învățători bahá'í care susțin lecții pentru copii sunt aruncați în temniță. Documentarea persecuțiilor este foarte amănunțită și unele dintre relatări sunt teribil de dureroase. Când eram eu tânăr, deși povești tragice despre Iran circulau în mod constant, una dintre aceste relatări m-a mișcat în mod deosebit. Era povestea unei tinere de 17 ani care a fost arestată în Iran în 1983, pentru că ținea lecții de educație morală pentru copii bahá'í. Ea era Mona Mahmudnejad. Mona fost aruncată într-o temniță împreună cu alte nouă femei bahá'í și ambii părinți. După un proces sumar Mona împreună cu cele nouă femei au fost condamnate la moarte prin spânzurătoare. Mona, cea mai tânără dintre femeile bahá'í a insistat să fie ultima în rând la execuție pentru a se putea ruga pentru tăria și statornicia celorlaltor nouă femei. Povestea ei împreună cu alte povești despre femei încarcerate și executate în Iran este relatată într-o carte scrisă de o altă prizonieră din Iran, care până la urmă, a fost scutită de execuție. Cartea sa se numește "Olya's Story" (de Olya Roohizadegan). Povestea Monei a fost atât de importantă pentru noi tinerii de atunci pentru că ea aparținea generației noastre (fiind născută chiar în același an cu mine) și a devenit o eroină pentru noi.

6. Care este poziția puterilor occidentale, a organizațiilor internaționale cu privire la suferințele adepților religiei Bahá'í din Iran? Sau altfel spus: există o poziție oficială exprimată de puterile occidentale cu privire la această realitate tristă?

Răspunsul Comunității Internaționale a fost impresionant. Din primii anii de la instaurarea Regimului Islamic și intensificarea persecuțiilor, atât organizații internaționale cât și diverse Guverne au condamnat ferm, în mod independent, masacrul comunității Bahá'ídin Iran și au cerut emanciparea ei. Printre cele mai remarcabile poziții luate sunt cele peste 35 de rezoluții ale Comisiei pentru Drepturile Omului din cadrul Națiunilor Unite împotriva Iranului pentru abuzuri împotriva Bahá'ílor. De asemenea Începând cu 1985, Adunarea Generală a Națiunilor Unite a aprobat până acum peste 25 de rezoluții în acest sens împotriva Iranului și a cerut permanenta monitorizare a situației. Până acum o serie de Raportori Speciali din partea ONU au avut sarcina de a investiga situația și au dat rapoarte detaliate despre cazul bahá'ílor.

Fiecare dintre acesti raportori a evidențiat fapte și dovezi de netăgăduit despre politica Guvernului Iranian de a nega orice drept civil cetățenilor bahá'í din Iran. Cel mai dramatic raport a fost cel făcut în 1993, de către Raportorul Special al ONU, Dl. Galindo Pohl. Spre surprinderea reprezentanților Guvernului Islamic prezenți la ONU, Dl. Pohl prezenta Adunării Generale ONU un document secret semnat de Liderul Suprem Ayatollah Khamenei, în 1991, prin care se detalia planul sistematic de eradicare a Comunității Bahá'í din Iran. Documentul era pregătit de Consiliul Revoluționar Cultural Suprem, iar textul arăta strategia concreta a Regimului Islamic Iranian împotriva bahá'ílor. Documentul descria cum: bahá'íi trebuie expulzați din toate Universitățiile; că bahá'íi trebuie scoși din orice funcție influentă în societate și că angajarea bahá'ílor ar trebui interzisă; Guvernul trebuie să-i trateze astfel încât să le blocheze progresul și dezvoltarea. Documentul mai afirma că „un plan trebuie elaborat pentru a-i confrunta și a le distruge rădăcinile culturale în Iran și în alte țări."

În afară de Agentiile ONU, au fost inițiate intervenții sistematice în favoarea Comunității Bahá'í din Iran de către următoarele organizații: Consiliul Europei, Parlamentul European și printre altele și de către organele legislative ale Australiei, Braziliei, Canadei, Italiei, Olandei, Norvegiei, Regatul Unit, Stalelor Unite ale Americii.

Printre publicațiile de renume care au scris vast despre persecuții se află: Le Monde, The Times of London, The New York Times, The Washington Post, The Economist, The Times of India, The Sydney Morning Herald.

Reacția comunității internaționale are două aspecte cruciale: faptul ca ea reprezintă singurul mod prin care bahá'í pot spera la atenuarea persecuțiilor și prerogativa și capacitatea Comunității Internaționale în apărarea minorităților religioase persecutate în lume. Efectul clar al răspunsului Comunității Internaționale a fost cel de a evita genocidul bahá'ílor ce era planificat de regimul islamic.

7. Suferința reprezintă fără îndoială o realitate cu care adepții religiei Bahá'í din Iran sunt nevoiți să se confrunte dar în fața căreia își păstrează demnitatea. Luând în considerare cele menționate, care este felul în care Bahá'u'lláh percepe suferința?

Existența acestui fenomen al persecuțiilor în cadrul comunității Bahá'í, conferă bahá'ílor o dimensiune colectivă pentru a înțelege rolul încercărilor în dezvoltarea umană și pentru a descoperii postura pe care trebuie să o avem, la nivel individual și colectiv, față de provocări și suferințe. Deși ei nu caută în mod vădit suferința, bahá'íi înțeleg că aceasta este în planul fizic al existenței un fel de încercare sau test pentru dezvoltarea noastră spirituală. Orice provocare sau încercare ne oferă posibilitatea de a înțelege și depăși situația, fiind astfel un pas înainte în dezvoltarea noastră spirituală. Un model perfect în acest sens îl reprezintă Manifestările Divine,

cei trimiși de Dumnezeu pentru a ne călăuzi. Fondatorii sistemelor religioase ale lumii: Moise, Hristos, Mohamad, Báb, Bahá'u'lláh, fiecare dintre Ei a îndurat suferințe crunte la momentul în care a desfășurat în fața omenirii voința divină pentru epoca respectivă. Niciunul dintre Ei nu a fost scutit de vicisitudini și teste în acest plan fizic. Despre suferințele sale Bahá'u'lláh spune: *„Cel ce este Străvechea Frumuseţe a consimţit să fie pus în lanţuri pentru ca omenirea să fie eliberată din robie şi a acceptat să fie făcut prizonier în această fortăreaţă puternică pentru ca întreaga lume să ajungă la adevărata libertate. El a băut până la fund cupa durerii pentru ca toate popoarele de pe pământ să poată atinge bucurie veşnică şi să li umple sufletul de veselie."*. Cred că suferința Lor este într-un fel providențială și pentru noi… ca să ne reamintim în momentele noastre de liniște că trăim dezvoltarea spirituală și socială de astăzi, grație suferințelor îndurate de aceste Ființe supreme și tot la fel, să fin pregătiți și inspirați să trecem cu demnitate și statornicie peste încercările și testele noastre în căutarea de a clădi o lume ideală.

-&-

Mici reflecţii asupra personalităţii de excepţie a Maicii Tereza de Calcutta. Interviu cu Klaus Kenneth

30 apr. 2018

Klaus Kenneth, scriitor și muzician elvețian, este una dintre cele mai puternice voci ale Ortodoxiei din Occident. Copilăria și adolescența sa au fost marcate de o serie de experiențe tulburătoare, însă ulterior a avut parte și de un ciclu amplu de peregrinări spirituale până la întâlnirea decisivă și revelatoare cu Ortodoxia. De altfel, toate acestea sunt relatate amănunțit în cartea sa „Două milioane de kilometri în căutarea adevărului", tradusă inclusiv în limba română. Totuși, un capitol deosebit de important în călătoria sa spirituală îl reprezintă întâlnirile cu Maica Tereza de Calcutta despre a cărei personalitate Klaus Kenneth mi-a acordat un scurt interviu.

1.) Având în vedere că viața dvs. poate fi considerată o călătorie spirituală puternică, aș fi foarte interesat să aflu cum și când ați întâlnit-o pe Maica Tereza și cum ați putea să o descrieți din punct de vedere spiritual.

Am cunoscut-o în 1978 la Calcutta, în India. Era o persoană care m-a impresionat prin rugăciunea și credința ei profundă. Un adevărat creștin care ulterior a devenit unul dintre izvoarele mele de înțelepciune, unul dintre punctele de reper din viața mea. Faptul de a fi cunoscut-o pe Maica Tereza m-a ajutat să reflectez mai bine asupra unor virtuți elementare precum smerenia sau simplitatea pe care înainte nu le conștientizam.

2.) Care a fost rolul pe care Maica Tereza l-a jucat în viața dvs, mai ales în evoluția dvs spirituală?

M-a ajutat să regândesc religia hindusă de care mă îndrăgostisem în încercarea mea de a dobândi cunoașterea mistică și mi-a indicat calea către Isus Hristos și către Maica Sa, Maria. În acel moment nu eram încă pregătit să accept creștinismul, dar totuși eram profund marcat și impresionat de felul în care Maica Tereza trăia creștinismul, adică Adevărul revelat, ceea ce rar am întâlnit de-a lungul vieții mele.

3.) Care a fost cel mai important sfat pe care l-ați primit de la Maica Tereza și cât de util a fost el pentru dvs?

Ea mi-a explicat diferența dintre „ce" este adevărul și care este Adevărul. Datorită Maicii Tereza am înțeles că trebuie să „câștigăm" inima oamenilor și nu să le-o umplem cu o teologie uscată sau conceptuală. De asemenea, îmi aduc aminte cu emoție de o altă afirmație profundă de-a Maicii Tereza: … „îmi doresc ca fiecare persoană care vine la mine să plece mai bogată". Sunt cuvinte la care mă gândesc și astăzi și îmi dau seama de importanța lor inclusiv atunci când sunt chemat să vorbesc în fața oamenilor.

4.) Ar fi corect să spunem că sărăcia a reprezentat un mod de viață pentru Maica Tereza? Vă adresez această întrebare gândindu-mă la faptul că ea a ales să trăiască și să slujească într-o țară ca India.

S-a dus în India pentru a-i ajuta pe cei săraci pentru că până la urmă aceasta era misiunea pe care Dumnezeu i-o dăduse. Iar ea a înțeles acest fapt și s-a dovedit a fi o vrednică slujitoare a Domnului, neinteresând-o sub nicio formă aspectele materiale. A fost capabilă să se abandoneze cu adevărat în iubirea lui Dumnezeu, ceea ce inclusiv eu am remarcat în cadrul întâlnirilor pe care le-am avut cu ea.

5.) De ce ar trebui ca Maica Tereza să fie considerată sfântă din perspectiva dvs ortodoxă?

Maica Tereza nu este celebrată ca sfântă în Biserica Ortodoxă, cel puțin nu deocamdată, dar este întru totul respectată pentru viața ei, așa cum de altfel și merită. Iar în ceea mă privește, nu am niciun drept să spun dacă Maica Tereza a fost sau nu o sfântă, dar cert este că a fost un om virtuos și curat care greu își poate găsi un echivalent. Nu sunt mulți creștini asemenea ei pe care să-i fi întâlnit și de câte

ori îmi aduc aminte de întrevederile avute, mă cuprinde o emoție puternică. Maica Tereza este unul dintre cei care mi-a deschis calea către Hristos și pentru acest lucru îi voi fi întotdeauna recunoscător.

-&-

România nu uită de Basarabia martiră

14 mai 2018

Anul 2018 reprezintă pentru țara noastră și Anul Centenarului menit să ne reamintească Actul Marii Uniri de la 1 decembrie 1918, datorat Regelui Ferdinand și Reginei Maria. Pe de altă parte, având în vedere momentul în care ne aflăm, ar trebui să ne îndreptăm atenția și către data de 27 martie 1918, atunci când Basarabia s-a unit cu România pentru că acest colț de lume situat dincolo de Prut a întruchipat întotdeauna condiția românului autentic, dispus să își dăruiască propria Ființă în slujba patriei și Bisericii.

Basarabia reprezintă strigătul suprem al iubirii față de Hristos într-o mlaștină a disperării istorice provocată de către alte interese. Dar tocmai din acea mlaștină au ieșit la suprafață conștiințe de diamant ale căror voci și atitudini au dat de înțeles că în fața nedreptății istorice tăcerea ca formă de rezistență morală și curaj este cea care vorbește cel mai clar. De fapt, ne referim la o tăcere ce ulterior a devenit un salut al morții martirice în vederea păstrării propriei identități și credințe. De aceea, România nu uită și nu trebuie vreodată să uite de Basarabia martirică, întrucât acolo a fost acceptată și primită devenirea din Ființă întru Neființă atât pentru Duhul Sfânt, cât și pentru duhul românesc.

Din fericire, aceste aspecte fac obiectul analizelor multor cercetători și istorici români contemporani, iar recent am intrat în posesia unei prețioase cărți despre istoria Bisericii Ortodoxe din Basarabia, semnată de către domnul Mihai Nicolae, președintele Institutului Frații Golescu pentru relații cu românii din străinătate. Domnul Mihai Nicolae se situează la nivelul unui veritabil căutător de comori spirituale ce au dat viață și grai spațiului românesc, iar eforturile pe care le depune în acest sens sunt relevante și edificatoare. Într-o lume a haosului ideatic și moral, a diluării autenticității intelectuale, demersurile realizate de către președintele Institutului Frații Golescu se dovedesc a fi hrană consistentă pentru o bună parte dintre conștiințele anemice care introduc societatea contemporană într-o dimensiune sisifică a existenței.

Cum spuneam, unul dintre asemenea demersuri este reprezentat chiar de către cartea mai sus menționată ce poartă titlul „Altare și frontiere. Biserica Basarabiei, biserică luptătoare", editată de către Alianța pentru Centenar. Acest volum aduce în evidență date istorice de mare interes pentru cititorul dornic de a cunoaște trecutul ce stă la baza identității noastre, o bună parte dintre acestea referindu-se mai ales la evoluția credinței creștine în spațiul carpato-danubiano-pontic. Evident, asemenea date se regăsesc în volumul la care fac referire, prin urmare nu este nevoie să le reproduc și eu, dar pe baza existenței acestora din urmă sunt nevoit să spun că nepermis de puține lucrări au acordat atenția cuvenită unui subiect atât de sensibil.

Domnul Mihai Nicolae, prin toată incursiunea istorică pe care o face, portretizează în cel mai profund mod posibil chipul senin dar plin de lacrimi al Bisericii Basarabene care s-a manifestat necontenit ca voce a conștiinței românești unite. De fapt, citind această carte se poate înțelege foarte ușor că Ortodoxia a fost sângele ce a curs prin venele atâtor basarabeni ce au dorit să se reîntregească în duhul graiului românesc. Pe de altă, parte procesul rusificării în Basarabia a urmărit inclusiv Biserica Ortodoxă, ceea ce la un moment dat a produs o anumită ruptură față de Biserica Mamă, adică Biserica Română. Autorul volumului, ca urmare a mărturiilor relevante pe care le-a adunat, prezintă amănunțit intenția anumitor ierarhi ruși ca Ortodoxia basarabeană să se rusifice întru totul tocmai pentru a se produce ruptura față de România. În acest sens, merită reprodusă afirmația arhiepiscopului Pavel Lebedev, cel de-al patrulea episcop rus al Chișinăului, de care autorul nu ezită a se folosi în cartea sa: „Ține minte Țară nou alipită că tu ești avanpostul poporului rus și al bisericii ruse – avanpostul prin care poporul rus intră în atingere cu popoarele de o credință și de un sânge cu noi".

La fel de interesantă mi se pare și analiza pe care domnul Mihai Nicolae o face cu privire la personalitatea lui Gavriil Bănulescu Bodoni (1746-1821), Mitropolit al Eparhiei Chișinăului și Hotinului întrucât, deși ar fi trebuit să apere cu strictețe interesele Bisericii Române, îi adresează totuși o scrisoare Țarinei Ecaterina în 1792, spunându-i următoarele lucruri: „Zile și nopți voi implora bunătatea lui Dumnezeu să-mi dea vrednicie să îmi îndeplinesc datoria", adică „să mă închin cu toată turma preasfântului scaun al Măriei Tale Împărătești, nu ca pribeag și străin, ci ca fiu al patriei și bisericii rosinești". Însă, după cum bine remarcă și autorul, ne referim la cineva care a cunoscut prigoana Imperiului Habsburgic împotriva românilor de credință ortodoxă în perioada în care a trăit la Bistrița, locul nașterii sale, ceea ce, într-un fel, l-a determinat în timp să adopte o anumită atitudine față de forța ocupantă în vederea propriei supraviețuiri. Așa s-ar putea explica și atitudinea pe care a manifestat-o față de Rusia și Biserica Rusiei după numirea sa ca Mitropolit, mai

ales dacă luăm în considerare și faptul că activismul rusesc era acceptat în epoca sa ca o soluție împotriva „turcului păgân”.

M-aș mai raporta, de asemenea, și la personalitatea lui Gurie Grosu (1877-1943), primul Mitropolit român al Basarabiei după Gavriil Bănulescu Bodoni, mai exact după 115 ani. Importanța acestui Mitropolit în evoluția Bisericii Basarabene este una deosebită prin programul ambițios de reconstrucție pe care l-a susținut, dar mai ales pentru că a contribuit din plin la construcția Catedralei din Bălți cu hramul Sfinții Împărați Constantin și Elena.

Domnul Mihai Nicolae, ca a urmare a cercetării istorice la care apelează, evidențiază amănunțit toate suferințele ulterioare cu care creștinii basarabeni s-au confruntat, fie că vorbim de cel de-al doilea război mondial sau de suferințele la care au fost supuși nenumărați mărturisitori de către forțele KGB.

Volumul „Altare și Frontiere”, care ne dezvăluie toate momentele cruciale prin care Biserica Basarabiei a fost nevoită să treacă până la data de 29 septembrie 2004 când Curtea Europeană a Drepturilor Omului a recunoscut Mitropoliei Basarabiei calitatea de personalitate juridică și morală, este asemenea unui buchet de mărturii, maiestuos alcătuit, a cărui coloratură ne pune în fața unei drame ce s-a desfășurat într-o serie de acte a istoriei.

Elaborarea unei cărți precum aceasta despre care am posibilitatea de a scrie acum presupune o foarte mare responsabilitate atât la nivel istoric, dar mai ales moral pentru că nu se poate realiza o cercetare obiectivă în afara unei raportări morale la istorie. Domnul Mihai Nicolae întrunește cu siguranță asemenea condiții, iar felul în care alege să cunoască istoria nedezvăluită a sângelui martiric ce s-a vărsat peste Prut pentru apărarea limbii române și a spiritului românesc manifestat în credința ortodoxă mă face să afirm cu tărie, indiferent de consecințe, „Basarabia este pământ românesc!”. Nutresc convingerea fermă că într-o bună zi unirea mult așteptată se va produce dar, din fericire, există deja liantul care îi unește pe români cu frații de peste Prut: trăirea asumată în Hristos datorită căreia teritoriile noastre și-au putut păstra totuși limba și tradițiile.

Personal îl felicit pe domnul Mihai Nicolae pentru volumul „Altare și frontiere” pe care ni-l propune și pe care îl consider o sursă esențială de cunoaștere istorică într-o epocă ce tinde să devină anistorică.

-&-

Spiritualitatea ca vocație a poporului român

23 iun. 2018

Spiritualitatea românească este un subiect care începe să atragă atenția unui număr cât mai mare de elite intelectuale occidentale datorită unicității ce o caracterizează, precum și datorită impactului pe care îl poate avea asupra conștiinței europene în această epocă a dictaturii superficialității.

Poporul român, aflat acum în Anul Centenarului, are la bază o moștenire spirituală de netăgăduit, care se datorează înainte de toate civilizației geto-dacilor a căror credință monoteistă i-a situat într-un plan superior al credințelor religioase din acea perioadă. Felul în care dacii înțelegeau natura, unirea Ființei cu Cerul, însușirea virtuților spirituale din cea mai fragedă perioadă a existenței, rolul pe care ei îl atribuiau elementelor spirituale inclusiv în strategiile militare, au contribuit la conturarea unei civilizații splendide ce a îmbrăcat la un moment forma unui fel de Crainic al Aurorei. Sigur că o asemenea exprimare ar putea suna oarecum provocatoare și voit exagerată, dar ea este totuși logică dacă ne gândim la faptul că în viziunea dacilor niciun act nu avea cum să se săvârșească pe Pământ în lipsa conectării energetice la sursa divină prin puterea rugăciunii. Cu alte cuvinte, dacii știau cum să se roage autentic, ei aveau o dimensiune mult mai clară a Binelui și a răului, iar potențialul divin se reflecta într-o formă firească de comportament în societate. Pentru o mai buna clarificare cu privire la cele spuse, lucrarea lui Vasile Pârvan, „Getica” ar putea reprezenta o bună sursă de informare și documentare.

Apoi, monoteismul dacilor constituie o caracteristică spirituală unică, atâta vreme cât credința lor într-un singur zeu, Zamolxe, a reprezentat religia care a respins politeismul și astfel drumul către creștinism a fost unul foarte lin și ușor de parcurs.

Cert este că spiritualitatea geto-dacilor în ciuda ignoranței manifestate, este o comoară pe care ar trebui să o redescoperim și să o reevaluăm în lumina conștiinței contemporane care tinde să pătrundă într-o nouă eră a cunoașterii. Însă, așa cum doi dintre marii teoreticieni ai spiritualității românești consideră, Generalul Mircea Chelaru și Dumitru Constantin Dulcan, cunoașterea viitorului nu poate fi decât spirituală, iar spațiul românesc are la dispoziție instrumentele necesare pentru a se desăvârși într-un asemenea plan al cunoașterii.

De multe ori, s-a adus în discuție legătura dintre civilizația geto-dacică și punctele energetice ale României, acestea din urmă fiind considerate chiar porți către Cer. Evident, lucrările de specialitate au acordat o atenție uriașă veridicității acestui aspect, dar nu se poate nega misterul energetic ce învăluie o bună parte din teritoriile actuale ale României care în trecutul îndepărtat constituiau locurile sacre ale dacilor. Dacă ne referim la Șinca Veche, la Sarmizegetusa, la Munții Bucegi, la Muntele Ceahlău și multe alte zone, vorbim despre un suflet românesc de excepție a cărui Ființare se manifestă dincolo de nivelul unei logici cotidiene dar pentru

care este nevoie de răbdare în vederea unei înțelegeri corecte. Nu putem spune cu certitudine ce reprezintă Șinca Veche în calitate de punct energetic și factor transcendent dacă nu vom merge acolo vreodată, dar oricât de mare ar fi scepticismul nostru, ar trebui totuși să ne întrebăm dacă nu tocmai îndoiala noastră, din teamă și ignoranță, este cea care ne îngreunează capacitatea de înțelege Inexplicabilul.

După cum s-a specificat, România are, poate, cele mai multe puncte energetice din România, acestea datând din vremea dacilor, dar ele pot fi înțelese doar în lumina unei experimentări proprii și responsabile. Însă, atâta vreme cât există un număr însemnat de mărturii cu privire la trăirile pe care diferite persoane le-au avut în ceea ce numim punctele energetice ale României, inclusiv, din străinătate, se impune o întrebare fundamentală: și dacă, totuși, este adevărat? Pe de altă parte, totul depinde doar de capacitatea individuală a fiecărei conștiințe de a se deschide cunoașterii ca formă de înnoire ființială.

A spune că România este o țară a misterelor spirituale, un spațiu cu o vocație profund spirituală, nu este nici pe departe hazardată, iar această realitate nu este demonstrată doar de felul în care s-a format și conturat civilizația geto-dacilor. Setea și foamea spirituală s-au manifestat inclusiv în perioada existenței voievodatelor, iar dragostea lui Mircea cel Bătrân și a lui Ștefan cel Mare a lăsat în urmă o bogăție monastică impresionantă. Mănăstirile din Oltenia sau cele din Nordul Moldovei cu care astăzi ne mândrim din punct de vedere identitar portretizează chipul real dar smerit al spațiului românesc care nouă, ca popor, ne-a dat toată rezistența necesară pentru ca ciclul existenței noastre să nu fie întrerupt. Altfel spus, destinul spiritual este cel care a salvat țările române, iar felul în care locuitorii acestor teritorii au reușit să își păstreze credința într-o zonă a Europei în care islamizarea părea un fenomen inevitabil este unul de-a dreptul impresionant.

Nu mai are rost să vorbim și despre demnitatea domnitorului Constantin Brâncoveanu care a preferat să fie sacrificat împreună cu cei cinci fii ai săi pentru apărarea credinței ortodoxe. Acest exemplu martiric ne ajută să înțelegem spiritul românesc are la bază o istorie a sacrificiului care s-a scris și care a dus în cele din urmă la o veritabilă armură a poporului nostru care l-a protejat de toate săbiile îndreptate către el.

Spiritualitatea a jucat un rol extrem de important și în conștiința lui Dimitrie Cantemir, Domn al Moldovei și consilier al Țarului de la Sankt-Petersburg. Opera sa, atât de vastă și amplă, inclusiv lucrarea „Descriptio Moldaviae", evidențiază elemente spirituale cheie care sunt aduse în discuție cu scopul de înțelegere a raportului dintre natura umană și natură divină. Printre altele, Dimitrie Cantemir este primul gânditor din Țările Române care face distincția dintre cunoașterea naturală și cea supranaturală a lui Dumnezeu și primul savant integrationist european care analizează amănunțit doctrina Islamului ca urmare a raporturilor sale directe cu Imperiul Otoman. Nu întâmplător, ulterior Dimitrie Cantemir a devenit și a fost considerat punte între Orient și Occident și mai ales între Creștinism și Islam.

Realitatea spirituală românească și-a găsit ecou și în secolul XIX, un adevărat secol al luminii pentru poporul român dacă ne gândim că a fost binecuvântat cu cel puțin trei genii: Mihai Eminescu, Bogdan Petriceicu-Hașdeu și fiica acestuia Iulia Hașdeu.

Întreaga lirică eminesciană gravitează în jurul cunoașterii Universului și a comunicării ancestrale, iar poemele „Luceafărul" și „Odă-n metrul antic" ne poartă cu adevărat într-o călătorie către Absolut, acel Absolut care a distrus Haosul pentru a lăsa loc Armoniei.

Cu privire la Bogdan Petriceicu-Hașdeu, cel mai mult fascinează, probabil, importanței pe care acesta din urmă a acordat-o spiritismului ca urmare a morții fiicei sale, Iulia la o vârstă extrem de fragedă dar care a rămas în istoria culuturii europene ca prima femeie care a studiat la renumita universitate franceză Sorbona. Bogdan Petriceicu-Hașdeu a dezvoltat ceea ce unii cu teamă numesc comunicarea spiritistă, dar care s-a dovedit veridică prin prisma argumentelor inclusiv științifice care au fost prezentate. În urma comunicării mai sus menționate, a luat naștere „Arhiva spiritistă" a lui Bogdan Petriceicu-Hașdeu datorită căreia facem cunoștință cu distincția dintre perispirit, spirit și suflet, de altfel amănunțit prezentată în primele trei volume din cele cinci care compun arhiva la care s-a făcut referire. Spiritismul este neîndoielnic un fenomen care în zilele noastre preocupă foarte multe conștiințe dar care în permanență trebuie evaluat și în lumina gândirii și analizelor lui Bogdan Petriceicu-Hașdeu, al cărui arhitect s-a dovedit a fi.

Nici secolul XX nu a fost mai sărac în evoluția spirituală a poporului român, un secol al încercărilor și suferințelor dar în care s-au afirmat conștiințe deosebite, inclusiv martirii și duhovnicii creștini ale căror rugăciuni au reprezentat pansamentul trupului plin de răni al unei Românii obosite și chinuite. Elita spirituală a României secolului XX este un subiect pe marginea căruia niciodată nu trebuie să încetăm a discuta, mai ales dacă ne gândim la duhovnici precum părintele Arsenie Boca, părintele Ilie Cleopa, părintele Ioanichie Bălan sau părintele Arsenie Papacioc, având obligația fundamentală de a conștientiza mesajul sacru pe care fiecare dintre ei ni l-a pus la dispoziție. Mesaj sfânt prin prisma suferințelor pe care le-au îndurat dar și prin prisma poveților pe care le-au dat în vederea unei maturizări coerente și sănătoase a sufletului. La un moment dat, însuși un renumit teolog ortodox francez, Olivier Clément, a ținut să precizeze: „România este cea mai binecuvântată țară datorită bogăției sale duhovnicești". Nu mai puțin importante sunt și cuvintele pe care le-a

rostit Sfântul Papă Ioan-Paul al II-lea care cu ocazia vizitei făcute în țara noastră în perioada 7-9 mai 1999: „România este Grădina Maicii Domnului”.

Acum ne aflăm în secolul XXI și în Anul Centenarului care ar trebui să ne readucă la cunoștință istoria căreia îi datorăm existența noastră, responsabilizându-ne astfel față de ea.

Trăim într-o epocă în care se vorbește din ce în ce mai mult de cunoașterea spirituală, de lumea nouă, de un pământ nou, dar cert este că noi românii ne aflăm într-un spațiu cu o profundă vocație și pasiune spirituală ce își trage seva din tot ceea ce a precedat existența noastră, începând cu civilizația geto-dacilor. Pentru a intra într-o nouă etapă a cunoașterii spirituale este necesar să explorăm propria istorie spirituală pentru că ea este moștenire pe care avem datoria de a valorifica prin devenirea noastră identitară și ființială ca popor.

-&-

Portrete spirituale ale monarhiei române

10 iul. 2018

Monarhia română reprezintă unul dintre cele mai strălucite capitole ale istoriei țării noastre prin contribuțiile pe care aceasta le-a adus cu privire la evoluția socială și politică a spațiului carpato-danubiano-pontic. Nu s-ar putea niciodată uita că România există ca stat independent și unitar începând cu data de 9 mai 1877 datorită Regelui Carol I sau că Marea Unire Națională de la 1 decembrie 1918 a fost posibilă ca urmare a politicii Regelui Ferdinand și a Reginei Maria.

Însă, ceea ce fascinează și mai mult în legătură cu Familia Regală a României este propria ei dimensiune spirituală ce a caracterizat-o din plin. De fapt, România în toată istoria ei s-a desăvârșit într-o lumină spirituală profundă pe baza eforturilor depuse de voievozii, principii domnitori și Regii pe care i-a avut pentru că toți aceștia au fost în deplină comuniune cu Biserica sau, altfel spus, și-au dovedit statutul de unși ai Domnului.

Revenind la monarhia română, putem aduce în discuție câteva portrete spirituale de excepție, printre care Regina Maria ale cărei raporturi cu religia Bahá'í au determinat-o să nu obosească a căuta ceea ce ne unește, iar nu ceea ce ne dezbină. Nu în ultimul rând, Regina Maria constituie o temelie spirituală puternică a monarhiei române prin simplul fapt că toate demersurile sale s-au bazat pe o înțelegere spirituală a realității ceea ce s-a reflectat inclusiv în educația pe care i-a dat-o principesei Ileana.

Despre figura spirituală a principesei Ileana s-au scris nenumărate articole și chiar cărți de vreme ce spre sfârșitul vieții și-a depus voturile monahale, devenind astfel Maica Alexandra la o mănăstire ortodoxă din SUA. Dar nu numai faptul că a îmbrățișat calea monahală ne aduce în evidență latura sa spirituală, ci și faptul că încă de copilă a fost educată în spiritul grijii și al sacrificiului, participând ulterior pe front în timpul celui de-al doilea război mondial. Nu mai puțin importante sunt legăturile prințesei care a văzut îngeri cu părintele Arsenie Boca și Monsegnorul Vladimir Ghika, datorită cărora a înțeles ca sensul vieții este unul mult profund și adânc decât dobândirea câștigurilor lumești. Astfel, principesa Ileana și-a dezvoltat și cultivat disciplina isihastă de viață ca exprimare a dragostei față de Dumnezeu într-un stadiu juvenil al existenței sale, prin prisma cadourilor sufletești deosebite de care a beneficiat ca urmare a legăturilor cu cei doi titani ai spiritualității românești la care tocmai s-a făcut referire.

Un alt portret spiritual al monarhiei române la care ar trebui să ne raportăm este Regele Mihai pe care Eugen Ionescu l-a numit inspirat „ultimul mare monarh al Europei”. Sacrificiul, răbdarea, demnitatea, blândețea atitudinală și discursivă, smerenia și mai ales dragostea continuă pe care a purtat-o lui Dumnezeu și Bisericii fac din Regele cel Blând unul dintre cele mai strălucite portrete spirituale ale spațiului românesc în sine, nu doar în cadrul Familiei Regale. Faptul că a fost capabil să sufere în discreție în fața Istoriei care l-a despărțit de propria țară, faptul că fost trădat de toți dar a rămas loial tuturor, faptul că a suportat nedreptatea pentru ca timpul să-i ofere iubirea și respectul binemeritate din partea românilor și faptul că prin ținuta sa morală și-a evidențiat cele mai înălțătoare virtuți teologale sunt motive suficient de pertinente în virtutea cărora să vorbim despre Regele Mihai ca portret spiritual al monarhiei române.

Așadar, întrepătrunderea dintre monarhia română și spiritualitate a fost una exemplară iar nouă ne revine responsabilitatea de a o readuce astăzi în discuție pentru a înțelege două lucruri fundamentale: fiecare dintre noi este chemat către noblețea ca atare prin exercitarea potențialului spiritual care îi asigură kenoza necesară de care vorbeau Sfinții Părinți, adică demnitatea, smerenia și aplicarea întru totul a legii morale și respectul față de ceea ce ne dă viață din punct de vedere identitar și spiritual pentru că noi cei de astăzi nu am fi putut exista fără cei din trecut. Și pentru a extrapola în acest sens, ar fi bine să luăm în considerare întreaga istorie a României, inclusiv cea recentă, și vom observa cu câte portrete spirituale de excepție a fost înzestrată țara noastră. Astfel, vom avea posibilitatea să aprofundăm sensul disciplinării morale a sinelui nostru, al înduhovnicirii și, nu în ultimul rând, al inconștientului spiritual, adică al adâncului neștiut al inimii.

-*-

DAN PRODAN

Identitatea turistică a Zonei Mitropolitane Botoșani

30 ian. 2018

Zona Metropolitană Botoșani (în continuare, abreviat: ZMBT) este o asociere administrativă – teritorială, realizată în 2012, cu o suprafață de 525 kp., compusă din: Municipiul Botoșani, comunele Mihai Eminescu, Curtești, Răchiți, Roma, Stăuceni, Bălușeni, Vlădeni, Bucecea, cu peste 150. 000 locuitori. Pe lângă alte caracteristici comune (economice, sociale, demografice, politice, religioase etc.), componenta culturală – științifică – turistică a fost particularizată de curând și prezentată în recentul ghid turistic *Botoșani în mileniul al treilea. Istorie, Cultură, Monumente,* Tipografia PIM, Iași, 2017, 128 p. format A4, autor: Florin Simion Egner, directorul ZMBT. Au fost editate, cu finalități practice – turistice, și formatele A5 și A6. Urmează variantele în limba engleză, necesare atingerii scopului propus de autor.

"*Ghidul ZMBT, a precizat F. S. Egner pe coperta IV, vă spune tot ce trebuie să știți la plecarea spre locurile lui Eminescu, Iorga, Enescu sau Luchian, ale vechilor biserici din perioada medievală sau ale Centrului Istoric al orașului – metropolă. Un loc pentru visători, pentru romantici, păstrat parcă neatins de secole, dar și unul dintre centrele culturale reprezentative ale României și chiar ale Europei".*

După ce prezintă cartea de vizită turistică a orașului Botoșani, autorul propune turiștilor interesați de ZMBT șapte trasee de parcurs, după criterii geografice – tematice: **1.** *Promenadă de la Est la Vest. Pietonalele orașului;* **2.** *Promenadă de la Nord la Sud pe Bulevardul Eminescu;* **3.** *City Tour cu tramvaiul pe Calea Națională. Din Zona Industrială până în Centrul Vechi;* **4.** *Parcurile orașului și monumentele lor;* **5.** *Botoșani – un tărâm al credinței creștine;* **6.** *Un remember în vechile cimitire ale orașului. Cimitirul armean. Cimitirul israelit;* **7.** *Pe urmele marilor personalități ale Botoșanilor.*

Astfel, traseul nr. 1 include Centrul Vechi și principalele străzi istorice ale localității (pp. 14 – 50), completat cu traseul nr. 2 (pp. 50 – 75), pe axa perpendiculară cu prima. Traseul nr. 2 este prelungit apoi până în zona industrială din N. orașului (traseul nr. 3, pp. 75 – 84), mândria Botoșaniului cu patru decenii în urmă, o amintire plăcută pentru persoanele de vârsta a treia și pentru nostalgici. Alte trasee geografico – tematice personalizează parcurile și monumentele lor (pp. 84 – 89), mănăstiri și biserici (pp. 89 – 105), cimitire și capele (pp. 105 – 113). O prezentare a ZMBT este incompletă fără evocarea personalităților botoșănene de amplitudine mondială (Mihai Eminescu, Nicolae Iorga, George Enescu, Ștefan Luchian, pp. 113 – 124). Ospitalitatea botoșăneană se manifestă prin hotelurile și pensiunile aflate în municipiu și în localitățile din ZMBT (pp. 124 – 128).

Până astăzi nu a existat în publicistica turistică românească un ghid tematic al localității Botoșani și a zonelor învecinate circumscrise ZMBT. Contribuțiile anterioare, cu tematică generală, au tratat tangențial turismul cultural – istoric – arhitectonic în zona Botoșani (Victor Tufescu, *Județul Botoșani,* Editura Academiei RSR, București, 1977; *Județele României socialiste. Botoșani,* Editura Politică, București, 1969). Ghidul ZMBT umple, astfel, un gol resimțit de peste patru decenii și așează în mâna vizitatorului un instrument general de orientare turistică strict și obligatoriu necesar unei bune proiectări, derulări și finalizări de excursie plurivalentă în Botoșani și în zona înconjurătoare.

D-l Florin Simion Egner a folosit culori diferite pentru categorii complementare de texte, pentru a capta atenția utilizatorilor: negru pentru adevărul istoric cert sau ipoteză, mov pentru legendă sau poveste. De asemenea, a asociat sugestiv și lămuritor harta unei zone geografice cu imaginea fotografică din dronă și cu fotografia terestră a respectivului arial. Toate color! Uneori, imaginea unei zone turistice este înlocuită cu fotografia acesteia de pe o carte poștală ilustrată din ultimul secol. Sugestiv, ingenios și stimulativ!

În cursul corectării și tipăririi ghidului au rămas în text câteva greșeli (la pp. 5, 6, 35, 52, 83, 88, 115), care nu afectează însă cursul logic al prezentării turistice a reperelor ZMBT și pot fi ușor eliminate la o nouă

tranșă sau ediție a cărții. Mai era necesar, pentru o rapidă orientare a turistului în ghid și pe teren, un indice general antroponimic, toponimic, hidronimic. De asemenea, o bibliografie generală minimală, cu *site*-uri tematice de pe Internet, pentru o corectă poziționare în timp și spațiu în ZMBT.

-&-

Izvoare istorice botoșăneano – dorohoiene despre Unirea Basarabiei cu Regatul României (1918) și integrarea ei în România Mare (1918 – 1928)

30 mart. 2018

Programul Național Centenarul Marii Uniri 1918 include, între axele prioritare, și pe cea referitoare la publicarea sau republicarea unor izvoare istoriografice și documentare locale edite, dar puțin cunoscute, ori inedite. *Memoria arhivelor botoșănene. Unirea Basarabiei cu România,* ediție de documente întocmită de: Sergiu Balanovici și Florin Știrbăț, Editura Quadrat, Botoșani, 2018, 174 p. + 4 planșe, o culegere de izvoare istoriografice și documentare zonale, reunește reeditarea cărții lui Emil I. Diaconescu, *Basarabia. Scurtă privire istorico – etnografică (1812 – 1918)*, apărută în vara anului 1918, alături de publicarea a 21 documente și diverse articole, alături de 6 prezentări de carte și reviste, toate 27 din perioada 29 martie 1918 – 5 mai 1928, din primul deceniu al României Mari.

Ce reprezenta Basarabia în conștiința botoșănenilor în 1918? Emil I. Diaconescu, profesor în învățământul preuniversitar din Botoșani, la Liceul *"A. T. Laurian"*, a prezentat cititorilor urbei, în ultimul an al Primului Război Mondial, principalele repere ale istoriei Basarabiei rusești, unită la 27 martie / 9 aprilie 1918 cu Regatul României: cauzele ocupației țariste, organizarea, rusificarea, înstrăinarea, situația politico – militară a provinciei în 1917 – 1918. Apoi structura socio – profesională: agricultura, exploatarea lemnului, viticultura, albinăritul, pomicultura, pescuitul, industria incipientă, comerțul, transporturile. Mesajul autorului s-a adresat unei intelectualități locale care a avut participantanți activi la revoluția din 1848, care a fost unionistă în 1856 – 1859, sprijinitoarea lui Cuza în anii următori, pro-independență în 1877 – 1878, adepta reformelor modernizatoare în următoarele decenii. De asemenea, cartea a avut și un anumit ecou istoriografic regional și național.

Autorul a explicat cititorilor că "*Tendinţa Rusiei de a-şi întinde stăpânirea asupra noastră nu era rezultată <numai> din motive politice, ea privea cu lăcomie şi la bogăţia solului nostru. Răpirea Basarabiei nu a fost numai un simplu act politic, brutal şi condamnabil, a fost şi deposedarea de una din cele mai frumoase şi mai productive regiuni ale noastre(...)"*. În 1917 – 1918, anii revoluțiilor rusești și ai urmărilor lor imediate, Basarabia, devenită autonomă și, ulterior, independentă, și-a căutat identitatea politică statală pe ruinele fostului Imperiu țarist, între opțiunea unei Rusii bolșeviste agresive, perspectiva unei Ucraine naționaliste expansioniste și protecția națională a României în plin și dureros proces de renaștere din propria ei cenușă.

Concluzia și îndemnul sunt clare pentru oricine, locuitor din stânga și din dreapta Prutului: "*Basarabia şi-a urmat destinul, calea care i-o indica acelaşi trecut, aceleaşi aspiraţii şi acelaşi neam cu al patriei mamă. A revenit la România, răspunzând unui postulat istoric care de multă vreme îşi aştepta realizarea. Ea nu putea urma altă cale, pentru că nicăieri nu găsea dragostea de frate aflată la noi. Privirile ei veşnic au fost aţintite spre noi şi o clipă n-a perdut din vedere că fraţii săi buni se află peste Prut şi nu peste Nistru.*

Să căutăm prin toate mijloacele să consolidăm opera de unire, pentru ca vântul de expansiune teritorială a Ucrainei să nu o poată distruge. Să ne identificăm simţirei poporului român din Basarabia şi să ştim a ne adapta concepţiilor lui de dreptate şi egalitate socială. Să lucrăm trainic la opera de solidarizare naţională, pentru că numai astfel vom binemerita recunoştinţa neamului nostru".

Pentru redactarea lucrării sale de popularizare, Emil I. Diaconescu a valorificat diverse surse istoriografice, uitate sau neglijate astăzi, dar accesibile cu un secol în urmă, în diferite lucrări: statisticile lui P. V. Ciceagof – I. M. Garting, P. P. Ciubinschi, N. A. Nestorovschi, lucrările lui N. Durnovo, Nicolae Lașcu, G. M. Murgoci, diverse acte normative. Concluzia este clară: **românii au fost majoritari în Basarabia în secolul ocupației țariste, chiar și atunci când furturile statistice demografice ale ocupanților și recenzorilor ruși scădeau procentele românilor sub 50%.**

În anul Marii Uniri, contribuția lui Emil I. Diaconescu a prezentat, sumar, reperele evoluției provinciei românești Basarabia sub ocupație rusească, în contextul unificării acesteia cu România (27 martie / 9 aprilie 1918), oferind o imagine de asamblu contextului militaro – politic din 1917 – 1918 din zona Nipru – Nistru – Prut. După un secol, ea este percepută ca o modestă broșură tematică, reprezentativă însă într-o conjunctură istorică centenară pentru a merita o reeditare la veac aniversar, cu statut de ediție critică, cu note bine documentate, generoase, lămuritoare.

Informațiile oferite de broșura profesorului Emil I. Diaconescu sunt completate cu cele transmise de documentele inedite / edite din arhivele și fondurile de carte botoșănene, pentru anul de glorie națională 1918

și pentru următorii, până în 1928. Principalele documente oficiale se referă la diverse activități desfășurate în fostul județ Dorohoi. Acestora se adaugă informații referitoare la Basarabia în primul deceniu după unire și, aspect inedit, inspirat și foarte util, recenzii de carte și reviste din perioada amintită referitoare la contribuții istoriografice cu tematică diversă despre teritoriul dintre Prut și Nistru. Respectivele cărți și reviste au apărut după 1918, fiind motivate prioritar de actul Unirii de la 27 martie / 9 aprilie 1918 și de consecințele sale.

Actul istoric de la Chișinău de la 27 martie 1918 (stil vechi) și urmările sale imediate au fost prezentate de prefectul Județului Dorohoi, N. A. Stoeanovici, în diverse adrese oficiale trimise autorităților publice locale din județ. Adresele oficiale ale prefectului au reprezentat atunci singurul canal de informare a *"publicului interesat"* referitor la evenimentele din Basarabia. Ziarele vremii publicau informațiile cu o anumită întârziere și preluate din alte surse, oficiale sau oficioase, cu grade diferite de interpretare, probitate și obiectivitate. Amintesc în acest context adresa ministrului de interne din 10 aprilie 1918 (stil vechi), la două săptămâni de la Unirea de la Chișinău, prin care s-a comunicat oficial: *"Avem onoare a vă face cunoscut că, întrucât frontiera Prutului, în urma unirei Basarabiei cu România, a fost pentru totdeauna desfiinţată, s-a decis suprimarea vămilor de pe Prut, afară de vama Mamorniţa cu sucursalele ei, Molniţa şi Rădăuţi, care vor mai funcţiona până la noi dispoziţiuni"*.

Articole, comunicate și conferințe aniversare au prezentat publicului și auditoriului dorohoian Unirea Basarabiei cu partia – mamă, recunoașterea internațională și importanța acestui act istoric în istoria interbelică a României Mari. Astfel, la începutul lunii martie 1920, prefectul Județului Dorohoi, N. Buţureanu, a transmis locuitorilor dorohoieni că *"(...) la Conferinţa păcei ni s-au recunoscut definitiv drepturile noastre asupra Basarabiei şi s-a consfinţit alipirea acestui ţinut la ţara noastră, am hotărât, împreună cu toate autorităţile din oraşul Dorohoi, a se sărbători acest mare eveniment printr-o serbare, care va avea loc în ziua de 14 martie 1920 (...)"*. Este un ilustrativ exemplu de bună practică națională aniversară, culturală, educațională, civică etc., care trebuie preluată și aplicată și în anul aniversar centenar. Deja aniversarea Unirii de la 27 martie / 9 aprilie 1918 a devenit atitudine, comportament și politică națională, coordonate de ministerul de resort și aplicate zonal de prefectură și de instituțiile administrației publice locale. Prin urmare, **Programul Centenarul Marii Uniri din 1918** are deja o tradiție și o vechime seculară.

Atrage atenția **Articolul – program** al revistei *„Junimea Moldovei de Nord",* cu primul număr apărut la Botoșani la 5 ianuarie 1919, intitulat ***La muncă*** și scris de Emil Diaconescu. Comitetul de redacție și colaboratorii revistei și-au propus *"consolidarea prin cultură a unirii teritoriale, administrative, politice"*, economice, religioase, educaționale etc. realizate în martie – decembrie 1918, cum a explicat, în monografia sa tematică (*Arcade Septentrionale*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2007, pp. 36 – 115), d-r Lucia Olaru – Nenati.

Astfel, "*Prin unirea Basarabiei şi Bucovinei, a precizat autorul articolului programatic, am ajuns din nou în hotarele vechei Moldove a lui Alexandru cel Bun şi Ştefan cel Mare şi din această clipă o sumă de noi probleme naţionale, economice, agricole, culturale etc. se pun la ordinea zilei, care trebuie studiate şi soluţionate. Dacă idealul nostru naţional, care pentru atâtea generaţii a fost numai un vis, astăzi este împlinit şi hotarele ţării se întind de la Nistru până la Tisa şi până la Mare, apoi în cuprinsul acestor hotare o grea muncă ne aşteaptă, la care cu toţii datori suntem să contribuim". Consolidarea identitară, ideologică și națională a României Mari, dezvoltarea educației sociale – naționale românești, luminarea poporului prin cultură "(...) ne îndeamnă la muncă, muncă cinstită şi harnică pentru propăşirea neamului nostru românesc"*.

Același îndemn *La Muncă!* l-a adresat și Gheorghe Gh. Burghele, fruntaș politic și factor de opinie dorohoian, la sfârșitul conferinței sale referitoare la Unirea Basarabiei cu România din 1918, la a șasea aniversare: *„Şi acum, tot înainte, la lucru şi necontenit la lucru!"*. Încă din anul Marii Uniri activitatea susținută pentru consolodare a României Mari pe plan intern și extern a devenit un imperativ național, realizabil doar prin *Muncă*!

În context identic s-a înscris și inițiativa, din iulie 1919, a botoșăneanului Dumitru Iov, împreună cu Mihail Popovici, referitoare la înființarea unei trupe de actori *"(...) de la Teatrul Naţional din Iaşi, cu un bogat şi variat repertoriu din piese naţionale şi străine, şi pe care le susţine în oraşele şi satele Basarabiei"*.

Aceluiași obiectiv și comandament național, de *consolidare prin cultură a unirii teritoriale din martie – decembrie 1918,* i s-au subordonat și activitățile specifice organizate și derulate în orașul Botoșani în primul deceniu al României Mari. O enumerare și o analiză pertinentă, realistă a celor derulate în perioada 1919 – 1924 a realizat prof. Ioan V. Luca, tânărul și emblematicul director al Liceului "A. T. Laurian" (*"Mişcarea culturală din oraşul Botoşani după război"*, în *"Revista Moldovei"*, anul IV, nr. 1, mai – iunie 1924, Botoșani, pp. 1 – 9). Activitățile au fost diverse și multe dintre ele s-au referit la Moldova istorică de la Carpații Orientali la Nistru, reconfigurată în matricea statală multi-seculară prin Unirea de la 27 martie / 9 aprilie 1918: conferințele și șezătorile organizate de Secția Ligii Culturale, Cercul Corpului Didactic, Ateneul Român – Filiala Botoșani, Comitetul Școlar al Liceului "A. T. Laurian", Cercul Institutorilor. Unele dintre conferințe și șezători au fost publicate și popularizate în paginile revistelor botoșănene *"Junimea Moldovei de Nord"*

(ianuarie 1919 – mai 1921) și *"Revista Moldovei"* (mai 1921 – mai 1924). De asemenea, bibliotecile unor instituții, societăți, asociații etc. din Botoșani, înființate sau revigorate în perioada amintită, au oferit cititorilor de toate vârstele cărți și reviste referitoare la Marea Unire din 1918, ceea ce a contribuit la cristalizarea unei viziuni realiste și atitudini sănătoare referitoare la formarea și misiunea națională – europeană a României Mari, văzute din dreapta Prutului.

Un document foarte important este *mărturia* elevului basarabean Tăzlăoanu Emanoil, de la Școala Normală „Mihai Eminescu" din Botoșani, condusă de Tiberiu Crudu. Informațiile oferite de acesta, în 1924, permit să înțelegem mai bine modul cum au perceput unii români basarabeni, în special din mediul rural, unirea Basarabiei cu România. Într-un secol de ocupație țaristă, românii au fost deznaționalizați și rusificați puternic, astfel că *"La 1912 s-au împlinit o sută de ani de la răpirea ei când, în loc să plângem cu amar, am sărbătorit foarte veseli desjugarea Basarabiei de sub turci* (sic!). *Basarabenii priviau pe țarul Rusiei ca pe mântuitorul lor"*. Evenimentele politico – militaro – naționale din anii 1917 – 1918 au produs o adevărată criză de conștiință națională la majoritatea românilor basarabeni. *"În anul 1917,* a precizat tânărul Tăzlăoanu Emanoil, *când s-a stârnit revoluție în Rusia, se auzia că Basarabia rămâne deocamdată autonomă, iar pe urmă are să fie luată de bolșevicii ucrainieni sau de români și e mai sigur că de români pentru că e pământul românesc și noi suntem români"*. Peste câteva luni, *„În februarie, anul 1918, când armatele române au început a ocupa* (sic!) *Basarabia, mare mișcare era în sufletele basarabenilor, care erau rusificați deabinelea. Ei auziau că România e o țară foarte săracă, mică și slabă; soldații umblă cu opinci (ceia ce lor nu le plăcia), sunt îmbrăcați rău și mănâncă prost"*.

Ulterior, în lunile următoare Unirii, "Aflând că Sfatul Țării din Chișinău a declarat unirea cu România, au căutat să prindă vreo câțiva deputați, pe care îi purtau din sat în sat, bătându-i rău". A existat chiar o nostalgie a stăpânirii rusești, pentru că"Aproape doi ani au așteptat basarabenii pe ruși, crezând că poate românii au venit numai să strângă bolșevismul și pe urmă se vor duce, lăsând locul rușilor". Între timp, procesul de clarificare ideologică, etnică și națională a majorității românilor basarabeni a avansat, astfel că *«În acești șase ani, chiar ei au progresat mult în alipirea cu România. Acum dacă întrebi pe cineva: „Tot mai dorește pe ruși?", el îți răspunde: „Ba deacuma pot să nu mai vie, că eu m-am deprins și cu românii"»*.

Pentru depășirea acelor realități, elevul basarabean îi îndeamnă pe viitorii săi colegi de catedră: "*Frați normaliști, cei care aveți sufletul de român în voi, fiți mândri cu titlul sfânt pe care-l veți căpăta mâni și să pornim la muncă în provinciile alipite, unde să înlocuim pe streini și pe acei care nu sunt vrednici de acest titlul și care pot strica sufletele viitorilor cetățeni români! Acolo fiți tari și (...) răspundeți chemării voastre sfinte și fiți învățători nu numai în școală, ci și în afară! Fiți adevărați apostoli ai românismului! Arătați-le că noi suntem mai de folos decât acei care i-au stăpânit atâta timp și astfel vom putea lăsa urmașilor noștri o Românie cu adevărat întregită!*".

Trecând peste unele exagerări și aprecieri subiective, peste lipsa unei viziuni generale asupra evenimentelor din 1918 – 1924 în spațiul carpato – nistrian, cauzate de tinerețea autorului basarabean normalist, un adevăr istoric este cert: actul istoric al Unirii de la 27 martie / 9 aprilie 1918 a fost realizat de marea majoritate a clasei politice din Basarabia și România, cu sprijin național românesc, o parte a țărănimii manifestându-se inițial prudent și circumspect, ulterior înțelegând comandamentul superior al perioadei și integrându-se treptat în marele organism al României Mari.

Reacția a trei surori basarabence față de Unirea de la 27 martie / 9 aprilie 1918 și de urmările sale a fost surprinsă în *O scrisoare*, creația lui Tiberiu Crudu, un text între realitatea concretă și ficțiunea literară. În fond, misiva surprinde drama a zeci de mii de basarabeni, dezrădăcinați geografic și lingvistic de provincia – mamă, debusolați de noile realități complexe după Unirea de la Chișinău, care caută calea cea dreaptă, corectă, pe care să se deplaseze ca nou cetățean român, cu o conștiință în evoluție. De asemenea, poate fi și parabola celor trei surori rătăcitoare, care, după un timp și în noi condiții obiective, revin acasă și încearcă să se integreze într-o mare familie, să dezvolte canale de comunicare și colaborare reciproc avantajoase pentru toți.

Soluția? Obiectivul? Trebuia acționat cu luciditate și perseverență *"(...) pentru a dezrobi sufletele închise ale moldovenilor basarabeni, a le trezi conştiinţa naţională adormită, a-i uni măcar sufleteşte cu noi, de sub Carpaţi şi Dunăre, şi a forma astfel o putere mare, pe care să n-o poată cuprinde hotarele*". Nu în cele din urmă, cele trei surori pot fi, prin extrapolare, cele trei provincii românești reunite cu patria – mamă în vulcanicul an 1918, care i-a purtat pe români de la speranță la mântuire, de la lacrimi la bucurie.

Prezentările și recenziile de carte / de reviste tematice din și despre Basarabia integrată în România Mare atrag atenția din cel puțin două puncte de vedere: dezvoltarea cercetării și a producției de carte / de periodice despre provincia dintre Prut și Nistru, pe de o parte; răspândirea unui nou gen de intermediere a cunoașterii și informării între autori și cititori, pe de altă parte. Cărțile și periodicele tematice recenzate deja fac parte din bibliografia obligatorie a Basarabiei rusești și românești, după 1918. Nu doresc să mă opresc asupra unei cărți sau reviste anume pentru că, așa cum inspirat a precizat un recenzor, *"Problema Basarabiei noastre*

a născut o întreagă literatură, în care autorii, streini şi români, se întrec a dovedi netemeinicia absurdităţilor sovietice".

În izvoarele istorice publicate în carte apare utilizarea duală a termenilor **unire** și **anexare** pentru actul istoric de la 27 martie / 9 aprilie 1918. Dualitatea terminologică dovedește o anumită ambiguitate în înțelegerea statutului juridic intern și international al Unirii de la 27 martie / 9 aprilie 1918. Astfel, reprezentanții autorităților publice centrale și locale și cetățenii de pe ambele maluri ale Prutului au așezat semnul egalității între cele două concepte, ceea ce era greșit. **Unirea** este actul de unificare complexă, multi – sectorială, liber consimțită între două entități statale independente – subiecte de drept internațional, cum erau România de la 9 mai 1877 / februarie – iunie 1878 și Basarabia de la 24 ianuarie 1918. Prin **anexare / alipire** un stat independent – subiect de drept internațional integrează în propriu său organism statal o provincie / regiune vecină, dobândită în final printr-un tratat internațional.

De asemenea, în aceleași izvoare istorice editate în această carte apare o altă *confuzie*, în special la o parte a populației basarabene. **Intrarea** armatei române în Basarabia în ianuarie 1918, pentru a *anihila* manifestările violente ale grupurilor rusești bolșevizate turbulente și a *consolida* ordinea, liniștea și protecția populației locale a fost percepută de către unii basarabeni ca **ocupare armată** a provinciei dintre Prut și Nistru de către diviziile regale. Unii locuitori basarabeni au rămas în așteptare în anii următori Unirii, "*crezând că poate românii au venit numai să strângă bolşevismul şi pe urmă se vor duce",* după cum a declarat tânărul normalist basarabean Tăzlăoanu Emanoil. În anii respectivi informația circula greu în anumite medii basarabene, în special cel rural, iar concepția – mentalitatea pro-rusă a unor basarabeni, rusificați într-un secol, se schimba și mai greu.

În concluzie, cartea îngrijită de dr. Sergiu Balanovici și dr. Florin Știrbăț este o apariție editorială importantă și necesară în contextul Centenarului Marii Uniri 1918 – 2018, contribuție istoriografică utilă și pentru sublinierea amplitudinii ecoului actului istoric de la 27 martie / 9 aprilie 1918 în zona Botoșani – Dorohoi, în primul deceniu al României Mari. Notele explicative, clare și generoase în informații utile referitoare la oameni, locuri, acțiuni, fapte istorice, mentalități, speranțe, deziluzii, cărți, reviste etc. explică cititorilor principalele coordonate ale unor evoluții locale, zonale, în fapt reverberații ale celor naționale și europene din deceniul 1918 – 1928, fundamental pentru realizarea, consolidarea și recunoașterea internațională a României Mari. *Nota asupra ediției*, *Indice de persoane*, *fotografii* ale unor documente și personalități locale din Botoșani și Dorohoi facilitează utilizarea acestei culegeri de izvoare istorice.

-&-

Vicii, cusururi și metehne domnești în Principatele Române în secolul fanariot

13 apr. 2018

Ion Burlacu ne oferă o nouă analiză a societății fanariote din Principatele Române extracarpatice, focalizându-se pe *Năravuri și obiceiuri domnești în epoca fanariotă,* Editura Istros, Brăila, 2017, 203 p. Noua carte se înscrie pe linia tematică a celorlalte două publicate anterior, de introspecție a relațiilor complexe otomano – române în evul mediu și la începutul epocii moderne: *Mita (rüşvet-ul) în relațiile româno – otomane (1400 – 1821),* cu *Prefață* de Prof. Mihai Maxim, Editura Istros, Brăila, 2014; *Pâra, mita și înșelăciunea la Neculce,* cu *Prefață* de Prof. Mihai Maxim, Editura Istros, Brăila, 2015. Iată un triptic istoriografic care analizează și prezintă varii aspecte ale coabitării complexe seculare româno – otomane între centrul de putere de la Istanbul și tributarii din zona carpato – dunăreană: mita, pâra, înșelăciunea, năravurile dăunătoare, obiceiurile nesănătoase.

Motto-ul cărții este semnificativ și paradigmatic: *"Lupul îşi schimbă părul, dar năravul ba!"*, proverb mioritic care este o foarte sugestivă introducere la o temă și la o realitate de data aceasta umană. Pentru a echilibra balanța paremiologică, autorul a adăugat și proverbul: *"Nu este om fără cusur!"*, în care se recunoaște deja rezonanța orientală a terminologiei tematice.

"Cuvântul nărav, a explicat Ion Burlacu, *provine din cuv. slv.* ***нрава*** *și înseamnă: obicei, comportare, morav, deprindere rea, viciu, patimă, a obișnui să pretindă ceva ca pe un drept al său, a fi capricios, dificil, a fi încăpățânat. Mai are și înțelesul de defect fizic, infirmitate, boală, cusur, imperfecțiune. Deși, practic, nu există om lipsit de năravv, problema care se pune este aceea că această adevărată pacoste este cu atât mai periculoasă cu cât posesorul ei îndeplinește o funcție mai importantă. Cel puternic își poate permite orice, în timp ce omul sărman este nevoit, de cele mai multe ori să-și frâneze năravurile. (...) Năravurile domnești nu sunt altceva decât o extensie a metehnelor supușilor"* (pp. 11, 12).

Comparativ cu titlul cărții, autorul a extins cronologic – tematic analiza sa cu un capitol referitor la *Domnii prefanarioți (secolul XVII)* – (pp. 19 – 84) și cu unul despre *Domnii postfanarioți (secolul XIX)* – (pp. 153 – 170). Domnitorii din a doua jumătate a secolului XVII au stat în centrul analizei autorului datorită

faptului că nu toți au fost români pământeni, pe de o parte, pentru că au dovedit năravuri și apucături fanariote, pe de altă parte. Includerea lor în studiul lui Ion Burlacu se justifică doar din al doilea punct de vedere. Domnitorii postfanarioți, *"în plin secol al XIX-lea, (...) sufereau de aceleași vechi năravuri și obiceiuri ca și predecesorii lor din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea. Este drept, poate au devenit mai rafinați, însă această caracteristică s-a manifestat doar în noile și ingenioasele metode de spoliere a locuitorilor Țărilor Române. Lupta pentru căpătuială, egoismul, violența, trufia și servilismul au constituit principalele metehne și ale domnilor postfanarioți. Doar setea de sânge nu se mai regăsește la acești domni"* (p. 153).

Deoarece Ion Burlanu nu a definit expresiile *sistem fanariot* și *domnitori fanarioți* și nu a explicat contextul intern românesc și extern otomano – balcanic, voi lămuri, folosind concluziile tematice formulate de regretatul osmanist Mihai Maxim, cadrul intern și extern al problematicii prezentei cărți recenzate. Astfel, *"noul system* ***iltizām*** (al arendării impozitelor – compl. DP) *ne ajută să înțelegem mai bine mecanismul relațiilor româno – otomane în «veacul fanariot»: voievozii fanarioți, numiți din rândul grecilor bogați (foști mari dragomani) din Istanbul, pe baza unor referințe din partea unor înalte personaje din «cercul puterii», cu centrul în haremul Imperial* ***(Harem-i Hümāyun)*** *și după efectuarea unor plăți în avans, oficiale și mai ales neoficiale, devin* ***mültezim****-i* (arendași – compl. DP), *primind în arendă* ***(iltizām, fermage)*** *demnitatea de domn în Țara Românească și Moldova, considerată cea mai lucrativă demnitate provincială din imperiu, încasează în sistem* ***maktu'*** *(global și pe cont propriu) «impozitul șeriatului» = haraciul (numit și gizya = capitație), plătind* ***mukarer*** *(confirmare) la un an (mukarerul mic) sau la 3 ani (mukarerul mare) și peșcheșuri oficiale, al căror număr se înmulțește considerabil cu sume noi (****rikābiyye*** *– pentru sultan,* ***idiyye*** *– de bayram,* ***kudümiyye*** *– la schimbarea unor dregători otomani,* ***cāize*** *și* ***avāid*** *– dări pentru diverși dregători otomani), primind în schimb* ***serbestiyet*** (libertăți – compl. DP) *pe o treaptă superioară"* – (Mihai Maxim, *"Țările Române și Imperiul Otoman (secolul XVIII)"*, în *Istoria Românilor,* vol. VI *(1711 – 1821)*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Editura Enciclopedică, București, 2012, p. 589).

"În fapt, a completat regretatul osmanist, *s-a realizat un compromis între interesele materiale și politice ale Porții, pe de o parte, și cele ale fanarioților, pe de altă parte (aceștia din urmă n-au servit, în definitiv, nici interesele Porții, nici pe cele ale poporului roman, ci propriile lor interese și ale cauzei grecești; cu toate acestea, au contribuit în mod remarcabil la modernizarea societății românești). (...) Altfel spus, fostul rob de la Istanbul devenea acum despot «chiriaș» («arendaș») la nordul Dunării, umilindu-și supușii de acolo în aceeași măsură în care fusese și el umilit pe malurile Bosforului (complexul de inferioritate!). În concluzie, în ciuda unor semne exterioare de considerație, în fapt, voievozii greco – fanarioți au fost supuși unor teribile umilințe: au fost maziliți pe neașteptate, executați în chip dramatic, averile le-au fost confiscate potrivit instituției islamice* ***müsādere*** *(pentru haini), totuși pământurile lor (****çiftlik****) din țară – ale Țării – nu le-au fost confiscate"* – (Mihai Maxim, *op. cit., loc. cit.,* p. 589).

Toate aceste caracteristici ale statutului domnului fanariot la Istanbul și la nordul Dunării s-au manifestat în cadrul relațiilor româno – otomane în secolul XVIII și la începutul celui următor. *"În «veacul fanariot»,* a lămurit Prof. Mihai Maxim, *nu a intervenit o schimbare fundamentală în ce privește statutul juridic al Moldovei și al Țării Românești față de Poartă, ci a continuat statutul de protecție tributară* ***('ahd ad-dhimma)****, deși au intervenit două elemente importante de noutate: pe de o parte, s-a deteriorat grav statutul domnilor și s-au comis încălcări fără precedent ale statutului țării de către partea otomană (...); pe de altă parte, după 1774 protectoratului otoman unilateral începe să i se substituie un dublu protectorat, prin legalizarea dreptului Rusiei de a interveni în favoarea Principatelor Române, prin tratatul de la Kuciuk Kainargi (...). Țările Române au continuat să fie diferite, aparte, de* ***dar al-Islām****, în momente grave, de confiscări ale bunurilor voievozilor considerați «trădători», pământurile lor din țară -ale Țării- nu au fost supuse confiscării (instituția musulmană* ***müsādere****), aspect important pentru înțelegerea autonomiei de stat românești"* – (Mihai Maxim, *op. cit., loc. cit.,* pp. 587, 593).

Concluziile anterioare, pertinente și bazate pe studierea izvoarelor istorice otomane originale, ajută la o mai bună înțelegere a cauzelor, manifestărilor și a urmărilor năravurilor – obiceiurilor domnilor Principatelor Române extracarpatice în secolul fanariot.

După o pertinentă analiză și interpretare a unor izvoare istorice românești și europene din secolul XVIII – începutul celui următor, Ion Burlacu a conturat matricea năravurilor și obiceiurilor dăunătoare ale domnitorului fanariot, cu nuanțe specifice de la un caz la altul: ambițios extrem / nemăsurat, crud / violent / abuziv, cinic, dezinteresat față de interesele românilor, desfrânat / imoral / afemeiat fără rușine, duplicitar, egoist, exploatator, fariseic, grandoman, intrigant, influențabil, iubitor de fast, lipsit de scrupule în interes propriu, mincinos, mitangiu, părtinitor, pârâcios, petrecăreț / bețiv, prefăcut, promotor al nepotismului exagarat, rapace / lacom de bani, răzbunător / vindicativ, spoliator, speculant, slugarnic, șiret, șovăielnic, trădător al intereselor fanariote / otomane, venal, zgârcit. Nu voi nominaliza niciun domn fanariot și nu-l voi asocia cu niciun nărav / obicei nesănătos. A făcut-o autorul, analizând politica și comportamentele a 13 domni

prefanarioți, 24 fanarioți și 7 postfanarioți și enumerându-le viciile și metehnele dăunătoare, încadrabile în atmosfera viciată a secolului XVIII – începutul celui următor.

Concluzia analizei? *"Lucrarea de față nu încearcă să discrediteze pe unii dintre domnii Țărilor Române, prin punerea în evidență a defectelor. Dimpotrivă, unele năravuri și obiceiuri negative ale domnilor nu fac altceva decât să scoată la lumină latura umană a acestora, atrăgând, uneori, chiar simpatie. În definitiv, domnii sunt și ei oameni. (...) Istoria nu trebuie să treacă sub tăcere aspectele supărătoare, ci trebuie să prezinte realitatea cât mai exact, fie că ne convine sau nu. Trebuie să învățăm (...) să înțelegem (fără ură și părtinire:* ***sine ira et studio****), nu să aprobăm sau să condamnăm, ca niște judecători…"* (p. 171).

Două secvențe ale manifestării sistemului fanariot în secolul XVIII în Principatele Române merită să fie reliefate. Astfel, Nicolae Mavrocordat *"s-a înconjurat de o mulțime de greci, ceea ce l-a făcut pe dascălul Marcu Porfiropulos să scrie, în 1719: «tot Fanarul e la București; nu mă mai gândesc la Constantinopol»"* (p. 95). Pe de altă parte, peste opt decenii, *"Temându-se să nu împărtășească soarta lui Hangerli, Alexandru Moruzi își cere propria mazilire (caz unic în istoria românească!), pe care o primește la 19 octombrie 1801, plătind o sumă apreciabilă drept mită"* (p. 137).

Câteva aspecte perfectibile trebuie avute în vedere. În categoria domnilor pre-fanarioți (o expresie și o realitate istorică asupra cărora nu există un consens al istoricilor) Ion Burlacu a inclus și pe cei de origine românească (Gheorghe Ștefan, Constantin Brâncoveanu, Mihail Racoviță), pentru a doua jumătate a secolului XVII și începutul celui următor. Originea etnică sud-dunăreană a unor domni pre-fanarioți nu trebuie confundată cu paleta năravurilor și obiceiurilor dăunătoare ale domnitorilor din Principatele Române în perioada precizată, indiferent de etnia acestora. Unii domni români au manifestat puternice vicii și metehne fanariote, în timp ce diverși conducători greci sau grecizați s-au comportat *onorabil* pe tronurile de la Iași sau București. Diverse afirmații ale autorului referitoare la defectele comportamentale ale domnilor fanarioți prezentați în carte sunt identice cu cele ale documentelor analizate, repetiția fiind supărătoare. *Moldova* a fost numită în documentele istorice *Țara Moldovei*. Numele complet al domnitorului *post-fanariot* al Țării Românești dintre anii 1834 – 1842 a fost Alexandru **Dimitrie** Ghica (p. 157). Propozițiile – paragraf, câteva greșeli tipografice și transliterarea corectă –**â-** cu –**ā-**în cuvintele turco – osmane pot fi corectate tacit.

-&-

Acta Moldaviae Septentrionalis, XVI, 2017

25 apr. 2018

AMS**,** XVI, 2017, Editura Quadrat, Botoșani, 478 p., se înscrie deja într-o linie de continuitate firească, dublu decenală, care dorește să valorifice contribuțiile științifice ale colaboratorilor atât în orizontul istoriei naționale, cu extensii europene, cât și la nivelul istoriei locale, regionale, cu implicații naționale. În această conjunctură, amplitudinile studiilor și articolelor se împletesc și se completează organic, benefic, oferind cititorilor fideli ai periodicului botoșănean și interesaților de istorie de oriunde un totunitar livresc care construiește, consolidează, transmite, incită, provoacă o imagine veridică asupra a peste 30. 000 de ani de istorie locală, națională și central – europeană.

Cele patru secțiuni tematice ale ***AMS***, XVI, 2017, prezintă cititorilor, istorici sau simpli interesați de trecutul spațiului carpato – dunăreano – pontic, o paletă diversă de contribuții științifice: atitudini, amintiri, gânduri, memorii, exemple de bună practică la ceas aniversar al instituției – gazdă (Secțiunea I: *Muzeul Județean Botoșani – 40,* pp. 17 – 135), diverse, incitante și provocatoare cercetări referitoare la varii aspecte ale istoriei românești în epocile medie, modernă și contemporană (Secțiunea a II-a: *Varia Historica,* pp. 138 – 413). Se adaugă nelipsitele ecouri livrești editoriale (Secțiunea a III-a: *Note bibliografice*, pp. 415 – 469). A fost omagiat osmanistul român, născut la Vorniceni, jud. Botoșani, regretatul magistru prof. Mihai Maxim (Secțiunea a IV-a: *In Memoriam!*, pp. 471 – 478).

Cele patru decenii de activitate instituțională remarcabilă ale Muzeului Județean Botoșani i-au provocat pe foștii și actualii angajați și colaboratori ai instituției omagiate la amintiri, gânduri, rememorări referitoare la activități comune științifice, de cercetare, de restaurare, de valorificare, de promovare ale unor situri și izvoare istorice deosebite, remarcabile, unice în categoria lor cronologico – tematică – de patrimoniu. Astfel, Vasile Chirica (*Cercetările arheologice din Câmpia Moldovei. Colaborarea permanentă cu Muzeul Județean de Istorie din Botoșani,* pp. 17 – 27), Nicolae Ursuleanu (*Sondajul arheologic de la Vorona Mare – dealul Holban (com. Vorona, jud. Botoșani,* pp. 28 – 43) și Adela Kovács (*Expoziția* ***Cultura Cucuteni – de la simbolism la artă*** *– desfășurată la Accademia di Romania din Roma – Italia – un succes al patrimoniului botoșănean,* pp. 122 – 127) au evocat sondaje arheologice în straturi paleolitice superioare și cucuteniene, cu ecourile lor expoziționale.

Angela Paveliuc – Olariu (*Aspecte ale activității muzeale din județul Botoșani între anii 1968 – 1978,* pp. 44 – 62), Adina Rențea (*Oameni și muzee,* pp. 102 – 103), Rodica Crăcană (*Un gând bun la ceas aniversar*, pp. 109 – 110), Ramona Maria Mocanu (*Muzeul Județean Botoșani – 40 de ani,* pp. 116 – 117), și

Dan Prodan (*Gânduri la aniversare – despre colaborarea cu Muzeul Județean Botoșani,* pp. 118 – 121) au relevat aspecte inedite sau mai puțin cunoscute publicului cititor referitoare la organizarea, desfășurarea, finalizarea și promovarea internă și externă a unei activități muzeale intense, competente și realiste, derulate în varii aspecte în ultimele patru decenii. Evident, nu puteau lipsi domeniul și aspectele etnografice ale activității complexe ale instituției muzeale sărbătorite, evocate de Steliana Băltuță (*40 de ani de etnografie muzeală botoșăneană,* pp. 63 – 86), Maria – Laura Tocariu (*Muzeul de Etnografie Botoșani – 5 ani în Casa Ventura,* pp. 87 – 95), Corina Palade (*Muzeul etnografic și școala din mediul urban,* pp. 128 – 132), Maria Ursulean (*Paștele din sufletul copiilor,* pp. 131 – 132) și Onica Daniela Podariu (*Păstrarea tradițiilor populare românești,* pp. 133 – 135).

Viața și activitatea pictorul Ștefan Luchian, de la a cărui naștere, la Ștefănești – Botoșani, se împlinesc 150 de ani în 2018, și ale prof. entomolog Ioan Nemeș au fost evocate de Aglaia Corneanu (*Minunata colaborare a tuturor prin toți și prin fiecare,* pp. 104 – 108), Ana – Elisabeta Coșereanu (*Galeriile de artă "Ștefan Luchian" Botoșani – evocări, oameni și valori,* pp. 111 – 115), Elena – Mihaela Ștefură (*Profesorul Ioan Nemeș – omul cu o mie de idei,* pp. 96 – 101).

Aprecierile, laudele, urările se circumscriu celor transmise cu sinceritate și emoție de către unul dintre colaboratorii statornici din ultimele trei decenii, Dan Prodan: *"La aniversarea a patru decenii de la înființare, adresez urări de bine şi sănătate instituţiei, conducerii şi angajaţilor ei, realizarea proiectelor propuse, flux mare de vizitatori, colaborare internă şi externă fructuoasă, reorganizarea, îmbogăţirea şi diversificarea exponatelor şi expoziţiilor tematice, dezvoltarea bazei materiale, continua profesionalizare a resursei umane, manifestări ştiinţifice de ţinută, apariţia anuală şi acreditarea ştiinţifică – publicistică a periodicului muzeului, o haină nouă instituţiei etc. etc. etc."* (p. 121).

***AMS*,** XVI, 2017, este aniversar și apreciativ față de Muzeul Județean Botoșani și prin **Secţiunea a II-a: Varia Historica,** care reunește 16 contribuții a 14 autori din județul Botoșani și din țară, încadrabile cronologic în epocile medie, modernă și contemporană ale istoriei românești și central – europene. Astfel, Daniel Botezatu ne prezintă *Alţi dregători şi slujitori domneşti ai Botoşanilor* (pp. 138 – 142), în continuarea seriei începută cu câteva numere ale anuarului în urmă, iar Alexandru Pînzar a analizat *Curgerea stăpânirii: satul Rujavinţi din ţinutul Hotinului* (pp. 143 – 149), ca posibil model de evoluție cronologico – administrativă și de trecere a proprietății feudale de la un stăpân la altul. Regretatul osmanist prof. Mihai Maxim, născut la Vorniceni, jud. Botoșani, a descoperit în arhivele stanbuliote, a tradus și a interpretat în context balcanic – dunărean trei documente otomane referitoare la relațiile complexe ale lui Constantin Brâncoveanu cu otomanii (*Constantin Brâncoveanu şi otomanii la Dunărea inferioară (alte documente otomane inedite, 1693, 1695, 1703*) – (pp. 150 – 175).

Prof. Ionel Cândea, membru corespondent al Academiei Române, directorul Muzeului din Brăila (*Mănăstirea Măxineni – un aşezământ monahal din Judeţul Brăila de curând restaurat,* pp. 188 – 198) și muzeograf Eduard Setnic (*Principalele rezultate ale cercetărilor arheologice de la Mănăstirea Coşula (jud. Botoşani),* pp. 177 – 187) au completat *"cărțile de vizită"* a două mănăstiri emblematice pentru ținutul și țara de origine, instituții monastice cu o bogată istorie arhitectonică, ecleziastică, culturală, militară, de memorie publică etc. din secolele XVI – XIX, cu rezultatele cercetărilor și ale restaurărilor din ultimul deceniu.

Mihai Gicoveanu a oferit o imagine de ansamblu despre *Boierii Vârnav din secolele XVII – XVIII* (pp. 199 – 208), concluzionând că *"Dans la seconde moitié du XVIe siècle, est mentionnée en Moldavie la famille Vârnav. L'origine ethnique de ces boyards n'est pas claire. Vers le milieu du dix-septième siècle, ils ont été formées deux branches du arbre généalogique qui, par des alliances matrimoniales, ont intégré les influentes familles boyard du pays. Leurs représentants ont occupé des postes importants dans l'état et ont ensuite rejoint ceux qui ont participé à la modernisation de la Roumanie"* (p. 207).

Documente din arhive pierdute copiate de Artur Gorovei (pp. 209 – 304) au fost publicate de Alexandru Pînzar, cu sprijinul nepotului folcloristului și istoricului din Fălticeni, Ștefan S. Gorovei. Necesitatea editării respectivelor 365 de documente și rezumate este dublu motivată: *"Se impune, prin urmare, integrarea în circuitul științific a transcrierilor făcute de Artur Gorovei; dacă respectivele colecții s-au păstrat, totuşi, în depozite publice sau private, semnalarea lor poate fi un îndemn către actualii posesori să pună la îndemâna editorilor originalele acestor acte"* (p. 209).

Nicolae Iosub (*Mihai Eminescu – elev la Gimnaziul din Botoşani („A. T. Laurian") în 1864,* pp. 305 – 312), Mihai C. V. Cornaci (*Observaţii generale referitoare la cartofilia botoşăneană,* pp. 327 – 343), Gheorghe – Florin Știrbăț (*"Focul înfricoşător" de la Botoșani din anul 1887: reacții publice și frământări politice,* pp. 344 – 354) și Iulian – Cătălin Nechifor, (*Şcoala comercială elementară de băieţi „Sf. Lazăr" – Botoşani,* pp. 394 – 407) au analizat diferite aspecte tematice punctuale din istoria multi-sectorială a târgului Botoșani în ultimul secol și jumătate. Articolele au evidențiat o intensă activitate școlară – educațională, culturală, edilitară, politică, cu importante reverberații în deceniile următoare.

Au fost abordate, de asemenea, diverse probleme cu amplitudini regionale sau naționale: tehnico – edilitare (Paul Narcis Vieru, *Istoricul alimentărilor cu apă din marile oraşe ale Moldovei,* pp. 313 – 326), medicale – monastice (Ionel Moldovan, *Numărul călugărilor de la spitalele de campanie ale Crucii Roșii în Primul Război Mondial,* pp. 387 – 393), politice (Anca Știrbăț, *Aspecte ale democrației românești interbelice: cultura politică a electoratului și „zestrea guvernamentală”,* pp. 408 – 413), culturale – artistice (Doina Păuleanu, *Natura moartă în opera lui Ștefan Lichian. Prima perioadă de creație (1890 – 1901),* pp. 355 – 364); Emil – Nicu Caranica, *Înregistrările istorice ale sopranei Haricleea Darclee,* pp. 365 – 386).

Orizontul larg al temelor abordate dovedește diversitatea, continuitatea și seriozitatea preocupărilor științifice – de cercetare ale colaboratorilor anuarului Muzeului Județean Botoșani. *Cuprinsul, Contents, Lista colaboratorilor* la *AMS*, XVI, 2017 (p. 10) și *Abrevieri utilizate* în *AMS*, XVI, 2017 (pp. 11 – 14) facilitează utilizarea rapidă a periodicului botoșănean.

Recenzii și note bibliografice (VI), pp. 415 – 469, semnate de Dan Prodan completează, necesar, organic și realist, conținutul primelor două secțiuni.

Osmanistul Mihai Maxim (1943 – 2017) – In Memoriam! (**Secţiunea a IV-a: In Memoriam!** pp. 471 – 478) este omagiat la neașteptatul și prematurul deces. Viața și opera celui mai valoros osmanist al generației sale, născut la Vorniceni, jud. Botoșani, membru al **Societății Turce de Istorie** (*Türk Tarih Kurumu*), exemple de seriozitate și onestitate civică, de activitate didactico – științifică continuă, perseverentă, consistentă, novatoare, au reprezentat elementele de referință pentru cel care a fost, este și va rămâne **Profesorul, Istoricul, Prietenul, Exemplul, Managerul, Magistrul! Sit Tibi Terra Levis, Magister Emeritus!**

AMS, XVI, 2017 este rezultatul împletirii unei obligații manageriale – instituționale cu o paletă diversă de contribuții istoriografice și cu un evantai de aprecieri omagiale oferite la patru decenii de activitate continuă și prolifică Muzeului Județean Botoșani. Este, de asemenea, un exemplu de încoronare a muncii angajaților instituției patronatoare, pentru binele public și educația civică a locuitorilor urbei și a altora, de pe vecine sau îndepărtate meleaguri, cât și un reper de bună practică într-un județ cu multe personalități de talie națională și europeană, care au avut un cuvânt greu de exprimat în cultura românească și în cea universală.

Nr. următor al *AMS,* XVII, 2018, va fi închinat în primul rând Centenarului Marii Uniri a românilor și a teritoriilor românești din 1918. Nu vor fi uitate, evident, nici alte aniversări – omagieri: 600 de ani de la trecerea în neființă a marelui domn, voievod și cavaler Mircea cel Bătrân; 330 de ani de la urcarea pe tronul de la București a domnitorului – martir Constantin Brâncoveanu; 170 de ani de la începutul Revoluției române de la 1848; 140 de ani de la sfârșitul Războiului de Independență și de la recunoașterea europeană **de jure** a neatârnării românești prin Tratatul de la Berlin; etc. etc.

-&-

Semnificațiile multiple ale zilei de 9 mai

9 / 21 Mai 1877 – Ziua Independenţei statale a României

8 mai 2018

În sesiunea extraordinară a Adunării Deputaţilor, la Bucureşti, ministrul de Externe român Mihail Kogălniceanu a răspuns interpelării deputatului Nicolae Fleva, pronunţând un răsunător discurs, în care a declarat: *„În stare de resbel, cu legăturile rupte (cu Imperiul Otoman) ce suntem? Suntem independenţi, suntem naţiune de sine stătătoare. (...) Aşadar, domnilor deputaţi, nu am cea mai mică îndoială şi frică de a declara (...) că noi suntem o naţiune liberă şi independentă”*. După discursul electrizant al lui M. Kogălniceanu, Adunarea Deputaţilor a votat o moţiune, cu următorul conţinut: *„Camera, mulţumită de explicările guvernului asupra urmărilor ce a dat votului ei de la 29 aprilie (/ 11 mai 1877) anul curent, ia act că resbelul dintre România şi Turcia, că ruperea legăturilor noastre cu Poarta şi independenţa absolută a României au primit consacrarea lor oficială”*. Moţiunea a fost aprobată cu 79 de voturi pentru şi 2 abţineri. În aceeaşi zi, ca urmare a interpelării senatorului Alexandru Orăscu şi a răspunsului lui Mihail Kogălniceanu, Senatul a votat o moţiune cu atitudine identică, votată în unanimitate de senatorii prezenţi şi citită oficial de Dimitrie Ghica. A doua zi, la 10 / 22 mai 1877, domnitorul Carol I a ratificat proclamarea Independenţei ţării, votată cu o zi în urmă de Parlamentul României.

Basorelief reprezentând momentul **proclamării Independeţei României**, la **9 / 21 Mai 1877**, în cadrul Adunării Deputaţilor de la Bucureşti

9 Mai 1945 – Ziua Victoriei împotriva Germaniei hitleriste

În dimineaţa zilei de 9 mai 1945, la ora 02, 00, a intrat în vigoare al doilea document oficial de capitulare necondiţionată a Germaniei hitleriste, semnat la Berlin, la 8 mai, de reprezentanţii URSS, Marii Britanii, SUA şi Franţei, din partea aliaţilor, de feldmareşalul Keitel, generalul Stumpf, amiralul Friedeburg, din partea învinşilor. La 7 mai 1945 a fost semnat la Reims (Franţa), primul document oficial de capitulare necondiţionată a Germaniei hitleriste, de către reprezentanţii URSS, Marii Britanii, SUA şi Franţei, pe de o parte, ai Germaniei înfrânte (feldmareşalul Jodl, amiralul Friedeburg, generalul Oxenius), pe de altă parte. Încetarea totală a luptelor s-a aplicat la 8 mai, ora 00, 00 – marcând sfârşitul celui de-al Doilea Război Mondial în Europa. Ca urmare, statele din apusul Europei sărbătoresc Ziua Victoriei la 8 Mai, iar ţările din centrul şi răsăritul Europei la 9 Mai.

9 Mai 1945 *– Trupele Armatei Roşii sărbătoresc* ***victoria împotriva Germaniei hitleriste,*** *în Berlinul devastat*

Informaţia aşteptată de cinci ani şi opt luni în Europa şi în lume!

9 Mai 1950 – Ziua Europei

„Declaraţia Schuman", prezentată la 9 mai 1950 la Paris, în numele guvernului francez. Co-autorii, Jean Monnet şi Robert Schuman, au precizat în declaraţie că propusa cooperare inter-europeeană va fi astfel concepută, încât să genereze interese comune în Europa apuseană, ceea ce va uşura integrarea economico-politico-financiară treptată, una din condiţiile pacificării şi normalizării relaţiilor complexe dintre ţările vest-europene, în special între Franţa şi Germania federală.

9 Mai 1950 *– Robert Schuman rosteşte faimosul discurs în favoarea viitoarei uniuni şi integrări europene, sărbătorită ulterior ca* ***"Ziua Europei"***

Părinţii fondatori ai Uniunii Europene

Jean Monnet (1888-1979). Om politic francez, diplomat, consilier cu probleme europene al guvernului francez, timp de mai mulţi ani. Experienţa de viaţă, de om de afaceri, de bancher, a celor două Războaie Mondiale, formaţia moral-civică şi intelectuală l-au determinat că creadă profund şi să-şi dedice viaţa cauzei integrării europene, pe mai multe planuri, realizată pas cu pas, în diferite domenii de activitate: economic, social, politic, financiar, militar, cultural, ideologic. O primă aplicare a ideilor sale unioniste, integratoare europene, a fost activitatea complexă pentru formarea şi demararea activităţilor Societăţii sau Ligii Naţiunilor, înfiinţată în 1919, al cărei *secretar general adjunct* a fost, între 1919-1923. În perioada 1945-1950, a depus eforturi considerabile pentru promovarea ideii integrării europene, în diferite domenii şi la diverse nivele, pe de o parte pentru refacerea Europei distrusă de Al Doilea Război mondial, pe de altă parte pentru construirea unei Europe unite, atât pentru ea însăşi, cât şi pentru a fi o contra-pondere viabilă blocului statelor socialist-comuniste, conduse de U. R. S. S. În calitate de consilier cu probleme europene al guvernului francez, a fost coautorul îndrăzneţei şi vizionarei *„Declaraţii Schuman",* prezentată la 9 mai 1950 la Paris, prin care semnatarii şi guvernul francez propuneau înfiinţarea unei asociaţii vest-europene a cărbunelui şi oţelului, două produse fundamentale, strategice, vitale, necesare dezvoltării economice capitaliste. Astfel, la *18 aprilie 1951,* s-a format *Comunitatea Europeană a Cărbunelui şi Oţelului (CECO),* prima comunitate europeană economică supranaţională, postbelică – baza temeinică a viitoarei Uniuni Europene. CECO a fost alcătuită din: Franţa, Germania federală, Italia, Olanda, Belgia, Luxemburg. Jean Monnet a fost primul preşedinte al Comitetului Executiv al CECO, între 1952 – 1955.

Robert Schuman (1886-1963). Jurist, om politic, diplomat francez, ministru de Finanţe (1946-1947 şi 1955-1956), prim-ministru (noiembrie 1947 – septembrie 1948), ministru de Externe al Franţei (1948-1952). Experienţa de viaţă, profesională, politică, funcţiile de conducere ministeriale, deţinute în perioada 1946 – 1950, tragediile Franţei în cele două Războaie Mondiale l-au făcut să înţeleagă foarte bine necesitatea unificării ţărilor vest-europene în diferite structuri suprastatale, a integrării lor în diverse asociaţii şi comunităţi economice, politice, militare, culturale etc., pentru reconstrucţia postbelică şi pentru stăvilirea ameninţării pericolului comunist sovietic-stalinist. Ca urmare, în colaborare cu Jean Monnet, a fost artizanul şi vocea oficială a proiectului de asociere şi integrare europeană pe etape, proiect prezentat în *„Declaraţia Schuman",* dată publicităţii la 9 mai 1950 la Paris, în numele guvernului francez. Coautorii, Jean Monnet şi Robert Schuman, au precizat în declaraţie că propusa cooperare inter-europeeană va fi astfel concepută, încât să genereze interese comune în Europa apuseană, ceea ce va uşura integrarea economico-politico-financiară

treptată, una din condiţiile pacificării şi normalizării relaţiilor complexe dintre ţările vest-europene, în special între Franţa şi Germania federală. Textual: *„Uniunea Europeană nu se va forma într-o singură etapă sau în conformitate cu un singur plan. Aceasta va fi construită prin realizări concrete, care creează mai întâi o solidaritate* ***de facto.*** *Unificarea naţiunilor din Europa necesită eliminarea vechii opoziţii dintre Franţa şi Germania".* Concret, cei doi artizani ai Europei unite propuneau: asumarea trecutului, conştientizarea prezentului, construirea împreună a viitorului. Între 1958-1960, Robert Schuman a fost preşedinte al Parlamentului European. În consecinţă, datorită rolului şi importanţei *„Declaraţiei Schuman"* (9 mai 1950, Paris), acea zi a fost desemnată oficial *„ZiuaEuropei",* iar Jean Monnet şi Robert Schuman au primit, fiecare, din partea Parlamentului European, titlul de *„Părinte al Europei".* Mai mult decât atât, zone politico-administrative sau rezidenţiale, parcuri sau străzi din oraşe al ţărilor Uniunii Europene poartă astăzi numele lui Jean Monnet sau Robert Schuman.

-&-

Monografia economică a județului Botoșani, din 1939

12 iun. 2018

În februarie 2018 a fost tipărită, după tribulații care au durat opt decenii, *Monografia Județului Botoșani*, lucrare statistică realizată în 1938 – 1939 de către economiștii Agenției Botoșani a Băncii Naționale a României și păstrată în text dactilografiat până astăzi. Unul dintre exemplarele textului original a fost identificat, cu ani în urmă, în arhiva personală a inginerului botoșănean Ioan Zaharia, de către regretatul muzeograf, prof. Ionel Bejenaru, care a luat în calcul, cu seriozitatea restitutorului rasat și experimentat, posibilitatea tipăririi acestui studiu economic, proiect editorial finalizat abia în 2018, la Editura Agata din Botoșani, cu implicarea directă, tehnică și financiară, a d-lui Ion Istrate, directorul acesteia.

Lucrarea era gata pentru tipar încă din aprilie 2011, când a fost datat *Cuvântul înainte*, semnat de Ionel Bejenaru. Acesta a scos în evidență ineditul, realismul și seriozitatea cercetării economice din 1938 – 1939, adevărată radiografie a Jud. Botoșani în perioada 1932 – 1937, *"cincinalul"* cu cea mai înaltă dezvoltare economică a României Mari, implicit și a județului nostru. Astfel, *"Botoșanii, județ în vechea sa configurație teritorială, fiind unul eminamente agrar, a excelat în agricultură, de dezvoltarea sau nedezvoltarea ei depinzând progresul sau regresul său economic și social. Așa că, grosul lucrării este dedicat agriculturii județului, lăsând loc însă și pentru celelalte domenii – industrie, comerț, căi de comunicație, sistem bancar ș. a. Avem parte de o privire unitară, globală, în consens cu rigorile BNR, serviciile Agenției Botoșani, se vede treaba, acționând omogen, punând datele cap la cap, reușind să imprime coerența lucrării. Iată (și) de ce nu ieșe în evidență vreun nume de autor. Vedem în aceasta și un sistem de lucru moral (...)"* – (p. 7).

Contribuția de față, a concluzionat regretatul muzeograf, *"(...) se distinge de celelalte lucrări de gen, fiind un tot, ca analiză și sinteză, și mai mult decât atât, un bun teren de cercetare a evoluției istorico – economice a județului Botoșani, oferindu – se, totodată, pentru administrația de astăzi și de mâine a județului ca bază de cunoaștere și acțiune întru multașteptatul progres al acestor vechi și statornice locuri românești, care sunt meleagurile Botoșanilor"* (p. 8).

Considerațiile anterioare au fost completate cu cele formulate de Ioan Rotundu – Dângeanu în *Prefața* cărții, care susține că *"Monografia Județului Botoșani este o frescă a economiei județului de după Primul Război Mondial și a crizei economice, care ne informează că, la nivelul anului 1937 la care se oprește studiul, economia era bazată pe agricultură și zootehnie, iar industria abia se înfiripa și era monopolul evreilor, cum dealtfel era comerțul urban și rural. Chiar dacă studiul se axează în principal pe componentele economiei județului, în lucrare vom găsi și date despre sistemul de sănătate publică, învățământ, cultural și bisericesc. Infrastructura sanitară, școlară și bisericească este prezentată cu cifre extrase din diferite situații statistice și ne arată că nivelul de viață și educație era destul de avansat față de alte zone ale țării"* (p. 5).

Autorii monografiei economice au centralizat și au oferit date și statistici referitoare la: *organizarea administrativă și populația județului*(pp. 17 – 36), *situația economică* (pp. 37 – 75), *pomicultură* (pp. 76 – 81), *viticultură* (pp. 82 – 85), *plante industriale* (pp. 86 – 99), *păduri* (pp. 100 – 107), *pășuni și creșterea vitelor* (pp. 108 – 118), *ape stătătoare* (pp. 119 – 120), *avuțiile subsolului* (pp. 121 – 122), *industria* (pp. 122 – 132), *meserii* (pp. 133 – 137), *comerțul* (pp. 137 – 142), *capital și credit* (pp. 143 – 156), *căile de comunicație* (pp. 157 – 161), *consum, credit, finanțe publice* (pp. 162 – 170), *standardul de viață al locuitorilor* (pp. 175 – 176), *activitatea sediului BNR din Botoșani* (pp. 177 – 185), *isvoare de informații (bibliografie),* p. 186. Așadar, un tablou întreg, complex, real, exact, al economiei Jud. Botoșani din perioada 1932 – 1937, adică în cei cinci ani cu cel mai înalt ritm de dezvoltare și cu cea mai mare producție economică a României interbelice.

Dintre numeroasele informații inedite, la nivelul anului1937, cuprinse în zeci de statistici, tabele, diagrame, hărți, fotografii etc., le-am selectat pe cele mai importante:

-suprafața jud. Botoșani a fost de 307. 667 ha, cu 258. 914 locuitori, dintre care: români: 229. 631 sau 88, 68%; evrei: 23. 669 sau 9, 15 %; alte naționalități: 5. 614 sau 2, 17% (pp. 17, 26, 27);

-involuția populației orașului Botoșani: 1917: 36. 000 locuitori; 1930: 30. 107 locuitori; 1937: 29. 816 locuitori (pp. 35 – 36);

-structura proprietății funciare, după suprafață și origine etnică: dintr-un total de 151. 620 proprietari, cu 236. 284 ha, au fost: 150. 753 proprietari români, cu 348. 377 ha sau 97, 50% din întreaga proprietate a județului; 173 proprietari evrei, cu 4. 028 ha sau 1, 57%; 604 proprietari de alte naționalități, cu 2. 370 ha sau 0, 93% (p. 40);

-suprafața cu pomi fructiferi a județului a fost de 1. 550 ha sau 0, 50% din întinderea totală cultivată;

-suprafața cu viță de vie a județului a fost de 671 ha sau 0, 21% din întinderea totală cultivată, din care 539 ha sau 83, 33% cu vie americană și 132 ha sau 16, 67% cu hibrizi direct producători (p. 82);

-pădurile au ocupat o întindere de 41. 273 ha sau 13, 41% din suprafața totală a județului, cu 7 esențe lemnoase principale;

-13. 158 de țărani nu posedă nicio cabalină sau bovină (p. 109);

-nr. total al animalelor de toate categoriile: 269. 006 (p. 112);

-suprafața totală a apelor curgătoare și stătătoare a fost de 4. 700 ha sau 1, 53% din suprafața totală a județului; apele curgătoare au ocupat 3. 266 ha sau 69, 49% din luciul de apă, fiind în proprietatea statului; apele stătătoare s-au întins pe 1. 454 ha sau 30, 51% din suprafața apei, aparținând proprietarilor români (p. 119);

-profilul industrial: numărul total al întreprinderilor industriale din județ: 93, dintre care 22 au aparținut industriei *"mari"* (grele) iar 71 industriei *"mici"* (ușoare) – (p. 122);

-structura capitalului industrial a fost următoarea (p. 131):

Nr. Crt.	Naționalitatea	Capital de investiție	Procente	Capital de rulment	Procente
1.	Români	16. 760. 000 lei	1, 91%	6. 821. 000 lei	3, 61%
2.	Evrei	857. 255. 202 lei	97, 71%	178. 979. 000 lei	94, 69%
3.	Alte naționalități	3. 350. 000 lei	0, 38%	3. 215. 000 lei	1, 70%
4.	**Total**	**877. 365. 202 lei**	**100, 00%**	**189. 015. 000 lei**	**100, 00%**

-structura comerțului: 859 afaceri ale românilor (32, 60%), 1757 ale evreilor (66, 68%), 19 ale *"străinilor"* (0, 72%) – (p. 138);

-structura capitalului investit în întreprinderile industriale: români: 10. 601. 860 lei (21, 44%); evrei: 38. 427. 783 lei (77, 73%); alte naționalități: 411. 000 lei (0, 83%), dintr-un total de: 49. 440. 643 lei (199, 00%) – (p. 141);

-activitatea bancară: 5 bănci importante, *"prezentate la scont"*: Banca *Beriș Moșcoviț* Societate Colectivă; Banca Comercială Botoșani SA; Banca Negustorească SA; Banca Moldova de Sus SA Hârlău; Banca Românească, Sucursala Botoșani; primele 3 au fost bănci evreiești, iar ultimele 2 românești (p. 144). Banca *B. Moșcoviț* Soc. Col. a avut, la 31 decembrie 1937, un capital social de 1. 000. 000 lei, cu fonduri de rezervă de 6. 600. 000 lei (total: 7. 600. 000 lei); depunerile bancare la 31 decembrie 1937 au însumat 325. 620 lei, fiind făcute de: evrei – 93. 500 lei (29%), români – 232. 120 lei (71%); plasamentele bancare la 31 decembrie 1937 au însumat 10. 288. 984 lei, fiind făcute de: evrei – 8. 400. 562 lei (82%), români – 1. 888. 422 lei (18%) – (p. 144);

-căile de comunicație: 155 km rețea feroviară; drumuri naționale: 191 km, județene: 496 km, comunale: 244 km, sătești – agricole: 50 km; 1. 100 km linie telefonică (p. 158);

-la activitatea corporatistă au participat: 60 unități / cooperative de credit (bănci populare orășenești și sătești), 40 unități / cooperative economice de producție și consum, 2 obști de cumpărare – arendare; numărul membrilor cooperativelor de credit a fost de 16. 050, cu următoarea origine etnică: 15. 595 români (97, 17%), 446 slovaci (2, 78%), 5 germani (0, 09%), 2 ungari (0, 01%), 2 evrei (0, 01%); numărul membrilor cooperativelor economice a fost de 4. 350, cu următoarea origine etnică: 4. 309 români (99, 06%), 37 slovaci (0, 85%), 3 germani (0, 07%), 1 evreu (0, 02%) – (p. 162);

-finanțele publice locale: încasări impozite directe la 31 decembrie 1937: la nivel județ: 73%, la nivel oraș Botoșani: 65%; evoluția încasărilor impozitelor directe: 1933 – 20. 737. 783 lei; 1937 – 28. 194. 082 lei; încasări impozite indirecte: 27% (p. 168);

-în 1937 creditele la Agenția Botoșani a BNR au fost în sumă de 17. 000. 000 lei, dintre care: 16. 500. 000 lei în credite ordinare cu 2 și 3 semnături, 500. 000 lei în credite cu 2 semnături și gaj efecte publice (p. 177).

Contribuția statistică a angajaților Agenției Botoșani a BNR este o înșiruire de analize și evaluări și, în unele cazuri, concluzii secvențiale, fără a avea un capitol de concluzii generale care să ofere o imagine, o carte de vizită economică a Județului Botoșani în 1937. Din acest punct de vedere, analiza se termină brusc, dând impresia că nu a fost finalizată. Compensează doar încheierile – soluțiile punctuale, la sfârșitul unor capitole (pp. 61 – 63, 139, 156 etc.).

Publicarea acestei *"bănci de date economice"* de acum opt decenii referitoare la Jud. Botoșani este importantă din mai multe puncte de vedere. În primul rând, prin actul editorial în sine, prin care a fost salvată de la uitare prezenta contribuție. Apoi, prin faptul că oferă informații, date, statistici etc. inedite, exacte, despre starea economică a județului și a orașului Botoșani în perioada respectivă, fiind o contribuție importantă la istoria locală a Moldovei de Nord. Informațiile oferite au un mare grad de exactitate și de obiectivitate, fiind procesate de către angajați ai Agenției Botoșani a BNR, funcționari obișnuiți cu adunarea, selecția, interpretarea și prezentarea datelor economice specifice.

Nu știu acum dacă materialul de analiză publicat a fost rezultatul unei politici de statistică economică la nivel național sau a fost doar o inițiativă *"județeană"* a finanțiștilor botoșăneni. În primul caz, ar trebui să existe rapoarte economice similare întocmite de agențiile BNR din toate județele României interbelice. În al doilea caz, inițiativa și efortul colectiv ale finanțiștilor botoșăneni trebuie apreciate încă o dată, iar ediția de față oferă cititorilor rezultatele și concluziile complexe ale muncii lor.

În acest context, pot fi trecute cu vederea unele greșeli de tehnoredactare. Ar fi trebuit, totuși, în lipsa capitolului de concluzii sau a unui rezumat, ca *Prefața* și *Cuvântul înainte* să fi fost traduse într-o limbă de circulație internațională. De asemenea, un *Indice* antroponimic, toponimic, hidronimic ar fi ajutat la orientarea rapidă a cititorului în textul cărții. Aspecte perfectibile care pot fi rezolvate la a doua ediție.

-&-

Românii în areal european la aniversare centenară

23 iun. 2018

Proiectul Național Centenarul Marii Uniri din 1918 prezintă mai multe componente de manifestare. Una dintre ele este cea livrească, a contribuțiilor cu tematică istorică. În acest orizont centenar aniversar și în această categorie a proiectului se încadrează prezenta carte a d-lui Laurențiu C. Maftei: *Pagini din istoria României în context european. Considerațiuni și comentarii,* Editura Quadrat, Botoșani, 2018. De altfel, autorul a mai scris și publicat și alte lucrări de popularizare a istoriei naționale și locale: *Împreună au făurit istoria*, Editura Axa, Botoșani, 2011; *Rădăcini adânci – arborele genealogic al unor familii de români (1740 – 2012),* Editura Quadrat, Botoșani, 2012; *Monografia localității Ștefănești, județul Botoșani,* Editura Quadrat, Botoșani, 2015.

În noua sa contribuție, autorul își propune să prezinte cititorilor, de la elevi de școală gimnazială la pensionari, dar toți interesați de trecutul poporului român, cele mai importante coordonate de evoluție a locuitorilor din spațiul geografico – istoric delimitat de Nistru – Tisa – Dunărea inferioară – Marea Neagră – Munții Carpați, din antichitate până astăzi. Astfel, au fost comentate cronologico – tematic fapte și realități istorice, precum: strămoșii poporului nostru, dacii și romanii; formarea poporului român și a limbii române și continuitatea locuirii la nordul Dunării inferioare; formarea și dezvoltarea statelor feudale românești; marii voievozi români, cu politica lor internă și externă; răscoale țărănești; războaiele între imperiile vecine pe teritoriul românesc; revoluțiile secolului XIX; unirea din 1859 și reformele lui Alexandru Ioan Cuza; primul Război Mondial și România; Marea Unire din 1918 și formarea României Mari; Perioada interbelică; Al Doilea Război Mondial și România; Perioada 1944 – 1989: instaurarea și politica sistemului comunist; Anul 1989; Concluzii.

Considerațiile și comentariile istoriografice sunt formulate pe baza consultării unor izvoare istorice și a unei bibliografii minimale în domeniul tematic abordat, cu ajutorul diferitelor hărți istorice, fotografii, imagini, reproduceri reprezentative.

Sugestiv este îndemnul adresat de autor tinerilor săi cititori, cu sfaturi și povețe realiste și de bună credință: *„Vă îndemn acum, mai mult ca oricând, pe voi, dragi tineri, să iubiți adevărul, să fiți demni și cu credință în Dumnezeu, să vă iubiți patria, ca pe lumina ochilor voștri, oriunde veți fi astăzi sau mâine! Fără a ne cunoaște istoria, nu putem clădi viitorul, trecutul unui popor este fundamentul pe care putem construi cu dăruire pentru noi și pentru copiii noștri. Să nu vă uitați niciodată rădăcinile, iar faptele voastre să fie adevărul, și nu vorbele deșarte și promisiunile fără noimă. Tineri, vă rog să apărați adevărul și nu permiteți nimănui să vă calce onoarea, demnitatea și credința, pe care o moștenim de la bunicii și străbunicii noștri*

care au murit, lăsându-și sângele pe câmpul de luptă, pentru ca astăzi să putem spune că avem o țară liberă și independentă, ROMÂNIA" (p. 460).

Indiscutabil lucrare de popularizare a trecutului istoric românesc în context european, având comentarii tematice adecvate, unele detaliate, altele sumare, contribuția lui Laurențiu C. Maftei este o lucrare utilă persoanelor interesate de istoria românilor în orizont continental, în ultimele două milenii, într-o Europă în continuă schimbare, în care comunitățile naționale nu au spus încă ultimul cuvânt.

Un calendar editorial mai lejer ar fi permis autorului o formulare și o exprimare mai atentă a propozițiilor și frazelor, o selecție judicioasă, cu prioritate, a evenimentelor prezentate, simplificarea unor considerații și comentarii, dezvoltarea altora, concluzii realiste, mesaj empatic către cititorii de orice vârstă.

-&-

Un combatant și un analist al Războiului pentru Întregirea Națională românească Colonelul Alexandru I. Lupașcu – Stejar

31 aug. 2018

Primul Război Mondial, Marele Război, a generat, printre altele, și o istoriografie specifică pe măsură, cu câteva mii de titluri. Încă din a doua jumătate a anului 1918, în lume și în România, contribuții punctuale sau lucrări generale au încercat să descrie, să explice, să justifice, să identifice cauze, motive, tabere în luptă, strategii, tactici, planuri de campanie, atacuri, contra-atacuri, arme, acuzații, armistiții, tratate de pace, urmări ale conflagrației mondiale. Primul deceniu interbelic a fost, așadar, și un timp al manifestărilor istoriografice ale Primului Război Mondial, cu valori științifice – morale – cetățenești inegale, de la tipărituri cu câteva pagini la monografii și sinteze, valabile încă și astăzi, în linii generale, după un secol de la încheierea conflagrației.

Din această categorie de contribuții face parte și lucrarea colonelului Alexandru I. Lupașcu – Stejar, *Din războiul României. Divizia a 9-a și regimentul 3 artilerie în Dobrogea – 1916. Divizia a 10-a și regimentul 3 artilerie la Mărășești – 1917. În lumina adevărului. Lucrare critică științifico – morală,* București, Tipografia Serviciului Geografic al Armatei, 1921, 415 p. Ea poate fi încadrată în grupa lucrărilor care descriu traseul de luptă al unei mari unități (divizie și regiment de artilerie atașat) în anii 1916 – 1918, scrisă, în acest caz, de comandantul regimentului. Astfel, viziunea se conturează de la *"mic"* la *"mare"*, de la colonelul artilerist către generalul infanterist, de la sprijinul acordat de tunar pedestrașului care atacă, contra-atacă sau se apără cu baioneta la modul cum înțelege infanteristul să-l integreze pe artilerist în planul general de acțiune militară în sectorul de front stabilit. Valul de tipărituri, apărute uneori chiar în târguri de provincie, la tipografii obscure, expun propriile puncte de vedere ale autorilor, ofițeri și generali de carieră, referitoare la evenimentele militare la care au participat direct, în prima sau în a doua linie de luptă. Găsim în ele pagini de fină și obiectivă analiză strategică, tactică, psihologică, dar și paragrafe pline de subiectivism, invidie, dușmănie, ură.

Autorul nu era un anonim în istoriografia militară; a scris și alte contribuții de specialitate, dar cu valoare științifică inegală:

– *România și Neamul românesc, în legătură cu statele și popoarele vecine sau conlocuitoare,* București, 1908;

– *Studiu asupra soldelor în armată,* în *Revista Armatei*, 1908;

– *Pentru sufletul și inima soldaților noștri,* ed. I, 1911, ed. II, 1913;

– *Forța morală,* 1913;

– *Spre forța morală?,* 1913;

– *Din fugă la Constantinopol,* 1913;

– *Barbarii…, Sălbatecii…, Bestiile umane…,* 1914;

– *"Răspunderile" D-lui General Averescu,* 1919;

– *Înaintările și comandele în armată înainte, în timpul și după războiu,* 1919;

– *Nevinovat. Cazul Colonelului Sterea Constantin din Geandarmeriea Rurală, în fața Curții Marțiale a Corpului 2 armată,* 1921.

Motto-ul cărții dezvoltă concepția autorului despre adevăr, moralitate, civism, minciună, datorie, egoism, regăsită în *Cuvântul – înainte*, desprinsă parcă din învățămintele cronicarilor moldoveni din evul mediu: *"Când descrii faptele de războiu, menite să treacă în istorie, spune adevărul și numai adevărul! 1). Pentru că din aceste fapte, armata și țara trebuie să tragă învățăminte bune și solide pentru viitor. 2). Pentru că e mare păcat și mare primejdie, ca prin descrierea neadevărată a faptelor de războiu, să se ridice incapabilii și lașii, în locul celor bravi și capabili, care prin jertfa sănătății și a sângelui lor și-au făcut complect și sublim datoria; iar păcatul este și mai mare pentru acela care spune neadevărul intenționat și cu scopul egoist de a se ridica pe sine și pe ai săi!".*

Dedicația cărții este emoționantă, civică, mobilizatoare, cu deplină recunoștință la adresa eroilor români ai Războiului de Întregire Națională. Observăm deja un tipar al disciplinei naționale recuperatorii și al cultului eroilor, în continuă consolidare sub înalt patronaj regal: *"Memoriei eroilor regimentului 3 artilerie de câmp; ai diviziilor a 9-a și a 10-a, din care a făcut parte în timpul războiului acest glorios regiment și ai întregei armate române – ofițeri și trupe – morți pe câmpurile de luptă și pe zonele de refacere în anii 1916 – 1917/18, precum și în dureroasa captivitate, vărsându-și sângele lor scump și generos, pentru dezrobirea și întregirea neamului românesc și întemeierea României Mari – închin cu admirațiune și respect această lucrare"*.

Divizia 9 Infanterie (D. 9 I.) și Regimentul 3 Artilerie de câmp (R. 3 A.), subordonat primeia, au participat la campania militară din Dobrogea, din august – decembrie 1916. Ulterior, în 1917, Divizia 10 Infanterie (D. 10 I.) și R. 3 A., atașat marii unități, au luptat la Mărășești, în vara crucială a Războiului de Întregire Națională românească. Campania militară a anului 1916 a fost dezastruoasă pentru armata română**.** Această realitate tragică a avut multiple cauze. Una dintre ele a fost incapacitatea de comandă, clacarea și retragerea nejustificată din fața inamicului a unor ofițeri superiori, la nivel de batalion, divizion sau regiment. Din acest punct de vedere, cartea este și un rechizitoriu militar, tactic, la adresa colonelului Condeescu Nicolae, comandantul *de jure* a R. 3 A., și a altora ca el. Acesta a fost caracterizat de autor ca fiind incapabil pentru exercitarea funcției, fricos, laș, superficial profesional, intrigant, întotdeauna în spatele frontului și niciodată în prima linie, acolo unde prezența personală a comandantului este un puternic imbold la organizarea și desfășurarea fluentă a unei apărări / ofensive / contra-atac și a obținerii unei victorii locale tactice.

A urmat o binemeritată, necesară și urgentă perioadă de refacere a R. 3 A. în iarna foarte grea și geroasă 1916 – 1917 și în primăvara capricioasă care a urmat, într-un orizont existential caracterizat prin lipsuri, foamete, nesiguranță, tifos, incertitudine, orgolii, eșecuri, resentimente … Dar speranța moare ultima … Iar în cazul României limitată teritorial la Moldova dintre Carpații Orientali și Prut, cu o capitală de război la Iași supra – aglomerată, agitată, instabilă, flămândă, bolnavă de tifos, speranța nu a murit!

Cu ajutorul Misiunii militare franceze în România, condusă de bonomul, clarvăzătorul, hotărâtul, energicul general Henri Mathias Berthelot, armata română a renăscut, cu uriașe eforturi, sacrificii, jertfe, renunțări, sudoare, sânge, din propria-i cenușă! Asemenea R. 3 A., comandat de lt. col. Lupașcu Alexandru, de la 23 ianuarie 1917, numit cu ordinul de zi nr. 490 al Marelui Cartier General. R. 3 A. a fost reorganizat în 3 divizioane cu câte 3 baterii de 75 mm fiecare, plus o baterie de 53 mm. Total, 10 baterii, în cadrul D. 10 I. condusă de colonelul, ulterior generalul Henric Cihoski, din Corpul 5 I., comandat de generalul Ioan Istrati, în componența Armatei I, sub ordinele generalului Constantin Cristescu.

Dar au fost și clipe mărețe, de împlinire sufletească, profesională, care au compensat momentele și zilele triste, amare, tragice din lunile războiului: *"Pe la începutul lunei aprilie 1917, fusesem chemat la Palatul Regal din Iași, pentru a primi din mâna M. Sale Regelui, ordinal militar "Mihai Viteazul". În momentul în care, plin de o părintească bunătate, îmi prindea cruciulița lui "Mihai Viteazul" pe piept, M. S. Regele – surâzând, cu un surâs ce trăda o mâhnire ascunsă – îmi spuse: – D-ta n-ai perdut tunurile pe câmpul de luptă! (...) La începutul lunei iunie <1917>, ofițerii regimentului <3 A. > (...) au asistat la o aplicațiune cu arme combinate și focuri de artilerie reale (...). În ziua de 19 iunie <1917> și-a executat și regimental 3 artilerie tragerile de război, care au constituit coronamentul instrucțiunei noastre în regiment. Tragerile s-au executat la perfecțiune, în prezența generalului Berthelot. (...) În prezența M. S. Regelui, a A. S. R. Principele Carol și cu toate onorurile cuvenite, Generalul Scerbacev, comandantul trupelor ruse de pe frontal român, a decorat personal câțiva ofițeri români, între cari m-a decorat și pe mine cu ordinal "Sf. Vladimir", cl. a IV-a, cu spade și fundă. (...)"*.

Colonelul Lupașcu a polemizat în cartea sa cu generalul Cihoski Henric, care a editat 2 broșuri de justificare a comportamentului D. 10 I. în luptele de pe front, în perioada 24 iulie – 6 august 1917**.** Comandantul R. 3 A. a analizat critic, pe baza documentelor accesibile și a propriei experiențe de luptă, evoluția confruntărilor militare, urmările acestora, implicații tactice etc. . Polemica rupea însă firul logic – cronologic al povestirii de război, dând impresia de discontinuitate a expunerii.

În ziua de 6 august s-a desfășurat una dintre cele mai crâncene, sângeroase dar și mai importante lupte de pe frontal românesc din anul 1917, de la Mărășești – Răzoare. Autorul, ofițer de carieră, a analizat obiectiv, pe baza informațiilor deținute și a propriei experiențe de luptă din zilele de 6 – 7 august 1917, criza provocată de ruperea frontului românesc de către germani, caracterul, riscul și consecințele ordinului gen. Popescu Ioan de contra-atac cu rezerva D. 13 I., pe de o parte, ne-susținerea contra-atacului de la Răzoare de către unitățile militare vecine, care ar fi determinat, după părerea colonelului Lupașcu, retragerea precipitată a germanilor la sud de Focșani, ocuparea orașului de către armata română și fixarea acestui sector de front pe râul Milcov, pe de altă parte.

La 1 septembrie 1917 lt. col. Lupașcu a fost avansat la excepțional, la recomandarea gen. Eremia Grigorescu, la gradul de colonel. Merită să reproduc aici propunerea de avansare scrisă de gen. Eremia

Grigorescu, care dovedește spiritul fin de observație, obiectivitatea și criteriile profesionale de evaluare ale comandantului Armatei I:

"15 / IX / 1917

De când mă găsesc pe frontal de luptă, am avut ca bază pentru notarea ofițerilor, în prima linie capacitatea de a-și conduce trupa în fața vrăjmașului, curajul, inițiativa și ca curonament al acestor calități, randamentul în urma luptelor.

N-am considerat detaliile de conducere administrative a unității, ca un factor hotărâtor al aprecierei.

Locot. Colonel Lupașcu a dovedit pe câmpul de bătaie toate calitățile enumerate mai sus, și-l cunosc și ca un artillerist de frunte, de care avem mare nevoie astăzi mai ales și de aceea îl propun cu insistență a fi înaintat la rândul său, evitând astfel a deprima un element de nădejde, un excelent commandant de regiment, destoinic a comanda în perfecte condițiuni o brigadă.

Comandantul Armatei I-a,

General Grigorescu"

Lucrarea lui Al. Lupașcu este o carte de memorii / jurnal de război a/al autorului. Ea este, de asemenea, o istorie a R. 3 A. și, colateral, a D. 9 I. / D. 10 I. între 1916 – 1918. Scrierea este, într-un orizont geo – temporal mai larg, o contribuție la istoria participării armatei române la Primul Război Mondial. Reamintind atitudinea autorului că *"Nu stă în educațiunea, caracterul și obiceiurile mele de a mă lăuda pe mine însu-mi, dar stă în caracterul și obiceiul meu de a-mi reclama drepturile morale, atunci când sunt convins că le am"*, cartea colonelui Al. Lupașcu este o lucrare polemică împotriva ofițerilor superiori și a generalilor care nu s-au ridicat la nivelul comandamentului vremii, nu au fost în mijlocul trupelor pe front, în fruntea subordonaților în luptă, incompetenți, nehotărâți, fricoși, depășiți de evenimente, slugarnici cu superiorii, ranchiunoși, nedrepți și duri cu subalternii.

Autorul a folosit, la elaborarea cărții, documente din arhiva personală, arhivele de brigăzi, divizii, corpuri, armata I: ordine, solicitări – informații militare, propuneri de avansare în grad / decorare cu ordine și medalii, ordine de zi ale comandanților de regimente, brigăzi, divizii, corpuri, armata I, declarații ale martorilor la diverse evenimente militare, contribuții – broșuri ale unor generali referitoare la participarea unor mari unități la lupte în diferite faze ale războiului, schițe, desene, crochiuri.

Stilul textului cărții este cel al unui autor ofițer superior educat, cu studii universitare, cu achiziții profesionale – științifice – culturale la nivel înalt, cu exprimări cazone, împletite uneori cu expresii literare de efect.

-&-

Contribuția Bisericii Ortodoxe din zona Botoșani la Războiul pentru Întregire Națională și la realizarea Marii Uniri din 1918

21 nov. 2018

La an aniversar, Proiectul Național Centenarul Marii Uniri din 1918 se materializează în mai multe componente de manifestare. Una dintre ele este cea livrească, a contribuțiilor cu tematică istorică, de popularizare. În acest orizont centenar aniversar și în această diviziune a proiectului se încadrează prezenta contribuție a preotului iconom stavrofor Ioan Iordachi, Biserica botoșăneană și Marea Unire, Carte tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, cu o Prefață de prof. dr. Dan Prodan, Editura Doxologia, Iași, 2018.

În cartea sa, autorul își propune să prezinte cititorilor, de la elevi de liceu la pensionari, dar toți interesați de trecutul poporului român, cele mai importante coordonate ale evoluției statelor feudale românești din spațiul geografico – istoric delimitat de Nistru – Tisa – Dunărea inferioară – Marea Neagră – Munții Carpați, în epocile medie și modernă. Unitatea economică, politică, culturală, religioasă, națională, ideologică românească a avut originea în evul mediu și s-a consolidat în perioada modernității. La sfârșitul secolului al XVII-lea Transilvania a devenit provincie austriacă de graniță carpatină, peste nouă decenii Bucovina a suferit aceeași soartă, după aproape patru decenii Moldova dintre Prut și Nistru a fost ocupată samavolnic de către armata țarului rus Alexandru I Romanov. Astfel, importante teritorii străbune au fost rupte din vatra românismului, dar mișcarea națională s-a intensificat, formulând, împreună cu românii din regat, idealul politic național românesc: formarea statului național unitar român.

Ca urmare, participarea României la Primul Război Mondial, sub forma Războiului de Întregire Națională a fost soluția pentru realizarea dezideratului național secular. Dar războiul a cerut mari jertfe, iar instituția Bisericii Ortodoxe Române s-a implicat activ în marele efort de susținere a frontului și de gestionare a situației interne complexe: lipsuri, sărăcie, foamete, boală, supra-aglomerare, agitații politice, trupe rusești înfestate cu microbul bolșevic. Evident, Biserica Ortodoxă din zona Botoșani nu putea lipsi de la depășirea acestor provocări și realizarea dezideratului național. Marea Unire din 1918, a Basarabiei (la 27 martie / 9

aprilie), Bucovinei (la 15 / 28 noiembrie), Transilvaniei, Maramureșului, Crișanei și Banatului (la 18 noiembrie / 1 decembrie) cu Regatul României a reprezentat, concomitent, un sfârșit de drum al realizării idealului național și un început de eforturi naționale pentru consolidarea României Mari pe plan intern și extern.

Autorul, preot botoșănean, a insistat în mod deosebit asupra contribuției Bisericii botoșănene la susținerea Războiului de Întregire Națională (1916 – 1919) și la Marea Unire (martie – decembrie 1918). Slujitorii botoșăneni ai Crucii Ortodoxe au asistat religios luptătorii români de pe front, fiind mobilizați în zona de conflict, s-au implicat în activități complexe în spatele frontului (sprijinirea văduvelor, răniților, orfanilor, refugiaților de război, prevenție sanitară), au ridicat moralul general al românilor în vremuri de restrişte și jale.

Considerațiile și comentariile istoriografice sunt formulate pe baza consultării unor izvoare istorice diverse și a unei bibliografii minimale în domeniul tematic abordat, contribuția preotului Ioan Iordachi fiind și o lucrare tematică de istorie locală.

Indiscutabilă lucrare de popularizare a trecutului istoric local botoșănean în context național, de omagiere a Eroilor români căzuți, răniți, prizonieri sau dispăruți pe câmpul de onoare pentru realizarea idealului național – politic multi-secular românesc, având comentarii tematice adecvate, unele detaliate, altele sumare, cartea preotului Ioan Iordachi este o contribuție utilă persoanelor interesate de istoria bisericii creștine botoșănene în contextul unionist al anului 1918, într-o Europă în continuă schimbare, reconfigurată după Primul Război Mondial, în care comunitățile naționale, cu idealurile lor politice, economice, culturale, religioase, ideologice, identitare nu au spus încă ultimul cuvânt.

În concluzie, a precizat autorul, "Activitatea Bisericii botoșănene în timpul războiului și contribuția ei la făurirea Unirii se aseamănă cu cele din alte județe și de aceea prezentarea lor este un aport la descoperirea și arătarea jertfei fiilor Bisericii noastre și a întregului popor. Prin aceasta spunem și lumii că Unirea nu ne-a fost dată ca dar de alte popoare, ci a fost jertfa Bisericii Române, cler și credincioși. De asemenea, prezentarea lor trebuie să fie un îndemn pentru fiecare român de a-și face datoria oriunde s-ar afla, de a lupta pentru țara aceasta, și mai ales un îndemn la unitate românească" (pp. 143 – 144).

O Bibliografie minimală (pp. 145 – 147) și Anexe cu izvoare istorice ale Marii Uniri din 1919 utilizate (documentare, ziaristice, fotografice, arheologice, epigrafice, pp. 151 – 165) întregesc, alături de cele din textul contribuției, informațiile, interpretările și concluziile cărții.

Un calendar editorial mai lejer ar fi permis autorului o formulare și o exprimare mai atentă a propozițiilor și frazelor, o selecție judicioasă, cu prioritate, a evenimentelor prezentate, simplificarea unor considerații și comentarii, dezvoltarea altora, concluzii realiste, mesaj empatic către cititorii de orice vârstă. Un Index general (antroponimic, hidronimic, toponimic, oronimic) și o hartă a spațiului geo – istoric românesc ar fi permis o orientare mai rapidă a cititorului în cadrul cărții.

-*-

RODU DORINA

Ioan Rotundu – Dângeanu, un Ion Creangă modern, prin întâmplările hazlii dar adevărate

9 mart. 2018

Ioan Rotundu-Dângeanu este un important prozator și ziarist botoșănean. Domnia sa, „ca un devorator al ticăloșiei politice și un virulent editorialist, va rămâne în amintirea, pe care succesiunea generațiilor viitoare o va păstra, ca un veritabil combatant social" (Ion Istrate), nu doar prin volumul ***Întâmplări hazlii dar adevărate*** (Botoșani: Axa, 2003), ci și prin celelalte scrieri ale sale: ***Masoneria botoșăneană*** – scurt istoric (monografie; Botoșani: Agata, 2009), ***Politică, alcool și tutun*** (pamflete îndrăznețe; Botoșani: Agata, 2009),

Lumea lu' Rotundu (reportaje; Botoșani: Agata, 2011), ***Doar politicieni sau și ticăloși?*** (*1 iunie 2004 – 30 iunie 2013) Epoca Băsescu*, vol. 1 (Botoșani: Agata, 2015).

Cartea intitulată ***Întâmplări hazlii dar adevărate,*** ediția a II-a revizuită și adăugită, Botoșani: Agata – 2018, este un volum de proză scurtă umoristică, în care sunt prezentate relații sociale și interpersonale, întâmplări și fapte, evenimente din comunitatea județului Botoșani începând de prin '60 până înaintea anului 1989, la care autorul participase în mod direct sau indirect. Principalele modalități de expunere din acest volum sunt **narațiunea și dialogul**, întâmplările sunt povestite la persoana I de către autor, din perspectiva omului obiectiv, însă, uneori chiar din punctul de vedere al unui personaj ce participă la unele întâmplări narate, care se întoarce în timp, prin intermediul amintirilor, la evenimentele ce i-au rămas vii în memorie. Autorul folosește **caracterizări pitorești** cu ajutorul cuvintelor familiare (un personaj feminin este denumit *cotoroanță*; *găinile* sunt *comuniste*; un câine e *mai prost decât stăpân'tu'* etc.), **vorbe de duh** (*pentru unii mumă, pentru alții ciumă)*, **diminutive**, situații și întâmplări amuzate în care sunt puse anumite personaje, cu ajutorul tuturor acestor modalități **creează un umor de calitate superioară**, cu care încântă și incită cititorul.

Întâmplările hazlii dar adevărate poartă cititorul într-o lume amuzantă, nu doar prin evenimentele în sine, ci și prin savoarea cu care sunt povestite de către autor, stilul și arta narativă a povestitorului au puterea de a transpune cititorul într-un colț al întâmplării povestite, astfel luând parte la evenimente amuzându-se copios. Prin modul de exprimare din acest volum de proză scurtă, prin verva și plăcerea sa de a povesti cu entuziasm *întâmplările hazlii* la care a luat parte, direct sau indirect, ***Ioan Rotundu-Dângeanu*** poate fi numit, fără doar și poate, ***un Ion Creangă modern***. Tonul **povestirii dozat cu umor** cât, cum și unde trebuie, stilul oral al exprimării și arta de povestitor al lui Ioan Rotundu sunt **o necesitate în zilele noastre mohorâte, picurând zâmbete sincere pe fețele cititorilor care au norocul de a lectura acest volum.**

-&-

Gheorghe Median – un protector al memoriei culturale botoșănene

15 apr. 2018

Cultura e puterea cea mai tare de pe pământ şi e o cetate nouă a unităţii naţionale.

Simion Bărnuțiu

Gheorghe Median s-a născut în județul Prahova, la 11 octombrie 1949. Este publicist, eseist, istoric și un important apărător al memoriei culturale botoșănene. A ajuns în Botoșani datorită primirii unei repartiții la muzeul din Botoșani. „*Destinul a făcut să vin și să rămân la Botoșani și să nu vreau să plec niciodată de aici. Eu cred că foarte multă lume mă crede botoșănean. M-am legat și am și făcut să se simtă că iubesc acest oraș. Cu o bucurie pe care nici nu o pot exprima în cuvinte."**[1]***. A colaborat cu articole de istorie, evocări și prezentări de carte la anumite publicații periodice printre care: *Clopotul, Forum Cultural, Luceafărul (Botoșani), Gazeta de Botoșani* ș. a. Este autorul studiului monografic ***Ileana Turușancu*** (Editura Agata, Botoșani, 2004), carte care a apărut sub egida Muzeului Județean Botoșani și cuprinde scrisori cu o valoare deosebită pentru memoria culturală, deoarece aici găsim date, evenimente istorice și, bineînțeles, preocupări ale intelectualilor din acea perioadă. În această carte, autorul reamintește importanța personalității profesoarei Ileana Turușancu (1909-2004), care se numără printre oamenii de seamă ai județului: „*Activitatea didactică, nu este singurul domeniu în care profesoara Ileana Turuşancu s-a afirmat. Cu reale disponibilităţi pentru activitatea de cercetare ştiinţifică, ea s-a numărat printre cei mai activi membri ai filialei locale a Societăţii de Studii Istorice şi Filologice, elaborând numeroase studii ştiinţifice, susţinute în cadrul unor sesiuni de referate şi comunicări organizate la Botoşani, Suceava sau Iaşi*"[2]. Printre cărțile semnate de Gheorghe Median se numără și: ***Nicolae Iorga și Botoșanii – legături epistolare*** (Editura Agata, Botoșani, 2006), ***Octav Onicescu – Scrisori către Luigia*** (Editura Agata, Botoșani, 2012), ***Botoșani*** [album] (în colab. cu Dușa Ozolin; Tip. Honterus, Sibiu, 2000), ***Armenii în istoria și viața orașului Botoșani*** (în colab. cu Ștefan Iovanesian; Tip. Ria, Botoșani, 2001),), ***Botoșani*** [album] (în colab. cu Florin Bondrilă; Eurofilm-Media Promotion, București, 2010); îngr. ed. : G. Leonardescu și N. Adamiu – ***Povestiri alese*** (Editura Agata, Botoșani, 2011); ***Județul Botoșani*** [album] (în colab. cu Dușa Ozolin, Editura Pim, Iași, 2012).

Precum *Herodot* în timpul său a tratat și consemnat evenimentele, dar și personalitățile acelor vremuri, așa și Gheorghe Median, ca un părinte ce recunoaște valorile plaiurilor botoșănene, luptă pentru protejarea și scoaterea lor din negura indiferenței ce se așterne în valuri din ce în ce mai groase peste respectul și aprecierea oamenilor de seamă care contribuie la dezvoltarea și, de ce nu, la continuitatea culturii literare. „*De câteva*

decenii, multe decenii, aproape de un secol, cultura română e frigidizată, nu de la natură, ci de la beliturile care vor cu orice preț să fie deasupra hăului. Cultura română nu-și mai poate iubi cititorii, nu-și mai poate onora trecutul. Ea care, totuși, e familia minților noastre leneșe, nu se scrie singură. . ."[3], în ciuda acestui trist adevăr, Gheorghe Median, fiind conștient de faptul că niciodată cultura nu se va scrie singură, își aduce importanta contribuție, nu doar prin cărțile semnate de domnia sa, ci și prin numeroasele articole în care combate sfâșietorii (care cel mai probabil nu pot dormi dacă nu încearcă din răsputeri să îngenuncheze puțin câte puțin cultura literară și nu numai), ce batjocoresc în mod constant cultura română și personalitățile de seamă care luptă pentru a o dezinfecta de paraziții ce bântuie pe la orice cotitură umbroasă a acestei țări; *„<Somnul raţiunii naşte monştri> spunea marele pictor spaniol Francisco de Goya. Să ţinem cont de acest avertisment şi să nu lăsăm neamendate faptele care-l ating pe Eminescu. Lăsând pe oricine să facă ceea ceea ce doreşte în privinţa lucrurilor care-l privesc pe marele poet, vom constata, poate nu peste multă vreme, că Ipoteştii vor deveni un loc oarecare din România. Se vrea oare acest lucru?" [4].*

"*Urmăresc cu atenție viața culturală a Botoșaniului și nu pot să nu constat un fapt ciudat – pe cât de diversă este gama activităților culturale oferite publicului, pe atât de anemică este reflectarea lor în presa locală" [5]* – acest fragment a fost preluat dintr-un articol ce se intitulează „***Cui îi mai pasă de memoria culturală a Botoșaniului***" și cred că ar trebui să ne considerăm norocoși, că avem un asemenea *combatant*printre personalitățile botoșănene, căci dvs., domnule Gheorghe Median chiar vă pasă de memoria culturală a județului Botoșani, cu toate că nu sunteți născut pe aceste plaiuri și, bineînțeles, mai sunt oameni, asemenea domniei voastre, cărora le pasă de memoria culturală a județului, problema este că sunt puțini, mult prea puțini…

Prin lupta, contribuțiile, munca și consecvența Domniei sale de a combate vicisitudinile acestor vremuri, Gheorghe Median a devenit una dintre personalitățile de seamă, ***un protector al memoriei culturale botoșănene,*** un ***gladiator în viața culturală*** a județului Botoșani.

Note:

[1] MEDIAN, Gheorghe: **Botoșanii nu mai au altă șansă în afară de cultură!**, reportaj apărut pe site-ul **știri. botoșani. ro;**

[2] MEDIAN, Gheorghe: „**Ileana Turușancu**", Ed. *Agata*, 2004;

[3] IFRIM, Marin: **Consumatori de succes din resturi. Hiene știrbe,** articol apărut în revista Luceafărul, 14 Apr. 2018;

[4] MEDIAN, Gheorghe: ***Demitizarea spaţiului eminescian. Sfinţii cu nimburi negre nu mai au loc in biserica poetului?***, articol apărut în rev. Luceafărul;

[5] MEDIAN, Gheorghe: ***Cui îi mai pasă de memoria culturală a Botoșaniului***, articol apărut în rev. Luceafărul, 30 Mart. 2017.

-&-

Ion N. Oprea – un Plutarh complex al vremurilor noastre

19 apr. 2018

Cărţile sunt cărăuşii civilizaţiei. Fără cărţi, istoria e mută, literatura nu are glas, ştiinţa e paralizată, iar gândirea şi meditaţia suspendate. **Barbara Tuchman**

Ion N. Oprea, născut la data de 28 aprilie 1932, în Priponești, județul Galați este scriitor și publicist de renume din Iași. Domnia sa este autorul unor cărți de o importanță solemnă, printre care: ***Personalități moldave*** (Editura PIM, Iași, 2008) ***Elogiu muncii. Cartea cărților mele*** (Editura PIM, Iași, 2009), ***Scurte medalioane. Semnal istorico-literar*** (Editura PIM, Iași, 2010), ***Strămoșii noștri din arhive*** (Editura PIM, Iași, 2011), ***Academia bârlădeană și Vasile Voiculescu*** (Editura PIM, Iași, 2012), ***Singurătate*** (Editura PIM, Iași, 2013), ***Astea-mi rămân, Referințe, referințe…*** (Editura PIM, Iași, 2014), ***Dacii la ei acasă*** (Editura Pim, Iași, 2014), ***Borna sufletului*** (Editura PIM, Iași, 2015), ***Personalități… 300 la număr*** (Editura TipoMoldova, Iași, 2017), ***Să ne iubim pământul strămoșesc*** [antologie] (coord., Editura Pim, Iași, 2018), ***Obelisc Album-Dicționar*** [*Pentru încă circa o sută de alte personalități românești]* (Editura TipoMoldova, Iași, 2018) etc.

Puterea creativă și pasiunea nestăvilită ale lui Ion N. Oprea domină printre rândurile întregii sale opere, provocându-i cititorului, nu doar curiozitate, ci și inspirându-i o undă (cel puțin) de patriotism și iubire față de strămoșii săi. În cărțile ***Personalități… 300 la număr*** (apărută la Editura TipoMoldova Iași; făcând parte din colecția *Opera OMNIA. Dicționar*) și ***Obelisc Album-Dicționar (****Pentru încă circa o sută de alte personalități românești)* (apărută anul acesta la aceeași editură și făcând parte din aceeași colecție), autorul împletește într-un mod armonios personalitățile trecutului cu cele ale prezentului, prin oceanul de informații bogate despre fiecare în parte, găsim reprezentanți din domenii diferite: religie, filosofie, istorie, literatură (cu toate ramificațiile sale) ș. a. ; prin minuțiozitatea Domniei sale, Ion N. Oprea nu a lăsat sub praful vremii și nu a ignorat nici măcar un reprezentant al vieții culturale, literare ș. a. : „*Pentru ca marile noastre personalități să*

nu rămână de tot în uitare, am găsit necesar să le prezint – măcar pe unele – fie și numai pentru a le reaminti. Pe ele, cele din eternitate, dar și unele din activitate."[1]. Astfel că, între coperțile acestor cărți-monumente regăsim informații ample despre nume răsunătoare, cum ar fi: Angheluță Ștefan, Aslan Ana, Lucian Blaga, Banuș Maria, Brăescu Alexandru, Vulcănescu Mircea, Voiculescu Vasile etc. (***Personalități… 300 la număr***); Atkins Vera, Busuioc Costel, Cilibi Moise Froim, Cioran Emil, Cuțescu-Storck Cecilia, Ene Virgil „Palade Emil George, Voica Marina etc. (***Obelisc Album-Dicționar***). Fiind un adevărat patriot și un iubitor al strămoșilor, Ion N. Oprea consemnează în *paginile-tezaur* ale cărții ***Obelisc*** *Album-Dicționar* și despre cercetători, istoriografi și, nu în ultimul rând, iubitori ai Daciei: „*Departe de opiniile oficiale, o seamă de cercetători, printre care și Roxin Daniel, îmbrățișează și popularizează prin scris și activitatea lor, istoriografia lui Neculai Densușianu, autorul lucrării enciclopedice Dacia preistorică*"[2]. Aureolele personalităților prezentate în aceste cărți, sunt creionate de către autor într-un mod original, aducând la suprafață evenimente, lucrări și / sau imagini mai puțin cunoscute publicului.

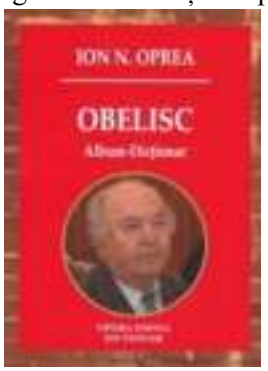

Prin operele sale, cantitative și calitative, *Ion N. Oprea este precum un Plutarh complex al vremurilor noastre*; autorul *unind personalități de seamă din trecut* (indiferent de țara în care au trăit, dar având rădăcini românești), *cu cele din prezent ale României* în scrierile Domniei sale, astfel parcă, aducând un omagiu Centenarului Marii Uniri: „*Două din cărțile lui Ion N. Oprea, apărute către sfârșitul de an 2017, îmi oferă motive și mă îndeamnă să le consider ca pe niște prefețe la marele eveniment care va avea loc în anul ce vine (2018), la 1 Decembrie."*[3]. Aceste două cărți: ***Personalități… 300 la număr*** și ***Obelisc Album-Dicționar,*** fără doar și poate, sunt două *cărți-templu* pentru întreg neamul românesc, în care se găsesc numeroase tezaure de informații din diverse domenii, vaste cunoștințe și ramuri genealogice ale personalităților în cauză; autorul nelăsând importanța lor în negura prăfuită a vremurilor și nici sub perdeaua indiferenței, cum procedează mulți contemporani: „*Cum, uitarea, față de cei care ne-au încălzit inima cu ceea ce au sau au avut față de noi – discipolii – devine pentru mulți, chiar pentru societate, o mare vinovăție… un obelisc din cuvinte, după alte încercări, propun și următorilor care ne-au dat și ne oferă cultură, știință și artă, mulțumindu-le pentru pasiune, talent și actul suprem de dăruire."*[4].

Ion N. Oprea, cu aceste bogate informații consemnate în toate operele sale, prin toată munca sisifică depusă la adunarea și scrierea lor, prin vastele sale cunoștințe și nu numai, devine o *enciclopedie vie* zămislită și din pasiunea, patriotismul perpetuu și dragostea față de neam; enciclopedie ce va dăinui veșnic precum stâncile Carpaților, iar operele Domniei sale, vor fi răsunătoare și peste veacuri ca un tunet ce trezește iubirea de glie, de mulți uitată, din somnul letargic.

Note:

[1] Ion N. Oprea, *Personalități… 300 la număr*, pag. 5; Editura TipoMoldova, Iași, 2017;
[2] Ion N. Oprea, *Obelisc Album-Dicționar*, pag. 785; Editura TipoMoldova, Iași, 2018;
[3] Vasile Filip, *Să ne iubim pământul strămoșesc -Antologie* (coord. Ion N. Oprea), pag. 18; Editura Pim, Iași, 2018;
[4] Ion N. Oprea, *ObeliscAlbum-Dicționar*, pag. 7; Editura TipoMoldova, Iași, 2018

-&-

Roșu Galben și Albastru

26 iun. 2018

„Scumpă ţară românească,
Cuib în care ne-am născut,
Câmp pe care s-a văzut
Vitejia strămoşească,
Scumpă ţară românească,
Te salut!

Să ai viaţă de vecie,
Să sporească-al tău popor;
Sub stindardul tricolor
Să nu vezi decât frăţie,
Şi-atunci, dac-o fi să fie,
Pot să mor!"

(*George Coșbuc* – ***Scumpă ţară românească***)

Timpul s-a scurs, însă culorile poporului nostru au rămas aceleași. Același *Albastru* care reprezintă apele, cerul, dar și *libertatea*. Același *Galben* reprezentând holdele de grâne coapte, simbolizând bogăția, dar și

dreptatea. Același *Roșu* care reprezintă forța vieții, energia strămoșească ce curge continuu prin venele poporului român, dar și sângele înaintașilor noștri vărsat în lupte și, nu în ultimul rând, simbolizează și *frăția*.

Drapelul României este o moștenire a neamului românesc care datează încă de pe vremea dacilor: „Începând cu anul 175 după Hristos, stindardul dac s-a impus ca stindard al multor legiuni romane, triumfând şi în a doua jumătate a secolului al IV-lea, cu prilejul vizitei la Roma a împăratului Flavius Iulius Constantinus, fiul împăratului Constantin I (după istoricul Ammien Marcellius)". „[. . .] în Notitia Dignitarium, un document militar al arhivelor imperiale romane, stindardul de luptă al dacilor purta culorile roşu, galben şi albastru, aceleaşi culori de la primele legiuni geto-dace cantonate în Bretania şi Capadocia, în care fruseseră recrutaţi ca mercenari luptătorii daci. După căderea Imperiului Roman de Apus, stindardul dacilor a fost preluat şi folosit de armatele bizantine până la finele secolului X."[18]

Culorile *roșu, galben* și *albastru* se regăsesc și pe se regăsesc pe „diplomele emise de Mihai Viteazul, pe scuturi și pe lambrechinii stemelor[4] dar, deoarece până la începutul secolului XIX, conștiința de a forma un neam nu exista decât la câțiva cărturari precum Grigore Ureche, ele nu erau folosite pentru a îi identifica specific pe Români, iar steagurile țărilor românești, până în al doilea deceniu al secolului XIX, erau cele moștenite din Evul mediu, cu o simbolistică heraldică fără legături cu ideea modernă de "națiune"[19].

În anul 1834, Alexandru Dimitrie Ghica a fost numit de către turci și ruși domnitor al Țării Românești, odată cu numirea lui Mihail Sturdza, tot de către turci, în Moldova după încetarea ocupației rusești care a fost între anii 1828 - 1834. Astfel, tot în anul 1834, domnitorul Alexandru D. Ghica a solicitat aprobarea sultanului Mahmud al II-lea pentru a adopta în Țara Românească tricolorul ca drapel de luptă; acesta fiind „steag cu fața roșie, albastră și galbenă, având și acesta stele și pasăre cu cap în mijloc"[20]. Pentru a diferenția drapelul de luptă de cel de război, domnitorul Ghica, în anul 1840, a adoptat un nou model pentru cel dintâi: „tricolor roșu-galben-albastru, cu roșul în partea superioară și lățimi egale ale benzilor. În centru se afla un scut alb bordat cu aur și mobilat cu acvila valahă, încoronată princiar și cruciată"[21].

În anul 1848, steagul adoptat de revoluționari ca drapel al Țării Românești „a fost tricolorul albastru-galben-roșu (cu albastrul sus, deci, conform semnificației „*Libertate, Dreptate, Frăție"*). Acest tricolor apare atunci de asemenea în Moldova, în Ardeal (de exemplu la Adunarea de la Blaj) și până la Paris unde este arborat la 26 aprilie 1848"[22].

Constituția României din anul 1866 prevedea la articolul 124: „colorile Principatelor-Unite urmează a fi Albastru, Galben și Roșu"[23], ordinea și dispoziția culorilor au fost stabilite de către Adunarea Deputaților într-o ședință din anul 1867, astfel după propunerea lui Nicolae Golescu, culorile au fost așezate la fel ca în anul 1848. „Lucrările comisiei au continuat și în ziua de 30 martie și, în urma votului pozitiv al Senatului, s-au soldat cu adoptarea „Legii pentru fixarea armelor României", la 12/24 aprilie 1867. Potrivit acesteia, culorile drapelului trebuie așezate vertical, în ordinea următoare: albastru la hampă, galben la mijloc, iar roșul la margine, flotând"[24]. Așadar de-a lungul timpul drapelul nostru național nu a suferit modificări drastici, ci doar de dispoziție a culorilor, atât din punct de vedere al proporției lor cât și a poziției.

Făcând un pas prin istorie și revenind în zilele noastre, în forma sa actuală, Constituţia stabileşte, prin Art. 12, că „drapelul României este tricolor; culorile sunt aşezate vertical, în ordinea următoare, începând de la lance: albastru, galben, roşu", conform site-urilor www. cdep. ro şi www. constitutiaromaniei. ro. *Ziua Drapelului Național* a fost desemnată pentru a marca ziua de 26 iunie 1848 când s-a stabilit ordinea culorilor (roșu, galben și albastru), dar și verticalitatea lor. Astfel, astăzi, 26 iunie 2018, sărbătorim 20 de ani de la proclamarea Zilei Drapelului Național prin legea adoptată în anul 1998.

Siteografie:

1. https: //ro. wikipedia. org/wiki/Drapelul_Rom%C3%A2niei#cite_ref-autogenerated15_53-1;
2. http: //www. cunoastelumea. ro/iata-de-ce-drapelul-romaniei-este-rosu-galben-si-albastru/;
3. https: //ro. wikisource. org/wiki/%C3%8Enalt_ordin_de_zi_nr. _274_din_19_martie_1863.

-&-

[18] PÂRLOG, Nicu - *„Iată de ce drapelul României este roşu, galben şi albastru",* articol publicat pe site-ul *cunoaștelumea. ro*, la data de 28 aprilie 2015.

[19] Știința și arta heraldică în România, Editura Științifică și Enciclopedică, 1977, Armorialul Korenić-Neorić și Grigore Jitaru, Contribuții la istoricul blazonului Basarabilor, Anuarul Muzeului de Istorie a Moldovei, Chișinău, I, 1992, pp. 27-36, & II, 1995, pp. 19-40.

[20] *Buletinul - Gazetă Oficială a Țării Românești*, nr. 34 din 14 octombrie 1834, p. 144, conform wikipedia. org

[21] Anuarul Principatului Țării Românești, București, 1842, p. 118.

[22] Gazeta de Transilvania, anul XI, nr. 34 din 26 aprilie 1848, p. 140

[23] Constituția României, 1866, titlul VI, art. 124.

[24] Înalt ordin de zi nr. 274 din 19 martie 1863 publicat în „Monitorul Oastei", IV, 1863, nr. 14 din 22 martie, Velcu, p. 81

Un întreg unitar: autorii înfăptuirii și cei ai consemnării istoriei

20 iul. 2018

„Istoria este cea dintâi carte a unei naţii. Într-însa ea îşi vede trecutul, prezentul şi viitorul."

Nicolae Bălcescu

Istoria unui popor este ca o oglindă care reflectă principiile și faptele unui neam. Noi, românii, avem o istorie seculară, plină de urcușuri și coborâșuri, din cele mai vechi timpuri; o istorie bogată atât în fapte consemnate, cât și neconsemnate. Cărțile de istorie, istoricii, cronicarii și scriitorii din toate timpurile care au surprins în scris întâmplările/ mișcările importante ce au avut loc pe teritoriul țării noastre au contribuit masiv la învățarea, înțelegerea și perpetuarea istoriei noastre, a principiilor care au ghidat de-a lungul timpului poporul român, dar au adus importanta lor contribuție și la dezvoltarea culturii române. Printre cei mai importanți semnatari ai istoriei se numără Grigore Ureche, Miron Costin, Ion Neculce, Radu Greceanu, Radu Popescu, Nicolae Iorga, Nicolae Bălcescu ș. a.

Cel dintâi portret al istoriei poporului nostru se conturează în cronici, astfel, ele punând bazele istoriografiei românești. Cronicile au apărut prima dată în limba slavonă (sfârșitul sec. al XV-lea), apoi cele în limba română (sec. XVII-XVIII). Ele reprezintă contribuția documentară cea mai vastă pentru istoria noastră medievală, transmițând idei fundamentale despre etnogeneza poporului român. Prin scrierea lor cronicarii au transpus limba din mijloc de comunicare directă într-unul de creație și transmitere a culturii

Cele mai importante cronici care au fost scrise au apărut în Moldova și Țara Românească: ***Letopisețul Țării Moldovei*** scris de Grigore Ureche (1359-1594), Miron Costin (1595-1661) și Ion Neculce (1661-1743); ***Letopisețul cantacuzinesc***, ***Cronica Bălenilor*** – aceste două având mai întâi autori anonimi, apoi fiind continuate de Radu Greceanu (1688-1716) și de Radu Popescu (până în anul 1729). Cronicarii cei mai importanți fiind *Grigore Ureche*, *Miron Costin* și *Ion Neculce*.

Letopisețul Țării Moldovei de la Dabija-Vodă pînă la a doua domnie a lui Constantin Mavrocordat al lui Ion Neculce continuă „opera lui Grigore Ureche și al lui Miron Costin, povestind evenimentele petrecute în istoria Moldovei între anii 1661 și 1743, și este precedat de *O samă de cuvinte*, suită de istorioare și legende […]. *Letopisețul…* se referă, în general, la evenimente contemporane, cunoscute cronicarului din relatările altora, sau, cele mai multe, din experiență proprie, autorul fiind martor, uneori participant activ, ca mare dregător, la desfășurarea lor"[1].

Ion Neculce a scris *Letopisețul Țării Moldovei* în timpul „în care oamenii luminați din Moldova simțeau necesitatea unei istorii complete a țării lor. Așa se explică nu numai faptul că el continuă cronica lui Miron Costin […], ci și legătura pe care o face între opera sa și operele istorice anterioare, în sensul că toate la un loc […] urmau să alcătuiască (și chiar alcătuiau în realitate) o istorie completă a Moldovei, începînd cu obîrșia poporului romînesc, așa cum o înțelegeau ei (Italia, Roma, Imperiul roman), și terminînd cu ultimii ani ai vieții lui Neculce."[2].

Cronicarul Ion Neculce fiind conștient de importanța, dar și de continuarea cronicilor lui Grigore Ureche și Miron Costin, face referiri la scrierile predecesorilor săi atât pentru faptul de a crea legătura operei sale de cele anterioare, cât și pentru a crea un întreg corp de cronici, astfel întâlnim chiar în *Predoslovie* trimiteri la letopisețele lui Grigore Ureche și Miron Costin: „Ca de la o vreme, de la descălecatul lui Dragoș-vodă, tîrziu s-au apucat Urechi vornicul de au scris din istoriile a doi istorici leșești. Și l-au scris până la domnia lui Aron-vodă. […]. Iară pre urma acestora s-au apucat dumnealui Miron Costin, vel-logofăt, de au făcut un letopisățŭ. Și cît n-au putut istovi Miron logofătul l-au istovit fiiu-său, Nicolai Costin"[3].

Importanța operei lui Ion Neculce constă și în atenția pe care o acordă atât evenimentelor care au loc în plan intern cât și extern, astfel cronicarul dându-și seama de legăturile care ar putea să existe între evenimentele din țara sa și cele din țările străine. „Dacă la Miron Costin prezentarea istoriei Moldovei împreună cu istoria altor țări este rezultatul unei concepții teoretice, […] în cazul lui Neculce trebuie să invocăm, probabil, exemplul eruditului său predecesor și, cu siguranță, experiența căpătată, fie și în condiții materiale puțin favorabile, de-a lungul celor nouă ani de exil petrecuți în Rusia și în Polonia"[4], probabil datorită acestui fapt Ion Neculce întinde mult povestirea întâmplărilor din Rusia din acea perioadă. Relatările cronicarului sunt ample și cuprind până și detaliile zilnice ale oamenilor acelor timpuri, cuprinzând astfel și întâmplări mărunte cum ar fi conflictele de interes individual, necazuri sau suferințe oamenilor obișnuiți, aceste detalii dau veridicitate operei lui Neculce, „dau cititorului impresia, corespunzătoare realității, că Neculce a trăit cu adevărat viața descrisă de dînsul și că această viață nu se rezumă la domn și la sfetnicii lui, ci îmbrățișează, în măsura posibilităților permise de condițiile istorice ale epocii, și mulțimile anonime, masele

celor ce munceau, sufereau și, cîteodată, încercau să-și manifeste, prin acte violente, ura și revolta contra exploatatorilor”[5].

În *Letopiseț…*, Ion Neculce folosește pe lângă narațiune și descrierea, astfel, descriind atât evenimente cât și portrete ale personalităților din acea vreme, astfel Gheorghe Duca era un „om nu pre nalt și gros, burduhos rumăn la faţă, buzat; barba îi era albă ca zăpada”, dând un plus de originalitate operei sale, dar și creând un stil artistic pe care, mai târziu, scriitori moderni ca Mihail Sadoveanu l-au luat ca model. Așadar în ca și în alte capitole, în *cap. XXV* al Letopisețului său, Neculce îl descrise pe Constantin-vodă: „După ce au vinit aici Constantin-vodă, ieșitu-i-au toată boierimea înainte cu multă bucurie, știindu-l din domnia dintăi că este om blînd și bun.”[6]. M. Sadoveanu afirma că Ion Neculce este „cel dintîi povestitor artist al nostru”, „El are darul evocării firești, al autenticității în descriere. *Letopisețul…* este de fapt o succesiune de povestiri, construind portrete și tablouri de epocă”[7].

Cronica lui Ion Neculce este străbătută de la un capăt la altul de dragostea față de țară, în operă fiind prezentă participarea afectivă a cronicarului: „Oh! Oh! Oh! Săracă țară a Moldovei, ce nărocire de stăpîni ca aceștia ai avut! Ce sorți de viață ți-au cădzut! Cum au mai rămas om trăitor în tine, de mirare este, cu atîtea spurcăciuni de obiceiuri ce să trag pînă astădzi în tine, Moldovă!…”; sentiment dezvoltat și datorită despărțirii de Moldova și de „pămînturile” sale din cauza exilului la care a fost supus, această suferință determinându-l să-l judece aspru pe D Cantemir deoarece nu-l lăsa să se întoarcă în țara sa natală, „o trăsătură fundamentală a concepției lui politice este dragostea fierbinte de țară și înțelegerea poporului ei asuprit. Această stare de spirit […] are aspecte multiple și variate. Cele mai izbitoare sînt: disprețul și ura față de jugul turcesc”[8].

Așadar *Letopisețul Țării Moldovei de la Dabija-Vodă pînă la a doua domnie a lui Constantin Mavrocordat* de Ion Neculce este o scriere ce ne poartă pașii gândului în epoca cronicarului, cu ajutorul parfumul arhaic al descrierilor evenimentelor și personalităților acelor timpuri, presărată cu dragostea față de țară a marelui cronicar. „Aceasta e cronica lui Ion Neculce: cea mai colorată, mai simplă şi mai fermecătoare în naivitatea ei din povestirile asupra trecutului românesc, opera unui suflet cinstit, a unei minţi cumpănite, în care bunul simţ natural şi înţelepciunea câştigată ajungeau să poată înlocui pe deplin însuşirile ce se capătă prin şcoală și printr-o întinsă și aleasă lectură.” (Nicolae Iorga – *Istoria literaturii românești*).

Cronica lui Ion Neculce, alături de celelalte două ale lui Grigore Ureche și Miron Costin, au contribuit la dezvoltarea literaturii, a limbii, dar și a istoriei poporului nostru, ele fiind temelia culturii noastre, astfel conturând umanismul și patriotismul de care au dat dovadă cronicarii români. Oamenii care au înfăptuit istoria și cei care au consemnat-o sunt precum o singură monedă: fața este o categorie dintre cele două, iar cealaltă categorie – reversul, însă ambele categorii au trăit realitățile istoriei, făcând parte din ea ca un tot unitar.

Note:

[1] Dicționar de Literatură Română (scriitori, reviste, curente) – coord. Dim. Păcurariu; Editura UNIVERS, București, 1979; pag. 270

[2] IORDAN, Iorgu: *Introducere la Letopisețul Țării Moldovei de la Dabija-Vodă pînă la a doua domnie a lui Constantin Mavrocordat* de Ion Neculce, ed. a II-a, revăzută, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1959; pag. IX

[3] NECULCE, Ion: *Predoslovie*, *Letopisețul Țării Moldovei de la Dabija-Vodă pînă la a doua domnie a lui Constantin Mavrocordat,* ed. a II-a, revăzută, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1959; pag. 3

[4] IORDAN, Iorgu: *Introducere la Letopisețul Țării Moldovei de la Dabija-Vodă pînă la a doua domnie a lui Constantin Mavrocordat* de Ion Neculce, ed. a II-a, revăzută, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1959; pag. XI

[5] Ibidem; pag. XII

[6] NECULCE, Ion: *Letopisețul Țării Moldovei de la Dabija-Vodă pînă la a doua domnie a lui Constantin Mavrocordat,* ed. a II-a, revăzută, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1959; pag. 380

[7] Dicționar de Literatură Română (scriitori, reviste, curente) – coord. Dim. Păcurariu; Editura UNIVERS, București, 1979; pag. 271

[8] IORDAN, Iorgu: *Introducere la Letopisețul Țării Moldovei de la Dabija-Vodă pînă la a doua domnie a lui Constantin Mavrocordat* de Ion Neculce, ed. a II-a, revăzută, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1959; pag. XXII

-&-

Un muritor căzut dintre rândurile nemuritorilor

21 sept. 2018

Ovidiu Chelaru este întruchiparea vie a neastâmpărului literar, a condeierii lecțiilor, frumosului, durerii, luminilor și umbrelor care nu l-au scăpat din vizor *pe drumul vieții* Domniei Sale, ghidându-l prin *vocea inimii din genune-n paradis* printre *himere și speranțe*, cernând prin *sita vremii colbul stelelor* care s-a lipit treptat de versurile parcă desprinse din fiecare anotimp al sufletului acestui poet prolific. Condeiul scriitorului Ovidiu Chelaru nu a avut timp de odihnă, astfel de sub penița sa au văzut lumina tiparului în jur de 30 de cărți, printre care: **Sita vremii** (poezii; Botoșani: Agata, 2011), **Rădăcini de familie** (arbore genealogic; Botoșani: Agata, 2012), **Din fulguirea vremii** (însemnări; Botoșani: Agata, 2013), **Din cenușa vremii** (memorii; Botoșani: Agata, 2016) ș. a.

Volumul de față ***Sunt și eu un muritor,*** Ed. Agata – 2018, este structurat pe patru capitole, fiecare capitol având un titlu sugestiv: capitolul I – *Meditații*, capitolul II – *Iubire de oameni*, capitolul III – *Natura în imagini* și capitolul IV – *Oglinzi contemporane* și începând cu câte un motto care rezumă simțămintele și ideile versurilor care se regăsesc în capitolul respectiv.

Primul capitol al volumului ***Sunt și eu un muritor*** a fost „botezat" ***Meditații,*** nicidecum întâmplător, în acest capitol poetul Ovidiu Chelaru *meditează* prin versurile sale asupra vieții, morții, amintirilor, suferințelor poporului, iubirii, singurătății și a tuturor sentimentelor și emoțiilor profunde care l-au încercat de-a lungul vremii. Cum Cezarul, din poezia lui Mihai Eminescu „Împărat și proletar", meditează sub existența a trei simboluri literare, așa și Ovidiu Chelaru *meditează*, în primul capitol, sub un motto sugestiv: „Revăd cum amintirile se duc / Într-un amurg intens caduc / – şi se usuc.", așadar regăsim în acest capitol trei simboluri importante: *perisabilitatea lumii*: „Unde nu mai e nimic / Decât hăul şi un dric, / Şi în care-aleargă carii / Mai ceva precum ogarii." (**Sfârșit de veac**); *melancolia*: „Deşi propria-mi fiinţă este tot mai ofilită / Pe măsură ce trec anii într-o notă obosită, / Sufletu-i la fel de mare chiar şi astăzi la chindie / Şi aşa va fi de-a pururi, strâns legat de veşnicie." (**Melancolie**) și *gloria trecută / prăbușită*: „Ce m-aşteaptă negreşit / Să încheie un sfârşit, / De lumină şi trăire" (**De ce oare-mbătrânesc?**). În poezia **Trăim timpuri grele**, patriotismul autorului deplânge greutățile și suferințele neamului nostru căruia, treptat, îi *rămân vetrele pustii:* „Trăim timpuri foarte grele / Ca în vreme de război, / Şi cu hoţii printre ele / Ce ne macină pe noi." În poezia **Sunt și eu un muritor**, poetul meditează asupra trecerii omului prin viață, a *egoismului ancestral* și a dorinței de a avea tot mai mult: „De ce oare cât trăieşti / Pe a treptelor lumeşti / De ce ai, tot mai râvneşti. // De ce oare natural / Egoismul ancestral / E mereu ambiental?".

În al doilea capitol, intitulat ***Iubire de oameni***, întâlnim partea poetului care poate întrevedea, prin frământările incomensurabile și durerile sufletești, micile bucurii ale vieții: „Deşi azi e zi de doliu / Prin decesul fiicei mele, / Vremuirea în linţoliu / Nu-i urâtă-n toate cele. // Prin destin şi miluire / Împreună cu-a mea doamnă, / Sărbătorim cu mulţumire / A douăzeci şi treia toamnă." (**Moment aniversar**). Iubirea poetului față de oameni l-a îndemnat să închine versuri și tragediei care a avut loc la *Colectiv*, în sângeroasa lună octombrie a anului 2015: „Cum văzut-am primitiv / Şi la clubul „Colectiv". // Unde flori fără vreo vină / Dornici pururi de lumină, / Au căzut în gura morţii". Printre paginile acestui volum de poezii se regăsește de mai multe ori cifra *trei*: *a treia aniversare, trei culori, trei anișori, trei pătrimi, trei decenii*. Această cifră simbolizează, în tradițiile religioase, o ordine intelectuală și spirituală între Dumnezeu, cosmos și om; etapele existenței sunt tot trei: nașterea, creșterea, moartea. Nici poetul Ovidiu Chelaru nu omite importanța cifrei trei, astfel repetând-o de mai multe ori în versurile sale: „Cifra trei dintotdeauna / Precum soarele şi luna, / A fost ziua norocoasă / Şi de-a pururi luminoasă." (**A treia aniversare**). Iubirea poetului față de oameni este cântată în versurile acestui capitol pe note sublime încununate de compasiune și credință: „În decursul omenirii de la Eva la Adam / Toţi bipezii de-o fiinţă s-au apropiat ca neam, / După vorbă şi credinţă de a crede-n Creator / Ca şi unică putere peste toate domnitor." (motto-ul capitolului al doilea).

În al treilea capitol, denumit ***Natura în imagini***, condeierul Ovidiu Chelaru pictează frumusețea naturii în versuri, însă neuitând de *nerozia* oamenilor care poate distruge această frumusețe: „De la om până la climă / Nu există nicio stimă / Când e vorba de capricii / De ranchiună cât şi vicii." (motto-ul capitolului al treilea). În poezia **Toamna își arată colții**, poetul percepe o schimbare a timpului prin intrarea în anotimpul toamnei, care, urmându-și cursul firesc, părând ceva obișnuit, de această dată se vede o diferență în *colții toamnei*care par mai incisivi și mai extremiști decât de obicei: „Fără-mpotrivirea sorţii / Toamna îşi arată colţii, / Într-o formă mai ciudată / Diferit ca altă dată. // Toamna nu mai este toamnă / Haosul în chip de doamnă,"; tot aici întâlnim și *haosul*, simbol al vidului primordial, anterior creației și care stă la baza oricărei organizări a cosmosului. Poetul, în această poezie, îi alocă o înfățișare personificată, un *chip de doamnă*: „Haosul în chip de doamnă / Se întinde tot mai tare / Din hotare în hotare.", de aici poate reieși ideea unei schimbări majore, de mari întinderi, care apare prin „Fenomenele extreme / Ca un fel de anateme" și „Ne arată apăsat / Cine este vinovat.", vinovat de acest *haos lumesc* al vremii. În cel de-al patrulea capitol, ***Oglinzi contemporane***, cu aciditate în versuri, poetul surprinde nedreptatea și ciopârțirea poporului român, versuri în care „cu mânie proletară, am înfierat apucăturile şi carenţele clasei politice actuale, care nu fac altceva decât să-şi rotunjească averile, pe spinarea şi munca celor mulţi şi oneşti." (Ovidiu Chelaru). Toate poeziile cuprinse în această carte sunt înfrumusețate de simboluri, așadar, poetul nu putea să facă excepție de la această regulă nici în ultimul capitol. Aici, chiar în titlul capitolului, întâlnim *oglinda* văzută ca replică a realității, dar care ar putea reflecta și acțiuni viitoare bazându-se pe faptele din prezent: „Viitorul unei ginte / Ţine de percepte sfinte, / Pleava societăţii noastre / Şi a zărilor albastre / Plină-ochi de derbedei /[…] Asta e păcatul crud / Ce redă tabloul nud, / Vremilor ce le trăim / Ce ne duc spre ţintirim." (**Șoimii patriei**).

Urmând ordinea primordială a unui circuit perfect, cu rol de bumerang, scriitorul Ovidiu Chelaru care a *căzut* pe plaiurile botoșănene, prin versurile și scrierile sale, își va regăsi calea, presărată cu colb de stele, către rândurile nemuritorilor, de unde s-a retras pentru a asigura continuitatea poeziei clasice pline de

învățături, simboluri și patriotism, căci *a crea* versuri pentru Ovidiu Chelaru este mai mult decât o pasiune, este oarecum un mod de a trăi acum și de a continua să existe și în posteritate.

-&-

Virginia Brănescu: Sacralitatea versurilor pe altarul culorilor

15 oct. 2018

„Eu sunt ce-a mai rămas dintr-o femeie
La anii nouăzeci, cât pot avea,
Da-n mine arde încă o scânteie
Care mi-a dat pe ceruri steaua mea.

Nu m-am zbătut să-i iau nimănui locul,
Am stat pe colțul meu de Univers
Și când m-a ars prea cu putere focul
Mi l-am turnat cu dăruire-n vers!”

(*Biografie*, Virginia Brănescu)

Zilele trecute, la redacția Revistei *Luceafărul*, au sosit cinci cărți: ***Spre zări albastre*** (2013 – Editura Karuna, Bistrița), ***La porțile iubirii***(2014 – Editura Karuna, Bistrița), ***Albumul*** (ed. nouă întregită după volumul „Pașaport către eternitate”: 2017 – Editura Nosa Nostra, Bistrița), ***Adieri crepusculare*** (2018 – Editura Nosa Nostra, Bistrița) și ***Mit der Seele in der Hand*** (vol. în limba germană; 2013 – Editura Karuna, Bistrița), care aparțin distinsei scriitoare și pictorițe, Virginia Brănescu.

Virginia Brănescu, născută în Bistrița la data de 14 martie 1928, este membră a Societății Literare „Conexiuni” (Bistrița) și a „Ligii Scriitorilor din România”. Cu îndemânarea pensulei Domniei Sale a realizat **14 expoziții de pictură** în ulei (12 personale) în Bistrița, Năsăud și Cluj-Napoca, iar de sub condeiul plin de har al scriitoarei Virginia Brănescu, au văzut lumina tiparului **21 de volume**, dintre care 10 volume de versuri, 2 cu proză autobiografică, un portret de pictor în proză, 4 volume de eseuri publicistice, o antologie, 2 volume traduse în limba germană și un album de pictură. De-a lungul vremii a obținut mai multe premii, atât pentru literatură cât și pentru pictură, printre care: pentru *pictură* – Premiul I (în 2012) și Premiul III (în 2011) la Festivalul Național „Mihai Eminescu”, Premiul I la Festivalul „Dropia de Aur” (2014); pentru *literatură* – Premiul II (în 2013) obținut de la Societatea Scriitorilor de Limba Română (din Vancouver-Canada), Premiul II (în 2013) obținut la Festivalul Internațional de Literatură (Spania), Premiul de excelență (în 2014) obținut la International Festival of Literature – Malmö (Suedia) ș. a.

Scriitoarea Virginia Brănescu depune pe altarul cuvintelor pictate, cu măiestrie și originalitate, profunzimea versurilor și pasiunea picturii împletite cu sentimente și emoții care se pot simți atunci când îi privești picturile, dar și când citești versurile Domniei Sale:

„În noaptea negrului coșmar
Versul se zbate în zadar
S-astupe vaiet și dureri
Înlocuindu-le cu vreri.
Și lumea mea-i un univers
Înăbușită într-un vers,
Durerile le colorez
Și-aș vrea doar bine să visez!
În foc și gheenă cu culori
Mă zbat din noapte până-n zori
Să-mi fac din ele un tablou
În care sunt un trist erou. […]”

(***La ceas târziu,*** din vol. „Albumul”)

Volumul ***Spre zări albastre***, apărut la Editura Karuna, în anul 2013, cuprinde în paginile sale 60 de poezii, în care distinsa poeta își revarsă sentimente lăuntrice, împletind trecerea timpului cu versul, care-i va rămâne veșnic, tristețea cu bucuria, iubirea cu gelozia, astralul cu lumescu ș. a, astfel conturând un curcubeu de trăiri, încadrat într-un tablou pastelat, pe care l-a denumit *Spre zări albastre*. Probabil, *spre zările albastre*, se duce și timpul care trece parcă *înghițit de-un căpcăun*, făcând loc *viitorului rece*, care o determină pe autoare să se simtă *un om bătrân*: „Trec minutele, trec ore, / Adunate-n vârsta mea, / Amintirea lor mă doare / N-aș vrea să le pot uita! // Vârsta crește, timpul trece, / Înghițit de-un căpcăun; / Vine viitorul rece / Eu mă simt un om bătrân!” (*Orologiu*); în ciuda trecerii ireversibile a timpului, poeta, reușește să mai retrăiască *și clipe*

fericite, prin inventarierea *viselor trăite*: „Mi-adun în palmă visele trăite, / Crunt inventar pe margine de veac / Și-mi retrăiesc și clipe fericite / Slab tonic, pentru sufletul sărac!” (*De veghe*). În poezia *Sclipiri*, poeta și pictorița Virginia Brănescu, își cântă-n versuri durerile și își pictează visele în cuvinte, înfruntând *noroaiele* și *rănile:* „În spate-mi duc desaga de cuvinte / Și-n gând o feerie de culori, / Privesc la cerul colorat în zori / Și în vizor mai am visul fierbinte! // Mă târâi prin noroaie și prin glod, / Dureri acute nu le iau în seamă, / Gânduri hoinare-nmiresmat norod – / Se zbat să-mi păcălească greaua-n vamă! // Mai scap un sac de vise în neant / Și-mi cânt durerile scăldate-n mare / Și iar ridic aripile spre soare / Și-mi torn pe răni culorile galant!”. În poezia *Popas*, autoarea din cuvinte face soli, trecând de orice obstacol pentru a ajunge la *popasul sufletelor*: „Ard luceferi și cad stele-n / Casa dorurilor mele; / Bate vântul și alungă / Visele de cale lungă! / Eu am ars și-am strâns jăratic / În cuptorul meu tomnatic / Și luptând cu-un aprig vânt / mi-am făcut soli din cuvânt, / Către zările albastre / Popas sufletelor noastre”. „Cuvinte strălucitoare, cuvinte luminoase, cu un ritm și o muzică – iată poezia Virginiei Brănescu! Pentru autoare poezia este arta de a face să intre universul între coperțile unei cărți. În rime avem culminația unui mers lăuntric: mers astral.”[1]

În volumul ***La porțile iubirii***, apărut la Editura Karuna, în anul 2014, se regăsesc versuri în care poeta Virginia Brănescu picură culori, reci și calde, în fiecare vers străbătut de melancolie, pictându-și treptat, cu fiecare cuvânt, un tablou al amintirilor și al simțămintelor pe care le-a trăit de-a lungul timpului: „Era toamnă aurie / Când speram să mă iubești, / Eu să-ți cânt – când ploaia vie / Îți va bate la ferești! // Mi-adusesem toamna-n casă / Cu trei dalii ruginii… / Zac și-acum în vas pe masă, / Parc-ar aștepta să vii! // Vasu-i negru și lucește / Cum luceau ieri ochii tăi… […]” (*Toamnă aurie*). *Iubirea,* acest sentiment nobil, este *cântat* de către poetă în versuri sublime, încoronate de senin și de lumină: „Din inimă, un curcubeu pe cer / S-a înălțat spre zările senine […] // Lumina vine și-n târziu amurg, / Adună-n ceruri roșul prăvălatic / Și porumbei de pace lin se scurg […]” (*Un curcubeu*). Nici măcar o poezie nu este lipsită de muzicalitate, de eleganță și de *frumos*: „Pân’ la cer am vrut să merg, / Să ajung la soare, / Niște stele să culeg / Din cerești ponoare.” (*Astrală*); rămânând optimistă și pozitivă, cu *idealurile* pregătite pentru o zi de mâine, scriitoarea Virginia Brănescu, vrea să găsească în *suspine* și în *dureri farmece divine*: „Din dureri și din suspine / Să scot farmece divine / Și în vremea care vine / Să scot versuri pentru mâine.” (*Idealuri*) iar dacă gândurile triste o cuprind, având mereu credința *în mai bine*, poeta știe că toate aceste gânduri neplăcute, sunt o stare care o macină sufletește, însă, inevitabil vor trece: „În ceasuri grele de-nnoptare / Atâtea gânduri triste strâng / Din suflet trist, suflet nătâng / Se risipesc apoi în zare” (*Gânduri*). „Autoarea a reuşit să readucă în prim plan, cu deosebită sensibilitate şi afectivitate, cel mai nobil sentiment al omenirii – iubirea – făcând un profesionist, pertinent şi înălţător Feed-Back al trăirilor pe care le are omul pe Pământ, într-o anumită perioadă, versurile curgând în acest sens, dând dovadă de o maturitate debordantă în modul de a privi frumosul adevărat.”[2]

Volumul ***Adieri crepusculare***, apărut la Editura Nosa Nostra, în acest an, este așezat pe patru capitole: capitolul I – *Întâmplări reale de ieri și de azi*, capitolul II – *Adieri crepusculare,* capitolul III – *Versuri uitate* și capitolul IV – *Repere personale.* În acest volum, în capitolul II, la pagina 79, regăsim versuri în care autoare se *autodefinește:* „Arma mea este gândirea / Ea-mi aduce izbăvirea. / Vraja mea este culoarea / Ea-mi dă operei savoarea! // Trec prin lume tot luptând, / La abstracte porți bătând / Și-obosită în vâltoare / Depun arma la picioare. // […] // Și-n al senectuții post / Mi-am creat în viață un rost / Și zbătându-mă-n vâltoare / Am rămas o luptătoare!” (*Autodefinire*). Tot în acest volum, în capitolul III, găsim o poezie închinată… *doamnei Poezie*: „Măreață Doamnă, Poezie / Născută doar din harul sfânt / Și trăitoare pe pământ / Ne-aduce-n suflet bucurie! / Ea ne dă clipe luminoase / Ne picură balsam în oase, / Are culoare și parfum / N-o aruncați în colb de drum! […]” (*Doamna Poezie*). Ca o luptătoare cu armele șlefuite, scriitoarea și pictorița Virginia Brănescu, păstrând mere un echilibru între pictură și literatură, și-a *conturat* singură propria *lumea de vis*: „Printre dureri și lacrimi multe / Mi-am conturat lumea de vis, / De vrea cineva să m-asculte / Îl duc cu mine-n Paradis! // Printre culori și vorbe bune / Mi-am trăit traiul modest / Cu mici urcușuri pe genune / Nu m-am crezut un Everest! […]” (*Destin*).

Nu cred că greșesc dacă afirm faptul că poeta Virginia Brănescu, cu fiecare cuvânt pe care îl așează pe foaia de hârtie, își rupe câte o petală a sufletului pictând-o apoi în versuri pline de înțelepciune, învățăminte, căldură și frumos. „Scrisă într-o manieră clasică în care sunt respectate elementele de prozodie, poezia doamnei Virginia Brănescu este învăluită de tonuri calde şi expresive care dau farmec lecturii, îndemnând pe oricare cititor la un adevărat popas sufletesc.”[3] De remarcat, la poeziile Virginiei Brănescu, este și puterea autoarei de a „metaforiza, de a formula viziuni lirice complexe, perfect decriptibile altfel, care conferă o cantonare lângă poeți mari, în ciuda modestiei la care autoarea nu vrea cu niciun chip să renunțe”[4] și, nu în ultimul rând, poeta lasă ca *moștenire* urmașilor un îndemn înțelept, acela de a lupta, cel mai probabil pentru idealurile lor, dar să *lupte solemn* și *doar prin iubire:*

Acum, când drumu-i pe sfârșite
În urmă-mi las un capital
De vorbe dragi, meșteșugite,

Iar din culori un madrigal!
Urmașilor – doar vorbe bune,
Las moștenire, un îndemn
Să lupte cât vor fi pe lume
Doar prin iubire, dar solemn!
(**Destin**, din vol. *Adieri crepusculare*)

Note:

[1] Maximinian, Menuț – *Virginia Brănescu, poezia ca o sărbătoare*, prefață la vol. „Spre zări albastre", Editura Karuna, 2013, pg. 5;
[2] Lazăr, Ioan – *Poeta Virginia Brănescu, din nou, „La porțile iubirii"*, articol publicat în *Răsunetul*, 17 aprilie 2014;
[3] Daroși, Mircea – *Omul de artă care nu are vârstă*, articol publicat în *Răsunetul*, 12 martie 2012; [4] Găurean, Vasile – *Poezia ca un concentrat de sentimente și frumusețe – Virginia Brănescu – Spre zări albastre,* „La porțile iubirii", pg. 95-96.

-&-

Ecourile unor destine amare

20 nov. 2018

Am vârsta christică, sfârşit de secol,
mă soarbe golul vremii înapoi
e viaţa mea cenuşăreasa morţii
ţinută-n dreptul peşterii de voi.

Corneliu Vadim Tudor - *Eminescu, la 33 de ani*

Pentru a da la o parte perdeaua amnezică a societății în care trăim, sau cel puțin în încercarea de a îndepărta această ceața a uitării care s-a așezat, treptat, în straturi groase peste anumiți scriitori de seamă ai literaturii noastre, cu un destin amar, unii osândiți, alții condamnați și umiliți, dar, din păcate, în mare parte uitați într-un vechi scrin al memoriei literare române, am realizat seria de articole „Simplă coincidență sau un destin dincolo de e puterea noastră de a-l înțelege?", prin care să *propag* ecourilor acestor scriitori, care s-au născut, au trăit, au scris, au suferit și au murit în România, ar fi un mare păcat și o pierdere ca amintirea, operele lor și caracterul uman aparte de care au dat dovadă să rămână în umbră. „Ne-am obişnuit (poate pentru că atâţia ani victimele comunismului au fost uitate, contestate sau chiar hulite) să folosim sobrietatea ştiinţifică şi să evităm abordarea sentimentală a cercetărilor. Acolo unde am găsit documente le-am folosit, acolo unde nu am avut, am preferat să semnalăm lacuna; unde am putut număra victimele am făcut-o; unde nu, am preferat aproximarea ordinului de mărime. Dar, chiar folosind precauţia cea mai drastică pentru a evita riscul exagerării, ne facem vinovaţi faţă de fiecare ins năpăstuit din „marea de amar" (cum ar spune Eminescu), pentru că l-am transformat oricum într-o cifră sau într-o fracţiune de cifră, iar cifrele sunt prin definiţie reci şi distante." [25]

La toți scriitorii enumerați în această serie întâlnim, inevitabil, printre altele, sentimentul *morții* și motive, sintagme sau simboluri care sugerează acest sentiment, dar și pe cel al *credinței* (la unii fiind mai pregnant decât la ceilalți), sau motive și sintagme care sugerează *Divinul*, *iluminarea* și / sau simbolul *rugăciunii*, aducând, fiecare în parte, prin scrierile lor un mare plus de valoare literaturii române, astfel, prin creațiile acestor poeți cu un *destin christic*, care nu trebuie să rămână în umbră, cioburile de suflet puse cu atâta pasiune în versuri, parcă își strigă neuitarea.

În versurile lui ***Horațiu Ioan Lașcu*** *moartea râde,* iar poetul o îndeamnă *să trăiască*: „ce te rîzi moarte nu-s al tău / (?!) / nu mai ai chip de mine / să te-nvîrți în lume / eu îți aduc bucuria de-a fi / trăiește moarte trăiește" (*** *ce te rîzi moarte nu-s al tău*), *moartea își caută osânda*, iar singura care *nu are moarte este tristețea*: „absurdă ca o undă venită din departe / numai tristețea-n veci nu are moarte / lăcaș în suflet moartea își caută osânda" (****o cît de singur tristeții te abați*), *groapa este tragică și dreaptă*: „groapa este tragică / e drept / e dreaptă / neîmpăcată cu orizontala / firava funie care / te trimite în groapă" (*** *abisul își are cererile lui*). „Horațiu Ioan Lașcu este un poet al thanaticului, pentru care moartea nu este simplă metaforă, de bon ton, cum se întâmplă mai ales printre colegii săi de generație (nouăzeciști), ci o prezență permanentă. Nu una cu care o poți da la pace, cum se întâmplă la Cezar Ivănescu, ci un continuu spectru neliniștitor, care pătează decis și fețele mai luminoase ale realității."[26], literatura botoșăneană (și nu numai), a suferit o mare pierdere atunci când acest poet al *hotarelor metafizice* s-a *înălțat* în veșnicie, încheindu-și socotelile cu viața la doar 33 de ani. La poetul *lacrimii negre* care *nu a fost pe de-a-ntregul al lui* și *n-a fost niciodată* al nostru,

[25] **Romulus, Rusan**: *Din "marea de amar"*, articol publicat în *memorialsighet. ro,* 2006
[26] **Bogdan Crețu**: *Note critice*, în vol. Horațiu Ioan Lașcu *N-am fost niciodată al vostru,* ediție îngrijită de Nicolae Corlat, Editura Junimea, Iași, 2017

întâlnim și motivul *rugăciunii* și cel al *învierii*; sătul *de bezmetici* și de *icoane false,* vrea ca prin rugăciune, Dumnezeu să fie aproapele lui: „m-am săturat de icoane false / chipul Tău vreau să-l văd / [. . .] // Ia-mă, Doamne, și, fii prin rugăciune, / Aproapele meu" (*recoltă*), „la tîrgul de cuie nu mai e loc / doar farfuriile cu motive folclorice / se crapă în capul lor mort / și-nviază strigînd dimineața / dimineața aceleiași dimineți" (*** *geniile negre ale pămîntului se apropie*). Aș putea spune că Horațiu Ioan Lașcu este *un geniu poetic al unui întreg unitar gri*, nu alb, nu negru, spun asta deoarece, din punctul meu de vedere, reprezintă un talent împletit, o combinație enigmatică între lumină și întuneric, între o estetică a urâtului și o estetică a frumosului, între moarte și viață, deci, nicidecum un *poet al morții*, dar nici un *poet al vieții*, ci un *poet al transcendentului, al unui fîr sacru, al învierii*, căci „Redat necesității de-a fi din nou / Cu trecerea vremii mă dau în vileag / Viclean am fost cu roua și păsările / M-am adăpostit după poftă / Am pierdut și am cîștigat tot // Am călcat pe lumină și întunericul / l-am luat în derîdere / Și totuși / vor răsări Luna și Soarele" (*** *Redat necesității de-a fi din nou*); printre unele versuri ale acestui poet botoșănean complex, cel mai probabil negăsindu-și locul dorit în lume, se poate întrezări dorința eului poetic de *(re)venire* undeva, cândva, de *(re)devenire*, o dorință ciclică a unui *ucenic al cuvântului*, căci atunci când „În noaptea de după / Mîngîiere s-au apropiat / cu toții de Templu / Atunci voi veni Eu / cînd dimpreună veți / fi cu Horațiu ultimul / ucenic // Horațiu Ioan sta / înafara zidurilor / și *asculta*" (*** *În noaptea de după*), nu doar că aude, ci *ascultă* - „Poetul nu inventează. El ascultă." (Jean Cocteau).

În versurile lui ***Ion C. Pena***, *moartea* chiar de este *ursuză, rea* și are *fruntea de negură grea,* poetul o invită *în tavernă*, să *bea un cotnar*: „Hei, moarte, ce treci ca un vânt, / cu zile de cer şi pământ, / opreşte trasura dealatul cu noi, / dealatul atâtui gunoi. // Și stai ca să bem un cotnar / magnific de bun şi de rar, / cotnar bătrânesc, / cu pulpă de lut românesc. // Hei, moarte, ursuză și rea, / cu fruntea de negură grea / deshumă focoşii cârlani / să bem un milion de ani, / să bem sacadat şi urât / cu toată durerea în gât. // Tu, moarte, nimic nu câştigi / că noaptea în ochi mi-o înfigi / şi-alături de-atâţia nebuni / un hoit obosit mai aduni. // Tu, moarte la fel hăueşti / cu lupii şi câinii cereşti, / că omul în viaţă adastă / o vârstă mai vastă. // Ci lasă porunca eternă / şi vino cu noi în tavernă / la mese bălţate şi mici, / cu turme de palizi calici. // Petrece cu noi şi te joacă, / bizară, hidoasă, potroacă, / retează-ne palma, ne fură din bile / dar lasă-ne sacul de zile. // Ah, iată şi iată – n'asculţi / ruga atâtor desculţi // Hei, moarte, aceeaşi rămâi / în legile astea lălâi. . . / un rece tăcut negustor / pe-al vieţii pridvor. // Te bucuri s'adoarmă drumeţul / dai preţul. / şi-alături cu fraţii şi naşii / îi iei chiuitul şi paşii. // Hai, trage'n bătătură, / să mă sui în trăsură." (*Hei, moarte*). „<Un poet plin, de un talent robust, original şi format, care face o figură cu totul aparte în corul celorlalţi>, <astăzi Ion Pena vine între noi cu o liră cu totul înnoită, aşezându-se dintr'odată pe primul plan al poeziei tinere. . . > versurile lui trebuiesc citite cu toată atenţia. În miezul lor se zbate un poet de rasă care semnează simplu şi desluşit: Ion Pena. Celelalte poezii, toate, una mai întreagă decât cealaltă. <Iată un poet!>, am exclamat către camarazii mei după ce isprăvisem lectura lor. Şi nu mă înşelasem deloc: Ion Pena, acest nou poet, i-a cucerit şi pe ei, prin simpla lectură, fără reverenţe şi fără salamalecuri. Aceasta este pecetea talentului."[27] Ion C. Pena este un poet contemplativ, meditativ care se descrie, într-o poezie, ca fiind *sălbatic ca un vis*, *înalt ca un stindar*, iar în cele din urmă, *pribeag ca un strigoi:* „Eu sunt sălbatic ca un vis/ Ce noaptea liniştea sugrumă, / Ca un profet păgân închis / În carapacea mea de humă. // Eu sunt înalt ca un stindard / Ce-i ros de umbră şi de glorii, / Ca un păcat spălat de nard / În patruzeci de purgatorii. // Eu sînt pribeag ca un strigoi, / Ce scuipă lumea cu blesteme, / Ca un nebun cu pumnii goi / Şi tidva plină de poeme." (*Portret*). Prin prematura încetare din viață a acestui *pribeag* cu *tidva plină de poeme*, literatura română a fost lipsită de creațiile scriitorului Ion C. Pena între anii 1945-1989, timp în care au fost lăsate să zacă în uitare în "Fondul special - interzise", dar bineînțeles, a fost în continuare uitat atât creatorul cât și creațiile, până în anul 2000 când, mort fiind, creațiile i-au reapărut în circuitul public; „Surprinzător, prin 1943 – 1944, Ion Pena pare că evolua spre un nou fel de poezie. Îi întrezărim – incredibil, cumva pe Nichita Stănescu şi Marin Sorescu"[28]; un *poet-voiajor* ce are *visul deschis* către absolut și către tragic, *către viață și moarte*: „Alergam, aur, printre platanii suri, / Ceas deşteptător pentru fluture şi cuc, / Iarba ne mângâie, plopii mahmuri / Şi Dumnezeu e bun ca un eunuc. // Privire departe, cer larg, deschis, / Ne jucăm cu focul, cu inima mea; / Somnul e mort, visul e deschis / Către viaţă, moarte, aer, catifea. // Plouă la sud, fulgeră norii, / Peste noi ţipă cocorii de spaimă – / Numai un puţ numără călătorii / Şi rugăciuni adânci singur îngaimă." (*Voiaj*)

Urmărind firul principiului / ideii că ar trebui mai întâi să mori pentru ca mai apoi să știi a trăi, în unele versuri ale poetului ***Daniel Turcea*** pentru *ca viața să înceapă,* mai întâi „a muri de o mie de ori într-o viaţă / ca viaţa să înceapă în tine / suferinţa, mi-a spus, ea curăţă ca o flacără / iubita lui, suferinţa / rugul ce-i luminează / privirile / nu te teme de spini / nu deznădăjdui chiar dacă / lumea se surpă / şi cerul se năruie, viu / este sufletul şi numai întunericul / faptei mârşave l-ar putea înlănţui / dar Viaţa ce-nconjură cerul / mai mult

[27] Fragment preluat de *Marin Scarlat* dintr-un articol publicat în „*Univerul Literar"* (sursă: http: //www. dacoromaniaalba. ro/nr74/ioan_pena. htm)
[28] ***Stan V., Cristea***: fragment preluat din revista *Caligraf*, iulie 2005

decât orice dorise / mai adevărată e decât sângele / cum nu poţi gândi / nici cunoaşte/ nici iubi." (*Suferinţa*), alteori, *moartea fiind o oglindă* „Mângâietor / numai sete / fără nume / hrănitor de vultur visasem să fiu / moartea e poate singura oglindă / în care începem să ne vedem / cer năruindu-se / iartă-mă / umblam fără să văd" (*Povestiri IV*), iar *sfârşitul este asemenea dimineţilor* „iată frumoasa, omeneasca înfrângere, la mare preţ / dar eu unul sunt martor, eu am văzut / acei oameni, blânzi, de neînfrânt / învăţând nemurirea, cu ochii i-am privit. Suferinţa / nu le mai putea micşora cu nimic/ fericirea // sfârşitul lor e asemenea dimineţii" (*Asemenea dimineţii*), *moartea* mai apare și ca un drum spre *viață,* „murim pentru a nu muri / ori vom arde de tot pe rugul însetării / jertfă de taină fiind / mistuindu-ne-n duh / pentru a fi pururea vii / murim spre viaţă / sau murim spre moarte" (*Murim pentru a nu muri*). Nici din versurile acestui poet care este „este cel mai mare poet ortodox din literatura universală contemporană". (Pr. prof. Dumitru Staniloae), nu lipsește *transcendentul*, *acel fir sacru mai presus de viață și de moarte*: „mă apropii de Tine și Tu / mai mult decât soarele mă prețuiești / mai curat ca lumina / cea mai ascunsă privirii / mă dorești viu." (*Iubire*). Ca și Horațiu Ioan Lașcu, nici Daniel Turcea nu se simte împlinit și nu își găsește locul dorit în lume, acesta suferă de un dor amar, de *dorul de eternitate*, iarăși putem observa o dorință ciclică a eului poetic care „Eu am fost mort / şi-am înviat! Mi-e dor / de Tine, Doamne, de eternitatea / fără cuvânt şi fără / ce-i al meu, / om sunt, atît / voi fi în Dumnezeu!", „Poezia lui Daniel Turcea e <gest sacru>. Volumul *Epifania – cele din urmă poeme de dragoste creştină* cuprinde o poezie scrisă în vremea când căutarea s-a terminat, când nici drumul nu mai e lung; e o poezie de dincolo de căutare. E poezia din interiorul Tainei. Poezia acestui poet, frate l omului, e slujire şi jertfă, e bine-cuvântare, îl bine-cuvântă pe Dumnezeu, îl mărturiseşte în adevăr. E poezia îngenuncherii, o teologie mult teoretizată dar puţin practicată. Daniel Turcea îndrăzneşte. E curajul îngenuncherii la poalele Taborului. Acest curaj filocalic este darul lui Dumnezeu pentru cei care-I respectă porunca: *îndrăzniţi*! Îndrăznind, poetul devine <inima-ngenunchiată> înaintea Tainei, a Iubirii!"[29]; nu cu mult timp, cu doar o lună înainte de a părăsi lumea aceasta, poetul Daniel Turcea scrie o poezie cu iz profetic: „un singur lucru nu aflase / că trupul poate să îi moară / într-o amiază fără nume / mâinile îi vor fi atât de grele / încât până la frunte va fi o veșnicie / de străbătut / era frumos, luminând / cu inima curată printre păsări, ape / nu-i puteau învălui trupul, focul / nu-l putea-mbrățișa, întunericul / nu-i putea frânge raza privirii, veninul / nu l-ar fi putut atinge / el / nu era vinovat. / *Lumea nu are decat o singura justificare: / Învierea."* (*Arhe*).

Din versurile lui ***Constant Tonegaru*** aflăm că *moartea* este *un somn lung, un vis nesfârşit*: „Moartea e un somn lung, un vis nesfârșit, despotică dinspre / Lună solia îi vine tăcut; — / Oh, deznădejdea mea se arunca nebună ca o lance în luna rotundă și înverzită ca fața unui scut." (*Salomeea*), iar în universul interior al poetului, în *dimineți* se desfășoară *lumea morții*: „În nerostită dimineață prin cenușea caldă din vulcani / se desfășoară în mine ca pânze de corăbii lumea morții. / Intră odată sub trupul meu / să-i auzi vibrarea de clopot, / să presimți marginea nopții / în privirea mea sticloasă / sau de dincolo torente de lumină venind." (*Fata Morgana*). „Poet din al doilea val al avangardei româneşti, Constant Tonegaru este, în opinia criticilor, cel care a făcut trecerea de la poezia interbelică la cea postbelică."[30], nici în creațiile acestui poet, care va rămâne „poet cu versuri cununate / scrise de inimă albastră și urît." (C. Tonegaru - *Fiara care s-a pierdut*), nu lipsește *transcendentul*, *firul fin dintre planul lumesc și cel celest*: „Mi-ar fi dat îngerii onorul căilor planetare / dintr-o insulă aeriană cu domenii forestiere - / călare pe reni ar fi ieșit din taigă / și le-aș fi cântat serenada sângelui uscat în artere" (*Pianul somnambul*), „Nu începuse încă ora lepădării de sine / și de șase ori se desfrunzise catargul - / în așteptarea zilei a șaptea lânga cei mai cărunți / de pe vantrele măsuram cu compasul largul. // [. . .] // Ganduri aspre scartaiau rasucindu-se in fiecare din noi asteptand ceasul lepadarii de / sine -ascultand ciudate glasuri ce veneau de sub ape pluteam stapani peste / Curtea lui / Neptun in ruine" (*Cruciera*). „Tonegaru știa, din cultura sa proprie, din scrierile din vechile timpuri sau din cele contemporane, că dincolo de aparențe trebuie să fie *realitatea*. Senzația de trecere a gândirii de la lumea obiectivă la cea subiectivă inundă poezia lui Tonegaru. Pentru el, sentimentul că există ceva ocult, la care poți accede cu ușurință într-o stare de contemplație, era real. De aceea, el nu este atât experimentator întru estetic, cât mai dregrabă un bard, sau mai mult un medium între celest și pământ pe plan cultural"[31]. Constant Tonegaru un „ alhimist al darurilor de platină, amintește-ți de dansul de peste vămi, peste zodii" (C. Tonegaru - *Salomeea*), a fost printre cei care s-au *au coborât dintr-o viață viitoare doar pentru a muri drepți* „Ne adunasem himerici coborînd din / viața viitoare ca să murim drepți ca paiul grîului. // Nepăsători ridicam în mijlocul bulevardului / într-o poziție notorie / faldurile cămășilor înroșite, sus -/ sus, deasupra acestui încetat tratat de istorie. / Cu cîteva cartușe pe portativ a început cîntecul / primenirii!" (*Document*); „Mi-aduc vocea să șterg / numele ce mi l-am scris pe pământ, / Februarie e numele meu întreg, / un cântec subţire, un vânt." (*Februarie mistic*).

---

[29] **Bogdan Ioan, Anistoroaei**: *Daniel Turcea, un poet care trebuie fericit cu lacrimi*, prezentare de carte, 15 mart. 2012

[30] D. C. Predescu: *Gălățeni care au uimit lumea - Constant Tonegaru*, articol apărut în ziarul online *Viața Liberă,* 7 nov. 2013

[31] **Viorica Macrina, Lazăr**: *Generația războiului în două profiluri lirice: Dimitrie Stelaru și Constant Tonegaru*, format pdf. pe www. diacronia. ro

-&-

Timpul și Românii timpurilor

23 nov. 2018

„Omenirea este un amestec ciudat de sori şi pietre de o varietate atât de infinită încât nu mai ştim unde un om încetează să mai fie piatră şi devine soare. Nu ştim nici măcar dacă sorii au fost creaţi pentru nevoia pietrelor de a fi încălzite sau pietrele pentru nevoia sorilor de a răspândi căldură. Ştim numai că, sori ori pietre, suntem cu toţii fără rost în lume de îndată ce rămânem unii fără ceilalţi." – Panait Istrati

Și totuși… *de îndată ce rămânem unii fără ceilalți*… cel mai probabil, cu greu, ne-am putea crea un rost în lume. Uneori mă întreb ce-am fi fost noi, ca români, cum am fi fost, sau cum ar fi fost țara noastră, istoria culturală a României fără acei oameni care cu dedicație, cu pasiune și-au dedicat cea mai valoroasă *entitate* de care are parte un om – *timpul* și care și-au închinat talentul pentru noi, cei de astăzi și pentru generațiile următoare, contribuind prin importantul lor aport la înțelegerea profundă, la extinderea, până la urmă, la evoluția culturală a neamului românesc, a medicinei, ingineriei, arhitecturii, muzicii, picturii, literaturii ș. a. Din punctul meu de vedere sunt *eroi ai culturii române*, eroi ai unei națiuni. O națiune care, din păcate, acum se scaldă în propriul haos și oricât încearcă a se ridica, parcă nu mai reușește, suntem contemporanii, unii activi, alții pasivi, unor vremuri mult prea grăbite, fiecare în parte aleargă după ceva anume, după glorie, după faimă, după nevoi materiale, după superficial – după lucruri care sunt trecătoare, de moment, iar în această alergătură majoritatea oamenilor, dacă nu chiar toți, se caină că nu mai au timp, ca mai apoi, la un moment dat să se oprească, de voie sau de nevoie, din viața lor grăbită și să-și dea seama că au alergat în van o întreagă viață, poate unii, realizând faptul că ar fi putut să facă ceva care chiar să conteze; parcă suferim de o maladie a lipsei de timp pentru care nu avem leac… nu avem timp și nici răbdare pentru a realiza că ceea ce contează cu adevărat rămâne chiar și după ce noi nu vom mai fi, mulți se declară cititori moderni, dar nu au timp să mai citească cu răbdare, pe îndelete o carte, să guste măcar o parte din învățăturile ce se desprind dintre rândurile acelei cărți și din viața personajelor respective, ci o răsfoiesc superficial. Timpul este același, a rămas la fel de veșnic ca și acum zeci, sute de ani în urmă, dar noi, oamenii care suntem trecători, oare unde ne grăbim, căci destinație finală este aceeași pentru toți. Printre românii care, chiar dacă nu au avut timp suficient, au reușit să-și facă (și nu pentru ei înșiși, ci pentru ceva mai presus de ei, pentru ideal), se regăsesc acești *eroi culturali / legendari* despre care aminteam la începutul articolului.

Cu toții știm că ***Petrache Poenaru*** este inventatorul stiloului, însă axându-ne pe *inventatorul* Petrache Poenaru, într-o oarecare măsură, i s-au umbrit celelate mari merite pe care le-a adus dezvoltării învățământului și culturii tehnice românești. Născut la data de 10 ianuarie 1799, în localitatea Bănești din judeţul Vâlcea, fiind nepotul vornicului Iordache Oteteleşanu, din anul 1818 a avut ocazia de a lucra la Cancelaria Episcopiei din Râmnicu Vâlcea. „Studiile elementare și secundare le-a efectuat la școala care funcționa pe lângă Biserica Obedeanu din Craiova (1811 – 1818). La vârsta de 19 ani a plecat la București, unde pentru a-și câștiga existența a lucrat ca profesor la limba elină la Școala Mitropoliei din București. Animat de ideile iluministe care au precedat revoluțiile democratice europene antifeudaliste, devine partizan al lui Tudor Vladimirescu și intră în serviciul lui ca gramatic (secretar), devenind persoana de încredere a acestuia și de legatura cu Gh. Lazăr. În anul 1822 a obținut o bursă pentru studii la Școala Tehnică din Viena și Berlin. În 1824 a plecat la Viena pentru a urma cursurile universitare de limbile elină, latină, matematici și fizică și în același timp frecventa și cursurile de inginerie la Politehnica din Viena. În anul 1826 a plecat la Paris, pentru a studia la Școala de Aplicațiuni a Inginerilor Geografi (cartografi), lucrând practic pe teren sub conducerea lui L. Puissant, membru al Academiei Franceze, la întocmirea hărții topografice a Franței."[1]. În anul 1831 a contribuit la înființarea *Societății Filarmonice*. Tot Petrache Poenaru este și cel care a pus bazele primului ziar românesc, „Conștient că o luptă se câștigă nu numai prin înălțimea idealurilor și forța armelor, ci și printr-o bună popularizare a cauzei, Petrache Poenaru îi propune lui Tudor Vladimirescu tipărirea unui ziar care să răspândească în rândul românilor dorințele și scopurile armatei de panduri. Tudor acceptă și astfel ia naștere primul ziar românesc *Foaia de propaganda*"[2]. Aflându-se în poziția de consilier a lui T. Vladimirescu, a realizat primul tricolor modern, care, în scurt timp, a devenit stindardul armatei lui Tudor Vladimirescu. La sfatul lui T. Vladimirescu, Petrache Poenaru a plecat de pe meleagurile românești la Viena și la Paris pentru a urma cursurile de politehnică și filologie. A fost primul român care a călătorit cu trenul „la inaugurarea primei linii ferate din lume, cea dintre oraşele engleze Liverpool şi Manchester, la data de 15 septembrie 1830, să fie prezent și să noteze pentru posteritate: *<Am făcut această călătorie cu un nou mijloc de transport, care este una din minunile industriei secolului… douăzeci de trăsuri legate unele cu altele, încărcate cu 240 de persoane sunt trase deodată de o singură maşină cu aburi…>*."[3], pe parcursul studiilor brevetează primul *toc rezervor din lume*, mai întâi la Viena, apoi la Paris (brevetul 3208, din 25 mai 1827), cu titlul *Condeiul portăreț fără sfârșit, alimentându-se însuși cu cerneală*. La doar trei ani de la inventarea stiloului, revenind în

țară, după terminarea studiilor, s-a implicat în dezvoltarea învățământului, administrației și inovației. Avându-i alături pe Gheorghe Lazăr și Eliade Rădulescu, Petrache Poenaru a contribuit semnificativ la dezvoltarea științei românești din acea vreme, a luptat pentru introducerea sistemului metric-zecimal în Țara Românească, a contribuit la dezvoltarea patrimoniului tipăriturilor ştiinţifice româneşti, care era destul de firav la mijlocul sec. al XIX-lea., a tradus primele cursuri de geometrie si algebră „Elemente de algebră *Appeltauer*, tradusă în latineşte cu oarecare modificări de P. Poenaru" şi, împreună cu Aaron Florian şi G. Hill, elaborează primul dicţionar francez-român. Printre toate acestea P. Poenaru a participit la Revoluția de la 1821 și la *Revoluția de la 1848* și a făcut parte din „Comisia pentru liberarea robilor", a semnat pe primul comunicat al comisiei, din 12 iulie 1848, alături de Iosafat Snagoveanul și Cezar Bolliac (document original la Muzeul Național de Istorie a României). În anul 1850 a devenit cofondator al Şcolii de poduri şi şosele (precursoarea Facultăţii de Construcţii din Bucureşti), în anul 1870 a fost primit și declarat membru titular al Academiei Române. „Petrache Poenaru, prin personalitatea și gândirea sa progresistă și realizările sale, se înscrie în panteonul marilor personalități ale neamului românesc și ale Europei secolului al XIX-lea."[4] Viața complexului român, Petrache Poenaru, s-a sfârșit la data de 2 octombrie 1875, la 76 de ani, în București. Dacă Petrache Poenaru ar putea vedea ce a ajuns și tot ce se întâmplă în învățământul românesc acum, cred că s-ar răsuci în mormânt *de 70 de ori câte 7*.

Un alt român care a contribuit semnificativ nu numai la evoluția artei românești, ci și la înnoirea limbajului și viziunii plastice în sculptura contemporană, este binecunoscutul ***Constantin Brâncuși***. Acest maestru al artei s-a născut la data de 19 februarie 1876, în localitatea Hobița din comuna Peștișani, județul Gorj. A început cursurile primare în localitatea natală, copilăria sa fiind marcată de ucenicie prin ateliere și prăvălii. „La numai 13 ani (1893), vine la Craiova, angajându-se la prăvălia vestitului negustor Ion Zamfirescu, în a cărui casă este găzduit pe perioada studiilor. Aici, în puţinele clipe de răgaz pe care le avea la dispoziţie, reuşeste să cioplească, dintr-o lădiţă de portocale, o vioară, la care, după ce-i pune cele patru strune, cântă cu îndemânare"[5], între anii 1894-1898 a urmat cursurile Școlii de Arte și Meserii din Craiova, apoi urmează cursurile Școlii de Bellearte din București, avându-l ca profesor pe Ion Georgescu, absolvind în anul 1902. „Printre lucrările din timpul studenţiei se numără: *Vitellius*, bustul cunoscutului om politic oltean *Gheorghe Chiţu*, ambele executate în 1898, un *Cap al lui Laocoon*, în 1900, precum şi un *Ecoşeu*, răsplătit cu o medalie de bronz. Auzind de succesele sale, reprezenţanţii epitropiei Bisericii „Madona Dudu" şi Consiliul Judeţean Dolj îi acordă tânărului artist, în anul 1900, o bursă anuală în valoare de 150 de lei. La 27 de ani i se încredinţează cea dintâi comandă pentru un monument public: *bustul generalului Carol Davila."*[6], care a fost instalat la Spitalul Militar din București și reprezintă singurul monument public al lui Constantin Brâncuși din capitala României, plata pentru această lucrare, care ar fi trebuit să îl ajute pe maestrul Brâncuși să ajungă la Paris, a fost împărțită în două tranșe, prima parte din bani fiind primită înaintea lucrării, iar cea de-a doua trebuind să o primească după predarea bustului, dar după terminarea lucrării, în timpul prezentării ei în fața consiliului, din care făcea parte și fostul profesor al lui C. Brâncuși, Dimitrie Gerota, unele persoane din acest consiliu, având păreri diferite, nu erau satisfăcuți de lucrarea sculptorului obiectând anumite trăsături fizice ale executării bustului, astfel dezamăgit și supărat din cauza neputinței consiliului de a înțelege sculptura, C. Brâncuși părăsește sala respectivă, fără a mai primi cea de-a doua tranșă de bani care i se cuvenea; acest incident dezamăgitor a fost comentat mai târziu de sculptor: „Ar fi fost o muncă ușoară, dar ca de prostituată, care mi-ar fi adus cei câțiva bani cât îmi trebuiau ca să-mi plătesc un bilet de drum de fier până la Paris. Dar ceva care se înnăscuse în mine și pe care simțeam că crește, an de an și de câțiva în rând, a izbucnit năvalnic și nu am mai putut răbda. Am făcut stângamprejur, fără nici un salut militar spre marea panică și spaimă a doctorului Gerota, de față… și dus am fost, pomenind de mama lor."[7] În anul 1904 pleacă din România spre Viena, unde *face cunoștință* cu arta egiptează în muzeele cu opere de artă, apoi pleacă la München și după câteva luni petrecute aici, pornește pe jos prin Bavaria și Elveția și până la Langres, în Franța. Lucrând ca ospătar pentru a-și câștiga existența, „norocul îi surâde din nou tânărului artist, care primeşte o bursă din partea Ministerului Instrucţiunii Publice, la propunerea ambasadorului României la Paris, Grigorie Ghika. Face parte din rândul membrilor Asociaţiei „Cercle des etudiants roumains" alături de: George Enescu, Traian Vuia, Aurel Vlaicu, Nicolae Dărăescu, Camil Ressu. Foarte importantă pentru cariera tânărului artist este experienţa pe care o are în atelierul celebrului sculptor francez,"[8] Auguste Rodin. Constantin Brâncuși știind că „Rien ne pousse à l'ombre des grands arbres" (La umbra marilor copaci nu crește nimic), părăsește în anul 1907 atelierul lui A. Rodin, pentru a-și deschide propriul său atelier, acesta fiind momentul „în care artistul român trăiește întoarcerea cu fața către izvoarele folclorice. De acum înainte va începe cascada marilor realizări artistice: „Ansamblul de la Buzău", „Rugăciunea" (operă care marchează „momentul depăşirii influenţei lui Rodin"), „Sărutul", „Cuminţenia Pământului". Toate aceste lucrări îl vor impune pe Constantin Brâncuşi pe piedestalul lumii artistice."[9] În anul 1914 C. Brâncuși deschide prima expoziție în Statele Unite ale Americii la *Photo Secession Gallery* din New York City, care provoacă o enormă senzație. „Colecționarul american John Quin îi cumpără mai multe sculpturi, asigurându-i o existență materială prielnică creației artistice. În

același an, ministrul de interne al României respinge proiectul monumentului lui Spiru Haret comandat cu un an înainte. Brâncuși va păstra lucrarea în atelier și o va intitula *Fântâna lui Narcis*."[10], iar în anul următor, 1915, C. Brâncuși începe să dăltuiască primele lucrări în lemn. În anul 1918, în memoria eroilor căzuți în timpul Primului Război Mondial, maestrul C. Brâncuși a realizat prima versiune în lemn a „Coloanei fără sfârșit". Până în anul 1940 activitatea marelui sculptor se desfășoară în toată splendoarea ei, în atelierul său din Impasse Ronsin, în mijlocul Parisului, Constantin Brâncuși a creat o lumea a sa cu o atmosferă românească, astfel aducând în inima Parisului o mică parte a României. Și ajungem în cele din urmă la oferta *maestrului sufletului românesc*, pe care a făcut-o statului român și anume cea de a lăsa moștenire 200 de lucrări și atelierul său din Paris, Impasse Ronsin: „Un proces verbal al unei ședințe din 1951 a Secțiunii de Stiința Limbii Literatură și Arte s-a transformat într-un document de istorie întunecată. Academicieni și intelectuali români de prima mînă, universitari cu greutate și pretenții participă la unul dintre cele mai anticulturale momente din istoria Academiei Romane: o dezbatere legată de opera lui Constantin Brancuși. Ea a avut loc în urma ofertei sculptorului român de a lăsa moșternire statului roman circa 200 de lucrari și atelierul sau din Impasse Ronsin no 10. Ademciienii și intelectualii români au respins oferta lui Brancuși și astfel o impoartantă parte a moștenirii Brancuși a ajuns în proprietatea statului francez. Ce a putut face politica din academicieni, din Academie și din arte vedem abia acum, cînd"omul nou" s-a făcut praf iar"viitorul luminos" din anii comunismului s-a întunecat demult."[11], astfel în testamentul său din 12 aprilie 1956, Constantin Brâncuși scria: „Las mostenire statului francez pentru Muzeul national de arta moderna, absolut tot ceea ce se va afl a in ziua mortii mele in atelierele mele situate la Paris, Impasse Ronsin numarul 11, exceptie facand doar banii lichizi, titlurile sau valorile care s-ar putea gasi aici si care vor reveni legatarilor mei universali"[12]. Înainte de a muri, C. Brâncuși îi destăinuie dezamăgirea care îi macină sufletul, episcopului care venise la el: „Mor cu sufletul neîmpăcat că voi putrezi în pământ străin, departe de ființa cea mai dragă, mama mea". La data de 16 martie 1857 maestrul Constantin Brâncuși încetează din viață, pe pământ străin, în Paris, fiind înmormântat în Cimitirul Montparnasse. Așa s-a finalizat povestea existenței omului care a îmbogățit întreaga lume cu arta sa impecabilă și prea puțin prețuită de statul român la acea vreme. Constantin Brâncuși a fost declarat membru post-mortem al Academiei Române.

Doctorul ***Ștefan Odobleja*** este cunoscut la nivel mondial ca fiind *precursorul ciberneticii generalizate* pe care el însuși a denumit-o „psihologia consonantistă". Acest *tată al ciberneticii* s-a născut la data de 13 octombrie 1902, în satul, cunoscut până în anul 2005 ca Valea Izvorului, din comuna Livezile, județul Mehedinți. A urmat școala primară în satul natal, apoi a urmat liceul „Traian" din Turnu-Severin, după terminarea liceului s-a înscris la Facultatea de Medicină din București, la secția militară. După finalizarea studiilor a profesat ca medic în orașele și satele din România. În anul 1938 fiind medic-militar, Ștefan Odobleja publică în Franța, „la Paris <*La Psychologie Consonantiste*>, lucrare în care arată importanța <*legăturii reversibile*> (conexiunea inversă) în funcţionarea sistemelor vii, lucrare în două volume pregătită încă din 1937, prin care face publică prima variantă a concepţiei cibernetice generalizate şi demonstrează caracterul multi- şi interdisciplinar al acesteia."[13], această lucrare a fost ignorată, cel mai probabil din cauza izbucnirii războiului, după 10 ani, „Apariția acestei lucrări de pionier în domeniul ciberneticii a atras atenția oamenilor de știință prin intermediul a două recenzii publicate. Primul a fost publicat într-o revistă românească „Spirit militar modern", în 1939, iar al doilea în binecunoscuta revista americană „Psychological Abstracts" din ianuarie 1941, scrisă de S. M. Puternic. De asemenea, trebuie remarcat faptul că autorul însuși – Ștefan Odobleja – a difuzat perspectiva prin care a anunțat participanții la International Medicine of Military despre apariția acestui document „Psychologie consonantiste". Congresul a avut loc la București între 8 și 12 iunie 1939. La acest Congres au participat și o delegație a Marinei Militare a SUA, condusă de Dr. W. S. Bainbridge care la invitat pe Odobleja să viziteze SUA."[14], în anul 1948 apare cercetătorul american Norbert Wiener care își publică tot la Paris lucrarea intitulată „Cybernetics: Or the Control and Communication in the Animal and the Machine", în care vorbește despre aceleași concepte ca și Ștefan Odobleja. „Deşi Norbert Wiener este cel creditat pentru invenţia ciberneticii, în realitate românul Ştefan Odobleja este omul care a pus bazele acestui domeniu cu 10 ani înainte. „Psychologie Consonantiste" a apărut la Editura pariziană „Librairie Maloinein" în 1938, dar din cauza accelerării încordării internaţionale europene şi izbucnirii războiului, Editura nu a mai apucat să se ocupe de difuzare. Odobleja a reuşit să expedieze circa 20 de exemplare la bibliotecile universitare şi medicale din lume şi 20 de exemplare la o serie de specialişti străini. Lui Bainbridg, Odobleja i-a trimis cinci exemplare, iar medicul american l-a asigurat că le va plasa în cele mai indicate locuri. Lucrarea monumentală a savantului român a fost prezentată în „Psychological Abstracts" din ianuarie 1941, sub semnătura lui S. M. Strong, dar în general a avut foarte puţine recenzii şi a fost practic ignorată multă vreme."[15] După studierea autobiografiei lui N. Wiener și după aceste nedreptăți, Ștefan Odobleja și-a continuat cercetările și s-a axat pe demonstrarea faptului că originea ciberneticii se află în psihologie și că această ideea a luat viață în România, așadar pentru a-și demonstra *paternitatea ciberneticii*, a publicat lucrarea „Psihologia consonantistă şi cibernetica" apărută în anul 1978. În luna august a anului 1978 „a avut loc

Congresul de cibernetică şi sisteme de la Amsterdam, unde s-au aniversat 30 de ani de la apariţia ciberneticii lui Norbert Wiener. Fiul savantului povesteşte că din cauza faptului că Ștefan Odobleja era ţintuit la pat de o boală nemiloasă, cu toate că a avut toate formele internaţionale de participare, s-a hotărât în ultimă instanţă, ca lucrarea sa „Diversitate şi unitate în cibernetică", să fie prezentată de un delegat, ing. Stelian Bajureanu. După prezentarea lucrării lui Odobleja, s-a scandat „40 de ani de cibernetică", deşi se aniversau „30 de ani de cibernetică" şi pe Norbert Wiener."[16] În afară de cariera de medicină militară și cea a lucrărilor științifice, Ștefan Odobleja era și preocupări artistice, era atra de literatură, de muzică și scria poezii: „Chiar și encefalograful / Ne arată-n mod precis / Că gândirea nu se face / Într-un punct strict circumscris." (*Totalitarism – Ștefan Odobleja)*. Pentru toată activitatea și dăruirea sa, Ștefan Odobleja a fost declarat *membru post-mortem* al Academiei Române (mai bine mai târziu decât niciodată). Filozoful, medicul militar, scriitorul și tatăl ciberneticii generalizate – Ștefan Odobleja, a murit la 75 de ani, la data de 4 septembrie 1978.

Note:

[1] **Mihai Olteneanu**: *Petrache Poenaru 1799 – 1875*, articol publicat ziarul *Univers Ingineresc,* nr. : 2/2005 (336)
[2] **Ionuţ Baiaş**: *Petrache Poenaru: Haiduc, pandur, academician, creator al tricolorului si al primului ziar romanesc*, articol publicat pe site-ul *hotnews. ro,* 14 iulie 2007
[3] **Dan Cârlea**: *Petrache Poenaru, un român cu viaţă de legendă*, articol publicat în ziarul *Lumina*, 22 dec. 2012
[4] **Mihai Olteneanu**: *Petrache Poenaru 1799 – 1875*, articol publicat ziarul *Univers Ingineresc,* nr. : 2/2005 (336)
[5] *Constantin Brâncuşi- sculptorul sufletului românesc,* articol publicat pe site-ul http: //www. istorie-pe-scurt. ro/
[6] Ibidem.
[7] **V. G. Paleolog**: *Tinereţea lui Brâncuşi*, Editura Tineretului, 1967
[8] *Constantin Brâncuşi- sculptorul sufletului românesc,* articol publicat pe site-ul http: //www. istorie-pe-scurt. ro/
[9] Ibidem
[10] www. wikipedia. org
[11] *Prima execuție a lui Constantin Brâncuși la Academia Republicii Populare Române*, articol publicat în ziarul *Cotidianul. ro* la data de 18 februarie 2015
[12] Sorana GeorgescuGorjan: *Documentar Gorjan – Brâncuşi*, articol publicat în „Portal Măiastra", anul I, nr. 3 / 2005
[13] *Galeria Personalităților – Ștefan Odobleja,* sursă: http: //www. mnt-leonida. ro/
[14] *Ștefan Odobleja – „There is a morality, a penal code of science which makes scientific offences be automatically and „cybernetic" punished",* sursă: http: //www. bdmsoft. com/ieeecontest/life. php
[15] **Alexandra Georgescu**: *Revolta lui Ştefan Odobleja, părintele nerecunoscut al ciberneticii: „Truda mea de-o viaţă este pusă la stâlpul infamiei şi scuipată de tot felul de nătărăi"*, articol apărut în ziarul *Adevărul*, 21 mai 2018
[16] **Alexandra Georgescu**: *Revolta lui Ştefan Odobleja, părintele nerecunoscut al ciberneticii: „Truda mea de-o viaţă este pusă la stâlpul infamiei şi scuipată de tot felul de nătărăi"*, articol apărut în ziarul *Adevărul*, 21 mai 2018.

-*-

PAULA ROMANESCU

Ocrotitoarea Parisului este româncă

3 ianuarie 2018

Arta nu minte!

Se numea Maria. Era o Cantacuzină altoită pe ram de Sturdza. Un pic prinţesă prin naştere, mai mult femeie dăruită de ursitoare cu multă graţie şi, de instrucţia primită la Iaşi, cu multă minte.

Nu, nu era Maruca – Tescanu-Cantacuzino, cea care s-a vrut musai prinţesă şi care a şi contractat repejor o alianţă matrimonială (ca să nu-i fure alta titlul princiar) cu prinţul fustangiu Mihai, fiul „nababului" Cantacuzino, care a înşelat-o cu toate gâsculiţele disponibile din ograda protipendadei naţionale din capitală (provincia y compris!), dar care a fost să fie cu adevărat înnobilată doar de iubirea lui George Enescu – Orfeul Moldav care a divinizat-o şi căreia i-a dedicat întreaga lui viaţă, numele lui, ba chiar şi opera Oedipe!

Despre acea Mărie însă, aici nu!

Maria Cantacuzino cea născută în primăvara anului 1822, era al cincilea copil din cei optsprezece (rămaşi în viaţă – 7 fete şi 5 băieţi) cu care fusese blagoslovită familia Nicolae Cantacuzino (Canta) şi

Pulcheria din neamul Sturdza. A crescut la conacul de la Horodniceni / Suceava. Pe vremea aceea bogăţia unei familii se măsura în florile de viaţă – copiii aduşi pe lume. Maria era o deci prinţesă moldavă care, adolescentă fiind, a ajuns la Iaşi (nu singură cum se întâmplă astăzi cu adolescentele care-şi iau lumea-n cap şi pornesc năuce în căutarea libertăţii de a iubi iubirea sau a ce cred ele c-ar fi aceasta!) şi şi-a îmbogăţit instrucţia în vreme ce natura îi desăvârşea graţia. Fireşte că se va fi plimbat pe colina Copoului cel cu teii de legendă care-şi scuturau floarea spre a o aşterne paşilor poetului nepereche care avea să vină sub cerul moldav pentru a face ca oamenii din acel ţinut „să vadă şi ei cât de frumos le este sufletul" (Geo Bogza dixit!).

Casa Universitară din Copou era pe atunci reşedinţa lui Nicolae Canta.

Maria va fi fost scoasă de familie la primul bal. Era remarcabilă. Pretendenţi la mâna ei, destui! Şi fiecăruia îi putea vorbi pre limba lui pentru că duduca învăţase de la guvernante de prin ţări străine cinci limbi europene (*româna y compris!*).

Dar în familia cantacuzină – Canta erau cam prea multe fete, inconvenient serios care făcea ca moşia părintească să fie în pericol de a se fărâmiţa din pricina „supranumerarelor" care ar fi avut drept la parte egală la împărţeală în vederea constituirii dotei fără de care acestea nu prezentau nici un interes vreunui mire „iubitor" şi „dezinteresat". Un procedeu foarte la îndemână pentru părinţii veghetori la păstrarea moşiei cât mai întreagă era „oferirea" fetelor ajunse la vârsta măritişului drept mirese lui Cristos, ele văzându-se obligate astfel să renunţe la moştenire, să îmbrace haina monahală şi să-şi ducă zilele între zidurile mânăstirii, departe de lumea… dezlănţuită.

Trei dintre surorile Mariei au devenit mirese ale lui Cristos „de bună voie şi nesilite de nimeni" şi s-au mutat la… casa lor sfântă de la Agapia şi, respectiv, Văratic, deşi una dintre acestea se spune că şi-a strigat amarnic disperarea şi refuzul pentru o astfel de nuntă, iar o alta s-a înecat odată cu un frate al ei în apele lacului de pe moşia horodnicească.

Maria era cea mai mică dintre surorile Cantacuzino-Canta, de o frumuseţe aleasă, dotată cu o inteligenţă sclipitoare, avea un spirit viu care le lăsa cu gura căscată pe matroanele dolofane încorsetate la trup şi la minte, specialiste la „poale-n brâu". Ajunsă la 17 ani, farmecul său nu mai putea trece deloc neobservat. Era foarte admirată şi apreciată în cercurile înalte ale protipendadei intelectuale ieşene trecute pe la Paris nu doar cât să înveţe „la gât cravatei cum se leagă nodul" ci care începuse să prindă şi gustul pentru teatru şi să se… cuprindă de avânt revoluţionar.

Alecsandri, „acel rege-al poeziei veşnic tânăr şi ferice" îi dedica poeziile. Ea era „Marioara Florioara" lui. Dar pentru ea bardul de la Mirceşti era doar un camarad agreabil.

Pe când abia împlinise 18 ani, părinţii i-au ales de soţ (cum ar fi ştiut ea să-şi aleagă soţul potrivit rangului?!) pe boiernaşul insipid George Stratulat. Maria avea să-l părăsească foarte curând, alegându-l după voia şi placul ei pe Alexandru, fiul cneazului eterist Alexandru Cantacuzino – care i s-a părut ei a reprezenta idealul de soţ. I s-a părut. N-a fost. Acestuia avea să-i dedice însă Vasile Alecsandri drama istorică **Despot Vodă** (că doar era Ministrul Cultelor pe vremea lui Cuza şi, mai cocheta şi cu literatura, publicându-şi însăilările lirice la *România Literară*!).

Când împlinise aproape un sfert de secol, Maria a contactat o tuberculoză şi, cum singurul remediu de care ştiau medicii pe atunci era clima însorită, aerul Moldovei nu-i mai era prielnic şi i s-a recomandat să meargă într-o ţară mai de soare plină.

Sudul Franţei era numai bun. Deloc rea nici Italia.

Fraţii ei îşi desăvârşeau studiile pe la universităţile din Elveţia. Pentru ei părinţii nu şi-au precupeţit galbenii. Dar nici pentru Marioara bolnăvioara.

Şi Maria s-a tot dus spre zări însorite. Franceze. La Paris, unde, vai!, soarele sudului nu ajungea… Dar lumină – cât cuprinde!

Bardul de la Mirceşti a însoţit-o camaradereşte până la Cernăuţi, de acolo a fost dată în grija lui Iancu, fratele poetului, care mergea şi el tot în Franţa să se lumineze.

Soţul Mariei, Alexandru, avea la Paris pe Avenue de Villiers o reşedinţă elegantă, frecventată de o societate aleasă formată din artişti, pictori, sculptori, muzicieni, scriitori, între care Jules Michelet, Edgard Quinet, Ernest Renan, Théophile Gautier, Nicolae Bălcescu, Costache Negri şi, nu în ultimul rând, pictorul portretist atins de geniu Théodore Chassériau…

Parisul o fi fost el Oraşul-Lumină dar, cum se ştie, însorit nu prea. Cu boala de plămâni nu era însă de glumit. Aşa că Maria a ajuns în Italia în căutarea soarelui binefăcător. Aici l-a regăsit şi pe Bălcescu. Bolnav. Bolnav de dorul ţării. Scriindu-şi cu ultimele puteri „Istoria Românilor subt Mihai Vodă Viteazul" iar, când şi acele puteri i s-au topit, Maria i-a devenit camaradă de nădejde şi secretară fidelă, ea scriind după dictare pagini după pagini din lucrarea exilatului mare revoluţionar căruia ţara i-a refuzat până şi locul pentru mormânt. Astăzi încă îl mai caută.

Ea şi-a recăpătat sănătatea. Bălcescu nu. „Ei, şi?, zicea el, ţara să trăiască!" Şi ţara mai trăieşte.

Reîntoarsă în Parisul cel de Lumină, Maria strălucea de frumuseţe, eleganţă, inteligenţă, în saloanele înaltei societăţi. La rândul său, Alexandru, soţul ei, făcea cu greu faţă farmecelor feminine ale doamnelor care-l asaltau şi, faţă de care ar fi fost total nepoliticos să rămână insensibil… Aşa că s-a foarte sensibilizat. Maria l-a ignorat cu desăvârşire dar nu a mai divorţat de data aceasta fiindcă „nu da bine" statutul de femeie divorţată. Nu acelaşi lucru avea să facă în secolul al XX-lea şi Martha Bibescu? Ea măcar şi-a „negociat" rămânerea cu numele în cuplu de un dar princiar – Palatul Mogoşoaia (Moncochon, cum îl numea în corespondenţa ei cu Paul Claudel).

Pictorul Théodore Chassériau (1819-1856) se îndrăgosteşte nebuneşte de Maria, ea îi răspunde la rându-i cu aceeaşi… cuminte nebunie, îl urmează în atelierul lui, în viaţa lui, înnobilându-i-o cu iubire dar, cum cineva acolo sus (?!) nu admite ca muritorii să aibă parte de secunda lor de nemurire, moartea l-a secerat pe Théodore la 37 de ani. Maria avea 34. Erau de doi ani nedespărţiţi. Prietenii pictori ai insolitului cuplu îl invidiau pe Théodore pentru acea comoară de feminitate nelipsită de lângă el, învăluindu-l cu privirea ei tandră şi, înflorind sub privirea lui. În atelierul lui Chassériau l-a cunoscut ea şi pe mai tânărul pictor Pierre-Cécile Puvis de Chavanne (1824-1898) care venea să se consulte cu Théodore într-ale artei dar care eraîn acelaşi timp puternic atras de personalitatea Mariei pe care o iubea în taină, fără speranţă că ochii ei se vor opri vreodată asupra lui altfel decât cu seninătatea unei prietenii fraterne.

În biserica Sainte-Lorette din Paris unde fusese depus trupul mult dragului ei Théodore, participanţii la ceremonia funebră au văzut cum o femeie „longue, mince, en grand deuil" (merci, Baudelaire!) adică „toute vétue de noir", cu faţa acoperită de un voal des, s-a apropiat de sicriu, a apucat un colţ al acoperământului acestuia şi, l-a sărutat cu pioşenie. Numai o ortodoxă ar fi făcut asta, şi-au zis catolicii veniţi să-l conducă pe ultimul drum pe cel plecat din viaţă. Ştiau şi cine ar fi putut fi ortodoxa aceea subţire ca o trestie învăluită-n noapte care a dispărut într-o trăsură cu storurile trase, afundându-se în acel „pustiu populat numit Paris", cum ar fi zis Violeta Valéry – Traviatta „qui n'en finit pas de mourir" în răvăşitoarele acorduri verdiene.

Ce altă necunoscută „en grand deuil", cu chipul acoperit de un voal, va fi depus pe sicriul lui Mihai Eminescu, în biserica Sf. Gheorghe Nou din Micul Paris un bucheţel de violete în acea zi de 17 iunie 1889 ca să dispară apoi în oraşul rămas pustiu fără el?…

Maria Cantacuzino cea aureolată de iubire a rămas pe vecie aşa cum a zugrăvit-o Chassériau pictorul care şi-o făcuse icoană sufletului, imortalizând-o în chip de Maria Egipteanca, lucrare aflată în prezent în Biserica Sfânta Maria din Paris. Pentru Irod, i-a pozat pictorului scriitorul Anatole France.

După moartea lui Chassériau, Maria a fost pentru Pierre Puvis de Chavannes marea prietenă, sfătuitoarea şi sprijinitoarea lui într-ale artei, inspiratoarea, modelul feminin unic, confidenta unică, balsam inimii, măsură a unei iubiri nemăsurate. Ea este reprezentată în mai toate lucrările sale, picturi care fac astăzi faima unor muzee de artă din Rouen, Amiens, Lyon, Marsilia şi, instituţii publice – Primăria din Poitiers, Universitatea Sorbona, Primăria şi Pantheonul din Paris, Biblioteca din Boston.

Spre sfârşitul vieţii (au fost împreună peste patruzeci de ani), pictorul ajuns celebru mărturisea cu duioşie şi gratitudine: „Tot ce sunt, tot ce am realizat, îi datorez numai ei." Nu credem să fie chiar gratuitate nici caracterizarea pe care i-o face Mariei biograful pictorului, Marius Vachon în monografia „**Puvis de Chavannes**", Société d'éditions artistique, Paris, 1900: . „Superioara ei inteligenţă, desăvârşita instrucţie, intuiţia artistică şlefuită prin studiul operelor marilor maeştri, care devenise la ea adevărată ştiinţă şi, mai presus de toate, înclinaţia şi iubirea pentru frumosul pe care-l întrupa ea însăşi, făceau din ea confidenta unică pentru artistul cel atât de profund original şi singular. El care accepta cu greu orice critică, orice sfat, orice sugestie, din partea confraţilor, când acestea veneau din partea ei, le accepta fără nici o rezervă; atât de absolută era încrederea pe care o avea în ea, în siguranţa judecăţii ei, în fineţea observaţiilor, în sinceritatea părerilor ei".

În atelierul pictorului, de la Neuilly-sur-Seine, aflat pe la periferia Parisului, Maria Cantacuzino era aproape nelipsită, prezenţă fermecătoare, nobilă şi solară, meşterind la vreo broderie, ocupaţie foarte prizată de femeile fără ocupaţie care nu cunoşteau grija pentru asigurarea traiului (cel cu primum vivere!) sau citind o carte, vorbind doar atunci când i se cerea vreo părere de către pictorul ei mult apreciat care era atât de fericit s-o asculte. Multe din mişcările şi gesturile Mariei, modul cum îşi ţinea mâinile împreunate în poală sau ca pentru rugă, felul cum îşi înclina capul sau, dimpotrivă, cum ştia să şi-l înalţe ca şi cum ar fi vrut să lase privirii ei o cât mai largă cuprindere, graţia trupului ei, nimic nu a scăpat ochiului artistului.

În 1873, acesta creează pentru Primăria din Potiers celebra lucrare cu subiect istoric Sfânta Radegonda dând azil poeţilor, unde Maria Cantacuzino este reprezentată în chip de Sfânta Agnès. Trei ani mai târziu, la Salonul de Pictură de la Paris pictorul avea să expună lucrarea de mari dimensiuni Sfânta Genoveva ocrotitoarea Parisului, care astăzi decorează Panteonul, unde Maria împrumută chip sfintei ocrotitoare a oraşului de pe Sena. Să mai spună Franţa cu Parisul cel prea luminat că nu datorează nimic României cu Micul ei Paris, frumoaselor române din neamul Cantacuzinilor, Brâncovenilor, Bibeştilor, Văcăreştilor şi Popeştilor!

Drept omagiu adus memoriei pictorului Théodore Chassériau, dar şi ca prinos de iubire pentru Maria, Puvis de Chavanne n-a găsit ceva mai potrivit decât să-i facă acesteia un portret în ulei păstrând exact atitudinea modelului prins în desenul făcut de cel dintâi în 1855, cu un an înainte de a muri. Trecuseră douăzeci şi opt de ani de atunci. Chipul Mariei, tot nobil. Ochii ei – fântâni de noapte cu stele-n apă…

La Salonul de Pictură din 1883 de la Paris portretul acesta n-a trecut deloc neobservat, ba dimpotrivă. Era o splendidă declaraţie de iubire. O închinare de lumină adusă umbrei celui plecat din viaţă la treizeci şi şapte de ani, pictorul Chassériau, portretist genial şi descoperitor al prea frumoasei doamne Maria Cantacuzino din Iaşi, ajunsă la Paris parcă anume să dea frumuseţii măsură şi iubirii lui sens. În anii celui de al Doilea Război Mondial, la Muzeul din Lyon, oraşul în care s-a născut Puvis de Chavannes, portretul Mariei Cantacuzino s-a adăugat zestrei artistice de aici, rămânând drept mărturie a artistului că, dacă i-a fost dat pe pământ să cunoască iubirea, aceasta a fost românca Maria din colina Copoului.

Alexandru Cantacuzino, soţul Mariei (cu numele!), avea să moară prin Grecia în 1884, obosit de prea lungile-i bătălii pentru cuceriri de Elene, Ruxandre şi Casandre.

Maria refăcea zi de zi drumul de la reşedinţa ei pariziană de pe selecta Avenue de Villiers la atelierul de la marginea oraşului al prietenului său de drum lung – Puvis de Chavannes.

Şi anii au trecut. Prietenia lor a rămas fără nici o umbră. Poate doar cea a lui Théodore Chassériau să-i fi mai atins uneori, binecuvântându-i. Îi legau multe amintiri comune, arta, căldura sufletelor lor, încrederea în ei, respectul şi, nu în ultimul rând, dragostea pe care el i-a purtat-o şi, care a ajuns să fie şi pentru ea unica, ultima.

Târziu, prin 1896, Maria Cantacuzino a devenit Doamna Puvis de Chavannes. Împlinise 74 de ani. Era bolnavă dar ştia să ascundă cu multă discreţie aceasta cât să nu aducă suferinţă bunului său prieten şi soţ. Avea să mai trăiască doi ani. Când boala nu i-a mai îngăduit să vină în atelierul care i-a fost pentru patru decenii stea polară drumului său în viaţă, pictorul mergea cu şevaletul lângă patul ei de suferinţă. Ultimele schiţe de portret pe care i l-a făcut o reprezintă pe Maria fie într-o ţinută sobră, mândră, cu trăsăturile chipului abia ghicite (o, ravagiile vremii trebuia estompate!, ca şi cum o boare de mister ar învălui-o, fie ascunsă sub o mantie groasă de parcă un frig cosmic ar fi pogorât pe pământ înfiorând-o, fie cu capul plecat, acoperit de un capişon, umbră a umbrei care-şi întindea aripa asupra-i.

Şi-a fost luna august 1898.

Şi Maria n-a mai fost.

Fără ea, soţul ei pictorul Puvis de Chavannes nu-şi mai înţelegea rostul pe pământ.

Două luni după moartea Mariei, pe 24 octombrie, se stingea şi el.

Muza şi pictorul ei s-au mutat din atelierul de la Neuilly-sur-Seine în nemoarte.

*

Prin anul 1943, criticul de artă George Oprescu, director al Muzeului Toma Stelian (desfiinţat în anul 1948 când cu ascuţirea luptei de clasă şi, ajuns astăzi sediul nu mai ştiu cărui partid), a achiziţionat şi expus aici o schiţă de portret făcută de pictorul francez Mariei Cantacuzino de Chavannes cea din ultimii ani ai vieţii lor.

Pe unde o mai fi lucrarea aceea?

Frumuseţea Mariei Cantacuzino va fi făcut multe ravagii prin lumea artistică a Parisului din a doua jumătate a veacului al XIX-lea dar a continuat să-i inspire şi pe artiştii de mai apoi. Unul dintre aceştia a fost şi sculptorul polonez stabilit în Franţa Paul Landowski (1875-1961) care a realizat o statuie impunătoare: „Sfânta Genoveva ocrotind Parisul" – sfânta având trăsăturile Mariei aşa cum a văzut-o Puvis de Chavanne şi o vedem şi noi, trecătorii prin acel Panteon al umbrelor înalte din Paris.

Parisul este reprezentat sub chipul unui copil îngenuncheat la picioarele Ocrotitoarei. (cine o fi fost modelul, doar sculptorul putea s-o ştie dar nu ne-a spus şi nouă).

Monumentala lucrarea, având o înălţime de 5, 4 metri, a fost făcută de sculptor în anul 1928 şi poate fi văzută în Paris, Pont La Tournelle de pe Sena, unde tronează pe un piedestal înalt de paisprezece metri.

Parafrazându-l pe Apollinaire, orice român trecător pe Pont de la Tournelle, poate murmura: „Coule la Seine sonne l'heure, / Les jours s'en vont Marie demeure" (cu minima condiţie să ştie cine e Apollinaire şi, mai cu seamă, cine e aceea femeie de la care Sainte Geneviève turnată în bronz îşi va fi împrumutat chipul.

Din 1991 monumentul acesta a fost înscris în Patrimoniul Mondial UNESCO. Dacă mai înscriem în listele acestui bogat patrimoniu mondial şi corpusul unicat în literatura lumii „Poezia din închisorile comuniste din România", mai mândri vor trece pe podurile luminii românii cei din toate zările Planetei Albastre şi, poate în Grădina Maicii Domnului se va naşte o nouă Marie precum Cantacuzina aceea moldavă ajunsă emblema sfântă a Parisului.

-&-

Ana, mireasa cu violete de Parma

4 mart. 2018

A fost odată ca-n poveşti … o preafrumoasă fată

de stirpe bună de Goleşti de viţă şi, de Racoviţă…

Se numea Ana şi era una din cele nouă odrasle ale familiei Anca & Alexandru Golescu Racoviţă, era nepoata marelui cărturar român Dinicu Golescu al cărui bust veghează astăzi intrarea în cetatea cărţii de la Piteşti – Biblioteca Judeţeană Argeş „Dinicu Golescu" şi, a doamnei acestuia Zinca prin ale cărei saloane literare şi muzicale (de la Goleşti, cum altfel!) a trecut toată protipendada culturală şi artistică a celor care urmăreau şi creşterea limbii româneşti, şi-a patriei cinstire, dar şi personalităţi emblematice ale culturii europene – Franz Liszt fiind unul dintre.

Şi Ana a crescut în Goleştii ei cu livezi şi coline împădurite de lângă Argeş, mică prinţesă între coconii fraţi şi surori, cărora nici cartea nici buna cuviinţă nu le-au rămas străine.

Şi timpul trecea. Ea se făcuse o domnişoară frumoasă dar prinţul fermecat mult aşteptat nu se ivise încă printre liota de pretendenţi la mâna casnică a gândirii ei sănătoase.

Şi se ţineau baluri de poveste în casele Racoviţenilor din capitală unde, evident, era invitată şi Ana spre a se putea face cunoscută în societate şi a-şi cunoaşte alesul visat (pentru că internetul nu-şi făcuse încă intrarea în viaţa tinerimii virtualizând-o de tot şi diversificându-le tinerilor înclinaţiile cele cu ofuri şi ahuri de la brâu în sus, gen „of, inimioară" şi, cu chimie experimentală mai la vale, gen „eu te vreau pe tine, tu nu vrei la mine, ah ce bine fu, asta seara nu!, cum te cheamă, tu?")

Pe atunci feciorii şi fetele trebuia musai să se vadă cu ochii lor proprii, să se evalueze după vorbă, după port, după zâmbet, după grăitoare tăceri, până ca EL să cuteze să-i ceară ceremonios un dans, fără ca EA să ceară mai întâi din priviri încuviinţarea părinţilor, prezenţi şi ei neapărat fiindcă, să nu uităm, nici televizorul nu dădea semne c-ar vrea să năvălească în casele noastre cu poveştile cele de iubire năbădăioasă dintre salam, muşchi ţigănesc şi vreo minune de Zarază de-mpărat de Ferentari ori de Pipera…

Ana împlinise 26 de ani. Frumuseţea, graţia, dar şi dota ei, făceau să roiască în juru-i tot felul de fluturi de saloane care-şi mai aduceau între timp, adică până la a se aşeza la casa lor ca stâlpi de nădejde ai familiei, şi câte-un papuc de curtezană cu purtătoarea lui cu tot, de prin Parisul cel de cinisme şi de lene.

Şi-a fost să fie chiar la un astfel de bal începutul unei poveşti ca un vis dintr-o noapte de Crăciun.

Ana purta o rochie de bal nou nouţă. E o întreagă poveste şi cu rochiile doamnelor şi domniţelor de altădată care-şi petreceau mai toate zilele lucrătoare din săptămână prin şedinţe de probă pe la casele de croitorie de lux ca să poată „la balul de sâmbătă seara" să apară cu ceva nou fiindcă a îmbrăca aceeaşi rochie de două ori era semn de scăpătare.

Şi la rochia generoasă în decolteu a Anei – un accesoriu meschin: un bucheţel de violete de… hârtie. Ochii admiratorilor ei vizau cu păgâne pofte decolteul, dar se încurcau de bucheţelul buclucaş. La un moment dat, un fante de văcăreşti (adică viţel tâmp la poarta nouă a raiului iubirii Anei) a „opinat" că pentru o astfel de rochie s-ar fi cuvenit nişte violete de Parma proaspete ca obrazul ei de roză-n care Alah a pus atâta sfântă puritate / că până şi pe împărat să-l facă poate / pion pe o tablă de şah… (Ei, n-o fi spus el chiar aşa, dar o spusese Omar Khayyam unei frumoase de prin grădina rozelor cu viaţă puţină de acum multe veacuri în urmă…)

S-a făcut haz de mica stângăcie a Anei, pretendenţii la … zestrea ei şi-au înteţit asaltul şi nimeni nu a băgat de seamă că unul singur dintre cei prezenţi, şi el îndrăgostit până peste zăgazurile inimii de Ana, a ieşit discret în viforul de noapte, şi-a pornit în goana calului până la serele de la marginea capitalei de unde, stricând somnul … paznicului de noapte, a cules cu singura lui mână validă (braţul stâng fiindu-i paralizat) un buchet generos de violete. Apoi a refăcut drumul până la palatul cu balul, a intrat îmbujorat de ger în sala cu învârtejiri de vals, a înaintat ceremonios ofiţereşte, cu pas de paradă, până în faţa Anei, s-a înclinat şi: „Îngăduiţi-mi, domnişoară Golescu Racoviţă, să vă ofer cu singura mea mână acest bucheţel de violete" Nimeni nu a lăsat mărturie exactă dacă chiar acestea vor fi fost vorbele îndrăgostitului, dar eu cred că violetele au prins să râdă pân' la lacrimi ca nişte clopoţei de stea aduşi pe sania cu zurgălăi a fulgilor de zăpadă din acea iarnă ca nici o alta mai frumoasă pentru o tânără care înţelegea atunci iubirea adevărată ce înseamnă. Se spune că Ana i-ar fi răspuns: „Dacă veţi mai avea cumva nevoie de o mână, v-o ofer pe a mea."

Asta de logodnă!

Tânărul avea atunci 33 de ani şi se numea Carol Davila. Era celebrul medic venit din Franţa ca să se identifice cu istoria medicinii româneşti şi să se românizeze înnobilându-ne prin multele sale acte ştiinţifice.

Şi-a fost nuntă mare în primăvara anului 1861, aprilie 30, şi Ana purta la rochia de mireasă violete de Parma – floarea simbol a iubirii lor, şi li s-au născut mai apoi patru prunci – Alexandru, viitorul autor al primei drame moderne din literatura română – Vlaicu Vodă; Elena (Petricari), Zoe (Cuţarida) şi mezinul Carol Nicolae.

I-a fost soţului său colaboratoare de nădejde în munca lui şi, deopotrivă s-a îngrijit de buna funcţionare a Azilului de orfane înfiinţat prin donaţie publică de Elena Cuza (1000 de galbeni), susţinut mai târziu şi de Regina Elisabeta.

România îi datorează infinită recunoştinţă lui Carol Davila pentru multe realizări traductibile în iubire de ţara de adopţie, el fiind francez, cu precădere înfiinţarea primei Şcoli de Medicină şi Farmacie de la noi, şcoală ai cărei absolvenţi obţineau (când obţineau!) diplomă de licenţă recunoscută în toată Europa. Soţiei sale, Ana, îi datorează

o adâncă plecăciune pentru munca ei de instruire şi educare a copilelor fără părinţi de la azilul „Elena Doamna" din dealul Cotrocenilor. Chiar în curtea amintitului azil avea să se mute ea sub iarbă la vârsta de 40 de ani după nefericita zi de 13 ianuarie 1874 când, din nebăgare de seamă, un farmacist i-a dat în loc de chinină, stricnină.

I s-a adăugat sub iarbă zece ani mai târziu şi Carol Davila. Monumentele lor funerare au fost înscrise din anul 2010 pe lista monumentelor istorice din Bucureşti, ca şi bustul „Dr. Davila" realizat de Constantin Brâncuşi şi amplasat în curtea Spitalului Militar; deşi placheta de bronz cu efigia generalului doctor Carol Davila şi capul micii sculpturi de pe soclu din dealul Cotrocenilor, la capătul străzilor de astăzi Ana Davila şi, Nicolae Paulescu, au ajuns în anii tranziţiei dinspre nimic înspre niciunde, anii cei cu jungle noi, la fiare vechi…

În 1890 sculptorii Karl şi Carol Storck au realizat sculptura reprezentând-o pe Ana în costum naţional cu, alături de ea, simbolul copilăriei nefericite – o copilă sărmană cu picioarele goale, cum erau cele de a căror educaţie se îngrijise ea la Azilul pentru orfane. Este primul monument sculptural din Bucureşti închinat unei femei.

Tot Karl Storck avea să realizeze statuia lui Carol Davila din faţa Facultăţii de Medicină din capitală.

În pictură Ana Davila a fost reprezentată de Sava Henţia (care era profesor de desen la Azilul „Elena Doamna"), de Theodor Aman şi, în fotografie, de Carol Popp de Szathmari.

Doamna Ana Davila, fosta domnişoară Ana Golescu Racoviţă, rămâne astfel în memoria romanţioasă a fetelor care mai visează poate la zburători cu negre plete care să le răpească din turnul vieţii lor monotone şi să le deschidă căile iubirii într-o fără de bătrâneţe tinereţe şi o viaţă … puţină, chipul feciorelnic aprins de fiorii iubirii de la prospeţimea unui buchet de violete culese de un îndrăgostit care nu s-a temut de frigul iernii într-o noapte de poveste înscrisă în răbojul destinului ca o viaţă de om.

-&-

Doamna Ecaterina Conachi şi veneticul din Fanar

5 mart. 2018

La conacul din Ţigăneşti, nu departe de Tecuci, în familia logofătului Costache Conachi, soţia sa Smaranda aducea pe lume în vara anului 1829 un boţ cu ochi care a primit numele de Ecaterina, sora vitregă a lui Costache Negri, militant unionist, ministru, ales în 1857 în Divanurile Ad-hoc, poet, scriitor. Ecaterina a fost singurul lor copil. Dintr-o altă căsătorie Smaranda mai avea alţi doi – Costache şi Elena Negri.

Ecaterina (Cocuţa) a primit o educaţie aleasă în familie şi o instrucţie nu mai puţin lăudabilă de la profesori aduşi, după moda vremii, de prin cele străinătăţi, cu precădere de la Parisul unde mergeau din adloscenţă şi ai noştri tineri să mai înveţe şi altceva decât "la gât cravatei cum se leagă nodul".

Când a împlinit 17 ani, părinţii săi, cei mai bogaţi boieri moloveni din acea vreme, au socotit că nici un pretendent la mâna ei (dota y compris!) n-ar fi mai potrivit decât dregătorul (stricător) ministru de finanţe Nicolae Vogoride, care ambiţiona să devină (şi-a devenit!) caimacan (1857-1858) – locţiitor de domn, cu mari şanse de a se cocoţa pe tronul ţării dacă ar fi avut destul talent ca să se gudure pe lângă eunucii de la Înalta Poartă ca să-i dea liber să ajungă să pupe cu evlavie (şi cu binecuvântarea Austriei!) papucul sultanului Abdul Medjid, fiul lui Mahmud al II-lea, care nu era deloc insensibil la cocoşei (de aur, cum altfel!) – un coate goale venit de prin Fanar să se chivernisească (şi nu oricum!) prin Moldova noastră cea frumoasă, plină de miraculoase poveşti.

Şi s-a făcut tranzacţia matrimonială: fata a venit cu bogăţia tinereţii ei neprihănite, părinţii ei cu vise de mărire au adăugat la lujerul de fecioară şi greul pungilor cu galbeni, başca moşii, păduri, case. Tânărul Niculăieş Vogoridis, cu nouă ani mai copt decât mireasa, a adus splendida lui inutilitate şi dezmăţul princiar în care excela, plus visele de mărire până hăt, în susul scrării, spre tronul domnesc!

Numai că în Moldova sufla amarnic vânt de schimbare. Fusese Revoluţia de la '48 cu rezultatul de care se ştie. Dar visul de Unire ameninţa să devină coşmar pentru Vogoridul caimacan. Şi-a fost deschis el porţi evropeneşti dispuse să-i promită marea cu sarea (dacă plătea cum se cuvine, la greu!), a alergat şi la Poarta Mare (care l-a uşurat de parale şi l-a umplut de ciori de pe gard în schimbul vrăbiuţei de aur ajunsă ditamai dropie!), a încheiat înţelegeri secrete, dar nu trecuse se pare prin şcoala latinească şi nu aflase cum că scripta manent. Iar Cocuţa doamna ştia să citească! Şi să scrie.

La alegerile (libere, tot ca astăzi!) pentru Divanurile Ad-hoc din 1857, antiunioniştii au ieşit din urne gata de sărbătoare. Şampania era la rece. Ei clocoteau de bucurie. Festinul putea să înceapă. Tronul Moldovei nu mai aştepta decât fundul fanariotului. Ecaterina lui îl părăsise de facto şi locuia cu cei trei copii ai lor la conacul din Ţigăneşti. Dar casa de la Iaşi tot a ei era şi putea intra în ea oricând dorea. Ceea ce a şi făcut. Într-o zi, căutând oarece … dantele de Olanda în scrinul cu multe zăvoare, a dat peste un vraf de scrisorele primite de pretendentul la tron Vogoride de la suspuşii săi protectori turcaleţi ori … vienoazi. Şi ce scria în ele? Păi ce să scrie! Erau sfaturi de taină mare de la Poartă şi de la Ambasada londoneză a Turciei de cum să facă el să măsluiască alegerile, dar s-o facă în aşa fel ca să nu ştie nici vântul nici pământul că ideea vine de departe, tocmai de la ei… Şi că, abia când se va vedea cu sacii-n caleaşcă (saci pe care să-i deşerte repejor la ei în ogradă!) abia atunci înscăunare pe cai mari, neneacă!

Atât i-a trebuit Cocuţei noastre!

A şi expediat scrisorile buclucaşe (14 la număr!) la revista Étoile d'Orient (Steaua Dunării) care-şi mutase sediul de la Iaşi la Bruxelles, unde acestea au fost publicate degrabă sub titlul "Estract de scrisori secrete trimise către deosebite feţe politice". "Deosebitele feţe" au prins să facă feţe-feţe (ruşinică, ruşinică!), Europa şi-a zis că "aiasta nu se poate", Napoleon al III-lea, împăratul care-l primea pe bardul de la Mirceşti la un suc de struguri a invitat-o pe regina Victoria la un ceai englezesc tocmai la Osborne şi astfel s-a dispus printr-un fel de ordonanţă de urgenţă din vremi ştiute nouă, repetarea alegerilor din Moldova, cu supraveghere internaţională. Se asociau acestui demers şi Prusia, şi Rusia, şi Sardinia. Asta da corectitudine politică! Păi nu?!

Cam ce sfaturi primise Nicuşor Vogoridis, judecaţi şi voi după fragmenţelul următor: „Poarta doreşte ca luminăţia ta (Vogoridul luminatul!!! n. n.) să lucreze cu energie împotriva unirii, dar să lucreze fără vuet şi mai ales să nu arate că primeşte aceste instrucţiuni de la Poartă". Şi "vuet" european se făcu! Alegerile au fost repetate şi, de data aceasta unioniştii au ieşit învingători.

Ca să nu-l dea pe uşă afară din casa ei cu un picior bine plasat în fundul lui dolofan pe caimacanul ei soţ prins cu ocaua mică (Cuza avea să demonstreze nu peste multă vreme ce era cu ocaua ceea), Cocuţa l-a obligat pe acesta să-l demită urgent din funcţia dregătorească pe antiunionistul Catargiu. Poruncă îndeplinită! Teama de sărăcie lucie trebuie să-l fi furnicat pe şira spinării pe "veneticul din Fanar", cum îl "alinta" soţia lui pentru care ţara însemna cu mult mai mult decât un tron care i-ar fi asigurat ei statutul de primă doamnă a Moldovei.

Vogoride a înapoiat Franţei "trădătoare", cu papuc cu tot, şi curtezana pe care şi-o adusese la Iaşi să-i facă masaj şi manichiură… În 1858 îşi ia şi el tălpăşiţa din Iaşi. A murit în 1863 şi a fost înmormântat la Brăila în cimitirul "Sf. Constantin". O fi sperat că apele Dunării îi vor spăla trecutul de licheluţă. Ba!

Şi-a fost anul 1859.

La 5 ianuarie li s-a propus lui Alecsandri, Kogălniceanu şi Negri să-şi depună candidatura pentru tronul Moldovei. Erau cei mai vizibili unionişti. S-au gândit ei ce s-au gândit până i-a prins noaptea şi atunci au trimis solie colonelului Alexandru Ioan Cuza să vină să-i scoată din dilemă. Prea erau buni toţi, prea erau bogaţi, prea erau egali în măreţie şi nu se făcea ca unul dintre ei să fie alesul şi ceilalţi doi să trebuiască să-i zică « Măria Ta». Cuza a fost deci soluţia genială. Şi s-a dovedit că a fost cea mai bună alegere.

Şi Unirea s-a făcut. Minunată şi sfântă zi: 24 Ianuarie 1859!

Abia de şi-au mai amintit fericiţii care au încins hora frăţiei pe pământul României de doamna Ecaterina Conachi Vogoride, fără de care Unirea poate ar fi fost mult întârziată de n-ar fi fost gestul ei de adânc patriotism prin care a arătat Europei cine suntem noi românii şi ce vrem.

La Centenarul Marii Uniri din 1 Decembrie 1918 de la Alba, figura luminoasă a Cocuţei Conachi a ieşit din noaptea uitării în toată splendoarea ideii de patriotism întrupat într-un chip de femeie.

Renumitul sculptor tecucean Dan Mateescu (n. 1943), autor al unor lucrări de excepţie între care Eminescu, Ştefan Cel Mare, Barac Obama (ei, da, n-o fi el de-al nostru, dar lumea va fi aflat şi de el!), a realizat un bust al celebrei unioniste spre a fi donat oraşului Tecuci şi plasat în Parcul "Alexandru Ioan Cuza".

Forurile decidente nu au găsit încă locul pentru această lucrare de for public.

Grăbiţi-vă, decidenţilor, anul Centenarului ţine doar un an! Doar faptele de ispravă ale înaintaşilor sunt însemnate cu ne-moarte. Faceţi şi voi o ispravă!

-*-

IOAN ROTUNDU-DÂNGEANU

Consideraţii asupra volumului MONOGRAFIA JUDEŢULUI BOTOŞANI (1939)

27 feb. 2018

Scrisă de economiştii Băncii Naţionale a României – Agenţia Botoşani şi intitulată „Monografia judeţului Botoşani". Lucrarea de faţă, întocmită la numai 5 ani după marea criză economică din 1929 – 1933, este o frescă a economiei judeţului bine surprinsă prin explicaţii şi situaţii statistice.

Dacă acest manuscris nu ar fi ajuns în mâinile regretatului istoric, prof. **Ionel Bejenaru**, care să fi realizat importanţa lui şi ar fi încăput pe mâna unui impostor, cu siguranţă că impostorul şi-ar fi putut lua un doctorat în Economie şi ar fi fost felicitat pentru realizarea unui astfel de studiu economic de o competenţă imposibil de contestat.

Mai trebuie precizat că lucrarea monografică a fost scrisă după apariţia unei alte lucrări monografice crucială. Mă refer la „Monografia oraşului Botoşani", lucrare a unei alte mari personalităţi a acelor vremuri, academicianul Atthur Gorovei, volum apărut la Fălticeni în anul 1926. Economiştii BNR – Agenţia Botoşani au studiat în demersul lor de a scrie o monografie economică şi lucrarea lui Gorovei, pentru că vom regăsi multe informaţii preluate.

Cum spuneam, Monografia judeţului Botoşani este o frescă a economiei judeţului de după Primul Război Mondial şi a crizei economice care ne informează că, la nivelul anului 1937 la care se opreşte studiul, economia era bazată pe agricultură şi zootehnie iar industria abia se înfiripa şi era monopolul evreilor, cum dealtfel era comerţul urban şi rural.

Chiar dacă studiul se axează în principal pe componentele economiei judeţului, în lucrare vom găsi şi date despre sistemul de sănătate publică, învăţământ, cultural şi bisericesc. Infrastructura sanitară, şcolară şi bisericească este prezentată cu cifre extrase din diferite situaţii statistice şi ne arată că nivelul de viaţă şi educaţie era destul de avansat faţă de alte zone ale ţării.

Dacă împărţirea teritorial-administrativă a judeţului în comune urbane şi rurale se poate spune că era una funcţională, nu la fel putem vorbi despre căile de comunicaţii, drumurile fiind de pământ şi prea puţin pietruite iar despre calea ferată vom constata că era aceeaşi din ziua de astăzi: Face excepţie calea ferată Dângeni – Ripiceni care avea ca rol transportul de zahăr şi alcool de la Fabrica de zahăr Ripiceni spre centrul ţării şi mai departe la export.

Fabrica a fost demontată de soldaţii ruşi în anul 1944 şi transportată bucată cu bucată în Uniunea Sovietică drept pradă de război. Calea ferată a fost dezafectată în anul 1958, fiind considerată ca lipsită de utilitate.

Studiul pune în evidenţă producţia agricolă care pentru acea vreme era una bună dar mai ales calitatea unor cereale precum grâul şi porumbul. Grâul era de o calitate deosebită şi avea mare căutare la export iar porumbul apreciat pentru calitatea făinii din care se prepara o mămăligă deosebit de gustoasă.

Vom constata existenţa unor efective de animale în număr ridicat, ceea ce a permis dezvoltarea de abatoare şi carmangerii, preparatele din carne fiind de asemeni mult căutate pe piaţa românească şi la export pentru calitatea superioară a cărnii şi gustul lor. Să nu uităm că marele poet Mihai Eminescu, atunci când a aflat că şi la Botoşani se face presă, a exclamat că la Botoşani ştia că se prepară cea mai gustoasă pastramă dar că se face şi presă nu ştia.

În studiu vom găsi informaţii despre firmele industriale evreieşti şi ce importuri şi din ce ţări făceau, nu vom găsi nici un fel de informaţii despre export pentru că operaţiunile de export se derulau prin banca din

Cernăuţi, ceea ce ne determină să credem că exportul direct nu era punctul forte al economiei judeţului, ci se derula prin intermediari din alte zone ale ţării.

Vom găsi în studiu date referitoare la valorificarea resurselor mineral la capitolul intitulat „Minele”. Ni se oferă şi date despre activităţile industriale şi neindustriale din pomicultură, viticultură, legumicultură.

Abundenţă de date avem şi de ordin demografic pe sex, vârste şi naţionalităţi şi ne putem da seama cine erau stăpânii pământurilor şi a fermelor de animale. Vom găsi date despre recoltele anuale la cereale, plante tehnice şi furajere.

După decembrie 1990 s-a strigat „Nu ne vindem ţara!”. Din monografia de faţă reiese clar că pământurile judeţului, industria şi comerţul erau în proprietatea străinilor iar botoşănenii forţa lor de muncă calificată sau nu.

Lucrarea va deveni un important instrument de lucru pentru viitorii scriitori de monografii ale localităţilor şi comunelor judeţului dar şi un binevenit instrument de analiză economică pentru economiştii judeţului care contribuie la realizarea diverselor planuri de dezvoltare economică în perspectivă.

Din nefericire, profesorul Ionel Bejenaru, care și-a dorit extrem de mult să vadă tipărită lucrarea, nu a mai apucat să trăiască această satisfacţie profesională şi împlinire sufletească că a pus în lumină o preţioasă cercetare ştiinţifică care a stat în uitare vreme de peste 75 de ani Doar o întâmplare a făcut ca manuscrisul să ajungă în mâna unei persoane competente şi de bună-credinţă care să-i dea rostul şi valoarea cuvenite.

-*-

VICTOR TEIȘANU

Un luptător „îmbrăcat în cuvinte”: Grigore Vieru

31 aug. 2018

Transformat de unii comentatori în efigie statuară, pe temeiul ecoului public al vieții și scrisului său, contestat de alții pentru neaderența sa la reformele poetice contemporane menite să decredibilizeze paradigmele tradiționale de expresie, **Grigore Vieru** s-a așezat, temeinic, undeva la intersecția celor două tabere, cu seninătate olimpiană și mizând, până la capăt, pe comunicarea directă și netrucată, precum și mărturisește:

„M-am ferit de vorbele găunoase și fără de rod și am găsit vreme și dragoste să privesc în ochii cuvintelor drepte până când am plâns împreună cu ele – alte secrete poezia mea n-a avut”. Ori și mai tranșant într-un Epitaf pentru mine însumi: „Sunt iarbă. Mai simplu nu pot fi” (Iași, 9 aprilie 2008). Deși i-au pecetluit traiectoria ca fiind una de esență tragică, împrejurările istorice au avut, pentru poet, și o consecință pozitivă: l-au menținut constant, prin impactul lor social și mediatic, în centrul atenției, Grigore Vieru fiind mereu racordat la evenimente, cu o voce care nu putea trece neobservată. Dimpotrivă, care acumula, prin consecvența și amploarea crezului, substanța unui simbol național. El și generația sa (Liviu Damian, Ion Vatamanu, Dumitru Matcovski, Gheorghe Vodă, Anatol Codru, Aureliu Busuioc, Petru Zadnipru, Nicolae Esinescu și alții, continuați atât de strălucit de Nicolae Dabija) au purtat o teribilă luptă pentru salvarea și impunerea limbii române, dar și a ființei noastre etnice în stânga Prutului, într-un context total nefavorabil. Iată de ce n-aveau timp să jongleze cu experimente literare formale, specifice societăților libere și prospere. Păreau condamnați de circumstanțe să se exprime limpede, în demersuri cât mai accesibile majorității conaționalilor. Se traversau atunci momente de istorie patetică și care impuneau, spre a fi fructificate, mobilizări masive de populație, chemată pentru decizii fundamentale în stradă. Încât, prin forța lucrurilor, scriitorii deveneau purtători de mesaj, iar Grigore Vieru căpăta, în pofida datelor sale fizice, dimensiunea unui veritabil tribun al cauzei

naționale. Dar arma sa principală a rămas, chiar și în mijlocul scenei, verbul limbii române. Cum însuși se exprima într-o compoziție cu pretext erotic: „Tu îmbrăcată mireasă, / Eu îmbrăcat în cuvânt”. La Grigore Vieru existența poetică este una asumată, consubstanțială, pliindu-se pe gesticulația cotidiană, între vis, memorie și stare de veghe, între călătorie și popas fertil, generând armonie și fluență, cu o simplitate descumpănitoare, pentru că nu exclude adâncimi de hău și trăiri voltaice. Dacă prin absurd ar dispărea imensa operă scrisă de Grigore Vieru și s-ar păstra doar câteva crâmpeie lirice pe care le reproduc mai jos, viitorimea ar avea suficiente motive să recunoască marca unui poet original, capabil, precum Nichita Stănescu, să definească indefinitul și să pătrundă în miezul inexprimabilului: „Ușoară, maică ușoară, / C-ai putea să mergi călcând / Pe semințele ce zboară / Între ceruri și pământ” (Făptura mamei). Și încă: „Mare ești moarte, / Dar singură, tu, / Eu am vatră unde iubi, / Tu nu, tu nu // Prin mine un cântec de dor / A trecut chiar acu. / Eu am țară unde să mor / Tu nu, tu nu” (Prin mine un cântec). Sau: „Când am să mor, / să mă îngropi / în lumina ochilor tăi” (Când). Iar un text precum Pădure, verde pădure, străbătut de un răscolitor aer enigmatic, de sorginte baladescă, stratifică excelent trimiteri și conotații multiple, de profundă reflecție ontică, amintindu-i pe Ștefan Augustin Doinaș și pe cerchiștii Sibiului de altădată. Obsesia spațiului rustic, purtând pecetea mamei și a copilăriei, sub zodia sacralității și a duminicilor în „căsuța curată ca un ou”, duce cu gândul, prin consistență imagistică și proiecții vizionare, direct la nostalgicul Esenin. Grigore Vieru întrunește toate condițiile spre a justifica notorietatea sa de poet național: s-a implicat ca nimeni altul pe frontul intereselor românești în Basarabia, dar mai cu seamă a promovat, dincolo de scena civică „orizontul aspirațional al neamului său în literatură. Și a făcut-o fără emfază, cutremurat parcă în permanență de măreția firescului și simplității. Dacă admitem (și realitatea ne obligă la aceasta!) că, în prezența valorii, nu există formulă de expresie fără drept de cetate, atunci opera poetică viereană va suscita oricând, prin combustia și tensiunea sa emoțională, interesul major al consumatorului de poezie, asigurându-și locul meritat în orice istorie literară românească. Trebuie să admitem de asemenea că nu e de conceput un poet important în afara trăirilor autentice. În această privință, putem afirma că liantul întregii poezii aparținând lui Grigore Vieru îl constituie inepuizabila sa resursă de sensibilitate, cea care l-a propulsat lângă alt mare „hipertensiv” liric, Nichita Stănescu. De la Nichita a deprins, poate, basarabeanul voluptatea mlădierilor și contorsiunilor lexicale, precum: „zmeule al meule”, „teie” (ca feminin de la tei), „Dealule, domn dreptule, / Mare înțeleptule” și încă multe altele. Printr-un neostoit proces de transfigurare, mama devine sinonimă cu patria. O patrie veșnic tristă din cauza vicisitudinilor de tot felul, împovărată de trudă și nedreptăți. Tot patrie, și iarăși în maniera lui Nichita, rămâne pentru poet însăși limba română moștenită de la strămoși. De altfel patria și graiul național, alături de ubicua prezență a temei mamei, în asociere cu erosul și familia, alcătuiesc canavaua pe care se derulează întreaga fabulație lirică. O fabulație care include, într-o măsură însemnată, filoane de provenienţă și factură folclorică, având rădăcini către palierele insondabile ale memoriei. Și mai există peste tot fire nevăzute care duc negreșit către Eminescu. Din ambele izvoare vine inclusiv statutul etic al poetului, conferind și acesta substanță efigiei sale evocată la începutul comentariului nostru. Grigore Vieru este un poet de anvergură, al cărui potențial liric irumpe în deplină libertate, sub semnul sincerității, dar ocolind, cu aceeași determinare, stridențele și artificiile inutile.

P. S. – Aceste sumare însemnări exegetice ne-au fost prilejuite de apariția, la Botoșani, a unei splendide cărți-omagiu închinată lui Grigore Vieru. E vorba de fapt de un insolit interviu cu poetul basarabean realizat de către dna notar Lili Bobu, cea care patronează Asociația Culturală „Regal d’Art”. Cu titlul Grigore Vieru „Simplu ca iarba, simplu ca pâinea, simplu ca Biblia…”, volumul tipărit sub egida acestei asociații a fost lansat la Academia de Științe a Moldovei, în cadrul Festivalului Internaţional de Poezie „Grigore Vieru – poetul Duminicii”, ediția a X-a, bucurându-se de o prestigioasă prezentare a academicianului Nicoale Dabija. Reporterul (și editorul) Lili Bobu pune întrebări atent ticluite, la care, în absența fizică a Poetului, răspunde Opera sa, nuanțat și impresionant, cu poeme întregi, citate sau fragmente din numeroasele momente confesive vierene, poemul maestrului Tudor Gheorghe constituind un epilog emoționant.

Să mai spunem că la realizarea produsului bibliofil au contribuit, cu talent și lăudabil efort, prestigioși artiști plastici (Mihai Cătrună, Romulus Harda, Iurie Matei, Paul Mecet, Ion Sulea Gorj), remarcabili profesioniști în design grafic (Dragoș Axinte și Mirela Brehuescu) și arta porțelanului (Axa Porcelaine SRL, Alba Iulia) și a tipografiei (PIM – Iași, manager Maria Petrariu). Interviul va fi cuprins în volumul „Inscripție pe stâlpul porții” (poeme, cântece, aforisme, confesiuni, interviuri, secvențe publicistice, evocări – pagini alese cu CD), antologie pe care Asociația Culturală „Regal d’Art” o va edita în anul 2018, anul Centenarului Marii Uniri, în cuvinte de mătase și auriu regal – o Biblie a Poeziei.

-&-

Un catehism poetico-epic

28 oct. 2018

Despre Nicolae Dabija am scris în câteva rânduri, subliniind de fiecare dată lejeritatea sa de veritabil prestidigitator în mânuirea limbii române. Noul volum, ***Aștchii de Cer*** (Chișinău: Editura pentru Literatură și

Artă, 2018), reconfirmă cu asupra de măsură această abilitate. Avem de-a face cu o lucrare-mozaic, adunând între coperți fragmente („aș chii”) de cele mai diverse proveniențe. Sunt 599 de „aș chii”, unele sub forma

narațiunii, mai extinse, altele, compuse din cuvinte puține, cu aspect aforistic. Se circumscriu unor zone care, prin definiție, nu prea consonează: politică, artă, filosofie, religie, istorie, medicină, educație, democrație și dictatură, sat și oraș, copilărie și maturitate sau senectute. Toate unite însă printr-o haină stilistică inconfundabilă și mai ales prin acea ubicuă atitudine de empatizare sau polemizare cu subiectul. Așadar, poziționarea lui Nicolae Dabija față de „aș chiile” sale este bivalentă: critică, dacă vorbim de ceva care încalcă standardele etice ale scriitorului, sau elogioasă, când subiectul abordat se încadrează în aceste standarde. E limpede însă că autorul se simte confortabil și ca moralist, în buna tradiție a termenului. Astfel, criteriul moral devine hegemonic, dictând tonul discursului. Încât și vocabula aș chie se încarcă de emoții cu semn pozitiv: „Nu există Neam mai frumos pe lume ca această aș chie de Neam românesc care m-a înfiat”, afirmă Nicolae Dabija relativ la Basarabia. Dar o face cu durerea imposibil de vindecat că pământul din stânga Prutului continuă să fie o „aș chie de țară în afara Țării”. Când se numesc „aș chii de cer”, atunci cu siguranță este sugerată, în contul lor, o valoare spirituală.

Însă problema Basarabiei rămâne permanent pe tapet, devenind obsesivă. Indiferent pe unde ne-ar purta la un moment dat harul său iscoditor, Nicolae Dabija se întoarce întotdeauna la istoria mutilată a străvechiului teritoriu românesc înstrăinat. Sistematic, aceasta va fi prisma prin care sunt priviți și judecați contemporanii, dar și înaintașii, cu toate faptele lor. Carența morală a prezentului, ne spune scriitorul, vine mai cu seamă din anihilarea credinței și etosului creștin, săvârșită în lunga perioadă de ocupație bolșevică și atee: „Ce tristă istorie am avut, dacă la 1665 Chișinăul avea 17 biserici, iar acum, după 350 de ani de zidiri bisericești, sunt doar 16!”. Apărând sacralitatea ființei, ca sursă de libertate și speranță, autorul nu ezită câtuși de puțin să combată totuși festivismul și excesele îndoielnice din sfera ortodoxiei basarabene. Exemplul ales este elocvent: cum în stânga Prutului se acceptă atât stilul vechi cât și cel nou al calendarului, înseamnă că cele 183 de sărbători oficiale, dublându-se, dau cifra de 366, ceea ce, să recunoaștem, e cam mult pentru un singur an. Drama Basarabiei cotropite și supuse unui regim de teroare ocupă în carte un spațiu semnificativ. Referințele sunt în majoritate despre anii sumbri de după 1940, cu deportări, deznaționalizare și genocid. Aici găsim pagini memorialistice de impresionantă consistență și diversitate faptică. Din multitudinea de secvențe, unele aflate la limita senzaționalului, se încheagă un tablou tulburător, cu ființe umane și destine pulverizate de malaxorul politic, într-o amețitoare sarabandă tragică. Întâmplările avute în vedere se întrec în accente zguduitoare, egalând adesea spectaculozitatea romanelor de aventuri. Spre a le feri de barbaria ocupantului sovietic, preotul și locuitorii unui sat, în deplin consens, au ascuns odoarele, icoanele și cărțile bisericești în scorbura stejarului multisecular din curte. De-acolo bunurile au fost recuperate, de către supraviețuitori, abia după 1990. Într-un lagăr din Siberia, iarna, din cauza pământului înghețat, sicriele cu morți erau duse la pădure și fixate cu sfori în rămurișul copacilor, la adăpost de atacul sălbăticiunilor. Imaginea sutelor de sicrie legănate noaptea de vânt ar putea inflama până și cea mai palidă imaginație. Sau povestea câinelui Bobu, care-și așteaptă, fidel, timp de 9 ani stăpânii deportați în ghețurile arctice, apărând gospodăria de neaveniți și murind apoi fericit, imediat după revederea cu sărmanii întorși din gulag. În aceeași notă și istorioara cu mărul ajuns întâmplător pe masa unor deportați: fructul este privit de toți ca o minune cerească și sacrificat ritualic într-o zi de duminică, spre a fi dăruit copiilor. Din capitolul ororilor n-ar putea lipsi episodul cu fetița de șase ani, surdomută, deportată și ea peste Urali, lângă cei maturi, deoarece „calomniase puterea sovietică”. Dar este o atrocitate care le întrece în cruzime pe toate celelalte: aflăm că la 22 iunie 1941, când armata română trecea Prutul, la Ivdel, închisoarea siberiană pentru basarabeni, au fost împușcați, ca răzbunare, o mie de oameni dintre deținuți. Alți o mie, când românii au intrat în Chișinău; încă o mie, când trupele noastre au trecut Nistrul. Și tot așa, alte mii când s-a cucerit Odesa, ori s-a ajuns în Crimeea, apoi la Stalingrad și la Cotul Donului.

Dincolo de ferocitatea torționarilor, reflectând de fapt specifice metehne totalitare, cititorul va putea savura cu voluptate pagini narative de maximă acuratețe estetică. Nicolae Dabija pare adesea un magician al combinațiilor sintactice, generatoare de insolite metafore. Îi reușesc de minune invențiile cu aspect de calambur, ori numeroasele panseuri de factură ontică și filosofică, alcătuite din două enunțuri aparent disjunctive, precum: „Mai ușor poți împăca doi regi care se ceartă de la un regat, decât două femei care se ceartă de la un bărbat”. Sau: „Când ești așteptat undeva cu drag, chiar dacă întârzii, ajungi totdeauna la timp”. Câteva excelente cugetări dau seamă despre măreția și superioritatea spiritului în comparație cu materia: „Prin faptul că se reflectă într-o băltoacă, soarele nu devine mai murdar, nici băltoaca mai curată”, ori „Cei care scuipă spre Cer nu pot murdări Bolta, oricât și-ar opinti flegma”. Tot așa cum o amară experiență istorică produce cugetări nu tocmai onorante pentru făcătorii de revoluții, când în fond acestea „se rezumă, până la urmă, nu la visul sclavului de a fi liber, ci la visul sclavului de a fi stăpân și de a avea, la rându-i, sclavii săi”. Amintirile copilăriei, sau evocarea părinților și bunicilor, dar mai ales a mamei Cristina, sunt momente de

grație pentru poetul și prozatorul care sălășluiesc armonios în ființa lui Nicolae Dabija. Efluvii nostalgice în tandem cu sentimentul paradisului pierdut, dar dăinuind fabulos în memorie, ca și amprenta vremii care curge implacabil, se unesc într-o construcție narativă rezistentă. Rafinamentul elaborat și vibrația trăirii neîngrădite par a nu se stânjeni reciproc. Așa cum nici șarjele ironice și umorul abundent, revărsându-se peste tot precum o lavă incandescentă, nu afectează echilibrul aproape clasic al edificiului, în pofida faptului că zidarul este un iremediabil romantic.

Artist care surprinde necontenit prin mobilitatea spiritului, Nicolae Dabija, mereu disponibil la dialog chiar și cu prezumtivii inamici, oferă aici importante și necesare clarificări literare, ținând de doctrină și paradigmă. Din multele pagini pe această temă, mustind de inteligență și fantezie, se rețin sinceritatea și esența morală a mecanismului său de creație. Ni s-ar părea de asemenea impardonabil să omitem sclipitoarele sale interpretări din universul biblic. Este, din acest punct de vedere, un redutabil tâlcuitor, plin de imaginație și capabil de asocieri surprinzătoare. Toate aceste glose ale sale au drept corolar o mai adecvată viziune asupra faptului teologic, constituindu-se, la sfârșit, într-o folositoare cateheză. Dar **Aşchii de Cer**, în integralitatea volumului, cu cele 599 secvențe epico-poetice, prin generalizarea observației și consecvența traseului moral, ar putea însemna pentru cititorul onest un prețios catehism de viață și literatură.

-*-

ALEXANDRU FLORIN ȚENE

Amintirea ca formă a eternizări în concepția acad. Dr. prof. univ. Ștefania Kory Calomfirescu

30 apr. 2018

Despre o personalitate ca doamna acad. Ștefania Kory Calomfirescu e greu de scris în câteva pagini de calculator. Are o activitatea laborioasă depusă de-alungul vieții în domeniul edemului cerebal acut. A scris peste 20 de lucrări în calitate de autor unic în domeniul medicinei, 15 volume ca prim autor și 4 volume de co-

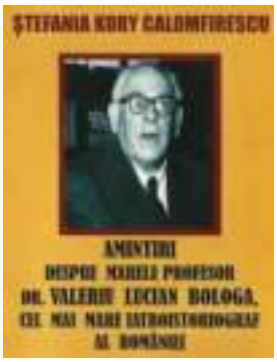

autor, 41 de monografii și peste 600 de lucrări științifice și articole de specialitate, dintre care peste 60 publicate în reviste de specialitate în străinătate și 513 lucrări științifice publicate și prezentate la diferite congrese, simpozioane și conferințe naționale și internaționale, iată, că aceste cifre seci spun totul și justifică exprimarea mea de la început. Dar să fac o mică incursiune în viața doamnei academician. Ștefania Calomfirescu-Kory care a văzut lumina zilei în anul. 1938, la Turnu Severin, fiind astăzi medic neurolog, profesor universitar și scriitoare din România . Elevă fiind, a înțeles zicerea poetului grec Pindar, care spunea: ”*Învață ceea ce ești și comportă-te ca atare.”*

A absolvit Facultatea de Medicină Generală din cadrul Universității de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu” din Cluj-Napoca (1961). A obținut în 1974 titlul de doctor în medicină, specialitatea Neurologie, cu teza *Edemul cerebral acut în accidentele vasculare cerebrale de tip tromboembolic și hemoragic (fiziopatologia simptomelor, diagnostic și tratament)*.

După terminarea facultății a fost repartizată ca medic generalist în com. Bălan (jud. Sălaj). Aici, a refăcut dispensarul, a înființat cabinete de consultații pentru copii și adulți, sală de nașteri, o farmacie și un mic laborator pentru analizele sumare. În 1966 a fost angajată ca medic secundar, în urgențe medico-chirurgicale, la stația de salvare, și, din 1969, la Clinica de Neurologie din Cluj, unde a activat până în 1986 când s-a transferat la Spitalul Clinic de Recuperare, deschizând aici Secția de Neurologie.

În timp ce a deținut funcția de Șef al Clinicii de Neurologie din 1992, a urmat și o carieră universitară, parcurgând toate gradele didactice până la cel de profesor universitar, obținut în 1996. A publicat 27 de lucrări

de specialitate și peste 550 de studii și articole științifice, printre care *Edemul cerebral acut în infarctul și hemoragia cerebrală* (1982), *Tulburări de limbaj în accidentele vasculare cerebrale*(1989), *Drum spinos. Un început în profesia medicală* (2001), *Amintiri despre profesorul Crișan Mircioiu* (2010), *Curs de Neurologie pentru studenții Secției de Kinetoterapie a Facultății de Educație Fizică și Sport* (2010), *Profesorul Florea Marin și Școala de Medicină și Farmacie Clujeană* (2011), *Academicieni ai neurologiei românești* (2011), *Despre marele profesor Iuliu Hațieganu* (2016) etc.

Posesoare a două certificate de inovator în recuperarea tulburărilor de limbaj, Ștefania Calomfirescu-Kory este primul medic din lume care a scris un tratat despre edemul cerebral. În prezent este profesor consultant și conducător de doctorate.

Este membră în Organizația Internațională de Cercetare a Creierului, în Comitetul European de cercetare și tratament al sclerozei multiple, a Federației Europene de Neurologie, a Academiei Oamenilor de Știință din România, a Asociației Publiciștilor Americani, a The American Biographical Institute, a Societății Medicilor Scriitori și Publiciști din România, a Ligii Scriitorilor din România și Uniuniunii Mondiale a Scriitorilor Medici, Membră a Centrului Biografic Internațional, Cambridge, membră în Consiliul Director al Universității Cambridge și membră fondatoare și redactor-șef al publicației „Neurologica Transilnaviae". A primit Medalia de aur a Mileniului din partea Universitatii Cambridge (2001), Medalia de onoare a Mileniului din partea The American Biographical Institute (2001), Diploma de excelență pentru întreaga activitate profesională și stiințifică, din partea Universității de Medicină și Farmacie din Cluj-Napoca (2003), Medalia comemorativă „Gheorghe Marinescu", din partea Academiei Române (2006), Medalia Facultății de Educație Fizică și Sport a Universității „Babeș-Bolyai", la împlinirea a 50 de ani de la înființare (2010) „Titlul de „Senior al cetății", din partea Primariei Cluj-Napoca (2011), Diploma „Virtutea Literară" din partea Ligii Scriitorilor din România și Premiul Ligii Scriitorilor din România (2014), Diploma de Excelență pentru Neurologie din partea Societății pentru Studiul Neuroprotecției și Neuroplasticității (2015), Doctor Honoris Causa al Universității de Medicină și Farmacie din Cluj-Napoca (2015)

Rândurile următoare se vor axa ca o lentilă concavă asupra lucrărilor monografice despre marile personalități din medicina românească. Cărți care fac parte din marea istorie a medicinei românești, pagini de aur a Istoriei Naționale în anul Centenarului Marii Uniri.

Chiar dacă doamna academician este foarte ocupată cu profesia domniei sale, își găsește timp pentru a scrie cărți și studii despre marii medici clujeni, și nu numai . Acest fapt denotă generozitatea pe care o are față de colegi și semeni. Astfel Ștefania Kory Calomfirescu a publicat cărți despre doctorii Dumitru Dumitrescu, Victor Papilian, marele profesor Iuliu Hațieganu, academician Constantin Bălăceanu-Stolnici, Crișan Mircioiu, și mulți alții, O galerie de personalități din domeniul medical, alături de care poate să stea și doamna acedemician Ștefania Kory Calomfirescu.

A ales să se aplece cu acribie asupra vieții și activității marelui profesor dr. Valeriu Lucian Bologa. Astfel după o muncă de cercetare a publicat la Editura Napoca Nova cartea "Amintiri despre marele profesor Dr. Valeriu Lucian Bologa, cel mai mare iatroistoriograf al României. " Cartea este structurată în 17 capitole, inclusiv un Album cu fotografii.

Așa cum specifică autoarea, profesorul V. L. Bologa a fost primul dintre marii noștri istorici ai medicinii și singurul fondator de școală medicală istorică nu numai din Ardeal, dar și din întreaga Românie.

Născut în Brașov la 26 noiembrie 1892, așa cum reiese din cartea doamnei academician,

Marele Bologa fost un medic român, istoric al medicinii, fiind fondatorul școlii de istoria medicinii din Cluj. A cercetat istoria medicinii românești și universale, a scris lucrări despre istoria medicinii românești din secolele XIX-XX, despre medicina românească din Transilvania în secolele XVIII-XIX, medicina în Dacia și în perioada prefeudală.

Era nepotul lui Iacob Bologa. A studiat științele naturale la Jena în anul 1914, din Landul Turingia, Germania, apoi medicina la Jena, Innsbruck și Cluj. În perioada următoare primește mai multe grade didactice medicale, în 1921 asistent, în 1923 doctor, în 1927 docent. Între anii 1932-1962 este profesor titular la catedra de istoria medicinii din Cluj, între anii 1962-1971 profesor consultant.

Între 1949-1971 a fost președinte al Societății internaționale de istoria medicinii, iar în 1971 este laureat al Academiei Naționale de Medicină din Paris. Totodată este membru în mai multe societăți și academii din România și străinătate.

A fost secretar de redacție a publicației *Cultura*, în 1924, a condus Biblioteca de istoria medicinii, și a întemeiat colecția muzeală de istorie a medicinii, farmaciei, între anii 1926-1946, ambele aflate în Cluj. A scris următoarele cărți: *Contribuții la istoria medicinei în Ardeal (1927, Începuturile medicinii științifice românești (1930), Contribuții la studiul legăturilor medicale româno-ruse (1952), Contribuții la istoria medicinii din RPR (1955), Fapte și oameni din trecutul medicinii din patria noastră (1962), Istoria medicinii universale (1972), Istoria medicinii românești (1972).*

Urmare activiţii sale a primit premii și distincții, după cum urmează: în 1931: premiul V. Adamachi al Academiei Române pentru lucrarea *Începuturile medicinii științifice românești*. În 1957: premiul de stat al RPR pentru lucrarea *Contribuții la istoria medicinii din RPR*.

A fost decorat în 8 aprilie 1970 cu Ordinul Meritul Sanitar clasa I „pentru merite deosebite în domeniul ocrotirii sănătății populației din țara noastră".

Albumul foto de la sfârșitul cărții imortalizează memoria clipei în care descoperim pe omul Bologa, în familie, lângă colegi, și în alte împrejurări.

Autoarea cărții, doamna academician Ștefania Kory Calomfirescu, concluzionează despre personajul său, astfel:"*Locul său este alături de maieștrii școlii medicale românești și clujene, a acelei "generațuii de aur " de la care învățase în tinerețea sa și pe care el însuși a ajuns să o ilustreze cu strălucită competență și dăruire demnă de recunoștința posterității."*

La fel îi atribui aceste fraze și doamnei doctor Ștefania Kory Calomfirescu care, chiar în timpul vieții, merită ca societatea contemporană să-i ridice o statuie pentru eternitate . Eu o fac aici, ridicându-i un moument din cuvinte în anul Marii Uniri. Viața doamnei doctor Ștefania Kory Calomfirescu contrazice apotftegma lui Francesco Petraeca"*Foarte rar, o mare frumusețe și o mare virtute pot convieţui* ", dânsa intră în categoria raritate.

-&-

O amintire cioplită în suflet ca lemnul sub dalta lui Vida Gheza

16 mai 2018

Când întorc paginile timpului pentru a reciti amintirile ce au rămas în suflet din oraşul castanilor, un fior de duioşie face să vibreze sub degete pagina îngălbenită din albumul virtual.

Eram, pe atunci student la Institutul Pedagogic de 3 ani, Facultatea de Filologie, şi aripile poeziei începuseră să-i crească Pegas-ului meu, iar bucuria prieteniei şi a dragostei de literatură pe care le aveam, şi le regăseam la tinerii poeţi de atunci, Vasile Radu Ghenceanu, Ion Ghiur Pauleana şi pictorul Mihai Olos a făcut să punem bazele cenaclului *Nord*, ce funcţiona în cadrul Casei de Cultură din Baia Mare. Era prin anul 1963 şi, din când în când, publicam în pagina culturală a ziarului regional. Ţin minte că era o toamnă târzie şi frunzele castanilor ruginiseră, iar Săsarul ducea cu el la vale un dor al meu, inefabil, de locurile natale.

Începuserăm şedinţele cenaclului literar, la care venea uneori şi profesorul Chişter, de la Institutul Pedagogic, şi orele de dezbateri pe marginea unor lucrări citite se prelungeau până când orele târzii puneau stăpânire pe oboseala noastră. Eram împreună cu colegul Ion Ghiur, într-o seară când luna se strecura printre vârfurile castanilor de lângă Stadionul oraşului, şi, trecând pe lângă casa sculptorului Vida Gheza, având culcate pe lângă temelie câteva lucrări ne terminate, din lemn, ne-a venit ideea să-i luăm un interviu maestrului. Ne-am oprit, şi printre gard am privit la ele. A fost momentul când am luat această hotărâre. Însă, datorită emoţiilor nu ştiam cum să face să înodăm legătura cu dânsul. Încă nu eram hotărâţi cum să-l abordăm. Nu ştiam dacă să-i luăm un interviu sau să scriem un reportaj despre domnia sa. Apoi să-l publicăm în ziarul regional "Pentru Socialism", unde eram găzduiţi, uneori, în pagina de "Cultură şi Artă" cu poezii, articole şi reportaje.

Până la internat numai despre intenţia noastră am discutat. Ne îndemnam unul pe altul, care dintre noi să luăm legătura cu Vida Gheza, distins cu Premiul de Stat, primit după anul 1950, pentru altorelieful *Pintea judecând un boier.* Ne simţeam aşa de mici faţă de o astfel de personalitate, credeam noi, inabordabilă. De a doua zi am început să ne interesăm, în timpul liber, de viaţa, dar mai ales despre lucrările monumentale ale maestrului. La Biblioteca orăşenească din Centrul Vechi, unde ne pregăteam pentru seminarii, am rugat-o pe o tânără bibliotecară să ne dea pentru documentare tot ce are despre Vida Gheza. Astfel, am consultat *Scânteia, Gazeta Literară, Tribuna, Scrisul Bănăţean, Scânteia Tineretului şi Pentru Socialism.* Astfel am aflat despre expoziţiile de la Baia Mare, Bucureşti, Cluj, de la Moscova, Belgrad, Sofia, Cairo, Oslo, *etc.*

Cu documentarea noastră şi pregătirea examenelor timpul a trecut. După vacanţa de iarnă, din februarie, anul următor, am sărbătorit, pe 26, ziua lui Mihai Olos care ne-a promis să ne facă legătura cu personajul nostru ce, deja căpătase postura, pentru noi, de monument, atunci când am citit în presă că a primit titlul de *Artist al Poporului* pentru lucrarea de la Carei *Monumentul Ostaşului Român,* având colaborator pe arhitectul Anton Dâmboianu.

Din economiile noastre şi cu prima bursă din anul următor, eu cu Ion Ghiur, care îşi mai adăugase la semnătură şi numele *Pauleana,* după satul natal Paulean, comuna Doba, ne-am dus cu o ocazie la Carei pentru a vedea *Monumentul Ostaşului Român.* Lucrarea monumentală ne-a impresionat. Trăsăturile voluntare şi dârze ale ostaşului cioplit, liniile drepte sugerând victoria eliberării ultimei brazde de pământ a ţării au stârnit pe drumul de întoarcere discuţii aprinse. Când am ajuns la căminul nostru ideile dintre noi se armonizaseră.

Într-adevăr, după câteva zile, prietenul Olos ne-a mijlocit vizita noastră la atelierul lui Vida Gheza. Ion Ghiur care era mai mare cu patru ani decât mine, venind de la o Şcoală Tehnică Veterinară din Satu Mare, fiind mai curajos, l-am desemnat "şef". Aşa că i-am pasat toată responsabilitatea primului contact cu maestru.

Ţin minte, era într-o sâmbătă. Zi de lucru şi noi avem cursuri la Institut. După primul curs, după ora 10, am plecat amândoi spre atelierul maestrului Vida Gheza. Emoţiile erau mari. Mai ales că citisem în presă că avusese loc la Belgrad expoziţia "Vida Gheza-Alexandru Ciucurencu ". Când am intrat în atelier, simţeam inima că-mi iese din piept. Ne-a întâmpinat maestru cu un zâmbet care m-a făcut să mă liniştesc. Era un om de înălţime mijlocie, cu părul şaten, dat pe spate şi cu fruntea lată. Era îmbrăcat în pantaloni închişi cu cămaşă deschisă şi un zerseu peste ea prins în trei nasturi. Ne-a întrebat la ce facultate suntem, cred că ştia, de la Mihai Olos, dar, era un motiv pentru a deschide, colocvial, discuţia. I-am spus că suntem studenţi şi pe deasupra mai şi scriem, precizând că am venit să–ai luăm un interviu. Ne-a răspuns că nu este timp de interviu pentru că aşteaptă un grup de elevi să-i viziteze atelierul. Ne-a sugerat să facem un reportaj. Aşa am şi făcut până la urmă. Am vizitat atelierul. Erau multe lucrări, unele doar începute. Îmi aduc aminte de lucrarea *Colectivista,* executată în 1960, după terminarea procesului de colectivizare. Mai era sculptura *Nud,* foarte stilizată, *Băiat citid, Miner cu lampa,* lucrări executate în anul 1961, un *Autoportret* din anul 1963, şi undeva pe o laviţă, parcă abandonată lucrarea *Cap de ţăran,* terminată în anul 1957.

După ce ne-a explicat tehnica sa de lucru strădania de a recrea elemente din mitologia maramureşeană, după ce ne-a spus programul său de lucru, iar eu notând cu conştiinciozitate tot ce spunea pe un carnet ce avea pe prima pagină fotografia lui Dej şi însemnul *Secera şi Ciocanu*, am auzit multe voci de copii la uşe. Elevii şi pionierii veniseră să cunoască o mare personalitate artistică a ţării noastre şi a Europei.

Reportajul l-am scris eu, l-a revăzut prietenul Ion Ghiur, şi apoi l-am citit într-o şedinţă a cenaclului "Nord", pe care îl înfiinţasem, nu de multă vreme, împreună cu Vasile Radu Ghenceanu.

Însă reportajul nu a apărut niciodată. Motivul a fost, l-am aflat ulterior, cenzura nu a aprobat publicarea lui în cotidianul *Pentru Socialism,* motivul fiind, menţionarea în reportaj a expoziţiei lui Vida Gheza din anul 1944, organizată de hortişti la Cluj, fără ştirea maestrului.

-&-

Viaţa satului românesc şi a ţării în literatura epistolară, formă de informare

23 mai 2018

De multe ori s-a pus întrebarea, ce este *scrisoarea* şi ce loc ocupă ea în cadrul literaturii, ce statut are? În acest context nu putem să ne oprim asupra *Scrisorilor persane* ale binecunoscutului Montesquieu, care intră în altă categorie, fiind eseuri politice şi filozofice, şi nici la *Scrisorile* lui Eminescu, sau Ion Ghica, recunoscute ca opere ce intră în categoria memorialisticii.

În discuţia noastră intră scrisoarea particulară, "familiară", aşa cum au cultivat-o scriitorii şi oamenii de rând. Aşa cum a promovato, urcându în vârful celebrităţii Cicero, Voltaire sau Doamna de Sevigne, sau la noi M. Kogălniceanu, Al. Odobescu, I. L. Caragiale sau Duiliu Zamfirescu.

În accepţia comună, *scrisoarea* ni se dezvăluie ca un mesaj ce emite gânduri şi sentimente către un destinatar, fără pretenţii artistice şi literare. de multe ori ne întrebăm ce conferă *scrisorii* valoarea literară? Despre acest statut al *scrisorii* a scris E. Lovinescu, Călinescu, Şerban Cioculescu şi alţii.

Scrisoarea nu este un dicteu automat, în care filtrul raţiunii ar fi înlăturat. Faptul că tonul se modifică de la un destinatar la altul cum este cazul la Duiliu Zamfirescu ne dovedeşte că are loc o selectare a spontaneităţii. În unele scrisori autorul romanului *Viaţa la ţară* se interesează de viaţa ţăranilor din Plaineşti, satul natal, de lângă Râmnicu Sărat. Corespondenţa acestui autor tinde să pună în umbră poezia şi romanele, în comparaţie cu cea a lui Ioan Slavici care este inexpresivă ce nu egalează cu *Moara cu noroc,* sau Popa tanda.

Atât Caragiale în corespondenţa căruia descoperim nevoia de dialog, legat de cârciuma din Ploieşti, sau la Gib Mihăescu abordând probleme de cultura viţei de vie, de pe Dealul Viilor din Drăgăşani, scriitorii în postura lor de epistolar nu izbuteşte întotdeauna să-şi ignore condiţia lor de artişti, de personae deprinse a se adresa unui public. Această observaţie a subliniat-o george Călinescu în *genul epistolar,* în volumul *Scriitori străini* apărut la *E. L. U,* 1967*: "Scrisoarea în general uzează de anume convenţii, de procedee retorice specifice, şi oricine ştiind că are un* ***public****, fie şi de o singură persoană, compune mai mult sau mai puţin conştient. Cât despre scriitor, acesta, având obişnuinţa, pe de o parte, de a transforma totul în ficţiune, de a se transport ape sine în plan ideal, iar pe de alta, inmtuind că scrisorile sale vor cădea pe mâinile posterităţii, el e mai atentca oricare altul la compoziţie. "*

Unul din participanţii la revoluţia din 1848, Ion Heliade Rădulescu, care a fost silit să pornească pe drumul pribegiei, în scrisorile sale trimise se vaită de dorul de ţară, de Târgovişte, locul său natal, de dascălul Alexe, din Bucureşti. În momentul izbucnirii revoluţiei Eliadeeste încurajat şi de o serie de împrejurări cum ar fi

primirea sa triumfală în Bucureşti, care, îi dădeau sentimental grandorii şi al unui destin providenţial:"*Când am intrat în Bucureşti*, *aseară*, *era toată cetatea la barieră pe Podul Mogoşoaiei şi până la palat, palatal era plin de lume şi iluminat. La barieră mi-au desprins caii şi în aclamaţii neprecurmate traseră trăsura cu mâinile până la palat, în fugă. De pe toate ferestrele ploua flori şi coroane.* ***Să trăiască Eliad ce-a murit şi-a înviat*** *era necontenita strigare*"(scrisoare către soţia sa din 3 iulie 1848- Magazin istoric, 1968, nr. 7-8, p. 114-116).

Autorul poeziei *Zburătorul* se socotea privit cu invidie şi căzut pradă intrigilor, iar căinţa a devenit un leit motiv al *Scrisorilor din exil:" Cine m-a pus a-mi sacrifice zilele şi nopţile, să deştept opinia?, se va întreba el".* Într-o scrisoare către Barbu Ştirbey:"(…) *căci pricepea ea ce înţelegiDomnia–Ta cu ţara*; *cel puţin se linguşea că ţara este dumneaei cât vei domni Gospodăria Ta*". (Fără dată). În altă scrisoare scrisă în tonul profetic, retoric şi mesianic în felul *Cântării României* de Alecu Ruso, poetul scrie: "*O, Români! Români…pe Şincai (*îl lăsaţi*) a muri cerşetor(…) O, Români! Din streini ce veniră la voi, toţi vă amăgiră, toţi vă despoiră, toţi se înavuţiră din drepturile şi patrimoniurile voastre şi toţi vă batjocoriră, vă trădară, vă înjurară, vă calomniară…*" (Către G. Grădişteanu, 27 aug. / 8 septembrie 1852.)

Corespondenţa lui Nicolae Bălcescu, lipsită de culoarea şi savoarea epistolelor lui I. Ghica, sau ale lui M. Kogălniceanu care aveau un farmec şi savoare lexicală, este în primul rând oglinda înflăcărată a vocaţiei de revoluţionar vizionar şi iubitor de istorie. În rândurile ei scrise la repezeală, de parcă ar fi conţinutul unor telegrame, descoperim gândurile unor speranţe pline de patriotism. Acestea fiind încărcate de o structură romantică. Bălcescu era obsedat de ideea revoluţiei şi a unirii până la sacrificiu de sine. Moartea eroică îi apare ca un ideal supreme, precum dacilor: „*…şi eu să–ţi spun drept şi din fundul inimii*, *ţie*, *Ghico*, *ca mai bun prieten al meu*, *doresc să mor*, *şi deaceea să merg să mă bat*." (*Către Ion Ghica, 8 iunie 1849, Opere, IV, Corespondenţă, p. 187*). După înfrângerea revoluţiei din 1848, autorul *Istoriei românilor supt Mihai Vodă Viteazul* crede în continuare într-o revoluţie viitoare, şi de aici de aici destinul său de erou tragic, suferinţa morală, pe lângă cea fizică, a ultimilor ani de viaţă. O aură a demnităţii luminează chipul revoluţionarului, care nu înţelege să-şi obţină sufragiile nici prin cereri umilitoare, nici prin meschinăria trucurilor teatrale: „*…nu ştiam decât* o *popularitate*, *aceea ce* e *rezultatulfaptelor mari şi adevărat folositoare* ". (*Scrisoare către A. G. Golescu, 12/24 martie, 1849, Opere, IV, Corespondenţă, p. 144*). Corespondenţa lui Bălcescu ne transmite ecoul ideilor sociale şi politice fundamentale ale gânditorului. Descifrăm în ea preocuparea dramatică a unui iubitor de ţară şi de ideea dreptăţii sociale şi a unităţii naţionale, scriind profetic: "*România va fi iubita noastră*" (*Către* A. G. *Golescu*, 4 *martie* 1850, *Opere, IV, Corespondenţă, p. 278*).

Scrisorile lui Mihai Kogălniceanu sunt prin excelenţă familiare şi ele au fost expediate la o vârstă când viitorul scriitor şi om politic nu avea conştiinţa de mai târziu. Ele ne apar ca o expresie indiscutabilă a naturaleţei şi spontaneităţii. El scria părintelui său că în Franţa „*Slobozenia mi-i mai scumpă decât un rang mare şi bogăţia* ". Tot el la vârsta juneţii scria, prevestind concepţiile omului politic de mai târziu: "*Adevărata civilizaţie constă în respectarea legilor, în abolirea sclaviei care mai pezistă în ţară la noi, spre ruşinea noastră, în egalitatea persoanelor, fără deosebire de starea socială şi de origină…; ruşine moldovenilo care îşi pierd astfel onoarea în ochii Europei!*". (*Către surorilesale, 1/13 feb. 1837.*). Scrisorile lui Kogălniceanu îl aşează pe acesta în rândul marilor noastre talente epistolare, a cărui autrenticitate complexă, de sensibilitate şi de exprimare, poate satisface cele mai înalte exigenţe estetice.

La Vasile Alecsandri predomină plăcerea de a scrie. Aceeaşi bucurie o simte citind scrisorile altora, ajungând să facă abstracţie de rolul lor de comunicare sau de confesie. Dragostea sa de ţară capătă accente deosebite în timpul Războiului de Independenţă, când vitejia ostaşilor noştri îi întrece toate aşteptările: „*Am nevoie să fiu scutit de orice preocupare personală pentru ca să admir în voie vitejia îndârjită a tinerei noastre armate. Ce lucru uimitor: nu-i aşa? Simpli ţărani, smulşi de la plug, să devină dintr-o dată eroi. Inima mea a luat proporţii care mă înăbuşe de când cu cele petrecute la Griviţa. În sfârşit, sîntem cineva în lume. E mult! E mai mult decît s-ar fi putut nădăjdui.* "(*Către Aglae Allaux, 5 oct. 1877, în vol. V. Alecsandri,* Corespondenţă). Poetul şi prozatorul, care ne încântă nu o dată cu *suvenirurile* şi memorialul său de călătorie, îşi regăseşte ritmul şi în corespondenţa particulară. Incendiul bisericii din Mirceşti este relatat ca o imagine cinematografică: „*În satul Mirceşti exista o biserică veche, durată din lemn de stejar şi ornată cu arabescuri foarte frumoase, pe care le săpase un sculptor necunoscut de-a lungul grinzilor. Acel templu modest, cap d`operă pierdut în câmp şi înconjurat de mormânturi, era deservit de un preot care printre alte daruri avea şi darul beţiei. Într-o duminică, or fi acum câţiva ani, prea sfinţitul, doritor de a schimba potirul pe stacană şi de-a părăsi mai degrabă altarul pentru ca să se ducă la crâşmă, ceti liturghia din fugă şi alergă la jupânul Moisi, uitând să stingă lumânările în biserică. Era vânt mare în acea zi; vântul suflând printr-un geam stricat găsi de cuvinţă a fâlfâii perdeaua şi a o apropia de para unei lumânări. Îndată perdeaua luă foc şi dete foc bisericii…Palalae!! Templul centenar arse din straşine până-n temelie şi se înălţa la cer ca fumul unei gigantice cădeliniţe.* " (*Către Titu Maiorescu, 25 martie, 1875, în vol. V. Alecsandri, Scrisori, 1, pag. 6-7.*).

Tânărul Al. Odobescu se întristează de situaţia jalnică în care a ajuns conacul şi starea de mizerie a ţăranilor, jefuiţi ca la drumul mare: „*Eu însumi nu mi-am putut stăpâni lacrimile văzând casa, grilajul*

părăginit, grădina fără terasă şi aleile neângrijite; pe alocuri, drumurile nu se mai cunosc, iar satul e într-o stare de mare mizerie. Arendaşul acesta i-a întrecut pe ceilalţi în escrocherii; şăranii cu toţii sunt revoltaţi contra lui şi 11 dintre ei vor să plece începând de anul viitor; le pretinde zile de clacă mai mult decât prevede legea; le ia pui şi cereale pentru orice fleac; în sfârşit, încasează biruri ca pe timpul domnilor fanarioţi". (*Către Catinca Odobescu*, *31/12 iulie 1856, în vol. Al. Odobescu, Pagini regăsite,* ediţie îngrijită de Geo Şerban, Editura pentru literatură, 1956, p. 233).

Corespondenţa lui Odobescu ni se relevă şi ca un jurnal de călătorie, care ajunge să se confunde cu notele de drum ale scriitorului.

Publicarea inditului *Epistolarium* conţinând bruioanele a peste 850 de scrisori din tinereţea lui Titu Maiorescu pe când era la studii în străinătate, conturează portretul tânărului intelectual pe deplin format la 21 de ani.

Mai târziu, criticul de la *Junimea* avea o capacitate de muncă deosebită ("*nu cred să fie astăzi doi oameni în România care să lucreze mai fără preget decât nevastă-mea şi cu mine*"- îi scria lui Duiliu Zamfirescu în 17/ 29 nov. 1891, *Duiliu Zamfirescu şi Titu Maiorescu în scrisori, Ed. Casa Şcoalelor, p. 361.*)

Corespondenţa lui Titu Maiorescu ne descoperă un intelectual prin vocaţie care se interesează de situaţia ţării, nu numai dăruit studiului. În timp ce pentru Mihai Eminescu scrisoarea e un accident în viaţa lui, de natură a-I contrazice personalitatea şi a-l pune într-o stare afară din comun, o recunoaşte personal într-o edificatoare autodefinire: "*Eu pentru a scrie o epistolă trebuie să am o dispoziţie deosebită de uşoară, nepotrivită oarecum cu caracterul meu, (...)*" (Către I. C. Negruzzi, 1871, în *Convorbiri literare,* 1892, Număr jubiliar, p. 39.). După ce nefericirea s-a abătut pe de-a-ntregul asupra poetului, scrisorile nu mai sunt altceva decât sfâşietoare momente ale tragediei: "*Eu aş vrea să scap cât se poate de curând şi să mă întorc în ţară, să mă satur de mămăliga strămoşească, căci aici, de când mă aflu n-am avut niciodată fericirea de-a mânca până la saţiu. Foamea şi demoralizarea, iată cele două stări continue în care petrece nenorocitul tău amic.*" (Către A. Chibici-Râvneanu, 12/ 24 ian. 1884, din sanatoriul Doobling din Viena, în *Convorbiri literare, 1906, p. 1000*). Aprecierea entuziastă a *Epigonilor* de către Veronica Micle îl face pe Eminescu să se confeseze: „*E o concepţie pe care o făurisem la Viena, într-un élan de patriotism. Trecutul m-a fascinate întotdeauna. Cronicile şi cântecele populare formează în clipa de faţă un material din care culeg fondul inspiraţiunilor*". (Către Veronica Micle, 8 nov. 1874, vol. IV, p. 127).

Ion Creangă în scrisori pare un mucalit. Lui Slavici, om şcolit, îi scrie în termini „intelectuali": „*Ca fiu din popor, admit întru totul părerile dv.*" La care adaugă „*Dar oamenii noştri de stat. Ochi au şi nu văd; urechi au şi nu aud, căci totdeauna au luat cărbunele cu mâna sărmanului ţăran, care la urma urmelor tot el a plătit gloaba. Vorba ceea "Capra b. şi oaia trage ruşinea*" (…) (Către I. Slavici, 21 oct. 1878, în I. E. Toruţiu, Op. cit. vol III, p. 119-121).

În secolul nostru, dacă ţinem seama de mijloacele moderne de trasmitere, (internet, telefonie mobilă, etc), scrisoarea pare a fi condamnată la pieire. Tocmai de aceea apariţiile unor cărţi conţinând corespondenţe sunt savurate de cititori.

Pe parcurs voi continua cu răsfoirea corespondenţelor marilor noştri scriitori, pe care le voi comenta.

-&-

Rolul literaturii în oglindirea Marii Unirii

(Însemnări la apariția antologiei "Centenarul Unirii", Starpress 2018)

26 mai 2018

Dacă după Marea Unire care a împlinit visul de veacuri al neamului românesc pentru a fi uniți în hotarele firești ale României dodoloață, scriitorii, prin operele lor, au rezonat la acest mare eveniment, oglindind în scrisul lor realitățile și trăirile de atunci, iată că și în prezent, la o sută de ani, mânuitorii cuvântului toarnă în tiparele acestuia sentimentele, amintirile, transfigurările despre evenimentele de la 1918.

Astfel, prin inițiativa scriitoarei Ligya Diaconescu, care întotdeauna a avut acțiuni memorabile pentru a marca marile evenimente ale culturii românești, și de data aceasta reunește într-o importantă antologie lucrări ale scriitorilor români de pe întreg mapamondul, care oglindesc plastic și sugestiv evenimentul reîntregirii neamului nostru în hotarul spiritualității ce ne caracterizează, având ca liant limba română dulce ca laptele mamei.

Așa cum se cunoaște după Marea Unire din 1918 au început să se dezvolte mai toate ramurile economiei naționale. Prin acest act înfăptuit la Alba Iulia la 1 Decembrie s-a realizat unitatea națională şi integrarea în ritmul european de modernizare.

Un rol important în europenizarea României l-au avut presa literară şi literatura care cunoaşte o efervescenţă deosebită din care nu lipsesc polemicile, uneori violente. În acest context se impugn personalităţi ca Mihai Sadoveanu, Camil Petrescu, Liviu Rebreanu, Tudor Arghezi, Mateiu Caragiale, Ion Barbu, Lucian

Blaga, Gib Mihăescu, Eugen Lovinescu, Tudor Vianu şi alţii care prin lucrările lor publicate în ţară şi străinătate au avut un rol deosebit în cunoaşterea realităţilor din România pe drumul modernizării.

După Marea Unire numărul ziarelor cu pagină literară şi reviste literare se înmulţesc. O parte din ele, prin rezumate traduse în limbi de circulaţie internaţională, fac cunoscute operele scriitorilor români. Revista *Viaţa românească* (apărută la *6* martie 1906, dar care îşi încetează activitatea în timpul Primului Război Mondial), reapare în 1920 sub conducerea lui Garabet Ibrăileanu, tot la Iaşi. Dar din 1930 se mută la Bucureşti, conducerea fiind preluată de Mihai Ralea şi George Călinescu. În acea perioadă *Viaţa românească* pune accentul peautenticitate şi specificul naţional înţeles ca dimensiune socială şi europenizarea ca asimilare a spiritului naţional. În jurul acestei reviste se dezvoltă curentul literar cunoscut sub numele de poporanism. În cadrul redacţiei s-au dezvoltat mulţi scriitori, printre care amintim pe Spiridon Popescu, Calistrat Hogaş, Jean Bart, Pătrăşcanu, Mironescu, Sadoveanu, Ionel Teodoreanu, Topârceanu şi alţii.

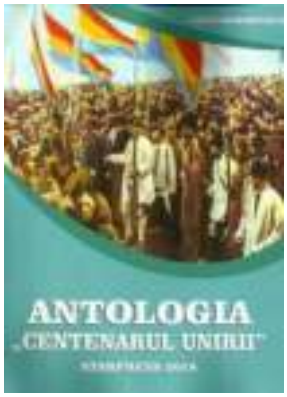

În perioada abordată disputele literare se duceau în jurul modernismului şi al tradiţionalismului. *Modernismul* denumeşte tendinţa inovatoare într-o anumită etapă a unei literaturi. El apare în literatura secolului XX-lea opunându-se tradiţionalismului proclamând noi principii creaţiei. Acest curent susţinea europenizarea(sincronizarea) literaturii naţionale cu literatura Europei, promovarea scriitorilor tineri, teoria imitaţiei, eliminarea decalajului în cultură, trecerea de la o literatură cu tematică rurală la una de inspiraţie urbană. Cultivarea prozei obiective şi evoluţia poeziei de la epic la liric şi a prozei de la liric la epic.

Eugen Lovinescu, în literatura noastră, teoretizează asupra modernismului în revista *Sburătorul* şi în cenaclul pe care-l conducea. Revista lui Lovinescu apare la Bucureşti între anii 1919-1922 şi apoi între 1926-1927. Cenaclul *Sburătorul* are o existenţă mai îndelungată, funcţionând între 1919-1947, când a fost interzis de comunişti. Obiectivele acestei grupări erau: promovarea tinerilor scriitori şi imprimarea tendinţei moderniste în evoluţia literaturii române. Primul obiectiv s-a realizat prin promovarea unor nume ca: Camil Petrescu, Ion Barbu, Ilarie Voronca, Pompiliu Constantinescu, George Călinescu, etc. Un proces mai îndelungat a cunoscut cel de-al doilea obiectiv. Eugen Lovinescu îşi dezvolta concepţiile sale moderniste în *Istoria civilizaţiei române moderne* şi în *Istoria literaturii române contemporane.* În aceste ample lucrări modernismul lovinescian porneşte de la ideea că există un spirit al veacului XX explicat prin factori materiali şi morali, care cuprinde un proces de o modernizare a civilizaţiilor de integrare într-un ritm de dezvoltare sincronică, teoria imitaţiei care explică viaţa socială prin interacţiunea reacţiilor sufleteşti, principiul sincronismului care în literatură înseamnă acceptarea schimbului de valori a elementelor care conferă noutate şi modernitate fenomenului literar. La revista *Sburătorul* colaborau, printre alţii, Ilarie Voronca, Ion Barbu, Tristian Tzara şi alţii.

În acea perioadă era promovat şi curentul denumit *tradiţionalism*, prin care se înţelege, continuarea vechilor valori tradiţionale, insistându-se pe ideea că istoria şi folclorul sunt cele două domenii relevante ce definesc specificul unui popor. Nichifor Crainc, la aceste două domenii, mai adaugă factorul spiritual, credinţa religioasă ortodoxă care ar fi, spunea scriitorul, elementul esenţial de structură a sufletului ţărănesc din România. Consecinţa acestei teze era că opera de cultură cu adevărat românească trebuia să includă în substanţa ei ideea de religiozitate. Revista tradiţionalistă este *Gândirea* care apare la Cluj în 1921 sub conducerea lui Cezar Petrescu şi Cucu, din redacţia căreia făcea parte şi Gib I. Mihăescu. În 1929 revista se mută la Bucureşti şi conducerea ei este luată de Nichifor Crainic. Această publicaţie apare până în 1944. Scriitorii care se înscriau în curentul tradiţionalist au căutat să surprindă în operele lor particularităţile sufletului naţional prin valorile miturilor autohtone a situaţiilor şi credinţelor străvechi. La acest curent au aderat Lucian Blaga, Ion Pillat, Vasile Voiculescu, iar dintre prozatori Cezar Petrescu, Mateiu Caragiale şi dramaturgii Adrian Maniu şi Lucian Blaga. Aici intră *Revista fundaţiilor regale* care apare lunar la Bucureşti în două serii. Această publicaţie îşi propune să fie cu rădăcini în toate domeniile activităţii naţionale. Primul redactor şef al revistei Paul Zarfipol, îi dă direcţia maioresciană. După 1934 conducerea revistei o ia Camil Petrescu şi apoi Dumitru Caracostea. În această revistă au publicat: gala galaction „Tudor Arghezi, Ion Barbu, Hortensia Papadat Bengescu, etc.

În perioada interbelică apar şi publicaţii care promovează *avangarda.* Avangardismul european are ca punct de plecare curentul non-conformist numit dadaism. Acesta a fost iniţiat la Zurich de Tristian Tzara, originar din România. Scriitorii care scriau în spiritul dadaismuluii îşi exprimau dispreţul faţă de o lume incapabilă să stăvilească barbaria şi crima. Ei cultivau antiliteratura, antimuzica, antipictura, tangenţiind cu absurdul. Din acest curent s-au desprins *constructivismul* şi *suprarealismul. Constructivismul* de la noi s-a grupat în jurul revistei *Contemporanul* la conducerea căruia se aflşa Ion Vinea. Constructiviştii promovau ideea necesităţii unei corespondenţe între artă şi spiritul contemporan al tehnicii moderne care inventează forme noi, conturând natura. La solicitarea lui Ion Vinea au colaborat la revistă Ion Barbu, T. Arghezi, Camil

Petrescu, dar şi pictori şi sculptori, printre care şi C. Brâncuşi. În acea vreme au mai apărut reviste constructiviste ca: *Integral* şi *Punct.* Tot în acea perioadă, aşa cum spuneam mai sus, a apărut şi curentul *suprarealismului* ce a fost teoretizat şi promovat de revistele *Alge* şi *Urmuz.* Acest curent urmărea prin programul său pătrunderea artei în planul inconştientului, al visului, al oniricului, al delirului în care spaţiile umane scapă controlul conştiinţei. Dintre reprezentanţii suprarealismului români amintim pe Aurel Baranga, Saşa Pană şi chiar Arghezi, iar pe plan european Louis Aragon, dintre pictori Picasso. După cum se observă literatura, arta română rezonează cu spiritul european.

În perioada interbelică, după actul Marii Unirii de la Alba Iulia romanul românesc atinge nivelul valoric european. Romanul românesc îşi extinde evantaiul tematic, el cuprinzând medii sociale diferite şi problematici mai bogate şi complexe ce interesează şi cititorul european. Fiindcă multe din aceste romane sunt traduse în limbi europene. Sunt publicate în aceste limbi romane semnate de Gib I. Mihăescu, Cezar Petrescu, Camil Petrescu, Hortensia Papadat Bengescu şi alţii.

Apariţa romanului *Ion* de Liviu Rebreanu în anul 1920 a fost un eveniment editorial. Acesta fiind primul roman românesc comparabil cu capodoperele universale prin impresia copleşitoare de viaţă pe care o degaja. Romanele apărute în perioada interbelică continuă inspiraţia rurală prin operele lui M. Sadoveanu, şi L. Rebreanu, dar având valori cu totul superioare şi cu modalităţi specifice. Era vremea ca romanul românesc să devină afluient al fluviului romanului european. Acum apar romanele cu subiecte citadine în care cadrul de desfăşurare al acţiunii fiind oraşul ce se modernizează împrumutând arhitecura franceză sau germană. Atunci apar creaţiile lui Călinescu, Camil Petrescu, Hortensia Papadat Bengescu. În acest context se dezvoltă şi problematica intelectualului inegalabil ilustrată de romanele lui Camil Petrescu. Garabet Ibrăileanu este unul dintre acei care intensifică dezbaterile cu caracter teoretic în legătură cu romanul. Aici fiind vorba de romanul de creaţii, care prezintă personajele în deosebi prin comportamentul lor, şi romanul de analiză care este interesat de viaţa interioară de psihic. În acest domeniu teoretic o mare importanţă conferiunţa lui Camil Petrescu, intitulată "*Noua structură"* şi opera lui Marcellu Prust. Din acest studiu s-a desprins o nouă viziune a supraposibilităţilor de cunoaşterte a fiinţei umane în acord cu evoluţia filosofiei şi ştiinţelor.

În perioada interbelică romancierii, asemeni confraţilor din Europa, experimentează tehnici multiple ale romanului modern. Astfel exista tendinţa de întoarcere la modele tradiţionale precum cel balzacian pe care George Călinescu îl foloseşte în "*Enigma Otiliei*". El considera necesitatea dezvoltării romanului românesc pe linia studiului caracterului. Romanul interbelic cunoaşte şi alte orientări cum este lirica în opera lui Ionel teodoreanu, estetizanta şi simbolistica la Mateiu Caragiale, Memorialistica la Constantin Stere şi fantastica la Mircea Eliade.

În perioada aceea s-au format marile personalităţi ca Cioran, Mircea Eliade, Eugen Ionescu, Brâncuşi. Proza interbelică se dezvoltă prin nuvelistica lui Gib Mihăescu, reportajul prin Geo Bogza şi proza originală a absurdului prin Urmuz deschizătoare de drumuri pentru literatura deceniilor următoare.

În urma acestei sumare analize putem afirma că Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 a avut un rol important şi de netăgăduit în dezvoltarea literaturii române şi integrarea ei în marea literatură europeană.

Am făcut această succintă incursiune în istoria literaturii noastre pentru a arăta că există o continuitate în dezvoltarea culturii, dar mai ales a caracteristicii literaturii române. Această însușire fiind prezentă și în paginile scriitorilor, atât în poezie cât și în proza din prezenta antologie, selecție făcută cu profesionalism de scriitoarea Ligya Diaconescu.

În proza găzduită de această antologie descoperim o artă a autorilor de a știi să învie lumile amintirii sau ale visării îndreptându-le către un sens care nu e niciodată același pe măsura complexității nesfârșite a vieții oamenilor și a evenimentelor majore din 1918. E la acești autori o adevărată obsesie a totalității românești. Autorii: AL. FLORIN TENE, ELENA JUCAN, Elena Buica, Isabela Branescu, Dumitru Negoita, TERESIA BOLCHIS TATARU, Ion Pricop, Urian Nadia, Melania Rusu Caragioiu, Ion Paraianu, Monica Dusan, TeonaScopos, FLOAREA CÂNDEA, GINA AGAPIE, Petru Birau, Magdalena Albu, Olimpia Sava, Galina Martea etc. alunecă de la iluzie la luciditate, de la stabilitate și adevăr istoric la cele mai complicate stări de conștiință.

Un filon de patriotism, iubire de neam și țară, de limba care ne unește emană poeziile din această antologie. Există o istorie interpretată ca tezaur nu poate avea pe potrivă decât o geografie, trăire sentimentală și ca istorie a Întregirii neamului. Astfel de sentimente descoperim în poeziile autorilor: Iordan Constantin, Ion Pricop, Stefania Petrov, Vasile Bele, Constantin Predescu, Elana Alina Grecu, Roman Florin, Camelia Florescu, Teona Scopos, Carina Baba (Ienasel), Constantin Predescu Neacsu, Elena Buldum, ȘTEFAN LUCIAN MUREȘANU, Costina Stefanescu, Melania Rusu Caragioiu, MARIA FILIPOIU, GEANINA, VANESCU, Virginia A. Popescu, Adrian Toader-Williams, RODICA GHINEA, NICOLETA Claudia DRAGAN Bucsa, Galina Martea, Mariana Popa, OVIDIU JUCAN, Rodica Calota, Obogeanu Gheorghe, Iordan Constantin, LIGYA DIACONESCU. Ion Paraianu, Monica Dusan, Teona Scopos, FLOAREA

CÂNDEA, GINA AGAPIE, Petru Birau, Magdalena Albu, Olimpia Sava, Galina Martea etc. alunecă de la iluzie la luciditate, de la stabilitate și adevăr istoric la cele mai complicate stări de conștiință.

Prezenta antologie întocmită de neobosita scriitoare vâlceană Ligya Diaconescu se constituie într-o bornă spirituală a culturii României Mari la ceas aniversar.

-&-

„ROMÂNIA din inima mea" sau împlinirea unui vis

Însemnări la cartea lui Emil Mureșan

6 iun. 2018

În anul Centenarului Marii Uniri, apar numeroase cărți dedicate acestui eveniment, constituindu-se în pagini din Marea Carte a Sufletului Românesc, ce vibrează armonic la rememorarea evenimentelor din 1918.

O astfel de carte este și "România din inima mea" de Emil Mureșan, apărută în 2018 la editura "Casa Cărții de Știință" din Cluj-Napoca, având motto-ul semnat de Ion Rațiu: „*Nu critica niciodată, nici măcar prietenește, pe românul care se străduiește să apere sau să promoveze cauza națională. Fă tu mai bine decât el.*" Coperta fiind semnată Roxana Burducea.

Volumul de 405 pagini se deschide cu un "Cuvânt înainte "și este structurat în trei părți: "Partea I-Centenarul Marii Uniri ", "Partea a II-a-Lacrimile României " și "Bibliografie ".

Încă de la început, în "Cuvânt înainte", autorul, care are până în prezent 6 cărți publicate, face o retrospectivă în istorie, privind dorința românilor de unitate pe teritoriul Carpato-Danubiano-Pontic, subliniind: "*România este țara noastră, este istoria noastră, este tot ce putem obține mai bun de la bunul Dumnezeu, aici se plămădește eternitatea fiecărui roman*", concluzionând la cele șase pagini: "*Fericirea unui popor nu vine de la sine, pentru a o obține trebuie să te zbați, trebuie să ai coloană. Fără un ideal nu rezistă niciun popor! Trăiască România Mare.* "

Partea I-a a cărții cuprinde la început un mic studiu istoric despre contextul politic, social și internațional de dinaintea Marii Uniri, dar și din timpul evenimentelor Unirii celor trei provincii românești cu Patria Mamă: Moldova de peste Prut, Bucovina și Transilvania. Autorul insistă asupra Războiul Balcanic, apoi continuă cu Primul Război Mondial, când cele două blocuri militare Tripla Alianță și Antanta au făcut presiuni uriașe asupra României de a intra în război de-o parte sau de alta. În alt studiu Emil Mureșan relatează despre unirea Basarabiei cu România, reproducând imaginile unor documente semnate de Ion Inculeț și Pan Halipa, care consfințesc prin semnătura lor "Actul Unirii" al Basarabiei. Un alt studiu este cel despre unirea Bucovinei cu Țara, subliniind evenimentul de la 18 decembrie 1918 când a fost promulgat Decretul Lege pentru consfințirea unirii Bucovinei cu România. Și aici sunt reproduse documente privind "*pregătirea și desăvârșirea*" acestei Uniri"

Un studiu aprofundat după cercetări multiple în arhivele vremii este acela despre Unirea Transilvaniei cu România, unde descoperim documente și fotografii originale care au stat la baza Marii Uniri, inclusiv harta României Mari.

Un loc de seamă îl ocupă eseul despre "Tratatul de la Trianon", dar și articolele despre rolul deosebit de mare al fracmasoneriei în realizarea Marei Unirii, printre care fracmasonii: Nicolae Titulescu, Alexandru Vaida Voevod, acesta din urmă „*a dus o luptă acerbă pentru România și pe frontul masonic.*"

Medalionul istorico-literar dedicat lui Ion Arion, denumit de autorul acestei cărți "*Eroul Marii Uniri* ", care a fost stegarul de la Alba Iulia, este impresionant. Acesta a purtat Tricolorul făcut de fetele din satul Agriș. Dar, din păcate, a fost împușcat în gara Teiuș de către unguri, când trenul s-a pus în mișcare pe când Tricolorul Românesc flutura pe geamul de la un vagon.

Prima parte a cărții mai cuprinde "fișe"a unor evenimente și persoane care fac parte integrantă din timpurile istorice de atunci. O altă fișe cuprinde relatarea despre zborul Marii Uniri efectuat de aviatorul Vasile Niculescu din Rădăuți și căpitanul Victor Precup care au zburat pe ruta Bacău-Blaj cu un avion cu carlingă descoperită, ducând mesajul "*moldovenilor de pe ambele maluri ale Prutului referitor la Unire".*

Interesant este și studiu despre fotograful Marii Uniri, acesta fiind Samuilă Mârza, născut în satul Galițiu, din județul Alba.

Pagini scrise cu profesionalism dar și cu sentimentul dragostei de țară sunt cele dedicate titanilor Marii Uniri. Printre aceștia numărându-se: Regele Ferdinand I, cel care a înfăptuit visul de veacuri ale românilor, reforma agrară, acela care a promulgat Constituția în anul 1923, considerată cea mai modernă constituție a vremi, Regina Maria, Ion I. C. Brătianu, Iuliu Maniu "*care s-a opus rupturilor teritoriale din 1940 din Ardeal, Basarabia și Bucovina de asemenea s-a opus trecerii Nistrului de către Armata Română, în acest sens făcând multe petiții mareșalului Antonescu. S-a opus măsurilor de comunizare și sovietizare ale guvernului pro-*

moscovit Dr. Petru Groza." Din păcate, din cauza acestor intervenții, regimul criminal-comunist l-a arestat, fiind condamnat pe viață, decedând în groaznicele temnițe din Sighet în anul 1953.

Alți titani ai Marii Uniri sunt: Alexandru Vaida Voevod, care devine membru al Consiliului Dirigent, pentru a pregăti unificarea, Vasile Goldiș ce la 1 Decembrie 1918 rostește la Alba Iulia în cadrul Marii Adunări Naționale un discurs în care arăta asuprirea românilor, și insistând că această situație nu mai putea fi tolerată, Ștefan Cicio Pop, Iuliu Hossu, fost senator al României întregite, Miron Cristea, Nicolae Titulescu și Octavian Goga . Aceste fișe sunt însoțite de fotografii și documente ce întregesc personalitatea acestora și rolul lor în înfăptuirea visului de veacuri al neamului nostru.

Pagina cu câteva curiozități din ziua de 1 Decembrie 2018 crează cititorului o imagine cinematografică a epocalei zile Prima săptămână din decembrie a fost foarte friguroasă, ningea și în unele locuri cădea lapovița. Oamenii au venit la Alba Iulia cu trenul, căruțele, cu săniile și cei mai avuți cu trăsura.

Capitolele ce oglindesc din punct de vedere arhivistic, istoric și științific despre asuprirea și exploatarea poporului român sub dominația austro-ungară, etapele unificării, condamnările de către PMR (PCR) cu ani grei de închisoare a personalităților române care a înfăptuit Marea Unire sunt pagini de o relevantă istorie care impresionează cititorii. Este o lecție, pentru ca niciodată să nu se mai întâmple ce a fost timp de aproape 50 de ani sub ocupație comunistă. Românul să nu mai devină "coadă de topor" pentru o gașcă ajunsă la putere cu ajutorul armatei sovietice (Ruse).

Acest eveniment sacrosanct al poporului român a dat naștere în România profundă, la aforisme, proverbe și ziceri care au dăinuit până astăzi, ce denotă inteligența și înțelepciunea neamului nostru. O parte din acestea, Emil Mureșan le-a cules cu acribie înveșnicindu-le în pagină de carte. Zicerea lui Alexandru Ioan Cuza este elocventă: "*Unirea este singura stare politică ce putea să asigure viitorul nostru și să ne permit a da țării organizarea ce o aștepta de atât de mult timp.*"

Prima parte din această interesantă carte ne duce cu gândul la Nicolae Iorga care spunea: „*Un popor care nu-și cunoaște istoria e ca un copil care nu-și cunoaște părinții."*

Aceste dizertații și reformulări despre istorie merită citite cu respect pentru spiritul lor enciclopedic și memorialistic.

Partea a doua a volumului, intitulată "*Lacrimile României* "cuprinde 149 de poeme inspirate din istoria noastră trecută și recentă, vibrații ale eului la diferite situații trăite de autor. Poetul evidențiază o indiscutabilă distincție a formei ce comunică în fond o cultură a sentimentelor voită și însușită, alăturându-se astfel unei școli transilvane, reprezentată prin Aurel Rău, Teofil Răchițeanu și Ion Mircea. Tonul ceremonios și o anumită înclinație către ritualic, ca și țintă oraculară a acestei poezii pornesc într-adevăr din „*Rugă pentru țară* "

"Mă plec în fața ta, o, țară,
Stau smerit ca la altar,
Sunt copleșit că sunt cu tine,
Sărut pământul tău de la hotar. "

În poezia poetului Emil Mureșan descoperim o anumită influență epică depășind semnificația imediată și așezându-se în măsuri patriotice, ascultând de o lege a pământului străbun, adeseori invocată și cu probabilitate esențială în configurarea unui lirism din toate punctele de vedere sărbătoresc, dar și critic:

"Toate legile sunt doar pentru ei,
Poporul stă-n genunche ca o vită,
Nu cred însă că va mai sta așa,
Nu mai vrea din partea lor ispită!"

În această poezie, intitulată "*Ispită* " de la pagina 126 mocnește o revolt subtilă, chiar subliminală, tocmai prin repetarea în fiecare strofă a necazurilor prin care trece poporul în această perioadă.

Poeziile din volum arată mai degrabă o viziune de revoltă, de critică a vremurilor de astăzi. Este condiția unui spirit ce și-a însușit lecția clasicismului și, ca atare, visează la o lume mai bună pentru poporul român, întrevede un ideal de natură clasică al omului.

"Oamenii-s prostiți pe față,
Legea a ajuns nevinovată,
Nu se câștigă niciun sfanț,
Toți își iau restul de plată
Așa își bifează ei programul,
Poporul înghite c-o grimasă,
Dar vede și el cum guvernanții
Le-au dat doar o căcărează" (Doză de căcat, pag. 230).

Folosind originalitatea în exprimare și naturalismul, poetul dorește să transmită ura sa față de guvernanții care ne mint și au prădat bogățiile țării.

Poeziile din acest volum exprimă o revoltă a poetului-cetățean în peisajul civil al societății românești de astăzi, adică acolo unde este omul cu conducătorii lui, au creat "vremuri urâte",

Țara pe toate le-a trecut,
Dar ca acuma n-a mai fost,
Apocalipsa se pare ca-nceput! "(Dracii, pag. 277).

Practic, poeziile sunt adevărate seismografe ale societății de astăzi, sunt un jurnal "critic" la adresa politicienilor. Pentru ochiul estet lumea societății românești actuală este dureroasă- ca o plagă pe o statuie de marmură, aceasta fiind istoria neamului. Poetul are două voci, una de istoric care elogiază trecutul și marile personalități ale țării în adevărate eseuri și studii, și alta criticând în versuri, vibrând a contrabas sonorități corupte.

Moralismul se desprinde din poezii, unele alegorice. Sunt poezii cu un son adânc, toate încorsetate în vers clasic, dar care nu de puține ori, respectă rima. Cu toate acestea poetul e notabil, e scribul "evului aprins" ce formează un "portret" al contemporaneității.

Volumul „*România din inima mea*" pune voalul miresei peste litografii de viață din istoria noastră, trecută și prezentă . Este o "cărămidă" la temelia edificiului imnic ridicat celor o sută de ani de la Marea Unire, alături de astfel de mii de lucrări.

-&-

Eminescu – Marele noroc al literaturii române

12 iun. 2018

Motto:

„Crist a învins cu litera de aur a adevărului şi a iubirei,
Ştefan cu spada cea de flăcări a dreptului.
Unul a fost libertatea, celălalt apărătorul evangheliei ei."

(***Mihai Eminescu***)

Când se cercetează cu acribie opera unui poet ca Eminescu se caută înţelesuri, sensuri, forme, ambianţe, se încearcă de fapt parafe alături de cel ce semnase simplu dar dramatic la viaţa sa, creatorul. În situaţia noastră actuală când poetul este analizat cu admiraţie, ori cu îndoială, ajungându-se până la denigrare, mă duce cu gândul la ce spunea autorul „Sărmanul(ui) Dionis": „*Ce-au fost românii pe când eu n-am fost, ce vor fi ei când eu n-oi mai fi?"*

Aprecierea, respectul, adoraţia, admiraţia sau contrarele lor caută cu ustensile pe măsura celui ce începe arheologia poetică eminesciană. Superlativul ar fi atins în condiţiile, şi numai atunci, când cel ce studiază şi analizează vestigiile scoase la suprafaţă are mai mult decât ochiul atent, este de bună credinţă, decât ştiinţa unei astfel de arheologii, când însăşi cercetătorul re-creează. Căci aceasta ni se pare a fi specificul: se reconstituie un suflet de poet ce nu poate fi despărţit de viaţa sa şi mediul social-politic în care şi-a desfăşurat activitatea, inclusiv nivelul la care a ajuns dezvoltarea limbii române. Se re-creează un Eminescu recunoscut, trebuie, în aceste condiţii să ni-l amintim prin ce a lăsat în urma sa, inclusiv şi prin mărturiile contemporanilor săi.

În lumea încărcată de simboluri ale antichităţii helene, Luceafărul simboliza călăuza călătorilor spre lăcaşurile zeilor. În căutarea Luceafărului poetul îşi străbate în felul său viaţa. Ceea ce ne dezvăluie nouă este prin forţa sa de a stăpâni Pegasul la modul sublime, de a şti să-l facă să poposească, pentru contemplaţia a ceea ce zăreşte, sau dimpotrivă, de a-l îndemna să galopeze năpraznic într-u vârtej de lumi interioare ale eului. Astfel îşi realizează Eminescu partea sa de magie. Cătălina visa la Luceafăr: *„Lângă fereastră, unde-n colţ/ Luceafărul aşteaptă"*. Acest poem eminescian este inspirit de un basm publicat de folcloristul R. Kunish, al cărui fond de idei se bazează pe antagonismul dintre superioritatea creatorului de geniu şi lumea mărginită. Coborârea la realitatea pământeană se face sincopat, de la înălţimea Geniului la la iubirea pământeană dintre Cătălin şi Cătălina. Şi dacă, magic, Eminescu creează o magie tainică şi locuri pe măsură, ele au trăsăturile realului care îl înconjoară şi pe care îl străbate. Nu se întâmplă să avem feerice nopţi. Ele există în realitate, Eminescu le transferă doar din epoca sa în Artă: *„Noaptea potolit şi vânăt arde focul în cămin;/ Dintr-un colţ pe-o sofă roşă eu în faţa lui privesc, / Pân-ce mintea îmi adoarme, pân-ce genele-mi clipesc?/ Lumânarea-i stinsă-n casă… somnu-i cald, molatic, lin."* (Noptea).

Eminescu ajunge mai aproape de sine, atunci când se evocă precum: *„Dar nu vine… Singuratic/ În zadar suspin şi sufăr/ Lângă lacul cel albastru/ Încărcat cu flori de nufăr."* (Lacul). Poezia eminesciană este, înainte de toate, un climat al Spiritului şi apoi un climat al Cuvântului, al Inteligenţei şi Visării, prin Cuvânt.

Începând cu ridicarea bustului Eminescu din Botoşani, în anul 1890, a bustului poetului din Dumbrăveni, jud. Botoşani, în 1902, a apariţiei cărţii „Omagiu lui Mihail Eminescu", la Galaţi, cu prilejul a 20

de ani de la moartea sa, cu o prefaţă de A. D. Xenopol, urmată de manifestări culturale dedicate Poetului, de-alungul timpului au fost ridicate statui Poetului Naţional în aproape toate oraşele mari din ţară. Şi de atunci în fiecare an la 15 ianuarie şi 15 iunie comunităţile localităţilor noastre îl comemorează, depunând flori la statuile lui, organizându-se simpozioane pe teme din opera sa. Oare aceste pelerinaje de două ori pe an la statuile lui nu sunt o formă de pioşenie faţă de o personalitate ce merită să o numit Sfântul Literaturii Române!? Eminescu în acest răstimp a devenit în memoria noastră culturală un brand. Atât prin geniala sa operă dar şi prin destinul său martiric, cum ar spune Adrian Dinu Rachieru. Iar dacă, în zilele noastre Poetul a devenit, pentru unii, o problemă, afirm şi eu precum D. Vatamaniuc: *„E foarte bine că avem o problemă Eminescu”*. Acesta să fie motivul că Eminescu a devenit Poet Naţional pe bază emoţională? Mă gândesc că la un românism cu o recunoscută băşcălie a desconsiderării de sine, Eminescu poate să capete, cum spunea Eugen Ionescu, în 1932, un „rol de figurant în cultură”. Sunt destule încercări de deconstrucţie a mitului eminescian, însă nu a fost găsit un înlocuitor. A încercat N. Manolescu să-l impună pe Mircea Cărtărescu dar, vorba lui N. Georgescu, tot demersul a rămas „o formă fără fond.”

Vor mai fi multe încercări de demolare a statuii lui Eminescu, însă opera lui este şi va rămâne un spaţiu al ritmului. Este o respiraţie creatoare prin limba română. Iar literatura noastră expiră şi inspiră prin acest mare poet. Şi, când vorbim de geniul lui Eminescu şi opera lui ca aspiraţie către Absolut, vorbim de fapt despre efortul, pe durata existenţei umane, de a integra cât mai perfect cu putinţă ritmul lor esenţial într-un ritm universal sau, de a se ridica, prin particular, la puterea de adevăr a generalului.

Literatura Română a avut mare noroc cu acest poet născut la Ipoteşti. Ritmul celui ce creează rămâne în opera sa. Un ritm devenit culoare, contur, sunet. *„Numai când ritmul devine singurul şi unicul mod de a exprima gândul, numai atunci există poezie. Orice operă de artă nu este decât un singur şi acelaşi ritm”* spunea Holderlin în convorbirile sale cu Sinclair. Iar valoarea filosofică a operei eminesciene constă în efortul său de a investi umanul cu eternal, pieritorul cu nepieritorul, relativul cu absolutul. Şi astfel, oricât ar părea, Eminescu nu poate să fie abstras din timpul său şi din spaţiul său. Judecata operelor sale trebuie făcută în acest context. Valoarea operei eminesciene nu constă atât în ce şi cât a putut să cuprindă în sine din absolute, ci în tensiunea spirituală cu care s-a dorit acest lucru, în ceea ce numim zbaterea poetului, arderea sa lăuntrică. Pentru că tensiunea spirituală naşte întrebări, iar acestea vis-a-vis de existenţă sunt hrana necesară cunoaşterii. Opera eminesciană este o împlinire pentru el şi pentru Literatura Română şi este cu atât mai mare, cu cât constituie o împlinire ulterioară.

În opera lui Mihai Eminescu, prezentul este implicat. Ea depinde de gradul în care prezentul şi viitorul este implicat, ca opera eminesciană să aparţină ea însăşi viitorului. Eminescu nu a fost un singuratec, dar el este un singular în literatura noastră. Originalitatea operei eminesciene constă într-o ştiinţă a mijloacelor artistice şi o conştiinţă creatoare. De aici provine tot zbuciumul său, toată lupta sa pentru lărgirea marginilor cunoaşterii, toată acea răsucire centralizată a eului său, lansând în Univers frânturi de creaţie şi existenţă. Este zbuciumul profund pe care îl destăinuia Eminescu: *„În orice om o lume îşi face încercarea/ Bătrânul demiurgos se opreşte-n van;/ În orice minte lumea îşi pune întrebarea/ Din nou: de unde vine şi unde merge floarea/ Dorinţelor obscure sădite în noian”* (Împărat şi Proletar)

Existenţa eminesciană este o existenţă întru Poezie. Dar să nu uităm că Poetul a fost şi un jurnalist de excepţie. A abordat, în articolele publicate, mai ales în „Timpul”, mai toate temele ce frământa sociatatea românească în timpul său. A publicat articole filosofice, economice, sociale, politice, etc. Marele poet a publicat zeci de articole în apărarea Bisericii Ortodoxe Române. Î. P. S. spunea în acest sens: *„Marele nostru poet a fost un creştin authentic, ceea ce rezultă din viaţa, ca şi din opera sa. Poeziile, proza şi publicistica sa sunt o mărturie în acest sens. Se poate însă vorbi şi despre relaţia lui Eminescu cu teologia? Când zic teologie mă refer la ştiinţa teologiei, adică la un interes pe care l-ar fi arătat Eminescu cercetărilor teologice. La acest capitol opera lui literară nu ne poate ajuta, în schimb ne îmbie mărturii aproape neaşteptate manuscrisele constând din mii de pagini, unele investigate, altele cercetate şi comentate, altele încă necunoscute”*. (EMINESCU-Ortodoxia, Editura EIKON, 2003).

În 1871, în august, a fost organizată Marea Sărbătoare de la Putna, la care a participat şi Eminescu împreună cu Slavici şi unde Xenopol a ţinut o importantă cuvântare. Această serbare era prilejuită cu ocazia împlinirii a 400 de ani de la zidirea Mănăstirii de către Ştefan. Serbarea trebuia să se ţină în 1870 dar din cauza războiului franco-german a fost amânată cu un an. Scrisoarea către D. Brătianu din 3/15 august 1871 este un document însemnat pentru cunoaşterea stadiului la care ajunsese Eminescu în dezvoltarea sa sufletească şi intelectuală. În perioada organizării serbării de la Putna Ion Slavici îi spunea că mulţi se vor pune de-a curmezişul acţiunii. Însă Eminescu îi răspundea: „Dă fără milă în ei!” Cu această ocazie poetul a publicat un articol în Timpul în care spunea, printre altele, că Ştefan apărătorul Moldovei şi al creştinătăţi este un sfânt al Bisericii noastre strămoşeşti. Prin noiembrie în acelaşi an un ziarist anonim scrie în publicaţia liberală Democratul, atacându-l pe Poet, spunând că *„Domnul Eminescu ne-a obijnuit cu nebuniile sale publicate în Timpul. Cu ocaziunea sărbătorilor de la monastirea Putna acest domn a îndrăznit să-l numească sfânt pe*

Ştefan cel ce la mânie a tăiat capete." După atâţia ani, care dintre cei doi, Eminescu şi ziaristul de la Democratul, şi-a exprimat nebunia? După cum se vede Mihai Eminescu, în această situaţie, a avut dreptate. Ştefan cel Mare şi Sfânt a fost canonizat de către Biserica Ortodoxă Română. Sunt sigur că propunerea noastră ca Eminescu să fie canonizat, peste ani, v-a fi acceptată de Biserica Ortodoxă.

Prin opera şi viaţa sa Eminescu a avut, totuşi, o *„...răsplată jertfei sale: cunoaşterea. Acum el va afla ca îngerul – simbol al desăvârşirii, al purităţii – nu este în iubită, ci tot în el; că el nu avea nevoie să se înalţe prin ea, ci ea, fiinţă de lut, ar fi trebuit să năzuiască spre culmile spiritului pe care-l stăpânea el".* (Zoe Dumitrescu-Buşulenga) Sistemul gândirii poetice disimulează realitatea, câtă vreme gândirea poetizantă numeşte o realitate.

Opera lui Eminescu este o chemare lansată, o invitaţie disimulată, o invitaţie disimulată, spre Întrebare, spre nelinişte. Răspunsurile sunt un acum, cu sensul spre ceea ce va fi. Implicarea viitorului dă impresia pentru poet de a fi deja un stăpân virtual al unui timp viitor. Sensul spre Eternitate se împlineşte astfel. Opera poetică şi publicistica eminesciană trezeşte latenţe spirituale. Ea se identifică uneori cu speranţa, căci speranţa este şi ea o tensiune spirituală spre viitor. Opera lui Eminescu este o reaşezare de lumi. El este un ritm aparte în poezia modernă. El este propria sa poezie. Căci el este, veşnic, Poetul.

-&-

Medalion literar

***Lucia-Elena Locusteanu**-o viață dedicată educației și creației literare*

17 iun. 2018

Motto:
„Cartea mea să vă aducă
Împlinirea de a fi,
Pasiunea pentru artă,
Dragostea de a citi."
Lucia-Elena Locusteanu

A scrie despre preocupările de-o viață, ale unui om dedicat trup și suflet educației elevilor, și, nu numai, culturii, și creației literare, implică o responsabilitate deosebită, o capacitate de esențializare a etapelor

vieții acestuia, pentru a nu pierde, de dragul întregului, caracterul esențial al amănuntului. Vorba unui proverb popular: *De dragul pădurii nu vedem copacii*. Bertrand Russell spunea că: „*Viața reală este, pentru cei mai mulți dintre oameni, un compromis perpetuu între ideal și posibil; lumea rațiunii pure nu acceptă însă nici un compromis, nici o limitare practică, nici o barieră în fața activității creatoare*", se pare că profesoara Lucia-Elena Locusteanu se încadrează în „chingile" acestei fraze înțelepte.

Născută pe meleagurile Bucovinei, unde Dorohoiul este scăldat de apele râurilor Jijia și Buhai, în ultima lună a toamnei, în anul când Europa începuse să tremure sub zăngănitul armelor germane și rusești, Lucia-Elena Locusteanu se bucura de iubirea părinților Elena și Gheorghe Petroschi. În sânul familiei a cunoscut căldura sufletească a mamei și dârzenia tatălui, de la care a primit și primele noțiuni despre viață și cultură, pe care le păstrează în inimă, suflet și minte, până astăzi, la vârsta înțelepților bucovineni.

După terminarea școlii elementare și a liceului în orașul natal, a plecat la București să urmeze studiile universitare, având ca bagaj învățătura primită în școală și în memorie, aforismul lui Luigi Pirandello: „*Vei învăța pe cheltuiala ta că de-a lungul vieții întâlnești mai multe măști decât chipuri.*"

Se căsătoreşte cu Gheorghe Locusteanu, pe când erau student. În 1960, când soţul ei este repartizat în Cluj, se transferă în capitala Ardealului, la Facultatea de Filologie „Babeș-Bolyai", pe care o absolvă în anul 1963, an în care a fost publicat perfidul și denigratorul studiu al criticului N. Tertulian, în foileton, în „Viața românească", în care opera lui Lucian Blaga era examinată prin calomnioasa grilă marxistă, situație care a întristat-o pe tânăra absolventă.

Pe parcursul anilor, familia Locusteanu se îmbogăţeşte cu trei copii.

Repartizată la Şcoala generală din comuna Ploscoș, în apropierea municipiului Turda, este nevoită să facă zilnic, timp de 5 ani, o naveta foarte grea (două ore cu personalul până la Valea Florilor și, de acolo, dus-întors – 10 Km. pe jos, din traversă în traversă – pe calea ferată. La Şcoala din Ploscoş, copiii primesc de la „tovarășa"- profesoară și directoare – lumina limbii și literaturii române, pe care Lucia-Elena Locusteanu o dăruiește cu dragoste, iubire și profesionalism, liantul care ne unește.

În toată această perioadă, inclusiv și după 1969, când a fost transferată, prin concurs, la Liceul Industrial Energetic, astăzi, Colegiul Tehnic Energetic din Cluj, scrisul nu o părăsește. În timpul liber, participă

la ședințele Cenaclurilor din Cluj-Napoca, publicând articole și studii de istorie, critică literară, dar și poezii în Antologii și în presa vremii.

Datorită profesionalismului în domeniul pedagogiei școlare e promovată în diferite funcții: ca director coordonator în școlile din Ploscoș, dar şi la Şcoala generală nr. 5, astăzi „Ion Agârbiceanu" din Cluj-Napoca, ca director adjunct educativ (până în 1989), apoi, consilier educativ (după 1989) la Liceul Energetic.

Dragostea de cultură o face să se implice în organizarea și elaborarea unor deosebite proiecte literare, activităţi menționate în articolele publicate în diferite cotidiene ale vremii, cum ar fi „*Poezia modernă în școală. Cui i-e frică de poezia modernă"*.

Ca dascăl de limba și literatura română, ce și-a iubit elevii, a căutat să imprime în educația acestora dragostea pentru ţară, pentru adevăratele valori morale, pentru pentru adevăr, dar şi pentru artă, alături de pasiunea pentru lectură, urmărind dezvoltarea unor deprinderi și abilități de receptare a ideilor transmise de autori în operele lor, cu scopul de a înțelege tainele cuvântului scris.

În cadrul comunicărilor științifice pe care le susține în diferite sesiuni organizate pe plan local, dar și național, referitor la programele școlare și manualele de limba și literatură română, comunicările-i sunt apreciate de specialiștii din domeniul educației și ai Ministerului Învățământului, considerații menționate în diferite articole publicate. Decanul Facultăţii din Cluj, Profesorul Univ. dr. Mircea Zaciu, în Procesul –verbal din 19 ianuarie, 1978, al inspecției pentru obținerea gradului I, despre profesoara Lucia-Elena Locusteanu, scria următoarele: „*(...) Se poate remarca o activitate complexă depusă cu mult elan din perspectiva unei exemplare conștiințe profesionale; (...) conturează imaginea unui cadru didactic de elită cu o excelentă ținută pedagogică)* ".

Din recenta Monografie, „Comunitatea Şcolii Electroenergetice Clujene, ENERGETICIENII – oamenii luminii", Proiect editorial dedicat Jubileului (1966 – 2016), Colegiului Tehnic Energetic, Cluj-Napoca, Ediţia a doua, adăugită şi revizuită, Editura „Ecou Transilvan", 2018, din capitolul VIII. – „GALERIA ABSOLVENŢILOR ENERGITICIENI" – Câteva eseuri ale vip-urilor, cităm*:* ION CRISTOFOR – promoţia 1972: *„Cea care anima cenaclul literar al liceului energetic era doamna Elena Lucia Locusteanu, o profesoară care punea mult suflet în profesiunea ei".* (p. 279 – 280); Ing. FĂRCAŞ VASILE, Vicepreşedinte CEOB Cluj, Director divizie operare reţea Electrica Transilvania Nord: *„Formaţia noastră umanistă, pe segmentul Limba şi literatura română, datorează foarte mult prof. (...) Locusteanu Lucia, care în cabinetul de specialitate ne-au transmis cunoştinţe utile şi ne-au format deprinderi folositoare pentru toată viaţa".* (p. 338); Dr. ing. ŞTEFAN GADOLA – Vicepreşedinte „Energobit", Cluj-Napoca: „la română: *(...) despre (...)„Moromeţii" (...) lui Marin Preda(...) am început să comentez(...). Profesoara de română a fost tare încântată de ce am spus, se vedea că am citit cartea lui Preda, aşa că am fost răsplătit cu nota 9".* (p. 239); MIHAI GLIGAN, promoţia 1974: *„Doamna Locusteanu, profa de română, ne-a cucerit din prima cu accentul ei de moldoveancă şi ne-a omorât cu analizele literare. Îi tot explicam noi că o să fim nişte pârliţi de tehnicieni, deci că nu e cazul să ne scoată româna pe nas, da' n-a ţinut. Aveam să-i mulţumim, în gând, de multe ori…" (p. 301);* Ing. DANIEL IGNAT – şef Centru Operare Reţea Cluj II – promoţia 1997: *„Dintre profesorii preferaţi i-aş aminti pe (...) d-na Locusteanu la română"*, (p. 288); Ing. GHEORGHE INDRE, şef de promoţie 1973: „*(...) dar şi cursuri de cultură generală cu mare deschidere spre cele mai largi orizonturi ale cunoaşterii omeneşti, limba şi literatura română…" (*p. 311); Ec. FLAVIU POPA, promoţia 1981: *„În trepta întâi, la Liceul Energetic Cluj-Napoca, am avut profesori de excepţie, cum au fost prof. Lucia Locusteanu (limba şi literatura română), (*p. 253); IOAN SALOMIE, Profesor de Ştiinţa Calculatoarelor, Facultatea de Automatică şi Calculatoare, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca (UTCN), Directorul laboratorului de Cercetare în Sisteme Distributive din UTCN*, Nu aş vrea să uit pe doamnele profesoare non-tehnice: pe inimoasa doamnă Profesoară Locusteanu care ne provoca mereu în ale poeziei, cititului şi creativităţii emoţionale".* (p. 322); Dr. Ing. EMANOIL SURDUCAN, Şef de promoţie -1976*, La română am învăţat cu prof. Lucia Locusteanu puterea creatoare a cuvintelor".* (p. 293); Dr. Ing. VASILE SURDUCAN, promoţia 1982: *„Cei mai norocoşi trag sforile prin culise", „Firul roşu" al profesorului (...) (expresia sa preferată la fiecare oră de română) era în contradicţie cu spectacolul de teatru într-un singur act oferit la clasă de profesoara Locusteanu Lucia. Stăteam toată clasa cu gura căscată!"* (p. 292); General de brigadă (r) VASILE ŞOMLEA, promoţia 1977: „*Profesoara mea de limba şi literatura română, d-na Lucia Locusteanu – dacă ar fi să dau un exemplu de ce înseamnă să arzi pentru profesia ta, să iubeşti oamenii, să-ţi laşi partea de suflet pe altarul profesiei, n-aş avea nici o ezitare să-i spun numele": (*p. 285 – 286): Prof. RODICA TRIŞCĂ: *„Am luat cu mine câte ceva din dascălii mei dragi: Lucia Locusteanu…"* (p. 265); Prof. univ. dr. ing. GHEORGHE I. VUŞCAN, promoţia 1980: *„Nu pot să nu amintesc numele profesoarei de română, Dna Lucia Locusteanu, care ne-a sădit dragostea pentru literatură şi frumos".* (p. 242).

La îndemnul foştilor elevi, Lucia-Elena Locusteanu debutează în luna noiembrie 2014, ca un cadou oferit sieși, cu ocazia zilei de naștere – 75 de ani – cadou ce confirmă talentul pentru scris, dar și dorința de a scoate la lumina tiparului experiența sa de-o viață, de a oferi cititorilor gândurile sale înveșnicite în cuvinte.

Astfel, îi apare la Editura RISOPRINT cartea „*Lecturi subiective. Conexiuni. Trimiteri metodologice* “, în care descoperim talentul de istoric și critic literar, dar și pe cel de dascăl care trăiește literatura cu pasiune, devotament, bucurie și cu durere. În același timp, la o editură din Pitești, orașul în care a trăit prietenul lui Labiș, Gheorghe Tomozei, a publicat cartea „*Trăiri îmbrăcate-n cuvinte* “, volum cuprinzând poezii și proză scurtă, lucrări ce sunt adevărate litografii de viață, precum pictura lui Parmiggiano.

Ieșirea la pensie, practic, este o continuare mai activă și incisivă a doamnei profesoare în abordarea unor teme în lucrările sale. Scrierea recenzilor pentru numeroase cărți semnate de autori cunoscuți, ca și publicarea unor volume dedicate copiilor și elevilor conturează personalitatea complexă a unui dascăl îndrăgostit de lumina cuvântului scris.

Cunoscând activitatea scriitoarei Lucia-Elena Locusteanu și analizând cărțile publicate, conducerea Ligii Scriitorilor Români a hotărât, în anul 2016, să fie primită în noua organizație profesională. Astfel, în cadrul ședințelor Cenaclurilor literare patronate de Liga Scriitorilor, este vorba de cenaclurile „Artur Silvestri“ și „Radu Stanca“, dar și a Cenaclului „Octavian Goga”, scriitoarea susține rubrica „Memoria calendarului“ unde vorbește cu profesionalism despre scriitorii noștri clasici. Cuvântările dânsei fiind adevărate studii instructive, biografii culturale, bazate pe o gândire lucidă și rațională, compuse cu îndemânare literară și într-un stil elegant, presărate cu citate din volumele bibliotecii personale.

Aceleași caracteristici le descoperim și în volumele: *„La Grădiniță, ne informăm, jucându-ne noi învățăm“* și *„POVEȘTI ce sunt trăite“,* apărute în anul 2015 și 2016, la Editura Risoprint.

Am să mă opresc asupra ultimului volum, care prin structură, autoarea împletește cercetarea științifică a inteligenței emoționale în folosul copilului cu „*Povești fără zâne și pitici”, „Despre prietenul cel mai bun / eu acum o să vă spun“,* întâmplate pe „*Insula grupului fericit / eu pe ea am poposit* “, încheind cu, C*lasa mea iubită*”, proză rimată și ritmată, dând textului o cursivitate muzicală atrăgătoare și cursivă: „*Și o seară de poezie, nu neapărat serbare, / pentru noi e bucurie și plăcere și-ncâtare.*“ („Despre clasa mea iubită, / Despre ea vă povestesc / ca să știți de ce-o iubesc. / pag. 50.)

Sunt multe de spus despre dascălul, în adevăratul sens al cuvântului, scriitoarea Lucia-Elena Locusteanu, însă spațiul nu ne permite, dar viața acesteia este caracterizată prin conduita unui spirit ce și-a însușit lecția clasicismului, îmbrățișând modernismul și acceptând proglomodernul, și, ca atare, visează la un echilibru al formelor și întrevede un ideal educațional clasic al omului. *Johann Amos Comenius,* în lucrarea sa *„Didactica magna”,* considera că la naștere, natura înzestrează copilul numai cu „semințele științei, ale moralității și religiozității*”, ele devin un bun al fiecărui om numai prin educație. Rezultă că în concepția sa, educația este o activitate de stimulare a acestor „semințe”, și, implicit, de conducere a procesului de umanizare, omul”* nu poate deveni om decât dacă este educat*”.* Scriitoarea întrevede o componentă, esteticește vorbind, romantică în educație, nu neglijând romantismul lui Ovidiu ori Racine. În fond, povestirile autoarei, scrise cursiv în dulcea limbă românească, aparțin unei tradiții ce se găsește în afara curentelor. Aceste opere fiind, în același timp, vechi și noi, antice și moderne. De aceea, simțim în ele perenitatea.

Lucrările Luciei-Elena Locusteanu vin din dragoastea față de puiul omului și înaintează fără putință de îndoială departe, trecând peste clipa cea repede.

-&-

În anul Centenarului
Vinovăţia criticilor şi istoricilor literari care şi acum promovează „operele” scriitorilor ce au scris în spiritul realismului socialist.

23 iul. 2018

Un pericol pentru educaţia tinerilor

În istoria Ţărilor Române democraţia prin cultură a apărut mult mai înainte decât democraţia promovată de politic.

Însăşi cuvântul grec *demoskratos* înseamnând: *demos “* popor*“* şi *kratos”* putere “, ne duce cu gândul la faptul că această formă de guvernare este menită să asigure egalitatea cetăţenilor în faţa legii, libertatea cuvântului, a presei, a întrunirilor, partriciparea la guvernare prin instituţile democratice, ca parlamentul, votul universal, etc.

Aspiraţiile poporului român spre democraţie a existat aproape dintotdeauna. “*Psaltira în versuri*” (1673) a lui Dosoftei, tipărită în Polonia la Uniev, este printre primele lucrări literare în care sunt abordate unele elemente democratice, într-o perioadă când “*dreptatea umbla cu capul spart*“, şi dorinţa de libertate faţă de turci răbufnea în versurile: “*Ne-au suit păgânii în ceafă/ Cu rău ce ne fac şi ne cer leafă”*. Însăşi faptul că Grigore Ureche aducând o serie de date în favoarea tezei sale despre originea comună a Valahilor şi Moldavilor, inclusiv atitudinea ostilă faţă de cotropitorii turci în cronica sa “*Domnii ţării Moldovei şi viaţa lor*“, este o formă de luptă în implementarea unor firave elemente democratice în rândul populaţiei din spaţiul

Danubiano-Carpato-Pontic. Acelaşi lucru se află şi în "*Letopiseţul Ţării Moldovei*" a lui Miron Costin (1633-1691), în care prin faptul că arată cum a venit la domnie Alexandru Vodă Ilieş, cronicarul subliniază starea de mizerie a ţărănimii ca o fierbere"*în greutăţi şi netocmele* " din care pricină uşor au putut fi răsculaţi împotriva stăpânirii.

În toată literatura începutului istoriografiei în limba română, inclusiv în "*Cronica Ţării* Româneşti" a lui Radu Popescu şi în "cronica anonimă" pe care N. Bălcescu a publicato sub titlul "*Istoria Ţării Româneşti dela 1689 încoace, continuată de un anonim* " unde este zugrăvită epoca lui Brânoveanu. Descoperim aspiraţiile ţărănimii spre o viaţă mai bună şi sperând la firave elemente democratice şi sociale.

În acea perioadă Isaac Newton publica "*Principiile matematice ale filozofiei naturale*" (1687), iar francezul Nicolas Malebranche căuta să înlăture de pe poziţii idealist-teologice dualismul lui Descartes, scriind "*Despre căutarea adevărului* "(1674-1675).

În literatura română de la sfârşitul secolului al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea, prin reprezentanţii Şcoali Ardelene, se ducea lupta împotriva instituţiilor pe care se sprijinea orânduirea feudală, împotriva obscurantismului şi pentru luminarea poporului. Lucrările ce au făcut obiectul acestor idealuri au fost: "*Istoria lucrurile şi întâmplările Românilor*" de Samuiel Micu, "*Hronica Românilor şi a mai multor neamuri*" de Gheorghe Şincai şi "*Istoria pentru începutul Românilor în Dachia*" a lui Petru Maior. Prin scrierile lor aceştia au militat pentru ideea unităţii Românilor. Atitudinea lor era văzută ca progresistă cu tendinţe democratice, de neacceptat de ocârmuitori.

Însă, ideile democratice în Principatele Române în secolul XIX au venit prin filiera literaturii şi artei promovate de boierii cu dragoste de cultură ca Iancu Văcărescu şi Iordache Golescu, fratele lui Dinicu. Gheorghe Lazăr deschide în 1818, la Sf. Sava, prima şcoală superioară în limba română din Ţara Românească. Publică în 1820 un abecedar "*Povăţuitorul tinerimii*", iar Constantin Dinicu Golescu scrie"*Însemnare a călătoriei mele făcută în anii 1824, 1825, 1826*", în paginile căreia găsim imaginea vieţii ţărănimii exploatate, metodele cu care se storceau birurile dela ţărani.

Un om cu idei înaintate a fost Ionică Tăutu, un boiernaş moldovean, autor a unor pamflete politice. Ca şi Dinicu Golescu, el a luptat cu arma scrisului pentru smulgerea poporului din întunericul inculturii şi pentru dreptatea socială într-un context democratic.

În slujba ideilor progresiste, în preajma revoluţiei de la 1848, un rol important l-au avut publicaţiile periodice. Ion Eliade Rădulescu, cu sprijinul lui Kisseleff, editează "*Curierul Românesc*", primul ziar din Muntenia. În acelaşi an apare, din iniţiativa lui Gh. Asachi, la Iaşi, "*Albina Românească* ", iar în 1836, Eliade adaugă gazetei sale un supliment literar: "*Curierul de ambe sexe*", urmat fiind de Asachi, care editează şi el „*Alăuta Românească*" (1837).

În Transilvania, Gheorghe Bariţ scoate în 1838, la Braşov, "*Gazeta de Transilvania* ", căruia îi adaugă un supliment "*Foaie pentru minte, inimă şi literatură*". În acelaşi ritm cu transformările economico- sociale din principate, presa românească promovează idei democratice, pătruzând în mase.

În 1844, în urma înţelegerii cu Ion Ghica şi cu N. Bălcescu, Mihai Kogălniceanu scoate o altă revistă- "*Propăşirea*". Numele revistei fiind socotit de cenzură prea revoluţionar şi democratic a făcut ca să apară doar cu subtitlul „*Foaie ştiinţifică şi literară*". După câteva luni de la apariţie, revista a fost suprimată din ordinal lui Mihai Sturza.

O parte activă la mişcarea revoluţionară de la 1848, o au gazetele „*Poporul Suveran*" şi "*Pruncul Român*", care apar în timpul revoluţiei, promovând idei revoluţionar-democratice. În ultima publicaţie amintită din 8 iulie 1848 C. Aricescu publică "*Odă la eroina română, Ana Ipătescu*". Trebuie să spunem despre "*Marşul Revoluţionar*" al tânărului poet Ioan Catina. Ideile înflăcărate ale acestui marş urmăreau să dinamizeze mulţimea în luptă pentru democraţie şi libertate.

"*Finul Pepelei, cel isteţ ca un proverb* "- cum îl caracterizează în poezia "*Epigonii* " poetul Eminescu-Anton Pann (1794-1854) nu a fost un simplu tipăritor de literatură populară. De remarcat în privinţa ideilor ce le propagă este "*Povestea vorbei* " care reflectă şi critică moravurile vremii, inclusive instituţiile de stat.

Mişcarea literară din Ţara Românească în secolul XIX, în care sunt evidenţiate idei democratice, cunoaşte un avânt deosebit prin creaţia lui Vasile Cârlova, Gr. Alexandrescu, M. Kogălniceanu, Ion Eliade Rădulescu, Ion Ghica, N. Bălcescu, D. Bolintineanu, Cezar Bolliac, Alecu Russo, Vasile Alecsandri, Costache Negruzzi, M. Eminescu, etc.

Era perioada când în Europa, mai ales în Franţa, Honore de Balzac (1799-1855) prin romanele sale dezvolta ideile unui romantism revoluţionar pus în slujba viziunilor democratice ale vremii: "*Iluzii pierdute*", "*Istoria măririi şi decăderii lui Cesar Birotteau*", în Germania Berthold Auerbach(1812-1882) publică povestiri de inspiraţie rurală şi romane din care transpiră idei democratice, la fel în Ungaria Gergely Csiky (1842-1891) dramaturg care prin piesele "*Proletarii*" şi "*Mizerie cu zorzoane*", evocă lumea maghiară care aspira spre o societate democratică.

*

Există în concepţia unor critici şi istorici literari, contemporani cu autorii care au promovat prin operele lor realismul socialist, că nu este necesar să excludem nici un autor din Istoria Literaturii. Au dreptate, dar, nu ca scriitori de prima mărime. Ei trebuie puşi la capitolul "*Şi alţii* ". Sau etichetaţi, precum au procedat francezii cu scriitorii care au colaborat cu naziştii. "Colaboratori cu regimul comunist", frază ce trebuie să fie pusă pe fiecare copertă a cărţilor semnate de Mihai Sadoveanu, Maria Banuş, Nina Casian, Veronica Porumbacu, Emil M. Galan, M. Beniuc, Zaharia Stancu, Petru Dumitriu, Ion Lăncrăjan, C. Cubleşan, Ion Mureşan, D. R. Popescu, N. Breban, Miron Radu Paraschivescu, A. Buzura, Dan Deşliu, Victor Felea, Dumitru Micu, Lucia Demetrius, Sorin Toma, Petre Solomon, Ov. S. Crohmălniceanu, Mircea Popa, C. Zărnescu, Aurel Rău, Vasile Sălăjan, Anghel Dumbrăveanu, Radu Cârneci, Adrian Popescu, Gh. Tomozei, Toma Biolan, Ion Popa Argeşanu, Al. Jebeleanu, Eugen Jebeleanu, Geo Borza, Adrian Păunescu, Eugen Uricariu, fost secretar de partid la Filiala Cluj a USR, Ion Maxim Danciu etc. Aşa cum au fost condamnaţi colaboratorii lui Goebbels care au susţinut propaganda nazistă, măcar moral să-i condamnăm pe cei care au făcut propagandă realismului socialist şi regimului comunist-criminal. Fără această curăţire, în spiritul Punctului 8 de la Timişoara, vom băltii cum am făcut-o până acum. Îi întreb pe aceştia; când au fost sinceri, atunci cănt erau menestrelii pcr-ului sau acum când încearcă să ne dea lecţii de democraţie?

Scriitorul și criticul literar Octavian Soviany susține, pe Facebook, că unicul scriitor român care s-a opus cu adevărat dictaturii comuniste a fost Paul Goma, motiv pentru care breasla îl consideră un paria până și în ziua de astăzi. De asemenea, invocând „lipsa de caracter a scriitorului/intelectualului român", Soviany publică lista celor mai cunoscuți scriitori mioritici care au colaborat cu Securitatea.

Unii sufereau la pușcărie, alții slugi la Securitate

„Apropo de victimele şi de profitorii comunismului: dacă aruncăm o privire către brava noastră scriitorime observăm că în timp ce un număr oarecare de scriitori (nu foarte mulţi, prin raportare la ceilalţi) sufereau în puşcăriile regimului, alţii (mult mai numeroşi) serveau cu credinţă partidul şi se bucurau de mari privilegii (Un exemplu – şi nu e cel mai spectaculos! -: drepturile de autor erau fabuloase în comparaţie cu câştigul mediu al unui profesor sau medic.). *Câteva nume dintre cele mai sonore: Sadoveanu, Camil Petrescu, Cezar Petrescu, G. Călinescu, Arghezi, Demostene Botez, Victor Eftimiu, M. Ralea, Gellu Naum, Virgil Teodorescu, Geo Bogza. Zaharia Stancu, Mihai Beniuc, Eugen Jebeleanu, Maria Banuş, Marin Preda, Petru Dumitriu, Laurenţiu Fulga, Nina Cassian etc – ca să mă refer doar la cei care îşi câştigaseră o oarecare notorietate înainte de 1948 – an în care controlul partidului asupra producţiei literare devine total prin naţionalizarea editurilor.*

Recrutarea deținuților-scriitori

După 1964 (când sunt eliberaţi majoritatea deţinuţilor politici) încep să fie „recuperaţi" foştii deţinuţi-scriitori: Ion Caraion (turnător dovedit!). Al. Paleologu (turnător autodenunţat!), Nicolae Balotă (turnător dovedit!), St. Aug. Doinaş (turnător dovedit!), C. Noica (ale cărei teoretizări despre rostirea românească a fiinţei se potriveau de minune cu politica naţionalistă a lui Ceauşescu), Edgar Papu (autorul teoriei naţionaliste a protocronismului) etc.

Paul Goma – singurul scriitor român care s-a opus comunismului

Asta spune mult despre caracterul sau lipsa de caracter a scriitorului/intelectualului român. Iar dacă facem o comparaţie cu alte ţări comuniste, unde a existat o opoziţie reală la comunism din partea scriitorimii (Polonia, Cehoslovacia, Ungaria, URSS) putem trage nişte concluzii nu prea măgulitoare şi despre ADN-ul românesc. Şi e semnificativ că singurul scriitor român care s-a opus cu adevărat comunismului, Paul Goma, este privit până şi astăzi ca un paria de către distinsa noastră beaslă scriitoricească", scrie Octavian Soviany.

Unii dintre aceştia au lucrat în structurile de presă literară, culturală şi de partid, sau în instituţiile de specialitate, în redacţiile ziarelor şi revistelor literare şi de cultură, edituri, Consilii la diferite niveluri, C. C şi C. C. U. T. C, contribuind ca activişti la promovarea unei ideologii criminale. Iar operele lor, aşa cum mai scriam în alt articol, sunt scrise în spiritul realismului socialist. Unii, chiar, au colaborat cu securitatea, aşa cum ne-a informat CNSAS-ul, precum: Ştefan Cazimir, Ion Coja, Dumitru Constantin, Ion Deaconescu, Ion Lotreanu, Cornel Nistorescu, Darie Novăceanu, Mihai Pelin, Doina Anca Sîrghie, Radu Ţeposu, Uricaru Eugen, N. Breban, Ion Groşan, Lucian Vasiliu, Andrei Marg, Dan Lupescu, Ioan Es. Pop, Mircea Iorgulescu, Dan Berindei şi lista poate continua. Dar, nu mai puţini vinovaţi sunt scriitorii care au lucrat în redacţiile literare, politice, edituri, institute de cercetare, care au contribuit şi promovat propaganda partidului comunist-criminal.

Rămâne un semn de întrebare privind Adrian Păunescu şi Corneliu Vadim Tudor. Să fi cumpărat dosarele, imediat după revoluţie, de la ofiţerii securităţii?

O vină, în prezent, este a acelor critici şi istorici literari care persistă a promova şi lăuda operele scriitorilor care au susţinut realismul socialist şi care, ca activişti în structurile de propagandă comunistă (reviste literare, ziare, edituri, instituţii de cercetare, consili de cultură), duc în continuare la promovarea unor vinovaţi care au contribuit la menţinerea unei ideologii, chiar dacă, a fost o revoluţie în 1989. Criticii şi

istoricii literari care persist în această greşeală sunt: Mircea Popa, Eugen Simion, Al. Cistelecan, Matei Călinescu, Marian Popa, Aurel Sasu, C. Cubleşan, Gheorghe Crăciun, Simion Bărbulescu, Manolescu etc.

"În acest context, e de la sine înţeles că exerciţiul critic nu poate abdica de la normele deontologice pe care le presupune actul valorizator, pentru că, în afara unei – pe cât de necesare, pe atât de ferme – moralităţi intrinseci, el riscă să-şi piardă integritatea, veridicitatea, justificarea, chiar. Iată de ce argumentul decisiv al actului critic ar trebui să decurgă exclusiv din structurile operei literare, punându-se între paranteze orice alte aspecte extraestetice." Scrie în lucrarea sa Iulian Boldea, intitulată "*Critici români contemporani*", apărută la Târgu Mureş la Editura Universităţii "Petru Maior", 2011.

Cei enumeraţi mai sus au vina duplicităţii. Vă mai amintiţi de aşa numitele cronici laudative din Gazeta Literară, România Literară, Argeş, Tribuna, Scrisul Bănăţean, Iaşul Literar, Convorbiri Literare, Steaua, la adresa cărţilor semnate de: A. Toma, Sorin Toma, Em. Valerian Galan cu al său roman "Bărăgan ", reportajele lui Toma George Maiorescu (*Călătorie prin vreme, Zeii desculţi*, etc.), prozele lui George Bălăiţă (*Călătoria, Întâmplări din noaptea soarelui de lapte*,), Mihai Beniuc cu romanul "*Pe muchie de cuţit* "şi poeziile sale patriotarde, Viorel Cacoveanu (*Fata care spune da!, Morţii nu mint niciodată*), Dan Deşliu (Lazăr de la Rusca, 1949, Minerii din Maramureş, 1951, Cântec pentru legea cea mare, 1949), Petre Ghelmez cu poezia cotidianului, Augustin Buzura (*Absenţii, Feţele tăcerii*), Dumitru Popescu (*Pentru cel ales, Un om în Agora, Gustul sîmburelui*), Nicolae Breban, D. R. Popescu (*Zilele săptămânii, Vara oltenilor, Somnul Pământului*), Eugen Jebeleanu, Demostene Botez, Virgil Teodorescu, Nicolae Tăutu, Zaharia Stancu, Dumitru Mircea (*Pâine albă*), Mircea Popa (*Spaţii Literare. Studii de istorie literară*, 1974 şi *Istoria presei literare româneşti din Transilvania de la începuturi până la 1918 până la 1918,* în colaborare cu Valentin Taşcu, 1980), C. Cubleşan (*Miniaturi critice,* 1968, *Licheni*, roman, 1974.), *Aşteptându-i pe învingători*, Editura Albatros, Bucureşti, 1981, Ion Maxim Danciu etc. Lista este lungă, dar, mă opresc cu exemplele. În acest context, criticii, foiletoniştii, cronicarii de carte, dar şi de arte plastice şi-au irosit timpul abordând astfel de cărţi, lucrări ce omagiau pe marele conducător, promovându-le la îndemnul "sarcinilor de partid". Un rol în jocul politic din timpul regimului comunist l-a avut generaţia optzecistă cu a lor poezie *absconsă*, care nu spunea nimic, pentru a nu *jigni* ideologia partidului comunist. Astfel aceştia au putut ocupa posturi călduţe în redacţii şi edituri. Creaţiile lor nu au fost bune nici în prezentul de atunci, iar acum sunt inutile. Pe aceste maculaturi se încasau sume foarte mari de către autori, aceştia mai beneficiau de excursii în străinătate, vacanţe la Casele de Creaţii de la Sinaia, Neptun. Constantin Cubleşan a fost cel mai plimbat scriitor. A făcut parte din toate delegaţiile USR din străinătate etc. Oare de ce? Au încasat salarii bune de la contribuabilul sărăcit şi chinuit de lipsuri, slujind un sistem criminal. Ba, mai mult, aceşti redactori modificau creaţiile primite de la scriitori din afara sistemului în aşa fel încât aceste lucrări să exprime o lăudăroşenie găunoasă la Conducător şi partidul comunist. Astfel contribuiau la un genocid cultural pentru care îi condamn. Cum se explică faptul că Buzura, Breban, D. R. Popescu, Dumitru Popescu, C. Zărnescu, C. Cubleşan, şi mulţi alţii, efectuau vizite în „*putregaiul*" occidentului, dacă nu colaborau cu securitatea?

Aceşti critici, istoricii literari şi scriitorii veniţi din vechiul sistem se întreceau să laude realismul socialist, şi sistemul comunist-criminal, iar acum critică cu răutate pe scriitorii care nu vin din acelaşi sistem? Ei nu au înţeles că un adevărat critic este şi pedagog. Încă, se mai cred *supra oameni,* sentiment "injectat"în spiritul lor de către propaganda comunistă, prin avantajele pe care le aveau de la un sistem ateu şi inuman. Acest spirit de răutate şi superioritate nejustificată, îl găsim la criticii şi scriitorii ce vin din sistemul de tristă amintire. De ce atâta *fiere*, întreba la o emisiune televizată jurnalistul Octavian Hoandră. Îi răspund eu, pe aceştia, nici când locuiam în Bucureşti, nici în Cluj-Napoca, în prezent, nu i-am văzut la Biserică, iar Mircea Popa a falimentat o asociaţie ortodoxă din Cluj-Napoca, fiind pus preşedintele acesteia de către regretatul Î. P. Bartolomeu Anania. Probabil sunt atei, dacă este aşa, nu aştept nimic de la aceştia.

*

Pentru început e bine să definim, conform Dicţionarului Limbii Române editat de Academia Română, ce înseamnă istoria (literaturii, artelor), aceasta este: *Ştiinţa care studiază dezvoltarea şi schimbările succesive într-un anumit domeniu: istoria literaturii, istoria artelor.*

Se cunoaşte faptul că istoria naţiunilor consemnează cu amănunţime victoriile, dar şi înfrângerile. Arheologia, o ramură a ştiinţei istoriei studiază şi consemnează în amănunţime cea mai mică relicvă descoperită. Toate acestea fac parte din patrimoniu cultural şi istoric al umanităţii. O adevărată armată, de cercetători, nu-şi permite să treacă cu vederea cea mai mică înfrângere, cea mai mică victorie, un semn heroglific, o relicvă antropologică sau arheologică din lanţul nesfârşit al evoluţiei societăţii omeneşti. Patrimoniu ce face parte din istoria naţiunilor. Singurii care şterg cu buretele indiferenţei, al intoleranţei, pagini întregi din istoria artelor şi literaturii române sunt istoricii artelor, dar mai ales criticii literari din spaţiul spiritual românesc. Francezii nu-şi permit să omită nici un autor, chiar dacă a scris şi publicat un singur poem, sau a pictat un singur tablou. Pe când la noi se şterge cu „buretele" o întreagă pleiadă de oameni de cultură.

"Istoriile" Literaturii Române, apărute până în prezent (impropriu denumite *istorii*), mă gândesc la încercările lui Titu Maioresc, E. Lovinescu, G. Călinescu, Cartojan, Al. Piru, Laurenţiu Ulici, Eugen Negrici, Marian Popa, Mircea Zaciu, Marian Papahagii, Aurel Sasu, sunt scrise cu prejudecăţi, eliminând din start sute de autori cu cărţi publicate şi prezenţi în presa culturală. Nicolea Manolescu, scria undeva că: *O istorie care pune opera în paranteză (fie din unghiul procedurii, fie din unghiul receptării) nu-şi atinge în definitiv scopul care este acela de a fi o istorie a literaturii.*

Aproape toate "istoriile" artelor, şi în special cele ale literaturii române, şi chiar dicţionarele de profil, sunt concepute pe criterii partizane, (vezi: *Istoria literaturii contemporane,* de Alex. Ştefănescu), cuprinzând aceeiaşi autori care au scris în spiritul realismului socialist, omiţând cu bună ştiinţă autori de expresie română din diaspora şi chiar din ţară: (Radu Gyr, N. Crevedia, Paul Goma, Nică Petre, Vizirescu, Aron Cotruş, Baciu, Vintilă Corbul cu inegalabilul roman *Sclavii pământului.*).

S-a adoptat eronat formula DICŢIONAR pentru lucrări istoriografice. Acestea sunt tot ***istorii*** de autori în ordine alfabetică.

Ce să mai vorbesc de dicţionarele: *DICŢIONAR de literatură română contemporană, de Marian Popa, ediţia a doua, Editura Albatros, 1977, Dicţionarul artiştilor români contemporaani, de Octavian Barbosa, Editura Meridiane, Bucureşti, 1976.* Ceva mai complet este *Dicţionarul scriitorilor români* de *Mircea Zaciu, Marian Papahagii şi Aurel Sasu,* însă, şi acesta are multe omisiuni.

Am constatat în, aşa zise, dicţionare că sunt prezenţi, în totalitatea lor toţi scriitorii, artiştii, care lucrau în sistem: adică erau redactori la reviste, ziare, edituri, salariaţi ai Consiliului Culturii, ai propagandei de partid, etc. Lipsesc cu desăvârşire scriitorii, artiştii, liberi profesionişti, sau cei care lucrau în alte domenii. Fapt ce mă face să afirm că erau cuprinşi în paginile lor scriitorii şi artiştii verificaţi de partid, chiar de securitate, şi că autorii dicţionarelor acţionau la comandamentul partidului communist.

Mai complet se pare este *Dicţionarul literaturii române* de Aurel Sasu, apărut în 2006.

Istoria literaturii este ştiinţa care studiază, consemnează toate operele scrise în acest domeniu şi autorii lor, dezvoltarea şi schimbările succesive. Aceasta nu se face pe sărite, după preferinţe, sau opţiuni politice. Istoria Literaturii trebuie să consemneze toţi autorii, răi sau buni, cu eşecurile şi victoriile lor. Dacă este altfel, nu este istorie, în cel mai bun caz o putem denumii extrase din istorie, sau compendiu. Istoria Literaturii Române nu se scrie după bunul plac al unuia sau altuia. Ea se scrie aşa cum este, fără omisiuni şi fără aprecieri personale ale celui care o scrie. Se consemnează viaţa, opera, evenimentele ce au influenţat opera şi se citează aprecierile criticilor din vremea sa, de toate orientările. Aşa cum se procedează la scrierea istoriei neamului românesc.

M. Kogălniceanu scria: *Istoria trebuie să fie cartea de căpetenie a popoarelor.* Ca sa parafrazam pe acesta, întreb *Istoria Literaturii Române*pe când v-a ajunge cartea de căpătâi a neamului nostru? Având în vedere că în condiţiile intrării în Europa şi a fenomenului globalizării este necesar să ne păstrăm toată zestrea agonisită de-alungul secolelor în domeniul istoriografiei, literaturii şi artei. Prin acestea Europa va cunoaşte adevăratul suflet românesc.

*

Odată cu intrarea tancurilor ruseşti în ţară în august 1944 şi eliminarea persoanelor competente din aparatul de stat şi din întreprinderile economice, înlocuirea lor cu membrii P. C. R. sau simpatizanţi (septembrie-octombrie 1944), formarea guvernului condus de dr. Petru Groza (6 martie 1945), votarea la 3 august 1948 de către Marea Adunare Naţională a legii prin care întreg învăţământul este unificat şi laicizat, şi transformarea Societăţii Scriitorilor Români în Uniunea Scriitorilor, literatura română devine o unealtă în propaganda de partid. Aceasta promovând realismul socialist al unui regim totalitar impus de sovietici. Sunt excluşi din noua organizaţie scriitoricească scriitori a căror operă nu se încadra în ideologia marxist-leninistă, cum ar fi: Radu Gyr, N. Crevedia, Lucian Blaga, Vasile Voiculescu şi mulţi alţii. Sunt interzise operele lui Gib Mihăescu, Pillat, Arghezi, Nichifor Crainic, Octavian Goga, Mircea Vulcănescu, şi chiar Eminescu etc. Din 1944 până în 1950 Mihai Eminescu a fost interzis datorită poeziei "*Doina*". Din literatura universală sunt interzişi: Platon, Spinoza, Nietzsch, Bergson, Edgar Poe, Gide. În total au fost interzise 8000 de cărţi. În această perioadă sunt impuse opere ce promovau realismul –socialist din URSS, cum ar fi Maiakovski, Şolohov, Esenin, Konstantin Fedin, Leonid Leonov, Andrei Jidanov, Ilia Ehrenburg, Aleksandr Fadeev cu "Tânăra gardă ", N. Ostrovski cu "Aşa s-a călit oţelul ", Maxim Gorki care publicase în "Literaturnia Gazeta" articolul „*Despre realismul socialist* ", etc. Se înfiinţează în Bucureşti Editura Cartea Rusă, o facultate unde se învăţa numai limba rusă, iar în marile oraşe se deschid Librăriile "Cartea Rusă."

Dar ce era acest non-curent literar? El reprezenta o realitate distorsionată a realităţii, o adaptare a ei la cerinţele şi interesele partidului comunist care dorea să deţină monopolul adevărului şi înţelegerii realităţii. Real era doar ce era conform cu viziunea partidului unic. Având ca principiu „tipul omului nou " mereu învingător în luptă cu tarele trecutului.

La noi, mulţi scriitori pactizează cu puterea comunistă şi încep să publice cărţi scrise în spiritual realismului-socialist, doctrină comunistă oficială proclamată în 1932 de Comitetul Central al Partidului Comunist al URSS, impusă tuturor ţărilor care au fost ocupate de Armata Roşie. Debutul realismului socialist din România are loc în ianuarie 1948 când Sorin Toma, fiul poetului mediocru A. Toma, publică trei articole în *Scânteia*, intitulate "*Poezia putrefacţiei sau putrefacţia poeziei*" despre opera poetică a lui Tudor Arghezi, în care se dă semnalul ruperii totale faţă de valorile naţionale ale trecutului Într-u articol publicat în "*Viaţa Românească*", nr. 3, din 1951, Mihai Beniuc, în calitate de preşedinte al Uniunii Scriitorilor, oferă definiţia poetului realismului-socialist. Imediat criticii literari ca: Leonte Răutu, Ovid S. Crohmălniceanu, Mihai Gafiţa, Mihai Novicov, Traian Şelmaru, Ion Vitner publică articole în spiritul cerut de noua ideologie cultural-politică.

Primul care a dat semnalul introducerii realismului-socialist la noi a fost Mihai Sadoveanu (cel care fiind preşedintele Marei Adunări Naţionale nu a vrut să graţieze condamnarea la moarte a unui ţăran care nu a dorit să se înscrie în CAP), cu prozele: "*Fantezii răsăritene* "(1946), „Pă*una Mică* "(1948) şi „*Mitrea Cocor*" (1950). A urmat Zaharia Stancu cu "*Desculţ* ", Alexandru Jar cu „*Sfârşitul jalbelor*"(1950), Petru Dumitriu cu „*Drum fără pulbere* " şi „*Pasărea furtunii* ", Eusebiu Camilar cu romanul „*Negura*" (1949), Eugen Barbu cu „*Groapa* " şi „*Şoseaua Nordului* ", Aurel Baranga, Mihai Davidoglu, Lucia Demetrius, Alexandru Mirodan, etc.

Mai târziu, după 1960, au apărut romane care au mai „îndulcit" realismul-socialist, dar slujind şi în acest fel regimul de dictatură comunistă, prin faptul că se arăta lumii „deschderea" literaturii noastre spre noi orizonturi. Era un fel de „dizidenţă " cu aprobarea cenzurii şi ai securităţii. Vezi: Ţoiu, Buzura, D. R. Popescu, Breban, etc. Se continua publicarea de cărţi a celor care făceau parte din sistem (redactori la edituri, reviste, ziare, radio, televiziune, instituţii cultural-artistice, activişti culturali şi politruci.) şi care erau verificaţi. De fapt toţi scriitorii din sistemul amintit nu erau altceva decât activişti politici în slujba propagandei PCR, iar o parte din ei vizitau occidentul cu sarcini precise de culegere de informaţii din rândul diasporei româneşti, după care veneau în ţară şi raportau securităţii. Astfel se explică de ce scriitori ca Ion Acsan, Ion Cocora, Al. Căpraru, A. Buzura, Eugen Barbu, D. R. Popescu, Nicolae Dragoş, V. Tudor, Marin Sorescu, Dumitru Popescu, Adrian Păunescu, E. Jebeleanu, A. Jebeleanu, Marin Preda şi mulţi alţii, erau mereu prin occident.

În spiritul realismulu-socialist au apărut: „*Calea Griviţei* "(poem) de Cicerone Teodorescu, „*Griviţa Roşie*" de Marcel Breslaşu, ambele în 1950, „*Steaguri*" de M. Beniuc, „*Minerii din Maramureş*" de Dan Deşliu, apărute în 1951, „*În satul lui Sahia* " de Eugen Jebeleanu, „*La cea mai înaltă tensiune* " de Nagy Istvan, "*Oţel şi pâine* " de Ion Călugăru, "*Dulăii*" de Zaharia Stancu, „*Desfăşurarea*" de Marin Preda, cărţi apărute în 1952, „*Un om între oameni*"(1953, 1955, 1957), de Camil Petrescu, „*Cântecele pădurii tinere*" de Eugen Jebeleanu, „*Un cântec din uliţa noastră*" de Cicerone Teodorescu, „*Laude*" de Miron Radu Paraschivescu, toate apărute în 1953. În anul 1954 apar cărţile: Mihai Beniuc „*Mărul de lângă drum*" şi „*Partidul m-a-nvăţat*", Cicerone Teodorescu „*Făurari de frumuseţe* ", Mihu Dragomir „*Războiul*", în 1955; Marin Preda "*Moromeţii* ", T. Arghezi „*1907* ", Titus Popovici „ *Străinul*", Maria Banuş „*Ţie-ţi vorbesc, America*", Veronica Porumbacu „*Generaţia mea*", în 1956; Tudor Arghezi „*Cântare omului* ", N. Labiş „*Primele iubiri* ", în 1957; Eugen Barbu „*Groapa*", A. E. Baconski „*Dincolo de iarnă*", Gheorghe Tomozei „*Pasărea albastră*", Ion Marin Sadoveanu „ *Ion Sîntu*", Ion Vitner „*Firul Ariadnei*", în 1958: Miron Radu Paraschivescu „*Laude şi alte poeme*", Marin Preda „*Îndrăzneala*" şi D. R. Popescu "*Fuga*" iar în 1959 îi apare primul roman „*Zilele săptămânii* "; în1960 sunt publicate cărţile noii generaţii de poeţi şi prozatori: Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Ilie Constantin, Nicolae Velea, Ştefan Bănulescu, Ion Gheorghe, Ion Horea, iar Fănuş Neagu publică "*Somnul de la amiază* ". În 1963 apar cărţile: „*Laudă lucrurilor*" de G. Călinescu, „*Capul Bunei Speranţe*" de Augustin Buzura, (romanele acestuia sunt necitibile în ziua de azi), "*Fântâna soarelui* " de Eugen Frunză, în 1972 "*Coborând spre nord-vest*" de Vasile Sălăjan, în 1974 „*Clodi Primus*" de C. Zărnescu, etc. Această nouă generaţie sub motivul ideilor absconse nu spunea nimic. Era ruptă de realităţile existente, într-o perioadă când poporul roman era înfometat.

În perioada aceasta, de după 1960, Nicolae Manolescu publică articole vădit propagandistic în favoarea realismului-socialist, cum ar fi: „*Tineri muncitori în creaţa literară contemporană* " şi o serie de altele în "Gazeta Literară"şi "Contemporanul" unde a publicat articoliul „*Realism-realism socialist*". La fel ca Manolescu, Alex Ştefănescu de când a început să publice, din 1970, cronici literare în "Luceafărul ", condus pe atunci de Ştefan Bănulescu, a făcut apologia realismului-socialist şi criticând fără milă lucrările care nu se încadrau în acest aşa zis curent literar impus de PCR.

*

În a doua parte a secolului XX când în, aproape, jumătate din ţările europene era impusă ideologia marxist-leninistă, în celelate ţări democratice, literatura, în general cultura şi arta, cunoştea o înflorire democratică. Astfel în perioada de care facem vorbire prozatorul şi dramaturgul francez Marcel Ayme îşi publică lucrările de dramaturgie şi proză în care cultivă umorul succulent, cum ar fi: „*Clerambard*"(1950), "*Capul celorlalţi*" (1952), Paul Eluard, poet francez, scrie şi publică „*Poezie neîtreruptă*" (1953), folosind un

limbaj poetic simplu şi familiar, vizând un raport de reprocitate între obiect şi cuvânt. Englezul William Empson în 1951 şi în 1961 "*Structura cuvintelor complexe* " şi volumul de poezi "*Dumnezeul lui Milton*", poetul, prozatorul şi dramaturgul german (RFG)Hrmann Kasack publica "*Oraşul de dincolo de fluviu*" (1947), „*Năvodul cel mare*" (1952), poetul spaniel Moreno Villa publica în 1944 "V*iaţă dezvăluită* " (Memorii).

De observat că în timp ce în ţările democratice autorii îşi publicau din timpul vieţii memoriile sau jurnalele, la noi nici-un scriitor nu a îndrăznit să le publice din timpul vieţii, de teamă că vor intra în malaxorul securităţii.

Toate revistele din Bucureşti şi din ţară, *România Literară*, *Săptămâna, Flacăra, Convorbiri Literare, Cronica, Scrisul bănăţean. Tribuna, Orizont, etc.* aflându-se sub controlul aparatului propagandistic al Partidului Comunist, făceau apologia, nu numai prin editoriale, dar şi prin literatura publicată, a regimului de dictatură. Sunt modificate poeziile şi proza, de către redactori, (trimise pe adresa redacţiei de corespondenţi), în spiritul realismului –socialist, iar când au fost la conducerea partidului şi ţării familia Ceauşescu, erau modificate, datate şi dedicate acestei familii. Modificările se făceau fără aprobarea autorilor. Iată cum redactorii şi scriitorii din redacţii contribuiau şi prin această metodă la implementarea unei ideologii străine poporului nostru. Cărţile majorităţii scriitorilor care au fost publicate în timpul dictaturii comuniste nu au fost bune nici pentru prezentul de atunci, ne mai vorbind de viitor. Mă gândesc câte păduri s-au tăiat pentru a se fabrica hârtia pe care să se tipărească aberaţiile acestor scârţa-scârţa pe …

N. Manolescu şi Alex Ştefănescu în loc să cuprindă în "Istoriile" lor aceşti mastodonţi cu picioare vopsite cu cerneală roşie, mai bine cuprindeau scriitorii din diaspora românească ce au scris în spirit democratic fără constrângerea ideologică a comuniştilor, cum ar fi: Vintilă Horia, Paul Goma, Dumitru Radu Popa, Herta Muler, Andrei Codrescu, Geoge Astaloş, Virgil Duda, Ioan Ioanid, Oana Orlea, Jeni Acterian, Lena Constante, Ştefan Baciu Vintilă Corbu cu celebrul său roman *Sclavii pământului,* şi mulţi alţii. Totuşi îi înţeleg pe cei doi istorici şi critici literari, gândindu-mă la proverbul românesc „te asociezi cu cine te asemui ", recte Păunescu şi alţi aplaudaci comunişti, chiar dacă şi-au pus masca democratului. Promovând în astfel de "Istorii " autori care au scris în spiritual realismului socialist riscăm să educăm tinerele generaţii tot în spiritual acestei doctrine comuniste-criminale.

Datorită acestui fapt, că toate instrumentele de propagandă, radio, presă scrisă, edituri şi TV se aflau în mâna acestor scriitori-activişti de partid, astăzi constatăm că societatea românească, oamenii care o compun au un comportament şi o mentalitate deformată faţă de valorile democratice. Aceasta este principala vină că România, în cei 29 de ani de la revoluţia din 1989, nu progresează în implementarea democraţiei în drumul ei de integrare europeană.

În acest sens ACUZ pe toţi scriitorii care au lucrat în redacţiile ziarelor, revistelor literare şi editurile comuniste de genocid moral şi cultural la adresa poporului român.

Din 1989 se întrevede noul curent globmodernul (denumire dată de noi) ce înglobează operele de artă, proza, poezia, eseul, compoziţiile muzicale, care fac o întoarcere spre valorile trecutului promovate printr-un stil pe jumătate întors spre clasicism cu elemente ale prezentului.

*

Ştiu, am fost păţit în regimul de tristă amintire, când am fost criticat în presă de aceşti "corifei „ şi de acoliţii lor, că am încălcat *morala comunistă,* în prezent sunt şi voi fi criticat, din motive inventate de cei pe care i-am menţionat aici, şi de cozile lor de topor. Minulescu a fost criticat aspru şi pe nedrept în *Istoria* lui Lovinescu. Azi e mai cunoscut şi mai actual autorul romanţelor, iar de autorul I*storiei literaturii române contemporane*, (I-VI, 1926-1929), puţin mai ştiu. Aşa că dragi *A mici* vă avertize cu cele spuse de Immanuel Kant: "*Nu-mi daţi sfaturi. Ştiu să greşesc şi singur*." Fiindcă sunt un ortodox practicant, voi face cum zicea Pr. Arsenie Papacioc: "*Semeni cu Dumnezeu atunci când începi să ierţi"*

Vă întreb „corifei", veniţi din regimul trecut, dacă aţi slujit cu credinţă sistemul comunist-criminal, acum de ce nu vă implicaţi cu aceeaşi ardoare la salvarea democraţiei din ţara noastră pe care o invocaţi cu multă demagogie în situaţiile festiviste organizate de USR şi de unele partide?

*

În condiţiile actuale când integrarea europeană şi tendinţa de globalizare cuprinde întreg mapamondul rolul intelectualului român este, în primul rând, acela de promovare a valorilor naţionale. Acestea vor fi zestrea noastră care ne face să nu pierim ca neam. Răspândirea istorică a progreselor culturale, până când ele devin moştenire comună a întregii omeniri, este mai mult decât diversitate culturală. Acest fenomen implică nu numai deosebiri de caracteristici culturale, ci şi existenţa unor caracteristici culturale care sunt *superioare* altora. Însăşi faptul că oamenii-toţi oamenii, europenii, africanii, asiaticii sau alţii-au decis în repetate rânduri să renunţe la o anumită caracteristică a propriei culturi şi să o înlocuiască cu ceva aparţinând unei alte culturi denotă că ceea ce era împrumutat de la alţii funcţiona mai bine; cifrele arabe, doar să dau un singur exemplu, nu sunt doar deosebite de cifrele romane-ele sunt superioare celor romane.

Am dat acest exemplu, pentru a înţelege mai bine rolul intelectualului român în a promova idei, opere, descoperiri ştiinţifice, mai bune, mai superioare decât ale intelectualilor altor popoare. Numai astfel vom menţine vie fiinţa naţională.

Un rol important în acest sens îl are şcoala. Tineretul trebuie educat în spirit mesianic. De expansiune şi promovare a culturii şi ştiinţei româneşti, numai aşa vom putea „cucerii" noi teritorii, fie ele şi de cultură. Cu mentalitatea lui Mircea cel Bătrân din Scrisoarea lll-eminesciană; *Eu?îmi apăr sărăcia şi nevoile şi neamul!* Nu vom ajunge prea departe în timp şi spaţiu. Vom pierde şi ce avem.

Mă întrebaţi, printre altele, ce fac intelectualii în timp ce mulţimea de credicioşi, *călăuziţi de sentimente religioase, criteriu care şterge graniţile pregătirii intelectuale,* merg în Casa Domnului sorbind din înţelepciunea lui Iisus. O parte din aceşti intelectuali, majoritatea venind din *România profundă,* lucrează şi pun cu trudă „cărămidă", peste „cărămidă", construind edificiul culturii noastre, şi…din când, în când se mai „înţeapă" unul pe altul de parcă nu ar fi pe lume, sau în lumea cultural-ştiinţifică, loc pentru fiecare. Tocmai această nemulţumire îl face pe creator să descopere *floarea rugini*, cum spuneam într-o poezie în tinereţe, care nu este altceva decât, rugina ce protejează metalul, adică arderea interioară, din miezul căruia ţâşneşte OPERA, sau IDEEA GENIALĂ.

Intelectualii din ţara noastră, cretorii de frumos şi de cultură, e necesar să înţeleagă că există un proces dialectic în modificarea tradiţiilor, a culturii noastre. De-alungul anilor culturile renunţă la ceea ce nu mai funcţionează la fel de bine ca ceva împrumutat de la o altă cultură. Limbile împrumută cuvinte din alte limbi, tiparul a fost adus din altă parte, internetul din America. Ceea ce vor adepţii conservatorismului, pe care-i numim naţionalişti, pare să fie cu totul alceva. Ei doresc să păstreze culturile în stare pură, asemenea fluturilor dintr-un insectar. Dar nici o cultură nu a ajuns pe această cale în stadiul actual. Ele se interferează cu tradiţiile şi culturile ţărilor vecine. Se influenţează una pe alta, cum s-a întâmplat cu baladele noastre (Vezi *Meşterul Manole,* cu influenţă din sudul Dunării), cu cântecele bănăţene care au melosul sârbesc, etc. Indivizii din popor, mai târziu o parte din intelectuali, au fost cei care au decis singuri ce să păstreze din ceea ce era vechi şi ce anume din ceea ce era nou se dovedea a fi util în vieţile lor. Aşa a fost introdus tiparul, care o perioadă a fost folosit paralel cu scrierea de mână a călugărilor din Mănăstiri, când s-a tipărit la 1561 *Evangheliarul românesc* al diaconului Coresi, s-au în Ţara Românească, la 1508-1512, când ieromonahul Macarie a tipărit primele cărţi, pe timpul domnitorilor Radu cel Mare, Mihnea cel Rău, Vlad cel Tânăr şi Neagoe Basarab.

Astfel culturile din Balcani, chiar din întreaga Europă, s-au îmbogăţit prin ajutor reciproc în cadrul marilor civilizaţii ale zonei noastre.

Intelectualul, astăzi exclamă precum Constantin Tsatsos: *Doamne, cât de scump se plăteşte cuvântul frumos cizelat şi câtă durere întunecată ascunde suprafaţa lui strălucitoare.*

Tinerilor le-aş recomanda să se ghideze după apoftema lui Titu Maiorescu: *Omul rău se pierde prin partea sa cea bună, omul bun-prin partea sa cea rea.* La care mai adaug necesitatea studiului necontenit, să privească înainte, consecvent, la punctul fixat la care doreşte să ajungă, fără să aplece urechea la cei care comentează de pe margine, fără să se abată din drum . Este un proverb românesc: *Ursul merge, câini latră.* Să se teame de insultele învăluite în elogii. Mai trebuie să cunoască faptul că ştiinţa ne-o dă contactul cu lucrurile, înţelepciunea ne-o dă detaşarea faţă de acestea. În anul Centenarului cu noi este Dumnezeu, cu cei care au colaborat cu regimul comunist ateu şi criminal este…

Măcar în anul Centenarului scriitorii care prin operele lor au promovat realismul socialist şi au susţinut propaganda comunistă-criminală să facă un pas înapoi. Nicolae Steinhardt spunea: „*Răul poate să-l facă oricine, cât de nevolnic ar fi. Binele însă e numai pentru sufletele tari şi firile călite*. "În concluzie: cei care au făcut rău neamului românesc în timpul comunismului, rămân la categoria *oricine,* un fel de "nimeni în drum" cum spunea ţăranul celor care-şi pierdeau vremea în birt.

-&-

Soarele în miturile românilor

30 iul. 2018

Dacii şi geţii, strămoşii populaţiei din spaţiul carpato-danubiano-pontic, soarele biruitorul minunilor din *Noaptea orfică* a fost simbolul veşniciei, adică al nemuririi. Să nu uităm de moştenirea pe care o avem de la *Teogonia orfică* unde Orfeu(*Ορφεύς* = Orfeus, în limba greacă), poet şi profet din mitologia greacă, fiul regelui trac (ramură din care făceau parte şi dacii) Oragrus şi al muyei Calliope, Orfeu este înfăţişat cântând geneza lumii şi a zeilor: „*luna precum cărările soarelui îşi capătă semn sigur, pentru totdeauna în văzduh "* (în *Argonauticele* lui Apollonios din Rhodos).

Alternanţa noapte-zi, curat-necurat, trecător-etern, zi-noapte, se va termina prin victoria luminii. În *Imnul orfic al Demetrei* descoperim glisarea de la dualitatea acestor puteri la victoria Soarelui, în care lumina soarelui, perceput ca un ochi văzător este preamărită şi folosită ca termen de comparaţie pentru toate cele văzute şi nevăzute.

Omul fericit de originea lui cerească, considerat ca fiu al Pământului şi al Cerului încărcat de stele, cum descoperim în *Tăbliţele de aur din Petelita,* concură cu zeii. Practic, nici Zeus n-a avut de la clipa primordială puterea luminii. Simina Noica şi C. Noica în *Datinile şi credinţele poporului român,* V. El. Niculiţă Voronca, Bucureşti, 1903 subliniază că mai târziu ciclopii Porontes, Steropes şi Arges, un fel de trinitate de titanide la începuturile lumii, proveniţi din căsătoria Cerului cu Pământul vor făuri fulgerele pentru Zeus.

Rolul fertilizator şi purificator al Soarelui a fost de mult acceptat şi unele studii au demonstrat. Este considerat centu al luminii, lumilor şi generator de viaţii. Soarele va deveni simbolul tuturor miturilor cosmice şi va alimenta direct sau indirect, prin alegoria şi semnificaţiei artei, ritualurilor şi ceremoniile legate de cultul reînvierii, regenerării naturii personificată în Dionysos, Osiris, Adonis, Attis, Pan, Diana. ”*Geţii aveau strălucitoare eresuri privind întunecările de soare, credeau că astrul dătător de viaţă era mâncat de balauri*“, scria în prefaţă la Ovidiu, *Metamorfozele, E. SP. L. A. 1957,* Eusebiu Camilar. Şi Herodot atestă acest cult într-o viziune tulbure.

Dacii şi geţii şi-au făurit de-a lungul milenarei lor civilizaţii (aşi spune trăiri, fiindcă nu este vorba de civilizaţie la vremea aceea), un summum de obiceiuri, de tradiţiişi ritualuri axate la origine pe cultul soarelui ce reînvia natura. Acestea se celebrau în special primăvara şi la începutul iernii, în ajun de An Nou, astfel că, în acest context, creştinismul să pliat pe aceste obiceiuri. 0

Obiceiurile vieţii cele mai pregnante sunt străvechi, ritualurile închinate la *naşteri, nunţi,* şi *morţi*, inclusive cele legate de ocupaţiile omului.

Dimitrie Cantemir scria că *Ursitele „...sunt două fete, care sunt de faţă la naşterea unui copil, înyestrânjhdu-l după nevoia lor cu însuşirile sufleteşti şi trupeşti şi predestindându-i toate cele bine şi de rău care trebuie să i se întâmple în tot timpul vieţii. “* (Dimitrie Cantemir, op. cit, p. 341.)

G. Dem. Teodorescu în varianta culeasă de dânsul *Meşterul Manole* (Poezii populare române, II. Bucureşti, 1885), soţia lui Manole, Caplea, se roagă să n-o mai zidească, însă Manole nu se lasă înduplecat, nu doreşte să încalce *legământul* şi-i răspunde cu inima frântă după ce termină zidirea:

-Copilaşul tău,
Pruncuşorul meu,
Vază-i Dumnezeu, (…)

Analizând textul, acesta ne dezvăluie credinţa populară în ursitori. Acestea fiind zâne binefăcătoare, ce au menirea să continue cea ce n-a izbuitit soţia lui Manole, Ana. Motivul find, soarta “scrisă” de destin.

La naştere *scalda* face parte din ritual. ritualul. Este baia purificatoare. La fel ca ninsoarea, albul ei simbolizează puritatea luminii solare. În acest frumos eveniment zânele vor unge pruncul desfăşat cu ninsoare în scopul de a trasimite pe cale magică ceva din puterile purificatoare ale Sfântului Soare, sub oblăduirea căruia rămâne pruncul fără mamă. Moaşa, iniţiată în toate problemele şi tainele naşterii, recita solemn, precum o ursitoare înbunată, urarea de bine şi de noroc a noului venit pe lume, apărut din împărăţia întunericului în lumea soarelui pe care, pentru a o parcurge: *„Cere cal de călare/ Şi o stea la pălărie/ Ca să treacă de pustie“* (Simion Florea Marian, *Naşterea la români,* studio etnografic, Bucureşti, 1892.)

Invocarea ursitoarelor în cântece şi descântece face parte din magia verbală a orfismului asociată cu practice bazate pe medicina empirică, în care plantele de leac erau la mare preţ.

Punctele critice ale zilei şi nopţii apar în descântec ca într-o teorie modern a bioritmurilor. Forţele miraculoase ale *argintului viu*, este vorba de mercur, sunt invocate întru apărare: *„Din miez de noapte, /Din revărsatru zorilor, / Din sfinţitul soarelui, Din miez de zi, / Din apusul soarelui, /Apără-mă/Curăţeşte-mă, / Întăreşte-mă, / Şi mă fă pe mine/ Ca pe tine/ Tot aşa de curat, / Tot aşa de luminat. “* (N. Păsculescu, *Literatura populară românească,* Bucureşti, 1910).

Crai nou, luna, alături de soare, este icantată prin invocare într-un descântec cu accente de rugă ce conţine aproape toată recuzita demoniacă a celor care practicau magia: *„Cunună-se crai nou/ Cu cunună de piatră scumpă/de mult preţ“* (G. Dem. Teodorescu, *Poesii populare române,* Bucureşti, 1885).

Cultul focului e la mare preţ preţ într-un descântec în care darul solar e alintat ca un copil năzdrăvan: ”*Foc, focşorul meu, / Eu te-nveselesc de două părţi“* (Cf. *Folclorul în Istoria literaturii române*, I, Bucureşti, Editura Academiei RSR, 1970, p. 57-58.).

Cultul soarelui, al lunii şi al cerului împodobit cu stele şi luceferi îl descoperim într-o colindă de rit profan, apare esenţializat, sau mai bine zis simbolizat, prin “*veşmintele lui Crăciun ălui bătrân*” descries cu mare fast: ”*Jur-prejur de mânecele/Lucesc stele/mărunţele/*“ (Alexiu Viciu, *Colinde din Ardeal,* Bucureşti, Librăriile Socec, 1914.)

Soarele cu lumina şi razele binefăcătoare, apare ca un lait-motiv şi în alte colinde, uneori în “*vârful munţilor*“, de unde-şi trimite razele ”*sub poalele brazdelor şi în lunca grânelo*r“ (Cf. Sabin Drăgoi, *303 colinde cu text şi melodie*, Craiova, 1931.) În colindele acestea bogăţia holdelor, a cirezilor, a hergheliilor e asemuită cu “*soarele răsare ca o taină mare.”*

Este interesant şi pregnant, de luat în seamă şi mai ales remarcat, e faptul că prin caracterul lor syncretic, ca manifestări originare ale folclorului românesc, colindele conţin în ele filoane ce prefigurează balade, legende şi mituri cosmice din care nu lipsesc: soarele, luna şi stelele.

-&-

Întruparea Marii Uniri în semnul Crucii Creştine Ortodoxe

2 aug. 2018

Arheologii au găsit în situri din antichitate elemente care simbolizau crucea. Denumire care la latini se numea crux, iar la greci σταυρός (stauros), traducându-se în stâlp înfipt în pământ.

În semn moral, la Plaut, crucea ia și acest sens, folosindu-se şi în proverbe, desemnând o învăţătură. Acest semn precreştin, preluat de creştinism îl găsim în Noul Testament, în Evanghelia după Marcu VIII: 34: «Dacă voiește cineva să vină după mine, să se lepede de sine însuși, să-și ia crucea, și să mă urmeze», cuvinte pe care le-ar fi rostit Iisus din Nazaret. Crucea apare nu doar în Noul Testament, ci și în felurite reprezentări, fiind unul dintre cele mai vechi simboluri creștine. Ea este menționată și în scrierile creștine din secolele I-III (precum „Constituțiile Apostolice", „Epistola către Barnaba" etc.). Unele grupări neoprotestante afirmă însă că nu există dovezi că Isus din Nazaret ar fi murit pe cruce. Mai târziu, sensul spiritual al crucii de «chin moral» va fi lărgit, pentru a amintii de dogma creștină a ispășirii.

Crucea ortodoxă, este o variantă a crucii patriarhale, compusă dintr-un braț vertical, două orizontale și unu înclinat. Brațul superior, mai scurt față de cel de-al doilea, reprezintă acrostihul biblic *INRI* (*INBI* la greci și *ІНЦІ* la slavi). Brațul inferior, care este înclinat, reprezintă suportul de sprijin de la picioare. Înclinația brațului inferior, conform tradiției, evocă soarta celor doi tâlhari. La stânga față de cel care privește, brațul inferior tinde în sus evocându-l pe tâlharul cel bun (viceversa pe partea dreaptă).

Romulus Vulcanescu a scris în "Mitologie româna" despre cultului solar practicat de geto-daci. El a aratat ca simbolul solar era format în pagânism dintr-un cerc având o cruce înscrisa sau dintr-un cerc cu o cruce excrisa. Ultimul însemn, în care crucea depaseste perimetrul cercului, mai este denumita azi si "crucea dacica" si o putem regăsi foarte des pe sculpturile maramuresene, mai ales pe troițe.

În partea de vest a Daciei: Ardealul, Panonia şi Noricum (Austria) este întâlnit simbolul crucii celtice: două linii care se intersectează perpendicular în centrul unui cerc. Celţii erau triburi getice, care după incursiunile lui Burebista, au fost incluşi în Dacia, iar după invazia romană s-au refugiat spre Nordul şi Vestul Europei.

Odată ce o parte din celţi au fost prin Ardeal, în special în Maramureş, crucea celtică a devenit o parte a culturii populare româneşti, fiind cunoscută în calitate de „cruce maramureşeană". Chiar şi în prezent, în zona Maramureşului, acest model de cruce este foarte răspândit.

Cei interesaţi pot descoperi niste pietre de căpătâi daltuite in gresii calcaroase de Alunis, cruci si lespezi cu totul aparte, asa zisele cruci celtice cu bratele incercuite, nu doar lânga biserica greco-catolica, din Benesat ci si iesind din Arinis spre Tamasesti-Urmenis, chiar langă soseaua asfaltata ce duce in Baita de sub Codru din judeţul Maramureş.

Foarte asemănătoare este crucea dacică din cimitirul de la Argedava, care în interpretarea creştină este considerată Cruce cu raze, care simboliza Invierea, cea datatoare de viaţă.

Originea acesteia este veche, aşa cum și însăşi simbolul crucii este mai vechi decât creştinismul.

Cu toate acestea, în tradiţia creştină celtică, există mai multe legende care explică apariţia şi semnificaţia acestui simbol. Una din legende atribuie apariţia crucii celtice de personaje care au propovăduit Evanghelia, precum Sfântului Patrick, printre triburile celţilor. El ar fi transformat un simbol păgân, la care celţii ţineau nespus de mult, într-un simbol creştin.

În opinia gânditorului German Virt, crucea celtică reprezintă o formă a protocalendarului. În momentul în care omul priveşte acest calendar, el cuprinde timpul şi spaţiul în întregime. Este foarte important de evidenţiat rolul pe care îl are spaţiul, deoarece fără acesta timpul nu are sens. Cercul simbolizează timpul (ziua, anul), iar crucea simbolizează spaţiul (universul), cele patru colţuri ale lumii. Vârful de sus al crucii reprezintă Nordul, cel de jos Sudul, braţul din stânga – Vestul, braţul din dreapta – Estul. Centrul cercului reprezintă divinitatea, care este în afara spaţiului şi timpului. Pentru German Virt, crucea celtică nu este altceva decât o cheie, un hieroglif pentru înţelegerea paradigmei tradiţionaliste, al limbajului Tradiţiei.

În dese cazuri, simbolul crucii celtice este utilizat în calitate de simbol păgân pentru unele organizaţii. Explicaţia este destul de simplă: Europa occidentală s-a născut în păgânism, respectiv, „revenirea la rădăcini" este privită ca o revenire la păgânitate.

Crucea celtică mai reprezintă simbolul revoluţiei naţional – conservatoare, unde prin termenul de „revoluţie" se subânţelege un proces de revenire la valorile tradiţionale, prin mobilizarea energiilor vitale şi creatoare ale neamului.

La români s-a dat o interpretare creştină: simbolizează revenirea la rădăcinile creştinismul ortodox. Astfel i se limitează şi întoarcerea în timp, doar de la apariţia lui Cristos.

Spre deosebire de celelalte colţuri ale Europei, pentru români crucea celtică se consideră un simbol creştin, care este prezent la Sfânta Liturghie, pe icoanele Mântuitorului şi pe cupolele Bisericilor.

În tradiţia creştină, crucea celtică reprezintă şi Taina Sfintei Împărtăşanii. Sfântul Disc, pe care se săvârşeşte slujba Proscomidiei, are anume această formă ai crucii celtice.

Cercul – timpul, semnifică unitatea noastră cu cei ce au trăit înainte noastră (strămoşii), cei cu care trăim în prezent şi cei care urmează să se nască.

Crucea – spaţiul, subliniază sacralitatea spaţiului geografic în care ne-am născut ca neam. În acelaşi timp, crucea simbolizează trupul lui Cristos – Biserica.

Sfânta Cruce este altar pentru creştini. Pe ea a fost răstignit Iisus Hristos. . Părinţii Bisericii ne învaţă că Sfânta Cruce are trei semnificaţii: *obiect sfânt, semn de închinare şi cale de urmat, misiune*. În pofida faptului că s-a vorbit şi s-a scris enorm despre ea, că ştim, aşadar, foarte multe lucruri, Sfânta Cruce rămâne, în esenţă, o mare taină, sau „uşa tainelor" – cum frumos exprimă un vers din Acatistul Sfintei Cruci (Icos 6), aşa cum de-a pururi taine rămân Sfânta Treime, Întruparea Mântuitorului, Euharistia etc., pe care le primim şi le înţelegem numai prin credinţă. Trebuie să reţinem, de asemenea, că în ierarhia liturgică Sfânta Cruce se situează imediat după Maica Domnului şi înaintea sfinţilor. Să ne amintim că la încheierea unor slujbe (*otpust*) se rosteşte: „Hristos – Adevăratul Dumnezeul nostru, pentru rugăciunile Preacuratei Maicii Sale, cu pu-terea cinstitei şi de viaţă făcătoarei Cruci şi cu ale tuturor sfinţilor, să ne miluiască şi să ne mântuiască…". Înţelegem, astfel, că Hristos ne mântuieşte *şi cu puterea Crucii.*

Am făcut această imcursiune în istoriul Crucii Creştine pentru a înţelege mai bine simbolistica acesteia în Marea Unire la Români.

Remarcăm faptul că prima Mare Unire a Românilor a făcut-o Limba Dacilor continuată de Limba Română, apoi Decebal, Mihai Viteazu şi în 1918 Marea Unire s-a făcut sub semnul Crucii Creştine Ortodoxă. Practic, Marea Unire a întrupat Crucea Ortodoxă., formată din: partea din sus a Crucii este Bucovina, partea dreptă este Moldova, partea stângă este Banatul, centrul crucii unde se îmbină cele patru elemente este Ardealul şi partea de jos este Ţara Românească, Dobrogea şi Cadrilaterul. Aşa s-a realizat Marea Cruce denumită România, cu partea de jos înfiptă în Gradina Maicii Domnului, teritoriul din spaţiu Carpato-Danubiano-Pontic.

-&-

Patria lui Eminescu este Limba Română

14 aug. 2018

Inspirat, Mihai Eminescu când a scris poemul "Dulce Românie, asta ţi-o doresc ", deja, vizionar din el vedea România dodoloaţă a lui Blaga, descrisă în "Doină ". Acest fapt se vede şi în scrisoarea către Iosif Vulcan după ce revista "Familia" din Oradea îi publicase poeziile. El scria despre Oradea că face parte dintr-un "*colţ îndepărtat al României*."Poetul avea, deja, conştiinţa României Mari, înainte de a fi înfăptuită.

În sens vizionar Eminescu a fost arhitectul României Mari, purtând în suflet Ţara „*de la Nistru pân la Tisa*". Trecând prin Transilvania, poetul a simţit sufletul românesc, în satele locuite de cei care vorbeau limba lui Ienăchiţă Văcărescu, aşa cum frumos spunea istoricul literar Nicolae Trifoiu.

Fericit că a cunoscut „Mica Romă", Blajul, şi Biserica Sfântul Nicolae din Scheiul Braşovului, poetul se încarcă de românism, fapt ce-l convinge că Patria este Limba Română. Transilvania, pentru Eminescu, era coloana vertebrală care susţine trupul ţării, totodată fiind şi izvorul etnic românesc, cum bine spune academicianul Ioan-Aurel Pop, preşedintele Academiei Române.

Întreaga operă a lui Eminescu ne dă raţiunea existenţei noastre ca români pe teritoriul dintre Marea cea Mare, Carpaţi şi Dunăre. Autorul „Luceafărului" este în substanţa operei lui, imnul de înălţare şi laudă a neamului nostru, românesc!

-&-

Timișoara, orașul multicultural și liantul convieţuirii pașnice

9 sept. 2018

Propunerea profesoarei Doina Drăgan, preşedinta Filialei Banat Timişoara a *Ligii Scriitorilor Români*, de a scrie despre Timişoara, acest frumos şi interesant oraş din zona de divagare a râurilor Timiş şi Bega, m-a pus în dificultate. Motivul este, spre regretul meu, că l-am vizitat doar de două ori până acum. Odată, însoţit de fiul meu Ionuţ Ţene, doctor în istorie, cu prilejul invitaţiei primite de la Vasile Barbu din Serbia de ne duce la Uzdin, pentru a primi Marele Premiu la Festivalul Internaţional de Poezie şi altă dată cu ocazia lansări a unui volum din marea enciclopedie scrisă de Constantin Toni Dârţu „Personalităţi Române şi Faptele lor", la care a

participat floarea intelectualităţii timişene, insclusiv Î. P. S. Nicolae Corneanu. Cu acest prilej i-am cunoscut pe unii scriitori, cum ar fi: Doina Drăgan, Mariana Sperlea, l-am revăzut pe Adrian Dinu Rachieru şi pe alţi scriitori pe care îi ştiam doar după nume.

Însă, legătura mea cu acest oraş exista din anul 1958, prin prietenii mei care locuiesc, trăiesc şi creează, respirând aerul occidental şi cosmopolit al Timşioarei. Pe când eram elev la Liceul Teoretic din Drăgăşani, în anul 1958-59, corespondam cu poetul Anghel Dumbrăveanu, care, pe atunci, era secretar general de redacţie la „Scrisul Bănăţean" revistă ale cărei pagini mi-a găzduit multe poezii. Cu înfrigurare primeam lunar revista şi câteva rânduri de încurajare de la acesta, poetul cu fizionomie eminesciană, pe care l-am cunoscut personal, abia, în anul 1999 la Târgu Jiu, cu ocazia unei manifestări literare.

În anul 1960, un prieten şi coleg de clasă, Adrian Chicu s-a stabilit la Timişoara, după ce a absolvit facultatea de chimie în oraşul de pe Bega, îmi povestea numai lucruri frumoase despre oamenii şi locurile acestei Cetăţi a culturii. Mult mai târziu, după evenimentele din decembrie 1989, care au început la Timişoara, când l-am vizitat, pentru prima dată, cu ocazia explicată mai sus, am început să studiez istoria oraşului, numit de germani Temeschwar, dar, neuitând, de soarta deportaţilor saşi din Banat din perioada regimului criminal comunist. Despre drama lor aflasem prin anii `50, din secolul trecut, ascultând cu părinţii Radio Europa Liberă şi Vocea Americii, la radioul nostru…marca Siemens (sic!).

Când am venit a doua oară la Timişoara, împreuna cu soţia, poeta Titina Nica Ţene, ne-am plimbat pe malul Canalului Bega, amenajat prin anii 1728. Ne-am închinat în Catedrala Mitropolitană construită în perioada 1936-1946, am trecut podul de peste Bega şi am donat cărţi la Biblioteca Politehnicii, unde am fost primiţi cu amabilitate. Iar pe o masă dintr-o cofetărie din centru am scris poezia de mai jos:

Dimineaţă după dimineaţă
Oraşul mestecă gânditor
străzile ce păstrează
urma călcâiului tău.
Guguştucii vin la ferestre
ciugulind cea mai rămas
după atâtea gânduri
risipite…
doi nuci joacă tenis cu seminţele
în spatele curţii
îmbâcsită cu iluzii
stau după uşa dimineţii
ca motanul ce-şi pândeşte pasărea
şi mă simt gardianul
care şi-a uitat zâmbetul
dincolo de gratii
dimineaţă după dimineaţă
zidesc în central oraşului
catedrale de speranţe
în care guguştucii vin
să-şi amintească cântecul…

Spre seară, aşteptând trenul să ne întoarcem la Cluj, am rememorat evenimentele istorice principale, printre care amintesc faptul că Timişoara este primul oraş din ţara noastră în care a apărut un ziar! Era anul 1771! A avut primul serviciu telegrafic în anul 1854 şi a fost primul oraş din Europa continentală cu străzile luminate electric. Sunt multe superlative în istoria acestei mari metropole pe care am părăsit-o cu „Săgeata Albastră" şi cu speranţa că ne vom reîntoarce într-o zi.

-&-

Un eseu de Voichiţa Tulcan Macovei despre un roman evadat din raţiunea de "A FI "

1 oct. 2018

Cartea "Origini-Romanul unei lumi moarte"de ***Voichiţa Tulcan Macovei***, apărută la Editura Multimedia Internaţional, Arad, 2018, primită cu dedicaţia" Cu bucuria cunoaşterii în sfera cuvântului, domnului Al. Florin Ţene, preşedintele Ligii Scriitorilor Români", dezbate problema apariţiei vieţii pe pământ, ca o replică la optica romanului "Origini " a cunoscutului scriitor american Dan Brown.

Scriitoarea, profesoară de Limba şi Literatura Română cu Master în Teologie, este autoarea mai multor cărţi cu subiecte incitante despre credinţă, destin şi dialoguri pe marginea existenţei, în care descoperim

strădania aflării unor răspunsuri la veşnicile întrebări care frământă omenirea de-alungul veacurilor: despre Dumnezeu, Univers şi apariţia omului pe pământ.

Pe ultima copertă a cărții, poetul arădean Dragoş Ceahoreanu subliniază, pe bună dreptate, că Dan Brown şi-a pus talentul în slujba dărâmării unei evidenţe, nu pentru a clădi, cunoscând faptul că, în realitate, cuvântul poate clădi, dar poate şi ucide. Se pare că romanul celebrului scriitor se înscrie în ceea ce spunea Aldous Huxely: "adevărurile continuă să existe, chiar dacă sunt ignorate."

Cartea, structurată în opt capitole, „Concluzii", "Mulţumiri" şi "Bibliografie", este un eseu bine documentat, cu argumente ştiinţifice, dar şi cu exemple din Biblie şi Evanghelii, despre Dumnezeu, credinţă, apariţia vieţii pe Pământ, folosind ca pretext volumul domnului Dan Brown. Autoarea încearcă, precum o filosofie de viață, să evidenţieze ceea ce spunea, cu secole în urmă, Seneca: "Adevărul este fiul timpului."

Volumul începe prin câteva întrebări adresate autorului, fapt ce ne face să credem că autoarea a avut frământări de conştiinţă cu privire la marea problemă existențială (originea omului), din care Dan Brown face un subiect de ficțiune literară.

Dacă Dan Brown foloseşte romanul ca pretext pentru a "construi" o destructurare (iertaţi oximoronul) a Creaţiei, Voichiţa Tulcan Macovei foloseşte eseul pentru a aduce în faţa cititorilor" o altă viziune asupra vieţii şi asupra viitorului omenirii, care are în vedere şi coordonata "suflet", fără care, nu putem să admitem existenţa omului. Este vorba de viziunea creştin-biblică, pe care credem că nu trebuie să o neglijăm, deoarece în momente esenţiale (cruciale) ale istoriei, cercet[tori, filosofi, sau pur şi simplu credincioşi practicanţi ai învăţăturilor Sfintei Scripturi, au revenit asupra ei, complet\nd-o cu date sau observaţii noi."

Cartea lui Dan Brown desfăşoară firul roşu al acţiunii mergând, prin acţiunile personajelor, pe principiul evoluţionismului darwinist, fiind combătut de Voichiţa Tulcan Macovei cu viziunea Creaţionistă, bazată pe textele biblice, Vechiul şi Noul Testament. Celebrul scriitor, autor al romanelor de senzaţie Fortăreața digitală, 1998, Îngeri și demoni, 2000, Îngeri și Demoni, Ediție Specială Ilustrată, 2005, Atria. , Conspirația, 2001, Codul lui Da Vinci, 2003, Codul lui Da Vinci, Ediție Specială Ilustrată, 2004, Doubleday, Simbolul pierdut, 2009, Inferno, 2013 şi Origini, 2017, se înscrie în zicerea lui Nicolae Iorga care spunea că: "Până acum, oamenii n-au găsit un alt drum spre adevăr decât greşeala. "

În primul capitol, "Literatură ficţională şi literatură ştiinţifică", autoarea, încă din primele rânduri, subliniază că omul este creat de Dumnezeu cu calităţile judecăţii, ale cunoaşterii, şi-al dorinţei de a urca mereu mai sus pe scara creativităţii. Fapt ce-l consemnează şi Biblia în Geneza I, 26, dar şi Voichiţa Tulcan Macovei în cartea sa "Cine sunt eu şi cine este Dumnezeu-Dialoguri interreligioase ", vol. I, apărută la Arad.

Dorinţa omului de a cuceri Absolutul este sancţionată de Dumnezeu, argumentele în acest sens fiind povestea lui Lucifer care a dorit să fie şi el Dumnezeu și care a fost alungat din lumea edenică pe Pământ, drept pedeapsă. Prin aceaşi „păţanie" a trecut şi Adam pentru că a nesocotit cuvântul lui Dumnezeu. Autoarea dezbate, pe marginea argumentelor din cartea lui Brown, legile pe baza cărora s-a dezvoltat universul ştiinţific şi creativ al omenirii, subliniind că în secolul XX a existat o explozie a ştiinţelor, ajungându-se până la apariţia inteligenţei artificiale, despre care John MeCarthy scria"o maşină care se comportă într-un mod care ar putea fi considerat inteligent, dacă ar fi vorba de om „.

După această introducere autoarea plonjează, practic, în romanul ORIGINI care este o ficţiune, bazată pe o tematică amplă, Dan Brown speculând cuceririle ştiinţei, cu scopul de a combate religia creştină. Se folosește de întâmplări politice, religioase, amoroase, la care sunt antrenante personajele sale, ca pe un portativ de subiecte atractive. Prologul romanului dezvoltă conflictul dintre personajul principal, miliardarul Edmond Kirsch, episcopul Antonio Valdespino, creştin, rabinul Yehuda Koves, de origine iudaică şi allamahul Syed al-Fadl, de religie islamică, grupare religioasă considerată arhaică şi mult depăşită de către „gruparea" lui Edmond Kirsch, creatorul robotului Winston.

Prin elementele ştiinţifice şi science-fiction folosite în romanul său, Dan Brown încearcă să convingă cititorii că Dumnezeu este o idee creată de om, că Pământul, Universul şi Omul nu sunt creaţiile LUI. Că Universul a fost conceput prin legile naturii, fără intervenţia lui Dumnezeu. Toate acestea sunt evidenţiate prin meditaţia profundă a creierului lui Langdon, care concluzionează: "crearea eficientă a haosului, necesită un anume grad de ordine. "Un fel de ordine dezordonată. Fotosinteza, entropia, prin concepţia fizicianului England stau la baza începutului vieţii pe pământ". Rudyard Kipling nu greşea când a spus cu convingere: "Cuvintele sunt, cu siguranţă, cel mai puternic drog folosit de omenire. "

Analiza romanului este făcută de Voichiţa Tulcan Macovei aducând în discuţie un univers complex al recentelor descoperiri ştiinţifice, ajungându-se până la analiza nucleului celulei care conţine o bază de date codificată digital, spunând că acesta cuprinde mai mule informaţii decât cele 30 de volume Enciclopedia Britanică.

După mai multe capitole în care este analizat romanul brownian, autoarea cărţii, începând cu pagina 84, răspunde acestor "fantezii " prin creaţionismul biblic: "Dumnezeu a făcut fiarele pământului după soiul (neamul)lor, vitele după soiul lor şi toate târâtoarele pământului după soiul lor. "(Geneza I, 25).

Numai în creştinism omul cunoaşte cu inima, sufletul, mintea şi eul, adevăratul ansamblu complex şi trinitar al Fiinţei lui Dumnezeu. El lucrează, ne coordonează prin cele trei entităţi ale Personalităţii Sale formată din Tatăl, Fiul-Logosul şi Duhul Sfânt care este puterea creatoare şi mângâietoare a Tatălui, aşa cum subliniază autoarea la pagina 85. Preotul Ghelasie Gheorghe spunea, în acest context, că: "Oglindindu-se în divin, omul se conştientizează pe sine".

În partea a doua a cărţii, sub pretextul combaterii cu argumentele creştine a romanului fantezist al lui Dan Brown, Voichiţa Tulcan Macovei face, printr-un excelent eseu, o adevărată analiză pro domo -folosind elementele creştine, arătând că omul nu a apărut pe pământ la întâmplare, venind din neant şi îndreptându-se spre nicăieri. Dumnezeu a dat omului sufletul ce-l personalizează, iar botezul face ca omul să păstreze în curăţenie sufletul primit de la Dumnezeu. În continuarea vieţii pe pământ al omului, rolul botezului e luat de spovedanie, sfânta împărtăşanie sau euharistia. Din punct de vedere psihologic omul este fericit, dacă sufletul său este liniştit, împlinit, dar mai ales mulţumit. Autoarea insistă asupra faptului că Dumnezeu nu este o idee, o fantasmagonie sau un principiu. El este o Fiinţă Supremă, care coordonează Universul şi fiinţele lui.

Chiar dacă Voichiţa Tulcan Macovei combate ficţiunea din romanul lui Dan Brown cu argumente biblice, cartea se încheie, cum îi stă bine unui combatant pe "frontul" ideilor, cu admiraţia autoarei faţă de Dan Brown şi romanul său, care i-a dat posibilitatea să „navigheze" pe cele două fronturi ale Creaţiei şi Evoluţionismului. Dar, în același timp, să readucă în fața cititorilor întrebarea despre viața omului, despre originea și eternitatea acesteia.

O carte aflată între știință, religie și filosofie!

-&-

Orice călimară poate să devină un Vezuviu

4 oct. 2018

În copilăria mea petrecută în oraşul Drăgăşani pe o uliţă nu departe de casa în care a locuit Gib T. Mihăescu, şi unde toamna fierbea mustul în struguri, nu mi am pus niciodată întrebarea de ce respir. Era ceva biologic, firesc, dat de Dumnezeu pentru supravieţuire. La fel nu mi am pus întrebarea de ce scriu când la vârsta de 14 ani, am aşternut primele gânduri în catrene, care recitindu le îmi produceau fiori, inefabile sentimente necunoscute până atunci. Acea intimă exteriorizare a trăirilor, consemnate într un carneţ el, nu a fost cunoscută mulţi ani de către părinţi, colegi şi prieteni.

La fel ca respiraţia, scrisul îl consideram, încă de pe atunci, ceva venind din interiorul biologicului, o necesitate de supravieţuire, o concentrată ascultare a glasului interior cu sentimentul unei universale atonii.

După debutul meu în revista „Tribuna" (1959) cu poezia „*Eu m-am născut când…*" şi puţin mai târziu când eram student, prin anul 1964, chiar mi am pus întrebarea de ce scriu. Şi tot eu îmi răspundeam: fiindcă am ceva de comunicat semenilor. În acest sens ră spundeam într un interviu în cotidianul „*Secera şi Ciocanul*" din Piteşti (1965).

În poeziile mele de început cântam copilăria ca timp mitic, evocat fără recursuri proustiene. Erau tulbură toare retrăiri, neminate de alegorii leopordine sau melancolii eminesciene, a vremii primelor iubiri.

Mai târziu poemele publicate în zeci de antologii, în volumele: „Ochi deschis (1974), „*Fuga statuilor*" (1979) sau „*Cerul meu de hârtie / My paper sky*" (2000) erau confruntarea cu lumea a vocii poetice care nu se fereş te să spună eu, raportarea surd traumatică la existenţă, sentimentul „*răului vieţii"* (să nu uităm epoca criminală prin care am trecut) sunt, toate, consecinţele unei întreruperi de continuitate a unei vârste tinzând spre atemporalitate paradisiacă sau contrariată de inexorabilitatea mişcării, care nu e doar dinamică înălţare la verticala solidarităţii, ci şi cădere, ruină, moarte.

Atunci, la publicarea primelor poezii în revistele: „Luceafărul", „Gazeta literară", „Scrisul bănăţean", „Iaşul literar", am conştientizat faptul că ceea ce fac este o datorie a mea către cei care mă citesc, ca răspuns al faptului că şi eu, la rândul meu, am beneficiat, cu generozitate, de ce au scris înaintaşii mei.

În cei peste cincizeci de ani de activitate literară am simţit nevoia de a împărtăşi din experienţa mea. Urmare acestui fapt am înfiinţ at cenacluri literare: „*Gib I. Mihăescu*" (1959), (frecventate de *Virgil Mazilescu* şi *Dumitru Velea*, pe când erau elevi la Drăgăşani); „*Nord*" (1963) din Baia Mare (împreună cu poetul *Vasile Radu Ghenceanu*, *Ion Ghiur* şi pictorul *Oros*); „*Vasile SAV*" (2004), din Cluj Napoca, (la care participă mai toţi scriitorii clujeni); am fost secretarul *Cenaclului Asociaţiei Scriitorilor* din Cluj (1979 1984), care au devenit adevărate şcoli de literatură şi cultivarea talentului. În cadrul acestora m am format şi eu.

Din aceste „şcoli de formare a talentelor" mă revendic, din sutele de ore de studiu pe „*Istoria…*" lui G. Călinescu, în perioada când aceasta era interzisă, şi fiind o fire independentă, am refuzat să fac parte din nici o

„grupare” sau „direcţie” literară. Poate şi datorită acestui fapt ascensiunea mea este mai înceată fiindcă s-a sprijinit numai pe ceea ce scria.

Ca poet m am format la umbra marii poezii clasice româneşti (Eminescu, Macedonski, Zaharia Stancu, Ion Pillat, Voronca) dar şi din suculenţa versurilor lui Baudelaire, Lundkvist, Quasimodo, Mickewics, Jan Neruda, Aris Dikteas, etc. Ca prozator mă revendic din analiza psihologică a gestului din proza lui Gib I. Mihăescu. Mai ales că l am citit pe când era interzis împrumutând cărţi de la soţia autorului şi de la una din fiicele acestuia, care locuiau la zece case distanţă de locuinţa noastră.

Lucrând ca ziarist la „Lumina de pe Lotru”, în perioada când se construia hidrocentrala de la Ciunget din complexul hidroenergetic Voineasa, am cunoscut sute de oameni cu diferite caractere, întâmplări cutremurătoare ce se concretizau, uneori, în fapte de eroism. În acest context am început să conturez primul volum „*Chipul din oglindă*“, al trilogiei „Insula viscolului”. Roman care se constituie într o amplă frescă a destinului românesc pe întreaga perioadă a secolului trecut. „*Edificiul românesc este etajat pentru fiecare epocă a istoriei*“, (D. Velea), iar „*tendinţa de a surprinde medii sociale naţionale cât mai diverse face din romanul lui Al. Florin Ţene, o frescă de mari proporţii*“, (*Mircea Popa*).

Petrică Birău scrie despre trilogie că este un „*roman amplu cu un înalt grad de complexitate spirituală* (…) *încadrându se în marile opere literare contemporane*“, în timp ce Constantin Cubleşan sublinia: „*Al. Florin Ţene e un prozator ce îşi dă aici măsura întregii sale capacităţi de epicizare. Este romanul maturităţii sale. Cota de atitudine la care a ajuns în prezent, ca scriitor preocupat nu doar de tehnica naraţiunii, ci şi de un fond ideatic profund*“.

Trilogia „*Insula viscolului*“, formată din romanele: „*Chipul din oglindă*“, „*Insula viscolului*” şi „*Orbul din Muzeul Satului*“, cred că este cartea mea cea mai importantă, alături de volumul de poeme „Cerul meu de hârtie” sunt cărţile mele cele mai importante şi care „*vor învia*” în viitor.

Sunt un luptător, căutător de adevăr şi de inovaţii care îşi doresc să rupă inerţia, chiar dacă de foarte multe ori datorită acestui non-conformism am suferit. Am fost anchetat de Securitate în 1982 el am fost exclus din Uniunea Scriitorilor datorită acestor cali tăţi. Oare ce s-a întâmplat cu fostul preşedinte al U. S. nu este un răspuns că am avut dreptate?

Sunt convins că tot ce am scris până acum, inclusiv piesele de teatru, eseurile şi articolele de critică literară sunt o izbândă târzie ce arată că omul poate fi nimicit dar spiritul nu poate fi înfrânt. Poate au întâmplător mi am asumat drept motto al romanului cuvintele lui Balzac: „*Orice călimară poate să devină un Vezuviu*“.

-&-

O istorie a ideilor trăită cu ajutorul interviului

14 oct. 2018

Iniţiativă scriitorului şi editorului Gheorghe A. Stroia de a strânge între coperţile a mai multor volume (până în prezent au apărut 4) răspunsurile la întrebările puse scriitorilor români contemporani sub genericul “În dialog cu…Inima “, se înscrie în categoria unei istorii a nobleţei sufleteşti.

Cele patru volume apărute într-o grafică deosebită la Editura “Armonii Culturale “, 2018, ne dezvăluie un adevăr exprimat de La Fontaine”*Răbdarea şi timpul îţi aducmai multe decât puterea şi pasiunea* “, expresie înserată “În loc de argument“ de Gheorghe A. Stroia cu care se deschide primul volum. Nu pot să trec cu vederea cuvintele spuse de Dan Puric”*Ce este, în fond, prietenia dacă nu acel minunat privilegiu al* sufletului *în care adevărul se poate odihnii?*“, care exprimă esenţa adevărului pe care îl descoperim în răspunsurile intervievaţilor. Chiar dacă scriitorii cuprinşi în aceste volume nu se cunosc personal, prin iniţiativa lui Gheorghe A. Stroia, aceştia au devenit, ”metaforic vorbind“, prieneni mărturisitori în credinţa adevărului trait.

La întrebările inteligente şi răspunsurile sunt pe măsură zicerii lui Charles Bukowski: ”*Problema cu lumea este că oamenii inteligenţi sunt plini de dubii.”* Fapt ce mă convinge de sinceritatea răspunsurilor.

Fiecare scriitor este prezent cu fotografia şi o fişe, esenţială, bio-bibliografică, după care urmează paginile cu întrebările directorului editurii “Armonii Culturale” şi rspunsurile scriitorilor. Remarcăm faptul că întrebările sunt “construite” pe măsura intervievatului, ce denotă o profundă cunoaştere a personalităţii acestuia. Pe ultima copertă sunt publicate fotografiile celor incluşi în fiecare volum în parte.

Primul volum se deschide cu scriitoarea Mihaela Aionesei, continuând cu Aura Dan, Mariana Bendou, Marin Ifrim, Milena Munteanu, Ionuţ Ţene, Titina Nica Ţene şi încheindu-se cu Gheorghe Vicol. În total sunt cuprinşi 28 de scriitori. Interviurile din acest volum sunt, parcă, expresia a ceea ce scria Al. Florin Ţene: *“Scriitorul este creator de frumos, iar frumosul are şi valoare morală.“*

Volumul II cuprinde 19 scriitori, printre care remarcăm răspunsurile Vasile Bele, Gabriela Căluţiu+ Sonnenberg, Vasilica Ilie, Mihai Merticaru, Alexandru Nemoianu, Ion N. Oprea care ia atitudine faţă de USR privind excluderea Hertei Muler, deţinătoarea Premiului Nobel, fiindcă nu a plătit o amărâtă de cotizaţie, în

timp ce alţii fură cu milioanele de euro. Mai remarcăm răspunsurile doamnei Melania Rusu Caragioiu şi Traian Vasilcău.

În răspunsurile din volumul III descopăr esenţa aforismului lui Denis Diderot:"*Două calităţi esenţiale pentru un artist, morala şi perspectiva. "*

Volumul se deschide cu câteva ecouri ale scriitorilor despre apariţia acestui serial de interviuri şi rolul lor în promovarea literaturii contemporane care se naşte sub ochii şi cu ideile noastre. Acesta cuprinde 23 de autori, printre care Ciprian Antoche, Ion C. Duţă, Lili Lazăr, Marian Malciu, Val Răzeşu, Florin T. Roman, Mariana Vicky Vârtosu, Luminiţa Zaharia etc.

Remarc răspunsul lui Vasile Sevastre Ghican care pune o întrebare retorică: *"Dacă această carte va ajunge întâmplător şi pe mâna unui parlamentar îndrăgostiţii de literature, în primul rând l-aşi întreba: de ce, din zece sponsori cărora te adresezi, cu siguranţă mouă dintre ei te refuză"*Sunteţi optimist domnule Ghican. Toţi cei zece vă refuză, fiindcă, aşa cum spunea Luigi Pirandello: "*Vei învăţa pe cheltuiala ta că de-alungu vieţii întâlneşti mai multe măşti decât chipuri*. "

Azi, (12 octombrie 2018), am primit volumul IV, miroase a cerneală proaspătă de tipar şi a hârtie de bună calitate. Imediat, curiozitatea m-a împins să-l deschid să, citesc numele celor cuprinşi. În urma acestei nvestigaţii, am constatat că în cele patru volume sunt mulţi membri ai Ligii Scriitorilor Români din ţară şi diaspora, dar, nu lipsesc membrii USR, inclusiv scriitori care nu au considerat să facă parte dintr-o organizaţie profesională. În acest context am constatat că există o afinitate, poate chiar iubire, dintre scriitor şi organizaţia din care face parte. Vorba Sf. Ambrozie de Milan care spunea: "*În iubire se află cea mai bună apărare a noastră*. "

În acest volum am citit cu plăcere şi interes răspunsurile scriitorilor Stan M. Andrei, Floarea Cărbune, Valerian Ciobanu, Georgeta Ghenea, Maria Giurgiu, Ionel Ilie, Victoria Milescu, Virginia Vini Popescu, Ionel Sima, Ioana Stuparu, Nicolae Vălăreanu Sârbu, Ioana Voicilă-Dobre etc. Încă din primele pagini am citit cu interes aforismele scriitorului Gheorghe A. Stroia despre dialogul sincer dintre reporter şi intervievat, remarc: "Dacă doreşti să te plângi, că sufletul tău rabdă prea mult, atunci ÎN DIALOGUL CU INIMA este…MĂRTURISIRE. „Întradevăr mărturisirea te apropie de Dumnezeu, aşa cum citim în Evanghelie.

Gheorghe Postelnicu, scriitor şi dascăl, remarcă cu sinceritate efortul editorului, afirmând: *"Indiscutabil, domnul Gheorghe A Stroia este un erudite plecat de bunăvoie într-o fascinantă călătorie intelectuală care îi va marca existenţialitatea, într-o incursiune în alte biografii, descătuşând evocarea unor momente de viaţă semnificative, întretăiate de confesiuni privind actualitatea imediată, excelând, la sfârşitul fiecărui interviu, cu un portret în nuanţe inconfundabile. "*

Un fir roşu străbate toate textile: Iubirea de Patria Limbii Române în care sau născut şi scriu, indiferent că autorii trăiesc pe alte meridiane, şi dragostea faţă de spaţiul Carpato-Danubiano-Pontic.

Datorită spaţiului tipografic nu am putut să-i enumăr pe toţi scriitorii incluşi în cele patru tomuri. Îmi cer scuze. Toate răspunsurile celor publicaţi sunt interesante, sincere, bogate în experienţe de viaţă şi cultură, ele fac parte din istoria literaturii române care se scrie sub ochii noştri.

După citirea celor patru volume am ajuns la concluzia că excesul de istorie şi excesul de evenimenţialitate anulează însăşi posibilitatea acţiunii istorice. O data cu instantaneitatea informaţiei, nu mai există timp pentru istoria însăşi. Adevărul nu rămâne adevăr atunci când îi ridici vălul, adevărul nu are o existenţă nudă, iar realul nu rămâne real când izgonim din el iluzia, realul nu are o realitate obiectivă.

În condiţiile fenomenului de globalizare, aceste volume sunt borne ale gradinţei nemuritoare a Limbii Române, în Centenarul Marii Uniri.

-&-

Iubirea este privilegiul inimilor nobile

26 Oct. 2018

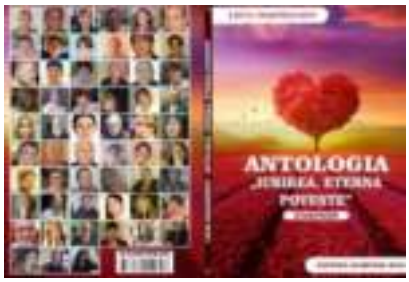

A apărut Antologia „Iubiriea, eterna poveste", Ed. Olimpias - 2018

Despre acest sentiment uman au scris majoritatea scriitorilor din timpurile ancestrale şi până în prezent. Iniţiativa scriitoarei Ligya Diaconescu, directoarea revistei internaţionale STARPRESS, de a aduna, precum culegătorul merelor de aur, creaţiile scriitorilor români de pretutindeni, între coperţile unui florilegiu, este salutară. Tema iubirii este o obsesite a scriitorilor din toate vremurile şi de pe toate meridianele lumii. Această iniţiativă face ca antologia să se constituie într-un monument din cuvinte dedicat sentimentului uman, IUBIREA.

"Nu trăim sentimente care ne transformă, ci sentimente care ne sugerează ideea de transformare. De pildă, iubirea nu ne purifică de egoism, dar ne face să-l simţim şi naşte în noi ideea unei patrii îndepărtate, unde acest egoism nu şi-ar mai găsi locul," scria Albert Camus, care mai adaugă: "Să dărui totul, să sacrifici totul fără speranţă de răsplată; asta inseamna iubire"

Pentru iubirea de ţară, de locurile natale, de părinţi şi femeie, chiar şi pentru fluvii, (ciocnirile armate dintre Israel şi Siria pentru Iordan) s-au produs conflicte militare, divorţuri, dar acest sentiment a stimulat şi creaţia artistică. Scriitori ca: Johann Wolfgang Goethe, Adam Asnyk, George Gordon Byron, Percy Bysshe Shelley şi mulţi alţii, inclusiv Eminescu, Radu Gyr, Artur Enăşescu, Zaharia Stancu, M. Beniuc, Marin Sorescu, au abordat acest sentiment în diferite forme şi genuri literare, inclusiv Nichita Stănescu, cu a sa "Leoaica tânără, iubirea mi-ai sărit în faţă. /Mă pândise-n încordare/mai demult. /Colţii albi mi i-a înfipt în faţă, / m-a muşcat leoaica, azi, de faţă"(…). . Acest sentiment a fost şi este trăit şi exprimat pe pânza pictorilor, în vârful daltei sculptorilor şi gravorilor, cum sunt: Bernard Accama, (1697-1756), pictor olandez, Andreas Achenbach, (1815-1910), pictor german „Oswald Achenbach, (1827-1905), pictor german, Franklin Adams, Pieter Aertsen (1508-1575), pictor olandez, Aetion (secolul IV î. Hr.), pictor grec, Alfred Agache (1843–1915), pictor francez, Iaacov Agam (născut în 1928), pictor israelian „Jacques-Laurent Agasse (1767-1848), pictor francez, Christoph Ludwig Agricola, (1667-1719), pictor peisagist german, Ivan Aivazovski, (1817-1900), pictor rus de origine armeană, Este renumit pentru peisajele cu întinderi de apă şi femei, Tadeusz Ajdukiewicz, (1852–1916), pictor polonez, Josef Albers (1888-1976), artist plastic german, matematician, Roden etc, şi la noi Aurel Popp (1879 – 1960), Radu-Anton Maier, Alexandra Acsinia (1984), Alexandru Ciucurencu (1903 – 1977), Alexandru Pascu-Gheorghe, Alma Redlinger, Ana Ruxandra Ilfoveanu, Anca Boeriu (1957, Augustin Costinescu, Aurel Ciupe (1900 – 1988), Aurel Cojan (1914 – 2005), Barbu Iscovescu (1816 – 1854) Camil Ressu (1880 – 1962, Brăduț Covaliu (1924), Corneliu Baba (1906 – 1997), și sculptorii: Constantn Baraschi (1902 – 1966), Constantin Brâncuși (1876 – 1957), Constantin Lucaci (1923 – 2014), Constantin Popovici, Cornel Medrea (1877 – 1964), Dimitrie Paciurea (1873 – 1932), Dragoş Alessandriu, şi mulţi alţii. Trebuie, în acest context, să evidenţiem iubirile lui Constantin Brâncuşi care l-au influenţat în creaţia lui. Viaţa amoroasă a lui Constantin Brâncuşi este descrisă în detaliu în opera „Brâncuşi, Amintiri şi exegeze", publicată de Petre Pandrea, în anul 1967. Scriitorul notează în volumul său că sculptorului, la fel ca şi în cazul lui Johann Wolgang von Goethe, „un şirag de femei-perle i-au urmat volens-nolens calea vieţii". Pandrea menţionează în cartea sa că una dintre primele iubiri ale lui Brâncuşi a fost Margit Pogany. Relaţia de iubire pe care sculptorul a avut-o cu talentata pictoriţă a fost de scurtă durată, dat fiind faptul că s-au cunoscut în vara lui 1910 şi s-au despărţit în luna ianuarie a anului următor. Din dragoste pentru iubita sa, Brâncuşi a sculptat, în mai multe versiuni, celebra sa operă „Domnişoara Pogany".

O altă muză a sculptorului a fost americanca de origine irlandeză Eileen Lane. Povestea de dragoste a celor doi a durat doar câteva luni, pe parcursul anului 1922. În toamna acelui an, Brâncuşi şi Eileen au petrecut o vacanţă în România, unde au vizitat Sinaia, dar şi satul natal al artistului, Holibiţa (astăzi în judeţul Gorj). Tânăra i-a inspirat sculptorului lucrarea „Eileen Lane".

Prinţesa Maria Bonaparte s-a numărat printre muzele care l-au inspirat pe Brâncuşi să-şi realizeze sculpturile. Ea a fost modelul pentru opera Prinţesa X, expusă pentru prima dată în anul 1919, la Grand Palais din Paris. Sculptorul spunea la acea vreme că „am făcut materia să spună ceea ce nu se poate rosti. Şi ce este în fond femeia? Un zâmbet între dantele şi fard pe obraji? Nu asta e femeia! Ulterior, sculptorul a trăit o poveste de dragoste împreună cu miliardara americană Peggy Guggenheim. Cei doi au s-au iubit vreme de 20 de ani, între 1921 şi 1941. Petre Pandrea menţionează în opera sa faptul că Brâncuşi o alinta pe iubita sa „căpriţa" şi „Peghiţa". Peggy l-a inspirat pe Brâncuşi să sculpteze opera „Pasărea în văzduh". Povestea de dragoste dintre Constantin Brâncuşi şi Maria Tănase a început în anul 1938, la Paris. Aici, Dimitrie Gusti organizase o expoziţie de artă populară, iar cei doi se regăseau printre invitaţii cunoscutului etnograf. Iubirea s-a înfiripat încă de la prima întâlnire, deşi diferenţa de vârstă dintre bătrânul sculptor (62 de ani) şi tânăra solistă (25 de ani) era destul de mare. Maria Tănase se afla la începutul carierei sale şi încerca să se afirme pe toate căile posibile. Astfel, s-a oferit să-l ajute pe Dimitrie Gusti la promovarea expoziţiei sale, pe care urma să o organizeze în 1938 la Paris. După încheierea evenimentului, interpreta urma să susţină un recital într-un restfel, în timpul unei vizite făcute alături de Dimitrie Gusti la atelierul sculptorului, Maria nu a mai plecat de lângă artistul pe care îl îndrăgise atât de mult. Gusti s-a înfuriat la culme pe tânăra cântăreaţă şi lăsat-o să se descurce singură în haosul parizian. Mariei nici că nu i-a păsat de ceea ce făcuse protectorul ei şi a continuat să trăiască alături de Brâncuşi. Iată cum îşi mărturisea sculptorul dragostea faţă de tânăra Maria Tănase: „Când te ascult cum le zici, Mărie, aş fi în stare să dăltuiesc pentru fiecare cântec de-al nostru o Pasăre Măiastră! Auzi tu, fată, mă înţelegi? Vezi, tu, Mărie! Am colindat toată lumea, mă cunoaşte tot pământul prin ce m-am priceput să fac, dar când aud cântecele noastre, mă apucă un dor de ţară, de oltenii tăi şi-ai mei, de apa tânguitoare a Jiului, de satul meu…Auzi? Mă-nţelegi?", menţionează Petre Pandrea în cartea sa.

O mare opera a lui Brâncuşi, care este dedicate iubirii faţă de eroii neamului căzuţi în primul Război Mondial, penru înfăptuirea Marii Uniri este "Coloana Infinita", sau cum a denumit-o el "Coloana fără sfârşit "de mari dimensiuni era cel mai potrivit monument pentru comemorarea eroilor căzuti în razboi. A avut şansa să primească acordul necondiţionat al comanditarei Aretia Tătărescu, i-a acordat deplină libertate de acţiune şi l-a ajutat să obţină sprijinul financiar necesar. Se cuvine relevat faptul că initiativa Aretiei a fost susţinută de soţul ei, Gheorghe Tătărescu, prim-ministru în cabinetul liberal, în perioada 5 ianuarie 1934 – 28 decembrie 1937. Perioada în care s-a elabora şi realizat monumentul coincide în mare cu durata guvernarii liberale, o perioadă de înflorire economică, prosperitate şi creativitate.

Brancuşi a mai cerut şi ca de toate aspectele tehnice ale realizarii monumentului să se ocupe o persoană în care avea deplina încredere: Ștefan Georgescu-Gorjan.

Acest tânar era inginer-şef şi adjunct al directorului la Atelierele Centrale Petroşani din cadrul Societaţii "Petroşani". Această operă monumentală alături de "Poarta sărutului "şi "Masa tăcerii", care formează un ansamplu dedicat eroilor neamului românesc.

După acest succinct periplu prin istoria operelor dedicate iubirii de neam, de țară, de părinţi, de femeia iubită, menţionez numele scriitorilor din această antologie concepută cu dăruire de scriitoarea Ligya Diaconescu, a căror lucrări publicate oglindesc plastic şi sugestiv sentimentul iubirii, pentru tot ce le atinge sufletul, ce va fi descoperit de cititori.

La secţiunea – POEZIE: MELANIA RUSU CARAGIOIU, MARIANA POPA, CONSTANTIN IORDAN, CAMELIA FLORESCU, DORIN V. MOLDOVAN, TITINA NICA ȚENE, NICOLETA DRĂGAN-BUCȘĂ, LUCIA – ELENA LOCUSTEANU, IONEL ARĂDOAIE, CARINA A IENĂȘEL, MARILENA RĂGHINARU, FLORICA R. CÂNDEA, GEANINA IOVĂNESCU, OLIMPIA SAVA. EMIL MUREȘAN, MIRELA DUMA BILC, NICOLETA STĂVĂRACHE, DIDU ALINA SORINELA, CARMEN DRUȚU ONICA, IUSTINIAN GR. ZEGREANU, TEONA SCOPOS, ALLA TONU, SORIN MICUŢIU, IULIANA CIUBUC, ALEXA GAVRIL BÂLE, ȘTEFANIA PETROV, CRISTIAN MARINESCU, CARMEN TANIA GRIGORE, RODICA FERCANA, ADRIAN LĂZĂRESCU, ALEXANDRA MIHALACHE, LILIANA PICU, ECATERINA CHIFU, GRIGORE CĂLIN, VALENTINA GEAMBAȘU, ȘTEFAN MOȚEI, MARIA IEVA, CONSTANTIN POPESCU, ION PĂRĂIANU, MARIA BĂHNĂREANU, LIGYA DIACONESCU

La secţiunea PROZĂ – AL. FLORIN ȚENE, AGAPIE GINA, VASILE SZOLGA, MARIA GIURGIU, NADIA URIAN, TERESIA BOLCHIȘ TĂTARU, DORA ALINA ROMANESCU, TEONA SCOPOS, VICTOR MANOLE, ZENOVIA ZAMFIR, NICOLAE DINA, SILVIA GIURGIU, MAGDALENA IUGULESCU, (MIHALACHE), ELENA BUICĂ (Buni), ELENA IONESCU, FRANCISC PAL (AL FRANCISC), RODICA CALOTĂ

Această lucrare se constituie într-o istorie contemporană dedicată iubirii, unicul sentiment care umanizează sufletul omului. Eminescu spunea despre iubire:"Dragostea este un vis şi o părere, o haină strălucită aşezată peste durere". Iar în poezia POETUL, Eminescu vibra în versuri:" Tu eşti un rege, eu sunt regină, / Eu sunt un caos, tu o lumină, / Eu sunt o arpă muiată-n vânt -/Tu eşti un cânt."

-&-

"România plai nemuritor. Unire şi credinţă" de Maria Someşan

10 nov. 2018

Cartea Mariei Someșan, apărută la Editura Altip din Alba Iulia în anul Centenarului, prefaţată de general maior Nelu Pop-Sucianu, se înscrie în acele numeroase broderii care toate la un loc formeză Marea Frescă ce oglindeşte istoria realizării României Dodoloaţă, cum nota undeva poetul din Lancrăm.

Volumul structurat în şapte capitole şi bibliografie se deschide cu eseul "Clujul, oraşul unde bate inima Ardealului"care începe cu expresia"Dacă n-ar fi Ardealul aş visa la el ", aducându-mi aminte de versurile lui Virgil Carionopol cântate de Tudor Gheorghe:

„ Muică, suntem neam de piatră
Când e vorba pentru vatră,
Suntem pui de Brâncoveni,
De panduri și de Jieni.
Dacă n-aveam munți cum sunt,
Îi scoteam și din pământ,
Dunăre dacă n-aveam,
Jiul Dunăre-l făceam."

Capitolul începe ca o lecţie de istorie pentru nepotul autoarei care recunoaşte în Mihai Viteazul, regele românilor, confirmând regalitatea în tradiţia poporului român, de la Regele Decebal, Burebista, Carol I, Ferdinand, până la ultimul nostru Rege Mihai I. Practic aceştia au adunat în jurul lor teritoriile istorice unde se

vorbea limba lui Eminescu. Spuneam unui mare scriitor la un festival de poezie, în regimul de tristă amintire, că:"Regii adună şi preşedinţii risipesc", confirmându-mi adevărul.

Importantele evenimente istorice, luptele lui Mihai Viteazul, ale lui Baba Novac, înflăcăratul patriot Alexandru Ioan Cuza, sunt amintite în paginile cărţii, ca jaloane ale unei hărţi spirituale ale neamului românesc.

Pagini de o deosebită importanţă sunt cele dedicate medicine româneşti, începând cu Carol Davila şi continuând cu şcoala de la Cluj.

Un capitol important este dedicat femeilor române care au contribuit la lupta pentru libertate şi unire, cum ar fi Ecaterina Teodoroiu, Pelaghia Roşu din Munţii Apuseni. Sunt amintite Maria Baiulescu, Maria Rosetti, Elena Ghica şi multe eroine care au contribuit prin activitatea lor, de-alungul anilor, la propagarea spiritului unirii în rândul maselor.

Autoarea schiţează cu mult har şi empatie momente din istoria Marelui Război şi înfăpturea Marii Unirii, unde Regina Maria a avut un mare rol, pe care l-a jucat în recunoaşterea Unirii de marile puteri, alături de numeroase române.

Cartea este scrisă cu acribie, aducând în faţa cititorilor elemente mai puţin cunoscute din acele vremuri. Stilul este cursiv, iar pentru a reda atmosfera vremurilor, uneori, foloseşte pe cel frust.

Paginile acestei cărţii m-au inspirit să scriu un poem, pe care îl dedic Mariei Someşan.

Dumnezeu, Țara Maicii Domnului o mirunge….

Mi-e dor pe-un ștergar de turta arămie
Pusă de țărancă în test să crească
De trilul coborât din înalt de ciocârlie
În Transilvania, Moldova și Țara Românească.
E anotimpul când satul îl colind
Și-l învețnicesc în vers pentru mâine,
Prin centenarul acesta suferind
Mă întorc acasă pe-o punte de pâine.

Ziua scrie cu lumină în brazde poezie
Holda aurie mai trece și-n povești,
Iar poemul scris cu brațul ridică-n chindie
Imn Transilvaniei, Moldovei și Țării Românești.
Izvoarele susură imnuri sub nuci
Iar ceasul bate secundă de popas
Pe când ascult cânt de guguștuci
Și dorul nestins în vers rămas.
Mi-e dor pe ștergar de turta arămie
Pusă de țărancă în test să crească
De trilul coborât din înalt de ciocârlie
În Transilvania, Moldova și Țara Românească.
Prin răscrucea de veac trec cirezi,
Dinspre ogradă urlă un câine,
Sunt singur și tu mă visezi
Întorcându-mă în Țară pe-o punte de pâine.
Ziua scrie cu lumină în brazde poezie
Holda aurie mai trece și-n povești,
Iar poemul scris cu brațul ridică-n chindie
Imn Transilvaniei, Moldovei și Țării Românești.
Caut în Biblie vibrații de iubire
Și munții memoriei în noapte dor
Când sfinții îmi toarnă argint în potire
Nopțile albe își pun la vis tricolor
Din albastru aerului scriu acum
Călare pe-o lună roșie ce curge
Deasupra galbenului holdei pe drum
Dumnezeu, Țara Maicii Domnului o mirunge….
Mi-e dor pe ștergar de turta arămie
Pusă de țărancă în test să crească
De trilul coborât din înalt de ciocârlie

În Transilvania, Moldova și Țara Românească.

-&-

Homo poeticus: prolificul Augustin Ostace

14 nov. 2018

Am primit de la editorul medicului Augustin Ostace 12 volume de poezie scrise în câteva luni de acest poet stabilit de peste 40 de ani în lumea liberă. Azi locuind în Germania.

Cele dousprezece volume, scrise într-un timp relative scurt, sunt: LIBRĂRIA GENETICĂ, ZEU SAPIENTIC, Sapientopoetica, HOMO POETICUS, ARCHETYPE POETOSOPHIC, BEING INTO AGORRA, FIINŢA POIESIS, GINTA SAPIENTOSOPHICA, VIDEO POETICA, MVNDVUS POETICUS, ANTHROPOSAPIENTICA, POET DE SAPIENS, fiind expresia unui suflet vulcanic şi a unui talent copleşit de achiziţii filozofice.

Descoperim în poezia lui Augustin Ostace o adâncime a perspectivelor ontologice, exemplificând spiritualismul cu elemente de filozofie, cu extazul şi teoriile lui, având o atât de strânsă omogenitate între ce este *creat* şi *trăit*, încât poetul dublat de filozof întruchipează drama universală a omului: *"Sunt programat să mor! Mă zbat între opac şi zona pelucidă Cu fruntea-n amar de pe dealuri uitate, Re-memorând parastas în tremurânda colivă… "(*ZEU CELULAR). Având un răsunet filosofic, desprins de cazul particular şi de sentimentele incomunicabile. Vorba lui Will Durant:" *Filozofia este cunoaştere armonioasă care face o viaţă armonioasă; este autodisciplina care ne ridică la seninătate şi libertate."*

Fiecare volum, la început, are o explicaţie a autorului semnată: *Sapientopoetul, Gintopoetul, Videopoetul* sau *Poet de Sapiens*, texte care elucidează în spirit filosofic marile alegorii ale poetului. Acestea fiind ale morţii, iubirii, ale pasiunii în sensul filosofic, venind, probabil din ancestral, izvorăsc dintr-o verificată expresie culturală; universalitatea dramei unui eu expoziţional e sporită de inteligigibilitatea modelelor culturale.

Mare creator de limbaj poetic original, eufonic în poezia lui filozofică, abisal în aceea verslibristă, Augustin Ostace e un poet ce încearcă să spargă tradiţionalismul poetic:"*Cum să descopăr atunci mitul creaţiei bipede? În ce stânci de pe Terra Ar curge râul semeţ Din nestinsele Vede?"*(SPECIES SAPIENS).

Ce vrea să spună sâmburele în poezia lui Augustin Ostace? Poetul a desfăcut carnaţia poeziei şi a rămas doar cu sâmburele, tare, şterpezind dinţii cititorilor. În coaja dură doarme, minusculă, planta viitoare a poeziei. Aşadar sâmburele e, totodată, impenetrabil şi expansiv, poate devein simbolul fertilităţii şi, simultan, al ruperii de lume. Echivocă situaţie, fireşte, însă dătătoare de mari senzaţii filozofice, bogată în implicaţii de ordin mai general decât prin lirism.

Poetul iubeşte sterilele generice ale lumii, priveşte universul şi umanitatea într-un imens *ordofphilosophical* care poate rupe conturul şi face să tremure liniile poemului ca o suprafaţă de apă: "*Icoana tresărită, neţărmurită-n vremuri/ Pierită revisare în flăcări şi cutremuri, / Silit este regatul sub urlet de venetici/ În stinse mănăstiri, noi resfinţim eretici."*El vorbeşte imnic, şi cu sinceritate despre Poetul de sapiens: „*N-am fost ales nici măcar poetuc local/ De pe o străduţă oarecare/ Nici măcar poetaş în micuţ cătun/ Sau din sătucul cu trei tinde la fum…"* Sinceritate care îl ridică în sferele conştiinţei noastre.

Citind cele 12 cărţi scrise în ultima perioadă remarc prolificitatea poetului dublată de încărcătura filozofică, de care face exces, probabil de a plonja în adâncimea sensurilor fiecărui vers: "*Şi dacă poezia mea e o Specie încă necunoscută-n rostiri/ Venind din adâncuri adânci de nespuse simţiri/ Prin ce miracol mundic ateriza-vor zei pe Terra?/ Creând exponent de incert în Pico – Chimera?*" (SPECIES SAPIENS din volumul HOMO POETICUS).

Esteticeşte, liricul puţin sesizabil, porneşte dintr-un barochism cu o arborescenţă filozofică, cu intuiţii stabile de ordin reflexiv şi pe care imaginaţia, dublată de încărcătura cunoaşterii în domeniul biochimiei, transfigurează, multiplică, ca între oglinzi paralele, o substanţă uşor de recunoscut, reductibilă. Perifrastic, (adjectiv exprimat prin perifrază. *Formă verbală perifrastică,* timp al verbului, format cu ajutorul auxiliarului «a fi» urmat de participiul trecut sau de gerunziul verbului de conjugat) şi aluziv, cu solemnitate şi cu materie culturală, Augustin Ostace este un proglomodernist, artificial şi filozofic, fără fiorul liric, dar enigmatic:" *Sunt malformat întru păgubitor/ Delir al irosirii în derivatul dor/ Mirări în algoritm de paradiziac/ Prin geamul prăfuit e-un zeu adumbrit de tristul liliac…*" (ŞUBREZIRE ORFICĂ din volumul VIDEO POETICA). Avea dreptate Nicolai Hartmann când spunea**:** „*Să ne menţinem la frumos ca valoare estetică fundamentală şi să îi subsumăm tot ce e reuşit şi plin de efect în artă".*

Poetul filozof simte nevoia să se explice la începutul fiecărui volum. Acestea sunt adevărate comentarii cu profunzimi, ca expresii ale vizibilităţii: *"Motto …Întreg cortegiul de cuvinte, imploră o rugă fierbinte, de renaştere a imaginii un pic nesfinte… …Cuvântul trebuie substituit de imagine, de linii cromatice, de planuri sagitale, orizontale şi verticale, întru regeometrizarea literei, numărului şi literei-număr…*

…Desigur că la acest volum va fi necesară o altă combinaţie poetică, de data aceasta cu videologia, născând o altă succesiune poetică, numită Videopoetica… …În lumea imaginilor transmise digital, Videopoetica se va însoţi cu o altă formă de filozofare a vizibilităţii, ca Videopoetologia, care va împărtăşi originalul cuvântului literat şi poetizat, prin propria sa devenire în imagistica simbolică… Videopoetul"

Prin acest mare număr de volume, scrise într-un timp relativ scurt, cum spuneam mai înainte, poetul câştigă în eliptic şi în complicatele percepte filozofice şi barochiste, încărcate de semnificaţii prin aceea că vegetaţia imaginilor este formată din varietăţi. Mitul Finţei poesis urcă pe treapta estetică cea mai de sus, permanenţele părând a se modifica în superficie, în miraculosul intelectual, unde rezultă un ermetism atic:" *Sorbit de proto–lumina dântâi/ Izbucnită din adâncile vremuri/ Prevestind izbăvirea/ Prin valuri botezate de ţărmuri/ Tânjind repetat/ Să înot mai uşor în râul secat…*" (SUBLIMA SORBIRE din volumul FIINŢA POIESIS).

Cu sâmburele cuvântului adormit, poetul şi-a revelat mecanismele poetice adânci: el practică, în fond, o lirică a penumbrei fiind cu mult mai interesant prin ceea ce sugerează decât prin ceea ce denumeşte, explorând evoluţia speciei umane: „*1. O pană de struţ/ A zeiţei MAAT/ Va cântări apocaliptic/Prin unităţi de diavoleşti păcate/ Un întreg infern dintr-al Speciei tarate/… 2. Când sufletul BA se va aprinde pe stânci /Atunci zeul Osiris va plânge pe brânci /3. Când energia din KA va pătrunde-n atom /Atunci mândrul proton se va numi simplu OM!/ 4. Când dascălul Thot va rescrie abacul/ Voi iniţia iar mistere /Mirosind iar lucşoara şi macul…*" (SPHINXXOPOETICA din volumul MVNDVUS POETICUS).

Viziunile exprimate în poezii ne fac să coborâm în elementar, slăvind originile, duhurile ancestrale şi antice, monadele, poetul se îmbată, fiind ameţit de cosmos însă cu presimţămintele materiei universal sublimate într-un sistem de aer şi mister.

Impresia de eleganţă filozofică şi de distincţie exercitată corect şi cu zguduiri ancestrale fac ca cititorul să fie dezorientat. Poetul este un genetician cu un suflet elegiac şi dramatic:"*Când autorul, care de fapt este un proto-poet, încearcă să se cunoască mai bine pe el însuşi, atunci el concepe volumul Ego-Poetica… Când acelaşi autor, care rămâne în realitate un proto-poet, încearcă să se cunoască pe el însuşi mai bine prin intermediul speciei sale, atunci el concepe volumul Sapiento-Poetica… Când tot acelaşi autor se păstrează întru proto-poet, încercând să se desluşească mai bine prin intermediul genului său Homo Anthropos, atunci el creează volumul Antropo-Poetica… Dar Ego-Poetica, însumată cu Sapiento-Poetica şi Anthropo-Poetica sunt un corelativ ontologic al geneticului biologic, iluminând libraria umanului prin corespondentul sau de ADN şi ARN, devenind împreună o Librărie Genetică… Deci, Ego-Poetul generând Sapiento-Poetul şi însumând AnthropoPoetul vor consfinţi în Libraria Genetică un Genetic Spiritual în Genetopoet, ca reflectare a dezvoltării ontologice din Sapiensul biologic, de abstractizare anatomică a Sapiensului modern… Geneto-Poetul "(Când autorul, care de fapt este un proto-poet, încearcă să se cunoască mai bine pe el însuşi, atunci el concepe volumul Ego-Poetica… Când acelaşi autor, care rămâne în realitate un proto-poet, încearcă să se cunoască pe el însuşi mai bine prin intermediul speciei sale, atunci el concepe volumul Sapiento-Poetica… Când tot acelaşi autor se păstrează întru proto-poet, încercând să se desluşească mai bine prin intermediul genului său Homo Anthropos, atunci el creează volumul Antropo-Poetica… Dar Ego-Poetica, însumată cu Sapiento-Poetica şi Anthropo-Poetica sunt un corelativ ontologic al geneticului biologic, iluminând libraria umanului prin corespondentul sau de ADN şi ARN, devenind împreună o Librărie Genetică… Deci, Ego-Poetul generând Sapiento-Poetul şi însumând AnthropoPoetul vor consfinţi în Libraria Genetică un Genetic Spiritual în Genetopoet, ca reflectare a dezvoltării ontologice din Sapiensul biologic, de abstractizare anatomică a Sapiensului modern…" (Geneto-Poetul)*

Pandantul poetului Ostace este sub raport conţinutistic un filozof care construieşte poezia pe principiul inspiraţiei "*temporalităţilor accelerate din lumea industriilor de cyber-space se oglindeşte prin el însuşi în poematici stelare şi sapientice, atunci archetypalul care a dat naştere acestor fenomene trebuie rescris şi el printr-un Archetype Poetosophic. Dar, îndrăznirea prezentă vrea să facă o translaţie de la poezie la filozofie şi psihologie, care să redea un Poetosophic psihanalizabil şi psihopoetizabil, ţâşnind din necunoscutele mai adânci decât noi din universurile subconştientului cosmic, biologic şi uman*." (Archetypopoet din volumul VIII. 27. ARCHETYPE POETOSOPHIC). Descoperim o lume transfigurată ca printr-un joc de oglinzi. Aceasta formează materia lirică esenţială.

Poezia aceasta are un aer de *lassitude* revigorată prin filozofie, în abisul unic al acesteia. Lumea întreagă este văzută cu ochi sarcastic, plenar, jubilaţie şi tristeţe, divin şi terestru. Un fel de Toulouse Lautrec mai fantast:" *La ceasul de clepsidră adăpat /Ridic acum pe Zeu la cub şi la pătrat/ Creind în sinus stins o dublă deitate/ Anthropo-Sapientic redându-şi propria carte…* (DEMIURG ANTHROPOSAPIENTIC din volumul ANTHROPOSAPIENTICA). "

În încheierea consideraţiei mele, las poetul să-şi etaleze ideile, cu care sunt, în principiu, de acord:

„…POET DE SAPIENS?… Deci un cuprins cu un singur titlu, deci o carte cu o singură poezie, o poezie a poeziilor, o poezie a poeţilor, recântând primordial Specia Sapiens căruia îi datorăm cel mai mult,

dar căruia îi dăm cel mai puţin sau aproape nimic, acesta fiind un alt aspect al (ne)-recunoştinţei umane… VIII. 30. Poet de Sapiens _ 3 …Dacă există biologic o singură Species, de ce n-ar exista o singură poezie a întregii Specii, deci o POEZIE DE SAPIENS, semnate de un… POET DE SAPIENS… …Deci, tu, tu autor, nu eşti speriat de această aventură?… Nu, deloc, fiindcă suntem în era sistemelor filozofice, poezia prin ea însăşi meritând un sistem filozofic… Deci, poezia sistemelor filozofice, deci poezia sistemelor filozofice scurte (emoţionale, poezia în ea însăşi), deci poezia sistemelor filozofice medii (raţionale, roman, eseu) şi poezia sistemelor filozofice lungi (conceptuale, filozofia însăşi)… Deci, acest POET DE SAPIENS aparţine unui Sistem Filozofic, numit VIII. Filozofia Literaturii, şi atunci apar întrebările de principii poetice, de exemple, dacă POET DE SAPIENS ar obţine un Principiu de Completitudine Poetică sau nu… Trebuie să avem curajul să mărturisim că indiferent de gradul de filozofare a poeziei, ea rămâne în cadrul unui Principiu de INCOMPLETITUDINE POETICĂ, fiindcă o poezie, chiar de geniu fiind, nu poate descoperi în ea însăşi principiul coerenţei sale, cu întregul cosmos, cu întreaga natură, cu ea însăşi, fiindcă autorul poetic este subiectivitatea însăşi, emoţionalitatea însăşi, individualitatea însăşi… Mai departe, o poezie, chiar de geniu fiind, face imposibilă axiomatizarea completă a ei, ea fiind un sistem în sine lirico–emotiv, şi nu ştiinţifico–obiectiv… Urmând şirul principiilor noastre poetice, o poezie, chiar de geniu fiind, nu poate unifica ansamblul extrem de divers al disciplinelor creative–umane (pictura, sculptura, muzica, dansul, baletul, ştiinţa, legile ei, economia, politica) fiindcă, ea poezia, accentuează laturile alegorice ale exprimării umane, laturile metaforice ale trăirii umane, magia versului, mitologiile începuturilor, transcendent, mistica, hermeneutica lirizată sau fragmente sau întregiri simbolizate…"

Poetul Augustin Ostace pentru a nu intra sub incidenţa aforismului lui Titu Maiorescu: "*Poezia este repaosul inteligenţei.* " ştie să salveze poezia cu ajutorul trudei în filozofie.

-&-

Zeiţele nu mor niciodată, rămân în subconştiientul popoarelor

13 dec. 2018

Oamenii primitivi nu l-au cunoscut pe Dumnezeu. Însă se temeau de vicistitudinile naturii, pe care nu le puteau explica şi înţelege. Mult mai târziu au apărut religiile, diferite ca percepere a dumnezeirii, în funcţie de geografie, teritorii, climă, limbă şi dezvoltare socială.

Ca sursă de informaţii despre apariţia religiilor este, în primul rând, limba vorbită de populaţiile respective. Deşi limbajul oamenilor se schimbă mereu, totuşi şi acesta păstrează multe urme din trecutul îndepărtat. Chiar şi limba română păstrează până astăzi expresii care cândva au avut un înţeles cu totul diferit faţă de cel de acum.

Un alt izvor al cunoştiinţelor noastre asupra credinţei oamenilor din vremuri ancestrale îl constituie mitologia, adică legendele din generaţie în generaţie despre multitudinea de zei, zeiţie, eroi etc. Studiind aceste legende putem să ne dăm seama cum îşi reprezentau oamenii primitivi lumea şi care erau credinţele lor religioase. În acest context, în realitatea concretă, lucrurile nu se întâmplă totdeauna aşa. Progresul material sau cel biologic nu atrage după sine cu necesitate şi progresul vieţii spirituale. Mai mult nici chiar progresul psihologic nu este coordonat necesar progresului spiritual. Psihologicul face parte din "natură " şi scopurile lui nu se confundă prin esenţă cu ţintele urmărite de viaţa spirituală.

Revenind la sursele de informare, mai adaug, obiceiurile din popor, superstiţiile născute din cauza necunoaşterii şi ignoranţei, datinile, care se păstrează adesea de-a lungul secolelor, oamenii nemaiştiind după o anumită vreme îndelungată, care este semnificaţia lor adevărată. După riturile şi datinile religiilor de azi, putem să urmărim şi să explicăm datinile şi reprezentările religioase ale omului primitiv.

Formele reprezentărilor religioase ale oamenilor primitivi au fost cât se poate de diferite, în funcţie de condiţiile concrete de viaţă ale fiecărui grup social. Personificând forţele naturii, omul primitiv avea în acelaşi timp cele mai confuze reprezentări despre propria lui natură. El, nu putea să deosebească visul de realitate, aşa cum deosebim noi.

Când omenirea a conştientizat de existenţa lui Dumnezeu? Dar de ce acesta este recunoscut de alte popoare sub o altă denumire? Scriitoarea Voichiţa Tulcan Macovei în cartea sa "Cine sunt eu şi cine este Dumnezeu-Dialoguri interreligioase " (Vol I. 2016), spune: "*Dacă Dumnezeu este Unul singur, înseamnă că şi Adevărul Său revelat va fi Unul. Căci, în mod logic, nu pot exista mai multe adevăruri despre un anumit lucru!"* (Prefaţă de Voichiţa Tulcan Macovei). Dar, totuşi când omenirea a conştientizat de existenţa lui Dumnezeu?

Cu mult înainte de apariţia credinţei în zeii atotputernici, începe divizarea diferitelor forţe ale naturii. Aşa a apărut ideea unui Dumnezeu care dirijează soarele. Au mai apărut zeul care dirijează tunetele, care se numea Thor, la vechii germani, Perun la vechii slavi, Zeus la vechii greci şi Jupiter la la romani, închipuit cu un ciocan în mână cu care loveşte, sau mai este zugrăvit cu un mănunchi de fulgere pe care le lansează din cer.

În aceste condiţii oamenii, treptat, au conştientizat că, practic, este un singur Dumnezeu, care la daci era denumit Domnul Zeu. Cuvinte, care prin contopire, a rezultat Dumnezeu. Vauvenargues spunea că: ”*Religia este datoria omului faţă de Dumneyeu“, iar L. N. Tolstoi declara: “Adevărata religie este raportul omului faţă de viaţa infinită din jurul lui, raport care este în concordanţă cu raţiunea şi cunoştinţele omului, care leagă viaţa lui de această infinitate şi îi îndrumează faptele.“*

Şi, când omenirea a conştientizat că Dumnezeu este Esenţa Primă şi ultimă a vieţii?

Scriitoarea Voichiţa Tulcan Macovei, în cartea sa, amintită mai sus, scrie: “Vechiul Testament şi Tora de la primele versete consemnează imaginea (chipul) lui Dumnezeu sub formă de Duh“. Exemplificând: “*Pământul era pustiu şi gol: peste faţa adâncului de ape era întuneric şi Duhul lui Dumnezeu se mişca deasupra apelor, Dumnezeu a zis:” să fie lumină “-şi a fost lumină*“ (Geneza, I, 2-3).

D. D. Roşca scrie în “*Existenţa tragică“* că: *“nu atitudinea spirituală proprie ştiinţei poate înlocui, fără pierdere pentru viaţa noastră spirituală, atitudinea estetică, morală ori filosofică.*“. În concluzie, ştiinţa pozitivă nu implică în nici o măsură deprecierea valorilor credinţei în Dumnezeu, morală, estetică, sau metafizică

Până la apariţia creştinismului, zeiţele mame din religiile precreştine cu pruncii acestora, din iconografia cunoscută apar în diferite desene din epocă, - acestea fiind prototipul Maicii Domnului creştină şi ale pruncului Hristos, astfel au rămas până la noi desene cu Hathor, zeiţa mamă din egiptul antic, hrănindu-şi fiul- zeul Horus, au ajuns până la noi desene cu zeiţe mame şi pruncii lor în diferite religii precreştine; zeiţa mamă Iştar cu pruncul în Sumer, Babilor, Astria; yeiţa greacă Demeter cu pruncul, sunt imagini vechi ce ne amintesc de Maica Domnului cu Pruncul din perioada creştină etc.

După apariţia Evangheliilor, zeii şi zeiţele au trecut în planul doi. Nu au murit, s-au strecurat în mitologie. Astfel evangheliile lui Matei, Marcu, Luca şi Ioan ne aduc până astăzi genealogia lui Iisus şi viaţa acestuia. În Evanghelia lui Matei se povesteşte naşterea lui Iisus, Maria având, înaite de căsătoria cu Iosif, în pântec Duhul Sfânt. ”*Ea va naşte fiu şi vei chema numele lui Iisus; căci el va mântui poporul său de păcate.*“ (Matei, I, 18-21).

Nu cred că ştiinţa pozitivă este competentă în analiza creştinismului, sau în alte creaţii omeneşti. Ştiinţific este simţul de relativitate al valorilor şi atitudinilor, şi nu dogmatismul, orice haină ar îmbrăca el. Ştiinţific este să nu ai nici un fel de superstiţie, nici chiar pe acea a ştiinţei. Creştinismul nu este o superstiţie, nu este nici o dogma, este un adevăr despre Acela care a creat Universul, lumea întreagă, cum spune în Argument Voichiţa Tulcan Macovei, din volumul”Cine sunt eu şi cine este Dumnezeu. “

Evanghelia lui Marcu, fiind scrisă după o sută de ani de la naşterea lui Iisus, nu spune nimic despre naşterea Fiului Omului, cum spune Matei în Evanghelia sa. După cum povesteşte Marcu, abia atunci când Iisus a ieşit din apă Ioan “a văzut cerurile deschise şi duhul ca un porumbel pogorând asupra lui. Şi glas porni din ceruri: -Tu e;ti fiul meu cel iubit, întru tine bine am voit- “(Marcu I, 11).

În Evanghelia lui Luca, pentru a înlătura orce îndoială, îngerul trimite pe Maria la bătrâna Elisabeta, care rămăsese grea. Când Maria a sosit la Elisabeta şi I s-a închinat, povesteşte Luca „pruncul a săltat în sânul ei“ *şi de bucurie bătrâna Elisabeta, cu glas puternic a strigat şi a zis: “Binecuvântată eşti tu între femei şi binecuvântat este rodul pântecului tău*“ (Luca, I, 42). Evanghelia după Luca a fost scrisă la 120 de ani după evenimentele pe care le descrie.

În acest eseu nu pun la îndoială cele scrise de evanghelişti, dar, adevărul istoric trebuie spus. Nici o Evanghelie n-a văzut lumina zilei înainte de cel de-al doilea pătrar al secolului al II-lea. Cea mai veche este Evanghelia lui Marcu, după care urmează Evangheliile lui Matei şi apoi a lui Luca. Cea mai nouă este considerată Evanghelia lui Ioan.

Convingerea noastră e că însă-şi ştiinţa, făcută cu spirit critic şi nu ridicată pe dogme, nu deschide perspectiva măritoare de orizonturi de unde putem întrezării că pasiunea morală, atitudinea estetică şi speculaţia metafizică sunt atitudini creatoare de valori cel puţin tot atât de mari şi cu drept de existenţă la fel de neprescriptibili ca şi valorile creştine. Valorile creştine, nu sunt aspecte iluzorii ale existenţei, ci elemente constitutive ale ei tot atât de reale ca şi opusele lor. Cu ajutorul valorilor, am reuşit câteodată să transformăm radical existenţa umană.

-*-

IONUȚ ȚENE

Cum au petrecut Crăciunul și Anul Nou martirii anticomuniști de la Zarca Aiudului în 1955!

3 ian. 2018

Înainte de Anul Nou am avut marea bucurie să primesc un pachet de la un părinte călugăr din obștea mănăstirii ortodoxe Poșaga. Printre icoane, vederi, reviste și broșuri religioase am avut surpriza să găsesc o excelentă carte scrisă de fostul deținut politic ”Mărturii din iadul închisorilor comuniste” de Mihai Pușcașu (Editura Agaton, Făgăraș – 2010). Trebuie să recunosc că am ”devorat” cartea în câteva ore de seară până spre miezul nopții. Mihai Pușcașu a făcut parte din celebrul lot al celor denumiți de securiști ca ”nereeducabilii”. Până la eliberarea sa din pușcărie în august 1964, ca urmare a decretului, Mihai Pușcașu a refuzat orice compromis cu securiștii și regimul comunist. A ieșit printre ultimii de la închisoarea Aiud, demn și cu fruntea sus în fața poporului român și a lui Dumnezeu. A murit în 1993 în urma unui cancer la colon, nu înainte să scrie o mărturie zguduitoare despre reeducarea de la Pitești și despre suferințele îngrozitoare din pușcăria Aiudului unde a murit floarea tineretului intelectual român. Mihai Pușcașu era din Botoșani și a fost arestat în 1948 pentru că organizat cu frățiile de cruce și tinerii țărăniști o organizație de luptă anticomunistă în județ. Trece prin anchetele sângeroase de la Suceava sau Jilava pentru a primi o condamnare de 25 ani de închisoare la Aiud. A cerut personal să fie trimis la Pitești pentru a înfrunta reeducarea comunistă de sorginte mefistofelică, dar i s-a refuzat onoarea să moară în lupta cu păcatul și întunericul bolșevic pentru că nu era student, ci doar învățător. Mai târziu i-a mulțumit lui Dumnezeu că nu l-a trimis la Pitești pentru că ar fi putut să ”cadă” și să-și tortureze semenii de suferință. La Aiud trece prin toate încercările: torturi, foame, frig, boli și deznădejdea de a vedea murind lângă el excelența tineretului român, condamnat de tribunalele poporului înființate de ocupantul sovietic. Moartea la Aiud era o prezență permanentă și o simțea în celule umplute până la refuz cum trece cu coasa și își ia obolul: sufletele nevinovate. În noiembrie 1955 Mihai Pușcașu se îmbolnăvește grav de TBC și distrofie din cauza inaniției. Doctorul M. I. Bogățeanu, măcelarul de la Aiud refuză să-i ofere tratamentul adecvat și îmbunătățirea alimentației. De altfel politica acestui criminal comunist în halat alb era de a îi trimite la infirmerie sau la spital pe deținuții bolnavi numai atunci când era sigur că aceștia sunt pe moarte pentru a nu deceda în celular, ci pe fișă să scrie că s-a încercat să se ofere ajutor medical, pentru a acoperi astfel cinic „umanismul” și progresismul regimului bolșevic. Într-un final Mihai Pușcașu e trimis la infirmerie, care era lângă celularul central. Pentru deținuți „infirmeria” era mai rea ca celularul, pentru că era o cameră mai mare decât celula, dar tot neîncălzită și cu deținuți mai puțini, fapt ce făcea frigul de nesuportat. Nu aveau în plus decât o pernă și o pătură găurită față de celular. Medicamente nu se aprobau să se prescrie, dar aveau dreptul la consultul unui „medic”, de fapt a unui deținut fost student la medicină. De cele mai multe ori „infirmerie” era anticamera morții. Ajuns aici bolnav grav de TBC și distrofie, fără nicio șansă să mai scape Mihai Pușcașu aștepta să moară. Dar norocul și soarta a fost de partea lui. A fost transferat la camera de spital a închisorii. În acele luni la „spitalul” din Aiud a fost repartizat o perioadă ca sanitar cunoscutul deținut Ioan Ianolide, fostul coleg de suferință din anii `40 al lui Valeriu Gafencu de la Pitești și Târgu Ocna. Încă din închisoare Ioan Ianolide devenise celebru pentru puterea sa duhovnicească și pentru prietenia sinceră și religioasă avută cu Sfântul Închisorilor, care a murit în sanatoriul Târgu Ocna pe 18 februarie 1952. Ioan Ianolide a scris în anii 1980 o zguduitoare mărturie despre crimele comunismului „Întoarcerea la Hristos”.

Dragostea din inimă pusă pentru îngrijirea lui Mihai Pușcașu însoțită de rugăciunea lui Ioan Ianolide l-a adus la viață pe bolnav, care părea că a văzut un înger când s-a trezit din comă. Sub atenta îngrijire a lui Ioan Ianolide, deținutul bolnav și-a revenit treptat și cu ocazia Crăciunului și Anului nou a avut bucuria să se bucure de o experiență aproape mistică. Dr. Petrasievici la cererea lui Ioan Ianolide i-a îmbunătățit alimentația și i-a oferit medicamente – ser fiziologic și streptomicină. Lângă camera „spital” era o cameră în care erau aduși bolnavii de la Zarcă, ce continua dincolo de ușa de fier. De Crăciunul și Anul Nou al iernii 1955, milițianul

care închidea celularele nu a venit să inspecteze așa de des și de vigilent ca până atunci, fapt ce a putut să se facă contactul dintre deținuții din „spital” și bolnavii aduși în „infirmeria” de la Zarcă. În toamna lui 1955 deținuții de la Aiud au început să folosească activ alfabetul Morse. Așa se perpetuau veștile în Aiud și au aflat de schimbări din țară și din lume. În acele zile din Zarcă, o închisoare în închisoare, a fost adus în camera de infirmerie grav bolnav poetul Radu Gyr. Deținuții din „spital” l-au văzut și auzit printre gratii și au înlemnit de mirare și apoi s-au însuflețit de bucurie că sunt vecini cu poetul închisorilor comuniste. Mihai Pușcașu și Ioan Ianolide împreună cu ceilalți deținuți bolnavi au trăit cel mai frumos și înălțător Crăciun și An Nou din vremea detenției. Au trăit mistic Nașterea Domnului. Seara cu bătăi discrete în ușă au comunicat cu Radu Gyr în alfabetul Morse dacă șoaptele nu răzbeau printre pereții de fier. Mihai Pușcașu în seara de Crăciun s-a apropiat de ușa „infirmeriei” unde era întins pe pat bolnavul Radu Gyr și i-a interpretat colindul pe care l-a compus poetul la Aiud și care era recitat de toți deținuții:

”A venit și-aici Craciunul
Sa ne mângâie surghiunul.
Cade alba nea
Peste viata mea.
Peste suflet ninge.
Cade alba nea
Peste viata mea
Care-aici se stinge.
Tremura albastre stele
Peste lacrimile mele.
Dumnezeu de sus
In inimi ne-a pus
Numai lacrimi grele.
Dumnezeu de sus
In inimi ne-a pus
Pâlpăiri de stele…” (*Colind*)

Radu Gyr s-a ridicat de pe pat și cu ochii în lacrimi le-a mulțumit lui Mihai Pușcașu și Ioan Ianolide pentru bucuria făcută. În seara Anului Nou, pe 31 decembrie 1955 după stingerea de la ora 20. 00, plutonierul Căuceanu care nu făcea excese de vigilență a închis cu cheia ușile și s-a dus să moțăiască în camera de gardă. Mihai Pușcașu a mers la ușa infirmeriei Zărcii să-i mai facă o bucurie poetului Radu Gyr și i-a cântat „Plugușorul”:

Cerul si-a deschis soborul
– Lerui, Doamne, Ler –
au pornit cu plugusorul
ingerii prin cer.
Merg cu pluguri de oglinda
si de giuvaier,
toti luceferii colinda
– Lerui, Doamne, Ler –
Vantul sufla cu lumina
– Lerui, Doamne, Ler –
in buhai de luna plina
leganat in ger.
Patru heruvimi cu gluga
alba de oier
sub feresti colinde-ndruga,
– Lerui, Doamne, Ler –
N-au venit cu grau la poarta,
ci au rupt din ger
stele mari ca sa le-mparta,
– Lerui, Doamne, Ler –
Si-n Florar de roade grele,
– Lerui, Doamne, Ler –
va fi campul cer de stele
tolanit sub cer?
Numai tu astepti in tinda,
– Lerui, Doamne, Ler –

suflete ce n-ai colinda
si nu stii Prier.
Nici un cantec alb nu vine
falfaind mister,
cu o stea si pentru tine,
– Lerui, Doamne, Ler –

Toţi deţinuţii din camera spital şi din infirmeria Zărcii s-au ridicat de pe paturile de suferinţă, unii dintre ei erau pe moarte, şi au cântat împreună acest colind ceresc compus de poet. Radu Gyr a fost foarte impresionat şi abia vorbind, foarte emoţionat, le-a mulţumit astfel: „Vă rămân dator măi băieţi, cu un colac rumen şi frumos ca faţa lui Hristos!" Nici nu a apucat să încheie mulţumirea poetul că s-a auzit un „zdrang" şi o cheie întoarsă în uşe. A intrat fiorosul felcer Vlăşceanu şi în spatele lui speriat plutonierul Căuceanu. Felcerul Vlăşceanu i-a pândit pe „colindători" printr-un ochi de geam vopsit pe care l-a zgâriat şi i-a văzut şi auzit cântând Plugusorul. I-a raportat pe deţinuţi şi pe plutonierul Căuceanu pentru neglijenţă la conducerea puşcăriei. Deţinuţii au fost împrăştiaţi prin alte celule, iar plutonierul Căuceanu schimbat cu un nou temnicier Mokoi, un miliţian vigilent, care nu a mai permis mici libertăţi. Aşa au petrecut Mihai Puşcaşu, Ioan Ianolide şi poetul Radu Gyr, cu multă emoţie, Naşterea Domnului şi Anul Nou în iarna lui 1955.

-&-

Mercenarii polonezi au încercat să împiedice dubla alegere a lui Cuza pe 5/24 ianuarie 1859

24 ian. 2018

Ţara pe care o cunoaştem astăzi nu s-a făcut cu „poduri de flori", ci cu lupte, lacrimi şi sânge. În preajma unirii Principatelor Române de la 1859, poporul nostru era sub controlul intereselor marilor puteri protectoare şi ale Conferinţei de pace de la Paris de la 1856. Ambasadorii, consulii şi agenţii străini făceau ce doreau în ţară. Unirea s-a făcut cu sacrificii şi inteligenţă, iar marile puteri s-au opus românilor. De altfel de la 1853 până la 1857 Ţările Române au cunoscut o sălbatică şi criminală ocupaţie austriacă care sleise puterile ţării şi îi umilise pe români, fapt ce a dus la „nebunia" lui Avram Iancu. La început Rusia s-a opus unirii la fel ca Anglia, Austria, Turcia şi Prusia, dar apoi Moscova a susţinut unirea în viziunea ei. Principalul aliat al unioniştilor a fost Franţa, dar şi această ţară a jucat dublu prin ambasadorul său, care a trădat pe paşoptiştii unionişti. Franţa lui Napoleon al III-lea dorea prin unirea Principatelor Române o ţară tampon între imperii, iar ruşii care pierduseră războiul Crimeii încercau o alianţă cu tânărul popor român în afirmare. Un lucru mai puţin cunoscut este odiseea odioasă a mercenarilor polonezi care s-au opus unirii Principatelor Române, sub solda ticăloasă a turcilor şi englezilor. Votul popular favorabil unirii în ambele ţări, rezultat în urma unor Adunări ad-hoc în 1857 a dus la Convenţia de la Paris din 1858, o înţelegere între Marile Puteri prin care se accepta o uniune formală între cele două ţări, cu guverne diferite şi cu unele instituţii comune. Reprezentanţii Partidei Naţionale aveau ca obiectiv unirea Moldovei cu Ţara Românească şi au oscilat între a avea un candidat al lor şi a-l susţine pe Grigore Sturza, fiul fostului domnitor Mihail Sturza, cunocut ca agent al Rusiei. Grigore Sturza era susţinut de Rusia prin intermediul bancherului Şmul Rabinovici şi agentului panslavist polonez Nieczuka Wierzbicki, viitorul Murad bei, care a adus la Iaşi 450 de mercenari polonezi. Grigore Sturza dorea şi el unirea celor două ţări, dar sub domnia sa şi sub forma unui stat-marionetă care să facă jocurile Imperiului Rus. Polonezul Wierzbicki vine în Moldova şi devine mâna dreaptă a prinţului duplicitar. Recrutează armata de mercenari polonezi, pe care-i înarmează şi-i plasează prin ţară. Planul său era foarte simplu: dacă nu reuşea să se aleagă domn paşnic, prin coruperea deputaţilor, intervine contingentul polonez, care-l impune cu forţa. Apoi, strategia prevede concentrarea către Focşani a trupelor, trecerea graniţei şi marşul spre Bucureşti. Cei 450 de mercenari polonezi îşi fac tabără la Iaşi în preajma datei de 5 ianuarie 1859.

Istoricul Gheorghe Duzinchevici („Beizade Grigore Sturdza şi polonii") susţine că numărul lor în toată Moldova ajungea la 1. 200. Conjuraţii sunt siguri de victorie, mai ales că unii dintre liderii unionişti, printre care Mihail Kogălniceanu, Anastasie Panu şi Manolache Epureanu, fac joc dublu, asigurându-l pe Sturdza că-l susţin. Atât de sigură este înscăunarea prinţului, încât William Sollioms, agent străin, îi scrie în decembrie polonezului Tokarski, membru al complotului: „Grigori Sturdza s-au ales Domn, prin urmare fii sigur că vei ave şi d-ta o bucată de pâine". Toţi străinii implicaţi primesc (parcă ar fi conjuraţia multinaţionalelor) promisiunea că vor fi răsplătiţi regeşte cu bani şi funcţii. Tratativele cu partida unionistă eşuează totuşi. Sollioms începe să nu mai creadă în planul său şi spune într-o altă scrisoare: „Dar nu vreu să mor în Moldova, ci să fug din ţara aceasta şi pe gios de ar fi, fiindcă văd că aristocraţii de acolo erau să mă piardă şi văzând că îi încurcă treaba aciasta, vreu să-mi scăp viaţa". Cu două zile înainte de votul din 5 ianuarie 1859 pentru alegerea domnitorului, unioniştii au descifrat jocul lui Sturza şi au hotărât să-l respingă pentru a propune un candidat al Partidei Naţionale. După dispute aprinse, a fost acceptat comandantul armate

moldovene, Alexandru Ioan Cuza, care nu știa de propunere și a refuzat negocierile mergând la teatru. Oamenii lui Sturza au fost surprinși pe 5 ianuarie 1859 că prințul este respins și adunarea îl votează în unanimitate pe Al. Ioan Cuza. Mercenarii polonezi ai lui Wierzbicki, care plănuia să acționeze doar pentru a liniști eventualele proteste împotriva alegerii lui Sturza și apoi pentru a forța alegerea sa în Țara Românească, s-au văzut obligați să treacă în ofensivă. S-a pus premiu pentru uciderea liderilor unioniști Mihail Kogălniceanu, Anastasie Panu și Manolache Epureanu (pe al căror sprijin Sturza conta, dar care au votat pentru Cuza) și a domnitorului Cuza. Complotul a fost însă dejucat după ce a fost deconspirat de Alecu von Onciul și Iacob Antosz. Mercenarii lui Sturza scapă de sub control. Comandanţii polonezi se reunesc pe 5 ianuarie 1859 la hanul Baba-Rada şi decid asasinarea liderilor unioniști, în frunte cu Mihail Kogălniceanu, considerat, probabil, trădător. Sturza stabilește data de 13 ianuarie pentru lovitura de stat. Cuza ca și șef al armatei acționează pe 10 ianuarie 1859 şi complotul e lichidat. Iată ce spun mărturiile vremii: „Me-au spus bărbată-mio că care să va găsi ca să împuşti pe boierii Epureanu, Kogălniceanul şi Panul, capătă 1000 galbini şi cea dintâi slujbă“, declară Marghioala Grochowscki, soţia unuia dintre mercenarii polonezi. Alecu von Onciul scrie că „nu se ştie decât de atacarea Iaşilor şi de hotărârea complotiştilor de a ucide pe Domn şi pe deputaţi“. E arestat apoi liderul polonez Wierzbicki. Pe 16 aprilie e întrebat pe cine cunoaşte la Bucureşti, iar polonezul îi numeşte pe Ion şi Alexandru Ghica şi pe Constantin Cantacuzino. Acesta deconspiră un proiect pan-slavist, că „eram în corespondenţă cu o soţietate slavă“ care „se află în toate locurile“ şi „are ca scop unirea tuturor slavilor“.

Cuza care l-a cunoscut pe polonezul Wierzbicki a intervenit pentru ca Grigore Sturdza să fie eliberat. Armele puciștilor erau ascunse într-o pădure. Consulul englez de la Iași, Henry A. Churchill, lămureşte multe lucruri: „Acest Şmul Rabinovici, care, între ceilalţi, a fost arestat ca implicat în conspiraţia despre care este vorba, mărturiseşte că fusese prezent la o conversaţie care a avut loc între Murad bei (numele turcesc al lui Wierzbicki) şi ambasadorul rus la Constantinopole, unde s-a făcut vorbire despre complot. Wierzbicki, venind din Principate, a primit scrisori din partea ambasadorului, recomandându-l cu insistenţă domnului Popov, consulul rus la Iaşi, pentru a-l sprijini“. Henry A. Churchill, consulul Imperiului Britanic la Iaşi, consemna într-un raport: „Murad bei a cheltuit 3. 000 de ducaţi pentru cumpărarea de arme şi muniţii, că planul era de a declara Unirea la Focşani şi de a-l proclama pe Grigore Sturdza principe al celor două provincii, că armele și muniția stau în momentul de faţă ascunse într-o pădure. Această informaţie este coroborată cu ceea ce am auzit din diferite surse, că sigiliul lui Grigore Sturdza şi unele comunicări cifrate de la acesta din urmă au fost găsite în posesia lui Murad bei. În afară de aceasta, Constantin Moruzzi, ofiţer rus care a comandat voluntarii greci de la Sevastopol, şi Pop Costa, un preot rus, au făcut tot ce le-a stat în putere, în ultimele două luni, să incite poporul împotriva celei mai liniştite şi de valoare părţi a societăţii din această provincie“ („Românii la 1859 – Unirea Principatelor Române în conştiinţa europeană, Documente externe“, vol I). Sigur că anarhia din Principate convenea de minune și Austriei care dorea să intervină militar pentru a bloca unirea, model periculos pentru românii din Ardeal. Cei implicaţi în complotul din Moldova au fost judecaţi sub acuzaţia de „tentativă de dezordine publică“ şi de „pregătire a unei răscoale“. Au primit, drept pedeapsă, o bătaie zdravănă (câte 20 de lovituri) și, pentru că majoritatea erau cetăţeni străini, au fost predaţi reprezentanţilor Franţei și Austriei. Totuși, agenții străini nu s-au lăsat și au încercat asasinarea lui Alexandru Ioan Cuza imediat după dubla alegere de la 24 ianuarie 1859. La 1 februarie 1859, în Bucureşti, Alexandru Ioan Cuza scăpa cu greu dintr-un atentat cu bombă. Unirea Principatelor Române nu a fost un cadou al marilor puteri cum încearcă să prezinte istoriografia oficială, ci rezultatul voinței unei elite românești pașoptiste care a ridicat poporul pentru unitate națională.

-&-

Cum erau hărțuiți intelectualii români de statul dualist pentru participare la mișcarea memorandistă. Cazul Vasile Mangra!

18 mart. 2018

Ultimul mitropolit ortodox din epoca imperiului dualist austro-ungar a ridicat numeroase controverse istoriografice. Vasile Mangra a fost un ierarh ortodox al timpului său, care a fost acuzat de o colaborare prea strânsă cu guvernul ungar în ultimii ani ai primului război mondial. Însăși moartea lui Mangra: sinucidere sau deces rapid în urma unei boli atroce într-un hotel din Budapesta în octombrie 1918 a ridicat multe întrebări fără răspuns. Există și voci care susțin de fapt asasinarea lui Vasile Mangra. Istoricul clujean Marius Eppel acum câțiva ani a încercat să ofere o imagine exhaustivă și critică a vieții acestui mitropolit uitat pe nedrept de istorici, dar mai ales de ierarhia BOR, care l-a acuzat în contextul dificil al epocii de colaborationism cu autoritățile dualiste. În impresionantul studiu publicat la Presa Universitară Clujeană în 2006: „Un mitropolit și epoca sa. Vasile Mangra” (1850 – 1918), istoricul Marius Eppel reușește să surprindă cu o documentare minuțioasă și cu o acribie răbdătoare viața și cariera religioasă a ierarhului ardelean, punând-o într-o lumină cât

mai apropiată de adevărul istoric. E remarcabilă sinteza istoricului clujean, de altfel inedită pe acest subiect. Într-o lume falacioasă, Vasile Mangra a fost un ierarh drept, care a respectat spiritul ortodoxiei față de stat după modelul bizantin, doar că schimbarea paradigmei statale în Ardeal de la dualism la statul național român l-a prins și surprins pe mitropolit la mijlocul schimbărilor furtunoase și țap ispășitor că nu a fost un…vizionar revoluționar ca și Octavian Goga spre exemplu. Ierarhia BOR nu l-a inclus pe Mangra în perioada interbelică pe lista celor pomeniți, iar istoriografia comunistă s-a complăcut în falsa acuzație de „trădător" al mișcării naționale. Deși sfârșitul i-a fost pus sub semnul colaboraționismului, tinerețea viitorului ierarh a fost sub pecetea unui patriotism românesc activ, a unui naționalism integrat în politica activistă a Partidului Național Român și colaborator al mișcării memorandiste. Vasile Mangra a fost activist al PNR până la moarte, fapt ce intră în contradicție cu imaginea confecționată de „trădător".

La 6 august 1879 Vicențiu Mangra a fost călugărit la Mănăstirea Hodoş-Bodrog, primind numele Vasile. La 10 septembrie 1879 a fost hirotonit ierodiacon, iar la 1 ianuarie 1880 preot-ieromonah, de către episcopul Ioan Meţianu. De la 1 martie 1882 până în toamna anului 1883 a fost încredinţat cu conducerea provizorie a Institutului teologic-pedagogic din Arad. Tinerețea i-a stat sub semnul publicisticii. În anul şcolar 1871/72 devine redactor la „Speranţa", foaie literar-bisericească, organul societăţii de lectură a teologilor români din Arad, apreciată de George Bariţiu, Andrei Şaguna şi alţi cărturari. În februarie 1874, episcopul Miron Romanul de la Arad, ales în acel an mitropolit la Sibiu, l-a numit redactor al buletinului oficial al Episcopiei, „Lumina", foaia încetându-și apariţia în vara anului 1875, din motive „materiale". Ca preot profesor la Institutul teologic-pedagogic din Arad, Vasile Mangra s-a impus ca un profesor implicat în bunul mers al instituției, cu conexiuni în viața culturală a Aradului, un centru al emancipării naționale în Ardeal. Activitatea sa națională, colaborarea cu Partidul Național Român și sprijinirea mișcării memorandiste pentru drepturile românilor au enervat autoritățile statului dualist și o parte a societății civile maghiare din oraș. Vasile Mangra nu se temea să popularizeze ideile memorandiștilor conduși de Ion Rațiu pentru drepturi egale între cetățenii statului dualist, iar românii să nu mai fie considerați toleraţi. Toate aceste atitudini ale preotului profesor nu au rămas fără urmări din partea statului dualist. Sigur că un atac frontal din partea autorităților statului maghiar ar fi făcut din Vasile Mangra o victimă și un idol în rândul tinerilor români, așa că compromiterea s-a făcut prin interpușii din fruntea episcopiei ortodoxe conduse de episcopul locului Ioan Meţianu și din direcțiunea Institutului teologic-pedagogic din Arad. Ministrul de interne Hieronymi Karoly a intrat în acțiune direct de la Budapesta. Așa a început hărțuirea patriotului român Vasile Mangra. L-a chemat la raport ministrul pe episcopul Ioan Meţianu, prin care a cerut transferarea de la institut a lui Vasile Mangra pentru că răspândește „învățături periculoase" pentru statul dualist. Mai mult, ministrul de interne budapestan cere într-o scrisoare consistoriului arădean să fie dat afară de la institut Vasile Mangra. Episcopul Ioan Meţianu îl cheamă pe Mangra și îi cere să termine cu militantismul românesc la Arad. Tânărul profesor și preot refuză cu indignare. După această atenționare verbală directă începe etapa a doua: hărțuirea și compromiterea preotului profesor. Conducerea Institutului teologic-pedagogic activează la cererea episcopului Iona Meţianu via ministerul de interne, comisia de cercetare disciplinară a lui Vasile Mangra pentru diverse abateri închipuite. Pe 2 septembrie 1893, Vasile Mangra este înlăturat de la catedră fără existența unei sentințe judecătorești, ci pe comunicarea că există un ordin al ministerului că a fost destituit pentru politica sa naționalistă românească în favoarea memorandiștilor și că are un „spirit periculos pentru educarea tineretului". Vasile Mangra cere episcopului o copie după ordinul ministerului ca să vadă acuzațiile. Nu le primește, dovadă că inițial acesta nu a existat, documentul fiind redactat mai târziu, iar operațiunea de înlăturare din învățământ era opera ministrului de interne de la Budapesta. Profesorul teolog trimite o cerere consistoriului arădean pentru explicații la faptul ce i se întâmplă și nu le primește. Izolat Vasile Mangra este anchetat în comisia de disciplină a institutului practic nevinovat și fără dovezi legale. În comisia de disciplină Vasile Mangra este acuzat de directorul Augustin Hamsea și profesorul Valeriu Magdu că „a umblat prin comitat îndemnând pe români să paticipe cu memorandiștii la Viena". Este acuzat și că a lipsit de la catedră să meargă cu memorandiștii să depună la Viena memoriu spre știința împăratului pentru drepturile românilor. Mangra se apără cu un exemplu trecut: o fostă deplasare a lui Ioan Meţianu la Viena, când a protestat privind desființarea orelor de limba română în școlile confesionale și introducerea limbii maghiare. Vasile Mangra este acuzat că creează dispute în cadrul societății din Arad. E adusă învinuirea că prin prezența sa în cafenelele și restaurantele din Arad a dat prilej de „demonstrațiuni". Vasile Mangra devenise o țintă predilectă de atacuri ale ziarelor maghiare de scandal „Alfold" și „Arad es Videke", publicații controlate de ministerul de interne care-l hărțuiau pe tânărul profesor. S-a creat atmosfera în oraș pentru a fi linșat de către apărătorii statului dualist. Vasile Mangra și Nicolae Oncu erau la restaurantul „Wittman" unde obișnuiau să ia masa, când apare un individ în stare de ebrietate care strigă în limba română: Trăiască nația! Patronul localului îl dă afară pe turbulent. Mangra și Oncu și-au terminat repede cina bănuind o provocare și ies repede din local. Pe stradă un grup înarmat cu bâte și steaguri dualiste îi înconjoară, înjurându-i și acuzându-i de politici românești favorabile memorandiștilor. În epocă numeroși memorandiștii au „beneficiat" de astfel de scenarii. Vasile Mangra și

Nicolae Oncu se refugiază în cafeneaua „Zemplenyi” unde sunt găsiți de demonstranți care strigau: „Abzug Mangra, Oncu” (Jos Mangra, Oncu) și „Se az olahokkall” (Nici români). Cei doi au chemat poliția, dar aceasta cum era obiceiul în aceste cazuri nu a intervenit. Vasile Mangra și Nicolae Oncu fug din cafenea, fiind îmbrânciți de protestatarii furioși. Era o formă de intimidare a intelectualilor români care cereau drepturi naționale împăratului de la Viena prin celebrul memorandum. Răspunsul autorităților a fost înfundarea memorandiștilor în pușcărie, nu acordarea de drepturi egale cu celelalte naționalități. Incidentul s-a întâmplat pe 30 iunie 1893, chiar în timpul cercetărilor comisiei de disciplină asupra lui Vasile Mangra, fapt ce ne duce la ideea unui scenariu pus la cale de ministerul de interne de la Budapesta. Vasile Mangra e acuzat de comisia institutului că a declanșat „demonstrațiunea” din oraș, în realitate el fiind victima unei mulțimi furioase manipulate de către poliție. Pe baza acestor pseudo-acuze Vasile Mangra, viitorul mitropolit ortodox din Ardeal, a fost dat afară din învățământ, devenind șomer. După câteva luni Vasile Mangra intră în posesia ordinului ministerial de eliberare din învățământ. Era acuzat de răspândire a ideilor naționale românești xenofobe, că învață tineretul să fie de partea memorandiștilor, unii dintre ei fiind arestați de poliție, că este un antipatriot, împotriva satului dualist, că a organizat demonstrații în Arad, de fapt el fiind victima acestora. Ministerul Învățământului și Cultelor propunea ca Vasile Mangra să fie înlăturat de către consistoriul arădean și din oraș. Vasile Mangra după ce a rămas fără catedră pleacă din Arad și se dedică politicii activiste duse de Partidul Național Român până în 1900 când e ales vicar episcopal la Oradea. Opera și viața acestui mitropolit ardelean ar trebui revizuite istoriografic pentru o corectă cunoaștere a adevărului istoric. Un prim pas în acest sens l-a făcut istoricul Marius Eppel.

-&-

În perioada interbelică se vorbea românește la universitățile din Paris

23 mart. 2018

Elita intelectuală a României moderne a avut șansa istorică de a studia la marile universități ale Europei. Cei din Vechiul Regat au mers spre Paris, iar cei din Ardeal spre Berlin și Viena. După Marea Unire de la 1918 fluxul de studenți români s-a intensificat către universitățile din Paris. În „orașul luminilor” limba română era a doua vorbită după franceză între anii 1919 – 1939. Poate astfel se explică vigoarea unei intelectualități românești cristalizată la standarde mondiale de cunoaștere, devenind centrul epistemologic de modernizare al țării. E de citit și recomandat o carte apărută relativ recent pe piață, semnată de istoricul clujean Lucian Nastasă Kovacs – „Studenți români la Ecole Pratique des hautes Etudes” (Editura Eikon, 2017), care evidențiază într-un stil sociologic, cu inserții de interpretare a demografiei istorice, graficul prezenței studenților români între anii 1868 și 1948 la Paris. Lucian Nastasă-Kovacs reușește cu acribie într-o lume științifică falacioasă să contureze universul mental și social al prezenței tinerilor români în capitala Franței. Metoda de lucru și expunerea subiectului incitant e influențată de instrumentarul școlii analelor franceze, în special de Ferdinand Lot, Le Roy Ladurie sau Fernand Braudel. Dar se observă și o interpretare succintă din gândirea febrilă a lui Marc Bloch. Din noua școală a demografiei istorice românești se poate observa și o influență din istoricul Ioan Bolovan, mai ales în expunerea de motive a graficelor și nomenclatorului istoriografic. Lucian Nastasă -Kovacs e un istoric împătimit de culisele mediului universitar românesc, scriind mai multe cărți pe această temă într-un stil ce aduce aminte și de tehnica unui detectiv, nu numai de scormonitor în arhive și biblioteci. De aceea cartea „Studenți omâni la Ecole Pratique des Hautes Etudes” încununează la maturitate experiența unui destin dedicat istoriografiei. Din tematica abordată aflăm lucruri și repere inedite privind studențimea română poposită să se adape din lumina Apusului. Statul francez a încurajat încă din 1866 venirea tinerilor și profesorilor români la studiu. Pentru români francezii au creat un cadru juridic relaxat prin ordin ministerial, nu prin lege pentru înmatricularea la universitățile pariziene. Eram singurul popor din Europa care beneficiam de acest privilegiu. Bacalaureatul din țara noastră era recunoscut la Paris. Studenții români erau acceptați ca peregrinatio academica în capitala universitară a Europei. „În 1891 din 19. 821 de studenţi din Franța, circa 1500 erau străini printre care numeroși români. După primul război mondial, odată cu înfăptuirea României Mari numărul românilor aflați la studii în ranța a explodat.”Dacă în anul universitar 1920/21 Franța adăpostea 6477 de studenţi străini, în 1927/1928 numărul acestora a ajuns deja la 14. 368 (22% dintr-un total de 64. 531 de studenţi) – din care 6584 se aflau la Paris, iar 18% erau români –, pentru ca în 1930/31 cifra străinilor să ajungă la 17. 281 (de altfel punctul culminant al acestei creşteri), în 1933/34 cuantumul coborând la 14. 483, în 1936/37 diminuându-se la 7422, iar în 1939/40 să avem doar 3699. Cu alte cuvinte, de la o medie de aproximativ 10% studenţi străini în a doua jumătate a veacului al XIX-lea, s-a ajuns la 16% în preajma Primului Război Mondial, pentru ca maximul de 22% să fie atins la începutul anilor ’30”.

Românii după francezi erau cei mai numeroși studenți în Franța. N. Iorga îi critica pentru că mulți dintre tineri trăiau în petreceri și scandaluri în Cartierul Latin, preferând o studenție întârziată, conform unui celebru roman al lui Gib Mihăescu. Româna era a doua limbă vorbită la Paris. Capitala Franței oferea

intelectualilor români posibilitatea de studiu ca auditori, fără să se înmatriculeze, examene sau echivalare a studiilor la Ecole Pratique des Hautes Etudes. Aici intelectualii români poposeau să audieze cursuri la profesori celebrii și la finalul acestora li se oferea un certificat de auditor, cu care impresionau burghezia meschină din țară. Mari intelectuali români au tocit băncile acestei adevărate universități populare ani de zile, venind în țară cu un bagaj de cunoștințe și noi metode de lucru. Literele și Dreptul erau facultățile preferate de români, dar nici ingineria nu era ocolită de ucenici. Situația politică din Paris era permanent revoluționară fapt ce deranja pe intelectualii români conservatori. „Pe vremea când P. P. Negulescu, Pompiliu Eliade și Mihai Dragomirescu se aflau la Paris, cu toții au asistat la evenimente greu de închipuit pentru cei veniți de la gurile Dunării, din primăvara spre vara lui 1893, și anume la înfruntările violente dintre poliție și studenții francezi, care au dat foc la tramvaie şi omnibuze, au spart felinarele, au răsturnat chioşcuri etc, făcându-l astfel pe Dragomirescu să creadă că un regim monarhic ar asigura mai multă linişte, Franţa fiind „bolnavă încă şi boala ei a început în 1789. De altfel, în ultimul deceniu al veacului al XIX-lea, Cartierul Latin era periodic scena revoltelor studențești, Parisul trăind – după sintagmele unui memorialist – `epoca nihilismului elegan` sau a `diletantismului revoluţionar`“. Românii aveau cafenelele lor cum a fost Vachette sau Le Soufllet, în care se întâlneau și schimbau idei, dar și încingeau jocuri de dominou. Studentele române erau renumite pentru frumusețea lor dar și pentru viața care nu corobora cu morala burgheză. Bursele către studenți veneau printr-o bancă a lui Aristide Blank care avea și un restaurant românesc. Românii erau și copiii teribili ai boemei pariziene, erau „instigatorii” avangardei „dada” a lui Tzara. Totuși mulți români nu s-au adaptat vieții pariziene căzând în depresie.” Marea problemă rămâne însă dilema tinerilor români care au studiat în Occident, care, dincolo de entuziasme şi efuziuni sentimentale, au afişat aproape mereu deprimarea, izvorâtă din comparaţii etnopsihologice şi evoluţii sociale care nu ne-ar da nicicând speranţa regenerării naţionale. În acest context, pesimismul manifestat de C. Rădulescu Motru, în 1889, pare confirmat de evoluţiile ulterioare: „Nu am credinţa să ajung la ceva… Noi suntem ursiţi să trivializăm cultura pe care alţii au creat-o din adâncul lor sufletesc. Egiptul face pe toţi oamenii buni, Balcanul face pe toţi oamenii balcanici, adică uşurei, zeflemişti, juisori…”. Iar această „trivializare”, preluarea unor modele europene şi implantarea lor aici fără discernământ a dus pe anumite segmente ale societăţii româneşti la o pseudomodernizare, la o adaptare nu doar epigonică (de altfel, deloc reprobabilă), ci mai ales simulată, snoabă, uneori ridicolă”. Istoricul Lucian Nastasă Kovacs a scris această carte, întroducându-ne veridic în atmosfera franceză, de parcă ar fi studiat la Paris. E un pilon multidisciplinar de care trebuie să ținem seama într-o istorie a scrisului istoric recent.

-&-

UERSS? Juncker omagiază pe Karl Marx, românii pe luptătoarea anticomunistă Doina Cornea

6 mai 2018

Așa a vrut destinul ca omagierea filosofului comunist Karl Marx de către elita eurocrată socialistă de la Bruxelles să coincidă cu trecerea la cele veșnice a opozantei și luptătoarei anticomuniste, românca Doina Cornea. Jean Claude Juncker a participat la dezvelirea statuii lui Karl Marx la Trier, monument finanțat de RPP Chineză, și a vorbit despre o reevaluare a filosofului, a cărei ideologie implementată în perioada regimurilor comuniste din Europa centrală și de est, precum și din Asia sau America latină, se face vinovată de moartea a peste 150 de milioane de oameni. Filosofia socială a lui Karl Marx nu poate fi restaurată deoarece implementarea acesteia politic duce indubitabil la crimă și la distrugerea libertății individuale, precum și la ruperea legăturii omului de cer. Cine citește Manifestul Partidului Comunist lansat de Karl Marx în 1848 poate înțelege că prin acesta s-au semănat germenii genocidului și ale crimelor împotriva umanității, libertății și bisericii prin promovarea „luptei și urii de clasă”, care trebuie să ducă la dispariția democrației și a proprietății private, ca reper al afirmării individuale. Marxismul este o altă fațetă a crimei sociale prin inserția unei utopii ca și nazismul. Marxismul promovează crima prin „ura și lupta de clasă”, iar nazismul instigă la genocid prin „ura și lupta de rasă”. De altfel, Sergo Beria în memoriile sale dezvăluie că tatăl său, șeful temutului NKVD, Lavrenti Beria, în discuțiile intime cu IV Stalin recunoașteau că marxismul și bolșevismul sunt de fapt identice în urmărirea scopurilor de a distruge libertatea, individualismul și democrația. Poate nu întâmplător, Jean Claude Juncker a girat prin prezența sa dezvelirea unei statui a lui Karl Marx la Trier pe 5 mai, monument plătit de RPP Chineză. Tot mai mult, elita eurocratică de factură socialistă de la Bruxelles își are ca model, nu întâmplător, China comunistă. Prin idolatrizarea tiraniei comuniste de la Bejing, construite pe filosofia lui Karl Marx, conducerea UE se apropie tot mai mult de idealurile socialismului sovietic, confederația devenind din păcate un fel de UERSS. Nu întâmplător lideri politici din fosta RDG, dar și din centrul și estul Europei, au criticat dur ridicarea statuii lui Karl Marx la Trier și girarea acesteia de către conducerea comisiei europene. Juncker vrea să dezvelească următoarea statuie a lui VI Lenin la Bruxelles? Construcția statuii lui Marx este megalitică în stilul operelor staliniste. Președintele Comisiei Europene, Jean Claude Juncker, a spus ca în prezent Marx „este blamat pentru lucruri de care nu este responsabil și pe care nu el le-a cauzat prin ceea ce a

scris". „Acestea au fost cauzate de persoanele care au reinterpretat ceea ce a scris el, relevând chiar opusul ideilor sale", a explicat el. Următoarele reevaluări după logica strâmbă a lui Juncker sunt Lenin, Stalin, Mao, Pol Pot? Pentru ei au murit tinerii români în decembrie 1989? Prin acest gest controversat și cinic, UE se îndepărtează de valorile democratice, ale libertății și demnității umane, trăgându-și sevele din filosofia utopică a comunismului. Poate nu întâmplător conducerea UE e formată din foști lideri ai revoluției comuniste din mai 1968 de la Paris, iar ideologul tinereții lor este Che Guevara și Fidel Castro. UE alunecă tot mai mult pe panta totalitarismului utopic? Occidentul care nu a cunoscut dictatura sumbră comunistă, construită pe filosofia lui Karl Marx, nu s-a vindecat de utopia totalitarismului bolșevic, care acum o renaște la apelul originii gândirii celui care a dorit să fie condusă lumea prin ură, nu prin iubire. Excesele comunitarismului și statalismului prin normele aplicate ale Bruxellului își trage sevele din filosofia totalitarismului promovat de Karl Marx? Se construiește o societate futilă, în care valorile libertății, democrației și demnității umane sunt sufocate de inclemența marxismului.

În aceste zile când Bruxellul elogiază filosofii care stau la baza totalitarismului comunist a trecut la cele veșnice Doina Cornea, opozantă a regimului communist, care a promovat valorile democrației, libertății și demnității umane, precum și credința ca o trăsătură a societății moderne. Istoricul clujean Cornel Jurju a avut dreptate când spunea că Doina Cornea a fost o luptătoare anticomunistă, nu dizidentă. Din categoria celor dizidenți făceau parte cei care doreau să reformeze comunismul marxist ca Silviu Brucan, Ion Ilici Iliescu sau Virgil Măgureanu. Clujeanca Doina Cornea a luptat să se prăbușească regimul comunist, iar România să se reîntoarcă la democrație și monarhie. Filosofia democrată a Doinei Cornea nu a fost construită pe marxism ca și cea a lui Jean Claude Juncker, ci pe textele filosofilor Constantin Noica, Emil Cioran sau Gabriel Marcel. Credința era pentru Doina Cornea o trăsătură fundamental a nevoii de libertate și individualitate a omului care refuză omnitudinea comunistă de factură marxistă. Țările central și est-europene care au cunoscut tragedia comunistă inventată de Karl Marx refuză idiosincraziile propuse de Juncker și acoliții săi, ce vor să transforme UE într-un stat reconstruit ideologic sub forma fostului URSS? Est-europenii trecuți prin calvarul ideologiei marxiste vor libertate, democrație și respectarea demnității umane și religioase. De aceea, românii o omagiază cu onoruri pe luptătoarea anticomunistă Doina Cornea, iar oficialii UE se reîntorc la Marx cu privirea spre RPP Chineză. Nu a fost aleatoriu că SUA și Marea Britanie s-au rupt de UE pentru a nu cădea în capcana UERSS. Libertatea este câștigul cel mai de preț al est-europenilor pe care au plătit-o cu sânge și suferință. De aceea, România, Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, Bulgaria sau Serbia nu au cum să elogieze filosofia crimei și nici să aibă nostalgii chineze și guevariste ca criptocomunistul Jean Claude Juncker, ce devine rușinea Europei democrate. Șeful comisiei europene prin apelul nostalgic la Karl Marx transformă liberalismul în comunitarism și UE într-o paradigm totalitară? Trist și cinic, după ce în urma utopiei manifestului partidului comunist au pierit 150 de milioane de oameni.

-&-

Coposu versus Juncker. Democrație contra totalitrism

21 mai 2018

îTot mai mult în Europa se produce o fractură ideologică şi spirituală. Dacă vestul european adoptă tot mai mult valorile şi simbolurile comuniste reprezentate de Karl Marx, Engels şi Lenin, estul continentului rămâne un bastion al democraţiei şi libertăţii. După experienţa dramatică şi traumatizantă a experienţei comunismului, centrul şi estul Europei nu mai doreşte să repete greşelile trecutului totalitar, în schimb Occidentul cochetează cu valorile marxismului, care deconstruieşte lumea pe „ura şi lupta de clasă". Eurocraţii de la Bruxelles au îmbrăţişat valorile totalitarismului comunist cu un entuziasm ce aminteşte de Troţki şi ai lui din anii 1917? „Nomenklatura" europeană formată din foşti lideri ai studenţilor revoluţiei castristo-guevariste de la Paris din 1968, cred astăzi că est-europenii nu au înţeles să aplice corect idealurile lui Marx şi ale comunismului. Ridicarea „colosului" din Trier, o statuie megalitică a lui Karl Marx plătită de Republica Populară comunistă Chineză, cu participarea liderului comisiei europene a înspăimântat popoarele şi societatea civilă din estul-european. După ce au fost ucişi sau închişi milioane de europeni în urma regimurilor comuniste, Jean Claude Juncker vrea să reevalueze învăţăturile lui Karl Marx. Preşedintele Comisiei Europene, Jean Claude Juncker, a spus ca în prezent Marx „este blamat pentru lucruri de care nu este responsabil și pe care nu el le-a cauzat prin ceea ce a scris". Mai rămâne ca europalamentarul Daniel Cohn Bendit, liderul maoiştilor din Parisul anului 1968, să devină noul IV Stalin al Europei, iar Barroso, care teroriza cu bombe ideologice troţkiste Lisabona anilor `70, să redevină noul VI Lenin al UERS?

Nu întâmplător ţările din centrul şi estul Europei se opun împotriva aparatcik-ului de la Bruxelles, care doreşte o reîntoarce ideologică la comunism. Grupul de la Vişegrad şi România sunt sătule de comunism şi nomenklaturişti de tip sovietic. Popoarele est-europene doresc democraţie, libertate şi prosperitate, fiind păţite de „raiul" socialist şi ideile lui Karl Marx, care au semănat moartea şi crima ideologică. Ungurii, românii, polonezii, cehii, sârbii sau bulgarii nu mai pot fi păcăliţi de ideile lui Marx şi Engels şi nici de idiosincraziile

totalitare ale lui Jean Claude Juncker. Nu întâmplător zilele acestea s-a publicat testamentul lui Corneliu Coposu, un document dedicat luptei pentru libertate şi democraţie creştină a poporului român. Fundatia „Corneliu Coposu" impreuna cu Asociatia „21 Decembrie 1989" anunţa că a fost găsit, după două decenii, testamentul politic al celui care a fost numit de liderii politici străini şi de presa internatională drept „cel mai moral si mai important politician român dupa Revoluţie", Corneliu Coposu. Testamentul e o şi un exemplu de regenerare morală pentru clasa politică de azi din România şi din lume. Ionuţ Gherasim, presedintele executiv al Fundatiei „Corneliu Coposu" si fost asistent personal al lui Corneliu Coposu, a citit la Teatrul National, testamentul politic ograf al seniorului, chiar in ziua naşterii sale. „Cred ca mi-am făcut datoria fata de tara, fata de constiinta mea. Nu cred că am să îmi reprosez vinovăţii majore. Am cautat să îmi respect principiile, angajamentul ideologic si toate actiunile nascute din dragoste de patrie si de neamul romanesc. Dacă ar fi sa o iau de la capăt, aş proceda la fel, chiar tinând seama de perspectiva anilor de puscarie, de suferintele indurate. Sunt convins ca politica este o activitate morala si nu poate fi delimitata de etica si de onestitate. Am pretuit intotdeauna oamenii cinstiti si leali. Am avut strângere de inima atunci cand, prin forta împrejurarilor, am fost obligat sa lucrez sau sa fiu în preajma lichelelor si a oamenilor fără caracter. Am detestat pe cei care negociază principiile, deoarece cred că nu este îngăduit sa faci compromisuri care schimba esenţa obiectivelor pentru care militez. Politica nu poate fi acceptată ca mijloc de promovare a intereselor proprii, serviciile pe care le aduce dezinteresat trebuie sa servească poporul, comunitatea, interesele generale. Am cunoscut si detestat din prima tinereţe materialismul istoric si dialectic, concepţiile marxiste, tezele lui Engels, isprăvile lui Lenin. Cred ca era comunista, impusa tarii noastre după Al Doilea Razboi Mondial, a fost cea mai mare catastrofa din istoria românească. Nu stiu în câtă vreme vom recupera stagnarea malefică pe care ne-a impus-o", sunt doar cateva fragmente din scrisoarea lăsată de Corneliu Coposu. Citind acest testament înţelegem de ce românii nu mai pot fi comunişti niciodată şi nici nu mai achiesează cântecele de sirenă ale unor eurocraţi de la Bruxelles, care îl au pe Marx, Engels şi Lenin în inimi şi care vor să implementeze ideologiile lor totalitare, aducătoare de întuneric, moarte şi sânge ca-n URSS. Românii nu mai negociază libertăţile câştigate prin luptă de dragul unor idei fixe şi totalitare, fie ele ale trecătorului Jean Claude Juncker. Noi cu democraţia, ei cu utopia.

-&-

Organizația „Gărzile Libertății". O pagină glorioasă a rezistenței armate anticomuniste

24 mai 2018

Rezistența armată anticomunistă din Munții Carpați a fost cea mai frumoasă și glorioasă pagină de istorie contemporană din Europa subjugată de sovietici. Eroismul funciar al partizanilor anticomuniști din anii 1950 nu poate fi egalat decât de epopei și legende străvechi. Poporul român a fost cel mai anticomunist dintre popoarele europene. Când cuțitul a ajuns la os, românul a luat pușca și cuțitul în mâini și a purces la oprirea tăvălugului comunist adus de străini în țara noastră. Grupările armate anticomuniste au fost numeroase și au cuprins întreg arealul românesc. Recent prin munca de cercetare în arhivele CNSAS și prin apelarea la izvoarele orale, preotul Vasile Rus din Nepos a publicat o incitantă carte: `Organizația anticomunistă „Gărzile Libertății" din Delureni`, Editura George Coșbuc, Bistrița – 2018. Preotul a reușit cu acribie să surprindă o nouă filă din lupta armată anticomunistă în actualul județ Bistrița-Năsăud. Autorul a folosit exhaustiv instrumentele istoricului profesionist reușind cu abnegație să șteargă praful uitării despre o organizație militară care a luptat împotriva ocupantului sovietic și a ciracilor săi. Dacă în nordul județului, fostul locotenent Leonida Bodiu ținea piept hoardelor bolșevice, iar în zona spre Maramureș partizanul Gheorghe Pașca demantela organizațiile comuniste locale, la sud în satul Delureni din comuna Urmeniș, Alexandru Stupinean era spaima securiștilor. Epopeea anticomunistă a fost sprijinită de americani prin postul Radio Europa Liberă, care îi îndemna pe români să se jertfească împotriva URSS, pe de altă parte comuniștii spioni din departamentul de stat al SUA îi vindeau cum Iuda pe Iisus, pe eroii români NKVD-ului sovietic, oferindu-le o moarte sigură.

Gruparea anticomunistă „Gărzile Libertății" din Delureni a fost înființată în noiembrie 1948 de un gospodar acasă la el, pe nume Alexandru Stupinean, care a depus jurământul de credință pe un pistol în fața unui fost subofițer de armată Alexandru Moraru. „Jur că voi lupta cu credință pentru Gărzile Libertății, contra regimului, guvernului și contra comunismului. Așa să-mi ajute Dumnezeu!" În organizație s-au înscris circa 31 de țărani. Toți credeau în promisiunile americane că vor porni războiul împotriva URSS, deși în realitate România fusese amanetată comuniștilor la Yalta în februarie 1945. Ei au pregătit un depozit de arme și s-au antrenat în caz că începe războiul dintre americani și sovietici. Securitatea comunistă se sesizează și-l arestează în februarie 1949 pe Alexandru Moraru. În urma torturilor acesta denunță pe liderul local Alexandru Stupinean și restul membrilor organizației. Aceștia fug în pădure și în lanurile de porumb. Camioane întregi cu securiști au dat buzna în sat și au bătut membrii familiilor partizanilor. Alexa și Avram Pintican, doi frați s-au ascuns

într-o groapă sub o claie de fân lângă casă. Securiștii au torturat-o pe mama lor în ogradă și au sărit cu picioarele pe ea să o omoare. Datorită țipetelor mamei lor, cei doi frați au ieșit din ascunzătoare și s-au predat. Au fost bătuți în fața mamei lor torturate și încătușați. Alexandru Stupinean cu arma furată de la un securist se ascunde în pădurile din zonă și nicio poteră nu reușește să-l prindă. El se întovărășește cu un soldat dezertor Alexa Cătinean și pun la cale uciderea activiștilor de partid și a trădătorilor. Ei sunt susținuți de familie și prieteni cu mâncare. În general persoanele de legătură erau femei. Securiștii veneau la soția lui Alexandru Stupinean și o torturau ca să audă soțul ei țipetele de groază în noapte și să se predea. Alexa Cătinean fuge într-un sat Miceștii de Câmpie la un gospodar care îl îmbată și-l predă Miliției. Se pare că partizanul Alexa Cătinean este ucis la Poarta Albă în condiții neelucidate. Abia în 1966 familia primește certificatul de deces. Alexandru Stupinean fuge în comuna Frata unde lucrează cu ziua aproape un an la casa unui gospodar. Este până la urmă prins în urma zvonurilor din sat. Torturat în chinuri groaznice de către Securitate, Stupinean dă în vileag toată organizația. Securitatea arestează 31 de țărani, femei și bătrâni, care sunt condamnați la ani grei de temniță. Liderul organizației „Gărzile Libertății" primește 25 de ani de temniță grea. Este eliberat în urma decretului din 1964. După eliberare lucrează la CAP și nu a povestit prin ce chinuri a trecut nici măcar familiei. Și după revoluția din decembrie 1989 lui Alexandru Stupinean i-a fost teamă să mărturisească despre chinurile trecute, considerând că țara e tot în mâna comuniștilor, iar copilului lui i-a transmis să nu se implice împotriva acestora să nu pățească ca el. El și soția lui Alexa Cătinean au refuzat îndemnizația de deținuți politici. Ei au spus că și-au făcut doar datoria față de țară. Demersul istoriografic al preotului Vasile Rus este lăudabil pentru că evidențiază drama unor oameni simpli care au crezut promisiunile de libertate ale marilor puteri în lupta lor contra totalitarismului comunist. Autorul scoate la lumină o nouă organizație armată, formată din țărani, dovedind că poporul român a fost unul endemic anticomunist. Autorul demantelează structural, cu armele științei istorice, determinismul futil și malign al comunismului, care nu a avut aderență la țăranul român legat de cer și tradiție.

-&-

Impresii neromanţate despre Berlinul de est din ultimii ani ai comunismului

28 mai 2018

La mijlocul anilor '80 a apărut la o editură din RFG o carte de fotografii a unui artist fotograf est-german, Harald Hauswald, care a făcut furori în Occident şi i-a enervat pe ofiţerii STASI. Albumul de poze se numea „Ost-Berlin" şi, după reunificarea germană, în următoarele ediţii i s-au mai adăugat şi subtitlul: „Viaţa înainte de căderea Zidului" (Leben vor dem Mauerfall). Albumul a fost însoţit de o plastică descriere a fotografiilor, de fapt o poveste incitantă, interesantă cu reflexii romantice, dar şi critice, ale lui Lutz Rathenow. De ce lucrarea apărută la Piper Verlag din München prin '87 a creat aşa un de mare deranj pentru linia oficială a PSUG? Pur şi simplu pozele făcute în alb şi negru intenţionat, pentru că în 1985 filmele color nu erau o raritate, developează degradarea vieţii în RDG şi în special în Berlinul de Est. Sigur că autorul e uşor tezist şi tuşează aspectele negative ale vieţii şi arhitecturii din Berlinul de Est, dar per ansamblu dezvăluie o lume în prăbuşire sau chiar în ruină. Pozele parcă prefigurează imediata cădere a regimului comunist, care nu mai putea să ofere cetăţenilor est-germani un trai decent şi o speranţă de mai bine.

Sunt surprinse parcările pline ochi de maşina depăşită a est-germanului, Trabantul, ca o expresie a unei lumi uniformizatoare şi fără culoare. Sunt poze cu familii împingând pe străzile Berlinului de est Trabantul, care de cele mai multe ori se strica, fiind o maşină depăşită, faţă de ce produceau fraţii din vest. Puteţi compara un Trabant cu un Mercedez? E surprinsă aglomeraţia din staţiile U-Bahn, dar şi cozile la magazinele cu alimente. În est maşina cu lapte arăta ca o una din perioada interbelică, cu lichidul alb transportat în bidoane descoperite. Sunt surprinse clădirile vechi, nerenovate, faţade coapte şi căzute în paragină, şi apartamente goale degradate cu locatarii fugiţi în Vest, pe care partidul nu le redistribuia la cei care aveau nevoie. Poate aşteptau să se întoarcă cei fugiţi? Sunt surprinşi copiii care fac pipi la colţuri sau se joacă pe maidanele neamenajate şi noroioase ale cartierelor nesfârşite şi plate de blocuri, ce ne amintesc de copilăria noastră în România comunistă.

Copiii cerşeau gumă de mestecat de la studenţii arabi ce ieşeau din Intershopuri, magazine ce vindeau produse vestice pe dolari. Parcă erau copiii români ce căutau gume de mestecat aruncate pe fereastră de studenţii arabi din căminele pentru străini, din Haşdeul Clujului. Guma de mestecat, ca şi ciorapii fini, erau marfă de contrabandă ca în ţara noastră. Mulţi arabi cucereau cu gumă de mestecat, ciocolată şi mai ales ciorapi fini tinerele române. Sunt surprinse clădirile oficiale ale RDG, unele noi construite sau reamenajate, reci şi fără culoare, ca şi Alex Platz, o piaţă în care oamenii nu se mai regăseau în aerul îngheţat al regimului. E şi o ironie faptul că la Casa Artei şi Culturii Sovietice se merge numai dacă doreşti să fi foarte singur. Niciun neamţ din est nu le vizita, în schimb centrele culturale francez sau englez foşgăiau de vizitatori dornici să cunoască frânturi culturale ale vieţii din Occident. Pe nimeni nu mai interesa marşurile cu steagurile roşii de 1

Mai sau Ziua Naţională a RDG. Permanent soldaţi mărşăluind, tineri FDJ cu steaguri sau muncitori în salopetă, dar niciun public pe margine arătând dezinteresul publicului faţă de manifestările exterioare ale regimului comunist.

Mai interesant i s-au părut fotografului sau autorului, ce a brodat pe lângă pozele minunate, sugestive texte despre viaţa din crâşmele, cafenelele sau discotecile Berlinului de est. Prin 1985 au explodat în Berlin, pe lângă alcoolismul tinerilor, care dormeau pe jos, în semn de protest faţă de autorităţi, o multitudine de festivaluri de stradă. Era o formă de artă alternativă faţă de cultura oficială şi osificată a regimului comunist. Pe stradă, la intersecţii, în curţi interioare ale clădirilor, formaţii de gang cântau muzică rock şi occidentală. Era o efervescenţă febrilă care l-a făcut pe un vizitator din Berlinul de vest, un personaj blazat reîntors la originile sale, să declare: Aici e adevărata viaţă! Şi peste tot sunt surprinse patrule de miliţie, cu pistolul le vedere, care legitimau aşa-zişii suspecţi: tineri îndrăgostiţi, rockeri, punk-işti (tot mai mulţi cu cercei în nas şi în urechi ce contraziceau morala socialistă) şi chiar fetele care aveau rochia prea scurtă.

Era faţa unui regim miliţienesc care nici prin forţă nu mai impresiona pe nimeni. Tinerii se supuneau permanentelor controale, dar luau acest fapt în derâdere şi glumă spre enervarea miliţienilor. Sunt penetrante şi pozele cu bătrâni în parcuri, pe străzi, la cumpărături cu sacoşe pline sau la petrecerile de la centrele de vârstnici, sugestionând un RDG îmbătrânit şi fără viitor, o ţară gata să-şi „dea duhul". Pur şi simplu Turnul Televiziunii, mândria secretarului PSUG, Honecker, era perceput de est-germani ca Turnul de Apă al oraşului, ca o ironie pentru a stinge incendiul roşu căzut asupra oraşului. Văzându-l zilele acestea (2013) mi s-a părut maiestos, dar atunci est-germanii ca şi românii din comunism vedeau totul în negru, pardon în alb şi negru, ca şi pozele lui Harald Hauswald. Şi peste tot, din nou, clădiri în ruină pe Aleea Castanilor sau poze de fabrici comuniste, stereotipii sovietice. Dar dincolo de asta în poze şi text răzbate tentaţia uriaşă a RFG-ului şi mai ales a Berlinului de Vest.

Permanent „dincolo" e mai frumos, e libertate şi prosperitate, dar mai ales normalitate. Noaptea când se lasă cu adevărat peste Berlinul de est, prost iluminat public, de dincolo de Zid se vede o lumină briliantină, reclame multicolore, un zumzet de viaţă ce-i incită, aproape de o fervoare religioasă pe est-germani faţă de lumea capitalistă.

Acea „febră" spirituală ca o tânjire interioară după libertatea şi prosperitatea vestului am trăit-o cu acuitate în România comunistă, când desele pene de curent erau în contrast cu filmele ce rulau în videoteci, în care acţiunea se petrecea pe bulevardele cu magazine violent luminate din Berlinul de Vest. Numeroşi berlinezi din est nu doreau să trăiască în RFG, văzând în această parte de ţară o provincie, dar se tânguiau după un trai în stilul capitalismului dinamic din Berlinul de Vest. Berlinezii din est căutau orice oportunitate să arunce o privire „dincolo" ca spre un rai interzis: urcau în Turnul Televiziunii să vadă gazonul verde din parcurile vestice sau bannerele cu reclame multicolore şi produse neîntâlnite în comerţul socialist, cel cu rafturi goale sau cu peşte, macaroane şi borcane de murături. Pozele lui Hauswald prezintă est-germani stând pierdu-ţi cu privirea spre Poarta Brandenburg să vadă plimbările agale ale vest-berlinezilor din Tiergarten. Şi atunci, în textele lui Rathenow nu răzbate nicio clipă că Zidul va cădea aşa curând, la numai câţiva ani. Parcă era ridicat pentru veşnicie. Est-germanii nu înţelegeau de ce pot să meargă în vacanţă la Varşovia şi Bucureşti dar nu puteau să treacă pe partea cealaltă de stradă, la ei în oraş, dincolo de Zid, în Berlinul de Vest văzut ca un model de viaţă şi ca o promisiune a unei vieţi mai bune. Deşi azi să ştie că Berlinul de est ca şi Berlinul de vest erau uşor artificiale ca şi stil de viaţă, fiind nişte vitrine ale celor două regimuri în război: capitalist şi comunist. Cei din Berlinul de vest plăteau impozite mai mici, iar marile firme multinaţionale erau încurajate şi stimulate financiar să-şi ridice sediile aici pentru a nu rămâne în urma Estului, care construia ce ştia mai bine: blocuri mari şi urâte. Identitatea RDG e evidenţiată de pozele lui Hauswald ca o farsă şi o degradare – datorită ocupaţiei sovietice –, a spiritului autentic german, poate uşor idilizat, din Berlinul de vest şi RFG. Să nu se uite, cartea a apărut în plin „război rece". Pe bună dreptate, unul din şefii STASI, Mielke, era supărat pe fotograful Hauswald: pozele lui prevesteau prăbuşirea regimului comunist.

Paradoxal, deşi românii priveau cu ceva mai multă admiraţie la est-germani, pentru că trăiau într-o societate mai organizată şi parcă ceva mai prosperă, în realitate regimul Berlinului de est era mai apropiat de valorile comunismului clasic decât Bucureştiul care prin natura istoriei dramatice a produs o balcanizare a socialismului. În realitate atât românii cât şi est-germanii au fost victimele unei utopii totalitare impuse cu ajutorul tancurilor sovietice. La vremea respectivă nuanţele dintre cele două regimuri puteau fi stridente, astăzi la câteva decenii distanţă acestea sunt futile şi imperceptibile.

-&-

Perpessicius – un critic dedublat

2 iun. 2018

Noua generație nu a auzit prea multe despre marele critic postbelic Perpessicius. Din păcate în ziua de azi critica literară de întâmpinare s-a evaporat în neant. Ierarhiile și valorile literare au devenit subiective și

aleatorii. Se simte lipsa unor criterii estetice impuse. În anii interbelici și postbelici critica literară era regina vieții culturale. Comentariu literar care despărțea apele învolburate ale esteticii era o paradigmă asumată de societatea academică. Scriitorul și cadrul didactic universitar clujean T. Tihan, fost redactor la Tribuna, a publicat o excelentă și exhaustivă biografie literară: „Viața lui Perpessicius" (Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2016). Cartea e o formă de restaurare a criticii literare într-un prezent sterp și ideologizat. Studiul e construit pe o amplă lucrare de doctorat compusă la anii maturității târzii, suficient să surprindă cu o experiență bogată meandrele vieții criticului Paerpessicius, un „pater familias" al comentatorilor literari, care valorifica în marmură și inextricabil ierarhia vieții noastre publicistice și creative. Perpessicius se trăgea dintr-o familie de greci din Brăila, după tată, și de răzeși bucovineni după mamă. Născut la 21 octombrie 1891 în Brăila, atunci porto franco, un areal multicultural al comerțului global, tânărul Dimitrie Panait, fost Panaiot, se va bucura de farmecul îmbinării orientului și occidentului de la gurile Dunării. A cunoscut de mic sărăcia cruntă, tatăl său fiind contrabandist este ucis în plină stradă de gangsterii concurenți. E crescut doar de mamă, împreună cu cei doi frați, cunoscând din copilărie renunțări cumplite.

Tânărul Dimitrie Panait și-a dat seama că numai prin școală și educație poate răzbi în viață. Devine un elev eminent și premiant la liceul „Nicolae Bălcescu" din localitate. Cochetează cu poezia publicând versuri în revista școlii. E secretar literar la asociația culturală „Avântul". În urma unei excursii la mănăstirea Agapia se întâlnește cu Dinu Titu, care era elevul lui Ovid Densușianu. Se hotărăște în 1910 să plece la București unde intră la Facultatea de Litere. Cu o memorie fabuloasă și o râvnă pe măsură, tânărul brăilean uimește elita universitară dâmbovițeană. Se întreține prin meditații oferite singur în București. Lucrează ca pedagog la pensionul Schewitz-Thieren, având sarcina de a împărți elevilor mâncarea. A luat parte la cursurile ținute de Ovid Densusianu, Nicolae Iorga, Ion Bianu, Ion Bogdan, Mihail Dragomirescu. În anul al treilea de facultate a primit o bursă lunară în urma unui concurs, iar cu sprijinul și recomandarea lui Ion Bianu, devine meditatorul nepoților lui Ion Ghica. În 1914 s-a căsătorit cu Alice Paleologu, o colegă de facultate. În 1914 obține licența în filologie romanică a Universității din București. Debutează cu schița „Omida – Din lumea celor care se târăsc", o replică la volumul „Din lumea celor cari nu cuvântă" a lui Emil Gârleanu. Schița a fost semnată cu pseudonimul Victor Pribeagu și a apărut în revista brăileană Flori de câmp, nr. 5 din 20 iulie 1911. Debutează ca poet cu poezia „Reminiscență" în revista „Versuri și proză" a lui I. M. Rașcu în nr. 7-8 din aprilie 1913, semnată cu pseudonimul D. Pandara. Semnează cu pseudonimul Perpessicius în Cronica (1915), revistă condusă de Gala Galaction și Tudor Arghezi. Mobilizat pe front, este rănit în 1916 și rămâne invalid de mâna dreaptă. El a fost împușcat în cot cu un glonț dum-dum. Trece prin numeroase spitale și e operat. Se îndrăgostește de asistentele medicale și le dedică poezii. Vezi „Portret semit", o frumoasă poezie de dragoste. Rămâne infirm de mâna dreaptă și învață să scrie cu stânga. După 1918 devine profesor în Ardeal la Arad și în alte localități din țară. Este autor al unor apreciate manuale de literatură pentru liceu, elaborate împreună cu Al. Rosetti și Jacques Byck. Colaborează la „Cuvântul", unde devine discipolul lui Nae Ionescu, până în 1933, când se retrage deoarece profesorul devine ideologul Mișcării Legionare. Totuși acest fapt nu-l împiedică să colaboreze cu acesta pe scurt timp și în 1938. Mai publică la Lumea, Universul literar, România, Revista Fundațiilor Regale, Letopiseți, Neamul românesc, Cartea vremii, Flacăra, Gândirea, Cugetul românesc, Ideea europeană, Gazeta literară, Contemporanul, Viața românească, România literară, Steaua, Luceafărul și a ținut cronica literară la Radio între 1934-1938. Prin publicarea mai multor volume din „Mențiuni critice" Perpessicius devine o voce distinctă și neiertătoare a vieții literare românești. După el se „trăgea ceasul" ierarhiei literare. Structural Perpessicius a fost un om de stânga și ateu, iar după 1944 are speranța că comunismul va aduce fericirea, lucru de care s-a îndoit mai apoi, dar doar în intimitate și în jurnal. Până la urmă începe să creadă în Dumnezeu, dar doar ca o formă transcendentă. Perpessicius devine o vedetă a regimului RPR ca și Sadoveanu și Arghezi.

E numit academician și fondează Muzeul Literaturii române și revista Manuscriptum, care face istorie și teorie litarară în epocă. Perpessicius devine un „for literar tutelar", o instituție în sine, ierarhizând literatura română a anilor `50 și `60. Paradoxal intră în conflict cu avangardiștii, și mai ales cu teatrul absurdului a lui Eugen Ionescu, afirmând după ce a văzut „Rinocerii" la București, că nu înțelege această literatură prea deconstructivă. Perpessicius reușește să transforme din 1957 Muzeul Literaturii române într-un institut de cercetare cu contribuții indubitabile în istoria noastră recentă. Moare în martie 1971 în plină glorie după un puseu de comoție cerebrală. Și totuși, Perpessicus a fost un critic dualist, o personalitate care în viața publică și-a păstrat o formă comportamentală olimpică, ireproșabilă și academic recunoscută, în schimb în viața privată marele critic a fost un „fustangiu" incurabil. Deși miop și infirm Parpessicius a avut succes la femei și le făcea curte asiduu, deși era căsătorit și soția cunoaștea măcar o parte din aceste aventuri. Pe cât era de glacial în interpretarea critică și estetică pe atât era de înfocat în corespondența intimă și în jurnal. A avut mai multe aventuri extraconjugale cu asistente medicale, iar iubirea cu o filologă din Pitești a devenit celebră în epocă. Pe Viorica Secoșanu, cu o figură de nimfă grecească a cunoscută la bibliotecă. A urmat un amor nebun consumat în zilele libere și de sfârșit de săptămână. Până la urmă Perpessicius nu renunță la soție și într-o scrisoare îi

spune frumoasei amante că se desparte de ea. Viorica Secoșeanu nu suportă despărțirea și seara se închide într-un cavou în cimitirul Bellu, unde dimineața își toarnă alcool pe corp și își dă foc. Paznicii o găsesc aproape moartă, zbătându-se în chinuri groaznice. Moare la spital. Perpessicius de rușinea „gurii târgului" nu merge la înmormântarea amantei, deși a privit-o de pe o stradă alăturată, dintr-un birt. Din această dramă Perpessicius se pare că nu a învățat nimic. Continuă seria infidelităților fără să divorțeze. Și la bătrânețe, ca director al Bibliotecii Academiei comuniste se îndrăgostește de funcționarele instituției sau de câte o cercetătoare tânără de la sala de lectură. Unele îi cad în mreje, altele însă nu. Abia spre finalul vieții se liniștește, unde se retrage la băi la Călimănești, de unde este văzut de tinerii confrați ca un zeu al literaturii aflat la crepuscul. Reușește să editeze opera lui Mihai Eminescu, cercetând manuscrisele poetului national, devenind unul dintre cei mai apreciați eminescologi. Încearcă câteva tentative de roman să scrie dar nu reușește să le încheie. Are mai mult succes cu volumul „Scut și targă" apărut în 1926, dezvoltă teme inspirate din experiența războiului și de vremurile care au urmat. De menționat sunt câteva opere substanțiale: *Itinerar sentimental* (1932), *Dictando divers* (1940), *Jurnalul de lector* (1944), completat cu *Eminesciana*, *Mențiuni de istoriografie literară și folclor* (1948 – 1956), Alte mențiuni de istoriografie literară și folclor (1957 – 1967), *Opere,* vol. I-XII (1966 – 1983*), Lecturi intermitente* (1971), *Eminesciana* (1971).

Tihan a reușit pe baza documentelor inedite și a prieteniei cu fiul lui Perpessicius, un excelent italienist care i-a oferit documente inedite, să surprindă viața fecundă de critică și estetică literară a marelui dispărut, dar și plină de amoruri neîmplinite. Perpessicius rămâne în primul rând ca un fondator de institutții culturale și un rival pe măsura lui G. Călinescu, Iorgu Iordan sau Tudor Vieanu, cu care a avut contradicții colegiale firești. Viața și opera se întâlnesc într-o dualitate interesantă și ciudată la Perpessicius: de la zenit la nadir. Era un enciclopedist temut de contemporani. Verbul său lovea ca o sentință definitivă opera tinerilor literați. Critica de azi duce lipsa unui Perpessicius.

-&-

Nicolae Labiș – ucis de propriul demon?

8 iun. 2018

Recent a apărut în librării o carte fabuloasă. Este „document și literatură" așa cum scrie în prefață criticul literar Alex Ștefănescu. Cartea se cheamă „Kiseleff 10. Fabrica de scriitori" (2018, Ed. Corint) și sunt memoriile lui Marin Ioniță, fost student la Școala de literatură „Mihai Eminescu" din anii 1950 – 1955. Amintirile transcrise la senectute de fostul student și scriitorul Marin Ioniță sunt mărturii inedite despre o epocă întunecată a regimului comunist, în perioada bolșevică. Kiseleff 10 este un număr de stradă, unde a funcționat într-o clădire aristocratică un experiment comunist după model sovietic. Imobilul era aflat lângă ambasada sovietică și reunea floarea tinerimii literare române din acei ani. Era o „puierniță" ideologică prin care tinerii deveneau instrumente ale propagandei marxist – leniniste prin scris. Era o „fabrică de scriitori" așa cum în regimul comunist putea funcționa la colectiv o fabrică de rulmenți sau de textile. Scriitorul era „dresat" pe ogorul noii literaturi proletcultiste. El trebuia să devină o portavoce a marxismului și totalitarismului. Comuniștii credeau că pot inventa scriitori la școală așa cum pot scoate de pe băncile învățământului sudori, ingineri sau agronomi. Într-o „seră" artificală și sub ochiul vigilent al partidului și securității se construia profilul scriitorului comunist, care să modeleze omul nou și să surprindă esența omnitudinii. La bagheta Școlii de literatură „Mihai Eminescu" au contribuit scriitori care s-au dat cu regimul ca Mihail Sadoveanu și Zaharia Stancu, cărora autorul Marin Ioniță le face niște portrete de un naturalism devastator, cinic și opulent, în timp ce floarea literaturii române putrezea în închisori sau sub tortura securității. Cartea scrisă cursiv e de lecturat pentru că sunt supuse niște adevăruri despre epocă, care nu s-au mai afirmat până acum. Sigur că experimentul „fabricii de scriitori" a eșuat, cum astăzi eșuează neo-marxiștii cu „fabricile lor de pictori" sau de literatură. Comuniștii de ieri și de azi nu au înțeles că actul creației e o chestiune de individualitate, singularitate și transcendență, nu de colectivism ideologic impus. Scriitorul surprinde viața plenar, el nu este un propagandist al epocii sale sau al corectitudinii politice. Suna atunci ca și astăzi foarte fals proiectul canonic comunist. Libertatea este cel mai de preț bun al scriitorului. Scriitorii nu puteau crea într-o „colivie de aur" așa cum doreau organele de partid.

Sunt numeroase dezvăluiri în cartea lui Main Ioniță, dar portretul lui Nicolae Labiș impresionează cel mai mult. Tânărul moldovean din Mălini era vedeta regimului comunist, promovat de corifeii regimului, de la Mihail Sadoveanu la Zaharia Stancu. Tânărul poet avea intrare liberă în sediul CC și era ținut pe palme de regimul comunist. Autorul „Luptei cu inerția" și al poemului capodoperă „Moartea căprioarei", dar și a poeziilor dedicate lui Marx, era conștient de valoarea sa, dar și de faptul că era folosit de regim, până la epuizare. Toți colegii din școală îl priveau ca un geniu și îi căutau preajma. Regimul se temea de Labiș, dar știa

să-l flateze în același timp și să-l promoveze pe culmile recunoașterii, ca poet al poporului. Nicolae Labiș ca să nu cadă în grandoare încerca să fie cât mai firesc cu colegii săi de școală, deși era catalogat de critici ca al doilea geniu după Mihai Eminescu. El îl cultiva nu pe Sadoveanu sau pe Stancu, ci făcea vizite dese la ostracizatul Arghezi de la Mărțișor. Călinescu îl promova cu sfială. Femeile dădeau buzna peste Nicolae Labiș dar el le evita. Nu a avut niciodată o relație stabilă cu o colegă sau studentă. Doina Ciurea, o poetă jună și rebelă, îl provoca la dragoste, dar Labiș o refuza de cele mai mutle ori. „Dacă au ceva în comun, dacă este ceva care-i leagă nu poate să fie decât femeia pe care au iubit-o. Unul după altul. Labiș fără să știe de existența lui Nichita Stănescu în acest triunghi. Nichita, cel care și-a dorit să se vâre în situație. Doina, cu ispita, trebuie să fi avut ea ceva anume care să-i scoată pe amândoi din fire. Nu degeaba într-o vizită făcută de un grup de studenți lui Lucian Blaga, la Cluj, marele poet, filosoful și înțeleptul ajuns la senectute, a stat tot timpul cu ochii pe ea". Doar după moartea sa poetul Nichita Stănescu, care nu a publicat nimic cât a trăit geniul din Mălini, se va iubi cu fosta iubită a lui Labiș și o va lua în căsătorie. A fost un triunghi amoros mai puțin cunoscut publicului. De multe ori „beția succesului" l-a amețit pe Labiș căzând inevitabil în alcool. Poetul și-a dat repede seama că este folosit de PCR și ținut în „colivia de aur". Nicolae Labiș era promovat dar și persecutat în același timp de regim, pentru a-l ține la mână și a nu defecta ca alți scriitori ai regimului imediat după revoluția maghiară din 1956. Ca să evadeze din weltanschauungul comunist Nicolae Labiș epata prin șotii și năzbâti pentru care partidul îl sancționa cu labile mustrări. Într-o zi Labiș a coborât un coșciug pe fereastra școlii de literatură spunând că a murit. Într-o altă zi a tăiat gâtul unui cocoș în curtea școlii, a aruncat capul cu o mână și cu alta trupul pasării ca să vadă cum zboară fără centrul nervos. O dată a vrut să ucidă un câine dar a fost oprit de colegi. Față de colegii săi care nu aveau voie să iasă „afară" în lumea reală, decât cu bilet de voie din școală sau doar în grupuri la spectacole și muzee, Nicolae Labiș serile și le petrecea pe la serate dansante cu băutură și prin crâșme. Venea noaptea înapoi în dormitor împleticindu-se. Petrecerile sale ajunseseră de pomină. O dată s-a travestit în femeie și a luat-o la cântat pe bulevardele Bucureștiului. Evident că deranja regimul. Marin Ioniță l-a întrebat o dată ce se întâmplă cu el, iar Labiș i-a răspuns că are în el un demon care-l roade. Avea presimțirea morții. În 2 decembrie 1956 și-a lăsat hainele, șuba și căciula pe patul de cămin cu o inscripție: Aici șade mort poetul Nicolae Labiș! Pentru colegul său de cameră a fost o presimțire a morții apropiate.

Nicoale Labiș a fost călcat de tramvai venind de la un birt seara. Lumea spune că a fost asasinat de scriitorii invidioși sau de mâna lungă a regimului care vedea în el un pericol. Marin Ioniță crede că destinul lui Nicolae Labiș ros de demonul său interior l-a dus la moarte, să fie cu coloana secționată de roțile de tramvai. Marin Ioniță nu crede că regimul l-a ucis și nici un conclav de scriitori invidioși, ci asta i-a fost soarta lui Labiș să moară la 21 de ani și să aibă o operă uriașă. Unii spun că opera sa fusese deja consumată. Nicolae Labiș prin zăpadă, frumos și genial, plecat de la Capșa s-a împleticit în aburii alcoolului și a căzut sub tramvai, pe 9 decembrie. Portik Imre și pretenul Gheorghe Tomozei cred că a fost împins sub roți. E sfârșitul pe care i l-a adus demonul său interior crede Marin Ioniță. Posibil. Autorul îl vizitează pe Labiș la spital. Era îmbrăcat în gips ca un cosmonaut. Știa că va muri. Avea fața neagră. A dat din mână că totul s-a sfârșit. Doar capul îl putea mișca. A mai avut puterea să compună și să dicteze prietenului Aurel Covaci, poezia „Pasărea cu clonț de rubin…" o metaforă la comunism sau la propriul demon care l-a devorat până la urmă. De „cabala" cauzei morții lui Nicolae Labiș nu vom afla poate niciodată pentru că: Pasărea cu clonţ de rubin/ S-a răzbunat, iat-o, s-a răzbunat. / Nu mai pot s-o mângâi. / M-a strivit/ Pasărea cu clonţ de rubin. / Iar mâine/ Puii păsării cu clonţ de rubin/ Ciugulind prin ţărână/ Vor găsi poate/ urmele poetului Nicolae Labiş/ Care va rămâne o amintire frumoasă…

-&-

„Perit-au dacii?" Nu cred!

11 iun. 2018

La „Dialogurile dimineții „ incitantul moderator Răzvan Bucuroiu l-a invitat în studioul „Universului credinței" pe cercetătorul Leonard Velcescu la o discuție despre un subiect mai puțin popularizat de istoriografia oficială, care continuă cu cerbicie și inextricabil curentul latinist. Cu acribie și echilibru, Leonard Velcescu a vorbit despre o curiozitate a istoriei romane nedescifrate: existența a sute de statui de daci în forumul roman de la Roma și pe teritoriul imperiului după cucerirea Daciei de către Traian în urma a două războie foarte grele. Interviul foarte interesant m-a dus cu gândul la celebrul studiu lingvistic al lui BP Hașdeu din 1860 scris la doar 22 de ani în „Foița de istorie și literatură" de la Iași: Perit-au dacii? Pe bună dreptate Hașdeu dădea la vremea respectivă o replică curentului latinist exacerbat venit pe filiera Școlii Ardelene, că noi eram doar urmașii Romei. Sigur era atunci o politică istoriografică de occidentalizare a istoriografiei noastre cu orice preț, chiar cu încălcarea adevărului istoric și a regulilor și metodelor cercetării științifice. Hașdeu dovedea

etimologic, cu izvoare și documente, că dacii au continuat să trăiască pe teritoriul Daciei ocupate de romani. Constantin Velcescu ca student la Paris și apoi ca doctorand la Sorbona s-a aplecat asupra studiului statuilor de daci din Imperiul Roman și a ajuns la niște concluzii fascinante despre strămoșii românilor. Cercetătorul publică o excelentă carte „Dacii în sculptura romană. Studiu de iconografie antică", Éditions Les Presses LittÉraires, Saint-Esteve, 2008, care a fost premiată de Academia Română, cu premiul Eudoxiu Hurmuzaki. Redau prin parafrază via Historia câteva idei ale cercetătorului român despre misterul statuilor dacilor din forumurile romane expuse în emisiunea lui Răzvan Bucuroiu.

E un subiect din păcate puțin popularizat de istoriografia ideologică de la București, încorsetată în canoane latiniste. „Statuile de daci din Forumul lui Traian le-am descoperit din pură întâmplare, prin anii '92-'93, când mă pregăteam pentru un examen. Profesorii mei de la Sorbona ne-au dat o biografie şi, la bibliotecă, răsfoind paginile unei cărţi franţuzeşti de urbanism, am dat de nişte statui care erau, cred, de la Muzeul Luvru din Paris. Corpurile erau din porfir roşu-vişiniu, iar capetele şi mâinile, din marmură albă. Nu erau ale unor personaje romane, nici franceze, ci erau statui care semănau cu dacii de pe Columnă. M-au intrigat, recunosc: nu ştiam aboslut nimic despre ele, cu atât mai puţin de unde provin. Am aflat ulterior că au făcut parte din Forul lui Traian şi că au fost realizate după cucerirea Daciei, în 106. Costrucţia acestui for, realizat de Apolodor din Damasc, s-a făcut între anii 106-112. Un an mai târziu a fost inaugurată şi Columna…Din 2000 încoace s-au mai adunat, iar în prezent am reuşit să contorizez peste 200, însă numărătoarea continuă". Se pune întrebarea firească de ce romanii sculpau statui de daci în picioare sau busturi."Au fost făcute mai multe serii de statui pentru Forul lui Traian. Pentru curtea interioară şi pentru basilică au fost făcute două serii de statui monumentale. Pe basilică statuile atingeau înălţimea de 3 metri şi erau din marmură colorată, numită Pavonazzetto. A doua serie era realizată din marmură albă de Carrarra; statuile de acest tip erau amplasate deasupra porticului curţii interioare. Ultima serie de statui, amplasate pe un portic de porfir roşu, despre care nu ştim unde era amplasat cu exactitate, sunt realizate din porfir, iar capetele şi mâinile, din marmură albă. În literatura antică este menţionat acest portic, dar arheologii încă nu l-au găsit. Din punct de vedere al stilului, ele au fost realizate în perioada împăratului Traian. Toate aceste statui din porfir roşu mi-au dat de gândit. În primul rând, sunt foarte multe. În al doilea rând, sunt foarte mari: ating înălţimea de 2, 40 metri. Nu în ultimul rând, sunt făcute dintr-un material aparte. Toate au fost realizate pentru For în perioada lui Traian, când arta era la apogeu şi când portretistica ajunsese la cea mai înaltă expresie artistică. Este un lucru neobişnuit şi, în acelaşi timp, de remarcat că sunt atât de multe statui făcute dacilor în forul împăratului roman Traian". Romanii aveu un cult al eroismului dacic. Dacia a fost cucerită abia după două grele războaie. Interesant că dacii nu sunt sculptați ca prizonieri așa cum s-au făcut câteva statui cu celți și germani puține la număr. „Un alt lucru care merită remarcat este faptul că o serie de statui sunt făcute din porfir roşu. Din Antichitate sunt păstrate mai multe menţiuni că în porfir nu aveau voie să fie făcuţi decât împăraţii romani. Era considerată piatră regală şi era un monopol imperial pe această rocă magmatită, provenind din carierele din Egipt. Cum se face atunci că avem aceste statui de daci în porfir roşu, piatră folosită numai pentru împăraţii romani şi zeităţi? Răspunsurile nu pot fi pe măsura constatărilor. Observăm, aşadar, nişte lucruri ieşite totuşi din comun. De ce aceste mărimi? De ce acest număr? De ce a fost folosită marmură colorată? De ce din porfir roşu, în care numai împăraţii şi zeităţile aveau voie să fie reprezentaţi? Avem o serie de întrebări pe care ar trebui să le dezvoltăm şi să încercăm să dăm măcar nişte ipoteze plauzibile".

Să nu uităm ce important a fost cucerirea Daciei de către romani. Traian a dat peste 120 de zile de zile de petreceri la Roma, iar aurul adus a salvat imperiul de la faliment. Multe impozite au fost abolite. O parte din statuile de daci au ajuns peste 200 de ani în forumul lui Constantin cel Mare. Realizarea din porfir roșu a statilor dacilor arată importanța religioasă, un fel de împăcare cu divinitățile dacice dar și o recunoaștere a eroismului poporului dac. Se pare că împărații romani au avut nevoie să aducă în rândul armatei tot mai mulți daci ca să lupte cu eroism în trupele auxiliare. E știut faptul că dacii au luptat în trupele auxiliare romane cu multă vitejie în Britania și nu numai. „De asemenea, chiar din perioada lui Traian au fost organizate trupe auxiliare alcătuite daci, pe care le regăsim ani de-a rândul în diverse locuri de-a lungul limesului: în Anglia, Spania, Africa de Nord. În studiile publicate de domnul profesor Petronescu se vorbeşte despre mărturii ale existenţei de trupe auxiliare în Africa şi în Spania. De curând, studiile publicate de Dan Dana şi Florian Popescu, „Dacii la Alexandria, în Egipt", plasează trupe recrutate aici şi la gurile Nilului. Aşadar informaţia nu poate să fie decât greşită. În plus, să nu uităm că nu toată Dacia a fost cucerită. Teritoriile ocupate de triburile geto-dacilor sunt mai mari decât suprafaţa actuală a României".

Leronard Velcescu susține că Dacia nu avea cum să fie golită de populație prin strămutări, deoarece populația autohtonă locuia pe un teritoriu mai mare decât România de astăzi. Majoritatea teritoriului Daciei nu a fost ocupat de romani. Mai mult, din punct de vedere antropologic chipurile de daci arată că aceștia erau

inteligenți. Faciesul statuilor se identifică cu locuitorii de azi din Munții Mehedinților și în general din munții noștri aș adăuga. Badea Cârțan confirmă antropologic peste secole asemănarea dintre daci și români. E o temă de cercetare care trebuie continuată. Evident că trunchiul etnic a fost dacic pentru populația carpato-danubiano-pontică, la care s-a adăugat componenta substanțială romană și alte popoare migratoare într-o mică măsură. Un segment semnificativ slav la formarea poporului nostru nu trebuie neglijat, așa cum susținea istoricul PP Panaitescu. Îi putem răspunde lui Hașdeu în lumina ultimelor cercetări: „Perit-au dacii?”.

-&-

Mihai Viteazul și tratatul secret cu țarul rus pentru apărarea ortodoxiei europene!

19 iun. 2018

Mihai Viteazul a fost un protector și promotor al ortodoxiei în centrul și estul Europei. Domnitorul muntean a folosit ortodoxia ca o armă religioasă și ideologică pentru menținerea identității și a moștenirii bizantine, atât în lupta contra imperiului otoman cât și împotriva prozelitismului catolic și reformat. Mihai Viteazul și-a construit politca internă pe sprijinul bisericii și s-a inspirat de ortodoxie pentru a cuprinde sub sceptrul său și pe românii din Moldova și Transilvania. Domnitorul s-a bazat foarte mult pe sfetnicii săi clerici și a sprijinit biserica ortodoxă din cele trei țări românești. În 1594 îl sprijinea să urce pe scaunul mitropolitan pe Eftimie al II-lea (1594 – 1602), un sfetnic de nădejde de care a ținut seama în scurta sa și zbuciumată domnie. Mihai Viteazul s-a folosit de episcopul Teofil al Râmnicului și episcopal Luca al Buzăului (1573 – 1602), apoi mitropolit al Ungrovlahiei (1602 – 1629) în misiuni diplomatice. Se sfătuia și cu călugărul Serghie cu care a implementat într-un sobor la Târgoviște reforme pentru restaurarea vieții monahale în Valahia după modelul athonit. Mihai Viteazul s-a servit de tratatul cu principele transilvan Sigismund Bathory din 20 mai 1595, la care au participat episcopii Teofil și Luca pentru a prelua bisericile ortodoxe din Ardeal sub patronajul mitropoliei de Târgoviște. Astfel s-a reușit construirea mitropoliei ortodoxe de Alba-Iulia sub harul lui Ioan de la Prislop, în care românii ardeleni s-au regăsit protejați de voința domnului valah. Prins între Imperiul Otoman și imperialii sfântului imperiu roman de națiune germană, Mihai Viteazul a ales propria cale diplomatică.

A intrat în 1594 în Liga Sfântă zdrobindu-i pe turci în mai multe bătăli pe Dunăre și la Călugăreni. Dar Mihai Viteazul a mai făcut un lucru pentru a-și asigura spatele în fața expansiunii turcești și poftei imperialilor. Înainte de a semna la Mănăstirea Dealu în iunie 1598 tratatul cu Rudolf al II-lea, prin care era finanțat de germani și gradat căpitan general împotriva necredincioșilor, Mihai Viteazul, fidel credinței ortodoxe și folosirii acesteia ca armă religioasă și politică, a semnat o înțelegere secretă cu țarul Rusiei. Mihai Viteazul a făcut numeroase danii bisericilor și mănăstirilor din Ardeal până în Maramureșul istoric dincolo de Tisa, dar și în Moldova și în sudul Dunării. Românii din Ardeal vedeau în domnul valah un restituitor și apărător al ortodoxiei. Cronicarul maghiar Szamoskozy îl acuza pe Mihai Viteazul că a făcut „toate lucrurile cu ajutorul călugărilor, aceștia i-au fost iscoadele”. Domnul valah era presat și de ofensiva contrareformei, deoarece sinoadele de la Brest-Litovsk din 1595/1596 au hotărât ca o parte din episcopii ruteni să se unească cu Biserica Romei. Mihai Viteazul se vede ca un apărător al polonezilor ortodocși și inițiază o alianță cu Moscova pentru apărarea dreptei credințe în fața islamului și a contrareformei catolice. Domnul român îl numește pe călugărul Serghie ca episcop de Maramureș și Muncaci, cu sediul la Muncaci, pentru apărarea dreptei credințe în Transilvania de nord în fața uniatismului. Mihai Viteazul realizează că fără o alianță cu țarul rus va rămâne singur în fața prozelitismului catolic și a ofensivei turcești. Mihai Viteazul avea o relație specială cu voievodul Kievului și se sprijinea pe luptătorii cazaci în luptele sale. Relaţiile dintre Mihai şi Constantin Vasile erau de notorietate în Europa vremii, fapt demonstrat şi de mărturia raguzanului Giovanni De'Marini Poli, care raportează împăratului Rudolf al II-lea la 31 ianuarie 1598 despre planurile privind o campanie în Moldova ale voievodului muntean. „Astfel Mihai a chemat la el pe cazacii care erau în Transilvania şi a trimis după alţii în Polonia la cneazul Vasile, palatinul Rusiei, cu care are bună înţelegere pentru aceşti cazaci şi pentru toate celelalte de trebuinţă şi a mai pus să-i ademenească pe cazacii din garda lui Ieremia Voievodul, care s-au şi hărţuit în Moldova cu moldovenii şi au trecut cu anasina prin Moldova cu toată împotrivirea lui Ieremia Voievodul … şi aşadar Mihail Voievodul aşteaptă un număr de cazaci de aceştia prin mijlocirea cneazului Vasile Palatinul, pe care îi ţine pe toţi cu leafă, pe lângă darurile în bani pe care le trimite când pune să-i cheme”.

Relația cu voievodul Kievului erau datorită afinităților religioase ortodoxe. Kievul se opunea cancelarului polonez catolic, Zamoyski. Mihai Viteazul îl trimite pe episcopul Luca al Buzăului la Moscova să se întâlnească cu țarul Feodor, fiul lui Ivan cel Groznic, pentru a primi sprijin financiar și militar în vederea

refacerii oastei și bisericilor ortodoxe distruse de turci în Țara Românească. Luca al Buzăului încheie un acord verbal cu țarul Rusiei în iulie 1597. Episcopul Luca se întorcea de la Moscova cu mari daruri, 200 de galbeni, cinci perechi de blănuri de samur și de vulpe neagră și o scrisoare care amintea de un tratat secret. Din scrisoare reiese că tratatul era politic și bisericesc. „Și tu, Mihaile voevod, să fii sub înalta noastră mână și să fi păstrat în grația noastră imperială și în viitor măria noastră imperială vrem să ne ținem sub protecția noastră imperială și să te păzim și să te apărăm de toți dușmanii tăi fără excepție.” Reîntors acasă episcopul Luca primește de la Mihai recompensă pentru serviciile aduse „sate și vecini în valoare de 145. 000 aspri”. Despre acest tratat secret care asigura protecție lui Mihai Viteazul în lupta sa de apărător al ortodoxiei ar trebui să se cerceteze arhivele de la Moscova pentru a se identifica noi dovezi și răspunsuri despre complicata geopolitică a epocii.

-&-

Rădăcini româneşti ale Novorusiei. Cazacii români de dincolo de Nistru

29 iun. 2018

Multă lume crede că noile republici reunite şi independente Doneţk şi Lugansk, în noul stat Novorusia sunt consecinţe doar ale crizei ucrainene. Novorusia nu este un stat nou pe harta lumii, ci o gubernie autonomă, de fapt o marcă de graniţă a Imperiului Rus de la sfârşitul secolului XVIII, răsărită în urma luptelor de eliberare de sub ocupaţia turcească şi tătărească. Apoi Novorusia s-a extins la sud-vest până la Cherson, actuala Odessa. Lumea nu cunoaşte rădăcinile româneşti ale statului Novorosia, care s-a format peste o puternică comunitate medievală românească. Populaţia română era recunoscută de cronicarii timpului, varegi, slavi sau bizanini ca boholoveni sau vlahi în feudalismul timpuriu. Populaţia autohtonă a cunoscut valuri de migratori în nordul Mării Negre. Românii erau menţionaţi de aventurierii varegi pe inscripţiile lor runice din insula Gotland, în sec. IX. Boholoveni stăpâneau provinciile Podolia, Volânia, Kiev şi partea nordică a Basarabiei, pe când partea sudică a Basarabiei şi zona transnistreană limitrofă era sub stăpânirea vlahilor numiţi brodnici. Brodnicii, sub conducerea voievodului Ploscânea, participă la bătălia de la râul Kalka (1223), unde mongolii îi strivesc pe ruşi, brodnicii luptând în aripa stângă alături de mongolii conduşi de Tsukir Han şi Teshi Han. Românii erau majoritari în zona Nistru, Bug, Cherson până la Nipru. Iniţial Kievul a fost o aşezare locuită de vlahi în evul mediu timpuriu. Teodor Burada, folclorist român ce a călătorit mult în Transnistria, în a doua jumătate a secolului XIX, culegând folclor şi identificând multe sate româneşti inclusiv pe valea Bugului, aşa cum menţionează în cele două lucrări ale sale „O călătorie în satele Moldoveneşti din gubernia Cherson” (1882) şi „O călătorie la Românii din gubernia Kamenitz-Podolsk” (1884), lăsând o mulţime de observaţii asupra obiceiurilor, portului, limbii acestora, remarcând unitatea sufletească a acestora cu românii basarabeni, transilvăneni sau din România. În evul mediu, domnitorii Moldovei controlau reginea transnistreană. Ion Vodă cel Cumplit vorbeşte de Ţara Moldovei de dincolo de Nistru. La 10 mai 1574, dă un hristov prin care îl împroprietărea pe Ion Golia, marele logofăt al Moldovei, cu moşii dincolo de Nistru, la gura Iahurlucului şi mai sus de Orhei, la capul Peşterei, inclusiv loc de patru mori. Acest lucru nu putea fi realizat decât dacă domnul moldovean chiar stăpânea acele locuri. Există numeroase documente ulterioare care confirmă stăpânirea ţinuturilor de pe peste Nistru. Tot aşa, la 4 august 1588, Petru Voievod confirmă printr-un hrisov împărţirea moşiilor între jupâneasa lui Golia şi a lui Eremia pârcălabul pe Răut, jumătate din satul Oxintia, o moară la Mihăilaşa etc. La 11 august 1593, Ieremia Movilă reînnoieşte un hristov de pe vremea lui Ion Vodă referitor la aceleaşi moşii, iar în 1602 boieri moldoveni vorbesc de neamurile de dincolo de Nistru. Mai mult, trebuie amintită stăpânirea cetăţii Lerici a genovezilor, de la limanul Niprului, ocupată de moldovenii lui Petru Aron la 1454 şi deţinută de Ştefan cel Mare până la 1475. Secolul XVIII cuprinde mult mai multe documente şi acte de vânzare, danii ale moşiilor de peste Nistru. Ştefan Bathory într-o scrisoare către înalta Poartă arată că întinderile dintre Bug şi Nipru erau populate cu o adunătură de oameni compusă din poloni litvani, moscali şi români. Cazacii sunt strânşi dintre moscali şi români. Prin denumirea de cazac, tătarii înţelegeau vagabond. Hatmanul lor Dumitru Vişnovieţchi se cobora dintr-o soră a lui P. Rareş. A pretins şi scaunul Moldovei. După Ioan Vodă cel Cumplit, cazacii vor năvăli în Moldova de mai multe ori aducând cu ei „Domnişori”, fii adevăraţi sau închipuiţi de dincolo de Nistru ai domnilor de odinioară ai Moldovei. Mai mult, Nicoară Potcoavă este cel mai bun exemplu al existenţei luptătorilor cazaci moldoveni între Bug şi Nipru care aspira la tronul Moldovei şi care a fost evidenţiat într-o elocventă nuvelă de Mihai Sadoveanu.

Istoriografia „oficială i-a uitat deliberat pe cazacii români de dincolo de Nistru şi Bug, care au ajuns hatmani: Ioan Potcoava, Grigore Loboda sau Danila Apostol. În 1574, Ion Vodă Armeanul pomenea de “țara noastră a Moldovei de dincolo de Nistru”, iar Gheorghe Duca devenea “Despot al Moldovei și Ucrainei”, în 1681. Dacă până acum doar hotarul etnic depășise Nistrul, Duca va duce și hotarul politic în zona transnistreană, având în stăpânire toate teritoriile dintre Carpați și Nipru. Duca Vodă a împlinit pe lângă rolul

de domnitor al Moldovei şi rostul de hatman şi administrator al Ucrainei, unde în vremea aceasta se vor scrie şi acte redactate în româneşte. În secolul XVII domnitorul Gheorghe Duca Vodă era stăpân nu numai peste Moldova, ci şi peste Transnistria şi teritoriile de la Bug până la Nipru. Stăpânirea sa a fost recunoscută de sultan până la Nipru, devenind şi administrator al acestei părţi din Ucraina. Acesta colonizează cu români întinsele teritorii devastate de război, adăugând un nou val de viaţă românească celei existente, dar rarefiate, şi introduce o seamă de reforme pentru a ajuta revenirea vieţii economice, prin privilegiile date din capitala Ucrainei româneşti, Nemirova (Nimirov, pe Bug), la 20 noiembrie 1681. Duca numeşte comandanţi români ai regiunii de dincolo de Nistru şi construieşte cetatea Kanev pe Nipru. Pe lângă hotarul etnic, este împins şi hotarul politic mult dincolo de Nistru. După el, au mai deţinut conducerea Ucrainei şi Ştefan Movilă, Dimitrie Cantacuzino şi Ene Drăghici. Viaţa în Ucraina românească ce cuprindea teritoriul dintre Nistru, Nipru, Camenca (la nord) şi marea Neagră (la sud) era identică cu cea a românilor din Moldova, documentele fiind redactate în limba română şi acolo domnind „jus valahicum", legea română. Teritoriul era împărţit administrativ în două, de la Nistru la Bug şi de la Bug la Nipru. Hatmanul cazac de la stânga Niprului face paşi şi mai importanţi către Rusia, şi ea îngrijorată.

Moldova până la 1765 a administrat şi malul stâng al Nistrului, după stăpânirea lui Duca Vodă. Importantele centre ale Transnistriei erau Movilăul, Dubăsari, Silibria, Iampol, Jaruga, Raşcov, Vasilcău. Într-un recensământ din 1793, între Nistru și Bug, din 67 de sate, 49 erau exclusiv românești. După alianţa lui Dimitrie Cantemir cu Petru cel Mare la Iaşi, zona dintre Nistru şi Nipru intră treptat şi sigur în sfera de influenţă rusească, născându-se o nouă identitate, care azi formează satul Novorosia. Cu toate acestea, la 1812 Odessa era un oraş majoritar cu populaţie românească. În anul 1837 se va înfiinţa eparhia Chersonului şi Tauridei cu reşedinţa la Odessa. Pe malul stâng al Nistrului şi pe alocuri şi în stepa Chersonului până la Bug, erau aşezări în care fiinţau cam 100 de biserici moldoveneşti, în tot sudul Rusiei până aproape de Kiev.

Despre destinul românilor de la est de Nistru a scris în 1942 sociologul Anton Golopenţia o excelentă carte „Românii de la este de Bug" pentru care sovieticii nu l-au iertat, ucigându-l în bătaie la Jilava – 1951. Golopenţia a făcut cercetări sociologice pe teren şi a rămas uimit de numărul mare al românilor din satele din zona Niprului şi Doneţk în timpul războiului, care nu au pierit în urma bolşevizării staliniste. El propunea de-bolşevizarea prin cultură şi alimentaţie. Muzicologul Constantin Brăiloiu a înregistrat cântece româneşti la fel ca în Ardeal, în sate din jurul oraşului Doneţk eliberat de trupele româno-germane în 1942. După război Constantin Brăiloiu a fugit în Elveţia să scape de furia sovieticilor, unde se pensionează ca profesor al Universităţii din Geneva. Interesant că originile şi rădăcinile etnice ale Novorusiei, un stat tânăr pe harta lumii Europei sunt româneşti. Această istorie ocultată de comunism și de statul ucrainean ar trebui revelată ca o punte de apropiere şi cunoaştere între români şi populaţiile slave de la est de Bug.

-&-

Cum s-a numit țara lui Mihai Viteazul?

08 iul. 2018

De multă vreme mă frământă o imponderabilitate istoriografică. Cum s-a numit țara lui Mihai Viteazul, după unirea de la 1600 înfăptuită de domnitorul muntean? În secolul XVI, în lucrările și studiile umaniștilor, precum și pe hărțile epocii, arealul carpato-danubiano-pontic purta denumirea generică de Dacia. În elita nobiliară și voievodală a epocii titulatura umanistă de Dacia era încetățenită pentru cele trei țări românești. Johannes Honterus a evidentiat în lucrarea sa „Descrierea Lumii" din 1530, în mod cartografic unitatea celor trei țări române, iar prin intermediul hărții intitulate „Dacia". La fel și umanistul Nicolae Olahul vorbea la 1536 în lucrarea „Ungaria" despre vechea Dacie. Mai mult, principele Transilvaniei a stăpânit cele trei țări române sub titulatura de Dacia. Potrivit istoricului Constantin Razachevici, încercarea lui Sigismund Bathory de a-şi impune stăpânirea direct în Ţara Românească şi Moldova a fost socotită la vremea respectivă o tentativă de refacere a Regatului Dacia. Pe lângă numeroasele izvoare maghiare şi italiene, în care Bathory apare cu titulatura de „principe al Ardealului, Moldovei si Tarii Românesti", istoricul contemporan al principelui, János Decsi Baranyai, adaugă sintagmei precizarea: „într-un cuvânt întreaga Dacie" (uno verbo tota Dacia).

Ca urmare, acțiunea de unire a țărilor române de către Mihai Viteazul de la 1600 trebuie să o vedem în acest context istoric umanist de refacere a vechii Daciei, un concept renascentist de reînviere a antichității. Toți umaniștii epocii scriau că moldovenii, muntenii și ardelenii vorbesc aceeași limbă, se roagă în rit bizantin și se trag din vechii daci. Era imposibil ca voievoddul Mihai, din „os domnesc" să nu fi auzit de aceste lucrări și concepte ale epocii. Se știe că Mihai Viteazul s-a folosit de ortodoxie ca de o ideologie unificatoare, fiind implicat în acțiuni religioase în Ardeal și Moldova înainte de unirea de la 1600. Mihai Voievod s-a încoronat stăpân al Ardealului la Alba-Iulia, nu întâmplător, ci pentru că aici funcționa mitropolia ortodoxă recent înființată la cererea sa, conform tratatului cu Sigismund Bathory din 1595. Din noiembrie 1599 Mihai Viteazul a stăpânit cu o mână de fier Ardealul inițiind reforme în favoarea creștinilor ortodocși, deci a românilor

persecutați de Uno Trium Nationum. El a numit pârcălabi români în majoritatea cetăților ardelene. În mai 1600, Mihai intră în Moldova, unde îl înfrânge pe Ieremia Movilă, omul polonezilor. Este primit cu bucurie de moldoveni. El a cerut împăratului austriac recunoașterea stăpânirii sale in perpetuum asupra Ardealului, Moldovei și Țării Românești. Titulatura folosită de voievod (într-un document din 6 iulie 1600) era: „Domn al Țării Românești și Ardealului și a toată țara Moldovei". Acum se pune întrebarea firească și logică pentru cercetătorii în istorie: Cum a numit Mihai Viteazul această țară unită? Probabil ca și umaniștii: Dacia? „Și hotarul Ardealului… pohta ce-am pohtit… Moldova, Țara Rumânească", conform „testamentului" voievodului. Este improbabil ca voievodul muntean să nu fi dat la propria creație politică un nume de țară. Cercetările viitoare vor desluși această controversă istoriografică.

-&-

Universitatea „Babeș-Bolyai": succes românesc de top 200 Shanghai în anul Centenarului

29 iul. 2018

În ultimii ani Universitatea „Babeș-Bolyai" a cunoscut un succes remarcabil în topurile și ierarhiile internaționale. Universitatea clujeană a devenit cea mai apreciată din România, una de frunte în Uniunea Europeană și de prestigiu în lume. Când mă gândesc că acum circa 10 ani Universitatea „Babeș-Bolyai" nu era în clasamentele internaționale sau dacă era cumva categorisită se afla pe la coada listei, la cota 1000 sau la și altele. Cu toate succesele administrative ale fostului rector Andrei Marga, Universitatea „Babeș-Bolyai" era ignorată de cei care realizau ierarhiile internaționale. Trebuie să recunoaștem că odată cu venirea la pupitrul universității a academicianului Ioan Aurel Pop, instituția clujeană a cunoscut un avânt științific și profesional uimitor pentru România și Europa. În câțiva ani, UBB a urcat pe locul 700 în top Shangai, iar prin râvna Rectoratului și echipei din Senat această instituție de învățământ superior a reușit să intre pentru prima dată între primele 500 din lume. Dar lucrurile nu s-au oprit aici, conducerea UBB a reușit să includă UBB în topul celor 200 de universități cele mai bune din lume. La UBB învață circa 40. 000 de studenți care obțin diplome recunoscute în UE și peste ocean. Universitatea „Babeș-Bolyai" a atins intervalul 151-200 în Academic Ranking of World Universities, la domeniul de studiu Administrație Publică, din cadrul Facultății de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării. Au fost luați în calcul indicatorii de excelență în educație și cercetare. Și domeniul matematicii se bucură de o clasare bună. Iar în clasament mai apar specializările de geologie și inginerie chimică.

Trebuie să recunoaștem că pentru succesul Universității „Babeș-Bolyai" un merit deosebit îl are rectorul Ioan Aurel Pop, personalitate marcantă care duce mai departe visul, testamentul și idealul lui Vasile Pârvan de la 1919 din discursul inaugural „Datoria vieții noastre" pentru Universitatea Daciei Superioară. Acad. Ioan Aurel Pop a reușit să arate României, Europei și lumii că se poate realiza un succes românesc de marcă în învățământul superior cu ocazia Centenarului, la o sută de ani de la Marea Unire. Echipa lui Ioan Aurel Pop a dovedit că se poate face performanță românească la cele mai înalte standarde și Europa să se încline în fața unui succesului din România. Performanța UBB ne arată că se poate, dacă în fruntea unui proiect se află un profesor care simte pe românește și o echipă care iubește profesiunea și țara. Modelul succesului internațional al UBB trebuie preluat de instituțiile statului și chiar de către partidele politice. La Academia Română treburile au început să meargă pe făgașul cel bun și să dinamizeze societatea noastră.

-&-

Românii din Diaspora între insecuritatea europeană și prosperitatea de acasă

3 aug. 2018

În ultimii ani creșterea economică a României – cea mai mare din Europa – a permis ca salariile din IT și construcții să cunoască o explozie substanțială. Creșterea economică a transformat România într-un tigru economic cu o ascensiune a graficului creșterii locurilor de muncă, dar din păcate neocupate pentru că peste cinci milioane de români preferă să trăiască și să muncească în străinătate, în loc să revină acasă unde este atât de mult de lucru în toate domeniile. Mai ales în construcții salariile din România sunt echivalente cu cele europene, de aceea nu se mai explică plecarea românilor în țările vestice, cu sacrificiul familiei și cu un trai în insecuritate europeană, unde terorismul islamic și dictatura cenzurii corectitudinii politice face ravagii. Nu se

justifică ca un muncitor român să lucreze pe 2000 de euro în Franța sau Germania, departe de casă, soție, părinți și copii, când acești bani îi poate câștiga ușor la Cluj-Napoca, Oradea, Brașov, Iași sau București. Șantierele României duc lipsă de forță de muncă, în timp ce muncitorii români preferă să se sacrificii pe salarii mizere în occident, fiind supuși discriminării și umilințelor, cu riscul familiei distruse datorită depărtării. Prețul celor două mii de euro sunt divorțurile și copii crescuți singuri. Aceeași bani se pot câștiga ușor lângă familie, acasă în România, unde ești respectat. Politica guvernelor vestice au creat artificial mirajul occidentului pentru a exploata ieftin o forță de muncă calificată. Cunosc cazuri când muncitorii români din Viena sunt mult mai prost plătiți ca cei din Cluj-Napoca, care a devenit orașul cu una dintre cele mai prospere piețe ale muncii din Europa. Umilința muncitorilor români din Europa trebuie să înceteze.

S-a ajuns ca firmele private să aducă muncitori din Vietnam, în timp ce românii din Diaspora șomează sau sunt prost plătiți. România a început să importe forţă de muncă din ţările asiatice pentru turism, industrie, construcţii şi agricultură, arată un studiu publicat luni de compania de consultanţă în resurse umane Smartree. „Primele iniţiative în sensul recrutării de forţă de muncă din afara ţării au început să apară în România în urmă cu 2-3 ani. Motivele pentru care angajatorii români au apelat la această strategie sunt diverse şi includ migraţia anumitor categorii sociale către ţări mai dezvoltate din vest, scăderea natalităţii, cerinţele în schimbare pentru diferite locuri de muncă, schimbări dictate de noile tehnologii şi incapacitatea sistemului de învăţământ de a se plia la nevoile angajatorilor de astăzi”. Potrivit Smartree, industriile în care companiile au recurs la angajarea de lucrători străini sunt HoReCa (hoteluri-restaurante-catering), producţie, industria uşoară, agricultură, construcţii, servicii, iar cei mai mulţi angajaţi străini provin din Filipine, Nepal, Vietnam, India, Indonezia, Thailanda – ţări în care nivelul de trai este sub cel al României. Pe lângă emigrația nejustificată economic astăzi care afectează grav dezvoltarea economică a României, avem și un dezastru demografic datorită unei elite politice influențate de filosofia marxistă care nu dă niciun preț pe viață. Ungaria sau Polonia care au guverne pro-viață cunosc un boom demografic, în schimb România controlată de o elită stângistă are un declin demografic exagerat.

Populaţia României a continuat scăderea din cauze demografice, iar declinul s-a accentuat în februarie, când s-au pierdut 10. 137 de locuitori, mai mulţi decât în aceeaşi lună a anului trecut, această situaţie fiind generată în principal de o reducere a natalităţii, arată datele publicate vineri de Institutul Naţional de Statistică (INS). În primele șase luni din 2018, România a pierdut puțin peste 110. 000 de locuitori, spun surse apropiate de INS. Prin comparaţie, în februarie 2017, sporul natural negativ a fost de 9. 693 de persoane. În aceste condiții Guvernul trebuie să ia măsuri economice legale prin programul de repatriere, de aducere a diasporenilor acasă, altfel pe șantierele patriei vor muncii chinezii și vietnamezii. Românii din Diaspora trebuie să înțeleagă că mirajul occidentului nu există, că viața în străinătate poate însemna ratarea pe plan familial, iar cenzura a devenit un mod de viață sufocant în țările vestice. La urma urmei de ce să nu câștigi mai bine la Cluj-Napoca, București sau Brașov decât la Viena sau Londra, unde nu ești acasă și ești supus discriminării și umilințelor? Cartierele marilor orașe din România sunt sigure la orice oră din zi și noapte, în Occident metropolele se transforma în zone nesigure de tip islamist „no go”. Viitorul românilor din Diaspora este doar în România. Reîntoarcerea diasporenilor ar rezolva criza forței de muncă și cea demografică în țara noastră și ar da un impuls moral creșterii economice. Autostrăzile să le construim cu români, nu cu vietnamezi și chinezi. E atât de lucru în România încât nu merită ca român să-i îmbogățești pe locuitorii Londrei, Parisului sau Berlinului. Nu e perfect în România, dar tot mai bine este ca român acasă decât la Madrid sau Roma. Haideți acasă să reconstruim România!

-&-

Biserica este singura instituţie care cheamă la pace în „războiul” româno-român

16 aug. 2018

Conflictele violente din ultimele zile s-au acutizat, atât verbal, cât şi fizic, cu complicitatea unor instituţii ale statului şi partide politice iresponsabile. Neputinţa unor grupuri politice sau ale “statului paralel” de a prelua puterea pe căi democratice prin vot sau moţiune de cenzură a dus la escaladarea limbajului la nivel de înjurătură. De fapt celebra lozincă pornografică „M..e PSD” exprimă incapacitatea politică a partidelor politice de opoziţie de a prezenta electoratului un program coerent de alternativă la guvernare, în ciuda bâlbelor şi greşelilor grave ale guvernanţilor. Recurgerea la înjurături nu ţine nici de program şi nici de alternativă politică, ci dimpotrivă legitimează un partid de guvernământ mamut, în faţa masei electoratului tăcut care merge la vot. Cu toate gafele PSD încă electoratul este captiv faţă de programul de guvernare social-democrat. Înjurătura „M. . e PSD” nu poate ţine de alternativă la guvernare. Liderii social-democraţi cred că încurajează astfel de derapaje verbale ale opoziţiei pentru a arăta electoratului captiv că o înjurătură nu poate ţine de program de guvernare. Disperarea ong-urilor şi partidelor de opoziţie pentru că nu reuşesc prin vot să

acceadă la putere a dus la o schemă de acţiune violentă prin limbaj şi chiar fizică. „Berbecele” ce acţionează împotriva instituţiilor fundamentale ale statului: guvern sau parlament îl reprezintă noul „proletariat” urban: angajaţii multinaţionalelor, care satisfac interesele imediate ale corporaţiilor apud ambasadelor străine în România. Cheia răsturnării prin violenţă a guvernării incompetente este accesul la noile resurse naturale ale României, atât din Marea Neagră, cât şi din Munţii Carpaţi. România este ca o pradă, parafrazând pe marele prozator Marin Preda. „Războiul civil” româno-român este numai în interesul multinaţionalelor şi al marilor puteri, care doresc accesul la resursele României. O ţară neguvernabilă poate fi mai uşor exploatată şi manipulată de interesele străine. Din păcate pe această tablă de şah instituţiile statului joacă rolul de pioni în slujba şi la comanda ambasadelor. Coaliţia de guvernare PSD+ALDE ca să se menţină la putere face concesii anticonstituţionale prin codul administrativ şi satisface foamea companiilor de armamant americane sau aale unor firme din Orientul Mijlociu, îndatorând ţara. România are în prezent aproape 100 miliarde de dolari datoria externă. Pentru a se menţine la putere, Liviu Dragnea recurge la forţa poliţienească. Reacţia jandarmilor disproporţionată, din 10 august, de la aşa-zisul miting al Diasporei, a fost o demonstraţie de forţă pentru a arăta opoziţiei că nu se va da înlături de la nimic pentru păstrarea actualului statu – quo economic şi politic. Pe de altă parte, protestatarii #rezist nu se dau înlături aproape de la nimic pentru a înlătura guvernul, deşi schimbarea reală se face la vot, nu cu pumni şi înjurături în stradă. Acest nou „lumpenproletariat” de tip „neo-marxist” aplică metoda garantată a tehnicii loviturii de stat accesată şi de bolşevici în 1917, când o minoritate plătită de unele companii mari pot doborî prin forţă un guvern legitim prin vot, dar delegitimat prin greşelile făcute. Pe de altă parte, preşedintele României, Klaus Iohannis, în loc să fie garantul constituţional al coeziunii sociale şi politice îndeamnă la proteste de stradă, lucru ce legitimează în acest context apelurile la violenţă verbală şi fizică. Se încurajează înlocuirea puterii prin violenţă, fapt ce contravine normelor democratice şi constituţionale. Dacă s-a reuşit căderea premierului Victor Ponta prin stradă pentru „guvernul meu”, aceasta nu înseamnă că acum se va mai reuşi. Încăpăţânarea lui Liviu Dragnea de a se ţine de putere poate duce la conflicte de stradă puternice. În general şefii unor structuri de forţă sunt supăraţi că au scăzut drastic bugetele serviciilor secrete şi nu mai au puterea din era Băsescu, când eliminau adversarii politici prin spectacolul cătuşelor, în consecinţă manipulează opinia publică, dar şi o parte a Diasporei pentru schimbarea guvernului în vederea restaurării privilegiilor financiare şi de forţă. Multinaţionalele sunt nemulţumite că se încearcă îngrădirea privilegiilor şi impozitarea profitului şi procedează la o defluire a angajaţiilor spre protestele de stradă. Marile puteri îşi trimit agenţii în stradă pe post de jurnalişti sau de oameni de afaceri pentru a pescui în ape tulburi? Unii dintre ei au riscat câteva bastoane peste cap din partea jandarmeriei române. Culmea cinismului a fost protestul guvernului de extremă dreapta „neo-nazi” al vicecancelarului Strache, care a aplică politici de tip „rasial” la adresa românilor din Austria, după ce ne-au devalizat pădurile şi resursele minerale? Diaspora persecutată de guvernele vestice din U. E. este aruncată de către oficinele din jurul consulatelor, ambasadelor şi instituţii pseudo-culturale stipendiate de SIE într-un război intern al României pentru destabilizare în vederea profitului intereselor străine. Diaspora trebuie să se întoarcă acasă pentru a acoperi cererea uriaşă de forţă de muncă din ţară pe fondul creşterii economice, nu să facă jocul indirect al unor structuri interne sau străine. Poate destui diasporeni care au dublă cetăţenie, atunci când au jurat pentru cetăţenia ţării gazdă, nu au făcut-o şi pentru un serviciu secret local?

Singura instituţie care cheamă la pace în aceste momente grele ale „războiului româno-român” pentru interese străine este B. O. R. Aceasta este neutră din punct de vedere politic, dar sensibilă la problemele sociale, în calitatea ei de „factor al păcii sociale” (cf. Legea cultelor nr. 489/2006, art. 7, al. 1), îndeamnă la rugăciune, pace, dialog și coresponsabilitate socială. Ura, violența și polarizarea societății nu sunt benefice pentru țară. Îndemnăm pe preoții și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române să săvârșească rugăciuni pentru pacea şi unitatea poporului român, mai ales în anul acesta al centenarului, atât de important pentru noi. În același timp, trebuie încurajate și cultivate dialogul și coresponsabilitatea, pentru binele României, se menționează într-un comunicat de presă al Biroului de Presă al Patriarhiei Române. Cu prilejul Duminicii migranţilor români, 19 august 2018, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a adresat un mesaj tuturor românilor aflaţi în diaspora. În cuvântul intitulat Unitate de credință și unitate de neam, în Anul Centenar, Părintele Patriarh Daniel a evidenţiat contribuţia Bisericii Ortodoxe Române, prin cultivarea conștiinței unității de credință și neam, la pregătirea marilor evenimente istorice, având ca scop unitatea naţională a românilor. Preafericirea Sa a subliniat prioritatea pastorală a Bisericii Ortodoxe Române care are în vedere „întărirea comunităţilor româneşti din jurul graniţelor ţării şi din diaspora română, o realitate nouă care a căpătat o amploare nemaiîntâlnită în istoria poporului român”.

Părintele profesor Constantin Necula a reacționat și el în scandalul momentului, într-un mesaj postat pe pagina Mitropoliei Ardealului, scrie qmagazine. ro. Părintele Constantin Necula a aprobat gestul Simonei Halep, printr-un mesaj în care lansează un îndemn la echilibru și la pace. „Nu-i nevoie de înjurătură, când vrei să spui adevărul. Nu-i nevoie de ură, atunci când vrei să spui adevărul, nu e nevoie de înjosirea celuilalt, atunci când vrei să afli adevărul”, spune părintele Constantin Necula. „Îi mulțumesc Simonei Halep că a avut curaj să

spună tare, în limba română, într-o capitală sportivă, ceea ce ceilalți nu avem curaj să vă spunem. E deja prea mult, prea obositor… (…) În marea încăpere care este România, să ne păstrăm echilibrul, mai cu seamă cei tineri, să învățăm să ne vorbim frumos, unul celuilalt. Nu-i nevoie de înjurătură, când vrei să spui adevărul. Nu-i nevoie de ură, atunci când vrei să spui adevărul, nu e nevoie de înjosirea celuilalt, atunci când vrei să afli adevărul. Poate e momentul să fim Simona Halep, toți. Când reușim să ridicăm brațele la cer și să ne închinăm, când reușim chiar în genunchi fiind și epuizați, să reușim să gândim și să știm că înaintea noastră este Dumnezeul nostru cel viu, cel care ne-a dat cuvinte atât de frumoase și atât de limpezi, încât n-avem nevoie să le folosim pe celelalte care nu sunt nici limpezi, nici curate. Îi îmbrățișez pe tineri și îi rog să învețe o dată în plus de la un tenismen, dacă nu de la un preot ce înseamnă să servești țara cu demnitate. Să rostești adevărul într-o limbă limpede, curată și luminoasă".

Se dovedeşte în aceste momente de incitare la anarhie, că B. O. R. este cea mai serioasă instituţie din România, singura care în întregime este de partea poporului român şi nu face jocuri străine de interesele neamului. Libertatea şi democraţia se apără, iar schimbarea puterii se foace doar constituţional prin vot sau moţiune de cenzură. Vorba preotului din parohia mea: România din biserici este singura normală în noianul de ură revărsat intenţionat pe străzi.

-&-

Antirusismul în România: o afacere germană?

23 aug. 2018

Acum circa patru ani, atunci când s-a pus la cale organizarea presei românești din Diaspora la Viena, am cunoscut numeroși austrieci interesanți. La celebrele cafenele vieneze Landtmann Cafe și Meridian, unde se adună spuma informațiilor europene, se discuta de venirea extremei drepte la putere în Austria sub patronajul unui tânăr ministru de externe Sebastian Kurz scos din pălăria fermecată a magnaților austrieci și rodul serviciilor secrete. La vremea respectivă când România aplica ad litteram sancțiunile U. E. la adresa Rusiei, oamenii de afaceri austrieci se înghesuiau să facă afaceri prospere cu Moscova. De altfel, Austria din punct de vedere economic este legată ombilical de Rusia, la fel ca și Germania. Venirea extremei drepte la putere în Austria a fost programată din vreme de către marele capital care conlucrează și cu Federația Rusă. FPO este un partid construit pe o fostă organizație SS, care s-a readaptat în anii 1950. De altfel în FPO e o modă să se evidențieze originile politice din vremea odiosului regim nazist. Trebuie să înțelegem că la Viena este la putere un partid care similar în România ar fi urmașul organizației politice interbelice"Totul pentru Țară". Austria își permite să reînvie fantomele trecutului fără să fie prea mult deranjată de organizațiile care monitorizează antisemitismul în lume. Pentru Germania și Austria în general ideologiile sunt doar pârghii de a impune altora propriile interese politice și economice. Germania și Austria pot face afaceri prospere cu Rusia dar statele satelit, cum e România nu are voie. În general"slugilor" nu li se dă voie să facă ce vor, adică să urmeze doar ce interese au stăpânii Europei de azi. De profitul relațiilor economice cu Rusia trebuie să se bucure doar Germania și Austria. De aceea s-a aprobat North Stream și nu ruta balcanică a gazului. Germania încă de la începutul anilor 1990 a avut interesul să fărâmițeze Balcanii și i-a reușit cu distrugerea Iugoslaviei. Azi în România ambasadele și companiile nemțești sunt cele mai mari susținătoare ale antirusismului funciar, în schimb țările mamă Germania și Austria prosperă cu afaceri cu Rusia. Ei au voie să facă afaceri cu"inamicul" rus, românii însă nu. La noi se isterizează la maxim antirusimul, făcându-se intenționat confuzia între Rusia și URSS, în timp ce Berlinul semnează contracte grase cu Moscova. Care e intersul Germaniei de a sprijini un antirusim exagerat în România? Logica e simplă: Viena și Berlinul după ce ne-au exploatat"până la os" economia și delapidat resursele naturale au nevoie de o țară instabilă și neguvernabilă pentru a o putea controla și eventual a o dezmembra după modelul Iugoslaviei. Susținerea protestelor de către Germania și Austria nu e întâmplătoare. Televiziunea de stat austriacă care trăiește din finanțările marilor companii care au prosperat din exploatarea României și din contractele cu Rusia induce în opinia publică ideea că țara noastră nu se poate guverna și deci românii au nevoie de un protectorat german sau chiar de o redesenarea a frontierelor pentru a mulțumi vecinii.

Deși România nu are frontieră directă cu Rusia, la noi în presă și instituțiile de stat se duce o politică la extrem de a nu avea niciun contact economic, politic sau cultural cu Federația Rusă, asta în timp ce Vladimir Putin merge la nunta ministrului de externe austriac, o femeia robustă, cu care și dansează, în ochii opiniei publice mondiale. Liderul FPO şi vicecancelar Heinz-Christian Strache, al cărui partid are un acord de cooperare cu Partidul Rusia Unită, formaţiunea politică a lui Putin, a afirmat miercuri că vizita preşedintelui rus a evidenţiat înalta sa consideraţie faţă de Austria. „Este ceva pozitiv şi cred că mulţi austrieci împărtăşesc acest punct de vedere″, a declarat Strache, care a făcut apel la încetarea sancţiunilor UE împotriva Rusiei. Karin Kneissl a dansat cu Putin la nunta sa la sfârşitul săptămânii trecute şi, la sfârşitul dansului, i-a făcut o reverenţă adâncă liderului rus, scandalizând media locale, care au afirmat că ea a subminat politica UE privind Rusia. E interesant cum o parte a presei mainstream din România finanțată de multinaționale și sprijinită de ambasada Germaniei de la București încurajează antirusismul funciar și protestele, în timp ce elita germană se

pupă la propriu cu Vladimir Putin. Antirusismul extrem e de fapt e o creație ideologică germană pentru ca Berlinul să controleze România, iar Bucureștiul să nu aibă o relație normală și reciproc avantajoasă cu Moscova. De fapt se urmărește izolarea României pe plan internațional și chiar destabilizarea acesteia prin proteste finanțate de multinaționale și sprijinite de ambasade străine pentru o eventuală redesenare a sferelor de influență sau chiar a granițelor în favoarea unor țări obediente Berlinului? Cei care ies în stradă cu slogane antirusești, instigați de presă nici nu știu că de fapt fac jocul unei Germanii care prosperă prin colaborarea strânsă cu Moscova. Antirusimul extrem a devenit o afacere germană profitabilă pentru Berlin în România, care are ca singur scop izolarea României în anul când va deține președinția UE și prezentarea poporului român ca incapabil să se guverneze. Anarhia politică de azi convine excelent Berlinului și Vienei, care vor să conducă indirect România și să aibă acces la resursele naturale ale românilor. Nu întâmplător multinaționalele își trimit angajații cu forța la proteste în timpul serviciului. Face parte din scenariu german ca România să fie neguvernabilă și în conflict cu Rusia pentru o viitoare împărțire a sferelor de influență și chiar a granițelor europene. Retorica războinică nu ne va ajuta cu nimic, ba dimpotrivă e contraproductivă. La o masă de nuntă Kurz, Merkel și Putin, cu un snaps austriac în față pot să râdă pe seama noastră că unii români vor să fie mai catolici decât papa în problema antirusismului. E de ajuns ca scutul de la Deveselu și cheltuirea a patru miliarde de euro pe avioane americane să ne scoată din izolarea internațională și să ne păstrăm frontierele?

-&-

Cea mai frumoasă statuie de Centenar
Memorialul lui Iuliu Maniu de la Șimleu Silvaniei!

9 sept. 2018

Paradoxal cea mai frumoasă statuie realizată până în prezent de Centenar este **Memorialul dedicat lui Iuliu Maniu de la Șimleu Silvaniei**, localitatea de naștere a marelui bărbat politic. Statuia a fost dezvelită anul trecut pe 5 februarie 2017, deci nu în 2018, anul Centenarului. Zilele acestea, am participat la un eveniment privat și am trecut prin centrul orașului Șimleu Silvaniei, fosta capitală a județului Sălaj. Trebuie să recunosc că vizionarea monumentului mi-a tăiat respirația. Este de o frumusețe artistică inegalabilă și surprinde un Iuliu Maniu la vârsta maturității: hotărât, după ca a luat decizia ruperii negocierilor din toamna lui 1918, cu delegația maghiară de la Arad condusă de Oszkar Jaszy, cu celebra remarcă „Teljes elszakadas" (Despărţirea totală)" și unirea românilor ardeleni cu Regatul României. Sculptorul a surprins genial fermitatea deciziei lui Iuliu Maniu pentru realizarea unirii Transilvaniei cu România. Sculptura evidențiază un bărbat de stat care nu dă înapoi când ia o hotărâre pentru unitatea națională. Nu întâmplător s-a realizat memorialul Iuliu Maniu în centrul orașului în care s-a născut marele patriot pe 8 ianuarie 1873. Statuia s-a construit la 63 de ani de la trecerea la cele veșnice a omului politic, care a murit ucis de bolșevici la închisoarea Sighet. Monumentul se cheamă sugestiv: Iuliu Maniu – făuritor de țară. Potrivit artistului care a realizat memorialul, Nicu Mihoc, statuia lui Iuliu Maniu, ce este reprezentat stând pe un jilţ pe care este aşezată o cergă, evidenţiază trăsăturile şi expresivitatea pe care acesta le avea la vârsta de 45 de ani, în anul 1918. „Am vrut să evidenţiez calităţile lui Iuliu Maniu şi ca om şi ca făuritor de ţară. Am construit partea de statuie bazată pe tradiţie. Se regăsesc elementele tradiţionale în cerga de pe spatele scaunului, iar harta României Mari vine ca o completare, ca o imagine clară a faptelor lui Iuliu Maniu. Astăzi este posibil să ne întâlnim cu cinci din 10 oameni care nu ştiu cine a fost Iuliu Maniu şi e trist că este aşa".

Conform artistului, construcţia lucrării este în jurul personajului din mijloc, Iuliu Maniu, care este realizat din bronz şi este aşezat pe un jilţ, care subliniază statura lui de om de stat. „Cât despre poziţia mâinilor: mâna stângă strânsă înseamnă unitate, iar mâna dreaptă, cu palma în jos, înseamnă poziţia liderului care conduce. Toată lucrarea stă pe un piedestal aşezat în mijlocul unui luciu de apă care se revarsă peste conturul României Mari. Pe soleea care înconjoară conturul ţării este un citat, un fragment din declaraţia de la 1918 a lui Iuliu Maniu. (…) Pe jilţul personajului este o cergă ţărănească pe care sunt motive tradiţionale din Moldova, Ţara Românească şi Transilvania, ceea ce subliniază, pe de-o parte, faptul că la obârşie Iuliu Maniu provenea din rândul ţărănimii şi a evoluat până la postura de om de stat, pe de alta, unitatea celor trei provincii româneşti. Iuliu Maniu stă aşezat pe un jilţ din două motive: reprezentarea personajelor stând în picioare este de sorginte sovietică (…) şi faptul că personajul stând pe un jilţ reprezintă demnitatea lui de om de stat", afirma sculptorul acestui memorial, înainte de inaugurare. Iuliu Maniu aşezat ca un pater familias al naţiunii pe un jilţ deasupra hărţii României Mari este un testament pentru naţiunea română să păstreze moştenirea. „Pe jilțul personajului este o cergă țărănească pe care sunt motive tradiționale din Moldova, Țara Românească și

Transilvania, ceea ce subliniază, pe de-o parte, faptul că la obârșie Iuliu Maniu provenea din rândul țărănimii și a evoluat până la postura de om de stat, pe de altă parte subliniază unitatea celor trei Provincii românești. Iuliu Maniu stă așezat pe un jilț din două motive: reprezentarea personajelor stând în picioare este de sorginte sovietică și faptul că personajul stând pe un jilț reprezintă demnitatea lui de om de stat", afirma la festivitatea de inaugurare sculptorul acestui Memorial, Nicu Mihoc. Pe soclul memorialului este un înscris din discursul lui Iuliu Maniu de la Alba-Iulia din 1 Decembrie 1918. „Noi, fiii naţiunii române de pretutindeni, suntem de aceeaşi obârşie, de aceeaşi fire, cu o singură şi unitară limbă şi cultură, şi suntem încălziţi de aceleaşi tradiţii sfinte şi de aceleaşi aspiraţii măreţe". Turiștii care trec prin Șimleu Silvaniei vor avea ocazia să vadă cea mai frumoasă statuie de Centenar dedicată lui Iuliu Maniu, care a avut un rol covârșitor la realizarea Marii Uniri. Opera lui Nicu Mihoc este în același timp un testament și un mesaj pentru generațiile viitoare ca să păstreze moștenirea politică a lui Iuliu Maniu, garantul moral al României Mari. Sper ca anul acesta și la Cluj-Napoca să se dezvelească o statuie la fel de frumoasă ca cea de la Șimleu Silvaniei.

-*-

CEZAR VASILESCU

Eseu cu… drama din strada Alecsandri

13 apr. 2018

Se cunoaște episodul în care un negustor de citrice îi oferise lui Caragiale o portocală, ca semn de prețuire. Vai, se dovedise a fi stricată. La insistența admiratorului, nenea Iancu o mai luase și pe a doua, și pe a treia. Tot stricate?! Dramaturgul oferise o explicație, dând vina pe mâna lui blestemată: „*pe tot ce se lasă și atinge, ofilește, putrezește…*".

În schimb, pe orice gen literar se apleca mâna lui, înflorea, dădea un rod bogat. Remarcabil în dramaturgie, traducător de piese pentru uzul Teatrului Național, prozatorul unicelor *„Momente și schițe*", parodiator în versuri (cu o victimă ilustră, Macedonski / Macabronski), dar și în proză („Smărăndița" ca replică la „Sultănica" lui Delavrancea), critic conjunctural (i-a lăudat pe Coșbuc și Hogaș, ba chiar l-a desființat pe autorul volumului „Dan", Vlahuță), epistolar de mare marcă, ziarist de temut.

În „*Viața lui I. L. Caragiale*" (Ed. Minerva, 1972, București), eminentul critic Șerban Cioculescu ne-a atras atenția asupra unei ipostaze mai puțin cunoscute: cea de reporter judiciar. Primul beneficiar: nefericitul sinucigaș, Alexandru Odobescu, într-un reportaj publicat în două numere consecutive din ***Gazeta Poporului*** (16 și 17. 11. 1895). Pentru a face lectura mai interesantă (nesemnând cronica), Caragiale împarte matrialul în subtitluri de efect (*„O contrarietate"*, „*Incident neplăcut"*, „*Inexplicabil*").

Trecând peste „*Culisele chestiunii naționale*", apărut în ***Ziua*** lui G. Panu, la 25. 02 și 2. 03. 1896, ajungem la capodopera genului, „*Drama din strada Alecsandri*", semnat de data aceasta *„Intim"* (nenea Iancu fiind prieten cu victima din reportaj, arhitectul N. Gabrielescu, din perioada când era revizor școlar peste județele Argeș și Vâlcea). Eroii reportajului sunt, pe lângă arhitect, Olga Boldur, amanta de portofel; Ion Șabechi, amantul de inimă al Olgăi; și Anton Selieș, complice la tentativa de crimă. Reportajul lui Caragiale, întins pe lungimea a șapte episoade (e un micro-roman de senzație), apărute în ziarul ***Adevărul***, în luna martie 1896, atinge perfecțiunea, prin subtilitatea de a nu spune lucrurilor tocmai pe nume, dând stil unei afaceri, pe care franțuzii ar numi-o *murdară*. Autorul „criminal": Ion Șabechi, de 20 de ani, feciorul de bani gata al bancherului Teodor, de trei ori căzut la bacalaureat. Complice: frumoasa Olga Lățescu, de 22 de ani, fiică de fost prefect moldav (divorțată de un văr, George, mama unui copil abandonat pe seama familie, instalată în București de darnicul și petrecărețul arhitect). Complice secundar: Anton Salieș, fost vizitiu la Șabechi-tatăl. După ce Șabechi-junior cheltuise câteva mii de lei într-o „escapadă de plăcere" în Rusia țaristă, întors cu buzunarele goale, a convins-o pe Olga să-l atragă în cursă pe arhitect la ea acasă, înainte să supeze cu acesta.

Planul va reuși la a doua încercare. Olga, pretinzând că dorește să se schimbe, l-a atras pe Gabrielescu în casă, unde se dezbrăca alene, în fața oglinzii, nu înainte ca oaspetele temporar să fie rugat să-și dea jos pantalonul. Imediat va năvăli „logodnicul înșelat", Șabechi, cu arma în mână, cu intenția de a pedepsi pe uzurpatorul iubirii sale. Cu ajutorul lui Salieș, l-a legat fedeleș pe arhitect, amenințându-l cu tortura (ba chiar cu moartea), dacă nu-l va „repara" financiar. Prin șantaj, va obține 10000 lei din titluri de rentă, aduși dintr-o ascunzătoare din casa victimei, de Olga și Salieș, plus două polițe (9000 lei pentru june și 5000 pentru amantă). Gabrielescu, eliberat, s-a îndreptat glonț la poliție, cei trei fiind arestați a doua zi la prânz. Deja cheltuiseră o parte din pradă, plimbându-se cu muscalul la Șosea și cumpărându-și obiecte de aur. Caragiale s-a documentat detaliat, publicând și harta locului faptei. Tentativa de crimă, invocându-se falsul motiv al geloziei, s-a încheiat cu pedepse minime: 1 an și două luni de închisoare pentru Șabechi, un an pentru Olga și achitarea trăgătorului de funie, Salieș. Avocatul lor, Delavrancea, a pledat pentru clemență pentru „*niște copilării*".

Cioculescu va sublinia în comentariul său maniera așezată a istorisirii și caracterul descriptiv al toaletei feminine. Și iată cum, trei mari dramaturgi români, s-au întâlnit într-o afacere senzaționalistă: Caragiale ca reporter, Delavrancea – avocat, iar Alecsandri – nume de stradă. Un fel de teatru în teatru în secolul XIX…

-&-

Eseu cu… altfel de jurnal vienez

2 aug. 2018

Am recitit după mai mult de trei decenii, cartea lui Adrian Păunescu „De la Bârca la Viena și înapoi" (ed. Sport-Turism, 1981). O apariție oarecum șoc referitoare la o excursie în ianuarie 1979 a bardului de la Bârca, împreună cu băiatul lui, Andrei, în vârstă de doar 10 ani, ca urmare a unei invitații oficiale. Bardul de la Bârca atinsese apogeul notorietății interne prin cenaclul revistei „Flacăra", ampla revistă săptămânală cu același nume, volume de poezie, cu nemiluita (cu asaltul librăriilor la lansare), sprijinirea talentului românesc în orice domeniu de activitate, o viață erotică tumultuoasă cu divorț, amante, aventuri. Lui i se permitea aproape orice, în schimbul tocului subînțeles de a-și lăuda *Conducătorul de la Scornicești*.

În cele trei săptămâni de sejur vienez, funcționarii de la ambasadă s-au ținut ciurdă după el, au vizitat toate obiectivele turistice de interes (plus o raită în RFG), l-au invitat acaă la masă (de aceea probabil toți erau inteligenți și săritori, iar plonjările în istorie sunt de un farmec aparte). Se spun, după obiceiul poetului, și adevăruri incomode, care sunt împănate abuziv cu referiri elogioase la *Ceașca tutelară*. Și ca strategie de editură, capitolul referitor strict la călătorie („Un drum în Austria cu băiatul meu") e la mijloc, pe parcursul a 200 de pagini, înconjurat de alte două capitole de circa o sută de pagini fiecare („Un drum prin România" și „Încotro m-a purtat gândul"), cuprinzând cronichete fără legătură cu Bârca și Viena (ca să obosească intransigenta cenzură). De la Bârca la Viena și… neapărat înapoi, pentru a nu părea o apologie a exodului de transfugi români, care se săturaseră de iadul ceaușist. Mereu pe drum, cum remarcase și bunica lui: „Măi băiete, tu parcă te-ai născut în căruță". Dacă unica autoritate ar fi avut vreo obiecțiune asupra viziunii sale privind un alt sistem social.

În orice a creat, Adrian Păunescu n-a avut simțul măsurii, locuind între granițele paradoxului perpetuu: născut moldovean dincolo de Bălți, el va fi olteanul suprem, a avut două neveste oficiale (plus amante ca un Sukarno), trei copii recunoscuți (plus mulți nerecunoscuți?!), peste 50 de volume de versuri, cuprinzând toate (ultra) sentimentele și atitudinile (poezii tulburătoare sociale și de dragoste), a fundamentat școala de folk a *generației în blugi*, din tată liberal s-a declarat socialist pe viață, cu mâna stângă indica zorii unei societăți egalitare, cu cealaltă mână aduna uriașe averi de dreapta, model de neurmat (cu excepția artei), a ajutat multă lume și i-a cultivat pe toți colegii de breaslă literară (breaslă răvășită de invidie și laudă de sine), e cântat pe stadioane ca autor al vestitelor imnuri ale Universității Craiova și Rapidul, precum și al unor balade despre eroii neamului, ce au ajuns folclor, personaj legendar în Republica Moldova, dar „Porcul" printre elitiști.

La Viena va lăuda gastronomia rafinată a patriei șnițelului vienez, inițiativa privată, va călca pe urmele lui Mihai Viteazul, Avram Iancu, Eminescu, va încânta comunitatea românească veche, șocată de stilul atât de captivant al *Păunescului*. Tot acolo va deplânge aurul furat din Transilvania de Imperiul Habsburgic, Viena cedării Ardealului și, țineți-vă bine, va critica ironic stirpea „lăudătorilor de curte" (aici pictorii), unde el era lider incontestabil: „Nu mai pictați pe împărații lumii în picioare. Că obosesc țările sub ei. Și fac varice societățile".

O viață „Adacadabra" (titlul unei poezii din carte de 21 de strofe: „Adacadabra mi-e dor de mama / Florile dalbe, nu m-aș mai naște / Isus Cristosul intră-n vacanță, / De la Crăciun până la Paște", terminată la doar 67 de ani. A promis că se va mai întoarce la Viena, doar atunci când va obține premiul Herder. Nu s-a mai întors vreodată…

-&-

Eseu cu… Anton Holban, meloman

3 aug. 2018

În general, li se atribuie doctorilor capacitatea de a evada din acel imperiu al suferinței, care include cabinetul medical și spitalul, înspre muzică simfonică, pictură, literatură. Dar orice om, mai ales că rareori meseria practicată se confundă cu un hobby, simte nevoia abandonării rutinei diurne în favoarea unei pasiuni estetice.

Până a-mi cădea în mână o excepțională carte de eseuri a Cristinei Vasiliu („Scriitori și lumea muzicii", ed. Do-minoR, Iași, 2002), nu aveam habar că scriitorul, eseistul, dramaturgul Anton Holban, ar fi fost un meloman absolut (nu numai literatura-i psihologizantă, dar și faptul că era nepotul de la soră al vestitului critic Eugen Lovinescu i-ar fi fost de ajuns pentru o anume glorie; nu mai spun că în anul 1935, pentru romanul „Ioana" a primit premiul *Societății Scriitorilor Români* în sumă de 4000 lei). În nedrept de scurta-i viață, 35 de ani (1902-1937), Anton Holban s-a grăbit să se dedice unei proze scurte originale, unei căsnicii doar de doi ani (1931-1933), cu Maria Dumitrescu, prototipul eroinei din romanul „Ioana", ținerii unui pseudojurnal, care îndeobște se redactează mai spre vârsta senectuții, portretizării dascălilor de liceu (severitatea excesivă năștea calitate), dar tutelar o s-a potrivit cunoscutul aforism „*La musique avant toutes choses*".

Astfel își expunea crezul scriitorul: „Muzica reprezintă pasiunea mea cea mai profundă, o sursă de fericire inepuizabilă". Această iubirea va atinge cote obsesive: la 14 ani, aflat în timpul Primului Război Mondial la Odesa, cu numai 5 ruble în buzunar renunță la ademenirea cofetăriei pentru sonetele lui Mozart; ca elev de liceu la „Matei Basarab" în București ascultă operele clasice de la Viena și Paris „vâna" biletele ieftine pentru a nu lipsi de la concertele săptămânale (astfel arată o duminică melomană pariziană: dimineața concertul de orgă de la catedrală, la orele 14 concertele *Colonne*, la 17 concertele *Lamoureux*, iar seara la Operă); la Ateneu e nelipsit; în 1936, la sala Dalles se află printre aceia care ascultă în premieră fragmente din „Oedip"-ul enescian, avându-l interpret principal pe Petru Ștefănescu-Goangă; ca orice „microbist" vânează în carnetul cu autografe semnăturile unor celebrități în materie: Enescu, Richard Strauss, Cortot, Jacques Thibaud; devine un mare discofil, iar schimburile de discuri au loc condiționat de nezgârierea lor; e un autor recunoscut de cronici muzicale; paginile lui literare sunt populate cu reflecții din lumea muzicii, unii critici asemuindu-le cu fascinante piese de „muzică de cameră". Declara despre devoratoarea-i pasiune: „Sunt în stare să ascult muzică de dimineață până seara, toată viața. Renunț la orice pentru un bilet de concert".

Iată un portret veridic înfățișat de criticul literar Șerban Cioculescu: „Holban a iubit muzica, poate ca pe un refugiu suprem și s-a scufundat în apele ei ca într-un leagăn de uitare și chin. […] Dar melomania sa cată a fi altceva decât pricepere: o dizolvare a ființei sale morale în sunet". Profesorul de limbă franceză va muri la numai 35 de ani, în urma unei banale operații de apendicită, iar dacă în scrierile sale găsești „O moarte care nu dovedește nimic", propria-i dispariție i-a lăsat perplecși pe contemporani, aceștia căutându-l din priviri, multă vreme, în primele rânduri din sala Ateneului. Ca o premoniție nefastă, Anton Holban va cere ca la mormântul său să i se pună un patefon, ale cărui sunete s-ar transforma în unduiri marine: „Bach ar forma valuri negre, puternice, în ritm egal și cu rezonanțe profunde, Beethoven freamătele și cataclismele, Mozart apa liniștită, care joacă ușurel glumț și în același timp melancolic la scânteierile soarelui, Waner vijeliile, Chopin plescăitul lopeții la razele de lună […]

Iar patefonul cu diafragma lui – capul cu gâtul lung – ar palpita, lebădă pe apele legănate".

-&-

Eseu cu… Gala Galaction

11 aug. 2018

Gala Galaction (1879-1961) a fost mai degrabă contestat ca preot decât ca scriitor, iar îndoiala patriarhului Miron Cristea pare să fi fost îndreptățită: „Biserica n-a câștigat, iar literatura a pierdut". Pe traducătorul Bibliei, Teodor Al. Munteanu l-a caricaturizat abuziv, culminând cu o grosolănie, la dispariția terestră a prelatului: „Bine că s-a terminat cu acest câine turbat!". Un alt memorialist, Isaia-Răcăciuni a avut o viziune mai terestră: „A fost produs al pământului nostru, cu azurul și mlaștinile sale balcanice". Și totuși cel care la tinerețe semăna cu Anatole France, iar la maturitate cu Tolstoi, îl va oripila pe Al. Rosetti: „Mie mi-ar fi frică să mă întâlnesc noaptea cu popa singur în pădure". Nici Paraschiva, soția devotată a lui Arghezi (prieten din copilărie cu Grigore Pișculescu, alis Gala Galaction), nu-l scotea din „bărbatul muieratic".

Prin 1943 cei doi colaborau la „Informația zilei", cotidian condus de teologul Grigore Malciu. Un „popă diplomat", Valeriu Anonia, va nuanța: „De fapt nu e vorba d trei popi, ci de un popă, un nepopă și un răspopă" (Malciu – Galaction – Arghezi). Tot monahul-poet va încerca să sintetizeze personalitatea controversată a acestui „popă *Lapte-Lăptișor*" (asta înseamnă în greacă *Gala Galaction*): „sincer în devoțiune

mistică și în resentimentele față de dușmani, în risipa și cumpănirea banului, în umilință și trufie, în bunătate și blestem, în extazul credinței și-n torturile îndoielii, în aspirația la sfințenie și-n abandonul cărnii".

Visa la o lume fără războaie, dar tare s-a bucurat de bombardarea Teatrului Național, care-i refuzase fiicei sale (avea patru fete), gloria de mare actriță. O enigmă Galaction constând în „incredibila capacitate a insului de a fi sincer în concomitența contrastelo". Cu unele intermitențe, jurnalul preotului-scriitor a acoperit o perioadă foarte lungă de timp: de la 18. 09. 1898 până la 11. 01. 1955. Ca „ultim martor al gândurilor sale", la 12. 08. 1952 (marți), va nota: „O, Doamne, Doamne, cât suntem de mărginiți, de nepricepuți și de vrednici de mila ta, când ne apropiem de aceste porți ale Tainelor celor veșnice". La 14. 08. 1952 (joi), în ajunul Adormirii Maicii Domnului, părintele își va aminti că în urmă cu 54 de ani, sora Zoe Cocea-Dumitru, de la mănăstirea Agapia, îi trimite prima ei scrisoare. Blestemul iubirii singuratice față de sora „în ascultare" (precedând intrarea în viața monahală), s-a terminat la 2. 09. 1902, când Gala i-a spus „neclintit și sumbru: Nu te mai întorci la mănăstire! Rămâi la casa mea logodnica mea și, fără zăbavă, soția mea". La cununia civilă din Filioara de Neamț martori au fost Olga S. -Tulbure (prima femeie doctor în medicină din România) și un prieten, ierodiaconul Iosif Theodorescu (Arghezi). Mama s-a supărat pe decizia fiului, Zoe fiind cu 13 ani mai în vârstă decât el. Încercând a-și împărți „genele ancestrale", Gala Galaction era de părere că „sufletul meu este, în bună parte, tributar sufletului mamei mele. Am semănat, cu tata, în latura inferioară, dar am moștenit ceva din pacifismul și omenia mamei". Să mai spunem că „latura inferioară" consta în slăbiciunea pentru fuste a Pișculeștilor?

După anul 1944, lui Galaction i s-a întins covorul roșu al consacrării: ajunsese academician și deputat în Marea Adunare Națională, iar opera sa se bucura de tipăriri multiple și de publicitate. Vestitul traducător al Bibliei sub cupola parlamentului comuniștilor atei: *sărmane om sub vremi*! Asta-i vitejia de după război, când sub haina „cumsecădemiei mediocre anonime" se ascund în colțurile cele mai tainice ale neparticipării la viața cetății, indiferent dacă e vorba de totalitarismul explicit al comunismului asiatic sau de cel subtil vestic al banului *a-tot-puternic*. Jurnalul lui Galaction e adăpostit între coperțile a peste zece volume, satisfăcând curiozitatea unui literat arhivist sau critic biograf.

Apropiindu-se de „mărețele porți ale Eternității", cu o memorie care „începe să semene a stofă atacată de carii", părintele Galochi invoca Ecleziastul 12. 1: „… adu-ți aminte de Ziditorul tău, în zilele tinereții tale, mai înainte ca să vină zilele de mohorâre și să se apropie ani despre care să zici: Nu mai au pentru mine nici un farmec!". Oricât ai fi de Galaction, viața nu-i un spectacol de Gală!

-&-

Eseu cu… vânătorile Epocii de Aur

12 aug. 2018

Era de notorietate faptul că nea' Nicu se dădea în vânt după vânat. Țarcul României părea a fi domeniul său de vânătoare, în toate rezervațiile ridicându-se cabane de lux. Pădurarii aveau misiunea de a asigura hrana cohortelor de urși, capre, mufloni, cocoși de munte, fazani pentru „Șefu". Chiolhanele regale ocazionale disipau imaginea bătrânelului care mânca doar brânză cu roșii, iaurt și carne de pui. Iar dacă *ditamai* șeful de stat se mulțumea cu puțin, programul e înfometare științifică-Mincu, căpăta și o justificare… partinică. Dar acest megaloman transforma vânătorile în veritabile masacre. Inginerul silvic Vasile Criș va descrie în cartea „La vânătoare cu Ceaușescu" (ed. Adevărul Holding, 2010), escapadele „celui mai iubit" prin rezervațiile carpatine. Imaginea de „tiran sângeros", din discuțiile în șoaptă ale epocii, ajunsese o realitate înspăimântătoare pe terenul de vânătoare. Prin „pâlnii", de multe ori îngrădite, bietul vânat era gonit spre standul numărul 1. Ceaușescu, mânuind două arme tip olandez, încărcate, alternativ, de doi dintre păzitorii săi, împușca tot ce apărea în cătare, cu o cruzime imposibil de bănuit în secvențele în care îmbrățișa tandru – stingher pionierii.

În 1974, s-a desprins și de ultimul nomenclaturist – vânător autentic, prim-ministrul Maurer care-i mai dădea replici acide. Nu conta că erau capre negre – antilopele Carpaților – sau mândria Bucegilor – țapul Costică -, mufloni importanți sau urși uriași, cocoși de munte din sezonul interzis sau fazani… zeci de exemplare zăceau ucise „aliniate" la picioarele vânătorului suprem. Multe „victime" vor fi omologate ca trofee internaționale de valoare. Prea orgolios, nu admitea ca altcineva să țintească mai multe trofee (Maurer i-a reproșat odată lui Patilineț, care-i fixase standul lângă nea Nicu: „Și-acuma ce-ai vrea, să urlu „Ceaușescu – PCR! Ca gonacii?"). Se dictau destituiri dacă vânatul nu venea în raza puștii supremului. Doar un singur silvicultor îndrăznea să arunce câte o glumă, nea Sandu (Alexandru Andrei), după ce-și bea cafeaua de dimineață (câteva ciocănele de palincă): „Tovarășe secretar general, nu înțeleg fenomenul, că doar am făcut ședință cu urșii să vină masiv, că mă apropii și eu de pensie și nu vreau să am necazuri. Haideți la ultima pândă, sigur veți pușca mai mulți urși, la măiestria pe care o aveți?!".

Evocatorul vânătorilor trece în revistă multe fapte întâmplate: Chivu Stoica (alcoolicul și afemeiatul, viitorul sinucigaș), trăgea aiurea; nimeni nu-i întrecea în servilism pe Bane, Vâlcu și Verdeț; coana Leana

proclamase că vânătoarea de 46 de capre negre cu două luni înainte de a fi și ei în postura vânatului, va rămâne ca record în istorie; rătăcirea unui șoricel în mujdeiul lui Ceaușescu și extragerea intrusului, ne mai fiind timp să fie înlocuit; moartea enigmatică a șefului gărzii lui Gaddafi; certurile cu ambasadorul Uniunii Sovietice, fiindcă acesta se băga în „treburili interni", după care se împăcau prin lungi îmbrățișări; demiterea translatorului Celac, fiindcă poliglotului Ceașcă i s-a părut că Sergiu nu a tradus ce-a spus el; salvarea unui turn mai înalt de la cabana Nemțișor, mințindu-se de fapt că e un loc de pândă a unui urs, pregătit pentru el, ca să bată recordul bulgarului Jivkov.

La 3. 12. 1989, lui Ceaușescu i-a ars să participe solitar (de mult renunțase la membrii C. C. și ambasadori), la o vânătoare de fazani în pădurea Ogarca, din Ocolul Silvic Ghimpați. Istoriei îi place să fie ironică, de multe ori, cu protagoniștii ei: cât de fazan trebuie să fii, ca în circumstanțele atâtor evenimente europene tulburi, prevestitoare de ce-i mai rău pentru tine și avertismentelor serviciilor secrete, să dorești a-ți potoli setea de sânge la o vânătoare bombă de fazani? Vânătorul crud și-a făcut toate mendrele. Și mulți au răsuflat ușurați că acestui cârmaci-cârpaci nu i s-au relevat și virtuțile de pescar, caz în care școala de scufundări românească ar fi cunoscut un însemnat avânt, având misiunea să agațe peștele-record de cârligul dictatorului. Să nu uităm că pozele tipărite ni-l înfățișează pe primul vânător al țării în Epoca de Aur înconjurat de o camarilă, care, având școala ipocriziei perfecte, părea mândră de isprăvile lui cinegetice.

-&-

Eseu cu… disciplina dezordinii

13 aug. 2018

„Moartea lui Ipu", nuvela din 1970 a renumitului autor cinematografic prolific (de la „Valurile Dunării" la „Lumini și umbre", peste 35 de scenarii), care părea un avertisment jovial că Titus Popovici fusese în urmă cu 15 ani un prozator, anunțând prin romanul „Străinul" un nume greu în literatură, va anticipa premonitoriu, prin titlul său „Moartea lui Titus". Se adeverise un paradox, mai ales al regimurilor totalitare: „cel mai greu de anticipat e trecutul". Greu găsești un film românesc cu impact major înainte de 1989, care să nu aibă la scenariu menționat numele lui *Titus Popovici* („Puterea și adevărul", „Pădurea spânzuraților", „Dacii", „Mihai Viteazul", „Actorul și sălbaticii", „Secretul lui Bachus"). Formidabil cum le aducea din condei, încât dădea credibilitate adevărurilor măsluite, în care rolul comuniștilor căpăta substanță numai în mintea subtilă a transilvanului mercenar. Nimic nu era îngroșat (urmăriți numai atractivul serial „Lumini și umbre", unde proletari sumar instruiți trăgeau pe sfoară polițiști stupizi, sub privirile unor burghezi stupefiați de inteligența unor *terchea-berchea*). Furat de acțiune, privitorul mai că-l crede pe mistificatorul Titus. Nu mai spunem că sub mantia de domnitor sau vestonul de conducător suprem comunist se sugerau câteva calități ale *trogloditului*, cel mai *iubitul* de mai târziu.

Și totul s-ar opri în preajma presupunerilor, dacă Titus Popovici n-ar recunoaște în scris, franc, cu o luciditate remarcabilă, ca la judecata de apoi, despre defectele, ilogica și abuzurile acelei tiranii impuse de bolșevismul ostatic. Pentru un proces iluzoriu al comunismului, cele două cărți memorialistice „Cartierul Primăverii cap sau pajură" (1998) și „Disciplina dezordinii" (1998), pot constitui mărturii esențiale ale descrierii dramei României timp de 45 de ani „roșii". Prezentarea unor evenimente și portretistica eroilor unor vremuri tulburi capătă limpezime de preclasicism simfonic. Talentul deosebit e în stare să salveze ticăloșia programată a mercenariatului.

Pe bună dreptate, criticul Gheorghe Grigurcu va concluziona în cronica sa „Duplicitatea lui Titus Popovici": „Să-l condamnăm sau să-l absolvim? Dificilă problemă. Niciuna dintre aceste atitudini n-ar putea fi susținută până la capăt".

Să intrăm în culisele destăinuirilor: invitați la Stalin, un grup de scriitori români erau plimbați aiurea între orașele sovietice, prilej pentru Victor Eftimiu să se întrebe, ca fost parizian în tinerețe: „Sortirons-nous jamais de ce funeste empire?" – alții n-au mai ieșit; paternitatea, nu a cincinalelor, ci a acestui slogan al terorii, aparține lui Cicerone Theodorescu: „cine limbă lungă are, cinci ani va tăia la sare"; șarlatanul Geo Bogza transmitea reportaje la București de pe frontul franchist din Spania dintr-o cafenea franțuzească din Perpignon; președintele Mexicului, Pastrana Borrero, căruia nea Nicu i se adresa cu „Domnule Pastramă", s-a mirat că românii n-au onorat 20 de burse oferite pentru specializare (vestita SIDA notase pe referatul informativ: „da și pormă să rămânân ocident"; Valentin n-a stat în Anglia pe banii statului, „care n-a trebuit să plătească nici-un […], ci din drepturile mele de autor"; hohotul de plâns al poetului suprarealist Gellu Naum, auzindu-i înregistrată pe placă vocea lui Lenin; butada în care Petru Dumitriu a somat gângania de Beniuc să se urce pe o masă ca să-i dea o palmă, va fi urmată de reacția pe fereastră a piticului, când Dumitriu era deja în stradă.

„Ochii și timpanul", aflând despre sporul memorialistic al lui Titus Popovici și temându-se de amploarea dezvăluirilor, se pare că i-a aranjat accidentul auto de la Tulcea, procedeu infailibil de eliminare. Mai greu a fost până au procurat iepurele după care a tras scenaristul…

-&-

Eseu cu… risipire

14 aug. 2018

Destinul poetic și profesional al Cristianei Maria Purdescu se înscrie sub semnul risipirii. Chiar unul din columele sale de versuri se numește „Risipa de a fi". Din cele 11 cărți de poezie, 8 sunt „risipite" și în alte limbi străine (engleză, italiană, albaneză). Cariera îi este reprezentată de o diversitate de profesii, subliniind tocmai risipirea unor vocații multiple: profesor, pictor, designer, poetesă și, urmărindu-i universitățile și masteratele absolvite, putem să o încadrăm într-o titrare demult uitată, aceea de inginer-economist. Cum fior poetic există și în arta plastică și în cea vestimentară, de ce să ne mirăm că în lipsa unei industrii autentice, aneantizată de mediocrii tranziției, poetesa se specializează în… „Proiectarea îmbrăcămintei". Cu doctorat în arte plastice și decorative, să te tot îmbolnăvești de frumusețe!

Dar destul cu divagația în jurul risipirii, un concept destul de greu și complex, atunci când te încumeți să prefigurezi un bilanț al propriilor trăiri avute „La margine de existență". Titlul ultimului volum de poeme al Cristianei Maria Purdescu, „Nelinești eterne" (2016), pare a aparține unui ultim romantic.

Poemele acestea sunt de fapt niște crochiuri, amprente ale interiorizării, schițate cu finețe (inclusiv grafică), în care personajul principal, invocat cu o luciditate dureroasă, este amurgul. Croielii moderne, retușând o vestimentație lirică aparținând cândva clasicului (pe care grăbiții ar considera-o vetustă, în condițiile prezente ale destructurării limbajului metaforic), i se adaugă o sinceritate feminină abruptă, oscilând între „M-ai risipit printre ispite" („Pentru că") și „În focul iubirii se-aprind ochii mei, / Necuprinsă-i amărăciunea, / Tu nu vrei să mă vrei…" („E toamnă"). În decorul autumnal al risipirii și amurgului, poetesa încearcă a-și reconstitui iubirile trecute, acum când nimeni nu-i mai deschide poarta, fie și curios a-i ști „noua anatomie a firii" și vorbitul lumii „în dodii" („Privește-mă!"). Recompunerea acestui jucat lego ăi va reuși formal, dar constată cu stupefacție că între jumătăți de dragoste și cer se întinde, decurajant, pustiul întreg. Amurgul „coboară din pustiul ramului în ram" („Lumi palide") și ea se teme, nu de întuneric, ci de lumina din zorii zilei următoare, trecerea peste vid, odată cu anii, încheind-o prin sacrificiul de sine: „În flori carnivore / am să mă închid". Ce altceva sunt în simbolistica sfârșitului cimitirele, dacă nu nesățioase flori carnivore? În „Caut umbre" e implorată Divinitatea întru iertarea păcatului, dar nu în paradigma evitării căderii din nou în greșeală, ci în implacabilitatea tentației imposibil de ocolit: „Raza am zărit-o / De pe când tăvăleam iarba / Din Rai // Eu sunt copilul cel rău / Chiar și-n tăcere, / Când urc o treaptă-n rugăciune, / Ispita mă linge, păcatul mă cere…". Amurgul se pliază și pe sufletul mamei („Optimismul mamei"), care refuză a percepe evidența că fata ei a devenit femeie, „cu ochii placizi" ascunzând tristeți, având cute destule pe frunte și *plânsuri* nedescifrate: „Monstrul amurgului deja s-a trezit / Și tu mă vezi tot copilă". „În lumea finită" ea respiră amurgul. „Noaptea picură stropi de întuneric", iar „Din podurile împăienjenite / firicelele de praf cad pe zidurile timpului…". Nu e încă totul pierdut, mai rămân „Doar speranțe amăgitoare" stând „cu chirie în creierul / obosit de nelinești"și din simeza panoramată a Timpului indiferent „Năluciri, umbre / la ferestrele sufletului".

Oricâte angoase ne-ar oferi amurgul trecerii și a zădărniciilor absolute să lăsăm cuvintele „Să umble pe cărările lumii". Vom descoperi că existența e o rătăcire pe care poezia încearcă să o readune…

-&-

Eseu cu…Valjan

15 aug. 2018

Valjan (1881-1960) sau prezentarea în manieră realistă a lui Vasilescu Alexandru Jean, pseudonimul fiind inventat și consacrat de dramaturgul Al. Davila. Valjan, asemenea prietenului său Octavian Goga, a crescut în cultul justiției, adevărului și frumosului. A descoperit teatrul, spre marea decepție a părintelui, care-și dorea pentru odraslă o meserie „serioasă" (fiul știa zece piese de teatru pe de rost, preferința sa fiind Caragiale). Propunându-și să fie avocat, conferențiar și autor dramatic, Valjan se va înscrie la Facultatea de Drept și la Conservatorul de artă dramatică din Iași. La numai 19 ani i s-a jucat la Teatrul Național din Iași, cu spijinul efectiv al lui Ibrăileanu, comedia într-un act „Un manifest studențesc" (Ion Găvănescu i-a zis: „Nu ți se pare că la vârsta dumitale ai putea să mai aștepți?"). Piesa „Deputatul țărănimii", de asemenea apreciată de critic, a fost scoasă după scurt timp de pe afiș, datorită spiritului ei polemic. Licențiat în drept, va veni în București să practice avocatura. Susținerea doctoratului în drept la Paris i-a permis urmărirea fenomenului teatral de pe malurile Senei.

Merge paralel cu practicarea avocaturii, ca meserie, și cu scrierea de piese, ca „Violon d'Ingres". Petre Locusteanu de la revista „Flacăra" i-a remarcat, cordial, ascensiunea: „Domnule judecător de instrucție, o frunză de laur a căzut pe roba dumitale!". Simpatia pentru Franța în primul război mondial l-a costat trimiterea în lagărul de la Săveni, doar deznodământul luptelor salvându-l de la o deportare în Germania. I s-au jucat comediile într-un act „Nodul gordian" și „Lacrima". Numit director general al teatrelor, Valjan va cultiva

dramaturgia originală românească și va spijini o nouă școală redutabilă de actori (George Calboreanu, Ion Fintesteanu, George Vraca). Va scrie și i se vor juca mai multe piese într-un act („Vedenia”, „O inspecție”) și în trei acte („Generația de sacrificiu”, „Norocul”, „Cuceritorii”).

Lovinescu socotea piesa „Ce știa satul” „poate cea mai bună comedie într-un act din literatura noastră”, iar pe autor „umoristul nostru cel mai bun”. Și G. Călinescu e de părere că Valjan e un comediograf spiritual și plin de vervă, menționându-l în monumentala lui „Istorie…” din 1941 cu piesele „Nodul gordian” și „Lacrima”. Dar pe „bărbatul plin de farmec prin naturalețe și vioiciune intelectuală” (după Cioculescu), intens jucat în perioada interbelică, posteritatea, ingrată, l-a dat cu totul uitării.

Valjan ne-a mai lăsat și o carte de memorii, „Oglinda unei epoci”. Iată portretul de… „România pitorească”, făcut fratelui lui Vlahuță, întâlnit la Iași în 1904: „Nu i-a plăcut cartea, i-a plăcut să trăiască, să petreacă zdravăn, când a fost portofelul plin, și să mai facă un popas, când i-a dat de fund. Vorbește dulce, mieros și când îmi spune *mata… matale… mătăluță* – am impresia că a băut sirop de fragi înainte de a-mi vorbi, deși după respirație, pare că apreciază mai mult vinurile din pivniță”. Cânta cu pasiune la pian din compozițiile marilor clasici și cultiva trandafiri. Apariția pe afiș îl entuziasma pe autor. După reprezentație, subliniată cu hohote de râs, Valjan invita trupa de actori la „Bolta rece”, considerată un fel de „instituție a triumfului”, comparativ cu alte localuri („Viață lungă”, „Gât strâmb”, „Lupu Fleică”, „Trei sarmale”).

Super realist, autorul va reflecta: „Comedioara n-are să rămână […], dar un lucru e clar, știu să scriu teatru”.

-*-

IOAN VASIU

Reverenţă, doamnă profesoară!

25 iun. 2018

Acum, când absolvenţii de liceu susţin probele examenului de Bacalaureat, îmi amintesc, cu emoţie, de vara anului 1967, când am susţinut examenul de absolvire al Liceului din Periam, judeţul Timiş.

Dintre puţinii profesori pe care i-am avut atunci şi care mai sunt în viaţă, doar câţi să-i pot număra pe degetele de la o mână, gândul mi-o aduce pe ecranul memoriei pe profesoara de Limba şi Literatura Română, Eufrosina Brădiceanu un cadru didactic model, dedicat trup şi suflet profesiei. Dacă am îndrăgit acest obiect de studiu, meritul este al domniei sale pentru că a ştiut să mă atragă în minunata lume a marilor noştri scriitori, o lume în care evadez adeseori şi astăzi. Îmi amintesc şi acum, după atâţia ani, de vocea caldă a profesoarei care ne vorbea despre viaţa şi opera scriitorilor Mihai Eminescu, Ion Creangă, Vasile Alecsandri, Alexandru Macedonski, Lucian Blaga şi mulţi alţii. Mai păstrez în memorie poezii sau fragmente din povestirile unor scriitori îndrăgiţi. Nu am uitat nici regulile gramaticale pe care doamna profesoară ni le explica până când era convinsă că le-am înţeles.

Când peste ani, la o revedere a promoţiei mele, profesoara Eufrosina Brădiceanu, răsfoind catalogul şi ajungând la numele meu, a rămas uimită văzând că la Limba şi Literatura Română nu aveam doar note de 10, ci şi de 8 şi 9. „Acum, când ai deja cărţi publicate, mă mir cum de nu ţi-am dat, când erai elevul meu, numai note de 10, iar eu i-am răspuns că nu am învăţat niciodată pentru a obţine note bune, ci pentru a-mi îmbogăţi cunoştinţele. Şi lucrul acesta mi-a fost de mare folos în viaţă.

Cu puţini ani în urmă, mai exact în 2014, doamna profesoară mi-a făcut o neaşteptată surpriză. La propunerea sa mi-a fost acordată diplome de „Cetăţean de onoare“ al comunei mele natale. Am fost atât de emoţionat încât nu am putut să-mi reţin lacrimile care mi-au umezit ochii.

Aceeaşi eminentă profesoară a scris şi publicat câteva cronici literare, referitoare la unele dintre volumele mele de versuri care au văzut lumina tiparului în decursul timpului.

Pentru toate acestea consider acum că trebuie să-i mulţumesc, în mod public, să o asigur de stima şi respectul pe care i le datorez, dar mai ales să-i sărut mâna cu reverenţa cuvenită.

-&-

Ovidiu Purdea-Someş, un mesager al folclorului ardelean

24 oct. 2018

Născut la 29 iunie 1965, în localitatea Gârbăul Dejului, comuna Căşeiu, din judeţul Cluj, **Ovidiu Purdea-Someş** este unul dintre cei mai cunoscuţi, apreciaţi şi îndrăgiţi interpreţi de folclor din Ardeal.

Adolescent fiind, a înclinat spre o carieră militară, absolvind în anul 1983 Liceul Militar „Mihai Viteazul" din Alba Iulia, iar în 1986 a absolvit Şcoala Militară de Ofiţeri Activi din Sibiu. Nu a fost mulţumit doar cu atât, ajungând în 1997 să fie licenţiat în antropologie şi filozofie al Universităţii „Babeş-Bolyai" din Cluj-Napoca.

În decursul anilor a fost redactor-şef al ziarului Diviziei 4 Infanterie „Gemina" – ORIZONT MILITAR şi redactor-şef al Revistei *Forţelor Terestre*. De asemenea, a fost realizator al unor emisiuni la TVR 3 şi la TVR Cluj.

Pasiunea pentru muzică (în general) şi pentru folclorul românesc (în special) a avut-o încă din copilărie, urcând pe scenă, la început, cu ocazia unor serbări şcolare. În anul 1994 a participat, ca solist vocal, la primul concurs de interpretare a cântecului de cătănie, obţinând un binemeritat premiu II. Talentul şi pasiunea pentru cântecul popular nu i-au mai dat pace, îndemnându-l să culeagă melodii populare originale din satele aflate în zona lui natală, să urce tot mai des pe scenă, cu ocazia unor spectacole şi să-şi formeze un repertoriu propriu. A reuşit să fie tot mai cunoscut şi apreciat. În anul 2005 a fost nominalizat între primii 10 artişti clujeni ai anului respectiv, în cadrul galei CLUJENI DE NOTA 10.

Puţini dintre cei care îi apreciază activitatea artistică ştiu că Ovidiu Purdea-Someş este şi scriitor. Are publicate mai multe volume de versuri. Este autorul unor interesante interviuri incluse în trei volume, purtând titlul „Şi VIP-urile au fost soldaţi", în care sunt consemnate amintirile din armată a peste 100 de personalităţi. A fost inclus în „Dicţionarul cu poeţi" şi în volumul intitulat „Poeţi clujeni contemporani".

Ca om, iubeşte florile, este pasionat de poezie şi de fotografie, simţindu-se bine când este înconjurat de prieteni.

Ovidiu Purdea-Someş îşi aminteşte de anii copilărie, i când mama lui mergea în oraşul Dej, după pâine, iar când se întorcea acasă, uitând să ducă bomboane copilului, se scuza spunând că nu a putut lua bomboane „că-i Someşul mare". Ovidiu spunea atunci: „lasă că mă fac eu mare şi trec Someşul". Când a crescut şi-a adăugat la numele şi prenumele său, cuvântul Someş, astfel încât toţi iubitorii de folclor sunt siguri că el se numeşte Ovidiu Purdea-Someş. Şi nu sunt puţini!

În final, îmi permit să citez câteva versuri dintr-o minunată poezie ce-i aparţine: „**Mâine voi pleca în Bucovina / Şi am să duc zâmbetul tău peste munţi. / Tu o să rămâi acasă să-mi spui / Cât de pustiu e oraşul fără mine."… „Până la Poiana Stampei / Am să te înconjor într-un ochi de lumină. / Ţie de munţi ţi-e teamă, ştiu asta / Şi te-ai ghemui din nou / În braţele mele**."

-&-

Horia-Muntrnuş, filmmaker – Sinapsa Film: „Basarabia â este primul film realizat în România despre fraţii noştri basarabeni – cu sprijinul popular de pe ambele maluri ale Prutului

1 nov. 2018

Reporter: -Când şi în ce împrejurări a „încolţit" ideea realizării filmului documentar despre Basarabia?

Horia Muntenuş: -În luna octombrie 2016, graţie eforturilor depuse de doamna Nina Suruceanu, am fost invitatul Academiei de Muzică, Teatru şi Arte Plastice din Republica Moldova unde, în sala istorică în care, acum 100 de ani, **Sfatul Ţării** a votat Unirea Basarabiei cu România, am prezentat filmul meu despre Constantin Brâncuşi, „Un arbore la mijloc de lumi". Atunci, în faţa studenţilor şi a multor personalităţi din Chişinău, am evocat personalitatea marelui sculptor, dar, cuprins de elan şi de emoţie, şi actul istoric de la 1918. A doua zi, am prezentat filmul în comuna Suruceni şi am primit şi invitaţia celor din Ialoveni, Dănceni şi din alte comune.

Aşa am pornit într-un turneu organizat spontan în mai multe localităţi din Basarabia, vreme de aproape două săptămâni – am fost întâmpinat cu pâine şi sare, iar eu am pus acest gest atât de onorant, pe seama românităţii noastre, era întâmpinată cu pâine şi sare românitatea noastră. Apoi am prezentat filmul la două licee din Chişinău. Şi, în zilele acelea, de bucurie şi de elan, mi s-a cerut, de către Nina Suruceanu şi de către ai noştri fraţi, să fac un film documentar despre Basarabia. Era o idee greu de pus în practică, pentru mine, dar, cugetând şi ascultându-le dorinţa, mi-am luat inima în dinţi şi am pornit la drum. Pe 1 Decembrie acelaşi an, reveneam în Basarabia pentru primele filmări. Ne trebuia acest film. Este primul film realizat în România despre Basarabia.

Reporter: -Ce ţi-ai propus să exprime un asemenea film?

Horia Muntenuş: -Am plecat dintr-o emoţie şi am lucrat cu emoţie. Mulţi dintre interlocutori aveau lacrimi în ochi. Mi se umezeau ochii şi mie. Nu mi-am propus să reprim acele emoţii. Nu vreau să fac un film sec şi rece. Nu îl vreau tern, nu îl vreau banal – de altfel, nici nu aş mai putea să fac asta, oricât m-aş strădui, date fiind materialele adunate. Preocuparea mea, acum, este ca, în montaj, să realizez o calitate grafică pe măsura conţinutului şi aici sunt sprijinit de colegul meu, editorul şi directorul de imagine al Sinapsa Film, Petre Nicolescu. Am filmat, din start, cu gândul la o înălţime artistică a imaginii. Felul în care filmezi trebuie să fie în acord cu semnificaţiile pe care le relevă subiectul în cercetare. Documentarea îţi solicită pasiunea. Stilistica imaginii, în desfăşurarea epică, e chemată să răspundă şi ea acestei solicitări. Am lucrat mereu foarte concentrat pe teme. Ele se reverberează în unghiurile de filmare, în armonie cu tehnicile de filmare şi cu, mai ales, creativitatea pe care trebuia să o aibă operatorul. Cum documentaristul, reporterul şi operatorul eram eu…am resimţit puternic gradul acesta multiplu de implicare, însă în favoarea unităţii conceptuale a filmului.

Reporter: -Cunoscând faptul că realizarea acestui film a implicat mai multe deplasări în Republica Moldova, ar fi interesant de ştiut pe ce resurse financiare te-ai bazat?

Horia Muntenuş: -Este un film realizat cu sprijinul popular de pe ambele maluri ale Prutului – acest lucru va apărea pe prima filă a genericului. Este un film realizat prin subscripţie publică. Au contribuit oameni din România şi oameni din Republica Moldova, unii plecaţi la muncă în Occident – cu toţii vor fi menţionaţi în genericul filmului. Basarabenii m-au primit ocrotitor, săritori şi plini de entuziam. Cu sprijinul Societăţii ASTRA din Câmpia Turzii, am obţinut o susţinere şi din partea Centrului Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Cluj. A contribuit şi Primăria comunei Viişoara, din judeţul Cluj şi Compania de Apă Arieş. Care, şi fiecare, cum a putut. Dar simbolizează mult acest lucru, faptul că este realizat prin subscripţie publică. Pentru realizarea filmului BASARABIA au contribuit benevol toţi cei care au simţit că e nevoie de acest film.

Reporter: -Ce personalităţi de peste Prut au fost şi sunt dispuse să te sprijine pentru a putea duce la bun sfârşit proiectul tău?

Horia Muntenuş: -Într-un fel, am răspuns mai sus acestei întrebări. Dar ea cade bine acum şi răspund: Sfinţia Sa Poporul.

Reporter: -Când estimezi că filmul va fi gata pentru premieră?

Horia Muntenuş: -Nu pot estima, din mai multe motive. Unul ţine de faptul că în montaj nu se poate aprecia durata procesului. Eu nu vreau ca graba să strice treaba. Filmările le-am realizat (sunt peste 200 de ore de filmare), documentele scrise, foto şi video (unele absolut inedite) le-am cules. Dar acribia documentării şi cercetării şi investigaţiei mele, dar şi a studiului şi realizării filmărilor – vreau să caracterizeze şi post-producţia. Este unicul nostru film despre Basarabia şi miza seriozităţii şi-a aşezat deja amprenta. Cu toate că sunt atât de nerăbdător să îl finalizez, cu toate că fraţii noştri îl aşteaptă şi ei cu nerăbdare, am aşezat deja un filtru pe obiectiv: acribia. S-ar putea să fie finalizat anul acesta. Şi bine ar fi! La fel de bine ar putea fi gata şi anul viitor. Nu este un reportaj. Este un film documentar-artistic de lung metraj. Poate nu trebuia să îl realizez eu. Poate că trebuia să îl realizeze televiziunea publică. Nu aduc, însă, reproşuri nimănui. Aduc doar mulţumirile mele din suflet şi omagiu celor care au fost alături de mine în acest proiect. Şi din această pricină, acest film poartă o mare încărcătură de semnificaţii. Dar datoria mea este să îl realizez şi o să îi las pe spectatori să vorbească despre el. Nu o să îl poată cenzura nimeni – acest lucru este foarte important. Nu am vreo comandă politică din partea nimănui şi nici nu trebuie să dau raport pentru el nimănui. Sunt un om liber. E mai greu în zilele noastre, dar e lucrul cel mai important.

Reporter: -Unde va avea loc premiera, pe ce mal al Prutului?

Horia Muntenuş: -Sper ca premiera filmului să aibă loc în Chişinău. Nu am simţit în Moldova, din partea autorităţilor, ostilitate, în timpul documentării şi al filmărilor, şi sunt sigur că o să poată fi prezentat acolo. Nici din România nu am simţit ostilitate. De aceea, cred că am putea, cu ajutorul prietenilor, să realizăm prezentarea lui şi în Bucureşti. Şi, mai apoi, să plec într-un turneu prin ţară. Aşa ar fi frumos! Oamenii să aibă acces la film. Vă îmbrăţişez, cu Basarabia în inimă.

-&-

Olga Delia Mateescu, o Doamnă a teatrului românesc

2 nov. 2018

La începutul acestei luni, reputata actriţă şi scriitoare, **Olga Delia Mateescu,** îşi conturează o frumoasă vârstă, ceea ce mă determină să o felicit şi să-i urez un sincer „**La Mulţi Ani!**".

Născută la Bistriţa Năsăud, a aboslvit în anul 1969 Facultatea de Filologie (secţia Limbi romanice şi clasice) iar în 1973 a terminat I. A. T. C., luându-şi apoi doctoratul în Istoria Teatrului, sub coordonarea prof. univ. Ileana Berlogea (1999). Angajată la Teatrul Naţional Bucureşti, a jucat în numeroase piese de teatru, dar şi în multe filme. În acelaşi timp, a scris mai multe cărţi de teatru, proză scurtă şi chiar romane, devenind membră a Uniunii Scriitorilor din România.

„Mama, Aura Râmniceanu, a fost actriţă, eu de mică am crescut în teatru", preciza Olga Delia Mateescu într-un articol publicat în ziua de 6 noiembrie 2008 de Jurnalul Naţional.

Pentru meritele deosebite i-au fost acordate mai multe premii, dintre care amintesc: Premiul Şcolilor de Teatru (1973), Premiul UNITER, pentru cea mai bună piesă a anului, (piesa „Capricii", 1997), Premiul Uniunii Scriitorilor din România pentru dramaturgie (volumul „Ferma de struţi", 2003).

În primăvara anului 2004, preşedintele României i-a conferit actriţei Olga Delia Mateescu Meritul Cultural în grad de Cavaler, categoria D – „Arta Spectacolului", în semn de apreciere a întregii activităţi şi pentru dăruirea şi talentul interpretativ pus în slujba artei scenice şi a spectacolului.

„Îmi doresc cel mai mult un teatru, un teatru al dramaturgilor români, în care să năvălească toate piesele pe care eu le ştiu şi alţii nu. Să năvălească aceste piese pe scenă o lună şi publicul să-şi dea verdictul. Să se cearnă dramaturgia asta, să fie ofensivă şi să fie oferită ofensiv într-un teatru al dramaturgilor români. Acesta este visul meu", spunea aceeaşi Olga Delia Mateescu într-un alt articol publicat în toamna anului 2007, tot în Jurnalul Naţional.

Dacă ar trebui să creionez un „profil", într-o singură frază, al acestei Doamne a teatrului românesc, aş spune: este o visătoare incurabilă, iubeşte cărţile şi copiii, îi dispreţuieşte pe cei care îşi schimbă comportamentul după dobândirea unei funcţii, este convinsă că în viaţă nu trebuie să faci niciodată un lucru de care să te jenezi mai apoi să-l mărturiseşti celor apropiaţi.

Închei, nu înainte de a reproduce o afirmaţie a actriţei Olga Delia Mateescu, dintr-un interviu acordat şi publicat cu puţini ani în urmă în revista „Tango": **„Marea mea extravaganţă este că mă încăpăţânez să trăiesc în ţara mea".**

-&-

Emanuel Tânjală: „Fotografia de presă este o declaraţie de dragoste pe care o fac eu în paginile ziarelor şi revistelor"

18 nov. 2018

Reporter: -Sunteţi, fără îndoială, unul dintre cei mai cunoscuţi şi apreciaţi fotografi din presa românească şi nu numai. Când şi în ce împrejurări aţi debutat?

Emanuel Tânjală: -Cu foarte mulţi ani în urmă. De-abia terminasem liceul şi mi-a căzut în mână un aparat vechi de fotografiat. L-am luat cu mine în Vrancea şi am fotografiat canionul râului Putna de la Colacu. Ajungând la Bucureşti am developat filmul şi am fost fascinat de ce am văzut pe negativ prima oară, după care am şi mărit fotografiile. M-am molipsit cu repeziciunea glontelui de pistol.

Reporter: -De la cine aţi moştenit această frumoasă îndeletnicire, sau cum s-a născut această pasiune?

Emanuel Tânjală: -Emil Cojocaru, un coleg de-al meu de liceu, după terminarea şcolii, a avut şansa să se angajeze ca fotoreporter la revista „Viaţa Studenţească" şi de la el m-am molipsit, el mi-a transmis acest virus minunat.

Reporter: -Ce reprezintă pentru dumneavoastră fotografia, în general, şi fotografia de presă, în special?

Emanuel Tânjală: -Nu am crezut că într-o zi, în 1970, voi primi un aparat profesionist şi voi pleca pe teren cu Edmund Hoffer, un fotoreporter de seamă care lucra la un ziar german din România. Prima mea deplasare pe teren, în nişte sate săseşti, mi-a adus aplauzele Ziarului „Satul Socialist". Ţin minte că am publicat, într-o săptămână, la câteva ziare de la Casa Scânteii. M-am simţit extraordinar. Aveam 25 de ani şi atunci am început urcuşul în presa română. Fotografia de presă este o declaraţie de dragoste pe care o fac eu în paginile ziarelor şi revistelor. Am făcut fotografie pentru albumul meu, până în ziua în care mi-am văzut

fotografiile publicate în presa timpului. Mi-a plăcut să mă documentez şi să nu depind, sau să fiu la mâna reporterului. Aflasem de la scriitorul german Johann Wolfgang von Goethe, că victoria este numai a luptătorului şi nu a visătorului. Am fost îndrăgostit la prima vedere de fotografie şi i-am jurat credinţă pentru vecie.

Reporter: -Ce personalităţi aţi fotografiat în decursul anilor?

Emanuel Tânjală: -Cronologic: Aurel Mihailopol şi Edmund Hoffer, cei mai de seamă fotografi de presă din perioada mea; pictorul Corneliu Baba, sculptorii Ion Jalea, Gheorghe Apostu, Patriciu Mateescu, Pavel Bucur şi Nicăpete; actorii Costache Antoniu, Radu Beligan, Colea Răutu, Amza Pelea, Iurie Darie, Mircea Şeptilici, Constantin Rauţchi, Marin Moraru, Oana Pelea, Marcel Iureş, Horaţiu Mălăele, George Mihăiţă, Valentin Teodosiu, Ion Lucian, Victor Rebengiuc, Silviu Stănculescu şi lista nu se mai poate termina nici mâine; scriitorii Eugen Barbu, Fănuş Neagu, Nicolae Manolescu, Marin Sorescu, Miron Radu Paraschivescu, Adrian Păunescu, şi iar mulţi alţii; regizorii în frunte cu Lucian Pintilie, Savel Stiopul, Mihu Vulcănescu, Mircea Veroiu, Dan Piţa, Petringenaru, Geo Saizescu, Dinu Cernescu, Dinu Tănase, Ion Cărmăzan, Stere Gulea, Liviu Petru Maier şi mulţi alţii; muzicieni, compozitori, Sergiu Celibidache. Apoi Ceauşescu, Iliescu, Mircea Dinescu, marea mea dezamăgire şi nu numai el. Este o listă imensă cu personalităţi care m-au dezamăgit. Să nu îl uităm pe istoricul Giurescu, care a emigrat în America imediat după 1980 şi în 2013 era la masă cu o mână de foşti securişti, la Târgul de carte Gaudeamus, luându-le apărarea „patrioţilor“ securişti!

Reporter: -Ce amintiri aveţi de la Flacăra, dinainte de 1989, când l-aţi avut şef pe vulcanicul Adrian Păunescu?

Emanuel Tânjală: -Cele mai contradictorii păreri. Am început cu el, cu un jurământ: „Să ne debarasăm de poeziile patriotarde şi să schimbăm lumea”, ca peste puţin timp să devină vârful de lance al poeziilor închinate lui Ceauşescu şi partidului iubit! Am trăit într-o familie de ziarişti de clasă. Flacăra a fost un coş de ghilotină, unde eram aruncaţi toţi care am cârtit în rând, am fost pedepsiţi, că nu am stat cu capetele plecate la sistemul parazitar comunist. Pot scrie o carte din perioada Flacăra. Am trăit sub comanda unui poet dictator.

Reporter: -Când şi de ce aţi părăsit România, alegând să trăiţi peste ocean?

Emanuel Tânjală: -Atunci când m-am trezit că România este închisoarea mea de toate zilele. Aveam 35 de ani şi mi s-a refuzat o vizită de 48 de ore la Balcic. Nu am vrut să plec din România. Familia mea plecase cu un an în urmă în America, după ce Ceauşescu a dat ordin ca acel cartier să fie demolat, şters de pe harta Bucureştiului. Am încercat orice a fost posibil ca într-o zi să pot evada din închisoare. În America nu mi-a fost deloc uşor. Nu cunoaşteam limba, nu fusesem niciunde în afara României. M-am trezit pe altă planetă şi am început de la zero, ca la 25 de ani în România. În 1983 am mers la o revistă faimoasă de fotografie din Los Angeles, să cumpăr două pagini de revistă, să fiu şi eu cunoscut. Trecuse numai un an de la sosirea mea în America. Când redactorul care mi-a văzut fotografiile, mirat m-a întrebat din ce lume vin, nu am înţeles ce vrea să spună! A fost impresionat de portretele mele cu ţărani din România. Mi-au oferit 10 pagini de revistă şi mi-au plătit cu 75 de dolari fiecare fotografie. Revista „Peterson Magazine“ a devenit cheia cu care, de atunci am deschis destule uşi. Am publicat în câteva reviste mici, în Los Angeles Times Sindicate, într-o revistă de culturism, cu peste 2 milioane de abonaţi, şi în câteva ziare din aria Los Angeles-ului.

Reporter: -Aţi locuit mulţi ani în Statele Unite. De ce v-aţi întors în România, după 1990?

Emanuel Tânjală: -Numai dacă trăieşti în exil poţi pricepe ce este să îţi fie dor de ceva drag, pe care nu îl mai poţi vedea. Imediat după revoluţie, după aproape 10 ani de dor de România, am aterizat pe 13 ianuarie 1990 la Otopeni. De la Aeroport şi până la prima mea oprire în faţa televiziunii, unde am făcut nişte fotografii cu două Dacii arse, am plâns pe tot drumul. Din 90 şi până în 1999 am tot venit în România în fiecare an. De Crăciun, în 1999, am primit o ofertă de la CJI (Centrul de Jurnalism Independent) de la Bucureşti, unde am predat fotografia de presă nişte ani buni, la studenţii de la Jurnalism, care făceau cursuri la CJI.

Reporter: -Care este viitorul fotografiei de presă, după părerea dumneavoastră?

Emanuel Tânjală: -Atunci când orice era cenzurat, eram câţiva care aveam nebunia să fim publicaţi. Eu m-am strecurat ca un înger într-o lume turbată, într-o lume fără sens, să pot să îmi exprim, prin fotografie, trecerea mea prin viaţă cu capul sus. Uşor nu mi-a fost, dar privind în urmă cu plăcere, am să îmi reproşez numai că am acceptat să tac. M-am zbătut să scriu şi eu o pagină de istorie adevărată, cu fotografiile mele făcute cu nebunia unuia care iubeşte oamenii şi mai ales adevărul. Acum este uşor să faci fotografie de presă în libertate, dar trebuie să ai cunoştinţe despre fotografia de presă, sau eventual să fii un fotograf talentat. Au aparate scumpe şi sărmanii nu ştiu că fotografia nu o face aparatul, ci omul din spatele camerei!

Reporter: -Ce sfaturi daţi tinerilor foto-reporteri din presa românească de acum?

Emanuel Tânjală: -Credeţi că îi interesează? Am lansat în 2013 la Târgul Gaudeamus o carte la Editura Humanitas, „Jurnalul unui fotograf”. Cartea este o spovedanie pentru colegii mei, este povestea vieţii

mele cu aparatul de fotografiat mereu la mine. Cu capitole despre cum trebuie să fii, cum trebuie să abordezi fotografia de presă. Nu ştiu câţi discipoli am câştigat, dar sunt sceptic. Sunt obişnuit cu ideea românilor: Că ei le ştiu pe toate. Încerci să le spui ceva şi repede sar, nu te lasă să termini ce ai de spus şi cu o voce dură: Ştiu, ştiu!!! Perseverenţă, milostenie, smereală, curiozitate, să nu fii văzut, să nu deranjezi oameni şi să ai cultura necesară care să îţi stimuleze starea, să te ajute să creezi fără a copia din ce ai mai văzut. Dar mai presus de tot, să fii selectiv, parcimonios când declanşezi şi mai ales când postezi pe căile de socializare, sau publici în paginile ziarelor şi revistelor, dacă ai şansa să fii publicat. Nu fii teribilist şi nu truca fotografia cu Adobe.

-*-

Partea a II-a – Versuri

CIPRIAN ANTOCHE

Patriotismul sub condei

30 ian. 2018

Cuvântul patriot s-a șters demult din neam
Uitat și-ascuns de frica de-a nu isca-nfrățire,
Ciocoii strânși sub stemă au tras doliul la geam
Vânzând sub ochii țării și-a banului iubire.
Ciomegele-au fost arse în focul nepăsării
Și prunci născuți cu trudă își poartă jug de sclavi,
Icoane au păianjeni și crucea apărării
A fost vândută altor ce par a fi mai bravi.

Dorm frați și câini alături și ling blide murdare
Rămase din ospățul mai marilor prelați,
Curg zdrențele din țară sub secete barbare
Iar ciungii și meschinii sunt bravii noști bărbați.
Mocirla zace-n aur, dar auru-i mocirlă
Întinse lațuri aspre au strangulat norodul,
Ce-au fost sutane-odată au suflet de codirlă
Vânzându-și omenia, cântând sub furt prohodul.

Miroase-a putregai în orice colț de urbe

Statui s-au făurit din pleavă și neghină,
Nu-i baci ce paște turma și nimeni să perturbe
Tot amalgamul țării ce-n furt și jaf suspină.
Nomazi suntem cu toții plimbați sub coviltir
Din zări sărace nouă spre alte zări sărace,
Am vrea trezi strămoșii ce dorm în cimitir
Spre a le lua lor locul în criptele opace.

Nu-s patrioți în țară, nu-i bardă de dreptate
Nici licăriri de forță ce-ar rupe asuprirea,
Iscoade-s la tot pasul, din doi-unu-i abate
Recunoscut de Stemă și slugă-i păstorirea.
Nu-i flacără ce arde, mocnită pentru luptă
Căci frica se întinde în hoardele de lași
Ce are cap plecat și forța-i este suptă
De tremur și de foame, predate la urmași.

Îți scriu popor ce dormi, condeiul aprig strigă
Deșteaptă-te din zale, ridică-te să lupți!
Nu mai lăsa nătângul să-ți fie ție rigă
Iar tu, cu cap pe umeri, îți porți țarii rupți.
Îți ies coatele-afară prin găuri zdrențuite
Și palmele-ți plâng sânge de trudă pentru țară,
Alungă-n paloș ciuma și hoarde acolite
Căci ți-a ajuns necazul și lunga ta povară!

Dar țara doarme dusă, poporul hibernează
Schilod în oase frânte și vlăguit de lene,
Nu-i crai de curte veche, nu-i minte ce veghează
Peste slinoasa pernă și sângele din vene.
Pe ciung îl cară-n spate, pe hoț îl primenește
Iar venetici de breaslă sunt cetățeni onoare,
Tot strâmbul Europei în sat la noi sosește
Ca pașă împănată venit doar să dezfloare.

Cam câte genii albe ar fi să se mai nască
În astă țară pură ce-i doarme conștiința?
Că neamul nu-i de pleavă, că neamul nu-i de iască
Și mai presus de toate ar trebui ființa.
Cam câte genii astăzi vor fi drept necesare
În calculul ce unii îl fac pe-a noastră țară?
Și trebuiesc cu râvnă în moarte ajutare
Spre a pricepe-n veci că neamul nu-i ocară?

Cam câte genii râuri ar trebui să purgă
Din sfântul nost pământ ce-a plămădit blestem?
Și câte lacrimi scurse din ochii triști să curgă
Pentru-a pricepe-n hăturI că noi români suntem?
O nație lucidă, mănoasă și străveche
Ce respectăm dreptatea și-avem nevoi, dureri
Nu sclavi ce-s cumpărați, ori sunt vânduți pereche
În ale lumii piețe de Marile Puteri.

Ai carte și ai parte… e un dicton prea șters
Ce nu ne reprezintă pe noi ca nații culte,
Ci doar spre-a număra și-a separa din mers
Oi albe rătăcite de cele negre multe.
Cel patriotic este o oaie albă-n oase

Ce rătăcită șade de gloata românească,
Și drept urmare astăzi, ca multe oi mănoase
Nu va putea străbate, nu va putea să pască.

O turmă de oi negre ce-s sterpe de-a lor țară
Cu lână încâlcită, murdară și-nglodată,
Ce târâie scaieții în coadă prinși povară
Vor complota cu lupul ce dă târcoale roată.
Indiferent de stână, gândirea și năravul
Nu vor schimba vreodată cum schimbă lupul blană,
Ci vor trona cu râcă stricând din bun moravul
Și-or înfrăți cu lupii vânzând alba cârlană.

Normalitatea pândei e-atunci când atacată
E turma liniștită ce-și paște iarba-n tihnă,
Din oile ce-s negre, cea albă e marcată
De ochi hulpavi de foame și colți fără odihnă.
E evidentă pânda din depărtarea slugă
Iar oile ce-s albe și rare și-s mai culte,
Vor fi supuse grabnic și atacate-n fugă
Decât norodul stânei de oi negre și multe.

Patriotism lipsește, strivit încă din fașă
Spre nu a naște genii ce-or cuteza să lupte,
Poporu-și linge rana, ținut îi sub crevașă
Trudind în brânci sclavia sub chipurile supte.
Iar lanțurile-s grele, mai reci și mai fieroase
Strivind tibia țării ce umblă fără-opincă,
Pe palmele crăpate se văd șanțuri ce-s roase
De muncă și de plânset, de dorul de tilincă.

Condeiul cere țării să-și miște neputința
Să-nvețe prunci din fașă pe-ascuns dacă-i nevoie
A fi cu toții horă, patriotism dorința
De-a învăța nainte de-a gânguri în voie.
Ce ei n-au forță-n vine, ce ei plecat-au frunte
Să nu predea-n urmași ca cutumă de neam,
Ci să planteze-n dânșii puterea să înfrunte
Recăpătându-și țara ce-odată o domneam.

De nu vor fi oi albe mai multe decât negre
Se va sfârși cu totul ce-i scump și românesc,
A noastră limbă sfântă, tradiții ce-s integre
Vor dispărea vândute la hoți ce ponegresc.
De-or fi răzlețe oi ce dorm supuse-n stâni
Cum dorm mărgele multe la gâturi ce port salbe,
Se vor schimba doar bacii și lupii cei hapsâni
Iar oi rămase-aceleași: oi negre… fără albe.

-&-

Măicuță, aripă de Rai

6 feb. 2018

Năframa dumitale-ți este ninsă
De anii ce-au trecut doar cu povară,
Dar veșnică și flacără nestinsă
Cerți vremea scursă blestemând ocară.
Grizoanele ce-s ninse-n tâmpla roasă

Te fac icoană sfântă pentru mine,
C-ai fost…și ești…și-ai să rămâi frumoasă
Aidoma unui stup cu harnice albine.

A tale palme crețe de la trudă
Sunt ca safire așternute-n rouă,
Iar fruntea stropi de muncă îți asudă
Voind ca binele din lume să-l lași nouă.
Măicuță sfântă, aripă de cer
Hodină-ți oasele robite într-o viață,
Căci ai zdrobit trupu-ți firav de fier
Cărând cu poala soarele din ceață.

Ești ghem de om, micuță și plăpândă
Dar ai putere cât un car cu boi,
Nu cere vieții tale-n plâns osândă
Căci din golașe palme, ne-ai făurit pe noi.
Stai locului și șezi baremi o clipă
Ajungă-ți fuga-n trupul tău lumesc,
Căci Domnu-ți dăruiește a Raiului aripă
Iar eu mă-nchin din suflet… zicându-ți *MULȚUMESC*!

-&-

România azi... o țară fanariotă

15 feb. 2018

Istoria-și rescrie a sale pagini triste
Pentru români ce încă, de veacuri n-au citit-o
De înțeles, nu-i vorbă, că-n vremurile iste
Istoria reală în șanțuri au dosit-o.
În mucedele file stă strânsă mărturia
A celor ce voiră ca noi să știm ce-a fost,
Nerepetând greșala ce a făcut Domnia
Și a adus românul, dintre popoare prost.

Dar vremurile astăzi au copie fanarul
Când turme acolite au pus mâna pe țară,
Lor niciodată veacuri nu plin le-a fost paharul
Și nici uitat-au, Doamne, a ști cum se omoară.
Venit-au și cu ștreangul, dosit în zâmbet floare
Și cu promis la țară că nu-i va fi la fel,
Cetit-au moștenirea a epocii fanare
Nevrând greșeală fie, să facă ei altfel.

Cetit-au în anale cum au furat strămoșii
Strămoși huliți ai vremii, fanarii parveniți
Și luat-au drept exemplu doar galbenii mănoșii
Ce-au strâns din asuprirea românilor robiți.
Și-au cumpărat statutul și jilțuri aurite
Acaparând puterea, de ei și de nepoți
S-au înrudit cu lupii din crestele golite
Umplând Divanul țării de arnăuți și hoți.

Își schimbă între ei puterea de Vlădică
Și întâlniți cu toții, mulg sânul țării dragi
Pun taxe peste taxe și dijma se ridică
Împozitând și dosul trudiților nădragi.
Corupția, abuzul, pescheș și lașitate

Cu toatele-s tronate sub noul anteriu,
Calici sunt cei cu munca ce țin a lor palate
Pe când bacșisul face din prost un lefegiu.

Caftan îmbracă hoțul, mojic din tată-n fiu
Vlădica pricopsindu-l cu funcții nemuncite,
Politichia-i lipsă, iar caimacani se știu
Numiți în multe rânduri, aceeași ca pe vite.
Au bazbuzuci supuși ce-i țin sub apărare
Să nu se iște sfadă ce le nutrește moț,
Iar capudanul oștii altă menire n-are
Decât aceea sfântă de-al apăra pe hoț.

Hulpavi cu-a lor familii, prelunge dinastii
Dăunători cu aripi și zbor de paraziți,
Au cumpărat românul și-a vieții Românii
Înlocuind cultura cu hoarde de bandiți.
Ființa națională cu dârzu-i caracter
Ce a ținut cu pieptul răspârtii de imperii,
Strivind dușmanii lacomi, puternici ca de fier
Azi sunt conduși ca-n vremea fanarelor criterii.

Fanarioții vechi își au urmași de spor
O specie umană cu reputație proastă,
Ticăloșia-avară și parvenirea lor
Străpunge fără milă a țării sfântă coastă.
Familii noi fanare iscat-au precum muște
Crescute de mai vechii, fanari ce sunt tot ei
Își schimbă doar culoarea, partidul și-a lor puște
Însă nărav habotnic îl au de cruzi mișei.

Poporul nu-i iubește, nici ei nu se iubesc
Căci cârdășia lor o fac doar pentru ban,
Fac legea după placuri, cămări domnești nutresc
Dând visteria toată să-și apere ciolan.
Au întrupat la propriu esența de trădare
Corupții infestate de perfidii politici,
Români în alte nații, ajuns-au în uitare
Precum rămași sunt astăzi în vremuri neolitici.

Cu toții își sunt rude, se cară uni pe alții
În funcții tot mai nalte, mai nalte, tot mai nalte
Plătesc și cât nu face să-și vază fii și tații
Spre vârful ierarhiei, averi din furt să salte.
Când urcă la putere nu vin singuri cu mapa
Ci cară lângă dânșii întreaga rădăcină,
Forțând bieții români să își ascută sapa
Căpătuind cu biciul, plecând cu tolba plină.

Dau naștere în țară la cumetrii nefaste
Tradiții rușinoase și nepotism căpușă,
Complot și uneltire duc la decizii proaste
Ce poartă glia țării sub maldăr de cenușă.
Nicicând lor nu le pasă decât de anteriu
Și nalta lor căciulă ținută doar din bir,
Prin legile hapsâne se ține furtul viu
Adună galbeni stive, lăsând în urmă știr.

Pun taxe pe copii, pe haine de pe trup
Pe portul de căciulă și horn ce scoate fum,
Pe apa scursă-n streașini, pe stâlpii ce se rup
Pe uși și pe ferestre, pe colbul de pe drum.
Nici brumă de avere nu are biet român
Căci ei formează statul ce dă și ia napoi,
Bărbații fug în lume, copii, bătrâni rămân
Să-aștepte zi de mâine, ori ziua de apoi.

Au dezarmat poporul de sfânt patriotism
Să nu existe teama că ei s-or răzbuna,
Au omorât din fașă al țării „fanatism”
Ce îl avea de glie și viața-i îmbuna.
Făcut-au cap ce pleacă și sabia nu-l taie
Să fie o credință în pașnicul popor,
Pe când ei în huzur, dezmăț și vâlvătaie
Petrec și se desfată, iar alți de foame mor.

Ca-n antica cetate a Romei cea străveche
Serbează nebunia doar cu nectar de țară,
Calești pompoase-n aur cu cerbi ce trag pereche
Își poartă-n bulevarde sub umbra cea de vară.
Și ce dacă-i mizeră și țara ni-i calică
Iar lăcomia n-are un gând pentru oprire!
Năpasta nu le vine de la român opincă
Căci el își doarme mintea și-i fără de simțire.

Orbită-i națiunea de-a lor minciună fadă
Ce tot promite bine sub rugă către zei,
Dar toate-s numai vorbe, crâmpei ce iscă sfadă
Nu între noi și dânșii, ci între ei cu ei.
Bat cuie în coșciugul ființei omenești
Schimbând treptat o limbă cu-a lor, una de lemn
Moravuri, caractere și subculturi grotești
Așază-ntre hotare pe veci ca un îndemn.

Atât cât doarme țara, nu vor pieri în focuri
Căci sunt precum balaur din vechile narări,
Acel ce-i tai azi capul și mâine-i crește-n locuri
Nu unul, ci mai multe, iscând doar perturbări.
Fanarioți au fost, sunt azi și au să fie
Ca un blestem ce plouă cu lipitori domnești,
O boală-ndelungată, te paște Românie…
De n-ai să-ți pui opinca, pe-a lor grumaz cât ești!

-&-

Selena

4 sept. 2018

În fundul toamnei ce-i ploioasă
Cu-a sale biciuri de suspin,
Apare Luna mlădioasă
Cu raze acre de venin.

Scoboară ceară peste glie
Steclind oglinzi de ură,
A lumii noastre apă vie
O fură și tot fură.

Miroase-a frig, miroase-a moarte
Amestec frunzelor căzute,
Cu țelul ei voind să poarte
Spre zări depărturi și pierdute.

A sale mreje se afundă
Bătând ferestrile frigoase,

În sânul vieții se scufundă
Furând în inimi pătimoase.

Își cată-a sa pereche dragă,
Ascunsă-n chipul pământesc,
Fecior ursit din dulce bragă
Și crai frumos în chip domnesc.

Scornește noaptea spre iubire
Ademenind cu raza sa
Să scoată din Pământ dosire
Un suflet drag, lături să-i stea.

Dar, recea-i rază naște ură
Nimic n-aseamănă-a iubire,
Fecior cum vrea, nu se burică
Spre a iți-n dezamăgire.

– Dau viață veșnică și vie
Celui pereche vrea a-mi fi,
Steclind în veci alături mie
Pe cerul nalt stele-a urzi!

Voiesc un pământean pereche
Să-mi fie-alături spre destin,
Tronând în noaptea veșnic veche
Formată-n Universul plin.

Ca vers de poezie sfântă
Să-nchine mie oda nopții,
Sub lanț de stele ce îmi cântă
Frumoasa-mi cale, cea a sorții.

Dar palul vocii ei cerate
Nu a găsit răspuns voit,
Căci razele de timp uzate
Sprejur îngână spre murit.

A sa steclire plină-n ură
Aprinde cerul de lumină,
Tot coborând, noaptea o fură
Sub jugul său de Lună Plină.

Aprinde marea-n raze albe
Formând a valurilor dor,
Aprinde-n munți crestele nalbe
Și codrul sterp de cânturi cor.

Întinse raze, tremur saltă…
Flăcăi ascund a lor prezent
Fugind din calea Lunii naltă
Ce se scoboară-n glie lent.

Usucă viața din natură
Și vlaga ultimilor flori,
– De n-ai să vii, mică făptură
Am să vestesc Pământ că mori!

Mi-oi lepăda raze ca spadă
Să-mpungă suflet pământesc,
Cu tine voi să șad grămadă…
Pe cerul larg ca să steclesc.

Îți dau o veșnică domnire
Peste noianul fără fund,
Fecior și crai, cu nemurire
Spre Infinit eu te afund.

Feciorii tac, ascunși de moarte
Și nevânduți spre nepierit,
A lor frumoase mândre soarte
Nu sunt a Lunii de iubit.
Iubesc cosițe înflorate
Și ii cusute pe fecioare,
Căci, soarta lor, Pământu-mparte
Sub șușur rece de izvoare.

Neprihănite-așteaptă-n pace
Iubirea lor, fete de sat
Ce-și plimbă pletele colace
Prin lan de flori și câmp umblat.

Pământul cere taină sfântă
Și crai frumoși, tot din Pământ
Nu raze-a nopții ce avântă
Și au cu moartea legământ.

Iubirea-i lacrimi de icoană
Miraj frumos, trăit solemn
Nu doar stecliri ca drept plocoană
Stând strajă nopții, putred semn.

Minunea vieții naște prunci
Zglobii și rumeni în obraji,
Nu viață veșnică atunci
Stând singuri cerului ca paji.

– Nu suntem trainici peste viață
Nemuritori, ci oameni mici
Iubim frumosul ce răsfață
A noastră viață de calici.

Nu suntem zei ce țin pe palme
A nost Pământ precum sihaștri,
N-aducem lumii lungi sudalme
Și nici nu prigonim spre aștri.

Ne ducem viața muritoare
Doar între noi, fără râvnire
Spre Universul tău cel mare
Stimată Lună, fă-ți simțire.

Te du napoi spre fund de Cer
Și cată Astru drept pereche
Să-ți șadă-n noapte efemer
Speriat de tine ca de streche.

– Dar… eu sunt Luna cea opacă
Ce n-am egal din cârd de stele,
Voiesc un crai și numai dacă
Îl am al meu, plec printre iele.

Pământul scarmăn să-l găsesc
Chiar prunc de-ar fi să cresc din rod,
Fără de el, n-am să trăiesc
Alăturea al meu prohod.

De-ar fi să cern tot ce ascunde
A voastră glie, munții, marea
De-ar fi să cat păduri ce-s scunde
Cu raza mea să scutur zarea,

Am să nutresc până m-oi stinge
La suflet pământesc curat,
Și ceară, glia va atinge
Cătând flăcău ce vrea furat.

Nu pot pricepe-a voastră fire
De-a duce-o viață scursă-n rod…
Când eu ofer o nemurire,
Voi toți alegeți chin și nod!

A Lunii raze se lungesc
Tot spre adâncul pământean,
Stejari și brazi, vârful blegesc
Sub palul său de crud oștean.

Covor de frunze scuturate
Își vâră viața în Pământ,
Ascund cu ele frici purtate
Sub dinții reci suflați de vânt.

Întinde Luna raze lunge
Printre scheleți de pomi golași,
Iar trupu-i rece-n sân… ajunge
În codrii trainici, pătimași.

Broboade albe se-nfiripă
Pe pajiști reci sub tină unse,
Luând toată viața sub aripă
Cerând-o-n Cer de stele-mpunse.

A valurilor ape stoarce
Spuma furând, izvoare sec
Din Cerul nalt, raza întoarce
Și bulgări albi în jos întrec.

Își rupe păru-n ciuda sorții,
Feciori nu-s tocmai de găsit…
Își plânge lacrimile morții
Peste Pământul horopsit.

– Ieșiți feciori de-mi închinați
A voastre vieți spre nemurire!
Porunca mea să ascultați
De nu, periv-ați în umbrire.

Vă las răgaz spre a gândi
Până la noaptea viitoare,
Căci îndărăt eu voi veni
Să-mi iau tributul ce nu moare…

Tribut ce-l fac al meu sortit
Și Domnitor peste Cuprinsuri,
Alături mie-n răsărit
Să n-aibă grija de întinsuri.

– Te du frumos în drumu-ți hău
Să șezi în lumea ta cea bună,
Căci pentru noi, hapsânul tău
Nu ești decât o biată Lună.

Nu ești a noastră viață lungă
Nici Infinitul necuprins,
Căci omului, i-a fost să-ajungă
Pe trupul tău de neatins.

Nu ești decât un praf de stele
Ce viață n-are-n al său trup,
Ci doară vânt de suflu-n vele
Ce noaptea somnurile rup.

Te du spre nemurirea ta
Sezând stingheră-n dos de Soare,
Căci toți flăcăi și crai de stea
Aleg Pământul ce nu moare.

Aici e viață, e iubire
Și suflete frumoase, calde
Sub Soare blând, găsim dosire
Alegem rază să ne scalde.

Tu ești doar moarte și năpastă
Tronând cu ura-ți veșnic rea,
Avem și noi o moarte-a noastră
Ce n-am schimba-o pe a ta.

De-ai cuteza să vii cu silă
Și-n alte vremi să cați feciori,
Să nu te-aștepți la noi de milă
Și pregătită fii să mori!

Ne lasă pașnici cu-al nost păcat
Să ne domnim traiul bătrân,
Tu ia doar morții ce-au plecat
Căci vrednicii aici rămân.

Domnește-ți Ceru-ntunecat
Cu-atale raze moarte, reci
Te vrem de-aici să fi plecat
Cu vorbă bună-n zori să treci.

Feciori sunt straja vieții noastre
Și rod al pântecului crud,

Nu bogăția lumii voastre
Ce roua nopții o asud.

Cu Astrele să-ți face prejur
În norii tăi răzbiți de ploaie,
Privește-ți Universul sur
Și fii stăpână-n nopți șiroaie.

Noi te primim să luminezi
A noastre nopți drept călăuză,
Frumoase raze să viseze
Pe câmpuri galbene de spuză.

Te-om venera ca far de noapte
Și astru pal în neguri timpuri,
A tale raze albe, coapte
Vor dăinui spre lungi răstimpuri.

Frumoasă Lună, arzătoare
Noi te privim ca pe frumos,
Nu-ți face viața târâtoare
Ci las-o ca un vers duios!

De ce nu lași popor să-ți vadă
Doar felul tău frumos de-a fi?
Nu fi pre noi doar o corvoadă
Și o imagine-a muri…

Ridică-ți trupul fermecat
În largul nopții, stele plin
Și-n locul tău nu fi lăsat
Doar nostalgie și suspin.

Lunatecii să te slăvească
Cu ode, imnuri de iubire
Și umbra ta să răcorească
A lor romantică simțire.

De vrei pereche-n negru hău
Vei face veșnic cu Pământul,
Și toată a lui, va fi al tău
Pecete fi-vă legământul.

A tale umbre, dulci nocturne
Se vor intinde-n orice noapte,
Din asfințit în zori diurne
Când Soare scaldă raze scoapte.

Pământul este-al tău fecior
Ce-l cați cu patimă de zână!
Iubește-i suflet de odor
Și ține-l strâns de sfânta-i mână…

Iubiți-vă ca doi fârtați
Ce-ați plămădit din Univers,
Și-n bezna nopții singuri stați
Cetind frumosul vieții vers.

Să-ți pleci ușor capul pe umăr
Al său puternic și duios,
A tale lacrimi mii în număr
Să ude solul cel mănos.

Născând doar viață și iubire
Ați da doar crai să stea pe Cer,
Iar raza ta de mântuire
Va izvorî din efemer.

Te venerăm cât vei străluce
Pe stele, ape și Pământ
Cu noi vei face drum de cruce
Și-un veșnic darnic legământ.

– Eu, m-oi retrage-n Cerul meu…
Cuvântul tău de pământean
Eu n-am să-l uit, căci viu mereu
Am să-l păstrez an peste an!

Ce caut eu… nu e ascuns
Printre ființe muritoare,
Dintr-o pricină am ajuns
Să fiu stârnită-n răzbunare.

Aleg Pământul drept iubire
Nemuritor și el e parte,
Cu pământean, dezamăgire
Va fi ca scrisă dintr-o carte.

Vom dăinui veci peste noapte
Și Soare, naș va fi-n cunună
El va lega cununi de șoapte
Pământ fertil cu mândră Lună.

Lumina mea stecli-va-n tihnă
Peste Pământ, doar cu iubire
Veghind a trudei voast' odihnă
Și drumul blând spre nemurire.

-*-

GEORGETA BOLEA

Nu uit nimic și adevărul îl despic

31 oct. 2018

Nu uit nimic și adevărul îl despic
Încerc să uit, dar nu pot uita nimic
Despre ce se-ntâmplă-n țară, eu le zic
Și tristă-n noapte, adevărul îl despic,
Aș urca pe-un drum nou, da-i ceață,
Pornesc la drum, rămân în dimineață!
Aspră-i cercetarea, eu, nu o dezic.

Țară zbuciumată, eu, te cutreier
Pe lanuri mă mai cheamă zvon de treier
Să văd cum lenevește câte-un greier
Pe creasta țării, Flămânzilă-nhață
Vii și lanuri, odgoane câteodată,
Tot tristă, zi și noapte, eu cutreier…

Zăresc, dragul țăran, sus pe colnic
Îmi face semn și nu îmi zice nimic
Eu, nicicând, m-am depărtat de el vreun pic
Simt marea lui tristețe, din a lui piept,
Șuvoaie ce se-ndreaptă spre el alert
Blestemul lui din veacuri, eu nu-l dezic.

Prin arșită, la stele târzii, râvnind
Ascultă prin ramuri, seva lor, doinind.
Înstrăinarea românului plângând,
Îngenunchind, jinduie o masă plină
Umil mângâiat de-a verii lumină,
Tristă nu uit, blestemu-i nu îl dezic
Și în noapte adevărul îl despic!

-&-

Pădurea nebună

1 nov. 2018

I.
De-ar fi dăinuit bunătatea-n lume
Eu astăzi n-aș mai fi scris
Cântul pădurii nebune,
Putea fi pierdut al meu vis
Și-nainte de a-mi începe cântul
Îl întreb pe Dumnezeu Sfântul,
Care-a zidit lumea și pământul,
Creație zidită cu pace și bine:
Unde-i bunătatea în lume?
C-au pornit vântoase-n codru
Pădurile-s tumultuoase,
Dispar arborii de cedru
Luceferi dispar în noapte,
Mareele maluri devorează,
Codru-i negru, aiurează
Valurile și stelele
Se iau la harță între ele,
Se-ncolțesc și scânteiază
C-a înnebunit pădurea!
Și-i prinsă-n horă cu lumea,
Stă în rugă românimea
Lumea toată e o turmă,
O parte scăpată, sumbră
Alta luminoasă-n umbră.
Și sălbatec trece vântul
Prin capul meu pustiit
Să ducă în lume cântul
Veșnic și neisprăvit…
Hoinăresc din zori în seară
În țara mea slobodă și-amară,
Să cânt jalea românească
În limba mea strămoșească
Să traduc al meu cuvânt
Într-o voioasă floare,
Dar cântul îmi este trist
Și floarea mi-i de jale,
Un cânt de viță de copac străbun
Cu serbede poame
La margini de nou drum
A înnebunit pădurea!
Zarvă-i pe pământ și-n ceruri
Și s-a înfrățit cu lumea,
Români-s toți triști la leruri

Copacii plâng, sunt triști și goi
Și-i frică de secure, de război
Și lumea-i o lume de poveste
Ca-n alte țări din vremile aceste.
Copacii zdrențuiți, dezlănțuiți
Și chipuri de români tot triști
Tu, bardule, cum mai reziști?!
Fă-ți, tu, cântare de aramă
Din glăsuirea codrului de țară,
În țara mea de poveste
Necazuri se abat fără de veste
Și-i în rugă românimea.
Lumea toată e o turmă
Din gură totul se face,
Guvernantul e la gură
Românul cel mai dibace,
Țăranu-i înghițit de ape
Altul pe uscat se zbate,
Clericimea toată-i oarbă
Unii pe pământ doboară
Pe umili ca să mai moară,
Înnebunesc toți copacii?!
Și bântuie vârcolacii!
Puietul nu se mai înalță
Stă strâns într-o soartă nouă
Cu ochi uscați și morți muguri
Cu frunți seci, brăzdate-n rouă
Și alese tinere vlăstare
Vândute peste hotare
Se pierd, se prăpădesc de-amar,
Viața le este coșmar,
Doamne, dă-le puterea rugăciunii,
Să primească darul mântuirii!
A înnebunit pădurea!
S-a prins în horă cu lumea
Și-i în rugă românimea,
Lumea toată e o turmă
O parte scăpată, sumbră
Alta luminoasă-n umbră,
Săracii hrăniți la zile mari,
Bogații mereu sătui
Că-s tigri-miliardari,
La unii mânia le este omenia,
La bogați argintăria!
II.
Sună clopotul de aramă
În pădure la izvoară
Un voinic, trufaș din fire
Urcă dealul mănăstirii,
Pe-un dâmb verde se așează,
Valucă, cioban renumit
Cu o turmă la păscut
A-l întreba pe om cutează:
–Cine ești și cum te cheamă?
–Mihalache e-al meu nume
Fusei primar de renume!
Creștine, chiar nu-ți amintești,
Îs primarul de la Durnești!
–Unde mergi? – La mănăstire
Eh! După ce-a murit soția
Am rămas cu Leana-Lia,
Fată tânără de casă,
Dar de când m-a părăsit
C-un ibovnic a fugit…
Sufletul în mine geme,
Simt c-am să mor de durere
Zi și noapte-n chinuri stau
Că în brațe n-o mai am!
Istețul cioban îl judeca-n gând:
Primar, n-ai fost stăpân pe instinct!
De mulțime tu n-aveai timp
Și urci dealul mănăstirii
Cu suflet în clipa pieirii
Și eu de mult mă-ntreb ce-i lumea
Și, tot mă întreb și-acuma
A înnebunit toată pădurea?
Sau nebună este lumea?
Plâng stâncile, sar din temelii
Zguduind codrul cuprins de urgii,
Rugi umile s-aud prin crengile ce gem
Să o lase-n viață, luptându-se cu el
Sabah, din Egipt, venit-a la al ei iubit,
Îl știa! Dintr-un live s-au cunoscut!
El orbit de răutate, de neagră lumină
Ea se apăra… este și virgină…
Simțindu-și gâtul strâns în brațele-i reci
Pădurea vara-și varsă frunza pe poteci
Cu ochii vineți și buze albăstrii,
Cu părul smuls, lung pân' la călcâi,
Călăul o târăște fără de zăbavă
Crâmpeie ultime în ochi… vedenii,
Simte că e a morții pradă,
Cu îngerii, călăul, o-ncunună
În a morții sinistră văgăună.
A înnebunit pădurea
Și-i în rugă românimea,
Trăim vremi de patimi pline,
Un șirag de rele-n lume…
A înnebunit pădurea
Lumea toată e o turmă,
Unii pe pământ doboară
Pe alții umili să moară.
Că-i o pădure țara mea
De ramuri verzi și uscături
În ea poți multe să înduri
Că hlamida-i zdrențuită
Și vietatea nu e ocrotită,
Dăinuie a mea poveste
Și virtute nu mai este,
Tu, țara mea, furtunoasă
Dă-mi o veste mai voioasă
Pădurea noastră vuiește
Și nu se mai odihnește
Duce veste-n lung și-n lat
De românul cel plecat
Și dă veste-n tot pământul

Ca să-i găsească mormântul
La românul cel plecat
Mort, dar nu și îngropat.
Și eu mă-ntreb mereu ce-i lumea
De mult, mă întreb și acuma
A înnebunit pădurea
Sau nebună este lumea…
Trăim vremi de patimi pline,
Un șirag de rele-n lume
Dăinuie a mea poveste
Virtutea a murit, nu este!
Durerile-și întețesc avântul,
Mie mi-a rămas cuvântul
Să trimit astăzi în lume
Cântul pădurii nebune,
Țara mea e țară de poveste
Unde-i gloria, maestre?!
În cer, îngeri de mătase,
Intonează rugi de împăcare
Pentru suflete ghețoase
Jinduim la viață nouă
Din anul 1989,
Dar aburită a fost zarea
Românul și-a înstrăinat calea
Trădări, complotări și ură
Tânjim după gloria străbună,
Ne-am săturat de minciună!

-&-

Peste țară ochii mi-i arunc

2 nov. 2018

Peste țară ochii mi-i arunc
Văd mincinoase legi murdare
Țărani în al robiei scrâșnet lung,
Văd numai cătușe, numai fiare.
Vicleană este forța legii
Condamnă pe cel nevinovat
Și aprobă cârmacii-regii!
Și libertatea a înghețat.

Văd nedreptatea întronării
Și țara geme-n vai și-amar!
Văd barzi supuși îngândurării
Cu vise ce se pierd în van.

Guvernanți beți numai de rele
Tronuri de trădători înconjurat
Monahi înălțând rugile la stele
C-obraji ce rușinea i-a pătat
.

-&-

Scrisoare nopții

6 nov. 2018

Prietenă îmi ești de-o viață
Întunericul tău mă răsfață
Tu îmi ceri să te părăsesc de mult
Și eu nu vreau să te ascult!
Abia aștept să te întâlnesc
Să mă înalți pân' la Crugul Ceresc!
Când vreau să-ți închid ochii
Tu mă răzvrătești…
Intru în cascade cu vâltori,
Mă lupt cu fioroșii nori
Tu încerci să mă îmbunezi,
Dar mai tare mă întristezi
Vii cu alaiul tău radios
În carul mare luminos
De stele! și-n albastră lumină
Mă ceri a cerului regină!
Află că al tău Sfânt Altar
Mă înviază! Solitară, eu tresar
Căutând prin frigul lui, 'nălțând
Cuvânt, dorință și visare
Să murmure toate același gând
Pentru țară, nobilă vibrare!

Mai află că eu, cu luna ta,
Bine mă împac
Și vrem, totdeauna,
Să îți fim pe plac
Și în încheiere îți spun pe scurt
Că seară de seară
Eu îți fur din taină
Și luminez mai mult!
Te rog, nu-mi cere să te părăsesc
Încă te mai iubesc!

-&-

Leul și Lupul

9 nov. 2018

Într-o împărăție dobitocească
S-auzi veste tristă la masă împărătească
Pădurea fiind supusă unui fenomen primejdios,
Animalele protestau pentru aer și os
Leul văzând că protestul nu se sfârșește
Și lanțul trofic se prăbușește
Ascultă colțoasele care s-au ridicat,
Găsind a-l scoate pe lup vinovat,
Leul, judecător și mare împărat,
Hotărî ca lupul să fie anchetat
Lupul veni la judecata dobitocească
Încărcat cu hrisoave de oaie să-l ploconească
Cerându-i leului promisiunea să i le trimită
Prin marele curier, bursuc, acasă.
–Domnule judecător, îți fac rost și de o blană.
–Mulțumesc, lupule! Îți dau slobozeală,
Eu nu am nevoie de o așa blană
Purtând o blană, poate cea mai fină
Cu puțin timp în urmă jupuise o leopoldină,
Nevoie de blană să aibă! De câțiva ani
Despuia zilnic tigri milionari.
În vremile de azi, în lumea noastră mai ales,
Practici de acestea, s-aplică foarte des.
Cum poți gândi că la așa 'naltă masă
Mai poți băga seul într-o carne grasă.

-*-

NICOLAE CORNESCIAN

Exodul

4 ian. 2018

Urcam tot mai mult.
Urcam până la corabia rămasă aici de nu se ştia când.
Străbăteam poteci înguste, şerpuind printre brazi şi stejari,
arbuşti şi buşteni de un verde marin.
Ne întorceam aici. Unde era mai mult loc decât altundeva.
În pâraie lucea orizontul şi ceva mai uşor decât aerul.
În priviri se vedeau alte lumini, proiectând forme stranii;
edificii ce n-au existat niciodată. Pe lângă care imaginam că treceam
şi învăţăm să ne simţim prezenţi. Radele porturilor probabile.
Grote pline de nori, sclipiri reci în acvarii;
acei ochi ce ştiau că eram din alt timp.
Că veneam mai mereu când se termina totul.
Când nu se mai întâmpla mai nimic demn de a schimba esenţialul.
Ori doar pentru a continua ceea ce era firesc. Ce vedeam
şi credeam că devenea real:
râuri de aer, scântei în rouă, priviri luminând pretutindeni.
Şi acea arcă imensă, de sticlă şi lemn negru. Plină de apă din care
ţâşneau fluturii, scăpărau peştii mărilor uitate,
retrase în cer în timpul refluxului magnetic;
în anul ultimei veri de pe pământ. Atunci când nimeni

nu mai recunoştea pe nimeni. Când cei ce plecau pentru totdeauna,
ne spuneau că locul nostru nu e aici; nu e niciunde.
Şi totuşi, reveneam doar pentru a ne aminti şi a recunoaşte
pe culmile pădurii milenare alge şi scoici, ramuri cu noduri;
frunze ridicate în forme de vele chiar pe oglinda cascadei
curgând în sus. Revărsându-se în cer.
Chiar din ziua plecării celorlalţi. Din acea vreme de când aici
seara nu se mai termina niciodată. Nici măcar acum
când îmi repetai cuvintele ultimului matroz:
Aici n-a existat şi nu va exista nici un timp. Niciodată.

-&-

Inexistenta

12 ian. 2018

Nimeni nu ştia dacă existai cu adevărat. Dacă făceai parte din veracitatea lor
ori erai tocmai acea fantezie ce putea fi confundată cu vreunul din ei.
Îndeosebi, atunci când şi cu tine poate că se întâmpla ceva neaşteptat.
Dar nimeni nu sesiza absenţa a ceea ce putea fi altfel, dacă ai fi fost
altundeva. Şi nimeni nu căuta să-ţi afle numele, doar din teama de a nu uita
cât de prezent rămânea în orele înserării. Mai mereu când i se permitea
să-şi amintească oglindirile tot mai ascuţite, marcând părţile umbroase
ale apelor dimprejur. Tocmai acele porţiuni unde s-ar fi putut întuneca
orice umbră. Unde uneori se oprea cineva, uitând cât de mult se schimba
totul. Chiar şi atunci când nimeni nu ştia că rămâneai mereu aceeaşi.
Erai pretutindeni. În fiece clipă, repetată de gândul tău. Presupusă
a confirma efemerul şi faptul că aici putea fi oriunde, dacă n-ar fi existat
un timp continuu. Acea deprindere cu obişnuinţă, demnă de a oferi
iluzia siguranţei precum şi necesitatea presupunerii a ceea ce ar putea fi
bănuit în anumite condiţii. Mai ales, atunci când treceai alături.
Te opreai dând de înţeles că golul din preajmă era lipsit chiar şi de aer.
Priveai doar pentru a distorsiona lumina, doar pentru a o elibera
de culori şi luciu. Uitai să respiri când rămâneai singură. Când te aflai
alături de cei ce se obişnuiau cu gândul că erau vii. Făpturi încorsetate
în trupuri. Oameni ce visau copaci crescând în interiorul lor. În funcţie
de vreme, schimbau frecvenţa inimii. Te vedeau şi credeau că erai altcineva.
Aveau impresia că te ştiau dintotdeauna, chiar dacă pentru fiecare din ei
aveai o altă înfăţişare. Aminteai tocmai acea persoană ce n-a fost întâlnită
niciodată, dar care a fost visată şi dorită a fi întâlnită cândva. Îndeosebi,
în orele însingurării. Când ei rămâneau împreună, dar fiecare, în parte,
se gândea la cu totul altceva. La faptul că cerul devenea mai greu decât apa.
Se scufunda de cealaltă parte a orizontului. Adăsta în ceştile aburinde
din faţa lor. În fierturile de tot felul, savurate cu nesaţ, doar din dorinţă
de a se simţi liberi. Vrând parcă să te vadă mereu, ca şi cum ai exista pretutindeni.
În vieţile lor efemere, confundate cu iluziile tale. Mai ales atunci când nimeni
nu sesiza absenţa celei ce ar fi putut purta vreun nume, permis a fi amintit
chiar şi în ultima noapte de pe pământ; în orele când umbrele lor deveneau
mai dense decât orice întuneric. Când plecau pentru totdeauna. Acolo unde
nu mai era nimic şi nimeni nu-ţi putea nega eterna prezenţă.

-&-

Politica prostimii

24 ian. 2018

Cândva şi ei visau noaptea. În acei ani când pe pământ
erau mai mulţi morţi decât cei vii. Decât cei ce bănuiau că doar din cauza spaţiului,
aflat într-o necontenită mişcare, nimeni nu mai era acolo unde ar fi trebuit să fie.
Decât cei ce soseau din depărtări tăinuite şi nu se mai simţeau prezenţi.

Doar din pricina gândului ce nu definea nici o realitate, ca şi cum prezentul de aici
n-ar mai fi coincis timpului de pretutindeni. Şi nici celui trăit în zadar,
dacă totul era dat uitării. Îndeosebi, în lunile frigului, când nu se mai întâmpla
nimic deosebit, exceptând doar înlocuirile inducând răvăşeala iminentă.
Când alţii vorbeau despre ceea ce nu exista niciodată. Şi nici nu putea fi
cât timp marea majoritate pricepea şi trăia alte adevăruri. Mult mai simple
şi mai apropiate realităţii ce impunea alte legi. Dar nicidecum ceea ce ei
considerau desăvârşit, doar pentru a rămâne eternii slugi ai iluziei, uitând că
doar cei liberi puteau schimba destine. Cei ce, treptat, învăţau să ignore
tot ce li se impunea, dar nu le definea existenţa. Cei mulţi. Tot mai mulţi
cu fiece nouă abatere de la normele firescului, considerată lege de nelegiuiţii
aleşi întru totul greşit. În acei ani când pe pământul tuturor să fii prost
însemna să trăieşti amarnica impresie a stăpânirii depline. Să crezi că şi alţii
îţi dau crezare chiar şi atunci când nici măcar nu înţelegi unde te afli,
dar nu încetezi să râvneşti să ajungi undeva.

-&-

Iluminare

28 ian. 2018

Ezit să admit că putea fi altfel,
chiar şi atunci când credeam
că eram încă vii.
Când simţeam că ar fi trebuit să ne întâlnim,
căci ştiam că nu se putea să nu existăm

şi pe acest pământ. În care, uneori,
clocotea lumina. Curgea în adâncuri
golite de aer, de apă şi privirile celor ce ar fi putut înţelege
că locul nostru era în alt timp.

Dar nicidecum în apropierea izvorului de luciu,
asemenea celui ce pulsa în fiece om.
Chiar şi atunci când bezna
devenea insuportabilă, însă, iluminate dinăuntru,
culorile rămâneau la fel de intense.

Incandescente, precum nisipul în flăcări,
pierzându-ne urmele paşilor în cenuşi ninse din cer.
Îndeosebi, în ceasul refluxului ultimelor valuri de pământ
rămas doar pentru a menţine viu
tremurul umbrelor celor ce credeau
că trăiau cândva.

-&-

De pe alt Pământ

10 feb. 2018

Ne aminteam mai mult decât izbuteam să trăim. Acea oră
ce repeta tot ce priveam şi credeam să ar fi putut exista. Asemenea
visului plin de cer, pe când, în privirile noastre, doar malul retras
marca ultima limită a orizontului. Vidul în care văzutul devenea presupunere;
marginea depărtărilor noastre, ademenind spre necunoscut. Acolo unde totul
putea fi întru totul diferit. Putea repeta drumuri continuând în oglinzi uitate
prin braniştile de arbori transparenţi, ape izvorând chiar din cer. Plantaţii presupuse,
visate uneori. Văzute chiar şi aici. În geamuri şi vitrine. Pe tablouri repetând
ceea ce putea fi real. Redând în amănunt apropierile posibile. Raze revărsate peste
nuanţele văzduhului închegat. Tot mai clar şi tot mai prezent. Plin de luciri

ce ne uneau privirile într-o singură lumină. Amintindu-ne că poate
nici nu eram aici. În acest muzeu plin de umbre îmbrăcate în piatră.
Amintind alte contururi. A ceva ce putea exista şi în prezenţa noastră.
Chiar şi în preajma crengilor trecând prin sticle rămase intacte. Crengi de cristal
şi gheaţă. De forma striaţiilor zărite pe netezimea mării de la marginea cerului.
Amintite chiar şi în aceste clipe în care privirile se divizau în fascicule
verzi şi albastre, suprapuse şi intersectate, permiţându-ne să privim
din mai multe unghiuri, concomitent. Doar pentru a percepe ceea ce aparţinea
altor dimensiuni; pline de lumini ce penetrau tocmai acele umbre din care erupea
întunericul. Pline de mai multe nuanţe decât ar fi putut exista vreodată pe Pământ.
Şi ceva ce era evident: mări din care se revărsau râuri. Aduceau rădăcini
împletite-n năvoade. Divizându-se în alte ştraifuri. Doar ca să recunoaştem
tot ce nu izbuteam să uităm. Doar ca să ne amintim mai mult decât am fi putut
trăi vreodată. În acel timp trecător. Când totul devenea altceva.
Se repeta când nu mai putea fi amintit.

-&-

Amintind vecia

1 aprilie 2018

Ştiam…
Ştiam că trebuia să exişti.
Chiar şi pe acest pământ nemărginit.
Chiar şi în acest timp mult prea lung pentru o viaţă întreagă,
irosită în depărtări pline de singurătate.
Ştiam că erai tot ce nu ştiam:
dorinţa de a cunoaşte eternul de după moarte,
visul plin de lumini ce nu se stingeau niciodată.
Ştiam cât de transparente erau toate privirile ce nu ne cunoşteau.
Şi cât de mult spaţiu se pierdea în alt spaţiu.
În pustiul dintre noi şi în toate acele oraşe
ce nu aveau nici un nume. Nici în amintirile tale
şi nici în mintea mea.
Ştiam că ştiai tot ce nu trebuia să ştiu.
Doar ca să nu uit că tot ce exista era destinat uitării:
drumurile înspre tine, desprinzându-se de netezimea nisipului;
arborii şi casele pierzându-se în vidul dimprejur,
pe când încercam să aflu dacă undeva, chiar şi într-o altă primăvară,
exista cineva; chiar şi acel om ce putea şti chiar şi de mine,
de jindul meu de a mă simţi prezent.
Aici, unde totul se schimba mai mereu, pe când tu nici
nu mai aveai înfăţişarea ta. Nici în seara întoarcerii celor uitaţi
şi nici în acele ore în care nu se petrecea mai nimic
demn de a fi amintit. Nici în cartierele cu sticle
ce absorbeau luminile dintre noi şi nici la marginea altor margini,
dincolo de care nu se afla mai nimic. Îndeosebi acum,
când stăteam aici în locul tău. Te-nchipuiam şi ştiam
că nu se putea să nu te recunosc chiar şi-n realitatea
absenţelor presupuse. Chiar şi aici, unde se înălţa
tocmai acest zid transparent
ce anula orice prezenţă concretă. Acum, când izbuteam să mă recunosc,
pentru că te simţeam alături: căldura ta şi strania amintire
a ceea ce putea exista întotdeauna.

-&-

Casa în care scriu

12 apr. 2018

în casa în care scriu nu se află nici un ceas
e o altă casă decât cea în care visez şi îi zic soţiei
că e prea târziu
că ar trebui să ne grăbim
dacă nu vrem să întârziem şi de data asta
să ajungem tocmai când se sfârşeşte totul

aici nu se aude nimic
şi nici nu se vede ceea ce ar putea perturba
firesca nuanţă a luminii
şi dacă totuşi se mişcă ceva
e doar pentru că gândesc eu că s-ar putea mişca

pentru că acolo
îi explic soţiei
în casa în care scriu n-a intrat nimeni
încă din ziua în care m-am retras pentru prima dată
doar ca să gândesc ce aş putea să închipui
şi nici atunci şi niciodată îi zic
n-am avut nici un caiet şi nici un creion
ce m-ar ajuta să conturez tot ce nu există

aici admit privind obiectele lipsite de echilibru
aici nu e tocmai acum
nu e nicicând

chiar şi scaunul pe care stau
stă suspendat cu câţiva centimetri deasupra podelei
nu am nici o masă chiar dacă soţia a insistat
că o masă de sticlă nu ar fi de prisos în absenţa altor umbre

nici de ceşti n-am nevoie
îi explic
pentru că întotdeauna găsesc aceeaşi cantitate de apă
în apropierea locului din perete unde în mod firesc
ar trebui să existe cel puţin o fereastră

nici de cerneală ce ar lăsa urme clare
în aerul din interior
pentru că insist să-i explic
dacă cineva ar citi tot ce imaginez
chiar ar putea crede că exist

-&-

Autobiografie

18 apr. 2018

mi-au trebuit exact 366 de ani ca să pot scăpa
de întunericul din interiorul oaselor

m-am născut printre oameni bătrâni
într-o limbă inutilă şi destul de străină în raport cu tot ce simţeam
şi înţelegeam că putea fi exprimat chiar şi cu ajutorul cuvintelor

ascultându-i mă amăgeam şi credeam
că tot ce-mi era apropiat devenea ideal

abia când am plecat şi am uitat definitiv
am izbutit să identific aspectul primitiv al anumitor origini
faptul că poţi avea totul dacă găseşti destulă putere
să nu crezi în nimic
exceptând propria dorinţă de a rămâne liber pentru totdeauna

am rămas în locul în care nu am nici un trecut
ca şi când n-aş avea nevoie nici măcar de acel timp
căruia în mod firesc ar trebui să mă supun

am rămas aici doar ca să scap de beznă
de tot ce-am uitat din clipa în care am devenit altcineva
şi nimeni şi nimic n-a avut şi nu va avea putere
să mă îndepărteze de mine însumi
nici măcar de aceşti oameni ce-mi seamănă întru totul
şi nici de aceste limbi în care gândesc tot ce simt a fi mult mai prezent
decât orice alt adevăr

mi-au trebuit exact 366 de luni ca să-mi dau seama
cât de multă lumină există aici
şi doar aici
în jurul întunericului din interiorul meu

-&-

FM radio

23 apr. 2018

în viitorul veşnic cred doar cei care uită
că nu-şi pot schimba nici măcar propriul trecut

auzeam şi nu ştiam de ce am venit aici
unde nu a fost încă nimeni şi niciodată
unde aerul nu reţinea cuvintele
chiar dacă vechiul tranzistor
transmitea ştiri dintr-un timp incert
pe când lumina coroda metalul
pereţilor adânciţi în nemărginirile apei
în care mă simţeam uitat

aminteam tot ce putea fi mai real decât prezentul
dacă cineva ar fi spus altceva
la fel ca şi acum când aparatul de radio transmitea
prea multă linişte între ideile gândite probabil în alte dimensiuni

dacă n-ar exista timp spaţiul ar fi infinit

ascultam şi mă întrebam dacă eram tocmai aici
unde puteam să fiu şi în alte momente
chiar şi atunci când aş fi avut nevoie de altcineva
ca să mă recunosc şi să ştiu că sunt singur
când oriunde m-aş fi oprit întotdeauna aş fi ştiut
că am mai fost acolo şi de alte dăţi
am ajuns de pe alte drumuri doar ca să mă îndrept
înspre locuri ce se uită mereu

aşteptam să aud şi altceva
dar nu se mai întâmpla mai nimic

tăcerea se transmitea pe aceeaşi frecvenţă
pe 99, 9 MHz
o tăcere apăsătoare
decodată şi amplificată de metalul pereţilor
rezonând şi vibrând tot mai intens
pe când scoicile din ungherele încăperii
emiţând un ecou distonant
trosneau şi se risipeau în cioburi sclipitoare
deveneau nisip
dispăreau tocmai în acele clipe în care aflam
că dincolo de acest spaţiu nu mai exista mai nimic
absolut nimic

-&-

Atât de aproape

29 apr. 2018

Atât de aproape
visez că mă trezesc
că sunt mult mai departe decât vezi când privesc
oglinda vitrinei din care au îndepărtat
câteva umbre sticloase
au diluat aerul cu ceva mult mai clar decât lumina
şi au lăsat totul pradă altor dimensiuni
inaccesibile şi lipsite de spaţiu
intru şi închipui că sunt pretutindeni
căci în realitate nu sunt nicăieri
nici măcar în mintea celui la care nici nu mă gândesc
că ar putea să existe
să fie altcineva dacă aş izbuti să mă văd
să mă îndepărtez de propria oglindire
ca şi cum aici ar putea dăinui totuşi altceva
continui să cred că se întâmplă ceva
ceva ce durează chiar şi o clipă
mai puţin decât se poate percepe
în absenţa întunericului
adâncit în aceeaşi oglindă pe când
văd că nimic din ceea ce încă persistă
nimic nu se mişcă şi nu-şi schimbă nuanţa
chiar dacă lumina capătă alte intensităţi
îţi permite să mă vezi revenind în visul tău
unde întotdeauna îmi lipseşte umbra

-&-

În absenţa pământului

3 mai 2018

În absenţa pământului
văzduhul era plin de pietre sclipind asemenea stelelor
chiar în miezul zilei când luciul dimprejur
se topea şi curgea printre priviri pline de nisip
ridicat din locuri unde cândva erau drumuri
erau umbre de arbori pe malul apropiat
umbre verticale şi nici o mangrovă găunoasă
din golul căreia ar fi erupt întunericul nopţii trecute
doar o nuanţă spălăcită contura prezenţe posibile
a tot ce probabil că-ţi aminteai
ce nu se vedea dar putea dăinui veşnic
doar pentru a marca nişte haturi clare
pline de luciri aspre
doar pentru a ne îndepărta de orice adânc adumbrit
prezent îndeosebi în aceste locuri
lipsite de pământ
şi-n acest aer ce-l simţeam tot mai intens
doar pentru că tu continuai să respiri
chiar dacă pietrele se sfărâmau şi se risipeau
în sclipiri tot mai orbitoare
chiar în miezul zilei când malul îşi îndepărta marginile
de privirile noastre
apăreau alte umbre şi câteva frunze
de un verde fosforescent
doar o nuanţă presupusă
ce nu putea fi atinsă în absenţa altor priviri
doar o simplă amintire
a faptului că în anii timpului trecător
în alte anotimpuri
am trăit şi noi undeva pe pământ

-&-

Insula

6 mai 2018

În acest timp, dacă aş fi amintit trecutul, ar fi trebuit
să fiu izgonit. Aidoma trupului dematerializat, purtat prin goluri
umplând întinderea extinsă chiar şi acolo unde nu putea fi nimic.
Nici măcar eterul de nuanţa apei. Şi nici un spectru al întunecării
cerului revărsat în degrade. În acest ceas, când doar în geamul tău
se unduia marginea de apus a mării. Lucea chiar şi în beznă,
chiar dacă orizontul plaviei îndepărtate nu mai putea fi surprins
de nici o privire. Şi nici nu exista în nici o realitate, exceptând
doar interferenţele inducătoare de iluzii. Când adâncurile
eliberau sclipiri conturate cu albastrul altor depărtări. Acele spaţii
ce nu se întunecau niciodată. Nici în alt prezent şi nici pe pozele
din casa ta, de unde se vedea mereu aceeaşi apă. Luminoasă
şi nemărginită. Plutind necontenit chiar deasupra pământului;
peste insula plină de râuri ce-mi purtau umbra înspre acelaşi loc,
întâmplător. Spre ceva ce putea exista doar acum. Când ştiam că tu
erai mai mereu aici, chiar dacă nimeni nu te întâlnea. Îndeosebi,
în acest timp, de neînchipuit într-un asemenea spaţiu. Aici,
unde lunceturile căpătau luminozităţi celeste. Şi nu se întunecau
nici măcar noaptea, căci apa de deasupra păstra vie lumina
stelelor din alte galaxii. Chiar şi în acest timp, când uitând totul,
ştiam că nu mai aveam unde să plec spre a te putea imagina
a fi mult mai reală decât rămâneam eu doar în prezenţa ta.
Doar pe acest ostrov, situat într-o realitate extinsă, acolo unde,
în mod firesc, nu putea fi nimic. Niciodată.

-&-

De niciunde

12 mai 2018

Acest loc e mult mai vast decât tot ce se poate închipui.
Din cauza nuanţelor noi, dizolvate din alte nuanţe.
Din pricina luciului celest, îngropat în racle metalice
din adâncimi subacvatice.
E locul în care dăinuie tot ce se poate aminti
când eşti altundeva. Şi nu ştii că altcineva vede tot ce-ai uitat.
Ştie că cei pe care-i credeai morţi,
locuiesc tot aici. În acest oraş, de deasupra apei.
Între râuri policrome, primenind mai mereu
feştelile norilor magnetizaţi. Chiar dacă ei încă păstrează cerul
în memoria telefonului ori tabletei,
ca şi cum ar deţine ilustrate rare. Dintr-o altă viaţă.
Din timpul înstrăinării şi îndepărtării
de toate drumurile ocolitoare. Cu nisip presărat peste
urmele umede, ce nu mai duc nicăieri.
Chiar dacă aşteaptă şi pleacă
doar atunci când află că cei ce le seamănă,
la chip şi la gând,
părăsesc alte ţinuturi pentru totdeauna. Devin pământ
îngropat laolaltă cu văzduhul orizontului
stins pentru totdeauna. Pământ greu şi întunecat.
Trebuincios conturării apei ce susţine acest loc;
mult mai clar decât tot ce a existat oriunde altundeva.
În prezenţa luminii reale, redând în detaliu înfăţişările

celor uitaţi. În cele mai neaşteptate conjuncturi. Aidoma pozelor
întâmplătoare, pâlpâind pe ecranul telefonului
când te apelează vreun necunoscut. Când răspunzi şi uiţi
să te-ntrebi dacă acel om chiar există undeva. Oriunde.
Chiar şi în acest loc, mult mai amplu decât tot
ce se poate imagina.

-&-

Valuri de sub apă

28 mai 2018

***

Tot ce închipui când mă visezi uneori,
devine real în privirea mea.
Ţâşneşte din gând. Se face văzut. Luminează.
Îmi defineşte apropierile, obligându-mă să exist.
Să cred că în adâncul apei,
ce-ţi păstrează oglindirea, creşte locul gol,
necesar cerului scurs în orele beznei.
Chiar şi acum, când închipui că ai putea să mă vezi,
dacă visul din care nu mai pot evada
s-ar goli de lumină. Şi ar rămâne doar o singură umbră
între noi; o umbră fosforescentă.

***

Îndepărtându-mă de tine, ca de propriile amintiri,
ştiu că în curând va veni chiar şi timpul vieţii mele.
Şi un singur drum se va întinde între casa noastră
şi nemărginirea. Calea de lumină penetrând
culorile spaţiului; îndepărtându-se de bezne lucioase.
Cele din visele celor străini. Celor ce caută ieşiri
din perspective umbroase. Chiar şi acum, când cred că
întotdeauna voi reveni doar acolo unde, din pricina ta,
nu se mai poate uita mai nimic. Nici măcar această nemărginire,
prezentă doar în casa noastră. În deschiderea definită de lumini
mult mai vii decât tot ce ar putea fi real.

***

Pentru menţinerea echilibrului e nevoie de absenţe
a ceea ce va fi real într-un alt timp,
ştii şi nu mai poţi să fii tu când te atrag alte gânduri,
ca nişte vibraţii interspaţiale. Când simţi că
în visele mele rămâi veşnic vie. Când valul celest
inundă adâncimile sclipitoare, ape conturând
orizonturi posibile. Priviri purtate de vânt
într-o singură clipă, trenând mai mult decât amintirea.
Când uiţi unde suntem şi totul se reduce doar la prezenţe
din aceste locuri, unde încă dăinuie destul de mult spaţiu
necesar închipuirii timpului ce va veni. Unde realul se lărgeşte
mai repede decât lumina. Şi ceva nevăzut
menţine în echilibru tot ce rămâne prezent.

-&-

În absenţa arborilor

6 iun. 2018

Uitând de alte lumi, îngropai umbra copacului ars.
Aproape de apă, trasând forme de crengi
cu negreala rămasă. Chiar în clipa în care aerul slobozit

din trunchiul scorburos căpăta un glanţ spălăcit.
De nuanţa nisipului scos din surpătura plină de fum
şi ceva ce urma să dăinuie mereu. Urma să lumineze.
Chiar şi în anii în care aici nu va mai fi nici un ţârm,
ci doar o rarişte de raze cristalizate
va creşte deasupra apei interminabile.
Îţi va aminti că poate chiar şi acum,
aici putea fi cu totul altceva. Chiar şi acum,
când, adânciţi în tăceri sinonime absenţei,
străbăteam bezna ce ne permitea să atingem totul.
Tot ce putea exista şi poate că era prezent,
dacă putea fi închipuit chiar în preajma noastră.
Asemenea cerului păstrat în roua dinăuntrul crengilor
de sticlă, de văzduh închegat şi scorojit în locuri în care
alte umbre se desprindeau de hăul întunecat. Asemenea
respiraţiei smulse de vânt
ori a izului presupus, când ceva inexistent
ne ademenea şi făcea parte din noi. Din gândul
că aici totul devenea altceva. Chiar în clipa în care
aerul eliberat căpăta culori noi. Încă nevăzute
niciunde altundeva pe pământ. Boielile luminii
sesizabile doar în spaţii transparente. În privirea ta
în care ardeau ultimii arbori. Şi nu mai găseam
acel loc în care aş fi izbutit să-mi amintesc
că erai mai mult o amintire a vieţii decât viaţa însăşi.
Erai visul a tot ce vedeam şi credeam a fi posibil
când imaginai alte latenţe: seri pe malul retras în lumină,
ore mai lungi decât aşteptarea
şi ceva ce nu avea nici un timp, dar permitea să visăm
amintirile altor vieţi; întru totul străine. Oameni întârziind
în locuri în care ar fi putut fi arbori. Chiar şi azi,
când inima ta bătea cu câteva clipe în urmă,
de parcă aş fi trăit într-un alt prezent. Ca şi cum fumul
diluând lumina de aici ar fi putut ajunge de cealaltă parte
a orizontului doar în ceasul amintirii a ceea ce încă
nici nu s-a petrecut. Când, reflectând nisipul nopţilor
din alţi ani, privirile se cristalizau chiar deasupra apei.
Ardea ornicul din far. Iar pe sticla-i ovală rămânea întipărită
imaginea ultimului moment al timpului trecător:
câţiva copaci ori ceea ce aminteam că puteau fi copaci.

-&-

Monolog

17 iun. 2018

Singuri şi străini, în absenţa prezentului, rămâneam împreună
în orice amintire. În oraşul luminilor dizolvate de vânt. În locuri
din care lipseau lăstarii viitorului altor vieţi, iar aerul lăsa urme de
umbre verticale între stâlpii de nisip presat. Departe de orice liman,
surprins de oglinzile-n care ne vedeam uneori şi credeam
că puteam fi prezenţi. Îndeosebi, în acele ceasuri când îţi vorbeam
de cu totul altceva:

exista totuşi o cameră ce nu se încadra în cei două mii şi ceva
de metri cubi de realitate calculată
era în interior şi însuma toate pierderile de spaţiu
un gol cubic determinat de pereţii numerelor vecine
tocmai în inima hotelului unde cel venit după miezul nopţii

presăra pământ peste umbra ta

Chiar şi atunci când priveai alte reflexe,
prelinse, probabil, din visele celor necunoscuţi,
celor de alături, savurând izuri tropicale când nu încetam
să-ţi povestesc despre tot ce putea fi aici,
dacă s-ar mai fi înălţat câteva ziduri de sticlă:

altcineva
o femeie fără nici o vârstă
spărgea clepsidrele aduse în geanta de voiaj Gucci
cu migală aduna toate cioburile
spre a nu lăsa nici o urmă de lumină reflectată
nici în privirea mea şi nici înăuntrul umbrei tale
apoi se retrăgea în beznă lipsită de orice contur
părăsea interiorul ce nu se mai încadra în nici o geometrie precisă
cu excepţia suprafeţelor laterale
nişte oglinzi vibrând şi deplasând imaginile trupurilor noastre
de cealaltă parte a luminii
denaturând orice umbră
mutând-o în golul dinăuntrul făpturii tale

Reflectând-o, asemenea apei susţinând cerul,
pe când ochii surprindeau marginile văzutului,
lipsite de beznă şi de orizont. Locuri mult mai îndepărtate
decât tot ce putea fi închipuit chiar şi aici,
unde în lichidul transparent din paharul de cristal
vedeam o cu totul altă realitate.
Vedeam copaci şi catarge. Şi ceva ce se putea solidifica
în culori mult mai clare decât orice nuanţă visată.
Îndeosebi, în clipele în care reluam şirul faptelor precedente.
Îţi ziceam:

în inima ta era prea mult aer
aflam de la el
fapt ce nu ne permitea să pomenim de nici un ritm
conchidea femeia din interiorul oglinzii
şi nici de transparenţă din întuneric
adăuga el
poate doar de umbra altei umbre
când trupurile se contopesc într-o singură tonalitate
se urzeşte abisul şi începi să pricepi că în unele locuri
există ceva ce nu se încadrează în nici o realitate
o cameră de hotel dintr-un alt timp
unde în dosul sticlei gravate cu nisip alb
se zbate ceva mult prea clar
obligându-te să crezi că încă exişti
luciri dispersate
îmbibate cu aerul scurs din alte distanţe
de dincolo de malurile planetei vecine
reflectate de golul din acea picătură ce încă mai scânteiază
înăuntrul paharului de cristal
pe masă de sticlă
uitată în locul în care unde cândva
chiar şi-n acei ani când nu se mai pomenea de nici un prezent
poate că se înălţa tocmai hotelul din amintirile noastre

-&-

Miraze

24 iun. 2018

Dis-de-dimineaţă, scoteai oglinzi pline de cer
din fluviul sticlos. Tocmai la ceasul când apa
căpăta irizări răsărite în alte depărtări; de nepresupus:
locuri în care nu se întuneca niciodată;
imensităţi lipsite de orice orizont.

Presărai pământ peste sticlele ude,
inhalând imagini apropiate ca pe nişte scânteieri
desprinse de aer. Devenind posibile
doar în acele unghiuri în care, intersectate,
privirile noastre lăsau urme de lucori orbitoare.

Conturau ceva destul de stocastic
spre a putea fi amintit chiar şi de cei veniţi
de pe malul opus. Cei ce vedeau cum mirazele
începeau să se unduiască. Cum, vibrând, eliberau
un fum alb, menit să absoarbă petele de beznă
adăstând pe alocuri. Tot mai departe şi tot mai adânc.
În acei ochi ce nici nu observau că eram aici.

Nici în ceasul însoririi depline,
când nuanţele păreau a se lichefia. Şi nici atunci când aplatul
înlocuia prezenţele reale. Completa tot ce trebuia să existe.
Tocmai la ceasul când nimic nu mai era asemănător sieşi.

Desprins de lumină, aerul căpăta nuanţele apei.
Chiar deasupra fluviului aducând imagini
dintr-o viaţă viitoare:
arbori de plastic transparent, înveliţi în celofan;
valuri de umbre risipindu-se tocmai acolo
unde ar fi trebuit să fie orizontul;
oameni fără nume, revenind din locuri tot mai pustii.
Din depărtări lipsite de amintiri clare,
de vise şi spaţiu. Ca şi cum ar fi părăsit reflectările din oglinzi
pline de cer diluat în lucirile altor dimensiuni.

Posibile în fiece dimineaţă. Când apa aducea lumini răsărite
în depărtări de nepresupus:
locuri în care nu se întuneca niciodată;
spaţii lipsite de orice orizont.

-&-

Eclată

29 iun. 2018

Pluteam înspre hatul spaţiului real:
azurul evanescent,
anulând percolările altor dimensiuni;
falii din care erupea luciul necesar iluminării
apei dimprejurul nostru.

Şi ceva ce rămânea fixat
la aceeaşi distanţă, eludând parcă
înaintarea noastră tot mai grabnică.
Obligându-ne să credem
că poate nici nu ne mai aflam
în această lume în care totul părea
întotdeauna altceva.

Aici, unde nu mai putea fi confirmat
mai nimic. De nimeni.

Exceptând doar ceea ce
ni se părea că priveam:
zefirul incandescent,
conturând faţadele clădirilor posibile;

eclată de culori clare,
iţindu-se între ziduri de umbre
ridicate în apropiere. Şi ceva ce
rămânea întipărit pentru totdeauna
în privirile şi în mintea noastră.
Ca un reper al propriei fiinţe,
confirmându-ne faptul
că eram tocmai aici.
În această lumină de deasupra apei
din care primele forme de pământ
urmau să se ridice
abia peste câteva zile.
Pentru prima dată, în întregul univers.

-&-

Iubirile înţelese nu sunt iubiri

8 iul. 2018

Trăiam o altă viaţă.
Cea în care deveneam tot ce-ţi doreai
cât timp rămâneai gândul ce mă obliga să mă simt real.

Cunoşteam orele prezenţei pline de culoarea luminii,
de văzduh ce nu păstra nici o exalare străină,
de ceea ce, rămânând identic, amintea tot ce se întâmpla.

Chiar şi în absenţa noastră. Îndeosebi,
în oraşele-n care lucirile spaţiilor pustiite
vegheau tot ce putea persista într-un alt prezent.

Similar celui de aici. Din această viaţă
în care nimic nu putea fi schimbat pentru totdeauna.
Şi nici nu putea fi conştientizat întru totul.

Mai ales, în clipele absenţei oricărui anotimp,
când, trăind o altă viaţă, aminteai adevărul implacabil:
Iubirile înţelese nu sunt iubiri.

Altceva era mult mai dorit
decât tot ce putea fi văzut. Altceva ne făcea să credem că,
trăind deja tot acest timp, ştiam ce urma să fie.

De aceea, absentam uneori.
Pentru că nimic din tot ce se repeta, nu avea un alt sens.
Diferit de cel scontat înaintea înfăptuirii.

Diferit de seri ce nu puteau fi pomenite
când văzduhul se golea de orice nuanţă,
iar ceea ce continua visul meu uitat,

te obliga să te simţi tot mai prezentă.
Pretutindeni.
Mereu.

-&-

Sub orizonturi intersectate

10 iul. 2018

Amintirile tale erau mult mai clare decât prezentul meu.
Întrucât ai mai trăit această zi, tocmai în acest loc,
extins dintr-un singur grăunte de pământ,
ajuns aici din spaţii deja stinse, de undeva din univers.
Erau culori păstrate-n lumină, forme şi învolburări
continuând ritmul rutinei; alte prezenţe radiind căldură,
urmând drumuri urzite aproape din nimic.
Erau aparenţe prezente în visele celor ce nu mă ştiau:
piaţete periferice, pline de porumbei ce piereau în înalt,
în tenebrele-n care alţi sâmburi de pământ trenau în nemişcare,
pe când lumea din jurul nostru devenea tot mai vastă.
Nu mai avea nici un răzor sigur, unde am fi putut aştepta
un alt final. Ceva ce venea din afara timpului dincolo de care,
în mod raţional, n-ar mai fi trebuit să mai fie nimic.
Asemenea întinderii de întuneric irupând din adâncuri
golite chiar şi de aer. Chiar şi acum, la ora la care oglinzile
dimprejurul nostru multiplicau apropierile tot mai vii.

Până când, pe vălul sticlos, propria privire părea
doar o plăsmuire întoarsă din orele serii ce încă nici nu a sosit.
Aidoma amintirilor tale, mult mai clare decât orice prezent,
posibil doar în acest ţinut. Situat la intersecţia orizonturilor
interminabile. Aproape de ape revărsate deasupra oraşului
cufundat în reverii, orbitând precum cerul.
Ape adânci, absorbind oglindirile de prisos
când priveam marginile ce nu trebuiau privite, căci acolo,
în depărtările deja stinse, ceva destul de posibil
întotdeauna se întrupa aproape din nimic. Ilumina
stâncile nisipoase, de culoarea păsărilor pierite în înalt.
Umplea cu transparenţe reci aerul acestei periferii. Acestui loc
de sub orizonturi intersectate, unde întotdeauna ni se părea
că mai aveam destul de mult timp pentru alte plecări.
Înspre alte umbre. Spre maluri pe care izbuteam să uităm
că, în ziua ce părea că am trăit-o deja, eram tocmai aici;
că… eram.

-&-

Intalii

18 iul. 2018

Ţii minte pădurea plutind pe apele înserării.
Un atol plin de mesteceni de argint şi de cretă.
Tot mai mult depărtându-se de ultimul orizont,
ce părea aproape prezent. Un cvart de cer inventat
de luciu condensat în culorile altei galaxii.

Ţii minte tot ce părea altceva
doar pentru a dovedi realul. Acei arbori de nuanţe
incandescente, limpezind aerul sfărâmat pe alocuri,
pe când, pe planeitatea apei, se cristaliza ceva dur.
Asemenea sticlei ducând înspre malul nostru.

Era fuzenul lucorilor arse, ziceai,
separate de privirile noastre. Şi mai era şi ceva alb
în adâncimile văzute; pe intalii. Ca un fel de ceară
protejând vidul deasupra căruia ne aflam. Tocmai aici,
de unde vedeam totul mult mai clar decât oriunde altundeva:

fluturi fosforescenţi transpersând eterul,
câteva aripi de umbre răsărind din argintul mestecenilor
şi contururi de cretă, trasate difuz,
ca şi cum cineva ar fi dorit să imite norii.
Când nu mai distingeam nici un timp,

iar privirea ta lăsa urme de lumină
în ozonul tot mai lichefiat dimprejurul nostru.
Când cineva poza reciful plutitor. Pleca. Iar deasupra noastră,
pentru totdeauna, rămânea acelaşi cer. Nemişcat.
De aceeaşi nuanţă. Şi ziua. Şi noaptea.

-&-

Peleș

23 iul. 2018

Vedeam ape înălţate chiar deasupra aureolei
mai clare decât aerul golit de culori. Şi priviri vedeam,
îmbibate cu sticlirea depărtărilor presupuse. Ceva
ce nu se încadra în nici o realitate cunoscută,
dar rămânea la fel de transparent ca şi pustiul dimprejur.

Brizele aduceau nuanţe existente doar în visele tale.
Aglutinau strălucirea solară cu brazura altor străluciri,
aidoma amurgului din alte pleiade, de dincolo de
marginea orizontului ars în oglinzi din ferestre.
Când nimic nu mai putea defini nici o prezenţă,
exalau un fel de luciu apriat şi ceva ce nu se vedea,
dar era mult mai cald decât inimile noastre.

Vedeam că în locuri comune totul rămânea
la aceeaşi distanţă faţă de amândoi. Ca şi cum tocmai aici
era acea depărtare în care nu trebuia să ajungem niciodată.
Şi mai erau şi frunze rămase de la arborii arşi,
valuri de văzduh închegat, marcând ţărmuri posibile,
interioare mult mai vaste decât tot ce putea cuprinde
privirea între două arii de sclipiri angelice.

Lumina cerului lichid se dispersa în mod egal.
Printre excrescenţe de beznă, unde, în mod normal, ar fi trebuit
să fie pereţii. Prin contraste de culori clare, conţinând
străvezimea vidului bănuit. Chiar deasupra umbrelor
ce puteau fi atinse asemenea formelor de fum întărit
în ceva mult mai dur decât cenuşa încleiată. În ceva
ce nu putea fi comparat cu nimic,
întrucât nu putea fi amintit ca ceva real.

Vedeam vânturi boreale aducând stropi mari de ploaie
din fluvii ce curgeau de cealaltă parte a zariştii. Şi văzduh vedeam,
dispersând picuri reci în tonuri incandescente.
Chiar deasupra limpezimilor dimprejurul nostru. Aici,
unde totul părea mereu altundeva. Ca şi cum lucoarea
prelinsă din visul tău ar fi golit aerul de orice culoare.

Tocmai acum, când nu mai găseam pe nimeni în acest castel
cu uşile rămase veşnic deschise. Când te întrebam dacă
tocmai aici ar fi trebuit să ajungem, însă tu continuai
să priveşti alt pământ. Cel reflectat în apele
de deasupra noastră. Mai clar decât tot ce vedeam
şi credeam că putea fi real. Efemer. Mereu schimbător
şi plin de lumini pământene. În toate oglinzile din ferestrele ferecate.
Multiplicând interiorul edificiului impozant
în mii de reflexe şi iluzii că infinitul ar putea fi încadrat
chiar şi într-un singur sector de veracitate văzută.

-*-

OVIDIU M. CUREA

Veniți basarabeni

17 apr. 2018

Basarabeni,
Oșteni lăsați ai nimănui
Pierduți copii fără de mamă
Uitați pe câmpuri de izbeliște
Voi aţi ţinut mereu la piept şi cântece
şi nume
şi limbă
şi răsad
și casă
şi plânset
şi surâs
şi p-a bătrână
să nu le rătăciţi în viscole străine
să nu le pierdeți pe furtună
Noi dincoace
mai risipiți decât jivinele din stepă
Braţele-am întins să apucăm de coadă ciori de aur.
Am ras pădurile de brazi și de stejar
și așteptăm și-acuma să răsară laur.
În pivniţe făcut-am loc să intre bani
Şi am vărsat în bătătură vinuri vechi de mii de ani.

Ne tot uităm la alții şi n-am crede
c-am fost şi noi un neam
c-am fost o poezie
atârnat un mărţişor de ram,
un gând de mame legănat ușor
un cântec îngânat cu dor
un nume alintat cu drag.
Noi azi ne bucurăm că suntem
În gura altora o ştire sau un gag.

De dincolo de Prut basarabeni
veniți încă o dată
Veniţi să ne strigați pe nume
Că nu mai știm nici cum ne cheamă
Veniți basarabeni
Descălecaţi
Trageţi hotară
Să nu pierim cu toţi netrebnici pe afară
Că nu ne mai cunoaştem între noi
Și ca-n blestemele străine
Începem să uităm de voi.

-&-

Cifra Doi nu se declină

6 oct. 2018

Cu ființa-ntreagă dizolvată într-o panică
nemărginită
Se desprinde fără gravitație dintr-un gol
primordial.
Cosmosului răsuflare se oprește
Stă, ezită, bâjbâie și geme
Apoi încet invers pornește.

E dimineață, seară
E noapte și toate-s la un loc
cafeaua aburind în anse verticale
contururi urcă-n siluete avântate
elastice, mlădii și goale.
Gândul nu mai cere nici o explicație
acuma știe tot
iar ce nu bănuiește nu există
ori n-are importanță.
Aici e astăzi totul
și mâine tot aici se cheamă.
Timpu-ngrămădit încape într-o palmă
plimbată lin pe câmpuri de aramă
de marmură fierbinte
de nisipul aurit de soare,
și-n fire de mătase măcinat de mare.

Marea suntem Doi
Și Doi este și cerul
Și adâncimea
Și întreg eterul.
Doi e peste tot
altceva nimic nu este
nici nu e nevoie,
prisosește.

Două verbe imperfecte
la mai mult decât perfectul
spulberând tot praful vieții
înflorește-n case
zilnic
ghicitoarea dimineții.

În Doi e datul nostru:
e Unul este Una,
e binecuvântare, viață și îndemn.
Restu-i doar înfricoșare,
e pieire, boală și blestem.

-*-

MIRCEA DAROȘI

Iisus în vis

8 apr. 2018

Azi noapte te-am visat cum te urcai
Pe Golgota cea grea si-mpovorată,
Cu trupu-nsângerat si istovit,
Dar n-ai vărsat o lacrimă o dată.

N-ai plâns când fără milă te loveau
Şi nici când te-njurau cu vorba dură,
Povara Crucii te-apăsa din greu
Şi de la margini te priveau cu ură.

Când apă le-ai cerut, ţi-au dat oţet
Să-ţi potolească setea-nfierbântată.
Tu ai băut, şi ei, râdeau mocnit,
Că ai primit şi-o astfel de răsplată.

Şi cuiele muşcau din carnea ta
Când te-au suit pe cruce fără vină,
Patru piroane ţi-au trecut prin os
Şi-n loc de lacrimi, ai vărsat lumină.

Nu rănile făcute te-au durut,
Ci vorbele stropite cu ocară,
Era atâta ură-n glasul lor,
Că a-nceput tăcerea Ta să-i doară.
Din prea multă iubire pentru noi,
Tu ai trecut prin chinurile toate
Şi-ai înviat a treia zi din morţi,
Călcând cu fiecare pas pe moarte.

-&-

Nisipul clepsidrei

19 apr. 2018

Se cerne timpul în clepsidră
Și picură încet ca un destin,
Măsoară drumul vieţuirii
Și clipele care se duc și vin.

În ea încape nemurirea
Și marea trecere din noi,
Dar nu e vamă să oprească timpul
Și nici să ni-l aducă înapoi.

În ritmul unui orologiu,
Nisipul curge, până nu-i deloc.
Putem să-l punem iarăși de la capăt,
Dar viața nu, că nu-i un simplu joc.

Mi- e inima clepsidră vie,
Și sufletul, nisipul curgător
Prin care timpul fuge-n nebunie
Să-mi fure clipa cea de muritor.

Aș vrea clepsidra să mi-o umplu,
Doar cu nisipul sufletului meu,
Să curgă timpul ca un fluviu
Și-n mersul lui să curg și eu.

-&-

Puterea cuvântului

2 sept. 2018

Cuvântul e tezaur de lumină,
Când este spus cu rost şi cumpătat,
În el este puterea cea divină
Şi frumuseţea gândului curat.

El vindecă tăcerile rănite
Şi timpul îl aduce înapoi,
Din lacrimi face clipe fericite
Şi-alungă şi tristeţile din noi.

Cu el poţi sfărâma o stâncă
Şi poţi stârni furtuna din senin,
El poate face rana mai adâncă
De otrăveşti cuvântul cu venin.

Pe soclul lui se-nalţă piramide
Şi temple de iubire şi de dor,
Când adevărul tainic le deschide
Şi ne zâmbeşte gândul ziditor.

Lumea o schimbă într-o clipă,
Dar ţine și-echilibrul pe pământ,
Din toate poate face şi risipă,
Când se strecoară răul în cuvânt.

Mi-e foame de cuvânt ca şi de pâine
Şi la altar cu el mă-mpărtăşesc,
Cu darul sfânt mă voi hrăni și mâine
Și-n poezie astăzi îl cinstesc.

-*-

TEODOR EPURE

Mărțișorul speranței

28 feb. 2018

Mărţişorul mult dorit
E un fir de aţă albă-mpletit,
Cu-n fir roşu răsucit
Prea devreme a sosit.

Ca şi ghiocelul biruitor
De sub zăpadă şi viscol,
El vesteşte-n toată ţara
Că soseşte primăvara.

E ca o sămânţă de speranţă
Un gând de-ncredere, cutezanţă
Şi neîncetat ne-nviorează
Cu primăvara în consonanţă.

Din fire de mătase fine
Învie mereu întreaga fire,
Alungă deznădejdea, mânia,
Tristeţea şi vrăjmăşia.

Mărţişorul dăruit şi primit
Aşezat pe un strai-nsorit,
E un dar de la străbuni păstrat,
Chiar dacă-i mic şi ne-nsemnat.

-&-

Scrisoare către mama unui poet

13 mart. 2018

Cu ochii plini de lacrimi am aflat
Că biserica de la tine din sat,
Într-o magazie s-a transformat,
Credinţa creştină s-a plafonat.

Credinţa ta era drumul vieţii,
A crescut în tine ca o floare,
A devenit de la sine putere
Şi ai învins momentele grele.

Cu-n aer cald de credinţă creştină,
Coceai pască pe vatra străbună,
Încondeiai ouă ca toţi creştinii,
Primeai laude de la toţi vecinii.

Biserica era moartă ani de ani,
Rămăsese vie doar cea din Miorcani
Al cărui clopot din noaptea-nvierii
Vestea un fapt unic în viaţa omenirii.

Era zvonul de aur de peste Prut,
Zvon în care tu pasca ai sfinţit,
Copiii au gustat bucatele sfinţite,
La sărbătoarea cea mai sfântă şi mai veche.

După gustare mult te-ai bucurat,
Sufletele întristate s-au înseninat,
Cerul cu multe culori s-a luminat,
Hristos a înviat cu adevărat.

Cu inimile deschise iubirii
Urmaşii vor sfinţi pasca Unirii,
Clopotul la Alba neîncetat va răsuna,
Visele împlinirii se vor realiza.

-&-

Veronica Micle

10 apr. 2018

Distinsă doamnă c-o vastă cultură
Curată ca un crin şi senină,
A simţit în piept numai căldură
Şi-a suferit amar de voie bună.

Vacanţa de vară şi-o petrecea,
Într-o casă-nconjurată de păduri
Pe care poetul le străbătea,
Pentru a se-ntâlni cu iubita sa.

Gazdele monahiceşti se minunau,
De ochii mari şi frumoşi ce străluceau,
De părul mătăsos pe umeri căzând,
De zâmbetul ei firav şi candid.

O caleaşcă cu dantele-n ferestruici
Din oraşul cu arşiţi înfierbântat
O aducea în satul cu case mici,
Să-şi doarmă somnul în loc neluminat.

Mormântul său e într-o poiană,
Sub un nuc bătrân şi înconjurat
De căsuţe simple cu şindrilă
înnegrite de ploi şi de zăpadă.

Departe, dincolo de poiană
Pădurile de aramă freamătă,
Tânărul cu perelină de şiac
De mulţi ani, nu-i mai trece al său prag.

-&-

Țăranul simte mirosul de câmp

29 apr. 2018

În zorii zilei ţăranul pe câmp a sosit,
Miroase a pământ numai bun de tocmit,
Priveşte palma sa de pământ nelucrat
Şi plănuieşte lanul ce va fi cultivat.

Culorile cerului demult îl cunosc,
Firele de iarbă proaspătă îl privesc,

Glasul păsărilor cântătoare-l slăvesc
Seminţele aruncate îi tot zâmbesc.

Vântul aprig în obraz îl biciuieşte,
Soarele s-arată printre norii zgribuliţi,
A sosit timpul când el se înfrăţeşte
Cu pământul pe care demult îl doreşte.

După câteva zile seminţele rodesc,
Ziua la câmp e un ritual ţărănesc,
Este ca o pravilă mănăstirească
Pe care ar vrea mereu s-o folosească.

Din câmp îşi priveşte căsuţa de departe,
Acolo le-a lăsat în ordine pe toate,
Se va întoarce când seara se va lăsa
Şi cu toţi ai curţii împreună va cina.

-&-

Umbra lui Bogdan Vodă

10 mai 2018

Din Ţara Ardealului Bogdan Vodă a pornit,
Cu ardelenii şi moroşenii s-a unit,
Cu volohii de pe apa Moldovei s-a-nfrăţit
Să apere pământul de străini jinduit.

După cum Măria Sa a hotărât,
Slujba de întronare s-a săvârşit,
Pe câmpul de luptă unde prăpăd a făcut
Cu vrăjmaşii care ţara ne-au vândut.

Hainele negre de piele-mbrăcate,
Chipul bălai cu plete căzute pe spate,
Sabia dreaptă de la şold ce o atârna,
Nasul uşor coroiat, pe toţi-i înspăimânta.

Oştenii cu arcuri pe umăr aşezate,
Cu scuturi rotunde şi suliţe ascuţite,
Cu săgeţi şi săbii la cingătoare
Treceau prin foc şi săbii cu înflăcărare.

O ploaie deasă de săgeţi aruncau,
Ca o vijelie de pe creste tot doborau,
Duşmanii prinşi ca într-un cleşte nu înaintau
Şi cu disperare încet, încet se retrăgeau.

Mânaţi din urmă de-un vifor de moarte
Care-i săgeta şi-i cresta pe spate,
Goniţi de moroşeni şi moldoveni, mereu răcneau,
Iar caii galopând nestăpâniţi nechezau.

-&-

Cetatea Neamţului

12 aug. 2018

Cetatea gloriei noastre, mult iubită
De păduri cu frunza veşnică-nconjurată,
Pe un munte înalt şi râpos se alintă
Ca o fantomă mândră şi-ncremenită.

Cetatea ne-aminteşte de săgeţi vâjâind,
De buzdugane ghintuite din porţi muşcând,
De cai nechezând când simt stăpânul căzând
Cu sângele-mprăştiat peste tot şi ţipând.

Oştenii dârji pentru luptă s-au pregătit
Când duşmanii la porţile ei au sosit
Săgeţile în cămăşile lor s-au tocit,
Razele speranţei peste tot s-au răspândit.

Aici au adunat prinosul de grâne,
Aici erau păstraţi arginţii visteriei,
Ţesături cu fire de aur dungate,
Averile ţării, aici erau păstrate.

Ştefan cel Mare şi Sfânt, iubitor de pace,
Aici cu sfetnicii în linişte petrece,
Sorbea Cotnarul şi cu ţintaşii se-ntrecea
Şi pe doamna în chip de floare o aducea.
Măreţia cetăţii apare ca o casă
Ca o simplă gospodărie românească,
O casă de ţară cu fete pânză-nălbind
Cu flăcăi cu păr lung şi Feţi-Frumoşi priveghind.

Iubirea pentru trecut va fi ideală,
Comori îndrăgite vor ieşi la iveală
Când valorile timpurilor-ncremenite,
Vor fi adunate din cenuşi înnegrite.

-&-

La Agapia

2 sept. 2018

Vârâtă-n munte, într-un ungher de văi pitită,
De brazi înalţi, încremeniţi mereu, străjuită
Agapia e o aşezare monahală,
Un locaş sfânt de o frumuseţe rară.

Spiritul vechi monahal e încă nealterat,
Pitorescul rustic straşnic este păstrat,
Icoanele în fiinţe vii strălucesc,
Măicuţele ca albinele-n stup roiesc.

Clopotul vibrează-n pădure ca un uragan,
Toaca prigoneşte duhul rău an de an,
Psalmii toţi sunt cunoscuţi pe dinafară,
Cântările calme se revarsă-n strană.

Icoanele pline de mişcare şi lumină
Sunt pictate după tradiţie bizantină.
An de an călătorii prin pronaos au trecut,
S-admire picturi de un superb colorit.

Acolo într-o vale umbroasă şi adâncă
Unde sfinţii dintre ierburi plâng şi se despică,
Mitropolitul a stabilit o hotărâre
Să nu se vorbească tare-mănăstire.

Poruncile pentru toţi s-au transformat,
În gesturi cenzurate de neuitat,
Paşii mai catifelaţi au devenit,
Iar vocile-n tonalităţi stinse s-au rotunjit.

-&-

O zi de toamnă la Voroneț

8 sept. 2018

Pe culmile Slătioarei falnic se întinde
Un brâu de munţi ce poartă pe creştet cunună verde,
Sunt arbori uriaşi ce definesc Ţara Brazilor
Aşternuţi pe coamele ondulate ale munţilor.

M-am oprit pe coasta unde soarele răsare,
Unde şoimii plonjează uşor şi se pierd în zare,
Am scrutat apoteoza tomurilor arămii
Şi-am simţit în inimă bucuria de a trăi.

Culmile munţilor se scutură încet de somn,
Parcă vine iarăşi Ştefan cel Mare, vestitul domn,
De la prinţul Voroneţului sfaturi să primească
Ale sale dorinţe să le îndeplinească.

Pe malurile unui pârâiaş duios, o briză
Răscoleşte frunza părăsită de clorofilă,
Totul e misterios, totul e fermecător,
Trăiam cu sentimentul că de planetă zbor.

În întregul peisaj cu o paletă de culori
Se aude acordul nostalgic al unei viori,
Este vioara fermecătoare a lui Ciprian
Ce vibrează în sufletele noastre an de an.

Acum, tristețea s-a aprinde-n celesta zi de toamnă,
Căci spre apus se pierde nisipul din clepsidră,
Mi-e dor de melancolia ce vine din străbuni
Şi de tot ce e mai frumos aevea oamnilor buni.

-&-

Vlad Țepeș, vestit domnitor român

6 oct. 2018

Om politic de excepţie cu suflet mare
Şi-a iubit ţara pe măsura firii sale,
Întreaga capacitate şi-a dedicat
Apărării independenţei ţării sale.

Remarcabil conducător de stat,
Cu o voinţă de fier înzestrat,
A pedepsit cu dreptate şi vigoare
Pe toţi hoţii care-i apăreau în cale.
.

Domnitor patriot de necontestat,
Lenea şi hoţia a înlăturat,
Contra hoardelor turceşti a luptat,
Nicio faptă rea din ţară n-a iertat.
.
Ca un strateg strălucit s-a comportat,
Anarhia din ţară a înlăturat,
Curajos până la temeritate
A folosit puterea cu rigiditate.

Continuator al lui Mircea cel Bătrân,

Vlad Ţepeş, domnitor vestit român,
În slujba ţării şi-a pus firea sa cumplită
Chiar dacă demnitatea i-a fost înjosită.

-&-

Bălcescu, o flacără vizionară

23 nov. 2018

De timpuriu la viaţa tihnită-a renunţat,
La titluri, vise şi averi nu s-a aşteptat,
În rândul marilor cărturari a intrat,
Poporul român cu el s-a lăudat.

Delicat, fragil, discret, lucid şi timid
Flacără vizionară a devenit,
O viaţă întreagă patria şi-a slujit,
Pasiunea pentru istorie ne-a uimit.

A purtat în suflet dragostea de neam,
De cinste, de frumos şi de dreptate
Şi-o imensă dragoste de patrie
Pe care-o păstrăm cu toţii mai departe.

Multă vreme arsese-n el molcomit,
Un vis care-apoi un mit a devenit,
Pe Mihai Viteazu erou l-a declarat
Un monument monografic i-a-nchinat.

În exil a mâncat pâine amară,
N-a găsit un loc în ţară să moară,
A murit cu speranţa neclintită
Că urmaşii vor avea viaţă fericită.

Om al cărţii, poliglot, savant laborios,
Bălcescu pentru viitorime a rămas
Un reper în drumul spre desăvârşire
Despre care s-a scris mereu cu-ndreptăţire.

-&-

Trăiesc aici

8 dec. 2018

Trăiesc unde s-au născut
marile tezaure ale gândirii,
legendele nepieritoare,
horele şi cântecele populare.
Aici pământul răsuflă sub stele,
Petalele de trandafir murmură
în tăcere,
oriunde se aud triluri de privighetori,
florile se trezesc în zori,
lanurile în vânt se leagănă,
jur-împrejur salcâmii freamătă,
pomii au răsufletul deschis,
porumbeii zboară spre vis.
Aici soarele din plapuma umedă
se ridică,
printre nori abia răsuflă,
în mantia sa de foc învăluit
dă bineţe ogoarelor, florilor,
copacilor
şi-şi continuă maiestos
cursa lui de milenii spre apus.
Aici, când adie vântul,
vântul călător,
calc pe ierburi, paşii nu mă dor,
calc pe ierburile proaspete şi moi,
descopăr războiul dintre noi.
Aici izvoarele le-am chemat
şi le-am mângâiat,
ele în ierburi s-au aşezat
şi-n lacrimi s-au transformat.
Aici am prins rădăcină
în ţărână,
în pământul cu aur şi sare,
cu gingaşe flori ce râd la soare
şi de tine m-am legat, iubit sat,
când cerul tău m-a sărutat.
Aici vreau să trăiesc,
să iubesc,
să scriu
şi să citesc.
Dragostea de sat
aici o trăiesc
şi-n singur nume aud
un nume românesc
VORNICENI

-*-

VASILE GĂUREAN

Sfântă și mare e vorba UNIRE

24 ian. 2018

În cărămida primară a lumii,
Firul de praf cel mai mic se numește
ATOM, cum spusu-i-au grecii,"a tomos",
De netăiat adică-n bucăți și mai mici.
Dar când nuclearele forțe, ce țin
Prin iubire atomul, slăbesc,
Cu vuiet și ură, protoni, neutroni
Bosoni, pozitroni și leptoni, cu ură
Rup lanțuri, bezmetici. Electronii
Copii plâng rătăcind aruncați
Din orbite și-n lume se-aprind
În flăcări și-n fum Hiroshime
Din fatală, nucleară fisiune.
Piere totul în preajmă și moartea-i
Spăimoasă Regină cu coasă sinistră.
Orișice despărțire slăbire-i și lacrimi
Și moarte…Voi, voi cei ce iubiți, niciodat",
Ni-cio-da-tă nu vă despărțiți!
*
Dar, dacă Gheorghe și Ioana spun DA la altar,
Căsătorind o consoană și-o dulce vocală,
În urmă-le grabnic se face o casă
Și pomi și uluci și o rece fântână.
Ciobanii zoresc cașul să-l facă la stână.
Manole și încă vreo zece trudesc
Asudați, grădiniță măreață să facă.
Cum alta pe lume azi nu e:
-Tencuiți, tencuiți, luați seama,
Vin copiii Lui Ion și a soației Ioana.
Cărucioare degrabă se fac,
Croitori haine noi pregătesc,
Profesori și dascăli curiculă nouă
Prin sală de clasă-ncropesc.
Și-i forfotă-n lume de-n hohote
Râd și-nfloresc poliflor trandafirii .
Soare și stele își scot pălăria prin ceruri,
Că neînfrântă e viața de rele și geruri.
*
Iar când o Moldovă și Țara lui Bucur
Un București se făcură, îngeri
Celești au sunat din trompete,
Că cei oropsiți din costișe de munți
Se adună și mână cu mână își dau
Născând între neamuri nația ROMÂNĂ.
Cerescul Părinte se bucură-n ceruri
Atunci când iubirea și-unirea-ntre
Frați se sărută, grădini răsădind.
"-Ivească-se aici Eminescu și Creangă
Și Luca Ion Caragiale și să le cânte
Acel Ciprian Porumbescu Baladă,
Iar tu, Cuza, Sandre, tu domn să le fii.
Domn bun și Domn drept cu norodul,
Cum nu fură alții ca tine"nainte.
Să creșteți, sporiți, înfloriți! Prin
Jertfă urcați a istoriei aspră Golgotă."
MARE ești, Mică Unire, căci fără de tine
Decembrie unu n-ar mai fi fost pe coline
De deal Transilvane. Imn de slavă
Ție, DOAMNE –nălțăm, mulțumind și
Rugând să ne ții prin vremi împreună,
Prin zile-nsorite ori ceas de furtună.

-&-

Patria mea la 100 de ani

12 sept. 2018

Străine, să ştii, ţara mea, cea de azi,
Născutu-s-a-n urmă c-un veac, pe când
Uraganul năprasnic a pus mâniat la pământ
Regate şi găunoase imperii, nesătui împăraţi.

Nu toate jertfele lumii rodesc de îndată,
Dar hărăzi Dumnezeu -Milostivul şi Bunul
Ca sângele din Mărăşeşti, Mărăşti, trecători
Şi Oituz, temelie să fie la iubita mea Ţară.
100 de ani – cât o viaţă preabună de om!
Însă gloria-ntreagă a noastră şi-oricărui popor
Doarme-n vorbele spuse de Hamlet. „to be”,
Adică „a fi”, căci SUNTEM, ştiind câte rele,
Năprasne, urgii, pe drum mereu ne-au pândit.
Da, FOST-AM şi FURĂM ŞI SUNTEM şi-OM FI
De va vrea Dumnezeu. Lui Slavă-i aducem,
Că SUNTEM, că liberi suntem, pe cât fiinţa
Umană poate în lumea şi vremea aceasta să fie.

*

Dar azi, Neamul, purtându-şi Crucea pe calvarul istoriei,
Îşi plânge feciorii plecaţi ori rămaşi, dezbinaţi în gâlcevi,
Precum tracogeţii de Herodot pomeniţi, tracogeţii
Zilei de-acum, ce îşi plâng neuniţi sfâşierea aşa
Ca şi cum Duhul Sfânt zborul şi-ar fi luat de la noi.
Însă Pacea şi dulce-Armonie din casă şi Ţară,
Acolo-nfloresc unde creşte-orhideea Dreptăţii,
Precum zis-a de trei mi de ani profetul Isaia,
Nu unde sărută-se noaptea cu ziua şi unde
Adevărului îi croieşte Minciuna haine de gală.
Pacea îşi cântă mereu în trompeţi biruinnţa
Când CINSTEA, ADEVĂRUL şi MUNCA, DREPATEA
Şi LEGEA –ntr-o Ţară domnesc, stăpânesc.
Azi nu mai avem Dumnezeu – Adevărul, căci
Oricare ins, în propria-i ogradă are-un mărunt adevăr,
De mâini omeneşti şi de gând păcătos plăsmuit.
Călcătorul de Lege e-n drept să-ţi dea lege
Şi-n vorbe mieroase de sfintele-i drepturi
De om ticălos pe şleau îţţi vorbeşte, dosindu-şi
Averea furată din lacrima celui sărman şi-oropsit.
Pe stradă şi-ncasă Minciuna-ţi şopteşte, vorbeşte
Cu glas şi culoare în Ţara cea plină de analfabeţi
Cu nume de… Doctori şi ranguri înalte în stat.

*

Ceea ce fraţi şi părinţi adunat-au trecând prin
Sânge şi Moarte, fiii de azi risipesc şi de zor
Ascunse averi grămădesc, căci doar chipul
Mai este de om, iar Banul vorbşete –mbrăcat
În zdrenţele de adevăr ale Mamei Minciună
Şi Sfântu Interes naţional, făr-a clipi, îl prefac
În sfântu’ interes personal.

*

Doamne, cerescule Tată, nu-ntoarce-a Ta
Faţă acum de la noi, cei bicisnici şi răi!
Ridică dn neamul tău blând şi creştin
Voievozi cari să te iubească pe Tine şi Dreapta-ţi Dreptate!
Spulberă negura cea blestemată ce peste Ţară
Se cerne, se lasă, căci mila Ta, veşnica-Ţi milă
Nu-i de un an ori un veac, ci de mia şi mia de ani.

-*-

MARIN IFRIM

Ninge de la sine, ninge și la noi

2 mart. 2018

Nu mai ninge dar e frig. Eu te tac și te tot strig.
Gerul mi-a-nghețat și talpa cea cu care plec să
Vin dinspre tine mai senin. E frig, e tare frig aici
Și mă gândesc doar la furnici, ce-o fi cu ele în pământ
În rânza cerului de unt. Și cum și-or linge frunzele
De vânt, ca de pământ la reci tunele, ca de la mine
Înspre ele. Și mă gândesc la draga mea, doar o
Furnică tot și ea, și-mi vine să mă duc în zer de iarnă
Să ies în primăveri și să vestesc că nu sunt singur și iubesc.
Aici sau unde-aș fi, mereu mă simt într-un taxi
Cu șoferiță-n miliarde care din când în când mă
Arde. Și firgul moare de la sine, e ca și cum e de
La mine. Iar eu iubesc pe ger cumplit, doar o femeie
De iubit. Și-mi este tare dor de ea chiar și când ninge
Nea de nea. Și o topesc nespus de mult, de n-o aud
Și n-o ascult. Să ningă ningere din mine. Că între
Noi e doar zăpadă iar inima ne stă să cadă. Stând
Cum stă pisoiul în vârf de coadă, doar Dumnezeu
Ne mai deznoadă. Pup inviziblilul palpabil. Și încă nu
Sunt prea amabil. Afară e cumplit de ger și eu doar
Cer și Cer albastru. Mă rog ls tine doar atât: Nu-mi
Face frigul de temut că tot te ascult . și te ascult
Ca de la un Mut la altul mut. Te ascult…

-&-

Te iubesc ca pe o țară

3 mar. 2018

Stau cu mine lângă tine și văd harem de irine
Parcă sunt sultan de veci, tu mă vezi tu mă
Întregi. Vorba ceea de culcare: ”Eu sunt mic
Tu fă-mă mare”. Nu mă duce în ispită că nu ești
Deloc răpită. Te iubesc doar ca si fim, tu cu
Tine eu cu mine și-amândoi umpluți la fire. Când
Te pup Cerul se duce de la mine înspre Cruce
Și mă simt bătut în cui de zăpada nimănui. Sunt
Aici ca să exist și deloc să nu fiu trist. Tu mă faci
Din lacrimi clare, dintr-un sân care dispare
Precum ploaia în ninsoare. Te iubesc ca să nu
Știi nici măcar de unde vii. Sunt aici sub cerul meu

Lapoviță-n cel mai eu și sunt cald în toți plămânii
Să-ți respir încet străbunii. Te iubesc ca pe o țară
Ce se-ascunde într-o pară, în Grădina Raiului
La Vălenii tăi de Munte venusați de vremuri multe.

-*-

CAMELIA LUMINESCU

Coloana

25 iun. 2018

Am adunat în oase
norii cuvintelor
precum pădurea însetată
de picăturile cântătoare
în stil ropotian.

Nechezatul luminii
răsună-ntr-o scânteie…
umbrele se risipesc…
în materie fără conținut.

M-am înscris
în coloana lui Brâncuși
urcând …bob …cu bob…
lasând în urmă
scherlăitul fricilor…
cu cercul lor cu tot.

Urc tot mai mult…
și marginea
nu mai este margine,
sfera nu mai este sferă,
pământul nu mai este …
pământ…totul este…altceva.

-&-

Omniprezența lui Eminescu

27 iun. 2018

De la început…
mugurii sunetului carpatin
s-au desfăcut în multe graiuri…
dar cel mai suav este al tău…
cu el ai fost îmbrăcat.

Strămoșii ți-au lăsat
simboluri în el
…să nu se piardă…
da… să nu se piardă…
identitatea acestui tărâm,
unde…
omniprezența lui Eminescu
ne-a propulsat în cultura cuvintelor
ca să adunăm floarea rară…
numită Poezie,
unde…
el… fluviul universal
ce cântă…cuvântul purtat
pe aripile adâncimii
este… un Zamolxe al poeziei.

-&-

Țara mea ca o rază de soare

8 iul. 2018

Minunile acestei lumi
au sărutat talpa piciorului
care a pășit întâia oară
pe acest tărâm carpatin.

Ei, Carpații respiră prin
cerul cu reflexe tricolore
ascultând cântecul
luceafărului divin.

În cerc s-au așezat
la masa tăcerii
ca niște bătrâni înțelepți
cu pletele albe până la brâu
urmând cu mintea tăcută
glasul Lupului Alb.

Deasupra, ca o pădure încinsă
arde flacăra rugăciunii
sfinților ascunși în trupurile lor.

Conturul lor este magia
frumuseții acestei țări…
s-o prețuim… ca pe o rază
ce nu poate fi tăiată din soare.

-&-

Ascundere după umbră

14 nov. 2018

Mugurii amurgului
au încolțit în cealaltă parte a zilei.
Este un timp răsturnat… alergatul…
începe cu sfârșitul lui acum
și se termină cu începutul lui acolo…
În nocturnă nu se mai văd
formele faptelor.
Totul respiră a ușurare…
ca un ascunziș după o umbră.
Negarea negației ascunderii
se definește într-o
umbră ce se oglindește…
văzându-și chipul spart
în realități colorate
de un infinit prevăzător…
ea …încearcă să-și ridice o coloană
…dar se prăbușește ca un nisip …
cuprinsul ei este nesimțitor
brațele i se prelungesc
până dincolo de acolo…
vrând să prindă parcă
cu degetele-i negre
…lumina… dar… s-a topit
într-o clipită a căpătat forma materiei
și din nou…ascunderea a rămas goală…

-&-

Lumina lui Eminescu

16 nov. 2018

Acum ești… de unde a plecat lumina…
călăuzită de ani grei…
Amprenta luceafărului, românilor ai dat-o
venind pe-o cale-adâncă, nebătută,
codrul te-a învăluit cu doina lui
și loc de căpătâi ți-a pus izvorul
de unde curge mai întâi
cunoașterea spre stele și-a firului de iarbă
ce încolțit a fost de taina lui.
Poezia ta ți-a fost cunună
când ai plecat spre alte zări
de-acolo ne trimiți scrisori
despre noi vremuri și un nou război…
războiul aprig ce în minte zace
cum dintr-un om se face un sclav nou.
Prostia și puterea s-au legat la ochi
tăind iar nemiloase și împroșcând noroi
o nouă lege curând o să vie
prostia-mpachetând-o într-o mumie.
Îți multumim c-ai fost cândva la noi
și ne-ai cântat cu harpa sufletului tău
iubirea ne-mplinită și de țară
despre cei mulți, desculți și goi.

-*-

BORIS M. MARIAN

Lavandă, floare verde, albă, roz...

14 sept. 2018

Lavandă, floare verde, albă, roz,
Piper și scorțișoară, chimoroz,
Că Zenaida nu e Nadia, ci e spin,
iaurul este chior, are pelin.
Când plânge porumbița, ah, gurița,
Nu guița, băi, purice, crăița,
se duce la Manole să-l iubească,
chiar între ziduri, cum s-o sprijinească?
Jelim noi starea noastră de servanți, .
O salvă doar și alții, conservanți,
Jelim pădurea, râul, ramul, guvernanții,
Sunt tăți înalți și ne urăsc savanții,
Că mere țara ca un car cu patru boi,
Oh, iartă-mă telică de ciocoi.
Dintre toți vârcolacii doar pe mine mă placi,
Am început să-m refac trupul cu argilă,
Totul pare a fi finit, dar nu este, dragi vârcolaci,
Aveți aripi de argint, doar până mâine.
Obidită pasărea trece peste Styx,
Doamne, vine o sferă grea,
Stînjenei și mardeiași,
Ori din sate, din oraș,
Vin la marele congres convocat de Beth.
N-avem locuri, fete dragi, preferăm proști cu nădragi.
Ați văzut un câmp cu gherghine? Sunt visele noastre nedesfăcute.
Au trecut cinci minute, telefonul a sunat,
n-am mai răspuns, murisem.
Am pornit într-o lungă și minunată călătorie.
Lumina dimineții nu simte rezistența sticlei din geamuri.
Astfel treceam eu prin oameni.
Muntenii din Carpați sunt tăcuți, ca și tibetanii.
Cei din câmpie mai spun ceva, vorbăreții trăiesc pe lângă ape curgătoare.
Asta o știu și știucile. Castalia este un tărâm fericit.
Acolo te poți juca oricât vrei, cu mărgele, cu cranii, brr,
Am devenit macabru. Cinabru. Da, toți suntem copii, îmi spune nepotul.
Jocul casei chinezești a fost adus de elvețieni.
Aș putea citit la nesfârtșit o carte, aceeași, dar ceasul nu se oprește.
Schimbăm ceasul, arcurile, stenturile și hopa la Olimpiada bătrânilor.
Atunci de ce nu aș putea trece și eu prin oameni
Ca lumina prin sticlă?
E un pici care mi se pișă pe pantaloni,

Îl mângâi, e începător, viitor premier, probabil,
Iar doamna Bloom a fost întrebată, vrei, a spus, da,
Sânii erau miroseau a grădina Raiului,
Ce e rău în asta?
Nicio durere nu vine de la Dumnezeu,
El este bun, între stejarii de la Mamre ne preumblam,
Suntem doar bulgări de carne și spirit – ioc.
Batșeva, tu, iubita mea, ne-am despărțit cumva?
Nu-s ziduri să oprească o iubire.
M-am hotărât să mor frumos,
Să trăiesc frumos, sî bolesc frumos,
Dumnezeu se numește Fevarin,
O pornesc pe aleile parcului, pustii,
Încotro? La capătul lumii.
Voi muri într-o vale, acolo se moare de obicei,
În Valea Soarelui, la Sodoma plouă, la Gomora ninge,
Numai dragostea noastră, Batșeva luminează.
În miezul vieții, cum se vede, cuprins sunt de gânduri negre,
Fugar pierdut într-o pădure de aramă,
Cum bate inima precum un clopot, visez
O plajă mirifică, eram cu tine, dar fără trup,
Așa cum focul este, pe pragul unui templu,
Fecioare trec, iar focul le-ocolește,
Sosesc și nou născuții, ceasul a ostenit,
Voi scrie iar pe tablele de vid,
Și Eliahu va veni să le citească.
Mai este o juma de oră pân-la răsărit,
E vreme de iubit ori de murit?
Stă unul lângă mine, vinde ceasuri,
mi-e teamă, ceasul ne ucide glasul,
mi-e teamă, prea e liniște-n oraș,
unii mai dorm, alții bolesc golași,
v-aș lua cu mine într-un basm oriental,
primește-mă, cadână, vreau la bal,
trece o jumătate de prieten, juma de iepure trece,
un fel de Polonius, nu-l vom ucide, sunt zece
ca el, asta e viața, canasta, ce vrei să spui,
că nu e nașpa? Scaunul l-au adus de la spânzurători,
culcat și bătut în piroane, nu-s plimbători
fată sălbatică, bine-ai venit, te așteptam,
suntem fragili, dar ne iubim de-acu un an.

-&-

O secțiune a fost creată în laborator

14 oct. 2018

O secțiune a fost creată în laborator,
Se mai zăresc oasele craniene,
Informațiile vin cu zgârcenie,
Ca săruturile unei femei supărate,
O parte din bibliotecă se transportă
În fața mea, cineva îmi aruncă o lopată,
Au loc rupturi nenumărate, Lazăr vine
Și dă lecții de înviere, croitorii
Se grăbesc să termine giulgiul,
E frig, mă îmbrac cu de toate,
Capitalul lui marx, infernul lui dante,
Decameronul ocupă un spațiu imens,
Scuzați erorile de esprimare, am și eu probleme,
Premiul nu mi-a venit nici anul acesta,
Nici nu am participat, am senzația
Că stau într-o cazemată, dar este Raiul, fraților,
Este Raiul sau răul? Cine știe? Ei, Dumnezeu.

-&-

Oscărel, mi-e dor de el

28 oct. 2018

Oscărel, mi-e dor de el,
Trec prin oglindă și plec,
Cum ne-a hindus el ca un sapiens,
Cum trăia el odată cu ceasul,
Cum trăia el netrăitul,
Doamne, avea puteri ascunse,
El nu știa să fi urât vreodată,
precum fac marii credincioși alde Calvin,
să-l fi văzut pe Dolfi pictor,
o lume ar fi fost salvată,
deh, Etonel, inventatorul de nuci,
unde este diavolul? În interior?
Lasă calul să moară, iar el cântă la vioară,
Că doar se vede cum merge politichia spre trib,
Educațiunea are telefonul închis,
Intră omul să-și ia un act și iese tranșat,
Iar copiii știu totul pe dinafară,
Father, new entry, vei fi uimit,
Se prăbușesc cuvintele cu zgomot mare,
Vai, suntem și noi nește bâzdâboci.

-*-

ANA ELENA MÎRZĂ

Poetul

6 ian. 2018

Nu-mi mai respiră sufletul de-o vreme,
Amoru-și plânge singur traiul, indolent
Nu te mai scriu, azi versurile-s sterpe
Sunt doar fantoma unui vechi poet!

Îi văd statui pe străzi, cu inima de piatra
Și cerul ca o magnă, Apolo doarme stins
Și văd în mine o boltă ce strălucea odată
Când azi prin ceață groasă îmi pare totul vis.

Și el, la geam, prin toamnă, și-a pus în toc o flamă,
Cu stranii lui ochi privește lumea-n tine.
Eu sunt numai o umbră, eu sunt doar o fantomă
Iar el este poetul care-a murit în mine.

Cândva o să înțelegi

7 ian. 2018

Când valul se înnoadă pe după glezna ta
Să-i simți esența rece, nu îți căuta malul!
Ca un triton găsește-l, și nu mi-l tulbura,
Căci într-o zi nescrisă, tu însuți fi-vei valul.

Când vântul, bidiviu, te înalță și te scapă
Din culmile lui Athos, nu îi blama cuvântul
Ce-ți zice să plutești- în van îi trasezi hartă
E liber, și-ntr-o zi, vei ști ce simte vântul.

Când norii se zdrobesc, tunând a suferință
Și se desprinde-n ploi întreg șuvoiul
Nu blestema potopul, înoată-l prin credință,
Căci într-o zi, vedea-vei, tu însuți fi-vei norul.

Și când prin munți și codri, pământul îți e gazdă
Tu dormi la umbri de brazi, și vezi-l ca pe-un sfânt
Că îți e și leac și pace ca o mamă
O să înțelegi cândva…când fi-vei iar pământ.

-*-

MARIN MOSCU

Harta ţarii-i neagră toată

17 ian. 2018

Bucuroşii mei români se gândesc la Eminescu,
La un Festival superb pentru sfântă-omagiere,
Cum nici n-au visat în timp Epigonii, Maiorescu,
Nici cei ce-au gustat din rime dulcea dulce mângâiere.

Pete multe, multe pete, ies aiurea din condeie,
Festivalul Eminescu în limbaj nepotrivit
Este dus în pornografic de-o premiantă femeie,
Doamne, cum să ne abatem de la ce-ar fi potrivit?

Preacinstiţii mei români astăzi inima îşi ard,
Întristarea i-a cuprins pentru lucruri nefireşti,
Guvernul a pierdut drumul, oiştea a dus-o-n gard,
Partizanii lui din gaşcă încearcă alte poveşti.

Japonezii vin să pună umărul la înălţarea
României pe culmi sacre, în magie de cuvinte,
Sunt purtaţi să vadă-n spaţii neînvrednicită zarea
Unde ştim ca să ascundem neputinţa, în morminte.

Ziarişti, comentatori, stau hoarde la Cotroceni,
Preşedintele semnează, din rărunchi, cu răutate,
Noi soiuri de ierburi crude printre alte buruieni,
Harta ţării-i neagră toată, e cuprinsă de păcate?

-&-

Animalul Român

8 feb. 2018

Animalule, nelegiuitule, neisprăvitule,
Te-am crescut, te-am hrănit, te-am îngrijit,
Te-am educat, te-am şcolit şi câte
N-am făcut pentru tine, animalule…
Poate am greşit, am dat chix,
În ce anume şi unde am dat chix?
Mă întreb, te întreb cu inima frântă,
Cu inima în pumni.
Cum poţi tu să ataci propria ogradă?
Cum poţi să sfâşii cu dinţii tăi de animal,
Gardurile, casa, mormintele, straturile de flori?
Cum poţi urina pe trecutul nostru de milenii
Şi încă o sută de ani?
Cum poţi ridica steagul împotriva mamei
Care ţi-a dat viaţă, care ţi-a înălţat privirea spre stele?
Cum poţi animalule să mârâi printre dinţi
Împotriva a tot ce este sfânt
Pe vatra sub care aurul, gazele, petrolul
Au fost şi nu mai sunt ale noastre?
Cum poţi roade cu dinţii drujbelor venetice
Codrii seculari?
Cum ţi-ai permis să vinzi pământul cu oaselor strămoşilor,
Cu toată credinţa lor pusă la păstrat în cenuşa istoriei?
Cum ţi-ai permis, animalule,
Să dai la topit industria şi flota?
Cum ai hotărât să închizi minele,
Să ştergi definitiv complexe industriale,
Să depopulezi oraşele şi satele?
Cum îndrăzneşti să mergi la alte uşi
Să te plângi că-n ograda noastră nu e dreptate.
Of, Doamne, cum m-ai lăsat
Să dau animalului acesta pătat,
Care o decăzut din arborele genealogic al neamului,
Alături de alţi câţiva pătaţi,
În care am avut încredere,
Un nume de fală cândva în lume…

Acestui animal, de care mă dezic, i-am spus simplu, Român.
Iartă-mă, Doamne, că n-am ştiut că acest animal
Retardat a uitat de unde a plecat
Şi fără pic de respect şi credinţă, acum, urinează
Peste marea grădină maicii lui şi a noastră,
Grădina Maicii Domnului!

-&-

Între pământ şi păcat

21 iun. 2018

După colţ ochii se desprind din aripi de păsări,
Gâtul se face furcă la cumpăna fântânii,
Mi-e dor să răscolesc nisipul amintirii,
Urma merge în patru labe s-o sfâşie câinii.

Trupul se face movilă ascunsă sub flori,
Parfumul lor adoarme petrecerea ielelor,
În legalitatea transferurilor de informaţii
Ies poemele transcrise din zodia stelelor.

Tu pui păsările noaptea s-o cuprindă,
Eu visez pe-o pernă din pietre şi spini,
Răsăritul încolţeşte copacul dorinţei
Să prindă la colţ felina-n dinţi cu străini.

Cumpăna se-ndoaie, fântâna ceru-l cuprinde,
Am durerea plăcerii să-ntreb toţi sfinţii:
Peste a câta noapte voi înşela lumina
Între pământ şi păcat unde mor părinţii?

-&-

Românu-i unic…

25 iun. 2018

Să fie unic românul pe pământ?
Să aibă rădăcinile în tină şi-n cuvânt?
Să-i fie pronunţată viaţa de înaintaşi?
Să lase urme sfinte, rodii la urmaşi?

Întru iubire românul lasă fructe
Pentru veşnicii neîntrecute,
De-aceea stau cu mâinile întinse
Să-l cuprind cu lacrimi şi cu vise.

Să-l cuprind cu dragostea deplină
Ca pe o carte scrisă în retină,
Pe care-ai noştri copiii s-o citească
Şi-n litera luminii ei să crească.

Astfel cunoscut-am românul vieţii mele,
Stând pe munţi cu vârful între stele,
Îl sculptez în prag de fericire
Când tu, Românie, musteşti de-a lui iubire!

-&-

Vânzător de neam şi rit

11 iul. 2018

Vânzătorul de cuvinte
Chiar şi când respiră minte,
N-are carte, are bani
Şi o şleahtă de tâlhari.
Nu e singur, e votat
Să fie-n primii din stat.
Oare cine, oare cine
Încă îi mai face bine?
Gaşca lui care ucide
Pe oricine din cuvinte
Şi din fapte deşănţate
Îşi face pe loc dreptate.
De îl doare-n coastă-un cui
Pleacă repede hai-hui
Să se-ndrepte-n altă ţară
Că sunt doctori foc şi pară.

Se întinde, se preface
Că-i din neam plin de conace,
Însă doctorul român
Îi deschide-o rană-n sân…
„Eu de-acasă am fugit
Pe unde am nimerit
Să-mi trăiesc puţin mai bine
Viaţa asta fără tine.
Dar şi-aicea m-ai găsit
Vânzător de neam şi rit.
Eu îţi scot cuiul, e bine
Să îmi amintesc de tine?
Nu e bine, nu e bine,
Ţara o faci de ruşine,
Nu respecţi pe cei cu carte,
Că eşti prost îţi dau dreptate!

-&-

Valută în sânge de om

28 iul. 2018

Tivul luminii s-a rupt
În ochii cu fluturi,
Copiii planează în visele
Liliecilor din Peştera
Oceanului Necunoscut.
Apele se retrag,
Singur încerc să-i trec
Spre lumină
Pe un fir de păr întins
Între sprincenele lui Moise.
Ţipătul corbilor
Aranjează flori de busuioc
Pe crucea
Unui mormânt cu litiază
De bancnote împărţite
Între producţia
De lacrimi şi sudoare.
Se rupe tivul luminii
În ochii copiilor,
În Peştera Oceanului Necunoscut
Răpitoarele societăţii
Clocesc valută în sânge de om.

-&-

Coboară, Doamne, Sfânt…

29 iul. 2018

Ai venit din puritatea sfântă
Şi-ai omenit ca frate între noi,
Te-ai luat cu relele la trântă
Şi-ai luminat căzuţii în noroi.

Seninătatea Ta ne este-nvăţătură,
Ai fost, vei fi, cârmaciul minunat
Ce azimă-ai adus în bătătură,
Cu peştişorii dulci ne-ai săturat…

Ai ridicat ologul în picioare,
Orbului lumină pus-ai în pupile,
Ai făcut minuni atât de uimitoare,
Ai lăsat credinţa în suflet de copile.

Ai adus pe Tatăl în suflarea lumii,
Crucea întru El tu ai purtat
Până-n osândire, în durerea culmii
În cuie pus pe dânsa te-ai lăsat.

Ai murit sub ochii tuturora,
Între pietre ai fost pus pe veci,
Dar a venit la Tine aurora
Şi ai urcat la rangul Tău de regi…

Te-ai înălţat în ceruri lângă Domnul,
Tatăl Tău şi-al nostru Tată Sfânt,
Pentru voi îngenunchează omul
Şi la Voi se roagă pe pământ.

Rugămintea mea e dureroasă,
Mă seacă nedreptatea în rărunchi,
Coboară, Doamne, Sfânt la mine acasă,
Fă-mă demn să nu stau în genunchi.

Adu-mi iarăşi lumina Ta divină,
Învaţă-mă, ca-n Raiu-ţi, să zâmbesc
Pe plaiul mioritic, o gradină,
Cu românescul sânge s-o cinstesc!

-&-

Rădăcini dezrădăcinate

2 aug. 2018

Spun că spunerea mea-i spusă,
Că umbra luminii de mine-i răpusă…

Înţeleg că înţelegerea înţelegerii mele
Se leagă de raiul stelelor cu stele…

Înalţ spuneri peste spunerea mea

Şi voi arde arzând cu tine într-o singură stea…

Cenuşa va curge pe limba topită în limbi cu păcate
Odată cu timpul înrădăcinând rădăcini dezrădăcinate!…
-&-

Durerea bătută-n cui

9 oct. 2018

În gest necugetat aprinde gândul rău,
Zgârcenia, valoarea, o strecoară-n hău,
Forma vieţii oarbă-i în ţara nimănui,
Intrarea şi ieşirea sunt bătute-n cui.

La gardul limită e putred bunul simţ,
Se războiesc fantome cu un pumn de sfinţi,
Jalnic bălăceala-i politică de stat,
Omul de rând visează şi treaz că este beat.

O fi intrat, se pare, vreo pestă peste cei
Ce promit să pună cerului cercei?
Ţara s-o întindă-n frumuseţi de rai,
Să ne-ncânte Pan din cer cu propriul nai?

Pe buze întrebarea se pune repetat:
Am intrat cu toţii în Marele Păcat?
Viaţa este oarbă în ţara nimănui
Unde durerea veşnic este bătută-n cui!

-*-

DRAGOȘ NICULESCU

Sunt împotrivă

12 feb. 2018

Mi-e tot mai greu să urlu, pădurile-s sărace,
Nici nu mai dorm pe funduri de bălți, precum odat',
M-am cumințit prematur de la un timp încoace,
Am devenit modelul de om civilizat.
Aşa, doar într-o doară, de mă mai latră-un cîine,
Maşini tot trec prin mine de parcă nici n-aş fi,
Sînt predictibil astăzi cu fapta mea de mâine,
M-aplaudă în noapte săraci pe străzi pustii.
Şi nu mai ştiu ce-i asta – cînd dau să-njur mai bine
Îmi izvorăsc din gură multicolore flori,
Cînd mă irit mai tare mă iau de soț vecine,
Cînd vreau să-i iau la palme pe proşti mă trec fiori.
Opriți, opriți această îngrozitoare lume,
Destul cu mascarada impusă-n mod egal,
Mă simt topit în bine scârbos şi fără nume,
Mă simt umana ființă supusă vegetal!
Căci sîntem sfere-opuse – cînd vouă vă e bine,
Tocmai atunci mi-e mie îngrozitor de rău,
Şi cînd întrega lume a voastră e-n ruine,
Atunci surâd a şansă pe margine de hău.
Nu m-am simțit al vostru nicicînd, şi ca dovadă
C-am vrut mereu heraldul să fiu, curat şi bun,
E c-am purtat în suflet dor aprig de zăpadă
Şi-n geanta mea, bucata cea albă de săpun.
E laş prezentul vostru, vi-e ticăloasă clipa,
Trăiți murdar, sălbatic şi conformist, perfid,
Democrația faptei vă e, plenar, risipa,
Slugărnicia oarbă – un mod de trai candid…
Voi sunteți pepiniera de trădători de țară,
Voi dați mereu şoferul prăpăstios şi beat,
În timp ce steagul foamei tot flutură pe-afară
Şi viața tuturora e-un cîntec sfărâmat.
Aşa încât lăsați-mi şi dreptul, şi plăcerea
De-a-mi exprima boicotul în modul absolut,
Ca dizident în spațiul comun care-i durerea
Unui pământ carpatic furat, distrus, vândut.
Vreau să rămân eu însumi în pura-mi inocență
Şi-n libertatea proprie de -a fi tot altcumva,
Vreau să mai bat coclauri ca stare de urgență,
Tot împotriva voastră, rebel şi nins de nea.
Rămân cel ce deschide reci uşi cu chei inverse,

Sînt rezervația strâmtă a binelui lumesc,
Mi -arunc pe -o şa destinul părerilor adverse
Şi-n strigăt de contrarii încerc să vă iubesc.

-*-

MIRELA ONEA

Autoportret

23 oct. 2018

S-au troienit cărările vieții,
Cu ace de argint în păr.
Cu flori de nea de frigul nopții,
S-a împodobit fereastra din pridvor.

Ca ieri eram copii pe ulicioară,
Zburînd fără sa ne obosim.
Acum văd chipul de odinioară.
Privesc in gol, si oftez, ca-i ofilit!

-&-

Pe căi răzlețe

30 oct. 2018

Inițiem priviri de fulger
Și ne trasăm același țel
Chiar dacă pare o utopie
Noi il urmăm credem în el

Și deghizați in doi himerici
Năluci prin noapte alergăm
Scriem iubirii cu țidule
Pe un fir de rază noi dansăm

Și cîteodată mai năstrușnici
Ne supărăm fără sa vrem
Pornim pe căi răzlețe
Unde apoi ne intrsectăm

Când îmi promiți din ceruri aștri
Te cred moment clipă minut
Chiar dacă știu că tu confunzi
Minciuna cu un jurământ

Și invocând drept axiomă
Sculptat în suflet te găsești
Iubire dragoste profundă
Cu tine sunt cu mine esti.

-&-

Rămas bun

5 nov. 2018

Am toamnă în suflet
Și noruri de ploi
Mă mistuie dorul
-Mi-e sete de noi!

Și norii mă apăsă
Plumburii si greoi
Mi-e sete de tine
-Ce dor mi-e de noi!

Mă împlânt în înăuntru
În inima ta
Să caut iubirea
Desculță prin ea

Cu pașii mărunți
Eu pășesc tiptil
Și scârțâi podeaua
Tu tresari în vis

Te mângii pe ploape
Pe tâmple te alint
Sărut gura care
O doresc fervent

Adormi mai departe
Și somnul ți-e lin
Eu scurm prin unghere
Prea crudul destin

Iubirea cea dulce

Eu nu o găsesc
În fața ta stau
Și chipu-ți privesc

Și pulsul ți-e cald
Iar somnul ți-e lin
În inima ta ;eu
Mai stau puțin

Mă doare iubirea
Mă mistui de dor
Și simt in străfundul
Inimi gol.

Eu scrum prin unghere
Și mult rătăcesc.
Iubirea ce-ți port
Eu nu o găsesc

Şi lacrima-mi cade
Ușor pe podea
Tresari ca din vis
Și murmuri ceva

Un nume de fată
Ce-mi este străin
Îmi tulburări chemarea
Mă bâlbâi, mă mint

Cu ochii in ceață
În gol eu privesc
În inima ta
Doar frig întâlnesc

Mă uit prin unghere
Eu mult rătăcesc
Găsesc un tablou
Ce nu îl cunosc

Un chip de copilă
Cu părul bălai
Cu bucle rebele
Și ochi negri mari

Eu cad pe podeaua
Din sufletul tău
Durerea mă arde
Mă sfâșie rău

Si-ți mângii obrajii
Si buza-ți strivesc
Sărut gura care
Cu sete râvnesc

Eu plec, și te las
Îmi i-au ramas bun
Și-mi târșii privirea
Cu dorul nebun

Să uit de iubire
De doruri de tot
De dragostea care
În inimă-ți port

Și ies in grădină
La aer curat
Văd cerul senin
E soare și cald

Mă plimb pe alee
În imima mea
Îmi zâmbește o rază
Eu zâmbesc cu ea.

Și vântul adie
De doruri nebun
Eu ție iubire, îți spun:
-Rămas bun!

-&-

Dor de țară

14 nov. 2018

Aud cum bate vântul
Și codrul cum suspină
Și simt dogoarea verii
Duc dorul în inimă

De acele plaiuri care
Au verdele-n câmpie
Și de pământul rodnic
Și de a noastră glie

De munți bogați brazi falnici
De rodul din ogoare
Secularele cetăți
Drăguțele mioare

De Marea noastră Neagră
De Dunărea albăstrie
A Oltului reci ape
De Criș de Sihăstrie

Departe sunt de casă
Prea crudă pribegie
A-și vrea sa merg acasă
Am inima pustie

Cine a cerut să fie
Străin de a sa țară

Să ducă dor de tată
Să ducă dor de mamă

Ai împărțit norocul
Prea crudă ursitoare
Mie mi-ai dat doar dorul
Și inima mă doare

Eu nu am cerut vreodată
Sa-mi dai averi cu carul
Mie mi-ai dat necazul
Ți s-a umplut paharul

Și când am dor de casă
De urlă-n frunză codrul
Mă doare atât de tare
De lacrimă și norul.

-&-

Centenarul Marii Uniri

29 nov. 2018

Decembrie în strai de sărbătoare
Bate la porți cu haina lui de nea
Așterne peste tot albe covoare
Cununi pe cap îți pui frumoasă țara mea

Tu cu alai aduci cea mare veste
E Centenarul Marii Uniri
Aduni toată suflarea românească
Destinul unui neam străbun

Venim cu toții la Marea Unire
În horă să jucăm de Centenar
E mare sărbătoare în țară
Sărbătorim Unirea unui neam

Noi toți suntem uniți ca frații
Născuți de aceeași mamă pe pământ
Prin vene curge același sânge
Și suntem mândri că suntem români

Slăvit altarul neamului român
Ești tu frumoasă dulce Românie
Țară de glorii și de plai străbun
Iubit pământ a noastră glie.

-&-

Mă cert cu timpul…

3 dec. 2018

Mă cert cu timpul tot întruna
Că el nu vrea să stea pe loc
Îl rog și îl implor degeba
El zboară parcă mai cu foc

Mă rog de timp să îmi dea anii
Deunăzi parcă era ieri
Dar el nu vrea să stea o clipă
Să mai aștepte până pier

Mă rog de timp de-a lui clepsidră
Să se oprească în loc să stea
Nisipul fin să nu se scurgă
Să mai simt zi din viața mea

Mă cert cu timpul dimineața
Când florile în rouă sunt
Și tare ași vrea să sorb
Din stropul nemuririi pe pământ

Mă cert cu timpul dis de dimineață
Îl rog să stea puțin pe loc
Să-mi lase fericirea o secundă
Să gust din ea o clipă de mai pot

Mă cert cu timpul dar degeaba
El bate ritmul orei neâncetat
Văd viața cum încet se scurge
Şi eu mă trec cu ea la trap

Azi nu mai supăr timpul
Îl las de vrea să zboare
Mi-e greu să înțeleg că-n lumea asta
Eu sunt o simplă umbră trecătoare

-&-

Te-am căutat acasă mamă

8 dec. 2018

Te-am căutat acasă mamă
Spălai rufe la soare-n bătătură
Ai terminat de dereticat prin casă
Era sfârșit de săptămână

În vatră în țest mirosea azima
Pe pilostrii aveai o mămăligă
Mâncarea în cuptor aproape gata
Pe tata îl asteptai să vină

Pe cap îți aranjai baticul
Frumosul port cochetă zână
Și zâmbetul ți se citea pe față
Pe noi ne alintai c-o vorbă bună

Te-am cautat în suflet mamă
Acolo tu erai dulce făptură
Sculptată în inimă de-a pururi
Ființă sacră mamă bună.

-&-

Ce e omul?

11 dec. 2018

Ce e omul?
Omul este, ….
O ființă trecătoare,
Prea sărac, ori prea bogat,
Prea iubit, ori prea visat,
Colosal, imens, fantastic,
Fabulos și puțin drastic.

Și sărac și bogat și iubit și uitat.
Prea de tot, de nimic,
Și din toate un pic.
O secvență descriptivă,
Un capitol dintr-o carte,
Ori un vers, din Univers.
Prea mirabil, prea fantastic,
Infinit, imens, sarcrastic.
Prea de toate, prea degeba.
Năzuință spre mai bine, venerare,
În final, nimic nu-i bine!

Prea din toate o minune,
Prea și rele, prea și bune.
Prea idei ce culminează.
Ca o rază de speranță,
Seculare, milenare, infinite.
Prea cuvinte dezgolite,
Din suflet împărtășite.
Prea iubire, prea povară .
Zici că-i mult și totul este,
O particulă de praf,
Risipită-n Univers,
Printr-un vers.
.
El, omul, este, …
O ființă milenară, seculară,
În final, el umbră este.
Doar o clipă, el trăiește,
Se exfumă, se topește,
Și picură, ca o ceară!
Și din tot, nimic nu este.
Simplă umbră pentr-o clipă,
Se înfiripă și ușor el se disipă.
Lumânare, o văpaie pâlpâind.
În final, el se topește,
Asurzeste, amuțește.
Apoi el pleacă.
Fără veste!

-&-

Sătucul meu

13 dec. 2018

A vorbi despre tăcere
A vorbi cu mine în gânduri
Zămislind a lor putere
De-a scrie din ele rânduri

Din gânduri întortocheate
Care curg lin pe hîrtie
Pe cărări îndepărtate
Frageda-mi copilărie

Ca balsamul care unge
Cum e miru-n liturghie
Dorul inima îmi frânge
De sătucul prea drag mie

Amintiri îndepărtate
Ce-mi transmit impulsul vieții
Azi mă pierd în depărtare
Şi văd roua dimineții

Și gândurile mi se scurg
Când e seara pe murgite
La mioarele din crâng
La păsările adormite

Stau în muchie pe deal
Contemplând apus de soare
O priveliște splendoare
Ce sătucul meu o are

Şi văd Sâiul sursurând
Legănându-și ape line
Soarele roșu-n amurg
Cu a lui raze calde fine

Pădurea până la Olt
Și orezăria mare
Câmpul verde grâul copt
Galben și verde-n ogoare

În căsuțele din sat
La ferestre în felinare
Din fitilul de bumbac
Pâlpâie lumini văpaie

Florile împodobesc
Grădinile de la case
Pomii fructiferi rodesc
Şi viile sunt mănoase

Nea Ion stă așezat
Pe stanoaga de la poartă
Povestește neâncetat
Viața lui de altădată

Copii joacă de zor
Îi gitație-n câmpie
Muncitori trudind cu spor
Totu-i numai armonie

Și așa-i sătucul meu
O așezare minunată
Tare și vrea să mai pot eu
Să mai merg prin el odată.

-*-

DUMITRU PETRAȘ

Maternitatea iubirii

3 ian. 2018

Să nu mai pui amurg pe foc, femeie
Ieri a încolțit o lacrimă într-o fântână
Și a căzut lacrima din cer ca o săgeată
Era obosită și se despărțise de lumină
Mici nu cunoștea locul unde a căzut
Din izvoarele vântului a gustat puțină apă,
Numai într-un glas ceresc știa să vorbească
Avea vocea tunetului peste ecoul dezvelit,
Scurta distanța prin lacrimi de ceață
Mărul înflorea ca un mire în altarul de nuntă
Cuvintele se năștеau în maternitatea iubirii,
Noaptea se uita la ceas să audă țipătul durerii,
Inima timpului bătea într-un clopot de argint
Mama răsturna o stea ca să împrăștie lumină
Ar fi bine să vii și tu odată cu ea
Eu am scot amurgul umezit de lumină
Și dacă ai să vii am să-ți sărut mâna divină.
Când lumina se naște în maternitatea iubirii
Și glasul speranței se aude venind
Când timpul plânge în scutece de veac
Rog lumina iubirii să vină odată cu tine
Când timpul se naște în maternitatea iubirii.

-&-

Domnului Mihai

30 ian. 2018

Se zbate lumina-n clopot și sună
Ca un înger din cer… universul coboară
În ziua când se naște Eminescu
Și glasul pădurii se face vioară.

Înflorește fereastra deschisă-n lac
Iubirea cuprinde florile de nuferi
Și-n glasul iubirii, rostește Mihai…
Și spune-mi iubito… cât o să suferi.

În stradă plopii ca niște călugări se roagă
Umbra pădurii poartă amprenta iubirii
Sub glasul de cântec se naște o rugă
Și cerul ne dă imaginea fericirii.

Și astăzi, vine și Dumnezeu la Ipotești
Aducând busuioc, c-o candelă-n mână,
Mihai, tu veșnic o să ne trăiești,
Iubirea ta… veșnic o să ne rămână.

Și aerul zâmbește ca un rege
Și sfinții coboară cu toții din Rai,
Cu marea vieții tale, nespusă nemurire,
Suntem cu toții cu tine… Domnule Mihai.

-&-

Altarul morții din oglindă

6 mart. 2018

Și frigul acesta casant mă urmărește încă
Și zarea vine înghețată pe drum
Când inima mea bate în alt trup de femeie
Ca un izvor dezvelit în lacrimi de lut,
Rog sfinții din icoane să fie toți sfințiți
Când rădăcina iubirii în sfeșnic mă arde
Ochii dintre lacrimi îndrăgostiți, femeie, te strig,
Privește și tu universul vieții cum urcă în mine
Și-n altarul nopții lumina cântă în oglindă
Atunci parcă înmugurește natura timpului în mine
Și glasul speranței plutește ca o distanță în timp
Când tu, femeie, privești altarul nopții în oglindă
Și fereastra deschisă se-nchide ca un munte,
Atunci glasul de clopot se-ncarnează cu aripi în unde
Și-n visele de dor coboară un suflet aprins,
Mă strigă pământul aprins, înmugurit în ape
Când aerul iubirii curge lichid
Și altarul nopții se vede în oglindă
Cum nuferii înfloresc în ape mereu curgând,
Hai, femeie, să răsădim rădăcini în lumină
Chiar dacă distanța e lungă, timpul mai poate
S-aducă nuntașii în carul mare de nuntă,
Dansând în oglinda nopții luminând în noapte.
Iar a înflorit infinitul pentru tine, femeie,
Hai astăzi să privim atenți mereu
Se uită la noi din oglindă, se uită azi și Dumnezeu.

-&-

Amprenta sufleului meu

7 mart. 2018

Te rog să te culci pe amprenta sufletului meu
Ca să visezi sărutul gândului ascuns în mine
Și peste lacrima dezveltă să-ți așezi sufletul zâmbind
Cum așezi sărutul iubirii să urce mai tare
Pe scara luminii cu oaze ascunse în timp
Răstoarnă femeie, cerdacul cu flori în ogradă,
Vin zorii să intre pe poartă și vor să vadă
Răchita cum se dezbracă, ca o femeie frumoasă.
Soarele se ridică șchiopătând ca un dor flămând
La umbra unui cântec speranța gândului mă doare,
Dar încă duc în brațe puterea de a iubi,
La capăt de lume izvorul merge pe stradă
Lumina se îmbracă în rochie de mireasă,
Din durerea iubirii se vor înălța statui,
Vino, femeie, să ne iubim mereu acasă,
O bucată de cer s-a dezvelit, măcar să ne întâlnim
Pentru tine, femeie, am cumpărat fulgi de zăpadă
Și i-am ținut în palmele mele calde izbind,
Se mută curcubeul luminii în iubire să nască
În scutece albe spălate numai în infinit
Și Dumnezeu pentru noi, femeie, începe să se roage
Să aducă distanța iubirii mereu înflorind
Și să rămâi mereu amprenta sufletului meu,
Încă nu-i târziu, mai este lumină afară.

-&-

Dragostea iubirii

15 mart 2018

Cât de frumos răsare infinitul pe buzele tale, iubito!
Cireșele coapte ca niște flori înflorite se cuprind
Și umbra crucii se îmbracă în lumină nouă
Să putem vedea drumul pe care, de mâine, pornim
Când rădăcina apei în molecule de dor se îndoaie,

Atunci, femeie, să deschizi fereastra norilor din mine
Ca să auzi ceasul când sună să ne fure timpul încet
Și toamna să-ți pună busuioc de noroc sub pernă.
Busuioc de ursitoare stropit cu amurg de lună
Când candela iubirii arde într-o stea ascunsă
Și noi despletim sărutul sărutul dăltuit pe guri,
Mai târziu ne batem cu bulgări de aer și lumină
La umbra mare a iubirii cât un liliac înflorit,
Statuile iubirii se măresc până la capătul lumii
Cum valurile cu valuri se cuprind la întâlnire,
Iar din sărutul apei se nasc, femeie, copii
Ducând timpul mai departe ca pe un altoi în iubire
Cum vara se dezbracă peste lanul de grâu
Așa, peste noi, să unduiască dragostea iubirii,
Când, iubito, numai cu sufletul iubirii îți scriu
Dorind să crească mereu dragostea iubirii.

-&-

Vise împreunate

17 mai 2018

Ce frumos, trupul apei se despică în apă
Și timpul se scurtează în timp pentru mine…
Prin timpul scurtat tu ai putea să ajungi acasă.
Vreau să vezi ochiul iubirii, de lacrimi e plin,
Când aerul speranței măsoară secunda din ceas
Și muguri înfloriți cresc pe cămașa de mire,
Lăsând glasul luminii să ardă în focul mocnit,
Să poată glasul iubirii să scrie o carte
Peste clipa dezvelită cât un cer deschis.
Vine timpul plecării… noi ne vom iubi și-n rate!
Casă eu te aștept să vii cu zborul iubirii deschis,
Eu încă știu să scot din fântână apa toată
Să-ți fac ție cămașă de apă peste trupul încins
Eu sunt marinarul iubirii și vreau să navighez cu tine!
Știu să înfloresc și mărul lui Adam pentru iubire.
Mai știu să scot din suflet respirația luminii
Când tu vii la mine îmbrăcată în lacrimi de dor, la mine
Ard flăcări aprinse… ard flăcări în poartă
Și pe drumul cu vise… ard vise împreunate
În clopote de vânt bat lacrimi curate,
Numai timpul… rămâne focul dragostei aprins
Peste vise dulci, vise mereu împreunate.

-*-

DORINA RODU

Condeiul dreptății

6 feb. 2018

Mama noastră, a tuturor
Cu năframa-i îndoliată,
Tristă-i căci iar a fost sfâșiată
Și-o lacrimă-i curge de dor…

Fantoma istoriei noastre
Șade tăcută în glie,
Urmărind mișeliile voastre,
În timp ce voi dezbinați țara
Ea-și trimite solii seara
La cei ce-și iubesc neamul
Înfrățindu-i cu tot ramul,
La cei ce-și doresc dreptatea
Oferindu-le condeiul și libertatea,
La cei ce-și cinstesc tradiția, obiceiul
Dându-le izbânda și steiul
Cu care vor îngropa
Pe toți cei ce vor galopa
Spre-a stârpi a noastră patrie.

-Românie, mamă dragă,
Acei ticăloși care te hătuie
Vor ca tu să fii pribeagă,
Însă noi îți vom fi sabie și scut –
O mantie – căci uniți am crescut.

-&-

Deșertăciune

12 feb. 2018

Lumea s-a schimbat
Oamenii cred în minciună,
Iar adevărul e-ngropat
Sub un morman de lut
Peste care a crescut cucută
Și țara s-a umplut
De lume oarbă și mută…
Grădina țării cea bogată
Acum a ajuns o groapă săracă,
Munții falnici cu salbe de brazi
Au ajuns atât de vizi, azi,
Încât nici nu îți vine să crezi
C-acolo au fost cândva copaci.
Ne faceți un trib de opaci!

Izvoarele, râurile și marea
De-ați putea dintr-un semn
Cu privirea goală le-ați seca,
Îngropați la fiecare pas de lemn
Toată istoria și valoarea…
Oare nimeni nu vă poate îneca,
Mișeilor, avida poftă de-a avea?!

-&-

Cercul deplângerii

18 feb. 2018

O mamă suspină, privindu-și copiii
Cum se-ngroapă singuri în temeri
Luptând cu-a lor demoni,
Într-un continuu război
Cu-ai noștri semeni, cu ei înșiși și cu noi…

Din vechime trădându-și patria și neamul
Cu ura drept armă amară,
Vânzându-și patrioții din țară,
Ajuns-au să rupă și ramul
Ce veghea al simțirii hotar…
Atâtea cumpene-am trecut
Și prin vremuri negre-am străbătut
Calea anevoioasă către libertate,
Tot înainte spre demnitate
Și-apoi… unde am ajuns?
La mâna aceloraşi vânzători
Cu suflete crude și negre de iudă
Cărora de nimic nu le pasă
Atât timp cât au ce vor pe-a lor masă.
Suntem copiii unei mame văduvite
De-ai noștri frați cu suflete sfârșite
În cenușa propriilor victime
Și-n zâmbetul lor pucios de ispite.
Ajuns-am oare fii și fiice
A unui popor făr' de tată, făr' de mamă,
Un neam fără de țară?!
Rătăciți în trăiri de clipe și momente
Pierduți am fost și vom rămâne
Printre firele de nisip și segmente de timp
Ce se scurg în clepsidra bătrână din grâne
Sperând, trăind de azi pe mâine,
Așteptând un veșnic anotimp
În care frații nu-și vor îndrepta cruda armă
Către tâmpla tremurândă
A fiilor din aceeași țară-mamă
Și-n care poate vom trăi
Spălându-ne păcatele cu apele aceloraşi ploi
Neîndoindu-ne de voi, nici voi de noi.
Mai multe suflete cu-aceleași valori
Într-un singur trup cu veșmânt în trei culori…
Un anotimp ce mereu întârzie s-apară,
Invidia, minciuna și trădarea încă ne separă
Cerșind puterea absolută
Capabili de-a coborî și-n iad
Pentru a-ncheia un mișelesc pact,
Dându-vă încă un grad fad
Ce v-ajută să urcați pe scara puterii slută.

Zamolxis suspină, privindu-și urmașii
Cum se-ngroapă unii pe alții,
Luptând cu-a lor demoni
Într-un continuu război
Cu-ai noștri semeni, cu ei înșiși și cu noi…

-&-

Între speranță și-ntuneric

17 mart. 2018

S-a lăsat întunericul între noi,
Iar noaptea doarme-n ochii tăi.
Oamenii-și caută speranța-n noroi,
Au pierdut-o prin ale uitării văi…

Pădurea se-apleacă în sicrie
Pentru lumina ce scânteia văpăi
Peste-al nostru neam, vrând acum a scrie
Istoria doar cu umbre, pe șubrede căi.

Religii vechi, religii noi, pe-un piedestal
Oarba lume tot le urcă,
Clădind mereu mentalul vegetal
Și cu minciuni, adevăru-l spurcă…

În acest timp, credința ancestrală –
Sărmană copilă cu privire astrală,
Șade-n întuneric ghemuită,
Crezând că-i uitării sortită…

De-ați avea simțire-n sânge
Pentru neam și pentru glie
Nu ați vinde tot regatul pe poftele nătânge,
Nu v-ați lepăda credința sub străină prăvălie!

S-a lăsat întunericul între noi,
Iar noaptea doarme-n ochii tăi.
Oamenii-și caută speranța-n noroi,
Au pierdut-o prin ale uitării văi…

-&-

Al ploii ropot

10 mai 2018

S-a scurs al ploii ropot
Și sunetul din clopot
Spălând munți și văi
De colbul nepăsării
Împrăștiat pe mii de căi…

S-a liniștit și vântul,
Ușor, acum, adiind
Prin văzduhul țării
Purtându-și cântul
Și gândul scriind,

Pe-ale crestelor munți
Din nori făcând punți,
Pe întinsele câmpii
Nimicind c-o undă
Ciulinii și ghimpii;

Pe-o notă rotundă
În tril de ciocârlii,
S-aude o doină
Din străfundul țării
Până-n 'naltul cărării,

Din adâncul Petrila
Până-n vârfu' Omu,
De când viața zace
În orișicare pomu'
De pe timpurile dace…

De când speranța tace
Adânc sub bolovani
Și dragostea de țară rară
Scurgându-se- n maci și secară,
Trecuta și suta de ani…

S-a scurs al ploii ropot
Și sunetul din clopot
Revărsând în al timpului tropot
Voalul țării centenar
Sub astrul selenar.

-&-

Taina stelelor căzute

20 mai 2018

A noapte-n ochi stelele-nvie
Ca felinarele singuratice,
Cu cețuri sălbatice
De pe-o stradă pustie.

Rațiunea mi-o trădează
Această taină ce dansează
În a norilor lagună
Vibrând sub crai de lună

Și-ntr-un sipet nevăzut
Mi-au ascuns puterea de trezire
Negustorii de safire,
De speranțe și-absolut…

În noaptea vieții cenușii
Preschimbi bezna-n leagăn plăcut,
Faci candelabru viselor vii
Din neantul tăcut…

Tu, Lucifer – un demon decăzut,
Mi-ai dăruit șiraguri de-ametiste,
De-ndoieli între văzut și nevăzut
Și-n rugi, m-ai scris pe acatiste.

Din păcat făcut-am o artă,
Iar din vise creionat-am o hartă
Cu alei ce vin și se duc tăcut
Din viitor până-n trecut.

A noapte-n ochi stelele-nvie
Ca felinarele singuratice,
Cu cețuri sălbatice
De pe-o stradă pustie.

-&-

A timpului frunză

28 mai 2018

O frunză a timpului hain
Ce-și caută calea
Dinaintea vremii lui Cain
Pentru a-și urma chemarea…

Dansând în vremuri vechi
În liniștea nopții târzii,
În cea dintâi zi
Când nu se știa de erezii,

De ură sau iubire,
De pace sau război,
Ci doar de clipe-fire
Curgând în spectre noi

Și-n gheme moi
Cu umbre de safire;
Pe când toate erau una
Și una erau toate;

Regina era Luna
Călcând pe valuri coapte
Croindu-și cărare
Către mândrul rege-Soare,

Peste munți și oceane
Prin deșert și văi,
Către a lui Orion coloane
Spre-nstelate căi.

În astă vreme veche
Din nimb necunoscut
Poetul s-a născut
Cu blestemu-i nepereche.

Versul îi era strajă
Și-a iubirii vrajă,
Îi era destin
Cunoscut și, totuși, străin.

Îi era leagăn lin
Și mormânt deplin,
Veșnic monument
Și-ntâiul tegument.

Încă de-atunci poetul
E-a timpului frunză,
A vântului pânză
Ce-nvăluie violetul;

În valuri de cuvinte
Creându-și portretul
Și din eterne zăcăminte
Metafora și epitetul.

-&-

Grădina veche

22 iun. 2018

Acolo, unde basmele șoptesc
Un singur crez pe care-l slujesc,
Legende vii și veșnice poeme
Despre viteji și vieți boeme;

Acolo, unde lacurile-n zori
Lucesc adânc printre nori,
Iar cel mai limpede izvor
E-al sunetelor scriitor;

Acolo, unde munții falnici
Țin pe-a lor creste măiestre
Ale cerului mândre ferestre,
Fiind veșnici, mereu tainici;

Acolo, unde codrii seculari
Cunoscut-au ai Daciei zidari,
Voievozi și-ai lor vrăjmași
Căpetenii și-ai neamului urmași…

Acolo, e grădina țării mele,
Unde, dintre neguri răsar stele,
Pecetluind stigmatele vechi
Câștigate-n lupte străvechi,

Unde, seninul rebel din cer
Zâmbește-n al grădinii etern,
Răsfirând prin al frunzelor caer
Un iz de smirnă tern…

Aici, câmpiile cu grâne de-aur,
Macii sângerii cu-al lor laur,
Sălbaticele albăstrele cu-a lor sfere
Slujesc fidele ale timpului ere;

Brazii 'nalți, pinii și stejarii
Acoperind ale clipelor arii –
Străjeri ai casei cea dintâi,
A neamului dac întâi.

-&-

Al nostru tricolor

26 iun. 2018

Spre mândrul soare
Se-nalță al neamului drapel,

Prin a vântului vâltoare
Urmându-și al său zel.

Roșu-al ostașilor sânge
Ce-au luptat pentru neam și glie,
În macii din ogor plânge
Istoria și-a vitejiei bătălie.

Galben-al grânelor lan
Ce prin spicuri șoptesc
Dreptatea, în al câmpului divan
În vechiul grai românesc.

Albastrul apelor s-aude susurând
Printre Carpații falnici îngânând
Libertatea celestă a patriei bătrâne
Pentru a nu rămâne-n mâini păgâne.

Frăția, Dreptatea și Libertatea
Ne vor conduce pașii spre cetatea
Demnității și-a-ntregitei Românii,
Bucurându-ne urmașii și străbunii.

Spre mândrul soare
Va domni al neamului drapel,
Prin a vântului vâltoare
Elogiindu-și al său zel.

-&-

Orizont teluric

28 iul. 2018

În astă lume efemeră
Fugind spre câte o himeră,
Căutând căldura-n iască
Ne pierdem pe o notă tristă
Căci mulți-s cei care există
Și prea puțini știu să trăiască…

Între-ale lumii hotare,
Hoinărind pe căi bizare
Căutați a Universului înțelepciune
Scormonind într-un cărbune −

Oh! Cu suflete în cioburi sparte
Pieri-vom în așteptări deșarte;

Căci mulți-s cei care dispar
Între maluri vechi ce par
A fi ale veșniciei, simplă cărare
Și prea puțini-s care
Făcând pasul spre moarte,
Apoi, merg și mai departe…

-*-

PAULA ROMANESCU

Derivă

31 ian. 2018

Pluteşte viaţa în derivă:
Nici stele-n gând, nici porumbei,
Cu ’n cioc crenguţa de olivă,
Nici vreasc în vatra de idei…

Ne întrebăm zadarnic ce-i
Fauna asta costelivă
Cu-apucături de derbedei,
Şi cu demarşa cam lascivă…
Plutind cu viaţa în derivă…

Fătuţe scumpe (de doi lei)
Se-aştern covor, uneori stivă
În faţa foştilor lachei
Cu mintea cât un bob de mei,
Azi şefi pe nave în derivă.

Ici-acolo mai răsare-o divă
Pe-un firmament de nu ştii ce-i :
Biet star în stare de scântei
Pe-un val cu creasta agresivă
Sau altă splendidă derivă?…

Politica – venal temei,
Norodul – în espectativă.
Îşi plimbă urnele pe-alei
Cenuşa vorbei, guralivă,
Cu ulii pozând în porumbei.

– Se schimbă lumea, Galilei?
– Pământul răbdător e şi vă
Salută c-un „V-aştept!” Ce vrei?
Tot universu-i în derivă!…

-*-

LIA RUSE

Astrul culturii naţionale

14 ian. 2018

Te-ai născut în România în alb imaculat,
Într-o casă-n Ipoteşti, când focul trosnea-n sobă,
Tot pământul era-mbrăcat într-o albă robă
Şi firea-ntreagă se trăgea din basmul fermecat…
Întinsele păduri ţi-au fost prietenii cei dragi
Şi serile cu cerul luminat de Craiul Nou,
Apoi, tot ce vedeai te urmărea ca un ecou
Şi-ai început să scrii la umbra unor tei şi fagi…
O, . . ne-ai oferit frumuseţea limbii ce-o vorbim!
Pe cea mai-naltă treaptă a culturii ai rămas,
Şi-ai fost, mereu, frustrat de demnitari fără obraz
Prin sentimentul patriotic, pe care-l nutrim…
Prin strălucirea inteligenţei tu i-ai orbit,
Apărând idealurile de libertate,

Precum şi idealurile de unitate,
În viaţa ta, atât de scurtă, mult ai pătimit!…
Ai veşnicia de-a purta acel triumf lumesc
Prin talentul creator şi-nzestrarea morală,
Prin multele idei şi firea-ţi sentimentală,
Și ai rămas „Luceafărul „ neamului românesc!

-&-

1859 - Farul Marii Uniri-

24 ian. 2018

Era o zi sfântă-a marelui Gerar
Cu clipe de har, de vis şi înalte
Fulgi de lumină încercau să salte
Speranţa-minune, pe-omătul lunar,
Pe douăzecişipatru s-a-nfăptuit
Pasul spre „Statul Naţional Român „
O, . . când moş Ioan Roată, deşi bătrân,
Cum toţi, o mare bucurie-a trăit.
Amândouă „Principatele „l-au ales,
În frunte, pe acelaşi Cuza-Vodă,
Un act îndrăzneţ, neprevăzut, imens!
Şi-Alecsandri a şi creat o odă…
Oda a prins în suflete o horă
Ce s-a întins, cu dor, peste hotare,
Îmbrăţişindu-se soră cu soră
Cu gândul la Unirea viitoare…

-&-

Pe sub măști cotidiene

remember I. L. CARAGIALE

31 ian. 2018

Ai aprins, din talent, schiţe ironice
Şi oamenii destepţi le savurează,
Ai conturat personaje politice
(În lume trăsătura şi-azi planează)

Ai transpus, amploarea snoavelor, literar,
Copleşind tonalităţile grave
Într-o cercetare făcută-atât de clar
Cu-accente umoristice, suave.
Ridicolul, prin analize drastice,
Ticul, caricatura politică,
Au dat savoare liricii fantastice
Reuşind să închegi proza satirică.

Sinteza criticã te-a creat sacru,
Pe contrastele comice ai fost stăpân…
Cu trup de umbrã luneci azi prin teatru,
Publicist, dramaturg cu suflet de român!

-&-

Te-aștept primăvară

19 mart. 2018

Luminează-mi umbrele din vise
Primăvară suavă şi bună
Umbrele ce, de dor, au fost prinse
În raze reci şi-argintii de lună.
Muguri necrăpaţi ce se pregătesc,
Ca sufletul din mine, de sărbători,
În alb să explodeze!. . Să deslusesc
Că strălucesc flori, fluturi şi candori.
Eu te aştept în prag, nu-mi pasă de vânt,
Să ieşim din iarnă amândouă
Innobilând tăcerea c-un cuvânt,
Lăsând pe buza vremii iarăşi -rouă-.
Din ceaţa depărtării în care te ascunzi
Ridică-te în foi de calendare!
Şi fă-mi un semn pe umerii rotunzi
Cu verticalele scurse din soare…

-&-

Cupele privirii

1 apr. 2018

Prin umbre de crenguţe-nmugurite
S-a risipit lumina alb-sfioasă
Brodată-n glod, . . atât de preţioasă,
Cătând odihna ierbii, abia, ivite.
Prin aer pur trece, în primăvară,
Cu sunete de-argint, cântând o rugă,
Palidul vânt cu aripe de ceară,
Ca lacrimile iernii să le sugă.
Adorând chipul dulce, -al strălucirii,
Cu surâs de aur, flămând de-albastru,
Pe fruntea bolţii se desmiardă astru`
Punând iubire-n cupele privirii…
Prin aburi noi trudesc să se strecoare
Zile de-azur atât de diafane,
Doruri şi visuri, cu-atingeri profane,
În ochii cu luciri de sărbătoare…

Inimi cu puls rapid în primăvară,
Clipe solemne ce-şi plătesc tributul,
Clipe descoperite în sărutul
Plăcerilor ce dau pe dinafară…

-&-

Cândva… de Sfintele Paşti

8 apr. 2018

Mulţi paşi grăbiţi şi, . . răcoarea însufleţea,
Tropăia sub picior asfalt vechi, vineţiu,
Lume multă deşi, . . era noapte, târziu,
Iar neonul străzii umbre lungi desena.
Şi-acel dangăt de clopot, pe toţi, ne chema
Înflorind rugăciuni, în suflet, şi comori,
Era credinţă pură şi în mâini ţineam flori.
Cum primăvara a umplut biserica!?
Răvăşind iar amintiri, în inima mea,
Din copilărie, din iubire, din vis,
Trupul Domnului s-a ridicat în abis,
« În cerul deschis », desemnând Învierea!
La miezul nopţii-au izbucnit vocile-n cor
Cântându-se, solemn, «Cristos a Înviat!
Lumină sfântă din lumină, s-a luat
În foamea de credinţă cu atâta spor!
……
Pâlcuri de flăcări mici clipeau bucurie
Lumea curată se întorcea acasă:
Pască, cozonaci şi vin erau pe masă
Şi ouă-ncondeiate cu fantezie….
……
Bat clopotele şi azi, în sărbătoare,
Ecouri respiră -acum- prin amintiri.
Cu credinţă-n suflet, scânteieri în priviri,
Lumea se îmbie de sfântă-ncântare…

-&-

Casa părintească

21 iun. 2018

Interiorul casei, de amintiri, e-nvăluit
E ștearsă oglinda, nu mai sclipește-n ramă…
Prin odăi, mireasma veche, ușor, s-a cuibărit.
Din fiecare colț, ochii mamei ne cheamă.
Pe coardele-n surdină, o mână fermecată,
Ne fascinează, ca-n vise, în serile de dor,
Tata, în ritmuri dulci, cu vraja legănată,
Chiar azi, după atâta timp, dă liniștii fior…
Acum, rătăcesc iarași, în clipele tristeții,
Frisoanele de gheață, din nou, mă stăpânesc
Curg lacrimile, în voie, de pe clinul feții,
Respir adânc și, încerc…încerc să mă opresc…
……
Le simt și-acum, în suflet, ușoara mângâiere
Blândă ca freamătul brizei, -o adiere-
Cum, astăzi rătăcesc momentele tristeții!…
De ce dispare omul de pe câmpul vieții?

-&-

Flautul ceresc

27 iul. 2018

Vara, când căldura zilei s-aprinde ușor
Și-ntreaga suflare picotește, obosită,
În orizontul de mătase pârguită,
Dorul, parcă, ne mai turbură al clipei fior…
Lumina intră, în fire, surâzătoare,
Învolburată-n aur, subțire, șlefuită,
Cu degete fine și, . . în aer palpită
Sublime privelişti cu dulci sclipiri selenare…
Eu privesc tăcută, pătrunsă de iubire,
Ascult o clipă veche, rătăcită în visări
Și risipindu-mi gândul, tot, în suple scăpărări
Pătrund încet, încet, în dulcea amintire.
Și-n timp ce nostalgia-n clipă se așază
Sunete suave, din suflet, se ridică
Punctate de tic-tacul ceasului ce indică
Singurul zgomot ce, ritmic, pacea o retează.
……
Seara, pe furiș, întinde perdeaua-albastră
Din voalurile ce-aduc puțină răcoare,
Luna proptită-n spițe de argint apare,
Deși, uneori, aburii-s întinși la fereastră…
Și, . . în vara cu razele lunare, târziu,
Plutește, parcă, o așteptare taciturnă,
Nici gând, nu mai poate fi, de-odihnă nocturnă,
În bezna scurtată de un clinchet argintiu….
……
Toate amintirile, acum, se cuibăresc,
Ușor, în noi, -așa-, ca în gând să ne apară,
Visele se împletesc în fiecare vară
Sub ecoul divin al flautului ceresc…

-&-

Unirea, 100 de ani, de-atunci

29 nov. 2018

Câtă istorie s-a strâns, nețărmurită!…
Câți falnici fii te-au întregit, o, țară,
Ardeal supus fiind, cu inima amară,
Sub călcîiul străinilor, strivită!…
-Pierdusei identitatea strălucitoare,
Din nou, s-a-ncercat recompunerea ta,
Iar românii, toți, aveau putera de a vrea
Deși, alții inventau stăvilare…
În câte secole ați pârguit voi gândul
De libertate, -n dorul de frăție,
Cu vise blânde, tot trudind pe glie,
Răbdând cruzimea lor, atâția ani de-a rândul?!…
Atâta timp voi ați simțit dorința țării,
Cât de curat vă obloja frământul!
În șuier înăsprit ati ridicat cuvântul
Cu glas de trompetă pe-ntinsul zării.
Șirul prelung, fără număr, al oamenilor,
Cu tren, car, sau pe jos, la Alba-a venit
Îngenunchind pe pământul alb și geruit,
Cu reprezentanții ținuturilor…
S-a adunat poporul cu steaguri în frunte
Trăind, din plin, măreția unirii,
Agitând drapele în mijlocul firii,
Acoperind de glorie, munte cu munte.
Caldă și blândă, era vatra strămoșească!
Și,... râdea zâpada coborând din cer…
Pe trosnetul clipei de atâta ger,
Cât de iute s-a închegat -ȚARA ROMÂNESCĂ!
Au trecut pe sub poarta Viteazului Mihai,
În sumane albe și port țărănesc,
Jucând hora pe întreg pământul românesc.
Mare bucurie s-a-ncins, sus, pe plai!
Peste câmpul lui Horea ningea dor fierbinte,
Din acel dor s-a schimbat spațiul hărții!
Unirea a fost scrisă-n paginile cărții,
Hotarele-au strâns surorile sfinte…
…….
Deschid cartea! Ochii-mi citesc pergamentul vechi…
Peste pagină cade o lumină,
A fost scris într-o limbă domoală, senină.
O sută de ani, ?! Imnu-mi intră-n urechi…
Visul lui Mihai Viteazul a fost împlinit,
-Regele Ferdinand cu Maria lui
Au fost cei sub care -țara s-a unit-
Ascultând dorința vie a poporului.
……
Citesc ce vorbeau frații în noaptea cea albastră,
Reverberând credință și-unitate,
Înălțare și-autenticitate…
…… .

Trăiască ROMÂNIA!...Și Franța, sora noastră!

-*-

TEONA SCOPOS

August ciudat

19 aug. 2018

Vremuri ciudate, vreme ciudată –
Coruri de greieri, fulgere, lună …
Cer cu senin și cer cu furtună …
În liniștea nopți … toate de-odată …

Doar fulgere seci, nici tunet, nici vânt –
Sub crengi de salcâm, luna se-ascunde –
Lumini nefirești fug spre niciunde –
E noapte ciudată aici, pe pământ .

Nu plouă, nu-s sptele, doar lună-n văpăi –
Tot vin și se duc linii de foc –
Dispar și se-adună, reci, la un loc,

Cu straniu contur pe dealuri și văi .

În liniștea nopții, toate de-odată –
Cer cu senin și cer cu furtună –
Coruri de greieri, fulgere, lună…
Vremuri ciudate, vreme ciudată…

-&-

Rugă pentru satul românesc

30 aug. 2018

Ajută, Părinte, să dăinuie satul –
DOAMNE, ajută pământul străbun –
Te rog și doresc cu gândul să-Ți spun,
Să aperi ograda, în lung și de-a latul .

Casa română casă de țară –
Fântâna cu apă sfântă să fie –
Ajută țăranul sortit pentru glie,
Ce rostul îl știe când sapă și ară .

În mersul spre mâine, la tot ce-o să vină,
Să ducă, sub vremuri, tradiția sfântă –
Cu mâna și mintea lutul frământă
Și poartă în suflet credința creștină .

Pământul rămână pământ românesc –
Satul rămână în veci rădăcină –
Să fie în neam pace deplină –
Mă-nchin și mă rog și ÎȚI MULȚUMESC!

-&-

Octombrie blând

25 oct. 2018

Octombrie blând, soare, rugină …
Și verde și roșu și galben și brun …
Ce multe culori în suflet adun…
Pe ramuri, gutui adună lumină .

Grădini mai cuminți, frunze, pământ …
Surâd dumitrițe – e timpul lor –
Sub razele blânde, frunzele mor,
Foșnind pe alei sub boare de vânt .

Aerul pare ușor amărui –
Simt altfel văzduhul în nou anotimp –
Mă pierd printre gânduri, în spațiu și timp,
Mergând fără țintă, în tihnă, haihui .

Un gând, o trăire, o frunză, o floare …
Un fluture alb, senin absolut –
Am pace în suflet … de mult n-am avut …
Simt că trăiesc în lumea cea mare.

Pe ramuri, gutui adună lumină –
Ce multe culori în suflet adun…
Și verde și roșu și galben și brun…
Octombrie blând, soare, rugină…

-&-

Zi de octombrie

26 oct. 2018

Crește lumina prin frunze gălbui –
Mere de aur dau soarelui spor –
Fluturii poartă lumină în zbor,
E vară? E toamnă cu multe gutui .

Soarele tot i-acum pe alei –
Sărută seninul târzii trandafiri –
Mă plimb și sub gene revăd amintiri …
În jur crizanteme, mesteceni și tei .

Rup liniștea blândă nuci și castane …
Ochii se-alintă privind dumitrițe –
Coase natura ii cu altițe,
Raze-mpletite-n culori diafane .

Multă lumină, senin nefiresc –
Cerul se cerne în fiece floare –
Galben, rugină și roșu și soare …
Culorile toamnei, cuminți, înfloresc .
Foșnet sub pași, vântul adie –
Mai cade o frunză, se joacă o rază …
Mesteceni și brazi stau toamnei de pază –
Toamnă frumoasă, caldă și vie .

Arome de struguri, de nuci și gutui –
Ziua se scaldă în sfântă lumină –
Mai altfel, mai blândă, curat de senină,
În aerul pur cu gust amărui.

Cu toată ființa vreau să adun,
Lumină, culori, arome, trăiri …
În miezul de suflet să port amintiri
Cu tot ce natura are mai bun .

E vară? E toamnă cu multe gutui –
Mai sunt încă fluturi cu sete de zbor –
Mere de aur dau soarelui spor…
Crește lumina prin frunze gălbui.

-*-

ŞTEFAN SILVA

Veniţi români la Alba

16 nov. 2018
Veniţi români la Alba, la Sfânta Sărbătoare,
Că s-amplinit un secol, de ROMÂNIA MARE,
Un veac decând căzură, nedreptele hotare,
Veniţi, veniţi la Alba, l-a neamului chemare.

Ne cheamă azi eroii, ce stau ascunşi sub glie,
Veghează la hotare, la Scumpa Românie,
La Praznicul cel Mare, veniţi, cu toţi românii,
V-am dăruit o ţară, în ea să fiţi stăpânii.

Cu flamuri tricolore, în sunet de fanfară,
În straie de paradă, cu dragoste de ţară,
Se-apropie de Alba, cete mari, ca valul,
Români din toată lumea, sărută azi Ardealul.

Veniţi români la Alba, la Templul Românesc,
S-aducem mulţumire, Tatălui Ceresc,
Ne-a dat o ţară mândră, Ţara Românească,
Şi-a ajutat eroii, ca s-o întregească.

La nouăsuteopşpe, aici s-a dat citire,
La vrerea românească: Noi toţi voim Unire,
De-aici s-a dus în lume, şi-a fost recunoscută,
ROMÎNIA MARE, Ţara Întregită!

Veniţi români acasă, la Sfânta Sărbătoare,
Oricât sunteţi departe de-a patriei hotare,
Clopotul Întregirii, ne cheamă iar acasă,
Ne-aşteaptă mama noastră, în haină de mireasă.

Veniţi români la Alba, să vă-ntâlniţi cu fraţii,
Ne cheamă iar pământul, stăbunii şi Carpaţii,
Să-ntindem hora mare, din deal şi până-n vale,
Să cântăm de Unire şi să ciocnim pocale.

-&-

Quo vadis! Quo vadis?

16 nov. 2018

QUO VADIS! QUO VADIS?
Mergem pe-o cale divergentă

Mergem pe-o cale divergentă,
Fără lumină nici blazon,
Suntem o țară repetentă,
Punem accentul pe trombon.

În adunare-i zarvă mare,
Cu măscărici și panglicari,
Se-mpart rețete de mâncare,
La speciali și la acari.

Pe glia noastră cea străbună,
Bocet de înmormântare,
Ce udă flamura străină,
Stăpân-acum peste hotare.

Perechi de boi și de cadâne,
Se cer mirese la altar,
Se trage-n legile creștine
Și se șterg cruci din calendar.

La cimitir, lege divină.
Pe lăcașul de vecie
Dai șpagă mare, punga plină.
Pe șapte ani de veșnicie!

Avem belșug de-academie,
Ce dă diplome pompoase,
La munți și dealuri de prostie,
Cremei nației bănoase.

Mergem pe-o cale divergentă,
Orbiți de-a vremilor parfum,
Mergem spre-o lume decadentă,
Vă spune-un mag ce nu-i nebun.

Mergem pe-o cale divergentă,
Plină de boli și de noroi,
Am fi o țară eminentă,
Dar prea mulți își bat joc de noi.

Convergeți calea divergentă,
Către lumină și blazon,
Să fim o țară eminentă,
Cu haine noi și papion!

-&-

Cetatea Întregirii

17 nov. 2018

În Cetatea Întregirii, frumos tulnicul răsună,
De se-aude-n toată ţara, toţi românii îi adună,
În Cetatea Întregirii, la cea Sfântă Sărbătoare,
Că s-a împlinit un secol, de la ROMÂNIA MARE. .

Din Cetatea Întregirii, de priveşti îndepărtare,
Îl vezi pe Mihai Viteazul cum se-apropie călare,
Şi pătrunde în cetate, pe-al său cal triumfător,
Fericit că toţi românii s-au unit sub Tricolor.

În Cetatea Întregirii, vis de aur s-a-mplinit,
Sub o singură coroană, toţi românii s-au unit,
De sub lespedea de piatră, zboar-un glas spre infinit,
Este-a lui Mihai Viteazul, „Asta-i pohta ce-am pohtit".

În Cetatea Întregirii, între ziduri zac istorii,
Despre robi şi răzvrătire, despre-nfrângeri şi victorii,
Despre vremuri tulburate, care-au fost pe-aici vreodată,
Cum s-a răzbunat duşmanul, Horea, Cloşca traşi pe roată.

În Cetatea Întregirii, stă de strajă Tricolorul,
Străjuieşte două timpuri, cel trecut şi viitorul,
Cel trecut ne-a dat Unirea, care trebuie păzită,
Viitorul dă speranţa, ţara trebuie-ntregită.

În Cetatea Întregirii, străjuiesc mândre cătane,
Străjuiesc precum pe vremea legiunilor romane,
În cetate-i mărturie, din adânc spre infinit,
Aici ne-a pus Creatorul, noi de-aiurea n-am venit.

În Cetatea Întregirii, intră Decebal călare,
Pe cap purtând o coroană, cât a Daciei hotare,
În Cetate Mihai Vodă, ce-a pohtit Sfânta Unire,
Îl întâmpină cu fală : Pohta s-a-mplinit! Da! Sire!

-&-

La Centenar,
În Tricolor te-mbracă, scumpă Românie

1 dec. 2018

În Tricolor te-mbracă, scumpă Românie,
În haina cea frumoasă, în românească ie,
Că azi venin la tine, la Sfânta Sărbătoare,
Toţi fiii tăi din lume, să-ţi facem o urare,
Trăiască-n veci trăiască, România Mare!

Am pribegit prin lume, ani mulţi, mai mulţi de-o mie,
Am fost orfani de mamă, trăit-am în robie,
Drumul până la tine, Mamă Românie,
Noi l-am sfinţit cu sânge, cu credinţă vie,
Să ne trăieşti Mare! Mare pe vecie!

Îmbracă-te Măicuţă, măreţ, în Tricolor,
Ţesut în vremuri grele, de-ntregul nost popor,
În lupte milenare, ai fost tu făurită,
Cu sânge, cu mult sânge, de fiii tăi sfinţită,
Trăiască România! Mare! Întregită!

Lui Ionel Brătianu, trimis de stea divină,
Să întregească ţara şi Naţia Română,
Lui Goldiş cu „Românul'', fruntaş întregitor,
Aducem azi cinstire, mărire şi onor,
Honor Romania! Patria et Honor!

Iertare şi omagiu, pentru Maniu, osândul,
Un luptător cu legea, dreptatea şi cu gândul,
S-aduc-acas-Ardealul, din jugul cel străin,
Înnobilat prin jertfă, în Sfânt de Bădăcin,
Scumpă Românie, te laud şi mă-nchin!

Omagiu pentru Goga, poetul pătimirii,
Brav luptător cu pana, în lupta dezrobirii,
Părintelui Lucaciu, zis Leul din Siseşti,
Omagiu şi cinstire, sub flamuri româneşti,
Scumpă Românie, în veci să ne trăieşti!

Omagiu şi cinstire, lui Hossu Martirul,
Întregitor cu crucea, şi cu patrafirul,
Onoare şi cinstire, Armatei Române,
C-a dezrobit Ardealul, de hoardele străine,
Trăiască Întregirea Naţiei Române!

Omagiu lui Halipa, luptător cu slova,
Cu Sfatul şi cu votul, a unit Moldova.
Acum, l-aniversare, sora moldoveană,
Ne plânge şi suspină, că-i ruptă de mamă,
Trăiască România, în EUropeană!

Lui Ferdinand Loialul, zis Întregitorul,
Că ne-a unit Ţara, glia şi poporul,

La Alba-n sărbătoare, pe cal triumfător,
Primi recunoştinţa întregului popor,
Trăiască România, în veci, în Tricolor!

Omagiu şi cinstire, Reginei Maria,
Coroana Întregirii, peste România,
Ai fost regină mare, răniţilor mumă,
În ia românească, soldatul regină,
Trăiască România, Naţia Română!

Pentru Berthelot cinstire, sosit de la Paris,
De sora cea mai mare, cu oaste-a fost trimis,
Când eram în derivă, să ne dea o mână,
Să-ntărească straja, Armata Română,
Trăiască România! Naţia Română!

Atunci balanţa lumii, spre noi s-a înclinat,
Cinstire pentru Wilson, ce-a binecuvântat,
Dreptate pentru lume, pentru tot poporul,
Să vă croiţi singuri, soarta, viitorul,
Trăiască România! Trăiască Tricolorul!

Măria Ta! În pace, să dormi că s-mplinit,
Măreţul vis de aur, chiar „…pohta ce-ai pohtit''
La Alba Carolina, românii s-au unit,
Prin jertfa naţiunii, dreptatea s-a-mplinit,
Traiască România, poporu-n veci unit!

Eroi măreţe umbre, naţia vă ştie,
Aţi făurit o ţară, scumpa Românie,
Aveţi recunoştinţa, întregului popor,
Mărire şi cinstire, a patriei onor,
Trăiască România, în veci, în Tricolor!

-&-

S-a rupt românul de român

2 dec. 2018

S-a rupt românul de român,
Și infinitul îi desparte,
Cândva au supt l-același sân,
Și-au învățat aceeași carte.

Un vifor a-nceput să bată,
Peste-a Daciei grădină,
Și-a pus un gând ca să ne scoată,
Din pământ și rădăcină.

Dar rădăcina noastră tare-i
Înfiptă-n stânca din Carpat,
Se frânge-n două trupul care-i
Lovit de viforul turbat.

Prea multe trupuri călătoare,
Ce-s frânte de la rădăcină,
Care nu plânge, chiar de-o doare,
Rămasă-n Dacia Străbună.

Sunt trupuri frânte, istovite,
Ce-și cată altă rădăcină,
Au sufletele răstignite,
Și nu au pace nici hodină.

S-a rupt românul de român,
Și ziduri mute îi desparte,
Cine -a pus viforul nebun
Să ne alunge-atât departe?

S-a rupt românul de român,
Și țara este ruptă-n două,
De ce ne dușmănim acum
Când tună, fulgeră și plouă?

S-a rupt românul de român,
Și infinitul îi desparte,
Din sân s-ales acuma scrum,
Și frații se urăsc de moarte.

-*-

NELA TALABĂ

Înger

19 dec. 2018

„Ce gol mi se arată-n faţă?
Din treptele pe care le urcam
nu a rămas nimic?
Dacă aş mai face-un pas
ştiu bine că m-aş prăbuşi în haos.
Spre mine norii vin în valuri,
privirea înecându-mi.
Mai vreau o treaptă, Doamne,
doar o treaptă!…"

Aşa gândea un înger trist
şi, disperat, se sfâşie pe sine însuşi,
îşi dezmembrã fiinţa
ca sã-ntregeascã drumul:
un gând – o treaptã ,
alt gând – altã treaptã,
un cântec – încã o treaptã,
alt cântec – altã treaptã,
o treaptã – o durere,
altã treaptã – altã durere…
Şi tot aşa,
cuprins de o beţie
a aruncării de sine,
de construirea treptelor
(spre unde?),
nu mai simţi nimic,
nimic…
Nu mai rãmaserã din el
decât aripile,
larg desfãcute
şi mirate,
inconştiente cã poartã-n ele
zborul…

-&-

Speranţa

20 dec. 2018

Nu!
Nu poţi plimba sentimentele desculţe
prin piaţa publicã sau prin noroi!
Nici nu le poţi lãsa sã orbecãie
prin luminã, legate la ochi!
Oricum ar fi, ele se lovesc fie de obiecte
fie de aurore boreale
şi sângerezã!

Dacã priveşti cu atenţie urmele lãsate pe caldarâm,
nu vezi decât sentimente
strivite, amestecate.
E o degringoladã de sentimente:
iubirea pãşeşte alãturi de urã,
bucuria e amestecatã cu tristeţea…
Fericirea plânge, durerea râde în hoohote…
Unele sentimente şi-au greşit locul,
aşa cã, în loc de fructe,
În copaci cresc tristeţi, nelinişti,
Pe cer sunt eclipse de iubire…

S-au risipit atâtea şi-atâtea sentimente,
desculţe, oarbe, despletite!
Şi nu mai e nimic de pus în loc…
A rãmas inima lumii deşartã,
Cutie a Pandorei
din care şi speranţa a zburat…

Şi totuşi nu mai e nimic?…
Presimt cum din afundul sufletului meu
se zbat sã creascã nuferi de speranţã.
Cuvintele îmi stau în aşteptare,
sã-nnobileze şi sã redea luminii
Speranţa nou-nãscutã,
purã…

-&-

În noapte de iarnă albastră

23 dec. 2018

În noaptea de iarnã albastrã,
Cu-aureole pe vis şi pe gând,
Îmi bate luna în fereastrã,
Coboarã cerul pe pãmânt.

E goalã bolta, stelele se cern.
Cu mare larmã şi emoţii, toate
Pe dealuri şi pe case se aştern,
În fulgi pufoşi înveşmântate…

Îmi ninge cu doruri rebele
Pe irişi, pe palmele-ntinse,
Îmi ninge cu pulberi de stele
Pe buzele-mi fierbinţi, aprinse.

Mi-e trupul o fragilã pianinã,
Iar fulgii, miriade-stele,
Pe clapele albastre, de luminã
Transpun în cântec dorurile mele…

În noaptea de iarnã albastrã,
Pe cer a rãmas doar o stea.
N-o cerne nimeni la fereastrã
Şi-i prea departe sã ajung la ea…

-&-

O iarnă

24 dec. 2018

O iarnã se cerne din amintire
Şi îşi deschide ferestrele-n cer
Pacea domneşte pe-ntreaga fire
Stelele-aruncã sãgeţi de ger.

Pe când firava, palida lunã
Îşi culcã obrazul pe-un nor sidefiu
Iarna din trâmbiţa gerului sunã,
Cerul devine un glob strãveziu.

Fuioarele iernii se torc printre ramuri,
Iar doru-mi pribeag şi hai-hui
Adoarme-n cãsuţa cea albã cu geamuri
Blând luminate de stele-gutui.

Cu vocea ei caldã, duioasã, blajinã,
Bunica-mi croieşte cãrãri de poveste,
Mã leagãnã-n basme şi în luminã…
Dar iarna de-atunci nu mai este…

-&-

Lumini

31 dec. 2018

Lumini ce se întrepãtrund,
lumini ce se contopesc,
lumini –feerie de culori,
lumini calde,
lumini ce cântã,
lumini ce mângâie copacii
şi roua paşilor mei.

Doar lacul de cristal e rece,
oglindã a cerului
pe care-l zãresc printre pleoapele
îmbãtate de luminã.

-*-

JAN TRISTEA

lacrimi din Iordan

6 ian. 2018

Omagiu tatălui, V.

mamă
ai adunat în bătătura palmelor
lacrimi din Iordan
în dureri
cu stropii lor din smocul busuiocului roșu
în grija de mamă
și din teamă
m-ai stropit înainte de a mă naște
pentru a cunoaște
trecerea din viață în viață
și veșnicia primului sfânt din an
în ziua lui Ioan
și
m-ai stropit cu lacrimi de sânge
pentru a-l plânge
în ziua lui Ioan
și
ai strigat: Ion
Ioane
Ioane!
veșnicia care ți-a dat viață
să n-o uiți

n-am uitat
și plâng
cu lacrimi din Iordan
plâng
și voi plânge
în ziua lui Ioan
pentru veșnicia primului sfânt din an
Vasile

-&-

Testament

8 ian. 2018

Tată!…
mi-e proaspăt testamentul
cel din vorbe cu rosteală
când lenea
șmecheritul
sfărmau
străvechea rânduială

n-ai scris hârtie și pecete
din cărți severe texte
zadarnică tocmeală
zdrobit și tu de tunetul din vorbă
îți alintai scoborâtorul
cântându-i propriile-ți poeme
și…
lesne am deslușit din ele
testamentul tău
…
prima poemă
tatăl meu este plugar
vara el la câmp se duce
și bucate îmi aduce…
…
primul codice
fiule
de la înțărcare încoace
pâine fără muncă nu se poate

Notă:
Obiceiul străvechi în creșterea copiilor. Țâncii se înțărcau la doi ani. După această vârstă și acest moment de „îndepărtare de la pieptul mamei”, copiii intrau în „câmpul muncii” ajutând la treburile gospodărești: adunau ceea ce dezorganizau, în joaca lor, prin casă sau ogradă; mai măturau; mai dădeau o cană cu apă celor bătrâni și câte și mai câte. Deci, pentru „bucatele” din care se ospătau, munceau… și nu mai zic mai târziu, câtă treabă nu făceau copilașii de peste cinci ani. Așa, copiii erau crescuți sub cultul muncii!

-&-

Defige!

28 ian. 2018

Defige!
domnule gospodar
Defige!
destinul satului
Defige!
(…)
satul se prăbuşeşte
prin măcinare
se afundă în istorie
cu însuşirile-i pierdute
din neştiinţă
din incompetenţă
de neluare în seamă

ţesutul strămoşesc
dezirabile valori
s-ascund
(…)
Defige!
cu dreapta judecata de valoare
şi răscoleşte satul
pentru reînviere
unde mugetul din răsputere
e sfârşirea rădăcinii în nocive
încătuşată
de-atâtea vătămătoare
vremuri
(…)
vremea
satului se pierde
sub un arc de pară
(Eminescu)
precum oraşul lui
se duce
cu însuşirile-i pierdute
din neştiinţă
din incompetenţă
de neluare în seamă
ţesutul ancestral

dezirabile valori
se lincezesc
în tristeţe
cu durerea
dorului de ţară
(…)
Defige!
Defige!
domnule gospodar

-&-

luna albastră sângerie

30 ian. 2018

la apus
înspre edenul liniștit
din răsărit
pornit-am
într-un drumărit
sub luna albastră sângerie
cu căprioara mea din vis
din a mestecenilor frunziș
sub lună plină
o super-lună
cu-un lat de palmă o ajung
de pe pământ
din al căprioarei drum
din dealul ei

frumoasa mea
lună în perigeu
cu visele ei
visez și eu
frumoasa mea
cu mult mai luminoasă ca de obicei
o super luna albastră
sub orizontul ei
văzut în umbra terrei

e sfârșit de ianuarie
luna în care m-am ivit
la răsărit

-&-

sporul din ogor

1 feb. 2018

am tras în locul boilor
la plug
trăgând pe hat o brazdă
lăsând fabula-n ogradă
să pună coarne la belșug

am tras în locul boilor
în jug
trăgând carul în fața lor
descărcând poemul în ogor
și sămințele-i sub plug

am plâns în locul zeițelor
din sânii lor acum adun
muguri
și flacăra din ruguri
aprinsă în cununi
din vremea macilor

macii roșii
în ogor

-&-

luată din rusalii

27 mai 2018

Iele
ți-au dat-o din rusalii
meritată recompensă
ca pus al nepusului
în stângăcia dansului amețitor
o agitare
o mișcare sensuală
răspuns la suflul vântului rătăcitor
venit din celesta stare
pentru a se întoarce în zenit
la obârșia cauzală
e doar infinit
...
cu limbi ca de foc
sub teii din pădure

ți-am sfințit IA de împărătească
și ramuri de nuc
din via cu strugure
am rupt
la ușă ți-le-am dus
și icoană în casă
ți-am pus
cu trandafirii din sărbătoare
și albul din nufăr
adulmecător de frupt
l-am divinizat ca să nu te supăr
Zâno
căzut-ai în genunchi
rugându-te la mine
îndulcindu-mă cu moșoaice
și ți-am stropit …

semănăturile din ogor
cu stropii din Sfeștanie
pentru a-ți dezmorți simțirea

I(i)e
te-ai făcut deja nevăzută
fiica a lui Rusalim

-&-

efigie de mai

30 mai 2018

să râvnești în mai cireșe
nu e destul
dacă vezi că le gustă
și se înfruptă
megieșul
oprește gestul
foamei aruncă-i o ancoră
căci sunt acre precum măcețul
cireșile amare
sunt dulci
doar la trăirea în auroră
și atât
…
ca un conchistador
voi alerga prin foc
de dor
la grădina cu fard verde
și-n frunzișul cireșilor de mai
să mă ascund
să mă răpesc
din himera unde umbra-mi
se pierde
timpul
în desiș de pripoane
să-l pun
și casa cu cerdacul albastru
s-o învălui în crepoane
de borangic
ca flamură a visului liturgic
…
din lemnul roșu de cireș
să nu rânduiesc coșciuge
trunchiul falnic și viguros
să-l despic în patru
pentru toace înspre răsărit
apoi
din huietul lor stârni-voi
vântul
cu iureșul armoniilor înălța-voi
cântul
din celesta simțire
ca leac de dăinuire
la neînțeleasa însoțire
în grădina cu fard verde
în murmurul cântului ce l-am făurit
am să tăinuiesc un tăinuit
un trăit neprihănit
să contopesc trecutul în armoniosul glas
și-o toacă iubirii să-i las
în grădina cu cireși și verde fard
…
în grădina cu cireși nu voi rândui coșciuge
cu timpul agățat în desișul de pripoane
din casa înveșmântată cu crepoane
voi bate toaca înspre răsărit
din armonii voi încrucișa în unghiuri o mantie
umbrei mele
și să fac inimii efigie
o alegorie împodobită cu flori
din grădina verde cu cireși

-&-

la coasă

7 iun. 2018

cocoșul
își screme din gâtul golaș
primul gong
se va face ziua
soarele va alunga a dimineții stea
iar
eu voi lepăda catrafusele
somnului furat de-aseară
liniștindu-mi mijlocul
căzut
ca o frunză desprinsă
în cădere

stropii lacrimilor din visul frumos
ajung pe botul idolaș
și-mi răsucesc sacrul os

îmi trezesc inima
din visul minții cu fruntea sus
răpit(ă) de dorințe
la Catrina
în vale
ajung
în fânațul dintre dealuri
și coasa mi-o potrivesc
în ierburile fierbinți și virgine
la roua dimineții
zâmbesc a nufărului petale

din nou
ascut cu măiastra cute
curbura vârfului de coasă
cu brațele încordate
mângâi ale zorilor șolduri
și zvâcnind din jumătate
în urma mea
din impulsie
pe țeliniș
s-aștern în stoluri
sudorile trăirilor mele

istovit și mulțumit
c-am dat lucrul isprăvit
îmi aștern pieptul
pe coapsele date la brazdă
și
înțelegând preceptul
privesc la gazdă
mirosind căldura fânului
proaspăt cosit

-&-

după seceriș

10 iun. 2018

prin miriștea cu maci
stropiți din al inimii stăpână
la catrina
alerg cu gândul ce se înfrână
la amintiri recente
cum
urc mai sus de mijlocul din deal
cu secera plină de iubire
prinsă în brâu
cum
sărut palmele familiei gramineelor
ce-au așezat instinctiv
incitativ
lutul creativ în statuie
cum

cu vârful lăncilor tocite
îndreptate în atac
de pârgă
cele două clăi de holdă aurie
adunate cu grebla mângâierii
și strânse în brațele
marelui car cu oiștea de cinci stele
se scutură
apoi
în leșinul
orgastic
când treierătorul dans
sub măslinul din creastă
își împrăștie rodul
în ogorul mănos

-&-

recurgerea memoriei

1 dec. 2018

azi
memoria-mi recurge

îmi recurge memoria strămoșilor
cu faptele încrustate pe frunze de stejari
cu sângele lor ce-mi răscolește preanticul
nestins
din venele rânduite în altar

îmi recurge memoria strămoșilor
și-aprinde flacără în panta suitoare
a coloanei de neam
neînvins
a dacului latin

îmi recurge memoria strămoșilor
pentru a linșa aiureala ce-a cariat
obârșia românului latin
condescins
din poruncă astrală

să-mi recurgă memoria strămoșilor
viței din transcarpatin
cu rădăcină multimilenară
întins
de la Nistru pân' la Tisa

-*-

ALEXANDRU FLORIN ŢENE

Eminescu ca veşnicia cerului (poeme)
15 ian. 2018

Ca aerul şi seva, Eminescu...

Îi aud paşii venind dinspre lumină
Şi foşnetul stelelor în părul LUI
Când plopii fără soţ îl aşteaptă să vină
La fereastra unde dorul s-a aprins în gutui.
Coborâd dinspre Carpaţi îI aud uneori
Cu fruntea împodobită de gânduri
Pe cărări de-argint şi flori
De tei presărate rânduri, rânduri.
Îi aud glasul venind dinspre trecut
Dulce ca mierea cuvintelor străbune
Când este veacul şoaptă de-nceput
Şi luna vibrează iubirea pe strune.
Doinesc tulnice pe poteci de munte
În balade prelungind chemarea
Aşternută peste veacuri punte
Pe care să vină odată cu zarea.
Din poeme se desprinde, spre el venim,
Ca aerul şi seva ce-n arbori suie,
În fiecare dintre noi îl regăsim
Cioplit în inimi veşnică statuie.

-&-

Dor de Eminescu

A curs atâtea verbe pe pagini de poveste
Cum curge Oltul de veacuri prin Carpaţi
Şi dorul şi-a cioplit cuvintele pe creste
Cum iubirea trece de la părinţi în fraţi.
De atâta dor cern zăpezile poeme în brazde
Şi cuvintele lui se fac stele pe cer de ape,
Paginile, în clipe ancestrale, ne sunt gazde,
Şi, pe neştiute vin din veşnicie să se-adape.
Îmi este dor de Eminescu pe înserate
Când îi citesc versul pe genunchi de iubită,
Construiesc din metafore cu migală palate
Şi alături de el cad iarăşi în ispită…

-&-

Eminescu

Eminescu, cetatea limbii române
cu toate turnurile Carpaţilor
modelate de balade
în care îşi au adăpost
Decebalus per Scorilo, Mircea cel Bătrân,
toţi bărbaţii înmuguriţi pe acest pământ.
Eminescu planetă luminoasă
în jurul căruia gravitează astrele cuvintelor
laminate de înţelepciunea poporului
scrise pe hrisovul brazdelor cu plugul.
Eminescu cetate cu toate punţile lăsate
să intre armata îndrăgostiţilor
cu pletele argintate de stele
şi braţele pline cu roadele câmpiilor
întinse în inima noastră.
Eminescu paşi de aur ce se aud trecând
din istorie în limba noastră
şi luând forma cuvintelor
ce ne leagă
precum iubirea, precum aerul
de acest pământ dulce
ca limba română
precum Eminescu.

-&-

Casa de sub nucul dintre două veacuri

13 mai 2018

N-am să uit niciodată, până când pământul
Îmi umple cu vânt gura,
Casa de sub nucul dintre două veacuri.
La temelia ei nucul îşi îngropase rădăcinile
adânc, de au trecut dincolo
în emisfera cealaltă unde se copseseră
nucile de cocos în rădăcinile înfrunzite.
Prin strania fereastră deschisă numai noaptea
Priveam la steaua Soledad.
Pe atunci eram convins că nu se poate muri
În graiul guguştucului
Şi mă îndeletniceam cu ştersul prafului
De pe tobe;
Creşteam îngeri în colivii de aur
Şi încrustam scrisori de dragoste pe inelele porumbeilor
călători.
Da, îmi aduc aminte casa de sub nucul dintre două veacuri,
De atâta însingurare
nucul scârţâie ca un sicriu
în apele Styxului ce-au luat
la vale casa…

-&-

Dor

15 iun. 2018

Îmi este dor de câmpul înflorat pe cămăşi de in
De roata horei jucată la fântână
De fetele ce-aduc din vii în doniuţe pelin
Când îşi mână ciobanul oile la stână.
De palma aspră ce-nfige plugu-adânc
Întorcând brazda recoltei viitoare,
Mi-e dor de ţăranul cu plosca la oblânc
Umplută cu apa rece rece la izvoare.
Îmi este dor de pasul lui apăsat pe hotar
Când cumpăneşte ploaia în privire
De braţele vânjoase ce pun în car
Rodul crescut din marea iubire.
Mi-e dor de cumpăna ce coboară din cer
În ciutură apa rece şi curată,
De roţile încinse cu verghetele de fier
Pe uliţa satului de ploaie arată.
De vorba ţăranului, înţeleaptă, mi-a dor,
Spusă cu asprimea mierei de labine.
Pădurea în care n-a intrat topor
Aşteaptă anotimpul, care, nu mai vine!

-*-

IONUȚ ȚENE

Și eu am fost la Stalingrad

15 dec. 2018

Și eu am fost la Stalingrad
Acolo unde oasele de zăpadă proaspătă spală Volga
unde doar frigul ține de cald soldaților români uciși
pe kurganul Mamaev

Fluviul trecea un șarpe veninos peste mormântul
nopții siberiene

Era atât de melancolică liniștea că auzeai gemetele
de sub parcurile de sticlă
țăranii Ion, Gheorghe sau Petru
cum întorc schimonosiți durerea și uitarea
o lovitură mai dureroasă decât glonțul inamic

Să nu amintiți plimbarea aceea prin parcurile de fier
și sânge ale orașului
unde statuile sovietice își puneau medalii de cupru
pe piepturi
cu figurile palide ale militarilor noștri
iar rușii pescuiau trist și prinși în copca unei victorii
eșuate

Era o mare depărtare și tristețe în suflete
până la sânge artica mușca din trup mirarea unor
foști oșteni de la Prut

Ce am căutat aici, unde începe disperarea și aurora
boreală

Pe străzile orașului răsăreau pe la colțuri de stradă
degete de români
niște flori de gheață călcate de trecători preocupați
de vodcă

Doar sus pe dealul ridicat din cadavre
statuia Mama Rusia privea în gol cu ochiul de piatră
la morții valahi pentru libertate și cruce
și la feldmareșalui von Paulus care și-a trădat aliații

În genunchi s-a pus pe kurgan mica mănăstire
ortodoxă să împace trecutul și viitorul
O lumânare aprinsă de un plâns pustiitor ce a spălat
stepa pustie
cu cranii de lemn

iar seara târziu am fugit la statuia de bronz a
lunetistului Zaițev
de lângă fabrica de tractoare închisă de istorie
și am lovit puternic, sălbatic cu pumnii
ecoul de luptă al celor căzuți pentru Basarabia

-*-

TITINA NICA ȚENE

A plecat măicuța...

27 Dec. 2018

A plecat măicuţa casa e pustie
poarta e legată cu un lanţ de fier
în grădină-s singuri butucii de vie
cumpăna fîntînii scîrţîie de ger.

Nu-i mai umblă paşii prin ogradă
nu mai strînge neaua cu lopata
nu mai iese-n prag ca să ne vadă
pe pridvor s-a stins, demult, muşcata...

Trist, Grivei, rămas lăngă căsuţă
c-a murit stăpîna lui cea bună
nu mai umblă noaptea pe uliţă
latră, lung, sfîşietor, la Lună.

Şi cum stau, aşa, privind grădina
şi ograda care-i proaspăt ninsă
mama iese-n prag, face cu mîna
şi-n pridvor muşcata e aprinsă.

A plecat măicuţa casa e pustie
poarta e legată cu un lanţ de fier
în grădină-s singuri butucii de vie
cumpăna fîntînii scîrţîie de ger.

Nu-i mai umblă paşii prin ogradă
nu mai strînge neaua cu lopata
nu mai iese-n prag ca să ne vadă
pe pridvor s-a stins, demult, muşcata. .

Trist, Grivei, rămas lăngă căsuţă
c-a murit stăpîna lui cea bună
nu mai umblă noaptea pe uliţă
latră, lung, sfîşietor, la Lună.

Şi cum stau, aşa, privind grădina
şi ograda care-i proaspăt ninsă
mama iese-n prag, face cu mîna
şi-n pridvor muşcata e aprinsă.

-&-

Case frumoase şi triste...

28 dec. 2018

Case frumoase şi triste,
pe dealuri împrăştiate,
nimeni nu vă locuieşte,
sunteţi case-nsingurate. . .

Pe dealuri împrăştiate,
case frumoase şi triste,
mai că-mi vine, când vă văd,
să-mi vărs lacrima-n batiste...

In voi nu e sărbătoare,
nu vă vin colindători,
căci, cei ce v-au construit,
sunt plecaţi în alte ţări...

Puteau găsi bucurii,
chiar aici, la ei acasă,
cum că ar sta cu toţi cei dragi,
adunaţi la aceeaşi masă..

Cum că ar asculta cucul,
în pădurea înverzită,
admirând pe sub copaci,
vioreaua înflorită...

Căci averea pe pământ,
nu are nicio valoare,
omul se duce sărac,
dincolo, atunci când moare...

Nu mai chinuiţi copiii,
care plâng rămaşi în ţară!
Niciodată nu uitaţi:
Ei sunt singura Comoară...

-*-

NICOLAE VĂLĂREANU (SÂRBU)

Doamne iartă-i pe români

20 ian. 2018

La masa ţărănească, rotundă
Dumnezeu îi poftește pe români,
unii nu vor să rămână,
alţii vin cu gânduri ascunse.

Cei care vin cu încredere nu-l văd
dar îi simt binecuvântarea
şi se bucură.

Doamne iartă-i pe români,
ei te poartă-n suflet
şi se simt mângâiaţi,
iartă-i şi pe ce ce n-au cuvânt
şi nici credinţă.

Iartă mai ales pe omul sărac
ce te aşeză întotdeauna cu el la masă.

-&-

La masa de piatră

22 ian. 2018

Ne întoarcem în miezul iubirii,
să aşezăm bucuria-n cuvinte

la masa de piatră meditătm în tăcere,
în rotunda formă a universului
până pătrunde adânc în lucruri,

de seminţele germinează dezbrăcate
în pământ sub stele cu amfore-n braţe.

Mâinile îţi împlinesc sânii-n mugur,
ovale gurile poftesc sărutu'-n fiecare zi,
de-n odăile inimii înfloresc dorinţele
şi visele îmblânzite capătă trup de pasăre
într-un zbor peste păduri la crepuscul
unde se nasc astre-n aşteptare.

Ochii tăi văd cum se apropie întunericul,
se tulbură rătăciţi în depresiuni
prin care nu trece nimeni, doar vântul
îţi lasă o boare aromată pe faţă,
de parcă de pe drumuri dezbrăcată iubirea
soseşte-n casă odată cu noaptea
şi adoarme-n descântecul mamei.

Poetul gânditor cu fruntea-n stele
aşteaptă să-i vină luceafărul la masă.

-&-

Renaşterea cere valori

24 ian. 2018

Măsor timpul şi-i ascult trecerea cu şenile
pe autostrăzi care nu s-au construit
femei cu flori ies în calea pietonilor
care trec întotdeauna pe zebră
şi sunt ucişi de şoferi inconştienţi.

Pentru ca echilibrul să se nască
fiecare îşi doreşte legea bunului simţ
tu nefericitule
doreşti moartea semenilor tăi
dar nici pe tine nu te iartă.

Renaşterea cere valori, nu abulici
legi clare nu imitaţii ale lor,
ţara nu-i coruptă ci instituţiile formale
care poartă pe umeri demagogia
şi vânzarea demnităţii înaintaşilor
pe o blestemată avuţie fără noroc.

Nu se vor bucura de nimic
numai de hulă.

-&-

Speranţele nu mor

25 ian. 2018

Au scăpat din mâini frânghia dreptăţii
aleargă toţi după foloase,
e o teamă care naşte înfrigurare.

Cineva mi-a spus că aşa a fost dintotdeauna,
nu-mi vine să aud,
cum am ajuns până astăzi?
Nu cred că au murit toate speranţele
şi nu se naşte din pâcla deasă adevărul.

Lumina trebuie să răzbată cu raza ei tăioasă,
mirosul furtunii care îndepărtează molozul
începe să se simtă aproape,
o să punem sare pe urmele lăsate
să nu mai crească alte buruieni.

Boala hoţiei care invadează un neam
se îndepărtează cu măsuri radicale
dar când este infestat creierul
n-are cine să le ia,
totuşi poate că se ivesc zorii.

-&-

Speranţă

26 ian. 2018

Învelite-n aurul speranţei
promisiunile făcute în mod repetat
pentru cei mulţi
sunt flăcări mici
care trebuie să ardă fără fum.

Numai atunci
încrederea îşi pune capul jos
şi se naşte somnul
într-o linişte dincolo de trup.

Se vor înălţa din dezamăgire
cugetători de nădejde
şi totul se va zidi prin aer.

Dumnezeu se va întoarce cu faţa la noi …

Se va instaura ordinea unde-i este locul,
legea va fi una pentru toţi,
copiii vor trăi cu dragoste
împreună cu noi acasă.

-&-

La umbra teiului fulgerat de poezie

5 feb. 2018

Împing noaptea pe geam şi plec
sting lumina şi las lampa de veghe,
să se creadă că dorm în mod obişnuit.

Tu aştepţi la îngemănarea întunericului cu lumina lunii,
nimic nu poate fi mai frumos decât culcuşul în fânul uscat, proaspăt
la umbra teiului fulgerat de poezie
unde nicio dragoste nu rezistă văpăii universului,
greierii îşi iau viorile şi fug
în ierburile coapte să concerteze ivirea dimineţii
fără niciun dirijor.

Am lăsat cuvintele-n tăcerea subţire cu adieri de vânt,
am pus pe seama stelelor privirea pe sub pleoape
ca şi cum aş săpa fântâni în ochii tăi cosmici
ce nu lasă niciun gest nerăsplătit cu iubire
şi foamea-i o floare îmbobocită-n zori
când se deschid cerurile şi îngerii se retrag
eliberaţi de povara de pe umărul păcatului.

Dimineaţa stoarce lacrimile nopţii peste verde,
lumina taie cu raze, cărare printre copaci
şi-n inimi se aude cântecul flautului celest
însoţit de bucuria ce absoarbe tumultul.

Dumnezeu cu faţa luminată de aştri
priveşte miracolul vieţii şi meditează.

-&-

Cu înserări învăluite de crini

16 feb. 2018

Bucăţi decupate din frumos
în figuri geometrice amestecate,
au şi ele trăiri în unghiuri ascuţite
de parcă nervii ar vrea să recompună ceva deosebit
şi sângele priveşte cu roşeaţă-n obraji,
dragostea pentru care a curs frenetic
cu o nelegiuită bucurie de viaţă.

Nici nu ştiu cum să-mi adorm bucuria
în cuvintele nepereche lăsate vraişte
din care nu ştiu ce să fac,
poeme ale luminii sau cântece de suflet
cu înserări învăluite de crini
în arome tari şi praf galben de petale
pe aripi de fluturi albaştri.

Tu aşteaptă-mă la porţile nopţii
unde inimile pereche sunt pe aceeaşi bătaie
ca şi clopotele cu ecoul lor.

-&-

Cândva o să-mi înţelegeţi cu toţii limba

17 feb. 2018

Am plecat în lume
nepregătit de luptă,
a fost ca-ntr-o călătorie cu peripeţii
în care poţi să mori din greşală.

Am intrat în viaţă cum ai muşca dintr-un măr coricov
din curiozitate de gust,
am rămas un înstrăinat de realitate,
să mă caut în fiecare om întâlnit.

Caut mereu cu gândurile noutatea,
mă-nfăşor în tristeţe şi bucurie
şi doresc să locuiesc înlăuntrul cuvântului
cu o alinare de suflet bolnav.

Cândva o să-mi înţelegeţi cu toţii limba
pe care o vorbesc din priviri

cu aceeaşi durere înflorită-n răni
ce nu se văd înafară.

Naşterea şi moartea nu sunt doar început şi sfârşit
între ele viaţa dezvoltă micul infinit
cu adâncimi atât de mari
ce depăşesc cerul şi pământul.

-&-

Cu aerul munţilor pe creştet

27 feb. 2018

N-am simţit respiraţia frunzelor,
nu ştiu să mă bucur din plinul clipei,
aş vrea să fiu asemenea păsărilor
în fiecare moment
cu gândurile împlinite de zbor.

Am văzut cum te macină angoasele
şi nu te poţi întrupa în cel de lângă tine
încât să-i trăieşti fiecare mişcare de buze.

Noaptea mi-a pus perdeaua înflorată pe ochi,
aştept să-mi crească dimineţile-n priviri
cu aerul munţilor pe creştet,
să se bucure copiii prin inima mea
şi să se joace cu sufletul
până vor creşte iubitori şi înalţi.

Îmi pare că trec prin tăcerile sublime
ca un tren de noapte prin Câmpiile Elizee
în care nu are opriri.

-&-

Mama

7 mart. 2018

În timp ce mama trecea îngândurată
pe drumul dintre cer şi fântână
în faţa unui car cu fân
purtându-mă deasupra pe mine,

în palme simţea dogoarea verii
şi păsări cântătoare avea pe umeri
iar eu o vedeam în lumina amiezii
atât de sfioasă şi pură.

Apoi totul se descărca de frumos,
cu buzele arse zâmbea
trăgându-mă ca pe o barcă la mal.

Îmi punea pe faţă zâmbetul ei
şi pe acelaşi drum rămuros şi cu praf
mergeam înspre casă desculţ
fără s-o slăbesc din întrebări,

ea răspăundea cu calm
îmi mângâia părul, mă aşeza la masă
şi-mi spunea:
copile când vei fi mare, să nu uiţi de noi!

-&-

La rădăcini

17 mart. 2018

Mă-ntorc de unde am plecat, la rădăcini,
stejarii mă umplu de măreţie,
cum oare să-mi depăşesc limitele
dacă adâncul nu mă iniţiază să urc.

Ştiu cum se cade dacă n-ai forţă
şi nu mă las doborât de furtuni răzleţe
izgonite de sunetul clopotelor.

Am scăpat de teama de încleştare,
cred că am o singură ţintă
şi ea se depărtează mereu,
dar lupta e cu mine, nu cu ea.

Nu ştiu altă cale mai dreaptă
decât perseverenţa în acţiune
cu sabia încovoiată deasupra capului
până duşmanul se pierde pe sine.

-&-

lumea-şi ridică ochii

12 iun. 2018

capitonez toate uşile şi le închid
dar totuşi transpiră cuvintele
dacă gândurile nu se văd în oglinzi paralele
ele trec de praguri şi merg mai departe

nimeni nu se acoperă cu plăceri fictive
prin care sentimentele trec nestingherite
zilele capătă o aură de sticlă şi pleacă

spre alte lumi ce promit cunoaşterea
până atunci totul respiră prin frunzele viitorului
cu anotimpuri ce stau la pândă
fără să le trădeze

nu mă oblig să scufund vasul
pe care marea îl ţine la suprafaţă
să navigheze spre marile oraşe îndepărtate

cerul adoră ploia ce spală praful
depus pe drumurile fără întoarcere
lumea-şi ridică ochii şi priveşte în zare
dimineţile ce deschid orizonturi noi

-&-

Manifest

17 iun. 2018

Nu sunt îngăduitor cu cei care ne fură,
nu mă las târât în compromisuri,
sunt cel care vă declară iubirea
şi nu ştie să mintă.

Voi conaţionalii mei cinstiţi
sunteţi vigoarea acestui neam milenar,
steaua călăuzitoare-n viitor,
vertebrele coloanei infinitului din noi.

Nimeni nu ne ştie interesele adevărate,
lumina o primim de la soare,
soarele nostru e un măr de aur
din care încolţeşte sufletul poporului
şi lasă mai departe urme-n istorie.

-&-

albstru Voroneţ

18 iun. 2018

tu eşti o umbră albastră
neştiută de lumină
ascunsă-n gânduri
care-ţi desenează contur

eu sunt dincolo de ea imperceptibil
viu în conştiinţă şi atât de îndrăgostit
urc prin tine un Voroneţ
cu pereţii sângerând albastru
în acelaşi contur
infinit

cu o iubire-n afară de timp

Nimic nu va fi cum a fost
cu noduri în trunchi,
îndrăgostit de frunze
pe ramuri răsucite de vânt.

Cu seve de lemn înlemnite
stavilă voi pune nimicului

şi smerit voi intra-n cuvânt
cu scris dureros,

noaptea în mine nu se mai naşte,
lumina mi se urcă pe umeri.

-&-

Cuvintele deschid porţile

24 iul. 2018

E un senin cu tine-n gânduri
pe care-l împrumută şi cerul,
lumina strălucitoare şi caldă
acoperă cu o amiază de albine
salcâmii cu aripi de flori.

Cuvintele deschid porţile
când vreau să-ţi ating sufletul
pe care ţi-l pui în palme,
să-l simt cum flutură taine.

Când încep să-i desluşeasc iubirea
care-l unge cu miere
trebuie să te grăbeşti.

Timpul nu-şi lasă clipele să odihnească
în trupul tău fragil
ce se năruie câte puţin

şi odată cu el
pleacă toate întâmplările.

-&-

Scrisul o patimă sau moft

4 aug. 2018

El înghite litere, ronţăie cuvinte şi se hrăneşte cu poeme,
lumea se miră cum trăieşte din pagubă,
cum stă toată ziua şi noaptea la masa de fapt goală,
doar cu file albe, unele chiar scrise şi îngălbenite,
are şi o veioză demodată şi prăfuită
pe care o aprinde din instinct şi uită de ea.
Când oraşul doarme el priveşte pe geam
şi fumează o ţigară cu fumul făcut rotocoale.

Într-o noapte i s-a deschis uşa odăii sinilii,
toate hârtiile au zburat care încotro
şi nimeni nu s-a sinchisit să le adune,
nici chiar el.
A închis geamul şi s-a culcat îmbrăcat
de parcă a doua zi trebuia să fie în tranşee
să cucerească oraşul în care se simţea străin,

dar cine ar putea înţelege
cum se plimbă fantomele prin gândurile obosite,
dimineaţa fug şi rămân câteva cuvinte frumos scrise
pe o hârtie găsită în pat, cine ştie de când.

În rest spaţiul e nemişcat şi sumbru,
timpul trece pe lângă el grăbit.

-&-

Chemare la vatră

7 dec. 2018

Nu mă culc pe nicio ureche,
nici nu aştept pe la colţuri,
fiindcă n-am astâmpărul necesar,
tu mă chemi întotdeauna la vatră
unde totul arde, nu aşteaptă tergiversări.
Simt ce şi cum trebuie să mă mişc
chiar şi-n încurcători stupide
în care m-au vârât alţii.
Sunt surprins de mijloacele folosite
fără să-mi stăpânesc voinţa
şi nu aştept să mă răcoresc,
să devin rece
când sufletele sunt pe jeratic
şi se frig.

Doresc să-mi câştig liniştea,
să dorm
în fiecare noapte de somn.

-*-

EMILIA - PAULA ZAGAVEI

Dacă…

11 sept. 2018

Dacă aș putea,
Aș strivi cu inima mea,
Nefericirile absurde
Și neputințele vieții.
Dacă aș putea
Ți-aș dărui nemărginirea
Iubirilor târzii de iarnă
Și sufletul liber al copilăriei….
Dacă aș putea
Ți-aș mângâia obrazul obosit
Si ochii plini de bunătate….
Te-aș lua de mână
Să-ți arăt frumusețea lumii
Și sufletului ei frumos.
Aș risipi tristețea
Din inima ta
Și ti-aș dărui infinitul.
Dacă aș putea…

-&-

Trecut

12 sept. 2018

Mi-e frică de azi
Dar și mai mult de mâine,
În suflet port războaie
De neputință.
Ieri îmi clădeam castele
Ca azi să le dărâm,
Iar mâine e departe
Și mi-e așa străin.
Îngheață-n mine vise
Se spulberă și dor
Citesc povești nescrise
Ce astăzi mă omor…
Citesc în praf de stele
Destinu-mi blestemat
Și văd că toate-s rele
Și totul e-un păcat.
Am dat drumul iubirii
În cufărul învechit
L-am încuiat uitării
Cu sufletul împietrit.
De astăzi înainte
Voi ține drumul drept
Voi sta la colț cuminte
Cu lacrimile-n piept.

-&-

Tristețe…

14 sept. 2018

Mă-mbrac în melodia
Trupurilor noastre
Sub mângâierea dorinței nătânge
De copil neastâmpărat,
În cautare de ghidușii.
Jucăm v-ati ascunselea
Cu sentimentele noastre fierbinți
Închise in caverna plină
De amintiri și povești,
Răscolite asemeni jarului
Ce cuprinde lemnele, trosnind
În serile geroase de iarnă
Când promoroaca ne îmbracă
Inimile avide de iubire.
Cerșesc vieții iubire
Dar primesc blestem
Tăcută și tristă
Mă retrag în visul meu
Plin de deșertăciune.

-&-

Dorință…

15 sept. 2018

Fă-mi ie din săruturi
Și salbă din speranțe,
Împodobește-mi fota
Cu vise și povești,
Apoi îndreaptă-te
Spre altarul vieții
Și-aprinde-mi candelabre
De vis și de povești.
Sărută-mă pe frunte
Și-alungă-mi isteria
Zilelor pline de nimic,
Învață-mă alfabetul
Iluziilor moarte,
Sărută-mă pe frunte
Și-mi ia din inimi frica
Și urâtul crunt al vieții.
Învață-mă să zbor…

-&-

Nu știm…

20 sept. 2018

Suntem sterili la fericire,
Fugim într-una de iubire,
Ne-ascundem în văile vieții
Să treacă neliniștile nopții.
Nu știm iubirea să o dăruim
Tot ce-i frumos adesea huiduim
Spulberăm vise line și cuminți
Și-umblăm apoi după iertări fierbinți.

Dacă din întâmplare uneori
Primim în dar o zi de fericire
Ne temem să nu pierdem în zori
Bruma ce scaldă viața în iubire.

N-am învățat al vieții alfabet,
Ne-mpotmolim în etica iubirii
Și frazele nu mai au subiect,
Iar verbele-s absentele întâlnirii.

Metaforele azi sunt suspendate
Pe stâlpii vechilor iluzii moarte,
Doar epitetele se prind în horă
Și ne îndeamna să iubim o oră.

-*-

Postfață

Natura poporului, instinctele şi înclinările lui moştenite, geniul lui, care, adesea, neconstiut, urmăreşte o idee pe când ţese la războiul vremii, acestea să fie determinante în viaţa unui stat, nu maimuţărirea legilor şi obiceielor străine.

Mihai Eminescu

„Revista *LUCEAFĂRUL* este o publicaţie de cultură, educaţie şi atitudini destinată sufletului neamului românesc. Considerăm că omagierea marelui român Mihai Eminescu, fondator al spaţiului cultural românesc modern, este o provocare și o datorie de onoare a fiecăruia dintre noi, căreia îi putem da curs în nenumărate feluri. Cu credinţă în misiunea noastră, încercăm să contribuim prin această revistă la crearea unor repere culturale autentice şi stabile."[32] și, de ce nu, la perpetuarea culturii, literaturii românești, cu speranța că generațiile viitoare vor continua, cu aceeași stimă și iubire în suflet pentru literatura românească, sprijinirea valorilor literar-culturale și asigurarea continuității datinilor, cutumelor străbune care susțin spiritul tradițional și identitatea neamului românesc.

Cu ocazia aniversării a 10 ani de existență a revistei *Luceafărul* și de activitate publicistico-literară, timp în care am avut onoare să primim și să publicăm creațiile scriitorilor din județul Botoșani, din țară, dar și de peste hotare, atât în format online, cât și tipărit. În acest an, încărcat de o solemnitate aparte pentru neamul românesc, elogiind atât Centenarul Marii Uniri a României, cât și pe marele poet - Mihai Eminescu-, dar neuitând nici de cei care și-au lăsat amprenta în literatura botoșăneană contribuind prin activitatea lor la îmbogățirea arealului cultural - literar, trecuți în neființă (amintim aici de Artur Enășescu, Ionel Bejenariu ș. a.), prin această *Crestomație*, care cuprinde o selecție de publicații din formatul online din anul 2018, în gest de mulțumire tuturor autorilor care au publicat în revista *Luceafărul*, care prin aportul lor au contribuit la dezvoltarea și perpetuarea filelor, aș putea spune istorice, ale revistei, dar și cititorilor fără de care farmecul publicației Luceafărul nu ar mai fi același. Paginile acestei *Crestomații* cuprind opere din diferite domenii: istorie, socio-civico-educative, filologice, poezii ș. a., prin care au contribuit și la perpetuarea tradiției, căci „Tradiția nu înseamnă că cei vii sunt morți, ci că morții sunt vii" (George Santayana), astfel menținând vie memoria scriitorilor care nu mai sunt printre noi.

Cu speranța că paginile acestei *Crestomații* nu vor fi pe viitor precum pașii pierduți în uitare, această lucrare este atât un îndemn cât și o onoare pentru noi ca redacție, pentru a nu ne opri aici, ci să continuăm cu sârguință alături de întreg colectivul redacțional, perpetuarea tradiției cultural-literare și nu numai, depășind diferitele obstacole care se vor ivi pe viitor, astfel aceste pagini să fie o punte, dinspre trecut spre viitor, pe care fiecare autor în parte să își lase amprenta asupra culturii și literaturii naționale.

Dorina Rodu,
Redactor-șef al Revistei *Luceafărul*
Botoșani, Decembrie 2018

[32] Descrierea *Revistei Luceafărul*, de pe pagina oficială (online: https: //luceafarul. net/revista-luceafarul)

Cuprins

Un deceniu de activitate publicistică! 5
De ce o Crestomație din Luceafărul? 6
Partea I – Publicistică 7

CONSTANTIN ADAM 7

Unirea, cheia de boltă a națiunii 7
LILI BOBU 11

Tudor Gheorghe despre Tudor Gheorghe: ora demnității 11
„Dară ochiu-nchis afară, înlăuntru se deșteaptă…” 16
GEORGETA BOLEA 19

Sub lună… vise – Dorina Rodu 19
GHEORGHE BURAC 20

Războiul pentru reîntregirea neamului (1916-1918). Într-un suprem efort de sacrificiu, vlăsineștenii sfințesc cu sângele lor epopeez națională Mărășești - Oituz 20
Înalte distincții militare conferite unor vlăsinești participanți la Războiul pentru Reîntregirea neamului (1916-1918) . 24
OVIDIU CHELARU 26

Nemuritorii. Ioan Rotundu Dângeanu 26
Impresie, la o Lecție deschisă de limba și literatura română cu prof. Teodor Epure 29
Cartea botoșăneană – noutăți „Gândurile mele” (poezii), de Constantin Conțac 30
ALINA COJOCARU 32

Civilizația țărănească la Centenarul Marii Uniri 32
GRUIA COJOCARU 33

La volanul civilizației 33
Galop întins spre patria cuvântului 34
Marea Unire de la 1918 – vis împlinit și de șansa istoriei 34
Ieșirea din letargie în Anul Centenar al Marii Uniri 35
Vâslind fără încrâncenare în Istorie 36
OVIDIU M. CUREA 37

„Fereastră spre altădată” de Mihai Maxim O carte pentru tinerii de toate vârstele 37
MIRCEA DAROȘI 40

Moș Ion Roată – simbolul Unirii Principatelor 40
Gavril Istrate - un mare filolog și lingvist ieșean 41
Scrisori de pe front, vechi de 100 de ani 43
Cele mai frumoase povești de dragoste din literatură și istorie 44
Drumul spre Alba Iulia în amintirea unor participanți 45
Traian Dorz, poetul „Cântărilor nemuritoare” 46
Cântecele patriotice, secvențe din istoria țării 47
Candela nestinsă 48
Costumul popular, emblema identității noastre naționale 49
Răzvan Ducan și peisajul liricii sale patriotice 49
George Coșbuc, idolul profesorului univ. Gavril Istrate 51
Memoria istoriei. Pagini din istoria rezistenței anticomuniste 51
Elemente de limbă și stil în proza scurtă a Nadiei Urian 52
Marea Unire în literatură și artă 53
Tudor Jarda, sufletul cântecului românesc 54
Opera Veronicăi Micle, în atenția Bibliotecii Județene „George Coșbuc” Bistrița-Năsăud 56
Ardealul, inima României istorice 56
Nicolae Iorga, voievod al istoriei și ctitor al Marii Uniri 57
Mihail Sadoveanu, cetățean și scriitor al României Mari 58
Casina română, un spațiu sacru al românismului bistrițean 59
Școala Ardeleană- coloana spirituală a neamului românesc 60
Holocaustul, un rău săvârșit împotriva omenirii 61
Cărțile care ne-au unit întotdeauna 62

Rugăciunea Marii Uniri 63
VASILE FILIP **64**

Obeliscul lui Ion N. Oprea 64
Condeiul cel fără de istov 66
Nobleţea unor pledoarii 69
DOREL MIHAI GAFTONEANU **70**

Iulian Filip, profilul unui om de excepție 70
VASILE GĂUREAN **73**

Cuvinte cum nu s-au mai auzit sub Soare 73
In memoriam! „Raze de suflet”- o antologie lirică şi umană la douăzeci de ani de la trecerea în eternitate a poetului Teodor Vrăsmaş 75
O magnifică stea s-a arătat spre Răsărit, acum două mii de ani: o stea „înţelegătoare” 76
MARIN IFRIM **77**

Omagiu pentru Stelian Grigore 77
Dreptul la suferință. Ne mor sufletele… 78
La frizeria lui Bolintineanu. Nu ne vom mai citi nici măcar între noi… 78
„Academia bârlădeană și Vasile Voiculescu” de Ion N. Oprea (I) 79
„Academia bârlădeană și Vasile Voiculescu” de Ion N. Oprea (II) 80
„Academia bârlădeană și Vasile Voiculescu” de Ion N. Oprea (III) 80
„Academia bârlădeană și Vasile Voiculescu” de Ion N. Oprea (IV) 81
„Academia bârlădeană și Vasile Voiculescu” de Ion N. Oprea (V) 82
„Academia bârlădeană și Vasile Voiculescu” de Ion N. Oprea (VI) 83
„Academia bârlădeană și Vasile Voiculescu” de Ion N. Oprea (VII) 83
„Academia bârlădeană și Vasile Voiculescu” de Ion N. Oprea (VIII) 84
„Academia bârlădeană și Vasile Voiculescu” de Ion N. Oprea (IX) 85
„Academia bârlădeană și Vasile Voiculescu” de Ion N. Oprea (X) 86
„Academia bârlădeană și Vasile Voiculescu” de Ion N. Oprea (XI) 86
„Academia bârlădeană și Vasile Voiculescu” de Ion N. Oprea (XII) 87
„Academia bârlădeană și Vasile Voiculescu” de Ion N. Oprea (XIV) 88
„Academia bârlădeană și Vasile Voiculescu” de Ion N. Oprea (XV) 88
„Doamne, vino Doamne, să vezi ce a mai rămas din oameni” 90
NICOLAE IOSUB **91**

Locuri ce amintesc de Eminescu la Botoșani 91
1. Casa familiei Eminovici şi Biserica Uspenia 91
2. Mihai Eminescu „practicant” la Tribunalul din Botoşani 92
3. Casa „Petrache Cristea” 93
4. Eminescu chiriaş la Maria Mavrodin 93
5. Un an de suferinţă la Botoşani 94
6. Parcul „Mihai Eminescu” Botoşani 94
7. Alte locuri ce amintesc de Mihai Eminescu 94
Mihai Eminescu la Mănăstirea Văratic 96
Cauza morții lui Mihai Eminescu. Documente și mărturii 99
Mihai Eminescu și revista „Fântâna Blanduziei” 102
Mihai Eminescu și Catedrala Mântuirii Neamului 104
ION ISTRATE **105**

Să-i zicem și să sărbătorim această zi, 10 februarie, Ziua Senectuții Spirituale Vlăsinești 105
Eul din noi, eul din ei Marcel Alexa, Ionuț Gafițeanu și Mircea Mihăilescu 106
Vise neîmblânzite, sub Lună, cu Dorina Rodu 107
Întâmplări hazlii dar adevărate, de-ale lui Ioan Rotundu 108
Părtaș cu har la strălucirea Luceafărului, Tănase Grosu: Rapsodie Română 108
Români, cinstiți-vă eroii! Gheorghe Burac: „Vlăsinești - Un Crâmpei din România Eroică” 109
A II-a lecție de Latină cu Ovidiu Chelaru, o punte a memoriei literare pentru vremurile trecute și prezente înspre viitor 111
Lacrimile din cărțile Georgetei Bolea 112
Quo vadis! 113
Silvia Lazarovici, în gest de respect și omagiere a Marii Uniri (România – 1918) 115
Dorina Rodu, un destin predestinat cuvântului scris 116
Parcursul unei cărți. „Exil în coloniile albastre”, de Mihai Victor Afilom, Ed. Inspirescu 117

Scurt apreciativ despre taxările lui Nicolae Sandu în cartea „Pagini de istorie altfel…” *118*
VASILE LEFTER **119**

Ion Gr. Cherciu „Nițică publicistică” *119*
Stricătorii de limbă *120*
„Recurs la primăvară”, de Genoveva-Simona Mateev *120*
„Însemnări ieșene”, iunie 2018, număr închinat amintirii lui Mihai Eminescu *121*
Gânduri răvășite la moartea lui Victor Crăciun *122*
Cronică literară. Ce dacă sau Ei și? -poezii de Neculai Florea *122*
Nu uitați să conjugați verbul „a citi” la prezent *123*
Parodii… „În oglindă”, de Ionel Mony Constantin *124*
„Însemnări ieșene”, sptembrie 2018 ..... *125*
„Însemnări ieșene”, decembrie 2018, serie nouă, Nr. 4 ..... *126*
VOICHIȚA TULCAN MACOVEI **127**

Florin Țene - Romanța celui care s-a întors (Viața scriitorului Ion Minulescu între realitate și poveste), Editura Napoca Nova, Cluj, 2018 ..... *127*
Alexandru Florin Țene – Dramaturgul *129*
„Alexandru Florin Țene – Epopeea Română” *130*
Recuperări literare, proza care reînvie personalitatea unor scriitori români *132*
Proza lui Al. Florin Țene *134*
Poezia lui Al. Florin Țene *135*
Filosofia – baza dezvoltării literaturii şi treapta de înţelegere a existenţei sociale *138*
Alexandru Florin Țene: Rolul literaturii de după Marea Unire în europenizarea României *140*
BORIS M. MARIAN **141**

Neuitatul Noel Bernard *141*
Paul Păun - fervent avangardist *142*
Horia Bonciu- poet modernist, prea puțin cunoscut *142*
Yuval Noah Harari- un înțelept al zilelor noastre *142*
GHEORGHE MEDIAN **144**

Salonul de Primăvară al pictorilor botoşăneni *144*
Un regal de sculptură la Botoşani: Expoziţia personală de sculptură „După 30 de ani – Ioan Zobu” *146*
Noi, botoşănenii, ce-i mai luăm lui Eminescu? *147*
Mihai Matei – „A coborât un dac de pe Columnă” *148*
Gheorghe Burac “Vlăsineşti un crâmpei din România eroică” *150*
Cartea botoșăneană. Ovidiu Chelaru: „Nemuritorii – scriitori de seamă botoşăneni” *151*
Constantin Adam, „Spectacolul spectacolelor teatrului din Botoşani” *151*
VICTOR MUȘAT **153**

Gânduri la Centenarul Marii Uniri a Românilor *153*
Românii în faţa propriilor valori culturale *154*
Herta Müller şi expresivitatea poetică românească *156*
Premiu pentru o fereastră multiplu deschisă *157*
DRAGOȘ NICULESCU **159**

Valoarea, între cunoaștere și estimare *159*
Completări la „Impasurile fenomenologice și condiția transcendentală” *168*
CONSTANTIN NITU **172**

Campania închipuită. Anul 1968. Viziunile topografilor *172*
Călătorii geodezice, Polonia, goralii – românii sau vlahii din Polonia *173*
Vlahi sau valahi, deci pe români, urmașii dacilor – întâlniți și în Cehia, Slovacia sau Polonia! *175*
Despre Austria, cu gândul la Eminescu al nostru *178*
Despre românii din… lume *179*
Călătorii geodezice, Franța –astăzi despre Dame la nivel înalt *180*
Călătorii geodezice, Franţa, astăzi despre Iubiri prezidențiale *182*
Călătorii geodezice, Franţa, asăzi după cum v-am promis, nedumeriri la revoluție sau la „îngrămădeala din decembrie” 1989 (vedeți și acum că e gata să apară un „Maidan” în București chiar în 2018, la un secol de la Marea Unire) *183*
IONEL NOVAC **185**

Monumente Mihai Eminescu la Cernauti *185*
Eminescu la… Cahul *187*
Pe urmele lui Eminescu, la Cernăuți *188*

Dezvelire bust Mihai Eminescu la Chișinău *192*
COSMINA MARCELA OLTEAN **193**

Muzeul românesc şi rolul acestuia în societate. Muzeul Colecţiilor de Artă din cadrul MNAR, Bucureşti *193*
Ziua Culturii Naţionale – Eminesciana 2018, sărbătorită la Biblioteca Municipală George Sbârcea din Topliţa *196*
150 de ani de la naşterea pictorului Ştefan Luchian – o viaţă dedicată artei *197*
In memoriam – Grigore Vieru, cetăţean de onoare al municipiului Topliţa *198*
Învăţământul artistic românesc. Puncte de vedere *199*
La jeune fille sophistiquée – cea mai scumpă operă semnată de Brâncuşi vândută vreodată la licitaţie *200*
Brâncuşi – o viziune asupra reprezentării care a redefinit conceptul de sculptură *201*
Din universul poetic al unei liceene. Dialog cu Izabela Ciobanu *202*
Proiectul „Castele şi conace revitalizate", al Asociației ARCHÉ – un proiect care vorbeşte despre preţioasa moştenire culturală a României *205*
Din memoriile unei supravieţuitoare: Violet Jessop – asistenta care a scăpat cu viaţă din trei dintre cele mai mari tragedii maritime din istorie *206*
O veritabilă lecţie de artă populară românească. La Casa cu amintiri *207*
Din Iaşiul de altadată. Monumente arhitecturale şi istoriile lor *210*
Eveniment editorial deosebit – Lansarea volumului "Eroica îndârjire" a scriitorului topliţean Ilie Şandru *212*
ION N. OPREA **213**

Bogdan Suceavă, similar cu Istoria lacunelor *213*
Iubirea de moșie… „Să ne iubim pământul strămoșesc", antologie, coordonator Ion N. Oprea *216*
Ethel Greening, canadiancă, la Iași în timpul primului război mondial *223*
Ficheux Robert, „moțul francez", membru al Academiei Române, autor a 27 cărți, toate referitoare la România, omul căruia îi datorăm granițele de astăzi *225*
Totul despre Transnistria *229*
*Un botoşănean – Artur Enăşescu** *237*
TUDOR PETCU **242**

Dialogul cu jurnalistul Bogdan Serban Iancu despre personalitatea Regelui Mihai *242*
Proiectul unei psihologii cantemiriene (plan de idei) *252*
Biserica Lutherană Confesională sau despre orthodoxia lutherană *253*
Interviu Tudor Petcu – Bahman Rahmatian *254*
Mici reflecții asupra personalității de excepție a Maicii Tereza de Calcutta. Interviu cu Klaus Kenneth *257*
România nu uită de Basarabia martiră *258*
Spiritualitatea ca vocație a poporului român *259*
Portrete spirituale ale monarhiei române *261*
DAN PRODAN **262**

Identitatea turistică a Zonei Mitropolitane Botoșani *262*
Izvoare istorice botoșăneano – dorohoiene despre Unirea Basarabiei cu Regatul României (1918) și integrarea ei în România Mare (1918 – 1928) *263*
Vicii, cusururi și metehne domnești în Principatele Române în secolul fanariot *266*
Acta Moldaviae Septentrionalis, XVI, 2017 ..... *268*
Semnificațiile multiple ale zilei de 9 mai *270*
Monografia economică a județului Botoșani, din 1939 ..... *272*
Românii în areal european la aniversare centenară *274*
Un combatant și un analist al Războiului pentru Întregirea Națională românească Colonelul Alexandru I. Lupașcu – Stejar *275*
Contribuția Bisericii Ortodoxe din zona Botoșani la Războiul pentru Întregire Națională și la realizarea Marii Uniri din 1918 ..... *277*
RODU DORINA **278**

Ioan Rotundu – Dângeanu, un Ion Creangă modern, prin întâmplările hazlii dar adevărate *278*
Gheorghe Median – un protector al memoriei culturale botoșănene *279*
Ion N. Oprea − un Plutarh complex al vremurilor noastre *280*
Roșu Galben și Albastru *281*
Un întreg unitar: autorii înfăptuirii și cei ai consemnării istoriei *283*
Un muritor căzut dintre rândurile nemuritorilor *284*
Virginia Brănescu: Sacralitatea versurilor pe altarul culorilor *286*
Ecourile unor destine amare *288*
Timpul și Românii timpurilor *291*
PAULA ROMANESCU **294**

Ocrotitoarea Parisului este româncă *294*
Ana, mireasa cu violete de Parma *298*
Doamna Ecaterina Conachi şi veneticul din Fanar *299*
IOAN ROTUNDU-DÂNGEANU **301**

Consideraţii asupra volumului MONOGRAFIA JUDEȚULUI BOTOȘANI (1939) *301*
VICTOR TEIȘANU **302**

Un luptător „îmbrăcat în cuvinte": Grigore Vieru *302*
Un catehism poetico-epic *303*
ALEXANDRU FLORIN ȚENE **305**

Amintirea ca formă a eternizări în concepția acad. Dr. prof. univ. Ștefania Kory Calomfirescu *305*
O amintire cioplită în suflet ca lemnul sub dalta lui Vida Gheza *307*
Viaţa satului românesc şi a ţării în literatura epistolară, formă de informare *308*
Rolul literaturii în oglindirea Marii Unirii *310*
„ROMÂNIA din inima mea" sau împlinirea unui vis *313*
Eminescu – Marele noroc al literaturii române *315*
Medalion literar *317*
În anul Centenarului Vinovăţia criticilor şi istoricilor literari care şi acum promovează „operele" scriitorilor ce au scris în spiritul realismului socialist. *319*
Soarele în miturile românilor *326*
Întruparea Marii Uniri în semnul Crucii Creştine Ortodoxe *328*
Patria lui Eminescu este Limba Română *329*
Timișoara, orașul multicultural și liantul convieţuirii paşnice *329*
Un eseu de Voichiţa Tulcan Macovei despre un roman evadat din raţiunea de "A FI " *330*
Orice călimară poate să devină un Vezuviu *332*
O istorie a ideilor trăită cu ajutorul interviului *333*
Iubirea este privilegiul inimilor nobile *334*
"România plai nemuritor. Unire şi credinţă" de Maria Someşan *336*
Homo poeticus: prolificul Augustin Ostace *338*
Zeiţele nu mor niciodată, rămân în subconştiientul popoarelor *340*
IONUȚ ȚENE **342**

Cum au petrecut Crăciunul și Anul Nou martirii anticomuniști de la Zarca Aiudului în 1955! *342*
Mercenarii polonezi au încercat să împiedice dubla alegere a lui Cuza pe 5/24 ianuarie 1859 ..... *344*
Cum erau hărțuiți intelectualii români de statul dualist pentru participare la mișcarea memorandistă. Cazul Vasile Mangra! *345*
În perioada interbelică se vorbea românește la universitățile din Paris *347*
UERSS? Juncker omagiază pe Karl Marx, românii pe luptătoarea anticomunistă Doina Cornea *348*
Coposu versus Juncker. Democraţie contra totalitrism *349*
Organizația „Gărzile Libertății". O pagină glorioasă a rezistenței armate anticomuniste *350*
Impresii neromanţate despre Berlinul de est din ultimii ani ai comunismului *351*
Perpessicius – un critic dedublat *352*
Nicolae Labiș – ucis de propriul demon? *354*
„Perit-au dacii?" Nu cred! *355*
Mihai Viteazul și tratatul secret cu țarul rus pentru apărarea ortodoxiei europene! *357*
Rădăcini româneşti ale Novorusiei. Cazacii români de dincolo de Nistru *358*
Cum s-a numit țara lui Mihai Viteazul? *359*
Universitatea „Babeș-Bolyai": succes românesc de top 200 Shanghai în anul Centenarului *360*
Românii din Diaspora între insecuritatea europeană și prosperitatea de acasă *360*
Biserica este singura instituţie care cheamă la pace în „războiul" româno-român *361*
Antirusismul în România: o afacere germană? *363*
Cea mai frumoasă statuie de Centenar Memorialul lui Iuliu Maniu de la Șimleu Silvaniei! *364*
CEZAR VASILESCU **365**

Eseu cu… drama din strada Alecsandri *365*
Eseu cu… altfel de jurnal vienez *366*
Eseu cu… Anton Holban, meloman *367*
Eseu cu… Gala Galaction *367*
Eseu cu… vânătorile Epocii de Aur *368*
Eseu cu… disciplina dezordinii *369*
Eseu cu… risipire *370*

Eseu cu…Valjan *370*
IOAN VASIU **371**
Reverenţă, doamnă profesoară! *371*
Ovidiu Purdea-Someş, un mesager al folclorului ardelean *372*
Horia-Muntrnuş, filmmaker – Sinapsa Film: „Basarabia â este primul film realizat în România despre fraţii noştri basarabeni – cu sprijinul popular de pe ambele maluri ale Prutului *372*
Olga Delia Mateescu, o Doamnă a teatrului românesc *374*
Emanuel Tânjală: „Fotografia de presă este o declaraţie de dragoste pe care o fac eu în paginile ziarelor şi revistelor“ *374*
Partea a II-a – Versuri **376**
CIPRIAN ANTOCHE **376**
Patriotismul sub condei *376*
Măicuță, aripă de Rai *378*
România azi... o țară fanariotă *379*
Selena *381*
GEORGETA BOLEA **385**
Nu uit nimic și adevărul îl despic *385*
Pădurea nebună *385*
Peste țară ochii mi-i arunc *387*
Scrisoare nopții *387*
Leul și Lupul *388*
NICOLAE CORNESCIAN **388**
Exodul *388*
Inexistenta *389*
Politica prostimii *389*
Iluminare *390*
De pe alt Pământ *390*
Amintind vecia *391*
Casa în care scriu *392*
Autobiografie *392*
FM radio *393*
Atât de aproape *394*
În absența pământului *394*
Insula *395*
De niciunde *395*
Valuri de sub apă *396*
În absenţa arborilor *396*
Monolog *397*
Miraze *399*
Eclată *399*
Iubirile înţelese nu sunt iubiri *400*
Sub orizonturi intersectate *400*
Intalii *401*
Peleş *402*
OVIDIU M. CUREA **403**
Veniți basarabeni *403*
Cifra Doi nu se declină *403*
MIRCEA DAROȘI **404**
Iisus în vis *404*
Nisipul clepsidrei *404*
Puterea cuvântului *405*
TEODOR EPURE **405**
Mărțișorul speranței *405*
Scrisoare către mama unui poet *406*
Veronica Micle *406*
Țăranul simte mirosul de câmp *406*
Umbra lui Bogdan Vodă *407*

Cetatea Neamțului *407*
La Agapia *408*
O zi de toamnă la Voroneț *408*
Vlad Țepeș, vestit domnitor român *408*
Bălcescu, o flacără vizionară *409*
Trăiesc aici *409*
VASILE GĂUREAN 410

Sfântă și mare e vorba UNIRE *410*
Patria mea la 100 de ani *410*
MARIN IFRIM 412

Ninge de la sine, ninge și la noi *412*
Te iubesc ca pe o țară *412*
CAMELIA LUMINESCU 413

Coloana *413*
Omniprezența lui Eminescu *413*
Țara mea ca o rază de soare *414*
Ascundere după umbră *414*
Lumina lui Eminescu *414*
BORIS M. MARIAN 415

Lavandă, floare verde, albă, roz… *415*
O secțiune a fost creată în laborator *416*
Oscărel, mi-e dor de el *417*
ANA ELENA MÎRZĂ 417

Poetul *417*
Cândva o să înțelegi *417*
MARIN MOSCU 418

Harta ţarii-i neagră toată *418*
Animalul Român *418*
Între pământ şi păcat *419*
Românu-i unic… *419*
Vânzător de neam şi rit *419*
Valută în sânge de om *420*
Coboară, Doamne, Sfânt… *420*
Rădăcini dezrădăcinate *420*
Durerea bătută-n cui *421*
DRAGOȘ NICULESCU 421

Sunt împotrivă *421*
MIRELA ONEA 422

Autoportret *422*
Pe căi răzleț *422*
Rămas bun *422*
Dor de țară *423*
Centenarul Marii Uniri *424*
Mă cert cu timpul… *424*
Te-am căutat acasă mamă *425*
Ce e omul? *425*
Sătucul meu *425*
DUMITRU PETRAȘ 426

Maternitatea iubirii *426*
Domnului Mihai *427*
Altarul morții din oglindă *427*
Amprenta sufleului meu *427*
Dragostea iubirii *427*
Vise împreunate *428*
DORINA RODU 428

Condeiul dreptății *428*

Deșertăciune *429*
Cercul deplângerii *429*
Între speranță și-ntuneric *430*
Al ploii ropot *430*
Taina stelelor căzute *430*
A timpului frunză *431*
Grădina veche *431*
Al nostru tricolor *432*
Orizont teluric *432*
PAULA ROMANESCU **433**

Derivă *433*
LIA RUSE **433**

Astrul culturii naționale *433*
1859 - Farul Marii Uniri- *434*
Pe sub măști cotidiene *434*
Te-aștept primăvară *434*
Cupele privirii *434*
Cândva... de Sfintele Paști *435*
Casa părintească *435*
Flautul ceresc *435*
Unirea, 100 de ani, de-atunci *436*
TEONA SCOPOS **436**

August ciudat *436*
Rugă pentru satul românesc *437*
Octombrie blând *437*
Zi de octombrie *437*
ȘTEFAN SILVA **438**

Veniți români la Alba *438*
Quo vadis! Quo vadis? *438*
Cetatea Întregirii *439*
La Centenar, În Tricolor te-mbracă, scumpă Românie *439*
S-a rupt românul de român *440*
NELA TALABĂ **440**

Înger *440*
Speranța *441*
În noapte de iarnă albastră *441*
O iarnă *442*
Lumini *442*
JAN TRISTEA **442**

lacrimi din Iordan *442*
Testament *443*
Defige! *443*
luna albastră sângerie *444*
sporul din ogor *444*
luată din rusalii *444*
efigie de mai *445*
la coasă *445*
după seceriș *446*
recurgerea memoriei *446*
ALEXANDRU FLORIN ȚENE **447**

Ca aerul și seva, Eminescu... ..... *447*
Dor de Eminescu *447*
Eminescu *447*
Casa de sub nucul dintre două veacuri *448*
Dor *448*
IONUȚ ȚENE **448**

Și eu am fost la Stalingrad *448*

TITINA NICA ȚENE **449**

A plecat măicuţa *449*
Case frumoase şi triste… *450*
NICOLAE VĂLĂREANU (SÂRBU) **450**

Doamne iartă-i pe români *450*
La masa de piatră *450*
Renaşterea cere valori *451*
Speranţele nu mor *451*
Speranţă *451*
La umbra teiului fulgerat de poezie *452*
Cu înserări învăluite de crini *452*
Cândva o să-mi înţelegeţi cu toţii limba *452*
Cu aerul munţilor pe creştet *453*
Mama *453*
La rădăcini *453*
lumea-şi ridică ochii *453*
Manifest *454*
albstru Voroneţ *454*
Cuvintele deschid porţile *454*
Scrisul o patimă sau moft *455*
Chemare la vatră *455*
EMILIA - PAULA ZAGAVEI **455**

Dacă… *455*
Trecut *456*
Tristețe... ..... *456*
Dorință... ..... *456*
Nu știm... ..... *456*
Postfață *458*